

تەفسیری کوروی

له كهلامی خوداوهندی

مه‌لای گه‌وره
(مه‌لا محمدی کوی)

به‌رگی ده‌یه‌م

منتدى اقرأ الثقافى
www.iqra-ahlamontada.com

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پراي دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (مُنْتَدَى اقرا الثقافی)

پۆدابهزانانی چۆرهها کتیب: سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردی , عربي , فارسي)

تەفسىرى كوردى

لەكچەسى خورداۋەندى

مەلى كەۋرە
(مەلىمەت كەۋرە)

بەرگى دەپمە

جوزنى (۲۸-۲۹-۳۰)

ئەسەر ئەرگى بەرگىز مام جەلال سەرۋىك كۆمەرى عىراقى فىلدىران ئەچا پىداۋە

سورہتی (المجادلة)

لہ نایہتی تا کوتاہی

تہوجا نہویہی سورہی (مجادلہ)یہ، بہ (اسم)ی (فاعل)ی یا (مصدر) بہ
(کسر)ی (دال) یا بہ (فتح)ی، (قسم)ہکی (مکی)یہ (قسم)ہکی (مدنی)یہ، لہ
(عدد)ی (ثایات)ی (اختلاف)یان ہہیہ، (اما) تہوہندہ نیہ، (۲۱)یہکہ، یا
(۲۲)وہ۔

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

گویئی لئ کہن، تئئی فکرن، (فضل)و مہرحمہت و (عاطفہ)ی خوا، لہ
(حق) (عباد)ی - (خاصہ) (ضعفا) - چہند زورہ، چہند گہورہیہ، لہسہرئو
ہہموو (عظمتہ)و (کبریائی)و (استغنا)یہ ﴿قَدْ سَمِعَ اللَّهُ﴾ بیستی ﴿قَوْلَ
الَّتِي﴾ قسہی ئافرہتی ﴿تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا﴾ (مراجعه)و گفتوگوی لہگہل توو
تہکرد، دہربارہی میردی ﴿وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ﴾ (شکایہت)ی تہکرد
(شکایہت)ی تہبردہ بہر خوا، کئی بوہ؟ تہم (ٹافرہت)ہ، تہم (سیدہ)یہ، ناوی
چ بوہ؟ (سبحان اللہ) لہمہش دا (اختلاف)یان ہہیہ، (خولہ)ی کچی کئی؟
(ثعلبہ)، (قیل): " (خویدل) " (قیل)ہ: (حکیم) " (قیل)ہ: " ناوی (خوئلہ) بوہ،
کچی (ثعلبہ) " یاخود کچی (مالکی بن ثعلبہ) (قیل): " ناوی (جمیلہ) کچی
(صامت)ی " ہرچی ہہیہ، (تَعَيْنُ)ی زور (لازم) نیہ، وہکی (مبہمات)ی
(حدیث) نیہ، (حتی) (مبہمات)ی (حدیث)یش دوو (نوع)ہ: قسمی (لازم)ہ
بزاندری، تہگہر (رَجُل)ی (مبہم) لہناو (سند)ی (روایہت) دابئی، تا بزاندری،
(حال)ی چوئہ؟ بؤ قبولی (حدیث)و (عدم)ہ قبولی، (قوہت)و (ضعف)ی،

(لازم) ہ، (قسم) ئی بی (لزم) ہ حالی (حدیث) ی پی ناگوپی، (مثلاً) پیاوئی (سؤال) ی لہ (رسول اللہ) ی کرد، با نہ زانم نہ و پیاوہ کئیہ، (حتی) با نہ زانم (مسلمان) بوہ، یا (غیر) ہ (مسلمان)، (ضرر) نادا، گہرچی (بعض) ئی (نوات) ی (کرام)، وہ کی (امامی نووی) زور (تع) بیان چیشتوہ، بۆ دہر خستنیان. ناوی میزدی (علی المختار) ناوی (اوس) بوہ کوپی (صامت) ی، اختیار بوو بوو، نہ ختی تیک چوو بوو لہ (اثنا) ی (غضب) ووتی: "أَنْتِ عَلَيَّ كَظْهَرِ أُمِّي" نہ توو لہ سہر من وہ کی پشتی داکمی، نہ مہش لای (عہرہب) (صیغہ) ی (طلاق) بوو دواہ (اوس) ئارہ زووی کرد، (معاشرہ) ی لہ گہل بکا، (خولہ) (منع) بوو ووتی: "نابئ، تا (عرض) ی پیغہ مہر نہ کہم" ہاتہ لای (جنابی رسالہت پہ ناہ) (رسولی اکرم) فہرمووی: "تا ئیستا (امر) نہ کرایتی، بہ ہیچ، وایزانم ئی ی (حرام) بووی" (خولہ) مہناسہ ی نہ بردہ بہر خوی، (ضعف) ی (حال) ی خوی (بیان) نہ کرد، (دعا) ی نہ کرد، نہ پاراپاہوہ، (ثاہت) ی لہ (حق) (نازل) بوو، فہرمووی: "(کیف) خوش بہ" نہ و جا (ثاہت) ی بہ سہر خوندہ وہ ﴿وَاللّٰهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَکَمَا﴾ گفت و گوی توو و نہوی نہ بیست، بہ (اہتمام)، (لاشک) نہ وہ ی (قول) بہ (رسالہت) بکا، نہ بین بلئی: "(جنابی حق) (عالم) ہ، بہ (جزئیات)، نہ بیہ، نہ بین، ہیچ شتی ئی بز نابئ" وہ نہ وہ ی (اہل) ی (عقل) بی، نہ زانی، دیتن و بیستنی (جنابی حق) وہ کی (حیوانات) نیہ، وہ ئیمہ (مکلف) نین، بزانی، (کیفیہت) ی دیتن و بیستنی (جنابی کبریائی) چۆنہ؟ (حکما) و (متکلمین) لہ (توغلان) بیان دا زور بہ (غلط) چوین، نہ مہندہ یہ ﴿إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ قسہ لہ چاوو گوی نیہ، قسہ لہ (سمع) و (بصر) ہ. (جنابی حق) زور جار (منہت) لہ سہر (إنسان) دادہ نی، کہ گپیروہ تی، بہ (سمیع) و (بصیر)، (حقیقہ) دوو (حاسہ) ی زور (عجایب) ن، نہم (أسرار) ی نہ مپو لہ (جہت) (سمع) و (بصر) دہر دہ کہوئی، (علما) ی (طبیعت) دہری نہ خہن، (حقاً) (محیر العقول) ہ، خوپایی نہ بوو، (جنابی حق) نہ بۆ خوی، نہ بۆ (إنسان)، (اہتمام) بہ (نسبت) (حواسہ) کانی تر — (یعنی) — (لمس) و (نوق) و (شم) نادا (مع آنہ)

(لەمس) و (حیات)ی (حیوان)، ئەگەر یەک نەبن، (لازم) و (ملزوم) ن بێی یەک نابن، (اللَّهُمَّ مَتَّعْنِي بِسَمْعِي وَبَصَرِي، حَتَّى تَجْعَلَ لِي الْوَارِثَ مِنِّي، وَأَرْنِي ثَارِي مِنْ عَدُوِّي وَعَدُوِّ الْإِسْلَامِ، فِي مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا، إِنَّكَ تَسْمَعُ الدَّعَاءَ) (روایەت)ە (ئامامی عمر) پێژێ (جماعەت)ەکی لە (خدمەت) دابوو ئەپۆی، ئافەرەتی بانگی کرد: "پاوەستە" (فاروق) پاوەستا، لێک نێزیک بۆوە، گوێی لە قسانی پاکرت، تا (حوانج)ی پێک هێنا، دواوە ئێکی (عرض) کرد: (یا أمیر المؤمنین، رجال)ی (قریش)ت پاکیر کرد، بۆ پیریژنی "فەرمووی: "(وَيْحُكَ)، نازانی ئەمە کێیە؟" ووتی: "لا" فەرمووی: "ئەو ئەو ژنە، کە خوا لە هەورازی حەوت ئاسمانان (شکوا)ی وی ئەبیسست" ئەوجا بزانی، (قدر) و (قیمەت)ی ژن، لای خواو (رسول) و (عظما)ی (أمەت)ی چەندە، (حرمت)ی ئافەرەت لە (دین)ی (إسلام) گەلی نۆرە، (غایەت)ی وەکی (غریبی)یان (حظ) ناکا، ئافەرەت بە گەلی و گیانی پەوت بگەپێ، (عرض) ئەندامی بۆ (أنام) بکا، بۆ دوو پارە بیتە (رقص) و (سما) خۆی باوێتە کۆشی نێرە هەیتان ﴿الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ﴾ گوێیا ئەیکەنە (حرام) وەکی داک، خراب ئەکەن درۆیە ﴿مَا مِنْ أُمَّهَاتِهِمْ﴾ ژنیان داکیان نین ﴿إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ﴾ بە پاستی و دروستی ﴿إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ﴾ داکێ شیرێ لە (بعض)ی (أحكام) بە دایک (ملحق)ن ﴿وَأَنَّهُمْ﴾ ئەوانی (ظہار) ئەکەن ﴿لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ﴾ (الآن) (شرع) (إنکاری) ئەکا، دیارە لە (نفس الامراء، شتی نا لایق)ە، (مکروە)ە ﴿وَنُزُورًا﴾ درۆیە (باطل) و بێ (وجہە) ﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُؤٌ غَفُورٌ﴾ (نوعاً ما) (مقدمە)یە، بۆ دانانی (کفارەت)، (إلا) (نظر) بە (سابق)ی (شدەت)ی لێ ئەوە شاوہ. (ظہار) لای (علما)ی (عظام) لە گونامی (کبیرە) (معدودە)، لەو (أزمان) ئەدا، نۆر (ناس)ە، (تعریف)ی (ظہار) و (تفصیلات)ی لە (کتب)ی (فقه) دایە، ئەتوانی (مفسر) دوورو درێژ (نقل)ی کا، (کتیب)ی پێ زەلام کا ﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ﴾ لە خۆیان (حرام) ئەکەن وەکی داک ﴿ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا﴾ (نزامەت)ی (قرآن) لە گەلی جێ، ئەبیتە (باعث)ی (خلاف)ی (فقها)ی (کرام)، لێرە نۆر بە (اختلاف)ن، (معنی)ی پاست

وہ وہان نہ وہ یہ: لہ پاش (ظہار) نہ گہر پنے وہ، بؤ نہ وہی قسہ یان دہریارہی کردیہ، (یعنی) (طلبی) (مجاملہ) نہ کھن، (حکم)ی نہ وانہ چپہ؟ نہ وانہ چیان لہ سہرہ؟ ﴿فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ﴾ (عبدی) (مؤمن) یا (مطلق)ہ، نازاد کھن. (شارعی) (اعظم) زوری نازہ زوہ بوہ (انسان) لہ (رق)و (اسارہت)و بہندہ گی (نجات) بدا، (اولاً) لہ (اسارہت)ی (الہ) آن (ثانیا) لہ (اسارہت)ی (رؤسا)ی (ادیان)، (ثالثاً) لہ (اسارہت)ی (انسان) بؤ (انسان) چ (معنا)ی مہیہ، مہر دوو (انسان)، یہ کئی وہ کی کھ، ببیتہ (ملکی) نہ وی دی؟ نہ مہ بہس (قہر)و (غلبہ)یہ، وہ (تدنی)و (لگمہت)ی (بشر)ہ، (بشر) کہ پرووی لہ (دناثت) کرد، خوی نہ کاتہ (عبدی) سہگ ویشیلہ و گاجووت وژن و (سبحان اللہ) نہ وہی لہ (عبد)آیہ تی پاہات، نازادی زور پی ناخوشہ، (موافقہ) لہ گہل (میل)و (مزاج)ی ناکا، لہ بہر (میل)ی (شارعی) (اعظم) بؤ نازادی، (دائر) بہ (عتق)، تہ ماشای (مناسبہ)ی (ظاہری) (علت)و (معلول) ناکا، (حتی) بؤ (وقاع)ی (نہا)ی (رمضان)، (عین)ی (کفارہت)ی داناوہ، (ولو) (ملك) بی، تہ ماشای (ثروہت)و سامانی، (فاعل)و (میل)ی بؤ (لذاذ)ی (شہوانی) نافہ رموی. نہ لئین: یہ کئی لہ (ملوک)ی (عرب) لہ پوژی (رمضان) (جماع)ی کرد، (سؤال)ی لہ یہ کئی لہ (عالم)انی (مشہور)ی کرد: "چم لہ سہرہ؟" فہ رموی: پوژی دوو مانگ — (علی التوالی) — "دوایہ (عرض)یان کرد: "بؤ وات (فتوی)دا؟" ووتی: "عبد) نازاد کردن و (اطعام) بؤ (ملك) ناسانہ، (أما) پوژی گرانہ — (خصوص) دوو مانگی (علی التوالی) " (لکن) (ملا) (نظر) بہ میلی (شارعی) (أعلم)و (اعظم) (سہو)ہ، (شارعی) نازادی نہ وی، آنزیادہ نازا کردنی (عبدی) (مؤمن) ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ﴾ لہ پیش (معاشرہ)ی (زوجی) لہ پیشی، وہ ک گوتیتیان: دیارہ — (قبل الکفارہت) —، (معاشرہ)ی (حرام)ہ، وہ کی (حائض)ی ﴿ذَلِكُمْ﴾ نہ مہ تان (حکم)ی (کفارہت) ﴿تُوعَظُونَ﴾ بہ پی (زجر)و (منع) نہ کرین (غرض)ی لہ پاداشی (اعمال) (ترغیب)و (ترہیب)ہ، نہ وہ (مقتضی)ی (طبع)ی (بشر)ہ ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ چاک وخراب، (س)و (علن)، (قولی)و (فعلی) ﴿خَبِيرٌ﴾ زور ناگادارہ، زور ناگتان لہ

خۆو له (حدود)ی خۆای بئ **﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ﴾** نهی بوو، - یا (عبد)ی چنگ نه ده کهوت - ئیستا (معامله)ی (عبد) - وهخته (بالکلیه) - نه میتنی، مه گهر له (حجان و یمن و نجد)، کهم کهم مابئ نهوی (اقتدار)ی نه بئ، (عبد) ئازاد کا **﴿فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ﴾** دوومانگ **﴿مُتَتَابِعَيْنِ﴾** له دووی بهک، بئ (فاصله) ه **﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ﴾** دیاره، (شریعت) (أولاً): (نظر) به (شهر)ی (هلال)ی نه کا **﴿فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ﴾** نه وهی نه توانئ دوومانگ له دوو بهک به پۆژی بئ **﴿فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا﴾** (علمای) (شرع) (تحديد)یان فه رموه، (حنفی) (نصف)ی (صاع)، (شافعی) (مُدّی)، بزانه (شریعت) نه تۆریتته (نفع)ی (فقرا و مساکین)، له شهست پۆژ، پۆژی، (إطعام)ی شهست (مسکین)؟ نه گهر ده سه لاتم هه با، ته ماشای (اختلاف)ی (زمان و ظروف)م نه کرد، (نظر) به (طعام)، نه وی پۆژی خواردنی (اکثر)ی، نانی جۆو قاووت و ماست بوو، نه مپۆ قبولی و قه زاتمه پاقلوه و پۆره که **﴿ذَلِكَ﴾** نه وه **﴿لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾** (ایمان)ئ (عملی) و وه له سه ر (أحوال)ی (جاهلیه) نه میتن، هه رچی بیکه ن بیکه ن، (جزا و) (کفارهت و) (سؤال و) (جوابئ) نه بئ. (واقعاً) (ایمان) نه گهر (عملی) نه بئ، شتئ بئ (أثر)ه، نه وهی بئ (أثر) بئ، به نه یووی (حساب)ه **﴿يُنْزَلُ مَنَزَلَةَ الْمَعْدُومِ﴾** **﴿وَتِلْكَ﴾** نه وهی (ذکر) کرا **﴿حُدُودُ اللَّهِ﴾** له (طرف) خۆای داندرايه، (تجاوز)ی لی مه که ن **﴿وَاللَّكَافِرِينَ﴾** نه وانهی (تجاوز) له (حدّ)ی خوا نه که ن **﴿عَنْ تَعْنُدْ﴾** (عمل)ی پئ نا که ن **﴿عَذَابُ أَلِيمٌ﴾** به ئیش له (آخرهت). (واقعاً) (قوم)ئ (شرائع و) (قوانین)یان نه بئ یا خود (شرع)یان باش بئ و (عمل)ی پئ نا که ن، له (دنیا)ش له (عذاب) دان، نه بیته تیک هه لدایی و (حیات)ئ ناخۆش و به ترس و له رز، کهس له خۆی، له مالی، له (عرض)ی (أمین) نابئ.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ (أَنَّهُ) (عداوهت)ی خواو (رسول)ی نه که ن، به مه تکی (شریعت)، یا به (قانون) (خلاف)ی (حکم)ی خواو (رسول)ی **﴿كَبِتُوا﴾** له (كَبَتَ) به کوردی بلیم: "چی؟" نه خستری، وه کی له زۆرانی

بخستری، بہ ژیر کہوی، دہرئہ کری، دل پرقین، ناگن بہ (مراد)، (مراجعه) ی
 (لوعت) کہ، (واقعا) (قانون) ی (مقابل) ی (قانون) ی (الہی) سہر ناگری،
 (شامل) و (کامل) و بی (میل) و (محابا) و (نقص) نابی ﴿کَمَا كُتِبَ الَّذِينَ مِنْ
 قَبْلِهِمْ﴾ نہ وہ (ثابت) ہ بہ (تاریخ) (إلى يومنا هذا) (مثلاً) دہستی دزی نابین،
 (ٹاوروپایی) نہ لٹین: "نہ مہ (وہ حشہ) ہ" (حتی) بای نہ مہ نہ کہ نہ (نقص) ی
 (شریعت)، گوی یا بیکہ نہ (باعث)، بؤ (بعث) ی (رسول) ی (بابی) بہ لٹ
 قانزاجمان زور کرد، لہ (رسول) ی پاپی، نہ و جا نوردی (رسول بابی) یہ (مع
 آنہ) قسہ لہ دہست برینی دز، لہ میژہ لہ سہر زویان (جاری) یہ، لہ
 (مبتکرات) ی (باب) نیہ، (اعتراض) ی (معری) (مشہور) ہ:

يَذُ بَسْبَعِ مِي مِنْ عَسْجُدٍ وَدَيْتُ

ما باله قَطَعَتْ فِي رِيحٍ دِينَارٍ؟!

من وا تئ نہ گم (غرض) ی (معری) (اعتراض) ہ لہ (تعیین) ی (مقدار) ی
 (مسروق)، نہ کہ لہ (أصل) ی (حکم) ی (شرح) کہ وابی:

عِزُّ الْأَمَانَةِ أَغْلَاهَا وَأَرْخَصَهَا

ظِلُّ الْخِيَانَةِ قَامَتْهُمْ حِكْمَةُ الْبَارِي

نابی بہ (جواب)، چونکی دز دہستی نابردری، (دنیا) بوویتہ دز (رؤسا) و
 (أشراف) ی کوردان، بہ دزی (إفتخار) نہ کہن، لہ (ممالك) ی (إبن السعود) ی
 دزی نہ ماوہ، لہ ترسی دہست برین، دہستی دزینیان برپاوہ، (زنا) و (لواط) و
 (شرب) ی (خمر) مہ پرسہ، جہانی (مدنی) سہراسہ را بوویتہ (عموم) خانہ و
 مہ یخانہ، مہر (مملکت) ی (أحكام) ی (شرعیہ) ی (الہی) تیدا (إجرا) نہ کری،
 (حقیقہ) (شرف) ی (إنسان) ی تیا (محر) نہ بیٹہ وہ، (ألا لكل ملك حمى، وحمى
 الله محارمه) (غیرت) نہ پوا، (شہامت) نامیٹی، (أما) (لازمہ) شتی تر (عرض)
 کری: (قرآن) و (حدیث) ی (نبوی)، مہ موو (أحكام) ی (شرعیہ) ی تیا نیہ،
 (علماء) ی (إجتہاد) گہ لہ کیان (إستنباط) کردیہ نہ گہر بہ (دلالت) نہ بووی،
 (مجبور) بووین، بہ (قیاس). نہ وانہ ی (ادعا) نہ کہن، (کتابی سماوی) مہ موو

شتي تيايه، (إدعایه) (فاضل)ی (محترم) (بہجت الأثری) (مقاله)یہ خوشی
 ھیه، له (مجله)ی (العالم الاسلامی)، خوا بهر خواردي کا، (عالم)ی (بینی)
 (عصر)ی زور نایابه، من (ایمان)ی (ریا)کارانه م (کیف) پی نایه (حکومت)ی
 (تشکل) نه کات، بق (امور)ی (داخلی)و (خارجی) (قوانین)ی پی نه وی، تاله
 (شریعت) ده ست که وی، (فبها)، نه گهر نه بوو، (تدبیر) چیه؟ (أریاب)ی
 (فضل)و (علم)و ناگاداری (شرائع)و (قوانین)و (سیاسهت) (لازم)ه (تحریر)ی
 (أحكام) بکه، ده ولت اجرای بکا، وه زور نه بی، دزیه، (قتل)ی، خه رمان
 سووتانی، (مزرعه) خواردنی، به (دلائل)و (أماره) (توضیح) نه کا، (فاعل)ی
 کئی، (أما) به (طریق)ی (شاهد)ی (ممکن) نیه، (لازم)ی (قانون)ی (اداری)
 وه (إلا بالمره) (عالم) به (ضایع) نه چی، به لئ (إعتبار) به (دلائل)و (أماره) له
 (قرانی کریم) وه نه گیرئ، وه (مسئله)ی (حضره تی یوسف) و (امراه
 العزین)، وه (مسئله)ی (یوسف) (علیه السلام) وه برای (مع الأسف) له بهر بی
 (سیاسهت)ی (علما)ی (شریعت)ی (إسلامی) (لغو) بوو (عمل)ی پی ناکرئ،
 (مع أنه) هر که سه نه لئ: " (مذهب)ی من ته واوی (شرع)ی (إسلام)ه،
 (کافل)ه، بق (سعادته)ی (بشر)، له (جميع)ی (أزمان) له (جميع)ی (بقاع)،
 (إلى الأبد) (قابل)ی (إجرا)یه " (حاشا) وانیه، هر (مذهب)ه پارچه یه که، له
 (شریعت)ی (عام)ی (إسلامی)، (دقت) بفرمون (مذهب)ی (شافعی) (سبب)
 به (سیاسهت)ی (معطل) بوو، (محکمه)کی له سهر (تشکیل) ناکرئ، چ (جاهی)
 (محاکم)، بهو (قیود)و (شروط)ی (ملایانی) (مذهب)ی وه کی (امامی نووی)و
 (أمثال)ی (رحمه تی خویان لی بی)، دایان ناوه، (مذهب)ی (شافعی) نه نویژی
 پی نه کرئ، نه (بیع) نه (نکاح)، نه (تدبیر)ی؟ (فقه)ی (حنفی) به سایه
 (مجله) باشه، له (محاکم) ناوی هیه، نه وانی تر هیچ، چاره (لازم)ه، (أما
 طبیب) نیه، (اليوم أكملت لكم دينكم) بق (جهت)ی (عزو) (علايه)، (إزاله)ی
 (خوف)ه، (استیلا)یه، (حریت)ی (إجرا)یه قسه زوره (وفي هذا القدر كفاية)
 ﴿وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾ ناشکرا، (مفهوم)و (معقول)، (مقبول)ی (عقول)

﴿وَالْكَافِرِينَ﴾ نہ وانہی بہ (عناد) و (تجبر) و (تکبر)، (عداوت) و زورانی، لہ گہل (دین) (حق) نہ کہن، نہ گرن ﴿عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ (عزّو) (کبریائی) بیان نہ شکینتی، (رہ زیل) و (سفیل) بیان نہ کات، نہ و (عذاب) ہ، کہی؟ ﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا﴾ پوڑی (قیامت) زیندو نہ کرینہ وہ، مہ موویان (حشر) نہ کرین ﴿فَيُنَبِّئُهُم﴾ (خبر) بیان نہ داتی ﴿بِمَا عَمِلُوا﴾ لہ (خراب) ہ، وہ (معارضہ) و (مخاصمہ) ی (الہ) و (رسول) ﴿أَحْصَاهُ اللَّهُ﴾ ژماردینی، یہ ک یہ ک نہ زانی، چیان کردیہ، لیتی بزر نہ بوہ ﴿وَتَسْوَهُ﴾ لہ بہر بی (مبالاتی) (اہمیت) بیان لا نہ بوہ تا لہ یادیان دہرنہ چی ﴿وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ﴾ لہ (اعمال) و (اقوال)، وہ مہرچی بی ﴿شَهِيدٌ﴾ ناگادارہ ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ نہ ترانی؟ (خطاب) ہ بو کی؟ نہ گہر بو (رسول) بی، دیارہ (رسول) نہ زانی، بی (شک) و (شبہہ) ﴿أَنَّ اللَّهَ﴾ خوی (تعالیٰ) ﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ نہ وہ ک (رسول)، (اصحاب) و یارانی، لہ (وقایع) ی (جزئیہ) (یقین) بیان بوہ - (کلّ الیقین) - کہ خوا (عالم) ہ، بہ (کلی) و (جزئی) و (علوی) و (سفلی)، بہ لکو (کافرہ کان) و (منافق) ہ کان نہ یان زانی، چونکی (احتران) یان نہ کرد، لہ گہ لی شت، لہ ترسی (وحی) کہ خوا (خبر) ی بداتہ (رسول) ی، (حتی) لہ (خلوہ) لہ قسہی بہ دزی (تقیہ) بیان نہ کرد، لی یان (عیان) بوہ ﴿مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَاسِعُهُمْ﴾ نہ زانی نہ لّین: چی؟ دیارہ نہ مہ (قرب) ی (مکانی) نیہ (حقیقہ) (قرب) و (بعد)، (نظر) بہ (علم) و (جہل) ہ، نہ وہی نہ یزانی، (خبر) ت لی نہ بی، لیت دوورہ، (ولو) بہ چیلچیلہی گویتہ وہ بی، نہ وہی (خبر) دار بی، لیت نیزیکہ، (ولو) لہ و سہری (دنیا) بی، (سعدی) نہ لی:

"دوست نیزیکتر از من بمن است

وین عجیبت کی من از وی دورم"

(مادام) خوا نیزیک بی، لہ (عباد) - لام وہیہ - (حاجت) ناکا، مہ مووشہ وی، لہ (عرش) ی بیتہ خوار، ناسمانی (اول) (وہو اقرب من حبل الوريد) نہ م (صعد) و (نزل) ہ، بی (لزوم) ہ، (نجوی): بہ (نفس) ی (خلوہ)

وہ بہ نہ وانی (خلوہ) نہ کہن، نہ لَئِن ﴿وَلَا خَمْسَةَ﴾ (نجوی) پینجیان نیہ
 ﴿إِلَّا مَوْ سَادِسُهُمْ﴾ شہ شہ مینہ ﴿وَلَا أَدْنَىٰ مِنْ ذَلِكَ﴾ کہ متر لہ وہ، دوو
 ﴿وَلَا أَكْثَرَ﴾ زیتر، لہ مہ، شہش و حہوت (مثلاً) ﴿إِلَّا مَوْ﴾ (جنابی حق) (علام
 الغیوب) ﴿مَعَهُمْ﴾ (معیت) (علمی) ﴿أَيْنَ مَا كَانُوا﴾ لہ ہر کوئی بہ بن۔ لیرہ
 (سیدی آلوسی) (بعض) (نکات) (ی (ذکر) فہرموہ، (دائر) بہو (اعداد) ہ،
 سہو چوار و پینچ و شہش، گہ (تصریح) یان پی کر اوہ، نہ لَئِن لہ (رسائل) (ی
 (إخوان الصفا) (ی وہرگرتوہ، (أما) لیرہ ئیمہ لہ باسی (اعداد) (نین، تا
 (خواص) (و (مزایا) (ی (عدد) آن (ذکر) کہین، (ممکن) ہ بلّیین: "نہ وانی لہ
 (مخاصمہ) (ی خواو (رسول) (ی (خلوہ) یان نہ کرد، گامی (۳)، گامی (۵)، گامی
 زیاتر گاہ کہ متر بوون."

شتی لہ (شیخ محی الدین) (ی (ابن عربی) (نقل) نہ کہن، (فرق) (ی لہ (بین) (ی
 ئیمہ و (نصاری)، نہ وان دہ لَئِن: (ثالث ثلاثة) (داخل) (ی (عدد) (ی نہ کہن، ئیمہ
 نہ لَئِن: (ثالث اثنين، رابع ثلاثة)، بی (دخول): (لکن) (فرق) زورہ، نہ مہ ہیج
 نیہ، ئی ئیمہ، (من حيث العلم) ہ (ذاتاً) نہ و (داخل) (ی (خلوہ) (یان نیہ، ناگای
 لہ (خلوہ) (یانہ) ﴿ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ لہ
 (علم) (ی ہی بزر نابی، (مثقال) ہ (نذرہ) (یہ، لہ (أرض) (و ثاسمان) ﴿أَلَمْ تَرَىٰ إِلَى
 الَّذِينَ﴾ نہ وان (منافق) آن، جوولہ کان ﴿نُهِوا عَنِ النَّجْوَى﴾ لہ (طرف) (ی (جنابی
 رسالت) (صراحة) -، (ولو) لہ و (آیہ) (ہش (استفادہ) نہ کری ﴿ثُمَّ﴾ (بعد
 النهی) ﴿يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ﴾ (منتہی) نابن، دہست لہ (خلوہ) ہہ لتاگرن
 ﴿وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ﴾ گوناہ ﴿وَالْعُدْوَانِ﴾ (تجاوز) لہ (حق) ﴿وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ﴾
 نہ مہ یان لا (أهم) ہ، دیارہ نہم (تناجی) (یہ لہ (طرف) (مسلمان) آن نابی، (ولو)
 زور (ایمان) یان بی ہیژ بی، نہ وہ کاری (منافق) و پہ شہ جووانہ.

(بعض) (ی کہس (عادت) (ی (خراب) یان ہہہ - (على الاغلب) - لہ
 (مجلس) آن، دوو بہ دوو پیکہ و دہ نین، بہ سرتہ سرت، بہ دزی قسان نہ کہن،
 (حقیقہ) (أهلی) (مجلس) دلیان (مشوش) نہ بی، (مجلس) بویہہ، (إنسان)

وَيَكْرِهْ قَسِي خَوْش بَكَن، يَه كَي قَسِي بَكَا نَهْوَانی دِی، گوی پاكرن، دلی دهنی،
 بویه نیه، نه و نه، سرته سرت، پرت پرت، فسكه فسك بكن ﴿وَإِذَا جَاءُوكْ﴾
 بیتنه لات ﴿حَيَّوْكَ﴾ سه لاوت لی نه كهن ﴿بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ﴾ نه لئین: "أَسَام
 عَلَیْكَ" له (بدل) (السلام علیك)، له سه ر نه و (حال) هاش (جنابی نبوی)، (راضی)
 نه بوو، (حضره تی عائشه) به ناشیرینی (مقابله) یان بكا، (سبحان الله) له و
 (أدب) و (نزامهت) ه! بغدادی (الآن بعد السلام) به یه ك نه لئین: "صَبَحَك اللهُ
 بِالْخَيْرِ" له سبه یینه، تانیوه پۆ، و (ترحب) ی یه ك نه كهن، له نیوه پۆ تا سبه یینه،
 هر (مَسَّكَ اللهُ بِالْخَيْرِ) ه، نه وانی (شه و باش) و (پۆز باش)، پیت نه لئین، به لی له
 هه موشت - (مع الأسف) - (تفرقه) یه، (مع أنه) نه وانه ی (سلام) لیك نه كهن،
 (على الأكثر) لیك (أمین) نین ﴿وَيَقُولُونَ﴾ نه و (منافق) انه ﴿فِي أَنْفُسِهِمْ﴾
 به خویان نه لئین هر كه س به (نفس) ی خوی - به دزی - یاپیك نه لئین: ﴿لَوْلَا
 يُعَذِّبَنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ﴾ نه گه ر نه وه (رسول) ی خوا به، (مقابل) ی نه و (كلام) ی
 (قبيح) ی نئمه، نه با خوا (عذاب) مان بدات، (یعنی) دهر (حال) ه (عجایب) ه، ئایا
 (فرعون) و (سائر) ی (ملا) كه قسه ی نا (لايق) یان له (حق) (حضره تی موسی)
 نه كرد، جی به جی خوا نیشانی نه دان؟ (عذاب) ی نه دان؟ (رسول) یان به (مشان)
 (شق) نه كرد، (أنا) چیان به سه ر نه ده هات، خودا دهر (عهد) ی نه فه رموه،
 كه سی دژنیوی به (رسول) ی من، یا (ملا) یه له (أمة) ی (رسول) ی من،
 یا (ولی) یه بدا، (أنا) (غضب) ی لی نه گری به قوریا نه باته خوار، به لی،
 (منتقم) ه، نه مرۆ نا سبه ی ﴿حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ﴾ (عذاب) ی (آخرهت) له فه ردای
 (قیامهت) ﴿يَصْلَوْنَهَا﴾ نه ی كه ونی، گه رمی نه چیژن، یا تیای نه پریژن ﴿فَبِئْسَ
 الْمَصِيرُ﴾ (جهنم) ی (مصیر) ی ناخوش و (خراب) ه.

(ایمان) مان هیه، به (عذاب) ی (آخرهت)، (لكن) (فاسق) و (فاجر) و
 (كافر) ه كانی نه وی (ایمان) ی وایان به (آخرهت) و به (عذاب) ی نیه، بیان
 ترسینن به (عذاب).

ئه گهر خوا (لطف) ئ له (حق) ئیمه — (یعنی) (ضعفا) و (فقرا) و بئ دهسه لاتانی (أمت) —، وه نه وان، هه با، له (دنیا) زووگرفتاری کردبان، (فاسق) هکان گونا هیان که متر نه بوو، ئیمه ش له دهستیان، (استراحت) مان نه کرد، (لکن) نه وهنده زۆر بووین، نایه نه (حد) و (حساب)، وه (مع الأسف) تا (فاسق) ئ نه پوا، هه زار (صالح) تی نه چی! نه مه ش بۆ (أمت) چاک نیه، خوا (کرم) کا، نه وهی (نفع) ی هه بئ، بمیتئ، نه وهی (ضرر) ی بئ، بفهوتئ، باش ئه بئ (والله المستعان وعليه التكلان) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ به (ایمان) ئ (قلبی)، (صمیمی)، بئ (نفاق) ﴿إِذَا تَنَاجَيْتُمْ﴾ ئه گهر (خلوه) تان له گه له یه ک کرد، له هه ر کوی یه بئ ﴿فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ﴾ وه کی (منافق) هکان، دیاره نه وهی (مؤمن) بئ، به گونا هو (تجاوز) له یه ک و (مخالفه) ی (رسول) ی خوی (خلوه) ناکا، (أخوه) ی (ایمان) وا (إيجاب) ئه کا، (مؤمن) (خیر) خواهی (مؤمن) بئ، (حقوق) ی (محافظة) بکا، نه له (جهت) (روح) نه له (جهت) (عرض)، نه له (جهت) (مال)، (تجاوز) له (حق) ی نه کا، (لکن) (ثیمان) ئه و (متانته) هی نه ماوه، (مع الأسف)، (مسلمان) آن وا پێک (ربط) دا، چاکه یان چاکه و، خراپه یان خراپه، ئه ی (أهل) ی (ایمان) ئیوه (خلوه) وه کی (منافق) آن مه که ن ﴿وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ﴾ (إحسان) و (خیرات) و چاکه ﴿وَالْتَّقَوِ﴾ له (حقوق) ی (عباد)، له (مقام) ی (رسالة) په ناه ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ (مدان) ی (تقوی) خوابه ﴿الَّذِي﴾ خوابه ئه و تو که ﴿إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾ هه ر به لای ئه و (حشر) ئه کرین، وه کی له (أصول البلاغه) (بیان) کراوه، (تقديم) ی (معمول) (إفاده) ی (حصر) ئه دا، نه وهی (ایمان) ی به (قدرت) و (علم) ی (محیط) ی (کبریائی) هه بئ، (حشر) ی (أجسد) (إنکار) ناکا ﴿إِنَّمَا النَّجْوَى﴾ ئی وان، به (إثم) و (عدوان) و (معصیه) ﴿مِنَ الشَّيْطَانِ﴾ هه ر (شیطان) هه وهی، (إنما) ش (مفید) ی (حصر) ه، (محرك) (شیطان) ه، بۆیان (تزیین) ئه دا، لایان باش ئه بئ، (مقصد) ی (إبليس) ﴿لِيَحْزَنَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (عاجز) و (محزون) بن، (ألبته) خو پایی نیه، شتی قه و مایه، و (خلوه) ئه که ن،

(خصوص) له (مجلس) دابی، زۆر (دغدغه) ده‌دا ﴿وَلَيْسَ﴾ (نجوی) یا إبلیس ﴿بِضَارِهِمْ﴾ (ضرری به (مسلمان) آن ناگه‌یه‌نی ﴿إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ نه‌وان چیان پئی نا‌کری، دیاره خوا (ملان‌ی) (اهلی) (ایمان) ه، ﴿أَيْذَنَ﴾ نادا، (خلوه) ی وان (ضرر) به (ایمان) داران بگه‌یه‌نی ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ نه‌وه‌ی (متوکل) ی (علی الله) بی، خوا به (ضایع) ی نادا، بۆ (أغیار) نایضا. وه (ممکن) ه وه‌کی (زمخشری) نه‌فه‌رموی: (ضمیر) ی (لیس) (راجع) بی، بۆ (حزن)، (یعنی) (حزن) (ضرر) پئی نادا، ﴿إِلَّا﴾ به (أذن) ی خوی نه‌بی، که (إرادة) بکا، نه‌وه‌ی (خلوه) ی بۆ نه‌که‌ن، بیته‌ جئ، (جنابی حق) یش نه‌و (أذن) ه نادا، له هه‌موو (حال) آن (توکل) (دفع) ی (ضرر) و (ضرر) داری نه‌کات ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بی (خدشه) ﴿إِذَا قِيلَ لَكُمْ﴾ (قائل) هه‌ر که‌سئ بی ﴿تَفْسَحُوا﴾ (توسع) بکه‌ن، به‌جئ کردنه‌وه، به‌لکوو به‌جئ، به‌جئ هیشتن ﴿فِي الْمَجَالِسِ﴾ له هه‌ر کوی‌یه‌ک بی، جمهور نه‌خۆنینه‌وه: به (افراد) (مراد) (جنس) ه، یاخود (مجلس) ی (رسولی اکرم) ه، (ألف) و (لام) بۆ (عهد) ه، (اما) (عموم) خۆشتره ﴿فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ﴾ جئ بکه‌نه‌وه، بۆیان به‌تال‌ که‌ن، که‌لینیان بۆ بده‌نی، پیکه‌وه مه‌نووسین، پال پیک مه‌ده‌ن، تاجئ نه‌بیته‌وه. (طبیعی) نه‌وه‌ی (طلب) ی ﴿تَفْسَحْ﴾ نه‌کا، جئ خۆی نه‌ناسئ (ولو) له (مجلس) ی (رسول الله) بی. نه‌و ﴿تَفْسَحْ﴾ (اکثر) ی نه‌وانه‌ی (خلوه) یان له (مجالس) (حظ) لییه، پئی یان ناخۆشه، نه‌وه‌ی دئ، نه‌بیته (فاصل)، نه‌بیته (مانع) ی (خلوه) یان، که‌وابئ (مناسبه) ی (آیه‌ت) له‌گه‌ل (نه‌ی) له (نجوی) زۆر جوانه، به (قوه‌ت) ه. نه‌لین: جه‌ماتئ پوو‌یان کرده (مجلس) ی (رسولی اکرم)، (سلام) یان کرد، (اهلئ) (مجلس) جئ یان نه‌کرده‌وه، (جناب) ی (نبوی) لای ناخۆش بوو، (امر) ی کره (بعضئ)، هه‌لیستاندن، تا نه‌وانه له جئ یان دانیشن، (طبیعی) لایان گران بوو، نه‌وسا (آیه‌ت) (نازل) بوو "ئایا که‌س له‌و (آیه‌ت) ه (مجالس) ی (قتال) (فهم) نه‌کات؟ وه‌ئایا هیچ (مناسبه) ی له‌گه‌ل (مقام) هه‌یه ؟ (رحمه‌ت) ی خوی له (حسن) و (یزید) ی کورپی (أبی حبيب) بی، لییان (نقل) نه‌که‌ن: (أصحاب) ی

کرام له (مجالس) ی (قتال) (بخیلی) یان ئه‌کرد، هه‌ر که‌سه ئه‌یویست، بۆ وێ بێ، تا (نائل) ی (شهادت) بێ وه‌کی بابم (رحمه‌تی خوای ئی بێ)، که (بعضاً) (حاشیه‌ی) (شیروانی) یان، له‌سه‌ر (ابن حجر) بۆ ئه‌خوینده‌وه، گه‌ر پای ئی نه‌با ئه‌ی فه‌رموو: "ئه‌ی هوو، چی به‌سه‌ر چیه‌وه؟! " ﴿وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا﴾ بڵند بن، پاست بنه‌وه ﴿فَانشُرُوا﴾ زوو به‌زوو هه‌لسن، خوگی‌ری مه‌که‌ن، بۆ ئه‌و (توسّع) ه، یا بۆ هه‌رچی (ده‌عوته) کران. ئیستا (عه‌ده‌ت) ه له (خدمته) (ملوک) آن، که‌سی دانیشی، که (ملك) (اشاره‌ی) کرد، بۆ هه‌لستان، هه‌ل ئه‌ستنی، (حتی) نابێ له‌ خو‌را هه‌لستنی، (خلاف) ی (آداب) ه.

(إنسان) ی (مؤمن) ده‌بێ (احترام) ی برای (دینی) بگه‌ڕی، (إيجاب) ی کرد، جێی بۆ به‌جێ بێتی. (عه‌ده‌ت) ه برا گه‌وره، که‌چوه جێیه، برای چووک ئه‌گه‌ر له‌وێ بێ، ئه‌و جێی ئی به‌ (ترك) ی ئه‌کا، به‌ره‌وژێر ئه‌چێ، زۆر جوانه (أما) بۆ که‌س نیه، که‌س له‌ جێی خۆی هه‌لستینی، قسه‌ له‌ (رسول الله) نیه، ئه‌و هه‌ر چۆنی (أمر) به‌فرمو، به‌جێیه، (على الرأس والعين) باوه‌ر ناکه‌م، که‌س له‌ (صحاب) آن، پێی ناخۆش بووی. (نَشَرَ، يَنْشُرُ) له (باب) ی (أول)، (يعنى) (نَصَرَ، يَنْصُرُ)، وه له‌ (باب) ی (ثاني) (ضَرَبَ، يَضْرِبُ) هاتوه، به‌و گوێره له‌و (صيفه) (أمر) ه، دوو (قرائته) ی (مقبول) و (معتبر) هه‌یه به‌ (ضمّ) ی (زى)، به‌ (كسى) ی (زى). (جواب) ی (أمر)، ئه‌گه‌ر له‌ (وتیر) ی (جواب) ی (أمر) ی (سابق) با، ئه‌ی فه‌رموو: "يرفع الله لكم درجات" ئه‌و هه‌له، هه‌یج (إضطراب) بۆ (مفسرين) آن نه‌ده‌بوو، (لكن) (نظم) ی (جلیل) ﴿يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ﴾ ئه‌فه‌رموون: "له (قیامته)" ﴿وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾ ئه‌فه‌رموون: " (علم) ی (شرعی)" (علمی) (شرعی) لای (علما) ی (شرعی)، (علم) ی (تفسیر) و (حدیث) و (فقه) ه، دیاره له‌و (تأریخ) ه (آیه‌ت) (نازل) بوو، ئه‌و (علوم) ی (مدونه) نه‌بوو، (قسم) ئی له‌ (حدیث) ئه‌وه‌نده‌ی (نازل) بوو بوو، له‌ (قرآن) زێتر نه‌بوو ﴿دَرَجَاتٍ﴾ زۆر - (عالی) - بوویته (موجب) ی (إضطراب) ئایا (ربط) و (علاقه) چیه، له‌ (بین) ئی (أمر) و (جواب) ی؟ (معطوف) (معطوف علیه) یه‌کن (بالبذات)،

نیه (ولو) زۆریش (مناسب) و (بلیغ) بێ، (علم) له (نفس) ی خۆی دا، (منقبه) یه گه‌وره‌و (درجه) یه‌ بلنده، (لکن) دوو شت (ره‌ونه‌ق) ی نایه‌لن، یه‌کی: (دنا‌ته‌ی) (طبع)، بێ (عزّه‌ت) و (لامه‌ت) ی (نفس)، یه‌کی: (فقر) و (حاجه‌ت). نه‌گه‌ر که‌سێ (زکیّ النفس)، (عالی) نژاد، به‌ (قوّه‌ت) و (قدره‌ت) ببێته‌ (ملا)، (ملا) یه‌ (شرعی)، (حقیقه‌) (علم) و (شرع) و (دین) به‌ (ره‌ونه‌ق) ده‌خا، (أما) که‌سێ (دنی) بێ (عرق) و (دم) وه‌بێ هێز ببێته‌ (ملا) چی پێ نه‌کرێ؟ (رواج) ی (علم) و (شرع) و (دین) چۆن نه‌دا؟ (مشاهیر) ی (علما) ی (إسلام) هه‌موو خانه‌دان و (عالی نسب) و به‌ (قوّه‌ت) و (قودره‌ت) —(على الأكثر)— به‌ (ثروه‌ت) و سامان بووین بۆیه‌ توانیان (علم) به‌ خێوکه‌ن. (علما) ی هه‌موو (فرق) و (مذاهب) و (أديان) پایه‌یه‌ (خاص) یان بۆ خۆیان دانا، ته‌ماشای (علما) ی (شیعه‌) آن که‌، بنۆڕه‌ حاخام (جو‌وان، سه‌یری جاهو (جلال) ی (پاپ) و پایه‌ییان که‌، (علما) ی (أهل) ی (سنّه‌ت) و (جماعه‌ت)، پایه‌ی (دنیا) یان دا به‌ (ملاک) و (رؤسا)، مایه‌ی (نفوذ) ی (دین) یان دا به‌ شیخان، ده‌ست له‌ چۆکان به‌ ره‌ژێر خۆیان، بێ پایه‌ و مایه‌ مان، له‌ (نظر) (أمت) نه‌ که‌لکی (دنیا) یان هه‌یه‌، نه‌ که‌لکی (قیامه‌ت).

(مفتی) (زه‌هاوی) له‌ (بغدا) چووه‌ (زیاره‌ت) ی (ناصر الدین شای قاجار) شا فه‌رمووی: " (منازعه‌) ی ئێوه‌ له‌ گه‌ل (علما) ی ئێمه‌ —(یعنی شیعیان— له‌ سه‌ر چیه‌؟ " (ملا) فه‌رمووی: " له‌ سه‌ر ئێوه‌یه‌ " فه‌رمووی: " چۆن؟ " فه‌رمووی: خوا نه‌ فه‌رمووی: " أطيعوا الله وأطيعوا الرسول وأولى الأمر منكم " ئێمه‌ نه‌لێین: " (أولى الأمر) ئێوه‌ن " یعنی ملوک و سلاطین، ملای شیعیان نه‌لێن: ئێمه‌ین (أولوا الأمر) " (حتی) (أمر) له‌ سه‌ر شاهو پادشاهان نه‌که‌ین " (شاه) ووتی: " (حق) له‌ (طرف) ئێوه‌یه‌! " به‌لێ نه‌و (مجتهدین) ی (کرام) وه‌ک (أبو حنیفه‌) وه‌ (إمامی مالک)، (إمامی شافعی)، (إمامی أحمد)، گه‌ر (بعد حین) له‌ (وفات) یان له‌ ناو (أمت) (محترم) بوون، (أما) له‌ (زمان) ی خۆیان لێ یان نه‌درا، (حبس) نه‌کران، (فران) یان نه‌کرد له‌ (فتوی) (منع) نه‌کران، زۆر له‌ ئێمه‌ به‌ (حرمه‌ت) تر

نہ بوون، (ومن العجائب) نہو (امّہت) ہ ٹوہی لہ گہ لیان ساغ و پاک و (ناصح) و (امین) بی، نایانہ وی، (حرمہت) ی ناگرن، بہ لکو (عداوت) ی نہ کھن ٹوہی (بالعکس) بی، لایان (محترم) ہ، (صاحب) ی سہرو مالہ، (علما) ی (اہلی سنّہت و جماعت) زور نہ مایہ (انقراض) بکھن (خاصّہ) لہ کوردستان — (أصلاً) — (رہواج) یان نہ مایہ، (اکثر) ی (سواد) ی (أعظم)، (فقیر) ن، بی کھس و نہواو بی دہراماتن، وہ ٹوہی ٹہ پوا (معاذ اللہ) بی شوین ٹہ پوا، ٹوہش (موجب) ی (خوف) و (أسف) ہ، (حاجی قاد) (شکایہت) ی لہ (زمان) ی خوی مہیہ، کہ (ملا) نہ ماین، (مع) آنہ (نظر) بہ (عصر) ی نیّمہ (دنیا) بہ (علم) (معمور) بوو، (حتی) لہ (أوائل) ی (عمر) ی من (ملا) ی چاک چاک لہ (کوردستان) زور بوون، (لکن مع الأسف) پوو لہ کہ می بوون، خوا (مہرحمہت) کا، نہو (دین) ہ نہ فہوتی، (ملا) ی چاک و بہ (قوہت) ی بۆ برہ خستی، نہ مپۆ (لازم) ہ، (جمع) ی لہ (علما)، (علما) ی (إسلام) بن، (تابع) ی (فرق) و (مذاهب) و (أحزاب) نہ بن، وہ کی (أطبّا) ی (حدّاق) تہ ماشی ٹو نہ خوشیہ بکھن، بۆ (تداوی) تی کوشن، بی (أمل) بن، (محضاً) بۆ خوا (سعی) بفہرموون، نہ گہر وانہ بی، چارہ نا کرئی، وہ (جنابی حق) (دوام) ی (ملا) أفندی مہولین و نہم (داعی) (فقیر) ہ بدات، (امین)۔

﴿وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ (أول) و (آخر) (مقصد) (عمل) ی چاکہیہ، (علم) ی بی (عمل)، (ایمان) ی بی (اثر) چہ؟ لہ (زمان) ی (سابق) (رواج) ی (علما) ی (لوغہت) و (شعر) زور بوو، (علما) ی (حکمت) کہم و (منفور) بوون، کہ سی بہ (علوم) ی (عہقلی) — (خاصّہ طبیعیات) — خہریک با، (تکفیر) یان نہ کرد، (لکن) لہو (زمان) ہ، (سبب) بہ (علما) ی (غریبی) گورپا، (شرف) و (عزّو) (قیمت) بۆ (علم) ی (طبیعی)، (کیمیا) و (ہندسہ) و (میکانیکی) یہ، (خلاصہ) (علوم) ی کہ بییتہ (مداری) (اختراع) ی (امور) ی (غریبہ) نہوان (محترم) ن، علمای (مسلمان) آن (الآن کما کان) (متوغل) ن لہ (نحو) و (صرف) — (کأنہ) — ناگایان لہ (تطورات) و (تصرفات) ی (دنیا) نیہ، (وکما فی السابق)، لہ گہل یہک (عدون)،

ئه‌وه‌نده‌ی یه‌کدی به‌ دوژمن ئه‌زانن، (ئاوڕوپیایی) به‌ دوژمن (حساب) ناکه‌ن، خوای (تعالی)ن، به‌ (أعمال)یان، به‌وه‌ی ئه‌یکه‌ن ئاگاداره‌. له‌ هه‌مووی (عجایب) تر (دوام)ی (مباحثه‌)ی (کرامه‌ت)و (ده‌عوای) (رساله‌ت)ی (بهائی)و (قادیانی)یه، با (وجودی) به‌ سه‌ده‌ هزار وه‌کی (قادیانی)و (بهائی)، (قیمه‌ت)ی (انموله‌)کی (آدیسۆن)یان نیه، ئه‌گه‌ر له‌ به‌ر درێژی نه‌با، (ماجری)ی بابم له‌ گه‌ل (ملا عمری خه‌یلانی) له‌ (قارص)و (بایزید) سالی غه‌زای (۱۲۹۳هـ) وه‌ (کذا) (ماجری)ی له‌ گه‌ل (ملا احمدی توتشی) له‌ (بغدا)یه پیشی (غزا)یه عرضم ئه‌کردن، (أما) بۆ چی‌یه (مناسب) بێ، (إنشاء الله) (تحریر)یان ئه‌که‌ین.

له‌ (جزء)ی (أول)ی سالی شه‌شه‌مین (مجله‌)ی (المعلم الجديد) (صحیفه‌) (۴۱) ئه‌لێ: " (أبو یوسف) (عبد السلام بن محمد بن یوسف بن بندار قزوینی) (تفسیر)ه‌کی گه‌وره‌ی (یعنی) (تألیف)ی خۆی، (عباره‌ت) له‌ (۷۰۰) (جلد) کرده (وقف)ی (مدرسه‌)ی (إمام أبو حنیفه‌) وه‌ئهو (ملا)یه له‌ تأریخی (۴۸۸) (وفات)ی کردوه " به‌لێ (حکایه‌ت) ئه‌که‌ن، له‌و نوعه‌ (کتیب)آنه، (لکن) ئه‌مانه له‌ (حقیقه‌ت)دا (تفسیر) نین، به‌ (مناسبه‌)یه گه‌لێ شتیان (ذکر) کردیه، وه‌کی (طنطاوی) (رحمه‌تی لێ بێ)، به‌لێ (ممکنه‌) به‌ (مجرد)ی (مناسبه‌)ی (علم)و (علما)و (درجات)، (کتیبی) (تفسیر)ی (عباره‌ت) له‌ (۷۰۰) (مجلد) (تألیف) بکری، (أساس)ی (مقصد) له‌ (تفسیر)، به‌ چوار (مجلد)ی (مناسب) ئه‌دا ئه‌کری. تا (حال) قسه‌ له‌ (خلوه‌)ی خه‌لکی بوو، خو به‌ خۆیی، (حالا) قسه‌ ئه‌که‌ین له‌ (خلوه‌) له‌ گه‌ل پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ﴾ که (إرادة)تان کرد، (خلوه‌) له‌ گه‌ل (رسول)ی خوا بکه‌ن ﴿فَقَدِّمُوا﴾ پیش خه‌ن ﴿بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتُ﴾ له‌ ناو دوو ده‌ستی (خلوه‌)تان، (خیری) (إحسان)ی، هه‌رچی بێ، یا هه‌ر که‌س به‌ گوێره‌ی (حال)ی خۆی، (ألبته‌) (خلوه‌) له‌ گه‌ل (رسول الله) وه‌کی (خلوه‌) له‌ گه‌ل خه‌لکی تر نیه، (حق)ی (امتیان)ی هه‌یه، ئه‌ویش (خیری) بۆ (فقیر)ی، (سبحان الله) هه‌یچ (امتیان)ی بۆ (شخص) خۆی — (من حیث هو) — ناوی، بۆ (مقدار)ی (صدقه‌) (تعیین)

نه کراوه؟ (ذاتاً) هه ندهی پینه چوو، هه ل گهراوه، بویه، چونکی (خیری) بۆ خۆی ناوئ، (إمتیان)ی بۆ خۆی ناوئ، نه فه رموئ: "﴿ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ﴾" بۆ که سی (خیر) ه که ی پی ئی نه گا ﴿وَأَطْهَرُ﴾ (زیده) پاک ی به، بۆ (نفس) تان، بۆ (مال) تان، بۆ (حسن) ی (أدب) تان، بۆ (زیده) (إحترام) ی (رسول)، (بلا تشبیه) (شاعر) نه ئی:

(سه ر زده داخل مه شه و مه یکه ده حمام نیست)

حورمه تی پیری مغان به ره مه لازمه ت)

﴿فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا﴾ چتان نه بوو، بیکه نه (صدقه)، زۆر (فقیر) بوو نه و که سه ی ئاره زووی (خلوه) نه کا ﴿فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ بۆ وان بی (تقدیم) ی (صدقه) وه بی (بدل) ی، (جائزه) له (خدمه ت) سه ره وه ی (کائنات) (خلوه) بکه ن. قسه له (يَدَي) (نجوی) بکه ی، به (وجه) ی (بلاغه ت)، گه رچی بۆ (فهم) ی کوردی (زه حمه ت) ه، (استعاره) یه (تمثیلی) یه، یا خود (مکنیه) یه، (اثبات) ی (ید) بۆ (نجوی) (تخیلیه)، (مُرشحه) به (ذکر) ی (بین)، چۆنی تی بکه ن؟ (واقعا) (تفسیر) ی ئیمه، له (جهه ت) (بلاغه ت) و (صرف) و (نحو) کورته، (أما) چی بکه م؟ لام وه یه (معذور) م، (مع الأسف) (لسان) ی (علم) یان نیه ﴿أَأَشْفَقْتُمْ﴾ ئایا ترسان؟ ﴿أَنْ تَقْدَمُوا بَيْنَ يَدَيِ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ﴾ ئایا له چی ترساینه؟ (سید) نه فه رموئ: "له (فقر) بروامه که، (فقراً) (أساساً) (مستثنی) ن نه وه ی هه یی، بۆ (تقرب) ی (دقیقه) یه له (خدمه ت) (سید) ی (أنام) (روح) و (مال) بیه خشن، لایان خوشه. ترسیان له پیناو خوش بوونی (جنابی حق) و (رسول) ی، نه مه شتی که وه کی (کفاره ت)، (طبیعی) له شتی گه رد به (خاطر) ی (نبوی) بگات، به هر (صوره ت) ی بی، یاران ی (نبی) خویان لی نه پارێزن، (بناءً علیه)، نه وانه ی (ترك) ی (خلوه) یان کردیه، (مصیب) ن، نه وه ی کردیه تیشی، وه کی (جناب) ی (حضره ت) ی (إمامی علی) (مصیب) بوه ﴿فَإِذَا لَمْ تَفْعَلُوا﴾ له ترسی (إغبرای) ی (خاطر) ی (نبوی)، وه (توبه) تان کرد (عمّا جری)، په شیمان بوونه وه، نه تان نه زانی، نه مه لای خواو (رسول) ی ناخوشه

﴿وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ﴾ نافه رموی: (فتاب) "﴿فَأَقِمْوَا الصَّلَاةَ﴾ (مناجات) له گەل خوا بکه‌ن به (إقامه) ی نوێژ ﴿وَأَتُوا الزَّكَاةَ﴾ به (حق) (زکات) بدری، (فقیر) زۆر (استفاده) نه‌که‌ن، (مستغنی) نه‌بن، له (صدقه) ی (خلوه) و (أمثال) ی ﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ له هه‌رچی نه‌فه‌رموون، نه‌ز (جمله) (نه‌ی) له (خلوه) ی خراپ ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ له (إقامه) ی (صلوات) و (إتيان) ی (زکات) و (سائی) ی (أعمال)، (أجر) ی (محسن) آن به (ضایع) نادا.

له (آیه) ی (أمر) به (نشن)، (معمول) ی (مقدم) کرد، (ممکن) ه (إشارة) بی، بۆ (تقدم) ی (إطلاع) ی خوا، (أنه) لی‌ره نه‌فه‌رموی: "پیش کردنتان، خوا نه‌زانی چی نه‌که‌ن، (وکذا) دوايه " (أول) و (آخر) (خبیره)، به (عمل) تان به (أعمال) تان، له (سبقة) و (تفرّد) ی (إمامی علی) به (صدقه) بلیتم: "چی؟" خدمه‌تی زۆر گه‌وره نیه، به‌لێ (مبادره) ی (امثال) به (قیمه‌ت) ه، له (زمان) ی ئیمه (أجانب) بۆ (وطن) و (ملّه) ی خویان، له‌پێی گه‌وره و گه‌وره‌یی به (مليون) آن لی‌ره‌ی زی‌تری (صرف) نه‌که‌ن، وه خویان (ممنون) و (متشکر) ن، (بناءً علیه) بۆ (رؤسا) ی (شیع) آن نه‌مۆ به‌جێیه، به‌و جۆره کاره (مباهات) بکه‌ن، (مع أنه) خویان له‌پێی خوا و (حرمة) و (احترام) ی (رسول) ی خوا، په‌شیزی (صرف) ناکه‌ن، (واقعا) (خدمات) ی (حضره‌تی) (إمامی علی) نایه‌ته (حساب)، له‌سه‌ر ئیمه (إتباع) ی (لازم) ه، نه‌ك (شاعر) آنه (مدح) کردن، (رحمة) له (أفلاطون) بی نه‌لێ: " (إنسان) نه‌وه‌یه، (أثر) یکی وای هه‌بی، (مدح) بکری، (إنسان) نه‌وه نیه (مدح) ی خه‌لکی بکات " (الله أكبر) (تلك أمة قد خَلَتْ... الآية) وای چهند (قیمه‌ت) داره، بۆ (إنسان) ی به (قیمه‌ت) ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ به کوردی له (مقام) ی (تعجب)، کورد نه‌لێ: "بنۆڤه نه‌و کابرایه"، "نانۆڤه نه‌و پیاوه چ نه‌کا؟" (عطف) ی نگاه ناکه‌ی ﴿إِلَى الَّذِينَ﴾ نه‌و (منافق) آنه‌ی ﴿تَوَلَّوْا قَوْمًا﴾ دۆستایه‌تیان له‌گه‌ل نه‌کردن، (قوم) یکی ﴿غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ﴾ (یعنی) حور ﴿مَا هُمْ﴾ نه‌وانه، یا حوره‌کان ﴿مِنْكُمْ﴾ له‌ ئیوه‌ نین ﴿وَلَا مِنْهُمْ﴾ جوو دیاره نه‌ به (دین) نه‌ به (دم) ناگه‌نه‌وه نه‌وانه (منافق) ه‌کان (ذاتاً)

(مُذَذَّب)ن، نه له وانن، نه له مانه، (ولو) له گه‌ل (مسلمان)ه (عرب)ه‌كان يه‌ك (عنصر) بن، كه (دين)و ئايين و (مزا)و (مشرب) يه‌ك نه‌بێ، با براش بن، لێك دوورن ﴿وَيَخْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ﴾ له‌سه‌ر شتی درۆ، (سواء) اعتقاديات) بێ، يا (أمور)ی (خارجی)، سویند نه‌خۆن ﴿وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ نه‌زانن درۆیه، نه (واقعاً) وایه، نه (اعتقاد)یانه، دیاره (صدق)و (كذب) (أمور)ی (نفسیه) وه (ذهنیه) (صدق) به (مطابقه)ی (مافی‌الذهن)و (ضمیر)ه، (نفس‌الامر) كه‌سی نه‌لێ: " (ایمان)م هه‌یه " نه‌گه‌ر (تصدق)ی (قلبی) هه‌بێ، دیاره پاست نه‌كا، وه (إلا) درۆیه، (لكن) له هه‌موو (موقع)ی (خبر) له (اعتقاديات)ی (قلبی) نادری ﴿أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ﴾ بۆ (منافق)ه‌كاني (هكذا)بی ﴿عَذَابًا شَدِيدًا﴾ به (قوّه‌ت)و هه‌ژمه‌ت ﴿إِنَّهُمْ سَاءَ﴾ خراپه ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ دیاره بووینه (عاده‌ت)یان ﴿اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً﴾ سویندی به درۆی خویان کردیته، گێپایه به مه‌تال، بۆ (حفظ)ی (مال) و (أنفس)یان ﴿فَصَدُّوا﴾ له مه‌یانه‌دا، خه‌لكیان به سویندی به درۆ (منع) کردیه، وه‌رگێپایه ﴿عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نه‌وانه چ نین، (دين)ی بێ (أساس)، هه‌موو (ادّعا)، به‌و (نوع)ه (دعا)یانه، (منع)ی نه‌وانه‌ی (ملاقات)یان له‌گه‌ل کردینه، کردینه له‌و (دين)ه له‌و پێیه‌ پاسته ﴿فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ (عذاب)ی (تحقیر) ئامیز، بۆ (أصحاب)ی (كبر)و (أنانيّه‌ت) ژۆر (شديد)ه، دوو (نوع)ه: (بدنی)و (روحی) ﴿لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ﴾ هه‌رچه‌ند بۆ (محافظه)یان نه‌و (نوع)ه (سیاسه‌ت)ه نه‌گێپن، (لكن) بێ هووده‌یه، (إغنا)یان ناكا ﴿مِنَ اللَّهِ شَيْئًا﴾ (محتاج)ن ژۆر ده‌ستن، خوا (عذاب)یان نه‌دا، نه‌(مال) به كه‌لكیان دێ، نه (أولاد) به هانا‌یان نه‌گات ﴿أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ﴾ (رفیق)و خاوه‌نی ﴿مُمْ فِيهَا﴾ له ئاگریدا ﴿خَالِدُونَ﴾ لێی ده‌رناچن سویندی به درۆ (تعم)ی کردیه، سویندی بێ هووده، هه‌روا به هه‌وه‌س هه‌زار درۆی نه‌كا، ده‌هه‌زار سویندی له‌سه‌ر نه‌خوا، (هه‌یه‌ت)و (حرمه‌ت)ی خواو (صفات)ی وه (قرآن)ی له دلاندا نه‌مايه ﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا﴾ خویان وه (أولاد)یان، نه‌وانه‌ی له‌سه‌ر (نهج)یان ماون ﴿فَيَخْلِفُونَ لَهُ﴾ نه‌وی پۆژی بۆ خوا‌ی سویندی

بہ درو نہ خون ﴿كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ﴾ نہ مرق ﴿وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ﴾ پہ کو
 نہمہ زور (غریب)ہ، (حماقت)ی (عظیمہ)، وا (حساب) کھن، چون بہ سویندی
 درو لہ دہستی نیوہ قورتار بووین، (کذا) بہ سویندی درو لہ (عذاب)ی خوا
 (محفوظ) نہ بن ﴿أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ﴾ (جسارت) بکھن لای (علام الغیوب)
 خوداوہندی (عظیم الشان) دروی بکھن، بہ پاستی، ہر نہ وانہ دروزنن،
 ہرچہند درو لہ (دنیا) زور بہ کہ لکہ، (حتی) بہ (قبہ)و (قفص)ی زیرو زیو
 (تجسم) نہ کا، (اما) لہ (آخرة) پیئی ہیچی نیہ، درو لہ گہل (عالم السرّ وأخفی)
 چون جی نہ گری؟ کوو نہ بیتہ مہ تال و قہ لغان؟

(الشيء بالشيء يذكر) (امیر)ی جہنگ (بہ ہادور میرزا حسین خان) لہ
 (بیتوین)ی پوڑی (عرض)ی (ملا)ی بابمی کرد: "(امام)ی (شافعی)
 فہرموویہ تی: "(علیٰ حُبُّهُ جُنَّةٌ) (محبت)ی (حضرت)ی (امامی علی)..."
 (مہ تال)ہ، لہ پوڑی (جزا) (شرارہ)ی ناگری (جہنم)ی لہ (محب)ی (رد) نہ کا
 (ملا) فہرمووی: "نہوہ بؤ نیتمہ، (اما) بؤ نیوہ، "(علیٰ حُبُّهُ جُنَّةٌ)، شیتی
 یہ "ووتی: "(ثامان) بؤ چی؟" فہرمووی: "نیتمہ (إخلاص)ی (حضرت)ی
 (امیر)و (سائن)ی یارانی (کرام)ی (رسالت پہناہ)مان مہیہ، (لا شك) لہ
 (محبت)ی (استفادہ) نہ کہین، (اما) نیوہ ہرچہند (محبت)ی (حضرت)ی
 (علی)تان مہ بن، (بغض)ی (سائن)ی یارانی گوزیر (مانع)ہ لہ (استفادہ)تان،
 نہو (محبت)ہ مہ تال نیہ، گہوجی یہ "ووتی: "(قَسِيمُ النَّارِ وَالْجَنَّةِ)" (ملا)
 فہرمووی: "(حاشا) پوڑی (قیامت) بہ (غیر)ی (تقسیم)ی (جنّت)و (نار) چ
 نیشیدی نیہ، نہویش (علی)ی ببینی، خوا (معطل) نہ بن! "ناہ توخوا نہمہ
 (جنّت) نیہ؟ کہ سئی واگومان ببنا، (غیر)ی خوا نیکیتر، نہو (تقسیم)ہ نہ کا!
 بنقوی نہوہش (دعا)یہی (کاذبہ) (ممکن)ہ بہ (ملیون) (إنسان)یان پی ہل
 خہلہ تاند بن، ﴿اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ﴾ (حقیقہ) (شیطان) (غلبہ)ی لہ سہر
 کردینہ، (عقل)ی لی ستانیدینہ (والا) نہو (نوع)ہ (ہذیان)ہ چون نہ کری؟
 ﴿فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ﴾ خوی لہ یاد بردینہوہ، بہ پاستی ناوی نایہنن، نہ گہر بہ

(حق) یادی خوا بکہن، کہمئ لہ (صفات) ی بگہن، چؤن ئہو (جسارہت) ہ
 ئہکن؟ بہ خوائ ئہبا لہو (آیہت) ہ (مسلمان) آن زؤر بترسن، (فی الواقع)
 (اکثر) یان لہبہر ناوی ئہو و ئہم خویان لہ یادچوہ، لہبہر (اعتماد) ی بئ
 (اصل) و (اساس)، نہ بؤ دنیا نہ بؤ (آخرت)، تئ ناکؤشن، (فی الحقیقہ)
 (رؤسا) یہکانیان، بؤ (صید) ی (دنیا) بہ دامی (تزویر) خہریکی گرتنی (عباد)ن،
 (سبحان اللہ) ئہمپؤش پئیان ہل ئہخہلہتئن وہلییان (معلوم) ہ، ئہمپؤ بؤ
 (صلاح) ی (دنیا) چہند کہلک ئہگرن، بؤ (صلاح) ی (آخرت) یشیان ہہروا
 ﴿أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ﴾ (اتباع) ی (شیطان) ﴿أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ
 الْخَاسِرُونَ﴾ ہہر ئہوان تئ دہشکئن، مایہ پوچ دینہدہر ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ
 اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ ئہوانہی (عداوت) ی خواو پیغہمبہری ئہکن، کہ (حزب) ی
 (شیطان)ن، ئہوانہ (مغلوب)ن ﴿أُولَٰئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ﴾ لہ (زمرہ) ی ئالچاغ و
 پہزیلانن، (مقابل) ی (اعن) دیارہ (اذل) ہ ﴿كَتَبَ اللَّهُ﴾ نووسیویہتی (مقری) ی
 کردیہ ﴿لَا غَلِبَ لَنَا وَرُسُلِي﴾ دیارہ خوا (غالب) ہ، قاہری (فوق الكل) ہ،
 (مراد) ی (غلبہ) ی (رسل) آنہ، (ممکن) ہ بلئین: (جمع) ئ لہ (رسل) بہ (قوہ) ی
 (مادی) (بالذات) (غالب) نہبووین، (جنابی کبریائی) ہہر (قوم) ہ، بہ (نوع) یکی
 (عذاب) دان فہوتاندنی (اما) (البتہ) ی بہ (دلیل) (لاشک) بؤ ہہموان بوہ،
 (غلبہ) ی بہ (سیف) ی (لامع) و (برہان) ی (ساطع)، بؤ (خاتم الرسل) (قائد) ی
 (غری) (مُجَلِّين) بوو، (وکذا) (بعض) ہ (نوات) ئ دی، وہکی (کلیم)
 وہ (بعض) ی لہ (اعقاب) ی (امہت) یش، تا (تفرق) نہبوو، (غالب) بوو، کہ بوونہ
 (عدوی) یہک، (عدوی) خویان و خویان و (رسول) یان بہ سہریاندا (غالب)
 بوون۔

(انسان) کہ (تأمل) لہ (شفاق) و (نفاق) و (تحزب) و (محاربه) و دوشمنیہتی،
 خو بہ خویان ئہکات، (جبروت) ئہیگری، ئہو (امہت) ہ ئہو (قوم) ہ فرومایہ،
 چؤن تا ئہمپؤ مایہ ﴿حَقًّا﴾ ئہمہش (معجزہ) یہکہ لہ (معجزات) ی (رسولی اکرم)
 ﴿إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ (الہی) بہ (قوہت) و (عزہت) و (قدرت) ی خؤت،

(قوّهت)ی (عزّهت)ی (قدرهت)ی (کرم) که، به (أَمّت)ی (محمّد) (ﷺ)، (محفوظ) بن له (شراره)ی ئه و (شهپ)ی (حاضره)، (مصر) و (سائری) (بلاد)ی (إسلام) به (سلامهت)ی ده رچن له (شهپ)ی (غالب) و (مغلوب) (أَمین) بن، (روح)ی (إیمان) و (غیرهت) و (اتّحاد)یان، باوئی به ریی، دیاره مایه ی (عزّهت) و (قوّهت) و (ألوهیهت) و (ربوبیهت) بی (قوّهت) ناکرئی (وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ) (خصوص) ئه مرپۆ (قوّهت)ی (فوق القوی) پیویسته ﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ پۆژی واپه سین، پۆژی (جزا)، کورد ئه لئی: "ئه و پۆژه ی که خوا حاکمه و قاضی پیغه مبه ر" (قوم)ی وانیه، (إیمان)ی به خوا و پۆژی (قیامهت) هه بی ﴿يُؤَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ دۆستایه تی بگرن، له گه ل ئه وانه ی، یانه وه ی (عداوهت)ی خوا و (رسول)ی ئه که ن، خۆشیان بوین، (سبحان الله) چه ند له میژه (مسلمان) آن (ترك)ی (قرآن)یان کردیه، (عمل)ی پی ناکه ن! له (جواب)ی (سؤال)ی (مَلَكَيْنِ) ئه بی بَلَّيْنِ: "(القرآن إمامی)" ته ماشای (تاریخ) که ن، چیان کرد؟ (قوم)ی له گه ل دۆژمنی خوا و (رسول)ی (معاهد)یان کردیه، (هجوم)یان هینایته سه ر (قوم)ی (دهولهت)ی (مسلمان) آن، هه مده م و هه م (دین)ی خۆیان، (بالاتفاق) ئه وانه یان تی بردیه، زۆر نه چووه، خۆیان به دهستی دۆسته کانیان (محو) بووینه وه، له (حرب)ی (عموم)ی (اکثر)ی له شکری (فره نسه) و (إنگلین) (مسلمان) بوون، به لئی (مسلمان) هه کانی (هندی) (تيك مسلم، ئه لهه مدولله، ئه بدولقادر گه یلانی، تيك ياسين والقرآن الحقيم هی!) ئه مرپۆ خوون و گوشتیان تی که لاو بوه، (عاقبهت)ی ئه م (حرب)ه، نازانین چمان به سه ر دئی؟ (دور)ی (سیاسهت) و (إداره) به چی (تطور) ئه کا؟ قسه له (مبتدع) آنی وه کی (معتزله) نیه، ئه وان (لاشک) (خیر) خواهی (أَمّت) بوون، (حافظ)ی (شریعهت)، (أما) (فرق)ی (خائن) هه کان، (أحزاب) و (سیاسی) هه کانی، به ناوی (دین) (تحزب)یان ئه کرد، (عالم) یام هه لده خه له تاند - (معنا مراد)یان - (هدم)ی (دین) و (محو)ی (إسلام) بوو، بۆ (أهل)ی (إیمان) له دۆژمنه کانی (صریح) خراپتر بوون، (سوء)ی (تأثیر)یان پتر بوو وای بۆ

(ملا) یانی (فرق) ہکان، وای بۆ (مسلمان) آن، ئەگەر پوو نە کە نەوہ ئەو (نوع) آنە بۆ لای (ہدایت) ی (قرآنی)، لە (بدل) (إمام) ہکانی پابردوویان، ئەو (قرآن) ہ نە کە نەوہ (إمام) ی خۆیان وای بۆ (طائفہ) یان، بۆ (اتباع) یان، کە بە (أشعار) و (ہزلیات) گۆی یا دلّیان (مشرح) ئەبێ، وە (أنوار) ی (تجلیات) یان بە سەر (پەخشان) ئەبێ، (أما) لە (إستماع) ی (قرآن) (قلب) ی نا (مبارک) یان تەنگ ئەبێ، ئە کە و نە (ظلمات). (بعض) ی لە (ہادم) ہکانی (دین) گۆی یا (خادم) ی (دین) بووین، (تأویل) و (توجیہات) یان بۆ ئە کە ن.

کەسێ (ایمان) ی بە خواو پۆژێ (جزا) بێ، چۆن کە سێکی خوش ئەوێ بە دۆستی ئەزانێ، کە دۆزمنی خواو (رسول) بێ؟ ﴿وَلَوْ﴾ ئەوانہ ﴿كَانُوا آبَاءَهُمْ﴾ باوکیان بن ﴿أَوْ أَبْنَاءَهُمْ﴾ کوپیان بن ﴿أَوْ إِخْوَانَهُمْ﴾ براییان بن ﴿أَوْ عَشِيرَتَهُمْ﴾ خزم کەس کاریان بن، (فضل) لە (قوم) ی کە هیچ (ربط) و (علاقہ) یان لە گەڵ یە ک نێہ ﴿أُولَئِكَ﴾ ئەوانہ ی (ترك) ی (محبت) و (موالات) و (مودت) ی (أعدا) ی خواو (رسول) ی ئە کە ن، (ولو) باب و کوپو براو پشت و (قوت) یان بن ﴿كَتَبَ﴾ خوا ﴿فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ﴾ بووینہ (ملکہ) لە دلّیاندا نووسراوہ، چە سپاوہ (غیر) ی (لوازم) ی (ایمان) هیچتر ناچیتہ ناو دلّیان، بە لکو (دور) یشی نادا، تخوونی ناکەوێ، بە لێ کە (ایمان) (قوت) ی ساند، لە سەر ھەموو (میل) و (قوا) ی (نفس) (غالب) ئەبێ، ئەگەر (ایمان) بە (کلام) ی خوا لە دلّاندا (طبع) بووبا، (مؤمن) ہکان چۆن وایان بە سەر دہات؟ ﴿كَ﴾ (حالاً) خۆمانی تیا ئەبینین ﴿وَأَيَّدَهُمُ﴾ بە (قوت) ی کردینہ ﴿بِرُوحٍ مِنْهُ﴾ (روح) ی لە (طرف) خوا، ئەو (روح) ہ چہ؟ (قوت) ی کە (هائل) (قابل) ی (زوال) و (وہن) نێہ، (حیات) ی (عجیب) ئەداتہ (صاحب) ی لە هیچ (خوف) ی نێہ، (دائماً) (غالب) ہ، (اعتماد) لە سەر خۆی ھەبہ، ئەو (روح) ہ لێرہ، (مراد) ی (جبریل) نێہ، بێ جێیہ، (حالاً) (دخل) مان بە سەر (محاربہ) ی (بدر) و (إمداد) ی (جبریل) چہ؟ ئەوہ ی بە تەمای (إمداد) ی (جبریل) بێ، ئەو (روح) ہ نامینێ، نابینی لەوسا، کە (مسلمان) آن کە بە تەمای (قطب) و (کرامت) ی (أولیا) و (ظہور) ی (مہدی) و

(نزول) ی (عیسیٰ) ن چون بی (روح) بوون! کزۆکه و مردۆخه کهوتنه گۆپی، وه (مراد) (قرآن) یش نیه، به لئی (ممکن) ه که سئی (مزاو له) ی (قرآن) بکا، به (احکام) ی (راضی) بی، به (عمل) (اقتدا) ی پی بکات، ئه و (روح) ه ی بۆ چی به (لکن) (روح) ی (هوا) بی هه رتا ئه و (روح) ه، هه رچه ند له (افراد) دابی (أما) (حیات) ی (هیکل) ی (اجتماعی) ئه دات، خودا ئه وانه (مؤید) ئه کا له (دنیا) ﴿وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ له (ئاخرهت) خوا به (نصیب) ی کا ﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ﴾ خوا لی یان راضی به ﴿وَرَضُوا عَنْهُ﴾ له خوا ی (راضی) ن - (عن طيب نفس) - (رضا) له خوا ی ژۆر (صعب) ه، (خصوص) له و (عص) ه، (مؤمن) ی (صادق) ئه توپیته (فاسق) آن، (کافی) آن، ته ماشای (حال) ی (مؤمن) ی (فقیر) ی بی ده سه لات ئه کا، ئه و هه موو (به لا و) (مصيبهت) ه (ده وره) ی لی داین، جه رگ و هه ناوی جۆش ئه ستینئی دلی ئه قرچیته وه، کزه ی له ده روونی دئی، به و (حال) ه (رضا) مهن دی گه لی گه لی گرانه، (أما) (رضا) ی ناچاری، ناچاری به، گه لی که س (تسلیم) ن له به ر بی ده سه لاتی ﴿أُولَئِكَ﴾ ئه وانه ﴿حِزْبُ اللَّهِ﴾ له شکری خوان، (تابع) ی فه رمایشی وین، دوون له (رأی) (شیطان) و یارانی ﴿أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (فائز) ن، (باقی) ن له (خیرات) و (برکات) ی (دنیا) و (ئاخرهت)، (ناجی) ن له (مکاره)، (نائل) ی (سعادهت) ی هه ردوو (دار) ن، هه ردوو (نشأت) وه هه ردوو (حیات) یان.

(إِخْطَاءً): (کل) ی (فرقه) به له (فرق) ی (إسلامیه)، (إدعاء) ئه کات: "ئو (فرقه) ی (ناجیه) به، (حزب الله) به، ئه وانی تر (أصحاب) ی (بدع) و (أهوان) - (في النار) ن" - (مع أنه) هیچیان به (حق) له سه ر په وشتی (رسول الله) و یارانی ی نین، له گه ل یه ک (عدو) ن، (تکفیر) ی به کتری ئه که ن، (سبحان الله) چ جایه (فرق) ی (مذاهب) ه کان، له یه ک (فرق) و یکرنا ناصولحین! (دائم) له (منازعات) ن، ئه گه ر (سیف) ی ئه گه ر (قلم) ی، ئایا (حزب الله) وانه بی؟ (حاشا) نابینن چه ند به (فوز) و (فلاح) ن؟ (ذلیل) ی (ملل) ن، خودایه (تَرْحُمُ) ی!

ئەو (ثایات) ە وەکی ئەبینن، زۆر پێک (متّصل)ن، لی ناگەرێ بڵێین: "ئەو (آیة) ە لە (حق)ی (حضرەتی أبوبکر) (نازل) بوە" ئەلّین: باوکی جوونی بە پیغەمبەری دا، (صدیق) (زله)کی لیدا خستی، ئەو (ما جری)بەیان (عرض)ی (رسولی اکرم) کرد، فەرمووی: (یا أبابکر) وات کرد لە (حق) بابت؟ "فەرمووی: "بەلێ" فەرمووی جارێکی دی نەکی" فەرمووی: "(والله) نەگەر شیرم لا با، بەشیر لیم ئەدا" بەکێ ئەلّ: دەر(حق) (أبو عبیدە کوپی عبد اللهی کوپی جراح) (نازل) بوە" (قیل، قیل) لە (سبب)ی (نزول)ی زۆرە، (أما) بئ (لزم)ن، (نظم)و (نسخ)و (سرد) و (إنسجام)و تیکەه لکیشی پیکەو، نووسانی (ثایەت)، پێ بە (قیل، قیل)ە نادا.

هەر کەسێ ئازا بێ (سعی) کا، بۆ (تحصیل)ی (رضا)ی خوا، خۆی بکاتە (حزب)ی، (نائل)ی (سعادت)ی (دارین) بی، (اللهم أجعنا من حزب المفلحین) (آمین). تەواو بوو، (سورە)ی (قد سمع الله)، پۆژی سێ شەموو (۳) مانگی (ذی القعدة) (سنه)، (سنه)ی (سابق).

سورہی (حشر)

(نورہ)ی (تفسیر)ی (سورہ)ی (حشر)ہ، (کأنہ) (بیان)ہ، بؤ (ذلت)و (منکوبی) (حزب)ی (شیطان) وہ (إشعار)ہ بؤ (غلبہ)ی خواو (رسول)، (بعض)ی (مفسرین)ی (محققین)ی (حزب)ی خوا، لهو (نوع)ہ (مناسبت)ہ، بہ (قوہ) (أنه)یان نووسیہ، (رحمہ)تیاں لآ بی، (حاجت) بہ نئمہ نیہ (إظهار)ی (مناسبات) بکہین، لام وہیہ، نہ وہی کہمئ بزانی، کہمئ تی (فکر)ی (مناسبہ)ی بؤ بہ دہر نہ کہوی، (سورہ)ی (مدنی)یہ، (نایات)ی (۲۴)ہ (خلاف)ی تیا نیہ.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

(عیناً) وہکی (صدر)ی (سورہ)ی (حدید) نہ فہرموی: ﴿سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ (علیات)و (سفلیات)، (نظر) بہ (قدسیہ)ی (حقیقی)، (علویات)یش وہکی (سفلیات) بی (نقص) نیہ، (ذل)ی (حاجت) بؤ (موجد)، (شامل)ی ہہموو (ممکنات)ہ، (تنزہ)و (تقدس)ی بہ (أحق)، (شأن) (حضرہ)تی کبریائی)یہ، (ذات) (واجب الوجود)، وہکی (حکیم) نہائی: " (وجود)ی (واجب)، (اکمل)ہ، (أقدس)ہ ہہر نہو (مقدس)ہ " ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ نہ وائی بہ (قوہ)و (غالب) بن، نذر دوورن لہ (حکمت)و (وضع)ی (أشیا) لہ (موقع)ی خوی، (لکن) (ذات)ی (أقدس)ی (کبریائی) لہ سہر (غلبہ)و (قدرت)و (قوہ)ی و (قاهر)ی خوی و (لایسأل)ی (أشیا) لہ (موقع)ی خوی

دادہ نئی، (ولو) لہ سہری (واجب) نہ بی، بہ (حق) (رعاہت)ی (مصالح)و (حکم) ٹہ کا، لہ (سورہت)ی (مجادلہ) (أمر)ی دا، بہ (قطع)ی (مناسبہ)و (مودہت) لہ (بین)ی (أهل)ی (ایمان) (بین)ی ٹہ وانہی دوشمنی خواو (رسول)ن، لہ م (سورہت)ی (قطع)ی (داب)ی ٹہ وان دوشمنان ٹہ کا، لہ (أطراف)ی (مدینہ) تا دوور بن لہ (مسلمان)ان، (حیلہ)یان (تأثیر) ناکا، لہ (ضعف)ی (أهل)ی (ایمان)، وابہ رہ بہرہ، بۆ (استعمال)ی (حدید) ٹہ پڑین، (ذاتاً) کہ (برہان) (فائدہ)ی نہ دا، ٹہ بیٹہ (توبہ)ی شمشیری بوپان ﴿هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ (یہود)، (بنی النضیر)، (إخراج)ی کردن بین جہنگ و (جدال)و (مہیدان) داری ﴿مِنْ دِيَارِهِمْ﴾ لہو لائی خویان دییہ، (قریہ)ی، (مدینہ)یہ ناو (زہرہ)، ٹہو بہ دبہ ختانیہ (معاهد) بوون، لہ گہل (رسول اللہ)، دواہ (خائن) دہرچوون، چہند (کید)یان کرد، بۆ فہوتاندنی پیغہ مہری، (جنابی رسول) (أمر)ی دا، بہ خۆ (حاضر) کردن، لہ سائی چوارہ مینی (ہجرہت)، لہ مانگی (ربیع الأول) چوہ سہریان، دہری کردن لہ ولات، (قسم)ی چوونہ (جہت)ی (شام)، (أرض)ی (محشر)، وہکی خویان ٹہ یان ووت، وہ (بعض)ہکیان چوونہ (خنبی) ٹہو (إخراج)ہ ﴿الْأَوَّلِ الْحَشْرِ﴾ (سبحان اللہ) (مفسرین) (حشر) ٹہ کھن بہ (خلاف)ی لہ (أول)ی (حشر)، (ظاہر) وہیہ (مراد) (أول) (حشر)یان بی، لہ (زمان)ی (رسول)، (ثم) (زمان)ی (عمر)، (ثم) إلی یومنا هذا) لہ مہ یانی (ألمان)و (روس)و (سائری) (دول)آن، (غیر)ی (انگلین)و (امریکا) لہ مہ مووی (حشر) ٹہ کرین، ٹہ یان کوژن، (طرد)یان ٹہ کھن، (مال)یان بہ تالآن ٹہ بہن، بہ تہما بوون، لہ سایہی (بریتانیا العظمی) لہ ٹہ رزی (مقدس)، (أرض)ی (محشر)، (فلسطین)ی (مبارک) (حکومت)ی (تشکیل) کھن، ٹہ وانہی لہ ولاتان دہر ٹہ کران، (بریتانیا) ٹہی ہینانیہ (فلسطین)، تا (حب)ی (حاضر)ی، (ألمان) (استیلا)ی (فرہنسہ)ی کرد (بریتانیا)ی (عظمی)ی ہینایہ (محاصرہ)، (اکثر)ی جوہ دہولہ مہندہ کان (فرا)یان کرد، بۆ (امریکا)، لہ (شامات)ی وان، (بریتانیا) گہ (سید الأنام) بوو، زۆر (زہلیل) بوہ، ٹہو (دہولہت)ہ (واسع)

الملك) ه (دنیا) ی لێ ته‌نگ هاتیه، بزانی (آخری) (حرب) چیلیدی؟ ئه‌لێن:

"(عباد الله) که زیندی بوونه‌وه، (سَوَق) ئه‌کرێن، بۆ ئه‌رزێ (شام)، له‌وێ (فصل) ی (قضا) ئه‌کرێ" ئه‌مه‌ قسه‌یه زۆر بێ (معنا) یه، (غایه‌ت) (بسیط) آنه‌یه، له (آدم) تا (إنقراض) ی (بشر) (إنسان) ه‌کان زیندی بینه‌وه، ئه‌گه‌ر له‌سه‌ر گه‌لێ ئه‌نگوستان لاقان راوه‌ستن، له‌سه‌ر هه‌موو عه‌ردی جێ یان نابێته‌وه، خوا ئه‌زانێ له‌ کوێ بۆ کوێ (سَوَق) ئه‌کرێن؟ ئه‌لێن: (شه‌پری) (مه‌دی) و (عیسی) له‌گه‌ڵ (دَجَال) ی له‌وێ ئه‌بێ "قسه‌یه هه‌یج و پووج! ئه‌لێن: "(عیسی) دێته‌ خوار له‌ ئاسمان، له‌سه‌ر (منارة البیضا) ی "نازانم کوێنده‌ری؟ (مناره) ی چی؟ دوا ی (حرب) ی (عمومی) (فره‌نسه) داگیری کرد، (مسلمان) تووشی که‌شمه‌که‌ش و (ثوره) بوون، که‌سیان به (إمداد) نه‌هات، ئه‌م‌پوش نازانین، (مصر) ی (فره‌نسه) ی گه‌ که‌وتیه‌ ژێر پای (عساكر) ی (هتلی) ی، چ ده‌بێ؟ چۆن ده‌بێ؟ تا بزانی، ئه‌رزێ ئه‌مینته‌وه، بۆ (مسلمان) آن! ئه‌ی (مسلمان) ی به‌ده‌خت، له‌ بێ (تدبیر) و (سیاسه‌ت) و بێ (تأمل) ی له‌ (عاقبه‌ت)، به‌ (حکایات) ی بێ (أساس) خۆت (مشغول) کرد، بێ ناگا له‌ (أسباب) ی (حرب) و (متفرق) و بێ هه‌یز، ئه‌لێن: "(إنسان) بێ (قدره‌ت) و (إداره) یه، (تأثیر) ی نیه، هه‌یج شت (تأثیر) له‌ هه‌یج شت ناگا، به‌س (محظ) (خلق) ی خوایه" ئه‌وه‌ندی هه‌یزت بوو، ئه‌ویش چوو، (مسئله) ی (سنه‌ت) و (بدعه‌ت)، ده‌ست و پێی به‌ستی، (آخر) ی دیت چت به‌سه‌ر هات! له‌ چه‌ند جێ، له‌و (دار) و (دیار) ی خۆتان ده‌رکران، ئه‌گه‌ر مانه‌وه، بوونه ژێر ده‌ست، وه‌کی جووله‌که‌ی ولاتی ئێمه، (محقق) و (مه‌ان)، (حال) آش (رؤسا) ی (دنیا) و (دین)، وه‌کی (سابق) لاف و گه‌زافیانه، ده‌ست له‌ ئه‌فسانه‌ی خۆیان هه‌لئاگرن، ئه‌گه‌ر (حال) و (دوام) کات، (حال) ی (بقیه) ی (مسلمان) آن زۆر ناخۆش ئه‌کا، زیان (مشکل) ئه‌بێ، نه‌ (علی) نه‌ (عباس) نه‌ (خض) نه‌ (الیاس) نه‌ (مه‌دی) نه‌ (عیسی) (علیه السلام) ده‌ردی وانیان پێ ده‌رمان ناکرێ چاره (إتحاد) ه، (قوه‌ت)

(سعی)یہ، لہ (اختراع)ی (کشفی) (جواہری) (ارض)ی، (استفادہ) لہ (کنون)ی- چ (معادن)، چ (مزارع)-.

نہ گہر نہ مجارہ (مسلمان) آن لہ (حرب)ی (آلمانیای) (عبرہت) و ہرنہ گرن، (لاشک) (انقراض)یان نہ بی۔

(مُعَرَّب) آن قسہ یان لہو (لام) ہ فہرموہ، بہ کوردی بلتین: "چی؟" ﴿مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا﴾ لہ خوتان پانہ دہدیت، بہ (قوہت) دہریان کہن لاتان (قوم)ی بہ (قوہت) و (شدہت) بوون ﴿وَلَا ظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ﴾ لہ (بأس)ی خوی، قہ لاو (مواقع)ی (محکم)یان ہہ بوو، وایان گومان نہ برد، لہ بہر (مناعت)ی، (مانع)ی (غارات)ی (عدو)یانہ بہ لئی و ہختی (حصون) کہ لکی نہ گرت، (أما) نیستا چ (فائدہ)ی نیہ، لہ بہر لہ شکری ناسمانی و (قنابل) فریدانی (طیار) آن، (مادام) خویان (اعتماد)یان لہ سہر (مناعت)ی (حصون)ی خویانہ، (ظن)یان (غالب)ہ، کہ لہ (دیار)ی خویان دہرناچن، دہرناکرین، نہ وانہ ہہر (ایمان)یان بہ خوا ہہ بوو، (لکن) (کفر)یان بہ (رسالہت)ی بوویتہ، (مفر)یان بہ (الوہیت)و (ربوبیت)ی خوی، وہ (ممکن)ہ، گومانیان وا بووی، کہ خوا (حفظ)یان نہ کا، (أما) (ظن)ہ کہ یان بوش دہرچو ﴿فَأَتَاهُمُ اللَّهُ﴾ بہ سہریان دہات ﴿مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا﴾ بہ (خاطر)و (خیال)یاندہ نہ دہات، (أصلاً) گومانی وہ یان نہ بوو، کہ پیغہ مہر نہ توانی، لہ شکریان لی بکا، بچتہ سہریان (رئیس)ہ کیان ہہ بوو، (کعبی بن الاشرف) لایان (محترم) بوو بہ (حزم)و (حزم) بوو، چہ ندی لہ مہو پیش، لہ شہوی زاواہ ندیدا لہ سہر (أمر)و (إشارة)ی (جنابی رسول)، (محمدی بنی سلمہ) کوشتی، بہ کوژرانی وی (قوة)یان (ضعیف) بوو، (شوکت)یان کہم بوو نارامیان نہ ما، گوئی یا نہ مہیہ، کہ (خیال)یان نہ دہ کرد، لہو (جہت)ہوہ خوا بویان ہات، پشتی شکاندن، (لکن) نہم (عبارہت)ہ دہر (حق) بہو (قوم)ہ، (مجرد) بہ فہوتانی، کوژرانی (شخص)ی، (وارد) نابئی (شخص)ی چو، بہ حیلہ کاری کوشتی، کوو نہ فہرموی: "أتاهم الله؟" خوا نہ فہرموی: ﴿وَقَذَفَ﴾

فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ ﴿۱﴾ نہ مہیہ، وایان لہ خورپانہ دہ دیت، کوو وابترسیٰ، زوو (تسلیم) بن؟ (تأثیر)ی (معنویات)ی (نفسیہ) (رأساً) بۆ خودا، (نسبہت)ی زور (معقول)و (مقبولہ) (مقلب القلوب) نہ توانی دلان بگوپی، لہ جیٰ (شجاعہت) ترسیان باویتیٰ لہ (بدل) ترسی، پریان کات، لہ (شجاعہت)و (مقاہت)و (ثبات)، وام بیستوہ لہ شہرکہران نہ لئین: لہ شکری بہ سہر کہوی، دلی (ثابت)ہ، لیٰ (عیان)ہ، (غالب) نہ بی، زور بہ (شوق)و (نشاط) (شہ) نہ کا، نہ وہی بہ بن کہوی، دلی بہ (دغدغہ)یہ، لیٰ (عیان)ہ (مغلوب) نہ بی بی (میل)و سستہ "، کہ ترس (استیلا)ی کرد، ہیچ (أعضاء) لہ سہرہ خوی نامینی (شعور)ی نہ پوا ﴿يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ﴾ (وقت)ی (جلا) ﴿بِأَيْدِيهِمْ﴾ بہ دہستی خویان، کوردی نہ لئ: "بہ دہستی خوم، چم کرد لہ خوم؟ بہ دہستی خوم، ناگرم بہر دایہ مالی خوم!" ﴿وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ﴾ (حين الدخول بعد الجلاء)، یا (لازم)ہ ہر لہ (آن)ی دابن؟ تا (تکلفات)ی بۆ ریک خہین، وہ یا (لازم)ہ، (تخریب)ی (بیوت) ہر بہ خانی ہلہ شانندن بی؟ ﴿فَاعْتَبِرُوا﴾ لہ (عبور)ہ بہ (معنا) (انتقال)ہ، لہ شتی بۆ شتی تر، تہ ماشای (تقلبات) و (تحولات) کەن ﴿يَا أُولِي الْأَبْصَارِ﴾ دیتنی (سطحی) بۆ (حيوانات)یش ہیہ دیتنی (تأمل)و (تفکر)و (انتباہ) بۆ (إنسان)آنہ، نہ وانہی بہ (حق) (إنسان) بن، (قوی)و (صاحب) (بصیرت) بن، (دائماً) نہ توپیته (أحوالات)و (معاملات)ی (أقوام)، چ پابردوو، چ (حاضر) چ (أسباب)ی (تطورات) نہ دوزیتوہ، نہ وہ (موجب)ی (ندامہت)و (مال) ویرانی بی، خوی لیٰ نہ پاریزیت نہ وہی (باعث)ی (ممنونی)و (مال) نہ اوہ دانی بی، (سعی) بۆ نہ کات نہ گہر بہ (قوہت) و (سطوہت)و (ثروہت) و سامان و (مظفر)بی، وہ کی (بریتانیا العظمی) (مغفور) نابی، (علی) الدوام) بہ (إحتراس) نہ بی، (قوم)ی نہرہ زووی (دوام) کات، نابی زور بہ (عیش) و (عشرہت) و (لذہت)و نازوناسکی رابویری، نہ بی بہ (خشونہت)ی (عیش) (اعتیاد) بکا، لہ سہر (امر)ی (سامی شوکت) لہ (مکاتب) (أش)یکی (عمری) نہ نووسن: "﴿إخشَوْا شَنَاةَ إِنْ تَرَفَ يُزِيلَ النِّعَمَ﴾" وایہ (خاصہ)

دوژمنت (مقابل) بی، لہم (حرب) ہ (حاضر) ہ، (فرنسہ) بؤ وا زوو (تسلیم) بوو؟ تابی (مقاومہ) ی (ألمانيا) نہیہ نا، (بریتانیا العظمی) بؤوا کہوتہ تہنگی؟ ئہلئی شیرہ لہ (قفص) کرایہ، خوئی نازانی چی بہسہر ہات ۱۱ چی بہسہر دی؟! (أسبا) بی (ترف) و (عشرہ) و (رقص) سہماو گہل و گیپالی ژن بہرہ لا کردن و خواردن و خواردنہ وہی (متنوع) و (قیمت) دار بوو. (سبحان الله) (مسلمان) آن، ئہو ہہموو (زلّہ) دیان دیت، وہئہی بینن، (إعتبار) ناکہن، لہ گرانی (حرب) ی (عمومی) لہ سہدی حفتای لہ برسان مردن، ئہوی ماوہ خوا بہ قوریانی کہنگری کا، شانی ئی ہلکیشا، بہ (قبولی) و (قہزاتہ) (راضی) نابئی، لہ ہہموو (جہت) ہہموو (عالم) خراپ تر بوون، ئہمسال سالتی دژہ، (حرب) ی (ناورویایی) بوہ (باعث) ی (ترقی) شہکرو چاوو جفارہو (ألبس) ہ، کلّو سن و کیسہلہ، ژہنگی باغان، بوونہ (باعث) ی بی (رزقی) و (ترقی) (أسعار)، ئہوہی نہختی (حال) و وہختی ہہیہ، (مبالات) ناکا، وہکی ہہرزانی خہریکی (لذاذ) ہ.

لہ (أحوال) و (ثایہ) ی (کریمہ) بہدہر ئہکہوئی، ئیمہ (قوم) ی بی (بصیرہ) ی بی (عارین)، (إعتبار) ناکہین، بی (صبر) و (متانہ) ی بی، (مقابلہ) ی (ہوا) و ہہوہسی خویمان پی ناکری، (بنا) بہ (إستدلال) ی (علما) ی (أصول) لہسہر (إثبات) ی (حُجیّہ) ی (قیاس) بہ (دلیل) ی (شرعی)، وادیّتہ (خیال)، ئہم (ثایہ) ہ، بؤ (إثبات) ی (قیاس) (وارد) بوہ،، (مع أنه) (قیاس) (أمر) ی (ضروری) یہ، ئہگہر (ملا) ی (فقہ) (مجبور) نہبی، (قیاس) ناکا، (ضرورہ) و (حاجت) (کافیہ) بؤ (دلیل) لہسہر (جنان) آن لہ (بدل) بانگ (الإنذار، الإنذار) (أی) (فأعتبروا یاأولی الأبصار) ئہلّین: مردن (أمر) ی (مقرر) ہ، بؤ (عالم) ی (حیات) ہ، وہکی (خیام) ئہلّی:

چون مرن حقیقت أست، ئزق باکم نیست

چوون نیک نرستیم نزان می نورسم

(لکن) مردنی (آمت) (مصیبت) ہ، بۆ ژینہوہ، بۆ (محافظہ) ی (حیات) ی (ملّت) ی (اعتبار) بہ (اعتبار) ہ، (تاریخ) بۆ چیہ؟ بۆ (اعتبار) ہ بۆ (حکایت) نیہ، (مادی) و (معنوی) (بشر) لہ (تطور) دایہ، (صعد) و (نزلی) یہ، (أسباب) چیہ؟ نہوہندہ ی لہ (طاقت) ی (بشر) دایہ، (تحری) ی (أسباب) بکا (رأساً) مہ بۆ بۆ (إرادة الله)، جئی (نظر) و (اعتبار) ہ. (جنابی رسالت) لہ (مکہ) (هجرتی) کرد، وہکی (قرآن) نہوہرموی: (إخراج) بیان کرد "ہاتہ (مدینہ)، (أمالی) لہ گہل یہک (عدو)، (قسم) ی بہ (منافق) ی مانہوہ (لساناً مؤمن، قلباً کافر)، چہند ئیشیان لہ (رسول الله) ی تیکدا (صبر) و (ثبات) ی کرد، تا گہیشته نہو پۆژہ، (إجلای) بہ (یہود) بیان دا، (اخری) (استیلا) ی (مکہ) ی کرد، (اخری) (إعلان) ی (حرب) ی لہ گہل (روم) دا، زۆر نہچوو، (آمت) ی بہ سہر دوو (دہولت) - (فارس) و (روم) - (غالب) بوون، لہ پاش نہو (عزّو) (غلبہ)، بۆ سہرنگوون بوون؟ (عہرب) (حکومت) ی نہما، (عالم) ی (اسلامی) (متفرق) و بۆ دہسہلات بوون، دہستی لہ پاش، دہستی لہ پیش، گہوتنہ ژۆر (نیر) ی (استعمار)، (فأعتبروا يا أولی الابصار) ﴿وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ﴾ نہ گہر خوا لہ سہری نہنووسیبان، کہ ئاوارہ ی دارو دیار نہبن ﴿لَعَذَّبَهُمُ فِي الدُّنْيَا﴾ وہکی (بنی قریضہ)، خۆزیا وایا، نہوانہ ی ہاتنہ (سوریہ)، (قصور) بیان لہ (علیہ) ی (رسول) و (دین) ی نہکرد، بہ درۆ دہلہسہو (إفترأ) و (تزویں) دلّی (عباد) بیان، لہ دہر (حق) و (رسول) و (أصحاب) و (دین) ی پپر کرد، لہ (رق) و (عداوت) و (نفرت) ن بوونہمایہ ی (فساد)، (أما) ہہرچی بوو، بوو ﴿وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ﴾ (مع أنه) وایان (حساب) نہنہ کرد گہ لہ (قیامت) (معدّب) بن، بہ لکوو (جنہت) بیان (مخصوص) بۆ خۆیان نہزانی. (حکم) ی خوا ی بہ (جلای) (یہود) - (حالا) - وہکی (عرض) کرا، (دوام) نہکا، باز دہبا (مسلمان) آن، (اعتبار) بہ (ما جری) ی (بنی اسرائیلی) بیان بکہن، (حضرہتی موسی) چی کرد؟ چۆن (نجات) ی دان لہ (فرعون)؟ (بعد حين من الدهر) لہ (بلاد) ی شیروہہنگوینی (حکومت) بیان (تشکیل) کرد، ہہندہ نہچوو، تیک چوون، چہند (تخریبات) بیان

بہ سہر مات (آخری) ئاوارہ ی دارو دیار بوون، ئەمە چیبە ؟ بۆچی وایە ؟
 (کائنات) دوشمنی جوانن، چاویان لە (فلسطین)ە، گوئی یا (وعد)یان پئی دراوہ،
 لەوئ (إعاده)ی (ملك)و (سلطەنەت)و (مجد)، دووبارە ئەکەنەوہ ئەگەر لەبەر
 ئەوہ نہ بایە، (ممکن)یان ئەبوو، لە ولاتی دی (تشکیل)ی (حکومت) بکەن،
 ئەو ھەموو (مشرک)آنە، بووت پەرستانە، (حکومت)ی گەرە گەرەیان بوہ،
 چ (وعد)یشیان لە خوا وەر نەگرتوہ ﴿ذٰلِكَ﴾ ئەمە لەبەر چی ؟ ﴿بَاثْنَهُمْ شَاقُوا
 اللّٰهَ وَرَسُولَهُ﴾ بە (خیانەت)و (خلف)ی (عهد)و (میثاق) ﴿وَمَنْ يُشَاقِ اللّٰهَ
 ذَاتًا﴾ (عداوەت)و (عصیان)ی (رسول)، (عصیان)ی (مرسل)ە، ئەوانە خوا
 ئەزانئ، چیان پئی ئەکا ؟ ﴿فَإِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ (عقاب)ی ئەوان لا گیرانە،
 نایەتە (بیان) ﴿مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِّينَةٍ﴾ (حین المحاصرہ)، دارخورما، (طبیعی) لە
 (دیاری) (عەرەب)، (عزیز)ە (خصوص)ی ئی چاکی — (علی الاخص) — دەست
 دێژی (صاحب)ی، لای وەکی پۆلەیی شیرین وایە، (حتی) خۆم ئەو باغچە ی
 چاندوومە، لەگەڵ ئەوہ ی کریمە، یا بۆم بە (إرث) مایە، لام خۆشەویست ترو بە
 (قیمەت) ترە ئەو (نوع) مالە — (العیاذ باللہ) — بکەوێتە دەستی دوژمن، لەبەر
 چاوی (صاحب)ی بی بپئی، (عادە) جەرگی ئەبپئی، (لینە) (صاحب)ی
 (قاموس) لە (مادە)ی (نون)ی (ذکر) کردیە، (ممکن)ە (مسلمان)ەکانیش
 دلایان نہ هاتبئی، ئی زۆر چاک و (نوع)ی (ممتان) ببپن، (صاحب)ی (قاموس)
 وەکی (أصمعی) بە (دەقەل)ی (تفسیر) ئەکەن: (دەقەل) (صاحب)ی (قاموس)
 ئەلئ: (أردأ الثَّمَرُ) " (بعض)ی بە کورتی (تفسیر) ئەکەن، یا (مُطْلِق النِّخْل)،
 یا ئی (کریم)و (أصیل)ی، بلئیم: "چی؟" لەوئ نہ بووین، بزانی چ (نوع) یکیان
 ئەبپئ؟ ھەرچی ھەبە، دارخورمایە چاک یا (خراب)، یابئ (قید)و مەید، ئەوہ ی
 (قطع)ی ئەکەن ﴿أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا﴾ لەسەر (حال)ی خۆی
 ﴿فَيَاذَنَ اللّٰهُ﴾ ھەربوولاتان بۆ (مباح) بوہ — (بلا اثم ولا حرج) — (ممکن)ە
 بلئین: "ئەوی نیتیک بوہ، لە دئی، کە (قابل)ە، خۆیان لە پەنای بشارنەوہ،
 (مسلمان)ان تیرە باران کەن، (أمر) کرابئی، بە (قطع)ی، ئەویدیش

ہیشترابیتہ وہ ہر دیولاش، بۆ لہ شکری (إسلام) (مساوی) بوه، زئرا (جنابی حق) (مغلوب)ی دوزمن، به هر (طرز)ی بی، (استکراه)ی لہ (مسلمان) آن ناکا، ئه وان لہ بهر (غلبه)ی ترس، ناگایان لہ (سیاسهت)و (إدراه)ی (حرب) نہ ماوه، (قابل)ہ (مسلمان) آن ئه و تہرحہ جئیان (محافظ)ہ کردبی، ہرچی بووبی سچ ئه و چ ئہم - (فبأذن الله) لای خوا (مکروه) نہ بوه ﴿وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ﴾ ئه وان ہر دیولایان، لاگران بوه، ئه وہی بپاوه (تأسف)ی بۆ ئه خوئن، لہ قینی دوزمن ناگریان لہ دہروونی ہلئہ سستی، ئه وی ماوه تہ وہ، ئه یانزانی بۆ دوزمن ئه میئیتہ وہ ئه ویشیان لا ناخوش بوه. (إنسان) (أمر)ہ کی زۆر لا ناخوش بی، وہ دہ سہ لاتی نہ بی، (زَلَّتْ)ہ زۆر، (زَلَّتْ)ی گران، (سبحان الله) (مسلمان) آن ہزار (نوع)ہ (جزیہ)یان دیت، (بقیہ) (اعتباری) نہ کرد، وای ئه و (ہیکل)ی (مؤد) لہ سہر (بفدا) - بہ لگو - (عراق)ہ (شیعہ) شینی (حسن)و (حسین)ی ئه کەن: (حسن)م وای، (حسین)م وای (باللخزی) (یا الل...) بلیم چی؟ ئه و (فاسق) آنہ خوئیان دہرگران، ئه دی (حکم)ی (أموال)ی (متروکہ)و (أموال)یان چیہ؟ ﴿وَمَا أَقَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ﴾ لہ (مال)ی وان، نافہ رموی: (الی) چونکی لہ و تالانہ بی (مشقہت)ہ، (نوع)ہ بہ سہر داپڑاندبو بہ خشایشی تیایہ، (فیء) (أساساً) بہ نسی ئه لیم، سیبہری دوا نیوہ پۆ، جئو (ماوی)ی (استراحت)و لہ گہرما خو پاراستنہ. دیارہ (ثایہت) دوا (وقعہ) (نازل) بوه ﴿فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ﴾ (وَجَف)و (وَحِيف) وہ کی لہ (قاموس) ئه لئ: "(نوع)ہ (حرکہ)یہ کی بہرزه و حوشتہ " بہ کوردی بہ ئه سپ و ماین ئه لئین: "بہرزه" (یعنی) ئیوہ (غان)تان نہ دایتہ سہروان، سہر مالیان، بہ (حرکہ)تان نہ خستیہ ﴿مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ﴾ ہیچ لہ ولاغی بہرزه و حوشتہ، (موقع)یان ہندہ لہ (مدینہ) دوور نہ بوو، کہ بہ سواری بۆیان بچن، وہ کی ئه فہرموون: "بینیان دوو (میل) بوو" وہ کی (کڑیہ)و (ہرمؤتہ)ی، یا (شیلہ) ﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ﴾ (عادہت)ی و (جارہ) بوه، ئہم پیغہ مہرہو (سائی) پیغہ مہرانی دی (غالب)یان ئه کا، (قہر)و (قدرہت)و (قوہت)یان ئه داتی ﴿عَلَى مَنْ يَشَاءُ﴾

به‌سه‌ر هه‌رکه‌سێ (حظ) بکا، (ولو) (فرعون) و (نه‌مرود) و (شدّاد) بێ، با له
 (أول)یشه‌وه، بێ هێز بن، (آخری) (غلبه‌ی) بۆ وانه، (على الأكثر)، بێ
 (زحمه‌ت) ی (حرب) و (جدال) و (قتال) مه‌یدانداری بوه، به‌لکو (رحمة من الله)
 بوه، (أما) (رسل) ی (غیر) ی خوا، بنۆرینه، نه‌وانه‌ی نه‌لێن: " (رسل) ی
 (عیسی) ی " به (پروپاغانده) و کزۆله‌که‌یی و (جلب) ی ژنان، چۆن (غلبه‌ی) یان
 کرد، له‌سه‌ر (ده‌وله‌ت) ی وه‌کی (رؤما)، ئیستا گه‌لێ (فرقه) به (دعا) یه‌ و قسه‌ی
 خوشکه‌له‌ خوشکه‌له‌ی، (موافق) ی (میول) و (مزاج)، (غلبه‌ی) نه‌که‌ن، هه‌تا گه‌لێ
 (أهل) ی (علم) وه‌ر نه‌گێن، نه‌مجاره‌ش (جنابی حق) (رسول) ی خۆی (غالب)
 کرد، له‌سه‌ر (بنی النضیر)، بێ (زحمه‌ت) و (مشقّه‌ت) و لینگدانی ولاغان، بێ
 شه‌راخیوی (جنابی نبوی) چۆن به‌سه‌ر ئیوه‌یان (غالب) کرد؟ (له‌ المعنه‌)
 (ایمان) تان هێنا، بوونه (أنصار) ی (دین) ی (مبین)، (حزب الله، جند الله) ﴿وَاللَّهُ
 عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ ګه (نظر) به (قدره‌ت) و (قوه‌ت) ی خوا (شیء) بێ، دیاره
 (أمور) ی (هامة) (مراد) هـ — (خصوص) — نه‌و (أشیا) یه، ګه (فوق الطاقه‌ت) بێ،
 نه‌گه‌ر (إنسان) بنۆرینه (مقامات) ی (کلام) نه‌زانێ هه‌ر (کلیه‌) به (نظر) (حال) و
 (مقام) یکه، نه‌لێ: " (فلان) باغی هه‌موو شتی تیایه " (فلان) (تُجَار) هه‌موو
 شتی له (دوکان) ه له (مغازه‌) یه " وایزانم نه‌و (مؤمن) آنه‌ی (ایمان) (راسخ) و به
 (قوه‌ت)، هه‌موو (قدره‌ت) و (مال) و (قوه‌ت) ی خۆیان (صرف) که‌ن — (بعد
 العناء الشدید) — (غالب) بێن، وه (جنابی رساله‌ت په‌ناه)، له (غنیمه‌ت) چیان
 نه‌دات، به (خاطر) یان دانایه، دلایان گه‌ردێ ناگری، (حاشا، ثمّ حاشا) نه‌وان
 (شه‌پ) بۆ پاتال ناکه‌ن، بۆ (إعلا) ی (کلمه‌ی) نه‌که‌ن ﴿مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى
 رَسُولِهِ﴾ (خاتم الرسل) (ما) یه‌که ﴿مِنْ أَهْلِ الْقُرَى﴾ (عام) ه له (نظیر) و (غیر) ی
 وان، (أهل) ی (قریه) یه‌ بێ دیاره، تا خۆیان نه‌بنه (قیء) و ژێر ده‌ست و
 (تصرف)، (مال) یان نابینه (فیء) ﴿فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾ (سهم) یان یه‌که، یا
 دیوه؟ (خلافی) یه ﴿وَلِذِي الْقُرْبَى﴾ خزم و خویشی (رسول) ی ﴿وَالْيَتَامَى
 وَالْمَسَاكِينِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ﴾ له (أمه‌ت) به (عام) (إبن) (تفسیر) کرایته‌وه، به

(ظَنّی من (عبارت) بی، لہوانہی (خریطہ) ی ولّاتی (أجنبی) نہ گرن، (إطلاعی) یان نہ بی، بہ سہر (أحوال) یان، (خبر) نہ دہ نہ وہ، (حکومت)، (إمام)، (ملك)، نہوانہ (حق) ہ، بہ خپو کرین، (أماً) کہ سی بہ (ہوا) و ہ وہ س بخولیتہ وہ، (فائدہ) ی بق (أمت) چہ؟ بق (دین) چہ؟ تا لہ (فیء) (حصّہ) یان ہ بی، (أقربا) ی (صاحب) ی (حصّہ)، نہو (سہام) ہ، کوو (توزیع) نہ کری؟ (إختلاف) و (تفصیلات) ی زوری تیایہ، جی ی (کتب) ی (فقہ) ہ، گہرچی (سیدی الوسی) گہ لیکو نویسی یہ، (رحمہتی خوی لی بی)، زور (واسع الإطلاع) و بہ (سلیقہ) بوہ، لہ دریزہ دان بہ (تحریر).

(مقصود) ی (دین) ی (إسلام) و، (تقیہ) ی (ضعفا) و (منع) ی (تَسْئَلُ و عطا لہت) و (حفظ) ی (نفس) ہ، نہ گہر (زکات) و (غنیمہ) و (فیء) بہ (حق) (تقسیم) کری، (أمت) لہ (زَلّتی) نہ بوونی (نجات) ی نہ بی، لہ جیاتی (مولود) و (ضیافہت) آن، (مقدار) ی (زخیرہ) بدہنہ (مال) ہ (فقیر) و (مسکین) آن، چہند پوژئی (إمراں) ی (حیات) ی پی بکہن، لای خواو (رسول) (مقبول) ترہ، (لکن) (میل) ی (نفسی)، (بولہ وہ سی) لی ناگہ پی، (خپئی) بہ جی بگری.

(جنابی حق) نہو (تقسیمات) ہ ی دانا ﴿كَيْ لَا يَكُونَ﴾ (فیء) ﴿دُولَةً﴾ (دائن) بی، بگہ پی ﴿بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ﴾ دہولہ مہندہ کان بیخنہ دہستی خویان، بہشی بی دہ سہ لاتان نہ دہن. نیستاش گورایہ کی (مرحبا) لہ (مسکین) و (یتیم) و (فقیر) نہ کا؟ لہ (بلد) بیان شتہ کیان نہ دہنی، نہویش بہ (میل) و (محابات) ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ﴾ جی (عطا) کرد، چہندی (عطا) کرد، لہ (فیء) یا لہ ہرچی بی، وہر گرن.

لہ (مقام) ی (إستدلال) بہ (ثایہت) لہ سہر (حجیہت) ی (فعل) ی (نبی) و لو جہت (یشی معلوم) نہ بی، (مخالف) (تأویل) ی (ما أتیکم) بہ (ما أمرکم) نہ کاتہ وہ، (وتقویہ) ی نہ کا، بہ (جملہ) ی ﴿وَمَا نَهَاكُمُ عَنْهُ فَأَنْتَهُوا﴾ زیپا، (مقابل) ی (نہی) (أمر) ہ، بہ (معنی) (قول) (لکن) (حَقُّ التَّأْمُلِ) دہر نہ خا، کہ نہم (تأویل) ہ زور جوان نیہ، جی ی (عطا) و (منع) ہ، (لکن) (نسبت) ی (منع) و

نه به خشین، بۆ (جنابی رساله‌ت)، لای (صاحب‌ی) (کلام‌ی) خوا خوش نیه،
 بۆیه (نهی) فهموو ئه‌م (دقه‌ت) ه (معنوی)یه، جوانتره له (مقابله‌ی) (بدیعی)
 ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ (مخالفه‌ی) (رسول‌ی) مه‌که‌ن، مه‌رچی نه‌و بیکا، لاتان گران
 نه‌بی، به (روح‌ی) (روحی) (قبول‌ی) که‌ن، خو بیاریزن ﴿إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾
 که‌لی (ثایه‌ت) (دلالت) نه‌که‌ن، له (لزوم) (متابعه‌و) (اطاعه‌ی) (قول‌و) (فعل‌ی)
 (رساله‌ت په‌ناه)، (لکن) نه‌مه نابیتته (دلیل) له‌سه‌ر نه‌وه، نه‌و (حکم‌ی) (ثابت)
 به (حدیث‌ی) (نبوی) له (قرآن) دایه، (قرآن) (دلالت) نه‌کا له (اعتبار‌و)
 (قبول‌ی)، به‌لی نه‌وانه‌ی (ادعا) نه‌که‌ن، مه‌موو شت له (قرآن) دایه - (مع
 الأسف) - به‌و جوړه (اثبات‌ی) (ده‌عوا)یان نه‌که‌ن، (فی الحقیقه) له‌که‌لی جی،
 (قسم‌ی) له (علما‌ی) (أصول) (فرق) ناکه‌ن، له (بین‌ی) (دلالت‌ی) (لفظی‌و)
 (دلالت‌ی) (استدلالی‌ن) که‌ به (واسطه‌ی) (جهة‌ الدلالات) (انتقال) نه‌کا بۆ
 (مطلوب) ﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ﴾ لای (زمخشری) (بدل) ه له (نوی القریبی)،
 (جمله‌ی) دوا‌یی دی، (راجع) بۆ مه‌موان، (مع أنه) له (عمل‌ی) (أصول) نه‌لی:
 " (استثنا) یا (قید‌ی) (زائد)، دوا‌ی (جمل‌ی) (متعاطفه)، (ظاهر) ه، بۆ
 (آخر‌ی) "، (طبیعی) (مخالفه‌ی) نه‌م (ظاهره)، بی (دلیل) نابی، (زمخشری)
 (حنفی) بوه، لای (امامی حنفی) له‌مه‌موان (فقر) (معتبر) ه، لای (شافعی)
 (راجع) ه، بۆ (یتامی‌و) دوا‌یه، نه‌مه‌ش (خلاف‌ی) (ظاهر) ه، لای وی، که‌ (قید‌ی)
 (زائد) (راجع) ه بۆ مه‌مووی، دیاره (مهاجر) ه‌کان (فقیر) بووین ﴿الَّذِينَ
 أُخْرِجُوا﴾ ده‌رکراون، (ولو بالفعل) مه‌موویان ده‌رنه‌کردبن، وه‌ده‌ریان
 نه‌خستبن، (أما) (جوړو) (ظلم‌و) (عذاب‌و) (تضییق) (موجب‌و) (مجبر) ه له‌سه‌ر
 (مجره‌ت)، ده‌رکردن به‌ راستی نه‌مه‌یه ده‌رکراین ﴿مِنْ دِيَارِهِمْ﴾ له‌ ولاتی
 خویان ﴿وَأَمْوَالِهِمْ﴾ دیاره نه‌وه‌ی ده‌وله‌م‌ندیش بووین، چی بۆ قورتار نه‌بوه
 ﴿يَتَّقُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ﴾ (رزق) به‌س له (فضل‌و) (کرم‌ی) خوا‌ی (طلب)
 نه‌که‌ن، (حرف‌و) (کسابه‌ت) بیان نیه، (سؤال) ناکه‌ن ﴿وَرِضْوَانًا﴾ (رضا) مه‌ندی
 خوا‌ی نه‌خوانن ﴿وَيُنْصِرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ ئاماده‌ی (خدمه‌ت‌ن)، (سعی)یان بۆ

(انتقام) و (مال) نیہ، بۆ (اعلا) ی (کلمہ) یہ ﴿أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾ (جناب) ی (رسول) ہہرچہند (مہاجر) بوو، (اما) لہ (زمرہ) ی (فقرا) (عد) ناکری، (حتی) شرعاً جائن نیہ پی ی بلئی: (فقیر) " لہ (دعا) ی ویہ: " (اللہم اِنِّیْ اَعُوذُ بِكَ مِنَ الْکُفْرِ وَالْفَقْرِ) (اما حدیث) ی (الفقر فخری) (سیدی آلووسی) (رحمہ تی خوائ لی بی) نہ فہرموی: " بی (اصل) ہ " وابرانم لہ جی یہ تر (شعری) (ایراد) نہ کا:

(الفقر فخری حدیث مفتی دُکُروا

فأَحْذَرُ رِوَايَتَهُ مِنْ غَيْرِ تَنْبِيهِ)

(حقیقہ) (بلا) ی لیدا، (فقیر) ی ہیچ نیہ، باری گرانہ، نہ مہ (عجایب) ہ (صاحب) ی زور سووکہ، (فقیر) چی پی نہ کری؟ (خاصہ) نہ مپو، (خدمت) ی (دنیا) و (دین) (منحصرہ) لہ سہر (دہولت)، (دہولہ مہندی)، بہ (خیر) و بیرو چاو (فرج)، نازانم نہ وانہ ی (فقیر) ی بہ سہر دہولہ مہندی (ترجیح) نہ کھن وہ (سوق) ی (مسلمان) آنیان کرد، بۆ (فقر) و (مسکنہت)، (نظر) بہ (نتائج) ی (وہ خیم) ی، لہ (خدمت) خوا، (جواب) بیان چیہ؟ بہ لئی (فخر) و (مباہات) و (تکبر) و خوہل شہ کاندن، بہ (مال) ی (دنیا) خراپہ، (حتی) بہ (دین) و (علم) و (عبادہت) (مغور) بوون، (ایضاً) (خراپہ) ہ، نہ مہ شتی ترہ، بہ لئی (فرق) ی زورہ، (دنیا) یہ بۆ (سہرکھوتنی) (ملہت) و (حفظ) ی (وطن) (صرف) کری، لہ گہل (دنیا) یہ، لہ (قبر) و (قبہ) و (قفس) ی طلاو، (حفلہ) ی بووک ہیٹان و (نقلی) (جٹہ) یی مردوو، بہ فیو بدی۔

نہ لئین: دہولہ مہند پینچ سہد سال پاش (فقیر) نہ چنہ بہ ہشت " خوزی نہ من ہہمبا نہ وہی ئارہ زوم با، بۆ (ترویج) ی (علم)، لہ و (دیارہ)، بہ جیم ہیٹابا، با پینچ ہزار سال، پاش (حمہ) بزن و (شہکہ) و (تسن) بچمہ بہ ہشتی، (دین) و (دنیا) بہرہ کان، (دنیا) لہ بہر چاوی (جاہل) ی (مسکین) نہ خہن، تا نہ وہی ہہیہ تی بیانداتی، بی چارہ ہلہ نہ خہلہ تی، دواہ (فقیر) نہ بی، ژن و مندالی ئاوارہ نہ بن، خوی بہ (سؤال) ی نہ کھوی، لہ سہر نہ و (مشہورات) ہش (حالا) (عوام) پی یان ہلہ نہ خہلہ تی۔

ته‌ماشا (مسلمان)ی ده‌رکرای، (ترك)ی یارو (مال) و (دیار)ی کردیه،
خواهشی (رضا)مه‌ندی خوا بوه، (نصره‌ت)ی خواو (رسول)ی خوای دایه،
(ملا)ی لاهه‌لپچکرای له (عوم)ی خۆی، (خێری) (فلس)ه‌کی بۆ (دین) نه‌بوه،
ده‌ر(حق) نه‌و (نوع)ی (مسلمان)ه (ه‌زیان) نه‌کا، (طعن)ی لی نه‌دا، (خیال)ی
له خۆی نا‌کا، نه‌گه‌ر له‌و (وه‌قت)ی با، ئایا (ایمان)ی نه‌هینا؟ (تحمل)ی نه‌و
(آلام)و (شدائد)ه‌ی نه‌کرد؟ نه‌وانه‌ی (شین) بۆ (حسین) نه‌که‌ن (لاشک) نه‌گه‌ر
له‌و (عصری) بان نه‌بوونه (طرف) دارو (قاتل)ی (حسین) ﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا
الدَّارَ﴾ (مدینه) (دار الهجره) ﴿وَالْإِيمَانَ﴾ (ایمان) له دلیاندا (راسخ)و (إحاطه)ی
پیداو، (ظاهر)و (باطن)، (کانه) (قران)یان گرتبوو، له‌ناو (ایمان)، نه‌مانه‌ش
(أنصارن)، (تَبَوَّءُوا)یان ﴿مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ پێش (مهاجر)آن بو، (یعنی) پێش هاتنی
(مهاجر)آن، بۆ (کهف)و (دار السلام) ﴿يُجِبُونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ﴾ له (إخوان)ی
(دین) —(حق)—، نه‌و (معامله)ی (أنصار) له‌گه‌ل (مهاجرین)یان کرد، شایانی
(تبجیل)و (تقدیر)ه، باوه‌ر نا‌که‌م له‌و (نوع)ه (ظروف)ه، که‌س، که‌س وا به
(خیر) هینابی، به‌خێوکردنی بنۆره (کتب)ی (سیر) (تعجب) نه‌که‌ی
﴿وَلَا يَجِدُونَ﴾ نابین، (حسن) نا‌که‌ن ﴿فِي صُدُورِهِمْ﴾ له‌ سینه‌یی بی کینه‌یی
خۆیان ﴿حَاجَةً﴾ (زمخشری) نه‌لی: " (محتاج الیه) " (حاجه‌ت) (إطلاق)
نه‌کرێته سه‌ر (محتاج الیه)، (بیضاوی) نه‌ی کاته، (کفایه‌ت)، یا (مجان) له
نه‌وه‌ی له (حاجه‌ت) (ترتب) نه‌کا، وه‌کی (مطالبه‌و) (حسد)و دل سه‌ختی
﴿مِمَّا أُوتُوا﴾ (بیانی)یه، یا (تبعیضی)یه، له‌سه‌ر (قول)ی (زمخشری)،
(تعلیلی)یه، (بنا) له (قول)ی (بیضاوی)، (خلاصه‌و) چاویان له‌ دوا‌ی نه‌و
(مال)ه‌ نه‌، که‌ درایته نه‌مان، وه‌نه‌درایته نه‌وان لایان گران نه‌بوه، به‌لکو
پێیان خۆش بوه، به‌ (دلیل)ی ﴿وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ﴾ (قوم)ی (ایشان)
بکه‌ن، له‌سه‌ر خۆیان ﴿وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ کون و کاژیرکیان هه‌بی،
(یعنی) (محتاج) بن. ئی وایان بوه، (عرض)ی براده‌ری (مهاجر)ی کردیه: دوو
ژنی بوه کێ هه‌یان ئاره‌زوو نه‌که‌ی، بۆت (طلاق) ده‌م! بۆ میوان مندا‌لی

خویان خافلانديہ، ئەو (نوع) ە (انسان) ە چۆن دلی سەخلەت ئەبێ؟ (قەی) ە
 بدریتە (مهاجر)، ئەدریتە **بِی** ﴿وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ﴾ (شُح) ئەگەر بە (بُخل)
 (تفسیر) کریتەو، زۆر (موافق) ە، لەگەڵ ﴿فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (أَمَّا) بە
 (تفسیر) ی گەڵی (مفسرین) پێک ناکەوێ، چونک (نفسی) (شُح) بە (معنا) ی وان،
 لەگەڵ (أصل) ی (بُخل) (صدق) ی دێ، کەوابێ، ئەبێ (بخيل) (نائل) ی (فلاح)
 بێ. لەسەر (روح المعانی) شتیکیان لە میژرە نووسیوە، با (نقل) و (نقد) ی بۆ
 (محشی) بێ ﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ پاش (مهاجرین) ی (أولین)، چ
 (مهاجرین) ی ئەو (عصر) ی، ﴿ (سائری (مؤمنین)، (بنا) لە (عموم) ی (ضمیر)،
 (ممکن) ە بۆ (فریقین) بچتەو (مَجْأ) ی (إلى المدينة) یا (إلى الإيمان والوجود)
 ﴿يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ﴾ (دعا) یان بۆ ئەکەن
 ﴿وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا﴾ (حَقْدًا) - (على الإطلاق) - (سَلَف) و (خَلْف)،
 (حاضر) و (ماضی) ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ ئیمەش ئەبێ لە (حق) یەك، بە
 (رافت) و (رحم) بین، ئەم (دعا) یە (مع الأسف)، بۆ کەم کەس (قبول) بوو،
 (فرق) ی (إسلامیه)، ەموو لە (حق) یەك بە (غِل) و (غش) و (حقد) و (حسد) و
 (شُح) و (بغض) و (عداوت) ن (علاوه) ی (أهل) ی (مذاهب)، لە (فرقه) یە، لەگەڵ
 یەك (عدو) ن (أولياء الله)، (أرباب) ی (سلوك) و (مجاهدين) بۆ (تزکیه) ی (نفس)
 لە ەمووان (خراب) ترن، ەەر (طریقه) ەەر (شعب) ە، لە (طریق) ی بەدخواهی
 یەکن، دوو (ملا) نیە، بە پاستی یەکیان خۆش بوێ، (ملا) یان زۆر (معامله) یان
 سەیرە، (ملا) یە ئەچێ بۆ شارێ وەکی (کرکوک) (مثلاً)، (ملا) یانی شار، وەکی
 کەلەباب، بۆ شەپە کەلەبابی بچن دوغد دوغد، (دەور) ی ئەدەن، لە
 (مجالس) (سؤال) ی لی ئەکەن بەلکو (ملا) ئاگای لی نیە، لای (قوم) ئەشکێ،
 (ذاتاً شقاق) و (نفاق) ی (أمت)، لە (رؤسا) ی (دین) دا کەوت، (مُحقق) ئەوانە
 لێک وپێک بان، (رؤسا) ی (دنیا) چیان پێ نەدەکرا. ئەلێن: " (شخص) ی لای
 یەکی لە (أئمه) ی (کرام)، بە (خراب) ە باسی (بعض) آ لە یارانێ (رسالەت
 پەنا) ئەکات، (إمام) ئەفەرموێ: "توو (معلوم) ە، لە (مهاجر) آن نی، وە (کذا)

له (انصار) آن نی، وه (من) (شاهد) ی ئە دەم، توو لەم (فرقه) ش نه بئ، كه
 (بعا) بۆ برادرانی (دین) ی ئە کەن، وه له خوا ئە خوانن دایان له (حق)
 (مؤمن) آن پاك بئ، (یا للاسف) بۆ (أمة) ی (قرآن) ی (عظیم) هەر چه ند
 (نسخ) نه بوو، وه (قبول) ی (تحریف) و (تبدیل) ی نه کردیه، (لكن) چونکی
 (أمة) (نسخ) بوو، ئەو (نوع) ه (آیه) ت ه ی، (دائر) به (حسن) ی (أخلاق) و
 (أخوة) و (إتفاق) (طبعا) (نسخ) بوون، هەر له سەر کاغەز مان، (عمل) یان پئ
 نه کوا، وه ناکرئ، چونکی پۆژ به پۆژ (تفرقه) و (توسع) ئە کا، کهس له گەل کهس
 ساغ نیه، (محبة) بۆ (سیاسهت)، (عەیب) و (عار) نه ما، به د (أصل) ی کهوتنه
 کار، (مأثر) ی خانه دانی فهوتا. ئە مشه و (فقره) کم دیت، (حسین هیکل) له (أنا
 قول فرانس)، ئە ویش له کچه کی (نقل) ئە کرد، ئە ی ووت: "کهس ناتوانئ خوی
 له (عبادهت) ی (قدما) قورتار کا" وایه (لکن) یه کئ (عبادهت) ئە کەن، یه کیتەر
 به (لعنة) ئە کەن، (کل) ی (إمام) ئ، (کل) ی (رئیس) ئ له (رؤسا) ی (دین)، بۆ
 (فرقه) یه بووه (إله) ی (خیر)، بۆ (طائفة) یه گهرا به (إله) ی (شه) ی، له
 (أعظم) ی (رافهت) و (رحمة) ی (کبریائی) یا، له (حق) (بش) به (عمومی)، له
 (حق) ئیمه به (خصوص)، که چ (رسول) ئک، دواي (خاتم الرسل) نه بوو، (والا)
 (مقطع) نه بووین (ثایات) ئ له (حق) ئیمه (نزول) ی کردبا، (نوع) ئ (ثایات) ئ
 نه ده بوو که ده یاره ی (بنی اسرائیلی) (نازل) بووین.

﴿أَلَمْ تَرَى إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا﴾ گروهي (إبن أبی سلول) ﴿يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمْ﴾
 نۆست و برادران ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ (بنی النضیر) ئە لئین: "به
 (تأكيد)" ﴿لَنْ أُخْرِجْتُمْ﴾ ده رکران له دیاری خۆتان ﴿لَنْخُرْجَنَ﴾ (موکدا)
 ئیمه شی ده پۆین، نه چینه ده ر له ولات ﴿مَعَكُمْ﴾ له گەل ئیوه ﴿وَلَا نَطِيعُ فِیْكُمْ﴾
 له (حق) ئیوه، ئە وهی له (ضرر) تان بئ ﴿أَحَدًا أَبَدًا﴾ هەر که سی هه بئ ﴿وَإِنْ
 قُوتِلْتُمْ﴾ بکوژدین، شه پتان له گەل بکری ﴿لَنْنَصُرَنَّكُمْ﴾ یارده میتان ئە دهین،
 (تشجیع) ی (یهود) یان ئە دهن، بۆ (مقاومه) ی (رسالة) په ناھ ﴿وَاللَّهُ يَشْهَدُ
 إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ وه کی (ده ولت) هکانی (سیاسی) گه لی جار، (ده ولت) ی

په‌ته‌وه‌ ئه‌که‌ن که زانیان خۆی ناگرێ، لێی ئه‌گه‌ڕێن تا ئه‌مری، نه‌ ده‌س له ولات نه‌ (نصره‌ت) بیان نه‌ده‌ن ﴿لَنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ﴾ جێی خۆیان جێ نایه‌ن ﴿وَلَنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ﴾ (فی الواقع) وابوو، نه‌پۆیشتن له‌گه‌ڵ وان، نه‌ (نصره‌ت) بیان دان ﴿وَلَنْ نَّصْرُوهُمْ﴾ (بالفضل والتقدير) ﴿لَيُؤْلَنَّ﴾ (منافق) هه‌کان ﴿الْأَذْبَارُ﴾ پشت ئه‌که‌نه‌وه، پشت نه‌ده‌نه‌وه هه‌لدین ﴿ئُمْ لَا يَنْصُرُونَ﴾ (منافق) هه‌کان زێرا (کفر) و (عداوه‌ت) بیان نو‌مایان ئه‌بێ، په‌رده‌ی (نفاق) بیان ئه‌دپێ، یا جووه‌کان، له‌ (طرف) هه‌چ که‌س (نصره‌ت) نادرین ﴿لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً﴾ له‌ (جهت) ی ترس ﴿فِي صُدُورِهِمْ﴾ ئی جووه‌کان ﴿مِنْ اللَّهِ﴾ ئه‌وه‌نده له‌ ئیوه‌ نه‌ترسن، ئه‌وه‌نده له‌ خوا ناترسن، (ذاتاً) ئه‌یان ووت: "ئیمه‌ (معدّب) نابین، مه‌گه‌ر چه‌ند پۆژی" ئه‌و (خوف) هه‌یان - (طبیعی) - ناشکرا نه‌ده‌کرد، (ظاهراً) (شجاعه‌ت) بیان نه‌نواند، (خوف) بیان له‌ دلی خۆیاندا بزر نه‌کرد ﴿ذَلِكَ﴾ ئه‌و ﴿بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾ هه‌چ تێ ناگه‌ن، وه‌ (إلا) له‌ خوای ده‌ترسان، (مخالفة) بیان نه‌نه‌کرد. وایزان هه‌ر (مله‌ت) ئی که‌ تیک چووبی، (نشأت) ی له‌سه‌ر بێ ترسی یا که‌م ترسی یه‌، له‌ خوای، به‌ (ظن) و (وهم) ی خۆیان، که‌لای خوایان (تأمین) کرد، ئه‌وه‌ی ئه‌ی که‌ن، ئه‌ی که‌ن، (رادع) بیان نیه‌ وه‌کی (سادات) و (شیوخ) ی (طرائق) ی ئیمه‌، (رسل) ی (کرام)، (أئمه‌) ی (راشدین)، له‌ (بین) ی (خوف) و (رجا) دا بووین، (فکیف) خه‌لکی دی؟ ﴿لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا﴾ (منافق) و (یهودی) یه‌کان، یا جووه‌کان شه‌پتان له‌گه‌ڵ ناکه‌ن، ویکرا له‌ (موقف) ی ﴿إِلَّا فِي قَرْيٍ مُحَصَّنَةٍ﴾ له‌ دیهاتی (محکم)، به‌ قه‌لات و قوئگره‌ ﴿أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ﴾ له‌ په‌نا دیواران، نایه‌نه‌ (مه‌یدان) ی کارزار ﴿بِأَسْهُمٍ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ﴾ ئه‌مه‌ش یه‌کیکه‌ له‌ به‌دبه‌ختی (قوم)، چ (مؤمن)، چ (کافر)، (مقابل) ی یه‌که‌ به‌ (شده‌ت) و (قوه‌ت) و تیزو توند له‌گه‌ڵ یه‌که‌ ﴿تَحْسِبُهُمْ﴾ (حسب الظاهر) ئه‌وه‌ی بیان بینی، شاره‌زای (أحوالات) بیان نه‌بێ، واتێ ئه‌گا، واگومان ئه‌با، (وا) (حساب) ئه‌کا ﴿جَمِيعًا﴾ (متفق) ن، لێکن، گردن، پێکه‌وه‌ن، (اما) له‌ (حقیقه‌ت) دا وانیه‌ ﴿وَقُلُوبُهُمْ شَتَّى﴾ دلیان بلاوه‌، دلیان

یهك نیه، (مدار) یش له سهر (رابطه) و (عواطف) و (میل) ی (قلب) ه، به دل یهك نهبن، به (بدن) یهك نابن. (قوم) ی یهك دل و یهك زویان و یهك (غایه) نه بی، (قط) سه رناکه وی، ههر له بنه ﴿ذَلِكْ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾ گویتان لی بی، (مسلمان) ینه، (آیهت) (ناطقه)، به بی (عهقلی) نیمه، نه گهر (عاقل) باین (اعتبار) مان نه کرد به (آیات) ی (کونیّه) و (قرآنیّه)، گوئی له (آیه) ی کهن و بنقونه ره وشت و (تاریخ) ی (انام) (حالی) و رابردی، نه و نا هه مواری و بی (عهقلی) یه ی، له (زمان) ی (امامی عثمان) دامه زرا تاهاات (زیاد) ی کرد، نه مپوش له (زیاد) ی دایه، گوئی یان له (آیهت) ه، (أَمَّا) ناچته دلیان، ناگاته (ده ماغ) یان. (حال) و سه رگوزه شته ی وان جوان ﴿كَمْثِلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ له (أعداء) ی (رسل) ﴿قَرِيبًا ذَاقُوا﴾ زوو چه شتیان ﴿وَيَا لَأَمْرِهِمْ﴾ (قاموس) نه لی: " (وبال): (الشِدَّةُ وَالثَّقَلُ) " (سید) نه فهرموئی: (سوء عاقبة كفرهم) " نه گهر به (وخیم) ی (تفسیر) بکری، دوور نیه، (ممکن) ه (سید) له و (معنا) ی وه رگرتبی، نه لئین: " (هوا) یه (وخیم) ه " وه (وخیم) به (رجل) ی (ثقیل) (معنی) لی نه دا، بلیم: " چی؟ " یا (قربیا)، (راجع) بی بق پیشه وه، (یعنی) نه وانه ی نیزیکی خویمان، له خویمان، یا له (قوم) ی دی، نه مه له (دنیا) ﴿وَلَهُمْ﴾ له (آخرهت) ﴿عَذَابُ أَلِيمٍ﴾ زور به نیش، نه مه (مثل) ی جوه کانی ده رکرای، (مثل) ی (منافق) ه کان، له (وعد) ی به جی نه هاتنی ﴿كَمْثِلِ الشَّيْطَانِ﴾ (إبلیس) ی (مکان)، (منافق) ی (حیال)، وهك (سیاسی) (ئاوروپایی) ﴿إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ﴾ (اغرای) نه کا، به (وسوسه) (أنه) (أمر) ه، (أمر) ی پی نه کا، نه ویش (مأمور) ی (مطیع) ه، (امثال) ی (أمر) ی نه کا ﴿فَلَمَّا كَفَرَ﴾ (حسب الأمر المطاع) ﴿قَالَ﴾ (شیطان) ﴿إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ﴾ نه من له توو (بری) م، دوورم ﴿إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ﴾ واده رنه که وی (منافق) ه کان له (شیطان) خراب ترن (شیطان) ترسی له خوا هه یه، نه وانه ترسیان له نئوه یه، له خوا نیه، (خلف) ی (وعد) یان له بی مروته ی یه، بی (شبه) یه، (إبلیس) له خوا نه ترسی، (أما) نه وه ی نه ی کات، له (یأس) ه وه، نه ی کا ﴿فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا﴾ نی

(إنسان) ده‌که و (شیطان)، (مراد) له (إنسان) (شخص) ی (خاص) نیه، با (أبو جهل) یه‌کی له و (جنس) ه بئ، (صدق) ی (حال) و (حکایه) ی لی بئ ﴿أَنْهَمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا﴾ بئ (خروج) و (موت) ﴿وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ﴾ (عاقبه) له (قرايه) ی (جمهور)، (خبر) ی (کان) ه یه (مقدمه) له (اسم) ی، به (تئ سه‌رتا) نه‌خویند ریته‌وه، له (قرايه) ی (حسن) (تئ به‌رتوو) ه، (اسم) ی (کان) یه، (جمله) ی (أَنْهَمَا... الخ) (خبر) یه‌تی ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ﴾ (منافقی) مه‌که‌ن، مه‌بنه دۆستی (أعدا) ی خواوو (رسول)، (إطاعه) ی (أمری) (إبليس) مه‌که‌ن، (مراقب) ی (حال) ی خوتان بن ﴿وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ﴾ بنوړی، بۆ سبه‌ی پوژ، له (خبر) ی (قیامه) ی چی ناریدیه؟ له پیښه‌خوړی په‌وانی کردیه؟ (شیخ) ی (سعدی) نه‌فه‌رموئ:

برگی عیشی ب گورپی خویش فروست

کس نیارد زو پسی توو پیش فروست

نه‌وه‌ی (عقل) و (شعور) ی هه‌بئ، بۆ (مستقبل) تئ نه‌کوښئ، (یعنی) اخیری (آیام) پوژئ واپه‌سینی. (ثمره) ی (سعی) نه‌و پوژده‌ه‌ر نه‌که‌وئ، وای چ خوشه‌ه‌ انسان خه‌ریکی، (إصلاح) ی (نفس) ی خوړی بئ، ببیته (عضو) ی (عامل) و (نافع) له (هیکل) ی (اجتماعی)، وای چ خوشه‌ه‌، نه‌و (أعضاء) یانه‌ی به (فساد) چووین له (هیکل) ی (اجتماعی) یان بکه‌نه‌وه‌ه‌، تا (أعضاء) ی تر به (فساد) نه‌ده‌ن (إنسان) ی (مؤمن)، له‌و (ثایات) ه‌ بگا، کوو بۆ (نجات) ی (ناخره) به‌ دل و گیان (سعی) نا‌کا؟ چۆن (إعتماد) نه‌داته‌ه‌ر (فدیه) و‌تکا؟ وه‌کی دیان و جوان ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ به‌ (دوام)، (سرّ) و (علن)، نه‌بئ (إنسان) وه‌کی (فیل) (دائماً) چه‌کوچ به‌ ته‌پلی سه‌ری خوړی دادا، نا‌گادار بئ ﴿إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ له‌ چاکه‌و خراپه‌ه‌، نا‌شکراو بزر ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ﴾ خویان له‌ یاد کردیه‌ه‌، (إعتماد) یان له‌ سه‌ر (خیالات) ه‌ دوا‌ی (أوهام) نه‌که‌ون، تا ئیستا خواو (رسول) له‌ به‌ر ناو‌ی (بعض) ی (نوات) ی گه‌وره‌و (قسمه) ی دار، له‌ (فکر) کرابوون، ئیستا له‌ به‌ر ناو‌ی (بعض) ی هه‌رچی و په‌رچی و چرو

جامشتان، ئه‌وانیش له (فکر) کران ئه‌وان خویان له (فکر) کرد ﴿فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ﴾ خواش (نفس)ی خویانی له (فکر) خویان برده‌وه، نه له (قیامت) ئه‌مڕۆ تووشی (حالات)ی وای کردینه، خویان لی گوم بوه، ئاگایان له خۆ نیه، ئه‌مه (أمر)ی (وجدان)یه، (إنسان) له (بعض)ی (أحوالات) خۆی له (فکر) ئه‌کات، زۆر ئه‌بێ (إنسان) (عهیب) دار، ئاگای له خۆی نیه زوبان درێژی به‌و (عهیب)ه له (حق) (ذات)ی ئه‌کات، ئه‌گه‌ر تۆژی به (حیا) بێ، که‌هاته‌وه سه‌ره‌خۆ، یادی خۆی کرد، گه‌لی (خجالت) ئه‌بێ. که (عقل)ی (واعی) بێ ئاگا بوو، (عقل)ی (باطن) (إنسان) هه‌ل ئه‌گرێ، بێ (خبر)و بێ (شعور)، ئه‌لێ ئه‌پوا، ملی رێگایه ئه‌گری وه‌کی (علی شیش) بێ ئاگا، نازانی بۆ کوێ ئه‌چی؟ بۆ چی ئه‌چی؟ به‌لێ (علما)ی (حکمهت)، وکی (ابن سینا)و (أشباع)ی، (بنا) له‌مه، که (نفس) (جوهر)ی (مجرد)ه، (علم)ی به‌ خۆی (حضور)یه، ئه‌لێن: " (نفس) له خۆی (غائب) نابێ " (لکن) (حق الانصاف) ئه‌مه‌ وانیه، (ولو) له (نظری) (شیخ)ی (رأیس) (متهم) بم، به (سوء)ی (فهم) (أساساً) (جوهر)ی (مجرد) لای من، (وجود)ی نیه، (تجرد) له (أحوالات)ی (مادی)، (خصوص) (تقدس) له (مکان)و (حیث)و (وضع)، لام بۆ (غیر)ی (واجب) الوجود) (ممکن) نیه، وه (علم)ی (حضور)، هه‌رچه‌ند ئه‌لێن: " له (علم)ی (حصولی) به (قوّهت) تره " (لکن) وایزانم، (حضور) (إفاده)ی (علم)ی (ماهیهت) نادا، ئیتمه به (علم)ی (حضور)ی ئه‌زانین، شتی هه‌یه (مدار)ی (حیات)ه، (أما) چیه؟ (حقیقهت)ی (مجهول)ه، وه (إلا) ئه‌با له (ماهیهت)ی (نفس) که‌س (اختلاف)ی نه‌بێ ﴿أَوْلَئِكَ﴾ ئه‌وانه‌ی خویان له (فکر) کردیه، خویان له (فکر) چووه ﴿هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ (کامل)ی (فی الفسق)ن، ئه‌وه‌ی هۆشی له خۆی نه‌ما، چی به‌دبێ، ئه‌وه‌ی ئه‌کات ئه‌وانه (أصحاب)ی (نار)ن، ئه‌وانه‌ی (دائماً) له یادی خوای دا بن (أصحاب)ی (جنّهت)ن، (أما) یادی له (تأثیر) یادی وانا — (العیاذ بالله) — به سووکی و بێ (إجلال)ی (إكرامی)، یادی خوای به (جهت)ی (عظمت)و (کبریاء)ه (رسوخ)ی به‌ست له دلاندا، (استیلا)ی

ہم مو (أعضاء) نہ کا ہم مووی بہ (أدب) و (کمال) و (وقار) نہ بن، (لاشک) نہ وہی
(عقل) ی نہ بن (سعی) نہ کا، بیئتہ (أصحاب) ی (جنّت) ﴿لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ
النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ﴾ وہ کہ یہ کہ نین، (أصحاب) ی (نار)، (خائب) و (خاسر) ن،
﴿أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ چون (مساوی) نہ بن؟ دیارہ نابی (أعمال) بیشیان
وہ کی یہ کہ بن، وہ کی (معری) نہ لی:

وَإِذَا تَسَاوَتْ فِي الْقَبْرِ فَعَالِنَا

فَمَنْ التَّقِيُّ وَأَيْنَ الْفَجَّارُ؟

(فی الواقع) (مؤمن) و (کافر) نہ گہر (عمل) بیان لہ بہ دی، وہ کی یہ کدی بوو،
(فرق) ی چہ؟ (ایمان) ی بن (أثر) ۵ (فوز) و (فلاح) ی نہ بہ خشی؟ (نکرہ) لہ
(سیاق) ی (نفی) (ولو) بؤ (عموم) ی بن، (لکن) (بعضاً) (حسب المقام)
(تفصیص) نہ کری، لیترہ (لازم) نہ، لہ ہیج (وجہ) (تساوی) لہ (بین) ی
(مؤمن) و (کافر) نہ بن، وہ ہم (امام شافعی) نہ فرموی: "عام" ی کہ لہ
(مقام) ی (مدح) (وارد) بن، (عموم) ی (معتبر) نہ "یعنی (عموم) ی (نسبی) و
(إضافی) ی، (ممکن) ہ (نظر) نہ کری نہ (بعض) ہ (جہت) ی (تساوی)، (کأنہ)
(نازلہ) و (منزلہ) ی (عدم) نہ کری، (بناءً علیہ) (آیہت) (دلالت) ناکا، لہ سر
نہ مہ، کہ (مؤمن) بہ (کافر) (قصاص) ناکری، گہرچی (بعض) ی (علما) ی
(شافعی) بہ (آیہت) استدلالیان کردیہ، لہ سر نہم (مدعی) ی، (أصحاب) ی
(جنّت) بہ (أصحاب) ی (نار)، نہ کوڑریتہ وہ، زور (مقبول) ہ، ہیج جی (إتہام)
نہ، نافہرموی: "(عہ رب) بہ (غیر) ی (عہ رب) ناکوڑریتہ وہ" وہ کی
(قانون) ی (جہنگین) و (رؤما) و (إنکلیز) و (فرہنسہ) و (سائر) ی (أقوام) ی
(عزیزہ)، بہ لی (قانون) کہ بن (میل) و (محابا) نہ بن، نہ و (نوع) ہ (تفرق) ہ بن
(معنا) ی نہ کا ﴿لَوْ أُنْزِلْنَا هَذَا الْقُرْآنُ﴾ (کلام) ی و (بلیغ) (أمر) ی، (زاجر) ی (ذی
أثر)، ذی ثبات ﴿عَلَى جَبَلٍ﴾ چیاہ گہ ورہ و (صلب)، وہ کی (قہ ندیل) ی و
(ہلگورد) ی (مثلاً) ﴿لَرَأَيْتُهُ﴾ چیاہ کہ نہ بینی ﴿خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا﴾ شق و
پہق بووی ﴿مِنْ حَشِيَّةِ اللَّهِ﴾ کہ (قرآن) (عباد) نہ ترسین لہ خوا،

وه (عظمت) و (کبریایی) خودا، (القی) دلان نهکات، (من العجائب) (تأثیر) له
 دلی نهو (منافق) انهو (مرده) ی (اهل) ی (کتاب) ناکات، له بهر (حقد) و (حسد) و
 (غل) و (شُح) دلیان له بهرد له کتو ره قتر بوه، (أَصْلًا) (آیات) (نفوذ) بیان تی
 ناکا. نه مه وه کی چیه؟ بۆ چیه؟ ﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا﴾ لی نه دهین (نکری) ی
 نه کهین ﴿لِلنَّاسِ﴾ (عام) ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾ به (فکری) و (عهقل) له (محسوس)
 بچن بۆ (معقول). (إنسان) چونکی (مألوف) ی (محسوسات) ه زۆر (محتاج) ه به
 (تمثیل) (تصویری) (معقول) به (محسوس) ه، (حتی) نه وه ی له (معقول) ی
 (محسوس) یش بی، که نه که ویتته بهر (حس) و (خیال) ی (رأساً) زۆر به (قوه) ت
 نه بی، به (خطوط) و (اشکال) بۆی (تصویر) نه کهن، وه کی (صور) ی (علم) ی
 (هه یته) ، (مثلاً) (اجتماع) ی مانگ و پۆژ، له (عقده) ی (حیلولة) ی، له
 (بین) ی (شمس) و (أرض)، یا (حیلولة) ی (أرض) له (بین) ی پۆژو مانگ،
 سیبهری (أرض) ی به سهر مانگدا کشان، (وکذا...) سیبهری (أرض) به سهر
 مانگدا هاتن، به (دوائر) (مُعَلِّم) بو (مُتَعَلِّم) (نقش) نه کا، (أنه) هه مووی دیتته
 بهر چاو، (لکن) (لازم) ه (إنسان) خوی (تفکر) بکا تا خوی فیری تی گه یشتن
 بی، نه گهر ههر بنۆریتته (کتیب)، خوی (ده ماغ) ی ناگه پیتته وه، به (عهقل) ی
 خوی شت بزانی (حتی) له (أمر) (حسیه) نهو (أحكام) هیه - که (ضمناً) -
 (عهقل) و (فکر) ده ری نه خات، (وإلا) (حسی) (سطحی) بۆ (حيوانات) یش هیه
 ﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ هه ره نه وه، ته نها، بی (شريك) و بی (نظير) و بی
 (شبيه) ه، (الوحيه) و (ربوبيه) (خاص) ی نه وه ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾
 (مفسر) آنی (کرام) له (غیب) و (شهادت) قسه یان زۆره، (ظاهر) نه وه یه نه وه ی
 (ممکن) بی، بهر (حواس) ی (إنسان) ی بکه وی، له (أجسام) و (أعراض) و
 (علوی) و (سفلی)، دوور نیتزیک، (غیب) نه وه یه، بهر (حواس) نه که وی، وه
 (عقول) ی (مجرده) نه گهر (قول) بیان پی بکهین، وه (کیفیات) ی (نفسیه)،
 وه (قواعد) و (أحكام) ی (کلیه) و (مقولات) ی (ثانیه)، به لی بۆ نیمه، نه وه ی
 بهر چاو نه بی لامان (حاضر) و (مُذَرِّك) به (حواس) نه بی، له (غیب) ه، (غائب) ه

﴿هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ (مع أنه) (علمی به (سیئات) وبہد نہانی (اکثری (ناس)، (موجب) ہ بق (سخط)، (لکن رحمہت) ی لہ (غضب) ی (سبقہت) ی کردیہ، (رحمہت) ی (واسعہ)، بویہ لہ گہل نہو دل پہ قانہ بہ (رحمہت) و (رافت) ہ (إمہال) یان نہ دا، (آیات) دوا ی (آیات) نیشانیان نہ دا ﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ﴾ شاہہ، پادشاہہ، نگہر لیم بہ (عیب) نہ گرن، (امپراطور) ی (کائنات) ہ، لہ (نوامی) و (جامدات)، لہ (غیب) و (شہادہت) ہرچہند (واحد) ہ، بی (وزیر) و دبیر و (مشیر) ہ، لہ (حکم) داری (راعی) (مصالحہ)، بہ (رافت) و (رفق) ہ (خلق) ی بہ (تدبیر) ہ، (حتی) (بعضاً) بہ (مشاورہ) ی، وہک (قصہ) یی (آدم) (علیہ السلام)، (يَتَصَرَّفُ كَيْفَ يَشَاءُ) ﴿الْقُدُّوسُ﴾ زور (نزہ) ہ پاکہ، (مجرد) و (معری) و (مبری) ی، لہ (نقص) و (قبح)، (ملا عضد الأمة والدين) لہ (مواقف) ی نہ فہ رموی: " (ثبتی) بلین: نہ مہ (نقص) ہ " (أصحاب) ی نیمہ نہ فہ رموی: " (مُحال) ہ بق خوا، نگہر بلین: " (قبح) ہ " دلین: " (جائن) ہ " نازانم بق وایہ (فرق) ی چہ؟ (ناقص) (قبح) ہ، (قبح) (ناقص) ہ، (قبح) و (نقص) (متصادق) ن۔ چہ ندیم پی ناخوشہ، (أراضی) (مقدّسہ)، (أماکن) (مقدّسہ)، (أمانات) (مقدّسہ)، (قدّاسہت) ی (پاپا)، بہ لی لہ (قرآن) (وارد) بوہ: (أرض) ی (مقدّس)، (وادی المقدّس)، (لکن) نہ وانہ، لہ و (حال) ہ (معنا) و (مزیت) یکی بوہ، با (أخيراً) بہ یادگاری، ناویکی تریان لی نیین بلین: " (محترمہ) " لہ (قرآن) (إطلاق) ی (مقدّس) ناکاتہ سہر (مسجد الاقصی)، (کعبہ) ی (مکرمہ)، (اکثر) نہو (مأمور) آنہ ی زور (لا أبالی) نہ فہ رموی: " (وظیفہ) زور (مقدّسہ) نہ بی بہ (کمال) ی (إخلاص) (ادی) بکری (تمام) ﴿السَّلَامُ﴾ (أنه) (عین) ی (سام) ہ، نومیدی (سلامہتی) و نہ کری، وہکی (جبائی) نہ لی: نازانم (بعض) ہ (قیل، قیل) ہن، لہ (معنی) ی (أسماء الله) (عَضُد) و (أمثال) ی (عضد) ی، (تعرّض) ی (رد) یان ناکہن، لام وہیہ بہ (قیل، قیل) (إكتفا) نہ کہن، (حقاً) (جنابی حق) (محبّی) (سلام) ہ، تا (وقاحت) ی (عباد) نہ کاتہ (درجہ) ی (نہایت)، (إرادہ) ی (شہ) لہ (حق) یان

ناکا، (ئاوروپایی) چیان کرد؟ ئه‌وه‌ی خوا لای گرانه، (لا ابالی) یانه کردیان، تا ئه‌مسال (حرب)ی (صاعقه)ی هاویشتنه ناو، نئیزیکه (ئاوروپا) ژێبهره‌و ژوور بێ، (إلهی یا سلام) (أمّەت)ی (محمّد)ی، (آسیا) له (شەر ئه‌و (ظالم) آنه (حفظ) که‌ی! (ضعفا)ی (أمّەت) له ژێر ده‌ستیان بێنه‌ده‌ری، (یا سلام، سلّم) ﴿الْمُؤْمِنُ﴾ (عباد)ی (مؤمن) (تأمين) ئه‌کا، به (صدق)ی (وعد) له (حق) (أهل)ی (طاعت)، (وعید) له (حق) (أهل)ی (عصیان)ی (عنود)، (بعض)ی ئه‌لّین: "له (ایمان)ه، به (معنی) (تصدیق) "ئه‌لّین: " (تصدیق)ی خۆی، (تصدیق)ی (رسول)ی ئه‌کا، به (آیات)ی (قرآنی)، (اکوانی) "﴿الْمُهَيِّمُ﴾ (حافظ)و (رقیب)و ئاگاداره، له (موافق)ی ئه‌لّی: " (الشّاهد) ﴿الْعَزِيزُ﴾ شتی نایاب و (ممتان) بێ، پێی ئه‌لّین: " (عزیز) خوداوه‌ندی (أنام) تاقه، مانه‌ندی نیه (محال)ه، (عزیز)ی پاستی، هه‌رئه‌وه، و به‌که‌سی ئه‌لّین: "له (مقام)ی گه‌وره‌یی خۆی نه‌که‌وئ، (جنابی حق) (فوق الطبیعات)ه نه‌ئو له‌و (مقام)ه (تنزّل) ئه‌کا، نه‌که‌س ئه‌گاته، ئه‌و (مقام)ه، هه‌رچی (وجود)ی بێی، (غیر)ی ئه‌و، ئه‌که‌وێته ژێر (ناموس)ی له (نوامیس)ی (طبیعات) وه (تفسیر) به (غالب) ئه‌کری، دیاره خوا (غالب)ه، له‌سه‌ر (طبیعات)ی (عاتی)، وه له (مجاوه‌ره)ی گفت و گو، به (معنا) خۆشه‌ویست، (إستعمال) ئه‌کری، ئه‌مه‌ش (موافق)ه (والذین آمنوا أشدّ حبّاً لله) وه به (معنی) (محترم)و (مکرم) هاتیه، نازانم له کویم دیتیه ؟ (حضره‌تی) (علی) (سؤال)ی له (رسول)ی (أکرم) ئه‌کات: "منت خۆشتر ئه‌وئ، یا (زه‌راء)؟" ئه‌فه‌رموئ: " (أَنْتَ أَعَزُّ عَلَيَّ وَهِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ)" (سبحان الله) له‌و (کلام)ه (حق)و خۆشه، چه‌ند (لطیف)ه، (حقاً) (قول)ی (عزیز)ه ﴿الْجَبَّارُ﴾ له (إجبار)ه، (أنه) (جبر)و تۆبزی له (مخلوق)ی خۆی ئه‌کا، به‌لّی، گه‌لّی (أشیا) (علی خلاف) (میل)ی (طبیعی) (قسراً) (إستخدام) ئه‌کات، (حکما)ی (مخترع)، که‌لای من، ئه‌گه‌ر خودا شوناس بن، (خليفة)ی (خالق)ن له (أرض)ی، به (حیله)و (مداری) چۆن (بعض)ی له (أموال)ی (طبیعیه) (إستخدام) ئه‌که‌ن، ئه‌یان هیننه ژێر (تصرف)ی (إنسان)، به‌کی له‌و

(حکما) یا نہ تھی: "(انسان) نہ گہر بہ (مداری) و نہ رمی لہ گہل (طبیعت) بی و بچی (تسخیر)ی نہ کات، (اما) بہ (جبر) و (قسوت) چی لہ گہل ناکری، بہ لکو (انسان) (مغلوب)ی نہ بی " نہی برادران، نیمہ (یعنی) (ملیون)، بہ لافو گہ زاف، گہ لی خو مان گہ ورہ کرد، چوینہ (مقام)ی (اتحاد) و (حلول)، (فوق الطبیعت)، (مدبری) (کائنات)، (لکن مع الأسف) چی وامن نہ ہینا (مہیدان)، بلین: "نہ مہ تہ (اثر)یان" (غیر)ہ قسہ و (حکایات) و (دعاوی) بؤف. وہ بہ (معنی) (اصلاح) ہاتوہ، کہل و کو لمان چادہ کا، کہندو کوسپان (مستوی) نہ کا، کہ لیتان پر نہ کاتوہ، نہ و (معنا)یہ ش بؤ (جنابی حق) (موافق)ہ ﴿الْمُتَكَبِّرُ﴾ (زمخشری) نہ فرموی: "(بلیغ الکبریاء والعظمتۃ)" (یعنی) (تکلف)ی تیا نیہ. (سیدی جرجانی) لہ (شرح)ی (مواقف) لہ (امامی غزالی) (نقل) نہ کا، (مُتَكَبِّرِی) (مُطلق) نہ و کہ سہیہ، ہرچی بن (نظر) بہ خوی بہ کہم و خواری بزانی، (اَنہ) بہ (حقارت) تہ ماشای (أشیا) بکا، نہ گہر لہ (حقیقت) دا وایی، (تکبر)ی (حق)ہ، (موافق)ہ وہ (إلا تکبر)ی (کاذب)ہ، وہ (متکبر)ی (مطلق) (لا شک) (حضرہ)ی خوداوہندی (کائنات)ہ، (انتهی بنوع تحریف) ﴿سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (مقدس)ہن (منزہ)ہ، لہ (شُرک)یان، لہ (شرکا)یان کی ہہیہ، لہ (عالم)ی (وجود)، (حائز)ی نہم (صفات)ہ بی؟ (عالم) (ممکن الوجود)ہ، (امکان) خوی (نقص)ہ، (منشأ)ی (نقائص)ہ، ﴿هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ﴾ (خلق) دروست کردنی شتی لہ (شیء)ی (آخر)، وہ کی (انسان) لہ (تراب) لہ (نطفہ)، یا دروست کردنی شتی، بہ (إبداع)، (یعنی) لہ سہر (نمونہ) نہ بی یا (تقدیر) نہ کا، نہ وہ وا دروست نہ بی، نہ مہی لی پہ یا نہ بی، (علی کل معنا) (خلق) بہ (أموال)ی (إضافی) و (نسبی) و (اعتباری) (تعلق) نا بہ ستی (مخلوق) نہ بی (موجود) بی ﴿الْبَارِئُ﴾ یہ کی بہ (موجد) دیگر بی بہ (معین)ی (أشیا) بہ (صور) دہ لین، (برآ السهم) کہ (اصلاح)ی کا، وہ پیکی بخا (بنا) لہ (مواقف)ی (عضد)ی، (خالق) و (باری) (معنا)یان یہ کہ، (مترادف)ن (بنا) لہ فرمایشی (غزالی) کہ (سید شریفی جرجانی) (نقل)ی

تہ کا: تہم دووہ لہ گہل ﴿الْمُصَوِّرُ﴾ (نظر) بہ (مخلوق) (مَرَاتِبِی) (مُتَرَتَّب)ن،
 (أَوَّل) (تقدیر)، دووہم (أَبْجَاد) بہ گوپڑہی (تقدیر)، سی یم (تصویر) و (تزیین)
 وہ کی (بنا)، (مهندس) (تقدیر)ی تہ کا، (بنا) (بنا)ی تہ کا، (نقاش) (تزیین)ی
 تہ دا، (حقیقہ) جوانہ۔ (حکما) کہ قسہ لہ (قوی)ی (عاملہ) تہ کھن، وہ کی
 (هاضمه)، (ماسکہ) (غاذیہ)، (نامیہ)، (مصورہ) پاش (دقت) (تصور)ی
 (أشیا) و (ترکیب) و (تصویر)ی (إنسان) کہ لہ (علم تشریح الابدان) دہرنہ کہوئی
 —(خاصة)— بہ گوپڑہی (کشفیات)ی (جدید) (مجبوراً) تہ لَین: " (إبداع) و
 (نسج) و زیبا و (نقش) و نیگار و (دقائق)ی (صنع)ی (نظم)ی تہ و (ترکیبہ)، بی
 (علم)ی (فوق الحدّ) ناکری " (طبیعت)ی (جاهل) بہ (قوہ)ی نہ زان چوَن تہ و
 (أُمور) (محیی) و (مدہشہ)ی پی تہ کری؟ (حقاً) تہ و (تصویر)ہ بہ (عالم الغیب
 والشہادۃ) نہ بی، ناکری۔ بنپڑہ (نطفہ)یی (إنسان) و (حیوان) تہ ماشای (ذیل)ی
 (طاوس) کہ، کئی بپوا تہ کا، تہ و (إنسان)ہ (عظیم الشأن)ہ تہ و (طیر)ہ پہ نگاو
 رہنگ و جوانہ، لہ وانہ دروست کراین؟ گہر (علم)ی (مهندس) و (صانع)ی
 (أعلم) و (أعظم) نہ بی، چوَن تہ بی؟ ناہ لپڑہ بمتانیبا، لہ (ہیکل)ی (نبات) و
 (أشجار) و —(حيوانات) — لہ سہر (کشف)ی (جدید) چہ ند (ورقہ) کم نووسیبا۔
 بہ لی (قوی)ی (عاملہ) ہیچی (إنکار) ناکری، (لکن) (ترتیب)ی (عمل)ہ و
 (إشغال)ی ہر (عامل)ی لہ (معمل)ی خوئی، (صانع)ی (علام) ناکری،
 تہ ماشای ناشی تہ گہ پی، کہ (وہقت)ی (عمل) و گہ پانی، کہ سی لانہ بی،
 تہ لی: (بالفعل) تہ و ناشہ، بہ و (قوہت)ہ تہ گہ پی " (تمام) (لکن) تہم
 (ترتیب) و (ترکیب)ہ کوو بوو؟ (نہوت) کوو ہات؟ کوو کہوتہ ناو (مخزن)؟ بی
 (علم) و (قدرت) (إدارہ) تہ کری؟ (حاشا، ثمّ حاشا) (مع الأسف) (طبیعیون)ی
 (قاصر) تہ توپنہ (وضع)ی (حاضر) (ملیون) تہ توپنہ (ابتدا)ی (ترکیب)، تہ وان
 (إنکار)ی (صانع) تہ کھن، تہ مان (إنکار)ی (طبیعت)ی، یہ کئی دوور تہ بینی،
 نَیْزِیک نابینی، یہ کئی (بالعکس)ہ، چاوئی بی (عہب) دوور و نَیْزِیک لَیک
 تہ داتہ وہ، (مجموعہ)یہ (علم)ی لی پہ یا تہ کا، (سبحان الله) گہ لی لہ وانہی

(انکار)ی (قوہ)ی (مصور)ہ نہ کہن، (دائم) خہریکی (تصویر)ن، (حتیٰ العیاذ باللہ) (تصویر)ی (کبریائی) نہ کہن، بہ (خیال)ی خویان (تصویر)ی خوا نہ کہن، واگومان نہ بہن، خوا خوی بویان (تعمُّل) نہ کات، وہ (مقایسہ)ی نہ کہن، لہ گہل (جبریل)و (أبلیس)، مہ یھوو، (غلط) ! (ذاتاً) نہ وانہ (أساساً) (مصور)ن (واجب الوجود)ی (مقدس) لہ (مقایسہ)ی (ممکنات) دوورہ، گہل لہ وانہ بہ ناوی (ولایت) (استیلا)ی (أذہان)یان کردیہ، (مع الأسف) (تصویر)ی دہریہ کمان پی نہ کرا، خہریکی (تصویر)ی (أرواح)و (مجردات) بن، وہ زور میٹشک، بی (شک) (تفسخ)ی کردیہ، لہ بہر (تصویر)و (تمثیل)ی (دجال)و گہری (دجال)ی، (تصویر)ی (ملائکہ) نہ کہن، بہو (وحوش)و کیوی و گاجووت، بہ لی نہ مہ لہ (اثر)ی گاوو (حیوانات) پہرستینہ، (قالب)ی (دماغ)یان نہو (صورہ) ئینئ - (إنا لله...) - ! ﴿لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى﴾ (حسن)ی (اسم) (نظر) بہ (حسن)ی (معنا)یہ، (علما)ی (کلام) قسہ یان لہ (أسماء الله) کردیہ، (أولاً) دوو (قسم)ہ، (اسم)ی (ذات)، (اسم)ی (صفات)، دووہم، (صفات)ی (ذاتیہ)و (غیرہ) (ذاتیہ)، سنیہم: (صفات)ی (سلبیہ)و (ایجابیہ)، وہ بہ (اعتبار)یکی نہ لئین: "(صفات)ی (جلال)و (صفات)ی (جمال)" (صفات)ی خوی مہ مووی (ممتازہ)، (نقص)ی تیا نیہ، نہ مانہ باشن، (لکن) (علما)یی (اعتقاد) (بعض)ہ قسہ نہ فہرموون، بلیم: "تی ناگہین، یا خود بی (معنا)یہ؟" (قسم)ی نہ لئین: "(أسماء)ش بہ گویرہی (صفات)، (قسم)ی (عین)ی (ذات)ہ، (قسم)ی (غیر)ی (ذات)ہ، (قسم)ی (لا هُوَ وَلَا غَيْرَ هُوَ)یہ" (حتیٰ) (بعض)ی نہ لئین: "(تسمیہ) (عین)ی (مسمی)یہ" (حکم)ی (غیر)ہ (معقول).

ہہرچہ ند (عضد)و (غیر)ہ (عضد) (نوعاً ما)، (شرح)ی (أسماء الله)ی کردیہ، (لکن) زور (مفید) نین، (حقیقہ) (شرح)ی (أسماء الله) زوری نہ وی. (أسماء الله) لای (شیخ)و (أتباع)ی (توقیفیہ)، (یعنی) نہ وہی لہ (طرف) (شارع) (وارد) بووی، (إطلاق)ی نہ کہینہ سہر خوا، (والا) (فلا) (معتزلی)و

(بعض)ی له براکانی ئیمہ ئه لّین: "ئەگەر (دلالت) بکا لەسەر (جلال) و (عظمت)ی (کبریائی)، (موهم)ی (نقص) نہ بێ، دروستە، (إطلاق)ی لەسەر خوا، (واقعاً) (إحتیاط) (لازم)ە ئەوەی لە (طرف) (شرع) (وارد) نہ بوو، (إطلاق)ی ئەکەین باشە، (لکن) (لسان)ی (علم) (بعضاً) (إيجاب) ئەکا، (وضع)ی (أسم)ی (ولو عیناً وارد) نہ بوو، بۆ (جنابی حق) و (استعمال)ی بکەین، وهك (واجب الوجود)، (قدیم)ی (بالذات).

(تنبیه): (صفات)ی (سلبیە)ی خوا وەک ئیمہ نیە، زۆر (أعلان) بە لکو (مدار)ی (کمالات)ی (صفات)ی (ذاتیە) و (إيجابیە) لەسەر (صفات)ی (سلبیە)یە، ئەگەر (تجرد)ی نہ بێ، (إحاطه)ی (علم) نابێ، (مثلاً) ﴿يُسَبِّحُ﴾ بە (دائم) ﴿لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ گشتی ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (وضع)ی (أشیا) لە (موضع)ی خۆیان ئەکات، یا لە (إحكام)ە، بە (معنی) (إتقان)ە، (تدبیر) و (صنع)ی (محکمە)، بێ (خَلَل)ە، (سَيِّدِي الوسی) چەند (حدیث) و (أثر)ی (دائر) بە (نعت)ی ئەم (آیەت)ە (نقل) ئەکات، (لاشك) هەر (مأثر)ی بۆ (أسماء الله) بگوترێ، (قبول)ە، (إلهی) بە (حرمت)ی خۆت و (صفات) و (أسمات) ئەو دەرد و (بلا) و (نحوسەت)ە، لەسەر ئیمە و (أَمّت)ی (محمّد)ی هەڵ گری، (ئاوروپا)ی ژێر بەرە ژۆر گەیی، (مسلمان) آن (حفظ) گەیی لە (فتنە)ی ئەم (حرب)ە (سلامەت) بن، (إعاده)ی (مجد)ی (إسلام) بکە یەو، (رجال)ی (أولی العزم)، (مَظْهَر)ی (صفات)ی (کمالات) لە ئیمە ژۆر گەیی، علمی (دینی) (زیاد) گەیی، بێ (حرمت)ی هەڵ گری (مِلل)ی (مسلمه) (بَيْن المِلل) (موقع)یان زۆر بلند بێ، (بِزَق)ی (أَمّت) ژۆر گەیی، گرانی نہ بێ، خانەدانی (جلی) بە (علم) و (عمل) و (دین) و سەرفرازی، بەر دەوام گەیی (أمین)، تەواو بوو (تفسیر)ی (سورە)ی (حشر) (وہقت)ی نیوہ پۆی پۆژی سێ شەموو حەفدەیی مانگی (ذی القعدة)، و (کانون)ی (اول)ی (ئەفرەنجی) (حسب تقویم)ی (ایران) (مبدأ)یان یە کە ۱۳۵۹ھ، ۱۹۴۰م.

(سورۃ الممتحنة)

ئه‌نجا (تۆبه‌یی (تفسیر) (سوره‌یی (ممتحنة)یه، به (مناسبه‌ی نۆر
(ظاهره بنۆی):

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ﴾ (سواءه)، (أهل)ی (کتاب)و
(عه‌رب)و (مجوس)، (علی العموم) ئه‌وه‌ی دۆژمنی خولو ئیوه بی (إتخاذ)یان
مه‌که‌ن ﴿أُولَئِكَ﴾ به دۆست و یارو یاره‌ر، وه‌ک (سابقاً) فه‌رمووی: (لا تجد
قوماً... الآية) (عنوان)ی (ایمان) (مانع)ه له (موالات)ی (أعدای) خولو
(رسول)ی، ئه‌وه‌ی (عدوی) خواو پیغه‌مبه‌ر بی، (عدوی) ئیوه‌یه، دۆستی
دۆستی دۆسته، دۆستی دۆژمنی، دۆژمنه، چۆن (مؤمن) ئه‌بیته دۆژمنی خولو
(رسول)و (مؤمن)آن؟ ئه‌و (سوره‌ت)ه (مدنیه)، (بنا) له فه‌رموده‌ی (ابن
عبّاس)، (بعض)ی ئه‌لین: "(أول)ی (سوره‌ت) پۆژی (فتح)ی (مکه) (نازل)
بو، نۆر نا (موافق) ۱ له‌گه‌ل (سبب)ی (نزول)ی، (حاصل)ی (قصه) (حاطب)
بۆ (رؤسا)ی (مکه) ئه‌نووسی: (وابزانم پیغه‌مبه‌ر (تدارک)ی له‌شکر بۆ سه‌ر
ئیه‌ ئه‌کا) کاغه‌زه‌که ئه‌داته ئافره‌تی، بیبا، بۆ (مکه)، (جنابی رساله‌ت
په‌ناه)، له پاش (علم)ی به (واقعه)، هه‌ر چلۆنی (علم)ی پی‌بووی (حضره‌تی
علی)، (زبیر)، (مقداد) ئه‌نیی، له پی‌یه ئافره‌ته‌که ئه‌گرن، پاش چه‌ندو چۆن،
هینهر نیه، ئافره‌ته‌که (مجبور) ئه‌بی، کاغه‌زه‌که له‌ناو مووی سه‌ری
دینیته‌ده‌ر، ئه‌گه‌رینه‌وه، له (مجلس)ی (رسول) ئه‌یخویننه‌وه، (جنابی رسول)
به (حاطب) ئه‌ل: بۆ چ وات کرد؟ (عرض)ه ئه‌کا: "(محقق) له (نفاق) نیه،
(مؤمن)ی به راستیم، (مقصد)م ده‌ستی بوو، بی هاویمه سه‌روان، تا (مقابل)ی
ئه‌و چاکه، ئه‌و (مال)ی له‌ویم هه‌یه، بۆم (حفظ) که‌ن، زی‌را من وه‌کی (سائری)
(مهاجرین) که‌سم نیه له‌وئ ئومیدم پی‌ی بی" (جنابی رساله‌ت) (تصدیق)ی
ئه‌کا، (فاروق) (عرض)ی ئه‌کا، (ایذن)م ده، له گه‌رده‌نی ده‌م "ئه‌فه‌رموی:

"ناء (حاطب) له (أهل)ی (بدر)ه (رجا)م وهیه، خوا لیتی خوش بۆ خوا له (حق) (أهل)ی (بدر)ه فرموی، "بکه ن ئه وهی ئاره زووتانه، من له ئیوه خوش بووم." ئه و (ما جری)یه زۆری تیا به له مه یانه ی (سوره ت) که می له باسی (جاسوس)ی (عرض) ئه کری، (نهایه ت)ی (حدیث)ی (نبوی) له (حق) (أهل)ی (بدر) زۆر (قیمه ت) داره، (لکن) (أمة ت) (یعنی) (سه رامه دانی) (علم)ی (دینی) (رعایه ت) بیان نه فرموی، به لکو (قیمه ت)ی ئه و (نوع)ه (وقائع) بیان نه گرت (ترجیح)ی (ده رویش)ی (صوفیه تی)و (خلوه)و (ختم)یان له سه ر ئه وانه کرد، ناویان لی نا (جهاد)ی (أكبر)، (آخر)ی له رقی ئه مانه وای لی هات (أهل)ی (عرفان) له (نشئه)ی (جدید) (ترك)ی (عباده ت)یشیان کرد، ■ (فائده)شیان نه بوو، بۆ (حفظ)ی (ملك)و (ملّه ت). من (حاضر)م بۆ (فتوا) به (ترك)ی (بعض)ی (عباده ت) بۆ که سی وهك (مستر آدیسون) که (أوقات)ی خۆی (صرف) کا، بۆ (اختراع)ی (نافع) (بشر) (خیر) لی ببینی، نا (شکر)ی نه بی، (دین)و (ملّه ت)ی (اسلام) نه له (علم) نه له (جهل) (استفاده)ی نه کرد، ئه وهی (لام) بوو، (أهمیه ت)ی نه درایه، (خصوص) (ثایات)ی (دائر) به پیکسی و (صداقه ت) - (بالکلیه) - فرامۆش کرا، (حتی) ئه لی: " (رغمًا معارضه) بیان کرد " بنۆپه په وشتی (مسلمان) آن، گوئی له و (نوع)ه (ثایه ت)ه راگره، ئه وانی (سابق) چۆنیان (إتخاذ) ئه کردن به دۆست؟ که خوا به (خطاب) بیان نه فرموی ﴿تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ﴾ بۆیان نه هاوین - (أسرا)ی (نبوی) - ﴿بِالْمَوَدَّةِ﴾ به (محبه ت) له پووی دۆستی، کاغه زیان بۆ نه نووسین، واش نا، که (ضرر)ی چه ندانی هه بی، ئه ویش به (عمومی)و (اکثریه ت)نا، (مسلمان)و ساغه کان به (نادر)، (أما) دوا ی وان - چ جایه (اللقاء)ی (مَوَدَّة) -، له بهر (عدوان)ی یهك، (روح)و (مال) (نثار)ی (أعدا)ی خواو خۆیان کرد، وه ئه ی که ن.

له (تحریر)ی ئیمه ده رنه که وئی، ئه و (جمله) (استینافه) وه یهك (وجه)ی تریش بۆ (إعراب) (زمخشری) (نکری) فرموه، (مع الأسف) له کوردی چی وام

ده‌ست ناکه‌وئ، (ترکیب) و (اعراب) ی (نحو) پی (ذکر) که‌م، نه‌گه‌ر به (عرب) ی (ذکر) کرئ، (اکثر) ی (اکراد) (استفاده) ی لی ناکات.

ئیه‌و چون وا نه‌که‌ن؟ ﴿وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ﴾ (دین) ی (مبین)، (قرآن) ی (حکیم)، نه‌وان (إنکاری) (دین) ی ئیه‌و بکه‌ن، ئیه‌و کوو له پووی نیازی و میهره‌بانی، کاغه‌زیان بو نه‌نوسن، وه (آسرا) ی (رسول) یان بو ناشکرا نه‌که‌ن؟ ﴿يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ﴾ (أنه) له‌به‌ر چاوتانه، له‌مه‌و پیش به چه‌ندی، (رسول الله) و ﴿وَأَيَّاكُمْ﴾ ئیه‌ویان ده‌رکرد، له (مکه)، (حتی) (الآن) یش، نه‌وه‌ی (مسلمان) بی، له ناویان، (تضییق) ی نه‌که‌ن، (مجبور) نه‌بی به (هجرت) و چوونه‌ده‌ر له (مکه)، وه بو ده‌رکردنتان چ (وجه) ی نیه، نه‌م‌نده نه‌بی ﴿أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ﴾ (وحده لا شریک له) (ایمان) تان به خوی خوتانه، نه‌وان لایان گرانه، له‌به‌ر نه‌و (ایمان) ه دوژمنایه‌تیتان نه‌که‌ن، (مجبوراً) ناواره‌ی (دار) و (دیار) تان نه‌بن ﴿إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ﴾ له (مکه) له ولاتی خوتان ﴿فِي سَبِيلِي﴾ له پی ی من ﴿وَأَبْتَغَاءَ مَرْضَاتِي﴾ له‌به‌ر (طلب) ی (رضا) ی من نه‌مه مه‌که‌ن، دوژمنی خواو خوتان، مه‌که‌نه دۆست، له‌سه‌ر نه‌م مه‌موو (حال) ه ئی خوتان، ئی دوژمنتان ﴿تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ﴾ بی ناگایی (رسول الله) و یارانی، نه‌مه چون نه‌بی؟ زۆر دووره به (محال) (حساب) ه، نه‌وانه له (رسول) و یارانیتان بزر کرد، نه‌دی خوا؟ وه‌خوا نه‌فه‌رموئ: ﴿وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ﴾ نه‌وه‌ی ئیه‌و بزی ده‌که‌ن، نه‌وه‌ی ئیه‌و ناشکرای نه‌که‌ن خوا له ئیه‌و چاتری نه‌زانی، (ایمان) تان نیه؟ (عالم الغیب) و (الشهادت) ی یه له‌وی چون بزر نه‌که‌ن؟ ﴿وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ﴾ (ولو) له (سه‌رامه‌دان) ی (غزا) ی (بدر) بی ﴿فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾ پی پی پاستی گوم کردیه، زیتره‌هیچ (وجه) ی نیه، نه‌وه‌ی (حاطب) فه‌رموئ: (حقیقه) (وجه) ی (وجیه) ی نیه، نه‌وه‌نده‌یه چونکی (جنابی رساله‌ت په‌ناه)، (صدق) و (صداقت) و (قوّه‌ت) ی (ایمان) ی وی نه‌زانی، لئی (قبول) کرد، وه (آیه‌ت) ی (کریمه) (کافیّه) بو (زجر) ی نه‌وان (مسلمان) آن بی هوش و گوش، جاری تر

ئەو (نوع) ە کلەرمیان لی (صادر) نەبی، (یا للأسف) لە میژە ئەو (آیات) ە،
 گوئی نافریتی، لە (حرب) ی (عموم) ی لە (تکریت) شەپە (طوب) بوو، دەنگی
 توپی (إنکلین) گەلی جار لە (کۆیە) ئەبیسترا زۆر لە (مسلمان) آن ئەیان ووت:
 "گیان لەبەر نالەت مەرم، خێرا بە، بۆ نایە" لە (حرب) ی (حاضر) ەش گەلی
 (حیوانات) ی (عجیب) ەن، (تمنیات) یان لە (غایەت) (غریبی) دایە، (أهل) ی
 (ایمان) ئەو (تمنیات) ە ناکا ﴿إِنْ﴾ ئەگەر ﴿يَنْقُوكُمْ﴾ بە (حداقت) و
 (مهارەت) و (خفەت) و (فطانەت) بەسەر ئێو ە دا (غالب) ببن، (مراجعة) ی
 (قاموس) کە، لە (مجاری) (محاورات) ی (حاضر) ە بەسەر (حسن) ی (تربیە) و
 (أخلاق) (إطلاق) نەکرێ، ئەمەش دوو (نوع) ە، (ثقافت) ی (ملی)، (ثقافت) ی
 (دینی) (لاشک) (أصحاب) ی (کرام) ەردوو (ثقافت) یان بوو، ئەو ی یەک لەم
 دوو (ثقافت) ە ی ەبی، لە گەل (وطن) و (قوم) ی خۆی (خیانەت) ناکا نابێتە
 دۆستی دوشمنیان، ئەوان ئەگەر بەسەر ئێو ە (غالب) بن، ئێو ە بگرنەو ە
 ﴿يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءُ﴾ (بالفعل) (آثاری) ی (عداوەت) (إظهار) ئەکەن، یا (قبل
 الظفر) (سیاسەتی) دۆستی بنوێنن، بێ (اصل) ە، چاکە و ماکە رەچاو ناکەن،
 (إلقاء) (أسرا) ی (سابق) تان، (ملاحظە) ناکەن، (خاصە) لەو (زمان) ە، کە
 (سیاسەت) بووێتە درۆی (محض)، (صرف)، ەئخەلە تاندن و (عهد) و پەیمان و
 (وفا) و سوێند (رعایەت) ی (حقوق) هیچ نیە، (الله) (سیاسەت) کوو (عالم) ی
 بە (فساد) برد! (حتی) (علم) یش لە گەدار کرد، ئەو ی (علم) بۆ (نفع) ی (بشر)
 دەری ئەخا، ئەوان ئە ی کە نە (مدار) ی (هلاک) ی (بشر)، (تخریب) ی (علم) و
 (عمران) ﴿وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ﴾ بە لێدان، بە کوشتن، بە
 جوێن دان، قسە ی سووک و درشت ﴿وَوَدُّوا﴾ (مقابل) ی (مودەت) ی ئێو ە،
 (حظ) ئەکەن ﴿لَوْ تَكْفُرُونَ﴾ وەرگەرپێن، (کافر) بن، ئەمە بە (مقابل) ی زۆر
 (حسن) و چاک ئەزانن، وە بە ناردنی (کتاب) بۆنی (نفاق) تان لی ئەکەن، لەبەر
 ئەمە زۆر ئەو (وداد) ە ئەنوێنن، (بنا) لەم (تقریر) ە، (تعبیر) ی ئەمە بە (ماضی)
 زۆر جوان دەرئەکەوێ. (حاجەت) بە (مخالفات) ی (بیانیون) آن وە (معرّب) آن،

ناکا، (نقل)یش ناکہم، ٹوہی (ملایہ) (مراجعه)ی (مطول)و (تفسیر)ی (روح المعانی) کا، وہ ٹیوہش خوتان ٹہ زانن، (ایمان)تان ۱۱ چہند خوشہ ویستہ، سہرو (مال)و (روح) لہ پیناوی (صرف) ٹہ کھن، (جنابی حق) (اول) و (آخر) (مسلمان)آن لہ (غلبہ)ی دوژمن ٹہ ترسیٹن، (حقاً) جای ترسہ، (امّا) ترس لہ (احتراس)و خوپاراستن، ترسی مہردانہو بہ (حمیت)و (غیرت) ترسی ترسٹوکی ناکا، ۱۱ بلیم؟ (تاریخ) (شاهد)ہ (قوم)ی (مغلوب) چی بہ سہر ہاتوہ، وہ دیارہ چی بہ سہر دئی. ٹہو (نوع)ہ (معاملہ) ٹہ گہر بؤ (جہت)ی (قرباہت) ٹہ کھن، بی ہوودہ یہ ﴿لَنْ نَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ﴾ خزمایہ تیتان، یا (اقربا)تان ﴿وَلَا أَوْلَادُكُمْ﴾ ۱۱ جایہ خزم دوور ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ ٹہ گہر لہ (دنیا) - (بالفرض) - (نفع)ہ کیان لی دہ بینن، لہ (قیامت) (مؤكد) ہیچ (نفع)ی نادہن ﴿يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ﴾ (جنابی حق) لیکتان جودا ٹہ کا، پوڑی (قیامت) لہ بہر (مہول)ی (قیامت) ناگاتان لہ خزم و (اولاد) نامیٹن. چہند (قرائت) لہم (کلمہ) دا ہہیہ، بہ (تشدید) ۱۱ بہ (تخفیف)، بہ (بنا فاعل)وہ (بنا مفعول)، (یا) (غائب)و (نون)ی (عظمت) ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ (جزا)تان ٹہ دا، لہ سہر (اعمال)ی (سری)و (جہری) بہ گوڑہی (ظروف) (اعمال)ی (بشری) (انواع)ہ لہ ہر (مقام)ی (ورود)ی ٹہم (نوع)ہ (جملہ)، (کاملہ)و (شاملہ) زور جوانہ، (علی التوالی) لہ (نایات)و (سوری) (عیدہ) (ایقاظ)ی (غافل) ٹہ کات (علما)ی (نفس) وہ کی (غوستاف لوبون) زور (تقدیر)ی ٹہ کھن، بؤ (ایحاء) بؤ (تأثیر) لہ دلان، بؤیہ (اہل)ی (ذکر) (بعض)ی لہ (اسما)ی (ذو الجلال) ٹہ کھنہ، (ورد)ی (سالك)آن، تا لہ دلی (سالك) (رکون) کا، ٹہوسا (اثر)ی لہ ہہموو (أعضاء) (ظاہر) ٹہ بی، (ایمان) بہ (علم)ی (شامل)و (نافذ)ی (إلهی)، ٹہ گہر (قوت) بستیتی (مؤمن) دوور ٹہ بی لہ (نفاق) و (پریا)و (سمعہ)، (ظاہر)و (باطن) (سری)و (علنی) باش ٹہ بی، (دائماً) لای خوا (حاضر)و (ناظر)ہ ﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ﴾ کہ (اہل)ی (بصیرت)ن ﴿أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ (اقتدی) بہ پڑہوی بہ جوان ﴿فِي إِبْرَاهِيمَ﴾ (علیہ السلام) لہ (اقوال)ی لہ (أفعال)ی لہ

(کیفیات)ی (نفسیہ) (ابراہیم) کہ (جدّی) (أعلى)ی ئیوہیہ، وہ (ادّعی) ئەکەن،
 ئیمە (ضیفی)ن ﴿وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ بە زویان و (ایمان)، یاران و (أصحاب)ی
 گوزینی (خلیل) ﴿إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ﴾ (عەشرەت) و خویشی خویان ﴿إِنَّا بُرَاءُ﴾
 (بەری)ن، بێزارین، لە ئیوہ، (حاشا) ئەکەین لە ئیوہ لە ئیوہ نین ﴿مِنْكُمْ وَمِمَّا
 تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ هەرچی هەبێ، (کواکب)، (ملائکە)، (میاکل) ﴿كَفَرْنَا
 بِكُمْ﴾ ناتان ناسین، (إنکار)ی خزمایەتیتان ئەکەین ﴿وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ
 الْعَدَاوَةُ﴾ دوژمنایەتی ﴿وَالْبَغْضَاءُ﴾ (بغض) و قین ﴿أَبَدًا﴾ (مادام) ئیوہ و ابن،
 دوژمنایەتی (سوام) ئەکا ﴿حَتَّى تُوْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدِّهِ﴾ (مشرك) (ایمان)ی بە
 خوای هەیه، وہ (إلا) (معنی)ی (مشرك)ی چیە؟ بۆیە (الله) بە تەنیا، نابێتە
 (کلمە)ی (توحید)، ئەبێ (لا إله إلا الله) بڵێی (سبحان الله) (جمع)ی لە (بشر)
 (إنعما)یە چەند گەورە ئەکەن، وہ کی (شعرانی) وہ (بعض)ی لە (متصوفه)
 (ترجیح)ی (ذکر)ی (جلالة) بە سەر (کلمە)ی (توحید) ئەکەن، گویێ یا ئەمە
 یادێ (غیب)ی تیایە، ئەوانە (غیر)ی خوای چی تریان لا نیە، (قائل)ن بە
 (وحدة الوجود)، یا لە (مقام)ی (وحدة الشهود) دان نازانم (أول) و (آخر)
 (جناب)ی (رسول الله) بۆچی، (دەعوەت)ی (انام) ئەکا، ئەفەرموی: بڵێن: لا
 إله إلا الله، "من كان آخر كلامه (لا إله إلا الله) دخل الجنة" نایا ئەوانە برسی
 نابن؟ (احتیاج)یان بە (لقمە) نانێ نابێ؟ بەلێ: (والله)ی (دائم محتاج)ن،
 (خاصّه) ئەمانە ئێم (زمان)ە، (مَحْظًا) بە (هوا)ی (نفس) (منع)ی (لا إله إلا
 الله) ئەکەن بە لککو (ملاحظه)یە (خراب)یان هەیه، (رحمەت)ی خوای لێ بێ،
 (ابن تیمیّه) چاکیان تێ گەیشتیە. (ایمان) بە (وحدانیت)ی خوا (مشکل)ە،
 (خصوص) ئەوہی پێی نایە (طریق) زۆر دوور ئەکەوێتەوہ لە (توحید)، (إلا
 الراسخون في العلم وخالص الإيمان)، (مؤمن) لام وەیه کە سێکە، هەر شتە
 (حق)ی خۆی بداتێ، (حق)ی (بعض)ی بۆ (بعض)ی (إنکار) ئەکا، (خیال)
 ئەکە (غیر)ی خوای، کەس لە (علم) و (قووت) و (قدرەت) و (إرادە)ی
 (کائنات) بگاتە (مقام)ی خوای؟ (وَلَوْ ثَانِيَةً)یە بێ، (حاشا) (مؤمن) (عالم)

نہ مہ لہ (محالات) ی (أولیہ) (حساب) نہ کات (وَلَنَا فِي إِبْرَاهِيمَ وَخَاتَمِ الرُّسُلِ
 أسوة حسنة) ﴿إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ﴾ هیچ (وجہ) نیہ، (تفسیر) ی کہین بہ مام
 ﴿لَا سْتَغْفِرَنَّ لَكَ﴾ لہو (قول) ہ (إِتِّبَاع) ی مہ کەن، (حتی) (دوعا) ی لی
 خوشبوونیان بۆ مہ کەن، (ولو) باوکتان بن، بہ لی (دوعا) یان بۆ بکەن، خودا
 (ہدایہت) یان دا، ئہوہ شتی ترہ، لہ سەر (کفر) (دوعا) ی لی خوشبوون،
 (ممنوع) ہ، خوا لہ سەر (عزّت) و (عظمت) و (کبریائی) و (غنا) ی خوی، نہ گەر
 لہ (کافر) خوش بی، چپہ؟ چ نیہ؟ (ممکن) ہ، (لکن) خوی نہ فہرموی: "لہ
 (کافر) خوش نابم" کہوایی (دوعا) یان لہ (استغفار) (ممنوع) ہ، (ممتنع) نیہ،
 (مع أنه) (سیدنا ابراہیم) کہ (معلوم) ی بوو، بابی (ایمان) نی نیہ، (عدوی
 خواہ بہ جاری لای (تَوَلَّى) بوو ﴿وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ بہس
 (استغفار) ت بۆ نہ کەم، چیترم لہ دەست نایہ، (أولياء الله) و (سادات) ی ئیمہ
 نہ بایہ، لہم قوله (إقتدا) بہ (حضرت) ی (ابراہیم) بکەن لہم پووەوہ (تَعَهُد)
 نہ کەن، بۆ (إتباع) یان (ولو) بہ (مجرد) ی (قول) بی (قیامت) (محفوظ) ن،
 (خاتم الرسل) بہ جگەر گوشتی خوی وا نہ فہرموی: "چ (إعتبار) بہ قسہ ی
 (غیر) ہ، (غور) ہ، لہ (معنا) دا، بی (ایمانی) یہ" ﴿رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا﴾ بہس
 لہ سەر توو، بہ تہ ماو و (أمل) ی کہس نین، (نجات) مان دا ﴿وَأَلَيْكَ أَتَيْنَا﴾ (ناب)
 وەك (أناب) بہ (معنی) (تاب) یہ وا ئەلین، لہ (قاموس) ﴿وَأَلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾
 گہرانہوہ، جیئێ گریبونہوہ ئەلای تویہ، ئەلای کہسی تر نیہ، وەك
 (زمخشری) نہ فہرموی: "دروستہ لہ (صدر) ی ئہو (آیہت) ہ (قولوا) (تقدیر)
 کری" (جنابی حق) (أمر) نہ کاتہ (مسلمان) آن، وابلین ﴿رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً
 لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بہ (فتنہ) یان مہ بہ، (ہلاک) یان مہ کە، بہ (عذاب) و (زلّہت) و
 (الام) و (أسقام) ی ئیمہ، ئەوجا (دوعا) یہ چەند جوانہ، چەند خوشہ، ئہوہ لہ
 میژہ (کافر) آن خویان مہ لہ شەکتین، نہ گەر (آفت) ی ہاتہ سەر (مسلمان) آن
 ئەلین: ئہوہ، ئی (إلہی) ئیمہ یہ "وہمہم لہ ناو (مسلمان) آن زۆر (متداول) ہ
 کہسی (بلا) یہ کی بیتہ سہرئ، ئەلین: "ئہمہ (مہمت) ی (فلان) (شیخ) بوو"، یا

"فلان سید"، یا "وجاگی (فلان)ی گرتی!" من (دائماً) له خوا نه پارێمه‌وه،
 نهو (جَهْل) آنم پێ خۆش نه‌که‌ی، (مع أنه) نه‌وه‌ی به‌سه‌ر نه‌وانه‌ دێ، به‌سه‌ر
 (غیر)ی نایه. چهند سالی له‌مه‌و پێش له‌ بازاری (شخص)ی له‌گه‌ڵ (سید)ی
 به‌شه‌ر هاتن، شه‌و (سید)ه‌که‌ به‌ ده‌ردێ (فجائی) (وفات)ی کرد، (ملا حویز
 اغای حسن اغا)ی بۆ سبه‌ینێ ووتی: "نه‌گه‌ر نه‌و (شخص)ه‌ به‌مه‌ر دهبایان
 گوت: "نه‌وه (مه‌ت)ی (سید)ی بوو، (أما) که‌س نالێ: " (سید) (وفاتی) کرد،
 (مه‌ت)ی نه‌و (شخص)ه‌ بوو!" (حاصل)ی (زخرفیات)ی ساخته‌یی، له
 (اعتقادیات)یان زۆره ﴿وَأَغْفِرْ لَنَا﴾ ئایا نه‌وانه‌ی (وه‌عه‌ده)ی (شفاعات) بۆ
 (أشقیاء)یان نه‌دات، (طلب)ی (غفران) له‌ خوا نه‌کا؟ باوه‌ر ناکه‌م خۆی وه‌کی
 (پاپ) (وثیقه) نه‌بێ ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (حقیقه) نه‌م (حصه‌)
 (حصه‌)یکی (حقیقی)یه، (غالب) بێ، کاری به‌ (حکمه‌ت) بێ، (مطلقاً) هه‌ر
 نه‌وه. (إنسان) زۆر (عاقِل)و (حکیم) و (دزین) به‌ (أَنْ) ئی (غلبه‌)ی تێک نه‌چن،
 سه‌هبایی (ظفر) (مغروور)ی نه‌کا، بزانی: (هتله‌)و (مؤسؤلینی) چیان لێ
 دێته‌وه؟ ئیمپرو (على العموم) (کفار) به‌ نوشستی (مسلمان)ان، به‌ (فتنه‌)
 چووین، نه‌م نوشسته‌ نه‌که‌نه (نتیجه‌)ی (دین)یان، (مسلمان)ه‌کانی (عاقِل)یش
 نه‌وه‌نده‌ ده‌لێن: "(أساساً) (دین)مان باشه‌، خۆمان خراپین" که‌وابێ (فائده‌)ی
 چاکی (دین) چ بوو؟ یاخود به‌ (فتنه‌)و (فساد) نه‌چین، بۆ (کاف)ه‌کان به
 دۆستایه‌تی وان، خۆبه‌خۆ مال و پیران بین، (إلهی) به‌ (عزّه‌ت)ی خۆت (دین)ی
 (إسلام) له‌ (زله‌ت)ی (حاضره‌) (نجات) ده‌ی (ولا تجعلنا فتنةً للذين كفروا ولا
 للذين فسقوا) خودایه (فاسق)ه‌کان له‌ (غایه‌ت) (صحته‌)و (عافیه‌ت)و خۆشین،
 نه‌وانی (متقی) (بالعکس)ن، (إلهی) (فاسق)ه‌کان به‌ (فتنه‌) چوون، (دائماً) له
 (فسق) (زیاد) نه‌که‌ن، (دین)و (دین)داری یان، لا بوویته‌ قه‌شمه‌ری و قه‌شمه‌ر
 جار ئیتر (عزّه‌ت)و (حکمه‌ت)ی خۆت بنوینه‌ ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ﴾ (إبراهیم)و
 ﴿مَنْ آمَنَ مَعَهُ﴾ ﴿أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ﴾ بۆ وه‌ی
 ئومیدی به‌ خواو پوژی (قیامه‌ت) هه‌بێ، که‌ (نائل)ی (سعاده‌ت) بێ، خۆ ئیوه

—(لاشک)— (ایمان) تان بہ خواو پڑی (جزا) مہیہ، پہ پڑوی و (اقتدی) بہ (حضرت) ی (ابراہیم)، بڑ نہ وانہ بہ (اعتبار) ی (شخص) نیہ، بہ (اعتبار) ی (ایمان) و (إخلاص) ہ بقّ خوای، وہ (نجات) ی پڑی واپہ سین ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ﴾ (اعراض) بنی (اتباع) ی (خلیل) ی خوا نہ کا ﴿فَبِإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ﴾ لہ نیوہو (عالم) ﴿الْحَمِيدُ﴾ (صفات) ی ی بہ (اتباع) و (مخالفہ) ی (عباد) ناگوپی، خوا کاری وانہ کا، کہ (ثنا) ی خوا بکری، شایانی سوپاس و ستایش بی، نہ مہش بہ کیکہ لہ (مآثر) ی (الہی)، (غنی) (مطلق) ہ، لہ (غایت) بہ دہر، (اعتنا) بہ (عباد) ی نہ کا بقّ (سعادت) ی (دارین) (رسول) یان نہ نیڑتہ سہر، ری بیان نشان نہ دا (آیات) یان بقّ (اظهار) نہ کا ﴿عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ﴾ لہ (أقارب) ی خوتان ﴿مَوَدَّةً﴾ (محبت) تان باویتہ ناو (جنابی حق) (عادل) ہ، (دائم) (أمر) بہ (وسط) ی کار نہ کا، (نہی) نہ کا، لہ (محبت) ی و دوستی (أعدی) ی (دین)، (نہی) نہ کا، لہ (تجاوز) ی (حدّ)، نہ مرقّ (عدو) ن، سبہی نہ بنہ دوست، ناگاداری دوا پڑی (لازم) ہ، وہ ک لہ (حدیث) (شریف) ورنہ گیری، (لازم) ہ (إنسان) لہ دوستی و دوژمنی، پاشہ پڑی تی ببینی، نہ مرقّ دوستہ، سبہی نہ بیٹہ (عدو)، چما نہ وہ کہ مہ؟ تا، زّدر (واقع) بوہ، وہ زّدر (واقع) نہ بی، (وکذا) دوژمنہ، نہ بیٹہ دوست، نہ مہش زّدرہ (إفراط) و (تفریط) لہ هیچ شت باش نیہ، (عسی) وہ ک لہ (زمخشری) ورنہ گیری، لہ (ملوک) آن لہ (مقام) ی (جزم) دایہ، (فكيف لأصدق القائلين، وَمَلِكِ الْمُلُوكِ؟!) نہم (وعدہ) (قبل) ہ (فتح) ی (مکہ) (قريباً) پہ یا بوو، (قسم) یکی زّدر لہ (أقارب) یان (مسلمان) بوون، (عداوت) بہ دوستی، قین بہ خوشہ ویستی (تبدیل) ی کرد، (أما) (مسئلہ) ی (تنوّج) ی (رسالت پہ ناہ)، بہ (أُمّ حبيبہ) کچی (أبو سفیان) ی، وہ شکستی (ثورة) ی (بغض) ی (أبو سفیان) نہ وہ لہ سالی شہ شہ مینی (ہجرت) بوو، پیش (نزول) ی نہم (سورہت) ہ، بہ دوو سال کہ وابی، (داخل) ی ژیر (عسی) ی نابی، دیارہ نہ مہ بہ و (آیہت) ہ، چونکی (ماضی) (داخل) ی ژیر (مستقبل) نابی۔

وابزانم لیتره (سیّدی الوسی) (سقط) هی (تأریخ) ی هیه، گهرچی له (أساس) ی (إصابه) ی کردیه، که ئەم (آیات) ه دەر (حق) بهو (ما جریه) (نازل) نه بوه ﴿وَاللّٰهُ قَدِيرٌ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ (فعیل) و (فعول) (صیغه) ی (مبالغه) ن، بۆیه (مفسّر) ه کان ئەهه رموون: " (مبالغه) ی (فی القدرهت)، (مبالغه) ی (فی المغفرهت)، (مبالغه) ی (فی الرحمهت). " (حقیقه) (إنقلاب) ی گهرهیه، ئەو (مودّهت) ه (صاف) ه بئ (غش) ه، دواى ئەم (عداوت) ه به (شدّهت) ه، (محیره) ئایا ئەتوانین بڵێین: "هه موویان له (مودّهت) ه، (صاف) و (صادق) بوون؟" (ممکن) ه ئەوانی (قبل) (الفتح) به (اختیار) ی خۆیان، (مسلمان) بوون، وهکی (حضرهت) ی (خالد) ی، (ده غده غه) م له (حق) یان نیه. (ایمان) له (حضرهت) ی (خالد) ی، باب و مام و (أقارب) کوژدای، زۆر دوور بوو، (لکن إنصاف) و (مروّهت) (حق) خواهی (سوق) ی کرد، بۆ (ایمان)، (ایمان) ی بئ (کدورهت) وهك زۆری (خالص)، به (قوّهت)، (أثر) ی (عداوت) به لکو (خیال) ی له (قلب) ی دا، نه هیشتیه، (حقاً) (ایمان) ی (قیمهت) داره، (أثر) ی (خیر) ی بۆ (إسلامهتی) زۆر بوو، (حقاً) من زۆر (مخلص) ی (حضرهت) ی (خالد) یم (رضی الله عنه وأرضاه) ﴿لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ﴾ با (ایمان) یشیان به (رسول) ی خواى نه بئ، با (مشرک) بن، (مادام) ئەوان له سهه (دین) (شه) یان له گه ل ئیوه نه کردیه ﴿وَلَمْ يُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ﴾ خوا (نهی) ئیوه ناکا ﴿أَنْ تَبْرُوهُمْ﴾ چاکه یان له گه ل بکهن ﴿وَتَقْسِطُوا إِلَيْهِمْ﴾ به (عدالهت) (معامله) یان له گه ل بکهن ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾ ئەوانی (عادل) بن، ئەگه ر بویرم ئەلیم: " (ولو) (کافر) بن! " (لکن) (عدالهت) ی (کافر) — (خصوص) — پاش (غلبه) ی (سیاسهت) — (محض) (خدعه) یه بۆ (استیلا) یه، (نوع) یکه له (دعا) یه، بۆ (جلب) ی (قلوب) ه، له (حقیقهت) دا بئ (اصل) و (أساس) ه، (قلبی) نیه. (ده ولّهت) ی (مرکب) له (عناصر) ی (مختلفه) زۆر (احتیاجی) به (عدالهت) هیه، (والا) زحمهت پایه دارین.

ٹایا له و (مقام) ه ئو (ثابت) ه هیچ (سبب) ی (نزول) ی ئوئی؟ (مع انه) (اسباب) ی (متعدد) یان (ذکر) کردیه، له هه مووی سهیر تر (قول) ه به (نزول) ی (ثابت) له (حق) (ضعفا) ی (مسلمین) که له (مکه) دا مابوونه وه نه یان نه توانی (مجره) ت بکه، تووخوا نه مه (عجایب) نیه، نه وانه له کئی (عبارت) ی (قرآنی) له کئی؟ نازانم ئایا وه کی (منطقی) یان نه لئین: " (سالبه) له (قضا) ناخوایی، (وجود) ی (موضوع) ی، نه لئین: " (زید) لیس بکاتیر" راسته (حتى علی تقدیر) ی نه بوونی خوی، (معلوم) ه که خوی نه بی، (کاتبی) چون نه بی؟ " (لکن) به (مقام) نه گزئی.

ئو (آیه) ه (منسوخه)؟ (خیر) ﴿إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ﴾ (شه) یان له گه ل کردینه، له (دین) ﴿وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ﴾ ده ریان کردینه له ولاتی خوتان ﴿وَوَظَّاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ﴾ پشتیان دایته یه ک، پشتیویان کردیه، له سهر ده رکردنتان ﴿أَنْ تَوَلَّوْهُمْ﴾ هه له (ولایت) و دوستی و چاکه کردن، له گه ل وانه، (نهی) تان نه کا، (لکن) (محبت) نابیی، (إنسان) نه بی دلی پر بی، له (محبت) ی هاو (دین) ی خوی — (سواء عنص) یان یه ک بی، یان یه ک نه بی، (جامع) ی (دین) ی (کافی) یه، گهرچی ئیستا زور سست بو، له (نفس الامر) آ، له هه موو (رابطه) یه، به (قوه) ت ترو بی (ضرر) ترو به (خیر) ترو، له گه ل (ملل) ی (أجانب) که (محارب) نه بن، به (حسن) ی (اداره) (معامله) یان له گه ل بکه، زور جوانه، (جلب) ی (طرف) داری نه کا، (أما) دلایان مه دهنی، وه کی ئیستا (بعض) ی (أرواح) و (أولاد) ی (قوریان) ی (متلر) نه کات، (بعض) ی (عبادت) ی (إنکلین) نه کهن، (محبت) یان (فوق التصور) ه، نه مه (ضرر) ه، نه بی (عاقل) له (غیر) ه (دین) بهر (حز) و به (احتراس) بی، ئو (غیر) ه (دین) ی له ناو ئیمه دایه، نه گهر (حسن) ی (معامله) یان، له گه ل بکه بن، ﴿ (ضرر) ی مه یه ﴿ له (مجلس) له بهر (مالم) یا (قه شه) هه سستی، ﴿ (نقص) ی به (مقام) ت، به (دین) ت نه کا؟ (سیاسه) ت ی من، له گه ل ئی (ملا) یانی جودایه نه وان نه فه رموون: "له بهر (ضرورت) نه بی، نابیی له به ریان هه سستی" که

(ایمان) یان، (حقیقی) یه، بئ (ادعائی) و (سیاسهت) ه؟ نهو (سورهت) ه (کریمه) — (خاصه) نهو (آیهت) ه — دهستووری (عظیم) ه بۆ (حفظ) ی (أسرار) ی (قوم) و (دهولت) له (جاسوسی) دهروونی و به روونی، آن (زیاده) ژن له ژنان، له (کید) ی ئافره‌تان به (حز) بن، (ولو) بین، (ادعا) ی (جنسیهت) و هاو (دینی) بکه‌ن، (مادام) به ته‌واوی نه‌یان ناسن. (مسلمان) له (اداره) له (سیاسهت) ی (حقیقی) (قرآنی) زۆر (غافل) ن، وه‌یاخود، خۆیان (اغفال) نه‌که‌ن، (ناپلیون) (مسلمان) بوو، له (مصر) هاته‌ مزگه‌وت، (حرمهت) ی (ملا) یان زۆر نه‌گرئ، (موسولینی) (حامی) (اسلام) ه، (اعلان) ی کرد، (مسلمان) بوو، خه‌ی خه‌ی، (هتل) پاش (حرب) نه‌چیتته‌ سه‌ر (مرقد) ی (رسول الله) (ایمان) ئینیی! قور به‌سه‌ر (قوم) ی بئ (کیاسهت) و (سیاسهت)، (غافل) له (آیات) ی (قرآن)، (قرآن) (امام) ه، دهستوور، (لکن) (مجرد) بۆ نویتۆ (طلاق)، نا، (مُعْتَبَر) له (اقتدی) به (قرآن)، (جهت) ی (حسن) ی (أخلاق)، (حسن) ی (آداب) و (تربیه)، (حسن) ی (اداره) ی (عائله)، (اداره) ی (هیکل) ی (اجتماعی) یه، (عبادات) یش نه‌گه‌ر لهو (جهت) ه، (حسن) ی (تأثیر) ی له (نفس) نه‌بئ، (فائده) یه‌ چه‌ندانی نیه، (مسلمان) آن — (مع الأسف) — (ظاهر) بینن، بئ (تَفَرُّس) ن. نه‌وا (په‌نحاس) (مسلمان) بوو، لیده‌ن، له دۆل و زوپنایه، هه‌لپه‌پن له (شوق) ی (دین) ی (محمّد) ی، نه‌وه‌ی قه‌ردی له‌سه‌ری بوو، گه‌رده‌نی ئازاد، له (ده‌فتره) یش ره‌شی کرده‌وه، جلی باشیان بۆ کرد، (اعانه) یان دا، زۆر نه‌چوو، چوو (کرکوک)، بۆ وه‌ جوو! (شخص) ی هات (ماشاء الله)، چه‌ند به (عبادهت) ه، شه‌و به (خه‌به‌ر)، پۆز به‌ پۆزی، به (أنواع) ی (خدمهت)، (خدمهت) ی نه‌که‌ن، (عاقبهت) ته‌په‌کیان، پئ نه‌دات، ئابروویان نه‌بات! چه‌ندی له (انگلیز) هاتن، به‌ ناوی (فقئ) یه‌تی، ده‌رویشی له‌ ولات مانه‌وه، (واقف) ی (أسرار) بوون، چوونه‌وه، (رزائل) ی (عباد) یان (نشر) کرد، (درجه) ی (دین) یان ده‌رخست. (حراسهت) ی (دپایهت) ی، (ترقب) ی (أحوال) ی نه‌بوو، نه‌وه‌شیان نه‌کرده (دلیل) له‌سه‌ر (غباوهت) ی (مسلمان) آن وام زانی (وه‌قت) ی (رووس) (خوف) ی

هه‌بوو، له (ثروەت)ی (مسلمان) آن سالتی ئەوە‌نده (نفوس) ه ئەچیتە (حج)، (ألبته) (صندوق)ی (عموم)یان هه‌یه، تا ئیستا -بئی (شك) - (ثروەت)ی زۆر (عظیم) گرد بووینە‌وه، ئە‌گەر (ده‌ولەت)ی (اسلام) بکه‌ویتە شه‌ر، به‌ ئەو (ثروەت) ه، (ئاوروپا)ی شه‌ر ئە‌کا، (جمع)ی (مسلمان) بوون، (حتی) خۆیان (سنت) کرد، به‌ ناوی (محمّدوف)، (عمرووف) و (علیوف)و (حسنوف)، رویشتن بۆ (حج)، ته‌ماشای (مسلمان)انیان کرد، زانیان (خزینە) بۆ‌فه، ئەو (خیال) ه به‌ (ده‌ماغ)یان دا، (عبوری) نه‌بوو، تی‌گە‌یشتن (صرفیات) (مسلمان) آن، (اکثر)ی بئی ه‌ووده‌یه، له‌به‌ر (معنویات)ی (وهمی)، ئاگایان له‌ (حقائق)ی (مادی) نیه، له‌ هه‌موو (تجارب)ی (زه‌مان) ه (غافل)ن، به‌ (آیات)ی (قرآنی) (جاهل)، (عاقبەت)ی وای لی دئی، که‌ ئە‌ی بینن، کوردی ئە‌لی: "دۆی نازمووده، له‌ ماستی نازمووده، چاکتره‌".

بێینه‌ سه‌ر (جاسوسی) ژنان، له‌ شه‌پی گه‌وره‌ی پابردوو، چیان کرد؟ - (بعد الحرب) - له‌ (مجلات) له‌ (جرائد) (نشر) کرا، (حسنای) واهه‌بوو (غلبه‌)ی ئە‌کرد، به‌ سه‌ر (قوماندن)ی، یا (رئیس)ی (استخبارات)، (مطلع) ئە‌بوو، به‌ سه‌ر پیلانی (حرب)ی و (أسرا)ی (حکومت)، (خبر)ی ئە‌نارد بۆ (ده‌ولەت)ی خۆی، ئە‌بوو (باعث)ی سه‌رکه‌وتنی، (قائد) به‌ (خجالة)و رووسیا‌ی ئە‌ماوه، له‌ (أوائل)ی (انقلاب)ی (عثمانی)، ئافره‌تی (نمسا)یی چۆنی (غلبه‌) به‌ سه‌ر (داهی)یه، وه‌کی (عبد الحمید خان)ی کرد؟ (حتی) (سوق)ی کرد، بۆ کاغه‌ز نووسین، به‌ لای (انپراطور)ی (نمسه)، که‌ له‌ شکر بکاته سه‌ر (ژۆن) ه (تورکان)، (مُتفقاً) له‌ ناویان هه‌ل گرن، کاغه‌ز به‌ ده‌ست (ژۆن) ه‌کان که‌وت، (هیجان)یان کرد، بوو (باعث)ی (خلع)ی (عبد الحمید خان) بنۆپنه‌ (سیر)و (تاریخ)ی ژنان له‌ (قصوری) (ملوک) آن چیان کردیه‌؟ وه‌ (عاقبەت)ی گرده‌وه‌یان، بۆ (ده‌ولەت)و (ملەت) چه‌ند خراپ بوو له‌ (حدیث) (شریف) ئە‌فه‌رموی: "(احترسوا بسوء الظن)" (فاعتبروا يا أولی الأبصار) ﴿فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ﴾ (بعد الامتحان) ﴿مُؤْمِنَاتٍ﴾ به‌ پاستی و دروستی ﴿فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ﴾ مه‌یان

گتہنہ وہ، بۆ لای (کافر)ہکان، مہ یاندہ نہ وہ میردیان، ٹہ گہر بہ میرد بوون۔ لہ پاش ٹہ وہی ٹافرہ تی کاغہ زی برد، بۆ (کفار)، لہ و (نوع) ہ مہ نگامہ، (احتیاط) نۆر (لازم) ہ، لام وہ یہ (مہ سئلہ) (حاجت) ی بہ (سبب) ی (نزول) نیہ، لہ (صلح) ی (حُدُیّیہ) ی ہ لہ بہ ندان ٹہ وہ بوو: ٹہ وہی لہ وان (مسلمان) بی، بیتہ (خدمت) ی پیغہ مہری، بیانداتہ وہ، (لکن) بہ (کلمہ) ی (مَن) بوو، (ممکن) ہ بلّیتن: " (مَن) (موصول) ہ، بہ (معنی) (الذّی) ی، بۆ پیوانہ، (تناول) ی ٹافرہ تانی نیہ " های و هووی پیٹاوی ﴿لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ﴾ نہ ژنہ (مؤمن) ہکان بۆ (کافر) ہکان (حلال) ن نہ پیاوہ (کافر) ہکان، بۆ ژنی (مؤمن) ہکان (حلال) ن، بہ م (آیت) ہ (استدلال) یان کردوہ، لہ سہر (تکلیف) ی (کفار) بہ (فروع)، (أحانفہ) لایان (جائن) نیہ، (ابن المنیر) لہ سہر زوبانی وان، (جواب) ی ٹہ دا، لای (سیدی آلوسی) (مقبول) نیہ، دیارہ (کفار) ٹہ گہر بہ مہ موو (تکالیف) ی (شرعیہ) (مکلف) نہ بن، بہ (بعض) یکی (مکلف) ن، وہ (الّا) ہرچی بیکن، کووٹہ بی؟ (خصوص) (اہل) ی (نمہ)، ٹہ و (معرکہ) ی پیٹاوی، ژنہ (مسلمان) لہ (کافر) آن (حرام) ن و (کافر) لہ ژنہ (مسلمان) (حرام) ن، تا ٹہ و (أواخر) ہ، (مسلمان) آن (مع الافتخار) (حفظ) ی ٹہ و (حکم) یان کرد، لہ م (آخر) ہ سست بوون، (شرع) گوپایہ (قانون) - (مع الأسف) - (تجوین) ٹہ دا، کچہ (تورک) میرد بہ (غیر) ہ دین بکات۔ لہ (السنہ) (دوران) ی ٹہ کرد، (وہ قت) ی (سلطان عبد العزیز خان) ی (عثمانی) چووہ (ٹاوروپا) - بہ (سیاحت) - لہ (مجمع) ی (ملك) (سؤال) یان کرد: " بۆچی ٹیوہ ژن لہ ٹیمہ ٹہ خوازن؟ (أما) ژن نادہن بہ ٹیمہ " (قواد پاشا) ی (وزیر) ی - کہ لہ (معیت) دابوو - ووتی: " ژن پیگدان، (ثمرہ) ی (ایمان) ہ بہ (رسول)، ٹیمہ (ایمان) مان مہ یہ، بہ (رسول) ی ٹیوہ، ژنتان لی ٹہ خوازن، ٹیوہ (ایمان) تان بہ (رسول) ی ٹیمہ نیہ، ژنتان نادہینی، ورن (ایمان) بیتن، تا من (حالاً) چہند کچم مہ یہ، لیٹان مارہ بکہم "، (أما) (أتاتورک) ٹہ مہی تیگدا (حقیقہ) من نۆرم لا ٹہ ستمہ، کچہ (تورک) ی بکہویتہ ژیر کوپی (ارمنی) یا (روسی)، (قوم) ی

خوینتی باشی هه بێ، (حیف) هه تیکه له و پیکه له کا، به (ضایع) ی بدا ﴿وَأَتَوْهُمْ مَا أَتَفَقَوْا﴾ بدهنه میترده کانیان، نهوی دابوو یان، وهکی دهفه رموون: له (مه). لیره (اهل) ی (علم) به (اختلاف) ن، (قسم) ئی نهفه رموون: "ئه م (حکم) ه (منسوخ) ه" نازانم به چی (منسوخ) ه؟ بۆچی (منسوخ) ه؟ (لازم) ی (اهل) ی (علم) ته ماشای (آزمه) بکا، بنۆرپته (ظروف) و (أحوالات)، له و (آزمه) ی (أعدی) ی (إسلام) (غلبه) یان کرد، (أثر) ی (ممالك) ی (إسلام) که وته وه، بهر دهستی (کافر) آن، ئافره تی له وان هاته ناو ئیته، (مسلمان) بوو، نه ئینکی (أفراد) ی (قوم) ئی، (دهوله ت) ئی له سه ری هاته (جواب)، (ئه مه) (قبول) ناکه ی نێزیک بوو، ببیته (إعلان) ی (حرب) م ئه م (مسئله) (قابله) (حل) کرئ، به (إعطا) ی (بعض) ئی مال، یا (مهر) و نه وه ی لێی (مصرف) کردیه، بیدری ئتی، تووشی شکست و (ذله ت) نه بین. له (تاریخ) ی (١٢٠٩) ئافره تی له (تبعه) ی (روس) (مسلمان) بوو، بۆ پیاو ئی له (طرف) ی (سابلاخ)، (دهوله ت) ی (روس) هاته (هیجان) (تضییق) ی (حکومت) ی (ایران) ی کرد، پیاوه که و ئافره ته که، (دخاله ت) ی (شاهبه ندهر خانی) (دهوله تی عثمانی) یان کرد، (تبعه) ی (عثمانی) له و ئی پێ یان نه گوتن: "خارجه" (حمایه) ی ئافره ته که یان کرد، نه یانداوه دوژمن، نێزیک بوو (روس) (هجوم) کاته سه ر (دهوله ت) ی (عثمانی)، ئه م لاو نه ولا، که شما که ش، به سه ر (حال) له (بعض) ه (شروط) (راضی) بوون، ده ستیان له ژنه که هه ل گرت، یه ک ئی له (شرط) آن ئه مه بوو، (خارجه) کان له (سابلاخ) ی ده رکری ئ. (خارج) ه کان (قبول) یان نه کرد، له (شه به ندهر خانه) (محصور) بوون، (نهایه ت) جنابی (ملا) ی بابم و (عبد الله) پاشای ره واندوزی به (إراده) یه (سَنِيَّة) بوونه (مأمور)، به سه ر (وعظ) و (نصیحه ت) ی (جناب) ی (ملا) (قبول) یان کرد، بۆ (ممالك) ی (عثمانیه) که پانه وه، چه ند (أموال) ی (صرف) کرا، تارپک که وت، (ملا) ش نه فه رمو ئ: "ئه م (حکم) ه (منسوخ) ه" (منسوخ) نیه، به لێ حکمی (إلهی) واته بێ، له (بعض) ه (آزمه) (إجری) ناکرئ، (لکن) (تاریخ) (إعاده) ی نه کاته وه، له ولاتی، له (بین) ی (قوم) ئی،

(حکم)ی (الہی) دیتے وہ کار (مجبوراً) نہ ہیں (اجرا) بکری۔ ٹیمپر لہ گہل (بلاد)ی (مسلمان)آن، (مقابل)ی (دعات)ی (کفار)، (غیر)ی (سورہ)ی (قل یا ایہا الکافرون) ناتوانن، چیتر بلین، وہ ناتوانن، بہ (عنوان)ی (کافر) (خطاب)یان لہ گہل بکن، دیارہ (اجری)و (توقیف)ی (احکام)ی (سماوی) (تابع)ی (تطورات) و (تبدلات)ہ ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَیْکُمْ اَنْ تَنْکِحُوْهُمْ﴾ لای (ابو حنیفہ) بن (عدہ) چون، لای (شافعی) (عدہ)ی نہوی، نہ گہر لہ (زمان)ی (عدہ) (میرد)ہات، (مسلمان) بوو، نہی دریتے وہ نہمہ (معقول) ترہ، (اعتبار)ی (عدہ) (زیدہ)ی (علی النضر)ہ، (غایہ)ی (نصر) لہ (عدہ) (ساکت)ہ ﴿اِذَا اَتَیْتُمْوْهُمْ اُجُوْرُوْهُمْ﴾ (قرآن) زُدر (اعتنا) بہ (اعطا)ی (مہر) نہکا، (مخلوق)یش نہو (اعتنا)یہی پئی ناکن، نہو (اجر)و (مہر)ہ، (غیر)ی (ما انفقوہ) وہ، (ظاہر)ی (رفع)ی (جناح) (مشروط)ہ بہ (ایتا)ی (اجر) ﴿وَلَا تُمْسِكُوْا بِعِصْمِ الْکُوْفِرِ﴾ (عِصْم): (جمع)ی (عصمت)ہ، بہ (معنی) (ما یُعْتَصَمُ) بہی بہ، (تمسک)ی پئی نہ کریں دہستی پیوہ نہ گیری، لہ (عقد) لہ (اسباب)ی (حبال)، (کوافر) (جمع)ی (کافرت)ہیہ، (مراد) (جہمات)ی ژنانہ، نہوانہی ماونہ وہ لہ (مکہ) بہ (کافری)، دوی میردہ کانیان نہہاتینہ، بق (مسلمان)ہکان بہ خیزان (حساب) نا کرین، نہ گہر (مؤمنہ)یہ، (مہاجرہ)یہ، خوشیکی نہو ٹافرتہ بین (مثلاً)، بق میردہ کہ دروستہ مارہی بکا ﴿وَأَسْأَلُوْا مَا أَنْفَقْتُمْ﴾ نی لہ ژنہ (میرتدہ)کانی (التحاق)یان کردیہ، بہ (کفار) ﴿وَلَیْسَ اَسْأَلُوْا﴾ (کافر)ہکان ﴿مَا أَنْفَقُوْا﴾ نہوانیش (طلب) کن، ٹیوہش (طلب) کن، (فرق)ی نیہ ﴿ذَلِکُمْ﴾ نہوی (بیان) کرا بقتان ﴿حُکْمُ اللّٰهِ﴾ (اتباع)ی کہن، زُدر بہ (جسارت) مہبن، نہمہ (منسوخ)ہ نہمہ (حکم)ی (ساقط) ﴿یَحْکُمُ بَیْنَکُمْ﴾ (حکم)ی خوی، (جاری)و (ساری)یہ (غایہ)ی (بعض)ی (احکام) بہ (بعض)ی (اوقات) پانہ وہستی، (لکن) (تبدل)ی (اوقات) (اعادہ)ی نہکاتہ وہ ﴿وَاللّٰهُ عَلِیْمٌ حَکِیْمٌ﴾ (حکم)ی پھوپھوج دانانی، (حکم)یکی کرد، دہست بہ جی مہلی گرت، نابن (حکم)ی (علیم)ی (حکیم) کوو وانہ بن؟ ﴿وَإِنْ فَاتَکُمْ شَیْءٌ مِنْ اَزْوَاجِکُمْ

إِلَى الْكُفَّارِ ﴿عبارت﴾ (عجیبہ)، باورہ پناگم، لو (مقام) ہو (مقابلہ) بہ دل و
 زویانی هیچ (کاتب) (بلیغ) دابی، نافہ رموی: (وَأَنْ ذَهَبَتْ أَزْوَاجُكُمْ)
 نہ فہ رموی: "فاتکم" لہ دہستان چو، یا دہرچو، شتی (یعنی) (محقر) و
 (مہان) و (أَمِّيَّةً)، (أنہ) (شیء) ہ، نہو (شیء) ہ لہ ژنانتان (مِنْ) (بیان) ہ،
 بڑ (شیء)، (حقیقہ) نہم (عبارت) ہ، زدی تیا ہہیہ، جای (دقت)،
 وہ (بعض) بیش (تفسیر) ی نہ کہ نہ وہ بہ (مال): (وَمِنْ) (ابتدائی) یہ، (لکن)
 (معنی) (اول) شتی ترہ ﴿فَعَاقَبْتُمْ﴾ دوی کہوتن وہ کی نہ لیتن: (فلان) کہ س،
 (تعقیب) ی (دعوی) خوی نہ کا " (خلاصہ) (توبہ) یی نیوہ مات بڑ (مطالبہ)
 ﴿فَاتَّوَا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُمْ مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا﴾ (مہری ژنہ (مہاجرہ) کانتان،
 مہ دہ نہ (ازواج) ہ (کافر) ہ کانیان بیدہ نہ، نہو مسلمانانہ ی ژن رویشتی، یا
 خود، نہ گہر (غنیمة) تان دہست کہوت، (مقابل) ی (نفقہ) بیان (مال) بیان بدہنتی
 ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ﴾ (ایمان) (حقیقہ) (موجب) ی (تقوی) یہ وہ ک
 (صاحب) ی (کشاف) نہ فہ رموی: بہ (نقل)، (أَمَّا) نہ فہ رموی: " (قبیل) ہ."
 (جمع) ی ژنہ (مسلمان) ہ کان، کہ (التحاق) بیان کردیتہ وہ، بہ (کافر) آن -
 (مرتد) ہووین - شہ شن (أُمُّ الْحَكَم) کچی (أبو سفیان)، (فاطمہ بنت أبو أمية)،
 (برور بنت عقبہ)، (عبدت بنت عبد العزی) ن وہ (مندی کچی أبو جہل)، (کلثوم
 کچی جبرول) ی سہ (جناب) ی (رسول اللہ) لہ (غنیمة)، (مہری نہو ژنانہ ی
 دایہ میژدہ کانیان، (ابن حجر) ی عسقلانی نہ فہ رموی: " وای (نقل) کردیہ
 (ثعلبی)، دوی (بقری) لہ (ابن عباس) بن (سند) ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ﴾ (صاحب) ی
 (شریعت) ی (وحی) ﴿إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ﴾ (مہاجرات) و، (غیر) ہ (مہاجرات)،
 بڑ (بیعت) ﴿يُيَايِعُنَكَ عَلَى أَنْ لَا يَشْرِكَنَّ بِاللَّهِ شَيْئًا﴾ هیچ (شریک) بڑ خوا پہ یا
 نہ کہن، هیچ (نوع) ہ (شُرک) بیان نہ بین ﴿وَلَا يَسْرِقَنَّ﴾ (خصوص) لہ مالی
 میژدیان، (واقعا) ژن لہ مالی میژدی دزی بکات، نہو مالہ زدی بین (برکت)
 نہ بین، بیوہ ژنی (اولاد) ی بہ دہورہ وہ بین، (إِلَّا) نزیان بڑ نہ کات وہ گہ لی ژنی
 سادہ دل ہن، گویا بہ (رحم) ن، دہستہ خوشکیان ہن نہختی (فقیر) ن، بہ

پای پیلان شتیان بۆ دەنیزن، نانقورنە (مصرف)ی مالی، بابم (رحمەتی خوای لی بی)، لەو (خصوص)ە، زۆر (حال)ی ناخۆش بوو، (زخیرە)ی حەفت مانگی دادەنا، بەشی سێ مانگی نەدەکرد، (حرم)ی دەست بلالو بوو، ناگای لە مالداری نەبوو ﴿وَلَا يَزْنِي﴾ کچ لە ترسی ئاوس بوون - (علی الأكث) - خۆیان ئەپارینن، (أما) ژنی بە میژد - (طبیعی) - ئەتوانی بە زویان درێژی بلی: "لە میژدی خۆی ئاوسە" لەو (جەت)ە ناترسی، (لکن) (سەرمامەدانی) (غیرەت)و (ناموس)ی (غرب) وە (عالم)ی (جدید)، پێیان بۆ کچیان دۆزیوەتەوە ئەلین: (أسباب)ی (عقم) ئەمۆ زۆرە، وە زۆر ئاسانە، کچ مەبادا تووشی (علل) بی، ئەتوانی لە گەڵ هەر کەسێ بی (معاشرە) بکا، (لکن) نەپەلی ئاوس بی، کە میژدی کرد، تا یە کدوو (أولاد) بۆ میژدی ئەگەین، لە گەڵ (غیر)ی میژدی (معاشرە) نەکا، (بَعْدَهُ) (حُسْ) (علاقە) لە گەڵ هەر کەسێ ئارەزوو ئەکا، پەیکا، بە (شرط)ی ئاوس نەبوون "لە سایە (فحشیات) (فرەنسە) هاتە (انقراض)، کەم (نفوس)و بی (أخلاق)و (غیرەت)و (تربیه) بوو، دوشمینی (بالعکس)، خۆی پاراست لە (زنی)، (قووت)ی دا، (ازدواج)ی (مشروع)، (نفوس)ی (زیاد)ی کرد، (نتیجە) بە مانگی سەر سەر، (ممالک)ی (فرەنسە)ی هاویشتە ژێر (قدم)ی، (خلاصە) (زنا) بۆ (دنیا)و (قیامەت)ی (قوم) (خرابە)ە ﴿وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ﴾ ئەو (جملە) (مبارکە) زۆر هەڵ ئەگرێ، زۆر ئەبی، - بە لکو لە ناو ئیمە زۆرە - لە بەر نە زانی و (جەل)ی ژنان، منداڵ نەختی نە ساغ ئەبی بی (علم)و (معرفەت) ئەی خەنە ژێر دەرمانان، (اخری) ئەی کوژن، (جەل)ی ژنان لە (آیام)ی ئیمە، - (مع الأسف) - بە (درجە)یەکە، لەو سالانە سۆرکە کە وەتیبوو ناو منداڵان (أما) زۆر (مدھش) بوو، ژنی لای خۆی بە (معرفەت)و زانا بوو، منداڵەکیان هینابوو لا، سۆرەکە ی گرتیبوو، چاوی تیک چووبوو، ناو زاری ئاوسا بوو، ئەی ووت: "ئەو چاوی دیشی" دەرمانی چاوی نیشی تێ نە کرد، وە گەرووی کە وەتو، گەروو هەڵ ئەداو، ئەی دەست خۆش ئەی (حکیمە) (فاضلە)!

له (مناقبی) (عمر)یدا دیومه، شهوئ له (دوری) شاری نه‌گه‌پا، گوئی لی بوو مندالی هه‌ر نه‌گه‌پا، ژیر نه‌ده‌بوو، به‌داکی ووت: "نه‌مه‌ بۆ ژیر تابی؟" ووتی: (عمر) هه‌تا مندال له‌ شیر نه‌بیته‌وه، له‌ (بیست المال) چی بۆ دانانی، نه‌وه‌ش هه‌شتا (وه‌قتی) (فطام)ی نه‌هاتوه، (أما) له‌ شیرم کردیته‌وه، تا (عمر) شته‌کی بۆ (تخصیص) بگا، (عمر) فهرمووی: "داخوا چه‌ند مندالی وات (فهوت) آیه؟" (أمری) کرد: نه‌و (قانون)ه‌یان (تعديل) کرد ژۆر نه‌قه‌ومئ ژنه‌کی به‌ ورتکه، میژد نه‌کات، منداله‌کانی نه‌فه‌وتینئ، وه‌ (إلا) له‌ گه‌ل میژدی دووه‌می ریک ناکه‌ون، دیاره‌ آنزیاده، ژن (مکلفه) بۆ (حفظ)ی مندال ﴿وَلَا يَأْتِيَنَّ بِهِنَّ﴾ به‌ کوردی نه‌لین: "بوختان" ﴿يَقْتَرِيْنَهُ بَيْنَ أَيْدِيْهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ﴾ چ له‌ (حق) خۆیان، چ له‌ (حق) ده‌ست و پێیان چ له‌ (حق) خزم و پاوه‌ندیان: (میژده‌که‌ نه‌مۆ کوپت (تعرض)ی منی کرد، ده‌ستی بۆ سینگ و مه‌مکی هه‌نام، (طعام)ی (بین)ی لاقانیشمی هه‌یه‌) یاخود میژده‌ بئ ناموسه‌که‌ی (طعام)ه‌ له‌ بووکی کردیه‌ (مع‌ أنه) برازیه‌تی، ئاوسی کردیه‌، به‌ گه‌ل (وجه) آن (تفسیر)یان کردیه‌، هه‌مووی هه‌ل نه‌گه‌ی، آنزیاده‌ نه‌و (نوع)ه‌ (افترا)یه‌، ده‌ر (حق) ماله‌ گه‌وران نه‌کرئ، (واقعاً) بئ (مبالات)ن، (طبیعی) ژنه‌ گه‌وره‌ خۆی له‌ ده‌ست و پاوه‌ندی مالت ناهاوێته‌ ژیر (حجاب) (لا أبالی) نه‌بئ، له‌ (طرف) به‌دخواهان، (افتری)ی پێ نه‌که‌ن، وه‌ ژۆریش نه‌قه‌ومئ ژن (افتری) به‌ میژدی خۆی نه‌کا، ده‌رباره‌ی کاره‌که‌ری، (آخری) بئ چاره‌ ده‌رده‌کرئ ﴿وَلَا يَعْصِيْكَ فِيْ مَعْرُوفٍ﴾ دیاره‌ (معروف) له‌ لای وان (معروف)ه‌، به‌لئ له‌ دواي (تقریر)ی (أحكامی) (شرعی) (معروف) نه‌وه‌یه‌ لای (شرع) (معروف)و (معتبر)و باش بئ. که‌ هاتن به‌و ته‌رزه‌، (بیعت)ت له‌ گه‌ل بکه‌ن ﴿فَبَايَعُوهُنَّ﴾ (بیعت)یان له‌ گه‌ل بکه‌، وه‌ نه‌وه‌ی نه‌ی شکینئ (لاشك) (نائل)ی (أجری) (عظیم) نه‌بئ ﴿وَأَسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ﴾ نه‌گه‌ر (زه‌له‌)کیان لی (صادر) بوو ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ (دعات) (قبول) نه‌کا، لییان خۆش نه‌بئ.

ئاگاداری! نہ گھر (قتل) (عام) کہین لہ (مادی) (و) (معنوی) (آیہت) (شمل) (و) (کمل) نہ بی، (اساساً) (حیات) (و) (معات) (ی) (معنوی) (و) (روحی) لہ (طرف) (داکہ وہیہ، دایک نہ توانی بہ لایہ لایہ (روح) (ی) (حماسہت) (و) (فضل) (و) (شرف) (ی) بہاویتہ (دماغ) (ی)، نہ توانی بیکاتہ (انسان) (ی) (نافع) بۆ (ہیئت) (ی) (اجتماعی)، (ذات) (ی) زیندی، وہ نہ توانی بہ (رزائل) بی مریئی، بیکاتہ (شخص) (ی) (سفیل) (و) (عاطل) (و) (باطل) (و) (جاهل)۔

ناپلیون ئے لئی: "ئەوہی لانکی پادە ژینیی، ئەتوانی (ارض) (ی) راژینیی، بہہ ژینیی" (دقەت) بفرموون، ہەر (قوم) (ی) ئازابن، ژنیان ئازان، ہەر (قوم) (ی) ترسنۆک بن (اساساً) ژنیان ترسنۆکن، لہ وانیان وہرگریہ. (جمع) (ی) نہ بہن بۆ (عسکری)، داکیان نہ لئین: "پۆلہ برۆن لہ (حمایہت) (ی) خودا بن، (خدمەت) (ی) (وطن) بکەن، شیرى مەتان لى (حلال) بی، (خیانەت) نہ کەن" ئەوانہ (عسکری) باش ئە کەن، ئەبیہ نہ سەر، (جمع) (ی) تر داکیان ئە گرین ولوولہ و زیپرہ زیپرہ وە پۆلہ، "چاوی داکت کۆر، کوودہ بی، پۆژی سى جارانت نہ بینم؟ ئەو ژیانہم لہ دووری توو ناوی، خوا هەلئى نہ گری، پیغەمبەر قبولى نہ کا" قوپی لہ سەر سەری خۆیان دادەنن، لہ ناویان شین وشە پۆرہ! ئەو (جمع) (ی) ئە چى بۆ (عسکری)، چۆن (عسکری) ئە کا؟ (خلاصہ) (أول الامر) (حیات) (و) (معات) (ی) (ولد)، لہ دەست داک دایہ، (حیات) (ی) (دەولەت) (متوقف) (ی) لہ سەر (حیات) (ی) (منازل)، (حیات) (ی) (منازل) (متوقف) (ی) لہ سەر (حیات) (ی) (أفراد) (ی) (منازل) (مداری ئەم (حیات) (ی)، (أولاً) داک، (ثم) باوکە. ئە گەر کەسئ بہ (إنصاف) تە ماشا کا، (قتل) (ی) (معنوی) خرابترہ لہ (قتل) (ی) (حسّی) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ﴾ با (نہی) (یہ) (خصوصی) بی، لہ (موالات) (ی) جوانی لہ (دین) دەرچووی، (باغض) (ی) (رسول)، لہ بەر (إعتناء) بہ (شان) (یان) خۆپاراستن لہ (حیلە) (کاریان)، زێرا جئى وەن، (ضعفا) پئیان هەلّ خەلەتین، زۆر جوانہ، ئەوانہ ہەرچەندہ (أهل) (ی) (کتاب) (ن)، گوئی یا (ایمان) (یان) بہ (وحدانیت) (ی) خواو (رسالەت) (یہیہ)، (أما إيمان) (یان) (مزخرفہ)، لہ (حساب) (و)

(کتاب) ناترسن، به لکو (حبّی) دنیا) وا (استیلا)ی کردینه ﴿قَدْ يَنْسُوا مِنَ الْآخِرَةِ﴾ یا (ایمان)یان پیی نیه، یا له (وجدان)ی خویان نه زانن، بی به شن، (حسادت)و (بغض)و (عداوت)و (تکبر) گیرۆده ی کردوونه له (هدایهت)و (ایمان) به (رسول)ی (حق) ﴿كَمَا يَنْسُ الْكُفَّارُ﴾ (غیری) (اهل)ی (کتاب)، (ملحد)ه کان (مایوس) بووین ﴿مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ﴾ (إعاده)ی (حیات) ناکه نه وه، هه ریدو (طائفه) (نظر) به (آخرهت) یه ک (مذهب)و یه ک (مشرّب)ن، (ایمان) به پۆژی واپه سین ئه ر نه بی، یا خود (مزخرف)و (مخلوط) بی، هیچ (مانع) نامینئ بۆ (ارتکاب)ی (فواحش)، هه رچی بادا باده (حکایهت)ی (بیعت)ی (هندی بنتی عتبه)، ژنی (أبو سفیان)ی وه گفتم و گۆی له گه ل (رسول)، ئه گه رچی (مشهور)ه، له (کتب)ی (حدیث)و (تفسیر) (مسطوره)، (حظ)م له (نقل)ی نیه، (معنا)ی (آیهت) په کی له سه ر نه که تیه، (حقاً) ئه و (سورهت)ه ژۆر (قیمهت) داره، (محفظه) له سه ر (إرشادات)ی —(خاصّه)— له (أیام)ی (حرب)و (فتنه)و (شفاق)و (تحزّب)، ژۆر (لازم)ه، (حق) و ابوو بکریته (مفتاح)ی چه ند (قانون)ی (مهم)، (وَأَنْ أَهْمُ مَا فِي السُّورَةِ) ئاگاداری دله، له (محبهت)ی (أجانب)ی (مُعاهد)، یا (اهل)ی (ذمه)و (محارب)، وه پئی چاکه و (إحسان)ی له (عبد)ی خۆی نه گرتیه، خوا به (إحسان)ی خۆی (رهحم)مان پی بکات (مسلمان)آن له (شهرو)ی ئه م (شه په) (نجات)دا، له ژۆر (حفظ)و (حمایه)ی خۆی (آمین)، (إلهی شفاء، إلهی شفاء).

^۱ - ته و او **سور** (تفسیر)ی (سوره)یی (الممتحنة) پۆژی دووشه موو، آخری مانگی ذی القعدة، (۱۷)ی (کانون)ی (أول)ی رۆمی، (۳۰) کانونی (أول)ی ئه فرهنجی ۱۳۵۹هـ، ۱۹۴۰م. (مع الاسف) چه ند پۆژه که ژانه زگم (إعاده)ی کردیته وه، بی ئارامم، (مع أنه) ئه وهنده ی (طاقهت)م هه بی ئه نووسم.

سوره‌ی (صف)

(نۆره‌ی (سوره‌ی (صف) ه (والله المستعان) بۆ خۆی (شاهد) ه که (سوره‌ی (یه (مدنیه)، ئه‌وه‌ی بفرموی: "(مکی)یه" هیچ پام له فرموده‌ی نیه، (وه‌قتا)کی له (تسویه‌ی (أمری (داخلیه) بوونه‌وه، (قطع‌ی (علاقه) کرا، له‌گه‌ڵ (أعدا‌ی (دنیا) و (دین)، ئه‌وجا (توبه‌ت‌ی (بیان‌ی (أحوالات‌ی (حرب) ه، له هه‌مووی (ألزم) تر، (تضام) و (تلاصق) و (صبر) و (ثبات) و (متانته‌ی (پا، به‌رجا، لیڤه‌یه، (لاشك) له هه‌موو (قوم)ی، پیش تووش بوون زۆر که‌س خۆیان هه‌ڵ نه‌ده‌نه‌وه، ئه‌گه‌ر بکه‌وینه (مه‌یدان‌ی (کارزار، وانه‌که‌ین، (یا ربی) خواجه پێکی خه‌ی، زوو بچینه (غزا)یه (أما) که قه‌وما که‌م که‌س خۆی پانه‌گرێ، (خصوص): (ملا) و (شیخ)ی که (وقائع‌ی (حرب)یان نه‌دی، (أول‌ی) و نه‌نوین، به‌گه‌ڕێ (توپخانه، (لکن) که ته‌قه‌ی توپ هات، (آن‌ی) خۆیان پاگرن، هه‌ڵی! ئه‌بنا (باعث‌ی شکستی له‌شکر، (سبب) به (مداخله‌ی (ملا)یانی بێ (سیاسه‌ت) و (تجربه)، (ظاهراً) (دین)دارو (ایمان) (قوی)، زۆر جار (ده‌وله‌ت‌ی (عثمانی) تووشی (شه‌پ‌ی) بوو، (ومع الأسف) شکا، زۆر (لازم) ه، (ملا)یه که ئاگاداری (سیاسه‌ت) و (إدارة) نه‌بی، (مداخله‌ی (أمری (حکومه‌ت) نه‌کا وه‌به (حکایات‌ی (کونیه‌ی بێ (سند) و (ثبت)، خۆ خه‌لکی هه‌ڵ نه‌خه‌له‌تینی. هه‌رچه‌ند (ایمان) به (قوه‌ت) بێ، (بدن) گۆشته، (مدافعه‌ی) گوله‌ی پێ ناکرێ، به‌به‌ر ساچمه‌ی (بۆمبا) که‌وی، پارچه‌ پارچه نه‌بی، ئه‌بایه (ملا)یان، (رؤسا‌ی (دین) له (قرآن) نه‌ختی (سیاسه‌ت) و (تدبیر‌ی (حسنه) وهرگرن، (بنی‌إسرائیلی) به (نبی)یه‌کی خۆیان ووت:

"پادشایه‌کمان بۆ دانئ، له پئی خوا (حرب) بکه‌ین" ته‌ویش بۆی دانان، ئایا ته‌وانه له (نبی) ئاگادار ترن؟

(آیات) ی (سید) ته‌لئ: "چوارده‌یه، بئ (خلاف)" (أساساً) که‌م و زۆدی به (اعتبار) ی (کیفیه‌ت) ه، (کمیه‌ت) نیه، (سوره‌ت) ی (سابق) (عدد) ی (آیات) ی سی‌زده‌یه، (أما) (قیمه‌ت) ی (کیفیه‌ت) ی نایه‌ته (حساب)، وه‌ده‌رکه‌وت، له (بین) ی ته‌و دوو (سوره‌ت) ه، (مناسبه‌) ی (عدد) یش هه‌یه، دیاره له سی‌زده بۆ چوارده ته‌چی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ته‌م دوو (اسم) ه (مبارک) ه زۆر (تکرر) نه‌کا، بۆ (جلب) ی (نظر) ی (أهل) ی (علم)، (سه‌رامه‌دان) ی (أهل) ی (إيمان) (سعی) که‌ن، (عزّه‌ت) و (حکمه‌ت) — (علی‌الدوام) — بکه‌نه (قرین) یه‌ک له یه‌کئ دانه‌پن، وه‌ه‌ر شته له (موقع) ی (مناسب) ی خۆی دانئین (أمانه‌ت) بده‌نه (أهل) ی خۆی، (لکن مع الأسف) ئی‌مه هه‌موو له هه‌مووین بۆیه له هه‌مووی بووین، (مثله‌) ی کوردی یه‌ ته‌لئین: "زۆپنای به‌ سئ لی‌وی لی‌ نه‌ده‌ن!" (سبحان الله) هه‌ر خوایه، (متصف) به هه‌موو (صفات) ی (حُسنی)، (مُنْزَه) له هه‌موو (نقص)، (ملایه‌تی) بۆوا (ضایع) بوو؟ له (دور) ی (إمام الحرمین) و (غزالی‌یه‌وه)، (ره‌غب) و (میل) که‌وته سه‌ر (جميع) ی (علوم)، (کل) ی (ملا) یه‌ ته‌یه‌وئ له هه‌موو (علم) ی بزانی، تیای بیته (ملا) ی (راسخ)، ته‌مه نابئ، (متخصص) نه‌مان بوه (أقوال) ی بئ (إنتهای)، (إعمال) ی بئ (إبتدا) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ یا مه‌لئین، یا ته‌وی گفتان دا، بی‌گه‌ینه‌ جئ (قول) ی بئ جئ، چیه ؟ له‌گه‌لی جئ، (موجب) ی (خساره‌ت) مه‌ندی یه، (إيمان) ی (حقیقی) (مانع) ه له شتی بئ هووده، چ جابه ته‌و جوړه (أموره‌ بیلئین و نه‌ی که‌ین، ته‌وه دووره له (مقتضا) ی (إيمان). (زمخشری) ته‌فه‌رموئ: " (مراد) له ﴿كُبِّرَ﴾ (تعجب) ه به (غیر) ی (لفظ) و (صیغه‌) ی (تعجب) "، وه ﴿مَقْتَأٌ﴾ به (أشد) و (أبلغ) ی (بغض) (تفسیر) نه‌کا.

(وینا) له (مختاری) (سیدی الوسی) (کَبْر) وهك له (بَاس) بۆ (ذَم)، (خلاصه):
 (خراب) ه گرانه، زۆر (قبيح) و ناشیرینه ﴿عِنْدَ اللَّهِ﴾ (ومع أنه) هه مووشت به
 (نظری) نهو (فقیر) ه ﴿أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ (مادام) لای خوا وابی، (أَلْبَتَّه)
 (مؤمن) (ضرری) لی نهکا، (بعده) نهوی بیلی، به جی دینیی، ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
 الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا﴾ وهك (عادهت) ی (قدیم)، (عسکر) (صف) ی
 نه به ست به تیرو میر (شه) بیان نه کرد، (بعضاً) نه گه یشتنه یهك، پیتیکیان
 داده دان نه بوو جهنگی (مغلوبه)، له ویکنووسان، بئی (فرجه) بی (رمح) هکی
 ﴿كَانَتْهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُورٌ﴾ (محکم)، تیک ترنجانی، (کانه) به مزى (لحیم) کرایه
 که لی له (أهل) ی (علم) - (من غیر حد) - له (مسئله) ی (سنهت) و (بدعت)، به
 (غلط) چووین، لایان وابوو: (مادام) (جنابی حق) نهوانه ی بهو (نوع) ه خوش
 نهوی، وه (رسول) ی (اکرم) بهو ته رزه ی (حرب) ی کردیه، نه بئی (إلى الابد) هه
 وابی، نه له (نظام) ی (عسکری) له (الات) و (أدوات) ی (حربی)، نه له
 (کیفیهت) ی، نابئی بگورپی، (جنابی رسالهت) (أصول) و (فنون) ی (حربی)، -
 (من حیث کونه رسولاً) - (اختراع) ی نه کرد (کافر) هکان چونیان (حرب) نه کرد،
 نهویش وا، نهوه بۆ چی بوو (سنهت) ی (لا یتغیر) ؟ تا نهو (أواخر) ه به خو
 هاتنه وه، دیتیان (الات) ی (حروب) وه (أصول) ی (حرب) (نظام) (عسکری) له
 (طرف) (ئاوڕوپایی) بیان - (کاعدی عدوی) (إسلام) بوون - به (وجه) ی (مدھش)
 گۆپا - (مع الاسف) -، (مسلمان) آن (قوهت) و (قدرهت) ی (اختراع) بیان نه بوو،
 (حسب الطاقهت) (أسلحه) بیان له (غرب) نه کپی تا نهوان فیتری (استعمال) ی
 نه بوون، (سلاح) ی چاتر (اختراع) نه کرا، نهوی پیشی (سقوط) ی نه کرد،
 ناچاری ئی نوئی بیان نه کپی، نه مهش له (طرف) (حکومهت) ی (عثمانی) واده بوو
 زۆر تووشی ههرا ههرا نه بوو، له که ل (ملا) بیان، نه مه (بدعت) ه، نابئی (حتی)
 نهوه ی (فیس) ی له سهه نابا، نه بیان ووت: "نه مه (کافر) بوو" (قسم) ی (سلفی)
 ههرا له سهه (هوا) ی کۆن مانه وه، (شه مه ندوفه) (بدعت) ه، (طیاره)
 (بدعت) ه، نهو (ألبسه) و (أسلحه)، گشتی (بدعت) ن، نابئی (مسلمان)

(استعمال) کهن، نه مپوش، که (المان) به (دبابه) دیته (میدان)، به (په پره شوت) (عسکری) (مجهز) له ناسمان نه نیریتته سهر دوژمنی، به (واسطه) ه نه م (الات) ه، به (ظرف) ی مانگی، (ده ولت) ه کی وه کی (فره نسه) ی زیرو زه به رد، (قسم) ی له (رؤسا) ی (دین) نه لئین: " (بدعت) ه " نه م (قیودات) ه — (حقیقه) — بوه پابه ندی (مسلمان) آن، (منع) ی کردن، له (ترقی)، وه بۆ (استیلا) ی دوژمن — (حقاً) — بوه (مقوی) یه (عجیب) (علاوه) ی (سلب) ی (قوه) و (اختیار)، (علاوه) ی (اعتماد) له سهر (کرامات) و (حکایات) ی بی (اصل) و (اساس) — (لکن) نه گهر (علما) یان پی یان دابا، ئایا (رؤسا) ی (دنیا)، (اهل) ی (عرفان) بۆ نه م (أمت) ه ئیشی باشیان نه کرد؟ بپوا مه که، نه وانیش به دوا (هوا) و هه وه سی خویان که وتووین، وه کی (حالا) نه یان بینن. (أجانب) بۆ (ترقی) و (تعالی) خویان چی نه که ن؟ نه وانی ئیمه ش چی؟ نه مپۆ (لازم) ه هه موو لایه، وهك — (بنیان) ی (مرصوص) — (ماده) و (معنی) یه کتر بگرین بۆ (حفظ) ی (حیات)، مهردانه تیکوشین، له وملو (استراحت) و (استمرار) ی (حیات) و تیکرا نابن، (حرب) ی ئیستا له ناو عاردی، له (هوا) له سهر (بحر) ی نه کری، (صف) و مهف نه ما، سواریش بۆ (شه پ)، (ده ور) ی چوو، (وسائط) ی (صنعی) و (سلطه) ی (طبیعی) — (ساقط) ی — کرد (ادی) ی (صلاة الخوف)، نه مه ناکری، (آن) ی له (حرکات) ی دوژمن (غافل) بن، وای به (حال) یان، به (طوب) به (رشاشه) به (طیاره)، (عسکری) بونبه ردومان نه کرین ئایا نویتز به (خیال) دادی؟ به (خاطر) ناکری، چ جایه به (ایماء) ! بۆ نه و (أمت) ه (مجدد) نۆد نۆد (لازم) ه، (لکن) نه ویشیان گوپی (مجدد) نه وه ی کۆن بوو — (حسب الزمان) — بی که لک ما، نه بی بیگوپی به شتی نوئی، چاک، (موافق) ی (عصر)، (مجدد) ی (دنیا) مان (لازم) تره، له (مجدد) ی (دین)، نه و (معنا) یه که (عموم) تی نه گهن، نه مپۆ به هه زارن (تکیه) و (زاویه) و (خانقا) نۆده، له (مدارس) ی ئیمه، (معمل) ی (أسلحه)، (ألبسه)، (حوائح) ی (عصر) نابینی، نه گهر نه و (إختراعات) ه له ده ست (مسلمان) آن هاتبا (دین) وای به سهر

دہات؟ (ممکن) بو (اکثری) (کافر) کان (مسلمان) بوویان ئہ بیان ووت:
 "ئوانہ لہ (آثار) (دین) (حق) ہ" خواہی (تعالیٰ) ن، ئوانہ ی لہ رئی وی،
 لہ سہر عہردی (صف) بہستہی (حرب) ئہ بن، خوش بوین، بہ ہزار (درجہ)
 ئوانہ ی بہ (طیارہ)، لہ (جو) (سماء)، بہ (غواصات) لہ (قعر) (بحار) لہ
 پئی وی شہر بکن، خوشتری ئوین، (حکما) (غرب) تا (ترک) (دین) بیان
 نہ کرد، نہ بوونہ (مخترع)، بۆیہ بوونہ دوزمنی (دین) بہ لئی (دین) (اجتہادی)،
 (تابع) (رای) قہ شہو مہ شہ بئی (حق) ہ (عداوت) ی لہ گہل بکری، فری درئی،
 (لکن) (دین) (الہی) مایہ ی (تعالیٰ) یہ (روح) (ترقی) یہ، خودا (صانع) ہ،
 (صانع) ی زور خوش دہوئی (خلیفہ) ی خودا لہ عہردی، (صانع) ن، (مصلح) ہ
 گہورہ کانی، (مدبّر) ن (أما مع الأسف) (سیاسہت) (عنّی) (علم) ی
 (حکما) یانیش بہ (فساد) دا ئہوہ ی ئوان بۆ (سعادت) (بشری) (اختراع) بیان
 کرد، (سیاسیون) لہ (امحا) ی (بشری) (صرف) ی ئہ کەن، نازانم بلیم: "چی؟"
 خودا بہ (لطف) و (مرحمہ) ی خوی (رحم) ئی بہ (بشریّت) بکا، دیارہ (جناب) ی
 (رسول) ی (اکرم)، بہ (قول) و (عمل) ی ئہو (نوع) ہ کہ سہ، (متأذی) ئہ بن،
 ﴿وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ﴾ (بنی اسرائیلی) ﴿يَا قَوْمِ﴾ ئہ بن بہ چ (مدّو) (صوت) و
 (لہجہ) یہ ئہو (ندا) یہ ی فہرموویں! (لہجہ) ی (خطاب) و گفت و گو (اختلاف) ی
 بہ گویرہ ی (مقامات) نانوو سرت، چونکی (معلم) (طبیعت) ہ، (بلا تشبیہ)
 (ست) (منیرہ). پاش ئہو (محاورات) ہ، لہ (بین) ی (عاشق) و (معشوق)، بہ چ
 (نوع) ی ئہ لئی: "فَيَا قَوْمِ هَلْ مِنْ حِيلَةٍ نَعْرِفُونَهَا، أَشِيرُوا بِهَا، وَأَسْتَغْنُوا الْأَجْرَ
 مِنْ رَبِّي"، ئہ ی خزم و (عشیرہت) ی (بنی اسرائیلی): ﴿لَمْ تُؤْذُونَنِي﴾ (آذی) یہ
 لہ (مقول) ہ، (أمن) تان ئہ کەمئ، بہ (نوع) ئی، (معاملہ) ئہ کەن بہ (نوع) ئی تر،
 (قول) و (فعل) تان یہ ک نیہ، بہ ہر (نوع) ئی بوو، لہ (فرعون) قورتارم کردن
 ئیستا ہزار جاری ئہ لئین: "خۆزی لہ (مصر) ی باین" (محبت) ی (عجل) لہ
 دلتان جاگیر بوہ، بہو (آیات) ہ (بیّنات) ہ ﴿وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ﴾
 (شُبہ) تان نیہ۔ لہو (حکم) ہ، لہ سہر ئہو (حال) ہش بۆ (أَنِّيّهت) م ئہ دہن؟

(کأنه) (رسول) ی (اکرم) یش نہ فہرموی: " (یا قوم) ی بؤ (جفا) م نہ دہن؟ بہ (حقہ) نہ زانن، من (رسول) ی خوام، بؤ نیوہو (کافہ) ی (انام) " ﴿فَلَمَّا زَاغُوا﴾ (اصران) یان کرد لہ سہر لادان و لاملی، (دوام) یان کرد، لہ سہر (إطاعہ) نہ کردن و (ایذا) ی (رسول) ی خویان، (منجی)، (منقذ) ی (أعظم) ﴿أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ﴾ بہ جاری دلی و ہرگیران، دلیان و ہکی بہ ردی لی ہات، لہ پہقی، بہ لکوی پقتر بوو، نہوہ زؤر (معقول) ہ، (لازم) ہ بہ (معرکہ) ی (سنی) و (معتزلی) نہ، (معاملہ) ی (کبریائی) نہ ئینکی بہ (عدل) بی بہ (فضل) ہ، لہ (قرآن) و (سیر) دہر نہ گوی، بؤ (ہدایت) ی (بنی اسرائیلی) (جنابی حق) چ (عنایت) ہکی فہرموو، لہ سہر نہو ہموو (آیات) ہ، (معاملہ) یان چؤن بوہ؟ کہ (تحقق) ی کرد، نہوانہ (قابلیت) ی چاکہ یان تیانہ ماوہ، بہ دی بوویتہ (کیفیت) ی (راسخ) لہ دلیان، (جنابی حق) بہو گویرہ، دہرکے ی (فساد) و (عناد) و (لجوج) و (قسوت) یان بؤ نہ کاتہوہ، نہ یانکاتہ (ائمہ) ی (کفر) و (ضلال)، بؤیہ نہ فہرموی ﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ نہوانہ ی (خارج) بووون، لہ (دائرہ) ی (إطاعہ)، رئی راستیان (ترك) کردوہ، خوا (ہدایت) یان نادا، (والسلام)، نہ بی وائی، (شاهد) ی نہ دہم: گہ سنی (مثقال) ہ (نذرہ) یہ (استعداد) ی (ایمان) ی تیا بی، خوا گومپاہی ناکا، ہر (صفت) ی، ہر (کیفیت) ی (نفسی)، گہ بوہ (ملکہ)، بہ گویرہ ی نہو (ملکہ) (اثار) ی بؤ (صاحب) ی نہ بی، نہوانہ ی (استاذ) نہ لہ (لعب) و (قمار)، (ألعاب) ی و (اختراع) نہ کھن، نیئمہ تیا (حہیران) بین، (حکما) ی (طبیعت)، (حکما) ی (کیمیایی)، (حکما) ی (طب)، بنؤپنی چ نہ کھن؟ وہ بہ چ (وجہ) نہم (دقایق) ی (صنع) ہ دہر نہ خن! نہی (قوم) ی (نجیب) ی (عہرب)، نہی (بنی اسماعیلی)، ناگادار بن، بگہ پینہوہ نہوہ ک وہ ک (بنی اسرائیلی)، دلتان خوا و ہری گیرئی، (رد) ی (فسق) و (فجور) بکھن، نہی (مسلمان) ی نہم (عصر) ہ، نہی (قوم) ی کورد بنؤپنہ (فرنسہ)، پووی لہ (سفاهت) و (فسق) و (فجور) کرد، (نسل) ی کہم بوو (رجال) ی (حرب) و سوپایہ تی (أنہ) نہما، لہ بہر (مسرح) و (عموم) خانہ و (رقص) و سہماو

لَيْكِ هَاتَن، بِنِ نَاگابوون، دوشمنی رِی کہ (نہ لمانیا) یہ (بالعکس)، (مشغول) ی
 (تدارکات) و (انتقام) بوو، بِنِ (فحشیات)، دیتتان چۆن لہ (ظرف) ی مانگی
 (فرہنسہ) لہ (طرف) (آلمان) چی بہ سہر ہات؟ (الإنذار، الإنذار، فأعْتَبِرُوا یا
 أُولِی الْأَبْصَارِ) (إِنَّ اللَّهَ لَا یَغِیْرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰی یَغِیْرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ) ﴿وَإِذْ قَالَ عِیْسٰی
 ابْنُ مَرْیَمَ﴾ نہ ویش (ندی) نہ کا ﴿يَا بَنِي إِسْرَآئِیْلَ﴾ (لہجہ) ی نہو، وہ کی
 (لہجہ) ی (موسی) (علیہ السلام) نہ، رہنگہ بہ (رقہت) بہ (انکسار) بہو
 (عنوان) ہ، کہ (موجب) ی (تذکارہ)، بانگی (آمہت) ی کردبی. (حقیقہ) (أولاً)
 (رسل) و (انبیاء) و (وعاظ) (لازم) ہ لہ (عہیب) و (عار) و (فسق) و (فجور) و
 (دنائت) دوورین، (حفظ) ی (شرف) ی (عنوان) ی (مُجَلِّیان بکن ﴿إِنِّی رَسُوْلُ
 اللّٰهِ إِلَیْکُمْ﴾ (مع الأسف) نیتوہ زیتر لہ خہ لکی (احتیاجی) تان بہ (رسول) ی
 (ہادی)، (مصلح) ی (عظیم) ہ یہ ﴿مُصَدِّقًا لِّمَا بَیْنَ یَدَیِّ مِنَ التَّوْرَةِ﴾ (تورات)
 (اساساً) (وحی) (مُنزَّل) ہ، لہ (طرف) خوی بؤ (کلیم) ہاتوہ، (لکن) تیکیان
 داوہ، (اکثر) ی (تواریخ) ی (لاحقہ) و (سابقہ) یہ، لہ (طرف) (کتاب) (تاریخ)
 نووسرایہ، نیتوہ و خودا، بنقڑنہ (فعل) و (قانون) ی (ثلجی)، چ (مناسبہ) ی
 لہ گہل (وحی) (سماوی) ہ یہ؟ شتیکہ، بہ (معاملہ) ی (کھنہ) ی بوتگہ ران
 نہ چی، ہہ مووی کولینانیہ ﴿وَمُبَشِّرًا بِرَسُوْلٍ یَّآئِیْ مِنْ بَعْدِی اِسْمُهُ اَحْمَدُ﴾ (علیہ
 الصلاۃ و السلام)، (علما) ی (متقدمین) و (متأخرین) (بشارات) ی (رسل) ی
 (عظام) یان گرد کردیتہ وہ، (بحث) یان لُ کردیہ، نہو (أوصاف) ی فرموویانہ لہ
 (غیر) ی (خاتم الرسل) (روح الحق) (صدق) ی لہ کہ سنی تر نہ ہاتیہ، (رحمۃ اللہ
 الہندی) (تصنیف) ہ کی کردیہ (دائر) بہ (اثبات) ی (تحریف) ی (تورات) و
 (انجیل)، (اثبات) ی (نسخ) (تحقیق) ی (مبشرات)، (حقاً) شایانی (مطالعہ) یہ،
 (وہقت) ی (جلیلی) زادہ (آیوب بگ) چہ ند (نسخہ) کی بہ ناوی بابم ناردہ
 کڑیہ، بابم (رحمہ اللہ علیہ) بہ سہر (ملا) یانی دارہ بہ خش کرد، (لکن) مع
 الأسف (استفادہ) یان لُ نہ کرد، بہ لُی (ملا) ی کوردیان، لہ بہر (نحو) و (صرف)
 (تحقیقات) ی (علما) ی (بلاغت)، (تطاوّل لَیْلُک بِالْأَثْمَدِ) (فیہ) سنی (التفات):

(التفات) بۆ (مطالعہ)ی شتی (هكذا) ناکەن، ئیمە بۆ (إثبات)ی (رسالت)ی (أحمد)ی، (مختار)، (إحتیاجی)مان بە (مبشرات) نیە، (إیمان) بە (رسالت)ی (أحمد)ی، (موجب)ە بۆ (إیمان) بە (رسالت)ی (سائی)ی (رسل)ی (مبشرین)، ئەمەوا لەو (أواخر)ە پیاوی پەیا بوو، لەلای (هندستان)، ناوی (غلام أحمد) خەلکی (قادیان)، (ادّعا)ی (إصلاح)و (توفیق)ی (بین)ی (مسیح)و (محمّد)ی ئەکرد، دواوە بوە (مسیح)ی (موعود)و (مُبشّر به) دواوە دیم لە (مجله)یە (ادّعا)ی (رسالت)یان بۆ ئەکرد، وە ئەم (آیه)یان بۆ ئەکردە (بشارەت) بۆ (أحمد)ە (هندی)یە (مصلح)ی (أعظم)ی (محبّ)ی (سلم)، (دەولەت)ی (بریطانیا العظمی) زۆری (قوّه) داوە (مع أنه أول)و (آخر) (بشارە)ی (إشارة)ی (صدق)ی، لە (لۆندەرە) هات، (حتّى سیّد رشید) بۆی ئەنووسی: "(مسیح) (صلیب) ئەشکێنێ، تۆ (عاده) پوروستوشی (صلیب) ئەکە، (خادم)ی (إنگلین)ە" (مسیحیەت) کەوا زۆریان رق لە (سیّد رشید) ئەبۆوە کە (وفات)ی کرد، (أتباع)ی (قادیانی) زۆر (مسرور) بوون، (أول)و (آخر)ی (دین)ی (إسلامی) لە دەست (حیال)ان قورتار ئەبوو.

(واقعا) ئیمپۆ (ادّعا)ی (رسالت) (مقابل)ی ئەو هەموو (آیات)ی (بینات)ی (طبیعیون)ان (جسارەت)ی گەورە، (لاشك) لە (جنّەت)ی (دون)ی (دائرة) العقل) هەل دەستی، وادەرئەکەوێ (هندی)و(ایرانی) (رسالت) ئەکەنە (ملعبه)، (مع أنه) هەموو (ایرانی)و (هندی) نظر بە (حکیم)ی (غربی) — (یعنی) (حکما)ی (طبیعهت)و (إختراع)—، هەندێ بوقە لەموونی خۆیان نانویین، ئەمەوا (رؤسا)ی (دین)ی (مسیحی) لە (غرب) وە لە (أمریقا)، (حقیقة) دەربارە ی ئەو (أحمد)ە (مُبشّر به)ی یە، ئەوەی (خراب) بوو، کردیان ئەوەی خراب بوو، ووتیان، دلی (رعایا)و (برایا)نیان پێکرد، لە (بغض)ی (أحمد)ی (مختار)، (طنطاوی) رحمتی لی بی، (بعض)ی (مقررات)یان لی (نقل) ئەکا، (إنسان) شەرمەندە ئەبی، لە (إنسانیّهت) چۆن توانی یانە، ئەو (نوع)ە (هذیان)و (إفترایه)ی، (مخالف)ی (تأریخ) (معروف)و (مشهور) بلین؟

وہ بنووسن! تا (بعض)ی (مستشرقین) نہختی بہ (إنصاف) پی گەیشتن،
 کہمی لہ (أوصاف)ی (محمد)ی تیگەیشتن، وردہ وردہ ئەم (ثورہ)یان (خفیف)
 کرد (لکن) لای (بعض)ی لہ (رؤسا)ی (دین)و (سیاسەت) (علی شدتہ) ماوہ،
 (سبب)ی ئەمەتہ، لہ بەر بی (أخلاق)ی (کیف)یان لہ (دین)ی (محمد)ی نایہ،
 هیچتر نیہ. (بنی اسرائیلی) بہ (عموم)ی (إنکار)ی (رسالەت)ی (عیسی)یان
 کرد، ئەوہش (شاھیدی) ئەدا، لہ سەر ئەمە کہ خوا، (قوم)ی (فاسق)و (ظالم)
 (ہدایەت) نادا. (واقعاً) (أولاً) (أولیا)و (صلحا)و (أشراف) کہ تیک چوون،
 نایہ نہوہ سەر پا (مغفور) ئەبن، (میل)ی (فجور)و (دعیہ) گەورہیی ئەبیتہ
 (مانع)ی (عظیم) ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ﴾ (عیسی)، یا (أحمد)ی موژدە لیدراو
 ﴿بِالْبَيِّنَات﴾ (معجزات) - (حتی) (أحیا)ی (أموات) -، دیارہ نپزیکترہ، لہ
 (ہدایەت)، ئەو (نوع)ی (أحیا)یہی بہ (معنویات) مردوو ﴿قَالُوا هَذَا سِحْرٌ
 مُّبِينٌ﴾ نہ (ایمان)یان بہ (عیسی) هینا، نہ بہ (محمد)ی (أحمد)ی ﴿مُحَمَّدٌ﴾،
 نازانم (حیوان)ەکانی ئیمہ، چۆن وا زوو (ایمان)یان بہ (أحمد)ی (قادیانی)
 هینا؟ لہ دوا (أحمد)ی (مختاری)، ئەوہندە (أحمد) ناوی گەورہ گەورہ لہ
 (أمەت) پەیدا بوو، کہ (أحمد)ی (قادیانی) بہ (غلام)یان ناشی، ئەمە چۆن بوہ
 (أحمد)ی (مُبَشِّرٌ بِهِ)؟ ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ﴾ (حتی) بہ
 (قلب)و (تحریف)ی (حقائق)ی (تأریخیہ) ﴿وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ﴾
 ئەوہندە، مایہی ئەم (عداوت)و (إفترایہ) (خبیثہ)، کہ (کائنات) بہ (فساد)
 ئەبا (إفترائات)ی وا کہ ئاگری (حرب)ی (صلیبی) هەلئایساند، لہ (دوری)
 (صلاح الدینی آیوبی) تا ئەمڕۆ نہ کوژاوہ وەناکوژیتەوہ ﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
 الظَّالِمِينَ﴾ ئەوانہ (حقیقە) (متجاوزن) لہ (حد)، (ایمان) لەوانہ (محال)ە.
 (دعا)یہ (بلا)یہ یەکی نہ دیتی، نہ ناسی، لہ (حقەت) بی سووچ و (قباحت)،
 (غیبەتی) ئەکەن، شتی نا لایقی دەر (حق) ئەلین، بی (محاکمە) (تصدیق)یان
 ئەکری، دلت پر ئەبن لہ (بغض)و قین یا بہ درۆ دەلەسە (مدح)ی کہ سێ
 ئەکەن، دلت بوی ئەپوا، خوشت ئەوی، لہو (دعا)یہ (فاسد)ە (أول)

(نصاری)ی (غرب) له (علیه)ی (رسالهت پهناه) دووهم (شیعه) له (علیه) (أبو بکر)و (زیاده) - (عمر). (بعض)ی له (علما)ی (مذاهب)، دهرباره ی (إمام)ی خوئی، به (مبالغ)و (مدح)و (ثنا)یه، دهرباره ی (أئمه)ی تر، قسه ی زۆر ناشایسته یان کردوه، نه مه له گهل (وهن)ی (أهل)ی (إيمان) سست بوو، تا (عظمت)یان هه بوو (قصور)یان نه ده کرد. به ندوباوی ده رویش و (صوفی)یان و (مجنوب)و (حال)دران، (رواج)ی (فوق الحد)ی دا به (شیوخ)ی (طرائق) ئیستا (دعا)یه ی (سیاسیون)آنه، (ألمانی)و (إنگلیزی)، نازانین نه م (حرب)ه (آخر)ی کوو نه بئ؟ (لکن) (دعا)یه (کف)ی (ألمان) ترجیح نه کا، (خصوصاً) (حالا) زۆر (غالبه)، له (بعض)ی (کلمات)، کوردیش هاتوونه خه له تان، گوئی یا (بعد النص) (حکومت)یان بۆ (تشکیل) نه کات، (خیال)ی (باطل)، جووی (فلسطين) له سه ره نه وه موو (سعی)و کۆشیش و پشتیوانی (بریتانیا العظمی) (تشکیل)ی پئ نه کرا، کورد نه ی که ن؟ له سه ره نه وه موو سستی و (تفرقه)و (بخل)و (إيثار)ی (نفس علی الغير)، (الحاصل) (قوم)ی (فاسق)و (ظالم)و بئ (مروهت)و (إنصاف)، بئ (عهد)و (میثاق)، بئ (وعد)و (شرف)ی (بشری)، خوا (هدایهت)ی نادا، (قابل)ی (هدایهت) نیه، تا (أحواله) هزه، (أحواله) هزه بئ (کورد)یش له سه ره نه م (تفرقه) بووینه ئاردی ناو دپی، (قابل)ی یه ک گرته یان نیه، چاره (اتحاد)ه، له گهل (عه ره ب)، له گهل (تورک)، له گهل (ایران)، به (شرط)ی (بقا)ی (لوغتهت)و (بعض)ی (عنعنات)ی (قومی)، (تضییق)یان نه که ن، بۆ (تعریب)و (تتریک)و (تفریس)، نه گه ر (إنصاف) که ی ن، هه موومان (مسلمان)ین، (رابطه)ی (دین) (کافییه) بۆ (تألیف)ی (بین)، (إيمان)ی پاک، شیرازه به ندی چاکه ﴿يُرِيدُونَ﴾ نه و (ظالم)ه (کذاب)آنه ﴿لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ﴾ (نور)ی خوی که (هدایهت)و (دین)ی خوایه، (شرع)ی (مطهر)ی بئ (غل)و (غش)و (تفریق)ه، (إصعاد)ی (رؤسا) بۆ (درجه)ی (ریو بیتهت)، قه صد نه که ن نه م (نور)ه، به فؤی، به قسان، به زارو زوبنیان بکوژینه وه، (حقیقه) ئاوری (تَقَوَّهات)یان، زۆر به (تأثیر)ه، بنۆپئ

(اہتمام) ی (اہل) ی (صلیب) ہ، وہ ناپڑکی (مسلمان) آن، وای (ایجاب) نہ کرد، وہ کی (غرب) ین ٹارہ زوویان بوو، (دین) ی (اسلام) (محو) کہن، (نور) ی نہ یہ لَن ﴿وَاللّٰهُ مُتِمُّ نُورِهِ﴾ (حقاً) نہ گہر (عنایت) ی (بار) ی نہ با، (صلاحی آیوبی) نہ گہ یشتبا سر، (معاذ اللہ) بہ (مرا م) م نہ گہ یشتن. نہو (نوع) ہ (مفتری) یانہ، لہ (زمان) ی (رسول) ی (اکرم)، تا نہ مپو، لہ ہر (عصر) ی دا، (موجود) ن، و (حالاً) زدن، (اما) نہوانی (داخلی) (خراب) ترن، لہ ئی (خارجی)، نہ مپو (انسان) زور نہ ترسی - (معاذ اللہ) - لہ کوڑانہ وہی نہم (نور) ہ، ٹومید، (داد) و (ارادہ) ی (محوّل الاحوال) ہ (فسق) و (فجور) و (سفاهت) و (حبّی) (مال) و (شہوات) ی (دنیا) وای (استیلا) ی دلاَن کردیہ، (قوّت) ی (ایمان) ی تیا نہ ہیشتیہ (عالم) (نظر) بہو (نور) ہ، نہ لئی شہ مشہمہ کورہن، پیئی (عاجن) ن، چاویان لہو (نور) ہ دا نایبینی، (داروین) نہ لئی: " (بش) لہ (اصل) ی (کرد) ی (مشتق) ہ، بہ (اختیاری) (طبیعی) وای لی ہاتیہ، بوویتہ نہم (انسان) ہ " بہ جاری نہم (اعتقاد) ہ، (بشری) وہ رگیڑا، بو (مہیمونی)، لہ (فضائل) ی (بشری) دوورخستن.

(حیات) لہ (امتزاج) ہ، (روح) ی (جوہری) نیہ، (جزا) و (حساب) و (کتاب)، ہیچ، ئیتر چی نہ میتنی؟ کہ (میرزا بہا) (رسول) ی (بابی) یان (تصدیق) ی (داروین) نہ کا، کہ وائی نہو (امّت) ہ ی نہوہ.

(سبب) بہ (فقر) و (ذلّۃ) ی (ملا) یانی (حقیقی) (اسلامی) کہس پوو لہ (دہرس) ی (دینی) ناکا، چونکی پاش (سعی) یہ زور نہ بی بہ (ملا)، (ملا) یہ چاک، پاش (ایجان) ہ، چی بکا؟ چی بخوا؟ بی (ماکل)، بی (مشرّب)، بی (مسکن)، بی (ملبس)، (جیران)، لہ وی لہ وی، (عمر) ی (علم) ی بی ہووہ نہ پوا. (عالم) زور کہ من نہوی ہن - (مع الأسف) - (معلول) و (مغلوب) ن، (شیخ) ہ (جاہل) ہ کان، بہ (کیف) ی خویان، دہ یان زورن، (سفلی) (امّت) کہ (اکثر) ی (طبعا سفلی) ن، دوايان نہ کون، لہ ہموو (نظام) و (انتظام) و (دین) ی (دہر نہ چن، (حاصل) ی نہ مپو (کائنات) خہریکی کوڑاندنہ وہی (نور) ی خوان،

(عنایت)ی (الہی) ٹومیدہ، بہ کار بکھوئی (أحوال) بگھوئی، (نوری) (اسلام) (حفظ)و (زیاد) کا، (حفظ)ی (دین) بہ (ملا)ی چاکی بہ (قوت)و (قدرت) نہ کرئی، (ملا)ی (فقیر)و بئی ہیژ، بئی - (عرق) - (ولو) (علامہ) (دوران) بئی، چی پی ناکرئی (یا نور السموات والأرض) (نوری) (دین)ی (حق) بہ (قوت) بکھی، (دنیا)ی پی (منور) بفہرمووی ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ (فی الواقع) لہ سہر ستارہی زہمین، بپواناکہم، ٹہمپو (فرد)ی ہہ بئی، بہ تہواوی بہ (أحكام)ی (شرعی) (راضی) بئی، (حکم)ی (موافق)ی (میل)و (مزاج)و (عادات)ی (عالی) بئی، باشہ، زور خوویہ، ٹہگہر (مخالف) بئی، خوی نیہ (واقعاً) (حضرہ)ی (محمد) ﴿ﷺ﴾ بہو ہہموو (سعی)و کوشش و (صبر)و (ثبات)ہ، لہگہل ٹہو ہہموو (عقب)و (موانعہ)، (موفق) بوو، (نوری) (اسلام)ی بلاوکر دہوہ، (دنیا)ی پی (منور) کرد، (لکن مع الأسف) (دسائس)ی (سیاسہ)ی (کیاسہتی) لی ی تیکدان (نوری) (اسلام) (ضعیف) بوو، تا گہیشٹہ ٹہمپو، کہمئی وہکی (نوری) گولہ ٹہستیرہ ماوہ، وہنازانین چی بہسہر دی؟ ٹومید وایہ ہہل کریتہوہ تا (میل)ی (فحشیات) - (ولو سیاسہ) - کہمتر بئی، (نوری) (دین) بہ (قوت) نہ بئی - (واللہ المدبر المقدس) ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ﴾ (محمد)، (أحمد)ی (مُبَشِّرُ بِهِ) ﴿بِالْهُدَى﴾ بہ (عین)ی (ہدایت)، ٹہوہندہ (ہادی)یہ، بوویتہ خوی ﴿وَدِينِ الْحَقِّ﴾ (دین)ی (مبین)ی (اسلام) ﴿لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ﴾ (سماوی) (غیر)ی (سماوی) ﴿كَلِّهِ﴾ بہسہر ہہمووی، (غالب) بئی، ہیچ (دین)ی (نظر) بہ خوی نہ نوینئی (معنا)ی (غلبہ) ٹہو نیہ، ہیچ (دین)، (غیر)ی ٹہو نہ مینئی، تا (انتظار)ی ہاتنہ خواری (حضرہ)ی (عیسی) بکھین، گوئی یا (مسلمان) وا بہ تہمان، وہک لہ (مجاہد) (نقل) ٹہکھن، (حضرہ)ی (عیسی) (تشریف)ی لہ ٹاسمانان دیتہ خواری، (أرض) لہ (ادیان)ی (باطلہ) پاک ٹہکاتہوہ، ہہر (دین)ی (اسلام) ٹہمینئی، ٹہو پوژہ بہ تہواوی (وعد)ی خوی دیتہ جئی، (مجاہد) ٹہگہر بہ (حق) (مجاہد)ہ، (انتظار)ی ٹہو پوژہ ناکا، خوی (سعی) ٹہکا، بؤ (حصول)ی ٹہو (وعد)یہ،

وابزانم ئہ وانہ تا (قیامت) بہ تہ مای (نزول) ی (عیسی) و (ظہور) ی (مہدی) ئہ بن.

﴿ (انگلین) (استیلا) ی ولاتی کرد، پوژئی بہ (حاکم) ی (سیاسی) (رہ نندیل) م ووت: "ئیوہ بہ ناوی (مسیحی) (غلبہ) تان لہ سہر ئیمہ نہ کردیہ، بہ (الات) و (ادوات) ی (جدید) ہو، (ثروہت) و (دہ سیسہ) (غلبہ) تان کردیہ، نہ گہر بہ ناوی (دین) بیتہ پیش، (محقق) ہر ئیوہ (مغلوب) ن" ووتی ئیمہ ئہ وہی ئہ زانین.

خوای (تعالی) ن (أسباب) (إعادہ) ی (مجدی) (إسلام) مان بۆ پښک خا ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾ خوای ئہ کرد، لہ قینان ئہ دپان، (دین) ی (إسلام) (دین) ی (توحید) ہ، خواہیہ کہ، (تفرقہ) ی (بین الرسل)، لا نیہ، (إعتقادیات) یہ کہ، (أعمال) ی (عمومی) یہ کہ، (قبلہ) یہ کہ، (مشرک) لہ گہل یہ کی پښک ناکہ وئی، (توحید) پښ ناخوشہ، (مع أنه) (عزہت) ی (نفس) و (قدسیہت) ی (حقیقی)، لہ (ایمان) بہ (وحدانیہت) ی (إله) ہ، دوا ی (ایمان) بہ (وحدانیہت) ی (کبریائی)، بۆ چاکہ ی خۆت و (بشر) (سعی) کہی، تاکہی؟ تا لہ (دنیا) دہ میئنی، ئہ مہ تہ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بہ (ایمان) ی (کامل) ﴿هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ﴾ (تجارہت) ئی زۆر گہ و رہ بہ (قیمہت) و بہ قازانج ﴿تُنَجِّيَكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ﴾ (عذاب) ی (دنیا) و (قیامت) و (وجدانی) و (جسمانی) و (روحانی)، چہ ئہ م (تجارہت) ہ؟ ﴿تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ چقل و دپووداران، لہ ری لا ئہ دہن، (سعی) ئہ کہن ﴿بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ﴾ سہرو (مال) لہ ئو غہ ری خوای دریغ مہ کہن بہ تہ مای (علی) و (ولی) لی مہ گہ پښن، ئیوہ (سعی) خۆتان بکہن (بحولہ تعالی) بہ (مقصد) ئہ گہن، (عیسی) و (مہدی) ہاتن، بہ خیر بیتن، نہ ہاتن، ہیچ، (إعتماد) مہ دہنہ سہر (کرامات)، (أسباب) تان (مکمل) بی، (ولی) خودا پییان پائہ گات، وہ ئہ گہر نہ ئی ہیچ (ضرر) نابینن (کرامات) بکہنہ مایہی (تصحیح) ی (أغلاط)، وہ کی (أصحاب) ی (رسول) (فاروق)، لہ سہر (منبر) ووتی: "یا ساریہ، الجبل، الجبل" وہ (ساری) و لہ شکری لہ (جہت) ی (أصطخری) (فارس) (حرب) یان ئہ کرد، لہ

بانگی (عمری) ناگادار بوو، کتوہ که یان جیگہ ی له لای پشتوہ بوو، چوون ناگادارین کرد، نه گهر دوشمن نهو (موقع) هی که وتبایه ده ست، به سهر (مسلمان) آن (غالب) نه بوون، نه مه زور باشه: (على الرأس والعين)، (بعد) (أصحابی) گوزین، (إعتماد) یان نه دا، سهر نهو (مخارقه) یه، (زیده) ناگاداریان نه کرد، (من) (ایمان) م به (کرامات) و (أولیا) هه یه، (لکن) (خوارق) ی جای (إعتماد) نیه، نابی به (قاعده)، نابی (قاعده) ی پی تیک دهن به مندالی له (تصریف) ی (زه نجانی)، به ئیمه یان نه گوت: " (شاذ) (خرمی) (قاعده) ناکا " (أما) نه لی ی تی ناگه ی، بو ئیمه (إعتماد) له سهر (قرآن) و (اقتدی) پیگردنی له هه موو (شت) (لازم) تره.

﴿ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ (لکن مع الأسف)، له میژده (مسلمان) آن ده ستیان له (قرآن) هه ل گرتیه، مه گهر نهو (وهقت) ه که به درو سویندی پی ده خوون، وه دهستی پیدا نه دهن، نه گهر نهو (أوامر) ی (إلهی) به جی بگه یهنن ﴿يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾ (أثقال) ی (ذنوب) نامینی.

له ریگه (طبیعی) تووشی (بعضی) (أشیا) نه بن، چونکی (موقوف علیه) (مطلوب) ه، نه ی کهن، خوا (مسامحه) تان له گه ل نه کا، (مثلاً) (حضرهت) ی (خالدی بن ولید) به لاشه ی حوشران (خندق) ی پرئه کرده وه، بو (فتح) ی (قلعه) نه پویشن، له (عراق) گه بو (سوریه) نه چوو، حوشریان سهر نه بپی، ئاوی ناو (معه) یان نه خوارده وه (وهكذا...) به گویره ی (تبدل) ی (أحوال) ﴿وَيُدْخِلُكُمْ﴾ له (آخرهت) ﴿جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ (أنهار) ی ئاوو شیرو (عسل) و (خمر) و (أنواع) ی (شرب) ﴿وَمَسَاكِينٍ ظِيبَةٍ﴾ نه تان خاته خانوو و جی ی (سکونهت) و ئارام گرتن، (مساکن) ی پاک، بی (قدم) خانه ﴿فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ﴾ خانوی خوشن، له (موقع) ی خوش ﴿ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ خوا نه زانی چهند گهره یه ﴿وَأُخْرَى﴾ (نعمهت) ی تر، (نعمهت) ی دی ﴿تُحِبُّونَهَا﴾ خوشستان نه وی ﴿نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَقَتْحٌ قَرِيبٌ﴾ (مادام) ئیوه له پیی خوا، به سهر و (مال) دریغ ناکهن، (محقق) خوا (نصرهت) تان نه دا (فتح) و (فتوح) تان بو (میسر)

تہ کا، با (فتح)ی (مکہ) بی وہ (معلوم)ہ (فتح)ی (مکہ)ی بہ سواری کرا، (صف)ی (حربی) تیانہ بوو ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (معطوف علیہ) یہ کی بڑ (مقدّر) تہ کھن، موژدہ بی لہ توو (یا رسول اللہ) وہ تووش موژدہ بدہ (ایمان) داران، بہ (فون)و (فتح)ہ، وہ بہ (سائری) خوش نوودی، (الہی) لہو (شہرہ) چہ پارہی (مسلمان) آن دہی، چیبیان پی ناگری، بی (أسباب)ن، نالیک و نارپکن (الہی) بہ (حرمت)ی تہو (مؤمن) آنہ (نہری) قہ مہران)م دہیہ وہ لہ دہست (حکومت)ی قورتارکھی، (أعدای) (دین)م پی خوش تہ کھن (حرمة بیتک الحرام، وروضة رسولک والحجج آمین، ثم آمین). لہ پوژئی دوو شہ موو (۷)ی (ذی الحجة) بہ (حساب)ی (تقویم)ی (ایرانی) ۱۳۵۹ھ

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (على التحقيق) ﴿كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ﴾ بہ (حق) (نصرہت)ی (دین)ی بہ (حق) بدہن، تہ ماشای (أشخاص) مہ کھن، بڑ (إرضای) خوا (سعی) کھن، بڑ (طماع) نہ بی، تہو (أمر)ہ، (نظر) بہ (مؤمن)ی (تامّ الإيمان) وہک (أمر)ی (تکوینی)یہ، وہ (عنوان)ی (ایمان) وا (إيجاب) تہ کا —(أمر) (توجہ)یان پی بکا، بی (توسط)ی (قل)، (أمر) (خطاب)ی (عیسی) بہ (عنوان)ی (حواری) بوو، بڑیہ (على وجه الاستفهام)ہ ﴿كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ﴾ کئی تہ بیئتہ (معین)و (جندی) من؟ (متوجہا إلى الله) بہ (خالص)ی و (مخلصی)لہ (سعی) بکا، بڑ (هدایہت)ی تہم (قوم)ہ ﴿قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ﴾ ئیمہ (حاضر)و نامادہین، (جندی) خواہین، بڑ (نصرہت)ی (شخصی) توو نیہ بڑ (نصرہت)ی (حق)ہ، یاخود، تہوہی (نصرہت)ی خوی بدا، (نصرہت)ی (رہسول)ی تہدا تہوہی (نصرت)ی (رہسول)ی بدا (نصرہت)ی خوی تہدا، (فرق) نیہ —(إلا) من حيث الإضافة)۔ (زمخشری) (سؤال) لہ (وجه)ی (صحّت)ی (تشبیہ)ی (کونوا) بہ (قول)ی (عیسی) تہ کا، چونکی (حسب الظاهر) (تشبیہ)ی (کون)ہ (قول) تہمہ نابی، تہ لی: "(تشبیہ من حيث المعنى)یہ" (تشبیہ)ی (کون)ہ، بہ (کون)ی (حواری)یان بہ (أنصار الله) لہو (وہقت)ی (عیسی) پی

فہرموون: "کئی (انصاری منہ؟" (حواری) (عیسی) کئی بووین؟ بۆ پٲیان وتینہ (حواری)؟ لہ (کتبی) (سیر) و (تفسیر)، (مسطورہ) ﴿فَأَمْنَتْ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ بہ (حضرت) (عیسی) کہ (رسول) ئ بہر (حق) ہ ﴿وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ﴾ (أساساً) (دعوہ) (ی بۆ (بنی اسرائیلی) بوو، (أصل) (ی) (بنی اسرائیلی) کہ میان (ایمان) (یان پئی ھینا، (طبیعی) (عداوہ) (کہوتہ مہیانی (قوم) و ہکی (قوم) (ی) (قریش) ﴿فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نہوانہی (نصرت) (ی) خواہیان دا، خوا (نصرت) (ی) دان ﴿عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ﴾ لہ سہر دوشمنی خویان، دوشمنی (دین)، دۆستی دہمی، (خزم) و (أقارب).

(سبحان الله) (دین) بۆ (توحید) ہ، کہچی (بش) کردیہ، مایہی (عداوہ) (چ جایہ (اختلاف) (ی) (دین)، (اختلاف) (ی) (مذہب)، (اختلاف) (ی) (مشرّب) و (مسلك)، بہ (أدنی) (خلاف) ئ نہیکہ نہ، مایہی (عداوہ) و (جدال) و (قتال) ﴿فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ﴾ (أنہ) (داخل) (ی) سبہینن بوون، بہ (غالب) (ی) و سہرکہوتی، (أما) نہ بۆ تہماشای (سیرہ) بکہی، ئی (صحیح) کہ (علما) (یانی) ئیمہ (قبول) (یان) کردیہ، (حواری) چۆن (دعوہ) (یان) کرد؟ (تلامیذ) (یان) بہ (أقطار) بلاو کردہوہ، یہ کئی بۆ لای (أناطول)، یہ کئی بۆ لای (رؤما)، (وہکذا إلى الجوانب)، پوویان کردہ (مخلوقات)، (صلب) نہ کران، (إعدام) نہ کران، یہ کئی دی لہ جی (ی) (سعی) زیاتر نہ کرد، زۆر بوون، (لکن) چہند جاران (ملوک) (ی) (روم) و (روما) بہ (دسائس) (ی) (یہود) (مسیحی) (یان) نہ کوشتن، قرانی پئی دہخستن، لہ (عصر) (ی) (بپڑنی) نہوہندہی کوشتن، نیزیک بوو تہواو بن، لہ (مجلہ) (ی) (ھلال) نہ لئی: (مسیحی) لہ نہوت ھل نہ کیشان، ناگری تی بہر نہدان، پئیو باغاتی پئی (تنوین) نہ کردن، "وہ لہ (دور) (ی) چہند (أباطین) ئ دی کاریان پئی کراوہ، (قلم) ناتوانی بینووسئ، تا (قسطنطین) (مسلمان) بوو، (مسیحی) (قوہ) (یان) ساند، بوونہ (صاحب) (ی) (دہولہ) (ت)، نہوجا تۆلہ یان لہ (یہود) کردہوہ، زۆریان بہ بہانہیہ، لئ نہ کوشتن، نہگہر نہو (ماجری) بہ بنووسئ زۆر دریژ نہ بئی.

(مقصدی) (ایجان‌ی) (قرآن) له (اطناب‌ی) (حادثات) لێك ده‌وه، نه‌وجا (حك‌ی) (مساوی) و (مطابق) و (موافق) له‌گه‌ڵ (خارج) وه‌رگه‌ه. (بعد ته‌یی‌ الأسباب) (متوكلاً على الله أن يمدك) (نصرته‌ی) (دین) خودا بده، به (مگوار) هه‌ڵ مه‌كوته‌ سه‌ر توپخانه، به‌ حوشت‌ر مه‌یه، بۆ (مقابل‌ی) (دبابة)، (دائم) له (تجدد) به، (إصرار) له‌سه‌ر (أمر) ی كۆنه مه‌كه هه‌موو شتی (قدیم)یش فری مه‌ده، به (أخلاق) و (صبر) و (متانته) به، (ثابت قدم) به، له‌گه‌ڵ (أفراد) ی (أمة) وه‌ك (بنیان‌ی) (مرصوص) یه‌ك بگرن، به (رقص) و (سه‌ما) و (مشروبات) و (مأكولات) و (ملبوسات) و (مصابه‌ی) (راقصات‌ی) (كاسیات‌ی) (عاریات)، مایه‌ی می‌ردی له‌ قیس خۆتان مه‌دهن، پیاو بن (بكل معنى الكلمة) وه‌ (إلا دائم) ژیر كه‌وتی نه‌بن، ئومیده (إنشاء الله) خودا (رحم‌ی) به (دین) (حق) بكا (نور‌ی) (حق) هه‌لكاته‌وه.^۱

^۱ - (سوره‌ی) (صف) ته‌واو بوو، (صبح‌ی) سێ‌شه‌موو (۸) ی ماهی (ذی الحجة)، (۷) ماهی فه‌ره‌نگی (رأس‌ی) (سنه) ۱۹۴۱ م.

(سورہ الجمعة)

(توبہ)ی (سورہی جمعہ)یہ، (سورہت)ی (مدنیہ)، (أو) (مکیہ) وہ لی
 (مکیہ) بروایم پی نیہ، (عدد)ی (آیات)ی (۱۱)ہیہ، وہ (نزول)ی وہ کی
 (لوح)ی (قرآنی)، (فوق تفسیر)ی (زمخشری) ئہ لی: "دوای (سورہ)ی (صف)
 بوہ" کہ وایی (ایراد)ی لہو (محل)ہ جی خویہ تی (مع آنہ) (نکتہ)یہ زور
 جوانم بہ دلدا ہات، (عرض) ئہ کہین: (إراد)ی ئہم (سورہت)ہ، دوای
 (سورہت)ی (صف)، (نظر) بہ (وقعہ)یہ پوڑی (جمعہ)، کہ لہ (حق)ی (آیہت)
 (نازل) بوو (آنہ) (امتحان)ی (اجری) کراوہ، بو خوگرتنی (مسلمان) آن لہ
 (وہقت)ی (صف)ی (قتال)، دیارہ کہ سی، (جمع)ی لہ (صف)ی نویژ لہ
 (وہقت)ی (امامی) (قائد)ی (اعظم) (ادی)ی (نطق) ئہ کا، (وعظ) بہ سہر
 (قوم) دا دہ خویننی، لہ بہر (لہو)ی (تجارہتی) خوی نہ گری، لہ (صف)ی
 (مرصوص)ی (قتال) - (بطریق الأولى) - خوی ناگری، ئہ وجا (لازم)ہ، (تفریق)
 بکری، لہ (بین)ی (رجال)ی (حرب)و (رجال)ی (معاملہ)، وہ ناگاداری (فقیر)ی
 و برسیاہ تی بن، (فقیر)ی برسی - (خصوص) دوای (زہمان)ی (رسالت
 پہناہ) - تابی (أحوال)ی نیہ، بی (قرآن)و (صبر)و (ثبات)ہ، بو (أمت)ی
 (محارب)، (رجال) بہ (قوہت) (لازم)ہ، (قوہت)ی (عہقل)، (قوہت) (بدن)،
 (قوہت)ی (مال)، (قوہت)ی (غیرہت)، (قوہت)ی (ایمان)، تیرو پرو چوست و
 چالاک چاو تیژ دل (غنی) (خلق الله للحروب رجالاً ورجالاً للقصعة والثريد)
 (ملا)ی بابم (رحمہ تی خوی لی بی) ئہی فہرموو: "لہ (محاربہ) (قارص) و
 (بایزید) - (یعنی) (محاربہ) سالی (۱۲۹۳ھ) - (بعض)ی لہ (أمال)ی کویہ
 ئہ گہ پانہ وہ، ئہ یان ووت: "ساوارمان نہ کولاندیہ" (بعض)ی ئہ یان ووت:
 "تیزیکہ باران بیاری، خانوومان دلوپہ ئہ کا، کہس نی یہ بیپہ ستیتہ وہ" بہو
 (نوع)ی (عذر)و بہانہ ہائہاتن، لہ کولانی کویہ، کہ ئہ خولانہ وہ، ئہ تگوت:
 پولا کرپوژن، (دائم) دہست لہ سہر خہجر "بہ لی (حرب) پیایوی پی ئہ وئی،
 بہ لاف و گہ زاف و خو ہل شہ کاندن نابی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿يُسَبِّحُ﴾ (علی الدوام والاستمرار) ﴿لِلَّهِ﴾ (سبحانه وتعالی) (تقدیس) و (تنزیہ) ی نہ کا ﴿مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ (ذی حیات) و (جمادات)، (عاقل) و (غیر) ہ (عاقل) بہ (لسان) ی (قال)، وہ بہ (لسان) ی (حال)، چوں (تسبیح) ی نہ کا؟ خولہ، نہی گا بہ (انسان)، لو (نقص) ہ، بۆ نہو (کمال) ہ، (دقت) بکہ لہ (ترکیب) ی (اجسام)، بہو (نوع) ہ، کہ (علما) ی (جدید) (کشف) یان کردیہ، نہوجا نہ زانی (کائنات) - (حی) و (جامد) - چوں (تقدیس) و (تنزیہ) ی نہ کا ﴿الْمَلِكِ﴾ پادشاهی (کائنات)، شاہہ نشاهی (موجودات)، بی (مزام) و (معارض) (تصرف) ی تی نہ کا، (کَمَا يَشَاءُ وَيُرِيدُ) ﴿الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ لہ (أَسْمَاءِ) (مسروده) ی (آخری) (سورہ) ی (حشر)، چواری لیترہ (نکر) نہ کا، نہوانہ (لدى التأمل) - زور (مناسب) ن لہ گہل (مضمون) ی (سورہت) ﴿هُوَ الَّذِي﴾ (صاحب) ی نہو (أوصاف) ہ، بہ (کمال) ی (صفات) ی (قدس) ﴿بَعَثَ﴾ ناریدی (فِي الْأُمِّيْنِ) (قوم) ی (أُمِّي) نہ خویندی، بی (قلم) و (تاریخ) و (تدوین)، (واقعا) (عہدہ) لہو (جہتہ)، لہ گہل کورد نہلی ی بران، کوردیش (حتی) نہ مپو - (على الأكثر) - (أُمِّي) ن، (دقت) بفہ رمون لہ (مضمون) ی (آیت)، بہ (بعث في الأميين) ﴿رَسُولاً مِنْهُمْ﴾ نہو (رسول) ہ - (مُطَهَّرٌ) - (مُعْظَمٌ) ہ - (نابغ) ہ، (عبقریہ)، تازہ لہ (مہیدان) ی (رسالہت) (بیان) ی (ملك) و (قدسیہت) و (عزیزی) و (حکیمی) خو ی نہفہ رموی، (حقیقہ) (معجزہ)، (محیی) ہ، خو ی (خاتم الأنبياء) (تألیف) ی (مرحوم) (جلال نوری) ت تہ ماشا کردبا، نہوجا نہ زانی، بوونی (محمد المصطفى) بہ (رسول) چو نہ؟ وہ چہند دورہ، لہ ہہموو (شوائب) و (خیالات) و (اوهام) ی (استیلا) جو یانہ نہو (شخص) ہ، ہہل کہوتنی لہ (أعجب) ی (عجایباتی) (دہر) ہ، (لکن) چ سوود؟ بۆکی نہنوسی؟ کی تی دہ گہ ی نہی؟ (جلال نوری) لہ (مقدمہ) ی (کتیب) نہلی: "خوم لہ (میول) و (مذاہب) و (ادیان) (تجرید) نہ کہم، بہس بہ (عنوان) ی (انسان) ی (مؤرخ) نہو (کتاب) ہ ی دادہ نہیم "نہلین: "نہمہ (کافر) ہ، وہ

(زہندیق) ہ " (مع اُنہ) لہ (کتب) ی (مناظرہ) لہ چہند (مواقع) ی ٹہلّی:
 "(إيجاب) ٹہکا، (معارض) یا (مُسْتَجِد) خوی (ناظر) آن (تجرید) بکا، لہ
 (میول) ی (قومی) و (عنعنات) ی (دینی) و (تقالید)، ٹہزانی ٹہو (حکم) ہ، وایہ.
 (واقعا) (عہرب) زور (مزایا) ی چاکیان ہہبوو، ٹہگہر (تجرید) کرابان، لہ
 (رعونہت) و (خشونہت) و (قساوت) ی (قلبی) و (عداوت) لہ گہلّ یہک،
 (أستاذ) ی (کیمیایی سعادت) ٹہگہر ٹہو (موادّی) (فاسد) ی، ٹہو (أخلاق) ہ
 (خبیثہ) ی لہ (مادّہ) ی (کریم)، یانی وان فہیّ دابا، (حقیقہ) (قوم) ی نایہب،
 (سہرامہد) ی (اقوام) یان لّی پہیا ٹہبوو، بہلی (أستاذ) ی (عظیم الشان) بہ
 (سعی) یہ زور ٹہم، (تصفیہ) ی کرد، ٹہو (قوم) ہ (مختلف) ہ ی کرد بہ یہک، لہ
 پاش ٹہوہ ی کہ پاکی کردنہوہ، بۆ پاکردنہوہ ی (أنام) ناردنی، بہ (مدّہ) یہ
 کہم، (نور) ی (ہدایہت) یان لہ (أفاق) ی (مظلّمہ) بلاوکردهوہ.

ٹہو (رسول) ہ (کریم) ہ ﴿يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ﴾ (آیات) ی خوی - (قوی)،
 (فعلی) - بہ سہریاندا ٹہخوینّی، (تقریر) و (بیان) یان بۆ ٹہکا ﴿وَيُزَكِّيهِمْ﴾ لہ
 (موادّ) (ردّیہ)، (أخلاق) ی (فاسدہ) پاکیان ٹہکاتہوہ، ٹہوی پاک نہبیٹہوہ
 (نجس العین) ہ ﴿وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ﴾ (کتیب) نووسین، ﴿وَالْحِكْمَةَ﴾ - (بجميع
 معنی الکلمہ) برادران (أولاً) (لازم) ہ (تزکیہ) ی (نفس)، پاک کردنی لہ
 (أخلاق) و (أوساخ) ی (قبیحہ)، ٹہوجا (علم)، (علم) ٹہگہر لہ سہر دلی پاک و
 (أخلاق) ی چاک دانرا، (حقیقہ) (صاحب) یشی و خہلکیش، (خیر) لہو (علم) ہ
 ٹہبینن، وہگہر لہ سہر دلی پیس و (أخلاق) ی بہد دانرا، (صاحب) یشی بہ
 (فساد) ٹہچی، وہ (عالم) یش بہ (فساد) ٹہبا، بۆیہ (اہل) ی (علم) ٹہبن بہ
 (حکیم)، (حکیم) ی (مادّی) و (معنوی)، ٹہبن بہ (أكسیر) ی (حیات) ی
 (إجتماعی)، وہ (بعض) ی ٹہبن بہ جہریہزہ، (دجال) ی (مادّی) و (معنوی)،
 زہہرہ ی (حیات) ی (إجتماعی)، یہکّی ٹہبی بہ (مرشد) و (ہادی)، یہکی ٹہبی
 بہ (فضّل) و (عادی) (مغالط) و (مشاغب) و (علیم اللسان، منافق القلب).

(دفعه)یه (سلیمان نظیف بگ) به منی فرموو: "که سم نه دیوه له (أریاب)ی (عمامه)، وه کی توو (محبّی) (معارف)" (عرض)م کرد: "مع أنه، من له (علیه)ی (معارف)ی ئیوه م" فرمووی: "بۆ؟" ووتم: " (معارف) له سه (أخلاق)ی (رزيله)و (مفسده) دانرئ، زۆر بهد (نهاد) ئه بن، ئه گهر نه بنه (أهل)ی (معارف) ناتوانن (ضرر) به کهس بگه یه نن، (أما) که بوونه (صاحب)ی (علم)و (قلم)، به (شراره)یه (دنیا)ی ئه سووتینن، (أما) (أولا) (حسن)ی (تربیه) " (بعده تحصیل)ی (معارف) " فرمووی: " (حقاً) راسته"، "نه بینن، یه ک (سلاح)ه کی به دهسته وهیه، بۆ (صلاح)ی (عالم) (إستعمال)ی ئه کا، (إعداد)ی (بشریّات) پئ (إزاله) ئه کا به کئ تر، (عین)ی (سلاح) بۆ (فساد) (إستعمال)ی ئه کا، برای خۆی پئ نه کوژئ، (بناءً علیه) ئه م (ترتیب)ه زۆر (معقول)و (مقبول)ه".

(أُمّی) (نسبهت) بۆ لای (أُمّه)، (قوم)ی نه خوینده وار، (أُمّی)ن، چۆن له داکی خۆیان بووین، واماین، بئ (علم)و بئ (قلم)، (نّبّی) (ذی شأن) (أُمّی) بوو، به لئ نه گهر (أُمّی) نه با، ئه بایه (إقتباس)ی (علم) له (یهود) یا له (نصاری) بکا، (إنسان)ی خونده وار (مطلقاً) (متأثر) ئه بئ، (إنسان) ته ماشای (بعض)ئ (کتب) ئه کا، ئاگای له خۆی نیه، به (میل)و (ذوق)ی (صاحب)ی (کتاب) (متأثر) ئه بئ، (جنابی رسالهت په ناه)، به یه کئ له و (میول)ه (متأثر) بووبا، نه ده بو، ئه م (ذات)ه (عظیم)ه، که ببیته (صاحب)ی (ده عوهت)ی (عام)، بۆ (جميع)ی (بشر) نه ده بوه (صاحب)ی (دین)ئ و، بئ (میل)و (محابا)و (فرق)و جودایی، چونکی له سه (فطرهت) ما، (دعایه)ی بۆ کهس نه بوو، بهس بۆ (حق).

برام ئه گهر (إنسان) هه ر شت له (کتاب) وه رگری، له و (قید)و له م (حاشیه) بنۆپیه، تا شتئ تئ ئه گا، ئه و کهسه نابئ به هیچ (إنسان) ئه و (إنسان)هیه، خۆ ببیته (أستاذ)ی خۆی، به (نظر)ی خۆی شت بزانی، ئه وانه ی (سه رامه د)ی (إختراع)ن له و (قرن)ئه، زۆریان نه خوندیه، (أما تجربه)و (تتبعات)یان زۆره،

(دائم) له (تفکّر) دابووین، ئارامیان نه‌بوو، تا (مطلوب) یان (کشف) کردیه، وه‌ک (قطب) ی (منطقی) نه‌فه‌رموئ: " (مفکّر) نه‌و که‌سه‌یه، خۆی (نظر) بکا، نه‌وه‌ی به‌پێی خه‌لکی دا بپوا، (مفکّر) نه‌ " (حقیقه) وایه، (طفیلی) یه (لازم) بوو، (رسول) ی ئیمه، (أمّی) بی (أما أمّته) نه‌با - (بالمرّة) - له (أمّیته) ده‌رچئ، (کتابه‌ت) و (علم) له ناویان (تعمّم) بکات، (أقلّ) له‌سه‌دی، هه‌شتای زاناو میرزا بئ، وه‌لای (حقیر) - (قبل کلّ شيء) -، (تربیه)، آغایه به (تربیه) م لا چاتره، له (أفندی) یه بئ (تربیه) ﴿وَإِنْ كَانُوا﴾ (أمّیون) ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ پێش (بعثه‌ت) ﴿لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ (حکما) ی (نفس) نه‌لئ: " (اعتقادیات) و (عواطف) و (میل)، شتئ نه‌ (داخل) ی (عه‌قل) و (منطق) بئ " نه‌مه بو (اعتقادات) ی (باطله) ی (بین البطلان) وایه، (هیکل) ی دروست نه‌که‌ن له خورما، نه‌ی په‌رستن، که برسی یان بوو، نه‌ی خۆن، نه‌مه (داخل) ی چ (برهان) و (منطق) ه؟ سه‌گ نه‌په‌رستی، ماسی (تقدیس) نه‌کا، (عجل) نه‌کاته (إبن السماء) نه‌مه چیه؟ نه‌و (میول) و (عواطف) ی (فاسده) به‌چی (إزاله) نه‌کرئ؟ به (برهان) و (دلیل) و (أقیس) ی (منطقی)؟ (حاشا).

سالتی (عمر پاشا) ی (ایاله) (هیکل) ی (ملك) ی (طاوس) ی نه‌هینا، فری نه‌دا سه‌رعه‌ردی، به‌قۆنده‌ره نه‌چوو هه‌ری، پێ له‌قه‌ی پیندا نه‌دا، (داسنی) یه‌کا نه‌گریان، نه‌یان زیرپاند، یه‌قه‌ی خۆیان نه‌دپێ، (زید) ه (میل) یان (شدید) نه‌بوو - (مع أنه) - نه‌بایه، به‌جاری ده‌ست له (ملك طاوس) هه‌ل گرن، (عباده‌ت) ی نه‌که‌ن، نه‌وانه، به (مدارا) یه (حکیمان) ه - (تدریجاً) - (ممکن) ه چاره‌یه بکریئ، (شه‌ده‌له‌یی) به‌چی وا خۆیان گۆپی‌یه؟ خۆیان له (عه‌قل) و (دین) و (علم) و (عرفان) کردیه، (میل) یکی که‌رانه‌یه، به (عه‌قل) چاره‌ناکریئ، وه‌ک (غۆستاف لۆبۆن) نه‌لئ: " (مثل) ی (عموم) ی هاته‌ جوّش و خپوّش، (عه‌قل) خۆی ناگریئ، وه‌ک قانگه‌ لاچک با نه‌ی با " خوا چووینه ناو زگی (مریم) ه، خۆی کرده (عیسی)، (إلهی) چوو ه ناو زگی مانگا، (مقدّس) بوو، نه‌و (اعتقادیات) ه، - (أساساً) - له (إضلال) و (إغواي) دا، (إبلیس) یه، که‌مئ به (میل) و (عواطف)

(تبدل) نہ کا، (امحا)ی (غایہت) (مشکل) نہ بی۔ (ضلال)ی (خفیف) (ممکن)ہ چارہ یہ بکری، کہ سئی بہ (نظر)و (فکر) (اعتقاد)ئی (حاصل) نہ کات، (دلیل)ہ کہی (نظر)ی تیاہ، (أَمَّا) نایزانی، لہ (دلالہت) لہ (جہت الدلالہت) (غافل)ہ، ہر کہ (ایفاظ)ت کرد، (موقع)ی (نظر)ی بؤ (بیان) بوو، نہ گہر (طبعاً)، (عنود) یا (حسود) خود پہ سند نہ بی، بہ ناسانی (قبول)ی (إرشاد) نہ کا، دیارہ (درجات)ی (ضلال) (متفاوتہ) (بعض)ہ کی زؤر (بدیہی) و ناشکرایہ۔ خودا نہ و خودایہ، لہ (أَمّی)نانی (عہرب) (رسول)ی داوان ﴿وَأَخْرَجَ﴾ (غیر)ی وان ﴿مِنْهُمْ﴾ لہ (أَمّی)یان، (غیر)ی (عہرب) لہ (أَقوام)ی (بشر) - وہ کی (عرض) کرا -، کورد لہ ہموو - (أَقوام) - (مناسبہ)ی (أَمّی)یان، لہ گہل (عہرب) آن زیتہ، نہ وانہ ﴿لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ہیشتا بہ وان رانہ گہ یشتینہ، (أَمّا) بہ قوت حکمت و پرا نہ گہن، (طبیعی) نالین: "لہ ناو (عرب) بؤ (أطراف) بلاونابیٹہ وہ (أَقوام)ی دی پی پناگہن" نہ و (آیت)ہ (شاهد)ہ لہ سہر (عموم)ی (دہ عوہت)ی (نبوی)، (نبی) (أَمّی) نی ہموانہ ﴿ذَلِكَ﴾ (بعث)ی نہ و (رسول)ہ، لہ (أَمّی)یان، بؤ (أَمّی)یان ﴿فَضَّلَ اللَّهُ﴾ إحسان پی کردنی خواہہ ﴿يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ (رسالہت)و (نبوہت) شتی نین، (مکتسب) وہ یا (مخصوص)ی (شخص)ئی (دون) (شخص)ئی، یا (شعب)ئی (دون) (شعب)ئی، (مؤہبہ)ی (إلهی)یہ بہ ہر کہ سئی (إرادہ) کا، نہی بہ خشئی، وہ (بعض)ی (أُمور)ی (فطری) نہ وہی (عائد)ی (قوہ)ی (روح)ہ، وانہ بی، نہ وہی خوا بؤ (رسالہت) (اختیار)ی نہ کا، لہ (ذات)ی خوی دا شایان بی، بؤ (اختیار)و (إصطفا)ی خوا ﴿وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ گہ وہ پی و (امتیاز)و (کمالات)ی (صفات)ی (کبریائی) لہ (ذات)ی (أقدس)ہ، (واقعا) (إرسال)ی (رسول) لہ (إحسان)و (لطف)ی خواہہ، (بشر) بی (رسول) نہ دہ بوو، (بشر)ئی تہ واو - (خصوصاً) - (بعث)ی (خاتم)، لہ و (جہت)ہی بی (نہایت)ہ، وہ (خاتم)ی (رسالہت) لہ سہر (أحمد)ی (مختار)، (رحمت)ئی نہ دہر (رہمت)ہ، (إختلاف)ی (أدیان)و (مذاهب)و (طرائق)و

(شعوب) و (قبائل) و (لُغَت) و (عناصر) و (سیاسہت) و (ادارہ) و ہختہ (عالم) ی
 (بشریّت) (محو) کا، نہ گہر (العیاذ باللہ)، (رسالت) مابا، ہزار ہندہ،
 (اختلاف) و شہر و شہر (عداوت) و (بغضاء) نہ بوو، (مع آنہ) (رسالت) نہ مپو
 (محالہ)، (رسول) بی چی نہ کا؟ چ (معجزہ) یہ نہ نوینی؟ نہ بی (خوارق) ی
 (مخترع) آن، تیک دا، (لکن) (امّت) بہ راستی، (احتیاجی) بہ (ملا) ی چاک
 ہہ یہ، (ملا) ی بہ (قوّت) بہ (متانہت) ی (دین)، ناگاداری (ادیان) ی (مختلفہ)
 (نقاد) ی (ذہن)، (صافی)، بی (میل) ی (قومی)، (اولاً) (شرع) و (اعتقادیات) لہ
 (غلّ) و (غشّ) (صاف) کہن، سی (نوع) ہ (تفسیر) یہ کی بّو (سواد) ی (اعظم)،
 یہ کی بّو (اوساط)، یہ کی بّو (اعالی) دانین (خرافات) و (اساطیر)، لہ (تفسیر) و
 (احادیث) فری دہن، (دین) ی پاک و خاوین، (روحی) و (خفیف) وہ بہ (نشاط)
 (سعی) و (عمل) بّو (دنیا) و (آخرت) بکہن ﴿مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ﴾
 خویندوویانہ، (تکلیف) ی (عمل) پی کردنیان لی کراوہ ﴿ثُمَّ﴾ ﴿بَعْدَ الْعِلْمِ﴾ ﴿لَمْ﴾
 ﴿يَحْمِلُوْهَا﴾ ہلّیان نہ گرتیہ، (یعنی) (عمل) یان پی نہ کردیہ، ﴿كَمَثَلِ الْهَمَارِ﴾ بّو
 (حماقت)، (حمار) بووینہ (ضرب المثل) وہ کی کہریکی ﴿يَحْمِلُ اَسْفَارًا﴾
 (کتب) ی گہورہ گہورہ، بہ (غیر) ی (تعب)، کہر لہ باری (کتب) چ (استفادہ)
 نہ کا؟ چاک و ابوو، نیمہ خومان لہ و (تمثیل) ہ، دوور خہین، ہم (قرآن) ی
 بزائین، ہم (عمل) ی پی بکہین، نہ تہنہا بہ (آیات) ی (طلاق) و (صلاۃ) بہ
 (آیات) ی (کون)، بہ (آیات) ی (تربیہ) و (اخلاق)، بہ (آیات) ی (ادارہ) و
 (سیاسہت) بی (دسیسہ)، بہ (آیات) ی (اجتماعی)، (آیات) ی (وجود) و (ایثار)،
 (آیات) ی (بذل) ی (روح) و (مال) (آیات) ی (کسب) ی (کمال)، (آیات) ی (تفکر)،
 (آیات) ی (تذکر) (آیات) ی (انذار) و (اعتبار) فاعتبروا یا اولی الابصار مہلّین:
 " (آیت) لہ (حق) (علما) ی جوان، (وارد) بوہ، نیمہ ہونین " بہلّی ہونین،
 (اما) خوتان کردنہ ہوو، بنورنہ (تفسیر) ی (قصاص) آن بنورنہ (تفسیر) ی
 (شیع) آن، (زخارف)، (خرافات) یان، (عادة)، شاہنامہ یہ (علی) (شرح) نہ کہن۔

کهس نابیی (عمل) به (قرآن) بکا، نابیی کهس (تفسیری) کا، بۆ (عبادهت) بیخوننه وه، (ادراک)ی (معنا)ش (لازم) نیه ﴿بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ دياره (عمل) پی نه کردن له (معنا)ی (تکذیب)ه، (ترکیب) (جمله) (مُصَدِّرٌ) به (بئس)ه وه به (نغم)ه، به کوردی (ادی)ی (مشکل)ه ﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ (حقیقه) نهو (نوع)ه (ظالم)انه، (استعداد)و (قابلیه)ی (هدایهت)یان نه مایه، (طور)یان (طور)ی تره ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا﴾ جووله کهی (أمت)ی (حکیم)، (عدوی) (أحمد)ی (مختار) ﴿إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ﴾ (زعم)ه کیان هه به به لکوو لایان (یقین)ه، نه لئین: ئیمه (أحباً و) (أبنا و) (أولیا)ی خوداین، (بنی اسرائیلی) (شعب الله)یه، (باقی) (طفیلی)ن، (جنهت) بۆ ئیمه، له جوان به ولاره، هیه کهس ناچیتته به ههشت "﴿مِنْ دُونِ النَّاسِ﴾ (حُب)و (ولایهت) (خاص)ی ئیوهیه ﴿فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ﴾ به (حرب) یا به دل و زویان ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ له م (دهعوا)یه، کهسی لای وایی له (أحباً)ی خوایه، ئاره زوو نه کا، زوو بچنه ده ر له م (دنیا)یه، (دنیا)یه (دهنی) پر له بۆگه نی (بدنی) ﴿وَلَا يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا﴾ (أصلاً تمنی)ی نا کهن، زوری نه که رهینن ﴿بِمَا قَدَّمْتُمْ أُبْدِيهِمْ﴾ نه فه رموون: "﴿کفر و) (معاصی)﴾ نه بی خویان له دلدا (معترف) بن به م (کفر و) (عصیان)ه؟ ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ﴾ (علی نفسه أو علی غیره).

وايزانم (مراد) (تمنی)ی (موت)ه، له (میدان)ی (قتال)، (قتال)ی (فی سبیل الله)، ئیمه (حالا) له ته کی (صف)ی (قتال)ین، (ویا و) (طاعون) و نه مانه، له (قرآن) نافامریتته وه، جی ی نیه، وه باس له وی نیه، جوو (سبب) به کرده وهی خویان، له گه ل یه ک، وه له گه ل (أقوام)، وه (دول)ی هه م (جوار) - (بالمره) - نه شکان، ترسیان (غالب)ه، (حتی) (تأثیر)ی له (سلاله)ی کردینه، نه مپوش باز نه و ترسنۆکه ن، (غیرهت و) (جسارهت و) (شهامت)یان نیه، (عه ره ب)ه کانی تازه بوو بوونه جوو، (قوه)ی (عه ره بی)یان مابوو، (نوعاً ما) (مقابله)یان نه کرد، (أما) نه ویش چ نا، (حتی) ترسیان، له (مؤمن) آن زیاتر بوو، له ترس

خوا. لو چہند شہوانہ (أحمد دباغ) (ذات)یکہ لہ (أهل)ی (فلسطين) ہاتیتہ (عراق)، نہ مسال لہ (متوسطہ) ہ (مدرسہ)ی (کویہ) ووتی: "نیمہ ہاوار نہ کہین: لہ دەست جوان، نہ مان کوژن، تالانمان نہ کہن، (حاشا) وانیہ، دروہ، (جماعت)ی زۆر لہ جوان، (مکمل)و (مسلم)، ناتوانی بہ رابہری (مسلمان)ی پراوہستی، (لکن) (عسکر)و پولیسی (انگلیزی)، (مدافعہ)یان لہ سہر نہ کات، نیمہ بہ بہر تہنگان نہ دەن."

جوو ترس و (حب)ی (مال)و (حیات) (استیلا)ی بہ سہردا کردینہ، نہ گہر بہ (حیلہ)و (دسیسہ)و (مدارا) وکلکہ کوتہ، ئیشیان بۆ چووہ سہر، باشہ، وہ (ال) چیان پئی نا کرئی، بۆیہ (أبدأ) ئارہ زووی (موت) نا کہن، (حیات)ی بہ (ذلت)ی ہزار ہزار ہندہی (موت)ی بہ (غیرت) لایان خوشترہ. (صدیق)ی (أكبر) بۆ (قائد)ی (أعظم) (خالد) بن ولید)ی نہ نووسی: " (طلب)ی (موت) کہ، تا بگہیہ (حیات) (قائد)ی (أعظم) بۆ سوپا ہسالاری (ایران) نہ نووسی: (لہ شکری من ئارہ زووی کوژدان کردینیان، زیترہ، لہ ئارہ زووی ئیوہ، بۆ حیات) (بعضاً) نہینووسی: نہ و ہندہی ئیوہ (خمر)تان پئی خوشہ، (عسکر)ی من مردنیان، پئی خوشترو بہ (إشتہا ترہ) وایہ (قوم)ی (استحقار)ی (حیات) نہ کا ناگاتہ (حیات)، لہ مردن ترسان، کاری مہردان نیہ، زپہ (واعظ)و زپہ (شیخ) (أمہ)یان لہ مردن ترساند، (غلط)یان کردن. سہیری بہ ختی واژۆن، (قوم)ی نیمہ (نظر) بہ (عدو) زۆر کہم دە ترسن، (حیات)یان زۆر خوش نہوئی، بہ (نظر) خوبہ خو، (حیات)یان لا گہ لی بئی (قیمت)ہ برا برای نہ کوژی، لہ سہر کوتکہ جۆیہ، دوو مست تۆک ﴿قُلْ إِنْ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ﴾ لہ بہری مہلدین ﴿فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ﴾ بہ (حرب) نا، بہ (أنواع)ی (أمراض)، (عامۃ، خاصۃ).

(وَمَنْ لَمْ يَمِتْ بِالسَّيْفِ مَاتَ بِغَيْرِهِ)

تعددت الأسباب والموت واحد

نہلین: (حضرت)ی (خالد بن ولید) کہ ہاتہ مردن، گریا، ووتیان: "بۆ نہ گریہی؟" فہرمووی: "لہ سہر تا (قدم) لہ (حروب) برینم ہینا، نہ مردم بہ

مردنؑ بہ (شرف) " (یعنی) لہ - (میدان) ی (قتال) - ئیستا وہ کی پیری ژنان لہ سہر جی نہ مرم، بویہ نہ گریم " یا خوا نہ و (امّہ) ی رقی لہ (خالدی بنی ولید) نہ بیٹہ وہ، ہر (رہ زیل) و رسوائی بمری۔

(اما) (مسئلہ) ی فرار لہ (وبا) و (طاعون)، نہ مرقّ (حق) نیہ (ملا) یان گفت و گوی لہ سہر بکہن - (من حیث الحرمة والکراهة) - (طبّی) (واقی) (آثاری (حسنۃ) ی دیارہ، ہزار جار با (امّہ) لہ بہر (موت) ی بنی ہوودہ ہلّی، (اما) (استقبال) ی (موت) ی بہ (فائدہ) بکات، (الیوم) (قرّ من المجذوم فرارک من الاسد) (معلوم) ہ، (اطبّا) (مکافحہ) ی (طاعون) نہ کہن (مقرّب) یان (کشف) کردیہ، نہ و (جراثیم) ہ (خبیثہ) نہ کوژن (مع انه) گہ لی (علما) ی (صحاب) ہ، (تجوین) یان داوہ، (عمرو بن عاص)، (امر) ی دا بہ بلاویونہ وہ، لہ (وہقت) ی (طاعون) ی (شام)، (تحفظ) بہ گوپڑہی (قواعد) ی (طبّی) (واقی)، (لازم) ہ، (سعادت) مہند (قوم) یکہ، لہ مردن نہ ترسی و (سعی) کا، بنی ہوودہ نہ مری، سہرکہ وتنی (قوم) - (حتی) - (اختراعات) ی (مدہشہ)، (نتیجہ) ی (استحقاق) ی (موت) ہ، (بذل) ی (حیات) ہ نہ مرقّ کہ سی (أحوالات) ی (جندی) (المانی) ببینی، جی (انکار) ی نامینی، کہ (خوشونت) (حیات) و (استحقاق) ی (موت)، مایہی مہردی (تفوق) ہ ﴿ثُمَّ﴾ (بعد ملاقات الموت) ﴿تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ (سِرّ) و (علن)، (مُظْهِرٍ) و (مُظْمِرٍ)، (مَعْمُولٍ) و (مَنْوِيٍّ)، (معقول) و (محسوس) ﴿فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ (عامّ) و (خاصّ)، و ابزانم جوو لہ بہر (امر) بہ (جہاد) باری (تورات) یان نہ برد، ئیو وانہ بن، (دائم) بؤ (جہاد) (مہیّا) بن ترس بہ دل مہدہن، (حبّی) (دنیا) و (دبّی) (حیات)، نہ بیٹہ (باعث) ی مردنتان، خوّمہ کہ نہ (ممثل) ی (یہود)، (دائما) بؤ (عیش) ی (دنیا) و (قیامت) تی بکوشن ﴿إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ﴾ بؤ نویژ (ندی) کرا، وہ کی ئیستا لہ (کویہ) (عادہت) ہ، نہ ختی پییش (وہقت) لہ بازار بانگ رادیین (الاصلاة یا امّہ محمّد، الصلاة) ﴿مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ﴾ لہ پوژی (جمعہ)، کوردی نہ لی: "جوعمہ" وادہ نہ کہ وی (جمعہ) پییشی (حادثہ) و (نزول) ی (سورہت) (تقرری) کردیہ

﴿فَاسْعَوْا﴾ چوست و چالاک، بئ سستی و تہواناو تہنبہ لی، بپۆن ﴿إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ﴾ (یعنی) (خطبہ)، بۆ (استماع) ی (خطبہ) بپۆن بۆ (مزگہوتی گہورہ)۔
 دیارہ (مقصد) لہ (جمعه)، (خطبہ) یہ، نویژ ھہ موو پۆژی ھہ یہ، (قوم) ی بچتہ
 مزگہوت، کوپینہ و گوی یان لہ (خطبہ) نہ بئ، یاخود گوی یان لی بئ وھ تی ی
 نہ گہن وھ کی (کوردان) چ (فائدہ) ی ھہ یہ؟ (خطبہ) ھفتہ بہ ھفتہ
 (دھرس) یکی (عمومی) یہ، بۆ (فہم) ی (لازم) ھ تۆر (سعی) بکری (معلوم) ھ
 (تعلیم) ی (عربی) بۆ (قوم) ی (کورد) - (مثلاً) - (مشکل) ھ (أما) (ترجمہ)
 یاخود (خطبہ) یہ بہ زوبانی (قوم)، دانانی بۆ (ملا) ی (خطیب) (سہل) ھ، با
 (أركان) ھ کانی ھہ مووی (عربی) بئ، (وہ عظ) ھ کہ کوردی بئ (مثلاً)، (لازم) ھ
 (خطبہ) نوی بئ، بہ گویرہ ی (أحوالات) بیگوپن، (لکن مع الاسف) نہ مپۆش -
 (على الأكثر) - کۆنہ (خطبہ) ی ھوت سہد سال پپش نہ مپۆ، دانراو نہ خوونن۔
 باوہر نا کہ م لہو (عصر) ھ، (غیر) ی بابم وھ من، کہ س (خطبہ) ی نوی ی خوی
 بہ (نسبت) (حال) و (وہقت) بخوینن، (وعلى الأكثر) (ملا) ی تۆر گہورہ بہ
 (قیمت)، (خطبہ) ناخوونن، پیاوی (عادی) لہ بازار ھل نہستی، نہ چپتہ سہر
 (منبر)۔ چوومہ (موصل) - (بعده) - چوومہ (بغدا)، تۆر (متأثر) بووم،
 (تأسف) م کرد، بۆ نہو (منبر) و (محراب) آنہ، (منبر) ی (أعظمیہ)، (منبر) ی
 (آستانہ)، (حیف) سہد (حیف)، یہ کئی وھ کوو بابم، لہ سہر نہو (منبر) آنہ
 نہ خوونن (قُبہ) ی مزگہوت نہ ھینیتہ ھہ ژان! (أكثر) ی (خطبہ)، (خطبہ) یی تۆک
 و نيسك و (عاشورا) وشتی وایہ، (علاوہ) ی نہم (سیئات) ھ لہ ھہ موو مزگہوتی
 (مرقد) یکی لی ھہ یہ، (أنہ) (خطبہ) بہ ناوی نہو (ذات) ھ نہ خویندری، وھ ی لہو
 (بلعت) ھ!

نازانم تاکہ ی نہوہ (دوام) نہکا؟ (لطیفہ): وامزانی یہک دوو سال، پپش
 نہ مسال (مدیر) ی (أوقاف) ی (بغدا) (امر) نہکا: (جمع) ی لہ (علما) ی

(دارالسلام) لہ (دائرہ) کوبینہ وہ (ملا) یان لہ (میعاد) دا ٹہ چن، (مدیر) ٹہ فہرموئی: (لازم) ہ ٹہ و کونہ (خطب) آنہ (ترک) کھن، (خطبہ) ی نوئی دانین، بہ گویرہی (ظروف)، چی (لازم) ہ، بہ سہر (عباد) ی خوا (قرائت) ی کھن (ملا) یہ کان ٹہ فہرموون: زور باشہ، (لجنہ) یہ لہ (علما) ی (بلغاء) (تشکیل) نہ کھین، (دیوان الخطب) ی دانین، (بعده) (ولی الأمر) (امر) کا، لہ سہر (منابر) ی (عیراق) ٹہ و (خطب) آنہ بخووند ریتہ وہ یہ کئی لہ (ملا) یان- (ناقل) ناوی نہ دہ زانی- ووتی: من قسہ یہ ٹہ کھم، بہ (مساعده) ی ٹیوہ: ٹہ وہی نوئیژی (جمعہ) ٹہ کات، چہ قال و (بقال) و کت و کورو (تقاویت) و (حمال) و پینہ دوزن ٹہ وانہ (خطبہ) کانی کونیان لی دہ وہ شیتہ وہ: ہر (وہقت) ی (وزرا) و (نواب) و (اعیان) و (اعمدہ) و (اساطین) و (زعما) و (رؤسا) ی (بلد) ہاتنہ (جمعہ) بہ (طبیعت) ی خوی، (خطیب) (خطبہ) ٹہ گوپی: (لسان) (تبدل) ٹہ کا ٹیستا (خطبہ) ی (عصری) بۆ کئی دانین؟ بۆ کئی بخوینیتہ وہ؟ (ناقل) ووتی: گہ لی (لوم) و (تحقیر) یان کرد (أما) (حقیقہ) شایانی (ثنا) و (تبجیل) ہ.

(تعدد) ی (جمعہ) (جوان) ی ہ یہ؟ نہ؟ بہ چہند کھس دروست ٹہ بی؟ (مجتہدین) ی (کرام) (خلاف) یانہ، (لکن) ٹہ وہی (حق) بی، ٹہ مہ تہ: تا (ممکن) بی، لہ یہک جی (جمعہ) بکری، (سیدی آلوسی)- کہ (طرف) داری (قول) ی (امام) ی نوئی خوی ٹہ کا- لہ (موقع) ی (نقل) ٹہ کا- لہ (حضرہ) ی (فاروق) ی (اعظم) (امر) دہ فہرموئی: لہ جیہ، کہ (فتح) تان کرد، یہک مزگہ وتی تیا دروست کھن، مہ بادا بییتہ مایہی (تفریق) ٹہ وہ (حقاً) (معقول) ہ، (مقبول) ہ، تا (ممکن) بی (تفرقہ) نہ بی: (تعدد) بہ (نسبت) ی (کثرت) ی (نفوس) ٹہ بی: (ہولیر) لہ دو جی باشہ، (کرکوک) چوار جی، (بغدا) ہشت، زیتہ تا. لہ (بغدا) مزگہ وتی زہ لام زہ لامیان دروست کردیہ، بۆ (جمعہ) (لکن) ٹیستا (اکثر) ی بۆشن، (حکومت) نازانی چیان لی بکات، خوزی (اکثر) ی (معمل) ی (اسلحہ) بان، شاری دوو (ملیون) (نفوس) ی

هه بئ، (قابل) نیه، له (موقع) ئی گریبنه وه؛ ئه گهر قه له بائخ بوو، له (میکروفۆن) (خطیب) دهنگی خۆی بلوکاته وه پاره که، پێش (موسم) ی (حج) چهند (کلمه) کم نووسی؛ (دائرا) به (خطبه) ی (خطیب) ی (عرفات) - (لایق) وابوو، (ملک عزیز) خۆی (خطبه) بخوینئ، (محطه) ی (رادیۆ) لای دروست کهن، له (آفاق) ی (اسلامیه) گوئیان له (خطبه) ی (ملک) بئ (تعدد) ی (جمعه)، (موجب) ی (تفرقه) یه، له (سالف) ی (زمان)، له (مرکزی) (حکومهت) ی (سلطان مظفر) ی (جمعه) بهس له (جامع) ی (قلعه) ئه کرا، (شیخ محمد سعید) (سعی) کرد، که (جمعه) له (خانقا)ش بکری، که شماکهشی زۆر بوو، (حتی) (فتوی) یان له باپیرم (حاجی کاک ملا اسعد جلیزاده) (طلب) کرد، (فتوی) ی به (عدم) ه (جوان) دا، دوايه به (امری) (ملوکا) نه (رخصهت) درا (عداوهت) کهوته (بینی) ی دوو (طائفه) ی گه وره ی (ههولیر) ئی (حالا) دوام) ئه کا، (وهقت) ی له (ههولیر) (تعدد) ی (جمعه) له چوارو پینچ تیپه پئی، (لطیفه): (مشهور) بوو پۆژی له (ههرتل)، خه لکه که (معطل) نه بن، بۆ (ادای) ی (جمعه)؛ (خطیب) دیار نابئ، له (میعاد) دابئ گاوانی گوندی ئه لئ: ماراوه ستاین؟ "له بهر (امام) ی؛ دیارنیه (خطبه) ن بۆ بخوونی ئه لئ: به خوا ئه متای (خطبه) وا له به ره، ئه وه ندهم گوئی لئ بوه؛ هه موو (جمع) آن هه ر ئه و (خطبه) خوندرايه؛ گه ر ئه لئین: ئه زی (خطبه) بۆ ئه خوونم، چ (فرق) ی هه یه؟! " (اما) من خۆم دیم، پۆژی له سه ربانی (حوض) ی مزگه تی خۆمان دانیشتبووم، پیاوئ هه روا سه ره تاتکیی ئه کرد و ئه گه پرایه وه؛ منیش بانگم کرد: براده ر چ ئیشته به من هه یه؟ ووتی: به لئ، ئه زی (شاوری) م، زۆر له میژه، (خطیب) ن هه ریه ک (خطبه) ئه خوینئ، له بهر دلی بیژایه؛ ئه گه ر (امرات) کردبایه، (فقئ) یه، سی چوار (خطبه) ی (جنابت) ی بۆ نووسی باینه وه، زۆر (معنون) ئه بووین " (الحاصل) (جمعه) ش وه کی (حج) بئ (فائده) ده رچوو! (هینهت) ی (اجتماعی) له م دوو (روح) ه (محروم) بوو، (سعی) بکه ن بۆ (إصلاح) ﴿وَدَّرُوا الْبَيْع﴾ کرین و فروشتن له و

(وہقتی) (ترک) کھن؛ مہکرن مہ فروشن؛ (نفسی) (بیع) (حرام)۔ لہ
 (اوانل)ی (تشکیل)ی (حکومت)ی (عراقی)ی گوی یا (عمر)و (علی)
 (مصالحہ)یان کرد؛ (سُنی)و (شیعی) پیک کہوتن؛ (یوسف سویدی)و
 (محمد صدر) (متحد)بوون، لہ سہر نہ وہ، پوژی (جمعہ)یان (اختیار)کرد، بۆ
 (تعطیل)؛ وہ (مجتہد)ئی (جعفری)۔ بن (مبالات)و بن شہرم - بہو (آیت)ہ
 (استدلال)ی مینا، لہ سہر (تعطیل)ی پوژی (جمعہ)۔ (سبحان اللہ)، ہیچ
 (ملا)یہ (ردی) لئی نہ دا ﴿ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ (خصوص)،
 (استماع)ی (خطبہ)ی (نبوی) لہ مہ موو (دنیا) (خیر)ترہ، نیمہ لہ
 (کتیب) آن ٹہ بینین (خطبہ)ی (رسول اللہ)ی (ﷺ)، ئی (ابوبکر)و
 (عمر)و (عثمان)و (علی) (رضی اللہ عنہم) وہ گہ لئی لہ (ائمہ)ی (عظام)و
 (ملوک)ی (کرام)، (تہرزی) (خطبہ)یان وہ کی (خطبہ)ی مہ نیہ، (اُمّا)
 (اکتفا) بہ (الحمد للہ) وہ کی لہ (امام)ی (ابو حنیفہ)ی (نقل) نہ کھن؛
 (حقیقہ) بن (معنا)و (فائدہ)یہ؛ (نفسی) (بیع) (حرام)ہ؛ (مبیع) (حرام)
 نابن؛ وہ کی خواردنی پاک و (حلال) لہ (ظرف)ی زبردابی خوی (نفس)ی
 (اکل) (حرام)ہ؛ (ماکول) (حرام) نیہ ﴿فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ﴾ نوپژی (جمعہ)
 بہ جن ہیندرا؛ نہ مہ (قضا)ی (لغوی)یہ، (اصطلاح)ی (اصول) نیہ دیارہ
 (خطبہ) پینشی نوپژہ، لہ جیژنان (خطبہ) پاشی نوپژہ، (اول) نوپژی
 (جمعہ) کئی کردیہ تی؟ وہ بہ چ (وجہ) کرایہ؟ (خلاف)یان مہ یہ (سیدی
 آلوسی) (تفصیلات)ی (ادی) فہ رموہ؛ نوپژی جہ ژن، لہ (زمان)ی
 (رسالہت پہناہ)، لہ (مدینہ)و چہ ند دی پیدہ دی - لہ دہرہ وہ - کرایہ؛ (واقعا) لہ
 (زمان)ی (خلافت)ی (عباسی) نوپژی جہ ژن، نۆر لہ (شعشع) ہ بوو وہ کی
 نوپژی (جمعہ)ی؛ لہ (زمان)ی (سلطان عبدالحمید خان)ی (ثانی) (عثمانی)
 - (مع الأسف)۔ (شعشع)ہی (دین) نہ ما؛ (خصوص) نوپژی جیژن بہ گوپڑہی
 (مذہب)ی (امامی حنفی)؛ چ تام و (لذہت) یکی نیہ؛ (سبحان اللہ)

(خلاف) چی به (مسلمان) آن کرد؟ نوێژی جه ژن (رسول الله) (على ملا الناس) کردیه تی، له (ركعت) ی (أول) (قبل قرائته) ی (أم الكتاب)، حهوت (تكبير) له (بين) ی (تكبير) آن (سبحان الله والحمد لله ولا إله الا الله والله أكبر) له (ركعت) ی (ثاني) باز - (قبل القراءة) - پینج (تكبير مع التسبيح) - ئەمه (مختاری) (امامی شافعی) یه؛ (حقیقه) زۆر به (لذته) له (ركعت) ی (أول)، سێ (تكبير)، (قبل القراءة)؛ له (ركعت) ی دووهم، سێ (تكبير) (بعد القراءة)، له (بين) آ (تسبيح) نیه؛ (ربی) ئەمه چۆن ئه بێ؟ شتی به دزی نه بێ، یه کێ وای دیبێ، یه کێ به (نوع) ئێ تر، (مامومی) به (مذهب) ی (حنفی) (فاتحه) ناخوونی، به (مذهب) ی (شافعی) ئه وه موو (حنفی) یانه، نوێژی (جمعه) و (جماعات) یان به تالێ، (شوافعه) ئه خوینن، لای (احافه) هه موو گوناهاکارن! (سبحان الله) (اجتهاد) چی ئه کار؟ ئه گهر (اجتهاد) مابا، ئه با (اسلامه تی) چی به سه ری؟ که نوێژ (ادی) کرا ﴿فَانْتَشَرُوا فِي الْأَرْضِ﴾ بَلَّو ببنه وه، بۆ (مصلح) ی (دنیوی) (حظ) ئه کهن، هه یج گیرمه بن، دیاره په کی هه یج شت، له سه ر ئەم (تسبیحات) ه ی (حالا) کرایته (ورد) - نه که وتوه ﴿وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ﴾ (معامله) و (طلب) ی (ربح) و قانزاج بکهن، (حقیقه) ئەمه چی به تی، (أما) (طلب) ی (علم) وه کی له (ابن مسيب) ی (نقل) ئه کهن، یا (عیاده تی) (مريض) و (حضور) ی (جنازه) و (زیاره تی) براده ری (دینی)، وه ک له (ابن عباس) (نقل) کراوه (حقیقه) (غیره) (مفهوم) ه؛ لای (بعض) ئێ له (علما) ی (فقه) ئه و (امر) ئه بۆ (وجوب) ه؛ ئه فه رموون: له پاش نوێژ گیربوونیان دروست نیه (أما) (جمهور) ی (علما) له سه ر (خلاف) ی ئەم قسه ن ﴿وَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا﴾ له هه موو چی له هه موو (وهقت)، له یادی خودا دابن، له یادی (غافل) مه بن ﴿لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ﴾ به (سعاده تی) (دارین) ئه گهن. (مسلم) (مكلف) ه، به (إصلاح) ی (دین) و (دنیا) باره ها گفته ئەم: باری دیگه ر میگویم: (دین) بێ (دنیا) (دوام) ناکا، یاخود زۆر بێ هیز ئه بێ (لکن) ئه و (ذکر) ه ی (قسم) ئێ له (مسلمان) آن ئه ی

که‌ن به‌و (حای) و (حوو)یه، لام وایه، له (اثر)ی دهر نه‌که‌وئی، ناوی
 خوایان، ناوێرم بلێم: "خوایان لا سووک نه‌بین" به‌لێ (ذکر)ی به‌ (ادب) و
 (خضوع) و (خشوع) - (مع‌التفکر) له (حلال) و (عظه‌مه‌ت)ی (کبریائی) -
 زۆر به‌ (فائده)یه، مه‌تا (هه‌یه‌ت)ی خوای (استیلا)ی دلان بکا، چاتره
 ﴿وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا﴾ له (کتب)ی (احادیث) (نقل)
 نه‌فه‌رموون: (بینا) (جناب)ی (رساله‌ت په‌ناه) له‌سه‌ر (منبر) (خطبه)ی
 (جمعه)ی نه‌خوند، کاروانی (عبدالرحمن بن عوف) هاته‌وه، نازووقه‌ که‌م
 بوو، (اسعار)بالا بوو، (اکثر)یان برسی و (فقیر)بوون، له‌خۆشیان ناگایان
 له‌خۆ نه‌ما، بلآو بوونه‌وه، بۆ پێشه‌وازی (قافله)، که‌میان مانه‌وه،
 (مشهوره)، دوانزه‌ که‌س مانه‌وه، (قیل)ی نه‌لێ: چل که‌س مانه‌وه (قیل)ی
 نه‌لێ: چوار (سبحان الله) (جبل)ی (تخالف)چهند به‌ (قوه‌ت)ه؟ (قسم)ی
 چوونه (استقبال)ی کاروانی نازووقه‌ ﴿وَتَرْكُوكَ قَائِمًا﴾ له‌سه‌ر (منبر)
 هه‌نگامی (خطبه)، قسه‌یه سه‌یر: (قسم)ی له‌ (اهل)ی (ایمان) نه‌لێن:
 (قرآن) هه‌موشتی تیا به‌ له‌و (اواخره)، قسه‌کیان به‌ زوبانی من هه‌
 لبه‌ست، یه‌کێ له‌ (انگلیز) آن (حاکم)ی (سیاسی) (رانیه‌) ناو (کۆک)، گویا،
 پۆژێ دیته‌ لای من، له‌سه‌ر پا پاده‌وه‌ستی، نه‌لێ: ئیوه نه‌لێن: "هه‌مووشت
 له‌ (قرآن)ی دایه‌" ئایا نه‌وه‌ی تیا به‌، که‌من لای تو پاره‌ستم؟ گۆی یا منیش
 نه‌لیم: به‌لێ "نه‌و (جمله)ی نه‌خوونمه‌وه، زۆر (حیره‌ت) نه‌ی گری!" (حقاً)
 نه‌مه (إفترایه)، (تحریف)ه، له‌ من ناوه‌شیته‌وه. پاشی (بین)ی له
 (مجله)ی (العالم الإسلامي) له‌ (مقاله)ی (بهجة الأثری)م دیت، نه‌ویش
 (نقل)ی (ماجر)یه وای نه‌کرد، (أما) پێی (راضی) نه‌بوو، (بهجه‌ت)یش
 وه‌کی ئێمه (انکاری) نه‌و (ده‌عوا)یه (عامه‌) نه‌کا. نه‌گه‌ر به‌و (ته‌رزه‌)ی
 (بعضی)ی (ادعا) نه‌که‌ن (فرق)ی (دلالت) و (تطبیق) ناکه‌ن، نه‌توانین
 بلێین: "(ضرب زید)، هه‌موو (علم)ی (عالم)ی تیا به‌". (حق)ی (خطبه)
 له‌سه‌ر (قدم) پاره‌ستانه‌، (حتی) (خطبا)ی (شرق) و (غرب) له‌سه‌ر

(منابر)ی (دینی)و (سیاسی)بہ پیوہ (خطبہ)نہ خوینن، (نطق)نہ دہن بہ لئی
 نہ گہر (خطیب)(عاجز)بوو، لہ (قیام)دروستہ بہ دانیشتنہ وہ (خطبہ)
 بخوینن، نہ گہر (خطیب)(خلیفہ)نہ بین، کہ نہ توانن بہ پیوہ بخوونن،
 چ (لنوم)ی ہہ یہ؟ با یہ کئی تر بخوونن ﴿قُلْ﴾ (ایہا الرسول الخطیب الدعی)
 ﴿مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِوِ وَمِنَ التَّجَارَةِ﴾ نہ وہی لای خوا ی بین، بو (عبادی
 خویدا نابن، (حقیقہ)(لہو)و (لعب)نیہ، (دائمی)یہ وہ کی (تجارہت)ی
 (دنیا) بین (بقا)نیہ، من ناتوانم، (لومہ)ی نہ وانہ بکہم، چونکی برسایہ تی
 شتی گرانہ، ہہ موو کہس (تحمل)ی ناکا، نہ وانہ ی (طعن)یان لئی نہ دہن
 (معلوم) نیہ بو نانن (ایمان)نافروشن. لہ (قرآن)خوا چ (عتاب)ی لئی
 نہ گرتینہ من بو لہ (حق)یان (ہذیان)بکہم؟ (دعا)نہ کہم: (ربی)لہ (شہ پی
 (فقر)و برسایہ تیمان بیاریزی: (آمین)﴿وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ (آمنت باللہ)
 (أَمَّا حَتَّى) گہ لئی (ملا)ہن، (عومری)خویان، لہ پئی (دین) (صرف)
 نہ کہن، کہ سیتر بہ پہ پو فروشتن و تووتن داگرتن، نہ بنہ دہ ولہ مہند،
 (ملا)ی بہ ستہ زمان، چاوہ توپہ، کہ ی (مرحبا)یہ کی لئی نہ کا؟ دوو مہنگہ لئی
 (زکات)ی نہ داتن، خواش لہ (خیر الرازقین)ی خو ی ناکہ وئی، بابو
 (قیامہت) بین! (أَمَّا)لہ (دنیا)ش، ہہ رنہ بین، چارہ نیہ (رزق)لہ خوا
 بخوازین، بہ لئی (فلاحہت)و (کسابہت)و (تجارہت)لہ (طرق)ی (طلب)ی
 (رزق)ہ، خوا بو نیوہ ی (مباح)کردینہ، نہ گہر نہ لئین: (واجب)ن (لاشک)ہ
 نہ وہی (مداری) (معیشہت)ہ، نہ گہر (فرض)ی (عین)نہ بین، (فرض)ی
 (کفایہت)ہ، دامہ نیشہ، بلسی: (ربی)(رزق)م بدہ "نابن (ہیئہت)ی
 (عمومی)نہ بین (سعی)کہن- (خصوص)لہ (عصر)ی نیئمہ- (مال)ی (دنیا)
 بویتہ (رکن)ی (سلامہت)ی (دین)؛ (ابن الجوزی)(ملا)یہ زور (مقدم)ہ،
 لہ (کتاب)ی (صیدا الخاطر)نہ فہرموئی: بو (ملا)یان (لازم)ہ (حرفہ)یہ
 فیرین، گوزہ رانی پی بکہن، زیرا نہ وہی (مع المسار و الإفتخار) (ملا)یان
 بہختو نہ کردن، نہ مان" لہو (تاریخ)ی وابوہ، نیستا ہیچ. (ملا)ی (عصر)لہ

خہلکی زیاتر، (مال)ی پئی (لازم)ہ، ہزار (کتیب)ہیہ، (ملا)پئی ٹہوئی؛
 (جاہل)بہ (خیا ل)ی دانایہ، (ابن الجوزی)ٹہفہرموئی: "تا ٹہمرؤ بیست ہ
 زار (مجلد)(کتیب)م (مطالعہ)کردیہ"، (اکثر)ی ٹیخوی بوہ- (شیخ)ی
 (ابن تیمیہ)ناوی چہند (کتیب)ئی ٹینن، ہرنایوشمان نہ بیستیہ، (ملایہ)تی
 بہ (شرح مغنی)و (عبدالله)یہ زدی)و (گہلہنبہوی)تہواونابی. (امّا)نابی لہ
 (اوقات)ی (عبادت)- (خصوص)و (وقت)ئی (خطیب)لہ سہر (منبر)آ -
 بؤ (طلب)ی (رزق)دہرچی؛ (صف)بشکینی وہکی (عرض)م کردن: (فقیر)
 لہ (صف)خوی ناگری؛ کہ سئی ہوا ی زہنگولہ و قوپہ و پؤلادی کاروان
 کہوئی، لہ (وقت)ی (خطبہ)؛ لہ (صف)ی (حرب)چؤن خوی ٹہگری؟
 (خلاصہ) (دنیا) (لازم)ہ، بؤ (خدمت)ی (علم)و (دین)(یا معین اعنا، یا
 رزاق ارزقنا، و وفقنا علی خدمۃ العلم و الدین)(سیدی آلوسی)ٹہندی قسہی
 (شیخ)ی (نابلوسی) (نقل)کردیہ؛ (استدلال)ی بہ (آیہ)ٹینا یہ، لہ سہر
 (لہو)، وہ (بعض)ہ (آداب)ی (مولوی)یان، لہ (رقص)و سہمای (امرد)آن و
 نہی لیدان، وہ ٹہندی قسہی (نہقشبہندی)یانی (نقل)ٹہرموہ، (دائر)بہ
 (مراقبہ)، (مراقبہ)لای (داعی)، بوتپہرستیہ (مضحر)ہ، خراپہ ٹہگر
 (شیخ) (شیخ)بی، خوی بہ فہریادی دلی (مرید)ٹہگا، (فیوضات)ی
 ٹہاویٹتی، (حتی سبب)بہ (مراقبہ)ی (شیخ)آن، (مسلمان)آن (شعائل)ی
 (رسول اللہ)یان لہ (فکر)کرد؛ لہ بہر (تامل)لہ (شکل)ی (شیخی)ئی،
 (خلیفہ)و (مرشد)، زؤر لیک (عاجز)ٹہبن، لہ سہر (مراقبہ)، (حکایہ)یان
 زؤرہ، (تفسیر)ٹہلی ناگری؛ (مقصد)ی ہمویان (ہدم)ی (دین)و (ملہ)و
 (دہولہ)ٹہ؛ بہ ناوی (دین)، لہ (دین)ی (حق)لادا لہ (والّا) (ملہ)ی
 (محمد)ی لہ کئی؟ (لہو)و (لعب)و (مراقبہ)و سرتہ سرتی (ختمہ)لہ کئی؟

(بنیان) ی (مرصوص) کوجا؟ (خلوت) و (حای و حوی) کوجا؟ بیین (تفاوت) ی په؛ نه‌ز کوجاست تا به کوجا؟ (یا سلام، سلم).^(۱)

(نوبه‌ت) ی (تفسیری) (سوره‌ت) ی (المنافقین) ه، (له) (قورآن) ی چاپ، له‌سه‌ر (لوحه) ی (تفسیری) (زمخشری) نه‌نووسری: (آیات) ی یانزه‌یه، (نزول) ی (بعد الحج) ه، نه‌دی بۆلێره دانراوه؟ قسه‌ی لی ناکا، (اما) مناسبه‌ی (غایه‌ت) (ظاهر) ه

بسم الله الرحمن الرحيم

(یا سَمِکَ الْأَعْظَمِ) له (شه‌پ‌ای) (منافق) آن و (کافر) آنمان بیاریزی ﴿إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ﴾ به (ظاهر) (مسلمان)، له دَلَا (کافر) و (منکر) ﴿قَالُوا نَشْهَدُ﴾ به دل باور نه‌که‌ین به‌زوبان (اقرار) نه‌که‌ین ﴿إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ﴾ نه‌توویی (مؤکداً) (رسول) ی (امی)، (مبشریه) له (تورات) وه (علی لسان عیسی) ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ﴾ (حقیقه) وایه، توو (رسول) ی به (حق) ی ﴿وَاللَّهُ يَشْهَدُ﴾ له (شهادت) ی حوای، (توافق) ی زارو دلی لی ناگیرئ، دیاره نه‌وه‌ی نه‌و بین‌فه‌رموئ، (حق) و (حقیقه) ه (شائبه) ی تیا نیه. خوا (شاهدی) نه‌دا ﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ﴾ درۆزن، درۆی نه‌که‌ن، زوبان و دلیان لیک نیه، (شهادت) و (اخباری) مه‌روه‌ک له (اموری) (خارجیه) نه‌درئ، له‌سه‌ر (ما فی القلب) یش نه‌درئ، که‌سن (خبر) نه‌دا، له (بعض) ه (حالات) ی (نفسیه) ی خوئ، (شاهدی) له‌سه‌ر (إخلاص) و (محبت) ی (قلبی) نه‌دات نه‌که‌ر له (نفس الأمر) آ، وا بوو پاسته (والاً) درۆیه، (نفاق) و (سیاسه‌ت) له (وادی) یه‌دان، یه‌کن؛ که‌رچی (حسب الظاهر) (سیاسه‌ت) (عام) تره، (واقعاً) (سیاسه‌ت) نه‌وه‌نده (تعم) ی کردیه، (دین) و (محبت) و دۆستی، گشتی بوویته (سیاسه‌ت)، (سیاسه‌ت) (عهد) و په‌یمان و

^۱ — ته‌واو بوو، (تفسیری) (سوره‌ی) (جمعه)، (ساعات) یانزه‌ی پۆژی شه‌موو، سن‌یه‌م پۆژی جه‌ژنی (قوربان).

(فضائل) ی (بشری) (محو) کرد، (وثوق) و باوەڕی هەڵ گیرا، مەگەر یەکی
 زۆر (بسیط) بێ، بپوا بکا، بۆ هەڵخە ئە تاندنی (عەرەب) (حکومت) ی
 (بریتانیا العظمی) چەند (وەعد) ی دا بە (شریف حسین) کە (حرب) تەواو
 بوو، هیچی نەگەیاندە جێ، (تحریرات) ه کی (شریف) م دی، ئە ی فەرموو:
 "نەمزانی ئەوانە وای بێ (عهد) و پەیمانن" و وتم: "سبحان الله، (شریف) هەر
 وەکو شارەزایان نەبوو، (دقەت) ی لە (قرآن) یش نەفەرموو: "خو
 ئە فەرموو: (قاتلوا ائمة الکفر انهم لا ایمان لهم) ئە ی دەزانی ئەوانە (ائمه) ی
 (کفر) و (سیاسەت) ن؟ بێ (ایمان) و (ایمان) ن، پڕواییان پێ ناکرێ،
 خۆزی (کتاب) ی (اختلاف) ی (توازن) (تالیف) ی (غۆستاف لو بون) ی
 (ترجمه) ی (مرحوم) دختور (صلاح) م، لای، (دائرا) به (احوال) ی
 (سیاسیون) آن، چەند (فقره) کم لێ (نقل) کردبا ئەو (منافق) آنە ﴿اتَّخَذُوا
 اٰیْمَانَهُمْ﴾ سویندی خۆیان گێرایە، بە ﴿جُنُتٌ﴾ مەتال، خۆیانی پێ (حفظ)
 ئەکەن، (طبیعی) (مسلمان) بپروایان پێ ئەکەن لە (بلاد) ی (اسلامیه)
 (تعمم) ی کردی، زۆر کەس سویندی بە درۆ ئەخۆن دەست بە (قرآن) ی
 داده دەن، (أما) به سەری (شیخ) ی، یا (أغا)، بە درۆ سویند ناخۆن. گەلێ
 کەس بۆ چوار فلوس، سەد سویندی بە درۆ ئەخوا، دوو کەس دینە
 (شرعی) لای (ملا)، شە پێانە، لەسەر سویند، ئەو ئەلێ: "ئێ منە" ئەم
 ئەلێ: "ئێ منە" "من سویندم لە سەرە" " (انسان) ه کانی (عصر) هەم
 دەفعی (ضرر) هەم (جلب) ی (منفعت) ی پێ ئەکەن. وە قتاکی بە سویندی
 بە درۆ دەریاز بوون، خۆیان (حفظ) کرد، (جسارەت) یان (زیاد) بوو ﴿فَصَدُّوا
 عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ خە لکیان پوو گەردان ئەکرد، لە پێی خوا، ئەیان ووت:
 "ئەگەر (محمد) نەیزانی (فبها)، ئەگەر (خیر) یان دایە، سویندی ئەخۆین و
 دەردەچین"، باوەریان بە سویندی بە درۆی خۆیان بوو، مەتالێ (متین) بوو،
 وەک سوپەری (صاعقه) (وقایه) یان پێ ئەبوو ﴿إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾
 (شهادەت) و سویندی بە درۆ و (صد) ی (عباد) لە پێی خوا، (حقا) ئەوە

نور بہ دہ ﴿ذَٰلِكَ﴾ تہ وہ لہ بہر چی؟ ﴿بِأَنَّهُمْ آمَنُوا﴾ (ایمان) ئی (ظاہری)،
 (ممکن) (أَوَّلًا) (نوعاً ما) (ایمان) ہ کیان ہینایہ، (بعض) ئی (آمال) یان بوہ،
 لئی (مایوس) بووین ﴿ثُمَّ كَفَرُوا﴾ وہ کی تہ وانہی کہ وتوبونہ ژیر باری
 (تورات) و (تحمل) یان نہ کردیہ ﴿فَطَبَعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ﴾ (بعد الکفر) (کفر) ئی تیرو
 خہست و (عمیق)، دلیان مؤرکرا؛ (نفوذی) (ایمان) ی تیا نابئی، چ جایہ
 (ایمان)، تہ بنہ (عدوی) (ایمان) (ماحی) ی (دین) دوشمنی (صاحب) ی
 (رسالہ) (سعی) تہ کہن بو (إِطْفَاءِ) ی (نوری) (ہدایت) ﴿فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ﴾
 تئی ناگہن، (فہم) ی (ایمان) ناگہن، تہ مہ (قاعدہ) یہ (طبیعی) یہ،
 (احوال) و ردہ و ردہ (قوت) تہستیتی، تہ بیتہ (ملکہ) وہ کی (بعضی) ئی
 (أمراض)، (ادوی) ہ یہ، (أَوَّلًا) (علاج) ی (سہل) ہ، دویہ (صعب) ہ،
 دویہ (محال) ہ ﴿وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ﴾ گہ بیانبینی ﴿تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ﴾ (انسان) ئی
 تونومہ ند، پپ لہ (صحت) و (عافیت) ی (بدنی)، (عاجبات) یت لئی
 تہ میتین ﴿وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ﴾ زویان تہ پوپاراوان؛ قسان (مضبوط) و
 (منتظم) تہ کہن؛ لہ بہر (حلاوت) و (ملاحت) ی گفت و گویان، گوئی لہ
 قسہ یان پائہ گری؛ (ہیکل) ئی تہ واو (اما) (قلب) یان، قہلپہ، نہ خوشہ،
 مؤرکرایہ، (اجوف) ن ﴿كَانَتْهُمْ حُشْبٌ مُّسْنَدَةٌ﴾ (ہیاکل) ی (خشبی) بہ دیوار
 ہلپہ ساردراو، لہ گہ لئی (مغان) آن (ہیکل) ی (انسان) لہ (مقوی) دروست
 تہ کہن، بہو (نوع) ہ، (لباس) ئی (مکمل) لہ بہر، (انسان) ی ناشارہ زالا
 (محقق) ہ، (انسان) ہ؛ (افندی) یہ شایانہ، کہ بہ بہر دہمی تئی تہ پپئی
 (تمنا) ی بو تہ کا، من خوم لہ (بغدا) دیومہ؛ تہ لین: "(ابن ابیہ) پیایوئی جوان
 و تونومہ ندو (فصیح) بوہ، لہ گہل (بعضی) ئی وہ کی خوی، (جد بن قیس)،
 (معتب بن قشیر) تہ ہانتہ (مجلس) ی پیغہ مہری، پیغہ مہرو یارانی
 (عاجبات) یان دہما، لہ (ہیکل) یان، گوئی یان لہ قسہ یان را تہ گرتن " من
 گہ لئی کی وام دیتینہ، (صبیح الوجہ)، زہ لام، زہ لامی شیرن، (بیان)،
 (ملیح)، (بیان) (فصیح)، بہ (اول) (نظر)، دلی (انسان) (جلب) تہ کہن،

وہ (اکثری) (پاوہی) وان، نہ گہر زویانی (بیان) یان لہ (سؤال) کردن، (صرف) نہ کردبایہ! نہ مانہ بۆ (عالم) ی (اسلام) زۆر (نقص) یان نہ دا، نہ وانہ (منافق القلب)، (حیال)، (علیم اللسان)، چہ نہ باز، (نکتہ) پەروانن، (جناب) ی (رسالہت پہ ناہ)، لہ وانہ زۆر ترساوہ، کہ ببہ ماہی (فساد) ی (امت) (عجایب) ہ، نہ و جۆرہ لہ سہر لہ ناو (قوم) ی بن، کہ ہم (مشرّب) یان نہ بن، زۆر نہ ترسن ﴿يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ﴾ بانگی، (ندی) یہ، تہ قہیہ، پہ قہیہ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ لہ (ضرر) ی خویان (حساب) نہ کەن، گوئی یان لہ دہنگی بن، دلّیان پادہ چہنن، کہ سنی شتہ کی دزیاری پی یہ، دووکەس ویکرا قسان بکەن، وانہ زانی (بحث) ی نہ و شتہ نہ کەن، کوردی دہ لئی: "دارئی مہ لاوئی، سہی دز دہ ر دہ کەوئی" نازانم لہ (امام علی) یا (ایاس) ی (مشہور) بہ (زکاوت) نہ گپرنہ وہ: "کہ سنی نہ چیتہ (خزمەت) ی، نہ لئی: قازیان لئی دزیوم، نازانم کی دزیویہ تی سۆراغم بۆ نا کرئی؟ نہ فہرموئی: "وہ قت) ی نوپژ وەرہ مزگەوت" کہ دئی مزگەوت قەلەبا لڭ نہ بئ، نہ فہرموئی: "نہ وہ چ (معنا) ی مہیہ؟ (بعض) ی کەس قازی (مسلمان) نہ دزن، نہی خۆن و پەپی قازی لہ بہر سہری پادہ کەن" یە کئی لہ وئی دہست بۆ سہر و کلاوی خۆی نہ با، بزانی پەپی قازی لہ سہرہ یان نا؟ (اشارہ) نہ فہرموئی: "نہ وہ تہ دزی قاز!" کابرا نا (علاج) (اقراری) پی نہ کا ﴿هُمُ الْعَدُوُّ﴾ (عدوی (داخلی) (قیاس) ی لہ بوژمنی (خارجی) نا کرئی، بۆیہ نہ فہرموئی: " (اعدی عدوک نفسک التی بین جنبیک) نہ گہر نہ و (نفس) و نہ بئ (شیطان) لہ (خارج). وہ چی پی نا کرئی، خوا خۆی نہ زانی زۆر لہ (مسلمان) آن بۆ (اسلامیہ تی) (ضرر) یان لہ (عدوی) (محارب) زۆر و خرابترہ ﴿فَاخْذَرْهُمْ﴾ خۆتیاں لئی بپاریژہ، ناگادار بہ، (مطلع) ی (اسرار) ی ئیوہ نہ بن ﴿قَاتِلْهُمْ﴾ اللہ ﴿خوا بیان کوژی، (طرد) یان کا، (لعنەت) یان لئی دا ﴿اَتَىٰ يُؤْفَكُونَ﴾ (عجایب) کوو پوو لہ (حق) وەر نہ گپرن؟ لہ سہر (دناہت) و (نفاق) (دوام)

نہ کەن، (نفاق) و (ریا) (حقاً) کاری مەردان نیە یا (کافر)ی ئاشکرا، یا (مسلمان)ی پاست و دروست، (خیام)نەئێ:

یە کدەست بە مصحفیم و یە ک دەست بە جام

گەھێ مەردی حلالیم و گەھێ مەردی (حرام)

ماییم دەرین گونبەتی فەیرۆزە، (مقام)

نێ (کافر)ی (مطلق)، نیە (مسلمان)ی (تمام)

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ﴾ لە پۆژی دۆستی و مهربانی، (قول)ئێ (ناصح) و (مشفق) آنە ﴿تَعَالَوْا﴾ وەرنە (خدمەت) (رسول)ی خواى ﴿يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ﴾ (طلب)ی ئێ خوش بووتان بۆ ئەکا، خوا بە (دعا) و تکای وی، لیتان خوش ئەبێ ﴿لَوْأَ رُؤُوسُهُمْ﴾ سەریان با ئەدەن، های هوو، (رسول)ی چی؟ (استغفار)ی چی؟ قسەى پڕوو و پووچ، چمان کردیە؟ بۆ چی بێینە لای (رسول)ی؟ ئەمەش وەکی (سائری) (مسلمان) آن ئەچینە (مجلس) ﴿وَرَأَيْتَهُمْ﴾ بەت بینین (ایها الرائی) ﴿يَصُدُّونَ﴾ (اعراض)یان ئەنا، پوویمان وەرنەگێرا لە (قائل) ﴿وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ﴾ لە (استغفار)، چوونە لای (رسول) (الله) بۆ (استغفار) ﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ﴾ لە سەپوان، ئەک لەکن وان، ئەوان گەمەى پێ ئەکەن ﴿أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ﴾ (فرقی)ی نیە ﴿لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ (أبداً) (سەرمدا) ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ (علامەت)ی (غفران) (هەدایەت)ە، لەو (آیەت)ە وادەرنەکەوێ (مجرد) (عفو)ی (اثیم)نیە، ئەوێ خۆی لا گەورەبێ، بە چاوی سووک تەماشای خە لکی ی کا، چۆن (هەدایەت)ی ئەبێ؟ بە چی، بەکێ، (امندی) و (اقتدی) ئەکا؟ دواى ئەم (آیەت)ە، باوەر مەکە، (جناب)ی (رسالەت) (دعا)ی بۆ کردین، ئەگەر (ملاحظە)ی (اخيارات)ی (متباینە) بکە، تووشی کەشما کەشم ئەبێ ﴿فَمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَىٰ مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُوا﴾ چیان مەدەنێ، بخۆن برسی ئەبن، (تحميل)یان نامێنێ، پیغەمبەر چی نیە، بیان داتێ، بلاقەبنەو بەجێی دیلن ﴿وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ (خزینە) و

(دەفینە) و (کنز)ی ئاسمان و (ارض)ی ئی وی یە، ئەوێ ئارەزووبکا، پێی (احسان) ئەکا، (البته) (رسول) و (اتباع)ی (رسول)ی خۆی، بە برسیایەتی نایەلێتەو، بە (نوع)ی کە لە (دەور)ی بلۆبێنەو، (تفرقه) بکەن ﴿وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ﴾ (علی الإکثر) (بشر) (خصوص) ئەوانە (ایمان)یان نەبێ، یا (محکم)نەبێ تەماشای (احوال)ی (ظاهره) ئەکەن، نازانن (ارادة الله) (کیف مایشاء) (اراده)ی (کائنات) ئەکات، (واقعاً) وەک (سعدی) ئەفەرموێ:

بە نادان آن چوان روژی رهسانه د

کی سه دانا دهرو چهیران بهماند

(لکن) بێ (حکمت) نیه؛ ئەوێ گروھی (منافقین) ئەوانە (ئەتەن ووت): "چیان مەدەن" بوونە (وارث)ی (خزان)ی (کیسری) و (قیصر). (محدثین)ی (کرام) ئەفەرموون: " (شیخی بخاری) لە (زید بن ارقم) (نقل) ئەفەرموێ: "ئەلئ: "لە (سفر)ی (غزای) بووین وەک لە (شرعی بخاری) ئەفەرموێ: " (غزای تبوک)، یا (بنی المصطلق) "تووشی (مضایقه) بووین لە (جهت)ی ئازووقە؛ گویم لێ بوو؛ (ابن اب سلول) و (اشباه)ی، ئەیان گوت: (لا تنفقوا... الآية) ﴿يَقُولُونَ لَنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَا الْأَعْرَابُ﴾ کە خۆیانن ﴿مِنْهَا الْأَذَلُ﴾ کە (مسلمان)ە کانن، ئی (مهاجر)، (زید) ئەفەرموێ: بە مام ووت ئەویش (عرضی) (رسالەت پەنا)ی کرد، پێغه مەبر لە دواى ئارد، سویندی خوارد؛ گوئی یا (رسولی اکرم) پێی بپرواکردن، منیش ئۆد (متاثر) بووم (جنابى حق) لە (اولی سورەت) تائیرە، (آیات)ی بۆ پێغه مەبر ئارد، پێغه مەبر بە منی فەرمو: " (یا زید)، خوا (تصدیق)ی تووی کرد ﴿وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ﴾ (عزەت) و (عظمت) و (کبریائی) بۆ (جنابى حق) (ذاتی) یە، خۆی وایە؛ ئی (جنابى رسالەت) هەم (عزەت)ی (قومی)، هەم (عزەت)ی (فطری)، (نفسی)، هەم (عزەت)ی (رسالەت) و (نبووت)ە، (عزەت)ی (عموم)ی (مؤمن) آن، بە (ایمان)ە، (ایمان) بە

(واحدانیەت)ی خۆیا، نۆر جار انم ووتیه: "کەسێ (وجدان)ی هەبێ،
 (خسەت) و (لامەت) و (دنائەت) و (پزالت) و (سفاهەت) (دماغ)ی تێک
 نەدابێ، (عزەت)ی (ایمان) بە (وحدانیەت)ی خوا، (فوق)ی هەموو (عزەت)ی
 (دنیا)یە، (مع الأسف) (اهل)ی (توحید) (قدر)ی ئەو (عزەت)ە
 نازانن، (لذەت)ی لێ ناچێژن، (دائم) (میل)ی (شرک) و (عبودیت)ی (غیر)
 ئەکەن (خصوص) بە ناوی (ولایت)، ئەوەی (مؤمن) بێ، ئەبێ (عزەت)ی
 (نفس)ی هەبێ لە ئەموئەو، لە (اجانب) (قبول)ی (زلەت) نەکا، (ومن
 العجائب) بە ناوی (تزکیە) و (هتک)ی (نفس) (منسوبین)ی (طریق)ی
 (شاهی نەقشبەند) تێرێن دەکەن شەقێ تێک هەڵدەدەن، چونان ئەدەن،
 گۆی یا ئەوانە، لە سەر (طریق)ی (شاه) ن بە لێ خۆیان (أساساً) گەدان، بێ
 خۆین و بێ دەرمان، سووکیان لا گەورەییە هەیی هوو (تزکیە) لە کوێ؟ بێ
 (شرفی) و بێ (مروەتی) و کەری، لە کێ؟ (مامۆستا ملا احمد) (رحمەتی خۆی
 لێ بێ)، دەر (حق) (طریق) داران ئەیفەرموو: "ئیمە (دین) مان بە (عزەت)
 (ترک) کرد، (أما) بە (ذلەت) (طلب)ی ئەکەین". (عزەت)ی (نفس) لە گەڵ
 (کبر) جودایە، (عزیز النفس) خۆی لە خە لکی گەورەتر نازانی، بە چاوی
 سووکایەتی، تەماشای خە لکی ناکا بەس خۆی، لە (اموری) (دون) و
 (دنی) و ناشایستە، ئەپاریژێ؟ لە گەڵ ئەوەش کارو (کسابەت) بە (عار)
 نازانن، (سؤال) بە (زلەت) ئەزانن، خۆی سووک ناکا، بۆ (لقمە) نانن، وەستا
 (معروف)ی ئەحمەچەپەیی (حداد) بوو، (حال) و (وەقت) باش، لە گپانی سی
 و شەش، (انزاق)ی لێ بێا کاری ئاسنگری نەما کە برسیایەتی (غلبە)ی لە
 خۆ (اولادی) کرد، دەرکەیی مالتی لە سەر خۆیان کلێل داوه، چوونە ناو
 جێی، گۆی یا ئەنۆن، هەمویان مردن، لە برسان (تنزل)ی بە دەرکە
 پاوەستانیان نەکرد، (سبحان الله) چەند (انسان) و (عزەت)ی (نفس) و
 گەورە، لە کوردان هات و پۆیی وە لە (تاریخ) ناوی گوم بوو، (عزەت)ی
 (نفس)ی ئەو وەستا (معروف)ە گەلێ لە (فوق)ی (عزەت)ی (نفس)ی

(احمد بن حمزہ) ی بووہ، (رحمہتی خوی لی بی). له (روح المعانی) نہ لئی:
 "کہ گہرانہ وہ بؤ شاری (مدینہ)، له شکر پوویان کردہ وہ ناوشار، (عبداللہ
 کوپی ابن سلول) شیریں ہل کیشا له بابی ووتی: "(واللہ) ناچیتہ ناوشاری،
 تا نہ لئی: "(محمد) (اعزہ، نہ من (اذل) م" ناچار ووتی، نہ وجا پئی دایہ،
 نہ مہش (حکمت) ی (الہی) باب واو کوپ وا! (يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ) ﴿وَلَكِنَّ
 الْمُنافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (انہ) میچ (علم) یان نیہ: نہ لئین: "کابرایہ (کناف) له
 (بغدا) یہ کاری خوی نہ کرد، وہ بہ خوی نہ ووت: نہ گہر بہ وئیشہ و پیشہ بہ
 (راضی) نہ بی، کاری له وہی (پہزیل) آنہ ترت، پی نہ کہم" نہز (قضا) پوڑی
 (مأمون الرشید) نہ و قسہی گوئی لی بوو: بانگی کرد، ووتی: "لہم ئیشہ
 ئیشی خراپتر چہ؟ ووتی: "(خدمت) کاری بہ! نہ وہ (زلہت) ہ، (انسان)
 چاوی له چینکہ نانی بہرماوہی (آغا) ی بی من (اجرای خوم) وەر نہ گرم،
 پاک و (تمیز) خوم نہ شوم، (نفقہ) ی (عائلہ) نہ گرم بہ (کمال) ی (حریت)
 و نازادی (امرا) ی (حیات) نہ کہم ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (ایمان) ی دروسیت،
 بی (ریب) ﴿لَا تُلْهِكُمْ﴾ (مشغول) تان نہ کا ﴿أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ﴾
 له یادی، له (جمعہ)، له (جہاد)، له (استماع) ی (خطبہ)، له (سانری
 (طاعات) و (عبادات)، (مال) و (اولاد) یکہ نہ (معین)، بؤ یادی خوداو
 (اجرای) ی (شعائر) ی (دینی)، دہولہ مہندی بہ (خیر) و (تواضع) بن،
 (مغرور) و (متکبر) مہ بن، خوتان له خو نہ گوپی، (محقق) ہ بی (مال) و
 (قوت) چ ناکری: (اما) نہ گہر له پئی خوا (صرف) نہ کری، بی (فائدہ) بہ
 (وبال) ہ، له ملی (صاحب) ی (بالخاصہ) (ملایہتی) لہم (عصر) ہ، بی
 (قوت) و (مال)، بی (نمرہ) بہ، (ملای) بی ہیز و برسی چی پی نہ کری؟
 نہ بی کلکہ کوتی، لہ بہر ناغایان بکا، وہدوای (شیخ) آنی گومراہ کہوئی،
 (شایہدی) بہ درؤ بؤ (تجار) و دہولہ مہندو کیخوای بہد بدا: (معلوم) بوو نہ و
 (آیات) ہ، (زید) ہ (ربط) ی (سورہ) نہ کا، بہ (سورہت) ی (جمعہ)، نہ وہی
 (عزت) ی (نفس) ی ہہ بی، (نفس) و (نفیس) و لہ پئی (عزت) ی خوی و

(قوم) و (دین)ی خوی، (صرف) نہکا، نہ گہر نہ کھری (زلہت)ہ، (محقق)بو
 خو و (ملہت)ی ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ﴾ (اشتغال)ی (معیود) ﴿فَأُولَٰئِكَ هُمُ
 الْخَاسِرُونَ﴾ ہر نہوان تی شکاوو تی چوو ((مغبون)ن، نہمہ لہ گہل
 نہ گوری (سورہت)ی (تغابن) پکی نہخا، (خسران)بہ (ضلال)یش
 (تفسیر)کرایتہ وہ۔ (علمای)ی (بلاغت)دوای (نکات)ی (عبارت)ی
 نہکون، زوریان لا (مقصود)ہ، بو چی لہ وی نہ فہرمووی: "(لا یفہمون)؟"
 لیہ نہ فہرمووی: "(لا یعلمون)؟" نہ گہرچی (نکتہ)ی (خصوصی)یان
 چہنگ نہکوت، نہ فہرموون: "(تفنن)ہ" (أَمَّا) (بلاغت)ی ترہیہ، لہ
 (قرآن)دا (حقا محیر)ہ، (دقت)کہ، (منافق)ہ کان نہ لین: (زاد)ی
 مہدہنہ، نہوانہی لہ لای پیغہ مہرن، تا بلوینہ وہ، خواش کہ (مالک)ی
 (خزائن)ی (سماوات)و (ارض)ہ نہ فہرمووی: ﴿وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ﴾ لہ
 (خزینہ)ی خوم، (مسلمان)نہوانہی (عند الرسول)ن، چ جایہ چاویان لہ
 دہست نہوانہ بن، (مامور)ن بہ (انفاق)خوا (غالب)ی کردن، بوونہ
 (صاحب)(مال)، (امر)پن کرای بہ (انفاق) (رغم انف)ی (اہل النفاق)،
 نہمہ (بلاغت)ی پن گہیشتنہ، نیوہ وہکی (منافق)آن مہ بن دلتان بہ
 (مال)ی (دنیا)نہ بہ ستریتہ وہ؛ تالہ (حال)ی (صحت)و (عافیہت)دان ﴿مَنْ
 قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ﴾ نہو وہختی نہ بہ خشن، (وصیہت)ی نہکون
 (أَمَّا) لہم (عصر)ہ دا، زور کہس نہ پون و (وصیہت)یش ناکہن ﴿فَيَقُولُ﴾
 (حين الموت) ﴿رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي﴾ (امہال)م ناکہی، خوژی (امہال)م کہی،
 چا بیمہ وہ نہرم ﴿إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ﴾ (مدہ)یہ کورت ﴿فَأَصْدُقْ﴾
 (تصدق)نہکہم نہ بہ خشم ﴿وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ (اصدق)بہ (سہری
 قاف)(اکن)(بہ زہنہ)چوؤکی (صریح)ی (عبارت)(تمنا)یہ، (جواب)ی
 (منصوب)نہ بن؛ لہ (معنی)دا (شرط)ہ (جواب)ی (شرط) (مجزوم)
 نہ بن ﴿وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا﴾ (ولو)(ممکن)بن: کہ (اجل)ہات،
 (مدہ) تہواو بوو، خوا نای گتیریتہ وہ، وای داناوہ، (خلاف)ی (قاعدہ)ی

(فطری) ناکری؛ (خلاصہ) کہ ہات ناگہ پڑتہ وہ؛ (سواد متعدد) بی، یا یہ ک
 بی، (واقعاً) جی (نزع) نیہ؛ چونکی (حیات) (معات) و (غیر) (مربوط) ہ،
 (منتظم) نیہ؛ نہ بینی مندائی (تام الخلق) (کانہ مہیا) یہ بؤ (امور) ی
 (عظام)، لہ داکی دیتہ دہر، نایہ تہ دہر، لہ گہل پیاوئی نہ وہد سائی ویکرا
 نہ مرن، نہ توپہ خوت، (بنیہ) و (نسج) شتیکہ، نہ توپہ (حوادث) و
 (طواری) و (امراض) و (اسقام) شتی تر دیتہ (فکرات، ٹیستا) (تامین) ی
 (حیات) تا (مدہ) یہ (محدود)، لہ (بلاد) ی (غرب) و (بعض) ی (بلاد) ی
 (اسلام) (تعمم) ی کردیہ (لکن) چسود، شہرتی ہل نہ لایسی، بہ
 (ساعت) ی (میلیون) ی (عسکر) بہ (تلف) نہ یا (بنیان) ی (عومر) و جہوانی،
 بہر (ہوا) نہ کا، (حکما) ی (طبیعیون) خہریکی (عومر) دریز بوونن؛
 (لکن) (امل) یان (ضعیف) ہ، لہ بہر شہر و شوپی (سیاسہت) و گرانی
 (معیشہت)؛ وایہ (فقیر) ی ناچار نہ چیتہ کہ تیرہ کردن، پوڑی گہرمای
 نہ بی، نہ گاتہ گومیلکہ ناوان، ناوی زور نہ خوانتہ وہ، گہرما میٹکی نہ مینیتہ
 جوش، نہ خوش نہ بی، نہ مرئی، بای (سموم) ی لی نہ دا، نہی سووتینی؛
 (اسباب) ی مردن، نہ وہندہ زور بوہ، نایہ تہ (حساب)؛ نہ گہرچی بہ
 (کشف) ی (مقروب) گہ لیکی (فرق) کردیہ؛ (أما) (مشکل) ہ (اطبا) ی
 (طبیعی) بگہ نہ نہو (مراد) ہ؛ (حقاً) نہ وہندہ بہسیہ، جای (تقدیر) ہ،
 نہ مرؤ (بشر) (مکافحہ) ی (وباء) و ((طاعون) نہ کا، (میقروب) ی (طاعون) و
 (وباء) نہ کوڑی (مع الأسف) نہو (علت) ی (میقروب) ی بؤ (کشف) نہ بوہ،
 ناتوانی (دفع) ی کات، (علی کل حال) کہ (اجل) ہات، ناگہ پڑتہ وہ، (سعی)
 بکن لہ (اعمال) ی (صالحہ) ﴿وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ کرد گاری نیوہی لی
 بزر نابن، بہ گوپردی (عمل) (جزا) تان نہ داتہ وہ، (لازم) ہ لہ سہر
 (مسلمان) آن، بؤ (مال) ی (دنیا) و دولہ مہندی، بہ (عمومی) (سعی) کہن،
 زور دولہ مہند بن، بؤ (مصالح) ی (وطن) و (امت) و (دین) دریغی نہ کہن

گه‌لی به (احتران‌بن، له (منافق) له (اوساف) ی (منافق) آن؛ (بخیل) نه‌بن، که‌قسان ده‌که‌ن، درۆیان نه‌که‌ن، (وه‌عد) به جی بگه‌یه نن، (خیانه‌ت) له (أمانه‌ت) نه‌که‌ن، ده‌ستی لی نه‌ده‌ن، له پی‌شه‌خۆیان (نفقه) ی (قیامه‌ت) ی په‌وان که‌ن، (طبیعه‌ت) (مسخر) که‌ن وه‌کی نه‌وپو‌پایان (علم) به (فساد) مه‌به‌ن.^(۱)

(نوره) ی (تفسیری) (سوره) ی (تغابن) ه (نعوذ بالله من الخسران و التغابن) (الهی) له (اعمال) ی (دین) و (دنیا) (نائل) ی (فوز) و (فلاح) و قازانج بین (آمین)؛ (عند الأكثر) (مدنیه) (آیات) ی نۆزده‌یه، (سید) نه‌فه‌رموئ: " (بلاخلاف) " (أما) له سه‌ری (مصحف) آن، هه‌ژده نووسراوه؛ له پاش (سوره) یی (تحريم) (نازل) بوه. (لكن) (مناسبه) و (ربط) ی له‌گه‌ل (سوره‌ت) ی (سابق)، زۆر به (قوه‌ت) ه.

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿يُسَبِّحُ لِلَّهِ﴾ خۆی له (ذات) ی خۆی، (مقدس) و (منزه) ه؛ نه‌گه‌ر شت (منزه) نه‌بن، (لسان) ی ئەم و ئەو (منزه) و (مقدس) نابن، به (ملایین) (تسبیح) ی (بعض) ی (حیوانات) نه‌که‌ن، (مع انه) هه‌ر (حیوان) ن، چونکی (اکثر) ی (کائنات) له (تطور) و (تجدد) دایه، به‌هه‌ر (طور) ی به‌هه‌ر (نوع) ی (تقدیس) و (تنزیه) نه‌کا، بۆیه به (مضارع) ی نه‌فه‌رموئ؛ (تسبیح) ی (کبریائی) و (تقدیس) ی نه‌کا، به (تجدد) ﴿مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ (مراد) (عموم) ی (کائنات) ه- ((علوی) و (سفلی) ﴿لَهُ الْمُلْكُ﴾ بۆ خودایه، (خزینه) و (ده‌فینه) ی (سماوات) و (أرض)، خۆیان - (و ما و من فيها) ﴿لَهُ الْحَمْدُ﴾ (ثنا) ی (جمیل) و سوپاس و ستایش هه‌ر ئی‌وی‌یه،

^۱ — ته‌واو بوو (تفسیری) (سوره) ی (منافقین) پۆژی چوارشه‌موو، دووی کانونی ثانی رومی، پانزده‌ی کانونی ثانی نه‌فره‌نجی، شانزده‌ی مانگی جه‌ژنی قوریانی، (بین الظهر والعصر) ۱۳۵۹ هجری - ۱۹۴۱ میلادی،

(کمال)ی بئ (نقص)ہ، بہ (ناقص)ی (ترقی)ئہ کا بؤ (کمال)، لہ دووناکر
 ئاو (ایجاد)ئہ کا؛ (کمال)ی (صانع)ی لہ وہی (زیاد)تر (تصور)ئہ کرئ؟
 ﴿هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ لہ (میقروب) تا (عرش)ی (عظیم)، بہ (دقت)
 تہ ماشاکہی، (خلق)ی (میقروب) (ادق)ترہ، لہ (خلق)ی (شمس)، (قدیر)ئ
 وا، نہ توانئ (رسول)و پارانی بہ ختوبکا، (احتیاج)یان بہ (انفاق)ی
 (منافق)نہ بئ ﴿هُوَ الَّذِي﴾ خوا ئہ و خواہیہ ﴿خَلَقَكُمْ﴾ ئیوہی
 (ایجاد)کردیہ، بہ (طرز)ئ (محیر العقول)ہ، کہ سئ ناگای لہ (علم)ی
 (تشریح الأبدان) بئ، (مجبوراً) (تصدیق)ئہ کا، ئہم (خلق)ہ، کاری
 (طبیعت)ی بئ (علم)و (معرفہ)ت نیہ، ئہو (تطورات)ہ، چ (اساساً) لہ
 (عناصر) بئ، چ (ترقی) لہ (نوع)ہ حہیجوتئ بئ بہ (انتخاب)ی (طبیعی)
 بئ (ادراک)ناکرئ، دیارہ، کاری (صانع)ئ (علیم)و (قدیر)ہ، (حکما)ی
 (قدیم) ئہ فہرموون: دووشتی ویک چو، کہ (اختلاف)یان بو، لہ (بعض)ئ
 (آثار)ئہ بئ (مبدأ)ی ئہو (اختلاف)ہ، لہ خوئان دابئ؛ (حیوان) (حیوان)ہ،
 یہ کئ (ناطق)یہ کی (نامق)۔ بئ (اختلاف)ی (مبدأ)ی (ذات)ی کوئہ بئ؟!
 (مادام) واین؛ کوو مہیموون ئہ بئ بہ (انسان)؟ لہ مہموو (کائنات) نیزیکتر
 بؤ (خلق)ی (انسان)۔ داک و بابہ، (مع انہ) چ ناگایان لئ نیہ، (مادہ)
 (تکون)ئہ کا (بعد الإنتقال) لہ (رحم)ی داکئ ئہو (تطورات)ہی بہ سہر
 دادئ؛ داک بئ (خبر)ہ دیارہ (خالق)ی (خالق)ئ (علیم)و (قدیر)ہ
 ﴿فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُّؤْمِنٌ﴾ (علی الأكثر)ئہ وانہی (ایمان) ئینن؛ (سابقاً)
 (کافر) بووین؛ (مع آتہ) (حق) و ابوو مہمووتان (مؤمن)بن، (کافر)یش دوو
 (نوع)ہ؛ (منکر)ی (الہ) (مشرک)، (طبیعیون)ی (عاقل)، (انکار)ی خوا
 ناکن؛ (غایہ)ت ی بہو (نوع)ہ، کہ (ملیون)ئہ لئین - (بالخاصہ، یسوعی)۔
 (ایمان)یان پئی نیہ، (ایمان)و (کفر) (شتئ)ئہ فہرموون: "بہ (خلق)ی
 خواہ"ئہ گہر (کافر)ئ (عرض)ی (رسول اللہ)بکا: (مادام) (کفر)ی ئیمہ

به (خلق)ی خودایه، تو چۆن (معارضه)ی (خلق)ی خوا ئەکە؟ (خلق)ی خوا تێک ئەدە؟ (رسول)ی (اعلم) و (اکرم) ئەبێ، چ بفرموی؟ خودای (تعالی)ن، (مؤمن)ی به (مؤمن)، (کافر)ی به (کافر) (خلق) بکا، ئەو (تقلبات) و (تغییرات)ە چیە؟ (اشاعره) ئەفرموون: "(کسب) بۆ (عبد)ە؛ (خلق) بۆ خواوە" (کسب) چیە؟ ئەگەر کارەکه به (خلق)ی خواپێک دێ؛ (کسب) چیە؟ ئەگەر به (کسب) دەبێ، (خلق)ی خوای (معنا)ی چی؟ ئەگەر وای (معنا)ی (دین)ی (فطری) چیە؟ (فطرة الله التي فطر الناس عليها) (مامن مولود... الحديث) چۆن ئەبێ؟ (علما)ی (نظر) ئەفرموون: "(علم)ی (غیر)ە (ضروری) و (ایمان)، به (فکر) و (نظر) (تحصیل) ئەکری، (قران) له چەند جێ (آیات)ی (آفاق) و (انفس) (ایضاح) ئەکا؛ کەسێ (احوال)ی (نفس) بزانی، (اسباب)ی (کفر)ی بۆ (عیان) ئەبێ؛ (کبر) و (حسد) و (دعوا)ی (تفوق) و (حب)ی (رئاسەت)؛ نا یەلێ (امثال)ی (ابوجهل) (ایمان) بێنن؛ (کبریائی) و (الوهیت)ی (فرعون)ی، به (نظر) (شعب)ی، چۆن پێ ئەدا؟ ببێته (تابع)ی (موسی)ی (لقیط)ی خۆی. له (قوم)ی ژێر دەست، ئەمڕۆ (لازم)ە، (جمع)ی له (ملا)یان، (حکم) (نزاع) له (بین)ی (اشاعره) و (معتزلی) هەلگیرن، پێ یە دانێن بۆ (مسلمان) آن پێدا بپۆن، له (بین)ی (امر) و (اراده)ی (الهی) (تباين) (ازاله) بکەن (وفي الواقع) (مادام) (خالق) (آمر) یە که، نابێ له (بین)ی (امر) (خلق)ی (تخالف) و (تباين) و (تناقص) بێ، من (رساله) کمدا نایه، له (مسئله)ی (اختیار) (حقیقه) شایانی (مطالعه)ی (عالم)ی دانایه، وادەر ئەکەوێ، تائیمه (سلب)ی (قدرت) و (قوهت) و (اختیار) و (اراده) له خۆمان ئەکەین، دوشمنی (دین) و (دنیا) مان، به (قوهت) و (قدرت) و (اراده) و (عزم) (جزم) تر ئەبێ، بپۆن ئەوان چی ئەکەن؟ وه ئیمه چین؟ بۆیه (غری) دەلێن: "(دین) (مانع)ی (ترقی) یه" نازانم ئەوه چیە؟ کاری (کیف) یان پێبێ، به هه موو (قوهت) و (قدرت) و (سیاسەت) و (کیاسەت) و (جبر) و (شدهت) و

(رپا) و (پولاتیق)ه خویان بۆی نه چن و ئه یی که ن؛ (اراده)ی خویان به (خیال)دا نایه، کارئ گران بین (میل)یان له گه ل نه یه، ئه لئین: "چی بکهین؟ نه گه ر خوا (اراده)بکا، نه بین، ۱۱ (الانا بین". نه مه زۆر سهیره ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ (مؤمن) و (کافر) ﴿بَصِيرٌ﴾ (بصیری) و (خبیری) و (علم)ی خوا، به (اعمال)ی (عبد)نه که نه (دلیل)ی (جبر) و تو بزی، (معانه) له (قورآن)بو چاکه کردن و خۆله (خرابه)پارازتن، (سوق)ئه کری: که سئ به (حق) (ایمان)ی به ناگا داری خوی بین (لاشک) (امثال)ی (اوامر)ی (اجتناب)له (نواهی) نه کا، به لئ: (انسان)خۆی، (قوی)ی (مشاعر) و (مدارک)ی، (مخلوق)ی خویه؛ (أَمَّا) به و (قوه)ت و (قدرت)ی که هه یه تی، ئیشی خۆی نه کا، وه هه تا (علم)ی (عملی)زیاتر بین ئیشی (عجایب)تری له ده ست دئ، بنۆپنه (حکما)ی (غرب)، (علم)یان (صبر) و (ثبات) و (عزم) و (جزم)یان، طوطی (تجارب)یان، (کشفیات)یان، (اختراع)یان (عجایب)ه؛ که سئ نه و (عجایبات)ه ببینئ، (تصحیح)ی (اعتقادیات)ی ناکات؟ ﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ (مطابق)ی (حکمه)ت، (دقائق)ی (صنع) و (ایجاد)ی، (خلق)ئ بین (أصل) و بین (اساس) و (خیالی) و (وهمی)نیه، (ثابت)ه، (مقرره)ه، که سئ (علم)ی (هینه)ت و (جغرافیا) و (طبیعه)ت و (کیمیا) بزانی، نه زانی: چ (خلق)ئ (غریب)ه، (محیر)ه ﴿وَصَوَّرَكُمْ﴾ (هو الخالق الباری المصور) (وفی الحدیث: ان الله لا ينظر إلى صوركم وأقوالکم، ولكن ينظر إلى قلوبکم و اعمالکم) ﴿فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ﴾

نه ختئ له (قوه)ی (مصور)دواین؛ (وبالآخره) (حکما)ش (اعتراف)یان کرد، که ئه م (تصویر)ه (دقیق)ه، (غریب) و (عجیب) و (محیر)ه، به (صانع)ئ (علیم) و (حکیم) و (قدیر)نه بین، ناکرئ، به لئ (جناب)ی (حق)، له (طبیعیات) (معمل)ئ دروست نه کا، به (قوانین)ی (کیمیا) و (میکانیکی)ی (عمل)های (قوی)نه و (هیکل)ه، نه و (صوره)ت ه جوان و (ملیحه)ی نه ی بینئ، دروستی نه کا (طبیعه)ت (مغنی)نیه، له خوی،

(حاشا) (ثم) (حاشا)، بہ لکھو بۆ (کل) (اعمال) (حسنہ) (مفیدہ)،
 (طبیعت) پہ کی لہ سہر (بشر) دہ کہوئ، چ جایہ خودا؛ نہ و ہموو
 (قوت) (کبریائی) (طبیعت)، بہ بروسکہ یہ، (خساری) نہ کا؛ (بشر)
 چہ ند جوان ۱۱ بہ (دقت) و (فائدہ) (استخدام) (کارویا) نہ کا۔ (طبیعت)
 (غرامہ قون) (دہ رخست)؟ (طبیعت) (تہ لیفون) و (تہ لہ فیزیون) و (پادیو) و
 (میکروفون) (میٹا) (ظہور)؟ (حاشا)، نہ وانہ ہمووی (اثر) (علم) ن،
 (طبیعت) (علم) (لہ کوئی بوو) (طبیعت) (بی) (استاذ) (چی پی ناکرئی)،
 (جناب) (حق) (انسان) (ی)، بہ زیب و زبوری (مادی) و (معنوی) ناراستہ
 کردیہ، بوویتہ (مظہری) (صفات) (حق) تا کو بیٹہ، (خلیفہ) (ی)
 (کبریائی)، (اسرار) (کائنات) دہ رخا، بۆیہ نیہ، خوی (رہ زیل) و (سفیل) و
 سہر گردان کا؛ خوی بگا، بہ کہر پەرست و سہگ پەرست؛ (حقاً) جای
 (تاسف)؛ (سواد) (اعظم) لہ (بشر)، (دائماً) پووی لہ (سفالت) و
 (دنائت)؛ دانشمندی (نصیحت) (کوپی) خوی نہ کرد: (رؤلہ) بنوہ
 ناوینہ، نہ گہر جوانی، بہ نیشی (قبیح) خوت ناشیرین نہ کہی، نہ گہر
 ناشیرینی، بہ کاری ناشیرین، خوت ناشیرینتر مہ کہ) (پہ حمہ تی لی بی)
 قسہ یہ جوان۔

(مبدأ) (وجود) مان خودایہ ﴿وَاللّٰهُ الْمَصِيرُ﴾ (رجوع) و گہ پانہ وہ، بۆ
 لای وی یہ، کہ سیتز نیہ، (شریک) و مہ ریک، ہیچ، (اول) و (آخر) نہ وہ؛
 (مبدأ) و (منتہی) نہ وہ؛ (مجازات) و (مکافات) (عائد) (ی) یہ، ہہ رتہ وہ بہ س؛
 نیشی خوی ناخاتہ بہر دہ ست کہ س ﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾
 (أصغر) (میکروب) (لی بزر نابین) ﴿وَيَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا تُغْلِبُونَ﴾ نی بہ دزی
 نہ ی کہن، نیی بہ ناشکر، ہہ مووی نہ زانی (أحاط بكل شئی» علما) (علم) (ی)
 (محیط) و (شامل) و (کامل)، بۆ (غیر) (ی) خوا، (محال)؛ (دخیلک) بہ قسہ ی
 (بعض) (نوات) (ی) گہ ورہ؛ وہ کی (شیخی ابن عربی) وہ کی (شیخی ابن

(حجر) وههم (مشرّب)یان، له وپښه مه ل نه خه له تین، (شمول)ی (علم) (مقتضی)ی (ذات)ی (احدی)یه، (مقتضی)ی (ذات)بو که سیترا نابښ، به (اتحاد)و (حلول)(انا، من اهو، ومن اهو، انا) فرب مه خوڼ؛ (ذات)ی (اقدس) له و نالایشه (منزه)ه، (نفی)(وجود)له (کائنات)مه که نه؛ (خلق)ی (الهی)(خلق)ئ (حق)ه، خواخوی نه فهرمووی: ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾
 نه وهی له ناو دل و سپنگان دا بښ، خوا زور زور به ته وای نه یزانی؛ پښی ناگاداره (خلاصه)چی لښر نا بښ، نه و (آیات)ه، (ده عوه)ه، به (طریق)ی (غفل)و (ایجاد)بو (جزا)یه ﴿أَلَمْ يَأْتِكُمْ﴾ ناپا بوتان نه هاتوه؟ نه تان بیستوه؟ ﴿نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ له (قوم)ی (نوح) - تانه (حواله)یه - نه و (آیه)ه (تصریح)به (انذار)و (تخوف)نه کا، (انسان)ی (عقل)(لازم)ه، به چاوی (عبرت)بنوړپته (دنیا)و (ماجر)ی (حوادث)ی (دهر) ﴿فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهمْ﴾ چیشتیان، گرانی و (شده)ی کاری خوڼان، له (دنیا)، (بخاری)له (سور)ی (آتی)ه؛ له (مجاهد)(نقل)نه کا، (تفسیر)ی (وبال)به (جزا) ﴿وَأَلَهُم﴾ له (آخرت)دا ﴿عَذَابُ أَلِيمٍ﴾ زور به نیش (لاشک)نه وانه (خیر)ی (اقوام)ی پابردوویان زانی بوو، له چنده (سور)و (آیات)ی (قرآنی)وه له (السنه) دهر نه که وی، که من ناگایان له (حال)و (حکایات)ی (قوم)ی (عاد)و (ثمود) مه بوو؛ (لکن)(اعتبار)یان نه ده کرد ﴿ذَلِكَ﴾ نه وه بو؟ ﴿بِأَنَّهُ﴾ (شان)، چونکی ﴿كَانَتْ تُأْتِيهِمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ﴾ (معجزات)و (علامات)ی ناشکرا، ری پاستیان، بو (واضح)نه کردن ﴿فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا﴾ نه مه نابښ، نه بښ (ملائکه)بیښ، وه نه و (ذات)هش وه کی نیمه (بشر)ه، (معنا)ی چی، (زید)ه له هه موان، نه و بوو پته (رسول)و ریمان نیشان نه دات؟ نابښ.

قسم له (رسل)و (بعض)ئ (نوات)ی (عظام)، وه کی (ابوبکر)و (عمر)ی نیه وه (الا علی اکثر)(بشر)بوخوا، (هدایه)ی (بشر)نادا، نه وانی (سرامد)آن (خصوص سیاسی)، (دائم)له (اغوا)ی (عالم)خه ریکن؛

(بہرنا دشنی) (مشہور) لہ (موقع) ئ لہ (جامع) ی (ہونفوی کونفوی) لہ
 (چین) (نصیحت) ی (اولاد) ی (مہکتہب) ی نہ کرد؛ ئی ووت: ٹاگاتان لہ
 (عقل) ی خوتان بئ؛ چونکی ہر (معلم) ہ خہریکہ، (عقل) ی (انسان) لہ
 (انسان) (صرف) کا، (عقل) ئ بہ ہوہسی خوی لہ جئی دانئ نہ مشہو لہ
 (مجلہ) ی (ہلال) ی یہ کی (مایق) ی سنہی ۱۹۳۰ لہ لاپہری (۱۹۶۱)
 (تصادف) تووشی (مقالہ) ی (بہرنا دشنی) بووم، ئوی من نووسیم،
 (صریح) ی (عبارت) ی نیہ، (ماحصل) یکہ، (عرض) کرا۔ بنپونئ (ہتلر)
 (عقل) ی لہ نہوہد و سہد (میلیون) بہ لکوو زیاتر گوپی، (عقل) ئ بہ
 ہوہسی خوی ہاویشتینہ (دہ ماغ) یان؛ ئوا سالک و پینچ مانگہ، ئو
 (قوم) ہی بہ دارو دیواری دادہدا، لہ (ہوا)، لہ (بُر) لہ (بحر) نہ کوئن،
 نہ کوژدین، نہ سووتین، نہ سووتینن (غرق) نہ کەن، (غرق) نہ بن، بہو (عقل) و
 (خیانہت) ہوہ، پؤڈ بہ پؤڈ ہوہسی (حرب) و (نشاط) یان زیتر نہ بن، نیتر
 (لازم) ہ (انسان) بہ (احتران) بئ، ﴿فَكْفَرُوا﴾ (ایمان) یان بہ (رسل) نہیہ نا
 ﴿وَتَوَلَّوْا﴾ (اعراض) یان لیتان، نہ یان نواریہ (آیات)، گوئی یان نہدا،
 (اقوال) یان ﴿وَأَسْتَفْنَى اللّٰهُ﴾ لہ وان (کافر) آن، بہ (ہلاک) ی دان،
 (فہوت) آندنی، ہر (قوم) ہ بہ (نوع) ئ ﴿وَاللّٰهُ غَنِيٌّ﴾ لہ ہموو (عالم)،
 (ذات) ی (واجب الوجود) پہ کی لہ سہرکن، لہ سہرچی کەوتوہ؟ (نظر)
 بہ (غنی) ی (ذات) ی، ئو (عالم) ہ بئ چہ؟ نہ بئ چہ؟ ہروہ کو (بالذات)
 (غنی) یہ، (بالذات) ﴿حَمِيدٌ﴾ (ولو) کەس (حمد) ی نہ کات؛ (مع) انہ
 (إرسال) ی (رسول) لہ (أعظم) ی (نعم) ی خواہیہ، نہ با (انسان) (شکر) و
 سوپاسی خودا بکا، لہ سہر (إرسال) ی (رسل)، نہ مپؤ کە نہ لیتن: "(عصر) ی
 (نور) ہ" بنپونہ (اقوام) ی دوور لہ (رسالت) (عبادات) یان، (اعیاد) یان،
 (معاملات) یان چہ؟ ئو جا (سجدہ) ی (شکر) بؤ خوا بہن، لہ سہر
 (إرسال) ی (رسل)، (خصوصا خاتم الأنبياء) (عليهم الصلاة والسلام) لہ
 سایہی (محمد) ی نہ با، ئیمہش (سجدہ) مان بؤسہی نہ برد؛ یا پریخی

گاجووتمان له‌نیۆ چاوانی خۆمان ئەدا، ئەوانە‌ی (انکار‌ی) (رسالەت) ئە‌که‌ن
 ئە‌لێن: نابێ (رسول) (بشر) بێ و ئە‌لێن: "زیندی بوونه‌وه‌ نیه‌" (طبیعیون)
 ئە‌لێن: " (انسان) ئە‌مری و ئە‌برێته‌وه‌ " ﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا﴾
 (ابدا)، (مۆکدا)، به‌‌لکو به‌ (محال) ی ئە‌زانن، (حکما) ی (الهیون) ئە‌وانە‌ی
 (قول) به‌ (جوهریه‌ت) ی (روح) و (بقا) ی (بعد مفارقة البدن) ئە‌که‌ن،
 (ثواب) و (عقاب) ی (پوهانی) بۆ (ارواح) (اثبات) ئە‌که‌ن؛ (اعاده) ی
 (جسم) یان لانیه‌، (أما حکما) ی (اسلام) وه‌کی (شیخ) ی (رئیس) و
 (امثال) ی، (عیناً) وه‌کی ئێمه‌ (اعتراف) به‌ (حشر) ی (جسمانی) ئە‌که‌ن،
 له‌به‌ر (ایمان) ی (صحیح) به‌ (رسول) ی خوا، به‌ (کلام) ی خوا ﴿قُلْ بَلَىٰ
 وَرَبِّي﴾ (قسم) به‌ خۆ‌ی خۆم ﴿لَتُبْعَثُنَّ﴾ زیندی ئە‌کردینه‌وه‌ ﴿ثُمَّ﴾ پاشی
 (بعث) ﴿لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ﴾ (خبر) تان ئە‌دریتێ، ئە‌وه‌تان کرد، ئە‌مه‌تان
 کرد، (اعمال) ی (ظاهری) و (اعمال) ی (خفیه‌) تان هه‌موونیشان ئە‌دری،
 (حساب) تان ئە‌بیندری ﴿وَذَلِكَ﴾ هه‌ر چه‌ند ئە‌و (بعث) و (حساب) ه، (نظر)
 به‌ (قصر) ی (نظر) ی ئێوه‌، دووره‌، (محال) ه ﴿عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ لای خوا
 ئاسانه‌، دوور نیه‌، (محال) نیه‌، (أما بقر) (غیر) ی خوا (قابل) نیه‌، له‌سه‌ر
 ئێمه‌ (لازم) نیه‌، لی‌بتقرینه‌وه‌، چۆن ئە‌بێ؟ چۆن نابێ؟ ﴿فَأْمِنُوا بِاللَّهِ﴾
 (ذات) و (صفات) و (اعمال) ئی ﴿وَرَسُولِهِ﴾ (احمد) ی (مبشر به‌) ﴿وَالنُّورِ الَّذِي﴾
 أَنزَلْنَا ﴿گوئی لی‌ پاگرن، دلتانی پی‌ی (مُتَوَرِّك) بکه‌ن، (مقصد) (علم) و
 (عرفان) ه، (عقل) و (هوش) و (ادراک) ه، کردنی چاکه‌ و (ترک) ی
 (خرابه‌) یه‌، ئە‌و (نور) ه با (بشر) بۆت بێنێ، چه‌په‌ک له‌سه‌ر (رسالەت) ی
 (ملک) که‌وتوه‌؟ ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ ئێمه‌ (ایمان) به‌ پوژی (جزا)
 بێنین، خۆمان له‌ (خرابه‌) یاریزین، (اعمال) ی (صالحه‌) به‌جێ بێنین،
 (غیر) ی قازانج، چ (ضرر) مان هه‌یه‌؟ (حاشا) (ضرر) مان ئە‌وه‌نده‌یه‌، ئە‌بینه‌
 (انسان) ی (عاقل) و (کامل)، به‌ (خیر) و (برکه‌ت)، به‌ (وقار) و (اده‌ب)؛
 دوور له‌ (دنائه‌ت) و (رزائه‌ت) و (سفاله‌ت)؛ (فجور) و (فحشیات) (والله

لا یخفی علیه خافیة) ئەو (ابنا)یە، کە ی؟ چی پۆژی ئەبێ؟ ﴿يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ﴾
 ھەمووتان ﴿لِيَوْمِ الْجَمْعِ﴾ پۆژی، کە (اولین) و (آخرین) تیا ی گر ئەبنەو
 ﴿ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ﴾ لەوێ پۆژی (ضرر) و زیان ۱ تێشکان، دەرئەکەوی،
 (حتی) ئەوێ (محسین)ە (حسرت) ئەکێشێ، خۆی بەتێشکاو ئەزانێ،
 ئەلێ: "خۆزیا زیتەر (احسان) م کردبە" ئەوێ بەدە، ئەلێ: بریا بەدیم
 نەکردبە، چاکەم کردبە یاخود (مؤمن) (مسرور) ئەبێ، بە قازانجی
 (معامله) ی لەگەڵ خوا (إن الله اشترى من المؤمنين أموالهم وأنفسهم بأن لهم
 الجنة) (کافر) تێئەشکێ، کە (هدایەت) یان داو، بە (ضلال)؛ (خلاصه)
 ئەم (بیع) و بازاری لە (دنیا) کراو لەوێ پۆژی قازانج ۱ چوونی،
 دەرئەکەوی. ھەرچەند لە (دنیا) ش تێشکان ھەیە (أما) تێشکانی ئەوێ
 پۆژی، (قیاس) لە تێشکانی ئەمۆ ناکرێ، (تفضیل) ی لەو دوو (آیەت)ە
 دەرئەکەوی ﴿وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ﴾ (ایمان) ئی بێ (شک) و گومان ﴿وَيَعْمَلْ
 صَالِحًا﴾ (عمل) ی (صالح) بەگوێرە ی (وہفت)ە، چی (أصلحی) و (لایق)ە،
 بوخۆی و (دین) و (قوم) و (وطن) ی، بکا ﴿يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ﴾ لێی خوش
 ئەبێ، ئەگەر (سیئات) یش ھەبێ، (حسنات) ی (سیئات) ی دادەپۆشی،
 (واقعاً) ھەرچەند (انسان) (مقسی) و (صالح) بێ، لە (عمل) ی (سوء)
 (خالی) نابێ ﴿وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ گەلێ جوو جوو یار
 پوو یار ﴿خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا﴾ ئەمێن، (قط) لە بەھەشت ناچنەدەر ﴿ذَلِكَ هُوَ
 الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ (عذاب) نابین، لە (نعیم) ئی (دائم)، (دائمی) ئەبێ، (مال) ئی
 کەم، (حیات) ئی (موہفت) بە (حیات) و (نعیم) ئی (ابدی)، قازانج لە ھەزیاتر و
 گەرەتر نابێ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ پێی ناوێ بلیین: " (وعلما
 السیئات) چونکی مایە ی (سیئات) یان ھەیە، کە (کفر)ە، (تکذیب)ە،
 (کافر) ی (مکذب) چاکەش بکا - (معناً) - (فکری) (خراپە) ی ھەیە
 ﴿أُولَٰئِكَ﴾ ئەوانە خوا لێ یان خوش نابێ، (اعمال) ی (صالح) یان - ئەگەر
 ھەبێ - (قبول) نیە ﴿أَصْحَابُ النَّارِ﴾ لێی جودا نابێ، (لازم) و (ملزوم) ی

یہ کن، بقیہ نہ فہرموی: ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ (ابدا)ی نافہرموی ﴿وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ (نارائی) (سعیر)، نہمہش (حقیقۃً) (خسران)ی گہورہیہ؛ (ایمان) و (عمل)ی (صالح)، (موجب)ی قازانچ و (فوز) و (فلاح)ہ لہ پوڈی (تغابن) مہتالی (وقایہ) نیہ؛ بۆ (مصائب)ی (دینی) و (دنیا)؛ (بلا) و (مصیبت)ی (دنیا)، بۆ (مؤمن) و (کافر) و (صالح) و (فاسق) نہ بن، بہ لکی (مؤمن)ی (صالح) پر (بلا) ترہ ﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ﴾ ہرچی بن، بۆ ہر کہ سہ بن، (مصیبت) نایہ ﴿إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ (انہ) خوا (رخصت)ی نہ دا، نہ فہرموی: "بچو" ﴿وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ﴾ لہ (وہقت)ی (إصابہ)ی (مصیبت) دلی بہ (ایمان) (ثابت) بن۔ نا (شکری) و (جزع) و (فزع)ی نہ کا، (صبر) و (ثبات) بنوین، قازانچ نہ کا دور لہ (غبن)؛ خودای (تعالی) ن ﴿يَهْدِ قَلْبَهُ﴾ دہی گہیہ نینہ (مقصود)ی دل پئی بہ کاران نہ با، نہ توانی بہ (رزانہت) لہ (مضایق) و (مزالق) - (بإذن الله) - خوی، (قوم)ی قورتارکا؛ (مایوس) نابن؛ نہ زانی نہ وہ بۆ (امتحان)ہ، (أَمَّا) نہ وہی بکہ ویتہ (إضطراب) و داخ و توقف و نای و وای، دلی نامین، (دائم) لہ (دغدغہ) و پہلہ پہل نہ بن، کاری لئ تیک نہ چن، (فکر) و ہوشی بلا نہ بن، لہ (بلا) دا (ختم) نہ بن، پۆ نہ چن ﴿وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ﴾ لہ وانہیہ (احوال)ی (قلبی) ﴿عَلِيمٌ﴾ ہیچی لئ بزربا بن ﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ﴾ قازانچ و (فوز) و (فلاح) تان لہ (إطاعہ) دایہ ﴿فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ﴾ ہووتان وەرگیرا، لہ (إطاعہ)ی خوا و (رسول)ی، (خسر) نہ کەن، (مغبون) نہ بن؛ ہیچ (خسر)ی بۆ (عنی)ی (مطلق) نیہ ﴿فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾ نہوی لہ سہر پیغہ مہری (لازم)ہ، پی پراگہ یاندنی (واضح) و ناشکرا و بن (تعقید) و (لفز) و (تعمیہ)یہ، نہویش (وظیفہ)ی خوی بہ (حق) بہ جی دینن:

من آنچه (شرط)ی (بلاغ)ہست با توو میگویم

تو خواه نہز سوخنہم پەندگیر و خواه مەلال

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ هه نه و (اله)، (معبود) و (مطاع) ی به (حق)؛
 (غیری) نه و کئی هه یه؟ ﴿وَعَلَى اللَّهِ﴾ له هه موو (حال) آن - خووشی و
 ناخووشی؛ (نیعمهت) و (نقمهت) نازانم (مقابل) ی (مصیبهت) بلیم: "چی؟"
 هه له سه ره خوا ﴿فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ (توکل) به و (نوع) هه ی خوا و
 (رسول) ی نه فه رموون، مایه ی (سعادهت) و (فوزه)، (تغابن) ی تیانیه،
 هه رکاری بئ، خووشی لئ (صرف) که، به (کمال) ی (اهتمام) (سعی) له
 (أسباب) ی بکه، وه دلت بۆ (حصول) ی (میرام)، (مربوط) ی (لطف) و
 (مرحمهت) ی خودا، بئ گه بۆت دروست بئ، وه پێک کهوی. (عسکرات، زۆر
 و پوخت و ئاماده بئ، (آلات) و (ادوات) ی (حریت)، (مکمل) بی؛ (قوادت
 دانا و به (صبر) و (ثبات) و دل (قوی) و ئاگاداری (فنون) ی (حرب) بئ؛ دلت
 (اعتماد) ی له سه ره خودا وهندی (اعلم) و (ارحم) بئ، (نصرت) ات بدا، له سه ره
 دوژمنی (غالب) ات کا، دلی (عسکر) و (قواد) آنت، پرکا له (روح القدس)،
 (روح) ی (غیرهت) و (حماسهت) و (شجاعهت) و (بسالهت)؛ نه مه یه (توکل)؛
 (صوفیه) - (مع الأسف) - (توکل) یان تی کدا؛ (امام) ی (غزالی) له (احیا)
 (دائر) به (توکل) (بعض) ئ (حکایات) نه کا؛ (انسان) (تعجب) ی نه میتئ؛
 نه و (توکل) هه و (احوال) ی پیغه مبه ره و یارانئ هیچ رێک ناکه ون؛ خوا
 نه فه رموئ: (خذوا حذرکم) (ولا تغفلوا عن اسلحتکم)؛ نه فه رموئ: (وأعدوا
 لهم من قوة... الآية) (مکافحه) ی (امراض) و (میقروّب) ی (وبا) و (طاعون) و
 (ملاریا)، (تطبیق) ی (قواعد) ی (طب) ی (واقی)، (منافی) (توکل) نیه؛
 (تداوی) (لازم) هه، پیغه مبه ره کردیه تی. (سعی) بۆ (حفظ) ی (عقل)،
 (حفظ) ی (حیات)، (حفظ) ی (صحهت) له (لوازم) ی (دینی) یه، له
 (ضروریات) هه؛ (قوم) ئ خووشی (تسلیم) ی (امراض) و (آفات) بکا، بئ
 (طاقهت) و (ضعیف) و (نحیف) بئ، (جهاد) ی کوو پئ نه کرئ؟ (محافظه) ی
 (دین) و (ملهت) چۆن نه کا؟ (کسالهت) و (عطالهت) که لک ناگرئ؛ (دین) و

(دنیا) بہ (سعی) دیتے دے ست ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نہی نہ وانہی
 (ایمان) یان مینایہ؛ (ایمان) دارین ﴿إِنَّ مِنْ أُولَٰئِكُمْ وَأُولَٰئِكُمْ﴾ (بعض) ی نہ
 خیزانتان، لہ (اولاد) تان ﴿عَدُوًّا لَّكُمْ﴾ دوشمنی نیوہن نہ مہش یہ کیکہ لہ
 (مصائب)، لہ (دنیا) خوشی مہین، (حیات) ی (عائلہ وی) یہ، ژن و میرد باب
 داک، (اولاد) و براو خوشک، لیکو پیک بن، یہ کتریان خوش بوئی، گچکہ
 لہ (حق) گہ ورہی، بہ (ادب)، گہ ورہ لہ (حق) گچکہ ی بہ (پرفق)، چاویان
 پیک پھوشن، دلایان بؤ یہ کتر گولشنہ بن، (حقاً) نہ وہ (نعمت) ہ کہ
 (فوق النعم)؛ نہ گہر (عائلہ) ویکرا نارپیک بن، پریان لیک بیتہ وہ، (تحقیر) ی
 یہ گدی بگہن، وہ ژنیوی بہ یہ گدی بدہن (حقاً) (حیات) یکہ زہر الوود، تال
 وہک تالوی سہرہ مرگی _ (حافظ) ی (شیرازی) نہ لئی:

نیں چ شورست (کدر) (دوری) (قمر) میبینم؟

ہمہ نفاق پرہ ز (فتنہ) و (شہ) میبینم

دوختہ رانرا، ہمہ جہنگست و (جدل) با مادہر

پوسہ رانرا ہمہ بہد خواہی پدہر میبینم

نہ سپی تازی شودہ (مجروح) بہ زیری پالان

تہ وقی زہرین ہمہ دہر گہ ردہنی خہر میبینم

لہ (زمان) ی نئمہ (خراب) ترہ، (تربیہ) ی (عائلوی) زور کہم بوہ - (فی
 الحقیقہ، علی اکثر) - (قباحت) لہ گہ ورانہ؛ منداں دہ بینن، داک و بابی بہ
 شہر دین، تیک ہلنہ دہن لیک نہ دہن، جوونی پیس پیک نہ دہن، منداں
 بہ ستہ زبان، لہ وان وا فیرنہ بین (حتی) کہ زویانی نہ گری، (اولا) جوندانی فیئر
 نہ کھن، (بابی جہجی، داکی جہ جایی). وہ گہ لئی کہس نارہ زو نہ کا،
 (مسلمان) بین؛ ژن و (اولاد) ی لئی ناگہ پین، نہ ویش. دلی بہ وان (متعلق) ہ،
 ناتوانی لئی یان جودا بیتہ وہ؛ (غریبی) (فوق الحد) (میدان) یان دایتہ ژنان؛
 (سیادت) لہ دہستی (سیدات) ہ؛ نہ وانیشیان لہ بہر (تعدد) ی (زوجات) وہ
 نارپکی (عائلات) ی (اسلامیہ)، لہ (دین) ی (اسلام) ترساندیتیان، ناوین

(مسلمان) بن؛ بۆ یہ کتر بوونیہ (عدوی (دین). (حکایت) ئەکەن، لە (جرائد) ئەیان نووسی، لە (دورای (سلطان عبدالحمید خان)ی (عثمانی) گەلێ ژن لەسەر میژدی خۆیان (جاسوس) بوون، گەلیکیان میژدی خۆیان خستە ناو (بحری (غضب)ی (پادشاهی) ﴿فَاَحْذَرُوهُمْ﴾ خۆتانیان لێ بیاریژن؛ لە (شەپ)یان (امین) مەبن؛ بە (حسن)ی (تدبیر) و (عقل) و (سیاسەت) و (کیاسەت)، (معاملە)یان لەگەڵ بکەن، زۆر پرتەپرتیان لەگەڵ مەکەن؛ لەھەمووشتی لێیان مەتۆژنەوہ؛ (اسرا)ی خۆتانیان لامەلێن؛ با ئاگاداری نەبن ﴿وَإِنْ تَغْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَتَغَفَّوْا﴾ (سینات)یان (ستر)کەن، لای خەلکی (لوم)یان مەکەن؛ (عیب) و (عار)یان مەلێن، (والا)گەلێ (خراب)تر ئەبن ﴿فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ (اقتدی)بە خوا بکەن، لە گوناھی (عباد)ی خوش ئەبن، (رحم)یان پێ ئەکا. یەکن لە (علمای (طبیعەت) ئەلێن: "ئەگەر (انسان) بە نەرمی (معاملە) لەگەڵ (طبیعەت) بکا؛ ئەتوانی (مسخرای بکا؛ (أما) بە (شدەت) و (قووت)، (طبیعەت) (مسخر)نا بێ؛ بە لکو خەفەیان ئەکا. " (اولاد) و (انواج) یشوان؛ (سعدی) ئەلێن:

بەندەیی (حلقە) بە گۆش ئەرنە نەوازی برەوہد

(لطف) کون، (لطف) کی بیگانە شەوہد (حلقە) بە گۆش ﴿إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ﴾ (بلا) و (محنت) و مایەیی تووش بوونی (شەپ) و (شداند) و (آسام) و (آلام)ن، بۆ (متقی) (امتحان)ن. (مال)ی (صالح)، بۆ (رجل)ی (صالح)، (قوام)ی (حیات)ە، (اولاد)ی چاک (روح)ی (نجات)ە؛ (اولاد)ی (خراب) و (مال)ی (خراب) بۆ پیاوی چاک (خراب)ن، بۆ (خراب) (خراب)ترە؛ بە جارێ بە (فساد)ی ئەبا (مال) لای پیاوی (سخی)ە یەکە، لە دوو ھەرزانی؛ لای کەسی (بخیل)، یەکیکە لە دوو گرانی. (حب)ی (مال) و (ولد) دەست و پێت ببەستی، وەک (قارون) (خسف) ئەبن؛ (خیری) (محضر) و (شەری) (محضر) لە (دنیا) دا نیە؛

(مؤمن) (جہت) ی (خیری لی ٹہگری؛ (ناٹلی) (خیر) و (سعادت) ی (دارین) ٹہبن، (ترمذی) (نقل) ٹہکا ٹہلی: "پیٹھمبہر (خطبہ) ی ٹہخوند؛ (حسن) و (حسین) ہاتن، ٹہپوین و ٹہکھوتن، پیٹھمبہر لہ (منبر) ہاتہ خوار، ہہلی گرتن، لای خوی دانان؛ فہرموی: صدق اللہ؛ (إنما أموالکم... الآية)" کہ چاوم پیان کہوت دہپوین ۱ پرتیان ٹہبرد، خوم نہگرت؛ (حدیث) م برپہوہ، بۆلایان لہ (منبر) ہاتمہ خوار. وایہ (خصوص) (شفقت) ی پیٹھمبہر، دہر (حق) حضرہتی (حسن ۱ حسین) (واقعاً) (مسلمان) آن، ٹہم دوو خوشہویستہی (رسول اللہ) یان چاک (خدمت) کرد؛ (حتی) سہری (حسین) یان، بہ (ہدیہ) بۆ (یزید) ی (خلیفہ) ی پھوی زہمین برد (الہی ۱ ٹومید ٹہمینی؟ پیٹھمبہر و یارانہی ٹہو (سعی) و کۆششہیان کرد؛ تا (مہوان) و (یزید) بینہ (ملک) و (مالک) ی (عالم). لہ ہہموو (عصر) ی وایہ (مصلح) ہکان؛ (مجدد) ہکان تن ٹہکۆشن؛ (نفس) و (نفیس) (صرف) ٹہکھن خویان (استفادہ) ناگھن؛ (بعض) ی (مستفید) ٹہبن، بہ (خاطر) و (خیال) دا نایہ ﴿وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ بۆ ٹہوانہی (مال) و (ولد) یان بۆ خوی ٹہوی ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ خۆتان بیاریزن، لہ (غضب) ی خوا؛ (اوامری) بہ جی بینن، (منہیات) ی (ترک) کھن ﴿مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ ٹہوہندہی پیتان ٹہکری، وہلہ (قوت) تان وایہ، (سعی) بکھن، لہ (رضا) مہندی خوی ﴿وَأَسْمَعُوا﴾ گوئی بگرنہ (آیات) ی (قرآنی)؛ (احادیث) و (مواعظ) ی (رسالہت پہناہ) ﴿وَأَطِيعُوا﴾ فہرمایش خواو (رسول) ی ﴿وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ﴾ لہ (وقت) ی (حرب) - (بالخاصة) - (انفاق) زۆد (لازم)؛ ٹیرہ جی (انفاق) ہ، جی نوٹڑنیہ ﴿وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ﴾ (شح) ٹہلین: " (بخل) ی (مع الحرص) ہ" ﴿فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (ناٹلی) (مرام) ٹہبن، وایہ؛ (خطیب) ٹہلی: " (اللهم أيد الإسلام والمسلمين) " ٹہلین: " (آمین) " و " انصر كلمة الحق والدين " ٹہلین: " (آمین) " ٹہی پاشدان؟ ہیچ! (ادی) ی (وظیفہ) مان کرد، لہ (خطیب)،

(دعا)؛ له ئیمه (آمین). (صرف)ی (مال)بۆ (حفظ)ی (وطن)، (عسکری)و
 تیگۆشین، (دائماً)نیه؛ (دعا)و (آمین)(کافی)یه؟ (نیل)ی (مرا)ئەبێ؟
 (حاشا) ﴿إِنْ تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ به (إخلاص) (لو جهه الکريم)
 ﴿يُضَاعَفْ لَكُمْ﴾ یەک بە دە، بەحهوسەد، (زیاد)تر، سەر ئەکەون ئەبنە
 سەردار؛ (غنائم) وەرئەگرن، بێ (عذاب)دیتن؛ دەچنە بەهەشت، چیترتان
 ئەوێ؟ ﴿وَيَغْفِرْ لَكُمْ﴾ ئەگەر (زەلە)یە بووێ، لیتان خۆش ئەبێ؛
 (خصوص) لە (جهاد)، (مسلمان)تووشی شتی (مخالف)هەئەبێ، (قابل)
 نیه، بێ (شک)(جناب)ی (حق)(مسامحه)ئەفەرمووی؛ زۆر (حسنات)ی
 واهەیه، هەزار (سینات) دادەپۆشی ﴿وَاللَّهُ شَكُورٌ﴾ (دقەت)لەو (شکر)ه کە
 چەند جوانە؟ تووخوا (تاویل)ی مەکن، تێکی مەدەن ﴿حَلِيمٌ﴾ بە
 (سینات)ی (ضمن)ی (حسنات)، قینی هەلناستی ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾
 (محسوس)و (غیر)ه (محسوس)؛ (مضمرو) (مظهر)؛ (جنانی)و
 (جوارحی) (یعنی)، (قلبی)و (قالبی) ﴿الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (ولله العزة ولرسوله
 وللعلمین) ئەو (مسلمان)ینە، بە (بخل)و (حب)ی (دنیا)و پابەندی ژن و
 (اولاد) خۆتان (زەلیل) مەکن (والا)لە (دار)و دیاری خۆتان دەرئەکرێن
 (ليخرجن الأعزمنها الأزل) ئەوێ (ملوک)و (رؤسا)ی (إسلام)، لە
 (شاعر)و (مغنی)و (جاریات)یان (صرف)ئەکرد، لەپێی خوا، بۆ (حفظ)ی
 (ملەت)و (دەولەت)و (مەفتەن)(صرف)کراپا، (قط)ئەوێ بەسەرمان هات،
 بەسەرمان نەدەهات؛ (واکتر)ی (خیرات)ی گەرە گەرەکان؛ (عبارەت)ە لە
 مزگەوتی گەرە گەرە دروست کردن؛ ئیستا هەرچەند ئەکن، پێیان
 (محافظه) ناکرێ؛ (اکثر)چۆلن، نوێژیان تێدا ناکرێ، (حکومەت) نازانی
 چیان لێبکا؟ خۆزی ئەوانە هەموو (معمل)یان؛ (زخائری) (حرب)و
 (سلاح)یان تێدا دروست کراپا ئەگەر پون و گوشت و برنج هەزاران بێ، بە
 (دەف)و دیلانە (مولود)آن ئەکن. لە (ضمن)ی (آیهت)چارە (مال)و

(ولد) نہ زاندری: ئەدی ژن؟ ژن بە (مداری) و (نصیحت) و (انعام)، کہ من
 لێدان: وە لە ناوجی پوو لێ وەرگێژان، ئەگەر چارە ی نەکرا، وەکی (أعضاء) یە
 خۆرکی لێ کەوئ، چارە ی برینە: (مجبوراً) بە و (نوع)ە ی کہ خواری دادەتی،
 (طلاق) یان دەن، لە و (تقریر)ە دەر ئەکەوی، (سورە) ی (آتی) کہ پیی
 ئەلین: "(سورة الطلاق)" لە گەڵ (سورە) ی (سابق) - (سورە) ی (تغابن) تۆر
 (مربوطە) (واقعاً) ژن وا خراپ بێ، کہ (انسان) (مجبوراً) (طلاق) ی دا،
 (غبن) ئی گەورە یە، (ضرر) ئی (عظیم)ە: (سیدی آلووسی) یش، ئە و
 (رابطە) یە (ذکر) ئەکات.

ئەم کتیبە لە لایەن

منتدی إقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

ئامادە کراوە

سورہی (طلاق)

(مدنیہ) (بالإتفاق)؛ (آیات) ی (۱۱) ہ یا (۱۲) ہ

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ﴾ بہ (امہ) بلی ﴿إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ﴾ کہ ژنتان (طلاق) دان ہاتنہ سہر (طلاق) دانیان، نہوہ یہ کہ، لہ دوو (وجہ) آن، کہ (امامی پازی) (ذکر) ی نہ کا؛ لای (حقیر)، (مرجہ) ہ، لہ سہر (وجہ) ی دی، کہ نہ فہ رموون: "(جناب) ی (رسول)، (امام) و (مقتدی) یہ، (رئیس) ہ؛ بہ (رئیس) نہ گوئی: "نہی گہ وری (قوم)؛ وانہ کن، واپچوون، واپوون؛" چونکی (مقام) ی نہو (نوع) ہ (تخصیص) و (تعمیم) ہ، بق (امور) ی (عامہ) یہ؛ وہ کی (محاریہ)، کہ (محتاج) ی (عَدَد) و (عَدَد) و (تعاون) و (توافق) بن؛ دیارہ (طلاق) لہو جوہ (امور) ہ نیہ۔ کہ (ارادہ) ی (طلاق) دانی ژنتان کرد، (عزم) تان (جزم) بوو ﴿فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ﴾ لہ (وقت) ی (عدہ)؛ (یعنی) (طہری) کہ (وطأ) ی تیدا نہ کرابی؛ وہ کی (امام) ی (دارالہجرت) نہ فہ رموون؛ ﴿وَقُرْ﴾ (حمل) نہ کہ نہ سہر (طہر)۔ یا (وہقت) ی (استقبال) ی (عدہ)؛ باز (مُراد) نہو (طہر) یہ، کہ تہواو بوو، پوو نہ کاتہ (حیض)، وہ (شروع) لہ (عدہ) نہ کا؛ وہ کی (امام ابوحنیفہ) نہ فہ رموئ؛ ﴿وَمَرَادٌ لَّهُ﴾ (قُرْ) لای ی (حیض) ہ۔ (مشاجرات) و (مخالفات) یان، لہو (مسئلہ)، ﴿وَلَهُ﴾ (طلاق) ی (بدعی) و (سنی)؛ ﴿وَمِنْ﴾ (اتباع) ی (سنی) (طلاق) آن، لہ (حل) و (حرمت) ی؛ (وقوع) و (عدم) ی؛ دوور و دریژہ؛ جی ی (کتب) ی (فقہ) ہ؛ (سیدی آلوسی)۔ (پہ حمہتی لی بی) (تفصیلات) ی (عریض) و (عمیق) ی ہ یہ؛ نہوہی نہ توانی (مراجعہ) ی بکا۔ نہوہندہ ہ یہ، لہ (احادیث) ی (شریف) وادہ ردہ کہوی؛ کہ (عدہ) بہ (اطہاری)؛ وہ (تفریق) ی (طلقات) بکری؛ ہر سنی ویکرا نہ بن، لہ بہر بہ شیمانی (مسلمان) آن ہیچمان (داخل) ی (قانون) و (نظام) نیہ؛ فیکہ فیکہ

سے بہرہ دیتے؛ تو وہ ندرہ ناچے، پہ شیمان نہ بیٹہ وہ؛ دیتے لای (انہا، منها)،
 (ملا) بوی سریشلہ مہ نہ کا؛ باز پای ناگری؛ خوزی (حکومت) (علاج) یکی نہ و
 (حالات) ہی کردبا؛ (مشروعیت) ی (طلاق)، بؤ (نجات) لہ (شقاق)، نذر
 (معقول) ہ؛ (اما) بہ (تانی) و (نظام)؛ ژن و میژد، لہ (کمال) ی ناخوشی و
 (عداوت)، بکرنہ (طوق) لہ ملی یہک، ہیچ (معنا) ی نیہ؛ (احکام) ی
 (مسیحی) یان لہ و (جہت) ہ (عجایب) ہ؛ (تعجب) ہ، چؤن واداندرایہ،
 (رعایت) و (اجری) نہ کری؟ (قوم) ی پئی ی پوچ وایہ؛ (کائے) بلی:
 "وائے بین" وای (عقل) چند بین دہ سہ لاتہ؛ (مقابل) ی (میول) و ترس، ترسی
 (معنوی)؛ خوی ناگری۔ (حقاً) کاری (عقل)، (مداخلہ) ی تیانہ بین (قط)
 چانابی؛ کابرایہ کوپی ژنی (طلاق) دا بوو؛ ژنہ کہ نہ ہاتہ (محکمہ)، بؤ
 (نفقہ) ی (اولاد) آنی؛ مندا لہ کی لہ پیشہ وہ نہ پوی، یہ کی لہ ہوا، یہ کی
 دہستی گرتبوو، بپوا، نہ کہوی یہ کی لہ باوش بوو؛ میژدہ ہاوری نہ کرد
 ((فقیر) م، میچم پئی نادرے!)) (اما) خہریک بوو، ژنی نوئی بینے؛ نہ مہ کاری
 (عقل) ہ؛ (حاشا) ﴿وَاحْصُوا الْعِدَّةَ﴾ (ضبط) ی کہن، بیژمیرن ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾
 رَبِّکُمْ ﴿خَوای خۆتان، لہ مہ موو (جہت)؛ لہ بہر (مقام) نہ فہرموون: لہ
 (تطویل) ی (عدہ)، وہ (إِضْرَارِی ثَاوَرَتَانِ) ﴿لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ﴾
 دوریان مہ کہن، لہ مالی خویان، ہتا (عدہ) یان تہ واو نہ بین ﴿وَلَا يَخْرُجْنَ﴾
 خویان سہر بہ خۆ نہ چنہ دہر؛ یا ناچنہ دہر؛ دہر یان مہ کہن، دہر نا کرین؛
 دہر ناچن، دہر نہ چن ﴿إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ﴾ (حق الإنصاف) لہ م
 (فاحشہ) (بینہ) (نفس) ی (خروج)۔ (قبل إنقضى) ی (عدہ) نافامری؛ با لہ
 (ابن عمر) یش (پرواہت) کرابی، وہ (امامی اعظم) (قبول) ی کردبی؛ نہ گہر
 (العیاذ باللہ) (زنا) یان لی (صادر) بوو؛ (حق) یان نامینے، با دہر چن، با
 دہر کرین؛ یا خود نہ گہر نذر وہ پی کرد؛ دہر بارہی کؤنہ میژدی، (اولاد) و
 (اقارب) ی، کہ (تحمل) ی نہ کرد؛ قہی نا کا دہریان کہن ﴿وَتِلْكَ﴾ نہوی

(مذکور)، (احکام)ی (مذکورہ) ﴿حدود اللہ﴾ دایناوہ (تعیین)ی کردیہ ﴿وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ﴾ نہوہی (تجاوز)بکا، بہ جیئی نہ گہیہ نئی ﴿فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ﴾ (ظلم)ی لہ خوی کردیہ ﴿لَا تَذَرْنِي﴾ (ای معتدی) ﴿لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثَ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا﴾ دلت نہ گوئی؛ نہ مرق پقت لہ رنی خوت نہ بیٹہوہ، سبہی خوست نہوئی، (عداوت) بہ دؤستی (تبدل) نہکا، نہ مرق لات گرانہ، نہو رنہ بمینیتہوہ، دوا چہندی (ممکن)ہ، (الفہت) (حاصل) بی؛ با یہ کئی لہ (افراد)ی (عائلہ)؛ (حال)ی لی تیک نہ چئی؛ نہوہ لای (ابو حیان)ہ؛ من (میل)م زیتر لہ گہل مات؛ گہرچی (اکثر) نہ فہ رموون: " (خطاب)ہ لہ گہل (حضرت)ی (رسالہت پہناہ). (واقعاً) (تعدی) لہ (حدود)ی (الہی) لہ (دنیا) و (آخرت)، (موجب)ی (تفابن) و (اکدار) و (آلام)ہ ﴿فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ﴾ نیزیک بوو، تہ واوین، بگہ نہ (نہایت)ی ﴿فَأَمْسُكُوهُنَّ﴾ پایان گرن بہ (رجعت) ﴿بِمَعْرُوفٍ﴾ بہ خوشی و (حسن)ی (معاشرہ) ﴿أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ﴾ لیان جودا بینہوہ، بی بہ ستنہوہ (طلاق)یان دہن ﴿وَأَشْهَدُوا ذَوَى عَدْلٍ مِّنْكُمْ﴾ دوو کہسی (صاحب عدالت) لہ خوتان ٹاگادار کہن، بیانکہ نہ (شاهد) لہ سہر (رجعت) لہ سہر (طلاق) دان؛ بؤ (دفع)ی (تومت) و (نزاع)؛ (امر) بؤ (ندب)ہ؟ یا بو (وجوب)ہ (رکن)ہ وہ کی (نکاح) بی (شاهد) دروست نیہ؟ خوی لہ (طرف) (حکومت)ی (عراق) (قانون)ی چاکی (موافق)ی (لہجہ)ی (آیت) و (حدیث) داندرا با؛ (ملہت) و (ملا)یان، لہ (اضطراب) و بی (دینی) (حفظ) کرد با ﴿وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ﴾ (ایہا الشہداء) (لدى الحاجة) (ادی)ی (شہادت) بکہن، بی (میل) و (محابا) (موافق)ی (واقع) ﴿لِلَّهِ﴾ بؤ خودای، (مراد) لہ (عدالت) چیہ؟ نہ گہر (ملک)ہی (اصول)یان بی، نہوہ _ (من زمان) _ نہ ماوہ، نیہ؛ نہ بی (احوال)ی (شاهد) _ بہ گویرہی (تحولات)ی (بشر) _ لہ (صلاح) و (فساد)؛ لہ (دین) داری و بی (دیانتہتی) _ (اعتبار) بکری؛ بؤ (نکاح)، بؤ

(طلاق)، بُو (رجعت) پیای (عدل) لہ کوئی بینین؟ (سبحان اللہ) گہلن
 پیای (شقی) بُو پاست گوی، و نہ گوینی (شایدی)، چاترن، لہ گہلن
 صوفیلکہ ی کوزہ لہ کانی، (دائماً) خریکی نویژو پوژی و پستہ پست و
 ورتہ ورتی (صلات) و (تسبیحات) ن؛ بہ لکوو لہ (ملا) ی ناغادی ی و کیخوایان
 ﴿ذَلِكُمْ﴾ نہ وہ تان ﴿يُوعِظُ بِهِ﴾ لہ (طرف) خوی ﴿مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ﴾ بہ
 ناگاداری خوی ﴿وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ پوژی (حساب) و (جزا)؛ (حقیقہ) (ایمان) ی
 (محکم) ی بی (تاویل)، بہ ناگاداری (کبریائی) و پوژی واپہ سین، مایہ ی
 مہ موو (حسنات) ہ؛ (مانع) ی مہ موو (سیئات) ہ؛ کہ (ایمان) بہ پوژی
 (جزا) (ضعیف) بوو، یا نہ ما، نہ و جا (انسان) نہ بیٹہ بہ پلہ لا، (شایدی)
 (زور) و سویندی بہ دروی لا خوشتر نہ بی، لہ (استماع) ی (مالی فتونی) (ام
 کلثوم)؛ (سہ رامہ) آنی (ناوپیایی) نہ گہر (ایمان) یان بہ (جزا) مہ با،
 (دنیا) و اندہ بوو، (جہنم)؛ وہ (فسق) و (فجور) مہ ندہ نہ دہ بوو؛
 (فضائل) ی (بشری) بہ و (درجہ) (محو) نہ دہ بوو، (رؤسا) ی (دین) یان،
 (عیسی) یان کردہ (فدیہ)؛ (فدیہ) ی گوناہان؛ (فدیہ) ی (مآثر) و (مفاخر) ی
 (انسانی)؛ لہ (قیامت) (امین) بوون و (ایمان) نہ بوون بہ (قیامت)،
 (ثمرہ) یان یہ کہ ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ﴾ لہ (معاملات) ی (زوجیہ) لہ (رعایت) ی
 (حدود) ی (الہی) و (عدہ) ی (مطلقہ)، (إحصاء) ی بہ (ضبط) وہ (ملاطفہ) ی
 (صاحب) (عدہ)، وہ (حسن) ی (معاشرہ) ی ﴿يَجْعَلُ لَهُ مَخْرَجًا﴾ لہ
 ناخوشی (منزل) ی ﴿وَيَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾ بہ دلّی دا نایہ، (رزق) ی
 زور نہ بی، بوی دی، لہ جی یہ کہ بہ دلّی دا نایہ؛ خوا وای بُو ریک نہ کا،
 (خارج) لہ (دائرہ) ی (خیال)؛ تا (عائلہ) لہ گہل یہک لیکن بن،
 (اشتغال) بہ (مصالح) ی (بیتہ) زیتتر نہ کەن؛ خوا چاتریان بُو دینن؛
 (سیاق) و (سباق) ی (کلام) و نہ گہ یہنن، کہ (عرض) کرا۔ چند
 (روایت) (نقل) نہ کەن، بُو (سبب) ی (نزول)، زور (مناسبہ) یان لہ گہل

(مقام) نیہ؛ (وکذا) چند قسہیان، لہ (مخرج) و (رزق) ی (غیر) و (مترقب) کردیہ؛ (نظر) بہ (مقام) تہ واونین، بوی ((ترک) مان کردونہ مان نووسین ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ (جناب) ی (حق) (امر) نہ گاتہ (مسلمان) آن، بہ (توکل) ی (علی اللہ)، (ترغیب) و (تشویق) یان نہ کا؛ وہ نہ فہرموی: "لہ (اسلحہ) ی خوتان (غافل) مہ بن" (صلاة الخوف) یان نیشان نہ دا؛ نہ فہرموی: "(قوت) نامادہ کھن؛ (قوت) ئی کہ دوزمنی خوا و خوتانی پی بترسینن؛ نہ وہی (توکل) بکا نہ بی فہرمایشی (کبریائی) بہ جئی بینن؛ نہ وی (متوکل) بی، خوا (احکام) ی بو (بیان) کردیہ، بہ چی؟ بہ (الہام) بہ (فکر) ی (مصیب)؛ (اعتماد) نہ دیہ (شفعاء)، (محروم) نہ بی؛ لہ سہر (جمادات) چون نہ بی؟ (فدیہ) و مدیہ، خانہ خوشتر نہ بی، (مؤمن) ی (کامل) مہرچہند (اسباب) ی (غایہت) (مکمل) بی، (اعتماد) ی دلی لہ سہر (لطف) و ((مرحمہت) و (توفیقات) ی (صمدانی) یہ ﴿إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ﴾ نہ گاتہ (امر) ی خوی؛ (یعنی) (اجری) و (انفادی) نہ کا. (جنات) (مکان) (سلیمان نظیف بگ)۔ (رحمة اللہ علیہ)۔ نہی فہرمو: "(حکومت) لہ (اول امر) دوشمنیش بی؛ نہ و (امر) ی نہی دا، (قابل) ی (اجرای) یہ، یان نا؟ (معارض) ی مہیہ، یاخود نیہ؟ لہ دوی (تحقیق) و (تدقیق) (امر) یدا؛ وہ کہ (امر) ہ کہی دا، نہ بی (انفادی) ی لی بتیقریتہ وہ؛ (امر) ہ کہم، چی لی مات؟ (بلا تروی) (امر) ی بدا؛ کہ (معارض) ی بو، (امر) ی خوی بگپرتہ وہ، خوی نیہ، بو (حکومت) (نقص) ئی گہورہیہ "﴿قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا﴾ مہرچی مہیہ؟ چ لہ (عالم) ی (تکوین)، چ لہ (عالم) ی (تکلیف) (قدر) و (قوت) و نہ ندازہ و (مقدار) ی خوی مہیہ؛ (جناب) ی (حق) بہ گویرہی نہ و (قدر) ہ؛ (توجیہ) ی (حکم) و (امر) ی بو نہ کا؛ (حکم) بو ناو (کتیب) نیہ؛ نہ بی (اجرای) کری؛ بویہ (امر) ی (الہی) (نافذہ)، (جاری) یہ۔ (الی الأبد)؛ نہ گہر (حکم) ئی (قابل) ی (اجری) نہ بو؛ (مطلقا)؛ نہ وہ (حکم) ی خوی نیہ.

هه‌رشتن هه‌ر که‌سێ له (قدری خۆی (لما یسرله‌ی تێ‌په‌ڕێنن، نه‌شکێ؛
 (رحم الله إمرأ عرف قدره ولم يتعد طوره)، (حقاً)ئهو (آیه‌ت)ه، (آیه‌ت)ئ
 زۆر (قیمه‌ت)داره، به‌ (قدر)ه؛ که‌سێ تێ‌ی بگا و (قدری بزانی (حقاً)به
 (قیمه‌ت)ه (اوامر)و (احکام)ی (اللهی) (نظر)به (زمان)و (مکان)،
 (احوال)ی (مطلق) (تعلق) نه‌کا؛ (حکم)ی هاوین و زستان؛ ساغی و
 نه‌خۆشی، پیری و جه‌وانی جو‌دایه‌ بلای، به‌شه‌وو پۆژی (متناسب)وه
 (بلادی زۆر (مخالف) وه‌کی یه‌ک نیه؛ به‌م (احکام)ی (زمان)ی
 (ضعیفی)له‌گه‌ڵ (احکام)ی (زمان)ی (قوه‌ت) (فرق)ی زۆره (احکام)ی
 (حرب)ی ئیستا، نابێ وه‌کی (احکام)ی (زمان)ی (حرب)ی (قدیم) بێ؛
 (احکام)ی (اللهی)نابێ - (بالمه‌ه) - (مخالف)ی (طبیعه‌ت) بێ؛ هه‌ر
 (حکم)ئ به‌ (ضدی (طبیعه‌ت)داندرئ، خۆی‌ناگرئ؛ (خالق)ی (طبیعه‌ت)و
 (واضع)ی (شریعه‌ت)، یه‌که (حتی)وه‌کی (علما)ی (بلاغه‌ت) نه‌فه‌رموون؛
 (خطاب)ی (زکی)، نابێ وه‌کی (خطاب)ی (غبی)بێ؛ سه‌یان و شوان و
 گاوان، ئا‌غاو کێخوا (تکلیف)یان جو‌دایه؛ (کل میسر لما خُلِق له) نه‌گه‌ر به‌و
 گوێره (استخدام) بکړئ، زۆر باش و (نافع)نه‌بێ، (والآ)به (فساد) نه‌چن:

إذا انت کرمت الکریم ملکته وإن انت اکرمت اللئیم تمردا

فوضع الندی فی موضع السیف بالعلی مضر کوضع السیف فی موضع النداء
 نه‌و (آیه‌ت)ه له‌سه‌ر هه‌موو کار و ئیشێ (تطبیق)نه‌کړئ؛ له‌سه‌ر (اداره)و
 (سیاسه‌ت): (تربیه)ی (عسکری)و (تعلیم)ی (علوم)؛ (ه‌سنایع)و (حرف)؛
 (أما) له‌گه‌ڵ (بۆ شه‌ویکی) پێک ناکه‌وئ، تاله (خلق)و (ایجاد) (اقدار)
 (متفاوت)بێ (احکام)و (اعمال)یش (مجبوراً) (متفاوت)نه‌بێ (خلق الله
 للحروب رجالاً ورجالاً للقصة والثريد)؛ (فره‌نسه‌و) (بریتانیا)ته‌مایان بوو، به
 (عسکری) ژنان (سیدات)ی (راقصات) (مقابله‌ی) پیاوه پۆلا کرۆژه‌کانی
 (المانیا)بکه‌ن؛ تێ‌شکان ژن (عمل)ی پیاوانیان پێ ناکړئ، (قدر)یان

جودایه؛ نهو (آیه‌ت) ه (شامل) ی (عرض) ی (مزاج) یشه، خوا دای ناوه،
 نه‌وه‌نده (عناصر) ه، به‌وه‌نده (اقدار) ه، نهو (نوع) ه (حیوان) ه‌ی لی
 (ایجاد) نه‌کری نه‌وجا برۆ بۆ (انواع) و (أصناف) و (اشخاص) و (أعضاء)؛
 (حتی) برۆ بۆ (عالم) ی (نباتات) و (اشجار) و (اثمار)؛ (حقاً) نه‌وه‌نده
 (کلام) ه؛ (معجزی) ه‌موو (ادبا) و (بلغا) و (علما) ی (بشر) ه؛ (سیاق) و
 (سباق) (مناسب) ی له‌گه‌ل (قضا) و (قدر) نیه؛ تا بنووسی؛ (مصدق) ی
 (آیه‌ت) (تفصیلات) مه‌ل نه‌گری ﴿وَاللَّائِي يَنْسَنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نُسَائِكُمْ﴾
 (طبعاً) دیاره، (عه‌) یان به (اقراء) نابئ ﴿إِنْ ارْتَبْتُمْ﴾ (تردد) تان بوو،
 (شک) تان که‌وته‌دل؛ ئایا نه‌وانه، (ضمناً) (ممنوع) ن له (نکاح)؟ چونکی
 (مایوس) ن، له (حیض) دیتن؛ که‌وابئ (طهر) یش نابئ—چهند (روایات)
 ه‌یه، بۆ (سبب) ی (نزول)، ه‌مووی له‌به‌ر نه‌م (جمله) یه؛ من لام وایه
 (سبب) ی (نزول) ی (لازم) نیه، چونکی (اساس) ی (سوره‌ت) بۆ (بیان) ی
 (عه‌) یی ژنان (نازل) بوو ﴿فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ﴾ سی مانگه ﴿وَاللَّائِي لَمْ
 يَحْضُنَّ﴾ نه‌وانیش (عه‌) یان به (شه‌ور) ه؛ (ممکن) نیه، (عه‌) یان به
 (أقراء) بی (عوق) یش ناکرین، له‌ می‌رد کردن، که‌ خوابه (تطویل) ی (عه‌)
 (راضی) نه‌بی به (تعویق) یان، چۆن (راضی) نه‌بی؟ (أما) (مسئله) ی
 (إنقطاع) ی (حیض) — (له‌) — (لا لعله تعرف)، (طول) و (تفصیل) ی له
 (کتب) ی (فقه) نه‌ی‌فه‌رموی؛ بۆ (مایوسه)؟ نه‌ختی (موجب) ی (یاس) ه؛
 (خصوص) له‌ولاتی (جاهل) به (أمراض) ی (رحم) و (عوارض) ی (رحم)
 ﴿وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ﴾ زگپ، ئاوس (مطلقه)، (مبتوته)، (غیره) (مبتوته)؛
 یاخود قسه له (رجعت) یه، وه‌یا (متوفی عنها الزوج) ﴿أَجْلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ
 حَمْلَهُنَّ﴾ بانه‌مپۆ (طلاق) درئ، وه‌سبه‌ی بزئ، (حمل) ی دانئ؛ به‌پراستی
 خاؤینی (رحم) یه (وضع) (تحقق) نه‌کا، که‌باریان دانا، ده‌ر (حال) دروسته
 می‌ردی بکه‌ن؛ (أما) (تقرب) نابئ، له‌به‌ر (نفاس)؛ نه‌گه‌ر نه‌ویش له (اقل) ی

(مدہ) نہ ما، (معاشرہ) (حالا) (حلال) نہ بین۔ (قسم) ئی لہ (علما) ی (کبار) نہ فہ رموون: " (عدہ) ی (متوفی زوجہا) (ابعد الأجلین) ہ (أما) خوی نہ؛ (حدیث) ی (شریف) (موافق) ی نہ؛ میرد مردو - نہ گہر (حاملہ) نہ بو - (عدہ) ی چوار مانگ و ۳ پڑہ؛ وہک (سابقاً ذکر) کراوہ ﴿مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ﴾ لہ (طلاق) دانی (آیات) و (حاملات) بہ لکرو (آیہ) میردی چہ نگ ناکہ وی؛ (ولد) ی بی چارہ بی، داک (طلاق) دراو، چی بہ سہ ردی؟ (نفقہ) و مہ فقہ، کہ شما کہ شمی (محکمہ) چ (لزوم) ی مہ یہ؟ (مساملہ) بکہ، رقی خۆت بخۆوہ، لہ خوا بترسہ خۆتی لئ بیاریزہ، نہ وہی (تقوی) ی خوی بکا ﴿يَجْعَلُ لَهُ مِنْ أَمْرِهُ يُسْرًا﴾ خوا نیشی وکاری بۆ (سہل) نہ کا؛ تووشی نہ و کہ شما کہ شم و (اضطراب) و ناخۆشیہ نابی؛ مندالہ میشتا خوینی نہ دیوہ، (مجاملہ) ی لہ گہل بکہ؛ یہک دو سالی دی نہ بیئتہ نافرہ تی گہ پایہ وہ ناپلی و داپلی ﴿ذَلِكَ﴾ نہ وہ بہ (عمومی) ﴿أَمْرُ اللَّهِ﴾ (حکم) ی خواہی، فہ رمودہ ی وی یہ ﴿أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ﴾ (وحی) بۆ (رسول) دی بۆ (خاطر) ی (ارشاد) و (ہدایت) ی (مسلمان) آن؛ (أصلاً) بۆ (رسول) بہ (علی) یہ بۆ نیئمہ (الی) یہ ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ﴾ بہ (محافظہ) ی (احکام) ی ﴿يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ﴾ ئی لہ (زمان) ی بی (مبالات) ی تووشی بوہ؛ یاخود بہ (مقتضی) (طبیعت) ی (بشری) (ارتکاب) ی کردیہ (البتہ) پاش (توبہ) و (انابہ) و (مراعات) و (محافظہ) ی (احکام) ی (ربانی)، (جناب) ی (حق) لئی خوش نہ بین ﴿وَيُعْظِمُ لَهُ أَجْرًا﴾ (اعمش) بہ (نون) ی (قرائتہ) نہ کا؛ لہ سہر (روح المعانی) مان نووسی؛ (نون) ی (عظمتہ)، (مناسبہ) یہ گہ ورہ ی مہ یہ، لہ گہل (إعظام) ی (اجر)؛ وہ (بعض) ئی بہ (شدہ) ی (ظا) یان خویندیتہ وہ، لہ بابی (تفصیل)؛ (مقصد) (تعظیم) ی (اجرہ)؛ بہ ہر (طراز) ئی بی خوینیہ وہ، (عائد) ی خواہی ﴿أَسْكُنُوهُمْ﴾ (معتدات) ﴿مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ﴾ دایان نین، لہ (بعض) ئی (سُكْنَا) ی خۆتان؛ نہ گہر یہک ناوماں بوو، جئی وی لہ لایہ کی (مُفَرِّئًا) بی؛

۱ (سید) (نقل) له (حَوْفِی) و (ابو البقاء) نه کات: (من) بۆ (ابتدا) ی (غایه) ه ﴿مَنْ وَجَدَكُمْ﴾ له گویره ی (سعه) ی خۆتان؛ له خانوی (مملوک) تاندا بوون؛ یا له کرێگرته؛ (قصر) و کۆشک ۱ شانشین بوو، یا خود کۆلیت و کوخ و زنجی سه پانان بوو. (زمخشری) نه فه رموی: (بیان) ی (من) حیث سکنتم) ه (ابوحیان) پی ی (راضی) نیه؛ نه فه رموی: "له (عطف) ه (بیان) (اعاده) ی (عامل) ی ناکرێ" (جواب) ی نه ده ته وه، به (جواب) ی سست؛ بۆیه (سید) نه فه رموی: " (قوه) ی (کلام) ی (ابوحیان) بزیننه " لای (ابوحیان) (بدل) ه ﴿وَلَا تُضَارُّوهُمْ﴾ کومه کیان لێ مه که ن، شانه و شانیان لێ بوهستن، له نیشتمانیکدا ﴿لَتُضَيِّقُوا عَلَيْنَ﴾ به و (مضایقه) ته نگه ی و بی (وسعه) یان که ن؛ تا کو (مجبوراً) برۆن؛ (ملاطفه) یان له گه ل بکه ن، به (حسن) ی (معاشره) بن له گه لیان ﴿وَإِنْ كُنَّ﴾ (مطلقات) ﴿أُولَاتِ حَمْلٍ﴾ ئاوس برۆن ﴿فَأَنْفَقُوا عَلَيْنَ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ تا نه و (وهقت) ی له (عهده) ده رده چن؛ نه وی میرد مردی (سید) نه لی: " (عند اکثر العلماء)، (حق) ی (نفقه) یان نیه " (خلاف) ی نۆر هیه له (بحث) ی (نفقه) و (سکنا)؛ بۆ (مبتوته) و ((غیره) (مبتوته) ﴿فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ﴾ منداله که یان شیر دا، بۆ ئیوه ﴿فَأَتَوْهُنَّ أَجُورَهُنَّ﴾ (حق) ی (رضاع)؛ بۆ یان هیه، (طلب) ی (اجره) بکه ن، (حتی) نه گه ر له سه ریشمیان (واجب) بی ﴿وَأْتَمِرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ﴾ (مشاوره) بکه ن، (آباء) و (امهات) به خووشی و چاکی پێک که ون، بۆ (اجره) و (لوازمات) ی (إرضاع) ی نه و منداله تازه بوه ﴿وَإِنْ تَعَاَسَرْتُم﴾ (مضایقه) تان کرد، باب که می دانا، داک زۆری دابری، ریک نه که وتن ﴿فَسْتَرْضِعْ لَهُ أُخْرَى﴾ ئافرتی دی مه می نه داتی؛ (زمخشری) نه فه رموی: "له و (کلام) ه، (لوم) و (عتاب) ی داکه تیایه " تو نه ی که ی په ک ناکه وی؛ (واقعاً) نۆر که س (معنون) نه بن دایانی بکه ن؛ (علما) ی (شرعی) نه فه رموی: "نه گه ر داک له (ثمن المثل) زیتیری خواست، بۆ باب هیه

یه کثیر به (أجره) بگری "باپیری (عالی) م (ملا عبدالله ابن الجلی) نه فهرموی: "نازانم بؤ (رعایه) نه وهنده، بؤ (مال) نه کهن؟ بؤ (رعایه) ی (حال) ی (ولد) نا کهن؟ بؤ (ولد) بیئی داکی له شیردانی (اجنبی) چاتره " (واقعاً) چاک نه فهرموی؛ (اطباء) ش نه فهرموی: "شیری داکي بؤ (فرخ) ی خوی له هه موو شیرئ چاتره " نه گهر نه ختن له (ثمن المثل) (زیادی، با باب (مساھله) بفهرموی؛ وایزانم نه وهنده (زیده) ی یه (داخل) ی (تعاسر) نابئ. (دائره) به (احوال) ی دایانان له (موقع) ئ شته کمان نووسی یه؛ خوا نه زانی (اکثری) (اولاد) ی گهره و خانه دانان، هیج و پوچ دهرده چن سه بارهت، به شیرئ دایانانه. خانمه قندی خوی مندالی خوی به خیوناکا، هرچی و هرچی و شیر پیس، مندالیان بؤ شیر نه دهن به خویان نه کهن (انسان) ئ نا (نجیب) یان ئ دهرده چی. (حقیقه) (الرضاع یغیر الطباع) نه و (کلام) ه (ظاهراً) (خبره) (معناً) (إنشائیة) نه بی، باب جست جوبکا بؤ دایان. وایزانم نه گهر داک (میل) ی میترد کردنه وهی نه بی، یاخود ناره زو نه کا زو میتردی بکا، وه نه ختن گوزهرانی هه بی مندالی خوی به خوی نه کا دلی له دواي به رنابی ﴿لَیْنَفِقْ دُو سَعَةٍ﴾ نه وی ده وله مهنده، له (فرحایی) دایه (انفاق) بکا ﴿مَنْ سَعَةٍ﴾ به گویره ی (فراح) ی خوی (بخیل) ی نه کا؛ (اسراف) یش نه کا (سواء) (إنفاق) ی (عائله) ی (معتده) یا شیره خوړه ﴿وَمَنْ قَدَرٌ عَلَیْهِ رِزْقُهُ﴾ (رزق) ی له سر ته نگ میندرا بی (مضایقه) ی مالی هه بی ﴿فَلَیْنَفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللّٰهُ﴾ به گویره ی (فقیر) ی خوی؛ دیاره (فقیر) (انفاق) ی وه کی ده وله مهندی پی ناکرئ؛ (لازم) ه له سر (صاحب) (نفقه) ته ماشای (ظروف) و (أحوال) بکا؛ بی (معنا) پی گیری نه کا ﴿لَا یُکَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا﴾ (حق) وایه، ئیوه ((اقتدی) بکهن به (عمل) و کاری خوی. نه گهر میترد چی نه بو، نایا بؤ ژن هه یه، (فسخ) ی (نکاح) ی خوی بکا؟ به ئی لای گه ئی (علما) یان بؤی هه یه؛ لای (جمع) ئ بؤی نیه؛ له بهر نه و (آیه) ه، یه کی له و (جمع) ه (أمر المؤمنین) (خليفة) ی (عادل) و (زاهد) وه به (حق)

(مجدد) (عمر بن عبدالعزیزه) ﴿٤٥﴾؛ (ابن القیم) ئەفەرموی: "ئەگەر
 مێردەكە (اولاً) هەڵی خەڵە تاندبێ، خۆی بە دەوڵە مەند نیشان دابێ، دوايە
 دەركەوت (فقیر)ە یاخود هەبێ (أَمَّا) (انفاق) نەكا، وە بە هیچ (وجە)
 ژنەكەى نەتوانی (نفقه) ی لى بستین، بۆی هەیه (فسخ) (وَالْأَفْلا)
 ﴿سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا﴾ هەروا نابێ (تحولات) ژۆرە، لە (فقیری) بۆ
 دەوڵە مەندی، لە دەوڵە مەندی بۆ (فقیری) بە هەر جوژی بێی (امرای)
 (حیات) لە گەڵ مێردی خۆی بکا چاترە؛ مەگەر (قابل) ی (معاشره) نەبێ؛
 ئەوا (فسخ) ی (نكاح) ی خۆی كردهوه؛ بە چ (معلوم) مێردی (حال) خۆشی
 بە دەست دەكەوی؟ یا (حال) خوش بێ (أَمَّا) بەچی (معلوم) (معاشره) ی
 لە گەڵ خوش نەبێ؟ سالی گرانی (١٣٣٦) (عالم) كەوتە تەنگانەیه، نایەتە
 (قلم)؛ (سعر) ی (ارزاق) لە (حد) چوووە دەر؛ یەك دوو سالی پێنەچوو
 (فرح) ناکی پەیاوو؛ (ارزاق) بێ (قیمەت)؛ بوو (حتى) ئاشەوان جوێ لە
 ناشی نەدەكرد، مزەى جوێ وەرنەدەگرت؛ ئەى ووت: چی لى بکەم؟ (واقعاً)
 لە (حین) ی گرانی و (قحط) ی كەنگر بە هانای خەلكى هات؛ گەلەكى پێ
 قورتار بوون باسى (عده) و (رضاع) (خلاص) (وهقت) ی (ترغیب) و
 (ترهیب) هە ﴿وَكَايْن﴾ ژۆر ﴿مَنْ قَرِيْب﴾ (سكان) ی دى و شاران ﴿عَت﴾
 (استكبار) و (تجاوز) ی كرد ﴿عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ﴾ (من حيث الرسالة
 مخالفه) یان كردن بە (عناد)؛ (امرای) (رسول) یش (امرای) خوايه؛ (من
 حيث الرسالة) (امر) ئەكا؛ كە (امرای) (الهی)، (تكلیفی) (نفوذ) ی ئەكرد، لە
 (قوم) ئەوجا ئەبێتە (توبه) یی (امرای) (تكوینی) ﴿فَحَاسَبُنَاهَا حِسَابًا
 شَدِيدًا﴾ لیمان تۆزینەوه، هەرچی كردیان، لە (سیئات) -گەرەگچكە-
 ژماردەمان لیمان بە داوێوە كردن؛ (وفاقاً للزمخشری) (وللألوسی)؛ دوايە دیم
 لە (تفسیری) (سیدی آلوسی)، لە (تفسیری) (جمله) ی (فَاتَقَوَالَهُ) یا اولی
 (الألباب) (معنی) یه (هكذایی) دوايە تر لە (كشاف) م دی: (ویجوز ان یراد

احصاء السیئات... الخ) (رحمة الله عليه) بویہ (دوای) له پیٹشہوہ، نووسیم (وفاقاً للزمخشری) وللاکوسی ﴿وَعَذَّبْنَاهَا﴾ له (دیبا)، ئهوانی دی و ئهفہرموون: "له (آخرت)" (تعبیر) به (ماضی) له بهر (تحقیق) (وقوع)؛ وهکی: (نادی)، وه (نفخ) ﴿عَذَابًا نُّكَرًا﴾ ناخووش و (شدید) و (عظیم) ﴿فَذَاقَتْ﴾ (بالفعل) چیشتی ﴿وَبَالَ أُمْرًا﴾ (بخاری) له (مجامد) (نقل) ئهکا؛ (تفسیری) به (جزا) ﴿وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا﴾ (هائل) گه وده ﴿أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا﴾ له (قیامت)، ئهوانی تر ئهفہرموون: "(تکریری) (وعید)؛ وه (بیان) ه بۆ (موجب) (تقوی)، گه (امری) پین ئهکات ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ له (مخالفه) (فرمایشی) ﴿يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ﴾ ئهی (اریاب) (عقول) (کامل) (عبرت) بگرن، (مخالفه) مه کهن؛ (والا عاقبت) (ی ئیوہش، وهکی ئهوانیدی) -شار و لادی- لئ دئی.

ئهمرو - (مع الأسف) - له سهر (اوامری) (الهی) و (رسالت) په ناھی، دووی به ته وای به جئ ناگا؛ (خصوص) (دائر) به (معاشره) و (معامله) (ی ژنان؛ (حکایت) (خوشتی: پوژئ له هه یوانی (حجره) (ی مزکه وتی گه وده پاره ستابووم، دیم یانزده کهس هاتن، به رمال به کوئل، ووتیان: "بابت (تشریف) (ی له کوئی به؟؛ ئیشی (شرعی) مان پی به" ووتم: "(تشریف) (ی له مائی به" ووتیان: "پئی ده بی؟" ووتم: "ئا" ئهوان به ناو بازاری، من به سه ریانی بازار، هاتین بۆ لای ماله وه؛ به (خدمت) (بابم، (مشرف) بوون؛ ده ستیان (زیارت) کرد؛ به کئی له مه یانه هه ستا ووتی: "(قوریان) (من ادعا) م هه یه، له و کابرایه؛ ژنی منی (ماره) (ی کردیه" ژنی به (شاهد) و (اثبات) له (تحت) (ی (نکاح) به؛ ئه وه (ماره) (ی کردیه" فه رمووی: کوا (شاهد)؟ "ئو کهس پاست بوونه وه، ووتیان: "(أشهد بالله وبرسوله) ئه و ئافره ته (منکوحه) (ی ئه و پیاو هیه؛ ئیمه (شاهد) (ی (نکاح) (ین؛ وه تا ئیستا له ژیر (نکاح) (ی داماو" به کئی هه ستا ووتی: "(قوریان) ئه و ژنه؛ نه ئی وی به،

نہ ئی وییہ؛ ئی منہ" (شاهد) دوو کہس لہ مہ یانہ (شاهد) ی بیان دا؛ نہ و
 حہوت لہ یانزدان؛ (بعده) یہ کیدی ہستا ووتی: "(قوریان) نہ و ژنہ نہ ئی
 وییہ نہ ئی وییہ نہ ئی یہ، (اشارہ) ی بۆ میژدہ کان کرد؛ ئی منہ"
 (شاهد) دوو کہس (شاهد) یان دا؛ نہ وہ چوار میژد و شہش (شاهد)؛
 (تلك عشرة كاملة)؛ یانزدہ مین ہستا ووتی: "(قوریان) نہ و ٹافرہ تہ، نہ
 ئی وییہ، نہ ئی وییہ، نہ ئی وییہ نہ ئی وییہ؛ ئی پیاوین ترہ، لہ (فلان)
 دئی (پشدر)؛ نہ و ٹافرہ تہ ہ لاتوہ؛ بہ و (صورہ ت) ی (متسلسلہ)
 میژدی کردیہ؛" (ومن العجائب) (ملقن) ی ہ مووی (ملا) (طہ) ی (بۆ
 گدی) یوہ! "نازانم نہم (حکایت) ہم لہ جیہ تر نوو کایہ یان نا؟ ہہ رچی
 ہہ بی، لیژہ مان (ثبت) کرد.

(لب) بہ (عقل) دہ لئین؛ وایہ کاکلہ ی (انسان) ی (عقل) ہ ﴿الَّذِينَ﴾ نہ و
 (عقل) آنہ ی ﴿أَمَنُوا﴾ (ایمان) ی (کامل) ﴿قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا﴾ نہ و
 (ذکر) ہ چیہ؟ ﴿رَسُولًا﴾ (رسول) ی (عظیم الشان)، (رؤف) و (رحیم)،
 (خاتم الرسل) ﴿أَمَّا جِبْرِيلُ﴾ یا (قرآن) _ (حقیقہ) _ دوون، لہ (فہم)؛
 (ذکر) ی (اکبر) (رسول) ی (اکرم) ہ؛ (دائم) لہ یادی (حق) دایہ؛ (حتی) لہ
 نووستن و بہ (خب) ماتن، (غفلت) ی بہ سہردانایہ؛ (رسول) (نعمت) یکہ، لہ
 (اعظم) ی (نعم) ی (الہی) بۆ (مؤمن) آن؛ لہ (طرف) (جناب) ی (کبریائی)
 نادرایتہ خوار؛ نادرایتہ سہر ئیمہ؛ (رحمت) یکہ، (نزول) ی کردیہ؛ نہ و
 (رسول) ہ ﴿يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ﴾ دیارہ، نہ وہ (نعت) ی (رسول) ہ؛
 نہ و (آیات) ی خوا، بہ سہر (امت) دا دہ خوینن (تبلیغ) ی دہ کا؛ (أَمَّا
 نسبت) دانی بۆ (کبریائی) لام (معقول) نیہ (ارتکاب) ی (تجوز) بۆ چی؟
 (آیاتی) (قرآنی) گہ لئ شت، بۆ (امت) (بیان) نہ کات نہ گہر نہ و نہ یا، بہ
 (خیال) یشیان دانہ دہ ہات ﴿لِيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ
 إِلَى النُّورِ﴾ لہ (احکام) م و (معتقدات) ی (جاہلیہ)؛ بہ لکرو (عقلیہ)؛ چونکی

(عقل) گہلن جار، چاپوولی (خراب) تہاوی؟ لہدہست (وہم) و (خیال)
 (عاجز) تہہن. گہلن (نوبت) دواى (میول) ی (فایده) تہکەوی بہ (آیات) ی
 (مبینات) ی (الہی) لہو (ظلمات) و (اکدار) ہ، (نجات) ی تہہن نۆد (مؤمن) ی
 (اعمال) چاک، (عالم) و (ولی)، ٹاگایان لہ (قید) ی (آیات) ی (قرآنی) بپراوہ؛
 تووشی (خطیئات) ی نۆد گہورہ بووین ﴿وَمَنْ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا﴾ ئی
 بہگویرہی (زہمان) و (مکان) چایی، بخونجی؟ (اعمال) ی (صالح) ی (زمان) ی
 ئیمہ، لہ گہل (اعمال) ی (صالح) ی (قہن) ی پیش تہمپۆ (فرق) ی نۆد؛ کہ
 ٹاگرمات بۆ خەرمان، تہہن خەریکی ٹاگر بپریی؟ نابن لہو (آن) ہ نوپۆ
 بکە ی؛ (المان) بہ (طیارہ) بۆ ٹاسمان تہفری، بہ (پہرہ شووت) لہ گہل
 (اسباب) ی (حریمی) دیتہ (قلب) ی (ارض) ی دوزمنی؛ (استیلا) ی (تاج) و
 تہختی تہکا؛ (قوم) ی (نجیب) ی خۆمان؛ بہ ناوی (طریق) و (ارشاد) شت
 تہکەن؛ وەک (مہترہ لیۆن) تپہر دہدہن؛ چ جایہ (اعمال) ی (صالحہ)
 (کرامت) یشیان بہ تراندہ. (عمل) ی (صالح) ی تہمپۆ (اعمال) یکہ؛ بہ
 (واسطہ) ی تہو بتوانی (مقابل) ی، (دولت) ی، وەک (المانیا) و (پووسیا)
 پراوہستین؛ (علی الأقل) (حکومت) ی (تشکیل) کەین؛ لہ (عداد) ی (دول) ی
 (معظمہ) تہوی (مؤمن) ی (عمل) باش بئ ﴿يُدْخِلْ﴾ (جناب) ی (حق)
 تہی خاتہ ناو ﴿جَنّٰتٍ تَجْرٰی مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ﴾ جۆو جۆبار؛ تہوانی وا
 پیاوچاک، لہ (دنیا) ی؛ بوونہ (صاحب) ی نمونہ ی (جنہت) ی (آخرت)؛ لہ
 (بلاد) ی (سوریہ) و (اناطول) و (عیراق) ی (عہجہم) نۆد گہلن لہ (بلاد) ی
 (ایران) چ جایہ (انہار)۔ بوونہ (سید) ی (بحار)، (لکن) چوو؛ نازانم تہوانہ ی
 (جنات) (انہار) ی (دنیا) یان دۆراند؛ تہچنہ ناو (جنات) ی (آخرت)؟ خوا
 تہیزانی! ﴿خَالِدِينَ فِيْهَا اَبَدًا﴾ (مَن) (مفردہ) (لفظاً) ! (معنی) (جمع)؛
 (یعنی) بہ (اعتبار) ی (ما صدق) (جمع)؛ گامی (رعایہت) ی (لفظ)؛ گامی
 (رعایہت) ی (معنی) تہکری؛ (أَمَّا) (نکتہ) کی پئ تہوی؛ (دخول) ی (جنہت)

به (مفردی) (حرمت) ی زیتره؛ (خلود) به (جماعت) خوشتره ﴿قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا﴾ هه‌رکه‌سه؛ سه‌ریه‌خۆ؛ (رزق) ی به (طرف) خوا، بۆ داده‌ندری، به (نصیب) ی کا؛ له مه‌یانی (جه‌مات) خوشتر و (موجب) ی (مسراب) زیتره؛ چ (رزق) ی؟ خوا نه‌زانی ﴿اللَّهُ الَّذِي﴾ نه‌و خواجه ﴿خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ﴾ له جه‌وت ئاسمان که‌مترینه، (زید) ه خوا نه‌یزانی؛ (تعریف) ی (سما)، (فلک)، له (لسان) ی (شرع) چیه؟ هیچ (تعریف) ی (حقیقی) له (معصوم) وه‌رنه‌گیرایه؛ (تعریف) ی به (جُرم) ی خر؛ (متوازی السطحین)، (مرکزی) (مرکزی) (عالم)، له (حکما) ی (اقدامین) (نقل) کراوه؛ نه‌و (تعریف) ه، له (خیال) و (تصور) ی خویان کراوه؛ (ممکن) ه (تعریف) ی (فاسد) بی؛ وه (فلک) و (سماء) به‌و (حققت) و جوړه‌ی نه‌بی؛ (ذاتاً حکما) ی (جدید)؛ (سماء) به‌و (نوع) ه (انکار) نه‌که‌ن.

(بعض) ی (اخبار) (روایه‌ت) نه‌که‌ن، (دائر) به (هیئت) ی (سماوات)؛ لای (بشر) (ظاهر) و (عیان) بوو، که (اصل) ی نیه: ئاسمانی (اول) وه‌ک خیمه‌ه‌لدرایه؛ دامینی له‌سه‌ر کئوی (قاف) ه؛ (و هکذا...) (فلک) ی دووهم، تا جه‌وت ته‌واو ده‌بی.

(بشر) به (طیاره) له (هوا)، به پاپۆر له (بحر)، به (آلات) ی (نقلیه) له (بر)؛ (إحاطه) یان به (ارض) داوه؛ نه (جبل) ی (قاف) هیه، وه نه هیچ؛ (مع الأسف) نه‌و (هیئت) ه‌یان، ناو لئ‌ناوه، به (هیئت) ی (اسلامی)؛ (أنه) له (صاحبی رساله‌ت) وه‌رگیرایه؛ نه‌وانی (مطلع) بوون؛ له‌سه‌ر (علم) ی (هیئت)؛ (اعتقاد) یان ده‌ر (حق) (رسول) ی (صادق القول) سست بوو؛ (حتى قلباً) (انکار) ی (رساله‌ت) یان نه‌کرد؛ (حق) و ابوو؛ ناوی لئ‌نن؛ به (هیئت) ی (کعب الأبحار) و (وهب)؛ ناویرم ناوی (ابن عباس) بی‌نم؛ نه‌وه‌یش زۆر (اسرائیلیات) ی لئ (نقل) نه‌که‌ن؛ ئومیدده‌ه‌ل‌به‌سته‌بی ﴿و﴾ (خلق) ی کردیه ﴿مِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ﴾ له (عدد)، یا له (ماهیه‌ت)؟ هه‌ر دوو

(نظر) بہ (ہیئت) ی تقوی دروستہ۔ (اجرام) ی (سماوی) (مرکبات) ن وہ کی (ارض)؛ (مواد) (عین) ی (مواد) ہ؛ (ارض) و پوڑ وہک یہک (مرکب) ن (غایت) ی (مواد) ی (تاریہ) ی (ارض) ی سارد بوویتہ وہ؛ ئی (شمس) ہر لہ (حالت) ی (مانعی) و (اشتعال) دایہ؛ (علما) ی پیچی _ لہ بہر (قول) بہ (بساطت) ی (فلکیات) نہ یان نہ توانی (قول) بہ (مماثلہ) بکہن؛ بہس (قول) یان کردیہ، بہ (مماثلہ) ی (عدد) ی؛ وہ لہ (بیان) ی (مضطرب) ن؛ نہو (پوایت) ی، (دائر) بہ (اوضاع) ی (ارض) ہکان و (مسئلہ) ی (ملک) و (صخرہ) و و گاو و ماسی؛ (ذہبی) نہ فہرموی: "(حدیث) ی (منکر)۔ (اعتماد) ی نادریتہ سہر" (سیدی آلوسی)؛ نہو (پوایت) ہ، وہ کی (امامی رازی) (انکار) نہکا۔ (اماسید) (پوایت) ی (دائر) بہ (ثخن) ی (سماوات) و (مابین) یان (قبول) نہکا؛ وہ (طعن) لہ (امام) نہدا، گہ نہئی: "لای (اہل) ی (تحقیق) (اعتبار) ی پی نہی" (لکن امام) (نظر) نہکاتہ (قاعدہ) یہ (اصولی)؛ (امری) (مہم) نہبی، بہ (تواتر) لہ (رسول) ی حوای (نقل) کری، لہ (اموری) (ہامہ) و (عامہ)، (اعتبار) بہ (خبری) (آحاد) ناکہن؛ نہ گہر نہو (خبر) ہ بہ (تواتر) (نقل) کرایا؛ (امام) _ (علی الراس والعین) _ (قبول) ی نہکرد؛ (امام) قسہ یہ خوشی ہہیہ، (دائر) بہ (احادیث) ی (مشبہہ)، نہ فہرموی: "(اتهام) ی (راوی) _ ولو عدل و موثوق (بہ) ی بی _ (امون) ترہ، لہ (اتهام) ی (رسول) ی (معصوم)۔" (نظر) بہ (علم) ی (جدید)، (شمس) (مرکزی) (ارض) و (سائری) (سیارات) ہ لہ (دوری) نہ سوپیٹہ وہ؛ وہ (اقمار) لہ (دوری) (سیارات) (حرکہ) نہکہن؛ (وکذا) چہند (شموس) و (ارضین) و (سیارات) و (اقمار) ی دی ہن ﴿يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ﴾ (امری) خوا و (تدبیر) و (قضا) و (قدری)؛ (جریان) نہکہن ﴿يَبْنِيْنَهُنَّ﴾ (فلک) ی (عظیم) و (واسع)، لہ گہ ل (علم) و (عظمت) و (قدرت) ی (کبریائی) (مناسب) ہ؛ (عالم) ی (علم) ی (ہیئت) ی (قدیم)؛ (نظر) بہ (عالم) ی (جدید) وہ کی

سه‌لکه پیازی دوانزده قه‌پیکه؛ (نظر) به (کره) ی (ارض)، یاخود (شمس)، یاخود (مشتی)؛ وه هه‌تا دئی (علما) ی (جدید)، (سیارات) (کشف) نه‌که‌ن. نه‌مه بۆتان (ذکر) و (بیان) کرا ﴿لَتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ﴾ (جل جلاله و عم نواله) ﴿عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ له (خلق) و (ایجاد)، (تدبیر) و (اداره) ی (کائنات)؛ به‌لئی گه‌لئ شت هه‌یه، بۆ خودا (محال) ه، (لاشک) قسه له (ممکنات) ه ﴿وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ (علم) ی (ادراکی) وه (علم) ی (صانعی)؛ (یعنی عملی)؛ (حقاً) که‌سئ (علم) ی (جدید) ی (فلکی) بزانی، (حیره‌ت) نه‌ی گریئ؛ له (مرکزی) دلّه وه (اعتراف) نه‌کا، به (کمال) ی (قدرت) ی (کبریائی) وه (إحاطه) ی (علم) ی؛

به‌رگی دره‌ختان سه‌بزه‌ست، دور (نظر) ی هوشیار

هر (ورق) ئی (ده‌رفته‌ری) (صنعت) ی په‌روه‌ردگار

(الهی) به‌جاو (جلال) ی خۆت، به (حرمت) ی (قدرت) و (علم) ی (کامل) و (شامل) ی خۆت، (دفع) ی (شه‌پای) (المان) و (ایطالیا) و (پروس) و (فره‌نسه) و (انگلین) و (اسپانیا) له‌سه‌ر (مسلمان) آن بکه‌ی؛ به (قدرت) و (قوت) ی (علم) و (ایمان) (مسلمان) آن سه‌رافراز بکه‌ی؛ (صحت) و (سلامت) ئی، (علم) و (عمل) ئی (وافر) و خوشیمان پئ (عطا) که‌ی؛ وه هه‌م (مال) و (مدرسه) و (ملک) ئی به (نفع) و (معمور)، (دوام) ی (علم) ی (آل) ی (جلی)، له‌گه‌ل (حیات) ئی (طیبه) و (ذریه‌ت) ئی (طیبه) یده‌ی؛ (یارب اعونک من الکفر والفقر والذل والاستحقار) (دفع) و (رفع) ی (اعدی)، ده‌ردو (بلا)، (بألف الف لاحول ولا قوة إلا بالله العلی العظيم).^(۱)

۱ - ته‌واو بوو (تفسیری) (سوره) ی (طلاق)؛ رۆژی سن‌شه‌موو، (۲۹) ی (ذی الحجة)، (۱۰) ی کانونی اولی ی رۆمی، (۲۸) ی کانونی ثانی (افره‌نجی)؛ رۆژی چارشه‌موو (اول) ی (محرم) (نظر) به (تقویم) ی (ایرانی) ۱۳۵۹ هـ / ۱۹۴۱ م (یا عالم الغیب والشهادة، ارحم عبدک محمد بن عبدالله، جلیزاده، واکتب له السعادة، والجلی والزیادة؛ آمین).

سورة التحريم

(مدنیہ) (علی المشہور) لہ (قتادہ) (نقل) ہ، (اکثری) (مدینہ) (اواخری) (مکیہ)؛ بہ ہر (نوع) ئ بی، (عدد) ی (آیات) ی دوازدهیہ؛ وہ (مناسبہ) ی لہ گہل (سورہت) ی (سابقہ) (واضحہ)، (کأنه) بؤ (امتیاز) ی (رسالہت) پہ ناہ، گتپردراوہ بہ (سورہت) ئ (مستقلہ)؛ (حقیقہ).

بسم الله الرحمن الرحيم

لہو (نوع) ہ (مقام) ہ، بؤ (فصل) ی (سور) ی (موصولہ) ی؛ (اما) (فصل) و (وصل) ئ جوانہ، ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ؟﴾ بؤ چی؟ ﴿تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ﴾ نہ وہی خوا لہ تووی (حلال) کردیہ؛ لہ خوتی (حرام) نہ کہی؛ (یعنی) لہ خوتی (منع) نہ کہی؛ خوتی لئ (منع) نہ کہی؛ نیہ بہ (معنی) خوا شتی لہ (رسول) (حلال) کا؛ نہو بیکاتہ (حرام) ی (شرعی)؛ بہ لئ (جناب) ی (نبی) (ذی شان)؛ (صاحب) ی (احکام) ہ نہتوانی شتی لہ (امہت) لہ خوی (حلال) کا؛ (حتی) شتی (واجب) کا، شتی (حرام) کا؛ گہ لئ (محرمات) مہیہ، بہ (حدیث) (ثابت) بوہ؛ نابینی (اسرائیل حرم علی نفسہ) چ (عتاب) ی لہ (حق) (وارد) نہ بوہ؛ کہوابی (مراد) (استفسار) لہ (علت) ہ نہ گہر (علت) (مقبول) بی، (معلول) (طبعاً) (مقبول) نہ بین ﴿تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَرْوَاجِكَ﴾ (رضا) مندی ژنانت نہ خوازی؛ بؤ (خاطرہ) ی وان، شتی (حلال) لہ خوت (منع) نہ کہی؛ نہوہ (علت) ئ (واہیہ). (شیخ) ی (بخاری) (نقل) لہ (حضرہتی عائشہ) نہ کا؛ نہ فہرموی: "پیغمبر لای (زینبہ بنت جحش) مہنگوینی نہ خواردهوہ، لای دہماوہ من و (حفصہ) (موافقت) مان کرد، کہ پیغمبر ہاتہ لامان، پتیلین: " (مغافیرت) خواردیہ، بؤنی (مغافیرت) لئ دی؛ کہوامان (عرض) کرد؛ فہرموی: "نا؛ (لکن) من مہنگوینم لای (زینبہ) خواردهوہ؛ نیتر

(عوده) نابمه‌وه؛ (یعنی) بۆ خواردنه‌وه‌ی (عسل) سوئندم خواردوه؛ (خبری) وه‌ی به‌که‌س مه‌ده‌ن " (پوایه‌ت) ئی تریش هه‌یه؛ (مقبوله) (حضره‌تی حفصه) له‌ مائی خۆی (جناب) ی (رسول) له (نه‌ویه) ی وی، له‌سه‌ر جئ‌ی وی (معاشره) ی له‌گه‌ل (ماریه) ی (جاریه) کردیه؛ (ام المؤمنین)، شیر به‌چه‌ی (عمر) ی لا گران هاتیه؛ پیغه‌مبه‌ر بۆ (تطیب) ی (خاطر) ی (ماریه) ی له‌ خۆی (حرام) کرد؛ (دفعه) ی‌تر (معاشره) ی له‌گه‌ل نه‌کا " له (بعض) ی (پوایه‌ت) نه‌لئ: " (بشاره‌ت) ی دایه؛ به (خلافت) ی (ابوبکری صدیق)؛ (بعده) (باوک) ی (حفصه) (عمری فاروق)، فه‌رمووی: " لای که‌س ده‌نگئ مه‌که " (لکن) خۆی نه‌گرت؛ فه‌رمایشی (رسول) ی به (عایشه) پراگه‌یاند ﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ تووش (تبعیه‌ت) ی (صفات) ی (الهی) که؛ (تجاو‌زی (زلات) بکه؛ (خصوص) (مظاهره) ی ئەم (سیده‌ته) یه له‌سه‌ر (میل) و (حب) ی تووبوه؛ (رحم) ی به (ماریه) ش‌بکه؛ وانه‌ می‌نیت‌ه‌وه. له (جهت) ی نه‌و (رحم) ه ﴿قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ﴾ (کفاره‌ت) ی سوئند بده، (حلال) له‌ خۆت (حرام) مه‌که، هه‌رکامیان بئ (باله‌ناء والعافیه) نۆشی که. واده‌ر نه‌که‌وئ، (جناب) ی (نبوی) سوئندی خوارد بئ.

نه‌گه‌ر که‌سئ به‌ ژنی خۆی بلئ: " (انت علی حرام) " (حکم) ی چیه؟ (عظما) ی (صحابه) و (تابعیون)، (تابعی) (تابع) آن (خلاف) یان زۆر تیا‌یه؛ (مراجعه) (کشاف) و (روح المعانی) که. (سید) نه‌فه‌رموئ: " نه‌و (مسئله) (اقوال) ی زۆری تیا‌یه؛ وه (اختلاف) ی زۆر هه‌یه، له (نسبه‌ت) ی (اقوال) بۆ (قائل) آن " ﴿وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ﴾ گه‌وره‌تانه (متولی) (شوون) تانه ﴿وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ (حکم) ی (خلق) ی (مه‌حکم) ه (ان الله بالغ امره) ئیش و کاری به‌جئ‌یه ﴿وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا﴾ قسه‌یه؛ فه‌رمووی: " لای که‌س ده‌نگئ مه‌که " (حدیث) ه، هه‌رچی بووئ؛ (جناب) ی (نبوی) لای خو‌ش بووه، (إظهار) ی نه‌کا، نه‌و خاتوونه، (سیده)،

(محترمه) (حضره‌تی حفصه) ی ﴿فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ﴾ (خبری دا، ناشکرای کرد؛ با لای (حضره‌تی عائشه) بین ﴿وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ﴾ بۆ (نبی) ناشکرای کرد؛ که له به‌رچی (کتم) ی نه‌کرد ﴿عَرَفَ بَعْضُهُ﴾ (جناب) ی (نبوی) فه‌رمووی: "وات ووتیه، لای (فلان)" ﴿وَأَعْرَضَ عَن بَعْضٍ﴾ به پووی دا نه‌دا؛ (ممکن) ه شتت‌بین؛ (موجب) ی (خجالت) ی بووین؛ (جناب) ی (نبوی) (حظ) ی نه‌کردیه؛ په‌نجیده‌ی بکا ﴿فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ﴾ به و جو‌ده‌ی (خبری) دایه ﴿قَالَتْ﴾ بۆ (خاطر) ی نه‌وه‌ی (سره‌که‌ی لا گوتبین، ده‌رکه‌وئ؛ نه‌وه‌ی (عرض) ی (رساله‌ت په‌ناه) کردیه؛ (طبیعی) (توهم) وا نه‌پوا ﴿مَنْ أَنْبَاكَ هَذَا؟﴾ کئ نه و (خبری) دای‌یه؟ ﴿قَالَ﴾ (نبی) ﴿وَيَا أَيُّهَا النَّبِيُّ الْغَلِيمُ الْخَبِيرُ﴾ (ظاهر) وه‌یه (جبریل) یش ناگای لی نه‌بووین، نه‌وه (دلیل) یکه، له‌سه‌ر (إحاطه) ی (علم) ی (حق) وه نه و (ماجری) یش به‌کیکه له (فتنه) ی ژنان ﴿إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ﴾ له کرده‌وه‌ی خۆتان په‌شیتمان نه‌بنه‌وه؛ جارئ‌تر نه و (نوع) ه (مؤامره) له (حق) (رسول) ی ناکه‌ن؟ نه‌وه (وه‌قت) ی‌یه، (فرصه‌ت) له ده‌ست مه‌ده‌ن ﴿فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا﴾ دل‌تان (نوع) ئ (میل) ی کردیه؛ له (واجب) و (لوازم) ی (احترام) و دل‌داری (رسول) ی (اکرم)؛ (لکن) نه و (میل) ه؛ (قوه‌ت) ی نه‌ستاندیه، (دفع) و (رفع) ی ناسانه ﴿وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ﴾ نه‌گه‌ر پشت ده‌نه به‌ک، (تقویه) ی یکدی که‌ن؛ له و (نوع) ه کاره، ده‌رباره‌ی پیغه‌مبه‌ر ﴿فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ﴾ (ناصر) یه‌تی، رئی بۆ داده‌نئ ﴿وَجِبْرِيلُ﴾ (سفیر) ی خوای ﴿وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ مه‌موویان (أَمَّا أَنْسَبُ) به و (مقام) ه حضره‌تی (ابوبکر و عمر) ن؛ (نصره‌ت) ی نه‌ده‌ن ﴿وَالْمَلَائِكَةُ﴾ (سماوی) و (أَرْضِي) ﴿بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرُ﴾ پشتیوانن؛ (حظ) نه‌که‌ن له مه‌موو (شداند) ئ وه‌ناخوشی‌یه (معاونه‌ت) ی (رسول الله) ی بکه‌ن؛ (والا حاجه‌ت) نیه؛ پاش (حضره‌ت) ی (الهی) وه (مخالصه) ی (شیخین)، به (معاونه‌ت) ی که‌سیدی؛ (شیخین) چ جایه که‌چ؛

(روح) یان دہکەنە (تتاری، ئەو (ساعت)ە، کە (رسول)ی ((اکرم) دلی تیا بئ (کدر) بئ؛ سەر و مآل و (اولاد) یان (فدا) یە. (لطیفە): "گەلێ جار کە ئەو (آیات)ە ئەخوینم، یادیتە (خاطر) لە دڵدا دەلێم: "(عائشە) و (حفصە)" (جناب)ی (کبریائی)، (روح الامین)، (صالح المؤمنین)، (ملائکە) گشتیان ببینە (نصیر) و (ظہیر)ی پیغەمبەری؛ (مقابل)ی ئەو دوو (سیدە)، (عظمت) لەوہی زینتەر ئەبێ؟"

(مقصد) ئەوہیە؛ ئەگەر ئەو دوو (سیدە)، (رسول اللہ) یان لە قیس بجی، کەس (معاونت) یان ناکا؛ نایان حەوینیتەوہ؛ (حتی) باوکیان؛ ئەوسا چی ئەکەن؟ پوو لە کێ ئەکەن؟ ﴿عَسَىٰ رَبُّهُ﴾ (رب)ی (نبی) ﴿إِنْ طَلَّقْتُ﴾ (لا سمح الله بہ) ﴿أَنْ يُبَدِّلَهُ﴾ پێی (عطا) بکا لە (بدل) ئیوہ ﴿أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ﴾ لە ئیوہ چاتر (صرف) (مقدرت) یان بکەن؛ (إرضا)ی پیغەمبەری ﴿مُسْلِمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ﴾ (تسلیم)، (مخلص) ﴿قَانِتَاتٍ﴾ (مواظب) لەسەر (طاعت) ﴿تَائِبَاتٍ﴾ لەسەر (فضل)ی خویان (دائماً توبە) ئەکەن؛ خویان بە (مقصر) ئەزانن ﴿عَابِدَاتٍ﴾ نەرمە لەن، بۆ (امری) (رسول)؛ وەکی بەرێی خوشی و چاکرای، ئەلێن: "(طریق)ی (معبد)" پەنگە عەردیش بۆیە پێی بلێن: "(عبد)" نەرم، (سەل)ن، خوش جەوون؛ بۆ (اجرای)ی (اوامری) (سید) یان ﴿سَائِحَاتٍ﴾ (تفسیری ئەکەنەوہ، بە (مائعات) چونکی (سیاحت) بۆ ژنان نەبوہ؛ (خصوص) (ازواج)ی (نبی) چیان بەسەر (سیاحت)ە وەہیە؟ وەچ (فضیلەت) یکێ تیا ھەہیە؟ (بعض) ئ ئەکی کەنە، (سیاحت)ی (معنوی)؛ (یعنی) لە (طاعت)ی خوای (سلوک)ی (انواع)ی (مذاهب) و (طرق) ئەکەن؛ پیای ئەپۆن ﴿ثَّيِّبَاتٍ﴾ بیوہ ژن ﴿وَأَبْكَارًا﴾ (بکر) دەست لێ نەدراو، (جناب)ی (رسالەت پەناہ)؛ (غیری) (عائشە) (باقی)، ئەوہی (مارە)ی کرد، (ثیب) بوون؛ قسە لە (حضرەتی خدیجە)ی نیہ؛ (مسئلە)ی (نکاح)ی وی (طرز) ئ دیہی؛ وەکی ئەوانی تر نەبوہ؛ وە

بهه موو (جهت) بوه (معین) ی (جناب) ی (رسالهت پهناه) نهو (واوه)،
 (بنا) به (کشف) ی (قاضی فاضل)، (عبدالرحیم) ی (کاتب)؛ وه کی
 (شیخ) ی (ابن الحاجب) بو (ابن المنیر) ی (محشی) (کشاف) ی (بیان)
 فهرمووه: " (واو) ی (ثمانیه) یه؛ نهو (موضع) ی (زیاد) کردوه؛ له سه ر سئ
 (مواضع) ی دی، له (قرآن) ی (کریم)؛ یه کئ: پاش (سرد) ی شهش
 (أوصاف)، بو (مؤمن) آن (الأمرون بالمعروف، والناهون عن المنکر)؛ یه کئ:
 (وئامنهم کلبهم)؛ یه کئ: (وفتحت ابوابها) ئی ههشت بههشت؛ (فاضل) ی
 (مذکور)؛ (مسرور) و (مباهی) بوه؛ بهم (کشف) و (علاوه)؛ دائماً
 إستحسان) ی نه کرد، تا پوژئی له (خدمهت) (حضره تی ابوالجود) ی (نحوی)،
 (مقری) (ذکری) کرد؛ (ابو الجود) فهرموی: "تو (واهی)؛ نهو (واوه)؛
 وه کی (زمخشری) نه فره مووی: " (لازم) ه چونکی (صفات) ی مسروده)،
 هه موویان له (شخص) ئی (قابل) گرد بینه وه (الا ثیب) و (بکری)؛
 (ممکن) نیه، له (آن) ئی خر بینه وه؛ (واو) ی (ثمانیه) (ضروری) نیه؛
 نه وه نده یه، (اشعار) ه، به ته واوی (عدد) ی پیش (ثمانیه) که (سبعه) یه؛ "
 (قاضی فاضل) فره مووده ی (ابو الجود) ی په سند کرد؛ فره مووی:
 " (ارشادتنا یا ابا الجود) " (تنبيه): (تسمیه) ی نهو (واوه)، به (واو) ی
 (ثمانیه)، وه کی (ابن حاجب) (اشعار) ی نه کا، له (طرف) (بعض) ئی
 (ضعفا) ی (نحوی) یان بوه؛ دیاره (قول) ی (ضعیف) ی، (ضعیف) ه .
 (بعض) ئی (مستشرقین) زور (ثنا) ی (رسالهت پهناه)، نه کهن؛ نهو
 (سیدات) ه (ثبیات) آنه ی (ماره) کردیه؛ نه ئی: "نه گهر (مقصد)، (حب) ی
 (شهوهت) ی با؛ نه ی توانی کی هه، کچه (حسنا) ی گه وره گه وره ی
 (عرب) آنه، (ماره) ی کا " (حق الإنصاف) قسه یه (منصفان) ه ی کردیه ﴿يَا
 أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (حق الإيمان) بی (نفاق) ﴿قُوا أَنْفُسَكُمْ﴾ (امر) ه له
 (وقی) (یقی)؛ له بهر (واو) ی (جمع) نه بی؛ بو (مفرد) نه گوتری: "ق؛"

(اول) و (آخری) لہ (حروف) ی (علہ) یہ؛ لہ (إعلال) دہروا؛ تہنہا (وسط) تہمیتتہوہ؛ ئہی (ایمان) دارینہ، خۆتان (حفظ) کھن ﴿وَأَهْلِيكُمْ﴾ (انواج) و (اولاد)؛ (اہل) ی (منزل) ناگادار بن، لہسەر (اعمال) و (اقوال) و (اخلاق) ی خۆتان و (اہل) تان؛ پئی (خیانہت) مہدہن، لہ گہل یہک بہ (حسن) ی (امتزاج) و (معاشرہ) بن؛ (حقیقہ) (اساس) لہ (تربیہ) ی (افراد) مہلدہستی (افراد) بی (تربیہ) بن، (شراب) خۆر و (قومار) کھرو بوای (ہوا) ی (نفس) کھون (تدبیر المنزل) کوو ئہبی؟ (نفوس) بی (تربیہ) بی، (تدبیر) ی (جہماتی)، (یعنی) (سیاسہت) کوو ئہبی؟ (قانون) ی (دولی) زۆر (غلط) ن؛ (ذاتاً) ئہوہی (واضح) ی (قانون) ہ خۆی (میل) ی (منحرف) ہ۔ (قراءت) ئ (نقل) ئہکا (زمحشری): "قوا انفسکم و اہلوکم" ﴿نَارًا﴾ لہ (معنی) دا؛ (قوا و اہلوکم)؛ (واقعاً) (افراد) ی (عائلہ) ش (مکلف) ن بہ (وقایہ)؛ (لکن) بہ (مفادی) (السرف فی الدوار) (مدار) لہسەر (ربّ) ی (دار) ہ؛ (رئیس) ی (عائلہ) (مسؤول) ہ، (واجب) ہ، لہ سہری (وقایہ) ی خۆی و (اہل) ی بکا، لہ ناگری ﴿وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ﴾ لہ (سورہت) ی (بقرہ) ئہفہرموی: "اعدت للکافرین" بہ ئی: (اساساً) بۆ (کافر) آن داندراوہ؛ (اما) (مؤمن) ی (فاسق)، لہ (دائرہ) ی (طاعت) دہرچووی، بہ (طفیلی) خۆی ئہخاتہ، ناو ئہو (نار) ہ؛ بی (دین) ی (زانی)، (قاتل) ی، پئی گری، نری، بی (ناموس) ی، بی (شرف) ی، جہرگی مہزار (مسلمان) ی، بہ کووچکیہ وہ دایہ، چۆن نابیتہ (وقود) ی ناگری (جہنم)؟ نالیم: "(کافر) ن، (مخلد) ی (فی النار) ن" (لکن) ئہلیم: "بۆ (دین) و (ملہت) ی (اسلام)؛ (حقاً) گہلئ (خراب) ترن؛ لہ (کافر)؛ (حتی کافر) ی (حربی)" ئہگہر (جناب) ی (منتقم) لہ (قیامت) بہ (عذاب) یان برینی (مظلوم) آن ساپیژ نہکا، چۆن ئہبی؟ ئہوا ئہبینی، لہ (دنیا) بہ (کمال) ی (حرمت) و (صحہت) و (عافیہت) و (رفاہ) و (بنین) رادہ بویرن؛ (انہ) چہرخی (فلک) بہ (شمس) و (فخر) و (سیارات) و

(ثوابت)ی، بۆ (محافظة)یان له (دوری سہریان ئہ سوو پتہ وہ؛ یا وہ کی (قوریانی) خۆی له (دوریان ئہ گئری؛ (حمل)و (ثور)و (جدی)و (حوت) ئہ کاتہ (فدا)یان؛ وہ (زبانہ)ی (حکومت)، بہ (غلظت)و (قوت)یان، (ظہیر)و (نصیر)یانن یا خود، بہ نندہ یی (خادم)، فہرمانبہ ردارن؛ (حقیر)ی بی نہ و، ئارہ زوو ئہ کا؛ (جناب)ی (حق)زوو (ضربہ)یہ (تادیبی)یان لی دا؛ (مفر)یان نہ دا (توسیع)ی (دائرہ)ی بہ دی کەن بۆ (دنیا)و (قیامت) (قانون)ی وان و ئیمہ شہ؛ (یا منتعم) (وقت)ی (استدراج)نہ ما؛ (دنیا)پر بوو؛ له (کفر)و (فسق)و (مجرور)؛ (فاسق)بہ (فسق)ی خۆی (مسرور)و (فجور)ہ ﴿عَلَيْهَا﴾ وہ کی (حراس)ی (حہ پس)خانان، ئہ وانی (موکل)ن بہ (عذاب)دانی (مجرم)آن ﴿مَلَائِكَةٌ غِلَظُ شِدَادٍ﴾ توندوتیزو بہ (صلابت)و (قاسی)و بی (رحم)و (رافت)؛ خوابہ ئہ وی (مسلمان)ہ نہ یان بینی ﴿لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ﴾ له گەل ئہ و مە موو (قوت)و ((صلابت)ہ، ناتوانن بی (امری)خوای بکەن ﴿وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ ئہ وی (امری)ان پی بکری له (طرف)خوا ئہ کی کەن؛ خۆیان (آلہ)ی (عذاب)بن؛ (مامور)و بہ نندہ و فہرمانبیرن؛ ئہ وانی (ارواح)ی (شریرہ) ئہ پەرستن، تا (عذاب)یان نہ دہن، زۆر (سہوان)، (غلطن)؛ چونکی بی (امرو) (ادارہ)ی (کبریائی) ناتوانن، ئاسیبی بہ کەس بگہ یەنن ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بہ پۆژی (جزا)و (وحدانیت) (کبریائی)و (رسالہ)ی (خاتم الرسل)و (ملائکہ) ﴿لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ﴾ ئہ و پۆژہ ی، (ملائکہ)ی (غلاظ)و (شداد)، بہ (کمال)ی توندی و (شدہ)و (تحقیر)و (اھانہ)، (سوق)تان ئہ کەن بۆ (نار)ی سووتہ نی وی (انسان)و (حجارہ)یہ، بہ ردی رہقی وہ ک بہ ردی (حلانہ)رہق، وہ کی دللی خۆتان، (نظر)بہ (قبول)ی (ایمان)و پەندو (میل)ی چاکہ ﴿إِنَّمَا تُجْرَتُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ بہ گویرہ ی (غلظ)و (شدہ)و (قساوت)ی (قلب)تان؛ (الجزاء من جنس العمل) (الہی) بہ (قوت)ی (قاھرہ)و (غضب)ی خۆت،

نه وانه ی نه مړو ناگری (حرب)؛ نه و (حرب) ه (هائله)، که (وقودی
 (إنسان) و (ارزاق) و پاره و (معادن) ی (صلبه) یه، ناسن و پولا یه، هه لئه که ن
 وه (ادامه) ی نه که ن؛ تهرت و توونیان که یه؛ دهرکه ی (رحمهت) ی خو ت
 له سهر (عباد) ی خو ت، به (سلامهت) ی (مسلمان) و (بلاد) یان؛ وه
 (نجات) یان له ژیرده سستی (کافر) آن، بکه یه وه، (الهی) (ضریه) یه له و
 طاغی یانه ده ی، بیکه یه (عبرهت)؛ نه ی (ملانکه) ی (غلاظ) ی (شداد)، بو
 نه مړوم ده وین، (رب) ی (امر) ی (امر) ی، (طاغیه) بمری؛ بمری (کفر) و
 (فسوق) و (جهل)، بژیه (ایمان) و (صلاح) و (علم) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ به
 (ایمان) ی (قوی) ﴿تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ﴾ پووکه نه خوی بکه پینه وه ﴿تَوْبَةً
 نُّصُوْحًا﴾ پاکوخواوین، بی (غل) و (غش)؛ به دل په شیمان بیه وه؛
 (متاثر) بن له سهر (ارتکاب) ی گونا ه؛ (جزم) تان بی؛ نه گه پینه وه؛ (یعنی)
 نه ی شکینن، (ادی) ی (حقوق) ی (عباد)، یا گهرده نی خو تانیان پی نازاد
 که ن؛ (أَمَّا) خو تاوندنه وه له (عبادهت) وه کی (زمخشری) له (امام علی)
 (نقل) نه کا؛ نه وه بو هه موو (تائب) ی (میسر) نابی؛ (صاحب) ی (عائله) یه؛
 وه کارو (کسب) ی (لازم) ه؛ به لی بو نه وانه ی (منهمک) بووین، له (شهوات)؛
 په کیان له سهر هیچ نه که وتوه _ (بالمقابله) - نه بی (منهمک) بن له (عبادات)،
 له (بدل) (لذته) ی (حیوانی)، (مرارهت) ی (تفانی) له (طاعهت) بچیژن؛
 (معتزلی) پووین له (مسامحه) نیه؛ له (امور) ی (دینی)؛ کی هه گرانه؟
 نه وه ی ده گرن؛ بویه (منقرض) بوون _ (مع الأسف) _ گه لی (کتیب) ی
 (قیمهت) داریان (ضایع) بوو؛ نه لئین: " (توبه) له گونا ه (دون) ه گونا ه
 نابی؛ زیتر (توبه) یا له بهر (اجلال) ی (کبریائی) یه، یا له بهر (قیح) ی
 (فعل) ه؛ (مادام) وایی، نه وه ی توبه ی له گونا ه بکا؛ نه بی (توبه) له هه موو
 گونا ه بکا " (توبه) ی (موقت) نابی؛ گونا ه بکه و (توبه)، باز گونا ه
 (توبه)؛ (وهکذا) (حقیقه) (لعب) ه (توبه) نیه؛ (توبه) (امر) یکه؛ له (بین) ی

(عبد) و خوا؛ (حاجت) ی بہ کہ س نیہ مہ گہر بۆ زانینی (حقیقت) ی (توبہ)، (عرض) ی (ملا) یہ بکا؛ (أَمَّا مَعَ الْأُسْفِ) ئیستا واتئ نہ گہن: (توبہ) نہ بی بچی بۆ لای (حضرہتی شیخ) ئی (شیخ) ئی لہ وان (جاہل) و گوناہکارتر؛ بہ (معنی) (طریق) وەرگرتن، (توبہ) بکن؛ نہ و (توبہ) کارانہ؛ لای نہ و (نوع) ہ (اشیاخ) آنہ، گہلئ (خراب) تر نہ بن؛ (عقیدہ) یان نہ گوئئ، (اوامری) (الہی) یان لابیئ (اہمیت) نہ بیئ؛ گوی یا گوئ یان لہ (امری) (شیخ) ہ؛ درؤ (شیخ) یش نازانی بلئ: چی؟! خوی بیئ ناگاہی، لہ (دین)؛ لہ (غواہت) و (اغوا) نہ گرئ نہ وہ؟ خوشناوئ (مسلمان) لہ گہل جولہ کہیہ، بہ پئ دا دہ پؤن (مسلمان) ہ کہ (الحاح) ی لئ نہ کا؛ نہ بی (مسلمان) بی؛ وہ (إلا) نہ ت کوژم خہنجہری لہ سہر پراگریئ، مہرچہند جوو نہ پار پئتہ وہ نہ گریہ؛ (فائدہ) ی نیہ جوو نہ لئ: "چاکہ؛ ۞ بلیم؟ (مسلمان) نہ بم، پیم بلئ؛ بہ وئ خواہی نہ زیش نایزانم" نہ و قسہ دوور نیہ، درؤ نہ بیئ.

(توبہ) ی (نصوح) نہ مپؤ نؤر شتی پئ نہ وئ؛ (اہم) ی مہ مووی (عہد) و (میثاق) لہ (خدمت) خوی خوی بہ سستی؛ نہ وہی بۆ (مینہت) ی (اجتماعی)، (اسلامی) چاکہ، لہ (قوت) م دا بیئ، بیکہم؛ نہ وہی (خراب) ہ، (مضری) (حیات) ی (اجتماعی) یہ، نہ یکہم. (ذاتاً حقیقہ) ی (توبہ)، وہ کی (تداوی) یہ، بۆ (عضوئ) نہ خوش چا بیتہ وہ؛ بیئ بہ (عضوئ) (نافع) و (عامل)؛ نہ وہی (قابل) ی (تداوی) نہ بیئ (لازم) ہ بپر دیرتہ وہ، تا (سرایہت) بۆ (سائری) (أعضاء) نہ کات ﴿عَسَى رَبُّكُمْ﴾ نہی (تائین) ہ؛ نہ مہ لہ (معنا) دا، (وعدئ) (قطعی) یہ؛ (لکن) نہ بیئ (تائب) بہر (حذر) بی؛ لہ (بین) ی (خوف) و (رجا) خوا بہرستی؛ نئزیکہ، ئومیدہ، (رجا) یہ، خوی ئتوہ ﴿أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ﴾ گوناہتان، خرابہ تان داپوشی، ﴿وَوَ﴾ (ان) ﴿يَدْخُلْكُمْ﴾ (أَمَّا) بہ (سکون) ی (لام) ی؛ لام نؤر خوش نیہ ﴿جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ باغی سہبز و خورہم جو و جوباری بہ ناودا برپا؛ تئیدابوونی

خوشہ؛ (وَلَوْ) چلے زستانی بہ سہریا، یا لہ ژیر (قطب) دا بن، بہو (شرط) ہ
 سہرمات نہ بن۔ (بَفَضْ) ئی لہ بن (إنصاف) ی (مستشرقین)، لہ پرووی
 (عداوت) و قین، ئہ لئ " (عریستان) چونکی ولاتی گہرمہ سیڑ و ہیشک و
 برینگ بن ئاودا پروبارہ؛ (حضرت) ی (محمد) ی (کرار، مراراً) (وہ عدہ) ی
 (جنات) و (انہار) یان پی نہ دا؛ ئہ گہر لہ جئی کوستان با، وانہ دہ بوو
 (معانہ) ئہ مہ جئی (دغدغہ) نیہ، (طبیعی) (جزا) ی (مطیع) شتیکہ، کہ
 (میل) ی لہ گہ ل بن؛ وہ پیئی خوش بن؛ لہ ہر جئی، لہ ہر (وقت) ئی بن
 ئہو (ادخال) ہ کہی؟ ﴿يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ﴾ (انہ) (عیب) و (عار) ی دہر
 ناخا، ئاپرووی نابا، نای شکینئ، (لاشکمراد تعریض) ہ، ئہ وانہ ی (اعدا) ی
 (رسول) ن، لہ (دنیا) خہریکن بہ (افتری) (نسبت) ی شتی، ناشیرنی
 پی بدہن، (خصوص) (عائلوی) پوڑی (قیامت) خوا ئاپروویان ئہ با؛ خوا
 (ادنی) شتی، (ازواج) ی (طاہرات) دہریارہ ی (رسول) ی خوئی (قبول) نہ کا؛
 (مؤامرہ) یان دہرخا، لہ خہ لکی دی چوئن (قبول) ئہ کات؟ نابینی؟ ﴿وَالَّذِينَ
 آمَنُوا مَعَهُ﴾ (فضل) لہ (ذات) (نبوی) ﴿نورُهُمْ يَسْقَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَيَأْتِيَانِهِمْ﴾ چ
 (فضیحة)؟ بہ (نوری) وان، (فضائح) ی خہ لکی بہ دہر دہ کہوئی؛ (لاشک)
 (ایمان) لہ (دنیا) ئہ وندہ ہیزی نہ بوونی (اثر) ی لہ (جوارح) ی (ظاہری)
 دہر کہوئی؛ (نور) ئی وای نابن، لہ (عرصات) (صاحب) ی، بہر پیئی خوئی
 پی ببینی ﴿يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتِمِّمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا﴾ بہ دہنگی بہرز؛ تا ئہ وانہ ی
 (سعی) یان نہ کرد، لہ (إطفا) ی (نوری) (اسلام)؛ خوداوندی (عظیم الشان)؛
 علی کرو منہم) (اتمام) ی (نوری) (اسلام) ی کرد؛ ئہم (نور) ہ کہ (اثر) ی
 ئہو (نور) ہ؛ (لاشک) لہ تہ وای دابن، زیتر (متاثر) نہ بن؛ کوو لہ (دنیا) زود
 (متالم) بوون، بہ (اتمام) ی (نوری) (اسلام)، لہ (قیامت) یش، بہ دیتن
 و بیستنی (نور) و (دعا) گہ لئ (زیادہ) (معذب) بن ﴿إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾
 ئہو (نور) لہ (اثر) ی (قدرت) ی تووہ (قدرت) ئی کہ لہ (دنیا) (نور) ی

اسلام) ت پێ (حفظ) کرد، (شعله‌ی له (آفاق) بِلَا و بۆ وه، (تقریری بوو، نهو (دُعایه؛ بهو (طرزه، که‌سیتر نه‌ی کردوه؛ چه‌ند (توجیهات) یان هه‌یه؛ (لکن) (لام وه‌یه، بێ (نوران. (رینا اتمم لنا نورنا؛ آمین) (الهی) ئاگاداری (نور) (اسلام) بی؛ (الهی) (نور) (علم) (آل) (جلی) (دائم) که‌ی، نه‌ی کورژینه‌وه؛ (شوق) و (شعله‌ی (زیاد) که‌ی (یا رب العالمین) ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ﴾ به‌گوێزهی نهو (عصر)ی؛ نه‌فه‌رموون: " (بالسيف) " به‌گوێزهی نه‌م (عصر) به‌ئێ‌یان فه‌رموو: " به‌توپ و (رشاشه‌و) (په‌راشوت) و (طیاره‌و) (دبابه‌و) (أسطول) و (الغام) (مغنایسی)، (مدمرات) و (غواصات) " (أما) (امری) نه‌ده‌کرایه، به‌ (غان) (مخفق) و (القای) (بۆمبی) به‌سه‌ر ژن و مندال و پیره‌میژد و (حیوانات) (به‌سته‌زمان) ﴿وَالْمُنَافِقِينَ﴾ به‌ئاگاداری لێ‌یان (غافل) مه‌به؛ (سریان) ده‌رخه؛ رێی (سرایه‌تی) (کید) یان مه‌دد (حقیقه‌) (جهاد) (منافق) آن (الزم) ه؛ ه له (جهاد) (کفار) (زه‌حمه‌ت) تره. (مداوات) (امراض) (داخلی) گرانتره، له (مداوات) (امراض) (أعضاء) (خارجی)؛ نه‌مپۆژ وایه؛ (اسلامه‌تی) _ (مع الأسف) _ (فارغ) نابێ، له (منافق) آن؛ (سیدی آلووسی) له (طبریسی)، نه‌ویش له (باقر) (قرااته‌تی) (نقل) نه‌کا؛ (حقیقه‌) (منافق) آنه‌یه؛ ده‌لێ: " (جاهد الکفار بالمنافقين) " (العیاذ بالله) (علي) ش به‌ر (منافق) آن نه‌که‌وێ؛ چونکێ پیغه‌مبه‌ر (جهاد) (به‌ویش کردیه، وه‌کی (أصحاب) (ه‌کانیدی! ﴿وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ﴾ له‌سه‌ریان درشمت و توندبه، به (خشونه‌ت) به، نه‌رمی له‌گه‌لیان، بێ‌هووده‌یه؛ زوشتی‌وان، به (درجه‌یه‌که، (رفق) و (مُلايه‌مه‌ت) (قبول) نا‌کا ﴿وَمَا أَوْأَمُّ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ (موضع) (خه‌پوونه‌وه‌یان (مال) (یان، (ماوی) (یان، بَلِّيم: چی؟ جێ‌یه، ناخۆش و پيس (نعوذ بالله منه) ﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا﴾ (ایراد) (حال) (غریب) بۆ زانینی (حال) (شی شتی (مشابه‌و) (مشاکل) (وی؛ (ضرب) (ی نه‌و؛ (مثل) ه ﴿لِّلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بابلێین:

"لہ (اقارب) ی (نبی) "ئو (مثل) ہ۔ لہ (حقہ ت) دا۔ بؤ ژنانی (رسول) ی (اکرم) ہ (خاصۃ صدیقین) (لکن) لہ بہر (احترام) ی (جنابی رسالہ ت)، وہ (رعایت) ی (مقام) و (شرف) ی (زوجات) ی (طاہرات)، (توجیہ) ی (مثل) ی کرد؛ بؤ (کافر) آن (کافر) ی (ذکور) نہ (اناث)؛ (واقعاً) (صیانہ ت) ی (عظیمہ) بؤ شووشہ یی (ناموس) (ناموس) ی (رسول) ی (اعظم)؛ کئی بہ (مثل) (ایراد) کراوہ؟ یہ کئی ﴿مَرَأَةُ نُوحٍ﴾ ﴿وَوَآنَ دِیْگَر﴾ ﴿مَرَأَةُ لُوطٍ﴾ ئو (والعہ)؛ ئہم (والہہ)؛ خوا ئہ زانی؛ وہ پہ کمان لہ سہر زانیسی، ناویان نہ کہ وتوہ؛ وہ کی (مبہمات) ی (سند) ی (حدیث) نیہ ﴿كَانَتْ تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا﴾ (اول)، (نوح)؛ دووہم (لوط) ﴿صَالِحِينَ﴾ (بکل معنی) (خصوص صلاح) ی (عائلوں)، (صالح) ی گہ ورہیہ؛ (ساحہ) یہ (واسع) ی ہہیہ؛ ہر (مقام) ہ، ہر (اوقاف) ہ (نوع) ہ (صلاح) ہ کی ئوئی، کہ (معالجہ) ی (فساد) ی یں بکری؛ دوشمن لہ مہیداندا (جولان) ئہ کا، ئیمہ لہ پہ نایان (ختم) ہ و (تہلیل) ہ بکہین؛ ﴿صَالِحِينَ﴾ (صلاح) ی تیانیہ (أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِي الصَّالِحُونَ) (آمنہ باللہ) (المان) بہ چوار ہفتہ (فرہنسہ) ی زیر و زہر کرد ﴿فَخَانَتْهُمَا﴾ وا چاکہ ئیمہ (خیانہ ت) لہ گہل (رسول) ی خوی نہ کہین؛ (دائر) بہ (شرف) و (ناموس) یان بی (ناموس) آنہ، دو یین؛ خویان و (عائلہ) یان، لہ (اشراف) ی (قوم) بووین (تنزل) و (دنائت) یان نہ کردیہ؛ (اسرار) یان بؤ (قوم) دہر خستہ (خلاف) ی (رای) میردیان، لہ گہل (بعض) ی (أعداء) (موافقہ) یان بوہ ﴿فَلَمْ يَغْنِيَا﴾ (نوح) و (لوط) (علیہ السلام) ﴿عَنْهُمَا﴾ وا دہر ئہ کہوئی، خوشیان ویسبین؛ ئارہ زویان بووین خوا لی یان خوش بی، (اغنا) یان نہ کردنیہ ﴿مِنْ اللَّهِ﴾ (سبحانہ) ﴿شَيْئًا﴾ چیان پی نہ کرایہ، بؤ (رفع) ی (عذاب)؛ بہ (ہلاک) چووین، لہ گہل (ہالک) آن ﴿وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ﴾ (کفار) یا (عصاة)۔ (حق) وایہ، ئوہی (عافل) بی، (اعتماد) نہ داتہ کہس، لہ (رضا) مہندی خواہی، خہریک بی؛ خوا

لئی (راضی)بی، (رسول)یش (طبعاً)، لئی (راضی) ئه‌بی؛ (لاشک)
 (زوجات)ی (طاهرات)پاش ئه‌وه، که (اختیار)ی (رسول الله)یان کرد،
 له‌سه‌ر (متاع)ی (دنیا)؛ (آدنئ، زَنَیْه، که (غبار)ئ بخته (خاطر)ی
 (رسول)ی (مُجتبا)لئ‌یان (صادر) نه‌بوه؛ به (یقین)ئه‌لیم: "ئه‌وه‌ی
 ده‌رباره‌ی (امهات المؤمنین) (تَقْوَه)بکا، (ایمان)ی به (رسول)ی خوای
 نیه؛ پیغه‌مبه‌ری لای بی (حرمت)ه، بی (شرف)و (ناموس)ه، (که‌واد)و
 ته‌ره‌س و (دیوث)ه! ﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَةٌ فِرْعَوْنُ﴾ ئه‌لین:
 "ناوی (آسیه بنت مزاحم)بوه؟"نازانم (مزاحم)ناوچی کردیه، له‌ناو (قوم)و
 (قبیله)ی (فرعون)؟ ژنی (فرعون)ی (ملک)ی (مصر) (خلاف)ی (دین)ی
 می‌ردی، که (ده‌عوا)ی (الوهیت)ی نه‌کرد، (ایمان)ی به (کلیم الله)هینا؛
 به‌و نار و (نعمت)و (سلطنت)ه، پووی له (حق)وه‌رنه‌گیرا؛ دیاره دلی به
 (تاج)و (قصو)ی (دنیا) (تعلق)ی نه‌به‌ستیه ﴿إِذْ قَالَتْ﴾ له‌خوای خواست،
 (دعا)ی نه‌کرد: ﴿رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ﴾ لای خووت، (زید)ه (قرب)، له‌(لطف)و
 (رحمت) ﴿هَبْنِي فِي الْجَنَّةِ﴾ (موقع)ئ (ممتاز)به‌گویره‌ی (حال)ی (دنیا)؛
 له‌ (انپراطور)ئ (بوه‌شیت)ه‌وه ﴿وَنَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ﴾ له‌ (معاشره)و (مقایبه)ی
 ﴿وَعَمَلِي﴾ کرداری ناشیرنی؛ له‌ (تجبر)و (تکبر)و (تحقیر)ی (ضعفا)ی
 (بنی اسرائیلی) ﴿وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ (قوم)ی (فرعون)؛ له‌گه‌ل وان
 به‌ (هلاک) نه‌چم؛ له‌گه‌ل وان (حشر) نه‌کریم (حقاً) (ایمان)ی خیزانی
 (فرعون) له‌ (نوادرات)ه؛ ئه‌وه‌ی به‌ (ایمان) (محترم) ئه‌بی بی (ریط)و
 (علاقه)؛ (ایمان)ی زۆد هونه‌ر نیه؛ (أَمَّا) ئه‌وه‌ی بۆ (ایمان)ده‌ست له
 (جاه)و (جلال)و (مقام)ی (معلی)ی خوئی، هه‌ل‌ئه‌گری؛ (حقاً) (صاحب)
 هونه‌ره (امر)ی (نفس)ی خوئیته‌ی، (غالبه)، (قاهره) له‌سه‌ر (نفس)و
 (ابلیس) ﴿وَمَرِّمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ﴾ ئه‌ویش (حسب الإعراب) (مثل)یکه، بۆ
 (مسلمان)آن؛ (زمخشری) (توجیه)ی ئه‌کا: "(حضره‌تی مریمه) ئه‌وه

(حال)ی بوو؛ (مع انه اکثر)ی (قوم)ی (کافر)بوون" (لکن) لای (حقیر) نه م (توجیه)خوش نیه؛ چونکی (مریمه)له مندالی تا نه و (وهقت)ه، له (کفالت)ی (حضره‌تی زکریا)بوو؛ له (عابد)آن و (زاهد)آنی گه‌وره بوو؛ (ممکن)ه بلّیم: "چاوی به (کافر)ه‌کی نه‌که‌وتوه" به‌لّی، به (حق) نه و (مثل)ه (أم المؤمنین)، (حضره‌تی) (خدیجة الکبری)یه؛ له‌ناو (قوم)ی (کافر)ی به (قوه‌ت)و (شدّه‌ت)، (أعدا عَدُوّی) پیغه‌مبه‌ر، (دائم) خه‌ریکی (تحقیر)و (تعذیب)و (قتل)ی بوون، له‌سه‌ر نه و (حال)ه‌ش چ (خدمه‌ت)ه‌کی (رسول)ی خوای کرد؟ به‌چ (إخلاص)و (ایمان)و جان افشانی؟ (مقصد)(بیان)ی (حال)ی (مریمه)یه بۆ (مُخَدَّرَات)ی (اسلام)؛ (حتی) له‌ناو (مجمع)ی (رجال)(حفظ)ی خویان بکه‌ن وه (ایمان)یان به (کلمات)و (کتب)ی خوای (محکم)بی؛ (مُتَسَلِّط)بن، له‌سه‌ر (نفس)و (عواطف)ی (بشری) ﴿الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا﴾ له (زنا)؛ نه و (کلمه) (أساساً) (کنایه‌ت) بوو؛ (أَمَّا) له‌به‌ر (شه‌ره‌ت)ی (انه)بوویته (حقیقه‌ت)ی (ظاهر)و (متبادی)؛ (بَعْض)ی به‌یه‌قه (تفسیری) نه‌که‌نه‌وه؛ (لکن) (تبادر)ی نادا (زمخشری)له (بدع)ی (تفاسیری) (عَدّ) نه‌کا ﴿فَنَقُحْنَا فِيهِ﴾ نه و (نَفْخ)ه وه‌کی فووکردنی نییه له هه‌مبانه نیه. له (عجایب)ی (عربی)یا (طبیعی) (صاحب)ی نه و (غضوه)، به (واسطه)ی نه و (مؤنث)ه، (ضَمیر)ی (مؤنث)آنی بۆ نه‌پوا که‌چی خۆی (ضمیر)ی (مزکری) (عاند)نه‌بی، زۆر (عجیب)ه، زۆر (موافق)ه لای گه‌لّی که‌س، (حضره‌ت)ی (مریمه)، پاش (وضع)ی (عیسی)(علیه السلام)، می‌ردی به ده‌ست‌گیرانی خۆی (یوسف)ناوکرد؛ وه (اولاد)ی لی‌بوو؛ (حتی)له‌و سالانه نه، له (محلّه)یه (مصری)، (صوره‌ت)ی (مریمه)و (اولاد)آنیان (رسم)کردبوو؛ (أَمَّا)(قسم)ی تر (قبول)ناکه‌ن؛ نه‌لّین: "له‌سه‌ر (عَذْرَايَه‌تی) ماوه‌ته‌وه" نۆدیان بی (زه‌حمه‌ته‌تره)، که (مسلمان) نه‌لّین: "له‌به‌ه‌شتی، می‌رد به

پیغہ مہبری (عربی) تہ کا؛ (وکذا آسیہ) ی ژنی (فرعون) ی؛ (ممکن) نابئی تہ وہ
 بؤ (حضرت) ی (موسی) بی "مہ گہر تہ و قسہ راست بی، کہ تہ لئین:
 "خیزانی (فرعون) ی پووری (موسی) بوه" (لکن) تہ و قسہ نایہ تہ بپوایی،
 (فرعون) تہ و (تنزل) ہ ناکا.

(نفخ) مان کردئی ﴿مِنْ رُوحِنَا﴾ لہ (روح) یکہ؛ بی (واسطہ) ی (اصل)
 دیارہ، بہ پڑگای (معہود) ی (بشری) (حضرت) ی عیسی (تکون) ی کردیہ
 (لکن) (ذرہ) بی (حیویہ) ی وی، بہ واسطہ ی (شرینقہ) ی (باب) نہ چوویتہ
 ناو (رحم) ی داکی ﴿وَصَدَقْتُ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا﴾ (ممکن) ہ (کلمات) ی (دائر) بہ
 (تکون) ی مندال لہ ناو دہروونی، بی (واسطہ) یہ (عادی)، یا (آیات) ی
 (قدرت) ی (الہی) کہ تہ ی ہا ویشتہ گوئی (یوسف) ی دہست گیرانی؛ یا
 (کلمات) ی (یوسفی) کہ لہ خہونا، پئی یان گوتبوو؛ (طبیعی) بہ (مریم) ی
 پاگہ یاندیہ، یا تہ و (کلمات) ہ، کہ (جبرئیل) لہ (حین) ی (نفخ) آ، پئی ووت؛
 بہ و فرمایشہ دلی پر لہ (یقین) بوو، کہ خوای (تعالی) ن، (قدرت) ی
 (شاملہ) بؤ (جمع) ی (ممکنات)؛ (زمخشری) تہ فہرموی: "دروستہ (مراد)
 بہ (کلمات)، (ضعف) ی (ادریس) و (غیر) ہ، لہ بہر (قصر) ناویان
 بہ (کلمات) تہ با ﴿وَكُتِبَ﴾ (مراد) (کتب) ی (اربعة) یہ (یعنی): (تورات) و
 (زہبور) و (انجیل) و (قرآن)؛ تہ مہش (ممکن) ہ؛ تہ وانی پیشی ہر وہک
 (ایمان) یان (قبل الوجود) بہ (جناب) ی (خاتم الرسل) ہیہ؛ (ایمان) یان بہ
 (کتاب) یشی ہیہ؛ وہ (ارادہ) بکری، تہ وہی خوا فہرمویہ تی، لہ گہل
 (ملائکت) آن (غیر) ی وان، تہ وہی لہ (لوح) نووسیویہ تی و (غیر) ی ویش،
 (شک) نیہ لہ (صحت) ی؛ فہرموودہ ی (زمخشری) ہرچہ ند (ابن العنیر)
 (ہجوم) تہ کاتہ سہری، (زمخشری) (انہ) فہرموودہ ی (بنا) ی لہ سہر
 (انکار) ی (کلام) ی (قدیمہ)؛ (مراد) (صفہ) ی (کمال) ی (ازلی) و (ابدی) و
 نا (متناہی) یہ (آلوسی) تہ فہرموی: " (ارادہ) ی (کلام) ی (قدیم)، (قائم) بہ

(ذات) ی (سبحانی) له (کلمات) زږدوږه " (الحق) وایه (فهم) ناکړی؛ باوه پ مه‌که، نه‌وهای و هووی (مله‌ت) له (کلام) ی خویان کردیه، له (مله‌ت) ی دیدا، بووین؛ باوه پ ناکه‌م (صفه‌ت) یکی (واحدی)، (ازلی) و (ابدی)، (قائم) به (ذات) ی (احدی) به (خیال) و (وهم) ی (آسیه) و (مریمه) داهاتین؛ هر (اهل) ی (سنه‌ت) (قول) نه‌که‌ن، به (صفه‌ت) ی (واحدی)، (قائم) به (ذات) ی (کبریائی)، (ازلی) و (ابدی) وه‌کی (علم) ی خوی (واحد) بئ، (تعلقات) ی زږد بئ؛ پئی نه‌لین: " (کلام) ی (نفسی) " (اما) له (تحریر) و (بیان) ی (عاجزن)؛ (جلال‌الدین دوانی)، (تحقیق) ی جوانی ه‌یه، (ملا وسیم) (مُحشی شرح) ی (تهذیب) ی؛ (شیخ ملا عبدالقادر) ی (سفن‌دج) ی برای، جوانی (ایضاح) کردیه، (لکن) بؤ (اکثری) (قراء)، (فهم) ی (زحمه‌ت) ه؛ بویه (ذکر) مان نه‌کرد. (کلمه) و (کتاب)، به (مفردی) خویندراینه‌وه (زمخشری) (تفسیر) ی نه‌کا، به (عیسی) و (انجیل) ﴿وَكَاَنَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ﴾ له ناویان (نشات) ی کرد، له‌وان به (ولد) بوو، ه‌ردووی (موافق) ه؛ وه (ممکن) ه، (اشاره) کی تیابئ، بؤ (طبیعه‌ت) نئری، ژنی واهن، (طبیعه‌ت) یان نیترانه‌یه، به پیاو (عد) نه‌کړین؛ (حتی میل) ی (معاشره) یان زږد که‌مه. (جناب) ی (رساله‌ت په‌ناه)، (حق) ی له‌سهر (مریمه) و (حضره‌تی عیسی) زږد؛ خؤ و (امه‌ت) ی تا (قیامه‌ت)، (شاهد) ی له‌سهر (عصمه‌ت) ی (حضره‌تی مریمه) نه‌دن؛ خؤ کوپی له (وصمه) ی (دنائه‌ت) (تنزیه) نه‌که‌ن، وه نالین: " (عیسی) (ابن‌الله) یه " یا "خوایه" و یا بلین: " (صلب) کرایه " له‌به‌رته‌وه، نه جوو نه دیان، لیمان (راضی) نین، خوا لی‌یان (راضی) نه‌بئ. من (حظ) ناکه‌م، قسه له (تفاضل) ی (اشیا) بکه‌م چ له (بین) ی (ملک) و (انس)، چ له (بین) ی (سیدات)، چ له (بین) ی (سادات) و (علما) و (عظما) ی (امه‌ت)؛ چ (مجبوریه‌ت) م ه‌یه؛ له (بین) ی (زوجات) ی (ظاهرات)، یا له (بین) ی داک و کچ، (بیان) ی گه‌وره‌تری، یه‌کئ له‌سهر

یەکتی بکەم؟ (مسئله) ی (تفاضل) زەهریکە (قَتَالَ)، (ولو بطأ الأثر) بئ، بۆ (تفرقه) (أُمُّ الفساد)؛ بەلێ گەرەیی (مریمه) و (ناسیه) (إنکار) ناکرێ (خدمت) ی (أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ) (خدیجە) نا (مسیوقه)، بئ مانەندە؛ (زەهراء) جگەرگوشە ی (رسول الله) یه، هەریەک (وجه) هەکی هەیه؛ مایە ی (فخر) و (موجب) ی (إخلاص) ی ئیمە لە (حق) یان؛ (أَمَّا عِلْمُ) ی (عائشە) ی (صدیقه) (ذکاء) ی (بلاغت) ی (حقاً) جای (تعجب)؛ وه (درة التاج) ی (إفتخار) ی (سیدات) ی (مؤمنات) ه لە (تفادی) پیشەوای (أئم) آنه، وه (معلومه) ه، لای (رسول) ی (اکرم) نۆر خۆشەویست بوو؛ دیمه، (الآن) نازانم لە کویم دیوه؟ (امامی علی) (عرض) ی (رسالت پەنا) ئەکات. "منت خوشتر ئەوئ، یان (فاطمه)؟" ئەفەرموئ: " (انت اعز علي وهي احب الي)" گوێراگره، فەرموودهیه، چەند خۆشە! ئیمە ئەو ی (نسبت) ی لە گەل (رسول الله) بئ، خوشمان ئەوئ (ثنا) خوانی ئەکەین؛ ئەگەر شتی نا (ملائمه) له (بین) یانا، (جریان) ی کرد بئ، نای کەینه، (تحزب) و (تفرقه)؛ ئەلێن: (تلك أمة قد خلت، لها ما كسبت ولكم ما كسبتم، ولا تسئلون عما كانوا يعملون) (الله) (نایات) ی چەند (حکیمه)، مایە ی (سلامت) ی (دارین) ه؛ خوای (تعالی) له (فتنه) و (فساد) بەمانپاریزی؛ (میل) ی (تفرقه) نهخاته دلمان (آمین).^(۱)

سورة الملک

(سُبْحَانَكَ تُوْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعْزِزُ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) (سوره) ی (منجیه) وه (واقیه) شی پئ ئەلێن، ئەو ی (دائم) بیخوینێ له (عذاب) ی (قبر) و (قیامت) (نجات) ی

^۱ — تەواو بوو (تفسیری) (سورة التحريم) سبەنیه ی پینچشەموو (حسب التقويم الفارسی) (۹) ی (محرم الحرام) ه (۶) ی (شباط) ی ئەفرەنجی، (۲۴) کانونی ثانی پومی ۱۹۴۱/م ۱۲۶۰هـ.

ئەبى، (وقايە) ئەكرى؛ (ترمذى) لە (بابى (فضائل)ى (قرآن)، (واقعه) يە
 (غريب) (نقل) ئەكا؛ يەكئ لە يارانى (رسول)ى (أعظم)، لە (موقع)ى
 خىوەتى خۆى هەلئەدا وەگومان نابا، لەو (موقع)ە هېچ (قبر) هەيە؛ (فإذا)
 (فجائى) ناگەهانى (قبرى) (انسان)ى، (سورەت)ى (ملك)ى ئەخوئند، تا
 تەواوى كرد، ئەو (ذات)ە هاتە (خدمەت) پيئەمبەرى، (خبرى) دايە،
 (واقعه)ى (عرض) كرد؛ فەرمووي: "هي المانعة، هي المنجية" (نجات)ى
 ئەدا، لە (عذاب)ى (قبر)؛ (دائراً) بە (شرف) و (فضل)ى ئەم (سورەت)ە،
 (روايەت)ى (معتبرە) زۆرە؛ (حضرة) عائشە ئەفەرموئ: "پيئەمبەر هەموو
 شەوئى (سورەت)ى (ألم سجدة)، وه (تبارك الذي بيده الملك) ئەخوئند، ئە
 لە (سفر)، ئە لە (حضر) (ترك)ى ئەدە كرد" (سیدی آلووسی) ئەفەرموئ:
 "بۆيە گوترايە: "(سنهت)ە" (يعنى) بۆ ئيئە (قرائت)ى (تبارك) يا بليئم:
 "ئەو دوو (سورەت)ە"؛ (سيد) ستايشى خواى ئەكا، كە (موفق)ى كرديە،
 لەسەر (قرائت)ى، هەموو شەوئى لە (ووقت)ى (بلوغ) تا ئەو پۆ. لە
 (اوائلى) (نشأت)ى ئيئە، لە (كۆيە) (ووقت)ە بليئم: "لە سەدا، سى، ژن
 و پياو ئەو (سورەت)ەيان لەبەر بوو" وەختى (مەيت)يان ئەها ويشتەناو
 (قبر)، جەماتى زۆر، (دور)ى (قبر)يان ئەدا، (سورە)ى (تبارك)ەيان
 ئەخوئند؛ (وعدە)ئ زۆر لە ژنان (سورە)ى (كهف)، (ياسين)، (حاميم)
 (بوخان)، (اذا وقع)ەيان لەبەر بوو گويم لى بوو، پيرە ژنى خەپەكى
 دەپيئت، وه (سورە)ى (ياسين)ى ئەخوئند ئيستا ئەو نەماو؛ خەلكى
 لەبەر تەپوژپى دەرويش و صوفىيان، ناگايان لە (قرآن)ەما (رابە)ى
 (عدويه)ى كوردان (وليه)ى (كامله) (ملاژنە غنبر)، (مرقد)ى پەر لە
 (عەنبەر)ى (پەحمەتى الهى بى)، بۆ (تريبە)ى ژنان، (ركن)ى (عظيم) و
 بى (نظير)بوو؛ ئەم بيستوو لە كوردان، (سيده) يەدى وەكى وى، هەل
 كەوتبى (واقعاً) (سيده)ى (شريفه)ى (كريمه)ى (سيد عبدالكريم)ى

(به‌رزنجی) (حرم‌ی بابم، (والده‌ی (نورالدین‌ی، خاتوو (زینب) له (علم) و (ادب) و (علم) بئ هه‌وتا بوو؛ (په‌حمه‌ت یان لئ‌بئ)، پۆیین!

(سیدی آلووسی) نه‌نووسی: (له (بعض) ئ (شروحو بخاری) م دیوه:

(سنة) ه، له کن دیتنی (هلال) ی مانگی نبئ، یه‌ک شه‌وه، خویندنی نه‌و (سوره‌ت) ه؛ به‌ ئومیدی (محفوظی) له (مکاره) و ناخۆشی له‌و (شه‌هر) ه‌دا به‌ (برکه‌ت) ی سی (آیات) ی نه‌و (سوره‌ت) ه. (واقعاً) (مناسبه‌) یه‌ زۆر (لطیف) ه؛ (ولو) ه‌ندئ مانگ (۲۹) پۆژ نه‌بئ؛ با (برکه‌ت) ی (آیات) (زید) ه.

بئ! به‌وه‌رمایشه (عدد) ی (آیات) ی (سوره‌ت) ده‌رده‌خا؛ لای (بعض) ئ (۲۱) یه‌که (أما مرجع‌لای (سید) (قول) ی (اول) ه؛ (قائل) ئ نه‌لئ: "دوای (سوره‌ت) ی (طور) (نازل) بوه" که‌وابئ نه‌ویش وه‌کی (طور) (مکیه)، په‌ک له (قیل) آن ناکه‌وی.

بسم الله الرحمن الرحيم

(یا مالک الملک) (خیر) و (برکه‌ت) ئ؛ (رحم) ئ له (حق) (ضعفا) یان؛ (یا مُنجی)، (نجات) ﴿تَبَارَكَ﴾ (جناب) ی (حق)؛ هه‌م (مبدأ) ی (خیر) و (نما) و (زیده) یی و (سعاده‌ت) ه، هه‌م (منزه) و (مقدس) ه، له (نقائص) ﴿الَّذِي﴾ نه‌وه‌ی ﴿بِيَدِهِ الْمُلْكُ﴾ (ملک) ی (حسی) و (عقلی)، (مادی) و (معنوی)، (جسمی) و (روحی)؛ ته‌ک و ته‌نها (وحده لا شریک له)، (تصرف) نه‌کا؛ (کیف ما یشاء) ﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ هه‌رچی بئ؛ (مادام) (ممکن) بئ، (ولو) له (نظر) (ارباب) ی (عقول)، زۆر دووره، یا (مستحیل) بئ، (عُقلا) یانی (عصر) نه‌لئ: "زۆر شت هه‌بوو، لای خیره‌دمه‌ند و دانیشمندان (محال) بوو؛ (بشر) به‌ (سعی) و (علم) ی (عملی) و (تجار) به‌ئنايه (ساحه‌) ی (ظهور)" وه‌ دیاره (انسان) هه‌رچی بئ؛ (محقر) ه؛ به‌نده‌یه‌کی (قادری) (مطلق) ه. به‌لئ (بعض) ئ (امورات) ی (ممکنه‌) ه‌ن، بۆ (جناب) ی (کبریائی) (محال) ه؛ (سجده)، (رکوع)، (حج) کردن خواردن و

خواردنەوه، نوستن و بۆرژان، (هكذا سائر) (افعال) (حيوانات)؛ (لكن) ئەتوانی لە (غیر)دا (ایجاد)نایکا، بەو (معنا)یە، کەس (انکار)ی (عموم)ی (قدرەت)ی (کبریائی) ناکا (أما)هەندێ شت هەیە، (محال)ی (بغیرە)یە، بە (قطع)ی (قدرەت)ی (کبریائی)پێوه نابێ؛ وەکی (افعال)ی (مكلف)بە (عباد)؛ (معتزلی)ئەلێ: "ئەوا ئەبینی، (انسان) چۆنە؟ خودا (عقل)و هۆش و (علم)و (قدرەت)و (اداره)و (تفكر)ی داوەتێ؛ ڕ بە (بعض)ی (امور) (تكليف)ی لێ کردیە؛ (قسم)ی بە کردن (قسم)ی بە نەکردن؛ کەوابی (حاجەت) نیە، (جناب)ی (حق)(مباشرة) (اراده)ی بکا؛" لای (معتزلی) بێ (معنا)یە؛ شتی لە (عبد)دا، (خلق)کا، وە بفەرموێ: "بیکە؛ یا مەیکە!" ئەمەش لەبەر (محافظه)ی (شرع)و (قاعده)ی (مجازات)و (مکافات)؛ وە ئەلێ: "چونکی (خلق)و (شرع)، لە (طرف)یەک (ذات)ە، نابێ (مخالفة)یان ببێ؛ وە (فعل)ی (حکیم)ئەبێ لە (عبث)(منزه)بێ." (واقعاً لازم) نیە، ئەوی (ممکن)ە، بەهەر (وجه)ی (خیال)ی کە؛ (ممکن الوجود) بێ؛ (ممکن)ە بە (وجه)ی (قابل)ی (وجود) بێ، بە (وجه)ی (قابل) نەبێ؛ هەر وەکو (لازم)نیە، هەرکی (ممکن)بێ، بیتە (وجود) (بالفعل)؛ وەکی (منطقي) ئەفەرموون: "(ممکنه)لە (مطلقه) (عام)ترە" خوا ئەتوانی (انسان)لەناو ئاگری (جهنم) بژینێ، (لکن)بە (مزاج)ی (حاضر) نابێ؛ ئەبێ وای لێ بکا خۆی لەبەر ئاگری پاگری. (سبحان الله) کاغەزە زەربفەکانی جفارە ی پاکەت؛ ئەیهاوپیئە سەر ئاگر، چ جاییە، بسووتێ، گەرمیش نابێ! پار (دختور)ی (شەریەت)ەکی بۆ من (ترتیب)دا بوو، (ماده)یە سپی تیاوو، لەگەڵ ئاو تیکەڵ نەدەبوو، نەدەتاوایەوه؛ ئەنیشت؛ ئەم هاویشتنە سەر ئاگر، نەدەسووتا، نەدەتاوایەوه، بە (حال)ی خۆی دەمایەوه؛ (شی) (إطلاق) ئەکرێتە سەر خوا؟ (معدوم)ی (ممکن) (شی)ە یان نا؟ (علته)ی (حاجەت)ی (ممکن)بۆ (فاعل)ی، (حدوث)ە،

یا (مکان)ه؟ ئەو (نوع)ه (مسائله)ی، که (معرکه)ی (علما)ی (کلام)ه - لاموهیه- (ایراد)ی لهو (نوع)ه (مقام)ه، (زۆر به (فائده)نیه وه کهم کهس له (قرا)ی (تفسیر)تئی ئەگات؛ لام وهیه (اکثر)ی (ناس) ئەزانن (متکلم)بهو (نوع)ه (کلام)ه (کلیه)خۆی (مراد)نیه؛ وه (داخل)ی ئەو (عموم)ه نابئ. (مالک الملک) ئەتوانئ- چ (مادی)، چ (معنوی)، چ (دنوی)، چ (اخروی)- شتئ له (مملوک)ی خۆی بکا؛ کهی ئاره زوو بکا، پئی (احسان)بکا ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ﴾ (حقیقهت)ی (حیات) (سارئ) (مجهول)ه، (لکن آثار)ی (معلوم)ه شتئ هیه، له (هیکل)ی (حیوان)دا، تا تئیدابئ، (حس)و (اداره)و (حرکه)ی هیه دهخوا، دهخواتهوه، دهنوی (الی غیر ذلک)؛ که ئەوه نهما، (حیات) (اثر)ی نامیتئ وه (هیکل)تیک ئەچی؛ (امام)وهکی (سارئ)ی (علما)ی (کلام) ئەفه رموئ: "(حیات) (صفهت)یکه، ئەوهی پئی (موصوف)ه، (صحته)ی ئەبن بزانی، وه (اقتدار)ی ههبن؛ (أما) ئەو (صفهت)ه چیه؟ به (علم)یش ئەلئین: "(صفهت)" وه به (قدرهت)و (اداره)و (کلام)یش ئەلئین: "(صفهت)" (مراد)یان ئەوهیه که (حیات)شتئ (وجودی)یه، بن (تاویل) (تعلق)ی (خلق)و (ایجاد)ی پئوه ئەبهستی (امام) ئەفه رموئ: "(أصحاب)ی ئیمه ئەلئین" (موت) (صفهت)ئ (وجودی)یه (مضاد)ی (حیات)ه" بهو (معنا)یه (موت) له وانهیه، (خلق) بکری؛ (زمخشری) ئەفه رموئ: "(موت) (عدم)ی ئەو (أمر)یه؛ (مراد)له (خلق)ی (موت)و (حیات) (ایجاد)ی ئەو (أمر)یه؛ وه (إعدام)یهتی" وه (قسم)ئ ئەلئین: "(حیات) (عبارته)ه له (حس)و (لمس)، چونکی (لمس)له ههموو (کائنات)ی (ذی حیاة)هیه؛ (حیات)بئ ئەو نابئ؛ وه (حیوانات)ی (غیر)ه (راقیه) (بعض)ه (حواس)ی هیه؛ وه (بعض)هکی نیه؛ (حیوانات)ی (راقیه)- وهکی (انسان)- هه پئنج (حواس)ی (ظاهره)یان هیه؛ (وکذا قوی)ی (مدرکه)ی (باطنه)

وه (انسان) (ممتاز) به (عقل)؛ (حکما)ی (جدید)نۆر (سعی)نه‌که‌ن، بۆ (کشف)ی (حیات)، (لکن)بۆیان نابێ؛ (أما)له (ابحاث)یان گه‌لێ شتیان له (هیاکل)ی (احیا)(کشف)کردیه؛ گه‌ (اوائل) پێیان پێ نه‌برديه. (علما)ی (مدارس)ی (دینی)که‌م؛ (أما)ئه‌وانی له (مدارس)ی (رسمی)پێنه‌که‌ن، هه‌موویان، (تفصیلات)ی (علما)ی (حیات)ی (غربی)ئه‌زانن، (لکن)ئێمه هه‌ر گوێمان له فه‌رمایشاتی (علما)ی شه‌ش سه‌د، نۆسه‌د، هه‌زار، دووه‌زار ساڵ پێش ئه‌مڕۆ پاگرتوه؛ ئێمه وا ئه‌وانی تازه پێنه‌که‌ن - (مع‌الأسف-) خۆیان، (بحث)و (تفتیش)له (حقایق)ی (کونیه)ناکه‌ن، ناوێرم بڵێم: ناتوانن! ئه‌وه‌ی له کاغه‌ز نووسرایه، وه‌ری نه‌گرن. هه‌رچی هه‌یه، (جناب)ی (حق)مردن و ژینی داناوه ﴿لِيَبْلُوكُمْ﴾ بۆ (خاطر)ی (امتحان)تان بکا، وه‌بزانن- (بالفعل)- ﴿أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ کی هه‌تان، چاتر و جوانترین، له (جهت)کارکردن و کرده‌وه له (امامی علی)(نقل)ه ((ره‌حمه‌ت)له‌وکه‌سه‌ بێ بزانی، له‌ کوئی هاتیه؟ له‌ کوئی بۆ کوئی نه‌چێ؟)) ئه‌وه‌ی ئه‌وه‌ بزانی، له‌ چاکه (سعی)نه‌کا؛ (خیام)یش ئه‌لێ:

گه‌ر نه‌زیه‌یی (شه‌وه‌ت)و (هوا)خواهی په‌فت

ئه‌زمنه‌ خه‌به‌ره‌ت، کی بێ نه‌وا خواهی په‌فت

بو نگر چ که‌سی و ئه‌ز کوجا ئامه‌ده‌یی

مه‌یدان کی چی می‌کونی، کوجا خواهی په‌فت؟

(واقعاً) (عقل) (شاهد)ه، (وجه)ی (حیات)و (موت)بۆ چاکه‌یه؛ (حیات)ی (موه‌قت)به (سفاهه‌ت)و (سیئات)-(خصوص)له‌گه‌ل هه‌م (جنس)-(خساره‌ت)کردنی، بێ (معنا)یه؛ وه‌ئه‌وه‌ی (ایمان)ی به (حیات)ی (بعد الموت)ه‌بێ، ئه‌بێ (سوق)ی کات بۆ (مسابقه‌)ی (فی‌الخيرات)، به (نحو)، که (بالمړه)، (صرف)ی کا، له (سیئات)(جنابی حق) (ملاحظه‌)ی لای (احسنیه‌ت)ئه‌فه‌رموئ، به‌لێ (حق)ی (امتحان)وايه؛ له (مدارس)ی (رسمیه‌)(امتحان)یان داناوه؛ بۆ (نجاح)و (احراز)ی

(درجات) ی (عالیه)؛ بۆ دەرچوون دەنەچوونیان دانەناو؛ ئەوێ (طیارە) ی (اختراع) کرد؛ (نیەت) ی لە (حق) (تعارف) و (سعادەت) ی (بشری) باش بوو؛ بۆیە ی نەبوو، بە (غارات) ی (جوی) (دار) و (دیار) و (زان) کەن، (بنیان) ی (حیات) ی (بشری)، بە شرارە ی بومبا بپووخیتن ئەوانە ی سعی یان کرد بو (ترقی) (بشری) بۆیە یان نەبوو، بەو (نوع) ه (دنائەت) و (فسادە) ی کە (بشر) پێ ی (تدنی) کردیە؛ بە (فساد) چی! ئەوێ (صانع) و (مخترع) بێ، لە (صنع) و (اختراع) ی خۆی، هەر (ملاحظە) ی (جەهت) ی (نفع) و چاکە ئەکا؛ مەگەر (ابلیس) ی کە (جوهری) چاکە ی تیا نەبێ لە (شری) (محض) پەیا بووبێ؛ (قائانی) ئەلێ:

کە ی بوە گومانم کە چ و خوارە ئەبم

ئەنجامی (ترقی) بوە ئاغازی (تنزل)

خۆزی نە ئەو (ترقیات) ه، با، نە (شەپ) ی ئەمۆ. (حقاً) وەکی (معری) ئەلێ: "تعب کلها الحیاة" خۆی چەند تال و ناخۆشە؛ (بشر) یش هەزار هەندی ناخۆش کردیە. - (اختلاف) ی (ادیان) و (مذاهب) - چ (دینی) چ (سیاسی) - (انسان) یان خستە (درک) ی (اسفل آسافلین)؛ (منحوسی) و (منکوبی) و (آلام) ی، جان گوداز- (یعنی) (روح) ی پێ ئەتاوێتەو. (سبحان الله) (بعض) ی لە (بشر)، ئەوەندە (رفیق القلب) و بە (عواطف) ن؛ (تعرض) بە (ذی حیات) ناکەن- (حتی حیوانات) و (حشرات) ی (مودی)، (مهلك) وە (قسم) ی ئەوەندە دلەرق و بێ (میل) و (محابان)، مندالی شیرەخۆرە ژنی (حاملە)، پیری کۆم بۆو، پارچە پارچە، قیمە، قیمە، تیکە تیکە ئەکەن پێ ی (مسرور) ئەبن! من لە (إصلاح) ی (بشری) (مایوس) م، لام (محال) ه، تا (ابد) نابێ؛ (رؤسا) ی (دین) و (دنیا) بوونە زەهری (فساد)؛ لەگەڵ (عناصر) ی (انسان) تیکە لاو بوو؛ برام بزانه، بۆ (حیات) و (موت)، (غیری) (قواعد) و (نوامس) ی (طبیعی) و خوداوەندی

(واضعی) (قوانین) چیتزمان پێناوی وە (اکثری) (شەرور) لە (سیئاتی) (بشر)؛ وە ئەوەندە (نور) و (حرارەتی) (شمس) (مداخلە) (حیات) (نباتی) و (حیوانی) هەیە؛ وە ئەوەندە (لحم) (نانی) گەنم (فائەدە) (بۆ) (حیات) (ئیمە) هەیە، نە (ملک) (جن) (عیسی) (خدر) (قطب) ئەوەندە (مداخلە) (نیە)؛ بە لکۆو هیچ (ریط) (یان) بە (حیات) (ئیمە) (نیە) (ملانکە) ئەتوانی (هیکل) (انسان) (دروست) (کا)؟ (ملانکە) (مشاوەرە) (یان) لە گەڵ کرا، بۆ (خلق) (آدم)، (عاجز) (بوون) لە زانیی؛ چۆن ئەو (سما) (یە) (غریب) (یان) پێ (تکوین) ئەکری؟ (حاشا) (ثم) (حاشا) (خلق) (خوایە)، لە (معمل) (طبیعت) (تشکیل) ئەکا. ئیمە (سجدە) (بۆ) (خوای) ئەبەین (که) (خلق) (شمس) و (زرق) (کردیە)، بۆ (شمس) و (قعر) و (غیر) و (وزیر) (ناەین)؛ بە ئی ئەگەر (مراد) (جن) (مقروّب) (بی)؛ (مداخلە) (یان) لە (حیات) و (موت)، (لای) (علما) (طب) (تحقق) (کردیە)، ئەدی (فرس) (الحياة) (جبریل)، تووخوا لە (حقایق) (علمیە)؟ لە (تفسیری) (قرآن) (کریم) (باسی) شتی وامەکه؛ ئەدی چی ئەئێ لە (قول) (ابن) (عباس) (رضی)؟ (خوای) (تعالی) (ن) (مردنی) لە (صورەت) (بەرانی) (پەش) و (سپی) (خلق) (کردیە)، بە سەر هیچ شت (مرور) (ناکا) (الا) ئەمری؛ وە (خلق) (حیات) (کرد)، لە (صورەت) (ماینی) (ابلق)، (مرور) (ناکا) (بە) شتی، وە هەرچی (بینی) بۆ (لایە) (بی)، (الا) (زیندی) ئەبی (امام) ئەفەرموی: " (تمثیل) " (سیدی) (آلوسی) ئەفەرموی: " (به) (کلام) (ی) (صوفی) (یان) (اشبە)، (ظاهری) (فهم) (ناکری) " (انسان) (له) (حق) (ی) (حبر) (الامة) (ی) (بلی): "چی!" ئەوەندە (ئەزانم، زۆر) (قسە) (درۆ) و (نا) (معقول) (یان) (بە) (زبانی) (هەلبەستنه)؛ (اسرائیلیات) (ی) (بی) (حساب) .

(حیات) (سری) (غامض)، لە (ذات) (وکی) (حضرەتی) (محمد) و شتی (وکی) (مقروّب) و پێشکەدا دەبی؛ (غایەت) (بلا) و (نا) (منتظمە)؛ بۆ (انسان) ئەگەر (حیات) (تر) (نەبی)، ئەم (حیات)، هیچ (نیە)، (عَبَث)، (مع)

أَنَّهُ) ئەو (خلق)ە (غریب)ەتە، نابێ (عَبَث) بێ؛ (رسالە)یە جوانم ھەیە؛ (دائراً) بە (حیات)ی (حسی) و (دینی)؛ شایانی (مطالعة)یە. (جناب)ی (حق) بە (حکمت) و (قدرت) و (علم)ی خۆی، (نائل)ی (حیات)ی (سعادت)ە مەندیمان بکا؛ بەگەرھەیی خۆی لە (سیئات)مان ببورێ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغُفُورُ﴾ (وما ذلک علی اللہ بعزیز)؛ بە (مناسبە)ی (مقام) وەکی (سید) ئەفەرموێ؛ ئەلێن: "مانەندی (زمخشری):" "(لمن تاب)" دیارە (اختیار)ی (زمخشری) لێرە، لەبەر (اعتزال)نێ. (حق)ی (غالب)ی لێ خۆش بوونە؛ (العفو عند الإقتدار) لەو (آیات)ە (معلوم) ئەبێ، (عبرت) بە (عمل)ی چاکەییە؛ (انتساب)ی (جسمانی) ئەگەر (مناسبە)ی (پوھانی) ئەبێ، بێ (فائە)یە ئە (حرم)ی (رسول اللہ) ئە (ولد)ی ئە خزمی، بەو (نسبە)تە خۆیان (مغور) ئەکەن؛ ئاگایان لە خۆ، یا بلییم: "لە خوا" ئەبێ (خیام) ئەلێ:

رۆژی کی (جزای) ھەر (جەھت) خواھەد بوەد

(قدر)ی توو بە (قدر) (معرفت) خواھەد بوەد

دەر (حسن)ی (صفەت) کووش، کی دەر رۆژی (جزا)

(حشر)ی توو، بە (صورەت)ی (صفەت) خواھەد بوەد

(منشا) (ایمان)ە، (حسن)ی (صفەت)، (موجب)ی (حسن)ی (اعمال)ە

خودا (عفو)یان کا؛ (بعض)ی (ملای) وەکی (شیخ)ی (ابن حجر) بۆ

(سادات) (یعنی) (بنی) (الزھراء)، نۆر (مضر) بوون؛ (إخلاص)یان بوە

زەھر بۆیان (انسان) ھەرچی بێ، (میل)ی گوناھانی نۆرە؛ ئەگەر (نوعاً ما)

لە (قیامەت) (امین) بوو؛ لە چی ئەگەر پێتەو؟ لە بابم بیست؛ نازانم لە جێیە

ترم نووسیو، یا ئە نا؟ فە رمووی: "(دفع)ەیی (ملا عبدالرحیم)ی (مولوی)

ئەچتە (سلیمانی)، (جەمات)ی لە (سادات)ی (کرام) لە (خدمەت)ی

دادەنیشن (بعض)ی ئەلێن: "(سید)ی (اولاد الرسول) ھەرچی بیکا،

(عفو)ه" (مولوی) نه‌فه‌رموئ: "ئه‌وه (خاص)ی پیاوانیانه؛ یا بۆ ژنانیشیان وایه؟" زۆر (منفعل)ئه‌بن؛ (حضره‌تی کاک احمد) ئه‌و گفت‌وگۆیه ئه‌بیه‌ته‌وه؛ زۆر خۆی له‌ خزمه‌کانی (عاجز)ئه‌کا؛ به (شده‌ت) له‌و (نوع)ه قسانه، (منع)یان نه‌فه‌رموئ" (حقاً)(دین)داری له‌سه‌ر (سادات) (فرض)تره؛ (رعایه‌ت)ی (احکام)ی (جد)یان له‌سه‌ر وان (الزم)ه؛ (قرباه‌ت)ی (رسول الله) بۆ (توقرو) (ترقی)یه (ان اکرمکم عند الله اتقاکم)؛ (عزیز)آن ناگادار بن، تێکۆشن؛ (دنیا)(مدرسه)ی (امتحان)ه، به لافوگه‌زاف له (امتحان) ده‌رناچن؛ ئه‌وا له‌به‌ر چاوتانه (ابنا)ی (فقرا)و (رعیه)چۆن (سبقه‌ت) ئه‌که‌ن، له (ابنا)ی (اغنيا)و خانه‌دانان، ئه‌خوونن، به (سعی)یه ته‌واو؛ به هیچ (مغرو)نن؛ له (امتحان) ده‌رده‌چن؛ (درجه)ی (عليّ الأعلى) وهرئه‌گرن؛ زاده‌کان - (مع الأسف) - (راسب)و (خائب)ئه‌مینه‌و (عیناً) (قیامه‌ت)یش وایه؛ (توسع)که، برام؛ (شرف)ی (نسبی)ت له قیس ناچی، (زیاد) ئه‌کا ﴿الَّذِي﴾ (عزیز)ئێ وا ﴿خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ﴾ هه‌فت ئاسمان؛ (أرض)یش یه‌کیکه، له (اجزا)ی (سما)ی ﴿طَبَاقًا﴾ ئاسمانه‌کان (طبقه)، (طبقه)؛ یه‌ک له‌سه‌ر یه‌ک، (سما)ی ئیئمه‌ن؛ (یعنی)(منظومه)ی (شمس)، (منتها)ی (سیارات)ی (شمس)ه، له (فوق)ی ئیئمه؛ (منظومه)ی (شعری)ی (یمانی)-(مثلاً)-(وهكذا)؛ ئه‌م (فضا)یه، دوورو درێژ و پازو به‌رینه؛ پیره له‌و (منظومات)ه؛ وه‌ نیزیکه (مراد)(سماوات)ی (سیارات)ی خۆمان بئ؛ ئه‌وانه‌ی له‌و (زمان)ه‌ی دا، (نوعاً ما) (معلوم) بووین، گه‌رچی چهند (سیارات)ی تر (کشف)کرایه، هه‌ر (کوکب)ه، ئه‌و (فضا)ی تیای (جولان)ئه‌کات (سما)یه‌تی، (أما)(سما)یه (محیط)، به (عناصر)، وه (کذا) بعض)ئێ به (بعض)ئ (محیط)؛ وه‌کی قه‌پیلکه‌ پیاز، تا (نهایه‌ت)ی دئ، له‌سه‌ر (فلک الأفلاک)، که پێی، ئه‌لێن: "(محدد الجهات)" لای (فلکیون)ی

(جدید)(وجود)یان نیه؛ (ملیون)خوا (عقو)یان کا؛ بئ (رصد)و مەصد،
قسە لە (کائنات) ئەکەن ئاسمان:

یەکەم: (موج)ئ (مکفوف)ە(نازانم (معنا)ی چیه؟
دووهم: (دُرّ)ئ (بیضا)یە(یەک دانە (دُرّ)ی ئەوەندە ی زەلام! ئایا ئەزانن
(دُرّ) لە چی (تکون)ی ئەبێ؟

سێیەم: آسنە.

چارەم: پاقلە.

پێنجەم: زیوہ.

شەشەم: زێرە.

هەفتەم: (زمرد)ی سپیە(ئایا (زمرد)ی سپی، ئەبێ (معادن)ی (درو)
هەمووشتی تیابن؟ (یعنی)تیای بیبندرئ؟ (سید)ئەفەرموئ: "گومان نابەم،
(خبر)یکی راست دەست کەوی؛ (اعتماد)ی بەدە یە سەر (ولو)بفپئ بۆ
ئاسمان" ئافەرینی خودات لئ بئ، (سیدی ئالووسی)خوا (خیرت)بنووسی
بە لئ بە (تحقیقات)ی (علما)ی (غرب)؛ (علویات)و(هکی (أرض)(مرکب)ن،
لە (عناصر)ی (مختلفه)؛ زێریشی تیایە، وە زیویش؛ وە ئاسن و
(نحاس)یش؛ (حتی)(بدن)ی (انسانی)زێر و ئاسنی تیایە؛ ئەوانیش لە
چەند (عناصر)ی (مرکب)ن بە دیتی ئەوان لە (اشعە)ی (کواکب)ئەزانن
لە چی (مرکب)ن. دوو (تنبیە):

(اول)، (حکما)ی (طبیعیون) ئەلئین: "ئەو (أرض)ە، بە (صورەت)ئ
(مائعی)، (ناری)لە (شمس)جیا بۆو، هیچ (حیات)ی تیانەبۆ؛ ئەو
(حیات)ە لە کوئ هاتە (أرض)ی؟ (اشکال)یان بۆ (حل)نابن؛ وە وەکی
مە، (نسبەت)ی بۆ خوا نادەن؛ ئەیانەوئ بە (علەت)ئ (طبیعی)(تحقق)ی
بکەن.

دووهم: ئیمە ئەلئین: "(خواص)ی (ذی حیات)ە (لکن)(حیات)ی وی،
و(هکی (حیات)ی (حیوانئ)و (انسانی)نیە" (هو الحي القيوم) (هو الذي

يُطْعَمُ وَلَا يُطْعَمُ) لام وهیه؛ (غیری (حیات)ی (کبریائی)؛ (حیات) - (علی الإطلاق) - بن (امداد) نابئ (لا تاخذه سنة ولا نوم) ﴿مَا تَرَى﴾ (ایها الرائي) یاخود (نبی)ی (محترم) (سید النظار) ﴿فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ﴾ (عزوجل) ﴿مِنْ تَفَافُوتٍ﴾ (تباين) و (تخالف) یان نیه؛ له (جهت) (اتقان) و (بدایع)ی (صنع)، (خلق)ی پی‌شوو له یه، وهکی (خلق)ی (فیل)، (بدیع)ه، (دقیق)ه؛

به‌رگی دره‌ختان سه‌بزه‌ست و دهر نظری هوشیار

هه‌روه ره‌قی ده‌فته‌یست، صنعه‌تی په‌روه‌ردگار

ئه‌وه‌ی (حکما)ی (جدید)ه (اسرار)ی (موجودات) ده‌ریان خستوه،
 (حقیقه) (محیره) (بحث) له (صرفیات)ی (قوت)ی (شمس) ئه‌که‌ن؛
 پۆژی چه‌ندی لئ (صرف) ئه‌بن، وه چه‌ند هه‌زار ساله (قوت) (صرف)
 ئه‌کا، خوا ئه‌زانئ چه‌نده‌زار سالتی دی (دوام) ئه‌کا، به (لکوک) و (ملایین).
 (إنسان) نیه‌په‌یته خۆی، (تشریح الأبدان) بزانی ئه‌زانئ، خۆی له (أعظم)ی
 (آیات)ی (جناب)ی (حق)ه؛ ئه‌و (کائنات)ی (لا تعد ولا تحصى) (صفار) و
 (کبار)، به (قوه)ی (تجاذب) و (تدافع)، (اداره) ئه‌کا؛ (ناپلیون) (انکار)ی
 (رسالت) و (شرائع)ی ئه‌کرد، (أما) نه‌ی ئه‌توانی (انکار)ی (وجود)ی
 (صانع)ی (أعظم) بکا، (حتى طبیعیون) و (فلکیون)ی (جدید)، (انکار)ی
 خوا ناکه‌ن، (لکن) وهکی (مسیحی) ئه‌لئین؛ لایان خوا نابئ وابئ (طبیعی)
 خوا (فوق الطبيعة)ه، له‌گه‌ل (طبیعیات) له‌هیچ شت (شرکات)ی نیه؛
 (حتى) هه‌فت زه‌مین و تۆه (فلک)، (جمله) گه‌واهی میده‌هه‌ند زو (حدک):
 "(لا شريك لك)" واده‌بن که‌سئ (صاحب)ی (نظر) و (فکری) (صائب)، له
 (بادئ‌الرأی) ته‌ماشای شتئ ئه‌کا، لای زۆر باشه، (أما) که (دقت)ی کرد؛
 (نقص) و (عیب)ی لئ ئه‌دۆزیته‌وه (لکن) (مصنوعات)ی (الهی) وانیه،
 وهکی (شاعر) ئه‌لئ:

یزیدک وجهه حسناً اذا ما زدتَه نظراً

تا (نظر) بکویه (خلق)ی خوا؛ (نظر)ی (عملی) وهکی (حکما) و (مخترعین)ی (عصر)، (اتقان)ی (صنع)ی خوات، لا (زیاد) و (علم)ات پئی (زیاد) نه کا ﴿فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ فُطُورٍ﴾ چاوبگێڕه، لهو (کائنات)ه، ئایا کون و کارێرکێ، (عیب) و (نقص)ی ئه بێنی؟ ناء. (واقعاً) (عالم)ی (جمادات)، (مدهشه)ی (قصوده)، بئ (شقوکه)، (لکن) (عالم)ی (حیات) بهو (حال)ی (حاضره)، وهکی خوا خۆی ئه فه رموئ. (هیچه)؛ (تمام)؛ (متقنه) له (بدایع) و (دقایق) و (زیب) و زێوری (صنع) (فوق الغایه)یه، (لکن) (حیات) له گه لئ (هیاکل) (ظهور) ئه کا، (انتظام)ی نیه، بۆ (اشخاص) (محدوده)، (شخص)ی واهیه، (دنیا)یه ئینئ، به (مقربوب)ی (خبیث) پرا ئه قه نئ ئه پوا، بئ هووده (عالم)ی به چوونی مالتویران ئه بئ؛ ئه و (حیوانات)ه ی به (قوهت) و بئ (قوهت) له سه ر ئه و (ارض)ه ی به ره لاکردیه؛ سه گئ خۆی نووره نووره یه تی، له سه رمان ئه بێنی هه شت نو (فرخه) فری ئه دا، مندالی له ناو ده روونی داکی (خلق) ئه کا، مندالی دروست (انه) بۆیه (خلق) کرایه؛ ببیته (صاحب)ی مال و (اولاد)، که چی له هاتنه ده ر، ده پوا، داکیشی له گه ل خۆی ئه باته ناو گور! ئه مه چیه؟ ئه و (کائنات)ه، به کتری ئه خۆن پارچه پارچه ی ئه که ن؛ (علی کل حال) ئه بئ (صانع)ی (حکیم) ئه و (نواقص)ه، (إزاله) بکا، له مه یانه دا؛ (انسان)ی به (عقل) و (علم) و (صنایع)ی (ممتاز) ئه بئ (حیات)ی خۆش و به (دوام) و (منتظم)ی بداتی؛ به لئ له (نشأت)ی (اخری) (حیات)ی (فوق التصور) به (عباد)ی خۆی ئه به خشی، (محقق) ئه بئ؛ (أما) که ی! خۆی ئه زانی! (لا یجلیها لوقتها إلا هو)، (أما بالله وباليوم الآخره) ﴿ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ﴾ دوايه (نظر) که، دوو (نوبهت)، (موافق) (مقدمتین) یا (کره بعد کره) نه یه ک نه دوو نه سئ، ئه وه نده ی ئه توانی ﴿يَنْقَلِبْ﴾ به (جزم)ه، (جواب)ی (امر)ه؛ (انه انقلاب)ی (نظر) ﴿إِلَيْكَ الْبَصَرُ﴾ (آیها الناظر) ﴿خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ﴾ بهو (نوع)ه

(لازم) ی (امری) (مراجعه) یه، لێی (فک) نابیتەوه؛ (نظری) (ناظری) به لای خۆی ئەگەر پێتەوه، دوور له (إصابة) ی (مراد) ی، ماندی و سست و (کلل). ئەم فەرمانیشە، بێ (شک) ه، آن زیاده (اسرار) ی (کائنات) به (علم) ی تازه دەر دەر کەوی، (علم) ی (طبیعهت)، (علم) ی (کیمیا)، (علم) ی (ههینەت)؛ له وه (عجایب) تر چی ئەبێ؟ ئاو به و (لطافت) و خوش گواری یه، سارد و خوش، (حرارت) ی دەر وون و ئاگر ئەکوژێنیتەوه خۆی له دوو (ماده) ی (ناری)، (محرَق) و (محترق) (مرکب) ه؛ (ضیا) ی (شمس) له هەفت پەنگان پەیا ئەبێ؛ ئەو هەموو (ألوان) ی (مختلف) ی (کائنات) ی (أرض) ی له (تزئین) ی (افراز) ی ئەو (ألوان) آنە، پەیا ئەبێ. (علم) ی (طب) ی (بۆ) (حیات) و (صحة) و (عافیهت) ی (بشر)، (خدمت) ی (فوق العادة) ی ههیه (دقەت) له (آیات) ی (قرآنی) که، چۆن (توجیه) ی (انسان) ئەکا، بۆ تەماشای (صفحات) ی (کتاب) ی (اکوان)؛ پیاو ئەو پیاو یه، خۆی له و (عالم) ه (أسرار) بدۆزیتەوه؛ ئەو ی تەنها (نظریات) ی بێ (عمل) له موله و وەر ئەگرێ، له چاو ئەو پیاوانه؛ به قەوانی (فوتوگراف) (حسیب) ه؛ (دین) ی (إسلام)، (دین) ی (عقل) ه؛ (دین) ی (نظر) و (تفکر) ه؛ (دین) ی (علم) و (عمل) ه، بۆ (دنیا) و (آخرة)؛ (محض) ی (میل) و (عواطف) نیه به لێ (عواطف) ی (رفیق) ی (رحیم) آنە ی پەدرانە ی، دەر (حق) به بێ دەسەلاتان زۆره؛ (حقاً) (دین) ی (اسلام) بۆ (ههینەت) ی (اجتماعی) (پهروح) ی (حیات) ه؛ (دین) که بێ هیزه بوو؛ (حیات) ی (اجتماعی) (لذات) ی نامێنی ﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا﴾ (خلق) ی (عجیب)، (زینەت) ی (غریب) (ممکن) ه (مراد) ئاسمانی خۆمان بێ، که (منظومه) ی (شمس) ی تیا به؛ (نظر) به (ههینەت) ی (جدید)، ئەتوانین بڵێین: "(أرض) ی ئێمه له ئاسمانی سێ یه مدایه. یه که م: (عطارد).

دووهم: (زهه) "ئه و (سما)یه، (تزیین)کرایه ﴿بِمَصَابِيحٍ﴾ (کواکب)ی (سیاره) و (اقمار)ی، که وهک چراوان، (مزین)ی (فضا)ن؛ یاخود له (منتهی)ی (سیاره)ی (شمسیه)وه، به ئاسمانی (دنیا)ی (حساب) ئه کهن، له (نظر)دا، ئه و (صحن)ه فه یروژه پهنگه، به و (کواکب)ی زه پنیگاره، (مرصع) و (مزین)کرایه؛ (واقعاً) (ساحه)یه له (سما)ی (نیلی) (صدف)، له (پیروو) تا (که لاوین)، له هه موو (صفحات)ی تر به (زینت) تره؛ (کواکب)ی (ته رازووی)ی کوردی، به (عربی جوذا) نۆر جوان و په رلاخ و دره خشه نندن؛ ﴿وَجَعَلْنَاهَا﴾ (مصابیح)ه کان ﴿رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ﴾ ئه و (معنا)ی (محقق)آنی (تفسیر) وهکی (زمخشری) و (امام) و (سید) له بهر (پروایهت) (اختیار)یان کردیه؛ (ناشنه)ی ئه مرق به گوئی یان دا ناچی (العیاذ بالله) ئه بیته (باعث)ی (کفر)یان؛ پیغه مبه ره فه رموی: "نحن معاشر الأنبياء امرنا ان نكلم الناس على قدر عقولهم" جنۆكه (شیاطین)، سواری یهک ئه بن ریی پینج سه د سال، گوئی ئه گرن، له قسه ی (ملائکته) آن، که فه رمایشی خویان پی ئه گا! (خبر) بۆ (کاھن) آن ئیننه وه، ئه وه ی به پرستی بیستیبان، وایه، (أما) خویان درۆی به سه ره وه ده نین؛ به و (کواکب) آنه (رجم) ئه کرین؛ ئه وه ی (إصابة)ی کا، ئه سووتی؛ (بعض)ی گیتژ ئه بن؛ ئه و جا بۆ چه سپاندنی ئه و (معنا)یه، (سؤال) و (جواب) آن (ذکر) ئه کهن. (فخری رازی)، (سیدی آلووسی) (شهاب الدین) (په حمه تی خویان لی بی) خویان ماندی کردیه، به (شهاب)ی (ثاقب)ی (فکر)ی خویان، (شبّهات)یان (رجم) کردیه؛ (لکن مبهم)ه، (حالا) (شبان)ی (مسلمین) (قبول)ی نا کهن؛ (معنا)یه تر هیه (زمخشری) به قینی (نقل) ئه گا؛ (سید) گوئی یا (رد)ی ئه کاته وه، لای (حقیر) ئه وه (مقبول) و (معقول) و ((محقق) و (ثابت)ه؛ (یعنی) ئه و (مصابیح)ه، بووینه (ظنون) و (رجوم)ی (بالغیب)، له (طرف) (شیاطین)ی (انس)، بن (علم) و (دلیل) به (مجرد)ی (وهم) ئه ی هاوین؛ که

ئەو (نجوم)ە، (مدبر)ن، بە (سعادەت) و (شقاوەت) (تائیر) لە (عالم)ی (سفلی) ئەکەن، بە (الە)یان ئەزانن، (حتی) (تمثال)یان بۆ ئەکەن، ئەیان پەرستن - (مع آتە) - ئەوانە بێ (تائیر)ن؛ (بعض)ەکیان بە (شدەت)ی (حرکە) هەلبووین، ئەسووتێن، خۆیان (منور)ن، (بعض)ی لەوان، (نور) وەرئەگرن، (مسخر)ن؛ (مدبر)ن؛ وەکی (علما)ی (سلف)ی (فلک) ئەفەرموون: "(متحیر)ن، بێ (شعور) و بێ (قدرەت) و بێ (ارادە)ن؛ (جواید)ن؛ وەکی (أرض)ی کەن خۆمان؛ با (بعض)ی (سیار)بن" ئەوانە لەکێ؟ (تدبیر) و (تصرف) لەکێ؟ وەکی (خیام) ئەلێ: "ئەوانە (مدبر)نن، سەرگەردانن" پار (مشتري)کە (سعدی اکبری) پێ ئەلێن، لەگەڵ (زحل)کە گۆی یا (نحس)ی (اکبر)ە، (تعاون)یان بوو؛ (تقویم)ی لە (تقاویم)ی (ایرانی) و ئەنوێنێ کە ئەم (حرب) و (فساد)ی (عمومی)، وە (آفات)ی (ارزاق)، لەبەر ئەو (تعاون)ەیه (لکن) (إنصاف) چاکە، ئەو دوو (کوکب)ە- (ولو) (حسب الرؤیة) لێک نێزیک دیارین، (بین)یان گەلێ دوورە؛ ئەو سالا هاوینن، پیش بەیان بەدەرکەوتن، (مشتري)بەلای (سمت الراس) لە هەوراز (زحل) دیار بوو؛ (بین)یان زۆر نەبوو و دەر و دەر لێک نێزیک بوون، واما گومان نەبرد (مشتري) (زحل) دادەپۆشن کەچی بەلای (شمال) (میل)ی کرد، پۆیی، پۆیی، کەوتە خوار (زحل)، بە (قدر) (ذراع)ی دوورکەوتەو، دەستی کرد بە گەپانەو، بەلای (غرب) لێی تێپەری (بین)ی وەک (وقفه) بکا، پاوەستا، باز (مشتري)بۆ لای (شرق) گەپاوە (حالا) کە (أواسط)ی (محرم)ە، نەختی لێک جودان؛ تەک بە تەکی یەکن (تعاون)یان کردیە؛ (تقویم) وانیشان ئەدا، هەردووکیان لە (درج)ی حەوتەمین (ثور)ن، (واقعاً) بەلای (سمت الراس) لە (ثریا) دوورن یەکێ لە (تقاویم)ی (ایران) ئەلێ: "ئەم (تعاون)ە؛ لەبەر (بعض)ە (أوضاع)ی (فلکی) (نحوسەت)ی بۆ نێمە نیە؛ بۆ (زحل)ە" ئەمەش بێ (معنا)یە، (زحل)چی

لێدی؟ ئەو (حرکە) و هاتووچۆی (مشتەری) (مجبەرە)، نازانم چیە؟ (موافق) ی (علم) ی (هەینەت) نیه.

ئەگەر بڵێی: "خوابۆ ئەو (نوع) ه (رجم) ه، (کواکب) ی (خلق) ی نەکردیە؛ بۆ (زینەت)، بۆ (هەدایەت). (وبالنجم هم یهتدون) (خلق) ی کردیە" بەلێ وایە، (لکن) ئەوانە لە (خلق) ی (مصاییح) ئەوجۆرە (رجم) ه یان (استفاده) کرد؛ (کأنه) بۆوان (جعل) ی (مصاییح) بۆیە. (ممکن) ه جتۆکە، (شیاطین) چووین، بۆلای (سما)، (استراق) ی (سمع) یان کردبێ، شپم برمهکیان بۆ (کاھن) آن کوتبێ، (أما) لە (برکەت) ی (خاتم الرسل) ئەو نەما؛ نە (کاھن) ما، وەنە (استراق)؛ (حتى رحمة للعالمین) دەرکە ی (رسالت) یشی بەست؛ (بشریەت) ی لەشەپوشوپی زۆر زۆر (عظیم) (حفظ) کرد (وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) (شەب) و (منشأ) ی لە (کتب) ی (هەینەت) ی (جدید) بە تەمامی (ذکر) کرایە ئەوان (رجماً بالغیب) قسەناکەن، بێ (دلیل) (حکم) یان پێ ناکرێ؛ (رصد) ی وایان دروست کردیە، (عدسە) ی بە (قەد) ی (قە) ی (مزگەوتی گەورە) ی کۆیە، (حتى) لە (مجله) یە (مصری) نووسرابوو: " (مصرف) ی دامەزرانی، هەزارلیرە بوو" (قیاس) لە (رصد) ی (مەراغە) و (سەمەر قەند) ناکرێ، وایزانم (امریقا) ئەمەق لە هەموو (دولەت) ی زیتەر (اعتنا) بە (فلکیات) ئەکا. (سیدی آلووسی) (پەحمەتی لێ بێ)، زۆر ئاگادار بوو لە سەر (هەینەت) ی (جدید)، نەمدەزانی لە (ایام) ی وی (علم) ی (هەینەت) ی (جدید) گەیشتیته (بغدا) یە ﴿وَأَعْتَدْنَا﴾ ئامادەو (مهی) مان کردیە ﴿لَهُمْ﴾ بۆ (شیاطین) آن ئەوانە ی (تدبیر) ی (کائنات) ی (جویە) ئەدەنە (کواکب)؛ (قسم) ی ئەیدەنە (بروج) (جمع) ی ئەیدەنە (سیارات)، یا (شیاطین) ی (مجهول) بۆ وانمان داناوہ ﴿عَذَابَ السَّعِيرِ﴾ ئاگری هەلایسە؛ با (جهنم) (الآن) (موجود) بێ، چ (ضرری) هەیه؟ (ممکن) ه لە (دور) و پستی (قیامەت) (خلق) بکری، (لکن احتیاج) ی بە (تأویلات) ی (آیات) و (احادیث) هەیه ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ﴾ (عام) ﴿عَذَابُ جَهَنَّمَ﴾ (علی وجه

الخلود) بۆ (کافر) آنە، یاخود - (أصلاً) - بۆوانە؛ ئەوەی (فاسق) بۆی لە (اهل) ی (ایمان) خۆی ئەکاتە (طفیلی)، یەکن ئەلئ: " (عذاب) ی (فاسق) (واجب) ه لەسەر خوا" یەکن ئەلئ: " (فاسق) (عذاب) نادری" (واقعاً) قول) ی (وسط) ئەوەیە: " (ممکن) ه خوا لئ یان خوش بۆ؛ کەس ناتوانی بۆی: " بۆ؟" (إِنْ تَعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبْدُكَ وَإِنْ تَغْفِرَ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) (سورە) ی (مائده) (أَمَّا بِالْفَعْلِ) (عذاب) یان ئەدا، تۆلە یان لئ دەکاتەو؛ (معلوم) نیە؛ (دعا) ئەکەم: " (ربی) تۆو لە (دنیا) (مهلت) یان مەدە، زۆر زۆر بە (شەدت) پی یان بنوینە، بۆ هەردوولامان قانزاجە؛ با لە (قیامەت) (عفو) بن" خۆ (انشاء الله) لەویش دزی و حیزی ناکەن؛ ئەگەرچی (لایەق) وایە، بەهەشت لە ئالچاغ و بۆ (ناموس) آن (حفظ) کری؛ نازانم (ایمان) ی بۆ چاکە؟ ﴿وَبَسَّ الْمَصِيرُ﴾ نازانم لە (مصیر) و (صیرودەت) بە کوردی بۆی: "چی؟" (دائره) ی (اشتقاق) ی زوبانی کوردی زۆرتر تەنگە ﴿إِذَا أُلْقُوا فِيهَا﴾ کە هاویشترانە ناو (جهنم) وەکی (وقود) و سوتەنی ﴿سَمِعُوا لَهَا﴾ بۆ (جهنم) ﴿شَهيقاً﴾ ناتوانم بۆی: "وەکی شەهقەو زەوی کەری؛ ئەترسم پقی بۆتەو (أَمَّا قَبَاحَتِ) ی ئیمە نیە، (أساساً) لەمەر (لَوغَت) ه ﴿وَهِيَ تَفُورُ﴾ کە بۆتە (غلیان) و جۆش؛ دیارە ئەودەنگە (هائل) ه ئی خۆیەتی با (اهل) یشی (شهيق) و (زفیر) یان بۆی ﴿تَكَادُ﴾ نۆزیکە ﴿تَمِيزُ﴾ لیک جودا بۆتەو، پارچە پارچە بۆ ﴿مِنَ الْغَيْظِ﴾ لە پقان وەکی (انسان) ی پەر لەقین دەماری هەلەدەستی سوور ئەبۆتەو چاوی لیل ئەبۆ (بدەن) ی دۆتە لەرزە نۆزیکە (أعضاء) ی لەباریک بۆتە دەری. (ممکن) ه (غازات) ی (ناریه) (قوت) ی بداتی، لەناوێا بیهێنۆتە لەرزەو هەژان، وە (ممکن) ه (جنابی حق) (ادراک) ی تیا (خلق) بکا ئەوەی بۆی: " (انسان) لەناو ئەو ئاگرە ئەژیە" نابۆ ئەوقسە بەدوور بزانی هەرچی هەیه؛ خوداوەندی (رحیم) و (رحمن) بمانپاریزی گۆیمان لە (شهيق) و (حسیس) ی نەبۆ ﴿كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ﴾

جەماتى، (طابورئى) له (كَفَرَه) ﴿سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا﴾ خەزەنەى (جەننم)؛ (مالك) و (اعوان)ى (زيانيه) ﴿أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ؟﴾ (رسول)ئى لەو پۆژەتان بترسىنى، (خبر)تان بە (قيامت) بداتى؟ (انسان) لە (بلاغەت)ى (قرآن) (حيرەت) ئەكا؛ (دقەت) كە لە (بحث)ى (خلق)ى (سماوات) و (زينەت)ى بە (مصاييح) چۆن ھاتەباسى (قيامت)؟! وەك (شھاب)ى (ثاقب) لەم سەرى (خلق) و (ايجاد)بۆ ئەوسەرى بە (اتفاق)ى (علما)ى (عقل) و (نقل) (احوال)ى (آخەرت) (قيامت) - رابوون بە (دليل)ى (سمع) (اثبات) ئەبى؛ (عقل) (رأساً) بۆى ناچى ﴿قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ﴾ (أما نذير)، (نذير)ئى (مبين) ﴿فَكَذَّبْنَا﴾ ووتمان: "دروئەكەن؛ ئيتوہ لە (طرف)خوای لە ھەناردراون (طماع)ى (رئاسەت) و گەورەبيتان ھەيە" ﴿وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ﴾ ھيچ ﴿إِنْ أَنْتُمْ﴾ (نافيە)يە ﴿إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ دوور لە (صواب) خوا چ پەكى كەوتوہ ئيتوہ بنيرئى بە (نذير)؛ بۆ (ملك)آن نانيرئى؟ بۆ (رأساً) ھدايەت)مان نادا؟ ديارە ئيتوہ (طالب)ى (رئاسەت)ن" زەھى (خيال)ى (باطل) زەھى (دەماغ)ى خاوا! ﴿وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ﴾ ئەگەر بمانبىستبا شتى تئى گەيشتباین ﴿مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ (عرض)مان كردن (مقام)ى (سمع)ە، (مقام)ى (تفاضل) لە (بين)ى (سمع) و (بصر) نيە؛ وە (عقل) لە پەناى (بصر) (آيات درك) ئەكا (فارجع البصر). (عقل) لای (معتزلى)يان (حاکم)ە، (لكن) گەلى شتى لئ (خفى) ئەبى (خصوص) كەتووشى (خلافيات) بوو؛ (خاصة) كە (ميل) (استيلا)ى كرد من لام (عقل) زۆر (عزيز)ە (أما) وەكى دەلەمەيە چاك نەمەيە بئەيژە؛ زوو دواى (ميل) ئەكەوى (بشر) لەبەر (اعتقاديات) و (وهميات) و (خياليات)ى خۆى (سعى) ئەكا؛ لە (قدح) و بئ (قيمتەت)ى خۆى؛ (صفات)ى (بهيمنى) (قائم) ئەبى ئەوجا (عقل) (تشریف)ى دئى يا جئى چەنگ ناكەوى يا جئى زۆر تەنگ ئەبى (دائم) (حظ) ئەكا دەرچى؛ وە ياخود دواى (هوا)ى (نفس)

ئەكەوێ تا (حال)ی خوش بێ - ئەگەر ئەو (عقل)ی (معتزلی) ئەفەرموێ.

بێ (بعثت)ی (رسول) آن پەیا با، (واقعاً) ئەبا رێ بەگەلێ شتی بیا؛ ئەگەر من بەو (نوع)ی ئەمڕۆ خۆی ئەناسم بێ (بعث)ی (رسول) وام بناسیبا (لاشك) ئەمزانی چ (اعمال)ی (جلب)ی (رضا)ی (جناب)ی (حق) ئەكا وەچی ئەبێتە مایەیی (غضب) و (عقاب)ی (لكن) وانیە ئەو (نوع)ە (انسان)ە (نادر)ن؛ (إنصاف) كەن (عقل)ی (سقراط) و (أفلاطون) و (أرسطو) و (أقلیدوس) و (اشباه)یان بە (انواع)ی (علوم) چ (خیر)ەکیان داوە بە (بشر)؟ (انسان) (اولاً) (مدیون)ی (شكران)ە (رسول)ی (عظام)ە (بعدهم) ئی ئەو (نوع)ە (حكما)یانە گەلێ پێش بیستنی (قول)ی (بهرنادشوق)ی من بارەها ئەم ووت: "(اکثری (ناس) لە (اهل)ی (علم)ی (قدیم) و (حدیث) خەریکی (سلب)ی (عقل)ن تا ئەوەی ئارەزوویانە بپەرێنە (دهماغ)یان" (بالاتفاق) (امتیان)ی (انسان) بە (عقل)ە لە (حواس) (شریک)ی زۆرن وە (بعض)ی (حواس) لە (بعض)ی (حيوانات) لە (حواس)ی (انسانی) بە (قوت) ترە (اللهم متعني بسمعي وبصري وعقلي وجميع قواي، حتى تجعلها الوارث مني، آمين) ﴿فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ﴾ لەو (وەقت)ە (اعتراف) ئەكەن، كە ی ئەیکەن؟ لێ یان بوو بە (عیان)، (صدق)ی (رسول)یان لێ (معلوم) بوو ئەو (اعتراف)ە لەو (آن)ە بێ (فائده)یە ﴿فَسُحْقًا﴾ دووری (مطرودی) لە (رحمة) و (نعمة)ی خۆی ﴿لأَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ ئەوانی (كافر)؛ (شیاطین) و (غیر)ە (شیاطین)؛ (مولانا مفسر)ی (شهیر) (قاضی بیضاوی) ئەفەرموێ: "(تغليب) بۆ (ایجان) و (مبالغه) و (تعلیل)ە" (یعنی) لەو (آیه)دا (تغليب)ە یە لە (کتب)ی (بلاغه) (بحث)ی (تغليب) ئەكا، وەکی (عمرین) بۆ (ابوبکر) و (عمر)ی؛ وەك (إطلاق)ی (اب) لەسەر مام لە كەن (ذكر) و (تفصیل)ی (اب)؛ وەکی (تناول)ی (ملك) بۆ (ابلیس) لە (قصه)ی (آدم)ی (نظار) آن لێ یان بووێتە (معركه) (سعدی چلبی) ئەفەرموێ: "(تغليب)ی تیا نیە" (سیدی

آلوسی) (صبغة الله افندي الماورانی) بۆی پێک ئەخەن؛ (شیخ زاده) ئەلێ:
 "تغلیب ی (إصطلاحی) نیه، بە (معنا) ی (لغوی) یه" بۆ (تصحیح) ی
 (عبارەت) ی (هكذا) یی ئەوە نەندە (قال) و (قیل) ه (موجب) ی (ملال) و
 (إضاعه) ی (وقت) ه (انسان) له (فهم) ی (آیه ت) خەریک ئەکا بۆیه
 (تفصیلات) یانمان نەنووسی. ئەوان ووتیان: "ئەگەر هۆش و گۆشمان هەبا
 نە دەبووینە (أصحاب) ی (سعی) " (مقابل) ی ئەو (اعتراف) ه و بونیان بە
 (أصحاب) ی (سعی) ئەو (عبارەت) ه یه (سوق) ی (کلام) له گەل (کَفَرَه) یه؛
 (مؤمن) ی (فاسق) لێره (مسکوت عنه) وه؛ (سورەت) (مکی) یه (مکی)
 (خطاب) له گەل (مؤمن) و (کافر) ه (فاسق) و (منافق) بۆ (سور) ی
 (مدنی) ن، و بزائە ئەو (نکته) مان له (موقع) ی دی؛ له (تفسیر) ی
 (مرحوم) (سید رضا) مان دی (په‌حمەتی خوای لێ بێ) ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ
 رَبَّهُم بِالْغَيْبِ﴾ له (دار) ی (دنیا)؛ (قیامەت) و (جحیم) مان نەدیتیه (خزە) و
 (خدمه) ی (ناری) مان (مشاهده) نەکردیه (لارجماً بالغیب) به‌لکو به (دلیل) ی
 (عقلی) و (سمعی) (ایمان) یان به‌خوای هینایه؛ لێ ئەترسین به (عبادەت) و
 (نسب) (مغرور) نابن که ترسان گونا گونا (سعی) له (طاعەت) و
 (عبادەت) ئەکەن ئەوانه ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ﴾ (عظيمة) (بشر) که م وایه بێ گونا
 بێ گوناھی (مغرور) آنه خراپه یا به‌ئومیدی (شفاعەت) یا له‌بەر (انتساب)
 ئەمانه چاره‌یان (مشکل) ه؛ خوا لێمان خوش بێ به (کرم) ی خۆی ﴿وَأَجْرٌ
 كَبِيرٌ﴾ وه (نائل) ی (اجر) ی (کبیر) مان کا، له بیرمان نه‌کا ﴿وَأَسْرُوا قَوْلَكُمْ
 أَوْ اجْهَرُوا بِهِ﴾ (مؤمن) ئەزانی (سر) (جهر) و (خفی) و (اخفی) لای و
 یه‌کسانه، (قول) ی، (عمل) ی له‌خوای ناشاردیریته‌وه بۆیه له‌ناشکرا و
 په‌نهانی وه‌ک یه‌که (پیا) و (سمع) نابن به‌لکو به (خلوت) (خشوع) و
 (خضوع) و (إخلاص) و گریان و (تضرع) و زاری زیده ئەبێ به‌ناشکرای
 خۆی زۆر نانوینن؛ بابم (په‌حمەتی خوای لێ بێ) یه‌کێک بوو له و

(مخلص) ئە (أَمَّا) (منافق)ەکانی (جالب) و (قلاب) (ظاهری) شتی ئەکەن
 لە پەنا شتی ترن؛ (چون بە (خلوت)میرەسەند (انکار)ی دیگر میکۆنەند)
 ﴿إِنَّهُ﴾ خۆی (تعالی)ن ﴿عَلِيمٌ﴾ (صیغە)ی (مبالغە)یە ﴿بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾
 (قلب) و (مافی القلب)ەمووی - (علی أتم وجه) - ئەزانی لێی بزد بێ ﴿أَلَا﴾
 ئاگادار بن بزانی ﴿يَعْلَمُ﴾ ئەزانی (سراو) (جهر)ی ئێوہ ﴿مَنْ خَلَقَ﴾ کەسێ
 (خلق)ی (کائنات)ی کردبێ (حال)یش وایە ﴿وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ چ جاییە
 (خالق) ئەوہی شتی دروست کا ئەبێ بیزانی چۆن ئەکرێ؟ لە چی ئەکرێ،
 لە چەندی ئەکرێ؟ بۆ لای گۆزە کەر ئەپرسی: "گەرە، گچکە (متوسط) لە
 کێ (نوع)ت ئەوێ؟"

(أَمَّا علم) بە (نرات) و (خواص) و (ماهیت)ی (مادە)ی گۆزە هیچ گەرەک
 نیە (لە الحمد) (علم)ی (عملی)پەکی لەسەر (سفاسف)ی (متفلسف) آن
 نەکەوتوہ (انسان)ی نیستا زۆر شت ئەزانی (اسرار)ی (کائنات) دەردەخا
 کە بە (خیال)ی (اوائل)دا نەچوہ؛ توو بە (قلم) لەسەر کاغەز (سلب)ی
 (علم) و (قدرەت)ی لێ بکە؛ ئەو (بالفعل)دێ بە (طیارە) ئاگر بارانت
 ئەکا؛ (اثر)ی (علم) و ((قدرەت) و (صنع)ی خۆت نیشان ئەدا؛ تووش ھەر
 بێ: "لوکان کذا لکان کذا" (ابن المنیر) ئەبینی (هجوم) ئەکاتە سەر
 (زمخشری) برام (هجوم)کە سەر ئەوانەیی بە (اختراع)ی خۆیان (عالم)ی
 (إسلامی)یان زێر زەبەرکرد بە (کیف)ی توو (مسلمان)بێ (علم) و
 (قدرەت) و (صنع) و دەسەلات بوون ئیتەر چیت ئەوێ؟! (رمق)ی ماوہ ئەویش
 (العیاذ باللہ) ئەگەر (مسلمان) لەسەر ئەو (احوال)ە بپۆن(نامی)نی؛
 (قدرەت) ئەدەنە جنۆکە و (ابلیس)کە خۆیان (متشکل) ئەکەن بە
 (أشکال)ی (مختلفه) (قووت)ی قدرەتی (علم)ی ئاگادارییە دا ئەدەن بە
 (شیطان) چی وای لەبەر (قووت) و (قدرەت) و (علم) و ئاگاداری خۆی؛
 (سلب)ی (قدرەت) و (اختیار) لە (انسان)ی (مکلف) ئەکەن (حتی) لەسەر

(اسهل)ی (افعال)ی خۆی (وقت)ی بۆمباران کراین له (تاثیر) آن چەند
(شعری) کوردیمان دانا ئەز (جملە):

خۆزی (إمامی پازی) ئەمۆ که زیندی بایە

تالە (صنع)ی (بشری) (طیارە)ی بدیبایە

ئەوجا (ایمان)ی دینا، بە (قدرەت)ی (بشری)

(انکاری) (قەت)نەدەکرد بە (تقلید)ی (اشعری)

(قدرەت)بەلێ هەبە (أما تأثیر)ی نیه بوون و نەبوونی یەکە (إثبات)ی
(قدرەت)و (اختیار)بۆ (انسان) لەبەر (تکلیف)و (خدمەت)ە بۆ (معارضە)ی
(إلهی) نیه ئەوەی (إطاعە)بکا (مکافات)ی ئەدریتی، ئەوەی (إطاعە)نەکا
(جهنم)و (سەلمەسیری) لێ پر بێ (سحقاً له سحقاً له) ئەدی (امتحان)بۆ
چیە؟ لەبەر ئەو (اعتقادات)ە (حکما)ی (غرب)ئەلێن: "(دین)(مانع)ی
(ترقی)یە" ئەمەوایە (دین)ی جوان (دین)ی (مسیح) یاخود (بولس)
(دین)ی (بودی)(دین)ی (براهنا)ن (مانع)ی (ترقی)ن (أما دین)ی
(اسلام) وانیه؛ (الحق)(روح)ی (حیات)و (شرف)و (تعالی) ئەداتە
(انسان)؛ (أما) (خلط)یان هاویشتیته ناو زێری (دین)ی (اسلام)؛
(تکلیف) لە (انسان) دەکا بە (سعی) بۆ (صلاح)ی (دنیا)و (آخرەت)؛ وەهەم
لای (نظام)و خۆشی (حیات)ی (دنیا)یە (لازم)ە (اهم)ە بەلێ (مانع)ی
(ترقیات)ی (وحشی)یا نەبە (ترقی)لەگەڵ (حسن)ی (ایمان)(حسن)ی
(نیەت) (حسن)ی (عمل)و (فضائل)ی (پروحانی)خۆیەتی (ترقی)(هوا)و
(شهوت)ی (نفسانی)و (طمع)و (خیانەت)و (استیلا)و بێ (رحمی)و بێ
(شرفی) خۆی نیه خۆزی (ئاووپو) ئەو(نوع)ە (ترقی)ی قەت نەکردبا
نازانم بلێم: "چی؟" (بشر) بەلکوو (طبیعەت)بێ (اعتدال)ە ئەوەی گەورەو
غەم خوار بێ (دین)ی (إسلام)ە (حقاً)وایە؛ (روح القدس)(سعی)و
(غیرەت)و یەکیەتی بهاوێتە (دماغ)ی (مسلمان)آن وە (منع)یان کا لە
(إتباع)ی (هوا)، (عقل)یان (توسیع)بکا. (لطیف): وەکی لە (امام)

وەرئەگیری: بە (معنا) (فاعل) ی (أشیا) ی (خفیة) و (دقیقه) که (کیفیت) ی (صنع) ی له (فاعل) آن له (صانع) آن بزریتی؛ (فاعل) و (صانع) ئی و (دقەت) (جزئیات) ی لئ بزر نابن؛ یاخود (عالم) به (قضا) یای (امور) ی (علم) ی (عملی) و (تصوری) و (تصدیقی)؛ (خبیر) به هەموو شت، ئەگەر به زوبانی (علم) (تعبیری) لێدەین؛ به (مجرد) و (منزه) له (علائق) و (عوایق) ی (مادی) (استلزام) ی بۆ (علم) ی (کل) زۆر (ضاهراً)؛ (جميع) ی (معلومات) لای **وی** (حاضر) هێچ شت نابن به (مانع) ی (علم) ی وی؛ (تحقیق) ی (علم) ی (کبریائی) و (إحاطة) ی به (کلی) و (جزئی) (طوسی) له (شرح) ی (اشارات) به (مکمل) ی کردیەتی به (اتفاق) ی (عقلا) ی (فرقتین) (صور) ی (اشیاء) (قیام) ی به (جناب) ی (اقدس) نابن؛ **و** (إنطباع) ی (صور) ی (محسوسات) - (بالإتفاق) - (نسبەت) به (جناب) ی (حق) (محال) ه؛ (إنسان) بنۆرێتە (إنسان)، چ (عقل) و هوش و (ادراک) هکی هیه **و** تەماشای (حيوانات) بکا دیارە (ادنی) (إنسان) ئی له (فوق) ی (اعلا) گاجووتنێه که وای کۆ دلت بپوانە دا ببینی، (إنسان) (سجده) بۆ گا، یا (صورەت) بیا؟ (إخطار) ی کهی (منع) ئەبێ چۆن دەسەلاتت هەبێ له ئەسطو و کوردی تا دەي؟! ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا﴾ نەرم، پام بە ئاسانی (سلوک) ی تیا ئەکەن؛ (حکما) ئەلین: "(مانع) ئی (ناری) بۆه له و (حال) ه (تطور) ی کردیە گەیشتیە ئەم (حال) ه؛ پرا له (حیات)، له (خزائن) و (دفائن)" ئەو (جعل) ه بۆ (عموم) ی (بشر) ه؛ (خاص) ی (انگلین) یا (بنی اسرائیل) یا (عرب) یا (فرس) نیه؛ ئەو هی (سعی) بکا به (وجوه) ی (عديده) (إستفاده) ی لئ ئەکا (لکن) (مسلمان) آن - (مع الأسف) - (إستفاده) له (أرض) ناکەن بەدزی و حیزی و (اتباع) ی (شهوات) و (عداوت) و (دعیه) و تەنبەلی و (جهل) له (خزائن) ی (سماوات) و (أرض) (محروم) بوون؛ له (جیاتی) به چاوی (تأثر) تەماشای ناگری (باباگوپگوپ) بکەن؛ گوپگوپ له

تاوان بگریهت گپی ناگری له (مال) و خەرمان و پاوانی یهک ههڵدهستێن
﴿فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا﴾ له ناو شانانی جێی بانوو بهرز وهکی چیاو
(معدنی) (معادن) وه جیگای (زراعت) و داروبار و (هوا)ی بۆ ئیوهی پام
کردیه (ئه) سواری شانانی بووین؛ (دقهت) کهن، خوا چ (امری) ئهکا
وه (معتقد) آنی (امهت) چۆن (سوق)ی (عالم) ئهکهن بۆ ژێر زهمین و
(خلوه) خانان، جاران (إنسان) ئهگرا گهلی له (کوردستان) بۆ (ایران)،
له (ایران) بۆ (تووران) (حتی) له ولاتی (طالش) و (پهقت) و (خلخال) و
(کێلان) (فقی) ئههاتنه ولاتی ئیتمه بۆخوندن؛ زۆر منداڵ بووم به (فکر)مه
(فقی)یه (إجازه)ی له بابم وهرگرت پێیان ئهگوت: "(ملایاسین)ی
(مغربی)" خهڵکی لای (تونس)بوو؛ ئیستا له بهر (سیئات)ی (سیاسهت)ی
(دول) ئهوه نه مایه کهس ناتوانی بجوولێته وه. لهو (مشی) و (حرکه)
(اكتفا) به (ظاهر)ی (سطحی) مه کهن بی کۆلنه وه بێ کێلان له (جواهر)ی
دهروونی (استفاده) بکهن.

زۆر خۆشه به (فائده)یه (انسان) (ملا) و زوبان زان بێ وه به (ثروت) بێ
له گهڵ یهک دوو (رفیق)ی باش (سیاحهت) بکهن له (أطراف) و (اكتاف)؛
(أرض)ی بگه پێن (مشهودات) بنووسن ﴿وَكُلُّوا مِنْ رِزْقِهِ﴾ له (نعم)ی
(الهی) که لهو (أرض)هیدا (خلق)ی کردیه؛ (منتفع) بن؛ تووخوا (دین)ی
ئهوه (ثایات)ی بێ (حیف) نیه بلیی: "(مانع)ی (ترقی)یه!" خوا ئه زانی
(تعقیب)ی ئهو (امر)ه یان کردبا بۆ (نفع)ی (عمومی) بۆ ئیمپۆ گهلی له
نۆیژو پۆنووپی، (ریا)کارانهی (حیله)بازی، پوور درپنه، چاتر پور (خطای
کێیه ۱ به قسهی ئهم و ئهوبه (توکل)ی (صوفی) یانه خۆیان له (آیهت)ی
خوا بێ بهش کرد؛ لێره (سید) (نقل) له (حضره تی عمر) ئهکا (فاروق)
بهکن (قوم)یدا تی په پری فهرمووی: "ئیه چن؟ ووتیان: "(متوکلین)" فه
رمووی: "ئیه (متاکل)ن" (یعنی) دهخۆن و چ ناکهن (متوکل) پیاویکه؛ تو
بهاوێته ناو (أرض)ی، و (توکل)ی له سه ر خوای خۆی بێ (خصوص) ئیتمه

به (حق) (متوکل) ین؛ ده غل ئه چێنین (الی ماشاء الله) (آفات) زۆره؛
(اولا): کرم.

ثانیاً: پیکهپه؛ دوايه ژهنگ گهرما بردن ئه و جا (سن) و کيسه له و کۆ
(بعد کل ذلک) خهفتهی سه پانان (ثم خوف) ی سووتان؛ به رازیش زۆر
(خساره) نه دات ناوێرم باسی نه و مشکى بکهم نه گهر خودا چاره يه نه کا
کاری (عباد) ی زۆر (مشکل) ه، (رزق) چیه؟ هه ر چی به (نفع) بێ (ماکول) و
(غیره) (ماکول). نایه ته (خاطر) م له جێ به ترم نووسیه، یان نا؟ چه ند
(شعر) ئی کوردی خۆم (متاسف) آنه (عرض) نه که م:

(ملا) ی نادان به (عنوان) ی (شریعت)

(حرام) ی کرد نه تو (علم) ی (طبیعت)

له بۆیه هه رچی له و (ارض) ه به ده ر که وت

له زێر و زیو و پۆلا ۱ پاقل ۱ نه وت

به (کل) ی که وته ژێرده ستی فه په نگان

چیا و چۆلان ده توپن وه ک پلنگان

بیان پۆنی چیا یان چۆن ده کۆلن

هه تا که ی ئیوه هه ر به رمال به کۆلن؟

به و (حال) ه مانمان له سه ر (ارض) ی (صعب) ه ﴿وَالِیْهِ النُّشُورُ﴾ ئومید

ئه وه يه هه ر له و بترسن (شریک) ی بۆ په یا مه که ن به ئومیدی که س له

(سعی) بۆ (آخرت) مه گه پێن. وادیاره ئیمه که (مؤمن) ین (مکلف) ین به

(خدمهت) ی (دنیا) و (آخرت)؛ (خاصة) ئیمه (دنیا) نه بێ (دین)

(محافظه) نا کرێ ئه لێن: "ئه مه (بریتانیا) که (حریبهت) ی له گه ل (المانیا)؛

(۱۷) ه میلیون لیره ی (ذهبی) (مصرفیهت) ی "قور به سه ر ئیمه هه موو

(عمله) ی (عراقی) به (نقد) ی (مغشوش) و (اوراق) ی (۲) میلیون و نیوه؛

(اما) (ممکن) ه بلیین: "ئه وه نده ی له (عراق) به فیه (صرف) نه کری نیو

هه نده له بریتانیا و (المانیا) (صرف) نا کرێ" نه وان (مال) به هیچی (صرف)

ناکړن. (نشور) زیندی بوونه وه؛ (نشر) بللو بوون ۱ (تفرقه)؛ وه کی (قوم) ۲
 بڼ سهردار (ذاتاً) (رئیس) و (مه نیس) که لکن ناگری؛ (مالک) ی پوړی (جزا)
 هر خوايه که سیتړ نیه ﴿أَأَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ؟﴾ (جناب) ی (کبریائی) هر
 چهند (منزه) له (مکان) وه (انسان) (اعتقاد) ی (جازم) ه پاش زانینی
 (وجوب) ی (وجود) ی و (لوازم) ی به (تعالی) (ذات) ی (اقدس) له: (زمان) و
 له (حیث) و له (جهت) (لکن) (سمو) ی (حقیقی) (نوعاً ما) بڼ (متوجه)
 (تمثل) نه کا، به (سمو) ی (مکان) (خلفیون) (تاویل) ی نه کړن؛ به (وجه) ی
 (عیدیه)؛ (أما) (دخیلک) به لای (ملانکت) آن مه پو؛ چ باسیان لیره نیه
 (فهم) ناکړی؛ (امین) ن له خوداوه ندی (أرض) و (سما)؟ ﴿أَنْ يَخْشِفَ بِكُمْ
 الْأَرْضُ﴾ به (أرض) یتان دا بیاته خوار و بچنه ناو نه و، یاخود (أرض) ی له
 (محل) ی خوی به ره ژیره با، نیوه شی له سهر بن (حقیقه) نه مه (موافق) و
 جوانه له گڼ ﴿فَإِذَا هِيَ تَمُورُ﴾ (مضطرب) نه بڼ، نه له رزی، نه هه ژي؛ چونکی
 (انسان) بکه ویته دهروونی (أرض) له (جوف) یا نه سووتی (محو) نه بیته وه.
 نه و خودایه ی (أرض) ی کردیته (منقاد) بڼ نیوه نه توانی وای لی بکا له
 سهری نږه ن؛ نه وه ی (قوه) ی (جاذبه) و (دافعه) ی هاویشتیته (بین) ی
 (اجرام) نه توانی نه و (قوه) ه (ضعیف) بکا (توازن) تیګدا؛ نه لږن: "
 (شمس) (ملیون) و (ربع ملیون) له (أرض) گه وره تره که چی (نسبه) ی
 (کثافت) ی (أرض) له گڼ (کثافت) ی (شمس) به (ربع) ه بویه (شمس) له
 (دور) ی خوی خولی پی نه دا؛ ناتوانی به لای خوی بی کیشی، که وایی
 (نسبه) یی (کثافت) به گوږه ی نه و (حال) ه نه گوږی " (واقعاً)
 (انسان) نابڼ (امین) بڼ (أرض) ی خانه خشتوور پته و نیه؛ دهروونی پره
 له (انعام) و (مغارات) و (مواد) ی (ناریه) و (غازات)؛ هر نه بڼ جی دئی به
 شاری (جزیره) به پو نه چی به (زلزله) به ولاتی ژیر به ره ژوړ نه بڼ؛ (أما)
 چاکه (انسان) له سهر (أرض) ی به (غفله) نه ژیه ﴿أَمْ أَمِنْتُمْ مِّنْ فِي

السَّمَاءُ؟ ﴿جَلَّتْ قُدْرَتُهُ﴾ ﴿أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا﴾ بهرده بارانتان بکا؛ وهکی (قوم)ی (لوط)و (أصحاب)ی (فیل)، یا (ریح)ی بایه بنیتریه سهرتان بهردان هه ل گری پوهکی گوله به سهرتاندا برژینن نه وهش بو خودا له (غایهت) (سهلی)یه کۆنه چرایهکانی کوژراوه (بعض)ی (مصادمه)که ن له گه ل (بعض)ی پارچه پارچه، به شدهت بیته خوارئ (دار)و (دیار)ویران کهن. له (تاریخ)ی (۳۲۵)ی (بعد الألف) (شهقه)یه له ئاسمان هات دواى (مده)یه زۆر به (شدهت)له (أرض)ی دهنگی دا (بعد التحقيق) بهردئ گه وره له لای (هه له جه) به ریبۆوه نه گهر به دئیه که وتبا ویرانی نه کرد؛ نهو (نوع)ه بهرده گه لئ جار دیته خوار (أما) له (لطف)ی خوا به جئیه دا ناکه وی که (تلفیات)بدا گه لئ جار (نوع)ه ته رزه یه ئه بارئ بهرده بارانیکه (حیوانات) نه کوژی؛ (خلاصه) (انسان)له (قبضه)یی (قدرهت)ی خوا ناتوانی خۆی (نجات)دا، (شاعر)ئه لئ:

زو مه نجه نیقی فلک سهنگی (فیتنه)میارهد

من نه بله ها نه گوریزهم به آبگینه حصار-
له (افلاطون) (نقل) نه کهن: (ئاسمان که وانی. (حوادث)ی تیر، تیر-
ئه نداز خوا؛ (این المفرد؟) جئى (فرار)له کوئیه؟ (الحق)که (خیال)له
(غارات)ی (جوى) ئیستا نه کهین دل دیته هه ژان له هه ژمه تان ﴿فَسَتَعْلَمُونَ﴾
له کن (وقوع)ی (منذریه) ﴿كَيْفَ كَانَ نَذِيرٍ﴾ به (معنى) (انذار)ه؛ (أما) نهو
(وهقت)ی (علم)ه که تان (فائده) نادا (علم)ی (ایمانی) ئه بی (بالغیب)بی؛ که
هاته بهر (حسن)له (ایمان) نه شورئ (سمع درک)ی (أصوات)و (حروف)
ئه کا؛ (أما علم) به (معانی) نا (یعنی) (اثبات)ی به (فکر) ئه بی؛ نه وهی به
(فکر) (تحقیق) بکری (داخل)ی (غیب)ه ﴿وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ له
پیش (قریش)و (عه ره ب)خوا (عذاب)ی دان ﴿فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرٍ﴾ (امام)له
(ابو مسلم)ی (نقل) نه کا: (تفسیر)ی (نکیر) به (عذاب)ی (منکر)؛ جوانه

(عذاب) ی بە گۆڕە ی (وصف) ی خۆیەتی؛ تا (انکاری (شدید) بێ (عذاب) ی (شدید) ئە بێ (امام فخرالدین) پێشی ئەو (آیەت) ه بۆ (ربط) ی (آیەت) ی (تالی) ئە فەرموێ: "(جناب) ی (حق) ئەو (تخویفات) ه ی بە (مثال) و (برهان) (تاکید) کرد" (مثال) (اشارە) بۆ (ماجری) ی (اقوام) ی (سالفه) (برهان) (مضمون) ی (آیە) ی ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ﴾ ئەو ی لە (عالم) ی (وجود) (ذره) یه (مالوفه) کەم کەس بە (دقەت) ئە ی توپێتی؛ (مع) ئە لە (غایەت) (دقەت) و (بدایع) ی (صنع) دایه؛ ئە بینی (طیر): ئی گەورە گەورە وەک: (لەق) لەق (دالاش) (خەرتەل) (کۆلارە) (دوویرا) ئە فەرن بالیان لێک ئە کەنەو؛ بالیان درێژ ئە کەن (لەق) لەق (لاقیشی جوت) پادە کێشی بەو (هوا) یه دا دەپوا؛ وەکی مار ئە خشت گاه گاهی بالان لێک ئە دا؛ (أما) کۆتره پەڕە سیلکە، کێشکە، وە (امثال) یان (دائم) بالیان (تحریک) ئە کەن، وەکی دی فرینیان بێ ناکری ئەو (طیر) ی تا (وەقت) ی فرین نەپوا لە هیلانە ی خۆی دا بێ زوو فیری فرین ئە بێ، وە زۆر ئە فەرن؛ زوو بپوا، وەکی مریشک بۆ قە لە موون، قاز و مراوی مالی، نافەرن، کەو، سووسکە لە بەر ترس چەندە چەندە ئە فەرن (أما) زۆر بە کێشە نین تەیرە عەبابیلە ناپوا لە سبەینێ تا ئیوارە ئە فەرن (حشرات) ی ناو (هوا) ی ئە قۆزیتەو، وە ئە ی خوا ﴿مَا يُفْسِكُهُنَّ﴾ (وقت) ی (بسط) و (قبض) ﴿إِلَّا الرَّحْمَنُ﴾ (خلق) ی بەو (نوع) ه بۆ فرین لە (رحمەت) ی (الهی) یه.

ئەوانە ی (فکری) فرینیان کەوتە (دماغ) له (خلق) ی (طیر) و (بشر) (فکرین) (کل میسر لما خلق له) زانیان (بشر) ناتوانی بپەڕی پووین کردە (طیاره) دروست کردن، وە (موفق) بوون؛ ئەو (جسم) ه گرانه وا لە (هوا) ی دا ئە ی سووپی ئی لە چۆیلە کە گورجتر، هەل گێپو وەرگێپی دەکا. بۆ (ملا) یانی چاک نیه (معارضه) ی (طبیعیون) آن بکەن، بە لکوو ئە با بە (قاعدە) ی (خلق) و (ایجاد) ی (رب) ی (کائنات) (استفاده) ی (دین) و (دنیا)

بکەن؛ لە (صنع)بێنە (خليفة)ی خوايه (بدیع)ی (سماوات)و (ارض).
 (طبیعیون)یش ئەزانن: (اساس)ی (قاعده)ی (خلق)و (ایجاد)به (خلق)و
 (ترتیب)و (نظم)ی (الهی)یه (أَمَّا)ئەوان تەماشای ئەکەن بزانن خوا ئەو
 (اشیا)یه چۆن (خلق)ئەکا؟ ئەو (طیر)آنە چۆن ئەفرینی؟ به (تعقیب)ی
 (صنع)ی (الهی)گەلی (اختراع)ئەکەن. (انسان)خۆی (آیه)تیکە لە
 (آیات)ی خوا تا (عالم)تر و (مدبر)و (مخترع)تر بێ (دلالت)ی لە (علم)و
 (قدرت)و (قوت)و (تدبیر)ی (صانع)ی (انسان)به (قوت)تر ئەبێ؛
 (نازەش)کەرد هونەرماند بە ئوستاد رەسەد(خالق)به (طریق الأولى)
 ﴿إِنَّهُ﴾ (سبحانه) ﴿بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ﴾ قسە لە (بصر)نیە بۆیه ئەلێن:
 "(علم)ی وردە" (یعنی)(علم)ی (صانع)خۆدایە (عالم)و (بصیر)ئەتوانی
 ئەوەی ئارزوو بکا پێیان بکا، وه (سیدی آلووسی)(مناسبه)یه زۆر جوان
 (ذکر)ئەکا لە (بین)ی (اعتبار)و (نظر)به (طیر)و (وعید)به بەردە باران
 بهو(نظر)ه (قصه)یی (أصحاب - الفیل)یان ئەهاوێتەوه یاد زۆر (سهل)ه
 بۆ (حضرت)ی (کبریائی)به (طیر)آن بەدەبارانفان کە، وهکی (أصحاب
 الفیل)؛ (معانه)ئێتوه (أصحاب البعوضه)ش نین هەزار ئافەزین ئەز جهان
 ئافزین لە (صاحب)ی (روح المعانی)بێ به (مقرب)کە لە هەموو
 (حيوانات)(احقر)ه؛ (ئاوه گرد)ی (محو)ئەکات؛ (لکن)(قوم)ی بێ
 (بصیرت)(اعتبار)ناکا؛ ئەو (قوم)ی بێ (نظری)و (اعتباری)؛ ئێتوه لەبەر
 چیه (امین)ن؟ لە خوای ئەیان ووت: "ئیمه (حیران)ی (بیت)ی خواين"
 (خصوص)به (رمی)(أصحاب الفیل)(زید)ه (مغروب)بوون؛ یاخود ئێتوه به
 (قوت)ی خۆتان ئەزانن؟ لە شکری ئامەدە وهکی لە شکری (هتله)ی،
 (مقابله)ی خوای پێ ئەکەن؟ ئەو (ناصر)و (معین)ی ئێتوه کییه؟ ﴿أَمَّنْ
 هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ؟﴾ ئامادهی (امر)ه ﴿يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ﴾ لە
 (عذاب)ی (رحمان)(نجات)تاندا (منع)کا؛ چ قسە نیە؛ نه (برات)یان

بە دەستەوه، نه سوپایان ههیه ﴿إِنَّ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ﴾ به (خیالات) و
 (اوهام) و لاف و گه زاف خۆیان فریب ئە دەن ﴿أَمَّنْ هَذَا الَّذِي﴾ کێیه ئە وهی
 ﴿يَرْزُقُكُمْ﴾ (رزق) تان ئە دا ﴿إِنْ أَمْسَكَ﴾ (جناب) ی (حق) بیگریته وه
 ﴿رِزْقُهُ﴾ (ارض) ی (زلول) تان لئ (صعب) کا باران نه بارینئ یا زوو بیاریئنئ
 یا بای به (شدهت) مه لکا؛ له (وهقت) ی شکوفه و بهرگرتن و (زاد) په پینی؛
 یا به کرم پیکبره سن و کیسه له کلۆ و مشک به راز و ژهنگ ده غل و
 باغات؛ (ارزاق) تان به (فساد) دا؛ ئەو (قوم) ه به هیچ
 (وجه) (انذار) (قبول) ناکن نایه نه پایه ﴿بَلْ لَّجُوا﴾ پوو چووین ﴿فِي عُتُوٍ﴾
 (عناد) و (استکبار) و (طفیان) ﴿وَنُفُورٍ﴾ هه لاتن و قاش قونجی له (حق) له و
 (مقام) ه نه گه ته ماشای فه رمایشی (بیضاوی) و (ابوالسعود) و (زمخشری) و
 (طیبی) که ی، ئا فه رین نه که ی له (سعی) (علما) ی (تحقیق) ی (تفسیر)
 (مقصود) یان (بیان) ی (تعلق) ی ئەم دوو (آیه) هیه به پێشه وه؛ (سبب) ی
 (اهتمام) یان (توسط) ی (آیه) ی (اولم یروا...) وه (جمع) ی (ام) و (من) ه.
 (صاحب) ی (روح المعانی) (سیدی آلوسی) فه رمایشی هه موانی کۆ کردیته وه،
 زۆر پای له (تحقیق) ی (طیبی) یه؛ (پهحمهتی خویان لئ بئ). ئیمهش
 نازانین به کوردی ئەو (تحقیقات) ه ی (نحو) و (عربی) چۆن (بیان) که یین؟
 گه ر (انسان) تئ (فکری) پۆ چوون له (جهل) و (عناد) و (نفرت) له
 (حق) (خسف) ئ پاستیه؛ (قوم) ئ به (علم) و (سعی) بۆ ئاسمان بلند ئە بن
 (قوم) ئ (مقابل) ی وان به (جهل) و (عظالت) پۆ ئە چن؛ ئە که ونه (اسفل)
 (السافلین) ی (زلهت) ﴿أَفَمَنْ يَمْشِي﴾ ئە پوا به رئی خوار و خێج به که ندوله ند
 ﴿مُكِبًا عَلَىٰ وَجْهِهِ﴾ له سه ر پوو له په و پوو ﴿أَفَمَنْ﴾ چاتر ئە گاته
 (مقصود) یا بلێن: "شاره زایی به رئی (موصل) زیتره" ﴿أَمْ أَمَّنْ يَمْشِي﴾
 یا که سیکی ئە پوا ﴿سَوِيًّا﴾ پاست ئە پوا ﴿عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ له سه ر رئی
 پاست. (سعدی) ئە فه رموی: "

پاستی موجبی رضایی خوداست

کەس نە دیدەم کی گوم شود ئەز رەهی پاست

بابم (پەحمەتی خۆی لێبێ) بە (لطیفە) ئەی فەرموو: " (سەعدی) پاست
 ئەکا؛ کەسی نە دیتتە بەرێی پاستدا بپوا " (قرآن) ی (حکیم) (مرشد) ی
 (هادی) نای تۆرێی ئەلێن: "تەماشای (لوح المحفوظ) ئەکەین" (واقعاً) ئەمۆ
 (کافە) ی (مسلمان) آن لە پێی پاستیان لا داوه؛ نە پێی (صلاح) ی
 (دنیا) زیننی بە (عزەت) و (حُرەت) نە پێی (صلاح) ی (قیامەت)؛ خوا
 ئەزانی لەوێ چمان بە سەردی! ﴿قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ﴾ ئێوەی بونیاد ناوه؛
 (خلق) ی کردینە ﴿وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ﴾ (انسان) ی
 (صاحب) دل بنۆرێنە (سمع) و (بصر) (دهشت) ئەی گری؟ ■ (صنع) یکه؟
 چ (دقایق) و (بدائع) یکی تیا به؟ (علما) ی دیتن و بیستن وه کی (مستر
 ادیسۆن) چیان هێنا (ساحه) ی (ظهور)؛ ئەوانە ی (انکار) ی (شرائط) ی دیتن
 بیستن ئەکەن ئەگەر مابان چیان ئەفەرموو؟ (مع الأسف) ئێمە لەبەر چاوه
 تۆپی هاتنە خواری (عیسی) (علیه السلام) وه هاتنە دەرێی (مهدی) گوێ
 پارگرتن لە باس و خواسی (دجال) و کەری؛ ئاگامان لە (اسرا) ی (سمع) و
 (بصر) نه ما؛ (فؤاد) بۆ لایەتر پۆیی، ئێمە (بعد الهدایة) (استفاده) مان نە کرد؛
 (جهله) ی (قریش) له و (تاریخ) ی چ (استفاده) ئەکەن؟ ﴿قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾
 (شکری) (اعضا) ی (مذکورە) به (استعمال) یا نه (لما خلقت له) (شکری)
 کەم (مقابل) ی (نعمة) ی زۆر و (عظیم) و به (فائده) به نە بووی
 (حساب) ه؛ وه (جاهل) ی (نه فام) (خیال) له و (نعمة) ناکا تا (شکری)
 بکا؛ بۆیه (بعض) ی ئەفەرموون: " (قلەت) (عبارەت) ه له (عدم) " ﴿قُلْ هُوَ
 الَّذِي ذَرَأَكُمْ﴾ (بعد الإنشاء) (انسان) ی زۆر کردیه بلأو بووینه وه لە سەر
 عەردی ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ له ناوی ﴿وَالِيهِ تُحْشَرُونَ﴾ باز (عطف) ی نگاهه بۆ
 (قیامەت) و (حشر) و (نشر)؛ تا (مسلمان) له (صلاح) ی (دارین) (غافل) نه بێ
 وه (دنیا) بکه نه (مزرعه) ی (آخرەت) به (دنیا) (خدمەت) ی (دین) بکه نه

﴿وَيَقُولُونَ﴾ (منکر) هەکان ﴿مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ؟﴾ کە ی دەبێ بێتە جێ؟ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ بۆمان (بیان) کەن ﴿قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ﴾ بە (وەخت) ی بوونی ﴿عِنْدَ اللَّهِ﴾ لای خوا یە کە سێتر نیە. لە چەند (آیات) ی (عەدەدە) (بیان) ئەکا کەس نازانی (غیری) خوا کە ی (قیامەت) پادەبێ کە سێ گۆی هەبێ (اعتماد) ئەداتە سەر (قرآن) بە قسە ی ئەو و ئەو (اعتبار) ناکا. (عالم) ی (اسلامیەت) (مع الأسف) (قیامەت) ی لێ پابوو؛ (حالا) نازانین چیمان بە سەر دێ؟ چیه؟ (عاقبەت) ی (حرب) ی (حاضرە) بۆ (هتەر) بێ، یا (شرشل) ترسمان زۆرە؛ خوا بە (حرمت) ی (قرآن) و (رسول) ی خۆی زوو چارە یە بکا (رحم) ی بە (مسلمان) آن کا؛ (نور) ی (اسلام) بە (قوت) بێ نە کوژێتەو، کەم نەبێ ﴿وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ (تخويف) تان ئەکەم بە بوونی؛ (محقق) ئەبێ، (ام) کە ی ئەبێ؟ خوا ئە ی زانی ﴿فَلَمَّا رَأَوْهُ﴾ ئەوا (قیامەت) پابوو ئەو ی (وعد) یان پێ درا، (ظاهر) بوو، کە دیتیان ﴿زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ پوو یان گرژ ئەبێ (غبار) ی (ذلت) ی لە سەر آشکرا ئەبێ ﴿وَقِيلَ﴾ لە (طرف) (ملائکە) آن یا (مؤمن) آن ﴿هَٰذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ﴾ تالوو کە تان پێ ئەکرد؛ دەبا بێ؛ بۆ نایە؟ ئەگەر پاست ئەکەن؛ پەک لە سەر چ کە وتو؟ ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ؟﴾ (خبر) م دەنێ ﴿إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ﴾ وەکی ئێو ئەو ناره زوو ئەکەن وە (منتظران) ئەمڕۆ سبە ی؛ ئەمڕۆ کە ئەو فەوتا (مؤمن) هەکان نامێنن ﴿أَوْ رَحِمَنَا﴾ وەکی ئێمە (امل) مان هە یە؛ عاقبەت) بۆ ئێمە یە؛ ئێمە هەرچی بە سەرمان بێ؛ لە خوا ی ئەزانین؛ وە ئومیدی (نجات) مان زۆرە ﴿فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ؟﴾ (یعنی) ئێو ئە ی (معاندین) هە ﴿مَنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ کێ تان هە یە؟ (بت) و (صنم) (نجات) تان ئەدا؟ (حاشا) ﴿قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ﴾ خوداوەندی (مرحمەت) هە ﴿أَمَّنَّا بِهِ﴾ ئێمە (بە) ئێو (ایمان) تان بە (حق) پێ نیە؛ ئەو خوا یە ی (صاحب) ی (لطف) و (مرحمەت) هە ئێمە (حفظ) ئەکا ﴿وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا﴾ با ئەمڕۆ ئێمە کەم و ئێو

نۆر بن؛ (صبر)؛ (صبر)؛ (تدریجا) پۆژی سەرکەوتن بۆ ئێمه به
﴿فَسْتَغْلَمُونَ مِنْهُ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ له (دارین)؛ ئەمڕۆ لەبەر (غەری)ی
خۆتان تێ نا (فکران)؛ سبە ی ئەزانن خۆتان ئەبیینەوه له ﴿گومپراهی
نۆردان؟!﴾

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ﴾ (خبر)م دەنێ ﴿إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ﴾ ئاوتان ﴿غَوْرًا﴾ رۆچوو
بەلای (مرکز)؛ یا بۆ (طرف)ی دی پۆیی؛ ئاوتان نەما چی ئەکەن؟
(اقوام)ی دی (سید)ی (بھارن)؛ (صاحب)ی (انھار) و جۆ و جۆ بارن؛
(خزان)ی (ارض)یان لەبەر دەستە؛ وەکی ئێو (مغرور)نن؛ ئێو یەک
دوو بیرتان مە یە ئاویان نەما ﴿ئەکەن؟﴾ له ناو (فقیر)ن ((بواد غیر ذی
زرع)یدان؛ ئەو (کبر)و (انانیەت)ە له چیه؟ ﴿فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَّعِينٍ﴾
(جاری)و خۆش بۆ خواردنەوه؛ چ جابه (سقی)ی (باغات)و (مزارع)؟
ولاتی مە-کە ولاتی ئاو و دار و بەراوه- (بعض)ە سال، لەبەر بێ بارانی
و نۆر پەشەبا هاتن ئەوەندە کانیاو هیشک ئەین (انسان)(خوف)ی لێ پەیا
ئەبێ (فکیف قوم)ی (دیم)له ولاتی گەرم و وشک و چەقە سیل؛ (جناب)ی
(حق)له ئاوی (زال)ی (پەحمەت)ی خۆی له (دنیا)و (آخرەت)تێر ئاومان
کا؛ له (غەری)ی (فقیر)انی (جاهل)آمان بپاریزی؛ (بنق)مان به (زیاد)بێ،
له (آفات)دوورین (عن قریب)ئاوی بەو ناگری (حرب)ە دا بکا به خۆشی و
(سعادت)ی (مسلمان)آن (عن قریب)(نهایەت)ی بێنی (آمین)^(۱)

^۱ - تەواو بوو (تەفسیری (سورە)ی (الملك)بە (عون)ی (مالک الملك)(وقت)ی
(ضحی)پۆژی پینچ شەموو (۲۱)کانونی ثانی رومی (۱۶)هـی (محرم الحرام) ۱۳۶۰/۱۹۴۱م بە
(عون)ی خوداوەندی (لوح)و (قلم).

(سوره ت) نه گه یه نئ، گه لێک له دوای تر بئ (آیات) ی- (سید) نه فه رموئ: "به (اجماع) (په نجایه)" (اما) له سه ر (لوحه) ی (قرآن) ی (مطبوع) ی (مصری) په نجاو و دوو داده نئ وه نه نووسئ: "(مکی) یه؛ (الا) له (آیه ت) ی (حه فده مین) تا (غایه ت) ی (آیه ت) ی سیو سئ یه م؛ وه له (آیه ت) ی چل و هه شته م تا (غایه ت) ی (آیه ت) ی په نجایه مین" هه رچی هه یه .

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به نامی خوداوهندی جان ئافه رین؛ (حکیم) ئی سوخه ن دهر زوبان ئافه رین ﴿ن﴾ به (سکون) وه زۆر (قراء) (نون) ی (آخری) له (واوی) ﴿وَالْقَلَمِ﴾ (دغم) نه که ن (مراد) له (نون) چیه؟ (معلوم) نیه؛ (انسان) ناتوانئ به (جزم) ی شتئ بئ؛ (لکن) نه گهر (تفسیر) بکری ئه بئ به شتئ (مناسب) و (معقول) و (معروف) (تفسیر) کری؛ (تفسیر) ی به دویت له به ر (قلم) به ماسی له به ر (قصه) ی (ذا النون) (صاحب الحوت) (مناسب) ه؛ (لکن زمخشری) پئی (راضی) نیه (حقیقه) (حجته) ی زۆر به (قوه ت) ه؛ (اما اراده) ی ئه و ماسی یه ی که ئه و (عالم) دی له سه ره، پئی ئه لئین: "به هموود" به (پئی) یه، یا به (بئ) یه؛ (جوان) ی نیه؛ (امری) (خرافی) یه. و ابزانم له (هیندی) یان وه رگیرایه. (زلزله) ی (ارض) ی نه ده نه ئه و (سمکه) ی (مقدس)؛ له گوناھی (بنی آدم) ی دیته (غضب)؛ (قصد) نه کا ئه و (عالم) ه تیک و پێکدا! له (کتاب) ی (بهری) (قادر) یان له (کرامه ت) ی (ابوبکری هه واری) - که (ولی) یه زۆر (عظیم الشان) بوه. وه (عشیره ت) ی (هه واری)؛ (عشیره ت) ی بوه له (عشائر) ی کوردان. وه ئه لئ: "(خال) ی (شیخی رفاعی) بوه؛ (کرامه ت) ی (رفاعی) له مه پ (خال) ی بوه" گویت بزرینگیته وه- له خیزان ئه ی برای کورد؛ ئه لئ: "سئ پۆژ بزر بوو نه یان ده زانی چوویته کئ؟ (شخص) ئی و ابزانم ده لئ: "له خه و دوو

(ملائکە) ئەبێنێ؛ یەکن بە یەکن ئەلن: "ئەگەر (ابوبکری ھەواری) نەبا ئەو
 ولاتە بە بولەرزە وێران دەبوو؛ (بەھموود) تەمای بوو خۆی پراوەشیئێ؛
 (شیخ) بەعەردیدا چوو ھەوار؛ تاگەیشتە ماسی (مقدس) ووتی: "نە ی کە ی
 ئارام بگرە" ووتی: "توو کئی؟ ووتی: "(ابوبکری ھەواری)م" ووتی: "باشە؛
 خوا (امری پێکردم بە قسە ی کەس نەکەم (ال)بە قسە ی (ابوبکری
 ھەواری)" زۆر (کرامەت) ی لێ (نقل) ئەکا؛ (تعقیب)م کرد دوایە دیم ئەو
 ھەموو (حکایات) و (کرامات) ھە بۆیە؛ (شیخ ابوبکر) (خبری) لە (وجود) ی
 (حضرەتی قطبی گەیلانی) دایە برام ئەوانە ھیچ نین ئەو کەسە ی ئەو
 ئەفسانە ی دانائە، بێ (حدس) و (نظر) بوو؛ ئیتمرو (عیان) ھە (أرض) لەو
 (فضا) یە دایە، نە (ملک) نە بەرد نەگا نە ماسی ھیچنین (مفقود)ن.

ئەگەر بێت: "(اشارە) یە بۆ (آخری) (حرف) ی (رحمان)" لام جوانە؛
 چونکی لە (سورەت) ی (سابق) (نسبەت) ی (خلق) دا بۆ (الرحمن)
 (امساکی) (طیور) بۆ (الرحمن) ھە؛ (استحقاق) ی (جندی) یە (اعد من دون
 الرحمن) (انہ) (اشارە) ئەکا بۆ (نعمت) ی (قلم) کە لە (نعم) ی (الهی) یە لە
 (رحمەت) ی خواوہ (انسان) (ھدایەت) ی بوہ بۆ نووسین؛ (حفظ) ی
 (علوم) بە (قلم)، (نعمت) ی (رحمانی) یە؛ (فوق النعم)؛ (مع هذا) (اهتمام) بە
 گوێ لێ پراگرتنی (سورەت) تیایە؛ گوێش و ھۆشتان لێ بێ؛ (جناب) ی
 (کبریائی) سویند بە (قلم) ﴿وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ ئەخوا؛ سویند ئەخوا بە (قلم) و
 (خط) ی نووسراو لەسەر چی؟ لەسەر (برائەت) ی (صاحب) ی
 (وحی) ﴿وَمَا أَنتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ﴾ لە سایە ی (کریم) ی خوا ی
 خۆت ئەتوونی ﴿بِمَجْنُونٍ﴾ شیئتێ؛ شیئێ لەکێ؟ (صاحب) ی ئەو
 (کتاب) ھە لەکێ؟ حارەبەکان ئەیان ووت: "شیئە؛ ئەمرو سبە ی بە (علەت) ی
 شیئێ ئەپوا لەکۆل ئەبیئەوہ" (بعض) ی لە (علما) ی (ئاوڕوپی) لە (عصر) ی
 (نور) وەکی (جەلە) ی (زمان) ی (ظلمەت) و (جەل)، (نسبەت) ی

(جَنّەت) بۆ (جنابی رسالەت) پەناھ ئەدەن. لە (مقالە) یەکم دیوہ ئەلّی:
 "(جَنّەت) دوو (دائره) ی هەیه؛ یەکتی لە (دائره) ی (عقل) بەرەژێر یەکتی لە
 (دائره) ی (عقل) بەرەژێر" بەو (معنا) یە بە (بعض) ی (نوات) ی
 (نادرالوجود) وەکی (اسکندەر) (ناپلئون) ئەلّی: "(مجنون)" بەو (معنا) یە
 کە کردەوہ و (اقدام) یان لەسەر (امور) ی (غایەت، غایەت) گەورە لە
 (فوق) ی (ادراک) و (تصور) ی (عقل) ه؛ (عقل) ی بەو (نوع) ه کارە نابا
 (انسان) (مقابل) ی ئەو (نوع) ه (نوات) ه (متحیر) ه رادەوہ سستی چیان کرد؟
 چۆنیان کرد؟ (دقەت) لە کاری (محمد) ی گە (ذات) ی ئەمۆ تەک و تەنها
 (دعوەت) ی (کائنات) ی ئەکرد بۆ (ایمان) بە (رسالەت) ی ئەک (عرب)؛
 جوو و دیان - کە لای خۆیان (صاحب) ی (شرایع) و (ملک) و
 (جبروت) بوون؛ (مجوس) و (سائری) (امم) ی (صاحب تاج) و تەخت و
 (علم) و سوپاھو (حشمەت) و جاھ؛ بۆ (کسری) و (قیصر) (دعوەت) نامە ی
 ئەنووسی بۆ هیچ (ملک) ی، بۆ هیچ (رئیس) ی، بۆ هیچ (شرع) ی، بۆ هیچ
 (قانون) ی، بۆ هیچ (تقالید) ی، سەر فروودی نەکرد؛ (قوم) ی خۆی -
 (اقرب الناس الیہ) ی ئەو دوژمنی بوو، (دائم) خەریکی (جفا) ی؛ بەلکوو لە
 (تدبیری) کوشتنی بوون؛ شیر و تیری (مشرک) آن؛ دام و (تزویری)
 (منافق) و جوولەکان؛ (تماد) ی (جوو) و (جفا) یان (ادنی فتور) ه کی
 بە (عزم) و (جزم) ی (صاحب الدعوت) نەگەیاندا (صبر) ی کرد (آخر) ی
 (موفق) بوو؛ نقد پێ نەچوو (امەت) ی وی بوونە (مالک) ی (تاج) و تەختی
 (کسری) و (مرقل)؛ (حقاً انسان) (دهشەت) ئەی گرتی؛ کە (تصور) لە
 (دحوال) ی (حضرەتی محمد) ئەکا؛ دیارە (جَنّەت) ی (فوق الفعل) بۆ
 (نوادیر) و (نوابغ) و (عبقری) یان ئەبێ؛ ئەو (قووت) ه بە (روح
 القدس) (تعبیر) بەدەنیوہ چاکە. ئەوہی لە (حالات) ی (وحی) بە سەری دا
 دەهات شتێ بوو (ضروری)؛ تووخوا کەسێ (عن صمیم الوجدات) لای وایی

خوداوەندی (ذو الجلال) بە (ذات)ی (اقدس)ی خۆی قسەى لە گەڵ ئەکا؛
 ئەبێ چى بە سەر بێ؟ (حزەرەت)ى (کبریائی) لای (محمەد)ى (ﷺ) لای
 (موسى) (عليه السلام) وەکی خوا بە نەبوو، لای جوو و ديانان؛ وە (بعض)ى
 (صوفیە)ى ئیمە؛ خوا وای ووت؛ من وام ووت: "نابى وا بکەى" "بەلێ؛ بە
 سەر چاو؛ دلم نایە دلت بشکێتم" (أَنَّهُ) دادە نیشن نان و پیاى پێکەو
 ئەخۆن؛ ئەلور بڵوورانى ئەکەن؛ خۆى خپ ئەکەنەو؛ ئەى هاوینە هەرامەى
 ژنێ بە خوون و خوزاو (ملوث)ى ئەکەن (ذره) یە (هەببەت)ى خۆیان لانیە
 (ناوڕوپای) یە کان لە (حق) (حزەرەتى محمد)ى زۆر بە (سوء)ى (ادەب) وە
 ادوان؛ (لکن) (بعض)ى (مستشرقین) وە کى (در منہم) و (ماسنیون) دەر
 (حق)ى بە (إنصاف) ادوان ئەلێن: "لە هەموو (وسمە) یى (جنت) و (صرع) و
 (ضعف)ى (قلب) دوور بوو؛ (کامل) و تەواو بوو لە (جهت) (صحەت)ى
 (عقل) و (صحەت)ى (بدن)" ئەتوانى (مراجعة)ى (الحاضر الإسلامى) نى
 (شکیب ارسلانى)؛ (حیات)ى (محمد)ى (ﷺ) نى (محمد حسین هیکل)ى کە
 ﴿وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا﴾ (مقابل)ى ئەو (خدمات)ى (حلیله)؛ (اجرائى) (لا یعد) وە
 ﴿غَيْرَ مَمْنُونٍ﴾ نابڕێتەو؛ (غیر) (معدود) و (غیر) (محدود)؛ (ایە)ى
 ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ (اعظم)ى (شاهد)ە لە سەر (پرائەت)ى (رسالەت
 پەنا) لە هەموو (نقص)؛ شایەدى ئەدەم بە (کمال)ى (وثوق) (حزەرەتى
 محمد) (خائن) نەبوو نە لە گەڵ خوا، نە لە گەڵ (بشر) بۆ (حقوق)ى (عامە)،
 (فرق)ى خۆ و جگەر گۆش و (اجنبی) و دەوله مەند و (فقیر) نە کردیە
 (بعض)ى ئەلێن: "ناسینی (محمد)ى (ﷺ) زۆر (مشکل)ە؛ (ظاهراً انسان)ە
 (باطناً) شتێ ترە" بنووسین لە (مناقب)ى (خیر البریة)؟ وەک (صاحب)ى
 (بردیە) ئەفەرمۆی:

"فَمَبْلَغُ الْعِلْمِ فِيهِ أَنَّهُ بَشَرٌ
 وَأَنَّهُ خَيْرُ خُلُقٍ إِلَهٍ كُلِّهِمْ"

شیتێ (روح) سووک نا، هیتسک گران، خوا ئه زانی تو و (اتباع) ت له سه ر
 (هدایه ت) ن ئه وانه ی (معارض) ن له سه ر (ضلال) ن گو مپا هه ن ﴿فَلَا تُطِيعِ
 الْمُكَذِّبِينَ﴾ (وَلَوْ) (سیاسه ت) بی له (کید) یان (امین) مه به (سیاسیون)
 (تکذیب) ی (حق) و (حقیقه ت) ئه که ن؛ درۆ و ده له سان شتی (باطل) و بی
 (اساس) (تصدیق) ئه که ن؛ به (پیا) و زویان لووسی و چاپلووسی چۆری
 خۆیان په پیتش ئه که ن تا (مرا م) یان ده هیتنه جی ﴿وَدُّوا﴾ (حظ) ئه که ن
 ئاره زوویانه ﴿لَوْ تُدْهِنُ﴾ (مدا هه نه) یان له گه ل بکه ی ﴿فَيُدْهِنُونَ﴾ که سی
 ئاره زووی (مدا هه نه) ی که س بکا - (سابقاً) بۆ (مدا هه نه) ی (مدا هه نه) ئه کا؛ و
 (بعده) (زیده) ﴿وَلَا تُطِيعُ كُلَّ حَافٍ﴾ (علی اکثر) سویتند خواردنیان بوو یته
 (مدار) ی (کلام) دیاره (نره) یه (ملاحظه) ی (جلال) و (عظمه ت) و
 (هیهه ت) ی (کبریائی) ئا که ن وه زویان که فتری سویتند بوو بی (مبالات) ئه بی
 په کی له سه ر سویتند خواردنی به درۆ ئا که وی، ئه بی (انسان) لی ی (امین)
 نه بی، به سویتند و (عهد) و (میثاق) ی (اعتبار) نه کا؛ (سیاسیون) ئه وا وا خپو
 گشتیان وان بۆ (نیل) ی (مرا م) (ایمان) و (ایمان) و (عهد) و (وفاق) و دۆستی
 و (صدق) و (صداقه ت) ئه هاوینه ژیر (قدم) ی نا (مبارک) یان؛ ئه و
 (حلاف) آنه هه رچه ند (مقام) ئی (عالی) (اشتغال) بکه ن (اما طبعاً) ﴿مُهَيِّنٍ﴾ ن؛
 (دنی) و (فقیر) ن له (شرف) ی (معنوی) (بشری) (محروم) ن؛ (اکثر) (سفیل)
 و بی خوین هه لگیرایه وه هه رچه ند (تربیه) بدرین؛ بی (فائده) یه؛ وه ک
 (سعدی) ئه فه رموئ:

(ناکه س به (تربیه ت) نه شه وه د ئه ی (حکیم)، که س)

ئه وا ئه بی نی (بشر) له ده ست (سیاسیون) آن چیا ن به سه ر دئ ﴿هَمَّازٍ﴾
 (عیاب) ن (طعنه) له خه لکی ئه ده ن؛ بۆ (دعا) یه خۆیا ن و (اتباع) یان
 ئه که نه (روح القدس) (انواع) ی (افترا) و قسه ی نا (لایه ق) ده رباره ی
 (خصوم) یان ئه که ن؛ ئه وه ی (قسم) ئی زۆر له (غریبی) یان ده رباره ی

(جناب)ی (رسالەت پە ناه) لە پووینی (جەل) و (عناد)ەو ئەی لێن؛
 (بشریەت) (مخجول) ئەکەن؛ (عجایب)ە (تاریخ) ئەگوین؛ ئیمپۆ (ذات)ی کە
 (کوپە)ی (أرض)ی ئەهینیتە هەژان دەربارە (قوم)ی (نوع)ە قسەیه
 (قبیح) ئەکا گوێ ئەی (کڕهین)ی سبەیی بۆ (مصلحت)ی خۆی بە
 (نوع)ی تر ئەدوێ ﴿مُشَاءَ بِنَمِيمٍ﴾ لای ئەی قسە بە زوبانی ئەو لای ئەو ئەم
 قسانە بە زوبانی ئەم بۆ تیکدانی (بین)ی (عباد)، وە ئاتەشی (فساد)ەل
 ئایساندن؛ (رباعی)یەکی (خیام)م دیت ئەلێ:

هوشدار کی روزگار شوپ ئەنگیزەست
 (ایمن)مەنوشین کی تیغی (دوران) تیزەست
 دەر کامی توو گەر (زەمان)ە لەوزینە نەهە ■
 زینهار فرۆ مەبەر کی زەر ئامیزەست
 منیش لە (اوائل)ی (حرب)ی (حاضرە)؛ وە (وقت) (دوعا)یە، وام
 لێ کرد:

هوشدار کی انگلیز شوپ ئەنگیزەست
 (ایمن)مەنوشین کی تیغی (دوران) تیزەست
 دەر کامی توو گەر (فرنە) لەوزینە نەهەد
 زینهار فرۆ مەبەر کی زەر ئامیزەست
 (نمیمی) لای (بعض)ی (فخر)ە، (موجب)ی (تفرقه)یە، لە (حدیث)
 ئەفەرموئ: "(نمیم ناچتە بە هەشتی)" (ممکن)ە لەویش (فساد)ی بکا
 (زیادة) گەرەکان ئامادەن بۆ تیکچوون؛ بووینە (ملعبه) بە دەستی
 (نعام) آن (نمام)ی (دون)ی (سفیل) ﴿مَنْعًا لِلْخَيْرِ﴾ هەر (خیر)ی بێ لە
 خەلکی (منع) ئەکا بۆ خۆی ئەوێ؛ ئەگەر (خیر)ی بە کەسێ بگەیهنی
 (مقصد)یکی هەیه یا (شر)ی (ضمنی)تیاپە یا (خیر)ی زۆرتر بۆ خۆی
 (حتی منع)ی (عالم) ئەکەن لە (دین) - (سیما) (دین)ی (اسلام) چونکی
 (شرف) و (خیر) و (سعادت)ی (بشری)تیاپە؛ (منع)ی درۆ و (نمیمی) و

(فسق) و (فجور) ئەکا ﴿مُعْتَدِلٌ﴾ (ظالم) ئی لە (حد) بەدەر؛ (حتی) بە (قوت) ی (شاعر) آنەیان ناشیرین، جوان؛ جوان ناشیرین ئەکەن؛ (رقص) و (سەما)، ئەوەی خۆیان ئەیزانن ئەی کەنە (فنون) ی (جمیلە) ﴿أَثِيمٌ﴾ نۆر گوناھکار؛ (ذاتاً) (دین) نیە؛ ئەوی بێکار ئەی کا ﴿عُتْلٌ﴾ لە (قاموس) ئەلی: "(الأكل، المنيع، الجافي، الغليظ) نۆر خۆر ئیشک دروشت خوویی زوشت زوبان؛ کە ئیشی پێت نەما پەنگ نیە بێبینی بیدوینی؛ (واقعاً) ئەمۆ (بعض) ئی کەس هەن، بە هەموو (دنیا) تێر نابن؛ قەصد ئەکەن (کائنات) بخۆن. (وەقت) ئی (جریده) ی (قره گوێز) (صورهت) هکی کردبوو گۆلەگەنمی (مصری) بە دەستی (جوزی) (هندی) تەمای بوو قووتیان دا؛ (قره گوێز) پێی ئەگوت: "نابن؛ ئەخنکی؛ هەر دووکت پێقوت نادری" ﴿بَعْدَ ذَلِكَ﴾ پاش ئەو (عیوب) آنە ﴿زَنِيمٌ﴾ ئەوانە ی (زەنیم) ن لە لاپا نووساندراون؛ (مخلوق) ئی (مشروع) نین کەسی کەس نین؛ (رابطه) یان لەگەڵ کەس نیە لەگەڵ خۆیان و هەم (مشره) یان نەبن، (بسم الله) یان لێنەکرایە، لە (موادی) (خبیثە) (خلق) کراین، لە سەرەپێیان هەلگیراینەو. ئەیان ووت: "شیتێ هەبوو لە (سلیمانی) بە کۆلاندە دەپۆی منداڵ دواي کەوتبوون های و هوویی و گەمەیان پێئەکرد؛ بەردیان دەهاوێشتی ئەویش (دعای) دەکرد: "ربی: (قاضی) و (مفتی) و (ملا) یانە، خوا بتانگرت" پێیان ئەوت: "منداڵان (جفا) ت ئەدەن بۆ (دعای) لەوانە ئەکە ی؟" ئەی ووت: "برام (نکاح) ی باب و داکیان، فرووتە؛ وەکی (ولد الزنی) وان؛ ئەمەش خەتای (قاضی) و (مفتی) و (ملا) یانە؛ ئەگەر (ولد الحرام) نەبن، چیان بەسەر منەو؟ (نکاح) ی داکیان باش با (اولاد) یشیان باش دەبوو!"

(سبحان الله) ئەو (کلام) ه ئەلی: "ئەپۆ (نازل) بوە- (تعريض) بە (آوردپایی) یان و (اشباه) یان ئەکا؛ گەلی (ولد الزنی) ئەکەنە (ولد) ئی (مشروع)؛ (حکایهت) ئی (عجیب) لە (بەولەس) ی (خامس عشر) و (آبای)

(یسوعی) (نقل) نه کهن؛ گه لئ (انپراطوریه) یان (فاحشه) بووین (سبحانک یاربی!)

(إِطَاعَةُ) ی نهو جوړه کهسه مه که ﴿أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ﴾ له (طمع) یا له ترس یا نهو (تکذیب) و (وقایحه) ی له بهر نه وهیه (مَالٌ) و (اولاد) ی نۆره، پئی (مغروبه) ﴿إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا﴾ (دائره) به (حقائق) ی (کونییه) (حکم) و (احکام) ی (تشریعیه) (احوال) ی (امم) بۆ (عبرته) ﴿قَالَ أَصَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ (حکایات) ه وهکی (شه هنامه) و (عنتر) و (همزه) پاله وان؛ نهو که سانهی (متکبر) نه بن که پوو و لووت و قه پۆز بلند ﴿سَنَسِفُهُ﴾ (علامه) ت داری نه کهین ﴿عَلَى الْخُرُطُومِ﴾ له سه ر لموزی؛ وهکی به رازی لووتی شوپ نه کاته وهی (په زیل) نه بئ، بئ یار و یاوه نه مینیتته وه؛ کهس به (دعا) ی ناخه له تئ؛ به سویندی برپا ناکا؛ درۆی (سیاسی) گه لئ لئ سپی نه بیتته وه؛ هاواری (فانده) ی نادا ناگری تئ بهر ده بئ کهس به هاواری وه ناچی؛ (سبحان الله) چه ند (موافق) ه، له گه ل (حال) ی (بعض) ئی که سان؛ چه ند سال پئش نه وپۆ (کائنات) (وه عده) ی به (وحی) (الهی) نه زانی؛ نه مپۆ هاوار؛ خیر کهس گوئی لئ نیه! نۆد له (ضیقه) ت دایه (حالا) (نازانین) له (مستقبل) آ چی به سه ردئ؟ ﴿إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ﴾ نه وانه ی (صاحب) (مال) و (اولاد)؛ یا بلئین: "(اهل) ی (مکه)" (مال) دوو چاری (بلا) ی کردینه (رزق) مان لئ گرتینه وه؛ به (قحط) و (غلا) (مبتلی) بووین؛ بزانی چي نه کهن؟ کئ (رزق) یان نه دا؟ ﴿كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ﴾ جه ماتئ (صاحب) باغ بووین خوای (تعالی) گیرۆده ی کردینه ﴿إِذْ﴾ (وه قت) ئی که ﴿أَقْسَمُوا﴾ سویندیان خوارد ﴿لَيَصْرِمُنَّهَا﴾ نه ی رنین ﴿مُصْحِحِينَ﴾ سبه یئ زوو ﴿وَلَا يَسْتَتْنُونَ﴾ هیچ پاش- نادهین هیچ نایه لینه وه؛ بۆ (فقرا) و (مساکین)؛ به (نوع) ئی که نه توانن خاپه رۆکی لئ بکهن؛ نه مه خویه تی؛ (سیدی آلووسی) نه فه رموئ: "نهو (معنا) یه (غبار) ی له سه ر نیه" (لطیفه):

ترئ گەردەکی لەسەرە کەمێ پەنگی نەگۆپئ کە لاچوو جوان و (براق) نەبئ. ئەگەر (مراد) (إستثنا) لە سویند با، (یعنی إنشاء الله) - (ظاهر) وابوو بە (ماضی) (ادی) ی بفەرموئ؛ وەکی: (أقسموا) (تعجب) م لە وانه دئ کە ئەلئین: " - لێرە یا لە گەلئ جئ یە تر؛ (حتی) لە باسی (یا جوج) و (ما جوج) و (سدی) (أسکندەر) ی ئەگەر بیان گوتبأ: " (انشاء الله) " (مزام) یان ئەهاتە جئ؛ مەگەر بە (خصوص) بوویئ؛ و (الا) مەزار جاری (مسلمان) ی باش؛ ئەلئ: " (ان شاء الله) " وە کارەکەشی بۆ دروست نابئ! بەلئ لە (شرع) (فائده) ی (انشاء الله) " بۆ سویند نەکەوتنە. ئەو (جنەت) ه لە کوئ بوە؟ نازانم؛ (لزوم) ی نیە بیزانم؛ ئەزانم (بعض) ئ (نقلیات) یان (خرافات) ن لە (جملە) ی (اسرائیلیات) ن ﴿فَطَافَ عَلَيْهَا﴾ بە (دەور) یا بە سەریا هات ﴿طَائِفٌ﴾ (بلا) یە ﴿مَنْ رَبِّكَ﴾ لە (طرف) خوای توو؛ (إضافة) ی بۆ (جناب) ی (رسول)، لەبەر (مناسبه) ی (مقام) ه ﴿وَهُمْ نَائِمُونَ﴾ لە خەویدا بوون؛ پرخ و هۆر ﴿فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ﴾ وەکی پندرابئ، یا رەش و سووتای؛ وەکی شەوی پەش؛ زۆر نێزیکە ژەنگی لئ دابئ، وەکی رەزو باغی ئێمە چەند سألە (خصوص) ئی بەراو - بەرەکی ئەکاتە پەژوو؛ (حتی) (علت) ئ پەیا بوە لە هەناری ناوی پەش نەبئ وەکی دوو کەلئ نەفتئ کە بۆ مەرەکەبی ئەگرن؛ سألئ لە میژە سەرەپایزئ وەکی شەختە ی پەقی کرد بوو، کە لەکن ئاگریمان دادەنا خا و ئەبۆو ئەندەر وونی پزی بوو، هەلا هەلا دەبوو؛ (ثافات) زۆرە؛ (واقی) گەر (ارادە) کا هەر خوداوەندی (باقی) یە. چەند ساتیکە بۆ (حبوبات) و باغ و باغات (آفات) لەسەر (آفات) پەیا ئەبئ؛ لە (تاریخ) نەدیتراو؛ ئەمسال لەو پۆژە ی برنج شین بوە کلۆیە کەوتە سەری؛ نازانم چ (نوع) ه کلۆیە بوو تا (وقت) ی دروونی، دەستی لئ هەل نەگرت؛ گەلئ کەس (بالکلیه) (محروم) بوون؛ لە پارچە برنجی گەورە گەورە، چەپکەکیان نەدروییە وە (حالا) (برنج) گرانه؛ ئەمپۆ

سه‌ری (شباط)ه کۆتکی به (ربعه) (دینار)یکه؛ دووه‌ندی گه‌نم گرانه؛ دووسێ سال کۆ زه‌رد که‌پێی ئه‌لێن: "(نجدی)" باغاتێ نه‌هیشته‌ چ جابه‌ په‌لک و به‌ر، پیستی دارانی ئه‌کړاند؛ دوايه زه‌نگه‌سووره (زه‌رده‌ وائه‌) ئه‌وه‌ نده‌ زۆر له‌ گه‌ل پارووی شیو یا دانه‌یی هه‌نجیر و ترێ ئه‌که‌وته‌ ناوزاری (انسان) به‌زو بانیه‌وه‌ ئه‌دا؛ کێ ئه‌یتوانی به‌ پۆ پشکه‌ گوشته‌کی به‌ ده‌سته‌وه‌ بێ؟ میوه‌ی نه‌هیشته‌؛ (بعده) زه‌نگ و هوپه‌؛ بۆ باغات و (حبوبات)؛ (کذک) به‌راز (حالا) (دوام) ئه‌کا؛ مشک سێ سالان (دنیا)ی وێران کرد؛ چه‌ند (فلاح)ی له‌ (فلاحه‌ت) خسته‌؛ ئه‌و (خلاص)؛ کرم و پێکپه‌ره‌، سن و کیسه‌ له‌ کۆ، (نوع)ه‌ کرمی هه‌یه‌ شتله‌ تووتن، ئه‌دی گورگه‌؟ بۆ ته‌ماته‌ و تووتن! ئیتر نازانین بۆ وایه‌؟ (مسلمان) نیه‌ واده‌ ئه‌که‌وی؛ (مسلمان) تا (مسلمان) تروچاتر بێ، (آفات) بۆ (محصولات)ی زیتر ئه‌بێ! (شکل)ی ئه‌و (حیوانات)ه‌ له‌ (طبع) دا (رسم) کرابا باش بوو. خوا به‌ (حرمة)ی (قرآن) چاره‌کی بکا ﴿فَتَنَّاوَا مُصِیْبِیْنَ﴾ بانگی به‌ گدی‌یان کرد، سبه‌ینه‌، به‌ر به‌یانی پیش تاوکه‌وتن ﴿أَنْ اَغْدُوا﴾ برۆنه‌ ﴿عَلٰی حَرْثِکُمْ﴾ سه‌ر باغتان زوو (صاحب)ی (قاموس) (حرث) به‌ (کسب) و (جمع)ی (مال) و (زرم) (تفسیر) ئه‌کا به‌ (غدا) به‌ (علی) (تعديه) ئه‌کا؛ (لکن) لای (زمخشری) به‌ (تاویل)ه‌؛ (اصلاً) به‌ (الی) (تعديه) ئه‌کا؛ (أما) له‌ (قاموس) به‌ (علی) به‌ بێ (الی).

ه‌و له‌ باغی که‌ن ﴿إِنْ کُنْتُمْ صَارِمِیْنَ﴾ ئه‌گه‌ر (قصد) ئه‌که‌ن بۆ پینیی ﴿فَانْطَلِقُوا﴾ پۆین بۆ لای باغ و بوستان و په‌ز ﴿وَمَنْ يَتَخَفَتُونَ﴾ به‌دزی ماته‌ماته‌، (صبر)ه‌ (صبر)ه‌، (مشاوره‌) یان له‌ گه‌ل یه‌ک ئه‌کرد؛ (قاموس) ئه‌لێ: "(خفت سکن و سکت؛ و الخفت اسرار المنطلق) نازانم (اسرار) بۆ رویشتنه‌ یا بۆ قسانه‌؟ بۆیه‌ واده‌چوون ﴿أَنْ لَا يَدْخُلْنَهَا﴾ (داخل)ی باغی نه‌بن ﴿الْيَوْمَ﴾ ئه‌وپۆ پۆزی په‌ز پنین ﴿عَلَيْکُمْ مُسْکِیْنَ﴾ (منع) یان که‌ن

﴿وَعَدُوا عَلَىٰ حَرٍِّ قَادِرِينَ﴾ (حەرد) بە گەلی (مەنا) یان ھاتیە؛ بەو (اعتبارە)؛ (مەنا) یە زۆریان لە (آیەت) دايتەوہ؛ (حەرد) بە (مەنا) (منع)؛ (خلاصە)، (قادر) بوون لە سەر (منع) و (حرمان) ی (مسکین) آن چیدی نا؛ چونکی چی نەما بوو باغەکە، تا بیدەنە کەس، وەک (منطقی) ئەلێن؛ (سالبە) (وجود) ی (موضوع) ی (لازم) نیە وادیارە ئەم (مەنا) یە (مختاری (زمخشری) و (محققین) آنە ﴿فَلَمَّا رَأَوْهَا﴾ چوون، بۆ باغ میوہ بچن بپن چ بچن؟ بە سەر باغی وێراندا کەوتن؛ کە دیتیان ﴿قَالُوا إِنَّا لَضَالُونَ﴾ پێمان بزر کردیە ئەوہ باغی ئێمە نیە ﴿بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ﴾ پێمان بزر نەکردیە، باغ باغی خۆمانە؛ لێ ی (محروم) بووین؛ (خسارەت) مەند و پەنجە پۆ بووین ﴿قَالَ أَوْسَطُهُمْ﴾ (عاقڵ) ترین و چاترینیان ووتی: ﴿أَلَمْ أَقُلْ لَّكُمْ﴾ (سابقاً) ﴿لَوْ لَا تُسَبِّحُونَ﴾ (تقدیس) ی خوا ناکەن؛ دلی خۆتان لە (خبائەت) ی (بخل) پاک ناکەنەوہ؛ دیارە کەسێ خۆی پاک کا، لە (خبائەت) ی (نفسیە) (تقدیس) ی خوا ی ئەکا ﴿قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ﴾ (ظلم) مان لە خۆ کرد، لە (دنائەت) پاکمان نە کردەوہ؛ (الهی توبە)؛ تەماشای (روح المعانی) کە (بحث) لە (فتوی) ی (ملای) (حنفی) ئەکا، ئەوجا بلی: "(سبحان الله)" ﴿فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَوُمُونَ﴾ (بعض) ی (لوم) و سەر زەنشی (بعض) یکیان ئەکرد ﴿قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا طَاغِينَ﴾ (متجاوز) بووین لە (حد)؛ (حد) ی خوا، (حقوق) ی (فقیر) ﴿عَسَىٰ رَبُّنَا أَن يُبْدِلَنَا﴾ بۆمان بگۆڕیتەوہ ﴿خَيْرًا مِّنْهَا﴾ بە چاتر لەو باغە ﴿إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ﴾ (ظاہری) قسەیان لە (إخلاص) و (ایمان) و (انابە) یە دروستە؛ نازانم (سبب) ی (توقف) ی (حسن) ی چیە؟ وا باشە (انسان) (حسن) ی (ظن) ی بێ؛ خوا (تەنا) ی ھێناینە جێ؛ وا (امل) ە لە (مجیب الدعوات)؛ (أما) لە (ایجابە) ی (دەعوەت) (لازم) نیە؛ وشێ ترێ ی باری ھێستری بێ؛ وەکی (عرض) ی (ابن مسعود) یان کردیە؛ (نقل) لە (أبو خالدی یمانی) ئەکەن؛ ئەلێ: "من ئەو

باغەم دی؛ وشیه ترئی ئەت ووت (انسان) ی پەشی پراوەستایە "ئایا (عرب)،
 (قرەیشی) ئەوانی (ذا مال) و (بنین) (دوام) دەکەن لەسەر (کفر) و (کفران) ی
 (نعمت) ؟ یا ئەگەر پێنەو؟ خۆیان لە (شرک) و (أوصاف) ی (ذمیمه) پاک
 ئەکەنەو؟ ګە (نفس) ی (انسانی) (قدسیەت) ی نەبوو؛ (مال) و (ولد) چیه؟
 (موت) و (حیات) (وکذا) دەوڵەمەندی و (فقیری) بۆ (امتحان) ه ئەوێ لە
 (امتحان) دەرچوو زەهێ (سعادت) و (شرف)؛ ئەوێ دەرئەچوو بە هیچ
 (حساب) ه؛ (الهی) بە (احسان) خۆت ئەو (شرور) و (بلا) و (آفات) و هەل
 گرتی بە (وجه) ئی (احسن) بۆمان بگۆپی ﴿كَذَلِكَ الْعَذَابُ﴾ و ئەبێ؛ (واقعاً)
 (ابادە) و (امحای) (أرزاق) - کە (باعث) ی (قحط) و (غلا) یه، (عذاب) ئی
 گەورەیه؛ (نعوذ بالله) گرانی (۲۶) مان دیت؛ سەگ بەکەلاکە (انسان) خواردن
 هار بوون؛ (حقیقة عذاب) ی (قحط) ناخۆشه؛ خودا (دفعه) یه دی نیشانی
 (عباد) ی نەدا؛ (أما) ئەوانه ی دەر چوون نۆر خراپ بوون؛ بە جاری روویان
 کردە (اسراف) و خوانەناسین؛ (اکثر) یان خوا بە قوربانی کەنگریان کا؛ دەرنا
 ئەوانیش دەبوونە (طعم) ی سەیان؛ (سواد) ی (أعظم) له (بشر) پووی له
 (تدنی) و خراپەیه؛ ئەوێ (ترقی) ئەکا، بۆ (ترقی) (سیئات) ه؛ ئەوا
 (عیان) ه لەبەر چاوانه ﴿وَلْعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ﴾ (عذاب) ی (روحی) لای
 (ارباب) و (عقل) و (نفس) ی (زکیه) له (عذاب) ی (بدنی) ناخۆشتره؛ لکن ئەو
 (حسیات) ه بۆ کەم کەس هەیه؛ (عوام) به (عذاب) ی (بدنی) (متالم) ئەبێ
 لێی ئەترسێ ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ (لقد اسمعت لو ناديت حيا ولكن لا حیات
 لمن تنادي) کە (حیات) ئەبێ، (حس) تابێ؛ خوداوه ندا له (عذاب) ی (دنیا) و
 (قیامەت) و (برزخ) (نجات) مان دەو (حفظ) مان کەو ﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ﴾ له
 (کفر) (سید) ئەفەرموی : "(كما في البحر)" یا له (کفر) و (معاصی) (کما
 في الإرشاد) ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ (رب ابن لي عندك بيتاً في الجنة) ﴿جَنَّاتِ النَّعِيمِ﴾
 (کدورەت) ی تیا نیه، ژەنگی لێ نادا، هورە نای با، کرم - (یعنی) (تەتله

میرانه(نای خوا؛ (خاصة) بۆ (متقی) یانه؛ گهرچی له (دنیا)یه له (کافر) آن
 بهر (به لا) ترن ﴿أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ﴾ (إِصْطِلَاحِي) نا، ئی به پاستی؛ به ناو
 (مسلمان) به (عمل) له (کافر) آن خراپتر (فائده) ی چیه؟ ﴿كَالْمُجْرِمِينَ﴾ له
 (آخرهت) دا؛ نابج (ممکن) نیه له (عالم) ی (تشریع) ی و (تکلیف) ی (محال) ه؛
 یا (نظر) به (عالم) ی (تکوین) (ممکن) ی (ذاتی) بی ﴿مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ﴾
 به هه وه سی خۆتان؟ گه وره گه وره کانی (قریش) (اعنی) (ائمه) ی (کفر) نه یان
 ووت: "نه گهر نه وهی (محمد) ده لئێ؛ پاست بی؛ (حال) مان وه کی
 (دنیا) نه بی؛ (على الأقل) وه کی یه ک نه بین؛ (مادام) له (دنیا) دا کز و
 (کساد) ن له (قیامهت) یش واده بی - وا ده بن" له (ایام) ی مه (خدمهت) ی
 (دین) (خدمهت) ی (علم) و (دوام) ی (دین)، (دوام) ی (علم) بی (مال) ناکرئ؛
 (فقر) و (فقیری) چی پی نه کرئ؟ (ملا) ی (فقیر)، (ملا) ی نه ساغ و بی هیز
 (محافظه) ی خوی پی ناکرئ؛ (حراسهت) ی (دین) و (علم) ی چۆن پی
 نه کرئ؟ به (کیف) ی خۆتان (حکم) نه کهن؟ ﴿أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ؟﴾ (منزل) له
 (طرف) خوا بۆ (رسول) ئی ﴿فِيهِ﴾ له (کتب) ه که یدا ﴿تَدْرُسُونَ﴾ ده خوونن
 وه به (دهرس) ی ده لئێ وه، به (دهرس) ئی وه ری ده گرن؛ تی نه گهن،
 (علم) تان ده بی ﴿إِنْ لَكُمْ فِيهِ﴾ له (کتاب) ه که دا هیه؛ وا (حکم) نه کا؛ بۆ
 ئیوه ﴿لَمَّا يَتَخَيَّرُونَ﴾ نه وی (اختیار) ی کهن وه (کیف) تان پی بی
 (یعنی) نه (عقل) نه (سمع) چتان به دهسته وه نیه ﴿أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ﴾
 سوینده ها ﴿عَلَيْنَا﴾ سویندتان له سه ر ئیمه یه، (عهد) و (میثاق) م له گهل
 کردینه، (عهود) ئی ﴿بِالْفَتْةِ﴾ زۆر به (قوهت)، (دائم) و (مقرر) ﴿إِلَى يَوْمِ
 الْقِيَامَةِ﴾ (لا یتغیر) ه لئاوشیتته وه سوندمان خواردیه به سووندی (مؤکد) و
 (دائم) و (ثابت) ﴿إِنَّ لَكُمْ لَمَّا تَحْكُمُونَ﴾ نه وه (خارج) ه له (حق) و (حقیقهت) و
 (دائره) ی (عقل)؛ نه وانه (ایمان) یان به خوا نیه تا (ایمان) یان به (یمین) و
 (عهد) ی هه بی ﴿سَلُّهُمْ﴾ (سؤال) یان لی بکه (ایها الرسول) ﴿أَيُّهُمْ بِذَلِكَ﴾ به و

(حُكْم) ﴿زَعِيمٌ﴾ دەر(عهد) ئەکا، (تصحیح)ی ئەو (دەخوا) بە (قاموس) ئەلین: "(الزعيم: الكفيل و سيد القوم ورئيسهم او المتكلم عنهم)(اخیرا)یان (ملائم)ترە بە (مقام) ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ﴾ بە (الە)یان ئەزانن (كأنه) ئەلین: "ئەوی بی خوازن بۆیان چی بە چی ئەکەن" ﴿فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ﴾ بیانەینن ﴿إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ﴾ (شریک)ی خوا ی کچی؟ (دلیل)یان چیه؟ ئەویش ھەر بە ھەوەس؟ یا (مراد)لە (شریک)ھەم (مشرب)و ھەم (مذهب)ن؟ کین ئەو (نوع)ە قسەیان کردیە؟ ئیویش بە (تقلید)لێتان وەرگرتینە؛ (حاصل)ی چیان بە دەستەوہ نیە؛ (حتى)(تقلید)یش نیە؛ (حقیقە)(تقلید)(موجب)ی دل گۆپیە؛ ھەرچی مامۆستا بلێ؛ مامۆستای (شیعان)(شیخ افندی)ئیمە قەشە و مالم بەلین: وایە؛ (بلا)(محاکمە)(قبول)ئەکرێ! (صوفی)یەکان ئەلین: "(من قال لشيخه: لم؟ لم؟ يفلح)(نعوذ بالله من العمى)؛ کە ی (شرکا)یان بینن؟ چ پۆژی؟ ﴿يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ﴾ لینگ و بەلەک ھەل دەکرین؛ ھول و (حلول)ی (ھائل)یا خود (حقایق)و (أصل)ی (اشیاء)لە پۆژی دەرەگەوی؛ ئەو پۆژە (معلوم)یان دەبێ کە مایە پووجن، مایە (سعادەت)و (دەولەت)و (اقبال)بۆ (مسلمان)انە؛ ئەو دوو (معنا)یە لە (علما)ی گەورە گەورە (صحاب)ە و (تابعین)آن (نقل)کرایە؛ لێرە (حدیث)ی (نقل)ئەکەن کە (جناب)ی (حق)بەلەکی خۆی دەرەخا ئەوی (مؤمن)بێ نێر و مێ- ئەکەونە (سجد)ە؛ ئەوی بە (ریا)یی و (سُمع)لە (دنیا)یە (سجد)ە ئەمینن؛ ئەویش ئەچیتە (سجد)ە بەبا پشتی پەق ئەبێ، ناتوانی ببا؛ (روایەت)ی تریش ھەیە گۆی یا ھەر (قوم)ە لەگەڵ (معبود)ی خۆی (سوق) ئەکرین بۆ (جەنم)؛ وە لە جیاتای (عیسی)و (عزیر)(شیطان)ی بە (صورەت)ی وان (تمثیل)ئەکرێ؛ خوا بۆ (مؤمن)آن (تمثیل)ئەکا ئەلین: "بۆ ناپۆن وەکی خەلکی ئەویستن؟" ئەلین: "ئیمە خوا بە کمان ھەیە ھێشتان نەمان دیتیە" ئەلین: "بە چی ئەیناسن ئەگەر

بیبینن؟" ئەلّین: "لە (بین) آ (علامەت) ی ھە یە پێی ئەناسین" ئەلّی: "ئەو (علامەت) ە چیه؟" ئەلّین: " (یکشف عن ساق) لەو (وەقت) ە (کشف) ی (ساق) ی ئەکا! بێ لەو ە کە (جناب) ی (حق) (منزە) ە لە (مثال) و لە (مثل) ئەو قسە (ملائمه) ی لە گەڵ (مقام) نیە؛ ھەرچەند (مسلمان) ئەو (آیەت) ە یان گوێ لێ بوو؛ (أما) (ساق) ی (پێ) ی خویان نەدیتێ نەناسیە تا لەوێ پێی بناسنەو؛ وە ئەو (ماجری) یە لە (آیەت فہم) ناگری؛ ئەو ە (فہم) کړئ دوو (معنا) یە کە ی (سابق) ە وە (روایەت) ی (بخاری) و ئەنوێنئ قسە لە (پیا) کارانە؛ (معانہ) (سیاق) و (سباق) ی (آیەت) (صریح) ە گوشتو گۆ لە گەڵ (کافر) آنە (حتی) (سعید بن جبیر) ە (سماع) و (روایەت) ی ئەو (حدیث) ە پقی ئەبۆو، ئە ی فەرموو: " (اقوام) ئی (ظن) و (زعم) ئەبەن خودا (کشف) ی (ساق) ئەکا؛ وانیە، (کشف) ئی (امر) ی (شدید) ئەکا" لە (ابن عباس) یان (سؤال) کرد فەرمووی: "ئەگەر لە (قرآن) شتە کتان لێ بزد بوو (یعنی) نە تانزانئ لە (شعر) (طلب) ی کەن؛ چونکی (شعر) (دیوان) ی (عرەب)؛ (استشہاد) بە (شعر) ئی ئێنئ (مصراع) ی (آخر) ی (وقامت الحرب بناءً علیہ ساق)" دیارە ئەو ە (تاویل) نیە تا (سلف) ی پێی (راضی) نەبن؛ (مفہوم) ئی (لۆغوی) یە؛ (زمخشری) ئە فەرموئ: "ئەو ی (تشبیہ) ئەکا لە (قلەت) ی (نظر) ە لە (علم) ی (بیان)؛ (بُلغاً) ی (صحابہ) بە (سلیق) ە؛ (اسرار) ی بلاغەتیان زانیە، (ولو) ە (عصر) یدا علمی بلاغەت تدوین نە کرابئ ﴿وَيُدْعَوْنَ﴾ لەوێ پۆژئ؛ (دەعوەت) ی (تکلیف) ی نا ﴿إِلَى السُّجُودِ﴾ بە (دەعوەت) ئی (سخریە) و (اھانە) ﴿فَلَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ (مەمکن) ە لەبەر بێ (میل) ی بێ؛ یاخود ئەزانن قەشەری یان پێ ئەکەن، یاخود پەق ئەبن، ناتوانن. بچە مینەو ە ﴿خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ﴾ (خضوع) و (خشوع) (اثر) ی لە چاو زۆر (ظاہر) ە ئەو (خشوع) ە یان لەبەر (ایمان) نیە لەبەر (ھوان) ە ﴿تَرْمَقُهُمْ﴾ دایان دەگری ﴿ذَلَّةً﴾ (ایە ذلّة!) ﴿وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ﴾ لە (دنیا) یە

(ده‌عوته‌ی) (تکلیفی) ﴿إِلَى السُّجُودِ﴾ بۆ نوێژ ﴿وَهُمْ سَالِمُونَ﴾ ئه‌یان‌توانی به (مکملی) (سجد)ه‌ بیه‌ن؛ (لکن) له‌به‌ر (کفر) و (کبر) و (عناد) (سجد)ه‌یان بۆ خوانه‌ ده‌برد؛ (بنا) به (قول)ی (آبومسلم) (یوم یکشف) پۆژی (قیامه‌ت) نه‌یه؛ به‌لکوو یا (مراد) (آخر) پۆژی (عومر) یانه‌ یا (حال)ی نه‌ساغی و پیری و بێ‌هیزی به‌ ئه‌وه‌ش (امر)ه‌ به (سجود)؛ (لکن زمخشری) (إشارة) بۆ (جواب)ی ئه‌کا ئه‌لئ: "(امرائی ته‌کمی)یه" (إمام) ئه‌لئ: "(ممکن)ه‌ (حمل)ی (لفظ)ی ئه‌و (آیه‌ت)ه‌ بکری له‌سه‌ر (ماقال)ه‌ی (ابو مسلم)ی (لکن) (قول)ی (ابو مسلم)ی گه‌ ئه‌لئ: "دروست نه‌یه (حمل)ی (یوم) له‌سه‌ر پۆژی (قیامه‌ت) (رد) ئه‌کا" ﴿فَذَرْنِي﴾ لێم گه‌پێ (یا محمد) ﴿وَمَنْ يُكْذِبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ﴾ من (کافی)م (شه‌پ)ی وانه‌ (دفع) ئه‌که‌م به (امه‌ال)یان سه‌غله‌ت مه‌یه ﴿سَنَسْتَدْرِجُهُمْ﴾ (درجه)، (درجه) به‌ دووریان ئه‌ده‌ین گوناها‌ن ئه‌که‌ن؛ (نعمه‌ت)یان (زید)ه‌ ئه‌که‌ین ﴿مَنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ﴾ نازانن (استدراج)ه‌؛ و ئه‌زانن (تفضیل)دانه‌ له‌سه‌ر (مسلمان)آن؛ پێی (مغرور) ئه‌بن ﴿وَأَمْلَى لَهُمْ﴾ لێ‌یان ئه‌گه‌پێم تا (مده‌)یه ﴿إِنْ كُنْتُمْ فِيَّ مِنْ مَّتَبِينَ﴾ به (قوه‌ت)ه‌، چاره‌یان پێ ناکرێ؛ (خفی)ته‌ی ناگه‌ن؛ به‌ دوویان ئه‌ده‌ین ئاگایان له‌ خو ئه‌به‌رێ، ناگاه به‌ سه‌ر ته‌پلی سه‌ریان داده‌که‌ون؛ (یعنی) خوا (معامله‌ی) فی‌لبازی‌یان له‌گه‌ل ئاگا، به‌لکه‌ (اساساً) (امتحان)ه‌؛ ئه‌وی (کفران)ه‌ی (نعمه‌ت)ی کرد؟! به (نوع)یکی ئه‌گرێ نازانی چی به سه‌ره‌ات؟! وه‌ چۆنی به‌ سه‌ره‌ات؟! (الهی) (ثروه‌ت) و سامان (خزائن)ی (ارض) و ئاسمان که‌وته‌ ده‌ست (اجانب) و (فاسق) آن بۆ (ایمان) (وه‌قت)ی (استدراج) نه‌ما گه‌ر (حال) و (دوام) کا (ایمان)ی به‌ پاستی و (علم)ی (ایمانی) نامینی؛ (یا مُحُولُ الْحَوْلِ وَالْأَحْوَالِ) (عن قریب) (تحویلات)ی نۆد باش بکه‌ی پووی (مرحمه‌ت) و (ادامه‌)یی و (تعالی) بکه‌یه (مؤمن)آن؛ و قایه‌ی ضعیفان به‌رمووی و (دین) و (علم)ی اسلامی له‌ شه‌پی (فاسق) و

(فاجر) آن (نجات) دەی و (حفظ) ی کە ی؛ ئەو مانگە سەری سەلە زوو چارە ی بکە ی (آمین) ﴿أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا﴾ لە سەر (دعوەت) و (ارشاد) وەکی (شیخ) هە کانی ئێمە ﴿فَهُمْ مِّنْ مَّغْرَمٍ﴾ (غرامەت) ی (مالی) ﴿مُتَقَلُّونَ﴾ (مکلف) ن بە (حمل) ی باری گران بۆیە (ایمان) ت پێ نایە ن. (شیخ) زاده ئەفەرموی: "ئەو (جملە) (مەطوفە) لە سەر (ام لهم شرکاء؟)" ﴿أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ﴾ (علم) ی (غیب) یان هە یە (امور) ی (غیبی) یان لایە ﴿فَهُمْ يَكْتُبُونَ﴾ ئەنوو سن ئەوی بۆیان (کشف) ئەبێ؛ (احتیاج) یان بە توو نیە؛ وەکی (شیخ) هە شیتە کانی ئێمە جۆیان ئەتۆرپنە (لوح المحفوظ). هەرچەند ئەوانە (دوام) کەن لە سەر (عناد) و (جفا) دانی توو: "خۆت بگرە" ﴿فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ﴾ تالووکە مەکە خۆی ئەزانێ چیان لێ ئەکا ﴿وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ﴾ (ذی النون) (یونس بن متی) بێ (صبری) کرد خۆی نەگرت تا (حکم) ی خوای دی ﴿إِذْ نَادَى﴾ هاواری کردە بەر خوای ﴿وَهُوَ مَكْظُومٌ﴾ پەر بوو لە بق. وا تێ دەگەم ئەو (ندی) یە لە ناو زگی ماسی دا نەبوو، (قبلە) بوو. وا دەر ئەکەوێ قینی لە (قوم) ی هەستایی (دعا) ی لێ کردبێ؛ (معانە) انتظار ی نەکرد بزانی خوا چیان لێ ئەکا ﴿لَوْلَا أَن تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ﴾ (لطف) و (مرحمەت) ی خوای پێ گەیشت بە سەری کردەو؛ ئەگەر وانە با ﴿لَتُبَذَّ بِالْعَرَاءِ﴾ فری ئەدارو لە (أرض) ی پووت (خالی) بێ درا و سێبەر ﴿وَهُوَ مَذْمُومٌ﴾ وا دەمایەووە بۆ (مقام) ی (ممدوح) بلند نەدەکرا (اما) خودا بە (نعمەت) ی خۆی بە سەری کردەووە ﴿فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ﴾ (اختیار) ی کرد ﴿فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ (صالح) ی بە راستی پیغەمبەرێن ﴿وَإِنْ﴾ (مخففه) یە ﴿يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ نێزیک بوو بە (تاکید) ﴿لَيُزْلِقَنَّكَ﴾ هەلت خلیسکێنن هەلت زەلێنن ساتمەت پێ بکەن سکۆت پێ ببەن ﴿بِأَبْصَارِهِمْ﴾ بە چاوانیان ئەوەندە بە رقت تەماشای ئەکەن کوردی ئەلێ: بنوێی وام تەماشای ئەکا وەختە بە چاوان بمخوا" بە (عربی) بلێن: "بمخا" یا وەکی ئەوانە ی (تنویم) ی،

(مغناطیسی) نه کهن چاو له (شخص) ئی نه بپن خوی لی نه خه ن به لادا ده چی. ناگایی نامینی، یا خودا به چاو ته وه کهن. هه رچه ند (انسان) (علت) ی (حقیقی) نازانی (امّا) چاو پیسی چاوینی (انکار) ناکرئی؛ (عجایب) ه (تاثیری)؛ (شخص) ئی هه بوو له (کۆیه) خوا (عافوی) کا زۆر (عجایب) بوو (حکایات) ی زۆره، له (أطراف) (شهرهت) ی ساند بوو خویان لی نه پاراست؛ پۆژی چاوی به جوانه ماینه ک کهوت زۆر جوان بوو له (دهور) و پشتی داکى گه مه ی نه کرد ووتی: "پف چند جوانه؟" دووسى شه قاوی هاویت جوانیه که له رزی له رزی راقه نا مرد! (ملا) ی بایم فه رمووی: "پیاوی هه بوو زۆر چاو پیس بوو پۆژی ته ماشای تهیره کی کرد له سه ر دارئ نیشتبوو ووتی: "چاوی چند جوانه" ده ر (حال) (تهیر) ه که چاوی پڑا که وته خوار! "نیزیکه بت خه ن په چاو ته وه کهن ﴿لَمَّا سَمِعُوا الذُّكْرَ﴾ (وهقت) ئی که (قرآن) یان گوی لی ده بوو ﴿وَيَقُولُونَ﴾ له سه ر نه و (حال) ه ش ده لّین: "﴿إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ﴾ (معاذ الله) شیته (ما انت بنعمه ربک بمجنون) (حاشا، حاشا): (عقل) ی (کل) ه ﴿وَمَا هُوَ﴾ نیه (قرآن) ﴿إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ﴾ (انس) و (جن) و (عرب) و (عجم)؛ (حقا بیان) ئی (غریب) ه، بو (کائنات) (نافع) ه (هادی) یه؛ (کلام) ئی نیه، به سه ر زویانی (مجنون) آن دابی نه وان له بهر (حسادهت) و (عناده) شیت بووین؛ نازانن ده لّین: "چی؟" ^(۱)

^۱ — ته واو بوو (تفسیری (سورة القلم) (قبیل المغرب) پۆژی شه موو دووی (شباط) ی رومی (۱۸) هی (محرم الحرام) ۱۳۶۰هـ / ۱۹۴۱ میلادی.

سورەتی (الحاقە)

(نوبە) ی (سورە) ی (الحاقە) ی؛ چ ناوی تەرم نەدیو؛ (مکی) یە - (بلا) خلاف - (وکذا عدد) ی (آیات) ی (۵۱) کە؛ (مناسبه) ی زۆر (ظاهره) لە گەڵ (سورەت) ی (سابق)

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

﴿الْحَاقَّةُ﴾ (قیامەت) (ساعات) (نازله) یە (شدیده) (ثابته) له (قیامەت) (اشیا) (تحقق) ئەکا چی؟ (اشتباہ)؟ (یوم یکشف عن ساق) ﴿مَا الْحَاقَّةُ﴾ چی؟ ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ﴾ چی بە ئوو ئەزانینی؟ (حاقە) چی؟ (امری) (هائله)؛ (درک) ناکرێ، (وهم) و (خیال) پێی ناگا؛ (عقل) تێی ناگا له (مقاله) یە کم دیو یە کێ له (علما) ی (حکمت) ئەلێ: "هەموو شت (انسان) ئەتوانی بە (دقەت) تەماشای کا بە (تانی) (تفصیلات) ی (تحقیق) بکا (الا) بومەلەرزە نەبێ؛ بو مەلەرزە (هائل) (انسان) ی (مشووش) ئەکا؛ مەیلەو گێژ نەبێ؛ (دەهشەت) ئەبگرێ؛ ناتوانی بە (دقەت) تێی (فکری) "ئەو جا بنۆرە (آیت) ی ئێرە چەند بە (موقعه)؛ پۆژی وا بە (زلزله) و (هول) غایەت و (إضطراب) چۆن (درک) ئەکری؟ ئەگەر (دەهشەت) نەبگرێوویی بلی: "جداً جمیل" ﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ﴾ (انسان) ئەکوێ بە (اهوال) و (شدائد)؛ (هول) ی (بعد هول) دی؛ (انّ) لێی ئەدرێ (حصیر) (مەیدان) ئەکری؛ وەکی ئەوانی (حاضر) ی (انکار) ی (قیامەت) ئەکەن؛ (أما حکما) ی (طبیعیەت) مەر چەند (قول) بە زیندی - بوونەو ناکەن؛ (اما اعتراف) بە (شدائد) و (اهوال) ی (ساعات) ی تێک چوونی (منظومه) ی (شمس) ئەکەن؛ لایان وە یە (اجرام) ی

(کائنات) (انحلال) ی (اجزای) ورده ورده ی له (فضا) دا بلأو ئه بیته وه؛
 (اما اعاده) ی (تشکل) ناکاته وه؛ له (مجله) ی (هلال) ی سنه ۱۹۴۱ جزئی
 هه فته م ئی شه شی (محرم سنه ۱۳۵۲) له لاپه پێ (۹۲۷) به (قلم) ی (نیقولا
 الحداد) (مقاله) یه (دائره) به (بدایه) ت ی (کون) ی (مادی) و (نهایه) ت ی
 ئه نووسن؛ قسه یه (عجیب) ی تیا یه (طبیعی) ئه وان به گوێره ی (قواعد) ی
 (طبیعی) خۆیان قسه ئه که ن؛ ئیمه ش به گوێره ی (قوه) ت و (قدره) ت و
 (علم) ی (کبریائی) ئه دوین.

ئه وانه (تکذیب) یان کرد پاداشی (تکذیب) یان چ بوو؟ ﴿فَأَمَّا ثَمُودُ
 فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ﴾ به (زلزله) یه به (صیحه) یه، (صاعقه) یه، (طاغی) و
 (باغی) (متجاوز) له (حد)؛ (أَمَّا) ئه وه ی له (ابن عباس) (نقل) ئه که ن (قوم) ی
 (ثمود) (سبب) به (طغیان) و (تجاوز) له (حد) یان به (هلاک) چوون؛ وایه
 (مداری) به (هلاک) چوون یان (طغیان) یان بوو (لکن) لیره زۆر (ملائمه) ی؛
 وه کی (زمخشری) ئه فه رموئ: "(مطابقه) ی له گه ل ﴿وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ
 صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ﴾ نیه؛ (هلاک) یان به بای سهر د و به (قوه) ت و هاره هار وه کی
 (بعض) ه ره شه بای زستانانی (کویه) و (سلیمانی)؛ بای (عاتی) (أَنَّهُ)
 (مستکبر) و (متجاوز) و (خاریج) له (طاعه) ت؛ له (قوه) ت خستن و خستنی
 بۆ که س - (غیری) خودا. (تصور) نه ده کرا؛ (انسان) له بای به (قوه) ت
 (تعجب) نه کا؛ (أَرْضُ) ه (هوا) یه (فضا) یه وه کی خۆی سامال؛ (حتی)
 هورپه ش نیه؛ له سهران؛ ئه و (هوا) یه، به چی و (تضییق) ئه کرئ؟ به
 (قوه) ت ه، ئه و (حرکه) ت ی (سریع) ی - (حقاً محیره)؛ و ئه بێ له و
 (شده) ت ه دا پاش ساتن پا ئه وه ستی؛ (کانه) ئه و (حرکه) ی نه کردیه
 ﴿سَخَّرَهَا﴾ خۆی (تعالی) ن ئه و (ریح) ه (عاتیه) ی (مسخر) و (مسلط) کرد
 ﴿عَلَيْهِمْ﴾ له سه ر (قوم) ی (عاد) ی؛ چه ند جوانه (تسخیر) ی (ریح) ی
 (عاتی) له (عتو) ی دا (مسخره) بۆ خوا؛ به سه روانی دا نارد ﴿سَبَّحَ لِيَالٍ

وَتَمَانِيَةَ أَيَّامٍ ﴿١﴾ حەوت شەوو هەشت پۆژ - کە پێی ئەلێن: " (برداالعجون) -
 سەرماي پیرزانی " چواری لە (شباط) چواری لە (مارت)؛ (صاحبی
 قاموس) ناویان ئەلێ: (سن) بە (صاد) ئ! (سنبر)، (ویر) (الامر)
 (الموتمر) (المعلل)؛ (مطفئ الجمر) (مکفی الضعن)؛ (أما) ئی (آخری) بە
 ئەو دادەنێ؛ (بنا) بەو، ناو ئەبێتە حەوت؛ (آما) ئەوانە (تاریخ) یان
 (مضبوط) نیە؛ خوا ئەزانی لەو (موسم) هەدا بوە لە (موسم) ئی دی؟!
 (قابل) ه لە چلەي هاوینی دا بووین؛ سالتی لە (چنارۆک) بووین؛ (اواخری
 تموز) یا (اوانل) ی (أغسطوس) دوو پۆژان (دنیا) تاریک بوو چیا ی
 (قەندیل) مان لێ بێز بوو بە هەور و تەم و تۆمان با یەکی ئەهات سارد و بە
 (قوت) کەم و بوە لە زستان و سارد و بە (قوت) بووین دوا بە
 (هوا) (صاف) بۆو؛ (قەندیل) دەر کەوت لە بەفری تازە کەوتوو سپی ئەکرا
 ئەو بایە بە سەریاندا هات ﴿حُسُومًا﴾ (متوالی) وەک داغی دوا ی داغ یا
 (قاطع) بڕندە (مزیل)؛ (شووم)؛ بەلێ (شووم) ی (اوقات) بە (اعتباری
 شووم) ی ئەو شتە یەکی تیای (واقع) ئەبێ؛ (شنامەت) و (نحوسەت) و
 (سعادەت) بۆ (ایام) - (بألذات) نیە پۆژیکە بۆ (قوم) ئ (غایەت) بە
 (سعادەت) دی؛ بۆ (قوم) ی (غایەت) بە (نحوسەت)؛ (عصر) یکە - (مع
 الأسف) - (دەر) یکە بۆ (عالم) ی (اسلامیەت) بە (نحوسەت) ئەپوا ﴿فَتَرَى﴾
 ئەگەر (حاضر) بای ئەتدیت؛ یاخود (ایها الرائي) ﴿الْقَوْمَ فِيهَا﴾ لەو (ایام) و
 (لیلی) یەدا ﴿صَرَغَى﴾ کە لاکیان کەوتبوو سەر (أرض) ی ناوێک دەرانی
 ﴿كَأَنَّهُمْ أُعْجَازٌ﴾ (أصول) ی ﴿تَخْلُ خَاوِيَةً﴾ کلۆر بەو (عذاب) ه (مستأصل)
 بوون بپانەوہ ﴿فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِّنْ بَاقِيَةٍ؟﴾ ئاداریان لەسەر پاداری ئەما؛
 (خلاص) بوون کەسیان لێنە (خەلەص) آ ﴿وَجَاءَ فِرْعَوْنُ﴾ (متبادر)
 (فرعون) ی (موسی) یە ﴿وَمَنْ قَبْلَهُ﴾ لە (امم) ی (بائندە) ﴿وَالْمُؤْتَفِكَاتُ﴾
 (قری) ی (قوم) ی (لوط) ﴿بِالْخَاطِئَةِ﴾ بە (خطیات) و گوناھان ﴿فَعَصَوْا﴾

هەر (قوم) ه ﴿رَسُولَ رَبِّهِمْ﴾ (رسول)ی خۆیان که خوا نارد بووینە سەریان
 ﴿فَأَخَذَهُمْ﴾ خوا ﴿أَخَذَهُ رَبِّيَّةَ﴾ (زێدە) بە (شەدەت) ﴿إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءُ﴾
 ئاوی (طوفان) ﴿حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ﴾ (آبا)ی ئێو؛ دیارە ئەگەر ئەوان
 (حفظ) نەبان ئێمەش نەدەبووین؛ که وابێ (حمل)ی وان (حمل)ی ئێمەیه
 ﴿لَنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً﴾ (اعتبار) پوو لە (صناعیم) کەن دوا (خیالات) و
 (اوھام) نەکەون (فلان ذات) بە سەر (بحر) یدای پۆی؛ (بحر)ی ئاوی
 (کرامەت)؛ بە ئێ (کرامەت) (حق) ه کەسێ (انکاری) کا (کافر) ئەبێ فەری؛
 بە شەقاوی چوو (شام) (مع الأسف) (ایمان)ی (مزخرف) و بێ (ثمر)
 ﴿وَتَعْيَهَا﴾ (حفظ)ی کا ﴿أُذُنٌ وَأَعْيَةٌ﴾ که لە (شان)ی دابێ (حفظ) کردن؛
 (لکن مع الأسف) (على الوجه المطلوب) (حفظ) یان نەکرد، کردیانە
 (حکایەت)؛ ئەگەر (حفظ) یان کردبا دەببینە (صاحب)ی (أسطول)؛ چ
 نیە؛ ئەوانە (اسباب)ی (عادی)ن؛ (فلان) و بوو (فلان) و چوو؛ هیچ؛ بە ئێ
 (حضرەتی علی) بە (دعا)ی پێغەمبەری هەرچی بیستبای لە بیری
 نەدەچوو؛ (آمنّا) (لکن) ئێمە (علم)ی (صنعی) مان ئەوێ؛ (شرط) و بوو
 (اهل)ی (عرفان) مۆش و گۆشیان هەبا (وقایع) یان لە (فکر) نەکردبا؛
 (سعی) یان کردبا یە بۆ تووش نەبوون؛ گەر تووش بوون بە سەر کەون.

(احوال)ی ئەوانە (انکاری) (قیامەت) یان ئەکرد وە چیان بە سەر
 هات؛ (مجملاً) زاناندرا؛ ئێو ش بەر (حذر) بن، ئەوجا گوی پەرگەرە لە
 (نغمە)ی (قارعه) ﴿إِذَا تُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ﴾ فوو کرایە (صور) بە
 (دفعە)ی؛ یەک (نەفخ) ه (کافی) یە بۆ (تخریب)ی (عالم) ﴿وَحَمَلَتِ الْأَرْضُ
 وَالْجِبَالُ﴾ چیاو (أرض) لە بار یەک هاتنەدەر؛ لە (حِيز)ی خۆیان جودا
 کرانەو ﴿فَدُكَّتَا﴾ (أرض) و (جبال) پێکدادران ﴿دُكَّةً وَاحِدَةً﴾ بە یەک لێدان
 تیک و پێک دەبن؛ (اجزا) یان بلأو ئەبێتەو؛ (ایمان) م هەیه بە (علم) و
 (قدرەت)ی خوا؛ وە (تصدیق)ی (خبری) ئەکەم بە (وئوق)؛ (لکن) ئەو

(امراو) (قدرەت) ه نادهمه (غەیری) ئەو؛ ناتوانم بڵیم: "(دجال)، (امرا) ئەکاتە چیا یان لە جێی خۆیان هەڵ ئەکەندرێن، گرم گرم پێک داده دەن؛ وەک بەران شەپە قوچی ئەکەن؛ من بۆیەم (ایمان) بە (سەت)ی (قدرەت)ی خۆی نەهێناوه، تا ئەو (نوع) ه (قدرەت) و (قووت) ه؛ (امرا) (تکوینی) بۆ (دجال) یا (ابلیس) (اثبات) کەم؛ وە پێی (مەترەف) بۆ (تَفْتُت) ی (اجرام) (تصادم) ی (کرات) (طبیعیون) یش (اعتراف) ی پێ ئەکەن؛ لە (تاریخ) ی (۲۵) ئەستێرە بە کلکی کلک زۆر درێژ لە لای (شرق) پەیا بوو؛ (بعض) ئی لە (حکما) وایان (حساب) ئەکرد کە (مصادمه) لە گەڵ (أرض) ی ئەکا کلکی لە (أرض) ی ئەدا تارو ماری ئەکا؛ (عالم) ترسا دوایە چابوو لێکیان لادا؛ لە (جزائر) ی (غرب) (نوعاً ما) (إصابة) ی (جزیره) یەکی کرد- (لە الحمد) ئاسیبت و نەبوو؛ بەلێ گەلێ لە (علما) ی گەورە؛ (نافذ الكلمة) (امرا) ی (تکوینی) کە (شان) ئی لە (شؤون) ی خواپە ئەی دەنە (فلان) (فلان)؛ (یا للأسف) (ملیون) ئی (دجال) لە (ملک) و (انس) و (جن) پوو کە نە چیا بە (لفظ) بڵین: "هەستە؛ بە گۆ ئەو چیا بەدا بچۆ" گۆئی یان ناداتی (مرحبا) شیان لێ ناکا (سبحان الله) تا مێشک (عقل) ی (خفیف) تریبێ (واهمات) و (خرافات) ی بە (قووت) تر ئەبێ ﴿فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۖ وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ﴾ لێک بۆوه (اجرام) ی لە باریەک هاتە دەر؛ (کرات) ی کەوتنە (إضطراب) ﴿فَهِی﴾ (سما) ﴿يَوْمَئِذٍ وَاهِیة﴾ سستە، بێ (قووت) ه، (جاذبه) و (دافعه) ی نەماوه، یا زۆر کەم بوو؛ بۆیە (تصادم) ئەکەن پارچە پارچە ئەبن ﴿وَالْمَلَكُ﴾ (بعد الإحياء) ﴿عَلَى أَرْجَائِهَا﴾ لە سەر (أطراف) ی عەردی؛ (اکثر) ی (مفسرین) بۆ (سما) ی ئەبەنەوه؛ (اما) (محتاج) ی (تکلفات) ن وایزانم بۆیە (بیضاوی) (على سبيل الترجي) ئەفەرمووی: "(تمثيل) ی (خراب) بوونی ئاسمان ئەکا بە (خراب) بوونی (بنیان) و وهستانی (اهل) ی لە سەر (إطراف) و (حواله) ی" (لکن) (سیدی

آلوسی) به (تمثیل) (راضی) نیه؛ (تمثیل) دوور نیه؛ (حتی ممکن) (نفخ) یش (نوعاً ما) (تمثیل) بئ ﴿وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ﴾ (ابن کثیر) و نه گه یه نئ (عرش) دووبئ یه کئ گه وره یه کئ گچکه ﴿فَوْقَهُمْ﴾ له سه ر لای ژوو پووی (ملائکەت) آن یا (اهل) ی (محشر) ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ نه وی پۆژی ﴿ثَمَانِيَةَ﴾ هه شت (ملائکە)؛ گۆی یا له (دنیا) یه چواره، له پۆژی (قیامەت) (حمله) (تضعیف) نه کرئین؛ زینهار (ملائکەت) آن به (صورهت) ی (حیوانات) (تمثیل) نه که ی نۆریه کئوی چ (قیمەت) ی هه یه، (حمله) ی (عرش) ی خوا له سه ر (صورهت) ی بن؛ نه و (اخبارات) ی (نقل) ی نه کەن له (محک) ی (نقد) دەر ناچن؛ (ملائکە)؛ بۆ له سه ر (صورهت) ی گاجوت؟ بۆ نه و (کائنات) ه له سه ر گا جووت؟ (احتمال) ی هه یه بلّین: "نه ویش (ملائکە) یه" (حقیقه) نه و (اخبارات) ه (اسرائیلیات) ن؛ وه کی (سید) نه فه موئ: "(اعتبار) یان پئ نا کرئ" به (ذکر) ی گاجووتی (رباعی) (خیام) م هاته وه یاد.

گاویست به آسمان نامهش په روین

وان گاهئ دیکەر نهوفته دەر زۆری زه مین

چه شمی خیردهت گوشایی چون اهلی یقین

زۆرو زویه ری دووگاه، مشتئ خه ربین

(پێرو) نه لّین: "سه ری (ثور) ه" که (برج) یکه له دواتره (برج) آن (محقق) (مداخله) ی (حیوان) په رستان له و (اخبارات) ه هه یه؛ نه گەر (مراد) (عرش) ی (أعظم) ه؛ (أرض) چهند هه زار هه نده (مليون) ه گه وره تریئ جئ ی (عرش) ی له سه ر نابیته وه؛ هه موو بشر له اولی نشاتی تا إنقراضی علی قول هه موو (حیوانات)؛ له سه ر (أرض) ی کۆ نه بنه وه (اجنه) به و زۆریه له (دهور) یان؛ (سکان) ی (سموات) (على الترتیب) هه لده پزینه سه ر عه ردی؛ (جهنم) و به هشت و ته رازوو، به و (عظمت) ه؛ (عرش) ی (کبریائی) (البته)

(اتباعی) (مصحفی) (امام)؛ (ابن المنیر) له (زمخشری) ئه و قسه (قبول) ناکا وه وا ئه‌گه‌یه‌نی؛ (شیخ) ی (ابن حاجب) یش له‌سه‌ر ئه و (قول) ه بووین؛ (علی کل حال) نه‌گه‌ر ئه و (ذوات) ه؛ (لایان) وا با (قرائت) ی (ها) له (وقت) ی (وصل) به (تواتر) (ثابت) بوه؛ ئه و قسه‌یان نه‌ده‌فه‌رموو ﴿إِنِّي ظَنَنْتُ﴾ (مراد) (علم) ه؛ ئه‌مزانى نه‌گه‌ر (ظن) له‌سه‌ر (معنا) ی (ظاهری) بی، (بعض) ی (توجیهات) یان بۆ کردیه؛ ده‌مزانى ﴿أَنْتَى مُلَاقٍ حِسَابِيَّةٍ﴾ تووشی (حساب) ی خۆم ئه‌بم لیم نه‌تۆژنه‌وه؛ بۆ (انسان) ی تی‌گه‌یشته‌و (ظن) (کافی) یه بۆ (حفظ) ی خۆی له (امور) ی ناشایسته؛ (إحتیاط) (سوق) ی نه‌کا بۆ چاکه؛ (منع) ی نه‌کا له (خراب) ه؛ ئی (هوا) وه‌وه‌س (تعقیب) کا (علم) یش نای گێڕێته‌وه؛ (عقل) یش (مقابل) ی سست ئه‌بین به‌لکوو دواى نه‌که‌وی؛ (قبائح) ی بۆ (تحسین) نه‌کا ﴿فَهُوَ﴾ ئه و (ذات) ه (عالی) یه ﴿فِي عَيْشَةٍ رَّاضِيَةٍ﴾ (عیش) ی خوش (صاحب) ی پی (راضی) یه (ممنون) و (متشکر) ه؛ (آه) (عیش) ه که (راضی) یه؛ ئه‌وه پی ئه‌لین: "(اسناد) ی (مجازی)" ﴿فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ﴾ بلند به‌گویره‌ی (علوی) (همه‌ت) ی خۆی؛ (علو) به (اعتبار) ی خوشی یه (انسان) له (جنان) ی (عالی) دابین - (یعنی) به (منظر) ه - خوشتره، له (جنان) ی بێ (منظر) ه؛ وه‌کی باغاتى (شه‌قلوه)؛ (طبیعی) نه‌وه‌ی له (جنه‌ت) دابین؛ له (قصور) ی (جنه‌ت) دا ده‌بین ﴿قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ﴾ (ثمره) ی نیزیکه به‌بی (تکلف) ی نه‌ی گاتن نه‌ی چنی؛ ئه و (زه‌حمه‌ت) ی ئیمه بۆ میوه‌ی سه‌ردار و میوه‌ی داری به‌رز؛ وه (عرب) بۆ خورما نه‌ی بینین، له‌وئ نیه ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا﴾ بخۆن و بخۆنه‌وه؛ دیاره (جنان) ی وا بێ (امر) نابین ﴿فَنِيئًا﴾ توشی گیانتان بێ ﴿بِمَا أَسْلَفْتُمْ﴾ (اعمال) ی (صالحه) ﴿فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ﴾ پابردوو له (دار) ی (دنیا) به‌پۆژوو بوونیش یه‌کیکه له (اعمال) ی (صالحه)؛ (تخصیص) ی (آیه‌ت) به (صیام) نیه، خواو (قرآن) زۆر (اهتمام) به

(اعمال) ی (صالحہ) نہ کہن؛ بۆ (مؤمن) مایہی (سعادت) ہ، (موجب) ی (دخول) ی (جنہ) ہ؛ (باعث) ی (رفع) ی (درجات) ہ؛ کہ چی (بعض) ی (احادیث) (نقل) نہ کہن؛ (آنہ عمل) چ (قیمت) ی نہ؛ نہ گہر لہ (حقہ) دا (رسول) ی (کبریاء) (حدیث) ی وای فہرمووین لہ (مقام) ی بویہ (منع) ی (غرور) کا بہ (اعمال) ی (صالحہ)؛ نہ وہندہی چاکہ بکا، (اعتماد) ہر لہ سہر (لطف) ی خوی بئ (لاشک) (قاعدہ) ی (تکلیف) و (عقل) (قاطع) ن بہ (مکافات) و (مجازات)؛ وہ لہ (حقیقت) ی (حال) یشدا؛ (ایمان) ی بئ (عمل) ی (صالح) (فلس) ی نائین؛ کہ وای کہ سئ (ایمان) ی بہ خودا وہ ندی بئ (شریک) بئ وہ بزانی (رسول) ی بہ (حق) وہ پؤژی (جزا) مہیہ - (مع هذا) - پؤچی لہ گوناہان فہرموودہی خواو و (رسول) ی بہ جئ نہ یہن؛ وہ کوو نہ وہیہ چاوی ساغ چ نہ یین؛ بلیم: "چی؟" نہ گہر (ایمان)، (ایمان) بئ (صاحب) ی بؤچاکہ (سوق) نہ کا؛ لہ بہدی نہ یگنر پتہ وہ ﴿وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ﴾ (مقابل) ی (یمین) نہوی چہ پی بئ بہ دەستی چہ پہ (کتاب) ی (اعمال) ی وہ نہ گری ﴿فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي﴾ نہی (قوم) خوزیا ﴿لَمْ أُوتِ كِتَابِي﴾ نہ مدرابایہ ﴿وَلَمْ أَدْرِ﴾ نہ مزانیبا ﴿مَا حِسَابِي﴾ چہ؟ نہ گہر بئ (حیا) نہ بووی (ممکن) ہ لہ پوی (حیا) و شہرموہ نہ و ہاوارہ بکا؛ وہکی (خیام) نہ لئ:

با نفس مہمیشہ دہر نہ بہردہم چوگونہم؟

وہز کہردہی خویشتن بہدہر دہم چو کو نہم؟

گیرہم کی مہرا فرو گوزاری بہ کہرہم

زہن شہرم کی دیدہی چ کہردہم چو کو نہم؟

(لکن فاسق) ی (خلیع) لہ (عذاب) ی (جسمانی) نہ ترسن؛ نہ و (حسیات) ہی نہیہ (روح) ی (متاثر) بئ ﴿يَا لَيْتَهَا﴾ (ابن کثیر) و (ضحاك) نہ لئ: "(مراد) (موت) ہ" (وکذا) (محمد بن کعب) و (ربیع) و (سدي) وَا نہ لئ:

"ئەگەر چی (موتە) (ذکر) نە کرایە؛ وەکی (امام) و (سید) ئە فەرموون؛ لە (سیاق) ئە فامریتە وە خۆزی یا مردنی (دوینا) م ﴿كَانَتْ الْقَاضِيَةَ﴾ کاری بپریمایە وە زیندی نە بووماوە؛ یا وەکی (قتادە) ئە فەرموئ؛ (حالا) مردبا بپرماوە؛ وە (ممکن) ئە و کەسە بئێ: "خۆزی زینوو نە باماوە؛ خۆزی (حالا) مردوویام؛ بە (سینات) ی خۆم نە زانیباوە" (کراراً؛ مراراً) وا بئێ؛ لە (دنیا) یە (حیات) ی ئە وەندە لا خۆش مردنی ئە وەندە لا ناخۆش؛ ئیستە ئارەزووی ئەکا؛ دیارە (موت) سەد (فضل) ی بە سەر (حیات) ی (دائم العذاب) دا هەیه ﴿مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِي﴾ چ (فائەدە) ی نە دامی، بە کارم نە هات؛ لە (دنیا) یە پێی (مغرو) بووم؛ ئەم ووت: "ئەگەر (یوم) ی (حساب) هەبێ لە ویش وەکی (دنیا) دە و لە مەند ئەبم ﴿هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِي﴾ (قوت) و (قدرەت) و (اولاد) و (عشرەت) فەوتا (ممکن) ئە بئێ: "(سلطان) (معنا) ی بە گوێرە ی (قائل) هەکان ئە گوێی؛ ئەوانە ی بە پشت و (قوت) و (عظمت) بووین بەو (معنا) یە ئەلێن؛ ئەو ی بە (نوعاً ما) (دلیل) و مەلیل خۆی بەرە لا کردیە (ایمان) ی بە (رسول) نە یە نایە؛ وەکی (مسیحی) یەکانی (اعتماد) یان دایتە سەر (مسئله) ی (فدیە) بۆ وان (حجة) و (برهان) دە رکەوت ئەو ی لایان وابوو (دلیل) ه؛ (دلیل) نیە؛ (نظر) بە (عوام) ئەوانە ی (قوت) ی (بدن) یان بوە توانیەتیان چاکە بکەن نە یان کردیە، (قوت) ی خۆیان (آلات) یان لە (منهيات) (صرف) کردیە، (مراد): (قوت) و (صحة) و (تمکن) بێ" ئەوانە ی لە (دنیا) (قوت) و (قدرەت) ی خۆیان (مغرو) ئەبم قسە ی نالایەق ئەکەن خوا زوو پێیان ئەنوێنێ؛ آنزێادە (ملوک) آن لە خشتە ئەبەن (شعراء)؛ سەیری ئەو (هذیان) ه (ما شئت لا ماشائت الأقدار فاحکم فانت الواحد القهار) مائی کۆر بۆو (ناپلیون)؛ ئە ی ووت: "ئەگەر ئاسمان بە سەر عەردیدا بکەوێ بە سونگی رای ئەگرم" (آخری) چی بە سەر هات. یەکی (قصیدە) یە لە (مدح) ی (عضدالدوله) دادەنی؛ یەکی لە (ابیات) ی:

(عضد الدوله وابن ركنها ملك الأملاك غلاب القدر)

(زمخشری) ئەفەرمووی: "پاش ئەو (مدح)ە، (فلاح)ی نەبوو شیت بوو؛ قسە ی پێ نەدەکرا (الآ)بەو (آیەت)ە نەبێ!" (افلاطون) (حظ)ی لەگەڵ (شاعر) آن نایە؛ بابم فەرمووی: "لە (حاجی ملا بکرآغا)یان پرسێ: کوو تێدەگەیی لە (احمد پاشا)ی؟" فەرمووی: "پاشای (دەولەتی عثمانی)بە (مال)ی خۆی دەنازی؛ (فکری) پەنجەبازی لەگەڵ (ئاوروپا)ی هەیە؛ بەو لوپچە (عەسکری)چۆن (انسان)وا (مغور)نەبێ؟" زۆر نەچوو هەلات، چوو (عروسیات)؛ دوایە بە واسطە ی روس دخالە تی درایە چوو ئەستەنبۆل (حکومەتی بابان) (منقرض)بوو" ﴿خُذُوهُ﴾ خوا ئەفەرمووی: "بیگرن" ﴿تَقْلُوهُ﴾ توندی ببەستن بە زنجیر؛ لە (سلاطین)و (أساطین)و (ائە)ی (کفر) ئەو شیتەو. ﴿ثُمَّ الْجَحِيمِ صَلُّوهُ﴾ هەر هەڵدەنە بنە بنی ناگری بەتاو ئەگەر لە (دنیا)یە (خسف)نەبوو لە (قیامەت) (خسف)نەبێ؛ بە ناگر ئەلقوم ئەکرێ ﴿ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ﴾ لە زنجیری ﴿ذَرَعَهَا﴾ (مقداری) پێوانی ﴿سَبْعُونَ ذِرَاعًا﴾ هەفتا گەزە یاخود (ذراع)ی (آدە می) (بعض)ی زۆر (مبالغە)یان کردیە لە گەورەیی ئەستووری؛ (حلقات)ی و درێژی و (ایجاب) ئەکا ئەو ی ئەو زنجیرە ی ئەواوێژیتێ گەلێ گەورە و زەلام بێ لە ئەندازەیی (تخلخل) ئەچیتە دەر (کعب الأحبار) ئەلێ (کل)ی (حلقە)کی بە (قدر) هەموو ئاسنی (دنیا)یە (ممکن)ە بێ: ئەو زنجیرە لە ئاسنی ئاسمانی سێیەم دروست کرێن و بزائەم لەبەر (ادعا)ی (کبر)و (عظمت) زنجیری واگەورەیان تێ ئەپێچرێ. ئەوئ سالتی (کۆیە) بۆمبەر دومان کرا گوئیا (بومبا)یەکان گەورە نەبوون پاشی چەندێ (سلیمانی) ناگریاران کرا بۆمبای زەلامیان فرێ ئەدایە یەکی لە (انگلین) آن ئەی گوت: بە گوێرە ی (عظمت)ی (حکم) دارانی ابن (قنبله)ی گەورە ی پێدایرێ ﴿فَاسْلُكُوهُ﴾ بیان هاوینە ناو ئەو زنجیرە؛ نە زنجیر باوینە ناویان، لێرە (قلب)ی (آیە)بۆ؟ (وجە)ی دوور لە (آداب)ی (قرآن)و (نزاكەت)ی (اهل)ی (قلب)پێی (راضی)ی نابێ

﴿إِنَّهُ﴾ ئەو کەسە لەبەر (کبر) و (ادعا)ی (عظمت) (حتى) (بعض)ی (ادعا)ی (الوہیت) یان ئەکرد ﴿كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ﴾ (اعتراف)ی بە (عبودیت) و (مخلوق)ی خۆی نەدەکرد، بۆ خودایە گەورەیی (فوق الكل) ﴿وَلَا يَخُضُّ﴾ (ترغیب)ی نەئەدا ﴿عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ﴾ (یعنی) (رەغبت)ی نەبوو لەسەر (إطعام)ی بێ-ئەواو بێ-دەسە-لاتان؛ (فکیف حال)ی ئەوانە ی پێشت لە (مسکین) آن ئەکە-نەو؟ بە (انواع)ی (تحقیر) (تحقیر) یان ئەکەن بۆ تالان کردن هەزار شەقیان تێ-هەل ئەدەن؛ (زمخشری) ئەفەرموو: (ابوالدرداء) ﴿﴾ (ترغیب)ی خێزانی خۆی ئەکرد لەسەر زۆر کردنی مەرگە لەبەر (مسکین) آن ئەفەرموو: نیوەی زنجیرمان فری دایە بە (ایمان) ئەدی نیوە-کە ی دیش فری نەدەین؟ ئافەری (پەحمەتی خودای لێ-بێ). (دقەت) کەن (آیت) چ (ترغیب)ەکی تیایە بۆ (خدمەت)ی (مساکن) (لکن) کئی ئەی-ببە؟ ﴿فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ﴾ پۆژی (جزا)و (غل) و زنجیر کردن یان یا کردنی ﴿هَاهُنَا﴾ لەویندەری ﴿حَمِيمٍ﴾ دوستی گەرە (محبت) (حمایەت)ی بکات ﴿وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسْلَيْنِ﴾ چلکاو و خووناوی کە لە برین شوشتنن (جریان) ئەکا (سید) ئەلێ: ئەو (قول)ی (لغوی) یانە (لکن) لە (قاموس) دا نیە ئەو (طعام)ە پەنگە (مقابل)ی (مواد)ی (کۆلە)یی (دنیا) بێ-ئەو (طعام)ی (مسکین)ی (مستحق) نەدا لە (قیامەت) ئەو (نوع)ە (طعام)ە ئەخوا ﴿لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطُؤُونَ﴾ دیارە شتی وایە بو خڕی ئەبێ (نوعاً ما) خەست بێ ئەوانە (خطا) باز نەبن ئەو ناخۆن ئەو (خطا)ە (مقابل)ی (عمد) نیە (مقابل)ی (صواب)ە، دیارە (مراد)ی (طاغی)یەکانە (فسق)ە (مؤمن) نیە (ذاتاً) لە (تقسیمات)ی (مکی) (باسی) (فاسق) و (منافق) آن نیە (اوائیل)ی (رسالەت) (حصر) بوو لە (مؤمن)ی (تام) و (کافر)ی (حر). (کتاب)ی (اعمال) (ظاهر) و (یه بۆ هەموو (امەت) آن بێی ئەو (صاحب)ی (کتاب) و (حامی) (کتاب) و (ناشر)ی (کتاب)ی خودایی (کتاب)ی (اعمال)ی نیە بێ (سیئات) (حسنات)ی بە (ملائکە) نانوسری (خاصة) کە

(آثاری (دوام) کا ﴿فَلَا أَقْسَمُ بِمَا تُبْصِرُونَ﴾ (عالمی (شهادە) و (غەیب)؛
 (دنیا) و (آخرەت) ﴿وَإِنَّهُ﴾ (قرآن) ﴿لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ﴾ (قولی (رسول)
 (قولی (مرسل) ه خودسەرانه هیچ نافەرمووی (معنا) ی وه نیه (قرآن)
 (عبارەت) ی خۆیەتی ﴿وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ﴾ (بیدی) یه نه (قرآن) (شعره)
 نه پیغەمبەر (شاعره) (حق) و (حقیقەت) ئەفەرموون؛ (قرآن) هەمووی
 (علم) ه (نظری) (فی الأکوان) ه، پیغەمبەر بو (هدایەت) و (حسن) ی
 (معامله) بی (طمع) بی هەلخەلەتاندن هەر شتە (حق) ی خۆی ئەداتی قلیلا
 ما تۆمنون (تصدیق) ی کەم به نه بوونی حسابە انسان له (ترکیبات) ی
 نحوی و (اختلاف) ی (نحات) آن سەغەت ئەبێ ﴿وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ﴾ (کلام) ی
 (کاھنان) نۆر سەیرە لەگەڵ (قرآن) چ (مناسبه) ی نیه (علاوۃ) ئەوان پێی
 قسە ئەکەن نیشان نادەن ﴿قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾ سەر سەریانە (سعی) یانە قسە
 ئەکەن نهختی (تامل) بکەن ناتوانن وابڵێن؛ (أما) بو (دعا) یه ی خۆیان ئەوی
 دیتە سەر زاریان ئەی لێن؛ وه (تاثیر) یش ئەکا و ﴿تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَلَوْ
 تَقُولَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ﴾ به (افترا) به نێمە ی کردبا (قول) هکی (نسبەت)
 به نێمە دابا به (ادعا) یه بی (أصل) ﴿لَاخِذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ﴾ دەستی پاستمان
 ئەگرت ﴿ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ﴾ (وتین) دەمارێکە به دلەوه (بناط
 القلب) (حبل الوريد) ی پێ ئەلێن ئەگەر (قطع) بکری (صاحب) ی نازیە
 (یعنی) لێی (قبول) ناکەین ئەو (حال) ه ی (رسول) ی خوای تیا بوو
 (موفق) بوونی (شاهد) ه لەسەر (صدق) ی ﴿فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ﴾ کەس نیه
 لەئێوه ﴿عَنْهُ﴾ لهو (فعل) ه ﴿حَاجِزِينَ﴾ (مانع) بن چتان پێ ناکری ناتوانن
 (خلاص) ی کەن نهکە ی (مداھنە) بکە ی ﴿وَإِنَّهُ﴾ (قرآن) ﴿لَتَذَكَّرَةٌ لِلْمُتَّقِينَ﴾
 ئەوه ی خۆی بپاریزی وه (تابع) ی (هوا) نه بی ﴿وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ﴾
 (حتی) بهو (آیات) ه ئەو نابیتە (مانع) بو نارینی (قرآن) ئەوه ی (تکذیب) ی
 بکا خۆی (ضرر) ئەکا ﴿وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ کە (عز) و (غلبه) ی
 (مؤمن) آنیان دیت یا (ثواب) یان (مشاهدە) کرد ﴿وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ﴾ دەلێن:

(مراتبی (یقین) سۆنیه؛ (علم یقین)، (عین یقین)، (حق یقین) ئەلّین: (مثلاً) به (تواتر) (علم) ت به (بغدا) ههیه که دیتت، (قوهت) ی (یقین) ت (زێده) ه ئەکا که چووێه ناوی به تهواوی شارهزای بووی دهها به (قوهت) نهی **﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ﴾** (رغم أنف الكافرين العظيم) (دوام) که له سهه (تقدیس) و (تنزیه) ی (کبریائی) (هو الله لا إله هو الملك القدوس السلام المؤمن المهيمن العزيز الجبار المتكبر سبحان الله عما يشركون) (تقدیس) ی ناو (تقدیس) ی (معنا) یه تی (سبحان ربك رب العزة) (عما یصفون وسلام علی المرسلین والحمد لله رب العالمین).^(١)

— (تفسیری) (سورە) ی (الحاقة) تهواو بوو گەرچی (ممكنه) (علوم) ی (اولین) و (آخرین) بگهیه (تفسیری) (آیه) ی (ما تبصرون و ما لا تبصرون) له پاش نوێژی نیوه پۆ بۆژی دووشه موو چواری مانگی شوباتی رۆژی (٢٠) ی (محرم الحرام) (١٣٦٠-١٩٤١).

سورەتی (المعارج)

(نوبەت) ى (تەفسیر) ى (المعارج) ه؛ (مکی) یه، یه کی ئەلئ "بالاتفاق" یه کئ ئەلئ: (الا آیەت) ى (والذین فی اموالهم حق معلوم) لام وایه له بهر (زکات) وا ئەفەرموئ؛ (عدد) ى (آیات) ى (۴۴)(۴۲)(۴۳) وه (مناسبه) ى نۆد (ظاهره) له گەل (سابق) وایزانم له بهر (ظهور) ى (امام) قسە ى لئ نه کردیه (سیدی آلووسی) ئەفەرموئ: وه کی (تتمه) ى (سوره) ى (الحاقه) یه وایه

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ﴾ چونکی به بئ (تعدا) ى کردیه ئەفەرموئ: به (معنا) (دوعایه) (یعنی) (طلب) ى (عذاب) ى (واقع) ئەکەن (زمخشری) ئەفەرموئ (تضمین) ه هەرچی هیه به (معنا) (سؤال) لئ کردن نیه؛ ئەو به (عن) (تعدیه) ئەکا (یسألونک عن الجبال، عن الروح، عن الیتامی، عن الساعة، عن ذی القرنین) (دوعا) یان ئەکرد: ئەگەر ئەو (دین) ه (حق) ه (عذاب) ماندا، (عذاب) ه که (کائن) ه ﴿لِّلْكَافِرِينَ﴾ یا له بهر (کافر) آن که له بهر (کافر) آن ئەبئ؛ (ممکن) ه بلیئین بۆ (خاطر) ى وان (واقع) ئەبئ چونکی ئاره زوویانه روویان به سەردابئ ﴿لَئِيسَ لَهُ دَافِعٌ مِّنَ اللَّهِ﴾ له (طرف) خوا ى (دافع) ئەبئ (دفع) ى (قابل) نیه خوداوه ندئ ﴿ذِی الْمَعَارِجِ﴾ (درجات)؛ پایه له سەریایه ئەپۆا بۆ (جهت) ى (علو) گەر (خط) ئەکە ى (ساحه) ى (سعت) ى (درجات) ى (کبریائی) ت بۆ (تمثیل) کەین ﴿تَخْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ﴾ (جبریل) ى (امین) ى (قوی) که (حرکه) ى له حەرەکە ى (نود) (سریع) تره

﴿فِي يَوْمٍ﴾ له (مده) یه ﴿كَانَ مَقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ﴾ بهو (حرکه) ی (سریعه) (حرکه) بۆ (جهت) ی (علوی) بکه ن نهجابه (۵۰) هزار سال (قطع) ی نه که ن (ممکن) ه بلّین: (۵۰) ملیون (سنه) به (حرکه) ی (نوره) (بیضاوی) و (ابوالسعود) (اختیار) ی (تمثیل) یان کردیه ئیمهش له (حکم) ی (قاضی) و (مفتی) (دیاری روم) ده رناچین (حقیقه) نه مه خۆیه تی نهو (حساب) ی کردوویانه (حساب الفراهه) (موافق) نیه که ی (ثخن) ی (ارض) ی پینچ سه د سال ریی بوه؟ (حتی) به (حرکه) ی حوشتی (انسان) ی (حاضری) به (مده) یه که م دوری ارضی نه ده ن بعضی ئه لّین: نهو مقداره مده ی (دوام) ی (موجودات) ه (یعنی) له (بدا) ی (خلق) تا (انقراض) ی (دنیا) نه وه نده سا له یه خوا خۆی نه زانی (بعض) ی (علما) ی (بایۆلۆجی) (عومری) (ارض) ی به (ده) ملیون سال داده نین (عقل) ی نهو (وقت) ی نه وه نده ی برپوه (بنا) به (تحقیق) ی (علما) ی (جدید) (ساحه) ی (ملک) ی خوی نایه ته (تقریر)؛ (معانه) ئیمه (درجات) ی (معنوی) مان (مقصود) ه خودا وه ندی وا (عظیم الشان) (مالک الملک) چه په کی به (هذیان) ی وان که وتوه؟ بمینین (ضرری) ی چه؟ بفه وتین بۆ خوا چه؟ ﴿فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا﴾ تا لۆکه ی مه که (صبر) که (وه عده) ی خوا (لاشک) دیته جی ﴿إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ﴾ (عذاب) ه که ﴿بَعِيدًا﴾ دوری نه زانن دور له (امکان) (یعنی) لایان (محال) ه ﴿وَنَرَاهُ قَرِيبًا﴾ له (وقوع) (ممکن) ی زۆر (قریب الوقوع) ه (لا شک کل آت قریب) ﴿يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ﴾ وه کی (خلط) ی زهیتی وه کی به فیری تاواوه، (کرات) ی (متجمدة) (شده ت) ی (حراره ت) ی (عه وده) نه کاته وه وه کی نه بنه (مایع) ی (ناری) ﴿وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ﴾ وه کی لۆکه ی (خفیف) ئه لّین: که (جاذبه) نه ما چیاو لۆکه وه کی به ک نه بن (بنا) له (اقوال) ی (علما) ی (جدیده) (تفسیری) نهو (آیات) ه زۆر جوان دی وه (ده هشته) نه دا (عالم) (متحیر) نه کا له (علم) ی (صاحب) ی (وحی) بهو (امور) ه نه مرق (سه رامه د) آتی (حکمه ت) (کشف) ی نه که ن (اجرام) ی

(ثقیل) و (صلب) (واهی) و بێ ھێز ئەبن ﴿وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا﴾ دۆست لە دۆستی ناپرسی؛ خزمی نێزیک و بە (شفقەت) ھەوالی یەک ناپرسن ھە مووی مەدھۆشن لە خۆیان ئەترسن ﴿يَبْصُرُونَهُمْ﴾ ئەیان بینن لێ نەپرسیانیان لەبەر نەدیتن نیە (رای العین بمرأ منهم و سمع) (لکن) لەبەر (شدەت) ی (ھول) (مشغول) ن (عقل) ی (واعی) یان نەماوہ ﴿يَوَدُّ الْمُجْرِمُ﴾ چ جاییە لە دۆست و خزم پیرسی بە سەریان کاتەوہ ﴿لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابٍ﴾ (جفای) ئاگری ﴿يَوْمِئِذٍ﴾ بکاتە (فدیە) ی (نجات) ی خۆی ئەوێ پۆژی ﴿بَيْنِي﴾ (فلذات الکبد اعز الخلق علی الأبوين) لە (دنیا) یە سەدجار خۆی (فدای) کوپی خۆشەویستی ئەکا (حتی حیوانات) خۆی ئەکاتە سوپەری (قضا) بۆ (حفظ) ی فەرخواڵی خۆی ﴿وَصَاحِبَتِهِ﴾ (رفیق) ی (حیات) ی ھەم دەم، و ھەم راز، ھەم خەوابی، (ئاوردوایی) یان بێنە؛ ئەمۆ چۆن (عبادەت) ی ژانیان ئەکەن؟ ئەوێ پۆژی چۆن لێیان بێ ئاگادارن ئارەزوو ئەکەن بێنە قوربانی! بۆ (مێستەر) و (مۆسیق) ﴿وَأَخِي﴾ برای؛ (قوة الظہری) (امانەت) ی بابێ (قرة العین) ی داک؛ لە کوردی (مسەلە) یە کێ ئەلێ: پیاوێ لە (سەفەر) بوو پاش (مدە) یە گەراوہ لەرێیە تووشی ناسیارەکی ولاتی خۆی بوو (احوال) ی (اهل) و (عائلە) ی پرسی ووتی: بابم کووہ؟ ووتی (وفات) ی کرد ووتی: بووہ پیاو (صاحب مال) ئەدی خێزانی؟ ئەویش پۆی ووتی: جێم نوێ بووہ (ولد) ی؟ مرد ئەوہ نا یەکێدی لە ژنێ نوێ برای (کذا) ئای بابە پۆ پشستی شکا بڕایەتر کوو پەیا ئەکا؟! ﴿وَفَصِيلَتِهِ﴾ (عشیرەت) ی نێزیککی (ابن کثیر) ئەلێ: (اشھب) لە (مالک) ی (نقل) ئەکا (تفسیر) ی (فصیلە) بە داک ﴿الَّتِي تُؤْوِي﴾ جوانە داک لەو (حالەتە) ی دا (غایەت) خۆشەویستیە (ملاد) ی (ولد) (بخاری) ئەفەرموێ: أصغر آبائہ القری) ﴿وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾ (جمیع) ی (انسان) یا (شیخ) ئی (رئیس) (انپراطوریچی) یە (زعیم) ئی (روح) ی خۆ و (اولاد) ی لە پێناوی دادەنێ ﴿ثُمَّ يُنْجِيهِ﴾ ئەوی (ذکر) کرا دیارە، خوشی بە دوو (محال) ی ئەزانی ﴿کَلَّا﴾

(منع) به له و (تمنا) یه (كائنات) نابیتته (فدیه)؛ (عیسی) چۆن نه بێ به (فدیه)؟ جووله قه ناره ی دهن بلێن: خۆی کرده (فدیه) نه مه (دلالت) نه كا له (غایه ت) ی (حب) ی بۆ (اشقیا) و (شقاوت) (واقعاً) له (دنیا) (اریاب) ی (طمع) و (سفها) هه زار (صالح) ی (متقی) نه كه نه (فدا) ی (فاسق) ی (شقی) (واقعاً) (مسئله) ی (فدیه) و (توسیع) ی (شفاعت) (بشر) یان به (فساد) برد (خصوص) (تامین) ی (سید) آن (صلحا) ی (سادات) نه هیشته تا (كاك احمد) مابوو، چا بوو كه نه و چوو ئیتر وه کی (كاكه ی) یان نه وی کردیان کردیان برام (کوردی) نه لێ: به تامای نیسکی له (ایمان) ی مه گه پێ (إِنهَا) ناگری (جحیم) (لَظَى) (لهب) ی (خالص) (خالص) ی لێ نابێ وه یا (نار) ی (جهنم) ه یا (طبقه) یه له وی یه (نَزَاعَةُ لِلشَّوَى) پیستی سه ردا ده پنی یا (اطراف) وه نه وه ی لێ ی بکریته وه نه ی کوژی (شوا) ی پنی نه لێن؛ (شوی) (جمع) ی (شواة) ه (بخاری) نه فه رموی: الیدان و الرجال و الأطراف یقال لها: (شواة) و ما كان غیر مقتل فهو شوی (تَدْعُو) (جذب) نه كا به لای (لهب) ی نه یان کیشی وه ک (نفس) ی نه ژدیها نه یان کیشی هه لیان نه لووشتی (مَنْ أَدْبَرَ) له (دنیا) روو له (دین) وه رگپێ پشت کاته (حق) (وَتَوَلَّى) له (طاعت) و (نظر) له (آیات) ی (اعراض) لای (جمع) ی (دعا) به (معنا) (ندا) و بانگ کردنه، (فلان) ی (بن) ی (فلان) (یا کافر یا منافق) وه ره لام (إِلَى إِلِيٍّ) (ممکن) ه بانگی (خَزَنَةِ) بێ (اسرار) ی (آخره ت) نه و (وهخت) ی نه زاندری ئیمه (مع الأسف) له هه زاری هه زاریه کمان له (اسرار) ی (کون) و (فساد) نه زانیه ته مامانه (احاطه) به (اسرار) ی (عالم) ی (بقاء) بدهین نه لێن: "(آلهت) ی (اختراع) کراوه وه کی (بیانق) (آلهت) ی (طابعه) به دهستی لێ ی نه دا نه وه ی له دلتایه به ده م (ادی) ی ده کا" (ممکن) ه، (وضعیه ت) ی وا له (بعض) ه (اجزای) (جهنم) دا بێ نه و (ندا) یه ی لێ (صادر) بێ له سایه ی (مخترع) آن تا دی چشتی (صعب) مان بۆ (حل) نه بێ گه رچی خۆمان له (اختراع) دوورین! نه وه با

(عام) بئ (وَجَمَعَ فَأَوْعَى) بۆ دەوله مەندەکانیان بئ (مال) گرده کەنەوه لە گۆسکە و کوویانی دەکەن ئە ی شارنەوه (ابن کثیر) ئەفەرموی: (عبدالله بن وکیع) کیسە ی نە دە بەست... الخ" (یعنی) لە بەر ئەو (آیەت) ه بە ئی (حق) ی (مسلمان) آن وایە (مثل) ی ئەو (آیەت) ه (ولو) له (حق) ی (کافر) آن (وارد) بووین خۆیان لە (مشابیه) یان پپاریزن؛ (سید) یش (نقل) ئ ئەکا ئەفەرموی: (عجایب) ترساوه (عبدالله بن عکیم) (رحمەتیا ن لئ ی بئ) (مال) خپکە یه وه وه بئ بهستی وادای نئ ی چ (فائده)؟ وهکی ئە ئی: بەرای نهادهن چ سەنگ؟ وه چ زەر؟! (اما مال) دانان بۆ لئ قەومان (خاصة) بۆ (خدمەت) ی (وطن) و (ملەت) (حقیقە) (ثواب) ئ (عظیم) ه. برادەرەکم هەبوو (علي رضا) خەلکی (خەریووت) ی بوو (ملازم) ی (ردیف) آن (انسان) ئ بە (جەوهر)، (لطیف)، (عنیف)، (نظیف)، ئە ی بووت: من (معاش) ی خۆم ئەکەمە (٣) (قسم)، (قسم) ئ ئەخۆم (قسم) ئ دادەنێم بۆ میوانی ناساگی پتویستی (فوق العادة) (قسم) ئ دادەنێم (کانه) نیە لە (فکری) خۆمی ئەبەمە وه کۆی ئەکەمە وه بۆ پۆژی (حرب) یا (تحویل) (رحمەتی لئ بئ) وایزانم لە (حرب) ی (بالقان) (شهید) بوو ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلُقٌ هَلُوعًا﴾ (تفسیری) (هلوع) یان لە (ابن عباس) پرسى فەرمووی: ﴿إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا﴾ ھاوار ھاوار (فغان) چم بە سەرھات؟ ئەو ی لە من قەوما یە لە کەس نە قەوما یە! هەزار (کفریات) ئەکا ﴿وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا﴾ وهکی کوردی ئە ئی: کتکی (ابو هريرة) ی نەکی ناکا! (مناع للخیر معتد اثیم) وینە ی (شعر) ئ (مشهور) وایزانم لە (أصمعی) یان پرسى لە (المعی) ووتی: الالمعی الذی یظن بک الظن کان قد رای وقد سمع" (المعی) بە کەس ئ دە ئین: ئەگەر (ظن) بپا شتی بە (خیال) و (فکرات) ئ (فکرات) ئ، وای ئەزانی ئە ئی دیو یەتی بیستی ئی ئەو (نوع) ه (انسان) ه هەن چ (مؤمن) چ (کافر) وه لە (کافر) آنیش هە یە وهکی (مسلمان) ی (کامل) خۆی لە بەر (مصائب) پانه گری ئەگەر بووی دریغ ناکا لە ریی چاکە (نظر) بە (حال) ی خۆیان (صبر) ی ئەکا. لە

(اساسی (خلق) و (ایجاد)ی (انسان) (ملوع) نیه گە هاته گەورە بوون،
 چ (اخلاق)ی (حسنه) چ (اخلاق)ی (سینه) به (اعتبار) و (تربیه) (صبر)ه
 (صبر)ه ئەبێ بە (ملکه) وه (کیفیهت)ی (راسخه) وهکی (علما)ی
 (تربیه) ئەفەرموون: (اخلاق)ی (طبیعیه) ههیه؛ (اخلاق)ی (مکتسیه) ههیه؛
 به (تمرین) ئەبێ به (طبیعیه) (ثانی) و مهتۆپه (معتزلی) و (اشعری) یان
 بنۆپه (وجدان) و رهوشتی (عالم) (اخلاق) به (اکثریهت) (علاج)ی ئەکری
 (سینات) به (حسنات)، (حسنات) به (سینات)، دهگۆپێ ئەگەر (بالمرة)ش
 نهفوتی نایەلێ (اثر)ی دهركهوی (عالم)ی (متحدن) (تربیه) یان گە یانده
 (دهرجه) یه (بعض)ه (حیوانات) که (طبعاً) (عدوی) یهکن؛ ویکرا (الفهت) و
 (صحبت) ئەگەر له (مجله) یه (مصری) شکلیان گرتینه (حتی) پشیلە
 (محافظه) ی (فرخ)ه ی مریشکی ئەگا له (حدیث) ئەفەرموی (انسان) له سەر
 (فطره) یی (اسلامی) به (ولد) ئەبێ دواپه داک و بابی ئەی گۆپن ئەمه بێ
 (شوبه) یه له (اول)ی خاوینه یه (تربیه) ئەگۆپێ (حکا)ی (نفس) ئەلێن
 (اولاً) (انسان) وهکی (هیولا) یه له هەر (قالب)ی ئاره زووکە ی دای ده پۆتینی؛
 (اما) که داڕزا (شکل)ی وه رگرت و چه سپا خراپوه یه بگۆپێ شیر (قابل)ه
 ببیتە ماست؛ فرق ده ئەمه په نیر؛ لۆ؛ شیر که بوه ماست نابیتە په نیر
 (اما) ده ئەمه ئەبیتە په نیر؛ وهکی (بعض)ی ئەفەرموون: بۆ زانینی
 (بعض)ه (آیات)ی (قرآنی) بنۆپه (آیات)ی (اکوانی) (علما)ی
 (نفس) ئەفەرموون (انسان) (طبعاً) (مقلده)، (دقهت) که منداڵ ئاره زوو ئەگا
 بمیاوینێ وهکی پشیلە بوه پێ وهکی سه، بزه پێ وهکی کهری،
 (وهکذا) (دقهت) که له (اعتیاد)ی (کلمه) یه ئەی هاوینە ناو قسه وهکی
 (عیب نه بێ) (بلا مهعنا) یه کوردان؛ (وهکی سویندی (والله) ئەگەر فێری
 بووی ناتوانی بێ ئەو (کلمه) قسه یه بکهی. پۆتێ پیاوێ هاته لای من بۆ
 (سؤال)ی (شرعی) ووتی: (عیب) نه بێ هاتیمه (خدمهت) توو و وتم (عیب) ی
 چیه؟ من (ملا) و توو (مسلمان) بێ یه لای من زۆر جوانه ووتی: (عیب) نه بێ

زنەکم هەیه وۆتم: (عەیب)ی چیە؟ رۆڵە ئەو (مخلوق)ە (اکثر)ژنیاڵ هەیه وۆتی: (عەیب)نەبێ قسەکم بە سەر زوبانی دادۆ دواوە پێمەووت: ئەگەر قسە ئەکە ی بێ (عەیب)نەبێ گوێت لێ پادەگرم وە (الا؛ لا) هەر چە نەدی کردی نەیتوانی! من خۆم هات فێرم وە کی (اکثر)ی (ناس)لە مەیاڵی قسان، سوێند بخۆم ئاگاداری خۆم کرد؛ چا بوو (اهل)ی (سنه)و (جماعت)(خاصة بعض)ی وە کی (ابن المنیر)ی لە (رغم)ی (معتزل)آن ئاگایان لە (عالم)ی (تربیه)نەمایە. ئەدی (طریق)یان بو (تزکیه)ی (نفس)دانە ناو؛ (اولاً تخلیه)لە (ردائل)دووهم (تحلیه)بە (فضائل). بنۆرە (علم)ی (طبیعهت)، بنۆرە (علم)ی (کیمیا)بنۆرە (کائنات)؛ هەمووی لە (تطور)ە (تبدلات)ە (تحولات)ە بنۆرە (حکما)یە (حسن)ی (معامله)(طبیعهت)(مسخر)ئەکەن تەماشای (خیا)ی (کەهره بائی)کە گوێ لە (رادیۆ)راگرە (شریعت)یش بە گوێرە (طبیعهت)داندرایە، وە (لازم)بوو (مریی)یە کانمان وەکی (مخترع)ەکان بێ؛ ئەگەر (انسان)(فطره هلوغ)با! (فطریات)یش چارە نەکرێ، بو ئە ی فەرموو: ﴿إِلَّا الْمُصَلِّينَ﴾ ئەوانە (نوێژکەر)ن نوێژ لە (دین)ی (اسلام)(رُکُن)ی گەرە یە لە (ابتدا)ی (اسلامهتی)ئەو نوێژانە بە (دەرس) (حساب)بوون بو (مسلمان)آن گە لەکیان ئە فەرموون: چەند (سورەت)چەند (سورەت)ی (قرآن)مان لە (قراەت)ی (رسول)کە لە نوێژدادهی خوند (حفظ)کردیە (حتی)ئێمە چەند (سورەت)ی کورتمان لە (امام)آن هاتیتە بەر (اما شرط)وە یە نوێژی بە (روح)بێ (تربیه)بدا (سوق)ی (فاعل)ی بکا بو (معروف)بی گێریتە وە لە (منکر)(اما)ئەگەر بوێرم ئە لیم: ئیمپۆ لە نوێژ (لازم)تر نۆرە (مادام)(مکلف)بین بە (حفظ)ی (دین)کە (علما)ی (أصول)ئە فەرموون: (اول)ی (ضروریات)ی (دینی)یە لە (مجله)یە (تورکی)دیم: (صورەت)ی (آدیسون)ی (رەسم)کردبوو (مطالعه)ی (کتاب)ەکی ئە کرد؛ نووسیویان: ئەو پیاو پێنج شەو پۆژە لە سەر ئەو (هیئت)ە بێ حەو خواردنە وە

(مستغرق)ی (مطالعە)یە بەلێ ئەگەر (مسلمان)ی وا هەبای، بۆ (نفع)ی (امەت) و (ادامە)ی (عزەت)ی بەو (نوع)ە (تعقیبات)ی (مسائل)ی (طبیعیە)ی کردبا من هەزار جاری (فتوا)م بۆ ئەدا (مع الأسف) ئیستا بێ (فتوی) بێ (فائەدە) (سواد)ی (اعظم) لە (مسلمان) آن (ترک)ی نوێژیان کردیە؛ (حقیقە) (ضرر)ی گەورە یە هەزار گوناھان ئەکەن بێ (فائەدە). ئەگەر (حکومەت) (ضرریة الاثام)ەکی دانابا بۆ ئەو گوناھکارانە خراپ نەبوو! (امم)ی (مهمات) لە (مقاصد)ی (شرع)ی (اسلام) (حفظ)ی (دین)، (حفظ)ی (نفس)، (حفظ)ی (عقل)، (حفظ)ی (مال)، (حفظ)ی (ناموس)، و (شرف)ە ﴿الَّذِينَ﴾ ئەو نوێژکارانە ﴿عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ﴾ (تبادر) بۆ (فرض) ئەچێ لە سەر نوێژان (مقیم) نای فەوتینن ﴿وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ﴾ ئەگەر (معلومیەت) لە (طرف) (شرع)ە وە بێ ئەبێتە (زەکات) وە (آیەت) (ایجاب) ئەکا (مدنی) بێ؛ ئەگەر (معلومیەت) لە (طرف) خۆیانە هەر کەسە شتەکی (تعیین) کردیە بۆ (مستحق) آن (زەکات) نیە وە (آیات) وەکی (آیات)ی دی (مکی) یە. (حق)ی (معلوم) ﴿لِلسَّائِلِ وَالْمَرْغُومِ﴾ لەبەر (نجابەت) و (عزەت)ی (نفس) و (حیا) ناتوانن (سؤال) بکا و ئەزانن دەولە مەندە (لازم)ە (مسلمان) آن (تفتیش) بکەن بە (احوال)ی بزریان بکەون ﴿وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ﴾ (ایمان)یان بە پۆژی (جزا)یە (ایمان)ی (عملی) ﴿وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ﴾ ئەترسن بە (نسب) و (اعمال) (مغرور) نابن ﴿إِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ﴾ نابن کەس (امین) بێ، ئایا خزما یەتی (رسول الله) بۆیە گوناھان بکەن؟ خۆشەویستی (امە) (رسول الله) بۆیە یە هەرچی بیکەن (لایسال) بێ؟ (مؤمن) لە هەر (مقام)ی بێ ئەبێ لە (بین)ی (خوف) و (رجا) بێ ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ﴾ ژنانیان (یعنی) (منکوحە) یان ﴿أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ﴾ (جاریە) ﴿فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ﴾ هەر مەندە نیە ئاگاتان لە خۆ بێ ﴿فَمَنْ ابْتَغَى﴾ (طلب) کا بخوازی ﴿وَرَاءَ ذَلِكَ﴾ (لاشک)ە (متعە) بە

بەر ئەکەوی ﴿فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾ بە (حەسر)؛ خوا (متعدد) ژنی لێ
 (حلال) کردوو وی (ملک الیمین) یش (علاوة) ئیتر (تجاوز) بۆ؟ (حقاً) طفیان(ە
 (حتی) طفیان(ە لە (طبیعیەت) (مقصود) لەو (آیەت) ە (نفسی) (رەبانیەت) ە؛
 (ترک) ی (دنیا) و (لذائذ) لە (دین) ی (اسلام) دانیه ئەگەر (مال) ت نەبێ
 (زەکات) کوو ئەدە ی؟ (صدقه) بە (سائل) و (محروم) کوو ئەکە ی؟ (مع
 الأسف) (اکثری) (اهل) ی (علم) (داخل) ی ئەو (زمره) نین ﴿وَالَّذِينَ هُمْ
 لِأَمَانَاتِهِمْ﴾ (امانات) ی خو بە خو یی لای یە کدی دادەنێن (ام) (امانەت) بە
 (معناً) (حقوق) ی (بشریاً) بە (معناً) (أعضا) لام خو شە نیە ﴿وَعَهْدِهِمْ
 رَاعُونَ﴾ (رعایەت) ی (عهد) و (میثاق) ئەکەن (حتی) لە گەل (غیرە) (دین)،
 (عهد) پەیمان لای (سیاسی) یان نە ماو ە؛ (جناب) ی (رسالەت
 پەنا ە) لە (خطبە) دا دە ی فەرموو؟ (دائماً)؛ (لا ایمان لمن لا امانة له ولا دين
 لمن لا عهد له) (تمام) (ئاوڕو پای) تا (دین) یان ە بوو (ولو دین) ی هیچ بوو
 (عهد) و پەیمان یان ە بوو کە نە ما؛ نە ما ﴿وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ﴾ (ولو)
 لە سەر (احب الناس اليه) ی بێ ﴿قَائِمُونَ﴾ بە (حق) (ادی) ی ئەکەن بە درۆ
 (شاهدی) نادەن ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ﴾ لە (اوقات) ی خو ی
 لە (حضر) و ە لە (سفر) بە (اکمال) و ە بە (قصر) بە (شرائط) و (ارکان) بە
 (روح) ی (خضوع) و (خشوع) و (حضور) ی (قلب) (ولو) ە (بعض) ە جێ یە
 قشەری پێ بکەن (مع ان ە) (اوائل) ی (امر) بە نوێژە تا (تاکید) بکری بە
 جێ یە ﴿أُولَٰئِكَ﴾ ئەوانی (موصوف) بەو (صفات) ە ﴿فِي جَنَاتٍ﴾ جێگایە
 (واسع) بێ (قید) و بەند ﴿مُكْرَمُونَ﴾ (معزز) و (محترم) لای خوا و
 (ملائکە) آن لە (دنیا) (فدیە) یان داو ە (ایمان) و نوێژ و (زەکات) و (سائری
 عبادات) ی (بدنی) و (مالی) و (امانات) ی خو یان بە جێ گە یاندیە خوا و
 (رسول) یان لاگە و ە بووین ئەوانیش لای وان بە (حرمت) ئەبێن ﴿فَعَمَّالِ الَّذِينَ
 كَفَرُوا قِبَلَكَ مُهْطِعِينَ﴾ (سبب) و (داعی) یان چپە؟ بە (سرعت) بە لای توو
 دێن ملیان درێژ ئەکەن چاوت تێ ئەبێن ﴿عَنِ الْيَمِينِ﴾ لە لای پاستت ﴿وَعَنِ

الشَّمَالِ عَزِيزٍ ﴿جەمات جەمات (مجلس) ئەگرن (حلقە حلقە) دادەنیشن؛ (میرام) یان چیە ؟ ﴿أَيَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ﴾ (کل) ی (فرد) ئی لەوان (طمع) ئەکا ﴿أَن يَدْخَلَ جَنَّةً نَّعِيمٍ﴾ وەکی (مسلمان) ە کان بە (حرمت) و (عزت) (عزیز) بە (متفرقی) ش (معنا) ی لێ ئەدەنەوہ ﴿كُلًّا﴾ (منع) بن لەو (طمع) ە ﴿إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِّمَّا يَعْلَمُونَ﴾ ئەگەر لە خۆیان (فکران) ئەزانن (طینەت) و (مادە) یان چە ند پیسە ئەزانن لە بەدی لە (خبائەت) (خلق) کراین؛ (فطرەت) ی خۆیان (تبدیل) کردیە بە (فطرەت) ئی دی (فطرەت) ئی (ملوث) (مثلاً) لە (حدیث) ئەلێ: حوشتەر لە (شیطان) (خلق) کرایە لەسەر ئەو (دناسەت) ە ی گە لێ یان بوویتە (خلق) ئی (ثانی) چۆن (طماع) ئەکەن بچنە (جنەت) بە (اکرام) و (احترام) ؟ ئەوہ (طمع) ئی بولەوہ سەنە یە وەکی قون نەشۆرەکانی خۆمان ﴿فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ﴾ ئی (شمس) و (قمر) و (سائری) (نجوم) و (کواکب) (مشارق) و (مغارب) ی (یومیە) و (سنویە) ﴿إِنَّا لَقَادِرُونَ﴾

﴿عَلَىٰ أَن تُبَدِّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ﴾ کەسێ (تقلبات) و (ادارە) ی ئەو (کائنات) ە ی بە دەست بێ ئەتوانی ئەوانە ی کە (فطرەت) ی خۆیان (تبدیل) کردیە بە خراپە (تبدیل) یان کا بە چاتر لەوان ئەوان بگەوتینی (قوم) ئی لەوان باشتەر بینی (یعنی) باش لە جێ ی وان دانێ لێرە (مفسرین) (مضطرب) ن (سید) لە ناو قسانیان (جولان) ئەکا ﴿وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ﴾ پاش کە و توونین؛ نە (مغلوب) ین تە (عاجز) و ناتەواو نابن، ئەتوانین ئەو (نوع) ە کارە بکەین (مەزیادە) ﴿فَعَزَّوهُمْ﴾ لێ یان گەپێ (اهمیت) یان مەدەرێ ﴿يَخُوضُوا﴾ بکەونە ناو (باطل) ﴿وَيَلْعَبُوا﴾ گەمان بکەن دیارە کە (جناب) ی (رسالەت) پەناە (بعضاً) (قرآن) ی (تلاوت) کردیە (انە) وەکی (تلامیذ) ئی نۆد (حظ) یان لە (علم) بێ خێرا ئەچن بۆ (خدمەت) (استاد) یان چاوی لێ ئەکەن ملیان بۆ (طرف) ی (میل) ئەکەن (دور) ی ئەگرن لە لای پاست چەپی دادەنیشن درۆ ئەکەن (نوع) ە (تمثیل) یکی (هکذایی) یان کردیە بە گەمە و

قەشمەری لایان گەپێ قەشمەری بکەن ﴿حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ﴾^۱
تا (قیامەت) (یعنی لا ینقطع) با (یوم) کەن لەسەر ئەو (مال) ه (خسری) ی بۆ
توونیه؛ (یوم) ی (موعود) ﴿يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ﴾ (یعنی) زیندی
دەرکێنەوه (ولو ذرات) ی هیسکیان لە (آفاق) ی (أرض) پەرگەندە بووین
(نظر) به (قدرت) ی خوا (کانه) (مجموع) ن لە (حفره) یه ﴿سِرَاعًا﴾ خێرا
دێتە دەر غار ئەدەن بۆ (موقف) ﴿كَانَتْهُمْ إِلَىٰ نُصْبٍ يُوفُضُونَ﴾ ئەو بەردە ی
دایان دەنا وه ئەیان پەرستی به (کمال) ی (رغبهت) و (صدق) و
(خلوصی) (نیهت) بۆ لای ئەچوون؛ یوفضون هەل ئەپژێن (سیلان) ئەکەن،
(حال) ی (دنیا) ی (تمثیل) ئەکەن (استهزائی) وهکی بۆ لای (رسول) ی
(اکرم) ئەچوون، (جدی) وهکی غاریان ئەکرد بۆ (طرف) ی (هیاکل) ی
(اله) یان؛ خەیلێ خووبه ﴿خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ﴾ (اثری) (خضوع) و
(خشوع) (اغلب) ی لە چاو دەر ئەکەوی ﴿تَرْفَعُهُمْ﴾ به سەریان دادی ﴿ذَلَّةً﴾
(ایه ذلة) ﴿ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ﴾ وه (انکار) یان ئەکرد به گالته
(دەعوەت) یان ئەکرد بازوو بێ؛ (متی هذا الوعد إن كنتم صادقین؟) پراستی
پراست گۆیان بۆیان (عیان) بوو. ئیمه له (تاویلات) و (ارشادی
(صوفیه) چیمان (نقل) نهکرد له (تفسیری) کوردی؛ وهکی (نیسا بوری) و
(سیدی آلوسی) کردیتیان چونکی کەمی (مفهوم) ه، (آیات
واضح) لهو (معنا) و (شطحات) ی وان دوورن، (سید) له (آخری) (تفسیری
نەم (سورەت) ه شتی (نقل) ئەکا له (بعض) ه (متصوف) ی (زەمان) ی
خۆی؛ وا ئەنوێنێ کە تێی نهگەشتینه (مرادی) (رد) ه؛ (مادام) وابێ
(نقل) ی بۆ؟ کێ (استفاده) ی لێ ئەکا؟ (جناب) ی (حق) لامان نه دا
له (حق) (حق) مان (الهام) ی (قلب) ی بکا (آمین).^(۱)

^۱ — تەواو بوو (تفسیری) (سورە) ی (معارج) له پۆژی چوارشەموو (علی الخلیف) شەشی
(شبا) ی رومی (۲۲) ی (محرم) ۱۳۶۰ هـ ۱۹۴۱ م.

(نوبه تی (تفسیری (سوره تی (نوح) ه (علیه السلام) با (عرض) کهین
(سید البحار) یا پیی بلّین: (استاد) ی (البحار) آن (مناسبه) ی نۆر
(ظاهره) له گه ل (سوره تی (سابق) (وجوه) ی هیه؛ که سی چو بیته ناو
(سفینه) ی (جاریه) زوو ئه یان زانی مکی یه بالاتفاق عددی آیاتی خلاقی یه
له (۲۸) که متر نیه له (۲۰) زیتر نیه.

بسم الله الرحمن الرحيم

(الهی) (مسلمان) آن له (طوفان) ی (حرب) ی (حاضره) (و لا تذر علی
ارضهم من الاورپین دیاراً) ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا﴾ (نسب) ی وه کی له (تورات) دایه
(ابن لامهک) (ابن متوشخ) (ابن اخنوخ) (ابن یاود) (ابن مهلهل) (ابن
فینان) (ابن انوش) (ابن شیث) (ابن آدم) (علیه السلام)، (لکن حقیقه تی
(حال) خوا ئه یزانی (تاریخ) له و (ایام) ی نه بوه وه که بوو (مضبوط) نه بوو
(مع الأسف) حالاً (تاریخ) ی نسبی له ناو کوردان نیه له سه دانه وه ناوی
باپیری و بابی باپیری نازانی (تاریخ) ی (ولاده تی) هیچ ئی خووشی نازانی
(عربی) نیه له (نوح) به (معنا) گریان و زاری نیه (سید) (قول) ی
(حاکم) په سند ناکا (و کذا سبب) ی (نوحی) وا دیاره ئه وه له (طرف) ی
(اشتقاقیون) آنه وه کی (احمدی نایشۆکت) (خوا عفوی کا) ئه ی گوت
(پیمه په) به پی بره (پیتیا نۆک) (پی باوی وه زووکه) نه لّین: (اسمع
بائیل) (ماخذ) ی (اسماعیل) ه ﴿إِلَى قَوْمِهِ﴾ نه گهر (بشر) (منتشر) بووین
له (آسیا) و (ئاوروپا) و (افریقا) بوون با باسی (ئه مه ریکا) ی
نه کهین؛ (مراد) له (قوم) ئه وانن که له ناویان به (ولد) بووه وه ژیه یه کئ
نه لّین: (سکان) ی (جزیره العرب) یه کئ نه لّین: (ارض) ی (کوفه) به
(مناسبه) ی (جود) بایه کئ بلّی (جزای کوردان (ابو الأقوام) ه (ارسال) ی
(رسول) له و (عصر) ی بۆ (اهل) ی (ارض) هیچ (وجه) و (معنا) ی نیه ﴿أَنْ
أَنْذَرُ قَوْمَكَ﴾ (سبحان الله) ه رایه کیانه له سهر ئه و (ان) ه کردیتینه گپژاوی
مه گهر (نوح) (نجی الله) (انسان) ی لّی (نجات) دا نه گهر (ابن مسعود) له دوا ی

ئەو (نحوی)یانەبا ئەم ووت: لە پرسی وان (من)ی (حذف)کردیە، ئەو (نوح)(انزای (قوم)ت بکە ﴿مَنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ أَلِيمٍ﴾ بە ئیش و ژان ﴿قَالَ﴾ (حضرەتی نوح)فەرمووی: ﴿يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ﴾ بۆ (نفع)ی ئیوە ﴿نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ (آیات)ی (الە)یتان بۆ (بیان)ئەکەم بە (واضحی)و ئاشکرایى ﴿إِنْ اعْبُدُوا اللَّهَ﴾ (وحده)﴿وَأَتَّقُوهُ﴾ خۆی لى پيارتزن بترسن ﴿وَأَطِيعُوا﴾ ئەوێ من پیتان ئەلیم: بەجێی بێنن چ (فعل)چ (ترک)﴿يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ﴾ (بعضاً)(جناب)ی (حق)(آیه)ت ئی (کلمە)یە ئەهاوێتە مەیانە ئەبیتە (باعث)ی (اضطراب)ی (نظار)آن یەکێ لەوانە (من)ی ئێرە یە، ئەگەر لە (عبارەت)دانەبایە بە (راحەت)(تفسیر)یان ئەکرد وە تووشی (سؤال)و (جواب)نەدەبوون و (صاحب الرسالە)ئەفەرموێ (الإسلام)یجب ما قبله (قتل)(حقوق)ی خوا (حقوق)ی (عباد)(الآن)شتەکم بە (خیال)داهاات با (من)(تبعیضیه)بێ (مراد)ئەو گوناھانەى (اثر)یان نایەتە (حالت)ی (اسلامیەت)خوا لى یان خوێش دەبێ (بلاکید)و (شرط)ئەوێ (اثر)ی هەبێ لى یان خوێش نابێ بە (مجرد)ی (ایمان)هێنان ئەبێ (اثر)ی ببین (مثلاً)یەکێ لەوان (نکاح)ی خوشکی کردبوو کە (مسلمان)بوو ئەبێ دەست لە ئافرەتەکە هەل گریئ (والا)لى خوێش بوونی نیە. (سید)(تفصیلات)ئى زۆری هەیه (على کل حال)(اعتبار)بە (قول)ی (اخفش)مەکن، ئەلێ (من)(زائد)ە وە (ممکن)ە لە (شریعت)ی (نوح)(عليه السلام)بە (ایمان)(حقوق)ی (عباد)(عفو)نەکرایى (حظ)لە (تفصیلات)و (مجادله)ئەکەى؟ بنۆرە (روح المعاني)وە (ممکن)ە بلیین: کەسێ ھۆشی بیتەوہ بەرێ لى خوێش بوونی (بعض)ئى گوناھ (کافی)یە بۆ (دەعوەت)ی (الإيمان)وە (قبول)ی وی بۆ ئەو (دەعوەت)ە ﴿وَيُؤْخِرْكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ (اجل)ئى (مدە)یە (طویل)(على تقدیر)ی (ایمان)هینانیان یاخود (مراد)وەیە ھەر کەس وەکی (سائری) (ناس)بە مردنی خوی امری ناتا نبرینیتەوہ بە (عذاب)ی (عام)لە (صغار)و (کبار)و بێ ناوو پیر

(ممکن)ە (اعقاب)تان بемینى (الى الآخرة) ﴿إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ﴾ نى (ملى)ئى
 (شخص) ﴿إِذَا جَاء﴾ كه هات ﴿لَا يُؤَخَّرُ﴾ (تاخير)ناكرى (اما)ئەگەر
 (ایمان)بیئن (ممکن)ە بلیین: (طوفان)نابى یاخود لە (سفینه)ى
 لە (سفائن)ى (عديده) (بازن الله) (نجات)تان بى. وا مەزانن هەر (قوم)ى
 یا هەر (شخص)ى (مسلمان)بى لە (آفات)ى (عمومى)قورتار ئەبن بە
 (مجرد)ى (ایمان)بەلکۆ بە (ایمان)ى (مبالغه)لى زۆر جار (مؤمن)ەکان
 تووشى (بلا)یە ئەبن (کافر)ەکان تووشى نابن ئیتمەش وهكى جوولهکان بە
 تەماین خوا لە (آفات)آن چه پالەماندا بى (زهحمەت)ى ئیتمە بە هە ناسە
 بایە دوو شەمنان بگەوتیئن. (ملا)یانى ئیتمە (اختلاف)یان هەیه (اجل)یەکه یا
 دوو؟ بەلى ئەوهى (واقع)دەبى یەکه (اما نظر)بە (احوال)ى
 (ظاهره)لە (قووت)و (ضعف)وه بە (امور)ى (خارجە)لە خواردن و
 (عمل)کردن (اجل)دوو (یعنى) (قابل)ە (انسان)ى سەد سأل بڑیە (لکن
 بشرط)وهكى ئەوانەى (سیفۆرتە)ئەگەر لەو پۆژانە باران زۆر بارى ئاوى
 زىیان (طغیان)ى کرد (تخریبات)ى زۆردار (حتى)پردى سەر (غازى)برد.
 (مع أنه نظر)بە (متانەت)ى (قابل)بوو بە دووسەد سأل (قید)ى ئەکا.
 یەکن لە (علما)ى (طبیعیەت)ئەلئ: قسە لە (حیات)ئەکا تا ئەمڕۆ کەس بە
 (موت)ى (طبیعی)نەمردیە ئەو نەساغى (انسان)پى ئەمرى وهكى
 (قتل)وايە (غایەت)ى لای (عامە) (آلەت)ى بزەر، چووژانن (میقروّب)لە
 دەروونى (تخریبات)ئەکا؟ تاپای دەقەنینئ! ﴿لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ بزائن یا
 شتى بزائن ئەتانزانى (اجل)که هات ناگەریتەوه کى (مقابله)ى خواى
 پىئەکرى؟ (اجل)ى وى (تاخير)کا. هەر چەند (علما)ى (حیات)خەریکی
 (امتداد)ى (حیات)ن، (لکن) (سیاسەت)و گرانی (معیشتەت)که
 (انسان) (مجبور)ئەکا (مشقەت)ى بۆ بخوا (کشف)نەبوونى (بعض)ى بۆ
 (مقروّب) (امل)یان تیکەندەا، (حقیقە)سیاسەت (دنیا)ى ویران کرد، نۆزیکە
 بە پۆژى لە (ساحات)ى (حرب) (مليون)ى (نفس) (ضایع)بى (واقعاً)غەمى

(حکما) یەکانی (محب) ی (بشریەت) مە، ئەوانیش نۆز (متاثر) ن ﴿قَالَ﴾ پاش (طول) ی (دەعوەت) و (مرارەت) چیشتن و (صبر) و (ثبات) (تحمیل) ی (مشاق) ی جان فەرسا ﴿رَبِّ﴾ خوداوەندا، پەرورەر دیگارا ﴿إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا﴾ شەو و پۆژ (دائەم) و دەرەم ﴿فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا﴾ لە (قبول) کردنی فراری قلبی و عنادی ﴿وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ﴾ بە (ایمان) مێتان ﴿جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ﴾ (انە) مەموو ئەنگوستیان ئەهاویشتە ناو گۆئیان (مبالغە) یان ئەکرد لە کونە گۆی گرتنی خۆیان ﴿وَاسْتَفْشَوْا ثِيَابَهُمْ﴾ (لباس) یان بە سەر خۆدا دێنا (کانە) لە جل و جۆپی خۆیان (طلب) ئەکرد دایان پۆشی (خلاصە) ئەیان (کرهاند) گۆی یان لە قسە ی بێ ئەیان کرهاند ببینن ﴿وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا﴾ (اصرار) یان ئەکرد لە سەر (کفر) و گوناخ خۆیان بە گەورەتر ئەزانی لەوێ (اتباع) ی من بکەن ﴿تُمْ﴾ (بعدهذا) ﴿إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا﴾ بە ئاشکرا بە دەنگی بلند بێ (خوف) و ترس ﴿تُمْ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا﴾ (خلاصە) (علی الدوام)؛ (دەعوەت) ی ئەفەرموون، بە (جهر) و (سر) بە شەو و پۆژ ﴿فَقُلْتُ﴾ (لهم) ﴿اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ﴾ خۆی خۆتان ﴿إِنَّهُ كَانَ﴾ (و لا یزال) ﴿غَفَّارًا﴾ (الان کان کما کان) ﴿يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ بارانتان بە سەردا دەنیری بارانی بە (سیلان) بە (نفع) ناوی بێ بژێتەو سالی گرانی (۳۶) ی پاش پەلە یەک (دفعە) لە (آخری) (کانون) ی (اول) بارانیک باری ئیتر تا بارانی پەلە ی سالی (آتی) باران نەباری لە لایە (مصبیهت) ی (حرب) و شکستی (دەولەت) لە لایە بێ بارانی کەم (رزق) ی (تکالیفات) ی حکومەت (خیانەت) ی (مامورین) لە (ارزاق) ی (عسکری) (دنیا) ی کردە (حجیم) (نعوذ بالله من غضبه) (سبحان الله) ئەوێ پۆژی (انگلیز) و (فرەنسە) لە چ (حال) ی دابوون ئەمپۆ لە چ (حال) ی دان؟ (یا محول الحال حول حالنا الی احسن حال) مەر توو لە (قرار) ی ئەمینی ﴿وَيُمِدُّكُمْ بِأَمْوَالٍ﴾ بە (انواع) ی (مال) (نامیە) و (جامدە) ﴿وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا﴾ جو و جۆبار باغات دانن بێنە

(صاحب) ی (مقصور) ۱ (جنان) و (غلمان) و (حور) که باران بوو
 (حاصلات) به (برکت) بوو، (هوا) بی (علت) بوو، (نفوس) یش نۆر ئه بی
 وه کی (المان) به (ظرف) ی بیست سآله که ی نفوسی ئه وه نده نۆر بوو
 (اصل) ی ولاتی خوی جی نابیته وه ئه وا (انفلاق) ئه کا (شراره) بۆ
 (اطراف) ی (کائنات) ئه هاوی؛ وه کی شهرغه میش بۆ ئه م لاو و ئه ولا ئه چی و
 ده رئه که وی له (زمان) ی وی (فحشیات) ی نۆر ناشیرین نه بوو بی وه کی
 (اقوام) ی (متحدن) آن نه بوه سآلی له (موصل) بووم (أعضاء) ی (مجلس) ی
 (عمومی) بووین پۆژی له (طرف) (مدیر) ی (زراعت) (بعض) ه (اوراق) یان
 هینا له (مجلس) خویند رایه وه قسه یه خوشی تیا بوو ئه ز (جمله) ئه ی هوتک
 پارو پیترار بارانی نه گرته وه ئه م دیت (مسلمان) آن له (خدمت) شیخی
 (رضوانی) له سهر (تل التوبه) نویره بارانیان ئه کرد ئه گریان ئه پارانه وه
 منیش ئه م ووت: ئه ی (عباد) ی خوا ئه گهر خوا بفرموی: ئه وزی به گه وه
 (یعنی دجله) به بهر ده متاندا داده پوا بی هووده (خسار) ئه بی (ماکینه) یه
 نایه نن ئاو هه ل کیشی (مزروعات) ی پی ئاوده نن شهرمی ناکنه ئه پارینه وه
 (دعا) ئه که نن؟ به لئ (قوم) ی (ته نبه ل) و بی (صنایع) ئه یه وی هه موو شت
 بی (مشقه ت) خوا بۆ بکا له و (انقلاب) ه ئه وه نده (ماکینه) له (ده وری
 (دجله) و (فرات) داند رایه مه گهر ئه و (بحرا) آنه هیشک بن ده نا په کیان
 ناکه وی ﴿مَا لَكُمْ﴾ چیه بۆ ئیوه؟ ﴿لَا تَرْجُونَ﴾ (اعتقاد) ناکنه ﴿لَهُ﴾
 (جل جلاله) ﴿وَقَارًا﴾ (عظمه ت) و (کبریائی) خۆتان لا گه وه نیه لی ناترسن
 گوئ له (ده عوه ت) ی من ناکنه له گونا هان ناگه پینه وه (سبب) ی
 (موجب) ی چیه؟ ﴿وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا﴾ (أساساً: تراب؛ ثم نطفه، فعلقه،
 فمضغه) له (قاموس) ئه لئ: (الطور: التارة؛) (خلق) دوا ی (خلق)؛ (تارپه ت) ی
 له دوا ی (تارپه ت) ی جاری له دوا ی جاری (حیوان) ی (ضعیف) و
 بی ده سه لات ئه گهر داکتانی بۆ (مسخر) نه کرد بان له (نجاسه ت) دا ده خنکان
 (حتی) ئه ی (بشر) (داروین) ئه لئ: ئیوه له (اصلی) مه ی موونی بووینه

(انسان) (شکری) خوای بکەن لە چ (حال) ئی ئیوهی گەیاندیتە ۛ (حال) ئی؟! بووینە (سلطان الکمل) برام ئەو (تبدلی) (أطوار) ئەو (دقەت) ی (صنع) و (ایجاد) ئەو (عقل) ئەو (درایت) ئەو (مدارک) بە (انتخاب) ی (طبیعی) ی (جاهل) نابێ ئەوانە (بداهەت) ی (عقل) (شاهده) بێ (علم) و (قدرەت) ی (تام) و (شامل) و (کامل) نابین. چەند (معنا) یان لەو (آیەت) ه دایتەو ئەوی نووسرا لە هەمان خۆشترە کەسێ ئارەزوو ئەکا بیان زانی تەماشای (تفسیری) (سیدی آلووسی) (یعنی) (روح المعانی) (روح الله، روح مؤلفه) بکا. ئەو (قوم) (دقەت) بکەن تەماشای (آیەت) ی (انفسی) و (آفاقی) کەن ﴿أَلَمْ تَرَوْا؟﴾ چاوو کۆر بوو نەتان دیتبە نای بینن؟ (تامل) ی لێ ناکەن؟ ﴿كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ﴾ چەند (غریب) و (عجیب) ه سەر سەر (آیات) ه (حقیقە) آنزێادە (علمای) (هەنێت) ئەیزانن بە (نظر) (اوائل) و (اخبار) و (خیال) ی (سابق) ﴿طَبَاقًا﴾ (طبقه) (طبقه) (بعض) ئی لە (فوق) ی (بعض) ئی (دەوەرە) ی دایتەو ه وەکی (علمای) یانی (قدیم) ئەفەر موون: یا بێ (دەوەرە) وەکی (اخباریون) (قول) ی پێ ئەکەن. بە (اعتبار) ی ئیستا (منظومه) لە سەر (منظومه) وە (ممکن) ه (نظر) بە (شمس) (مناطق) ی (سیارات) بە (سماوات) (حساب) کردنی (بعض) ئی ئەفەر موون: (متوافق) و (في الحسن) و (اشتمال) لە سەر (حکم) و (جودەت) ی (صنع) و (بزانم) قسە بە بێ (حکمت) و (دقەت) نیە وە ئەو ی بە چاو ئەدیتری (کواکب) ن، (نفس) ی (فلک) بە (معنا) ی (فلاسفە) ی کۆن نادیتری کەسێ (نظر) کاتە (ملکوت) ی (سماوات) ئەزانی (خالق) ی وی لە گەل ئەو (هیاکل) ه (معبود) ه چ (نسبەت) یان نیە ﴿وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ﴾ لە مەیانە ی ئاسمان ﴿تَوْرًا﴾ لە تاریکی شەو پووناکی ئەدا شەوی (مواصاف) (الیالی مقمره) (حقیقە) زۆر خۆشە (منظره) ی (قمر) زۆر (جالب) ی (نظر) ه؛ (بعضاً) لە مەیان ی پارچە پارچە یی هەوڕە یی پەش بزد ئەبێ وە دەوەر دەکەوی زۆر (لطیف) ه ئەگەر بە چاوی (علمی) بینۆپە چیزێ

دیگەرەست ﴿وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا﴾ چرایە (عظیم) (مسافە) ی ھەزار سال زیتەر (أطراف) ی خۆی (منور) ئەکا (معلوم) ە (نور) ی (قمر) یش لە ھەر وێبە (حکما) ی (عصر) ئەلێن: (بعض) ە (شمس) ئی تر ھەن (نور) ی (شمس) ی ئیمە بە (نظر) وێ وەکی (نور) ی (حباب) ە (یعنی) (گولەستێرە) بە (نظر) گۆپێ گۆرەیی (کە ھربا) دیارە تا (علم) ی (بشری) (زیاد) کا (بدائع) ی (صنع) ی (الهی) چاترۆ زیتەر دەرئەکە ی ئەگەر بوێرم بەو (علما) یانە ئەلیم: (تلمیذ) و شاگردی خوان ئەوانە ی (علما) ی (ھەینەت) نین (رجماً بالغیب) قسان ئەکەن. ئەگەر بێنە سەر (کشف) ی (اولیا) یان ئەبێ (حیران) آنیان بۆ بلێین (انوار) ی (کواکب) ی دی نۆد بە (واضح) ی ناگەنە سەر عەردی دووسێ شەو (میل) ی (مشتری) لە (زحل) بۆ لای (شرق) نومایان بوە (خیر) ئەبێ (انشاء الله) ﴿وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِّنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا﴾ وەکی (شجر) ئیووی لە عەردی رواندێ (انشاء) ی کردنیە لە (جمال الدینی افغانی) (نقل) ئەکەن: (حیوان) دارێ (متحرک) ە (شجر) (حیوان) ی (ثابت) ە... الخ (حیوان) دەماری شین بوون و (زێدە) کردنی لە ناو خۆیدایە؛ (نباتات) و (اشجار) پەگیان بە ناو عەردی دادەچتە خوار ﴿ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا﴾ ئەمرن ئەچنە (قەبر) ئی ئەبنەو خۆل؛ (ذاتاً) ئەوانە ی خنکان نەچوونە ناو (قبر) ی ھەرچی بوو لە (أرض) آگوم بوون ﴿وَيُخْرِجُكُمْ﴾ لە (أرض) ی (لدى البعث) ﴿إِخْرَاجًا﴾ خۆی ئەزانی چۆنی ئەکا: (مُحَقِّق) ئەبێ ئەگەر من تێی نەگەم نەتوانم (تصور) ی بکەم خوا خۆی ئەتوانی (تصویر) ی کا (وان علیه النشأة الأخری) (کافیە) ﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا﴾ پایەخ بە سەریان ئەپۆن ئەتوانن بە (کیف) ی خۆتان (تصرف) ی تیا بکەن ئەز (جملە): ﴿لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا﴾ (طرق) ﴿فَجَاجًا﴾ (واسع) چ (بین الجبال) چ (فی الجبال) چ (فی السهول) پێی (واسع) و خۆش لە ھەموو ولات لە ناو شارو لە چۆلی پەیا کرایە (الآ) لە (کۆیە) ئەبێ، تادی (مع الأسف) (طرق) ی ناھەموار تەنگ و ناخۆشتر ئەبێ ﴿قَالَ:

نُوحٌ ﴿باز (عرض)ی (کبریائی)کرد ﴿رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي﴾ (شبه)نه ما له سهر
 سهر پیچیان (دائم)ن نایه نه پایه ﴿وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا
 خَسَارًا﴾ وه کی (امّهت)ی ئیمه به قسهی (ناصح)آن ناکه نئوی (امین)بی
 له گه لیان پئی راستیان نیشاندا به (عدو)ی ده زانن دواي (رؤسا)یه
 (جاهل)ه کانی به (مال)و (ولد)ه که ون ئه وانهی به (مال)و منالی خویان
 (مغروبان) (قوهت)و (ثروهت)یان (فائده)ی نه دانی ههر (خسارهت)مه ندی
 بۆ (زیاد)کردن ئه وه له (زمان)ی (حضرهتی نوحی)وادامه زرایه ﴿وَمَكْرُوا
 مَكْرًا كُبَارًا﴾ فیللی نۆر نۆر گه وره گه وره؛ (مکری) که چیا یان هه ل که نی؛
 (لاشک) (حفظ)ی ئه و (رسل)آنه له و (اقوام)ه (جاهل)آنه، (محظ)به
 (حمایهت)ی (کبریائی)بوه (دعایه)ی ئه و (نوع)آنه له (علیه)ی (رجال)ی
 (إصلاح) (حقیقه) (کید)ی (عظیم)ه. (عجایب) (نفرهت)ئه هاویننه دلان،
 نه دیتی، نه ناسی، خه لکی ئه که نه دوشمنی بابه کوشتهی ﴿وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ
 آلِهَتَكُمْ﴾ ده ستیان لی هه ل مه گرن، (دوام)که ن له سهر (طاعهت)و
 (عبادهت)یان، به (عمومی) ﴿وَلَا تَذَرُنَّ وُدًّا وَلَا سُوءًا وَلَا يَفُوتَ وَيَعُوقَ وَتَسْرَأُ﴾
 (تصویر)و (نحت)و (هیکل)تراشی دیاره له ناو (بشر) (قدیم)ه،
 (هیکل)تراشان باوه پ ناکه م (احتیاجی)یان به (شیطان)بی، (حتی)له
 (زه مان)ی (بساطهت)یان که له (مغار)آن (انواع)ی (صورهت)یان ئه کیشا
 و بزائم ناوی (شیطان)له ناویاندا نه بوه ئه مرۆ له (بغدا)یه (هیکل)ی
 (مؤد) (عاده)ئه په رستری له (طرف) (انگلیز)آن سبهینه و ئیواره (کته)یه
 (عسکر)به رابه ری (رسم)ی (تعظیم)به جئ ئینن، (حالا)وا (دوام)ئه کا،
 بوت په رستی له ناو (مسلمان)آن (انتشار)ئه کات (شیخ علاء الدین)چه ند
 (قطعه)یه (فوتوغراف)ی خوی نارد بوه لای (ناوده شت)و (ئاکی)یه تی
 (مرید)ه کانی به رابه ری (صورهت)ی (رکوع)یان بۆ ئه برد، په رستی (قبر)ی
 (اولیا)یان لای (سواد)ی (اعظم)بوویننه (رکن)ی (دین)یه کن
 له (اهالی) (کویه) چووبوه (زیارهت)ی (امام موسی)خوی ئه ی گپراوه

ئەویووت: "یازدە (سجدە) یان پێبردە بەر (قبری) (دە) رو پێه یان لێستاندم" ووتم: "باشە (سجدە) کت قانزاجە! هەمووی بۆ پارەیه، خۆیان و خەلکی (کافر) ئەکەن (وَدَّ) و (سُوع) و (یغوث) و (نَسْر) (بنا) لە (روایەت) ی (ابن عباس) (اصنام) ی (قوم) ی (نوح) ی بووین؛ کە وتینە دەست عەرەبان. (امّا) ئەو دەورە لە پاش (طوفان) و ئەو (مُدّه) ی (مَدیده) ئەوانە چۆن دیترانەو؟ کوو ناسران؟ (قیاس) ی عەرەبان لە (بَحَاث) هەکانی (ئاوروپایی) لە (قەرن) ی (عەلم) و (ترقی) (بشری) ناکرێ [﴿]وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا [﴾] (رؤسا) یان بە درۆ و دە لەسەو (حیلە) گەلێ گەسیان گومراوە کردینە [﴿]وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ [﴾] (عریق) ی (فی الظلم) [﴿]إِلَّا ضَلَالًا [﴾] (دُعا) یە کە لە (سُنَّت) ی (اللهی) ئەزانێ ئەوانە ی (ظالم) و (عَنُود) و (مُسْتَكْبِر) ن لە (ضلال) دا (زیاد) ی ئەکەن (نما) یان ئەبێ، بۆ (إضلال) (اختراعات) ئەکەن؛ ئەو (دُعا) یە (دُعا) یە بە (حقّ) ه، ئەگەرچی تیا بایا، (جناب) ی (حق) (وعظ) ی ئەدا [﴿]مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ [﴾] (خطیئات) (حقیقە) (جالب) ی (عذاب) ه لە (دنیا) و (آخرة) (اما لازم) ه بزانی چ (نوع) ئی (موجب) ه؟ (یوم) ئی لە (ایام) ی (سالفه) لە مزگەوتی گەورەیی (کۆیه) بۆ نوێژی جەژنی کۆ بوو بووینەو، بە (تهلیل) و (تکبیر) و (تسبیح) و (قرآن) (مشغول) بووین، ناگە (طیاره) ی (انگلیزی) بە (دەور) ی سەرمانا، دەستی کرد بە خولانەو و گێر گێ، ئەگەر (قُنبله) کی پێداداباین؛ هەموو پارچە پارچە ئەبووین ئەو لە بەر چ (نوع) ه گوناھیکە؟ (خطا) ی کێیە؟ (اختلاف) کە مایە ی (إنقراض) ه ئەیکەنە (پەحمەت)، ئەو گوناھ نیە، (کل) ی (رئیس) ئی بە (اله) ئی ئەزانێ؟! چی بلێم؟ بە (سبب) گوناھانیان گوناھ پیئش (دُعا) ی (نوح) و پاش (دُعا) ی بۆ (خاطر) ی (مُسْتَفِرِق) بن، لە (استحقاق) ی (عذاب)، (عذاب) ی (دنیا) و (قیامەت)؛ وە (الّا) (حاجەت) بە (دُعا) ی (حضرەتی نوح) ئەبوو، بە گوناھ خۆیان (مستحق) بوون بۆ (عذاب) [﴿]أُغْرِقُوا [﴾] خنکەندران بە ئاوی (طوفان) ی ئێمە (نظر) بە (شریعت) ی (طبیعت) (نقد

گوناھکارین گوناھکاری (باری)ن؛ (واقعا) ئەوانی پێشی دایان مەزندان، (أَمَّا)
 نێمە تووشی (جزا)بووین؛ نازانم بۆی چی؟ دڵم زۆر سەخڵەتە چارەش
 ناکرێ! (طوفان)(امریکە (مُحَقَّق) (طبیعیون)هکانیش (اعتراف)ی
 پێنەکەن (فرق)مان بە (تعلیل)ه؛ (غرق) بوون و چوونە ناو ئاگریان لە
 دواى یەکە ﴿فَادْخُلُوا نَارًا﴾ ئەگەر لە (آخرت)یش بێ، هەر باشە
 (کان)ه(اعتداد)بەو (بین)ه نێه (نوعاً ما)(ایجازی (زەمانی)یە ﴿فَلَمْ يَجِدُوا
 لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا﴾ قورتاریان کەن؛ (آله)ی (جامدە)کوو بە هانایان
 دێن؟ نە ک ئەوانە لە پۆڤێ لێ قەومانی، کەس کەسی کەس نێه؛ (أَخَصَّ)ی
 (اتباع)و دۆست پووت لێوهر ئەگێڕێ، لە کوردی ئەلێ: "هەتا گوندۆر
 گوندۆر بوو (قوم)و قیلەمان زۆر بوو هەر کە گوندۆر بە سەر چوو
 (قوم)وقیلەش لەگەڵ چوو!" پیاوی (صاحب بستان)ی گوندۆرە وای
 فەرموو: "هەتا گوندۆرەى بوو، گەلێ دۆست و (احباب)چووینە
 (زیارەت)ی کە گوندۆرە بە سەر چوووە ئەوانیش (ترک)ی (زیارەت)یان
 کردیە" (تمام)ئەو دوو (آیت)ه کە وتوونە مەیانى (دعا)ی (حضرەتی نوح)
 لەبەر (اهتمام)(تقدیم)کران ﴿وَقَالَ: نُوْحٌ رَبِّ لَّا تَذَرْ عَلَيِّ الْأَرْضِ﴾ وڵاتی
 خۆیان نەک هەموو (کره)ی (أرض)؛ (دخل)ی بە سەر (قوم)ی دی نێه
 ﴿دِيَّارًا﴾ پاداری؛ (فرد)ی ئافەزیدەیان لێمەیه لە ﴿إِنَّكَ إِن تَذَرْنَهُمْ يُضِلُّوا
 عِبَادَكَ﴾ ئەوانەى (ایمان)یان هێنایە وەریان ئەگێڕن یا (اولاد)یان یا
 (نشر)ئەبن، (اقوام)ی دیش ئەکەنە بێتەرست (توجیه)ی (حضرەتی نوح)
 پێی (قیل)و (قال)نایە لێ کوو وادەبێ؟ ئەو (دعا)یەى کوو ئەکا؟
 (عجایب)ه (امثال)ی (خدری)ئەزانن: ئەو (کافر)ه ئەو (مسلمان)ه، لە
 (زمان)ی (قبل البلوغ)لە پاش ئەو هەموو کەشما کەشم و (طول)ی
 (دەعوەت)(نوح)نازانن؟ (کفر)وا تێکەلاوی خوون و میشکیان بوو
 (قابل)نێه (ایمان)نە لە خۆیان، نە لە (اولاد)یان؛ بۆیە ئەفەرموی: ﴿وَلَا

يَلِدُوا إِلَّا فَاَجْرًا كَفَّارًا ﴿١﴾ دياره خوا (رعایەت)ی فەرموو، بۆیه له (آیهت)ی دی، خوا ئە فەرموی: (إِنَّهُ كَنْ يُّؤْمِنُ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ) (معلوم) ه له (طرف)خوا، (خبری دراوەتئ؛ ئیتر جئی (هذیان)له (حق) (حضرەتی نوح)نیه، (مُحَقِّق)گومانی بێردبا یه کئ له (نسل)ی وان، (اهل)ی (صلاح)و (ایمان)پەیا ئە بئ ئەو (دعا)یە ئە دە فەرموو (هَلْ تَلِدُ الْحَيَّةُ إِلَّا الْحَيَّةُ؟) (عاقبەتی)گورگژادە گورگ شەو دە گەرچی با آدەمی بزرگ شەو دە (ورائەت)ی (معنوی) (انکار) ناکرئ؛ (شوێن) (قاعدە) هە ئاوە شێئئ، (الهی) خۆت (احوال)و (اسرار)ی (عالم)ی ئیستا ئە زانی (قسم)ی (اعظم)له (قوم)ی (نوح) (خراب)ترین قەشەری به (رُسُل)و (کُتُب)و (قدرەت)ی توو ئە کەن، (رَبُّ رَبِّ لَا تَذَرُهُمْ آمِينَ) ﴿٢﴾ (رَبُّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ) ﴿٣﴾ دياره (مؤمن)بووین ئەو ی بلئ: (مراد) (آدەم)و (حو)یە قسەیه دوور دە لئ؛ و بزائم له (تورات)ناوی داکی نالئ؛ (سید) ئە فەرموی: ناوی (شمخی)و ه کی (سکری)بوە؟ ﴿وَلَمَّا دَخَلَ بُنَيَّيْ﴾ (تبادر) دياره بۆ چی ئە چئ (سفینه) پئی نالئ: (بیت) (وکذا مسجد) (خاصة) به (إضافة) بۆ (شخص) (بیت)ی (معنوی) (یعنی شریعت) (فهم) ناکرئ، ئەو ی بیته (بیت)ی من ﴿مُؤْمِنًا﴾ به (ایمان)هوه چ به ئامە دوشود، چ به (اقامە) (صادق)ه ﴿وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ له هەموو (کائینات) (الی القيامة)؛ ئیمەش له پاداشی ئەم (دعا)یه ئە لئین: صلی الله و سلم علیک یا نجی الله الی ابداء الابد و دهر الداهرين؛ و (ایمان)مان به توو به (واسطه)ی (ایمان)به (خاتم الرسل)ه (صلی الله علیه و سائر اخوانه من الأنبياء والمرسلین) ﴿وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا﴾ (هلاک)و شکست؛ (الهی) توو هەن له کۆلیان کە یه وه، چاتره؛ (تاخیر)یان (فائده)ی نیه؛ (إصلاح) نابن (عالم)به (فساد) ئە دەن؛ (ایمان)ئ وایان به پۆژی (جزا)نیه. ئەمۆ ئەو ی مایه ی (تفرقه) بئ له (بین)ی (مسلمان) آن (ابقا)ی (ادامه)ی (ظلم)ی بئ ئە ندازه و

(تجاوز) له (حدود) ی (طبیعت) ه؛ دهستو پا بهستنی (مسلمان) آن به (سلب) ی (قدرت) و (اختیار) به (قید) ی (سنت) و (بدعت) (موجب) ی (هلاک) و (قطع) ی (امت) ه له (بین) ی (مسلمان) آن - (مع الأسف) - (علائم) ی (وفاق) نیه، تا دئ (خلاف) نۆتر ئه بین، بزانی چیمان به سهردئ؟ خوا (حافظ) بین (الهی) (ارنی ئاری من عدوی وعدوک آمین) له من و (آبا) و (اجداد) و (امهات) و (جدات) له وهی بیته مائی ئیمه وه (مؤمن) بین چ نیر چ من به (زیارهت) با به (اقامه) له (مؤمن) و (مؤمنات) ی (انس) و (جن) خوش بین له (آخرت) و (قیامت) ئه وهی (عذاب) ی نه دهی که می (عذاب) ده (دفع) ی (کفار) (تادیب) ی (فجار).^(۱)

(نوبهت) ی (تفسیر) ی (سوره) یی (الحجن) ه (مکی) یه وه کی (سیّد) ئه فه رموئ: بالإتفاق و (عدد) ی (آیات) ی (۲۸) ه (بلا) خلاف (اتصال) ی وه (مناسبه) ی له گه (سوره) یی (نوح) له مه یانی (تفسیر) ی (آیات) بۆتان ده رئه خه م؛ لام وابوو له (فکر) ی خۆمه دوايه دیم (نقل) ئ له (ابوحیّان) ده رکه وت له و (جهت) ه (سبق) ی له ئیمه فه رموه (په حمه تی لئ بین).

بسم الله الرحمن الرحيم

خوم نه پارتیم له (شر) ی (شیاطین) ی (انس) و (جن) ﴿قُلْ﴾ (یا محمد) ﴿وَأَوْحِ إِلَيَّ﴾ له (طرف) (جناب) ی (حق) بۆ من (القی) کراوه (بنامجهول) ی (باب) ی (افعال) ه (يعض) ئ (قرأت) (نقل) ئه که ن نازانم (فائده) یان چیه؟ (ابراز) ی (سعت) ی (علم) و خۆماندی کردن به (توجیهات) ه ﴿أَنَّهُ﴾ (شان) ئه لئین: (نائب) ی (فاعل) ه ﴿اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ﴾ هه شت تویه جمووله یه له له مه چیتران نازانم بۆ کوردی وای پئ ئه لئ؟ گوئی یان پاگرتبوو له (قرآن) گوئی یه به (وعی) و تئ گه یشتن وه کی ئیوه و

^۱ - (سوره) یی (نوح) ته و او بوو پاش نیوه رۆی پۆئی پینچ شه موو هفتی (شبا) (X) (حمزه) ی (اولی) (۲۳) ی (محرم) سنه ی (۱۳۶۰) ه (۱۹۴۱) م.

(قوم)ی (نوح) نەبوون گوئی خویان بئاخن تا نە ی بیەن خۆیان بشارنەو (تفرت) بکەن هەلێن: (مثال)ی ئێو (حقاً) جێی (طعن)ە لە ئێو هەوانە (جنس)ی دین، چ (مناسب)ە یە وایان نیە لە گەڵ (رسول)ی (بشری) هەوانە بەو (نوع)ە ئێو ش بەو تەرزە جای (تعجب)ە. وا دەرئەکەوی ئەو (عقل) و (معلومات)ی لای ئەو جنۆکانە بوە لای (اشراف)ی (طبقات)ی (عالیه)ی ئەو (بشر)انە نەبوە قسەیان لە (نفر) کردیە، شتی (لۆغەوی)یە (علم)ی (زیاد) بە (تفسیر) نادا: (تعریق)ی (جن) ئەکەن بە (اجرام)ی یا (حیوانی): (هوائی) (نار)ی ئەتوانن خۆیان (مُشکَل) کەن بە (اشکال)ی (مختلفه) (تشکل) و (تطور) بە (اشکال)ی (مختلفه) لە (طبیعه)ت دا هە یە (لکن) (اختیاری) نیە؛ (أما) لای (مليون) آن ئاسانە نە تەنھا (جن) و (ملک) (انسان)یش ئەتوانن ئەو (صَرف) و (تحويل)ە بە خۆی بکا بە (شرط)ی (ولی) خۆی یە وەکی (قضیبالبان)ی (موصلى) باشە، وای ئەدی بۆ چی (علمای) (اعتقاد) (قسم)ی (عظیم) ئەم (تعریف)ە (قبول) ئەکەن (أما) (قبول) ناکەن (انسان) بە (قدرت) و (اختیار)ی خۆی (افعال)ی خۆی بکا؟ (معاً) لە (طرف) خوا بە (بعض)ە (افعال) (مکلف)ە ئەگەر ئەلێن: (بإذن الله) یە با بو ئێمەش وەکی غزالی ئەفەرموی: (بإذن الله) یی (معاً) ئە نازانم (معنا)ی (بإذن الله)ی چیە؟ ئەفەرموون: (انکار)ی (اجن) آن (کفر)ە بەلێ ئێمە لەبەر (قرآن) (ایمان) بە (اجن)ە ئێنین؛ لە (قرآن) دەرئەکەوی (نوع)ی هە یە بە (حیات) و (ادراک) بزر لە ئێمە (مکلف)ن وەکی (بشر)؛ (مؤمن) و (کافر)یان هە یە (أما) بەو (قدرت) و (قوۋت) و (عَلَام الغیوبی) بە (ایمان) مان پێی نیە لە (حدیث) ئەفەرموی: (اشکال)ی (مختلفه)ن خەیلی خوو (شیخ)ی (ابن سینا) (تعریف)ی (جن) ئەکا ئەفەرموی: ئەو (تعریف)ی (شرح)ی ناو (یعنی) (حَدّ)ی (حقیقی) نیە لەبەر ئەو ئەلێن: (انکار)ی (وجود)یان ئەکا نا (انکار)ی تیانیە. (جناب)ی (سعدالدین) ئەفەرموی: (تعریف)ی (علوم) آن وەکی (کلام) و

(تفسیر) و (سائرا له (أول) ه وه (تعریف) لفظی یه (بعد التحصیل والتحقق والتدقیق) نه بیته (حَدّ)... الخ نهو سئ یه لا هه ن بۆ نهو تعریف (حَدّ) ه نه وهی لا نه بین (لفظی) یه (شیخ مؤمن) ئ باشه له (سمعیات) وه کی ئیمه (قبول) ی (قول) ی (خاتم الرسل) ی کردیه؛ (حقیقة ایمان) به جنۆکه ی بهو (درجه) که لای کولئ نانیا ن هیه له گه لئ (جهت) (بشری) به (فساد) بردیه! نه گهر گوئ له (ملیون) آن کهین نه بین بلیین: خواش (تشکل) و (تمثل) نه کا (العیاذ بالله) وه کی (جبریل) وه کی (ابلیس) له (مُجَرّدات) و (روحانیات) آنه (جمع) ئ له (اولی) یان نه فه رموون: خوا (مثال) ی هیه (آیه) ت ی (و له المثل الأعلى) بهو جوړه (تفسیر) نه که ن. (صریح) ی (کلام) (شاهده) (جناب) ی (رساله ت په ناه) له و (وقفه) دا نه ی دیبویون به (وحی) زاناندیتی (عبارة) ت ی (بیضاوی) گه لئ که س لئ ی به (غلط) چووین وه (بخاری) له (ابن عباس) (نقل) نه کا که (جناب) ی (رسول) نه ی دیون (امامی رازی) وه (سیدی آلوسی) له گه لئ نه وانه ی (انکار) ی (جن) نه که ن (طول) و (تفصیل) و (سؤال) و (جواب) یان هیه لام (نقل) ی (ملال) نه دا له دوا ی چهند (آیه) ئ (بحث) ی (سبب) ی هاتنیا ن و (سماع) یان نه کرئ ﴿فَقَالُوا﴾ له گه پانه وه به (قوم) ی خویان ووت: ﴿إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا﴾ (کلام) ئ (مقرو) ﴿عَجَبًا﴾ (بدیع) (مُحیر) ﴿يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ﴾ (قاموس) نه لئ: (الاستقامة على طريق الحق مع تصلب فيه) نهو (قرآن) ه (هادی) یه بۆ (حق) و (صواب) (اهم) و (أعظم) ی (ایمان) به (وحدانیه) ت ی خوايه ﴿فَأَمَّا﴾ به ﴿به﴾ (قرآن) که (کلام) ی خوايه وه کی ئیوه نه یان ووت: (سحر) ه، (کلام) ی (مجنون) ه، (أساطیر) ه، ده ک هه ناوتان کهوی، به جنۆکان نابن؛ له (فهم) و (ادراک) ﴿وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا﴾ ئیوه ش نه لئین (لا تدرن آلهتکم أنصروا آلهتکم) وه کی مندال نه گهر بوو کو که یان لئ تیک دهن به گز باب و داکیان داده چن. هه رچی بین به هه ر ته رزئ (خیال) ی که ی که س نا کهینه (شریک) ی خوا نه له (ذات) نه له (صفات) (تقدیس) ی نه کهین له (مُثل) و

(مثال) ﴿وَأَنَّهُ﴾ به (فَتَحْ) لای (جمع) ئی به (کسر) لای هه‌ندی ﴿تَعَالَى﴾ بَلَنده ﴿جَدُّ رَبِّنَا﴾ (عظمه‌ت) و (کبریائی) (الهی) له (شریک) له (مُشابه‌ی (طبیعیات) (معنا) باپیر، (حاشا) (بعد الإیمان) به (وَحْدَانِيَّة) ی (الهی) و (قَوْل) به باپیر حاشا (أَنَّهُ) به‌ختی خوای له‌وه‌ی به‌رزتره (شریک) ی هه‌بی (مولود) بی یا (والِد) ﴿مَا اتَّخَذَ﴾ (بِالذَّاتِ مَمْنُوع) ه ﴿صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا﴾ (غنی) (لِذَاتِهِ) (غَنِي عَنِ الشَّيْءِ) (مُقَدَّس) ه له (احوالات) ی (طبیعه‌ت) ی (حیوانیه)؛ ئه‌ی (قوم) ی (نجیب) ئه‌ی (اهل) ی (شرک) و (تثلیث) گوئی له قسه‌ی؛ وه (کلام) ی (فیلسوف) آنی (أَجِنَّ) آن کهن (شریک) ی بۆ خوای په‌یا ئه‌که‌ن به (وهم) ی خۆتان ئه‌لێن: خوا ژنی هه‌یه وه کوپی هه‌یه و (ولد) ی بۆ خوای په‌یا ئه‌که‌ن نا (شکری) نه‌بی چی به خوای ناچی له‌به‌ر جوان هه‌لدی له‌وئ و له‌وئ خۆی ئه‌شاریته‌وه ئایا نازانن (قاعده‌ی) (توالد) له (فَرَع) ی مردنه‌؟

بی‌ینه باسی به‌خت و (طالع) هه‌یه؟ نه‌یه؟ (واقعا) له (حدیث) ئه‌فه‌رموئ: لَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ (أَمَّا) له (طرف) خواجه (أَمَّا) وادیته (خیال) شتی هه‌یه (لکن) به (تحولات) ه که سئ ئه‌مرۆ (شانس) ی هه‌یه هه‌موو کاری باش بۆ دئ سبه‌ی ئه‌گوپی؛ و ئه‌بی (شخص) ئی له به‌د به‌ختی و ناخۆشی ئه‌ژیه ناگاه ده‌رکه‌ی لی‌ده‌گریته‌وه (حاله‌ت) ئی دی دی (أَمَّا سَرَّای) (مجهول) ه؛ بنۆره (أساطیر) ی (مصری) و (یونانی) یان (عجایب) ه له (اوهام) و (خیال) یان نه‌بوو (حقاً) (رسول) آن (حق) یان له‌سه‌ر ئیعه (عموم) ی (بشر) زۆره ئه‌وان نه‌بان، ئیعه‌ش ئه‌و (انسان) ه شوگاییه نه‌ده‌بووین. وه (حُکْمَا) ی (الهیون) له‌سه‌ر (عُلَمَا) یان (حق) یان زۆره ﴿وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا﴾ تا (حال)، (رؤسا) یان بوون؛ که له (حق) گه‌یشتن پێیان ئه‌لێن: " (سُفَهَاء) " هه‌زار ئافه‌رین له‌و (أَجِنَّ) آنه؛ به‌وانه بلێین: "له‌مه چیتر" زۆر به جییه. (سواد) ی (أعظم) له (امت)، گه‌لی (أغلاط) یان بۆ (عیان) بوه؛ ئه‌زانن (رؤسا) یه‌کانیان (سفیه‌ن)، (مع هذا) (دایم) ن له‌سه‌ر (تعظیم) و

(تقدیس)یان، وه له (حق)خوا، وهک سهگ ئه وه پێ؛ (ویقولون): ﴿عَلَى اللَّهِ شَطَطًا﴾ ئه وانی مه پ، له (شطحات)یش ده رچووین؛ قه سه ی درۆ و (مُتَجَاوِز) له (حد)، له (حق)خوا ئه لێن؛ خودا له پیزی (متطورات) (حساب) ئه کهن، کهم و نۆر هه یج (فرق)ی نیه؛ یا (قسم)ی له (ممکنات)؛ به سه ته زمان پاناوه ستی؛ (انسان)(حیران) و انسان (أَمَّا) له (حد)ی خۆی (تجاوز) ئه کا، یا به ره ژێردی، یا نۆر به ره ژوور ئه پوا؛ (خصوصاً) (ابناء الله)، (أحباء الله) وه (أولیاء الله) — (في الواقع) — (أقوال)ی دوور و نا (معقول)یان هه یه ﴿وَأَنَّا﴾ (قبل الإيمان) ﴿ظَنَنَّا﴾ (ظن)ی (قوی) (اعتقاد)ی (جازم) ﴿أَن لَّنْ تَقُولَ الْإِنسُ وَالْجِنُّ﴾ (ملك) قسه ی لێ نا کرێ ﴿عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ ئه وه (کید)ی (عظیم)ه له (طرف)(مُضِل) آن (مساکین) آن هه ل ئه خه له تێنن ئه وانه درۆ نا کهن هه رچی بی لێن پاسته درۆ به (کفر) ئه زانن که ئه و (اعتقاد)ه (رسوخ)ی به ست؛ ئه و جا ئه وه ی هه وه سیان لێ بی ئه ی خه نه گوێی (مساکین)ه کان (عقل) و هۆشیان له ده ست چووه. (فرقه)یه له (مسلمان) آن وا هه ل خه له تاین بۆیه (رئیس)ه که یان که گوێی: "من خوام" بین (توقف)(تصدیق)یان کرد درۆ (کفر)ه خۆ (صاحب)ی تێمه (مُنزّه)ه له (کفر)که وایی پاست ئه کا خوایه! ئه ی (بشر) چه ند (مهیا)ی بۆ (قبول)ی قسه ی پڕو پووج نازانم بۆ ۵ وای؟ (أساس) وادامه زرا (وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنُ النَّاصِحِينَ قَدْ لَاحُمَا بِغُرُورٍ) خوای (تعالی)ن (إيقاظ)مان ئه کا، له (شر)ی (رؤسا)له (کید)یان ئه مان ترسینی (لکن) ئاگادار نابین زوو فریده ئه بین (شیخ رضا) ئه لێ:

ساغ له دنیا دا نه ماوه گهر قسه ی ساغت ده وێ

بێ ۶ زارت پێنیشاندهم گهر قورم ساغت ده وێ

(سیاسیون) و (رؤسا)ی (ادیان)(على الأغلب)له گه ل (بشریه)ت)ناساغن (مع هذا) (مقبول) و (مطاع)ن، پاک و خاوێن و (مخلص) و (خالص) و (ناصح) و (مشفق) و (امین)یان ناوێ ئه و بێ چارانه ش وه کی (بشر) گومانیان

بردیه کهس له (جن) و (انس) له (طرف) و (جهت) ی (اله) درۆ ناکا؛ ئه وهی
 (رؤسا) یان گوتویانه (قبول) یان کردیه به (تقلید) وهکی کوردی ده لێ: به
 گوئی ماموستا ئه (اجن) آنه له (حیله) یان گه یشتن. (انسان) هکانی ئیمه
 (مع الأسف) وهکی خۆیان مانه وه. خواجه خۆت ئه زانی (انواع) ی درۆ یه چ
 (الوان) ی (تجسم) ی کردیه به (دعا) یه ی درۆ (بشر) تارومار کرایه ﴿وَأَنَّهُ
 كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ﴾ له (انسان) آن ﴿يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ﴾ که مابانه وه
 له جێ چۆل و دوور له ئاوه دانی؛ له خۆیان ئه ترسان هاواریان ئه کرد به
 دهنگی بلند (ئهی (عزیزی ئه و (وادی) یه خۆمان ئه پارێزن به توو
 له (سُفْهَاءِ) ی (تبعه) ی توو هه رزه کارهکانی له (طاعت) ی توودان ﴿فَرَادَوْهُمْ
 رَمَقًا﴾ (رجال) ی (انس) (تکبر) و (عُتُو) و (طغیان) و گونا می (رجال) ی
 (جن) ی زیتر ئه کهن؛ دیاره (رجال) ی (انس) بووینه (باعث) ی (زید) ه
 (ضلال) ی (رجال) ی (جن) چ جابه (ضلال) ی خۆیان (مُضِلّ) یش؛ چ جابه
 (إِضْلَالِ) ی (بشر) (إِضْلَالِ) ی (جن) یش ئه کهن؛ ئه و (معنا) یه (مُتَبَادِرًا) وه
 له (مُجَاهِدًا) و (جماعت) ی (منقول) ه، (أَمَّا بِالْعَكْسِ) لام خۆش نیه؛
 (ایمان) ی (انس) ئه مپۆ به (جن) (قیاس) له و (وهقت) ی ناکرێ؛ ئه مپۆ هه رچی
 هه ن؛ ئه و نه (قدرت) و (علم) یان مه پرسه گوێ له کوڵ نابێ یه کان که
 سه یره له (عزیمهت) گرتنه وه یان دایه ئه وه نده ی تیا هه یه که (شیخی
 انس) (امر) به شاهی (جن) ئه کا؛ ئه مهش به خۆپایی نیه زار به ستنیان
 (عجایب) ه؛ و ابزانم ئه وه ی له سه ر (بَشَرٍ) (مُسْلَطًا) ئه بن به کوردی می ملی
 پێ ده لێن: ﴿وَأَنَّهُمْ﴾ (انس) ﴿ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ﴾ (ایها الأجنه) ﴿أَن لَّن يَبْعَثَ
 اللَّهُ أَحَدًا﴾ به (رسالهت)، یا (مُنْكَرِ) ی (رسالهت) ن، یا وهکی جوان ده لێن:
 دوا ی (موسی) (رسول) یتر نابێ "یاخود له (عرب) آن نابێ. وا دیاره ئه و
 (اجن) آنه ی له ولاتی عه ره باندا بووین عه ره بی یان زانیه له (قرآن) گه یشتینه؛
 خۆ نالێن: وهک (بابانسیم) ی (عیار) هه موو زوبان ئه زانن با (وجود) ی

ئەوێ بئەوانێ خۆی (مُتَشَكِّل) بکا به (اشکال)ی (مختلفه) ئەتوانی
 (السنه) ی (مختلفه) بێ (تعلیم) بزانی. ئەدی کورد، تورک، فارس؛ که مردن
 چوونه ناو (قبر)ی؛ دەر (حال) فێری (عربی) ئەبن و ئەتوانن بنووسن؛
 بەلێ ئەو بەر چاوە نەبێ؛ بە زوبان ئەتوانی ئەوێ خواھیش کا بێ لێ.
 یاخود ئەوانە (انکاری) (بعث) و (نشور)یان کردیە؛ کوو ئێو (ایمان)تان به
 (قیامەت) نیە ئەوانیش وا ﴿وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ﴾ (یعنی) (طلب)مان
 (ملاحظه)مان کرد ﴿فَوَجَدْنَاهَا مُلْتَأَ﴾ پەر کراره ﴿حَرَسًا﴾ لە هێشکی
 ﴿شَدِيدًا﴾ به (قووت) ﴿وَشُهْبًا﴾ بلیسە گاه گاه (بعد قرون
 المتطاولة) ئەستێره ئەرژین (ام) به زۆری وا بزانی، نووسیمه، لە (تاریخ)ی
 (۱۲۰۵) به (نوع)ی بوو ئەستێره باران (مدهش)بوو، لە (شرق) بۆ (غرب)؛
 لە (غرب) بۆ (شرق) لە (شمال) بۆ (جنوب) لە (جنوب) بۆ (شمال) داده پێژ؛
 (أما غریب)و ئەو (نوع)ه مەگەر لە (بطون)ی (کتاب) آندا بئێنێ لە (فکر)
 ئەپوا، گەلێ کەس ناگاشیان لێ نیە. واتێ ئەگەر ئەو بوو، (أجن)ه
 دیتی یانە وە ترساین: داخوا چی ئەبێ؟! و (الآب) (شبه) یه (عالم) زانیبووی
 که پیش ئەو (وهقت)ی بوو؛ (علما)ی (ههئیهت)۔ (قبل الرساله)۔ قسه یان
 لێ کردیە ﴿وَأَنَّا كُنَّا﴾ (قبل)ه زین ﴿نَقْعُدُ مِنْهَا﴾ لە (سما) لە
 (علو) ﴿مَقَاعِدَ﴾ (ظاهر)و یه به چوونه سەر یه کتری نەبووین؛ داده نیشتن
 ﴿لِلسَّمْعِ﴾ بۆ گوێ لێ بوونی (اخبار)ی (سما) چ (مانع) ی نەبوو؛ (ذاتاً
 وحی) و (رسالهت) لە (دیاری) (عرب)ی ندا نەبوو تا بۆ (حفظ)ی
 (وحی) ئەو (حراسهت)ه بکری ﴿فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا﴾
 (وقت)ی (بعثهت)ی (رسول)، گەرچی نه یانزانیه، ئیستا ئەوێ (استماع) بکا
 (یعنی) به (وجه)ی (سابق)ی (قصد)ی بکا نازانی (تعبیر) لە (وجدان) کوو
 بده مه وه؟ (أَنَّهُ إِنْ تَنْتَظَرِي) یان ئەکەن؛ (أما) پاش (زمان)ی (رسالهت) ئەو
 نامێنێ نەما نە ئەوان کە ئەکەن ئەکەن نە (شهب) یان پێدا دەدری

(قاموس) ئەلئ: رَصَدَهُ رَصْدًا وَرَصْدًا؛ رَاقِبَهُ "بۆیە ئەو هی دروستی ئەکەن بۆ (احوال)ی (کواکب) و (افلاک) زانین (رصد)ی پێ ئەلئین: لێره دا (مراقبە)ی (حرکات)یان ئەکەن. (شیخی بخاری) لە (ابن عباس) (حدیث)ی (نقل) ئەکا (مُفَصَّل)ە (حاصل)ی (جَنَابی رسالەت) لە گەڵ (بعض)ی یارانێ ئەچن بۆ لای (سوق عکاظ) (أجن) آنیش خول ئەدەن؛ بزائن (سبب)ی (ارسال)ی (شُهب) چیه؟ (جمع)ی ئەکە پووین کردبوه (تھامە) لە (نخل) ناوی؛ (موضوع)ی ئەکە (بین)ی (مکە) و (طائف)؛ تووشی پیغەمبەری ئەبن نوێژی سبەینێ بە (جماعت) ئەکرد گۆی یان لە (قرآن) پراگرت، ووتیان: ئەو یە بووێتە (حائِل) لە (بین)ی ئیمە و (خبر)ی (سما) "لە ویندەری گەپانەو (خبر)یان دانن خوای (تعالی) ن قسە وانی بە (وحی) بۆ پیغەمبەری نارد؛ (ابن عباس) دەفەرموی: "نەیدیتن" شتەدیش (نقل) ئەکەن (اهل)ی (طائف) ئەچاوین بەو (حال)ە ئەکەوێ (عبد) آن نازاد ئەکەن، (مال) صرف ئەکەن (شخص)ی ناو (عبد) یا (لیل) ناو پێیان ئەلئ: "پاوەستن تێ (فکر)ن، ئەو ئەستێرانە کە ئەیان ناسن ئەگەر لە جێی خۆمان نیه؛ شتێکە لە (طرف) (مُحمد)ی (یعنی) (سحره) و (الادیاره) ئاسمان وێران ئەبن" (طبیعی) کە ئاسمان وێران بوو (أرض) یش کاوڵ ئەبن، (رَبّ)ی کاوڵ بن خوایه. واکە (یالیلی) بە (یالیلی) هەڵ بلئین. ئەو لە (بعض)ی (ملا)یان (عاقِل) تر بوو، (مُخَالَفات) و (روایات)ی (مُسند) و (غیره) (مُسندە) بوو بۆ ئەو ی بنۆپە: (شرح)ی (بخاری) (اعنی: فتح الباری)، من بە (نظر)ی (قاصِر) ئە ئەلئیم: ئەو (ایمان) و (علوم)ی لەو (سورەت)ە (نقل)ی ئەکا، بە ئەوەندە (صُحبت)ە بە (استماع)ی چەند (آیەت) لە نوێژی سبەینێ بۆ (مؤمن) (جن) ئەبن (ملک) بن پەیا نابن و بزائن زۆریان (إستماع) کردیه؛ بە (تأمل) و (تَدبُّر) و (تَفْکُر) و (ملاحظه)ی (معانی) (آیات)ی (قرآن)یان کردیه؛ ئەوجا (واصل)ی ئەو (مقام)ە بووین؛

وه ئه و گفتو گۆیه ئی جارێ نه بوه (والعلم عند الله) ﴿وَأَنَا لَا نَدْرِي﴾ ئه و
 (وهقتی) (قبل الإیمان) ﴿أَشَرُّ أُرِيدَ بِمَنْ فِي الْأَرْضِ﴾ (عُصُوم) (ممكنه)
 (مُراد) یش (هلاک) یا (بلا) به (عام) بئ. نه وهی (ایمان) ی به (وحدانیهت) ی
 خوای بئ. نه زانی (مَبْدَأُ الْكُلِّ): خواجه؛ (غایهت) ی بَلَّيْنِ: (شر) (مقصد) ی
 (اولی) نیه یا خود له (عالم) ی (تشریع) و (تکلیف) (اراده) ی (شر) ناکا (فی
 الحقیقه) (اسباب) ی (شرور) (اکثری) (تکوینی) به (جهل) یش (مداخله) ی
 زۆره مندالێ تازه به سه ر پێ نه که وئ؛ هه لده ستی نه که وئ (هكذا) تا
 (ادمان) نه کا و گورج نه بئ (اسباب) ی (ظاهری) (معلوم) ه؛ وا ده بئ ده که وئ
 سه ری نه شکێ نه که وئته ناگر ناگایان لئ نه بئ؛ (معتزلی) و نه وانه ی نه لئین:
 " (فعل) ی خوای له (حکمهت) (خالی) نیه " وه گه لئ یا (کُل) ی
 (شئ) (رأساً) (نسبهت) بۆ خوا نه دهن، زۆر ماندین، بۆ (تصحیح) ی
 (عقیده) (زه حمهت) نه کیشن؛ نه مپۆ (بشر) له (شر) ئ دایه (نسبهت) ی
 له گه ل (خیر) به (ملیون) ه (بعض) ئ به (لا يُسأل) خویمان (نجات) نه دهن؛
 ئایا (معنا) ی (وَمَقْتَضَى) ی (لا یسأل) وئ نه مه یه؟ (مُشکل) ه هه رچی هه یه؛
 (دنیا) پره له (شرور)، (نسبهت) بۆ (امور) ی (غیب) ی (غیر) ی خوا یا
 (دور) و (دولاب) ی (فلک) (مقارنه) ی (کواکب) لام (کفر) ه (جهالته) ه.
 نازانین (اداره) ی (شر) کراوه له (حق بشر) ﴿أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا؟﴾
 (ام) دوايه (معلوم) یان بوو؛ زانیان (قرآن) (یهدی الی الرشده) نه وانه ی
 (اهتدا) ی پێ ناکه ن له بهر (حَسَد) و (رقابهت) ه (استکبار) ه خویمان له
 (صاحب) ئ (ده عوهت) زیتر نه زانی ﴿أَنَا مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ (امین) و باش
 (ضرر) به کهس ناگهین ﴿وَمِنَا دُونَ ذَلِكَ﴾ له (صلاح) به ره ژیر (فساد) ه،
 (بعض) ئ به ناشووب و شه پو (فتنه مان) هه ن؛ له گه ل خویمان یا له گه ل
 (بشر) ﴿كُنَّا﴾ (قبل الإیمان) ﴿طَرَائِقُ قَدَدًا﴾ (فرق) ی (مختلف الإهواء)؛ هه ر
 (فرقه) یه به دوا ی (هوا) و هه وه سی خوی که وتبوو ﴿وَأَنَا ظَنَّنَا﴾ ئیستا

(بعدالإيمان)(ممکن)ه (قبل الإيمان)(ظن)ی وایان بووین نقد (عریق) نه بووین له (کفر)و (شرک)، بۆیه به (استماع)ی (قرآن)زوو (ایمان)یان هیتنا نه گهر هینه (کافر)ه کان بن (زهحمهت)(ایمان)یان ئیتنا؛ وایان (ظن)نه برد ﴿أَنْ لَّنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ﴾ هه کوییه بی ﴿وَلَنْ نُعْجِزَهُ مَرَّةً﴾ به هه لاتن قورقار نابین ﴿وَأَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَى﴾ (قرآن)﴿أَمَّا بِهِ﴾ (عکس)ی ئیوه نه وهندهی (قرآن)نان به سهرا نه خوونیه وه (استکبار)نه کهن ﴿فَمَنْ يُؤْمِنْ بِرَبِّهِ﴾ بهو (نوع)ه که (قرآن)و (رسول)تهی فهرموون، وه به (آیات)(بیان)ی نه کهن ﴿فَلَا يَخَافُ بَخْسًا﴾ (نقض)ی (جزا)﴿وَلَا رَمَقًا﴾ له به سهرداهاتنی (ذلهت) ناترسی به سهری دانایه؛ نه گهر له (دنیا)ش (إضطهاد)بکری وهکی (مسلمان)آنی (حاضره) له بهر دهستی (اجانب). (تاریخ)ی (اندلس)بخوونه وه (حتی)نه لیتن: (بعض)ی له (سلسله)ی (کفره)(أصلاً)نه چنه وه سه (سید فلان)(بن)ی (سید فلان)(آبا)و (اجداد)له (سادات)ی (کرام)(اشراف)ی (اسلام)دیاره (ایمان)ی (مؤمن)لهو (نوع)ه (ذلهت)ه (شرط)ی ههیه له (آخرهت)(مؤمن)ی راستی له (عز)ی (فوق التصور) داده بی (ولله العزة ولرسوله وللمؤمنين)(بعض)ه (معنا)یه تر نه فهرموون؛ به که شما که شمن ﴿وَأَنَا مِّنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ (بعد بلوغ الدعوة) ﴿وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ﴾ (جائر) دوور له پیی (حق)﴿فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا﴾ (قصد)ی (رشد)ی (عظیم)نه کهن؛ (نفع)ی (دنیا)و (آخرهت)ی تیا به ﴿وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ﴾ (ظالم)ه کانی لاپی ﴿فَكَانُوا لِحَبْلِمْ حَطْبًا﴾ وهکی (بعض)ی (ناس)؛ که وایی (وَقَوْدُهَا النَّاسُ وَالْحَجَّارَةُ وَالْجِنُّ)نه وانه (مُعَذِّبٌ)نه بن (مُسْلِمٌ) (مثاب) نه بن (ممکن)ه بلتین: (بلوغ)ی (رشد)و (استقامه)وه (سلوک)ی پیی راست بو (اهل)ی دانیشن وهکی (جنهت)ه بو (روح)(لذتهت)ه ﴿وَأَنْ لَّوِ اسْتَقَامُوا﴾ (قسم)ی نه فهرموون: (عطف)ه له سه (أَنْهُ اسْتَمَعَ) (آیهت)یکه (رأساً) بو (جناب)ی

(رسول الله) ی هاتوه (ضمیر) ی (مُسْتَر) (ضمیر) ی (شان) ه؛ (توجیه) ی (کلام) ه بۆ (انس) و (جن) نه گەر (استقامه) یان بووبا ﴿عَلَى الطَّرِيقَةِ﴾ له سه ره یی پاست مابان ﴿لَأَسْقِيَنَّهُمْ مَاءً غَدَقًا﴾ ناوی زۆر بارانی به (خیر) و (برکات) وه (بعض) ی نه فره مومن: (ضمیر) (راجع) ه بۆ (قاسط) ه کان وه کی (قوم) ی (نوح) ی که پیتی نه فره مومن: ﴿اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ (أَمَّا) (نوع) ه (تاویل) ی بۆ (ماء) نه که نه لێن: (رزق) مان بۆ (واسع) نه کردن ﴿لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ﴾ بۆ (امتحان) وه کی (بشری) نه وه ی (طینه) ی باش بی (مفرود) نابن وه (ال) نه پوا نه ستوور نه بین نه شکن ﴿وَمَنْ يُغْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ﴾ (بعد) الاختیار) وه کی (قارون) ی (إنما أوتيتهُ على علم) له خوایه وه ی نازانی ﴿يَسْأَلُكَ عَبْدًا صَفَدًا﴾ نه ی هاوێته (عذاب) ی؛ بلندی نه کاوه سه ره به ره ژێر نه خا؛ وه کی گوشتی ناو مه نه جەل قولپان بدا وه (ممکن) ه بلێن (جن) یش له باران بارین (استفاده) نه که نه ﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ﴾ نه ی (انس) و (جن) با نه وانیش مزگه وتیان ببی؛ (مساجد) (عموم) ی بۆ خوایه (خاصة) مسجد الحرام ﴿قَالَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ (مع أنه) ئیوه کردووتان به (بیت الأصنام)، گوئی له (خطبه) ی (ناستانه) (اعظمیه)؛ (کرخی) وه (شیخ عمر) ی وه بهرۆ بۆ (موصل) له (جامع) ی (نبی جرجیس) وه (نبی شیخ) وه (نبی یونس)؛ (بعض) ی (جوامع) ی تر که (مرقد) یان مه بین پاگره ۵ نه خوینن؟ چ نه لێن؟ چ بلێن؟ له (حق) نه وانه ی (مقابل) ی (مساجد) به (أسماء) ی (مختلفه) (مواضع) دروست نه که نه چ ده لێی؟ له وانه ی ناوی خدا و (رسول) نه بیهن کرکه ناکه نه که ناوی (شیخ) یان بیست؛ های و هووی و (نعره) و گرمه و لرمه و لرفه نه که نه؛ (بدن) یان نه که وێته (زلزله) ! خۆری سه د خۆزی له حیاتی نه وانه چه ند معلمان هه با (حوایج) ی (حیات) ی (عمومی) لی درست کرابا؛ و (رصد) خانه کانمان تیک نه چوبان!

هه‌ندیان مزگه‌وتی گه‌وره دروست کرد ئیستا نازانن چیان لی بکه‌ن؟ له جیاتی بعضی مزگه‌وت له و جئی (رسول)ی (مجتبی) نوێژی لی کردبوو (أَجَنّ) آن (استماع)یان کردبوو و (علامه‌ت)ی (امتیاز)یان دانابا باشتربوو (مع الأسف) (وهاب)ی له‌گه‌ل (معالم)ی (تاریخی) پێک ناکه‌ون، نه‌وه‌ش (تفریط) و (جهل)ه به جمله به (تاریخ) و (حیات)ی (دینی)؛ (نظر) به (ادعا)ی (ادیان)ه کانی دی چه‌ندشتی به (قیمه‌ت)بوون، (شیخی ابن الجوزی) له (صيد الخاطر)ی خۆی (بعض)ه قسه نه‌فه‌رموئ؛ (دائر)به (بنا)ی (مسجد) و (تکیه) و (زاویه)، (حالاً) (کتیب)ه‌که له‌به‌ر ده‌ست نیه؛ فه‌رمایشه‌کانی بنووسم وه چاکیشم له (خاطر)دا نه‌ماوه.

(نه‌ی) له (عباره‌ت)ی (غیری) خوای با (عام)بئ له (انس) و له (جن)به خواتان سویند نه‌ده‌م؛ (أعضاء)ی (سجده) له (مساجد)دێته (فهم)؟ (وَلَوْ) له (دنیا)هیچ (مسجد)نه‌بئ؛ نازانم چی بکه‌م؟ له چه‌نگ (روایات)ی (مختلفه)ی (غیره) (مفهوم)؛ ﴿وَأَنَّهُ﴾ به (فتح) ﴿لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ﴾ (رسول)ی (اکرم) ﴿يَدْعُوهُ﴾ (قیام) نوێژ نایه‌ته (فهم) و بزانه (جمع)ئ له (جن)ن له (اول)ی (ده‌عوته) (حاضر)بووین (ده‌وره‌یان داوه، بۆ (استماع)ه (ملازم)بووین (ظاهر)ه‌یه (قیام)به (ده‌عوته)ی (رساله‌ت)ه وه (ضمیر)بۆ (جَنّ) (أَمَّا عَوْدُ) (ضمیر)بۆ (کفار)ی (قریش)ه (معنا)ی ﴿كَادُوا﴾ نه‌و (اعدی)یانه ﴿يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا﴾ (تَلْبُد) و (تَرَاكُم) و (توافق)یانه له‌سه‌ر (عداوته)ی (رسول الله) (ليطفنوا نور الله) (نظر)به (آیه‌ت)ی دوايه (ابن جریر) و (ابن کثیر) (اختیار)یان کردیه؛ (أَمَّا) نه‌وه (حاجه‌ت) به (نسبه‌ت) (وحی) ناکا؛ (امرئ) (ظاهره) وه‌کی ئی (جن)نیه، (لکن) دیاره زۆر که‌س (نوعاً ما) (تلاعب) نه‌که‌ن به (قرآن) بنۆپئ (بعض)ئ نه‌لین: (مُرَاد) (عبدالله بن سلام)ه، (عبدالله بن سلام) له‌کئ؟ وه (مکه) له‌کئ؟ له (اوائل)ی (رساله‌ت) (عبدالله بن سلام) ناوی نه‌بو.

ئه‌مه‌ش (طعن)ه له (بشر) (جن) به و (نوع)ه (ده‌ور)ه‌یان له (رسول الله) ئه‌دا ئیوه‌ش به چ (نوع)ی (ده‌ور)ه‌ی ئه‌ده‌ن؟ (عن اليمين والشمال عزین) ﴿قُلْ: إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا﴾ ئه‌وانیش ووتیان: آمنا بالله وبوحدانیته یا (عباده‌ت) و (ده‌عوته‌ی) خوای بی (شریک) (موجب)ی (اجتماع)ی ئیوه‌ نیه له‌سه‌ر (عداوت)من یا هه‌رچی بادا باد، من ده‌ست له (ده‌عوته‌ی)ه‌لناگرم ﴿قُلْ: إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ﴾ (ایها المؤمنین من الجن) یا خود (ایها الإنسان) ﴿ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾ له‌به‌ر (مقابله‌ی) ئه‌لین: (مُراده‌ی) له (ضَرِّ) (غَنَى)یه (بعض)ی به (جوان)یان دایه له (آیه‌ت) (صَنْعَةُ) الإِخْتِبَاك) هه‌یه (عباره‌ت) وای لئی دئی (لا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا غِيًّا وَلَا رَشَدًا) له هه‌ر لایه (مُقابِل)ی فری‌دراوه؛ ئه‌وه‌ش له (بدائع)ه هه‌رچی هه‌یه: چ (انس) چ (جن) چ (قرب) چ (بعید) (اهتدی) به (رسول) بکه‌ن؛ (امل)ی (نفع) و (ضرر) و شتی واتان پێ‌نه‌بێ. هه‌رچه‌ند (کلام)ی (مُعْجَز) (بیان)ی نۆد (مُؤَثِّر)ه (لکن) (تاثیر)ی (دعایه‌ی) چ به (له‌) چ به (علیه‌ی) (انکار) ناگرێ؛ (أَمَّا) اساسی (الْقَا)ی (رکزی) له خوایه‌وه‌یه وه به‌گوێره‌ی (إِسْتِعْدَاد) نه‌گوێرێ؛ (حَقًّا) رساله‌ت) وایه؛ (رسول) بۆیه نیه خزم و قوم و قبیله‌ی خۆی به‌اویته‌ ضمانه‌تی هه‌رچی ئه‌که‌ن بی که‌ن (عَلَى) شق و شه‌لاق؛ وه (حساب) و (کتاب) بۆ خه‌لکی به‌میتێته‌وه وه‌کی (خدمه‌ی): (نمل) و (نحل) و (أَرْضِه‌) ﴿قُلْ: إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ﴾ که‌س (امان)م نادا له خوای نامپاریزی؛ (في القاموس): (اجاره: انقذه واعاده) ﴿وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا﴾ (الْمُلْتَحِدُ: الْمَلْتَجِي) که‌س نیه (غیر)ی ئه‌و له په‌نای خۆم گرێ؛ من که‌ (رسول)ی ئه‌وم وام؛ ئیوه (بطريق الأولى) (تعجب) ئه‌که‌م له‌گه‌ل ئه‌و (نفی) (الهی) (بعض)ی (احادیث)یان چۆن هه‌لستیه هه‌چم به چه‌نگ نیه ﴿إِلَّا بَلَاغًا مِّنَ اللَّهِ﴾ (وَحْي) ئه‌نیرێ: منیش (تَبْلِيغ)ی ئه‌که‌م ئه‌وی (ایمان) بپێنێ بۆ خۆیه‌تی؛ ئه‌وی (ایمان) نه‌یه‌نی له (عَلَيْه‌ی) خۆیه‌تی.

(مکافات) و (مجازات) (عاندی) خوايه ﴿وَرِسَالَاتِهِ﴾ (رسالەت) ی خواى به (اعتبار) ی (رسول) (تعدد) ئەکات؛ ئەوى (رسول) آن فەرمووتیان؛ چۆنیان (دەعوەت) کردیه چۆن جواب درانیەو؛ ئەویشان (تبلیغ) ئەکەم؛ (الهیات) و (سمعیات) تان پێ پائەگەیهنم؛ ئەوەندەم (تفویض) کرایه؛ لەسەر ئێوێش (لازم) ه (ایمان) و (عمل) ی (صالح) لێرەش (مُشَوِّش) یه له (بین) ی (مُفسِّر) آن ﴿وَمَنْ يَفْصِرِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ﴾: مؤمن و (کافر)؛ و بزائەم ئەوێ (مثقال) ه (ذره) کی (ایمان) به خوا و (رسول) هه بێ، به (قصد) ی پقه باری وه پقی له گەڵ خوا و (رسول) ی گونا ه ناکا؛ انسان و (حیوان) ه، (میل) ی (شەهوات) ی زۆره؛ و ئەبێ له (شِدْهَت) ی (میل) ی (سَوَق) ی ئەکا خوا و (رسول) ی به دڵدا نایه، له هه موو شت (غافل) ه (إِلَّا) له (بُغیة) و تاره زووی خۆی؛ ئەوى به پقه باری (عصیان) ی (باری) بکا هه (کافر)؛ ئەوى به و ته رزه (عصیان) ی خوا بکا ﴿فَبِأَن لُّهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ (افراد) و (جمع) له بهر (لفظ) و (معنا) یه ﴿أَبَدًا﴾ بێ (نهایەت) به (سبب) ی (کفر) و (عصیان) یان و (قُوَّة) ی خۆیان و (ضعف) ی (رسول) و (مسلمان) آن، بێ یار و یاهه ری یان (استکبار) ئەکەن، به بێ هیزیان ئەزائەن گەمەیان پێ ئەکەن ﴿حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ﴾ له (غلبه) ی (رسول) ی خواى به له (آخرەت) ﴿فَسَيَعْلَمُونَ﴾ (علم اليقين) ناگاته (سوف) ه یا به (تأكيد) ئەزائەن ﴿مَنْ أضعفُ ناصراً وأقلُّ عدداً﴾ (مِلاد) و (مَلَجأ) ی ئیمه خوايه، (ناصر) و (مُعین) مان ئەوه، به (هدایەت) ی (سُبْحانی) پۆژ به پۆژ ئیمه (زیاد) ئەکەین، به (قُوَّة) ئەبێن؛ ئێوه کەم ئەکەن بێ هیز ئەبێن؛ له پۆژی (جزا)ش بو ئێوه (لا قوة ولا ناصر، لا كبير ولا قليل) ئەوه (وَعْد) ه کەى ئەبێ؟ ﴿قُلْ: إِنْ أَدْرِي﴾ نازائەم ﴿أَقْرَبُ مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا﴾ ئایا نیتزیکه؟ یا دووره؟ خودا (مُدّه) یه دووری یۆ دادهنێ؛ (أَمَدًا) وه کی له (قاموس) ئەلێ، به (معنا) (غایەت) و (مُنْتها) یه؛ دیاره (ذی الغایه) (بعض) ی کورتەن

(نهایەت)یان نیزیكە؛ (بعض)ئ دريژن (نهایەت)یان دوورە لای (زمخشری)و (آلوسی): (أَمَدٌ) (وَضَعَا عَمًّا) ه له (قريب)وه له (بعيد)(أَمَّا) له بهر (مُقابله)(بعيد)(مُرَاد) ه ﴿عَالَمُ الْغَيْبِ﴾ خوداوهندی (كائنات)(غیب)ئەزانی (علم)ی (غیب)بۆ كەس نیه؛ (عقل)كە (ادراك)ی (كُلِّيَّات)و (امور)ی (غیبی)ئەكا له (ضمن)ی (مُدْرَكَات)ی (حسی)(إِنْتِقَال)ئەكا، با (حواس)ئەبێ؛ بزانی (عقل)چی (دَرْك)ئەكا؟ ﴿فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا﴾ له (كائنات)(بشر)؛ (جن)(مَلَك)(يعني)(علم)ی (غیب)یان ناداتی؛ با (بَعْضاً)بئ (وَحَى)(خبرائ) (بعض)ه (امور)ی (غیبی)یان ناداتی، یا (إلهام)یان بكا؛ (انسان)له (نفس)ی خۆی (بعضاً)ئەبینئ له سەر شتی (غیبی)سویند ئەخوا ئەلئ: وا ئەبئ له سەر چی واده لئ سویند ئەخوا؟ ئەو (جَزْم)ه ی چۆن بۆ بوه؟ لێكدهوه نایزانی (مع الأسف) (اکثر)له (اهل)ی (ایمان)و (حَمَلَه)ی (قرآن)وا ئەزانی (ابليس) (جن) (علام الغیوب)ن (على الدوام حاضراً)و (ناظران به (آن)ئ له (مشارِق)ی (أَرْض)و (مغارب)ی وهك (بَرَقَ)(جَوْلان)ئەكەن (أولیا)قسە ی لئ ناکرئ (عرش)و قورشی له بهر چاوانه؛ (ما في الضمائر)ی لا (عیان)ه كەس (مُطَّلِع)ناكا له سەر (غیب)ی خۆی؛ (أَمَّا القيامة)(فَعَلَى الْإِطْلَاق) كەس نایزانی كە ی ئەبئ؟ (علم)ی (خاص)ی له (وهقت)بوونی ئەبیتە (شهود)؛ باقی (امور)ی (غیبی)(ممکن)ه، (إِطْلَاع)یان به سەر (بعض)ئ دایدا (أَمَّا) به (إِسْتَظْهَار)و (غَلْبَه)با كە فەرمووی ﴿إِلَّا مَن ارْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ﴾ (معلوم)ئەبئ له (إِجَابَات)ی (رسالة)ه، نه (مُطْلَق)، مادام تەك و تەنها بئ (قوه)و (حشمة)ت ئە ی نیرئ بۆ سەر (أقوام)ی (جبار)ئەبئ بهو (نوع)ه شته (إمداد)ی بدا (أحكام)ی (علوی)و (علمی)(لازم)ه ﴿فَإِنَّهُ يَسْلُكُ﴾ دادهنئ ﴿مِن بَيْن يَدَيْهِ﴾ ئی (رسول)﴿وَمِنْ خَلْفِهِ﴾ له (جوانب)و (أطراف)هەر چەند (قرآن)له (القائات)ی (شیاطین)ی (جن)(رصد)کرا (أَمَّا شياطين)ی

(انس) (خالی) نه بوون له (القائات) یه کئی له وانه (مسئله) ی (غرانیق) ه به (القائات) ی (شیطان) (حساب) ناکرئی ﴿رَصَدًا﴾ هیشکچی له (ملائکات) آن له (حین) ی (وحی) (محافظه) ی ﴿لَا﴾ له (القائات) و (اختلاف) ی (جن) یا خود (منع) ی (تجاوز) نه کهن له (حَدّ) له وهنده ی بۆی (معلوم) کرایه (تجاوز) نه کا وهکی (قسم) ئ له (حُکْمًا) و (علما) و (صوفیه) شته کیان زانی نه پۆن؛ (تجاوز) له (حدّ) ی (عقل) نه کهن تیوه نه گلئین گێژ نه بن. به و (تقریر) ه ﴿لَا يَعْلَمُ﴾ (یعنی) (جنابی حق) (بالفعل) بزانی نۆد جوان دئی؛ بزانی ﴿أَنْ قَدْ أُولُفُوا﴾ (رسول) ه کانی ﴿رِسَالَاتٍ رَبِّهِمْ﴾ دیاره نه و (حراسهت) ه (خاصّ) ی (رسول) ئ نیه؛ نه و (ترصد) ه بۆ (إمداد) و (حفظ) ه ئایا نه توانن بن (غل) و (غش) و (القائات) (تبلیغات) بکهن؟ (خالص) ی فه رمووده ی (کبریائی) بگه یه نن (ضمیر) ی (لیعلم) ه ی (قسم) ئ (عظیم) (راجع) ی نه کهن بۆ (رسول)؛ و بزانی له بهر نه وانه ی که نه لئین: (جناب) ی (حق) تا (بالفعل) شت (وقوع) ی نه بن نایزانی نه مه (أساساً) (قول) ئ (غلط) ه (جهل) ئ (عظیم) ه، نه و (رسول) ه کوو نه بن؟ کئی نه ی نیرئی؟ کئی (خبری) نه داتی به (امور) ی (جزئییه) ی (غیره) (واقعیه)؟ نه وه ی (قول) به (رسالهت) و (جزا) بکا ناتوانی نه و قسه یه بکا. (علم) ی (کبریائی) (واقعاً) (زهمان) ی نیه (لکن معلوم) ی (زهمانی) یه (قبل الوقوع) نه زانی؛ نه بن (حین الوقوع) نه زانی، نه و بوو (بعد الفوات) نه زانی بووه! (امامی رازی) نه وه ی ئیمه (اختیار) مان کردیه (اختیار) ی فه رمووه، وه نه لئ: (اختیار) ی (اکثری) (محقق) آنه وه (جواب) له (شبهه) که ی نه داته وه (زمخشری) ش نه فه رموئ: (لیعلم الله) (اما ابن کثیر) و (سیدی آلوسی) (اختیار) ی (رجوع) ی (ضمیر) بۆ (رسول) نه کهن (في الحقيقة) (تکلف) ی تیایه ﴿وَأَحَاطَ﴾ (جناب) ی (حق) (بالاتفاق) ﴿بِمَا لَدَيْهِمْ﴾ (رسول) آن (حُرّسه) آن ﴿وَأَخَصَى كُلَّ شَيْءٍ﴾ له (کائنات) ﴿عَدَدًا﴾ یه ک یه ک نه یان ژمیئرئ (علم) ی به (ذرات) ی (موجودات) (لاحق) ه (علم) ی

(محیط) بۆ (غیری) خوا نابێ زیرا (علم) ی (محیط) (مقتضی) ی (الوہیت) ە نہ (ثبوت) نہ (رسالەت) نہ (ولایت) نہ (ملکی) پەکی لەسەر (علم) ی (محیط) نہ ە وتووہ (رسول) ئەگەر شتێ نہ زانی (مادام) وابێ (علم) ی (محیط) نابەخشرێ، (ولئیک (آن) بێ بۆ (غیر) نابێ (علم) ی (غیب) ی (حقیقی) کە (مقتضی) ی (علم) ی (عالم) بێ باز بۆ (غیری) خوا نابێ (ولئیک (کرامەت) ی ەہیہ (خبر) لہ (غیب) ئەدا (جزم) ی ەہیہ (أما) نازانی چۆنہ چۆن نیہ؟! وہ (حتی) (فاسق) ئێ زۆر (فاسق) (نوع) ە (خبر) ئێ ئەدا ە دیتە جێ. (ایمان) م بە (کرامەت) ی (اولیا) ەہیہ، خۆم دیمہ (لکن) نابیتە جای (اعتماد) وہ (قواعد) ی پێ ەئناوەشتی (خطأ) ی (عمومی) لەو (نقطہ) دایہ بە (روحانیات) دەست لہ (مادیات) ەئناگیردرێ (مع هذا) (کشفیات) یان بۆ ئەمۆ چ کەلکی نہ گرت من (اعتقاد) م بە (شیخ ابن عربی) ەہیہ (أما) (کشف) ی (ارض) ی (سمسہ) ی بۆ ئیمہ (فائدہ) ی نہ بوو، خۆزی پیش (خرستوف) ی (کشف) ی (امریقا) ی کردیانہ زۆر چاتر بوو، خۆزی بۆ (اتحاد) ی (امەت) (سعی) یان کردبا (بحث) لہ (اتحاد) و (حلول) ی (کبریائی) (سُبْحَانَهُ عَمَّا يَقُولُونَ) ەہر نہ کرابا؛ (حقاً تجاوزہ) (معلوم) ە بزر نیہ (اجانب) بە (اختراعات) ی (مادی) (طبیعی) بەسەر ئیمہدا (غالب) بوون (کرامات) بە (امداد) مان نہات (اولیا) بۆیہ (اولیا) نیہ بیتە (مالک) ی (نفع) و (ضرر) (حاشا)، (فاعل) ی (مایشاء) و (حاکم) ی (مایرید)؟ (کلاً)؛ ئەگەر بە راستی (قرآن) بزانین و (اقتدی) ی پێ بکەین؛ (حاجەت) مان بە (لوح المحفوظ) نیہ ئەمہ وا. (علما) یان قسەیان لہ (جوان) و (عدم) ی (نکاح) ی (جن) فەرمووہ، لای (بعض) ئێ دروستہ، (مطلقاً) چ نیری (إنسان) و مئی (جن) یان چ (بالعکس) چ (شاهد) لہ وان بێ. چی لہ خۆمان؛ (مختاری) (قسم) ئێ لہ وانہ ئەوہیہ، دروستہ (شرط) ی (شاهد) لہ خۆمان بێ؛ وہ پێی (إنکاح) ی ژنہ (إنسان) بە پیاوی (جن) بەر (تہمەت) و دەرگە ی (فساد) ئەکریتە وہ قسە ی ناشیرین مامۆستا (ملا أحمد) (پرەحمەتی) خوای لێ

بئى) فەرمووی: پەلەیان لەگەڵ کردم، کچەکەم لى ماره‌کەن ووتم: باشە، به (شرطی (شاهد) لە خۆمان بئى (قبول) یان نەکرد، ووتیان: (شاهد) یش لە خۆمان بئى منیش (قبول) م نە کرد مامۆستا پیاوی درۆ نەبو. بابیشم لە (طرف) (جن) نەساغى یەکی بەسەر هات، نازانم نووسیتىم یان نا؟ (مجملاً) شەوئى دوو (اجن) ه دینه (خدمەت) ی ئەلین: بۆ (سؤال) ی (طلاق) ئى هاتینە (خدمەت) ئەفەرموئى: ئیوه (ملا) تان نیه؟ (عرض) ی ئەکەن بەلئى؛ هەیه؛ (أما) (حظ) مان کرد بئینه (خدمەت) توو (تقریر) ی (طلاق) هکە ئەکەن؛ (ملا) ئەفەرموئى: (طلاق) تان کەوتوه؛ ئەوانیش لایان گران ئەبئى (عرض) ی ئەکەن ئەمە ئەچینه هۆدەى بن دەرکە (انتظار) ی (جواب) ئى خوش ئەکەین سبەى چوومه (خدمەت) بابم (مضطرب) م دیت؛ تا پینچ پۆژان لە (عذاب) ئى دابووم خودا بزانی (وہقت) بوو، دلم دەرچى لە غەمان ئەى فەرموو: (فتاوى) بئینه تەماشاکە (تحقیق) ی ئەو (طلاق) ه بکە (تحفه) بئینه بە (دقت) بئى تۆپئ پۆژئ فەرمووی: (تلغراف) ی بابم بۆ هاتیە لە (مکە) ئەفەرموئى: (دقت) کە لەو (مسئله) پۆژى پەنجەم پاش نیوہ پۆ فەرمووی: کئ لێرەهە؟ (عرض) م کرد: بەندە فەرمووی: چا بوومەوہ وە (ثم الحمد لله)! پاشان (ماجری) ی بۆگێرپامەوہ وە (دائم) ئەى فەرموو: ئاگاتان لەو میوانانە بئى لەھودەى بن دەرکەى ئەچووین چ میوان نەبوو. فەرمووی لەو وەقتەدا وامزانی چوونە (خدمەت) بابم (نوعاً ما) (شکات) یان لە من کردبوو؛ ئەویش (مخابرە) ی لەگەڵ کردم؛ تائەمپۆ (جواب) م دانەوہ. بە (طلاق) نەکەوتن (مسرور) بوون پۆین، وەلیم گەپان ۱ بابم (ذات) ئى نەبوہ هیچ (خلل) ی هەبئ، لەھەموو (جہت) (قوا) ی (بدنى) و (روحى) و (دەماغ) ی زۆر (کامل) بوو. (تفسیر) ی (سورە) ی (جن) زۆر هەل ئەگرئ، با بە ئەوہندە (اکتفا) بکەین.^(۱)

۱ — تەولو ۱۰ سبەینەى ئیکشەموو (۲۶) ی (محرم) (۲۳) ی ئەفرەنجى (۱۰) ەى (شباخ) ی (رومى) (سنه) (سنه) (والسلام على من اتبع الهدى).

(نوبه تي (تفسير تي (سوره تي (المزل) ه (مكيه) بي (استثنا) يا به (استثنا) تي (بعض) ئي (آيه تي)؛ (آيات) تي (۱۸) ه (۱۹) ه (۲۰) ه رچي هيه (اهم) تي (مهمات) لاي (حقير) (ربط) و (مناسبه) تي (آيات) و (سوره) ليړه (امام) چي لي نه فـرمـوه: (زمخـشري) (بيضاوي) (ابوالسعود) گوئي ناده نئي وه كي (ملا) يه كاني (نُقَالَ)؛ (سیدی آلوسی) ش چي وای (ذکر) نه كړديه، به لي (نوع) ه (مناسبه) كي هيه له گه ل (لَمَّا مَّامَ عَبْدَ اللَّهِ) (أَمَّا) نؤر به (قوه تي) نيه، منيش نه لييم: (معلوم) تي (اهل) تي (حديث) ه (جناب) تي (رسالت) له (اول) تي كه مي نه ترسا (العياذ بالله) له (جنه تي) چ جايه (جنه تي) (جنابي حق) (جن) تي بؤ (مسخر) كرد (ايمان) يان پي هيتا دواي نه و (صدفه) (طبيعي) نه وانه ش وه (جن) تي ديش هاتوونه (خدمه تي) بؤ (استماع) تي (قرآن) و (اخذ) تي (احكام) دواي (نزول) تي (سوره تي) (صاحب) ئي (رسالت) خوئي له (لباس) تي پيچاوه وه كي بنوي (تامل) تي له (احوال) تي (جن) فـرمـوه: بؤ (جهت) تي (تبليغ) و (ده عوه تي) له و (وه قـت) هـدا.

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿يَا أَيُّهَا الْمُزْمَلُ﴾ تي بؤ (نازل) بوه؛ (يعني) نه وانه (استماع) تي (قرآن) نه كـن وه هـاتيـان به شـه و نه بي؛ خو يان دين له (وه قـت) تي (قراـنه تي) (قرآن) له شه ونويژدا (اخذ) تي (احكام) تي (دينيه) نه كـن وه وه كي (إنسانه كان) (قرآن) يشيان (محفوظ) نه بي؛ نه و (مناسبه) كه من (عرض) نه كه م (نظر) به (قرآن) تي (مُدُون) ه (ذاتاً) وتوومه، له گه له ك جي: (آيات) تي (قرآن) له (سبب) تي (نزول) لانه دري له (موقع) تي خو يان (ربط) ناخون بي (مناسبه) نه ميتين (بناء على هذا) نه ليتين: نه ي (رسول) تي (انس) و (جن) خو ت له نوين وه رمه ده ﴿قُمِ اللَّيْلُ﴾ هـسته له شه ودا شه و بيدار به بؤ نويژو (قراـنه تي) (قرآن) (ذاتاً) له (اول) تي (إسلام) (مقصد) تي (أعظم) (قراـنه تي) (قرآن) بوه (إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُوداً) يه كي له (شهودات) تي

ئەمە بۆه که (جن) له نوێژی (فجر) (استماع) ی (قرآن) یان کردو (ایمان) یان
 هیتا ﴿إِلَّا قَلِيلًا﴾ (اکثر) ی به (خبر) به که من (استراحت) بکه وه ئه توانم
 بلێم: له بهر (اتهام) و چه نه بازی (اعدی) (ماجر) ی (جن) یانی به (علنی)
 دیبا دهنگی نه ده کرد (أَمَّا وَحْي) مات (مجبوراً) (اعلان) ی فهرموو به و
 (نوع) ه ی که فهرمووی (مفسرین) ی (کرام) (خلاف) یان له بهر نه و
 (استثناء) به و (إبدال) ه ی ﴿نُصْفُهُ﴾ که (بدل) ه له (قلیل) ی کاته
 ئه فهرموئ (قَمِ اللَّيْلَ إِلَّا نِصْفَهُ) (أَوْ أَنْقُصْ مِنْهُ) له شهوی (مُقَيَّد) به
 (استثناء) یا له نصفی ﴿قَلِيلًا﴾ که من ﴿أَوْ زِدْ عَلَيْهِ﴾ له سه رجی؟ وه کی
 (ضمیر) ی (مِنْهُ) ی (مراجعة) ی گشت (تفسیر) ه کانم کرد چم نه که وه بهر
 دل نه ئی (جباب) ی (حق) (کلمه) به نه هاوێته مه یانه بۆ (امتحان) ی (نظار)
 به لکوو له (آخر) ی (سورهت) بیته ده ست؛ دلمی پێ دامه زێی. با پانه وه ستین
 (دوام) که ین له سه ر (تحریر) ﴿وَرَزَّلَ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا﴾ (قرآن) ی نجوونه به
 (تانی) و (تدبیر) و (واضح) نه وی نه ی به چاکی تی بگا بنۆپه (رَتَّل) له
 (قاموس) وا ده رته که وی زۆری (نازل) بووین نه گه ر زۆر زوو له (أَوَائِل) ی
 (رسالهت) نه و (سورهت) ه نازل بووین نه بین (نظر) بۆ (آت) ﴿إِنَّا سَنُلْقِي
 عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا﴾ (حکم) ئی گرانی (مرتل) بئی (نظراً للعقل) له (طوق) ی
 (بشر) دوور بئی، (قوهت) ی (بشری) ه ئی نه گری لام (عموم) ی (رسالهت) ه
 له و (تکلیف) ه گرانتتر (تصور) نا کرئ (شخص) ئی (مقابل) ی نه و (کائنات) ه
 نه و (ادیان) ی (مختلفه) (طبقات) ی (متفاوته) پاره ستی (شخص) ئی له
 (قوم) ئی (امی) (اکثر) ژێرده ست (ده عوهت) ی (کسری) ی وه (هرقل) بکا
 بۆ (ایمان) پێ هیتان و (متابعه) ی بنۆپه (تصور) که چهند گرانه! (ذات) ئی
 (امی) (علما) و (حکما) ی (أرض) (ده عوهت) کا بۆ (متابعه) ی (الله) چهند
 گرانه، چهند (صعب) ه؟ به و گوێره خۆت (مهیا) که وه کی کوردی نه ئی:
 خه وو خۆراک له خۆت (حرام) که نه وانیتر چهند فه رمایشیان هیه؛ بۆ
 (توجیه) ی (ثقل) (بعض) ه کیان زۆر (ثقیل) ن (مناسبه) یان له گه ل

(مقام) نیه وه (تفسیری) (قول) ی (ثقیل) یان کردیه به (قرآن) وایه
 (منشأ) ی (ثقل) نه مه یه نهو (قول) ه (عن قریب) له (سوره) ی (آتی) دا دئ
 ﴿إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ﴾ (قیام) ی (لیل) شهو بیداری؛ شهو زیندی بوون
 (مراجعة) ی (قاموس) که نه گهر (تفسیر) به (عرب) با (نقل) نه کرد؛ که سی
 (تحمل) ی شهو بیداری کرد نه توانی (تحمل) ی (مشاغل) ی گران گران بکا،
 به لئ شهو بیداری و (اشتغال) به (امور) ی (نافعه) (قیمت) ی ته‌واو نابئ بو
 (امهت). شهوئ له (بغدا) تا سبه ی نه‌نووستم له غه‌ما؛ (جمع) ی له ئیوه
 خه‌ریکی (عیش) و (عشیرهت) و (عود) و (کمان) و (ساز) و (سه‌نتور) بوون تا
 به‌یانی وه له (قرار) گاهی (انگلیزی) تا (دنیا) پوون بوو به (ارقام) ی
 (نوری) (مخابره) یان له‌گه‌ل (لۆنده‌ره) نه‌کرد (مع‌ئه) (اوانل) ی (نشات) ی
 (حکومت) ی (عراقی) بوو، نه‌با گه‌وره ۱ گچکه شهو بیدار و ناگادار بن بو
 (صلاح) ی (حال) و (استقبال) و (استقلال). (أما) (ناشنه) ی ئیستا قسه‌یان
 لی‌ناکرئ بزانی نهو (نشیئهت) ه (عاقبهت) چی نه‌بی؟ ﴿هِيَ﴾ (ناشنه) ی
 (لیل) ﴿أَشَدُّ وَطْأً﴾ (ثبات قدم) ه، (حقیقه) نه‌وانه ی (ناشنه) ی (لیل) ن
 تیای گه‌وره نه‌بن (نما) نه‌که‌ن (ثابت قدم) ن ناترسن؛ دلّیان به (قوهت) ه،
 ئیمه به‌پۆژ ناویژن به‌سه‌ر (قبر) آندا برۆین نه‌وان له‌ناو (قبر) آن نه‌توانن شهو
 به‌سه‌ربه‌ن (دقهت) له‌ دزان که چاویان تیزتره (رای) آن (أصواب) ه بو ئیشی
 خۆیان نه‌وه ی (فکری) لی‌بکه‌ن (إصابه) ی نه‌که‌ن، (غفلهت) ی شهو به
 (سفاهت) و خه‌و مایه ی (ندامهت) ه؛ (یا حافظ) (وطأ) خواندرايته‌وه؛ (یعنی
 توافق) ی زوبان و دلّ (مشاغل) نیه (مطالعه) ی (فقی) یا نیش به (دائم) ی له
 شه‌ودایه ﴿وَأَقْوَمُ قِيلًا﴾ پاستتره (أصوب) ه ده‌نگ و به‌نگ نیه نه‌وه ی
 نه‌ی‌خوونی (تأمل) ی لی‌ نه‌که‌ی چاک تئ‌نه‌گه‌ی له (موجبات) ی (تشویش)
 دووره (ترکیب) و (لهجه) ی (عرب) و (کوردی) تیک جودان زوبانی کوردی
 کورت و که‌م (مشتق) ه (ادی) ی (مراد) ی وه (مزایا) ی پی (مشکل) ه
 (فکیف ترجمه) ی؟ ﴿إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا﴾ (تقلبات) و (تفرقات) و

نیش و کاری درێژ و زۆرت هه‌یه (أصلاً) به (معنی) مه‌له‌یه به (خێ) تیش
خوندرايته‌وه به (معنی) (تفرقه) یه له پۆژێ له‌به‌ر (امور)ی (متفرقه) دلایش
(متفرقه) وه‌ نایه‌ تیشی هه‌یه، به‌ پۆژ (صاحبی رساله‌ت) به (امور)ی
(بیتیه) و (ده‌عوته‌)ی (قوم) (إشتغال)ی ئه‌کرد؛ ۱ له‌ نوێژی پۆژ
(قرااته‌)ی (جهری) نیه ﴿وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ﴾ (يا الله منك المدد) (أنت المعین)
تووی (ملاذ) و (ملجاً) (عليك التکلان) ﴿وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا﴾ (ذاتاً) (جناب)ی
(رساله‌ت) (قطع)ی (علاقه‌) له‌ گه‌ڵ (کائنات) کرد نه‌ (عادات) و (معتقدات) و
(آداب)ی (قوم)ی خوێ (قبول) کرد نه‌ (دین)ی (موسی) نه‌ (دین)ی
(عیسی) نه‌ (عبادات)ی (مجوس) و پۆژه‌رست نه‌ (قاعده‌) و (قوانین)ی
(فرس) و (پۆم) (ابی)ی له‌ هه‌مووی کرد؛ ئه‌وه‌ش هه‌موو بۆ خوا بوو بۆ
(رساله‌ت)ی خوا ی بوو وه‌کی ئه‌لێن: "خودا یاره‌م چ باک داره‌م؟" ﴿رَبُّ
الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ﴾ یاد ی ئه‌و خواجه که به‌س پووله‌و که (رب)ی (مشرق) و
(مغرب) ه (محقق) بزانه (نُبُوّه‌ت) و (رساله‌ت)ی توو (مشرق) و (مغرب) و
داده‌گری ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ پوو له‌کێ ئه‌که‌ی؟ هه‌ر ئه‌وه (إله‌) و (معبود) و
(مقصود) ﴿فَاتَّخَذَهُ وَكِيلًا﴾ کاری خۆت بده‌ئو (اعتماد)ت له‌سه‌ر ئه‌وین
(یاس) مه‌که له (مواقف)ی ئه‌فه‌رموئ: (هشامبه‌) ئه‌لێن: (إطلاق)ی
(وکیل) ناگریته‌ سه‌ر خوا (یعنی) پێی نا لێن: (وکیل) چونکی (موکل)ی
پێ ئه‌وئ (مع‌أنه‌) وه‌کی (سید) ئه‌فه‌رموئ: له (قرآن) دا (وارد) ه‌وه (وکیل) به
(معنا) (حفیظ) ه ﴿وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ﴾ (انواع)ی (ه‌ذیان)ت له
(حق) ئه‌که‌ن (شاعره‌) (مجنون) ه (ساحره‌) (تحمل) که ﴿وَأَفْجُرْهُمْ هَجْرًا
جَمِيلًا﴾ دوور که‌وه لێ یان به‌ قسه‌ی ناشیرین (مقابله‌) یان مه‌که ئه‌توو لێ یان
که‌ پێ ﴿وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ﴾ من چاره‌ یان ئه‌که‌م، ئه‌وانه‌ی ﴿أُولَىٰ النُّعْمَةِ﴾
(صاحب)ی (تنعم) و خوێشی (عیش) و (کثره‌ت)ی (مال) و (ولد)ن؛ وه‌کی
فه‌رمووی: (ذرنی ومن خلقت وحيداً... الخ) وه به (کسری) (نون) به
(معنا) (انعام) و (وما به‌ الإنعام) ه به (ضم)ی (نون) به (معنا) (مسره‌ت) ه

(یعنی) (نعمت) (مُثْلُكَ الْغَايَةِ) له (لَوْغَت) دا ﴿وَمَهْلُهُمْ قَلِيلًا﴾ (زه مان) ی که م (مهلت) یان ۱۱ (الهی) له (مده) یه که م به (سلامت) ی (مسلمان) و (بلاد) ی (مسلمان) آن نه و (شه) ه بیره وه (المان) به لای (غرب) وه پگتیه (شرای) له (شرق) دوور که ده غل و دانمان له (آفات) (حفظ) که، تووی (وکیل) ی بێ چاران و بێ ده سه لاتان (رحم) ی (عنايهت) ی (معجزه) یه (آیهت) ی بنوینه (الهی علی الأقل) نه و (شه) مان لێ لاده (آمین) خواجه ﴿إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا﴾ به ندو (قید) ی گران و (شدید) ﴿وَجَحِيمًا﴾ نارێ (شدید) به (شدهت) نه سووتی ﴿وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ﴾ له گه رووی ده مینی (نعوذ بالله) وه کی نانی به پو خوړنوک که (بعضاً) له گرانی به ده ستیش ناکه وی تفت و گه روگیر تا پارووی قووت نه دا (وهخت) ه چاوی ده رپه پێ ﴿وَعَذَابًا أَلِيمًا﴾ (سید) و (قبیله) ی (زمخشری) (دائره) به (زهد) و (خوف) و به هریز (بعض) ی قسه (نقل) نه فه رموون؛ بۆ (امهت) (فائده) ی نیه ئیمه (إنسان) ی (قوی) مان نه وی با (عافیت) کا ۱۲ ئیش بیینی بۆ (حسنی بصری) (قید) ی نیه (أما) بۆ (جندی) ده ست نادا نه لێن: (رسول) ی (اکرم) نه و (آیهت) ه ی خوندیته وه هاراندیتی یابن هوش بوه نایه ته (ذهن) م (وَلَوْ) إمامی أحمد) یش (نقل) ی فه رمووی (امامی احمد) له و (نوع) ه (احادیث) ه بۆ (ترغیب) و (ترهیب) که م (مبالات) ه، به لای (حین الوحي) (حال) ی (تبدل) نه بوو (عه رقی) ی له نیو چه وانی (مبارک) ی نه تکاوه (لکن) هاره و ماره، له وی دووره نه گهرچی (صیغه) یی بێ (اختیار) جێ ی (انکار) نیه (لکن) زۆر که س به (مزخرف) ی (صیغه) لێ نه ده ن؛ ۱۳ (الآ) وه کی (سعدی) نه فه رمووی: (تُعَذَّرُ صَيِّحَةُ الْوَاجِدِينَ قَصَامُوا وَمَنْ صَاحَ وَجَدًا مَا عَلَيْهِ جُنَاحُ) وایه (لکن) (شیخ جنید) پێ ی (راضی) نه بوه، (مرید) ی (منع) نه که ن (حتی) نه لێن: یه کێ له (مرید) انی (صیغه) ی لێ نه دا (شیخ) (نهی) لێ کرد (دفعه) یه خۆی گرت (قوهت) ی (جهات) ی ده روونی (غلبه) ی کرد باز خۆی گرت (آخری) (سینگی) (شوق) بوو؛ زگی دپا نه گه ر وایی، (تمام)

(أَمَّا) نه وه رینگه (نفاق) نۆر هه لئه گری. (أَمَّا) چوار (مرتبه) ی (عذاب) ی (جسمانی) (تطبیق) نه کا به چوار (مرتبه) ی (عذاب) ی (روحانی) (کلام) ی (صوفی) یانه یه (معقول) ه، ذاتاً بۆ (اریاب) ی (وجدان) (عذاب) ی (روحانی) له (عذاب) ی (جسمانی) ناخۆشتره (اما صنادید) ی (قریش) آگایان له (مراتب) ی (عذاب) ی (روحی) و (رحم) یش نیه. که ی نه و (عذاب) ه نه بین؟ ﴿يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ﴾ یا (درنی) نه وئ پۆژی که (أَرْض) و چیا به کان (إضطراب) نه که ن نه له رزن نه که ونه (زلزله) و هه ژان ﴿وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيْبًا﴾ (رمل) ی گرد بووه نه مه له که ل قسه ی (حکما) یان نۆر موافقه و فی الحقیقه نه بینین گه لی له مواقع چیا بووینه زیخ و خۆلی نۆر له (پیرمام) ی که ده چی بۆ (شقاوه) نۆر (عیان) دیاره چیا ی کۆیه له و دیوی به (عمومی) له م دیو له (باواجی) نه پۆا بۆ لای (پیره ل) و (باوه قوب) نه پۆا بۆ (پیرمام) (اکثر) ی بووینه زیخ سور و بعضی سپی وه (بعض) ی بور به رده کانی له بار یه ک دینه دهر پرزه پرزه نه بین نه و نۆر گانه ی نه ی بین (کۆ) و هه ولیر و کرکوک چیا بووین بووینه زورگ ﴿مَهِيْلًا﴾ وه کی لیتمیکه پئی لی ننی له بن پئی ده پوا (ممکن) ه بلّیین: زیخ مالیکه چ خۆلی قه حیمی نیه وه کی قه سه کۆ و په شه کۆ وه نه و (رمل) ی (عربستان) و (صحرا) ی (کبیر) هه مووی شاخ و کۆ بووین ورد بووین وه ئاو بردینه نه و ولاته که ئاو (صبر) ه (صبره) که م بوو، به (بره یه) مانه وه کۆه کانی پیر نه و ورده ورده نه گۆرین نه وانی جحیل له سه ر (صلابه ت) ماون (أَمَّا) پوو له نه رمی بووین نه وانیش پیرده بین ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ﴾.

نه ی (بشر) نه ی (إنس) و (جان) نه ی (مکذبین) ﴿رَسُوْلًا شَاهِدًا عَلَیْكُمْ﴾ نه فه رموون: پۆژی جزا بۆ (مکذّب) آن و (حاضر) آن له (دنیا) ش ﴿کَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُوْلًا﴾ (رسول) ی (عظیم)، (معروف بین الأنام) (أعنی موسی الکلیم) ﴿فَقَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُوْلَ﴾ نی (مذکور) و (معهود)، (مع آتیه) (نسبه ت) ی (موسی) و (فرعون) وه کی (نسبه ت) ی (محمد) (ﷺ) له ئیوه نیه،

له خۆتانه، (أشراف) تانه، (قوم) ی ژێر دهستی كهس نیه، له مالی ئێوه به خێو نه كرایه ﴿فَاخْذُنَاْ أَخْذًا وَبِيْلًا﴾ به پێژنه (أخذ) ی (شدید)، ئێوه ناگه نه (فرعون) له (قوهت) و (حشمهت) و (عظمهت) (حتی) (دهعوای) ی (الوهیهتی) نه كرد، كه خوا نهوی وا گیرۆده كرد، ئێوه (بطریق الأولى) ﴿فَكَيْفَ تَتَّقُونَ﴾ نهی (قوم)، نهی (جمع) ی (انس) و (جن) ﴿إِنْ كَفَرْتُمْ﴾ نه ویو ﴿يَوْمًا﴾ چون خۆتان نه پارێژن، له پۆژی (هائل)؟ به (نوع) ی ﴿يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا﴾ پۆژی نه وهنده ناخۆشه، مندالی تازه، نه ونیهاد پیر نهكا، وهکی (زمخشری) نه فهرموئ: " (مَثَل) له (شدهت) " نه گهر به (اعتبار) ی (طول) ی (زمان) بی بیست (طبقه) (ولدان) ی زیاتر تیا پیر نه بی، به (هموم) و (أحزان) و (شدائد) و ناخۆشی، پیری زوو دئ، (خاصة) (إنسان) ی زۆر (مُتَأَنِّس) بی، درهنگ بیته وه سه رخۆ، زۆر بی هیژو له پو لاواز نه بی، وهکی پیری نه وه د ساله ی لی دئ، (قائانی) نه لی:

نه دا نه ما زوكۆده کی شكۆفه نه ز چ پیر شود؟

نه خورده شیرێ وه غی ره زمهش چ رابه رنگ پیر شود؟

گومان بهردهم هم چومهن به دامی غم اسیر شود

له (کُتُب) ی (خرافات) نه لی: " (عیسی) (عليه السلام) (سام) ی کوپی (نوح) ی (عليه السلام) زیندوو کرده وه، نوای یه مووی سپیه، وتی: "موو له دهوری ئێوه سپی نه ده بوو؟ نه مه بۆ؟" وتی: "كه زیندی بوومه وه، وام زانی بۆ (حش) ه، له هه ژمه تان مووم سپی بوو!" باو پ ناكه م (نوح) یش بزانی (قبر) ی (سام) ی له کێ یه؟ با نه وهندهش بلیم، له دالدا نه مینی: "نازانم نه گهر له خوی گه پێین، تا نیزیکی (قیامهت) كهس زیندی نه کاته وه؟" كه هاته (معجزه) و (کرامهت) مه پرسه، به گه له (إنسان) زیندی نه کاته وه، (ملائکته) ی (ندا) نه کا، (۴۰-۳۰) هه زار مردی زیندی نه بنه وه! ﴿السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ﴾ به (شدهت) و (أموال) ی نهو پۆژه لیک نه بیته وه، پارچه پارچه نه بی، قسه یان له (تذکیر) ی (ضمیر) ی (منفطر) ه، نافه رموئ: (منفطره) (مع أنه سماء) (مؤنث) ه،

لەگەڵی جێ (ضمیر)ی (مۆنث)انی بۆ ئەباتەوه، لە (حقیقەت)دا فرقی نیه، (جوامد) (مذکر)و (مۆنث)یان نیه، (إلا) بە (اعتبار)ی نەرمی و توندی، با بڵێین: "(إنفطار)ی (مذکر) گە (قوی) و (صعب)ە (أبدع) ترە، لە (إنفطار)ی (مۆنث)ی نەرم و کەم (قووت)، وایزانم ئەوه (ملحظ)ی (سیدی آلوسی)یە (إرجاع)ی (ضمیر)ی (بە) بۆ خوا (یعنی) بە (أمر)ی خوا ئاسمان (منفطر) ئەبێ، (معناً) (حق)ە، (أما) ئەوی پێشێ (أظهر)ە ﴿كَانَ وَعْدُهُ﴾ ئەو (ضمیر)ە گەر بۆ (جنابی حق) بێ (خفی) نیه، (إبن کثیر) بۆ (یوم)ی ئەباتەوه (مصدر)ی (مضاف)ە بۆ (مفعول)، لەگەڵ ﴿مَفْعُولاً﴾ چەند جوانە، (یعنی) ئەو (یوم)ی (موعود)ە، ئەبێ بێ (شك)، خودا لە أهوالی ئەوی پۆژی، ئەو پۆژانەمان (حفظ) کا، بە (رحمەت)ی خۆی، ﴿إِنَّ هَذِهِ﴾ ئەو (آیات)ە، ئەو (سورەت)ە ئەو (قوارع) و (زواجر)ە ﴿تَذَكُّرَةً﴾ (موعظه)یە ﴿فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾ چ (حاجز) و (مانع) نیه، (داعی) بە (قووت)ە، (إنسان)ی تێ گەیشتی (وَلَوْ عَلَىٰ وَجْهِ الْإِحْتِيَاظِ) بێ (دفع)ی (خطر) ئەکا، رێی راست گرتن، (توجّه)ی (إلى الله) (لاشك) مایە (سعادەت)، (سعادەت)ی هەردوو (نشأت)ە (وَمَا تَشَاوَانِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ) لە (سورە)ی (إنسان) دێ ﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ﴾ خۆی توو ئەزانێ ﴿أَنْتَ تَقُومُ أَدْنَىٰ﴾ کەتر ﴿مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ﴾ (نصف) یا شتی (زیاد) ﴿وَنِصْفُهُ وَثُلُثُهُ﴾ گاهێ وا، گاهێ (نوع)ی دی ﴿وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ﴾ ئەوانیش وا، دیارە (إنسان) بە (أحوالات) ئەگوێ، پۆژی نۆرماندی بێ، شەوی زیتەر ئەنوی، (راحەت) تر بێ، زیتەر بە (خبر) ئەبێ ﴿وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ﴾ دیارە بە (ضبط) هەر خوا ئەیزانی، (بش) هەرچەند (آلات)ی (دقیق) پەیا کا، بۆ (ضبط)ی (أوقات) بە (تحدید)ی ناگەیهنێ، (خصوص) لە (زەمانی) (رسالەت) پەنا، (ساعات) نەبوو، (ضبط)ی (تقریب)یش (رحمەت) بوو ﴿عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصَوْهُ﴾ خوا ئەیزانی (ضبط)ی (أوقات)تان پێ نەدەکرا، (کاتە) (مُحال) بوو، (سبحان الله) (مفسرین)یش، بە (وجه)ی (مقبول) و (مضبوط) (تحریر)ی (معنی)ی (آیەت)یان پێ نەکرا ﴿فَتَّابَ عَلَيْكُمْ﴾ دیارە چی وایان نەکردیە

(خلاف) ی (أمر) بئ، (توبه) ی لی بکه‌ن و خوا (توبه) یان لی قبول کا، (مقصد) ی نه‌وه‌یه (حرج) ی له‌سه‌ر هه‌لگرتن ﴿فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ﴾ نه‌وه‌نده‌ی (میسر) بوو، نویژ بکه‌ن، (قرآن) بخون، (ذاتاً) وه‌کی (عرض) کرا، (مقصد) له‌و نویژه (قرائت) (قوران) و وه‌رگرتنی (مسلمان) آن بوو، له (انس) و (جن)، له‌سه‌ر نه‌و (مساعده) یه‌ش، باز یارانی (نبی) (مبالغه) یان نه‌فه‌رموو، له‌شه‌و بیداری (منازعه) ی (مجتهدین) آن له (وجوب) ی (قرائت) ی (فاتحه) له نویژ، یا (إکتفا) (بأی قدر کان) له (کتب) ی (فقه) (مذکور) ه، (جناب) ی (سیدی آلوسی) کونه (شافعی) تازه (حنفی) (تفصیلات) ی زۆری هه‌یه، لی‌ره هه‌چه‌ند (مطالعه) ی (خالئ) نیه، له (فائده)، (لکن) (إنسان) (تفسیر) له (فکر) نه‌کا ﴿عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضًى﴾ نه‌خوشتان نه‌بئ ﴿وَأَخْرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ﴾ (سفر) نه‌که‌ن ﴿يَتَتَفَعَّلُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ﴾ (کسابه‌ت) و (تجاره‌ت) و دروونه و تۆدان و گیره‌و (تصفیه) ﴿وَأَخْرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نه‌وانه (قیام) ی (لیل) و (طول) ی (قیام) یان پئ ناکرئ (إلا بشق الأنفس) وه‌کی (مفسر) ه‌کان نه‌فه‌رموون، (دقه‌ت) که‌ن (کسابه‌ت) چه‌ند به (خپه‌ه)، وه‌کی (جهاد) ه، به‌لکو (کسابه‌ت) نه‌بئ، (أمة‌ت) (جهاد) ی پئ ناکرئ، (سعی) بۆ کوکردنه‌وه‌ی (مال) نه‌مپۆ — (خاصة‌ إستفادة) له (معادن) ی به (فرض) ی (عین) (حساب) ه، بۆ (خاطر) ی پۆزی لی قه‌ومان، له پئ ی (أمة‌ت) و مه‌فتنه‌ن و (دین) (صرف) ی کا، (أما مع الأسف) نه‌وه‌ی مائی هه‌یه (على الأكثر) له (سفاهه‌ت) ی (صرف) نه‌کا، بئ هووده‌ خوینی (أمة‌ت) (ضایع) نه‌بئ، (قوام) ی (حیات) نه‌فه‌وتئ ﴿فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ﴾ له (قرآن) ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ نویژی (فرض) نویژی (فرض) یش نه‌مپۆ، نه‌گه‌ر خوا نه‌که‌رائئ، (مسلمان) تووشی شه‌پئ بوون (إقامه‌ی) (ممکن) نیه، (حرب) ی ئیستا (قیاس) ی له (حرب) ی جاران ناکرئ، نه‌وی (داخل) ی (حرب) بوو، نه‌بئ به‌دل و (عقل) و هوش و گۆش و چاو، هه‌موو (مشاعر) ی له‌سه‌ر (شه‌پ) بئ، (آن) ی (غافل) نه‌بئ، (مجتهد) ه‌کان زۆر ناگانان له (شه‌پ) ی (دبابه‌و) (مدافع) و (قنابل) و (په‌ره‌شوت) و (الغام) نه‌بوه،

بۆ ئەوانه (أوقات)ی (فراغ) (وهقت)ی نوێژه؟ (حق الانصاف) (ساعات)ی (مقاومه) لهو (نوع)ه (حرب)ه، (مقابل)ی ههزار (ركاعهت) نوێژه ﴿وَأَتُوا الزَّكَاةَ﴾ ئی (فرض) وهکی نوێژ، (نظر) به (تدوین) و (ترتیب)ی (قرآن) نۆز باشه، بئ (إشكال)ه، (أما) (نظر) به ئەوه، كه (سورتهت) له (أوائل)ی (ما نزل من القرآن)ه، (زهكات) ئەو (وهقت)ی (واجب) نهبوو بوو، (إشكال)ی تیا ههیه، (واقعاً) له (مكه) (مسلمان) آن ئەوهنده له (مضایقه) دا بوون، جئ (زهكات) نهبوو، بۆیه ئەلیم: "كه ئی (آیهت) - (نظر) به (قرآن)ی (مُدُون) - ئەبئ له (سبب)ی (نزول) و (وهقت)ی (نزول) (تجريد) كړئ"، ههرجی ههیه (زهكات) (رُكن)ی گه ودهیه له (إسلامهتی)، (لكن) به جئ نادری، به جئ (صرف) ناكړئ، ئیستا - (مع الأسف) - بووێته (رسم)، ئەم (رُكن)هش چوو ﴿وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ (علامه)ی (زهكات) له پئیی خوا، (مال) (صرف) كه، (أنه) له گه ل خوا قهرده كه (لاشك) (جنابی حق) - له (عهد)ی قهردارئ - (بأحسن ما يكون) دهرنه چئ، به لام كئ خوا قهردار ئەكا؟ دهوله مهنده کی (خدمهت)ی (ملته) و (وطن)ی پئئ ئەكړئ، دهوله مهنده کی (اعمار)ی (مدارس) و (مساجد)ی پئئ ئەكړئ، دهوله مهنده کی (تشکیل)ی (كتبخانه)ی پئئ دهكړئ، دهوله مهنده کی باشه، به خوای (فقیری) هیچ نیه له (حديث) ئەفه رموئ: "خوم ئە پارێزم له كفرو فقر" (فقیری) بارئ گرانه، كه چئ (فقیر) خۆی نۆز سووكه ﴿وَمَا تَقْدُمُوا لَأَنفُسِكُمْ﴾ پئیش باری (قیامهت) ﴿مِنْ خَيْرٍ﴾ هه (نوع)ی بئ، به جئ بئ ﴿تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا﴾ له (وصییهت) بۆ دواى مردن، له (وهقت)ی ناساغی و (مایوسی)، ئیستا خیرئ بكه، به (أثر) بئ (دائمی) بئ، (أجریش)ی (هكذا دوام) ئەكا، لهو (بین)ه ئومیدم وایه (إحتفال)ئ بكهین، به ناوی (حاجی ملا بكر آغا)ی (بانینی) مزگهوتی گه وده، كه له (تاریخ)ی (۱۲۶۰) (بنا)ی فهرمووه، ئەمپۆش (تاریخ)ی (۱۳۶۰)ه ئەوه سهده ساله ئەو (مزگهوت) (بنا) كراوه، خوا ئەزانئ چهند ههزار ههزار (خیرات) بۆ (صاحب)ی نووسراوه، (مع الأسف) دواى وی، كه سئ له كۆیه پهیا نهبوو،

بیره‌وه‌ری بکا، نه له (أولادی) خۆی نه له (غیر)، ﴿وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ﴾ (دائماً) خۆ به (مقصر) بزانی، (توبه) و (استغفار) بکه‌ن، بۆ چاتر، چاتر (سعی) که‌ن ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (یا غفور) و (یا رحیم) (أرحم أمة محمد ﷺ)، و آحرسم من شر هذا الحرب العظيم) إلهی توبه (أستغفر الله) زۆر نه ترسم (إلهی نعوذ برضاك من سخطك) (رَبِّ أرحم) فکرم و ابوو له (أخری) (سورەت) قسه‌یه له (أول) ی (سورەت) بکه‌ین، (لکن) چم بۆ نه هات، له به‌ر (غَمٍّ) و (ألم)، یانزه پۆژیش (معطل) بووم له نووسین زۆر بێ (طاقه‌ت)م، خودا چاره‌یه!

نۆده‌یی (تفسیری) (سورە)یی (المدثر)ه، ئەم (سورەت)ه (بعض)ی ئەفه‌رموون، "أ! وَلَ مَا نُزِّلَ هَ يَه" (لکن) (تحقیق)ی له (تفسیری) (سورە)یی (اقرأ) (عرض) ئەکرێ، (عدد)ی (آیات)ی (۵۵) یا (۵۶)ه، (مناسبه‌ی) زۆر ناشکرایه :

(سورە)یی (المدثر)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

له (شرین)ی (لباس) (فقر) و نه ساغی و (مذله‌ت) بمانه‌ینه‌ده‌ر، به (سلامه‌تی) و خۆشی (مسلمان) آن، بمانکاته (خادم)ی (کتاب) و (دین)ی (مبین) ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ﴾، (دشان) به (لباس)ی له سه‌ر کراس له به‌ر کرێ، (یعنی) (اتصال)ی به (بَشَر) وه نه بێ نه‌لێن، ﴿قُمْ﴾ هه‌سته، پاست به‌وه، ئەمه‌یه (قول)ی گران، (أمر)ی (غایه‌ت) (صعب)ه، یه‌ك (شخص) (مقابل)ی (بَشَر) پاوه‌ستێ بۆ (هیچ) (حکم)ی (أرض) و (سماوی) سه‌ر نه‌وی نه‌کا، (عالم)

^۱ - پۆژی (شه‌موو) نۆی ما‌هی (صفر)، (۲۳)ی (شباط)ی (رۆژی) (۸)ی ما‌هی (نه‌فره‌نجی) سه‌نه‌ی (۱۳۶۰ هـ)، (۱۹۴۱) میلادی ته‌واو بوو، (تفسیری) ئەم سورەته‌.

(دعوته) کا، بۆ (دین) ئی نوئی، (حقیقه) (محیر)ه، (مدھش)ه ﴿فَأَنْذِرْ﴾ له (عقاب) ی (إلهی)یان بترسیئن، تا (خیال) (مُشکل)ه ﴿وَرَبِّكَ فَكْبُرْ﴾ هەر (تعظیم) ی (بک)ه، هەر وه کی گه وره یی (خاص) ی (کبریائی)یه، که ست لا گه وره نه بئ، (نظر) به (مقام) ی (ریواییهت)، نه (مَلَك) نه (مَلِك) چ جایه بت و أصنام، یا خود (أقارب) ی خۆت له خۆت به (عومر)و (مقدرهت) به ره و ژۆر - (صفا)و (کبار) - یه ک یه ک بترسیئن، تازه (أول) ی (ده عوهت)ه، (وهقت) ی (تکبیر) ی نوێژ نیه ﴿وَتَبَايَكَ فَطَهَّرْ﴾ هه ردوو (کلمه) (جاری) بن له سه ر (معنی) ی (حقیقی)، یا هه ردوو (مجان) بن، یا یه کیان (مجان) و یه کیان (حقیقه) به چوار (نوع) ئه و (آیهت)ه (تفسیر) کرایته وه، ئیمه ئه لّین: "با هه ردوو (حقیقی) بن" (حقیقه) (نکته) یه ژۆر (عجیب) ی تبایه، (مع الأسف) ئه وانی پیشی بۆی نه چووینه، (آیهت) و ئه گه یه نن، (جنابی رسالهت په ناه)، له (طهارهت) ی (مادی) و (معنوی) و (روحی) و (جسدی) به (درجه) یه که، (جنابی حق) ئه و (أمر)ه ی، (بَوَجَّهْ مِنَ الْوُجُوهِ) (توجیه) ی (رسول) ی (مُطَهَّر) (أبو الطَّيِّب أبو الطَّاهِر) نه کردیه، (خاصه) بۆ (ثیاب) ی (توجیه) فه رموه، ئه ویش (ثیابی) (دثاری)، نه ک (ثیاب) ی به پیسته وه نووسابن، له بهر ئه و (طهارهت) و خاوینی یه، بوو به (رسول) ی (کل)، دوو سئ پۆژ بوو پاوه ستا بووم (تفکر) م له و (آیهت)ه ئه کرد، تا ئه مپۆ ئه م (نکته) یه م هاته دل و نووسیم (هه ر بژی جلیزاده)، (علم) ی (جلی) نه کوژیته وه، (آمین) با ئه وه حاشیه بن ﴿وَالرُّجْزُ﴾ به هه ردوو (وجه) ی (قرااتهت)ه ﴿فَأَفْجُرْ﴾ ئه و ی (قبیح) و (قَذَر)ه، له (عادات) و (عنعنات) ی (قوم) (قطع) ی (علاقه) ی له گه ل بکه، (حَتَّى) به (وجه) ی (سیاسهت) و (مداهنه) ش پوو ی تئ مه که . (ذات) ی وه کی (رسالهت په ناه) - (لا شک) - (حسن) و (قبح) (تفریق) ئه کا، ئه فه رموون: "به مندالی پقی له (لات) و (عُزَى) ئه بۆوه، ئه گه ر سویندیان پیدادابا، تیک ئه چوو لای ناخۆش بوو" .

﴿وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْبِرُ﴾ ژۆر (معنی) یان لیداوه ته وه، (مُختار) ی لای (حَقِیر) فه رمایشی (ابن عباس) و (مجاهد)ه، (حاصل) ی له (ده عوهت) ی (عباد) سست

مەبە، وکی (حضرەت)ی (نوح) فەرمووی: (رَبِّی اِنِّی دَعَوْتُهُمْ... اِلَیْهِ) توو وا مەفەرموو، (دوام) ۛ ﴿وَلِرَبِّكَ فَاَصْبِرْ﴾ زۆر (موافق)ن، لام وەیه، جئێ (عطا)و (هه)ی (بالمقابلە) نیه، (واقعاً) ئەو (دعوەت)ە (عامە) ئەو (رسالەت)ە (تأمە)، (صبر)ی ئەوێ، (خصوص) ئەوێ بەسەر (حضرەت)ی (رسالەت) هات، لە هەموو (جہات)، (جبال) خۆی لەبەر نەدەگرت، تا (قریش) بوون (قریش)، دواى وان (منافق)ەکان، چیان کرد (دائن) بە (شرف)ی (ناموس)ی؟ چ (غەم)ەکیان دایە؟ ئەمپۆش (منافق)ەکانی (أَمّت) وەکی قەشەکانی (ئەوروپایی) لە (ایذا)ی (سعی) ئەکەن، (علاوہ)ی ئەوانە، (بلا) لەسەر (بلا) ئەهاتە سەری، (على کلّ حال) (صبر)ی گرت، ناوی خواى بلند کرد، دینی (حق)ی (نشر) کرد، ئەو (صبر)ەش (صبر) بۆ خوا بوو، (طعام)ی نەبوو، بە پارچە نانێ، بە لۆیجە ئاوێ (قناعەت)ی ئەفەرموو ﴿فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ﴾ پف کرا (صور)، بۆ زیندی بوونەو ﴿فَذَٰلِكَ يَوْمُنَا عَسِيرٌ﴾ پۆژی (زەحمەت)ە، گرانی، با (جفات) بدەن، (صبر) کە، تووشی پۆژی خۆیان ئەبن ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ﴾ بە هیچ (وجە)ان ئاسان و خوش نابێ، (عذاب)یان لەسەر سووک ناکرێ ﴿ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا﴾ ئەلێن: " ئەو (آیەت)ە لە (حق) (ولیدی بن مُغِيرَة) (نازل) بوە " ئەگەر وابێ، وەکی (سیدی الوسی) ئەفەرموێ، ئەو (سورەت)ە هەمووی وێکرا (نازل) نەبوە، خواپە (وحده لا شريك له) (خلق)ی کردیە (حتی) لە هەموو شت نیزیکتەر، داک و بابە، ئەوانیش ئاگایان لێ نیه، کە (أصل)ی مندال (تطورات) و (تشکلات)ی ئەبێ، نابێ، چۆن ئەبێ؟ چۆن نابێ؟ وە چەند (معنا)یە تریشیان لە (وحید) دایەو ﴿وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَّعْدُودًا﴾ (واسع) بە (نما)و (زیادی)، لە (ابن عباس)و (مجاهد) و (ابن جُبیر) (منقول)ە، هەزار (دینار)ی بوە، بەلێ ئەوەندە (نظر) بەو (زمان)و (مکان)ی بە (مال)ی (معدود) (حساب) کراوہ. لە (سُفْیانی ثوری) (نقل) ئەکەن (مليوّن)ی (دینار)، باوەر مەکە (مليوّن)ی (دینار) لەو (عصر)و ولاتی لای (شخص)ی کۆ بوویتەو، (بنا) لە فەرموودەى (إمام)، (أراضی) بوو، وەکی ئەو

(أراضی)یه‌ی (ده‌وری) کۆیه‌و سائری شارستان، به‌ ئار هیچ (فصل)ی (خالی) نابن، (واردات)یان (لا ینقطع) ه ﴿وَبَيْنَ شُهُودًا﴾ چه‌ند (أولاد)ی پیاوی پی‌ گه‌یشتی (حاض) له (خدمه‌ت)ی له (أندیه‌و) (محافل)ی گه‌وره‌، (وجیه) بوون، وه‌ دیار بووین، ده‌ بووین؟ سێژده‌ یا چه‌وت؟ (خلافی)یه‌، ناو چه‌وتان ئێنن، (ولیدی این ولید)، (خالد)و (ه‌شام)، نه‌وانه‌ (مسلمان) بوون، (عاص)، (قیس)، (عبد الشمس)، (عمار)، (زمخشری) نه‌فه‌رموی: (خالد)و (ه‌شام)و (عمار) (مسلمان) بوون، (إمام) و (سائری) (مفسرین) دوا‌ی که‌وتوونه‌، (صواب) وایه‌ (عمار) (مسلمان) نه‌بوه‌. (بعض)ی ئه‌لێن: "له‌ شه‌پی بدر کوژرا" (بعض)ی ئه‌لێن: (نجاشی) کوشتی "شه‌قاوی لێک دوور. من (دائما) له‌ (خدمه‌ت) بام بووم، بچوو با ه‌ر (مجلس)ی له‌ (خدمه‌ت)ی نه‌چووم، (ملا یحی کوپی شیخ عبد الرحمن)، (شیخ محمد سعیدی وحید الاب) لێره‌ (قاضی) بوو، پۆڤی به‌ منی ووت: " (عجایب)م دئی توو نه‌وه‌نده‌ (ملازم)ی (خدمه‌ت)ی بابتی " من ووتم: نه‌من زۆر (عاجب) آتیم دئی، به‌و چه‌ند قروشه‌ی نه‌وه‌نده‌ دوور نه‌که‌ویه‌وه‌ له‌ بابت؟" (حقاً) (أولادی) چاک و به‌ (قیمه‌ت) (دائم) به‌ر (نظر)ی بابیان بن، (نعمه‌ت)ی گه‌وره‌یه‌ ﴿وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا﴾ ئیش و کارم بۆ پێک خسته‌یه‌، (رئاسه‌ت)و جاه‌ (عریض) وایه‌ (بدن)یشی ساغ بوه‌، (نعمه‌ت)ی (دنیا) نه‌ویه‌، (بدن) ساغی، به‌ (أولاد)و (دولت)و (عز) وجاه‌، گوزه‌رانی خوش، بی‌ قه‌رداری، بی‌ (ره‌زالت) و له‌به‌ر ده‌رگان که‌وتن، به‌وا ناکه‌م نه‌و (نعمه‌ت)ه‌، بۆ هیچ (ملا)یه‌ له‌ (ملا)یانی (إسلام) پێک که‌وتبێ ﴿ئَمْ﴾ له‌سه‌ر (کفران)ی (نعمه‌ت) ﴿يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ﴾ بۆی زیاد که‌م، (مع‌) ئه‌ نه‌و له‌ خوا‌ی نازانی، با وجودی (أساس)ی وه‌ (زنده‌)یی، نه‌گه‌ر ببێ، له‌ویه‌وه‌یه‌ ﴿كَلَّا﴾ نه‌و (طمع)ی نه‌بێ، (قطع)ی (أمل) بکا، (إلهی) خۆت نه‌یزانی، نه‌وانی (عنید)ن، گه‌مه‌ به‌ (آیات)ی توو نه‌که‌ن، نه‌مۆ له‌ ه‌موو (وجه) له‌ (زیادی) دان، خوایه‌ بۆ (قیامه‌ت) ه‌لێ مه‌گه‌ره‌، (عن قریب) له‌ (دنیا) پی‌یان بنوێنه‌، (والا دین) و (آیات) نامێنی ﴿إِنَّهُ كَانَ لآيَاتِنَا﴾ (أكوانی)و (قرآنی) ﴿عَنِيدًا﴾ (مخالف)و

(معارض) بوو، ئی لایە لادەدات، لە (مُقاتِل) (نقل) ئەکەن (پاش (نزول)ی ئەو (آیەت)ە (ولید) کەوتە (نقص) لە (مال) و (ولد)، تا هلاک بوو باوەڕ ناکەم، ئەوەی بە (مال) و منال (مغروور) بێ، خوا ئی ئەگۆی، وا دەبێ بە (أدنی) (کلمە) یە (إنسان) گیرۆدە دەبێ، جلۆکەیی (نگبەت)ی ئەکەوێتە سەر شان و ملان، ئەمە بۆ (شخص) نا، بۆ (دەوڵەت)یش دەبێ، (دەوڵەت)ی وا هەبوە، تا ئەو چەندانه، گەمەیی بە (کُرّە)ی (أرض)ی ئەکرد، ئیستا بووێتە (فوتبۆل)، ئەوا لە کۆن و کاژێرکان، لە ترسی (طیارە)ی (عَدَوی) بە (مغلوبی) و (مقهوری) خۆی ئەشارێتەو **﴿سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا﴾** (ئە) تووشی هەورازەکی ئەکەم، پێی دا ماندی بێ، دلی پنگە پینگە بکا، هەناسەیی سواریی، دفکی بدا، لە (دنیا) تووشی (مشقەت)ی (عظیم)ی ئەکا، لە (قیامەت) خوا خۆی ئەزانێ بە چی (عذاب)ی ئەدا، (بعض)ی پوایات (نقل) ئەکەن، دائر بە (عذاب)ی (جەنم)، لام وە یە ئەمڕۆ (نقل) نەکردنی باشترە، (ناشئە)ی ئیستا قبوڵی ناکەن، وە ناتوانین پێیان بسەلمینن (ألعیاذ بالله) تووشی (کفر) ئەبن **﴿إِنَّهُ﴾** لە پووی (عناد) **﴿فَكَرَّ وَقَدَّرَ﴾** تێ (فکری) وە لە دڵدا (مقدّر)ی کرد، داینا، وەدایمەزاند **﴿فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَرٌ﴾** لە پووی (تعجب) یا قەشەمەری یا (ثنا) لە (حق)ی گوترا، بکوژی، چۆنی لە دلداریک خست **﴿ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَرٌ﴾** ئەو (کلام)ە لە مەیاندا (واقع) بوو، (سواء) بلیین: (إعتراض)ی (مُتعارف)ە، یا غیرە مُتعارفە " (سواء) (رأساً) لە (طرف) خوا فەرموورابێ "یا " (تکریر)ی (قول)ی (سامع)ەکانی بێ " ئەفەرموون: " (ولیدی بن مُغیرە) (دفعە) یە وتی: " (والله) ئەوەی (محمد) ئەیفووێتەو، - (یعنی آیات)ی (قرآن) - (شعر) نیە، قسەیی (کاھن) آن و (أجن) آن و (بش) نیە " ترسان وەرگەپێ، (یعنی) (ایمان) بیتنی، دوا یە تێ (فکری) ووتی: ئەمە (سحر)ە، نابینن باب و کوپ لێک ئەکا " (سامعین) (کیف) خوش بوون، (عاجبات)یان لە قسەیی هات، زۆریان پێ خوش بوو! " (مع أنه) قسەیی بێ (معنی) (آیات) (قرآنی) لەکێ؟ (سحر) لە کێ؟ ئایا (ولید) ئەیزانی (سحر) چیه؟ (تفرق)ەیی (محمد)ی (ﷺ) (تفریق)ی (حق) و (باطل)ە، بۆ

(تشریف و) تعظیمی (بَشْره، بۆ تَرْقِی) و (ترفیه)ه، بۆ لَیْکدان و تَیْکدان و (هوا) وههوهس نیه.

﴿ثُمَّ﴾ پاش (تَفْکَر و) تَقْدِی (نَظَر) زیده (تَعَمَّق)ی کرد، نهك له (فکر و) تَقْدِی (أَوَّل)ی به (غلط) چووین ﴿ثُمَّ عَبَسَ﴾ پووی گرز کرد ﴿وَبَسَرَ﴾ به قهسپی نهگه یشتی ئه لَیْن: (بُس) وهك په سپره ی تری، (إظهار)ی (عبوسی) کرد (قَبْلَ أَوَانِه)، یا زیده پووی ترش و گرز کرد، له (قاموس) ئه لَیْن: (بَسَرَ) به (معنی) (قَهَر) هاتیه "لام وهیه ئه و (معنا)یه لیږه جوانه، (مناسب)ه ﴿ثُمَّ أَدْبَرَ﴾ پشتی له (حق) کرد، به لکو له (قول)ی خوی ﴿وَأَسْتَكْبَرَ﴾ خوی گه وره تر زانی، (تَنْزِل)ی نه کرد، بۆ (اتِّبَاع)ی (حق) ﴿فَقَالَ إِنْ هَذَا﴾ نیه ئه وه ﴿إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ﴾ (روایهت) ئه کری، ئه مه یان چۆن ووتیه؟ (حضرهت)ی (محمد)ی (ﷺ) کیهه (ساحر)ی دیوه؟ (سحر)ی بۆ (نقل و) فیڤری کا ﴿إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ﴾ (کلام)ی خوای نیه، (إفتری) ئه کا، ئه لَیْن: " (وحی) (إلهی)یه بۆم دی" به لَیْن (قرآن) (قول)ی (بَشْر) ئی (مَلَك) ئی (جن) ئی (شیطان)ی تیا مهیه، (حتی) (بعض)ه (أقوال)ی تیا مهیه هیشتا (قائل)ی نه ی گوتیه، وهك (قول)ی (عیسی) له (جواب)ی (أأنت قلت؟)، وهك (محاوه)ی (تابع و) (متبوع)ان له (قیامهت)، وهکی (نطق)ی (شیطان): (لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ)، (أَمَّا) مه مووی خوا ئه فهرموی: "وایان گوتیه، وانه لَیْن" (عبارهت)ی (حاضر)ی (عبارهت)ی خواجه ﴿سَأُصْلِيهِ سَقَرَ﴾ ئه ی هاویمه ناری (سقر)، ئه ی برزیم، (سقر) (ناری) (جهنم)ه، (أصلاً) به گهرمی ده لَیْن ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرُ﴾ چی ئه توی (عالم) کردیه، به (سقر) که چیه؟ ﴿لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ﴾ کهس نایه لَیْن، (ترك)ی کهس ناكا، له (مجرم)ان، بی (فرق و) جودای، کهس ناپاریزی ﴿لَوْ أَنَّ لِلْبَشَرِ﴾ پیستی رهش هه لده گپری، ناشیرینی ئه کا، وینه ی (وجه)ی (عبوس)ی، (عذاب)ی هه ره نده نیه، ئه وه (مناسبه)ی (مقامه) بعضه قسه یان لیږه کیفم پی نایه ﴿عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ﴾ نۆزده (زبانیه)ی له سه ره، ئه و (کائنات)ه له و (سقر)ه، به نۆزده کهس (اداره) ئه کری؟ (إشارة)یه، بۆ

(ضعف)ی (بَشَر) و بئ دەسه لاتی، (فکیف) (إنسان) به نهختی (مال و اولاد) (مغفور) نه بئ؟ خۆی به (صاحب)ی (قدرهت) و (قوّهت) نه زانی، (تکبّر) نهکا له (إطاعه)ی (رسول) (لازم) ناکا نه وانه زۆر زهلام بن، (قوّهت) و (مُکنهت) (حساب)ه، (سِرّی) نهو (عد)ه چیه؟ نایزانم، (محقق) بئ (نکته) نیه، (شکیب) أرسلان) (أمیر البیان) له (مسیق هورات) (مستشرق)ی (فره نساوی) (دائر) به (بابیان) (فصل)ئ (نقل) نهکا (فی المجلد الرابع ص ٣٥٥) من (الحاضر الإسلامي) نه لئ: (عدد)ی (تۆزده) لایان (مقدّس)ه، چونکی (کلمه)ی (واحد) به (حساب)ی (جُمَل) تۆزدهیه، (وکذا وجود) " (تفصیلات)ئ (ذکر) نهکا، لیره (حاجهت) مان پئی نیه، (أما) بهو (نظر)ه، (مناسبه) له (بین)ی (عدد)ی (واحد) و (وحید) زۆر جوانه، نهو (وحید)ه ی تۆی (خلق) کردیه، (واحد) یکه به تۆزده کهس نهو هه موو (مجرم) انه نه هاوینه (سَقَر)، وه تیای حه پسیان نهکا، بئ (مجال) و بئ (مفر)، نه لئین: " (أبو جهل) ووتی: " نه ی (قریش) داکتان بۆ بگریه، ئیوه ناتوانن به ده کهسان، یه کئ له وانه (مُلزم) کهن؟ (شخص)ئ پیان نهووت: " (أبو الأشد بنی أُسَید بنی کُلده جُمعی) " (إنسان)ئ به تین بوو، ووتی: " حه فده بۆمن، من (علاج) یان نه کهم، دووش بۆ ئیوه! " به لئ (إنسان)ی (مغفور) هه موو (نوع)ه قسه یه نهکات ﴿وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ﴾ (خزنه) و (حفظه) (زه بانیه)ی ناگر ﴿إِلَّا مَلَائِكَةً﴾ (قوّهت) و (قدرهت) و (صلابهت) و (عظمهت)ی (ملائکهت) له دلتاندا (مرکوزه)، یه کئ نه توانی هه مووتان (هلاک) کا (أساساً) (ملائکه) جئی (أمل) و (رحمهت)ن، (لکن) (سوء)ی (أعمال)ی ئیوه گتپاونی، به (خزنه)ی (نار)، (معدن)ی (قهر) و (شدّهت) و (عذاب) و (قسوهت) ﴿وَمَا جَعَلْنَا عَدَّتَهُمْ﴾ نۆزده ﴿إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ وه کو بیستان قه شمه ری یان نه کرد ﴿لِيَسْتَيَقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾ له بهر (موافقه)ی (قرآن) و (کُتب)ی (رسل)ی رابردوو ﴿وَيَزِدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (ایمان) به (کم) و (کیف) به لئ (ایمان) به (شدّهت) و (ضعف) و (تفاوت)ی (عیان)ه، (حق)ه (منازعه)ی نیه ﴿وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ﴾

(أَنَّهُ) (قووت) و (یقین)ی و ئەدا، پێی (رەب) و (شک) نامێنێ ﴿وَلَيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ (شک) و (شُبُه)، (لازم) **ناکا** (منافق) بن، (ذاتاً) (منافق) لە (مکه) ی نه بوون، (بعد الهجرت) لە (مدینه) په یا بوون ﴿وَالْكَافِرُونَ﴾ ئی (مُصِرِّ) و (مُغْلِن) و (عَنُود) ﴿مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا﴾ چی (مقصوده)؟ بۆ (توجیه) ی ئەم (عِلَل) و (معلولات) ه (عُلما) ی (تفسیر) زۆر (سعی) یان فەرموو (شکر الله سَعِيَهُمْ) وه (تعلیل) ی (أحكام) ی (شرعی) و (قرآنی) به (حکم) و (مصالح) جێ ی (إنکار) نیه، با (نزاع) له (أفعال) ی (کونیه) دابێ (أساساً) (حُکماً) ئەلێن: " (جنابی حق) (فاعل) ی (بالایجاب) ه، (غرض) له (فعل) ی (ایجاب) ی دانیه " ئەوانی مه ئەفەرموون: " (جناب) ی (کبریائی) (مُختار) ه، وه (فعل) ی (مُعَلَّل) نیه به (أغراض)، چونکی (تعلیل) ی (فعل) ی (نقص) ه بۆ (کمال) ی (فاعلیهت) ی ". ئەوه (مشکل) ه (فاعل) ی (مُختار) بێ (غایه) و (غرض) نازانم کوو تصور ئەکری؟ ﴿كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ که سێ ناگای له (آمزجه) ی و (أحوالات) ی (نفسیه) ی (بَشَر) بێ، (تصدیق) ی ئەو (آیهت) ه ئەکا، بێ (منازعه) ی (سنئی) و (مُعْتَزَل) بنۆپێ (اکثر) ی (أحكام) ی (شرعیه) له گەل (أحوال) ی (بعض) ی کهس (موافقه) ئەکا، زوو قبوڵی ئەکا، (مع المساو) (ایمان) ی پێ ئێنێ، له گەل (أحوال) ی (بعض) ی پێک ناکهوی، (أفکار) ی (مساوات) ی (فی الحقوق) (ولید) و (أبو جهل) کوو قبوڵی ئەکەن؟ (فرعون) کوو خۆی ئەهینێته پرزی جوان، ببێته (تابع) ی (موسی)، (لقیط) ی خۆی؟ (قسمی) ی له (بَشَر) (مُطیع) ن له (عِلَّت) و (معلول) ناپرسن، هەرچی بێ (ایمان) ی پێ ئێنن، هەندیکیدی، بێ (تعلیل) و (توجیه) (ایمان) نایه‌نن، (حُکم) قبول ناکەن ئەوانه‌ش دوو (قسم) ن، (قسم) ی ئەگەر (عِلَّت) ی نه‌دۆزیه‌وه، (إنکار) ی ئەکا، (قسم) ی (حمل) ی ئەکە نه‌سه‌ر (قصو) ی خۆیان، ئەلێن: (عِلَّت) و (حکمهت) ی (معقول) ی هه‌یه، (أَمَّا) ئێمه‌ نایزانین " (ولکناس) فیما یَعشُقُونَ مَذَاهِبَ (لازم) ه بۆ (رؤسا) ی (إعتقاد) وه‌ک (رؤسا) ی (سیاسهت) (آمزجه) ی (أقوام) بزائن، (إسناد) ی (کتیب) نابێته (أستاذ) ی (صفحات) ی

(أقوام) و (أماكن) و (أزمان)، گەلی (روایەت) و گەلی (معانی آیات) کە (أسلاف) فەرموویانە، بۆ (ناشنە)ی ئەمڕۆ (موجب)ی (إنکار) و (کفر) ه **﴿وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ﴾** تا ئەو (بین) ه کەس نەیدەزانی (میقروب) ه یە، بەو (حیوانات) ه گچکە لە چەند (ملیون)ی وەکی (ولید) و (أبو جهل) و (أبو الأشد) گۆر بە گۆر کردیە، بە (مشك) (دنیا)ی کۆر ئەکاتەو بەسن و کسبەلە (کائنات)ی ئەخاتە بۆ زادی و مردن، بۆ (ملائکەت) ان مەپۆن، تەماشای وردەل و وردەلەکانی خۆمان کەن، (إرادة) و (إدارة)ی (کبریائی) پەکی لەسەر ئەوەندە دەریا دەریا (ملائکەت) نەکەوتو، ئەگەر (مراد) (بیان)ی (عظمت)ی (خالق) بۆ بنواپە (کائنات)ی (محسوسه) و (مُحَقِّقَه)، گوێ لە (علما)ی (هئیت)ی (جدید) پاکرە، (دقّت) لە (إختراع)ی (مخترع) ان کە، ئەزانی چ (خالق)ی (عظیم) ه. ئەو (کائنات) ه (عظیم) ه ی (إيجاد) کردیە، وە (إدارة)ی ئەکا، (تأمل) لە (قواعد)ی (طبیعة) گە لەشکری ناو (بدن)ی خۆت بزانه، چ (حرب)یکە؟ چ (مجوم) و (مدافعه)یە کە؟! لە (بین)ی (میقروب) و (صحّت) و (مرض)، (حیات) و (مات) **﴿وَمَا هِيَ﴾** (آیات) (قرآنی)، (سفر) و (زیانیە) **﴿إِلَّا ذِكْرِي لِلْبَشَرِ﴾** (عمومی) ئەوی ببیبە (حق) وایە (إعتبار)ی پێ بکا، نەیکاتە قەشمەری، بۆ (بشر)ی (عاقل) (إحتیاط) (لازم) ه. کەسێ (ایمان)ی بە (حساب) و (عقاب)ی (جَحیم) و (ملائکە)ی (عذاب) ببی، خۆی لە (سیئات) پپارێزی، (غیر)ی قازانج (ضرر)ی چیە؟ **﴿كَلَّا﴾** (منع) بن لە (إنکاری) **﴿وَالْقَمَرِ﴾** (قَسَم) بە (ماهی) (منیر) **﴿وَاللَّيْلِ إِذَا أَدْبَرَ﴾** پائەشکی، پشت ئەکاتەو، بۆ پۆیشتن، (قرائەت)ی تریش هەیه (إذا دبر) (دبر) و (أدبر) ه بە یەك (معنا)ن، یا جودان؟ (خلافی)یە (بعض)ی ئەفەرموون: " (دبر) بە (معنا) دواھاتن و جێ نوشینە " (یعنی قسم) بەو شەوێ کە دوا ی پۆژدی **﴿وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ﴾** پووناکی، ئاشکرا بوو، کەسێ بە (خبر) بێ کە شەو پاشکا، مانگ پوو لە (غرب) کا، دوا یە سفیدی بەیانی بدا، (حقیقة) (منظر)یە زۆر خوش و دل گوشای هەیه، پاش بەیان، (صبر) ه (صبر) ه، (حیوانات)ی (نھاری) بە (خبر) دین، سربو، سربو، جریو

جریوه دەست پێ ئەکەن (أَنَّهُ بَدَأَ) (حیات) ه (وَقَمِ) (غریب) ی ه یه له دڵان، (لكن) ئەوانە ی شەو ئەنوو، تا تاویان له سەر و میشکی ئەدا، به (خبر) نایەن، لهو (لذات) ه ی (محروم) ن، له (تأمل) له (آیات) ی (حق) دووین، ﴿إِنَّهَا﴾ ئەو (ذکری) یه ﴿لَاخَذَى الْكُبْرَى﴾ یه کی (ممتازە)، له (آیات) ی گەورە گەورە، (آیات) ی (فوق الآیات) ه، (آیهت) ی (علم) و (صلاح) و (نفع) ه، (آیهت) ی (حکمت) و (شرف) و (تزکیه) ی (نفس) ه، (آیهت) ی نیه، بیت (کالبرق) برپوا، بگەوتی. (أکثر) ی (مفسرین) بۆ (جهنم) ی ئەبەنەو، خوا لیتمان بپاریزی، من (مناسبه) له (بین) ی ئەو ی سویندی پێ دەخوری، ئەو ی سویندی له سەر دەخوری، زۆرم (مقصوده)، له (مفسران) (غیر) ی (شیخ محمد عبده) م نەدیوه (إعتباری) پێ بکا ئەویش لهو (أجزاء) یانە (تفسیر) ی نیه، تا بزانی لێره چی ئەفەرموی، وا بزانی ئێمه (نوع) ه (إشارة) کمان بۆ کرد، (مع أنه) (ناظر) ئەتوانی (مناسبه) بدۆزیتەو. ﴿نَذِيرًا﴾ با ئەفەرموی: (نذیرة) چ بوو؟ وه کی (رحمة الله قریب) به (قریب) و (قریبهت) ئەگۆی؟ نا، (فرق) ی چیه، دیاره (یعنی ترکیب) با (باعتبار) ی قورئان بێ، (قرآن) بۆ (نذیر) ی نزیک تره، له ﴿لِلْبَشَرِ﴾ تا (إنقراض) ی (بشر) (قرآن) (إنذار) ی (بشر) ئەکا، ئەگەر (قرآن) نەبێ، کێ ئەزانێ (سقر) ه یه، یان نیه؟ ﴿لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ﴾ (یعنی) ئەوانی (وسط) ناپۆن، بێ (إفراط) و (تفریط) ن، (تقدم) له (ئەندازە) به دەر (خراب) ه، (وکذا تأخر)، (إنذاری) (متقدم) آن ئەکا، له (غرور) له (غفلة) ت، (إنذار) ی (متأخر) آن دیاره، پێی (وسط) نیشان ئەدا، ئەو ی (حظ) ی له (نجات) ه پێی دا برپوا، قسەیان له (تقدم) و (تأخر) فەرموو، (مراجعه) ی (تفسیر) ه کان که.

﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ﴾ ئەو ه (إنذار) یکه، ئاگاتان له خو بێ، له (أعمال) ی (سینة) خو بپاریزن، (مسابقه) بکەن بۆ (خیرات)، پێشکەوتە ی پاشکەوتە مەبن، (مع الأسف) (عرب) بوونە پێشکەوتە ی پاشکەوتە، (أول) ی ﴿تقدم﴾ هکیان کرد، هەندە نەچوو، پاش کەوتن، له (تقدماً) (مغرور) بوون،

ئاگایان له خۆ نه ما ﴿إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ﴾ (ایمان) داری (مُخلص) به (قوه ت) ی (ایمان) (میل) ی خراپه یان نابی (ابن جریر) (نقل) نه کا له (امامی علی) (مُراد) له (أصحاب اليمين) (أطفال) ی (مسلمان) آن (حقاً) قسه یه مندالانه یه، له (امام) (مبین) دووره، نازانم نه و (ذات) انه کیڼ؟ (نقل) ی لی نه کات، وه (روایه ت) له (ابن عباس) یش نه که ن، (تفسیر) ی به (ملائکه)، نه مه ش خوی نیه نیه قسه مان له (بش) ی (مکلف) ه، با (أطفال) و (ملائکه) (رهین) ی (أعمال) نه بن، (أما) ایمه چمان به سه روانه ﴿فِي جَنَّاتٍ﴾ بئ (حساب) و (کتاب) ﴿يَتَسَاءَلُونَ﴾ خۆ به خۆ (سؤال) نه که ن، له (حق مجرم) آن، یاخود له (مجرم) آن (سؤال) نه که ن ﴿مَا سَأَلَكُمْ فِي سَقَرٍ﴾ نه وه له که ل (خطاب) (أوفق) ه، باوه پ نا که م، مندال نه و (سؤال) و مؤاله بکا مه گه ر گه وره بیی، بغامی، (شرع) بزانی، (سؤال) ی (توبیخ) و (حسره ت) دان، له کی به (أطفال) آن نه کری؟ ﴿قَالُوا﴾ (مجرم) ه کان ﴿لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ﴾ دیاره نه و (آیات) ه له (أوائل) ی (منزل) نینه ﴿وَلَمْ نَكُ نَطْعِمُ الْمِسْكِينَ﴾ (أما) بۆ ده وله مه ندو گه وره گه وره کان، (سفر) ه و شیلان نه پارزینه وه، وه کی (مولود) آن، ده وله مه ند (أطعمه) نه خون، (مسکین) و (فقیر) نه نووزینه وه، لی یان نه ده ن، ده ریان نه که ن، (آیه ت) (صریحه)، نه و (مجرم) انه (مکلف) ن به (فروع)، (حقاً) (آیه ت) (تأویل) هه لئاگری، پئی درۆی (بالمره) لیره (مسدود) ه، نه ترسم نه و (قائل) ه - (ولو) له (مقام) ی (مدافعه) نه و قسه بکا - (داخل) ی نه و (سلك) ه بیی، بۆ (حفظ) ی (قول) و (مذهب) نه و (جساره ت) ه له سه ر نه و (آیه ت) ه زۆر (خطأ) ی گه وره یه ﴿وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ﴾ نه چووینه ناو (أباطیل)، (أمور) ی توردهات ﴿وَكُنَّا نُكَذِّبُ بَيَّوْمِ الدِّينِ﴾ پۆڤی (جزا) ﴿حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ﴾ (بعد الموت)، له (برزخ)، یا نه و پۆ، که دیمان، دیته یادم (سید رشید) له (موقع) ی نه فه رموی: "له (مکه) دوو فرقه بوو ون، (مؤمن) ی کامل، (کافر) ی (تام الکفر)، (فسق) و (نفاق) له (مدینه) په یا بوو. " (بناءً علیه) له (آیات) (مکی) نه (سنی) نه (معتزلی) با قسه له (مؤمن) ی (فاسق) نه که ن ﴿فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ﴾

ئى كه س دياره نه‌وانه، (إعتما‌ديان) له‌سه‌ر (شفاعة‌ت) و (فديه) و مديه بووه، (معتزلى) بۆ (رفعى) (درجات)، (إنكارى) (شفاعة‌ت) ناكهن، ئيمه نه‌لئين: "ئەوى (إعتما‌د)ى له‌سه‌ر (شفاعة‌ت) بى - (يعنى) به ئومىدى (شفاعة‌ت) گونا‌ه بكا - له (شفاعة‌ت) (محروم)ه".

﴿فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ﴾ دواى نه‌و (بيان)ه، (مراد) به (تذكرة) (قرآن)ه، (إعراض)ى لى نه‌لئين، (نفره‌ت)ى لى نه‌كه‌ن ﴿كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ﴾ (حمى) وه‌حشى زۆر به (نفره‌ت)ه، به (شده‌ت) فرار نه‌كات ﴿فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ﴾ له شىر له نيچىروان، (تشبيه) و (تمثيل)ى نه‌وانه، وه (حملة)ى (تورات) (مقايسه) بكه‌ى كى ه‌يان (أقبح)ه؟ و ايزانم ئى (حملة)، (فساد)يان (قياس) لىك ناكړى نه‌وانه (راضى) نين به (تذكرة)، ﴿بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ﴾ كه‌وره و گچكه، نه‌لئين: "ئمه چۆن نه‌بى؟ نه‌بى" ﴿أَنْ يُؤْتَى﴾ له (طرف) و ﴿صُحُفًا مُنَشَّرَةً﴾ لىك كړيته‌وه، بخويندريته‌وه، به ناوى (فلان)ى (ابن)ى (فلان)، (إيمان) بيته (إطاعة)ى نه‌و (ره‌سول)ه بكه. (بعض)ى قسه‌ى تريش كراوه، له (صحف)ى (منشّره) ﴿كَلَّا﴾ نه‌مانه نابى، بهانه‌يه بى (معنا)يه، (أساس)ى نه‌ويه ﴿بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ﴾ ترسى (قيامه‌ت)يان نيه، يا له‌به‌ر بى (إيمان)ى نه‌لئين: "نابى" يا له‌به‌ر (إعتما‌د)ى شفاعه‌تى (إله)ى يان. وه‌كى (مسيحى)يان، (إعتما‌د)يان له‌سه‌ر (مصلوب)ى جوله‌كانه، به (زعم)ى خويان ﴿كَلَّا إِنَّهُ﴾ (قرآن) ﴿تَذْكِرَةٌ﴾ جىر و مېرى تيا نيه، خوا نه‌و (نوع)ه (كتاب)ه نه‌نيرى بۆ (رسول)ى؟ بۆ (سعا‌ده‌تلو ده‌وله‌تلو) (فلانى بنى فلان)ى (زيد) مجده، نابى.

﴿فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ﴾ ئەوى (إستعداد)ى چاكى ه‌بى، (إيمان)ى پى ئينى (إتباع)ى نه‌كا، به دل و جان (ألفه‌ت)ى پى نه‌گړى ﴿وَمَا يَذْكُرُونَ﴾ نه‌وانه‌ى (بحث)مان لینه، نه‌و (معاند)ه‌كان، نه‌و (وحشى)يه‌كان، (مُتَنَفِّرٌ و) (باغض) و (مُقْتَرَح)ى بى (معنا)، له (آخره‌ت) نه‌ترس ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ مه‌گه‌ر خودا به (محض)ى (مشيّه‌ت)ى خوى وه (قدره‌ت)ى، به (وجه)ى (تكوينى) دليان

بگۆڕی، (بغض) و (حساده‌ت) و (کبر) و (عناده‌یان نه‌یه‌لی، وه‌کی (فرعون) که هاته‌ خنکان، گو‌تی: "أَمَنْتُ بِمَا أَمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ" نه‌وانه‌ی له‌ (إمكان)ی (إستعدادی) چوونه‌ ده‌ر، (إيمان) بۆ وان نه‌بیته‌ (مُحال)، هه‌رچه‌ند (مُحال)ی (ذاتی) نه‌یه، وه‌کی (ملا)یانی ئیمه‌ نه‌فه‌رموون، (أَمَّا) له‌ (ملحقات)یه‌تی، دیاره‌ (مشیه‌ت)ی (کبریائی) (تعلق)ی به‌سته‌یه، به‌ (وجه)ی (عمومی)، نه‌وی (قابلیه‌ت)ی هه‌بی، (إيمان)ی دینی، دره‌نگ یازوو، (حسب تفاوت الاستعداد) وه‌تا له‌ (إستعداد) دوور تر بی، له‌ (إمتناع) به‌ (قوّه‌ت) تر نه‌بی، (نهایه‌ت) چاره‌ی ناگرێ ﴿هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى﴾ نه‌فه‌رموون: (أهل)ه‌ بۆ خو له‌ (عذاب) پاراستنی " (یعنی) (عبد) خو‌ی بیاریزی (و‌یحذرکم الله‌ نفسه‌)ش هه‌یه‌ ﴿هُوَ أَهْلُ الْمَغْفَرَةِ﴾ لی خوش بوون، (توبه‌) قبول کردن شایانی وییه‌، (إلهی) وا به‌ (مرحمه‌ت) چۆن (نفره‌ت)ی لی نه‌کرێ؟ (حق) وایه‌ (إنسان) به‌ (سُر) و (علن) به‌ (قلب) و (قالب) (توجّه) بکاته‌ (جناب)ی نه‌و خودایه‌، (أهل) و (سه‌ل)ه‌، (یا أهل التقوى یا أهل المغفرة إرحمنا وأغفر لنا وقنا عذابك في الدنيا والآخرة).^۱

(توبه‌)ی (سوره‌)یی (القیامة)ه‌ (نعوذ بالله‌ تعالی) نه‌مۆ (قیامه‌ت)ه‌ له‌ (أورپا) و (أفريقيا)، زۆر نه‌ترسیین (آسیا)ش بکه‌وینه‌ به‌ر نه‌و (قیامه‌ت)ه‌، (مع‌) أنه‌ ئیمه‌ به‌ری هه‌ی ناگرین، له‌ هه‌موو (جهه‌ت)ی هه‌ی و پووجین، خودا (رحم)ی به‌ بی ده‌سه‌لاتانکا، (سوره‌ت) (مکیه‌) بی (خلاف)، (آیات)ی (سی و تۆ)یه‌ یا چله‌ (مناسبه‌)ی (غایه‌ت) (ظاهره‌) له‌ گه‌ل پێشه‌وه‌.

^۱ - ته‌واو (تفسیر)ی (سوره‌)یی (المدثر) سه‌به‌ینتی پۆژی چوارشه‌موو، شه‌شی مارتی پۆمی، بیستی ماهی (صفر) سنه‌ی ۱۳۶۰ه‌- ۱۹۴۱م (مع‌ أنه‌) زۆر (عاجز) بووم و معدهم دیشا، خوا (رحم)ی کا آمین.

سوره تی القیامة

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

خۆمان له (أهوال)ی (قیامەت) ئە پارێزین، له (زمره)ی ئەوانە (لا یخافون فی الله لَوْمَةً لائِم) (حشر) کرێن، له (عیب)و (عار) دور بین ﴿لَا أُقْسِمُ بِیَوْمِ الْقِیَامَةِ﴾ ئەو (مُعَانِد) ئە (إیمان)یان پێی نیه، چۆن سویندی پێی بخۆم؟ (مع أَنَّهُ) له بهر (عِظَم) و (حَقِیَّت)ی شایانه سویندی پێی بوخری ﴿لَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللّوَامَةِ﴾ که سێ (وجدان)ی هه بێ ئەگەر کارێ ناشایستهی کرد، له ئەنده روونهوه (حس) ئەکا، شتی (لومه)ی ئەکات: کارێ پووچی وات کرد، شه رمت به خۆ نه بوو؟ داپزێی چاتره لهو (حال)ه. (أما) (إنسان) (خلیع)ه، ئەو (نفس)ه، ئەو (وجدان)ه ی نیه، (بالعکس) به (سیئات)و (سفاهت) (مسرور) ئەبێ، ئەو گروقه (معاندين)ه، بێ (وجدان)ن، نازانن (نفسی) (لوامه) چیه، چ نیه؟ ههیه، نیه؟ ئی ی بێ ناگان، چۆن سویندی پێی بخۆم؟ (حقاً) ئەو (نفس)ی (لوامه) زۆر شتی باشه، ئەگەر (قووت)ی هه بێ (إنسان) ئەگیرێتهوه له (خراب)ه، (لکن) به (إعتبار)ی (ظروف)و (زمان) سست ئەبێ، بێ (أثر) ئەمێنێ، (خصوص) له (زمان)ی (حریت)ه، به (زمان)ی که بلیین: "عهیبه عهیبه" ئەگەر ئەو (لائمه) ئەو (زاجره) له ئەنده رووندا نه بێ، وهکی (بعض)ه (شعراء) ئەفه رموون: "(وعظ)و (تذکره) (تأثیر) ناکا، (حقیر) لهو (مقام)ه و (اعراض)ی (مفسرین) کرام ئەکه م: زۆریان قسه ئی کردیه، (حتی) (بعض)ی (لا)یان گه یاندیته (درجه)ی (تحریف)، وه ئەو (لومه)ی بۆ پۆژی (قیامەت) نیه، بۆ ئەم پۆیه، ئەمۆ به کار دێ، له (قیامەت) چ سوود؟ (صوفیه) له (مراتب)ی (نفس) دواون، (إنشاء الله) له (تفسیر)ی (آخری) (سوره)ی (الفجر) (بیان)ی ئەکهین، ئێوه (محقق) بزائن زیندی ئەکرێنه وه، به (شبهات)ی (واهی) (إنکار) مه که ن ﴿أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ لَنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ﴾

پاش پزین و بوونەو (ذرات) و (أجزاء) (متفرقه)، ئەوانە (حسب الظاهر) به دوور، یا به (مُحال)ی ئەزانن، (أما) (فرقه)یه له (مسلمان) آن - (بالکلیه) - (إنکار)ی (حشر)ی (أجساد) ئەکەن وە (بعض)ی (شبهات) ئینن، ئەگەر (کافر)ی (مسلمان)ی بخوا، (بدن)ی پشی (زیاد) کا، چۆن (حشر) ئەکری؟ (بدن)ی (مسلمان) هکه له گه ل (کافر) هکه ئەچیتە (نار)، چۆن ئەبی؟ (بدن)ی (کافر) هکه، به (تبعیته)ی (بدن)ی (مسلمان) هکه، ئەچیتە (جنّته)، (کیف یصیر؟!) (علما)یانی ئیمه (جواب)یان ئەدەن: (کلام) له سەر (أصل)ی ئەو (عنصر) هیه، که (أولاً) (إنسان)ی ل (خلق) بووه، ئی (فضل) ه (مراد) نیه، (جنابی حق) ئەو (عناصر) ه له هەر کوێ یه بی، گری ئەکاتەو، (هیکل)ی (أصل)ی ل دروست ئەکاتەو، (روح)ی خۆی ئەهاوێتەو بهر، وەکی ئەفەرموی: (وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشْأَةُ الْآخِرَى) (عائد)ی ئەو، خۆی ئەیزانی چۆنی ئەکا. (ملا)ی (کلامی) نازانی جه پکه و گۆسکه کوو دروست ئەکری؟ (طول) و (تفصیل) و (تصویر)ی (إعاده)ی (هیکل)ی (بش)ی ئەخواری، ئەبی (تصور) و (تصویر) بکا، ئەوجا (تصدیق) وە (إلا إنکار)، گه ل (أذهان)ی (قاصره) (عقول)ی بی هیژ، نهیتوانیه (تصویر)ی شتی بکا، (إنکار)ی کردیه، (حق) وایه (إنسان) (وقوف)ی به شتی نهشکا، هیچ نهبی (توقف) بکا ﴿بَلَىٰ قَادِرِينَ عَلَىٰ أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ﴾ (صنع)ی ورد، هونهری (زیاتر) تیا به له (صنع)ی درشت، هیسکی ورده ورده، (ترتیب) بدری له ئی زهلام زهلام (دقهت) و (علم)ی (صنع)ی پتر ئەوی. وایزانم له (زمان)ی (جرائد) نویسان (بعض)ی (ذوات)ی (غریبی) که (إطلاع)یان به سەر ئەو (آیهت) ه دابوو (ایمان)یان هیئا به (حضرت)ی (خاتم الرسل) (نبی) (أُمّی) (ﷺ)، ووتیان: " (علم)ی (تشریح) الأبدان) له (وهقت)ی (محمد) دا نه بووه تابزانی، له (أعضاء)ی (إنسان) کامی (ترکیب)ی (دقیق) تره له (کامی)؟ دیاره ئەو به (وحی) (إلهی) زانیویهتی، (حقاً) به - (خاصّة) - ئی ئەو (عصر) ه، (ایمان) به (صانع)ی (علیم)ی (حکیم)ی (قدیر) (زید) ه به (قوّهت) ئەبی. وە ئەزانن ئەو (عالم) (قدیر) ه،

ئه توانی له (عناصری) (متفرقه)ی (بدنی)ی، (بدن) (إعادة) کاتهوه. گه ئی کهس دوو (عنصر)ی ئاو له باریهك دیننه دهه، وه تیکه لاوی ئه که نه وه، ئه بیته وه ئاو بنۆپه دهست وپای (إنسان) چۆنی پێك خستیه؟ ئه و گری گری یانهی کوو تیک برديه؟ (بعض)ی ئه لێن: (معنا)ی (آیه)ت ئه وه یه: خوا ئه توانی (أنمل)ه و ئه نگوستی ئیوه گرکاته وه، وه کی ولاغ، به لێ ئه وه (نظر) به (حُمُر)ی (مستغفره) زۆر (مناسب)ه ﴿جَلُّ يُرِيدُ الْإِنْسَانَ﴾ ئه وانهی (إنکاس)ی (بعث) ئه کهن ﴿لَيَفْجُرَ أَمَامَهُ﴾ (مقصود)یان (دهوام)ه له سهه (فسق)و (فجور) و (قمار)و (خمور)، به (لذته) بێ (كدورهت) بۆ (مستقبل)ی که پروویان لێیه تی، پێی گوناهاان خوش کهن، پێکی خه ن، بێ (خوف)و هه راس (مقصود)یان (مباحث)ی (علمی) نیه، ئایا (إعادة)ی (هیکل) له م (عناصر)ه (ممکن)ه، یا (مُحال)ه؟ (حَقًّا) که (إيمان) به (قیامهت) نه ما، (حاجز) بۆ گوناهاان نامیتنی، ئه وه ی ئی مه لکه وی (قصور)ی ناکا ﴿يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ﴾ که ی ئه بێ؟ بۆ ئه بێ؟ ده با بێ، ئه بێ، (خلاصه) قه شمه ری ئه کهن ﴿فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ﴾ (مُتَحَيِّر) بوو له ترسان، وه کی ته ماشای پۆژ، یا بروسه کی بکا، چاو حالێ (عجیب)و (مدهش)ی به سه رده ی ﴿وَحَسَفَ الْقَمَرُ﴾ گه را، بێ (نور) بوو، بێ (نور)ی (قمر) له به ر بێ (نور)ی یا که م (نور)ی (شمس)ه.

﴿وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ﴾ (مجاهد) ئه فه رموی: "له بێ (نور)ی وه کی ئێکیان ئی دێ" (لکن) ئه و (جمع)ه (مجازی)یه، وه (غیر)ه (مفهوم)ه. (حُکْمًا)ی (طبیعی)ش لایان وه یه، پۆژ ئه کوژیته وه، بێ (نور) ئه بێ، (تجاذب) و (تدافع) نامیتنی، (کرات) (مصادمه) ئه کهن، یا خود مانگ له پۆژ نێزیک ئه بیته وه، ئه رزیش (موقع)ی گوپی، (شمس) زۆر به (شدّهت) ئه بێ (إنسان) ئه برژیتنی، (بعض)ی قسه ی تریان کردیه له و (جمع)ه، (حوصله)ی (خیال) نه بێ، ئای گونجیتنی، وایزانم (أوائلی) (بشر) نه یانده زانی مانگ و پۆژ چه ند گه وره ن، هه روا (حسب الحس) به گچکه یان ئه هاتنه به ر (وهم)، له یادم نه مایه: (أول)

کەسێ (خیال) ئەکا، (پۆژ بە قەد جزیره یە یونانی ئەبێ) نازانم لە کویم دیوێ؟ ﴿يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ﴾ ئەوێ پۆژی کە ئەو (مەهشەت) ه ئەبێ، ئەوانی (مجرم) و بێ (ایمان) لەوێ پۆژی ئەلێن: ﴿أَيْنَ الْمَفَرِّ﴾ (مصدەر)، (یعنی) (فرار)، هەلاتن، بۆ کوێ (فرار) ئەکا؟! (فرار) چۆن ئەبێ؟ ﴿مَفَرٍّ﴾ (مَفَرٍّ) یش خوندرایتەو، لام وایە ئەوانە هەندە (مَفَرٍّ) یان نیە، بنۆرنە (اختلاف) ی (صیغە)، وە (بعض) ئی (مفسرین) وەکی (صوفیە) ئەم (أحوالات) ه (إجرا) ئەکاتە سەر (حالات) ی (موت). (شمس) و (قمر) و (جمع) هەموان ئەگۆرن بە (أشیا) ی (غیر) ه (مفهوم) لەو (آیەت) ه، لەو (زمان) ی (أوائل) ی (رسالة) ت ه (وللناس فيما يعشقون مذاهب).

﴿كَلَّا لَا وَزَرَ﴾ (ملاز) و (ملجأ) و پشت و پەناهو (حصن) و (حِرْن) نیە ﴿إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ﴾ ئەو (کلام) ه ئی (دنیا) یە، (رأساً) لە (طرف) ی (مولا) یە، لە (قیامەت) بۆ ئەوانە (عیان) ه، ئەوێ پۆژی (ملاز) و (ملجأ) و (مُنَجى) (غیر) ی خوا کەس نیە، هەر ئەو ئەمڕۆ (ایمان) ی پێ یێن، ئەوێ پۆژی (نجات) تان ئەبێ، (وَالَا فَلَ) ﴿يُنَبِّئُ الْإِنْسَانَ﴾ خبری ئەدریتی ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ ئەوێ پۆژی ﴿بِمَا قَدَّمَ وَآخَرَ﴾ ئەگەر (إنسان) (عام)، بێ (أعمال) یش (عام) ه، لە (خیر) و لە (شر) بە (أثر) و بێ (أثر)، (سَنَت) ی (حسنه) و پەوشتی (قبيحه)، کە (بعد الموت) (ئمره) ی ئەبێ، (مقدم) ئەوێ، لە (حیات) ی خۆی کردیتی، (مؤخّر) ئەوێ دواى مەرگی، بۆی چوو، لە (وصایا) و (إعانات) ی (قوم) و (ملت) ی خۆی، کە پێی بژینى سەرکەون، لە (طرف) (طبیعیون) آن (بعض) ئی (أدویه) (اختراع) کراو، وەکی: (کنین) و (أسپرین) - (مثلاً) - ئەگەر لە (طرف) (مؤمن) ئی (اختراع) کرابا، (خیرات) ئی بوو، بۆ پۆژی (حساب) نەدەهاتە (حد) و (حساب)، (لکن) (مع الأسف) (أهل) ی (ایمان) لەو (نوع) ه (خیرات) ه (محروم) ن ﴿بَلَّ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةً﴾ ناگاداره،، (خبیر) ه، ئەزانێ چی ئەکا؟ چۆنی ئەکا؟ لە چ (میل) و هوایکە ﴿وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ﴾ (حجج) آن (القی) ئەکا، بۆیە وائەکەم، (بعضاً) (إيجاب) وایە، وائەبێ نابێ، پەردە ئەهاوێتە (بین) گۆیا لە

خه لکی بزرگا، ئه ی پۆشی، (حتی) له (ملا) یانیش ئه و (نوع) هه، به (وجدان) و (قلب) ئه زانن ئه و (حکم) هه ی ئه ی که ن (باطل) ه، (مع ذلك) به (براهین) و (أدله) و (قیاسات) (وجوه) (عديده) (إثبات) ی ئه که ن، به (ملا) یانی ئه سه لمینن، من له (قوهت) ی ئه و (نوع) ه (ملا) یه، زۆر (متحیرم)، و ابزانم من که ئی بی هیژم، ئه وه ی لام وانه بی ناتوام قسه ی لی بکه م، (ولّو مَذْهَبِي) (أسلاف) یشم بی، (سبحان الله) زۆر که س له (مسلمان) آن ئیشی ناشیرین ئه کا، ئه گهر (لومه) یان کرد، به لکوو له (محاکمه) دا ئه ئی: "چ بکه م کاری خوا بوو، خوا پئی کردم" به خۆی (عار) دی (نسبهت) ی بۆ خۆی بدا ﴿لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ﴾ (جمهوری) (مفسرین) و (مُحَدِّثِينَ) ئه فه رموون: (خطاب) له گه ل پیغه مبه ره (مُحَدِّثِينَ)، (ضمیر) ی (به) (راجع) ه بۆ (قرآن) "له (ابن عباس) (روایهت) ئه که ن، (جناب) ی (رسول) (ﷺ) (وه قهت) ی (جبریل) (قرآن) ی به سه را ئه خوند، (وحی) بۆ دینا (رسول) ی (اکرم) (ﷺ) (استعجال) ی ئه کرد، (جمله) ی (تکرار) ئه کرد، له (وقت) ی خویندنی (جبریل) مه بادا له دهستی بچن، نه یه ته (فکری)، (جنابی حق) (نهی) کرد له و حاله، فه رمووی: "زوبانت به (قرآن) (تحریک) مه ده، له (وه قهت) ی (نزول) ی (آیات)" ﴿لِتَعْجَلَ بِهِ﴾ تابه (عَجَلَ) ه وه ری گری ﴿إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ﴾ گرکردنه وه ی له (هَدْر) ی توو ﴿وَقُرْآنَهُ﴾ (إثبات) ی (قرااته) له سه ر زوبانی توو ﴿فَإِذَا قَرَأْنَاهُ﴾ ته واومان کرد ﴿فَاتَّبَعَ قُرْآنَهُ﴾ دوا ی که وه، بی خوونه وه (وَرَّكْلَهُ تَرْتِيلاً) ﴿ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ﴾ ئه گهر (إشکال) ت بوو، بۆت (بیان) ئه که ی. من له میژه ئه و (معنا) یه م له (بخاری) و (تفاسی) دی دیوه، به لام نه هاته دلم، چه ند کردم و ئه که م دلم قبولی ناکا، وه ناتوانم لام وانه بی، وه (توجیه) ی بکه م، وه (دلیل) ی له سه ر بیتم (مع الأسف) ئه و هیژم نیه، دوو (معنا) م (وارد) ی (خاطر) بوو، لام و ابوو (محض) ئی خۆمن، که س له من (سبقهت) ی نه کردیه، وه زۆر (جسارهت) ی گه وره یه، من (مُخَالَفَهُ) ی (ابن عباس) و ئه و هه موو (ملا) یانی (عظیم الشان) بکه م، (لکن) ئه و فه رمایشه، بویته مایه (فتنه) له (بین) ی (ملا) یان، (حتی)

بعضی (مُلحد) (طعن) له (قرآن) ئەدەن: (ئەو (کلام)ە بێ (مناسبە) له (بین) (واقع) بوونی له (کلام)ی خوا ناوەشیتەو.

(فی الحقيقة) (أوائل) (حتى ابن جریں) تەماشای (مناسبە) ی (آیەت) لەگەڵ (ما قبل) و (ما بعد) یان نەکردیە، وابزانم ئەو (دقائق) ی (نظر)ە (له) (طرف) (بعض) ی (مفسرین) ی (معتزله) (أولاً) (رعايت) و (ملاحظه) کرایە، (بعض) ی (صوفیە) ئەیکەنە (إقتضاب) ئەلێن: ئەو (نوع)ە (کلام)ە له مەیانە (واقع) ئەبێ، له (کلام) ی (بُلغا) یان، (وحسب الوراثة) ئەوانیش له (بین) ی (جمل) (کلام) ی بێ (مناسبە) (ذکر) ئەکەن، ئەمە بۆ (کلام) ی خوا نابێ، (قرآن) (نظماً) ی (معجزة)، وە (من غایەت) لام (مُهم)، وە (علماً) یانی ئێمە، وەکی (فخر الدینی رازی) (جواب) ی (ملحد) انیان داوە تەو بە (وجوه) ی (عدیده)، ئەگەر بۆ (کلام) خوا نەبێ، (بعض)ەکیان (موجّه) بن، من ناتوانم (ذکر) یان کەم، ئەو هی ئارەزوو ئەکا، بنۆڕیتە (تفسیری کبیر) و (روح المعانی)، (معنا) ی (أول) یان: (بنا) ی لەسەر ئەمەیه، (خطاب) (على وجه الإلتفات) بۆ ئەو (إنسان) ئەبێ، کە (خبر) ی ئەدریت، بە ئەو هی کردیتی، ئەو (إنسان)ە، کە بە (بصیرەت)ە لەسەر (نفس) ی خۆی، (إلقای) (معاذیر) ئەکا، (جنابی حق) (نهی) ئەکا، له (تحريك) ی (زوبان) بە (عذر) و (إستعجال) پێ کردنی، (أَنه) بێ (توقف) و (تلعم) بە (سرعة) (بیان) ی (معذرة) و (حجّة) ئەکا، (كَأَنه) پاست و پڕەوانە، (جمع) ی (قرآن)، کردەو هی توو لەسەر ئێمەیه، کە بۆت خوندراوە دواى کەو، بزانه چۆنە؟ بێ کەم و (نقصان) و (زیدە) ییە، دوايه (بیان) ی (تعلیل) و (وجه) ی (عمل) ت لەسەر ئێمەیه، (وجه) و (دلیل) ی وا دەرنەخە، جێ (إنکار) و (إشتباه) نامیت.

﴿كَلَّا﴾ (عذر) و بەهانه مەنۆینە، (عذر) و بەهانه نیە، (وجه) ی (حقیق) ی ئەمەیه ﴿بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ، وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ﴾ (میل) ی (شهوەت) ی (دنیا) وە (ترك) ی (آخرەت) ئێو (سَوَق) ئەکا، بۆ ئەم (سینات)ە، بۆ (كفر) و (ضلال)، دوايه له (تفسیری کبیر) دیم، شتی وا له (قفار) ی (نقل) ئەکرد، نۆرم

پێی خوش بوو، لەو (عدول) ئە (سلف)ی وا (عظیم) هەیه، (قَفَّار) ئەفەرموئ: "ئەو (وجە)ی (حسَن)ە، لە (عقل)ەو (مَدافع)ی نیە، (أَمَّا) لە (أَثَار)دا (وارد) نەبوە" (حَقًّا) لە زۆر جێ ئەمە (أَثَار) وارد بۆ، بۆیتە (مانع) لە (إِدْرَاك)ی (معنا)ی (حقیقی). (معنا)ی دووەم: وەکی (جمهور) ئەفەرموون: " (خطاب)ە لەگەڵ (رسول)ی (أکرم)، وە (ضمیر)ی (بە) بۆ ئەو پۆژی یە، کە ئەو (أحوالات)ی (مسرود)ە (تیا) ئەفەرموئ، ئەفەرموئ: "نە بە (خبر) دانێ کەسێ ئەبێ، نە بە (دعا) "خوایە با ئەو پۆژە زوو ببێ، ئەو (کافر)انە (مُنکرن)، تووشی ئەو پۆژە ببێ، (عن قریب) بە (جَزَا)ی خۆیان بگەن" (دائر) بە بوونی ئەو پۆژی، زوبانت بە (حرکە) مەیه خە، تا (استعجال)ی پێ بکە، (جمع)و (قرآن) - ئەو پۆژی بە (اعتبار) (جمع)ی (ناس) لەو دا، پێ دەلێن: (یوم الجمع) - "لەسەر ئێمەیه، کە خوێندمانەو (دائر) بە (أحوالی) ئەو پۆژی، (قودان)مان بۆ ناردی (إتباع)ی بکە، چۆن (وارد) بۆو، (ای) (تبلیغ) کە، بێ (زیدە)و (نقصان)، (بیان)و (إظهار)ی - (قولا و فعلا) - لەسەر ئێمەیه، توو بە (إتباع)ی (ما نُزِّل) (مکلف)ی، بە (بیان)ی هەنگامی (وقوع)ی (مکلف)نی، ئەوجا ئەچیتەو سەر (بیان)ی (عذر)ی ئەو (إنسانە)ی (مذکور) ئەمە لام وەیه زۆر (مربوط)ە، (معقول)ە، (مقبول)ە.

نازانم چۆن بۆ؟ (حضرەتی) (إبن عباس) ئەو (وەقت)ی ئەو (سورەت)ە ئەو (آیەت)ە (نازل) بۆ، نەهاتبێتە (دنیا)، ئەمە چۆنی دیو، (رسول)ی (أکرم) لەو (آنە)دا لێوی (تحریک) داو، (إبن عباس)یش وەکی (تحریک)ی لێوی خۆی بدا؟ وەهەم (مراد)ی (نبوی) بەو (استعجال)ە (حفظ)و (ضبط)ی (قرآن) بێ، پانەووستی بە (ساکتی)، گوێ پانەگرێ، بە (تکریر)ی (آیەت)ی (مشغول) بێ، ئەوی دی کوو گوێی لێ ئەبێ؟ کوو (حفظ)ی ئەکا؟ دەلێن: "لە (وەقت)ی (وحی) حالەتیکێ بەسەردا دەهات، لەو (وەقت)ە (غیر)ی (إستماع) ناگای لە چیدی نەدەبوو" (حضرەتی) (إبن عباس) (ذات)ی گەورەو (مسموع) (القول) بۆ، (حقیقە) قسە (عجیب)یان بۆ (نسبەت) دا، (اکثر)ی مایە

(فتنه) ن بۆ (ملا) یان وهکی (مسئله) ی سئ (طلاق) نه کهوتن، (ولو) (عبارت) ی (حالف) به (سئ به سئ) بئ، نه لئین: فه رموویه تی: له (زمان) ی (رسول الله) له (زمان) ی (خلافت) ی (صدیق) دوو سال له (زمان) ی (خلافت) ی (فاروق)، (حکم) به (وقوع) ی (طلاق) کراوه، به سئ نا " (بعده) " (إمامی عمر) (حکم) ی کردیه به (وقوع) ی (ثلاثه)، نه گهر له (عبارت) ی (حالف) دا بئ، یا نیه تی بئ " نه مه چۆن باوه پ نه کرئ؟ (حکم) ی (هکذا) یی (عمر) کوو ئه ی گۆپی؟ جا (ملا) یان به (توجيه) ی ماندی بووین، (توجيهات) ی نا (وجه)، (قسم) ی زۆر له (علما) یانی (سنئ)، وهکی (إبن تیمیه) و (أتباع) ی، نه لئین: " سئ به جارئ ناکه وئ، وهکی (حکم) ی (دهور) ی (رسالة) په ناه " وا بزانه له (دهور) ی (ملك فؤاد) ی (مصر) یش (رسما قبول) ی کرد، کردیه (قانون). وا بزانه (قصه) یی (غرائیق) یش بۆ وئ (نسبت) نه دهن، ئیتر نازانه چیتان (عرض) کهم؟ دوايه وینه یی نه و معنایه ی خۆم و فه رمووده ی (قفا) یم له (روح المعانی) به (تفصیل) دیت، (لکن) وا ده رنه که وئ که پئی (راضی) نیه، به لئ نه ویش (نوعا ما) پابه ندی (روایات) ه، (مع أنه) زۆر (نقاد) ه نه وی (قلب) ی به (منقول) ه که دامه زری زۆر باشه، وه (إلا) چاره نیه، (إلا) قبولی (معقول).

﴿وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ﴾ جوان و خوڤه م و گوشادو (آشای) (فرح) و (سرور) ی تیا نومایانه ﴿إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾ هه ر ته ماشای خوی نه کهن، چاویان له وی یه، (آله) و (ماله) یان نیه، ته ماشای (شُفعا) و موفه عا ناکه ن، نا توپنه، (فدیه) به س ئومیدیان به (لطف) ی خوايه، (لَذَّة) ی (إيمان) به (إله) ی (واحد) نه و پۆزه ده رده که وئ، له (دنیا) ش نه وی (ذوق) ی (معنوی) هه بی وه (صاحب) ی (عزّه) ی (نفس) بئ، لای زۆر به (لَذَّة) و (قیمه) ت. ه. ئایا خوا نه بیندرئ؟ نابیندرئ؟ (ممکن) ه؟ (مُحال) ه؟ (نزاع) ه. (مُعْتزلی) له (حُکما) یان وه رگریه، (ممکن) نیه خوا به (حَواس) (درك) کرئ، (وکذا) نه وه ی (مُجَرَّد) بئ، (قابل) ی دیترا نیه، (وجود) یان به (عقل) نه زاندرئ. (أشاعره) له گه ل نه مه، که (مُعْتَرِف) ن به (تَجَرَّد) و (تَقْدُس) ی، له (مثال) و (مُثَال) یش،

ئەفەرموون: "ئەدیتەری" (أما مَقْرَن بهو (طرنه كه (حيوانات) ئیكتەری ئەبینن، به (انطباع) و (صورت) و (اتصال) ی (خط) ی (شُعاعی)، دیتنی خوای وا نیە، (یعنی) نە وا ئەببندەری، نە وا ئەبینی، (طرفین) لە (علم) ی (كلام) (استبدالات) و (منع) و (معارضات) ی زۆریان هەیه، (عَقْلِي) و (نَقْلِي)، (صوفیه) گاهی به (تَجَلِي) (تعبیری) ئەدەن، گاهی به (تمثيل)، (رؤیهت) (اثبات) ئەكەن، (مُجَسِّمَه) بی (تَصَوُّف) ئەلێن: "بەو (نوع) ه كه يەك ئەبینن، خوای ئەبینن"، (ناظر) كه تەماشای (آثار) و (أخبار) ی (مليون) ئەكا، ئەزانن لای (مليون) خوا ئەدیتەری، بی (توقف) ئەو (حكم) ه ئەكەن، لە (إسلامهتی) شدا وا بزانم وا ئەزاندر، تا (علوم) ی (فلاسفه) ی (يونان) هاتە ناو (مسلمان) آن لە (تجرّد) ی (جنابی حق) گەشتن، (لوازم) ی (واجب الوجود) وە (ممکن الوجود) یان (تفريق) کرد، (أحوالی) (طبیعیات) و (ما فوق الطبيعة) یان بۆ (معلوم) بوو، (دائر) به (رؤیهت) ی (كبريائی) (خلاف) یان (ظهور) ی کرد، ئەوەی لەسەر (فکری) (ملي) ماوه، ئەلێن: "خوا ئەدیتەری - (على العادة) -" (أشاعره) ئەلێن: "ئەدیتەری، (لكن شرائط) ی (رؤیهت) (إنكار) ئەكەن" (یعنی) بی ئەو (شرائط) ه (رؤیهت) (ممکن) ه، وە ئەبی، (ئەو) (مسلك) ی (صعب) ه، ئەوەی لەو (فکری) لای دا، ئەلی: "ممکن" نیە" (رؤیهت) ی (كبريائی) (مُحال) ه نە لە (دنیا) (ممکن) ه، نە لە (آخرهت). (ذاتاً مُمْتَنِع) ی (بِالذات) (حسب الزمان) ناگۆی. (إعتقاد) م وەیه، بەو (نوع) ه ی ئیكەدی ئەبینن، خوا (ممکن) نیە، بدیتەری، (لكن) لە (جَنَهت) (بعض) (حالات) ی وا پەیا ئەبی، (ربط) ی (روحي) (قطع) ی (علاق) لە (بین) ی (عبد) و (مولی) ی دا ئەكا، پەردە هیچ نامینی وە (غایهت) به (لذّهت) ه لە (فوق) ی هەموو (نعمت) ی (جنهت) ه، خودای (تعالی) ن ئەو (حال) ه مان نیشان دا، لە (حجاب) ی (دغدغه) و (وسوسه) و ورتە ورتی (نفس) بمان پارێزی، لە (ظلمات) ی (مُضايقه) و (مأیوسی) (حفظ) مان كا، (آمین).

﴿وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ﴾ (عبوس)، گرژ، (أشری) (فرج) ی تیانیه، بی ئومیده ﴿تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ﴾ (داهیه) یه، که برپره ی پشتیان بشکینن، یا سه ری لووتیان داغ کرئ، وه کی خوشتر، ئه وه بۆ (متکبر) ان (موافق) ه. دیاره ته نها (ظن) ه که، (کافی) یه بۆ (عبوسی) و پووگرژی، (مایوسی) ﴿کَلَّا﴾ (منع) بن، له (إنکار) و (ایشار) ﴿إِذَا بَلَغْتَ﴾ (نفس)، (روح) ﴿التَّرَاقِي﴾ سه رسینگ، (جمهوری) (مفسرین) (حمل) ی نه که نه سه ر (حالات) ی سه ره مه رگ ﴿وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ﴾ کی یه نوشتی بکا، به (دعا) بی گیریته وه؟ یا (دقتور) ی به (تداوی)؟ یا (ملانکه) (ملانکه) خو به خو ئه لئین: "کی ئه و (روح) هی هل نه گری؟" (ملانکه) ی (رحمهت) بلندی نه که ن، بۆ (درجات) ی (عالیه)، یا (ملانکهت) ی (عذاب) بۆ (درجات) ی (سافله)، (نسبهت) ی بۆ (ابن عباس) ئه دهن، خوا هل ناگری، ئه وه (فهم) ناگری، وه (موافقه) ی له گهل (فَلَا صَدَقَ) ای (آتی) نیه. (توجیه) ی (غیر) ه (وجیه) (فلس) ی نایینی ﴿وَتَظُنُّ أَنَّهَ الْفِرَاقُ﴾ ئه فه رموون: "مُحْتَضَر" ئه وی دینه گیان دان، ئه و (ظن) ه (ظن) ه؟ یا (علم) ه؟ به لئ وه کی (امام) ئه فه رموی: تا هه ناسه ی بی و بچی، (أمل) ی (حیات) ئه مینن، (خصوص) ئه وه ی (ایمان) ی به (قوهت) بی، گهل جار نه خوش ئه بی، (روح) ئه دا، به (أمل) ی (شفا)، (قصیده) ی (بردیه) ی له سه ر ئه خونن، (طبيب) (مایوس) ئه بی، (أَمَّا) ئه لئ: "(الله) به لکو خوی (علاج) ی بکا" ﴿وَأَلْتَفَتُ السَّاقُ بِالسَّاقِ﴾ (وقت) ی مردن، با له (کفن) دابی، یا (حرکه) یان نامینن، (طبیعی) که (روح) که یشته قورقورپاگه (أطراف) (حیات) و (حسن) و (حرکه) ی تیا نامینن. یا خود (شدائد) ی (موت)، به (شدائد) ی (مطلع) ی (قیامهت) وه ئه نووسی، تیکده ئالین، ئه مه ش (مختار) ی (ابن جریه) ه، له به ر (آیهت) ی ﴿إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ﴾ هه ر بۆ لای خوی تو (سوق) نه کری، وایانم له (أول) وه (حمل) ی که ینه سه ر (حال) ی (قیامهت) خراب نیه، له به ر (هول) ی (قیامهت) (روح) یان نه گاته که روو و گومان ئه به ن ئه مرن، (أَمَّا) نامرن، وه که س (حفظ) یان کا، (أصنام) و مه صنم به کار نایه نن، که ده پۆن، لاقیان له لاقیان ده ئالئ، یا خود

له بهر (إزدحام) لاقیان تیک ده نالی، (ذاتاً سَوَق) یان له (عرصات) بۆ (جهت) ی خودایه، دیتنی (حق) و (حساب) ه ﴿فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى﴾ باوه پری به خواو (رسول) و پۆزی (جَزَا) نه بوو، (عبادته) هیچ، (بحث) ی (زکات) هه ر نه ﴿وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى﴾ (مَصْرَه)، (أَنَّهُ) به (علنی) بئ په روا ﴿ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى أَهْلِهِ يَتَمَطَّى﴾ به (دعیه) نه پوا، خۆی لێک نه کیشایه وه، بۆیه له (قیامته) لاقی تیک ده نالی، وهکی کهری چوپر، رهفیسکان لێک نه دا ﴿أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ، ثُمَّ أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ﴾ نهی (مُتَكَبِّرِی) (مُتَبَخَّر) هه ر بمری، به (هلاک) چی. (واقعا) (متکبری) بی (خیر) بمری چاتره، ژینی بی که لکه، (مَضَر) ه ﴿أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى﴾ سه گه به ره لا، هیچ (تکلیف) و (حق) و (حساب) ی لی ناکرئ، هه رچی بادا باد، نه پوا ﴿أَلَمْ يَكُنْهُوَ (إِنْسَان) (فَخُور) و به (دعیه) ﴿نُطْفَةٌ مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَى﴾ له (صلب) نه هاوژژرته (رحم)، وهکی: سه گ و (سائی) (حیوانات) آن به چی نه نازئ؟ به چی (فخر) نه کا؟ وهکی (امامی علی) نه فه رموی: "اوله نطفه، بذرة، وآخره جيفة قذرة، وأوسطه حامل العذرة) چۆن (فخر) و (مباهات) و (تکبر) و (انانیهت) نه کا؟

﴿ثُمَّ كَانَ عَاقِبَتُهُ﴾ به جئ (ولد) له مه وه نووسایی، هه لاوه سراپی ﴿فَخَلَقَ فَسَوَّى﴾ پێکی خستیه (فی أحسن تقويم) ﴿فَجَعَلَ مِنْهُ﴾ له (إنسان) له (مَنَى) ﴿الزَّوْجَيْنِ﴾ دوو (صنف) ﴿الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى﴾ (حقاً) (صنع) ی (عجیب) و (معمل) ی (غریب) و (تفریق) ی (دقیق)، (علم) و (قدرته) ی (عظیم) ی پئ نهوی (حُكْمَا) ی (عصر) له (علته) و (أسباب) ی (تذکیر) و (تأنيث) زۆر نه دوین، خه ریکن، من وام دیته (ذهن)، له (صلب) ی بابدا، (نره) ی (حیویه)، (مذکر) و (مؤنث) په یا نه بن، وه (امتیان) یان نه بن، له (رحم) ی داکدا به ته وای (ظاهر) نه بن، وه کهس پئ ناکرئ، به (کرامت) و مه رامته، کچ له ناوژگی داکیا بکاته کوپ، (أَمَّا) له (حق) (ایمان) ی (جاهل) بلیم: چی؟!

﴿أَلَيْسَ ذَلِكَ﴾ نهو (عظیم الشأن) ی نهو کاره نه کا، نهو (صانع) ه ﴿بِقَادِرِ عَلَى أَنْ يُخْبِيَ الْمَوْتَى﴾ ناتوانئ مردیان زیندی کاته وه؟ به لی نه توانئ وه

(اقتدار)ی هەیه لە سەر هەرچی (مەمکن) بێ، (ولو) لە (نظر)ی (ناظر) زۆر دوور بێ، (حتی) بە (مُحال)ی بزانی، (قابل)ە (حکیم)ی (عالم)ی زۆر (مُتَبَحَّر) شتی بە (مُحال) بزانی، لە (نفس الأمر) (مەمکن) بێ، یا شتی بە (مەمکن) بزانی لە (حقیقەت)دا (مُحال) بێ، بە ئی زۆر (أمر) (إمكان) و (استحالة)یان ئاشکرایە، (لازم)ە (إنسان) (حدی) خۆی بزانی، (هجوم) نەکاتە سەر (حکم) بە (استحالة)ی شتی، کە نەیزانی، خوداوەندا بە (حق)ی ئەو (علم) و (قدرەت) و (مبدعی) و (صانعی) خۆت (أمت)ی (محمد)ی (ﷺ)، (دین)ی (مبین) زیندی کە یەو، - دووری بێ - وە (خت)ە (علم)ی (نافع) (إنقراض)ی بی نوو بە نوو چارە یە (آمین).^۱

نۆیه‌تی تفسیری سورەیی (الإنسان)ە، (إنسان) لە (حق)ی (إنسان) بلی: "چی؟" (طلسم)ی (غریب)ە، لایە ئەی نۆیە، چی بە (مادیات) و (حیوانات) ناچی، لایە تەماشای (إنسان)ی چاک ئەکە، بۆ (حیات)ی (بشر)ی (روح)ە، (إنسان)ی خراپ، زەهرە، زپندە، ئەم (سورەت)ە (جمهور) ئەلین: "مکی"یە" (مضمون)ی وائەگە یەن، لای (شیعە) (مدنی)یە، وایزانی لەبەر (سبب)ی (نزول)ی (آیەت)ی (وَيُطْعِمُونَ)یە، (تحقیق)ی دی، (مکی، مدنی) (مناسبه)ی لەگەڵ سورەتی (سابق) زۆر (ظاهر)ە، ئەو (إنسان)ی خۆیندەوار بێ ئەیزانی، (عدد)ی (آیات)ی (۳۱)یکە، (سید) ئەفەرموی: "بلا خلاف"ە.

سورەیی (الإنسان)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ﴾ ئەگەر (مراد) (إنسان)ەکانی، (معهود) نەبێ، کە لە (سورە)ی (سابق) پابرد، (مراد) (جنس)ە، وە (تعريض)ە بەوان، وە (تسفيه) و

^۱ - تەواو (تفسیری) (سورە)ی (قیامەت) (على الصباح) پۆزی دووشەموو، (۱۱)ی مارتی پۆمی، (۲۰)ی ماھی (صفر الخير) سنە (۱۳۶۰هـ) (۱۹۴۱م).

(تجهیل)یان ئەکا، لەسەر (کبر)و (إنکاری (إعاده)، (آنە خیال)ی وهی ناکەن
 که به سەر (إنسان) هاتوه ﴿حِينَ مِنَ الدَّهْرِ﴾ (مده)یه (محدود) له زمانی
 (ممدود) ﴿لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذْكُورًا﴾ نهبوه، (معدوم) بوه، یا چی وا نهبوه، (ذکر)
 کرئ وه ناوی بی، (مندال)و (ضعیف)و بی دهسهلات بوه، ئەوانه (معامله)یان
 وا نهنوینئ، که نهوه (إنکار) ئەکەن، کهسئ (خیال) له نهبوونی و زه‌بوونی
 خۆی کا، چۆن وا ئەبی؟ خۆی لی ئەگوپی، (إنکاری (حق) ئەکا، خۆی لا
 هه‌یه، کهسئ به‌رچاوانایه، (حتئ) گه‌لی کوپی (سفیه) (إحتقار)ی داکئ ئەکا،
 جنتوی نا (لایه‌ق)ی پی ئەدا، (قصد) ئەکا لئی دا، ئایا بۆیه هیناوی؟ چی
 بووی؟ کووی به‌خێو کردیی؟ چۆن گه‌وره‌ بووی؟ (حتئ) ئەگەر (إنسان)
 (تصور) بکا، (حیات)و (قوّه‌ت)ی له‌ پارچه‌ نانی به، چۆن (تکبر) ئەکا؟ خۆی
 به‌ (غنی) ئەزانئ؟ (ده‌عوا)ی (ألوهیه‌ت)و (اتحاد)و (حلول) ئەکا؟ نازانئ چی
 له‌ ده‌رووندا (حال)ه؟ (إنسان) نه‌ک به‌ (شخص) به‌ (نوع)یش (حادث)ه، نه‌به
 (بدن) به‌ (روح)یش، نه‌ له‌ لای ئیমে، لای (حُکما)یانی (طبیعه‌ت)یش، که
 ئەلین: "ئه‌رزئ ئیमे (مایع)ی (ناری) بوه، له‌ پۆزی جودا بوویته‌وه، (ماده‌)ی
 (حیات)ی تیا نه‌بوه، (بَعْدَ أَحْيَانٍ وَأَحْقَابٍ مِنَ الدَّهْرِ) (حیات)ی (نباتی)، (بَعْدَهُ
 حیوانی، ثُمَّ إِنْسَانِي) تیا په‌یا‌بوه" له‌ کوئ هاتیه‌؟ (حل)یان نه‌کردیه‌، خه‌ریکن
 عله‌تئ (طبیعی) بۆ بدۆزنه‌وه. گه‌وره‌گه‌وره‌کانی (صوفیه‌)، (بعض)ئ (مسائل)
 له‌ (علماء)ی (حکمه‌ت)و (کلام) وه‌رئ‌ه‌گرن، له‌ (معنا)دا (ناقص)ه، (أَمَّا
 (عبارته‌ت)ی (عجیب) (عجیب)ی بۆ دانه‌نین، من (کیف)م به‌و (تمویهات)ه‌ نایه‌،
 (قسم)ئ له‌ (معتزلی) ئەلین: "معلوماتی ممکنه‌، ثابتن، ثبوت و (شئیئیه‌) یان
 (أَزَلِيَّةً)" ئەوجا بنۆپه‌ فه‌رمایشی (شیخ عریی) چی لی ئەکا؟ ته‌ماشای (روح
 المعانی) که، (کائنات) (حادثه‌)، (حادث)ی (بالزمان)ه، (لکن) ملایانی ئیमे
 (تحریر)ی (زمان)یان بۆ نه‌کراوه، (حکیم)ی (فیلسوف) ئەگەر بلئ: " (قسم)ی
 له‌ (عالم) (قدیم)ه، (معذور)ه، چونکی (زمان) لای وی (مقدار)ی (حرکه‌)ی

یومیه یه، دیاره ئه وهی (حرکه) ی (یومیه) ی پتوه (قائم) بی، (ممکن) نیه، بییته (حادث) ی (بالزمان).

ئه وهی (حاصل) ده بی له (عناصر) آن، له (ضَمّ) ی (أجزاء) ی (متفرقة) (حادث) ن- (بالإتفاق) - ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ دیاره (مراد) (آدم) نیه، ئه و (قاعده) پاش (خلق) ی (ادهم) دامه زرا ﴿أَمْشَاجٍ﴾ (مختلط) تیکه لاو، له گه ئی (مواد) و (عناصر) ی په یا بوویی، (علما) ی (کیمیا) (تحلیل) یان کردیه، چه ند (عنصر) ه؟ وهه (عنصر) ه (قَدَر) و (نسبت) ی چه نده، (حقیقه) حقایق) یان ده رخستوه بۆ زانینی (قرآن) گه ئی پتویسته، (واقعاً) (علوم) ی (عصر) ی بۆ (فهم) ی (قرآن) زۆر (مُعین) ه، (طنطاوی) - (رحمه تی خوی لی بی) - زۆر ئاگادار بوه، (مسائل) ی (غایه ت) (مفید) ی هینایته (تفسیر)، ئه گه ر (إنصاف) ی هه بی، (إیمان) به زانینی (تشریح) و (ترکیب) ی (أبدان) و (کیمیا) به (قوه ت) ئه بی، ورته ورتی (نفس) نامی ئی لی ی (عیان) ئه بی. ئه و کاره کاری (صانع) ئی (علیم) ه، کاری (طبیعه ت) نیه، (طبیعه ت) (جاهل) ه، (فعل) ی (جاهل) و (فعل) ی (عالم) لیك جودان، (فرق) یان زۆر زۆر ئاشکرایه، به ئی (بدن) ی (إنسان) وه کی (فابریقه) یه، (عمال) ی (طبیعی) تیای (إشتغال) ئه کا، که سی (أعمال) ی (عُدَد) بزانی (تَحْيِیْر) ئه کا، له و (عمال) ه، (أَمَّا) (ترتیب) ی (فابریقه) هه (عمله) له (موقع) ی (غایه ت) (موافق) و (مناسب) دامه زران، بی وه ستایه زۆر (ماهر) ئه کری؟ (حاشا)، نابی. (علما) ی ئیمه ئه فه رموون: " (أجسام) له (أجزاء) ی (لا يَتَجَزَّى) (مُرْكَب) ن" وه لایان (عناصر) چواره: ئاوو خۆل و هواو ناره، (أَمَّا كَيْفِيَّه ت) ی (ترکیب) ی نافه رموون (مراجعه) به (جدول) ی (مندلیف) که، (طنطاوی) (رحمه تی خوی لی بی) (جدول) ی (مندلیف) ی له (جزء) ی چواره مین، لاپه ره ی (۲۲۶) داناهه، وه (عناصر) ی (أحیا) و (غیر) ه (أحیا) بزانه، ئه و جا ئه زانی (عناصر) چه ند زۆرن، وه ئه زانی چ (ترکیب) ئی (عظیم) ه، (مدهش) ه، ئی (أجسام)، ئه و (علوم) آنه زانییان، بۆ (معرفه ت) ی (نحو) و (صرف) ی (أکوان)، له (نحو) (صرف) ی (عباره ت) (مهم)

تەرە، بۆ (دین) و (دنیا) (غایەت) (مفیدە) ﴿تَبْتَلِيهِ﴾ (امتحان) ی ئەکەین، سێڤەد سال زیاترە، ئێمە لە (امتحان) ی (ساقط) بووین، چونکی (اعتبار) مان بەو (علوم) آنە نەکرد، ئەگەر شتەکیشمان زانیبێ بۆ (عمل) بوو، (نظریات) و (قیل) و (قال) ی بۆ (نتیجە) بوو، (اکثری) (رؤسا) ی (دین) خەریکی (سلب) ی (عقل) و (علم) بوون، (حتی) (ارادە) یان (قووت) یان لە (إنسان) (سلب) کرد، قورپەسەر چۆن (ساقط) نابێ؟ ئێمە خریکی (أوهام) و (خیالات) و جنۆکە و (شیاطین) و (ملائکە) ی زلام زەلام و شاخ درێژ بووین! (ئەرن) ی (سمسمە) و (جابلوقاو) و (جابورسا) مان (کشف) کرد، دوشمنی (دین) و (دنیا) مان لە خۆیان بوونەو (أسرا) ی (طبیعات) یان (کشف) کرد، (قووت) یان ساند، ئەوجا لێدە لە (مسلمان) آن (سبحان الله الآن کان کما کان) بەلکو خراپتر بووین، (میل) ی (سفاهت) گەلی زیتەر بوو، چۆن لە (امتحان) دەرنەچین؟ مەگەر (شەدەلەیی) و ئەوانە ی زگ پر لە غاز، (مقابله) ی (بالون) و (پەپەشوت) ی (غربی) یان کەن! ﴿فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾ خودا لە (حق) ی خوشی ئەفەرموی: " (سمیع و بصیر) " بەس نیه؟ ئەگەر کەسێ گویێ هەبێ، ئەمەندە بۆ (ایفاظ) ی (بصیرەت) ی (کافی) یە، (لکن) ئەوانە ی (سحرە) ی چەشم بەند ئەکەن، ئی ناگەرێن، (أمەت) ببیە، ببینی چا و چ (اعتبار) ی پێ هەیه؟ (اعتقاد) مان وەیه (ألوان) و (أعراض) دیو و دەپوا، هەرچی هەیه (استمرار) ی (وجود) ی نیه، (کلّی) (آن) ئەو (أعراض) ئەفەوتی، (مجدداً أعراض) ئی دی (خلق) ئەکری، بۆیه بە (مستمّر) ی دەدیترین، وە (حسن) ئەکرین، (بعض) ئی لە (علما) ی (متکلمین) ئەلێن: "ئەو (عالم) ه (عظیم) ه، بە (جواهر) و (أعراض) (کلّی) (آن) (تجدد) ئەکا، بە (آن) ئی ئەو هەموو (کائنات) ه (محو) ئەبیتەو، (کائنات) ئی (مماثل) ی لە (آن) ئی دی (خلق) ئەکری... (وهكذا) " کەوابێ، (کوا) (سمع) ؟ کوا (بَصَر) ؟ کوا (عقل) ؟ چاکە ئەوانە ی دەلێن: "دین مانعی ترقی یە" وەکی ئێمە ناگیان لە قسە ی پرپووچی ئەوانە نیه، وە (إلا) زۆر خراپترین ئەگوت.

(أديسون) له (شعبه)ی (صوت) و (ضیاء) (ممتان) بوو، چی هینا (دنیا)؟
 چی (اختراع) کرد؟ بنۆپه (عجایبات)ی (سمع) و (بصر)، (کیفیت)ی
 (خلق)یان، (کیفیت)ی (ادراکیان)، (حقاً) شایانی زانینه، (زیده) له هه موو
 (حواس) (جنابی حق) به (سمعی) و (بصری) (مئت) له سهر (إنسان)
 دادهنی، (أما) به چاووگوئی، نا، چاووگوئی بۆ که ریش ههیه، (أما) تیگه یشتن،
 ده رهیتانی (أسرار) به (سمعی) و (بصری) نه کری، (مدرکات)ی (أولیه) نۆر
 به (قیمت) نی یه ئی (مرتبه)ی (ثانی) و (ثالث) - (یعنی حقایق) - و
 (دقایق)ی (مسموعات) و (مبصرات) (حساب)ه، (ملایانی ئیمه) (نزاع) نه که ن
 آیا (سمع) (أفضل)ه، یا (بصر)؟ قسه یه بئ (معنا) (نزاع)ی بئ هووده. (أَلْهَمُ
 مَتَّعْنِي بِسَمْعِي وَبَصَرِي، حَتَّى تَجْعَلَهُمَا الْوَارِثَ مِنِّي وَأَرْنِي ثَأْرِي مِنْ عَدُوِّي،
 آمین).

﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ﴾ به (انواع)ی (أسباب)ی (هدایهت): (عزیزه)،
 (حواس)، (عقل)، (إرسال)ی (رسل)، (آیات کونیّه) (آیات قولیه)، (أصول) و
 (فروع) دانان، ههچی نه هیشتیه وه، (حتی) پئی (ضلال)یش (بیان) فه رموه.
 تۆبزی (حسی) و (وجدانی) به سهر که سه وه نیه ﴿إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ نه وه ی
 (میل)ی چاکه ی هه بئ، به پئی چاکدا ده پوا، نۆر (شکری) خودا نه کا له سهر
 (هدایهت) و (أسباب)ی (هدایهت)، نه وی (میل)ی خراپ بئ، (متکبر) و (عنود) و
 خودپه سه ند، (إعراض)ی لی ده نی، نۆری پئی ناشکره، نا (راضی)یه، چونکی
 له گومراهی (عوام) (إستفاده) نه که ن، (خصوص) (شیخ)ه کان، تا (قوم) که رتر
 بن، (کیف) یان پئی دی، نه گهر خه لکی (عاقل) بئ، وه پئی راست بگری، خوا
 نه زانی چی یان لی دی؟ (پاپا)یه کان وه (رؤسا)ی (شیع)آنیش (هکذا) (سبحان
 الله قوم)یش (کیف)یان له گه ل وان دی، رقیان له (ناصح) و (آمین) آن نه بیته وه،
 به (أحوالات)ی (نفسیه) نه گوپی، (بلال) و (أبو هريره) (ممنون) نه بن بیته
 پیزی (أبو بکر) و (عمر)ی، (أبو جهل) و (ولید) ناتوانن بیته پیزی (بلال) و (أبو
 هريره)ی، (فرعون) ناتوانی له گه ل جوان بیته (تابع)ی (موسی)ی، (أما)

ئەوێ (طالبی) (حق) بێ، کە (حق) (توضیح)ی کرد، (ایمان)ی پێ ئێنێ (ولو) باب وخزم کوژدای بێ، وەکی (خالدی بنی ولید) (ﷺ).

﴿إِنَّا أَعْتَدْنَا﴾ (حاضری) و نامادەمان کردیە ﴿لِلْكَافِرِينَ﴾ ئی (کفور) ﴿سَلَّاسِلَ﴾ وەك قەپاسە ی کەری، پێ یان پادەکیشن ﴿وَأَغْلَالًا﴾ بە زنجیر و زۆلان ئەیان بەستن ﴿وَسَعِيرًا﴾ ئەیان سووتێنن، (أما) (نەیسابوری) ئەفەرموی: "(سلاسل) بۆلاق، (أغلal) بۆ دەست". ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ﴾ ئەوانە ی (شاکی) و (مطیع) و (متوسّع) ی (فی الخیرات)، (أما) (هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ) بە (معنی) (هُوَ الْمُحْسِنُ) ه (مطیع) بۆ خوای ناگوتری، ئەو (کثیر الإحسان) ه، (إنسان) ی تەواو ئەوێ، چاکە بکا، وە (شکری) خودا بە جی بێنی، کە (توفیق) ی دواە بۆ چاکە، پیای ی گەورە ئەو کەسە یه، (مسرور) و (ممنون) ی ئەو کەسانە بن، کە (مراجعه) یان پێ ئەکەن، وە ئیشیان بۆ دروست ئەکەن. ئەوانە ﴿يَشْرَبُونَ﴾ لە بەهەشتی ﴿مِنْ كَأْسٍ﴾ پیالە یه، بادە یه ﴿كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا﴾ فێنک، خوش بۆی (مزاجی)، (فطری) یه، یا (جعلی) یه؟ هەر دووکی (ممکن) ه (سبحان الله) له (دنیا) یه (کافور) به (جسدی) مردیان وەرده کەن، له (جنهت) ئەبێته (مزاجی) (ماء الحیات)، (صاحبی) (تُحْفَةٍ) ی (طبی) ئەلێ: "داری (کافور) نۆر گەورە دەبێ بە (حدی) سیبەر لەسەر سەد سوار ئەکا" ئەبێ ئی (جنهت) چەند گەورە بێ؟ ﴿عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا﴾ (یعنی) بۆ (لذّهت) ئە ی خۆنەو، بۆ (دفعی) (الم) ی (عطش) نیه، ئەو (ابن منیر) له (أبو عبيده) (نقل) ئەکا، (حقیقه) (وجهی) (لذیذ) ه ﴿عِبَادُ اللَّهِ﴾ (شاکی) ی (أبرار) ﴿يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا﴾ بۆ هەرجی یه له (منازل) ی خویان (حظ) کەن، به (سهولهت) ئە ی بهن، ئیستا به بۆر یه ئاو بهسەر حەفت قەدو دە قەدی خانیان ئەخەن، (ماکینه) ی لی قایم ئەکەن، له (طبقه) ی (طینیّه) ئاو دەرده قولێنن، (فکیف) به (جنهت)؟ ئەوانە ی (إقتراح) یان ئەکرد، کە (رسول) کانیان بۆ دەر قولێنی، خویان لهو (لذّهت) و (تفجیر) ه (محروم) کرد، ئەو (عباد الله) یه ئەوانەن ﴿يُؤْفُونَ بِالْأُنْذُرِ﴾ (یعنی: مَنذُور) (مادام) شتی خویان لەسەر خویانی (لازم) بکەن، به جی ی بگە یه نن،

ئى خوا له سهريان (واجب) كا (بطريق الأولى) به جئى ئه گه يئن ﴿وَيَخَافُونَ يَوْمًا
كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾ (مُنْتَشِرَه، بلاوه، پر له به لایه، ئه وانەى (واسع الخيرات)
له م (شَر) ه (مُنْتَشِر) ه (محفوظ) ئه بن، ئه وانەى له پۆڤى (جَزَا) ئه ترسن، به
(حق) (إيمان) يان به پۆڤى (جَزَا) هه يه، به (مُكْمَل) خۆيان ئه پارێزن.

له محاربەى نه وه دوسى، له (مُحَارِبَه) ى (ده ولەت) ى (عثمانى) و (روسى)،
له (أوائل) ى (سلطنة) ى (عبد الحميد خانى ثانى) (شیخ عبیدالله) نه هرى له
(جهت) (قارص) و (بایزید) (سؤال) له بابم ئه كا (نذر) له (سید) ان دروسته،
يان دروست نیه؟ بابم ئه فه رموى: "دروسته" (ملا عمرى خه يلانى) (ملا) يه
(مُعَمَّر) ئه فه رموى: "دروست نیه" (استدلال) به (عبارت) ى له (تُحْفَه) ى (ابن
حجر) دینى ﴿وَكَالْزَكَاتِ كُلِّ وَاجِبٍ كَالنَّذْرِ وَدِمَاءِ النَّسْكِ﴾. (ملا) ى بابم ئه فه رموى
:"ملا عبد الرحمن ى (باپیرم) له سه ر ئیره ى نووسیه: (أَيُّ كَالْمُنْذُورِ) "دوايه
ئه فه رموى: (فَتَأْمَلُ فَقَدْ غَلَطَ فِيهِ الْفَضْلَاءُ) (باپیرم) (كرامهت) ى بوه، زانیتى
(فاضل) ى وه كى توو، لیره به (غلط) ئه چئ، چونكى (نذر) (واجب) نیه، ئه گه ر
كه سئ له (عومر) ى خۆى (نذر) نه كا، گوناھى نیه، (شیخ عبیدالله) نۆرى پئى
خوش ئه بن، گه لئ (تقدیر) و (تحسين) ى (علم) ى (ملا) ى ئه كا، (مع الأسف)
دوايه له گه لئ بابم تێك چوو.

﴿وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ﴾ (احتیاجى) يان پئى هه يه، يا خود له سه ر
(محبت) ى خواى، دياره ئه وه ى (محبت) ى (طعام) ى هه بن وه بیداته ئه وانە،
بو خوايه، خۆيان (تصریح) ى پئى نه گه ن ﴿مِسْكِينًا﴾ بئى ده سه لات، (شامل)
بو (فقير) ﴿وَيَتِيمًا﴾ هه تيو ﴿وَأَسِيرًا﴾ له (مكه) (موسلمان) أسیريان له كئ
بوو؟ خۆيان (غير) ى (أسرى) ى بئى ده سه لاتانه چيتر بوون؟ به لئ پاش
(إنتشار) ى (دين) (تصور) ئه كرى، وابزانم: دهردار، (مُزْمَن)، (إفليج)، بئى
ده ست و پا به (أسير) (حساب) ه، (بعض) ى وه كى (مجاهد) و (ابن جُبیر) و
(عطا) ئه لئین: "محبوس" ئايا (مسلمان) آن له (أول) ى (محبوس) يان هه بوو؟
﴿إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ﴾ ئه گه ر به ئاشكرایى يان فه رمووبئ، چ (ضرر) ى

هەیه؟ ﴿لَا تُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا﴾ نە (قَوْلًا) نە (فِعْلًا)، ئەلێن: " (حضرەت) ی (عائشە) (صَدَقَهِ) ی ئەنارد بۆ مالهکی، بەوەی پێ یدا دەنارد ئە ی فەرموو: "چیان ووت؟" ئەگەر بی گوتبا: " (دوعا) یان بۆ کردی " ئەویش (مثل) ی وانی (دوعا) بۆ ئەکردن، تا (خێر) هەکی (خالص) بێ، بێ (مقابل) بمینی " (روایەت) ئەکەن، گویا: (امامی علی) سێ (صاع) ی جو له (شمعون) ی (یهودی) (خَبَرِی) قەرز کردیە، (حضرەت) ی (فاطمە) (صاع) هەکی له دەستاپ کرد، کردیە نان بە (عدد) ی (رؤس)، (حضرەتی علی) خۆی، (فضە) ی (جاریه) یان، (حضرەتی حسن و حسین) مندال، (حضرەتی علی) نوێژی (مغربی) له (خدمەت) (رسول الله) ی کرد، هاتەو مالتی، (طعام) یان له بەر دەستی دانا، (مسکین) ی هات، (سؤال) ی کرد، هەر پینچ نانه که یان دایە، بە (غیر) ی ئەو تەمی چیتریان نەکرد، وە سبەینی بە پۆژی بوون، بەو (نوع) ه (صاع) ه کیدیش کرا نان، ئێوارە هەتیوی هاتە بەر دەرگە، (سؤال) ی کرد، نانه گانیان دایە، باز بە برسیاتی مانەو، وە (کذا) پۆژی سیهەم، ئێوارە نانه کیان دا (أسیر) ی، خۆیان وا مانەو " روایەتی دوورو درێژ! (حکیم) ی (تُرُوزی) له (نوادیر الأصول) (إنکار) ی ئەو (واقعە) یە ئەکا، ئەلێ: " (حاشا) ئەو له (دین) و (علم) و (ورع) ی (امامی علی) ناوەشیتهو، (نفقە) ی (حسن) و (حسین) که له سەری (واجب) ه، بێ (رخصەت) ی (شرع) ی بیداته کەسێ تر، (کە) (عطا) پێ کردنی (سَنَۀ) ه، (خێر) ه بۆ (خێر) ی وا چۆن (إقدام) ئەکاته سەر ئەو بێ (شرعی) یه؟ "

(حقیقە) قسەکی (معقول) ه، (ارتکاب) ی ئەو (حرام) ه، له (امامی علی) ناوەشیتهو، (ابن جوزی) له (موضوعات) ی (عد) ئەکا، (ابن حجر) عسقلانی (ش) (قبول) ی قسەیان ئەکا، لای (مخلوق) ه، وە (سیدی الوسی) نەختی ئەولاو ئەم لا ئەکا، (لکن) چی پێ ناکرێ، ئەو (خبر) ه بێ (أثره)، بەو (وجه) ی (مطول)، باز له (حضرەت) ی (ابن عباس) (نقل) کرایە (تعجب) ئەکەم (اکثر) ی قەردی (نَبَوی) و (امامی علی) جۆیه، وە له جوانە، ئایا چ (مسلمان)

نەبوو، (صاع) ه گەنمیکیان داتێ بە قەرد؟ خودا (روای) آن عفو کا ﴿إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا﴾ لە (عذاب) ی پۆژی ﴿عَبُوسًا﴾ گرز، دژ ﴿قَمَطَرِيرًا﴾ درژی (شدیدی) ناخۆش، گرژی و دژی، (نحسی) و تالی و پەشی (آیام) بە (اعتبار) ی ئەو (أمور) هیه، که تیای (واقع) ئەبێ ﴿فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ﴾ پاراستنی لە (شر) ی ئەوی پۆژی ﴿وَلَقَاهُمْ نَظْرَةً سُرُورًا﴾ (وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ) (بخاری) لە (حسن) (نقل) ئەکا (نضرت) لە پوو (سرور) لە دل. (حقیقە) که دل (کیف) خۆش بوو، هەموو (أعضاء) ی (إنسان) ی (طراوت) و (لطافت) هکی تیا پەیا ئەبێ، لە (وجه) دا نۆر (ظاهر) ئەبێ، که دل (محزون) بوو، هەموو (أعضاء) تیک ئەچی، بێ (ره و نهق) و خۆلای ئەبێ، که دل تەنگ بوو (دنیا) لای ئەبیتە چەرمی چۆیلەکه، إلهی سرور، ئیمەو (سائی) ی (أمەت) ی (محمد) ی (ﷺ)، لە (سرور) ی ئەو (آیام) و (شهود) ی (حرب) ه (حفظ) کە ی، ئەگەر ناگاداری (أمەت) نەکە ی ئەفەوتیین .

﴿وَجَزَّاهُمْ بِمَا صَبَرُوا﴾ لە سەر (شداند) ی دنیا ﴿جَنَّةً وَحَرِيرًا﴾ باوەر مەکن کە سێ (إطعام) ی (طعام) بکا، وه (لباس) بپەخشێ، بۆ پووتی (مستحق)، خوا جلکی نەکا، لە بابم بیست فەرمووی: "لە خدمەت شیخ عبدالرحمن طالبانی بووم، فقیری هات وتی: "قوربان پووت" چای گیرا، (شخص) ئی (عەبا) یەکی لەبەر بوو، فەرمووی: ئەو (عەبا) یەم بدەرئ" (عەبا) ی وه رگرت، هۆدە یە گچکە لە (جنب) ی (غرفة) ی (مجلس) بوو، (شیخ) چوو ئەو هۆدە، بانگی پیاوێکی خۆی کرد، فەرمووی: "ئەو جلکانە بدە ئەم (فقیر) ه، (أما) هیچی ئی مەگیرەوه" ووتی: "بە ئی" (شیخ) هەموو (لباس) ی خۆی (حتی) کلاو میژەر- بۆ (سائل) کە ی نارد، خۆی هاتەوه (مجلس)، (عەبا) ی کابرای لە خۆوه پێچابوو، دانیشت (سرور) ئی نۆر (عظیم) ی لە پووанда دیار بوو، هەندە ی پێ نەچوو، بوخچەکیان لباس هێنا خدمەت، چوو هۆدە کە ی گچکە یەك یەك پارچە لباسەکانی لەبەر کرد، دوایە بانگی پیاوێکی کرد، فەرمووی: ساعەتە کە ی منت نەدایە فقیرە کە؟" ووتی: "بە ئی" قوربان، دامی" فەرمووی

درۆی ئەکە، (معنا) ی چی؟ ئەوێ دراوێ بە (فقیر) هکە، هەمووم چاتر بۆ هاتیە، (سعات) ی تیا نیە " (مجبوراً) کابرا ووتی: "قوربان، (ساعات) هکە زۆر چا بوو، (حەیف) م هات، بیدەمە ئەو (فقیر) ه " فەرمووی: "خراپت کرد، ئی چاترم بۆ دەهات".

له (شیخ علی) م بیست فەرمووی: "له (خدمەت) بابم — (یعنی) (شیخ عبدالرحمن طالبانی) — پراوەستا بووم، فقیری هات ووتی: "دەرپێم درپایە، نوێژم دروست نیە" (شیخ) فەرمووی: "(علی) گەلی کەس بۆ دنیا یان داکەندیە، با من بۆ خوای داکەنم" دەرپێی له پێی خۆی داکەندو دایە (فقیر) هکە " ئەگەر ئەو (مأثر) له (معبود) هکی (شیع) آن (واقع) بوویا، چەند (سورەت) یان له (حق) (نازل) ئەکرد، خوای (تعالی) ن قسە له (أشخاص) ناکا، ئەتۆپیتە (أعمال). وایزانم (حریری) (جَنَّت) به کرم پەیا نابێ (إنسان) ئەمۆ (حریری) دروست ئەکا، وەختە بیگەیهنیتە (درجە) ی (طبیعی) (دودی)، نازانم ئەگەر له (دەوری) (مجتهد) آن با (حکم) یان چۆن ئەکرد؟ (حلال) ه له بەر کردنی (حریری) (صنع) ی یا (حرام) ه؟ ئەگەر (علت) ی (تحریم) به پاستی بزاندی، ئەم (حکم) هەش (معلوم) ئەبێ.

﴿مُتَكِنِينَ فِيهَا﴾ له (جَنَّت) ﴿عَلَى الْأَرَائِكِ﴾ (جمع) ی (أريكة) یه، تەختی (مزين) له (قەبە) ی دا (قەبە) یه (مزين) و ئاراسە بۆ بووک ﴿لَا يَرْوْنَ فِيهَا شَمْسًا﴾ پۆژ، گەرمایی پۆژ ﴿وَلَا زَمْهَرِيرًا﴾ مانگ، ساردی، دیارە (حیات) ی وێ (مربوط) نیە به (شمس)، به (حر) و (برد)، کە (حُكْمًا) ی (طبیعة) ت دەلێن: "(حر) و (برد) دروستی (طبیعة) ت، ئیشی پێ ئەکا" (هوا) ی (جَنَّت) (سج) ه (یعنی) فێنکە، له (سورە) ی (سابق) (خسف) ی (قمر) و (جمع) ی له گەل پۆژ (نکس) فەرموو، ئەوان دەپۆن، (لکن) (جنان) ی بێ (نور) نابێ، وە (حاجەت) ی به (نەوت) نیە (معاذ الله) نەوتی ببێ، لەوێش ئەیکنە شەپ، ئەمۆ به (قووە) ی (کهریائی) (دنیا) (منور) ئەکەن. (طبیعی) (سائری) (کواکب) ی دیش له (جَنَّت) دا نابن، ئەفەوتێن (الله نور السموات والأرض)

ئەتوانی (نور)ی وا (خلق) کا، بە (خیال) دا نەیه. لەو (مقام)ە (سیدی آلوسی) (روایەت)ی ئە (ابن عباس) (نقل) ئەکا زۆر سەیرە، (لکن) (أهون) ترە، لە (وجە)ی تر گە لە (موالید) (حکایەت)ی ئەکەن، من (کیف)م بەو قسانە نایە، (مع آتە) (ایمان)م بە (علوی درجە)ی (زهراء) جگەر گۆشە (حبیبی اکرم) زۆر بە (قووت)ە، ئەوی لای (رسول الله) (ﷺ) خوشەویست بێ، نوری چاوی ئیمەیه ﴿وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا﴾ سێبەری دارو درەختی (جَنَّت) لە سەریان نێزیکە، سایە (درەختان) بۆ (حفظ) لەگەرمانیە، (إشارة)یە بۆ (زیدە) (راحەتی) ﴿وَذَلَّلْتُ قُلُوبَهَا تَذَلِيلًا﴾ میوە (تسخیر) کرایە بۆیان، بە ئاسانی لە داری ئەکەنەو دپکی نیە، وەك میوەی داری بەرز (دنیا)یە ئی کردنەو بیان گران نیە، هەرچەند (أرض) بۆ ئیمە (ذلول)ە، (أما) دەست کەوتنی (فوائد)ی زۆر بە (زحمەت) و (مشقەت)ە، ئی (جَنَّت) نابێ وابێ، ژەنگی ئی نادا، هۆرە نای با، چەند سالا باغاتمان لەبەر ژەنگ، کە لە (شۆکە) پەیا ئەبێ، لەبەر هۆرە، بای گەرم هۆر، بێ بەرو (خێر)ە، خوا ئەمسال رەحمی کا، بێ (أفات) بن لەگەل (حبوبات) ﴿وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِانِيَّةٍ﴾ (جَمْع)ی (إناء)ە (ظروف)ی (أشیا)یە، وەکی فەغوری و (صراحی) و (سبو) و (قدح) و ئەوانە ﴿مِنْ فِضَّةٍ﴾ گاهێ لە زێر، گاهێ لە زیو ﴿وَأَكْوَابٍ﴾ پیالە (بە قولپ) ﴿كَانَتْ﴾ پیالەکان ﴿قَوَارِيرٍ﴾ شووشە، شیشە (بۆر) ﴿قَوَارِيرٍ مِنْ فِضَّةٍ﴾ (مادە)، (مادە)ی زیو، لە (صفا) و (رقەت) و (منع)ی (ما وری) نەکردنی، شووشە (بۆر) (انسان) بتوانی لە (رەمل) و بەردەستی پیالە، (انواع)ی شووشەوات دروست کا، خوا ناتانی لە زیو دروستیان کا؟ بە ئی (إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) ئەو جێ (توقف) نیە ﴿قَدَرُوهَا تَقْدِيرًا﴾ چەند (وجە)یان فەرموو، بۆ (تقدیر)، لام زۆر بێ (قیمەت)ن، من ئەلیم: "ئەوانە (تدبیر) و (تفکر) و (تأمل)یان ئەکرد: ئەو (أكواب)ە چۆن لە زیو (تسویه) کرایە؟ رێک خسترایە؟ (تقدیر)ی (عجیب)، هەزار ئافەرین لەم (صنع)ە، لە (دنیا) و پێنەیی وایان نەدیو، بۆیە (تقدیر)ی ئەکەن. " بە (ضم) (قاف) (قرائت)ی لە (حضرەتی إمامی علی) (نقل) ئەکەن،

(زمخشری) وه (بعض) یکی دی خۆیان به (توجیه) ماندی ئەکەن، (أَمَّا) نا (وجیه) ه، (أَمَّا) (ابن جریر) (تجوینی) ئەم (قرائەت) ه نادا، لەبەر (قیام)ی (حجەت) و (إِتِّفَاق)ی (قراء) لەسەر (فتح)ی (قاف) ﴿وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا﴾ بادەیه مودام، لەو (آیەت) ه (مِنْ) نیه ﴿كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا﴾ (مقابل)ی (کافور)ی، (ممکن) ه تراوی (عافیەت) کەن، گەرمیە خوش بداتە دەروونیان ﴿عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا﴾ (مختاری) (ابن جریر) لە (معنا)ی (تُسَمَّى): (توصیف) ه، (أَنَّهُ) (ندی) ئەکرێ: کانی یە ئاوی خوش خوش گوار، ساردو (صاف) و (سلسبیل)، نایکاتە (عَلَم)، یەکن لە خوشناوان لە (بغدا) دەبی، ئەبیە (شخص) ئی (ندی) ئەکا: "(سبیل، سبیل)" ئەویش بانگی ئەکا، بە مەتالیک تاسەکی بۆ تۆ ئەکا، ئەی خواتەوه، ئاو ئاوی خۆمان، دێتەوه ولاتی، (شخص) ئی لەوان ئەچیتە (بغدا)، پێی ئەلێ: برا کە چوویتە (بغدا) ئەبیە، یەکن بانگ ئەکا: (سبیل، سبیل)، پێی هەلنەخەلەتیی، چ نیه، ئاوه کە پەتی پەتی خۆنە! "ئەترسم ئەو (نوع) ه کەسە، بە (سبیل)ی (بغدا)ی تۆ بگا، زۆر (کیف)ی پێ نەیه. لە (ابن الاعرابی) (نقل) ئەکەن: (سلسبیل)ی هەر لە (قرآن) دا بیستوه " (یعنی) لە (لَوْغَت)ی (عەرەب) دا (واقع) نەبوه. (بعض) ئی ئەی کەن: (سَلْ سَبِيلًا) (ئەم) ه بۆ (جناب)ی (تَبَوَّى) (وَصَلَّى) و (اتباع)ی، بە (سؤال)ی پێیە بدۆزنەوه، بۆ چوونە سەر ئەوکانی یە، بۆ لای ئەو (عین) ه، وه (نسبەت)ی بۆ (إمامی علی) ئەدەن. (بعض) ئی ئەلێن: "(نسبەت)ی بۆ (إمام) (إفترایە) " بَلِّيم: "چی؟" هەر کەلە ئاوازهکی لێ دێ، وه کی کابرای خوشناو. وه (عرض) ئەکەم: زۆر بە قسەیان هەلنەخەلەتیی، تۆ (فکره)، (معنا)ی (قرائەت) ئی زۆر خوش و (مناسب) لەگەڵ (کلام)ی خوا قبول کە، (ولو) لە (إنسان) ئی گچکە بۆت بێ، تەماشای (قائل) مەکە. ﴿وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ﴾ (خَدَمه) و (عَبِيد)ی (دائم) و (ثابت) لەسەر (طراوت)ی مندالی، (أَمَّا) گوێ بە گوارە، (حقیقە) لەگەڵ (وجه) کی (آتیی) زۆر جوانە (قرآن) (مُبالغه)ی تیا نیه، (خاصة) نا (معقول) و بێ (وجه)، (طبیعی) پیاوی

گەورە (خەدەمی نۆز (لازم)ە، (حتی) لە (دنیا)یە ئی واهە یە هەزار (خادەمی ئەوجا (کفایەت) بکا، ﴿إِذَا رَأَيْتَهُمْ﴾ (أَيُّهَا الرَّائِي) یا (رسول اکرم) ﴿وَلَوْ﴾ ﴿حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنْثُورًا﴾ بلاو (أَمَّا) نۆز لێک دوور نا، بە (نوعی بێ (منظره)یە بە (وجە)ی (عمومی) بدا ﴿وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ﴾ لەوێ دیتنت لی (صاد) بێ، (اعتبار)ی (مفعول)ی بۆ نەکرێ ﴿رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا﴾ لە (علم)ی (بلاغەت) لە (أوائل)ی (بحث)ی (متعلقات)ی (فعل) (تفصیل)ی ئەفەرموون، نۆز (دقیق)ە، (متعدی) (نازل)ەو (منزل)ە (لازم)ی ئەکرێ، وە (إفاده)ی (عموم) ئەدا، بە (وجە)ی (بلیغ)، (مراجعة)ی (تلخیص المفتاح) کە (مادام) (رؤیەت) لە (رائی) (صاد) بێ، (نعیم)و (ملك)ی گەورە ئەبینی، (لا یخفی) (نظر)ی (إلى الله) (فوق)ی هەموو (نعمة)و (ملك)ی (دنیا)و (آخرەت)ە، (بناء) (عليه) (تفسیر)ی بە (رؤیة الله)م لا نۆز نا (موجّه)ە. (استئذان)ی (ملائکەت) آن پێی ئەلێن: " (نعیم)و (ملك)ی (کبیر)؟" لە (مجاهد)ی پێرسە. ﴿عَالِيَهُمْ﴾ لە سەریانە، لە بەریانە ﴿ثِيَابُ سُندُسٍ خُضْرٍ وَإِسْتَبْرَقٌ﴾ (لباس)ی تەئک، وەکی: (خز)و (خارا)و (قەنەوز)، (لباس)ی ئەستوور وەکی: (مخمر)و (أطلس)، ئیستا لە خوری (لباس)ی وا دروست ئەکرێ، گەلی لە (فوق)ی ئاوریشمە. (واقعا) چەندێ لەمەو پیش، (قوماش)ی وا (غریب)و (عال) (عال) لە خوری دروست نەدەکرا، (لباس)ی (محبوب) و (قیمەت) دارو (ممتاز) ئی ئاوریشم بوو، (لباس)ی سەبز - (خصوص) لە بەهار - (نشأ)ە (هەیه، ویههشت (دائما) بەهارە، باغات و میژگو میژخوزارە، نیرگزارو لاله زارە. یەکی ئەلێ: (أصل)ی (سندس) (سندی)یە، (نسبەت)ی بۆ (مملکەت)ی (سند)ە، گزیا لەوێ (جلب) ئەکرا، (یا)ی (نسبەت) کرا بە (سین) " (ممکن)ە بلیین: " لە (سندوس)ە، واوەکە رۆی یە " ئەوە نیریکترە، وە (ممکن)ە ئەو (أقمشة) بکریته پەردە ی پەنجەرە وەرکەو رایەخی بن تەختان، (لباس)ی خۆیان شتی ترە، (تعریف)و (نکی) ناکرێ، لە (ترکیب)و (قرائەت) فەرمايشیان نۆزە ﴿وَحَلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ﴾ نیشانە ی گەورەیی، وایانم لە (أبو علای معری) (نقل) ئەکەن، ئەوانە

به (لباس)ی ته ستوره و نه کرین، ده بی وهکی (لباد)ی (خیال) کردبی؟ بازنی زیو له ده ست، به بووکی کوردان ده چن، (لکن) نه و (غلط)ه، ته ستوری به (نسبت) (سندس)ه، وهکی (فاصونی) دو قات و پارچه ی (سلک)ی ته نک، وه (ممکن)ه (ضمان) (عاند)ی (ولدان) بی، به (أنواع)ی (حُلّ) ئاراسته کرین، (ضمیر)ی ﴿وَسَقَاهُمْ﴾ بۆ (أبرار)و (مخدوم)ه کانه، زۆر جوانه ﴿رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا﴾ (معنا)ی نه وه نیه، (جنابی حق) - (بالذات) - باده ی بۆ گپراون، (تقدیم)ی کردیه، دوا ی (أکل) (شراب)ی ته خونه وه، نه وی خوار دویانه نه ی کاته (عرق)ی وهکی گولاو، یاخود (شراب)یکه، (غلّ) و (غش) له دلاندا نایه لی، نه وه به (شراب)ی (روح)ی نه چی، (شراب)ی (الذیذ)، (براق)، بی (میقروب)و (مواد)ی (أجنبی) ﴿إِنَّ هَذَا﴾ نه وه ی (نکر) کرا ﴿كَانَ لَكُمْ جَزَاءً﴾ (مقابل)ی (أعمال)تان ﴿وَكَانَ سَعْيُكُمْ﴾ له (دنیا)یه ﴿مَشْكُورًا﴾ (عند الله) (مقبول) بوه، (ظاهر) وهیه، نه و فره میشه له (خلد)ی به رین دابگوتی.

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا﴾ به (إيجاب)ی (حال)و (مقام) هر وهخته، (قسم)ی له (آیات)و (سُور) بۆ سهر توومان ناردوه ﴿فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ﴾ (دوام) که له سهر (تبلیغ)و (إرشاد)، بی ئارامی مه که، خۆت بگره، (غلبه) ئی توه ﴿وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ﴾ له وانه، (منکر)ه کان ﴿إِنَّمَا أَوْفُرًا﴾ نه نه و نه نه م، (تخیر) نیه، نه گهر (إطاعة)تی به کئی له وانه بکه ی، یا (إطاعة)ی (أثم) نه که ی یا ئی (کفور)، هردوو کیش خراپه، دیاره نه وانه که سی چاکیان نیه، (إطاعة)ی بکری، (ملا)یانی (تفسیر)و (نحو) قسه یان له و (أوه)، زۆره. (صبر) که له سهر (مُخالفة)یان، (زجر)و (إنذار)یان ناتوانی، مه نوینه. (معتزلی) (حق)یانه که نه لئین: " (حرام)ی (مخیر) (لَوْغَة) پیی وارد نه بوه " (ولو) (ملا)یانی (أصول)ی ئیمه وایان زانیوه - (حسب الظاهر) - (آیه)ت (إفاده)ی (تخیر) نه دا، (أما) (إجماع) (معارض)یه تی.

﴿وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ﴾ (بلا شریک) ﴿بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾ (على الدوام) ئیواره و سبهینه ﴿وَمِنَ اللَّيْلِ﴾ (بعض)ی له شه و ﴿فَاسْجُدْ لَهُ﴾ (سجده) بۆ خوا بیه

ئه‌فه‌رموون: "نویژ بکه" ﴿وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا﴾ بنۆپه (آیات)ی (آفاق)، (تفریه)ی (کبریائی) بکه، بارگرانی ئه‌مپۆ، بۆ (قیامه‌ت) بار سووکیه. له (شداند) پاهاتن مایه‌ی (ظفر)ه بۆ هه‌ردوو جهان، ئه‌وی (عاقل) بئ—(دائما)— بۆ (مستقبل) تئ ئه‌کۆشی ﴿إِنَّ هَؤُلَاءِ﴾ ئه‌وانه ﴿يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ﴾ (دنیا)یان خوش ئه‌وی، (منهمک)ن له (عیش)و (عشره‌ت)و (قمار)، ئه‌وی (عاقل)ه له ناو وان، وه‌خته دلی ده‌رچئ، (عاقبه‌ت) (وخیمه) ﴿وَيَذَرُونَ وراءَهُم يَوْمًا ثَقِيلًا﴾ ئه‌یه‌اوینه پشته‌وه، (اهتمام)ی پئ ناکه‌ن، پۆژی (جزا) پۆژی گرانه، (عبوس)ه (قمطریه)ه، زۆر گرزه، ئه‌بئ (عاقل) خۆی لئ بیاریزی ﴿نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَرْهَمَ﴾ چاک، (محکم)مان کردینه، به (عروق)و (أعصاب) (ریط)مان داینه، به‌ستینه. (انسان) سئ (هیکل)ه، (عظمی)، (لحمی)، (أعصابی)، له (کتبی) (تشریح) بنۆپه، سه‌رت سووپ ئه‌میئئ، ﴿تَأْلِيفَ﴾ه؟ چ (ریط)ه؟ هۆندنه‌وه‌یه؟ (مُحِیرُ العقول)ه.

﴿وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُم﴾ ئه‌وان هیلاک ئه‌کینه (أمثال)یان ئه‌گۆپین ﴿تَبْدِيلًا﴾ گۆپینی (بدیع). (انسان) که ئه‌تۆپۆته (بدائع)و (دقایق)ی (صنع)ی (بشر)ی، ئه‌لئ: ئه‌و (انسان)ه بۆ (دوام) (خُلُق)آیه، ئه‌م هه‌موو وردی (ایجاد)ه، له‌گه‌ل مردن پێک نیه، دووره"، (لکن) ئه‌مرئ. وه‌خودا به‌و (وعد)ه‌ی که له‌سه‌ر (لسان)ی (رسول)ی به‌ ئیمه‌ی داوه، (بشر) زیندی ئه‌کاته‌وه به (نوع)ی ئیتر نامرئ، (وَلَوْ إِلَى الْأَبَدِ) له‌ناو ئاگر دابئ. وه‌(تبدیل)ی (قوم)ئ به (قوم)ئ، یا (من حیث الصفات) (قوم)ئ بگۆپی، له (دنیا) زۆره ﴿إِنَّ هَذِهِ﴾ ئه‌م (سوره‌ت)ه، ئه‌و (آیات)ه‌ی (مسرود)ه ﴿تَذْكِرَةً﴾ (حاجه‌ت)ی (انسان)ی پئ یاد ئه‌کرئ، یا پیویستی (نجات) ﴿فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَى رَبِّهِ﴾ به‌ پئ په‌وی ئه‌و (تذکره)یه ﴿سَبِيلًا﴾ پئ‌ی پاست ﴿وَمَا تَشَاوَنَ﴾ سه‌ر به‌خۆ (اتخاذ)ی (سبیل) قصد ناکه‌ن، ناتوانن ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ له‌به‌ر (میول)ی (مختلفه) (ولو) زۆریش (عاقل) بن، پئ‌ی پاست نادۆزنه‌وه، (ممکن)تان نابئ پئ‌ی دا برۆن، (إِلَّا) به (مشیه‌تی)خوای که (رسول) بنیئ، پیتان بۆ دانئ ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا﴾

حَكِيمًا ﴿ به (علم) و (حکمه) ی خۆی پێتان بۆ دادهنێ، ئێوه به ﴿ (علم) و به ﴿ (حکمه) (إِتْخَاذَی) (سبیل) ی (إِلَى اللَّهِ) ئەگەن؟ (میول) و (أَطْمَاعَ) و (إِخْتِلَافَاتٍ) لِّی نَاگەپێ، یاخود ئەوانە ی که (عریق) ی (فِي الْكُفْرَانِ) هیچ (وجه) و (غایه) بۆ (إِيمَانِ) یان ﴿ (تَوَجَّهَ) ی (إِلَى اللَّهِ) یان نیه، (إِلَّا) (مَشِیَّتَی) خۆ نەبێ، (أَنَّهُ) (مَجْبُورِ) یان ﴿ له سەر (إِيمَانِ) و پەپره وی (رسول)، ئەمەش ناکا، رێگه ی (إِيمَانِ) (نظر) ی (فِي الْآيَاتِ) ه، بۆ (إِيمَانِ) و (کفر) (جَبَرٍ) له (طَرَفٍ) خۆای نیه ﴿يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ﴾ ئەوه ی (إِسْتِعْدَادِ) ی (إِيمَانِ) ی هه بێ، به بهر ئەو (مَشِیَّتَی) ه ئەکه وی، تا (إِسْتِعْدَادِ) دوورتر بێ، (مَشِیَّتَی) درهنگتر دێته جێ ﴿وَالظَّالِمِينَ﴾ (متجاوزن) له (حَدٍّ) (قابلیهت) ی (إِيمَانِ) یان نەماوه، (مُحَالٌ) ه پووکه نه پێی پاست، با (مُحَالٌ) ی (بِالذَّاتِ) نه بێ (مُحَالٌ) ی (بِالْفِعْلِ) ه، (حَسَدٌ) و (کِبَرٌ) و (حُبٌّ) ی (رئاسهت) لِّی نَاگەپێ، ئەمه دیاره بۆ که سێ (أَحْوَالَاتٍ) ی (نَفْسِيَّةٍ) بزانی، چ (غریزی) (فطری) (أُولَى)، چ (فطری) (ثانی)، ئی وا هه یه هه زار (آیهت) و (معجزه) ی بۆ بنوینه (إِيمَانِ) نایه نێ، سه د سه ری مه پی پێ (عطا) که، له (عمق) ی دله و (إِيمَانِ) ئێنێ. (برهان) به گوێره ی (أَشْخَاصٍ) ئەگوێپێ، (منطق) ی (رسول) آن له گه ل (منطق) ی (حکما) یان (فرق) ی زۆره، ئی (رسول) ان (عام) ه، هه رکه سه به گوێره ی (عقل) ی خۆی قسه ی له گه ل ئەکرێ، هه موو که س به (لهجه) ی (أَفْلَاطُونِي) گفت و گو ی له گه ل ناکرێ ﴿أَعَدَّ لَهُمْ﴾ (جنابی حق) بۆ ئەو (ظالم) آنه ی (مهیا) کردیه، دایناوه ﴿عَذَابًا أَلِيمًا﴾ ئی واهه یه، به (عذاب) ی (دنیا) (إِيمَانِ) ئێنێ، ئیوا هه یه نایه نێ، (عذاب) ی وانه له (جحیم) دایه (نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ غَضَبِهِ وَعَذَابِهِ وَنَسْأَلُهُ أَنْ يُجْعِلَنَا مِنَ الْأَبْرَارِ)¹.

سورەتی (المرسلات)

¹ - تەولو بوو (تفسیر) (سورە) ی (الأنسان) پاش (عصر) پۆژی یه ک شه موو، (أُولَى) ی ماهی (ریبعی أُولَى)، (۱۷) ه ی ماهی مارتی پۆمی (۱۳۶۰هـ) - (۱۹۴۱) میلادی.

تۆبەتی تفسیری سورەتی (المرسلات)ە، ئەو (سورەت)ە (مکیە) (بنا) لە (روایەت)ی (إبن مسعود) لە ئەشکەوتی (مینا)ی (نازل) بوە، وە لە (بعض)ی (طریق)ی (حدیث) نومایان ئەبێ: شەو لە (غان)ی (حرپا)ی (نازل) بوە، وادەر ئەکەوی (غیر)ی (إبن مسعود)ی (بعض)ی تریشی لە (خدمەت) دابوە، (عدد)ی (آیات)ی (۵۰)یە، (مناسبە)ی زۆر ئاشکرایە (أما) پاش:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

(عرض) ئەکړی، لە (مراد) بە (مرسلات)و (کلمات)ی (مسروودە) لە ﴿وَالْمُرْسَلَاتُ عُرْفًا، فَأَلْعَاصِفَاتُ عَصْفًا﴾ بە (ف)ی ﴿وَالنَّاشِرَاتُ نَشْرًا﴾ بە (واو) ﴿وَالْفَارِقَاتُ فَرَقًا، فَالْمُلْقِيَاتُ ذِكْرًا﴾ باز بە (ف)ی، (جالب)ی (نظر)ە، زۆر (اختلاف)یان هەیه، ئەوەندە (أقوال)و (روایات)ی تیا، وەکی (سیدی الوسی) ئەفەرموی: "نیتیک نیه ضبط کړی" بۆیە من دوو پۆژە، پاوە ستاوم لە نووسین، تۆ ئەفکر، معنایە (معقول)و (مربوط) و (مناسب) بۆ (محذوف) (علیه) نایە تە دلم تا تحریری کەم، (وهکذا) دوو سێ پۆژی تریش؟ ئەمەق ووتم: بۆ ئەم (وقفە)یە با شتی بنووسین" (إبن کثیر) (روایەت) لە (أبو هريره) ئەکا: (مراد) لە (مرسلات) (ملائکەت)ن. (وهکذا) (نقل) کراوە لە (مسروق)ی وە (أبو الضحی) وە (مجاهد) بە (روایەت)ی لە (سدی)و (ربیع ابن أنس) وە (هکذا) (أبو صالح) ئەفەرموی: "لە (ما صدق)ە (أوصاف)ەکانی تریش" وە (قسم)ی ئەفەرموون: " (مراد) (رسل)ن" وە قسمی ئەفەرموون: "مراد ریاحه" (إبن) لە (تعیین) (مرسلات)و (ناشرات) (توقف) ئەکا، وە (سیدی الوسی) (ترجیح)ی (قول)ی (آخر)و (توجیه) (صدق)ی (أوصاف)ەکانی فەرمووە، بۆ (ملائکە) یا (رسل) یا (ریح). ئەو (قول)انە (بنا)یان لە سەر (إتحاد)ی (مراد)ە، بەم (کلمات)ە. (مختار)ی (إبن کثیر) لە (مرسلات)و (عاصفات)و (ناشرات)، (مختاری سید)ە لەوانی تر (إختیار)ی (ملائکە) ئەفەرموی، وە ئەفەرموی: "ئەو (قول)ی (إبنی مسعود)و (إبن عباس)و (مسروق) و (مجاهد)و (قتاده)و (ربیع بن أنس)و

(سَرْدِي) و (توري) یه. منیش نه‌لیم: چ (قه‌یدی) یه (مراد) ی (قوی) ی (عامله) و (مدرکه) بی؟ که نه‌ناردینه ناو (هیکل) ی (بش) ی، له دوا یه ک به (ترتیب)، یا به نه‌رمی و (معروف) و جوان، (أولاً): (قوی) یه‌کان بی هیزن، دوا یه به (قوت) نه‌بن، ده‌که‌ونه (فعالیه‌ت) ی ته‌واو، (بعض) ی (قوی) ی (عامله)، (ماده) ی (غذائی) (بعد الهضم) بۆ (بدن) (نشر) نه‌کا، وه (بعض) ی (تفریق) ی (مواد) نه‌کن، به‌سهر (أعضاء) و (عناصر) ی (مختلفه)، هر یه ک بۆ (مناسب) ی خوی. (حقاً) نه‌م (تفریق) ه (مدهش) ه، (قوی) ی (مدرکه) — (بعد التأمل) — (القي) ی (ذکر) نه‌کا، (إيقاظ) ی (نفس) نه‌کا، بۆ زانین، بۆ (معرفت) ی (صانع) و (تفکر) له (نظام) (کائنات) و (تقلبات)، (إرشاد) یان نه‌کا، بۆ پی ی پاست، نه‌مه‌ش بۆ (رسول) ان و (مصلح) ان و (مرشد) آنی (حقیقی) نه‌بی. (مقصد) یان خوا یه، (أمل) یان به‌که‌س نیه، (نظر) به (مُنکر) آنی (مُعانِد) که ناگای له (قوی) ی خوی نیه، (أَلْبَتَّه) (معذرت) ه، خوا یه من (قصور) م نه‌کرد نه‌وان گوئیان نه‌دایمی، که‌مه‌یان پی کردین، (نفره‌ت) یان (زیده) بوو، بۆ نه‌وانی (قابل) ی (هدایه‌ت) بن، (تَذُّه) له (عاقبه‌ت) نه‌یان ترسیین، نه‌وانیش به (مُقْتَضَا) ی (میل) ی چاکه، خۆ نه‌پارین، (إيمان) ئینن، (إطاعه) نه‌کن، (قوی) نه‌گر له (دائره) ی (عُرف) و (اعتدل) دابی، به (إنتظام) (عمل) ی خوی نه‌کا، (وظیفه) به‌جی ئینن، نه‌گر وه‌ک بای (عاصف) (طغیان) ی کرد، (إنسان) به (فساد) نه‌چن، (سواء قوی) (نفسی) یا (بدنی)، بۆ یه (والنَّاشِرَات) به (واو) نه‌فه‌رموئ، وا بزائم نه‌و (معروضات) ه زور (مناسبه) له‌که‌ل ﴿إِنَّمَا تُوعَدُونَ﴾ له (قیام) ی (قیامه‌ت) و (أشِرَات) ی ﴿لَوَاقِعُ﴾ بی (شبه) نه‌بی، (أَنَّهُ) (واقع) ه، (بالفعل) بوه، که (محلوف علیه) ی یه، وه (مدای) ی هه‌موو له‌سهر (سلب) ی (قوی) و (إعاده) ی (قوی) یه. نامینن ﴿فَلِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ﴾ (نور) ی چوو، (مُکَدَّر) بوو، کوژایه‌وه، یاخود خوی نه‌فه‌وتی، نه‌بیته (ذرات) ی (منتشرة)، له (فضا) یه (واسع) دا، جاریکتر خوی ناگریته‌وه، (ذاتاً حکما) ی (جدید) نه‌لین: (منظومه) ی (نجوم) تیک نه‌چن، (نور) یان نامینن، خویان هه‌لا هه‌لا نه‌بن، وه‌کی

(نَزَات)ی خۆلەمیش، بایە بە (قووت) بێ، ئە ی با، ئە پوا، (متفرق) ئە بێ "گوێ مە دە (قول)ی (بعض)ی (ملا)ی (قدیم)، لە (قدم)و (أزلی) و (أبدی)و (أجرام)و (کرات)ی (کائنات)، ﴿وَإِذَا السَّمَاءُ﴾ (رَغَمَ أَنْف)ی ئەوانە ی که ئەلێن: ئاسمان قبولی (خرق)و (إلتیام) ناکا "﴿فُرجَت﴾ شەق بوو، (قووت)ی ئەما، (سُمک)ی ئەما لَیْک بۆوە کرایەو، ئەمەش، زۆر (سهل)ە، (عُلویات)و (سُفلیات) (مرکبات)ن، (مرکب) لە بال یە ک دیتە دەر، (بسیط)و (مسیط) و (تحدید)ی (جهت)و (فوق)ی (مطلق)و (تحت)ی (مطلق) وەکی (أوائل)ی (حُکما) ئەلێن: " (لای) (مجدد) آن نیە " (حقیقة) (تحقیق)ی (آیات) بە (تطبیق)ی (قول)ی نوێیەکان زۆر خۆش موافق (مقبول) دێ، ئەو (سما)ی گە (حُکما) (تعریف)ی ئەکەن لای (مجدد)ان (غیر)ە (موجود)ە.

﴿وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ﴾ (یَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ، فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي) هەل کەندرا، (قدم) کرا، وەکی (حَبَات)ی تۆو، هاویشتر، بلاوکرایەو، بوە (هَبَا)، هیزو (قووت)و (تجاذب)و (تلاصق) لە (بین)ی (کرات)و (أجزاء)ی (کرات) نامیێن، (أرض)ە کە ی ئیمەش (تَبَدُّل) ئەکا. ﴿وَإِذَا الرُّسُلُ أَقْنَتُ﴾ ئەگەر (مراد) بە (رُسل)، (رسل)ی (بشر) بێ، زۆر چاک لە (معنا)یانیا تێ ناگەم، (ظاهر) وەیه، ئەو (توقیت)ە لەو (عَلَانِم)ی (قیامەت) بێ، وەهەم (نفس)ی (رُسل) چۆن (توقیت) ئەکری؟ دیارە (محتاج)ی (تأویل)ە. (زمخشری) ئەفەرموی: (وجه) ئەمەیه گەیتشتینە ئەو (میقات)ە ی که (إنتظار)ی یان ئەکرد، (یعنی) (قیامەت). وایزانم (رُسل) بە (معنا) (جاریه)یه، کچی (دون البلوغ) که نه گەیشتبیتە (وهقت)ی (تَسْتَر)، (وَأَقْنَتُ) وەک (زمخشری) ئەفەرموی: گەیشتبیتە ئەو (وهقت)ی که (إنتظار)ی ئەکرد، (یعنی) (وهقت)ی (زواج) وە (إمهال) کرا، (رهغبهت)ی پیاوان بۆ (زواج) ئەما، بە (سفاح) خەریک بوون، (إستغنی الرجال بالرجال والنساء بالنساء) ئەوسا (نرّیهت) نامیێن، یا (غایهت) کهم ئەبێ، (بشر) دیتە (إنقراض).

﴿لَا يَوْمَ أُجِّلَتْ﴾ بۆ ۷ پۆڤڤی (تاجیل) کرا ﴿لَيَوْمِ الْفَصْلِ﴾ بۆ پۆڤڤی (فصل) و (قوسی)، لێک بوونەوه و (امتیان). چەند سالتی لەمەو پێش، (محڕین)ی (فرەنسە) (إنذار)ی (فرەنسە)یان ئەکرد (سبب) بە (فحشیات) و بێ (میل)ی (زواج)ی (مشروع)ە (نفوس)ی (فرەنسە) سالت بە سالت لە (تَنَزَّل) دایە، (عدوی) (لدودی) - (یعنی ألمان) - بالعکس لە (تزايد) دایە، (حال) و (دوام) کا، (فرەنسە) (محکوم)ی (زوال) و (انقراض)ە. (حقیقە) (أثر)ی ئەو (سفاهت)ە لە (حرب)ی حاضری دەرکەوت، غلبە (ألمان) بە نوعی بوو، نەدەهاتە عقل، بە (ظرف)ی سێ چوار هەفتە دەولەتی (فرەنسە)ی زێڕو زەبەر بکا، ئالای (ظفر)ی (ألمانی) لەسەر (قلە)ی (ایفل) بلەرێتەوه. بەلتی ئەو (علامەت)ی (قیامەت)ە. لە (أشار) دەرئەکەوێ - (قَبْلَ قِيَامِ الْقِيَامَةِ) - بە چەندی (توالد) نامینێ، (حتی) بۆ (جهت)ی (ضمیر)ی (مؤنث) چەند (موافق)ە، بێ (تأویل)ە، وەتا (دقەت)ی ئی بکە، (فوائد)ی (مادی) و (معنوی) لەم (کلام)ە (فهم) ئەکە (أبو عَلَا) ئەلتی: تاکو (بشر) لەو (حیات)ە (نجات)ی بێ، هاوار، - نێرو مێ لێک - جودا ببێهوه، چیدی (أولاد)یان نەبێ، چیدی (بشر) تووشی (مرارەت)ی زیندەگانی دنیا نەکرێ "خوی بێ ئن بوو، (وصیەت)ی کرد لەسەر (قبر)ی بنووسن: (هَذَا جَنَاهُ أَبِي عَلِيٍّ وَمَا جَنَيْتُ أَنَا عَلَى أَحَدٍ) ئەگەر کۆرە ئەمپۆی دیبا دەبا بلی: "چی؟" (نعوذ بالله من فتن هذه الأيام) ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ﴾ نازاندی، خوا لە (أحوال)یمان بپاریزی، بێ (شبه) ئەبێ، (یاربێ) (ایمان)م پێی هەیە ﴿وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئەمپۆ سۆادی (بشر) (إنکار)ی پۆڤڤی (جَزَا) ئەکەن، بۆیە ئیتەر هەر پف لە (شمع)، ئەوێ ئارەزوو ئەکەن، ئەی کەن. ئەوانە (ایمان)یان بە (بقا)ی (روح) هەیە، چاترن، لەوانە (کە ئەلێن): " (حیات) لە (مزاج)ە، کە (مزاج) تێک چوو، (خلاص)، جارێتر (حیات)ی نابێ "تۆد بێ پەروان، (خصوص) لەوێ (إنتشار)ی (فکری) (داروین)ی بوو - کە (أساساً) - (إنسان) شتی بوو، وەکی، مەیموون (أبناء القرد) (طبیعی) (أصل)یکی نێه شەرمی ئی بکا - (مع

أنه) - ئەبایە، ئەوەندە تەماشاکا، ګە ئەمڕۆ (ئەنسان)ە (مادام طبیعەت) ئەو (ئەمتیان)ەى داوەتێ، ئەویش (مقتضای) ئەو (ئەمتیان)ە (محافظە) بکا.

﴿أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ﴾ (أقوام)ی پێش ئێوە، (قسم)ی ناویان ماوە، وەکی:
(قوم)ی (نوح)و (فرعون)و (قوم)ی (صالح)و (هود)، ګە ئی ناوینشانیان نەماوە
﴿ثُمَّ﴾ (على التَّوَارِخِ وَالتَّوَارِثِ) ﴿تَتَّبِعُهُمُ الْآخَرِينَ﴾ لە (زمان)ی (رسالەت پەناە)،
تا (إنقراض)ی (بشر) ﴿كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ﴾ ھەر (قوم)ی (مؤمن)و (كافر)
بە (سفاهەت)و (شفاق)و (نفاق) (مبتلى) بوون، (محقق) بە (ھلاك) ئەچن.
ئەمڕۆ بنۆرە (فرنسە)و (بریتانیا) (سَيِّد البر والبحر والهواء) پاش (ظفر)ی
(حرب)ی (عمومی)، بە جارێ پوویان کردە، (عیش) و (عشرەت)و (سفاهەت)و
(استحقاق)ی (أنام)و (خلق)ی (عهد)و (عهد) شکێنی، ئەمڕۆ لە دەست (ألمان)
لە چ (حال)دان! ھەرچەند (بریتانیا العظمى) (دوام) ئەکا لەسەر (حرب) لە ګەل
(ألمان)، (غالبی)و (مغلوبی) (قطعی) (معلوم) نەبوو، (لکن) نەدەھاتە (خیال)
ئەم (حال)ەى ئەمڕۆ تیا بە ئیبینی، لە (بَرّ)و (بحر)و (هوا)، ئەو (ذَلّ) و
(هوان)و (خسران)و (مشاهدە) ئەکا، (ھیشتاش) (مسلمان)ەکان (عبرەت)
ناگرن، تێ نا فکرن، لە (سفاهەت) و (عداوەت)و (دزی و حیزی زیاد ئەکەن، لە
(بعض)ی (کُتُب)ی (محاضرت) ئەلێ: " (عرب)ی ناو (مجرم) ئەچیتە مزگەوتی،
(إمام) پاوەستایە، دوو (صف) لە داوە، ئەویش نوێژ دادەبەستێ، لە (صف)ی
(أَوَّل) (إمام) (بعد الفاتحه) ئەم (سورەت)ە دەست پێ ئەکا، ګە ئەلێ: (أَلَمْ
نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ) " کابرا لە دڵدا ئەلێ: "ئەو (صف)ە لە پێشەوایە بە (ھلاك)
ئەچن" ئەکشیتەو (صف)ی دواوە، ﴿ثُمَّ تَتَّبِعُهُمُ الْآخَرِينَ﴾ ئەلێ، ئەلێ: "نا
ئەمانەش ئەپۆن" ئەکشیتەو ګە ﴿كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ﴾ ئەلێ، ئەلێ: ﴿قَبْحَكَ
الله﴾، لەم بە (ھلاك) چوونە، ھەر منت (مقصود)ە " دەردەپەڕی ھەلدێ!"

و ئەلێ: (إمام)ی سورەى (نوح)ی ئەخوند، زۆری (آیەت)ی (إِنَّا أَرْسَلْنَا
نوحاً) (تکرار) کرد، (آیەت)ی دواوەى بۆ نەدەھات، یەکی لە (مأمومیان) ووتی:
"مال خراپ، ئەگەر (نوح) ناچێ، یەکیتر بنێرە" یەکی لە کوردان لە سەر کانی

دەست نۆیژ ئەشوا، (إمام) (فاتحە) ئەخوینێ، لە (آیەت)ی (أهدنا الصراط المستقیم)ە (تکرار) ئەکا (مستە، مستە، مستە) گۆیا (کلمە)کە ی تەواو بۆ نایە، ئەوەی دەست نۆیژ ئەشوا، ئەلێ: مامۆستا بە (صَدَقَت) بۆ، دوومستی ترم بۆ بکە، ئەگەر (رکاعەت)ە کە "ئەو (نوع)ە (حکایەت)ە لە (کتبی) (عربی)دا زۆر، (ممکن)ە (اکثر)ی هەلەبستە بن ﴿وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئەوانە ی (تکذیب)ی (رسول)ان ئەکەن، باوەریان بە پۆژی (جَزَا) نیە ﴿أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ﴾ ئاوێ (مُحَقَّر) و (مُهَان)و (مُسْتَقْدَر)، (إنسان) قیتو بیتزی لی دەکا، (جامد)، بۆ (روح) هەرچی هەیی، (إنسان)، چ نیە، (حَتَّى) بۆ (حیات) نانێ گەم، لە گەنجی چاترە ﴿فَجَعَلْنَاهُ﴾ لەم (جَعَلَ)نە —کە (جنابی حق) (نسبەت)ی بۆ خۆی ئە ی دا—، (لازم)ە (رُؤْسا)ی (عقائد) (تأمل)ی لی بکەن، چونکی هەموو کەس ئەزانێ، ئەم (جعل)ە چۆنە؟ بەلێ، (قاعده)یە (طبیعی)یە خودا داینا، کە بەم (رسم)ە (نوام)ی (نوع)ی دەبێ ﴿فِي قَرَارٍ مَكِينٍ، إِلَى قَدَرٍ مَعْلُومٍ﴾ (رَحْم) بە کوردی ئەیلێنێ: "مندال دان" (حقیقە) (رَحْم) (معمل)ی (غریب)ە، (بَحَاث)ەکانی (غرب) —(واقعا)— هونەریان نواندیه، لە (کشف)ی (أسرار)ی (رَحْم)و (علوق)ی (ثُرِيَة)ی (حَبِيْه) و (کیفیهت)ی (تکوّن)و (تطوّرات)ی (جنین) لەویدا، وه (أطبای)ی (قدیم) (بیان)ی گەلی (أطعمه)و (نباتات)یان کردیه، کە (مضن) بۆ (رَحْم)، (موجب)ی بەر فریدانن، چاک و ابوو، (ملا)یان ئە (أکثریهت) بیزانن، نه به خەلکی بلێن خۆیان بپاریزن. لە (تحفه)ی طبییە) باسی گیایە ئەکا، (الآن) ناوی لە (خاطر)م دانیه رهگی وی بۆ (عقیم)ی (خرابه)، ئەوەیان لە شتی (عجیب) زانیە، ئەلێن: "پلنگ بە زانی زانی زۆر (متأثر) ئەبێ، جارێتر (تحمل)ی ناکا، ئەو گیایە ئەدۆزیتەوه، پهگی ئەخوا چیتەر ئاوس نابێ"، (دَقَّة) لە (سعی) (بَشْر) کەن، من (إشکال)ە کەم بوو پلنگ دوپندەیه (عظیم)ە، (حیوانات)ی تر دەپوهستی نایە، بۆچی ئەوەندە کەم؟ لە چای (ئاوه گرد)ی هەیه، به (زیاد) نابن، کە ئەو جێیەم دیت لە (تحفه)، (إشکال)م نەما. پلنگ ئەمە ی چۆن ئەزانێ؟ (فطرەت)

(سَوَق) ی ئەکا، (طبیعیەت) (مەلەم) ی چاکە (ولو دائرە) ی (تەلیم) ی تەنگ بێ. (عُلما) یان ئەفەرموون: " (إنسان) گەلی (صنایع) لە (حیوانات) فێر بوو " لەو (مقول) هەقسە ی خۆیان هەیه ﴿فَقَدَرْنَا﴾ (تقدیر) ی (مَدَّه) ی (حمل) مان کرد ﴿فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ﴾ (واقعاً) (مَدَّه) ی (حمل) یش بە (درجات) (مختلفه) بۆ (إنسان) (حیوانات)، (محیرە). (مَدَّه) ی (حمل) ی (إنسان) -بە (شایع) ی- نۆ مانگە، کورد دەلێ: "نۆ مانگ و نۆ پۆژ نۆ (سعات) و نۆ (دقیقه) و نۆ چاو قوچینه " (قرآن) ی (عظیم الشان) لە هەموو (علوم) ی تیا یە، وەکی (طنطاوی) لە چەند جێ یە دی ئەفەرموێ. ئەبا (ملا) یان بەو (نوع) ه (آیات) ه (إشتغال) بکەن، (تفصیلات) ی بدەن، (کشف) ی (أسرار) ی بکەن، (مع الأسف) نەیان کرد، (مع أنه) لە باسی (حیض) بێ (أهمیەت) تر نیە، ئەمەش ناخۆشتر، ئەو (أعمال) ه (غرائب) و (عجایب) ه یان دا بە (ملائکە)، (ذاتاً) هەرچی هەیه یا (ملائکە) یا (جنۆکە) یا (شیخ) ئە ی کا، (خیال) ی (قواعد) و (أسرار) و (دقایق) و (حکم) ی (طبیعیات) چۆن ئەکەن؟ (حتی) لایان وایە، ئەو ه ی لای وانه بێ، (کافر) ه (مع أنه) من (بالعکس)، ناتوانم (نسبەت) ی ئەو (نوع) ه (أشیایە) ی (دائر) بە (خلق) و (إيجاد) -بۆ (ملائکە) - بدەم، (حتی) (تفسیر) ی (مرسلات) .. (ألخ) بە (ملائکە)، هیچ پی خۆش نەبوو، بۆ (خلق) و (إيجاد) و (تکوین)، (جنابی حق) (فاعل) و (صانع) و (خالق) ه، (طبیعیەت) ی (مستخدم) و (مادّه) یی (مصنوع) چیتری گەرەکی نیه. (إنسان) ی (حکیم) ی (مخترع) (حقیقه) شایانە بڵێن: "شاگردی خوا یە" (إله) ی بتوانی (إنسان) لە (نطفه) (إيجاد) بکا، ناتوانی زیندی کاتەو ه؟ بەلێ ئەتوانی، وە پۆژی خۆی ئە ی کا ﴿وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ (العیاذ بالله) ئەلێن: "ناتوانی (إعاده) ی (أموات) بکاتەو " بەلێ (إعاده) ی (معدوم) ی (صِرف) (مُحال) ه، (إعاده) لە کەرەستە ی (سابق) ئەبێ. ئەو (حُکم) ه - (بعد التصوّر) - (معلوم) ئەبێ (بدیهی) یە. ئەوانە ی (إنکار) ی (حَسَر) ی (أجساد) ئەکەن، لە (مناظره) ی (کلام) ی وائە نوینن (مُحال) ه، ئەو ی (مُحال) بێ (قدرەت) (تعلق) ی پێو نابەستنی، (یعنی)

(إنكار) ی (قدره‌ت) ی (باری) ناکه‌ن، (إنكار) ی (إمكان) ی (إعاده) ئه‌که‌ن، ئه‌مه‌ش (حیله) یه، (واقعاً) ئی تووژینه‌وه‌ی چۆن ده‌بێ؟ چۆن نابێ؟ خرته‌ خرت به‌ دل ده‌گه‌یه‌نی، (أما) ئیمه‌ ئه‌لێن: (وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشْأَةُ الْآخِرَى) (عائده‌ی خوايه، من (صانع) نیم (تصویر) ی بکه‌م، من (إيمان) م هه‌یه، خوا (صانع) ی کیمیاگه‌ری وایه ئه‌توانی (إعاده) ی (هیکل) ی (إنسان) له (عناصر) ی (أصل) ی بکاته‌وه، گه‌ ئی شت لای (نظائر) ی (بشر) (مُحال) بوو، (مخترع) آن کردیان. پێش (إختراع)، کێ (إيمان) ی به‌ (غرامه‌فۆن) و (رادیۆ) ئینا؟ ئه‌گه‌ر (ملا) ی (إعتقادیات) (ملا) ی (صنعي) و (إختراع) بان، وه‌ (إحاطه) ی (تام) یان به‌ (إمكان) و (إستحاله) ی (أشياء) دابا، (إنكار) ی ئه‌و (نوع) ه (صنع) ه یان کردبا، هه‌ر نه‌ئیسه، (أما) که‌سێ (جاهل) چ نه‌زان، چۆن ئه‌توانی - (جزماً) - (إنكار) ی (أموال) ی (هکذا) یی بکا؟

﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا﴾ (کفات) به‌ (کس) ی (کاف)، له (قاموس) ئه‌لێ: "(موضع) ئیکه، شتی تیا گر ئه‌بیته‌وه" (جنابی حق) (أرض) ی بۆ (بشر) کردینه جێی گریوونه‌وه ﴿أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا﴾ بۆ زیندی یان سه‌ر عه‌ردی، بۆ مردیان ناو عه‌ردی، گه‌ لێکیش ئه‌بێ له‌ سه‌ر عه‌ردی ئه‌که‌وێته ناو زگی ماسی یان، ئه‌مسال ئه‌بێ ماسی ناو (بحر) ه‌کان چه‌ند هه‌زار (بحار) ه‌کانی (ألمانی) و (إيطاليا) ی و (إنگلیز) و (فره‌نسه) یان خواردبێ؟! (کشاف) ئه‌فه‌رموی: "(بعض) ئی له‌ (أصحاب) ی (إمامی شافعی) به‌و (آیه‌ت) ه (إستدلال) ی هینایه، که (نباش) - (یعنی) - (کفن) دز، ده‌ستی ده‌بپردی، چونکی (قبر) بۆ مردی (حرز) ه، (أخذ) ی (مال) به‌ (حرز) (سرقة) ه، وه‌ (سارق) ده‌ستی ئه‌بپردی. لام وه‌یه (إستدلال) ی بێ هینز نیه، گه‌رچی (سیدی الوسی) ئه‌فه‌رموی: "ضعیفه" وه‌ (سید) (نقل) له‌ (إبن عبد البر) ئه‌کا - که (إبن القاسم) - ئه‌و (إستدلال) ه‌ی کردیه، (أما إستدلال) ی (إلکیا فراسی) به‌ (آیه‌ت) له‌ سه‌ر (وجوب) ی شارنده‌وه‌ی مردی، (حقیقه) وه‌کی (سید) ئه‌فه‌رموی، (ضعیف) ه. ئه‌گه‌ر که‌سێ (تأمل) و (إنصاف) کا، ئه‌زانێ له‌ گه‌ ئی جێ (إستدلال) یان

بە (آیات) کەم (قووت) ه بئ هیزه ﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا﴾ له (أرض) یدا ﴿رَوَاسِي﴾
 چیاى ﴿شَامَخَات﴾ بەرز، له (قمر) یشدا- (بنا) بە قسەى (عُلما) ی (هەینەت) ی
 (جدید)- چیاى گەورە گەورەى تیا بە گەر بە گوێرەى (أرض) ی بئ، وه
 (مادام) لەوى جودا بوویته وه، کە چیاى هەبئ، ئەبئ ناویشی هەبئ، وه
 (بین) یکه (هوا) ی چوونه (قمر) کەوتیتە (دماغ) ی (بعض) ی (عُلما) ی (جدید) ی
 (غریبی) ﴿وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا﴾ (خصوص) ئاوی (جبال) ی ولاتی ئیمە، (حقا)
 جای (تَشْكُرْ) ه، (صاف) و ساردو بئ (غش) و سووک و (سریعُ الانحدار) و
 خوشگوارو بئ (میقروّب) ه، (رحمەتی خۆای لئ بئ)، دختۆر (صلاحی وصفی
 شامی) (دفعە) یە لەگەڵ جمعی لە یاران هاتنە (چنارۆک) ئەى فەرموو: "ئاوی
 کانی (خاتوون) بخۆنە وه، (غایەت) (نافع) ه، هیچ (ضرر) ی نیە، بئ
 (میقروّب) ی (سامە) یه " (أحمد دیونی) (قایمقام) ی کۆیە، جارێ هاتە (چنارۆک)
 پەرداغی ئاوی کانی (خاتوون) ی خواردە وه، ووتی: "أَنْتُمْ مِنْ هَذَا الْمَاءِ
 تَشْرَبُونَ؟" ووت: "نعم" ووتی: "هَنِيئاً لَكُمْ" لە یادم نیە نووسیتە، یان نا؟
 (دُعا) یەکی (رسولُ اکرم) (ﷺ): (اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِقَاءَكَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الْمَاءِ
 الْبَارِدِ) م بیست، (دغدغە) کم هاتە دل، چۆن (جنابی رسول) ئەم (دُعا) یەى
 فەرموو؟ چ (نسبەت) لە (بین) ی (لقا) ی خۆای و ئاوی (بارد) ه؟ پۆئى بۆ
 (جمعه) هاتبوو وه کۆیە، وا (إيجاب) ی کرد، (سلام) ی نوێژم داوه، پەکسەر
 پۆیشتم بۆ (چنارۆک)، هاوین، گەرم، زۆرم تینوو بوو، لەودیوی، (أولاً) لام دا
 سەرکانی (خاتوون)، دوو مستە ئاوم بە دەم و بە چاودا کرد، قومەکم خواردە وه
 (لَذَّة) ی زۆر (عظیم) و (عجیب) ی دا، ئەو (آن) ه، (دُعا) ی (نَبوی) م هاتە وه
 یاد، (إشکال) م نەما، ئاوی کانی (خاتوون) (دفع) ی دوو (نار) ی لئ کردم، لە
 (حَدِيث) ئە فەرموی: " (أول) شتی (إنسان) (سؤال) ی لئ ئەکرئ: (صِحَّة) و
 ئاوی ساردە " وا بزانی من ئەو (سؤال) هەم لئ ناکرئ، (صِحَّة) م نیە، (مُدَّه) یە
 (طویلە) بە (أنواع) ی (آلام مُبْتَلَى) م، وه ناوێرم ئاوی سارد بخۆم وه، مەگەر
 کەم کەم، جار جار، (مع هذا شُكْرِي) (إنعام) ی ئەکەم، ئومێدە خودا تۆلەم بۆ

بکاته‌وه. ئەوی (کفران)ی (نعمەت)ی (إلهی) بکا، پۆژی (جَزَا) (خائب) و (خاس)ە.

﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئەوانە ی (شُكری) خوا ناکەن لەسەر ئەو ئاوە خوشگوارە، چی ئی کانی یان، چی ئی باران، چی ئی زئی یان، لە دۆزەخی (حمیمی) ئەخۆنە‌وه،، پێخە لۆکە یان پارچە پارچە ئەکا، ئەوی لەوی بزانی، (شراب طهور) نۆش ئەکەن ﴿انْطَلِقُوا﴾ ئەوی پۆژی پێ یان ئەلێن: "بپۆن" ﴿إِلَىٰ مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ﴾ (عذاب)ی (جحیم) ﴿انْطَلِقُوا﴾ بە تایبەتی ﴿إِلَىٰ ظِلٍّ﴾ سایە ی دووکه‌لی (جهنم)، لە (قراشت)ی (يعقوب) (انْطَلِقُوا) بە (ماضی) (وارد)ە، (یعنی) گە (أمن) یان پێ کرا، دەر(حال) (إطاعة) ئەکەن، ئەپۆن بۆ (طرف)ی سایە ی سیبەری ناگری، سیبەری ﴿ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ﴾ (ممکن)ە ئەو (نُحْان)ە (تشکیل)ی (هیاکل)ی سێ سەر بکا، گە (ره‌مزان بۆ) (أقانیم)، ئەمەش بۆ (نصاری)و (أسلاف)ی (نصاری)، (بوئوی) و (غیر)ە (بوئوی)، (تثلیث)ی (نصاری) لە (مُبْتِکرات)ی خۆیان نیە، (مُقلدین)، گە‌لی پێشی وان، (قول) بە (قدیە)ش کراوە، (آنە) پێ یان ئەلێن: "بپۆن، بۆ (حمایە) و (حفظ)ی (آله)کانتان" (لکن) بێ سوودە ﴿لَا ظِلُّ﴾ سیبەری بێ (پا‌حتی) و بێ خوشی ﴿وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ﴾ لە هەلاوی ناگری ﴿إِنَّهَا﴾ ناگری (صاحب) دووکه‌ل ﴿تَرْمِي بِشَرَرٍ﴾ پڕیشک، هەر پڕیشکە ﴿كَالْقَصْرِ﴾ گە‌ورە، زەلام، (نبا)بە (تفسیر)ی (أبو‌مسلم) - بە (وَجْه)ی (إحتمال) - ئەوانە ی سێ (شُعَب)ی (ظل) (ذی ثلاث شعب)ی (قُبَّه) بین، ناشیرین نیە ﴿كَأَنَّهُ﴾ لە (شکل)دا ﴿جَمَالَهٗ صُفْرًا﴾. حوشتی زەرەدە، لێرە گفت و گۆیان بۆ (تشبیه) زۆر فەرموە، (لکن) ئەم‌پۆ (قبیل) و (قال) نیە، لە (ئەمە‌ریقا) بە (صُور)ی (غریب) و (عجیب) (مخازن) آن (بنا) ئەکەن، گە (جالب)ی (نظر) بێ، خە‌لکی بۆ تە‌ماشای (مجبوراً وطبعاً) تووشی شت ک‌رین ئەبن، لە (زمان)ی پ‌ا‌بر‌وو، لە شە‌وی (جلوس)ی (سلطان)ی لە (بغدا)، بە (أشکال)ی (مختلفه) (طیر)یان دروست ئەکرد، بارووتیان ئە‌ها‌وێشتە دەر‌وونی، (إشتعال) ی ئە‌کرد، لە‌سەر (دج‌له)

ئەخولانەو، (منظر) یە (جالب) ی ئەنواند، شتەکیان پەیا کردبوو، وەکی مۆم، سپی ئەستووروو باریکی هەبوو، پارچەکیان لی ئەکردهو، ناگریان لەسەر دانهنا، کەفی، لی ئەهات: کف، کف، کف، کف، تا تەواو ئەبوو، ماری (مهیّب) ی (تشکیل) ئەکرد. (شرارە) ی (جهنم) بە گەورەیی (قصر) و (شکل) ی (جمل)، بۆ (مُکذِّبِین) بهاویژئی زۆر هاسانە، وە (غایەت) (مهیّب) ه، وە (ممکن) ه هەر (قوم) ه - چ (نوع) ه - (هەیان) ه کیان، خوش ویستیە، وە پەرستیە، (شرارە) ی (نار) بەو (شکل) ه بۆیان بهاویژئی. (بعض) ی (قراڤت) (وجە) ی بیان گۆیا: (مُعَارَضَ) ی (أبوالعلا) بە شعرئ گە لە (مرثیە) ی (بعض) ی (أشراف) ی داناو، ئەکا، وە (ترجیح) ی (آیهت) ی (قرآن) لە سەر (شعر) ی کۆرەیی، بە (وجوه) ی (عدیده) کە (إمام فخرالدین) لە (تفسیری کبیر) فەرموویەتی (موجب) ی دوورو درێژییە، (ملال) ئەدا، باوەر ناکەم (مُقرئ) (قصد) ی (معارضه) بووی **﴿وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾** (موقع) ی (ظاهر) ه، (حاجەت) بە (إشارة) نیە **﴿هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ﴾** (دەشەت) ئەیان گۆی، ناتوانن قسە بکەن **﴿وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ﴾** لە (طرف) خوای (ایذن) نادرین **﴿فَيَعْتَذِرُونَ﴾** (حقیقە) چ (عذر) یان نیە، (مُدە) ی (قیامەت) درێژە (اقوام) ی (مُختلفه) و (أنواع) ی (أمور) ی تیا (واقع) ئەبی، بی (تنافی) **﴿وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾** ئەمەش دیارە **﴿هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ﴾** لە (بین) ی (خُصَمَاء) - (مُحَقِّق) و (مُبطل) - **﴿جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ﴾** هەموو **﴿فَإِنْ كَانَ لَكُمْ﴾** (أَيُّهَا الْكَافِرَةُ) **﴿كَذِبٌ﴾** (حیلە)، پشت و پەناهی، (حول) و (طول) ی **﴿فَكَيْدُونَ﴾** (حاضر) و نامادەیان کەن، چتان پی ئەکۆی؟ لە (دنیا) (أنواع) ی (هذیان) تان ئەکرد، بەلاف و گەزاف و قەپۆز بلندی **﴿وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾** (خائب) و نەومید، (حول) و (حیلە)، (خلاص)، نیە **﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ﴾** سێبەری راست، خوش، سووک، سایەیی (رحمن) **﴿وَعُيُونٍ وَقَوَاكِمَ مِمَّا يَشْتَبُهُون﴾** ئەوی (حظ) ی لی بکەن، پی یان خوش بی، لە هیچ پەک ناکەوی **﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا﴾** بخۆن، بخۆنەو **﴿هَنِيئًا﴾** (عافیت) و خوشگوارو تۆشی گیانتان بی **﴿بِمَا كُنْتُمْ**

تَعْمَلُونَ ﴿ذاتێ هه‌بوو، گه‌وره‌و (محترم)، (خادم)ی (دین)و (علم)، (میرانی
 خدر بگ)ی رئیس (فرقه‌)یه (خۆشناو) (پشت گه‌لی)، پیاوێ به (وقار) و
 (مُهیب) بوو، (قاضی)یه (شافعی) (مذهب)ی دانا بوو، بۆ (قوم)، (فصل)ی
 (أحكام) بکا، (قاضی)ش (ملا محمد)ی ناویبوو، (ملا)یه به (دین) و باش بوو،
 وا بزانی له (تلامیذ)ی بابم بوو، که (میر) له (مجلس) ئاوی خواردبایه‌وه،
 (قاضی) ئه‌ی ووت: "میرانا (عافیت)" ئه‌وانی (حاضر)ی (مجلس) تیکرا ئه‌یان
 ووت: "آمین بَلِّی شا الله" (لکن عاده‌ت)ی (عافیت) بوون، دوا‌ی ئاو خواردنه‌وه،
 له ولاتان نه‌ماوه، من لام زۆر جوانه، گه‌یه‌کێ له (مجلس) ئاوی خوارده‌وه،
 نه‌ختی به ئارام پێی بَلِّین: "عافیتت بێ".

(عمل)ی چاکه له (نظر) خواو (قرآن) و (رسول) زۆر به (قیمه‌ت)ه، ئه‌دی
 تووخوا (عالم)ی بێ (عمل)و (ایمان)، بێ (أثر) چ که‌لکه‌کی هه‌یه؟ ﴿إِنَّا كَذَّالِكَ
 نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ ﴿هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْحُسَانُ؟﴾ ﴿وَيَلَّ﴾ (علی ویل)
 ﴿يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ (خُسران)ی خۆیان و (نیل)ی (أعدای)یان ﴿كُلُّوا وَتَمَتُّعُوا
 قَلِيلًا﴾ له (دنیا) ﴿إِنَّكُمْ مُجْرِمُونَ﴾ (جزای) (إجرام)ی خۆتان ئه‌بینن ﴿وَيَلَّ
 يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا﴾ وه‌کی (مسلمان)ان ﴿لَا يَرْكَعُونَ﴾
 (إطاعة)ناکه‌ن، (أَنَّهُ) (ده‌عیه)یان ناینی، سه‌رفروودی بۆ خوا بکه‌ن، (أَمَّا)
 گه‌له‌کی وایان هه‌یه، بۆ (فلس)ی دادیته‌وه ﴿وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ له (جهت)
 (قول) و (فعل) (كُفر) و (عُصیان) ﴿فَبِأَيِّ حَدِيثٍ﴾ (یعنی قرآن) ﴿بَعْدَهُ
 يُؤْمِنُونَ﴾ که (ایمان)ی به (قرآن)ی نه‌یه‌نن، به‌چی ئینن؟ به‌لێ (أهل)ی (أهوا)و
 (تابع)ی (نفس)و (میل)ی (حیوانی)، به‌ قسه‌ی پڕو پووچ و درۆ ده‌له‌سه،
 (ایمان) ئینن، (إعتماد) ئه‌ده‌نه سه‌ر قسه‌ی خۆشکه‌له‌ خۆشکه‌له، (قرآن)
 (نسخ) ئه‌که‌ن، (آیات)ی (روح)ی (حیات)ی تیا بێ، به‌ زه‌هری (إزهاق)ی
 ئه‌که‌ن، به (تاویلات)ی (فرق)ی (متخالفه) له (إعتقادیات)و (غیره) (إعتقادیات)
 (په‌وه‌نه‌ق)ی (قرآن) ئه‌به‌ن، (بعض)ی (خُرافات)و (حکایات)و (دُعا)یان
 کوک‌ردیته‌وه، پێی ئه‌لین: " (کتاب)ی (مقدّس)، (ایمان)یان هه‌یه، که (کلام)ی

خوایه " (ایمان) یان به (قرآن) نیه، " (مفتری) یه " " بلّیین چی؟ " نه‌وا وایه. (زمام) ی (أمری) (دنیا) و (قیامه‌ت) به ده‌ست (ئاوروپا) یه، چۆنیا (کیف) پی بئ، وائهلّین، وائه‌که‌ن، ئومید ویه له‌م (حرب) ه (ئه‌ده‌ب) وەرگرن، نه‌وی بمینیتته‌وه، ببیته (إنسان)، (ابن آدم) (نسأل الله السلام وعزّ الإسلام إلى يوم القيامة).^١

تۆده‌ی تفسیری سوره‌ی (النبا) ه، (مکیه) (عدد) ی (آیات) ی (٤٠)، (٤١) ه، (مناسبه) ی له‌گه‌ل پێشه‌وه (غایه‌ت) (ظاهره) و ابزانم له‌به‌ر ظهوری (إمام) ی (أنام) (تعرّض) ی بۆ ناه‌رموئ، (نظر) به (آیه‌ت) ی (آخر) ی (سوره‌ی) (سابق) چاک ویه:

سوره‌تی (النبا)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ﴾ له چی (سؤال) لیک نه‌که‌ن؟ له یه‌کتری نه‌پرسن؟ ﴿عَنْ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ﴾ له (خبری) گه‌وره (حمل) ی (تساؤل) بکه‌ینه سه‌ر (قرآن)، نه‌و (قرآن) ه چیه؟ وه (جمهور) نه‌فه‌رموون: " به (مناسبه) ی (آتی)، (ظاهر) ویه، (تساؤل) له (بعث) بی " (ذاتاً) (سؤال) له (قرآن) به (إعتبار) (معنی) و (مضمون) یه‌تی، نه‌و (قرآن) ه نه‌لئ: " (بعث) نه‌بی " (علائم) ی (عجیب) (عجیب) (ذکر) نه‌کا، نه‌مه چیه؟ چۆن نه‌بی؟ وایه؟ وانیه؟ له (قصد) ه، له (جَنَّة) ه؟ (مقصود) یان له‌م (تساؤل) ه (تحقیق) ی (حق) نه‌بوو، (مراد) یان (زیده) (إنکار) و (إلقای) (شکوک) بوو. ﴿الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ﴾ (أفتري على الله كذباً أم به جنة؟) نه‌م (قرآن) ه (سحر) ه، (قول) ی (بشر) ه؟ (أقوال) ی (خیال)

^١ - ته‌واو بوو، (تفسیری) ی (سوره‌ی) (والمرسلات) سبه‌ینه‌ی دووشه‌موو، به (تقویم) ی (ایرانی) نوئ مانگی (مولود) (٢٥) ی مانگی مارتی رۆمی والسّنه السنّه.

(شاعر) ئەبە ؟ (کاھن) ئەبە ؟، ئەوھا (اختلاف) یان ھەبە، (تردید) لە (بین) ی (حق) ۱ (بطلان) بە دلیان دانایە.

(أصل) ی (عمّ) ھ (عمّا) یە، (لکن) بەو (نوع) ھ کەم (تلفظ) ی پێ ئەکری، لە (منطق) (سؤال) بە (ما هو؟) لە (ماهية) ھ، ئەلّین: " (الإنسان ماهو؟) " ئەلّی: حیوان ناطق " لە (وصف) بە (أی شيء) ھ، (جواب) بە (أعراض) ھ، (لکن) لە (مجال) ی (السینە) زۆر چار بە (ما) (سؤال) لە (حال) و (وصف) ئەکری، (لسان) ی (عروب خصوصاً) زۆر (موسّع) ھ، (حرف) یکی بە چەند (معنا) دی ﴿كَلَّا﴾ (منع) بن لەم (تساؤل) ھ ﴿سَيَعْلَمُونَ﴾، ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿ (علم اليقين) ئەیزانن (أما بعد المشاهدە) ئەو (علم) ھ ھەنگین (فائده) یە نادا، وە لە (أول) ی (بعث) تا (قرآن) ئەگرن لە (نا) ی دا - (من حيث التفصيل) - (علم) یان بەو (ما) وُعدوا بە (زیاد ئەکا) دیارە ئەو بەو (جاحد) ھ کانه (عود) ی (ضمیر) ی بۆ (مؤمن)، (عود) ی (ضمیر) ی بۆ (کافر) (فهم) ناکری، (تکرار) لەو (نوع) ھ (مقام) ھ (مقبول) ھ. (حاجەت) نیە بۆ (دفع) ی (تکرار) (تحمل) ی (تکلفات) بکەین، بە (خطاب) خویندراينەو، (لکن) لای من جێی (التفات) نیە. ئەلّین: (ضُحَاك) (أول) ی بە (خطاب)، نووھمی بە (غیبەت) (قرائەت) کردیە " (ممکن) ھ یەکیتر - (بالعکس) - بیخوینیتەو، (داعی) تان (کیف) بەو (تفرقه) نایە.

(زمخشری) ئەو نوو (قرائەت) ھ ی (نقل) نەکردیە، (رحمەتی لی بئ) زۆر چاکی کردیە، تا لە (وہ حدەت) نئیزیکتر بین لام خوشتره ﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا﴾ لانک، پێکمان خستیه، بۆتان، لەسەری ئەپۆن، ئەنوون، (إمران) ی (حیات) ئەکەن، بۆ ئێوھ ی نەرم کردیە، (مسخر) ئەوھ ی ئەلّی (أرض) (کروی) یە " نالّی (کُرە) یە حقیقی یە " چ موقعی (مستوی) تیا نیە، (نوعاً ما) خپە، (مربع) و (مثلث) نیە، (إحاطة) یان پێدا، (شُبّه) نەما، چوونە (قطب) ی (شمالی) و (جنوبی)، (سیدی الکوسی) - (رَوْحُ اللَّهِ رُوحَهُ) - زۆر ئاگادار بوو، لە (مەبەت) ی (قدیم) و (حدیث)، (لکن) گەلی (کشفیات) لە دوا ی کرایە، ئەگەر

بیزانی با (إنکاري) که متر ئه بوو، وایزانم له گه ئی جی، (إنکاری) له ترسان بووه، (ومع هذا) له (نقادی) که (نظیر) ه ﴿وَالْجِبَالِ أَوْتَادًا﴾ وه کی سینگی خپوته و په شمال، به پرسته کان پیی قهیم نه کری، (سعدی) ئه ئی:
(زمین از تباو له رز نامد ستووه

فرۆ گرفت بر دامه نش میخی کووه)

(عربی) (السان) ئ (واسع) ه، زۆر (متعجب) م، له (أسماء) ی (أعضاء) و (أجزاء) ی - (إنسان) - ده روونی و به روونی، به لای پوو، له کوئی شتی به رز بووینه وه، (وتد) ی پی ئه ئین، ئه وه (مشهور) نیه، وه (إلا) بۆ (تشبیه) وایزانم جوانه ﴿وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا﴾ نه گه ر (أرض) بکریته (مهدی) (إيجاد)، له گه ل ئه و (آیه) ه زۆر (لطیف) ه، ئیمه له (معادن) ی (أرض) ی (مخلوق) ین، گه ئی له و (معادن) ه، له چیا یان دایه، (ذکوره) ت و (أنوثة) ت له هه موو (عالم) ی (حیات) (نباتی)، (حیوانی)، (إنسانی)، (جاریه)، (شامله) (عامه)، وایزانم (أساساً) له (ماده) یه، (ماده) ی (ذکوه) ت له گه ل (ماده) ی (أنوثة) ت جودان، لای (صانع) ی (ممتان) ن، وه هه ر (أثر) ی له و (إنسان) ه دایئ - (ولو معنوی) و (روحی) بی - (ماده) یه (مخصوص) ی هه یه، (حتی) (عقل) و (نطفه) ﴿وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا﴾ (تفسیر) ی به (موت) نه که نه وه، وه (صاحب) ی (بحر) به (سکوت) و (راحه) ت ی (تفسیر) ی کردیه، ئه مه ش (راحه) ت ه، دیاره (إنسان) ماندی و نا (په حه) ت ئه بی، که نووست به تییری، وبه (خبر) هات، (بدن) ی (راحه) ت و (قوی) ی دپنه وه جی خۆ، (قوی) (مدرکه) که (مربوط) ی (ده ماغ) ن، ئه نوون، (أما) (قوی) ی (عامله) نانوون، له (عمل) ناکه ون، دل (دقات) ی خۆی نه کا، خوین له (دوران) ناکه وی (هاضمه)، (غازیه)، (تامیه) ئیشی خویان ئه بینن، نه گه ر (قوی) ی (عامله) پاره وستن، (حیات) نامینئ ﴿وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا﴾ داتان نه پۆشی، وه کی پی خه ف، (شیخی جامی) ئه فه موئ:

(شود ب رقععی رووی چومه هت زولفی شب اسا

سبحان قدیر: جعل اللیل لباساً

﴿وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا﴾ بۆ (مسلمان) آن اهلی کسابهت و تجارت و زراعت و فلاحهت، خوا پۆژی گێپراوه، به گوزه‌ران، (علی الأكثر معاملات) له پۆژدا ده‌کری، (أما) دزه‌کانمان — مداری رزقیان له‌سه‌ر دزی یه—، نه‌ویش به‌ شه‌و نه‌کری، زۆریش به‌ طالع و به‌ختن، فقیری به‌سه‌د ره‌نج و (تعب) مه‌نگه‌لی یه‌ په‌یا نه‌کا، وه‌ به‌شی(نفقه‌ی) (یومیه‌ی) (عائله‌ی) نا‌کا، دزی به‌ شه‌وی بایی مه‌زار مه‌نگه‌لی ده‌ست نه‌که‌وی .

﴿وَبَيْنَنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا﴾ هه‌وت ئاسمانی به‌ (قوه‌ت) و (تجاذب) و (تماسك). ئاسمانی ئیمه‌ تادی (وسعه‌ت) ی زیاتر ده‌رده‌که‌وی، (سیاره‌ی) دوور له‌ ئیمه‌، له‌ نوێی (کشف) نه‌کری، دوا‌ی (سما‌ی) ئیمه‌، (سما‌ی) دی —مثلاً— (سما‌ی) (منظومه‌ی) گه‌لاویژ، (وه‌کذا إلی ما شاء الله تعالی) (أقوال‌ی) (حکما‌ی) (جدید) —(دائر) به‌ (فلکیات) —له‌ گه‌ل (أقوال‌ی) (حُکما‌ی) (قدیم)، (فرق‌)یان زۆرن. (سما‌ی) توێ به‌ر توێ وه‌کی قه‌پیلکه‌ پیازی لای (مجددین) نیه‌. هه‌ر (سیاره‌) له‌ (سما‌و) (مدار‌و) (فلک‌) ی خۆی —(حول الشمس)— (دوره‌) نه‌دا، مانگ له‌ (ده‌ور‌ی) (سیاره‌) و نه‌ستیره‌ به‌ کلک له‌سه‌ر (مدار‌ی) لایه‌ نیتزیک لایه‌ دوور، له‌ (ده‌ور‌ی) (شمس) نه‌گه‌پێ، (فضا‌) یه‌ درێژوپان — (إلی ما شاء الله)— (منظومات‌ی) تیا‌یه‌، (أما أحوالات‌) یان بۆ ئیمه‌ نازاندی، زۆر زۆر، (مقدار‌ی) هه‌وت (سما‌) —(حسب الطاقة)— (أحوال‌) یان (ضبط) کرا، وه‌ نه‌و (کائنات‌) هه‌مووی —(مرکب‌)ن، له‌ (عناصر) وه‌کی (عه‌ردی) لایان (بسیط‌) ی سه‌ربه‌خۆ، (وجود‌ی) نیه‌، (محدد‌ الجهات)— یه‌ک (جسم‌) ی (محیط) به‌ (جميع‌) ی (أجسام) بی (وجوده‌)، به‌ (نفس‌) (مُحدّد) گه‌لی قسه‌ی (عُلما‌) (حُکما‌ی) (قدیم) هه‌لده‌وه‌شی.

(حُکما‌ی) پێشوو (سبب‌) به‌ (بساطه‌) ی (سماوات) و (مُحدّد)، زۆر له‌ (دائره‌) یه‌ ته‌نگ دا بوون، (أحكام‌) ی سه‌یر سه‌یریان له‌ (حق‌) (أفلاک) فه‌رموه‌، (حرکه‌) ی (مستقیمه‌) بۆ (فلکیات) (محاله‌)، نه‌گه‌رم‌ن، نه‌ سارد‌ن، نه‌

(خفیف)ن، نه (ثقیل)ن، نه ته پڼ نه هیشکن، (حرکه)یان (إرادى)یه، بۆ (تَشْبَه) به (مبادى)ه، (مبادى) (عالیه)ى (مجرّده)، قبولی (خرق)و (التّام) ناکه ن، (أول) ووتیان، "(أفلاك) هه شتن" بووه نۆ، بوه بیست و چار، (إشکالات)یان لى په یا بوو، به پارچه (أفلاك)ى (جزئیه) (توجیه)یان نه کرد، (عدد) له سه د (تجاوزى) کرد، (بعض)ه (إشکال)یان ما، (حل) نه بوو، نه گهر (تفصیل)ى (مذهب)یان بنووسم، نه بیته تۆمارى دريژ ﴿وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا﴾ پووناك، به (شعشع)ه، په پلاق، (حقاً) چرایه (عجیب)ه، (مسافه)ى هه زار ساله پى، به لكو زیاتر، له ده وری خۆی پووناك نه کاته وه، له و دووره (حرارهت) نه داته نه و (کائنات)ه. (مدارى) (حیات)ى (نباتات) و (حیوانات)ه، نه گهر نه و نه مینى، نه م (حیات)ه نامینى. نایه ته یادم له کویم دیه؟ (ذات)ى گهره فه رموویه تی: "نه گهر (غیر)ى خوا هیچم بپه رستیبا، پۆژم نه په رستى" به لى ئیمه (إنکار)ى (أثار)ى (شمس) ناکهین، (لکن) به (مُسَخَّر)ى نه زانین، (خالق)و (مُسَخَّر)و (مُدَبِّر)ى (شمس) نه په رستین، وه هم (معلوم)مان بوو، (شمس)ى ئیمه (نظر) به (بعض)ى (شموس)، نه خۆى نه (نور)ى نایه ته بهر (نظر)، (نور)ى وه کى (نور)ى گوله ستیره یه، (نظر) به گلۆپى گهره ی (نه له تریك)، وه نه زانین نه کوژیته وه، (قوّهت)ى نامینى، (قوای) (جسمانى) (مُتناهیّه)، (سَلَف)و (خَلَف) (حُکْمَا) (قول)ى پى نه که ن. (ملا)یه (توسى) (تکفیر)ى (طنطاوى)و (أمثال)ى کردیه، گویا نه لى: "شمسى متعدد هه ن" (مع أنّه) خوا نه فه رموى: "هه ر شمسى هه یه" نه و قسه (غلط)ه، (غایة الأمر) بۆ (عموم)ى (بشر) به (وجه)ى (لایق)ى (إعتقادیات) - باسى (شمس)و (قمر)ى خۆمان نه کا، نه مه نابیته (دهلیل) له سه ر (نفى) (تعدد)ى (شمس)و (قمر). نه وانه ی به ناو خۆیان نه که نه (ناصر السُّنّة) ئازان، (جسورن)، له (تکفیر)ى نه و (نوع)ه (ملا)یه (مسلمان)آنه، (شیخ أبو علی سینا) نه فه رموى:

"در دهر چومن یکی وان يك كافر"

بس در همه جایه يك مسلمان نبود"

(طرف)ی گەلی بۆه، (مُتَعَدِّدٌ) بە (صُورەت)ی ھەور ھاتیە، بۆویتە قوڕ باران، ھاوینان ئە ی کاتە خۆل باران وا ئەبێ، ماسی، (بعض)ە (حیوانات)ی وردەلە ی ئاوی، لە گەل باران دیتە خواری، وەکی (سید رشید) (رحمە اللہ علیہ) ئە فەرموێ: گەردە لوولە، لە دەم (بحر)ەو، ئەو (حیوان)ی لە دەم ئاو بێ، بلندی ئەکا، لە گەل ھەور (سَوَق) ئەکری، بۆ ولاتی تر " (أَمَّا) لە ولاتی خۆمان من ئەمەم نەدیو، دوورە (بحر)ین ﴿لِنُخْرِجَ بِهِ﴾ بەو ئاوە ﴿حَبًّا﴾ وەکی گەنم و جۆو (ثُرَات) و گەنمە شام و نۆک و نیسک و (سائری دانەوێلە ی (شیتوی) ﴿وَتَبَاتًا﴾ ئی (مرعی) ﴿وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا﴾ گەلی دارانی ئەکەو نە ناویەک، تێک دەئالێن، باغی جوان و (لایەق) ئەمە یە، لە ناوێ دارێ لێک بلۆین، لە سەرەو کەلەن باوین، یە کدی بگرەو.

(تعلیل)ی (أفعال)ی (کبریائی) بە (عِلل) و (أغراض) ھەرچەند (إبن المنیر) و (أمثال)ی (إنکار)ی ئەکەن، (أَمَّا) بێ (معنا)یە. (فعل)ی (جناب)ی (حکیم)ی (علی الاطلاق) بێ (حکمت) نابێ: (ولو) لە سەریشی (واجب) نەبێ، (مع أَنه) (زمخشری) و (سائری) (عُلما)یان ئەلێن: " (رعايت)ی (مصلحت) لە سەر (حکیم) (واجب)ە، بە (مقتضی)ی (حکمت)ی " ئەوانی ئێمە ئە فەرموون: " لە سەر (اللہ واجب) نیە، ھیچ شت " ئەوان ئەتۆرپنە (صفەت)، ئەمان ئەتۆرپنە (ذات)ی (أعلى) و (أقدس) و (أغنی) و (قوی) و (قاهر) و (قادر)ی (علی کلّ شئ)، ئەوانیش وەکی لە (کلام)ی (زمخشری) دەرئەکەوێ، (إنکار)ی (عموم)ی (قُدرة)ی (اللہ)، (ربُّ الکائنات) ناکەن، (غایەت)ی ئەلێن: " (حکمت) (مانع)ە لە (فعل)ی بێ (فائده) " و ئەوانی مەش ئەلێن: " خوا کە (وعد)ەکی فەرموو، (واجب)ە بێ گە یە نیتە جی " ئەو دەلێ: " حکمەتە " ئەم دەلێ: " (أمن) " لە (معنا)دا (نزاع) نیە.

گەلی جار باران زۆر ئەباری، لێکدا لێکدا لە سەر یەک، دەغل ژەنگی لی ئەدا، بێ کەلک ئەبێ، ئەگەر بە (قووەت)بێ، بە سەر یەکدا دەپمێ، دانی دەشکینێ، باغاتمان چەند سالتیکە — (خصوصی) ئی بەراو — شوکە ی لی ئەدا، دۆی لی ئەدا،

هوڤه ئه‌ی با، بئ (خیر) و بئ بئیر ئه‌بئ (جنابی حق) ئه‌مسال به (حُرْمَت)ی،
 ئه‌و (رسول)ه‌ی (ﷺ) که ئه‌مپۆ جه‌ژنی (ولادته‌ی)یه‌تی، (حفظ)یان وه
 (حفظ)مان بکا، له (آفات) و (شَرّی (کُلّی) (ذی شَرّ) ﴿إِنَّ يَوْمَ الْفُصْلِ كَانَ
 مِيقَاتًا﴾ له (وه‌قت)ی خۆی دئ (تَخْلِف) ناکا، ئه‌ی (قوم) (إنصاف)که‌ن،
 خودایه‌: (علیم) و (قوی) و (قدیر) و (بصیر)، که (خالق) و (مُدبّر)ی ئه‌و
 (کائنات)ه‌ بئ، (إحیا) و (بعث)ی پئ ناکرئ؟ چۆن پئ ناکرئ؟ له‌به‌رچی
 نابئ؟

(مَا خَلَقْتُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ)، (تصدیق) و (تکذیب)ی (جاهل)ان له
 (نظر)ی (علم)، (أهمیّته‌ی) نیه‌، (أما إنکار)ی (علمای) (طبیعه‌ت)
 جای (إهتمام)ه‌، (مع أنه) (علم)یان به (أحوالات)ی (طبیعه‌ت) هه‌یه‌، وه‌کی
 خۆمان (مُعترف)ن، زۆر (قاصر)ه‌، (ممکن)ه‌ (طبیعه‌ت) چه‌رخ و دۆلابئ بنوئین
 به (وهم)و (خیال)یان دا نه‌هاتبئ، وه‌ یاخود به (مُحال)ی بزائن به ئاسانی
 بئته‌جئ، ئه‌وه‌ی (قول) به (صُدفه) بکا چۆن (إنکار)ی ﴿يَوْمَ يُنْفَخُ فِي
 الصُّورِ﴾ ی ئه‌کا (نفخه‌)یه‌ (ثانی) بۆ (إحیا)، وه‌کی (طابور)ی (عسکری)،
 بۆپه‌یه‌ لئ ئه‌ده‌ن، هه‌مووی ئه‌چئته‌ ناوجئ، بۆ نوستن، به‌ بۆپه‌یه‌تر، هه‌موو
 هه‌لده‌ستن ﴿فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا﴾ طاقم طاقم، طابور طابور، (أَمّت) (أَمّت)، هه‌ر
 (قوم)ه‌ دواى (إمام)ی خۆی ئه‌که‌وئ ئه‌و پۆژه بۆ کوردان پۆژئ (فخار)ه‌، که
 (شیخی شه‌ده‌له‌) — به‌خۆ به‌ (مرید)انی بئنه‌ مه‌یدانی (عرصات) به‌ (یه‌رش)ی
 (عسکری)، ئه‌وانی (کرامه‌ت) داره‌کانیان، (یعنی) ئه‌وانه‌ی زگ پر غاز به
 (نعرات)ی (تعلیم)ی (عسکری) (مواد)ی (مُفرقه‌) باوئ. (زمخشری) (حدیث)ئ
 (نقل) ئه‌کا، (دائر) به‌ (بعض)ئ (أفواج) که (حشر) ئه‌کرئ، پئغه‌مبه‌ر (ﷺ)
 فرمئسکی داپژاندیه‌، (حق) وایه‌ ئیغه‌ بۆ (ذَلّه‌ت)ی خۆمان خوئین بگرین، ئه‌و
 (حدیث)ه‌ی (نقل) کردیه‌، باوه‌ر ناکه‌م (موضوع)بئ، زۆر (موافق)ه‌ (شُبّه‌)نیه‌،
 هه‌ر که‌س به‌ (صوره‌ت)ی (صفه‌ت)ی خۆی (حشر) ئه‌کرئ، (خیام) ئه‌لئ:

(روزی کی (چرا)یی هر جهت خواهد بود

قَدَری توو ب قَدَر معرفتی خواهد بوود

در حُسْنی صفت کووش، کی در روزی جَزَا

حَشْری توو، ب صُورَتی صفت خواهد بوود

﴿وَفُتِحَتُ السَّمَاءُ﴾ (أَنَّهُ بِالْفِعْلِ) کرایتەو، بۆ ئیمەیی (إِرائه)ی ئەکا
 ﴿فَكَانَتْ أَبْوَابًا﴾ شەق ئەبن، پارچە پارچە ئەبن (إِلَى مَا شَاءَ اللَّهُ) دەرکەیی لێ
 پەیا ئەبن، (معلوم) ئەبن (فساد)ی (قول)ی ئەوانەیی ئەلێن: " (تاسمان)
 (دائم) و (أبدی) ن (لا یتغیر) ن، لە (قووت) ناکەون، (فرجە)یان لە (بین) آ نیە،
 قبوولی (خرق) و (إلتیام) ناکەن " ﴿وَسَيَّرْتُ الْجِبَالَ﴾ بە (قووت)ی (قاھرە)ی
 (إلهی) چیاپەکان لە حەوا (تحريك) ئەدرێن ﴿فَكَانَتْ سَرَابًا﴾ وەکی سەراب، لە
 دوورەو شەتی ئەبینی، بە ئاوی تێ ئەگەیی وائەزانێ (بحر)یکە ئەپوا، (كذلك)
 ئەم (جبال)ان دەبنە (غبار)، (غِلظ) و (قووت) و (صلابەت)یان نامینی، بەس لە
 (ظاهر)ی (نظر) خۆی بە چیا ئەنوینێ (أَمَّا) چیا بە (أمر)ی (دَجَال)ی لە جێی
 خۆی هەل ناکەنێ، وەچیا لەگەڵ چیا بە (إردە)ی (ملعنەت) پەناهی،
 شەپەقچی ناکەن، (دَجَال) بەو (نوع)ەیی ئەلێن، قەت نابێ کەری (دَجَال)ی،
 مەگەر لە (خیال)ی بی مەغزان جێی ببیتەو، لە (ساحە)ی (وجود) کەری
 وانابێ، بەو (نوع)ەیی کە ئەلێن، نە (مهدی) ئەبن، نە (عیسی) لە تاسمان دیتە
 خوارێ، ئەویش لەگەڵ ئیمە زیندی ئەکریتەو. ئەوەیی ئەلێ: کەسێ (إنکار)ی
 (دَجَال) و (مهدی) و (نزل)ی (عیسی) بکا (کافر) ئەبن، نا ماقوولی ئەکا. ئەو
 (إعتقاد) ئەیان لە (دَجَال)ی لە (حیالی) (درج)ی (عقائد)ی (إسلام) کردیە. بەلێ
 گەلێ (حیال) هاتن، خۆیان بە (صورەت)ی ئ نواند (مسلمان) پێیان هەل
 خەلەتان، کاری خۆی کرد، (غش)یان هاویتی ناو (إعتقادات)، (تأثیر)ی خۆی
 کرد، (مسلمان) (کسالەت)یان (زێدە) بوو، (عقل) (خفیف) هێسک گران، لە
 (نزوہ)ی (عُلیا) بەربوونەو، دەرکران. (أصل)ی (عقائد)ی (إسلامی)، (روح)ی
 (عمل)ە، (روح)ی (نشاط)ە، (إنسان)ی پێ بلند ئەبن. ئەمپۆش (تصادفا) لە
 (فتاوی حدیثیە)ی (ابن حجر)م دیت، ئەوی (إنکار)ی (دَجَال) بکا (کافر) ئەبن،

پوچی فەرموو (کافر) نابێ. بە ئێ من (ایمان)م ههیه به (دجال)، (فقط) (دجال) ئیشی خۆی کرد، (وهکذا دجال دوام) ئەکەن. ئەو (عجایب) ه ئەوانه ی له نوێژ (استعاذه) ی ئێ ئەکەن دوا ی ئەکەون. (شیخی شعرانی) به و (علم) و (زهد) و (ورع) و (تقوی) به وه به (واسطه) ی (غلو) ی (ایمان) به (کرامات)، بێ (مبالات) ی له (اعطا) ی (ولایهت) له (طبقات) ی چ (نوع) ه (کرامهت) ی ئێ ئێ، بۆ (أولیا) به شیتەکان، کوو (هدم) ی (أساسات) ی (إسلامهت) ی پێ ئێ کا؟ (بالطبع) (ذات) ی (محترم) و (نافذ الکلمه) و (موثوق به) ی بوو، چەند ههزار کەس له سایه ی ئێ و قسانه ی و ی مال و وێران بوون! کەسێ (حرمهت) ی خوا ی لا هه بێ چۆن ئێم شیت و شوورانه ئەکاته (ولی) خودا؟ (ألعیاذ بالله) (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ) (مع الأسف) (دینی اسلام) له (بین) ی دۆست و دوژمن هاته فەوتان.

﴿إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا﴾ (مکان) ی (ترصد) ه، که مینگاهه، بۆ (خزنه) ی (جهنم)، (آنه) (کافر) ان ناگیان له خو نیه، ئه یان گرن، ئه یان هاوینه ناو (جهنم)، (أما ترصد) ی (خزنه) ی (جنهت) له (جهنم) آ، بو (حفظ) ی (اهل) ی (جنه) له پینگا، (حقیقه) (فهم) ناکرێ، (وکذا طریق) و (ممر) بۆ (اهل) ی به ههشتن (ولو) (حسن) و (قتاده) ش فەرموو بێتیان، ﴿الطَّاغِيْنَ﴾ ئەوانه ی (تجاوز) یان له (حدود) ی (إلهی) کردیه، له (وجه) ی (کبر) و (عناد)، (جهنم) بۆوانه ﴿مَابَا﴾ (ماوی) و (مرجع) و (منزل) ه ﴿لَابِثِيْنَ فِيْهَا﴾ له (جهنم) ی دا، له ویدا ئەمیننه وه ﴿أَحْقَابًا﴾ (مُدّه) به دوورودریژ، له (معنا) ی (حُقب) قسه یان زۆره، (حَتَّى) (بعض) ی (نظر) به (تحديد) ی (زمان) و (جمع القلّة) ئه لێن: (آیهت) (دلیله) له سه ر (تنهاهی) (جحیم) "هه رچی هه بێ، (ساعات) ی له و (عذاب) ه دا به ههزار سال هه یه، (حق) وایه (إنسان) خۆی ئێ بیاریزی. ئەوانه ی ده وه له مهندن، له: (مصر) له (بغدا)، له گه ئێ جێ به تر، ئه چن بۆ (صیْفیه)، جێ ی فیتک، (مقدار) ی زۆر پاره (صرف) ئەکەن، له بهر گه رمای هاوین.

هاوینی رابردوو، چەند ھەزار (دینار) لە (صیفیە)ی (پیرمەم)ی (صرف) کرا، (قصر)ی (ملک) و (وصی) و (وزرا)ی (فخام) و (عظام)ی تیا (بنا) کرا، (مع الأسف) لەو پۆژانە (وصی) (عرشی عراق) (عبد الآله) ھەلات، (قصر) و مەصری ئی بە جی ما، ئەمۆ لە (رادپۆن) وا وەرگیرا خەریکن (وصی)یە دی دانین. ﴿لَا يَذُوقُونَ فِيهَا﴾ لە (جەنن)ی دا ﴿بَرْدًا﴾ (برد)ی سەردی لە گەرما (استراحت) یکیان داتی، یاخود خۆی بە (عافیەت) و (امن) بێ ﴿وَلَا شَرَابًا﴾ (خمر) و (سائری) (أشیا)ی بوخەرتەوہ ﴿إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا﴾ ئاوێ زۆر گەرم و ناخۆش، وێنە (حمام العلیل) و (حمام جەلی)، کیم وخوزاوہکی (جەنمی)یانە ﴿جَزَاءً وَفَاقًا﴾ بۆ ئەوانە (مدمن)ی (خمر) و (دائم) لە (عیش) و نوشن ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا﴾ لە (حساب)ی پۆژی (جَزَا) نەدەترسان (ایمان)یان پێ نەبوو، ئەو (مؤمن)ی بێ (أما) ئی نەترسی، بێ (کیف)ی خۆی ناکا ﴿وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ ئی (قرانی) ﴿كَذَّابًا﴾ (تکذیب)ی بە (إفراط) و (مبالغە) و (شدید). (حتی) ئەیان ووت: "ئەقسە، قسە یە (مجنون) ئەنە یە، (ھذیان)ە"، ھەر ھەفت (قری)ی (معتبر)، بە (شد)ی (ذال)یان (قرائەت) فەرموہ ﴿وَكُلَّ شَيْءٍ﴾ لە (أعمال) و (أقوال) و (نیات)یان ﴿أَحْصَيْنَاهُ﴾ ژماردوومانە (ضبط)مان کردیہ ﴿كَتَابًا﴾ بە (ضبط)ی (قوی)، بێ (سہو) و (نسیان)، (ابن جریر) ئەفەرموئ: "أَثْبَتْنَاهُ وَكَتَبْنَاهُ، كَأَنَّهُ قِيلَ وَكُلَّ شَيْءٍ كَتَبْنَاهُ كِتَابًا" ئەبێ یەکیان بە یەکی (تأویل) بکری، وە بەفەرموودە (سید) (إحتباك)یش (تجوین) کراوہ، (أَحْصَيْنَاهُ إِحْصَاءً وَكَتَبْنَاهُ كِتَابًا) ﴿فَذُوقُوا﴾ بچێژن، تامی کەن ﴿فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا﴾ لە (دنیا) (نَوَاق) بوون، تا مان، لە (سَيِّئَات) (زیاد)تان ئەکرد، وە (إنکار) و (تکذیب) و (استکراہ)تان لە (تضاعف) بوو ﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ﴾ (فاسق)ی (مال) و (یران) ئی بکەین؟ (کافر)ەکان ئەلێن: "بپۆن، لای ئیمە مەبن، ئیوہ لای خۆتان (مؤمن) بوون (أما أعمال)تان بۆ (أهل)ی (ایمان) لە (أعمال)ی ئیمە (خراب) تریو، ئەمۆ تا (حرب)ی (غرب) (شدەت) دەکا، وە لیمان نێزیک ئەبیتەوہ، دزوحیزەکان خۆیان ئامادە ئەکەن، بۆ (زیدە)

(فساد)، (شیخی أشعری تووخوا، تۆ ئەمانە، بە (مؤمن) (حساب) ئەکە ی؟! (مؤمن) (مَتَّقِي) لێ یان بیزارن، بە خوا ئەخوازن لە (جَنَّت) یش تخوانیان ئەکەون، لە (قرآن) شەرم ئەکەم دەنا هەندەم قسە ئەکرد...!!

بۆ (مَتَّقِي) یان هەیه ﴿مَقَارًا﴾ (نیل) و (قَوْن) و (ظَفَر)، بە (مراد) ی خۆ ئەگەن ﴿حَدَاتِقَ وَأَعْنَابًا﴾ خوا ئەمسال بە خوشی بە (نصیب) ی گە، لە (آفات) دوور بن، تری و (سائی) ی میوه جات و (حبوبات) ﴿وَكَوَاعِبَ أُنْرَابًا﴾ ئەو کچانە ی تازە مەمکی دادەنێن، بنی خپ ئەبن، کەمێ لای سەری بەرز ئەبێتەو، شەمامە ی باغەلێ (متساوی) ن لە: (حُسْن) و (عُمر) و (قەد) و (قامەت) ﴿وَكَأَسَا دِهَاقًا﴾ کاسە ی پڕ، لە چی؟ بلێم: "چی؟" لە (شَرَابًا طَهُورًا)، لەو ی ئارەزوو ئەگەن، (مقابل) ی (حمیم) و (غَسَاق) ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا﴾ قسە ی پرپوچ (حتی): (بلا معنا) یەکی، وە (عیب) نەبن، وە (مثلاً) وە (إشته)، وە (شیسە) «(خلاصە) قسە یان خوش ئەبن، زوبانیان (فصیح) و (کلام) یان (قیمەت) دار ئەبن.

پۆژێ لە مزگەوتی گەوزە بووم، پیاوێ هات ووتی: (عیب) نەبن، هاتیمە خدمەت توو" ووتم: "بۆ عەیبە؟ من ملاتو تو مسلمان، زۆر باشە بێ یە لای من" ووتی: "عیب نەبن، قسەکم بەسەر زوبانی دا هاتو" ووتم: "عەیبی چیی؟ (إنسان) هەزار قسە ی بەسەر زوبانی دا دی" ووتی: "(عیب) نەبن، ژنەکم هەیه" ووتم: "بۆ (عیب) ه، (أغلب) ی (بَشَر) ژنیان هەیه" ووتی: "(عیب) نەبن، (طلاق) م خواردیه" ووتم: "نەمە نابێ، ئەگەر قسەکانت بێ (عیب) ئەلێ ی؟ گویت لێ پائەگرم، وە (إلا) گویت لێ پاناگرم، (جواب) ت نادەمەو" زوبانی وا فێر بوو بوو، هەرچەندی کردی قسە ی بۆ نەهات!

﴿وَلَا كَذَّابًا﴾ لێره وەکی (ابن جریس) ئەفەرموێ: "(کسانی) بە (تخفیف) (قراەت) ی فەرموو" درۆو مروو (دعایه) و میعایه نیه. ئەوانە ی فێره درۆن، ئەبێ چ بکەن؟ (خصوص) (مسلمان) ئی (دعایه) بۆ (کافر) بکا، وە ئەو ی بە درۆو دەلەسە، (قَبَّه) ی زێڤو (قفص) ی زێڤو پۆلای لەسەر (قَبْر) آن دروست کردبێ! چاک وەیه (مؤمن) لە (دنیا) خۆی لە (کلام) ی بێ هودەو درۆیان

بترسێ، (مەهدی) و (عیسی) هاتن بە (خێر) بێن، نە هاتن (ضرر) مان چیه؟ (أما) به تەمای نەیسکی له (ایمان) گه پێی مال و وێرانیه. (حق) وانیه کهس (شُبهِ) ی له (اختیار) و (مشیهت) ی (إنسان) هه بێ، (أمرئ) (وجدانی) یه، (قرآنی) یه، ته ماشای (أجانب) کهن، به (سعی) و (علم) و (عمل) و (عزم) و (جزم) و (صبر) (ثبات) و (إقدام) و (تحمل) ی (مَشاق) گه یشتینه چ (درجه) یه؟ چۆن (عالم) ی (إسلامی) یان (رهزیل) و نابووت کرد؟ (أبو سفیان) و (اتباع) ی که له (بدر) شکان (لذاذ) یان له خو (حرام) کرد، به (قووت) و (مکنهت) ی هاتنه سه (مدینه) له شه پێ (أحد) چیان کرد؟ (ألمانی) پاش شکستی (حرب) ی (سابق) (حصر) ی (أوقات) ی خوێ کرد، له سه (تدرکات) (حریبه)، به (خشونتهت) ی (معیشهت) پێی بوارد، نه مرق بزائن چیه؟ نه هه موو (دول) ه ی (إستلا) کرد، (حالا) سه رێ له (صریبا) سه رێ له (أفريقيا) شه ر نه کاه، له هه مووی (غالب) ه.

﴿إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ﴾ (إنسان) پیاو ﴿مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ﴾ له (دای) (دنیا) چی کردیه؟ وه رن (مسلمان) یه بۆ (خاطر) ی خواو (رسول) (سعی) بکهن، (إصلاح) ی (عقائد) بکهن، لیک و پیک بن، (ترك) ی (لذاذ) کهن، (عطالتهت) و (جهالتهت) نه مینن، بۆ پۆژی لی قهومان دهوله مهند بن، وه (إلا) په شیمان نه بنه وه، وه په شیمانی سوودی نادا ﴿وَيَقُولُ الْكَافِرُ﴾ ئی مایه پووچ، بێ (خیر) ی (قیامهت)، بێ تووشه یی سبه یینی ﴿يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا﴾ هه ر خوێ بام، نه بوومایه (إنسان). به سیه (مسلمان) یه، نه مرق پۆژی دزی و حیزی و (قومار) و (شراب) نیه، پۆژی (مێردانه)، (من بعد) هیچ (قوم) ی ژنانه ناژیه، له (حدیث) ی نه فه رموی: "نه گه ر ئی (معتان) و (منتخب) بینه (أمرا) تان، ئی سخی بینه دهوله مهند، ئیشتان به راو (تدبیر) بێ، سه ر عه ردی له ناو عه ردی بۆ ئیوه چاتره، نه گه ر (سفل) ه تان (أمرا) بن، (ثقیل) ه کانتان دهوله مهند بن، قسه تان به ده ست ژنان بێ، ده روونی عه ردی، له به روونی عه ردی بۆ ئیوه چاتره" (واقعا) نه مه مردنه، (رزالهت) ه، (قوم) ی وا هه ر بمری، (ذاتاً) نه مری، (عمل)،

(عمل)، بئ (عمل) (أمل) ی هیچ شت مه‌که‌ن، (اقتباس) ی جوانی کردیه (أبو نواس):

كَسَرَ الْجَرَّةَ عَمْدًا وَسَقَى الْأَرْضَ شَرَابًا

قُلْتُ: وَالْإِسْلَامُ دِينِي، لِيُتَنِّي كُنْتُ تُرَابًا

سعدی ئەفەرموی: "خاک شهو، پیش ئەزانکی خاک شهوی" (نعوذ بالله من الخذلان).^۱

تۆبەیی سورەیی (النّازعات) ه، (مسلمان)ینه (منازعات) به‌سیه تی کۆشن، وه (الّا) ئەوه‌نده (مُلك) و (عزّی) ماوتانه، ئەویشان لی (نزع) ئەکرێ (روح) ی (حیات) ی (اجتماعی) تان نامینێ، (مکیه) — (بالاتفاق)، (عدد) ی (آیات) ی (۴۵) یا (۴۶) ه، له (قرآن) ه‌کانی گه‌وره‌یی (طبع) ی تازەیی (مصر) وه ئەوانه‌ی له‌سه‌ر (لوحه) ی (تفسیر) ی (زمخشری) (طبع) کراین نووسرایه (له‌ دوی سورە ی نبأ نازل بوه). په‌کی (أعلا)، جێی خۆیه‌تی، وه (مناسبه‌) و (رابطه‌) ی (معنوی) دیاره، ژۆر (قوی) یه. ئەو قسانه (سهل) ن (مشکل) (تحریر) ی (معنا) یه، (مربوط) و (معقول) بۆ ئەو (کلمات) ی (آتی) یه:

سورەیی (النّازعات)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿وَالنَّازِعَاتُ غُرَقًا، وَالنَّاشِطَاتُ نَشْطًا، وَالسَّابِقَاتُ سَبْحًا، فَالسَّابِقَاتُ سَبْقًا، فَالْمُدَبِّرَاتُ أَمْرًا﴾ (مراد) له‌وانه چیه؟ (مناسبه‌) ی له‌گه‌ل (مُقَسَمَ عَلَيْهِ) چۆنه؟

^۱ - ته‌لو بوو، تفسیری سورەیی (عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ؟) پیشی (جمعه) به (حساب) ی (ه‌کومه‌ت) (۱۴) ه‌ی مانگی (مولود)، (۲۸) ی (مارت) ی (پۆمی)، (۱۱) ه‌ی ماهی ئەفره‌نجی، له‌و پۆژه‌یه‌ تا ئەمڕۆ، که پینچ شه‌موه، به (حساب) ی (ه‌کومه‌ت) (۲۶) ی (مولود) و (۱۱) ی (نیسان) ی رومی، (۲۴) ی مانگی ئەفره‌نجی یه، ه‌یچمان ئەنووسیه، سنه ۱۳ سنه.

(اختلاف) ئۆز-یاریان ھەبە، ھەکی (کلمات) ی (صدر) ی (سورەت) ی (والمرسلات)، (بعض) ئ (غایەت) دوورن (اعتبار) یان پێ ناگەین، ھادەرئەکەوی لە (تفسیر) ی (کشاف) تا (روح المعانی) (اکثر) ی (محققین) آن (اختیار) یان کردیە: (مراد) (ملائکەت) ن. یەک (طائفة) — (یعنی مَلَك المَوْت) و (أعوان) ی —، یا (طوائف) ی (مُتَعَدِّد) ن؟ (میل) ی (زمخشری) بۆ (ثانیە)، (ملائکە) (أرواح) ی (بشر)، بەلکو (سائر) ی (حیوانات) ئەکێشن، لە (بَدَن) (نزع) ی ئەکەن، — (ومن العجايب) — لە (ابن مسعود) (نقل) ئەکەن، ئەو (ملائکەت) آنە (روح) ی (کافران) ئەکێشن بە (شدەت)، (ألم) یان زۆر ئەبێ، (روح) ی (مؤمن) آن ئەکێشن، بە نەرمی، ھێدی ھێدی، بێ (درك) ی (ألم)، ئەگەر لە (أوائل) ی (رواج) ی بووبێ، نەئەبە لە (أواخر) قبول بکری، چونکی شتیکە (خلاف) ی (حق) و (حقیقەت)، بە (ایمان) و بە (کفر) (قواعد) ی (طبیعی) تێکنادری، (ایمان) و (کفر)، (تقوی) و (فسق) (تأثیر) یان لە (فطریات) نابێ، (أثر) ی ئەوانە، بۆ خوێشی و ناخوێشی (آخرەت) ە، زۆر (مؤمن) ی (مُتَّقِي) بە (غایەت) ی (شدەت) و (ألم) (روح) ئەدا، (بعض) ئ (کافی) ی (فاجر)، (غایەت) بە (سهولت) بێ (الم) (روح) ئەدا، (حتی) قسە ئەکا خۆی بە ساغ ئەزانن، (فَجَاةً) پائەقەنن ئەمری، (حسن) ی (ملائکەت) یشی ناکا، (وکذا) (ولایەت) بۆیە نیە، (قلب) ی (نوامیس) ی (طبیعیەت) ی پێ بکری، یا بۆی بکری (رسول اکرم) (ﷺ) بە (غایەت) ی (شدەت) ی (ألم) (روح) ی (مبارک) ی لە (جسد) ی پاکی دەرجوو، (شدەت) و (سهولت) ی (روح) دان (عاند) ی ناساگی پێ مردنە، ئەوە جێی (إنکار) نیە، (مشهودات) ە. (بعض) ئ (أجنبي) زەھری ئەخۆنەو، (آئە) ئەنۆن، وە بە (خبر) نایەن، ئەمرن.

(سباحەت) یان مەلەیان لە چی دایە؟ لە (جسد) ی خاوەنی (روح)، (صاحب) ی (روح المعانی) ئەفەرموی: "چ (نص) م نەدیو، کە (ملائکەت) لە (وہقت) ی (قبض) و (نزع) ی (روح) (داخل) ی (أجساد) ەکان ببن" دیارە ئەو (بَدَن) ە جێی مەلە ی ئەو (ملائکەت) آنە ی تیا نابێتەو، ئەفەرموی: "(مانع)

نیه (مراد) (نوع) ه (اتصال) ئ بئ " (تعبیری) به (سباحهت) ئ دراوته وه به (مجان). پاش (قبض) ی (روح) (سرعهت) نه کهن، (روح) ی (مؤمن) آن بینه به ههشت، ئی (کافر) آن بینه نه (جهنم)، نه و جا تدبیری کاریان نه کهن، (یعنی) ئی (ثواب) و (عقاب) و خوشی و ناخوشی. من نه وه رموودانه م هیه پئ خوش نیه، وه دیاره بۆ (تطبیق) ی (أوصاف) نۆر (کلفهت) ی پئ نه وئ. نه گهر بویرم نه لیم: (عقیده) ی (اکثر) ی (مسلمان) آن به (ملائکتهت) آن وینه یه که له (عقیده) ی (وثنی) یان به (آله) ه، نه وانیش نه لئین: "خوا (فوق الكل) ه، (أمر) و (نهی) یان به سه را نه کا" (زمخشری): ((سابحات): نه کاته (غیر) ی (نازعات)، نه و (ملائکتهت) آنه ی (سرعهت) نه کهن بۆ وه رگرتنی نه وه ی پئ یان نه سپاردری، (سبقهت) نه کهن، (تدبیر) ی (أمر) ئ له (أمر) ی (عباد) نه کهن، ئی (مصلح) ی (دین) و دنیا، (رحمهتی ئ بئ)، بۆ لای (مفاسد) ناچئ، (آئه) (ملائکتهت) له بهر (قدسیهت) یان، ههر (تدبیر) ی (أمر) ی باش نه کهن، نه مه و، (قسم) ئ نه فره موون: " (مدبیرات)، (عبارهت) ه له (جبریل) و (میکائیل) و (اسرافیل) و (عزرائیل) " (قسم) ئ نه لئین: (مراد) (نجوم) ه " (أساسا) (روایهت) ه " له (حسن) و (قتاده)، وه (مختار) ی (شیخی ابن عربی) و (شیخ محمد عبده) ی (مصری) یه. نه و (نجوم) آنه له (حرکه) ی (یومیه) (تابع) ی (فلک الأفلاک) ن، به (شدّهت) (حرکه) نه کهن به (حرکه) ی (فلک) ی خویان له (برج) ئ بۆ (برج) ئ، به (نشاط) (انتقال) یان نه بئ (کُلّ لِي فَلَوْ يَسْبَحُونَ) (حرکات) یان به (سرعهت) و (بُطء)، (متفاوته)، (بعض) ئ له (بعض) ئ (سبقهت) نه کا، تا (شمس) (دهوره) یه نه داته وه (مانگ) دوازه جار (دهوره) ی (أرض) نه دا، (تدبیر) ی (أمر) یان (اختلاف) ی (فصول) و (تعاقب) ی (لیل) و (نهار) و (ربط) ی (أوقات) ی (عبادات) و (معاملات) ه. نه وانه به (تدبیر) (حساب) نین، وه نه یان ویرایه باسی (تأثیر) یان بکهن، یاخود لایان بئ (تأثیر) ن، (لکن) (تأثیر) یان (قابل) ی (إنکار) نیه، (حتی) (حیات) ی ئیمه له (دنیا) یه (مربوطه) به (شمس)، (مَعَ هَذَا مُدَبِّرٍ نِیْهِ، (مُسَخَّرُهُ)، (مُدَبِّرُهُ)، منیش وه کی (سییدی آلووسی) نه م (وجه) م لا

ناخۆش نیه، وهکی (خَیَّام) ئه‌لێ: (أَنَانِكِي مُدَبِّرَةٌ سَهْرُكَ رَدَانَهُ)، ناتوانم (نسبەت)ی (تەدبیر)ی (شۆون)ی (أَكْوَان) بۆ (غیری)ی خودا بدهم، (خاصّةً) ئه‌وانه‌ی که (عبادەت) کراون له (وقت)ی (جهاالت)دا، به (مۆثی)ی خوداوه‌ندیانه (حساب) کراون، (إمام فخر الدین رازی) (صاحب)ی (تفسیری کبیر) ئه‌فه‌رموئێ: ئه‌و (وجوه)ه‌ی (مفسّرین) فه‌رموویانه، هه‌چی (نصّ) (نبوی) له‌سه‌ر نیه، هه‌ر که‌س به (إحتمال)ی (معنا)ی لێ داوه‌ته‌وه "بۆیه خۆشی ئه‌وانه‌ی به‌و (أرواح)ی که له (بَدَن) ده‌رده‌چن (تفسیر) کردوه، (ئهو) (أرواح)ی (بَشَر)ی (خالی) له (علائق)ی (جسمانی)، (مشتاق) بۆ (عالم)ی (عُلوی)، به (نشاط) ئه‌پۆن، به (سرعة) ئه‌چن، (إلتحق) به (قدسیّات) ئه‌که‌ن، وه‌ (مراتب)ی (أرواح) له (تجريد) و (شوق) (متفاوته)، (بعض)ی له (بعض)ی (سبقة) ئه‌کا، وه له‌به‌ر (قوّهت) و (شرف)یان له‌و (عالم)ه (أثاریان) ده‌رئه‌که‌وئێ، (تصرف) و (تدبیر) ئه‌که‌ن، بۆ (تأیید)ی ئه‌م (إحتمال)ه (نقل)ی له (غزالی) ئه‌کا: (أرواحی شریفه که مفارقه‌ی بَدَنی کرد، وإتفاق بوو إنسانی مشابه بۆ إنسانی (أولی) بوو، دوور نیه ئه‌و (روح)ه (مُفارقه) (تعلق) به‌و (بَدَن)ه بیه‌ستی، ببیتته (معاون) بۆ (روح)ی ئه‌م (جسد)ه (!) ئه‌مه (حیله)یه‌که، (حکایهت)ی (بعض)ی اولیای پێ (تأیید) ئه‌فه‌رموئێ: (حُکْمًا) ئه‌لێن: (روح) له‌گه‌ڵ (جسد) (مناسبه‌ی) ئه‌بێ بیی، وه (إلاّ) (تعلق) به‌و (بَدَن)ه ناکا "وه‌لایان وه‌یه "له‌به‌ر ئه‌و (مناسبه‌) (روح)ی به‌ دوو (بَدَن) (تعلق)ی نابێ" (صوفیه) ئه‌لێن: روحی ئه‌توانێ گه‌ڵی آبدان إداره بکا" (حکایهت)ی وا له (شیخ نجم الدین کُبْرَوی) (نقل) ئه‌که‌ن: " (شخص)ی (مرید)ی پیر مرد، به (روح)ی خۆی (إداره)ی کرد، که‌س نه‌ی زانی مرده‌وه، (حتّی) خۆی دوايه (نوعاً ما) (إنکار)ه‌کی له (حق) (شیخ) په‌یا بوو، رابطه‌ی روحی (شیخ)ی له‌گه‌ڵ نه‌ما، که‌وت ره‌ق و هیشک مرد! " ئی (غزالی) ئه‌فه‌رموئێ: (قید)ی چیه؟ "له‌به‌ر (مناسبه‌) (روح)ی (إعانه) و (إداره)ی (بَدَن)ی بکا، که (مناسبه‌)ی بووبێ له‌گه‌ڵ (بَدَن)ی (سابق)ی (طبیعی) " (لکن) که ئه‌وه‌بوو، ده‌رکه‌ی (فجّاری)

ئەکریتەو، (ذاتاً) (مسلمان) آن (اعتقاد) یان بە (تصرف) ی (أولیا) بە (قووت)، نیک و بەدلەوانەو. یە.

(مشهور) بە (تصرف) پینچ (ذوات) ن، (حضرەتی گەیلانی)، (شیخی شاذلی)، (شیخ أحمدی رفاعی)، ئەو قەی ناکا خوارزای کوردانە، ئەوی مەیه‌تی لە (شیخ أبو بکری مەواری کوردی - که (خال) ی بوە وەری گرتو - (سید أحمدی بدوی)، (سید أحمدی دُسوقی)، (شیخی عربی) ئەفەرموی: "من قبولی (تصرف) م نەکرد، چونکی (حق) ی (تصرف) ئی خوایە، بە (ادب) م نەزانی، (مداخلە) ی (حق) ی خوا ی بکەم" (سیدی آلوسی) یش ئەم قسانە ی پێ خوش نیە. وە (حقیقة تصرف) و (تدبیر) ی (غیبی) (خاص) ی (کبریائی) یە، خوا (ادارە) ی (تفویض) ی کەس ناکا، وەکەس (تدبیر) و (ادارە) ی (بشر) ی پێ ناگرێ، وە ئەم پێ پەنگ نیە ئەم قسانە بنووسریتەو، چونکی (مسلمان) ه‌کانی (اتباع) ی (أولیا) نۆر زەبون و بێ دەسەلاتن، (مقابل) ی (طبیعیون) آن نازان بلین چی؟" مەگەر وەکی (هەیکەلان) ی (پیر)، پالەوانی کەری ئەکوژا، ئەی گوت: " (تقدیر) ی خۆمە" لاف و گەزاف کەلکی ناگرێ، باز (امام) ئەفەرموی: (ممکن) ه (تفسیر) ی ئەم (کلمات) ه بە (مراتب) ی پوو کردنەو (قلب) لە (غیر) ی خوا ی بۆلای خوا ی، (یعنی) (مراتب) ی (سلوک) ی (سالک) آن، ئەو (أرواح) ئەنی کە (تجرد) ئەکەن لە (محبەت) ی (غیر) ی خوا ی، لە پاش (رجوع) لە (جسمانیات) (شروع) ئەکەن لە (مُجاهدة) و (تخلق) بە (أخلاق) ی خوا ی، بە (نشاط) و (قووت) ی (قوی) - (بعد المجاهدة) - (سباحة) ئەکەن لە (بحار) ی (ملکوت)، ئەوانیش (تفاوت) یان مەیه، لەو (سیر) و (سلوک) و (سباحة) ه ئەپۆن تا (آخر) ی (مرتبه) ی (بشری)، کە (متصل) ه بە (أول) ی (درجات) ی (ملکیتەت)، کە (مرتبه) ی (سبق) ی تەواو بوو، (اتصال) ئەکەن بە (مُدبرات) - (یعنی) - (ملائکە) " ئەو قسە لەسەر (رأی) (تفضیل) ی (مَلک) ه لەسەر (بشر). یەکی ئەلێ: " ئەم (صفات) ه بۆ ولاغی (غازی) یانە" (أبو مسلم) ئەلێ: (مراد) (غازی) یەکانی بە تیرو کەوان و سواری ئەچنە (مەیدان) ی (حرب) (جولان)

ئەكەن، پێش ئەكەون، بۆ (ظفر) " (لكن مع الأسف) تیرۆكه‌وان، وه‌به‌سواری مه‌یدانداری باوی نه‌ماوه، (ده‌وری) له‌ میژوه‌ تیپه‌پی یه، (وكذا تفسیر) یان به‌ كه‌وان كه‌مه‌ندو (سفن) (یعنی شراعی)، وه‌ (خیل)ی (ملائكه) (بنا) به‌وه‌ كه‌ (ما صدق) یان (متعدد) بێ، ئەوانه‌ چوون، ئەگەر نه‌مۆ با، ئەبا (تفسیر) یان به‌ (طیارات) و (قنابل) و (غواصات) و (دبّابات) و ئەوانه‌ی (إدارة) ی ئەوانه‌ ئەكەن بكه‌نه‌وه، (خلاصه) هه‌ر كه‌له‌ ئاوازه‌کی لی دێ، ئیتمه‌ش ئەلێن: " (ممکن) ه‌ (مراد) (أرواح) و (قلوب) ی ئەو (نوات) ئە بێ كه‌ (تجريد) ی خۆیان ئەكەن له‌ (كفر) و (أخلاق) ی به‌دو (میول) ی (فساد)، وه‌ به‌ (نشاط) ئەكه‌ونه‌ (عمل) (سباحه‌ت) ئەكەن، له‌ (علم) و (عمل)، چه‌ند جوانه‌! (نظر) لای (حُكْمًا) (تعبیر) ئەدریته‌وه‌ به‌ (حرکه‌) ی (نفس) له‌ (معقولات)، وه‌ ئەوانه‌ (أعمال) ی (صعب) یان لا (سهل) ئەبێ، (كأنه) مه‌له‌ی تیا ئەكەن، له‌ پاش ئەم (سباحه‌ت) ه‌ ئەكه‌ونه‌ (مسابقه)، (طبیعی) (بعض) ی له‌ (بعض) ی (سبقة) ئەكەن، یه‌كێ ئەبێ به‌ (رئیس)، یه‌كێ ئەبێ به‌ (معاون)، یه‌كێ ئەبێ به‌ (نافذ)، به‌ (مجموع) ی (تدبیر) ی (شان) و کاری (أمت) و (قوم) ی خۆیان ئەكەن، به‌ (نوع) ی له‌ (زلزال) و (إضطراب) و (أموال) ی (دنیا) و (آخره‌ت)، (مصون) و (محفوظ) و (مطمأن القلب) ئەبن ﴿يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ﴾ (أرض) ئەكه‌ویته‌ (حرکه‌) و (إضطراب) ﴿تَتَّبِعُهَا الرّادِفَةُ﴾ چیا پارچه‌ پارچه‌ ئەبن (عالم) ئەكه‌ویته‌ (إضطراب) و له‌ رزه‌ ئەوانی (ثابت) (قدم) ن دل پڕ له‌ (قوّه‌ت) و (شجاعه‌ت) ن ﴿قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ﴾ ئەوانی له‌ (كدورات) ی (شهاده‌ت) دا ماون، دلایان پنگه‌ پنگی لی دێ، دله‌ كوته‌ یان ئەگاتێ ﴿أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ﴾ چاوبه‌ره‌ ژێن (ذلیل) و (ره‌زێل) ن، له‌ (دنیا) یه‌ ژێر كه‌وتوون. ئەو (نوع) ه‌ چاو شوێرانه‌مان دیت، وه‌له‌ (قیامه‌ت) به‌ (کمال) ی (ذله‌ت) و (حقاره‌ت) (حشر) ئەکرێن وه‌ (عذاب) ئەدرێن. ئەوه‌ی ئیتمه‌ (عرض) ئەكه‌ین بۆ (أمت) زۆر به‌ كه‌لك ئەبوو، وه‌ (نکته‌) کی وردی تیا یه، بۆ ((إثبات) ی (حشر)، ئەو (نوات) و (رجال) ی گه‌وره‌ گه‌وره‌ به‌و (قوّه‌) ی (روح) ه‌، به‌ (ملایین بش) (إدارة) ئەكەن، به‌و (نوع) ه‌ (ممتاز) ئەبن، چۆن ئەبێ بفه‌وتێن، وه‌کی

(حیوانات) و (حشرات) بمرن بە فەرۆ بپۆن؟ کەوابێ (عرض) ئەکەین: (قَسَم) بەو (نفوس) و (أرواح) ه، (بعث) ی (مُکافات) و (مُجازات) هەیه، ئەبێ، ئەو (نَبأ) ی ئیوہ لَیْک ئەپرسن، (مُحَقَّق) دیتە جێ، ئیتر چارە ی خۆتان بکەن، (ره زیل) و (مهتوک) و شەرمەندە چاو بەرەژێر نەبن، بۆ چی سویند بە شتێ (مشهود) و (عیان) بێ نەخۆم؟ بە شتێ (مجهول) و (مخیل) سویند بخۆم، سویند بە (روح) ی (مقدّس) و (مجرد) ی (رسولی اکرم) (ﷺ) و (أبو بکر) و (عمر) و (أعوان) بیان ئەخۆم، لە هەموو (میول) ئ (خالی) ن، (فرق) ی (کورد) و (عەرەب) بیان نەدەکرد، (مُقابل) بەو هەموو (مشکلات) ه بە (نشاط) تێ ئەکۆشین، (کائنه) (سَباحهت) بیان تیا ئەکرد، کوویان (سبقة) کرد؟ چۆن (استلا) بیان بەسەر دوو (حکومت) ی وەکی (ایران) و (رؤما) بوو؟ چۆنیان (تدبیر) ی (أمو) و (إدارة) ی (أنام) فەرموو؟ دلی (اتباع) بیان پەر لە (کرامهت) و (شجاعهت) کرد، سەرفرانو (محترم) و (غُر) و (مُحَجَّل) و چاوگەش، بۆچی سویند بە روحی (صلاح الدینی آیوبی) و یارانێ نەخۆم؟ چەند سال (مُقابل) ی چەند (أوردو) ی (ئاوروپای) پاوہ ستا (موفق) بوو، تارو ماری کردن، بۆ چی سویند بە روحی (سلطان محمود سەبوکتەگین) نەخۆم؟ چەند مانگە پێیەکی ئالای (محمد) (ﷺ) بردە ناو (هندستان)، (لکن مع الأسف) (أمت) سویند بەو (رجال) آنە ناخۆن، کە تا ئەمڕۆ لە سایە ی واندا ژیاون، سویند بە دەرویشۆکەو صۆفیلۆکە ئەخۆن، هیچ و پوچ! (إمام، إمام) (ولی، ولی)، (زیارەت)، (زیارەت)، (عتبات)، ئەوانە بۆ (قیامەت) مان بەکاردێ، ئەدی (ئەفەندی) پارە ی پێ دەست ئەکەوێ، (کفن) بە من بپێ، مردی گۆر بە گۆر چی، بَلِّیم: "چی؟" ئەو وایە. ناتۆپنە (هتلری) ئەو (روح) ه (عالیە)، ئەو (قوۋەت) ه (مجسّمه)، پاش شکستی (ألمان) (أمت) ی (ألمان) ی گرکردەو، (روح) ه کی هاویشته بەر، کە نازانێ مردن چیه؟ بەو (مدّه)، ئەو (آلات) و (أدوات) ه بیان (إختراع) کرد، (مدّهشە)، ئەوا (مدّه) ی سالا ک و هەشت مانگە، (حرب) ئەکا، لە هەموو (میادین) (غالب) ه، لەو پۆژانە (یوغسلافیا) و (یونانی) شی قووت دا،

ئەو ھەموو (دەولەت) ئەنە (استیلا) کرد، ئەمڕۆ سەرھەکی لەشکری لە (حدود) ی (ترکیا) یە، نۆزیککی (ئەستەنبول) ی، سەرھەکی لە (حدود) ی (مصر) ە، لەو (مەدە) (فتور) یان بەسەردا نەھات، پۆژ بە پۆژ (نشاط) یان (زیتەرە)، لە (میادین) ی (بۆ) و (بحر) و (ھوا)، (عادە) (سباحەت) ئەکەن، چ (سبق) ەکیان کرد؟ ئەم (کائنات) ە چۆن (ادارە) ئەکەن؟ ئیمە – (مع الأسف) – دل (عاجن)، نازانین چمان بەسەر دێ؟ ناپێک و ناپێک، (نفس) پەر لە (خباثەت)، (کسول) و بێ (نشاط)، وەك حوشتی لە چیاو بەردەلاند بپروا، وەك کەری ناو قوپی، (بطبی) و گران، پوو لە پاش، کەوتوو بێ (تدبیر)، خەریکی (قمار) و دزی و حیزی، بزانی (عاقبەت) کوو ئەبێ؟

بۆ سویند بە (ملائکە) بخۆم؟ کەلکی مەیان چپە؟ ھەرچی ھەبە (ملائکە)! ئی بە ھانای ئیمە بێ، خۆمانین، (إنسان) بۆ (إنسان)، (إنسان) ی (ممتان) زۆر باشە، بۆ (ھیکل) ی (اجتماعی) (روح) ە، (حیات) بەخشە. بەسیە، بەسیە، بەسیە، (إنسان) بەخیو کەن، (إنسان) بەخیوتان ئەکا، پیاو، پیاو، پیاو، (مدار) ی (فخر) (مع الأسف) ئیمە لە (کل) ی (جەت) ی پاش کەوتووین، مردنێکمان بەسەردا ھاتیە ئومیدی زیندی بوونەو ھەمان نیە، وەکی ئەوانە (يَقُولُونَ) ئەیان ووت ﴿أَنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ﴾ (يُقَالُ: رَجَعَ عَلَى حَافِرَتِهِ إِذَا رَجَعَ مِنْ حَيْثُ جَاءَ) کە مردین، ئایا دیننەو ئەگەر پیننەو سەر (حالت) ی پینشو، زیندی ئەبیننەو؟ بەلێ (ملەت) ی – (نوعاً ما) – (مادە) ی (حیات) ی تیا مابێ، بە (شرط) (رجال) ی (نوابغ) ی (عبقری) ئەم (أمەت) ە زیندی ئەکاتەو، ئەیان با بۆ (مقام) ی زۆر (عالی)، ئەگەر (قابلیەت) ی نەما، (مُحال) ە زیندی نابیتەو.

(ولو فرضنا رجال) ی لێ ھەلکەون. (عُظما) ی (تأریخ) دوو نوعن: (قسم) ی (أول) (أعلا) و (أعظم) ئەوانەن، لە (أمەت) ی (مُشرِف) ی (موت)، تیک و پیک چوو (قوم) ی زیندی، (نشیط)، (قوی)، (عالی)، (غالب)، پەیا ئەکەن، (سەرامەد) ی ئەوانە خزرەتی سالت پەناھە، (محمد المصطفی) (ﷺ) یە،

(کارلیل)ی (حکیم)ی (انگلیز)ی ئەوانە (مقصود)ە، کە (حزیرەت)ی (محمد)ی (ﷺ) بە سەر (دفتر) (حساب) ئەکا، بووم: لە (قوم) و (ملەت)ی زیندی، (بعض)ە (نواب) هەلئەکەون، (زیدە) (ترقی) بە (أمەت) ئەدەن، ئەوانە (مجددن) (محیی) نین. بە ئی ئەی (منکرین)ە زیندی ئەبنەو، (عنصر)، (عنصر)ە، نامری، لەبار یەک دیتە دەر، بە (علم)ی (أستاذ)ی (أعظم)ی (کیمیایی) (عالم) دروست ئەکرتتەو (روح)ی دیتەو بەر. لەو پۆژانە (رسالە)یە، بە ناوی (فی بلاد الزنبقة البيضاء) م تەماشای کرد، زۆرم لا خوش بوو، گەرچی بۆ خۆمان زۆر (عاجز) بووم، کەسمان نیە. تا (معارف)ی وابی، تا (تشیح) و (تشیع) مابی، قەت ئیشمان چا نابی، (دین) و (دنیا)یان بە با دابن، (إنا لله)!

﴿أَيْدَا كُنَّا عِظَامًا نَخْرَةً﴾ پزی و (ناخِرَة) بە (قراشەت)ی (معتبر) هاتو. (نَخْرَة من حيث المعنى) لای (بعض)ی کە (مبالغه)ی تیایە، (یعنی) زۆر پزی، لەسەر (ناخِرَة) (مرجحە)، (ناخِرَة) (من حيث موافق)ە (ما قبل) و (ما بعد)ی، (حافرة) وە (خاسرە) وە (ساهرە)، (مرجحە)، وە (ناخِرە) بە (معنى) کلۆرە. لای (بعض)ی (معنا)یان یەکە، بە (معنى)ی پزی یە، کە هیتسک و پروسکمان نەما ئیتە زیندی ئەکرتتەو ۱ ﴿قَالُوا تِلْكَ﴾ ئەمە ﴿إِذَا﴾ ئەگەر وابی ﴿كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ﴾ گەرانیوەیە (خسارەت) مەندە، ئەو بە (طریقە)ی (استهزا) ئەلین: پەککو، واه، دیش! ئەوی پۆژی خانە و خشتوور ئەبین، ئەوجا چ بکەین؟ ئەوما (مستهزء) ئە (هَذِيان) ئەکەن.

﴿فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ﴾ (إنکاری) (بعث) مەکەن، لای خوا گران نیە، زۆر سووک و ئاسانە، بە یەک (زجرە) زیندی ئەبنەو ﴿فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ﴾ لەناو عەردی، ئەو (هیاکل)ی زۆر کەوتیتە ژێر خۆلی، وەکی ئەوانە (حفریات) ئەیاندرزەو، (أرض) لیک ئەکیشیتەو، ئەوانەش ئەکەونە سەر عەرد، چ جاییە ئەوانە (نیزیک)ی (سطح)ی (أرض)ن، وەگەلیکیش هەر لەسەر عەردی بلابووینەو، (ذرات)یان هەر خوا ئەزانێ بۆ کوێ (تفرق)ی کردی، ئەوانیش

کۆ ئەکرێتەو، (إعادة) ی (هیاکل) (واقعاً) نۆر (صعب) ه (حتی) گەلی کەس بە
(مُحال) ی ئەزانێ، (لکن) خوا بە (سهل) ی ئەنوێنێ، تا بە (سهل) ی (ایمان) ی
پێ بێنن، ئەمەش (أسلوب) ی (عجیب) ه لە (قرآن) دایە، (سهل) نواندی (أمر)
(صعب) و (عاصیه)، بۆ (إقدام) نۆر بە (تأثیر) ه (أمر) یکت نۆر نۆر بە گەورەو
گران زانی — (من حيث الفكر) چ (من حيث العمل) — بۆی ناچێ، (أما)
(مساھلە) ش لە (تسهيلات) و (تحقیق) ی (أمر) ی (عظام) باش نیە، نۆر لا
(أبالی) یانە (إقدام) ی ئەکەنە سەر، پێک ناکەوێ، (فشل) یان ئەبێ. (مسلمان) آن
لەو (وادی) یە نۆر ئاشوری دەپۆن، (حتی) وا دەنوێنن مردی زیندی کردنەو
وہک با تێکردنی هەمیانی چەقۆگەرانی، (شیخ) فەرمووی: "زیندی بەو"
زیندی بۆو، ووتی: "بمره" مرد، (ملانکە) بانگی دەریا کرد، دەریا لاشە
(أموات) ان زیندی، بکەنەو، دەر (حال) — (مفاجأة) — گشتی زیندی بوونەو،
(ملانکە) (شیخ) ه فەندی هەرچی بیکەن. ئەیکەن. قسەیان لە (ساھرە) نۆر،
لە (ابن) (نقل) ئەکەن: " (أرض) یکه لە زیو، (عصیان) ی خۆی لە سەر نەکرایە،
ئەوێ پۆنێ (خلق) ئەکری "وہمەم لێ (نقل) ئەکەن، ((مراد) (أرض) ی
(مکە) یە، ئەو (مقابل) ی ئەوانیە، کە ئەلێن: (مراد) (أرض) ی (شام) ه "
(وہەب) ئەلێ: "چیاپەکە لە (شام) خوا (مدّ) ی ئەکا، (عالم) لە سەری (حشر)
ئەکری " (مدّ) و (جزی) (وہب) ی نۆر (عجایب) ه، هەموو چیا ی (أرض) ی (مدّ)
بکری بە (نوع) ی جێی ئەو (عالم) ه ی زیندی ئەکرێتەو ببێتەو، نابێ
(ذرات) ی یەک بگری، ئەبێ (بین) ی (ذرات) ی گەلیک نۆر بێ، (لکن) ئەوانە بێ
(محاکمە) ن، لە (أرض) ی (مکە) ی یا (شام)، (عالم) کوو جێی ئەبێتەو؟
(بعض) ی ئەلێن: "عەردی حەفتەمینە" کوو عەردی شەشەمین و حەوتەمین؟
(الهی) (جیش) ی (ألمان) نێزیک بوو لە (قاھرە) (زەجرە) یە ئەمپۆ (لازم) ه،
بیان گێرەو، بە (گەرە) یە (خاسرە) ﴿هَلْ أَتَاكَ﴾ ﴿أَلَيْهَا الرُّسُول﴾ ﴿حَدِيثُ
مُوسَى﴾ وہک (جلال نوری) ئەلێ: (حضرەت) ی (محمد) ن کۆچک برادرە ی "
(بیان) ی (مشابہ) ئەکا، لە (بین) ی ئەم دوو (ذات) ه، (أما) ئەلێ: (دائرە) ی

(موسی)، (یعنی) (دەعوەت) و (رسالەت) ی بۆ (قوم) ی خۆی بوە، (دائەرە) ی (بعث) ی (خاتم الأنبیاء) (ﷺ) (واسم) بوو، وە (شامل) ی (أنام) هـ " (على الأكثر) (جنابی حق)، به (قِصَّة) ی (حضرت) ی (کلیم) (تَسْلَى) ی (حبیب) ی (أکرم) ئەدا، وە لەمە یاندا، (مناسبه) ی لەگەڵ (آیات) ی (سابقه) دەرنەگەوی **﴿إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ﴾** (بدا) ی (قِصَّة) به (إتيان) ی تازەیه **﴿بِالْوَادِي الْمُقَدَّسِ طُوًى﴾** (وادی) یه پاک و خاوین، پێی ئەلین: " (طوای) "، له (سورە) ی (طه) هەندێ قسە ی تریشی لی کراوه، من زۆرم لا ناخۆشە، ئەلین: (أرض) ی (مقدّسه)، وە (أمانات) ی (مقدّسه) " (خصوص) (مأمور) هەکانی پاک و خاوین و (منقّی) و (عادل) و (امین)، ئی (زمان) ی نێمه ئەلین: " (وظیفه) (مقدّسه) " ئەم (وادی) یه (قدسیّەت) ی بۆ بوو ؟ به (اعتبار) ی ئەوە ی تیا ی (واقع) بوو (مع الأسف) هەزار (مدنّسات) ی تیا کراوه، به (کُتِبَ) هـ (مُحَرَّفَه) کانیاں — پەر (خرافەت) و درۆ — ئەلین: " (کُتِبَ) ی (مقدّسه) " کووا (قدسیّەت) ؟ ئەلین: (قدسیّەت) ی پاپا " کووا (قدسیّەت) ی چیە ؟ (أراض) ی (مقدّسه) بۆ نێمه بوو (مُدّسه)، کەوتە ژێر (تلویثات) ی (أجانب). (جنابی حق) پێی فەرموو: **﴿أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ﴾** (تووت غەنج ئاموون) له (سلالە) ی (فراعنه) ی (مصر)، گوندۆرە فرۆش نەبوو، له (فِرْعَوْن) نیه، ئەمە (نعمه) ی (إشتقاقیون) هـ، بێ ئاگاداری (تاریخ) هـ، (أنه) ئەلین: " بۆ ؟ " (جواب) **﴿إِنَّهُ طَفَى﴾** (خصوص) به سەر (بنی اسرائیل) و (قوم) ی خۆت، (لازم) هـ بچی، (إطاعه) ی (أمر) بکە ی **﴿فَقُل﴾** (لدى الملاقات) **﴿هَلْ لَكَ إِلَىٰ أَنْ تَزْكَى﴾** ئایا هیچ (میل) ت هەیه بۆ پاک و خاوین بوونەوه ؟ لهو (کبر) و (أناهیەت) هـ، لهو (قسوہت) هـ له (حق) (ضَعْفًا)، (دَقَّهت) کە (کلام) ی چەند پاک و خاوینە، چەند (نازک) و (لطیف) هـ . وابزانم (حضرت) ی (کلیم) له بەر (شدّەت) و (قوّهت) ی (مزاج) ی، نە ی ئەتوانی قسە ی نازک و (لطیف) به (فرعون) ی بلین: (مقتضی) ی (طبع) ی (صراحت) بوو، بۆیه (جنابی حق) ئەو (کلمات) هـ ناسکانه ی پێ ئەلین **﴿وَأَمْدِيكَ إِلَىٰ رَبِّكَ﴾** خوا ی توو، کە خۆت به خوا ئەزانن، تێت بگەیهنم، ئەبێ خوا کوو بێ، (حسب

القدرهت) شتیکت له (شان) (ربوبیته) پی بلیم: ﴿فَتَخْشَى﴾ نه و جا نه ترسی. (حقاً) هه موو (تورات) و (انجیل) دوو (کلمه) ی واجوان به (مقام) یان تیا نیه، (لازم) ه (مرشد) ه کان و (هادی) یه کانی (أمّته) فیتری قسان ببن، بزنان به ﴿زوبانی (ده عوهت) نه کری، دیاره نه وهی له خوا نه ترسی، ده سه لاتی بیی، هه رچی ئاره زووکا نه ی کا، باوه پ مه که (رحم) و (شفقهت) ی له دلدا بیی. چوو (إرشاد) ی کرد، پاش (طلبی) (معجزه) و (آیهت) ی (صدق) ﴿فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَى﴾ (وهی العصا)، (إنقلاب) ی نه بوو به مار، (واقعا) (آیهت) ی ئۆر گه وره یه، له سه ر نه و گه وره ی یه ش (ایمان) ی پی نه یه نا ﴿فَكَذَّبَ وَعَصَى﴾ (تزکیه) ی چی؟ (خشیهت) و (فرعون)؟ نه وانه ی نه که وتوونه به ر له پی (حوادثات) ناترسین، نه ندیشه ی (عاقبهت) یان نیه له (عصا) ناگه پینه وه ﴿ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَى﴾ پاشان پشتی کرده (خیر) آن، پوو ی کرده (شه پان، تی کوشی بۆ (إبطال) ی (دعوا) و (آیهت) ی (موسی) (علیه السلام)، لیزه (حکایهت) خوان زوبانیان وه کی مار گه وتیه (جولان)، که (عصا) ی فریدا بوو ماری (عظیم)، ده می لیک کرده وه، (بین) ی دوولاده می هه شتا (ذراع) بوو، شه ویلاکی خواری ی هاویشته سه ر عه رد ئی سه ره وه ی هاویشته سه ر (قصص) ی (فرعون)، له ترسان هه لات، شتی ناشیرین نه لّین، ده ر (حق) پیای ی گه وره، قسه ی سووک بی (معنا) یه نه وی له وی بوون هه لاتن، به سه ر یه کا پمان، له به ر (إزدحام) و قه ره په ستی (۲۵) هه زار که س له (قوم) ی (فرعون) ی مردن، نه مه ش بوو قسه؟

﴿فَحَشَرَ﴾ (قوم) ی (سحره) له (أهل) ی (قاهره)، له (قبطی) و (إسرائيلي) ﴿فَنَادَى﴾ (نطق) ی داوه، به بانگی به رز، نه بی هه ر نه وهنده خپیونه وه، که گوئیان له دهنگی (فرعون) بووین، له و (وهقت) ی (میکروفون) نه بووه، دهنگ گه وره و بلاوکاته وه له (شرح) ی (بخاری) ئی کرمانی، له (ترجمه) ی حالی (سلیمانی بنی حرب) (نقل) له (أبو حاتم) ی نه کا، نه لّی: (حاضر) ی (مجلس) ی بووم له (بغدا) یه، نه وانه ی (حاضری مجلس) بوون ژماردنیا (۴۰) هه زار که س

بوون، بۆ (سماع)ی (حدیث) (حاضر) بوون ئەلّین: (مجلس)ی له کن (قصر)ی (مأمون)ی بوو، (مأمون) له‌سەر (قصر)ی دەرکه‌ی کردبووه، په‌رده‌کیان پێدا دابوو، (سماع)ی (حدیث)ی نه‌کرد، وه‌ئە‌ی نووسی‌هه "لێ‌ره‌م نووسی‌هه: (دقّت) که له‌و (مجلس)ه ئه‌وه‌موو (عالم)ه‌و (مأمون) له‌سەر (قصر) چۆن گۆییان له‌ ده‌نگی بوه؟ دەر(حق) پیاوی گه‌وره‌و (مُعتقد)، (مبالغه)ی بێ (محاکمه) زۆره! دیاره‌ خۆی (ندی) کردیه ﴿فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى﴾ ئە‌گەر (واسطه) بایه، ئە‌ی گوت: (فرعون): (رَبُّكُمُ الْأَعْلَى) "یاخود (يقول فرعون)... (إيه) پێ‌ی ناوێ، (لزوم)ی نیه، (خطبه)ی (سیاسی) ئە‌مڕۆ (ملوك)و (رؤسا)ی (جماهير)و (قواد)ی (أعظم) دەر (عهد)ی ئە‌که‌ن، (أول)ی (سَفَر)ی (مرحوم)، (ملك فيصل) بۆ‌هه‌ولێ‌ر ئێمه‌ چووين، پۆژێ له‌ (قصر)ی (معلّی) (ملا ئە‌فه‌ندی) -خوا دوامی بده‌-، (جمع)ی زۆر خرپوونه‌وه، (إشارة)یان کرد، من (نُطق)ی (عجیب)م (إيراد) کرد، (ملك)یش به‌ (تورکی) (نُطق)ه‌کی دا، (أمر)ی کرده‌ من، له‌ (وه‌قت)ی (إلقا)ی (خطبه) - (فقره)، (فقره) - بۆ (حاضر) آنم (ترجمه) ئە‌کرد به‌ کوردی، وه‌ (بعض)ی به‌ (إذن)ی (ملك)ی خۆم (زیاد)م ئە‌کرد، (شرح)م ئە‌دایه‌ تا زه‌ریف له‌ فه‌رمایشاتی بگه‌ن، پاشان چۆوه‌ هۆده‌ی خۆی، (أمر)یان کرد: یه‌کان یه‌کان (بعض)ی (أشراف) چوونه‌ (حضور)ی، که‌ من چووم، فه‌رمووی (أشهد بالله) (خطیب)ی "گوتم: وه‌کی (خطیب)ی سه‌ر (منبر)ی مزگه‌وتان نا "فه‌رمووی: نا، نا" وه‌کی (خطیب)ی (محافل)ی (سیاسی) " (حقاً) ئە‌ویش (خطیب)ی بێ (نظیر) بوو" له‌ (تأریخ)ی (عمومی) ئە‌لّی: " (فرعون) له‌ (نظر) (مصری)یان به‌ (إله) (حساب) بوو، (عباده‌ت)یان ئە‌کرد" ئە‌لّی: "من خودایه‌ بلّندترینی ئێوه‌م، کێ (حدّ)ی هه‌یه، من بێمه‌ (تابع)ی ئە‌وه؟ من نان و گۆشتتان ئە‌ده‌مێ، (رائق)ی ئێوه‌ منم" دیاره‌ خوای برسیه‌تی بووه، وه‌کی (لات) به‌ تێ گۆشی شیروو (مه‌ره‌قه)ی بێ تام، بوه‌ خوای عه‌ره‌بان. (ممکن)ه‌ له‌ (آیام)ی (حضره‌ت) (یوسف)ی‌یه‌وه‌ (حکومه‌ت) (إِنخار)ی (زخیره)ی کردبێ، له‌ ترسی (قحط)و (غلا)، به‌ده‌ستی ئە‌ندازه‌،

دابیتیانە (أهالی)، وه‌کی (بلاشیف) آنی (أیام) ی ئیمە ئەلێن: عاره‌بان، (بعض) ه (هیکل) یان له‌ هه‌ویری له‌ خورمای دروست نه‌کرد، ئەیان په‌رستی، که‌ برسی ئەبوون، ئەیان خواردن " به‌لێ (بش) ه، هه‌موو (نوع) ه‌کی هه‌یه به‌لێ زۆر (لازم) ه، (أمّەت) (زه‌عیم) و (ملك) و (رئیس) ی (حکومت) ی لا‌گه‌رده‌یی به‌ (واجب الإطاعة) ی بزانی، (مقام) ی له‌ کن له‌ هه‌موو (مقام) ان‌ بڵند تر بێ، ئەبینی (ژاپۆن) چ (إعتقاد) ه‌کی له‌ (حق) (میقادی) خۆیان هه‌یه ! (أمر) ی به‌ (أمر) ی خوا، (نهی) به‌ (نهی) خوا ئەزانن، (مبغوض) ی (مبغوض) ی خوایه، (محبوب) ی (محبوب) ی خوایه، ئەمۆ (ملّەت) ی (ألمان) (هتلر) ی چه‌ند لا‌گه‌رده‌یه، چه‌ندی خۆش ده‌وێ؟! (أما) ئەوانه‌ش نابێ خۆیان لی‌ بگۆڕی، ئەگەر (تجبر) و (تکبر) و (قسووت) بنویتن، له‌ (حق) (أمّەت) یان، له‌ (نظر) یان ئەکه‌ون، (أما) له‌ (نظر) ی (مسلمان) آن، (ملك) چ (قیمەت) ی (معنوی) و (روحی) نیه، له‌ به‌ر (مراقد) و (أولیا) یان و (مجتهد) ان، (حتی) (خليفة) (حرمة) ی نه‌ما‌بوو، بۆیه تێک چوون، نا (شکری) نه‌بێ، نه‌ (سیاسی) (دین) مان هه‌یه نه‌ (دنیا)، (حال) ی (حاضر) (شیعه) ئەوه‌نده‌ی (إعتنا) به‌ (زیاره‌ت) ی (عتبات) ئەکه‌ن، به‌ هه‌چ شتی ناکه‌ن، (مأتم) ی (حسین) و (عزّای) (إمام) آن و (أعیاد) یان، (أیام) ی (دین) یان، له‌ (أیام) ی جوان زۆرت‌ره، (لعن) و (سب) ی (غاصب) ی (خلافه‌ت)، قور به‌سه‌ر (خلافه‌ت)، گوا (خلافه‌ت)؟! نا (شکری) نه‌بێ، کوێخایه‌کمان نیه، ناوی له‌ ناو ناوان که‌ین له‌ (بین) ی (ملل) ی (أجنبي) دیار بێ، توو خوا ئەمه‌ (وه‌قت) ی ئەوانه‌یه، له‌سه‌ر ئەو (ذلّەت) و خواریه، (رؤسا) کان هه‌ریه‌ک وه‌کی (فرعون) ی ئەلێ: " (أنا ربکم الأعلى)؟! " که‌س (قه‌بال) ه‌ی که‌س ناخوێنیه‌وه ﴿فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى﴾ (نکال) به‌ (معنی) (تنکیل) ه، به‌ (عذاب) دانێ ده‌لێن، که‌ (ده‌رس) ی (عبره‌ت) ی بێ، (غیر) له‌ (سیئات) بجفیه‌وه به‌ (مُقابل) ی (أعمال) ی (أولی) و (أخری) خوا (عذاب) ی دا (گرتی)، (عذاب) ی (تنکیل) ی هه‌ر له‌ (دنیا) ئەبێ، له‌ (آخره‌ت) گونا گونا کار ناتوانی گونا گونا، (عذاب) بدری و نه‌دری ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَنْ

يَخْسِي (وہ کی (شرح) ہ بؤ (تنکیل)، وہ (فائدہ) ی بؤ کہ سئی ئہ بی کہ بترسی ئہ ندیشہ ی (عاقبت) ی ہ بی، بہ چاوو گوئی (اعتبار) بنوئی و بیہ، ئی (خلیع) ی (لا ابالی) بہ (تعذیب) ی (غیر) ی ناگہ پڑتہ وہ، (اعتبار) ناکا، ئہ و ترسہ ترسنوکی (مذموم) نیہ، ترسی (احتراس) و خو پاراستن و (حفظ) ی (ناموس) و (شرف) ہ، ہر کہ سئی، ہر (قوم) ی ئہ و ترسہ ی نہ بی، تیوہ دہ گلی، خراپی ی دہ قہ و می. ٹومید وایہ دوا ی (حرب) ی (حاضر) ی، ئہ وانی خہریکی (رقص) و سہ ماو (تیاترو) و مہیخانہ و (کیف) خانہ و کھل و مل بوون (عبرت) بگرن، نہ ختی بہ (امور) ی مہردانہ (مشغول) بن، (امّا) (نظر) بہ دوا ی (حرب) ی (سابق) ئہ ترسم خراپ تر بن. کہ لہ بابی بہ زی ئہ و قارہ قاریہ تی ہلدی، کہ لہ بابی (غالب) بہ بہ رشہ قانی دہ دا، کہ چی کہ پیچی کؤلانی داوہ خو ی قیت ئہ کاتہ وہ، دوغود، دوغود، دوغود بؤ مریشکی دوغہ دوغی دہ کا، لہ سہریہ ک لہ سہریہ ک بانگ دہ دا، ئہ ی بی (شرف) وازو ئہ و (رہ زالت) ہت لہ (فکر) چوو؟! ئہ بی ئیمہ لہ بہر گوشت کہ لہ باب خواردن، وامن ی ہاتئی.

ٺهئى (قوم) ٺٽيو له (فرعون) زيترنين، به لکيو به (خدم) هئى وئى ناشين،
 (تکذيب) ى (رسول) ى خواى کرد چؤن گيرا؟ چئى به سه رهاٺ چؤنکئى نه ترسا،
 ٺٽيو به ترسن، (عبرهت) بگرن، وه (الا) گيرؤده ٺه بن، (انکار) ى (بعثهت) ى
 (رسول) و (بعثهت) ى (قيامهت) مه کن، (اعاده) ى ٺٽيو پاش پزين، لائى خوا
 ٺاسانه، (صعوبهت) ى چئى يه؟ ﴿اَنْتُمْ﴾ (ابن کثير) ٺه فرموي: (اَيُّهَا النَّاسُ)
 (يعنى) (خطاب) (عام) ه له (اهل) ى (مکه) و (غير) ى وان ﴿اَشَدُّ خَلْقًا﴾ (اى بعد
 الموت) ﴿اُمُّ السَّمَاءِ﴾ کئى ه يان گران ترو (زحمهت) ترن، ٺه وئى (خالق) ى
 (سما) بئى به و (شدهت) و (صعوبهت) و (قوهت) ه ناتوانئى (اعاده) ى مسته خوئئى
 بکا، بيکاته وه (هیکل) ى (انسانئى)؟ دياره (خلق) ى (سما) و (خلق) ى ٺه و جرانه
 له (صعوبهت) دا (نسبهت) يان نيه، ٺه وئى (قوهت) ى به سه ر (اشد) و (اصعب) ى
 دابئى، به سه ر (أخف) و (أسهل) ى (بطريق الأولى) دادئى ﴿بَنَاهَا﴾ کووى (بنا)
 کرديه؟ ﴿رَفَعَ سَمَكَهَا﴾ (سَمَك) به ٺه ستوورائى و (تُخَن) ٺه ٺئين، (أجرامى)

(عُلُوْیَه) چونکی (کروی) نه، (ارتفاع) یان به (ثخن) ه، نه ته‌ن‌ها به (طول)، (حقیقه) جوانه. نهو (أجرام) ه،، (قسم) ئ زۆریان، (قطر) یان - (إلى ما شاء الله) - (رفیع) ه، به (ملاین) ی (أمیال) (تقدیر) نه‌کرئ ﴿فَسَوَّاهَا﴾ نه‌م (تسویه) - (نظر) به (کشف) ی (حُکْمَا) ی (جدید) - زۆر (حکمه‌ت) ه. (مسافه) ی (کرات) ی (منظومه)، چوار له‌گه‌ل چوار (متساوی) یه، (یعنی عطارد) (مثلاً) چه‌ند له (شمس) دووره، (زهره) هه‌نده له (عطارد) دووره، (وهكذا...) (ارض) له‌گه‌ل (زهره)، بۆیه نه‌گه‌ر له (بین) ی دوو (کوکب) (نسبه‌ت) زیاتر بوو، نه‌لّین: (إلاّ) نه‌بئ (کوکب) ئ تر له مه‌یان هه‌بئ "وه (آخری) ئ نه‌یدۆزنه‌وه، (وکذا) (نسبه‌ت) ی (عناصر)، که (أحیا) و (جمادات) له‌وان (ترکیب) نه‌کرئ، (نسبه‌ت) یان (متساویه)، بۆیه هه‌روا (عناصر) نه‌دۆزنه‌وه، بنۆره (جدول) ی (منده‌لیف) ی، له (جزء) ی چوارده‌مین، (صحیفه) ی (۱۲۶) ده‌می (تفسیر) ی (طنطاوی) - رحمه‌تی لی بئ - (أوائل) بۆ نه‌و (تسویه) نه‌چوو بوون ﴿وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا﴾ شه‌وی (سما) ی تاریک کرد، (ابن جریر) (روایه‌ت) نه‌کا له (ابن عباس) له (مجاهد) له (قتاده) له (ضَحَاك) له (عکرمه): (أغطش): به (معنا) (أظلم) ﴿وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا﴾ (ضحی) (سما) ی (إبران) و ئاشکراو (منور) ی کردیه، (مراد) پۆژه (مقابل) ی شه‌و، (إضافه) ی (لیل) و (نهار) بۆ (سما) نه‌دا، گویا (مراد) یش شه‌و و پۆژی (أرضی) یه. (بعض) ئ (تأویلات) نه‌که‌ن، لام خۆی نین، هه‌یشتا (أرض) نه‌بوویه (صاحب) ی شه‌و و پۆژ، دیاره (مراد) شه‌وو پۆژی (سما) یه، نه‌مه‌ش له‌گه‌ل (هه‌یه‌ت) ی (جدید) جوان پێک نه‌که‌وی. (منظومه) ی (سما) ی ئیمه‌ پاش (منظومه) ی (شمس) ه‌کانی دی ئی گه‌وره‌ گه‌وره (خلق) و (ترتیب) کراوه، هه‌ریه‌که شه‌وو پۆژی خۆی - (نظر) به (حرکات) ی خویان - (قران) دراوه، هه‌رچه‌ند (عربه) ه‌کان (زمان) ی (رسول) نه (علم) ی (هه‌یه‌ت) ی (قدیم) یان زانیوه، نه (جدید)، (لکن) ئیمه نه‌تۆپینه (حقائق) و (دقائق) ی (قرآن) به‌گوێره‌ی نه‌م (عصر) ه، وه (نسبه‌ت) به ئیمه نه‌و (نوع) ه (حقائق) ده‌رکه‌وتنه (معجزه). (علماء) ی (هه‌یه‌ت) شوناس (صاحب) ی (أرصاء)،

ئەمەیان نەزانینو، (حضرت)ی (محمد)ی (ﷺ) (أُمِّي) (مکی) ئەمە ی چۆن زانی؟ (إِلَّا) ئەبێ بە (وحی) (إلهی) بێ. (کوکب)ی کە (تکون) ئەکا تا (نور)ی لی پەیا ئەبێ (أرض)ە (دەورە)یە ئەدا، لە (أجرام)ی (نیرە) (نور) وەرئەگرێ، شەوو پۆژی لی پەیا ئەبێ، با دوور نەپۆین مانگی خۆمان ئەلێن: (حرکە)ی لە (دەور)ی (مرکز)ی خۆی هەیه بە مانگی تەواو ئەبێ، شەوو پۆژی مانگ مانگیکە، (مقصد) شەوو پۆژ هەر بۆ (أرض)ی نیه، بۆ هەموو (نجوم) هەیه.

﴿وَالْأَرْضُ بَعْدَ ذَلِكَ﴾ (ما ذکر) لە (بنا)ی (سما)و (رفع)ی (سمک)ی (تسویه)و (غطش)ی (لیل)ی و (إخراج)ی (ضحی)ی، ئەمە زۆر (ظاهره) ﴿دَحَاهَا﴾ (أَنَّهُ) پای خستیه، (بسط) و (مدّ)ی کردیه، (خلق)ی (أرض) دواى (خلق)ی پۆژه، وەکی (مجدّد)ەکان ئەلێن، لە پۆژ جودا بووینەو، (أَمَّا) (أصلاً) لە ناو (شمس) موجود بوە. (قمر) لە (أرض) پچراو، جوا بووینەو. ئەو (عظمت)و (کبریائی)و (قدسیەت)ی بۆ (أرض) هەبوو، بە (نظر) (عالم)ی پێشوو، ئەو (أرض)ە (مُرکَنی) (مُرکَنی) (عالم)ە، ئەو (کائنات)ە بە (عرش)و (کرسی) و (سماوات) و (مصابیح)و (سوابیح)ی لە (دەور)ی ئەگەرپێن، وەکی مەپی قوریانی، ئەو (عظمت)ەى ئەما، لە (نظر) (عالم)ی (جدید) بەهەموو (طرز) (مُحَقَّرە)، (نظر) بە (أجرام)ی (نیرە) خۆی نانویست، وەک قانکە لاچک، لە (دەورە)ی (شمس) ئەخولیتەو، ئەو (قول)ە بۆ لووت شکاندنەو (متکبّر)ەکانی (دینی) زۆر باشە، ئەو (نوع)ە (علم)ە ئەگەر (تعمّم) بکا، (جهل) کەم ئەبێ، ئەوجا ناتوانن بڵێن: (شیخ فلان) هەفتا سالان، جلهوی پۆژی پاکیشا " (لَمْ) لە (لَمْ) استوی) بۆ (ترتیب)ی (زمانی) نیه، بەلکو بۆ (ارتقا)ی (رتبە)یە، دیارە (أرض) (نسبەت) بە (سما) (ذرة)یەکە. (سیدی الوسی) — (بعد تحریر)ی (طول)انی — ئەفەرموی: "ئەوی (میل)ی بەلاو ئەکەم، (تسویه)ی (سما) (بما فیها) — (مقدمە) لەسەر (تسویه)ی (أرض) — (بما فیها) —، زیڤا (علیەت) لە (أجرام)ی (علویە) (معلولیەت) لە (أجرام)ی (سفلیە) (ظاهره) (رحمەتی) خۆی لە (آلوسی) و (أمثال)ی بێ. ئەگەر بڵێین: (أرض) پێش

(شمس) (خلق) کرایه " (نشئه) ی (جدید) (إنکار) ی ئەکا، ئەمەش خراپە بۆ (إعتبار) بە (قول) ی (مفسر) ی، بۆ چی ئەو (عالم) ه له (ایمان) دەرجی؟ ئەمە سەیرە (روایەت) ئەکەن خوا (جرم) ی (أرض) ی پۆژی یەك شەموو (إيجاد) کردیە، پۆژی دوو شەموو (بسط) ی دایە، پۆژی سێ شەموو (خلق) ی کردیە، پۆژی پێنج شەموو (جمعه) ئاسمانی (إيجاد) کردیە، له (آخر) ی پۆژی (جمعه) (آدم) (خلق) کرایه " کە ئاسمان نەبووین پۆژی یەك شەموو و دوو شەموو، (مثلاً) (معنا) ی چیه؟ ئەوناوانە کە ی پەیا بووین؟ ئەمە (خُرافات) ی (تورات) ی (مُحرّف) ه، (سرایەت) ی بۆ ئێمە کرد، شەموو پۆژی لێ تێك داین ئەبایە بشلێن: "پۆژی شەموو (إستراحت) ی کرد، (أما) له بەر (بعض) ه (آیهت) نەیاننوانیوە" بیلێن: له (قرآن) دا ناوی (أیام) نیە، (دَحَا) (إبن کثیر) (تفسیر) ی بە (دَحْو) (دَحَى) ی (أرض) ئەفەرموئ، (یعنی) (واوی) و (یائی) یه ﴿أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءً مَّاءً وَمَرْعًا﴾ (أرض) چرگامی هەموو (حیوانات) ه، (إنسان) یش له گەل، وایزانم (قرآن) (مرعی) ی (حیوانات) بە (أب) ه ی (تعبیر) ئەداتەوه، (مرعی) (عام) ه ﴿وَالْجِبَالِ أَرْسَاهَا﴾ دای کوتایە، قەحیمی کردیە (عیون) ی ئاو، باغاتێ (جنان) ئاسا، (مرعی) ی پڕ لە وه پو (متنوع)، له تەکی (جبال) آن ئەبێ، ئەمە ی کردیە ﴿مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ﴾ ئەوه ی (نفع) ی (أنعام) بداء، (نفع) ه بۆ (بشر) (خصوص) بۆ (عرب) کە (حیات) یان (مربوطه) بە (حیات) ی حوشتەر، (حیات) ی حوشتیش (مربوطه) بە (کَلأ) و پوش و پاوان. (حُكْمَا) ی (جدید) له (تکوّن) ی (جبال) قسەیان کردیە، (لکن) (إنسان) نازانی بلێ: "چی؟" (أرض) ئەلێن: (مایع) ی (ناری) بوو، وهك پڕیشکی له (شمس) جودا بۆوه، (بعده) توێژی سەرەوه ی سارد بوو، رهق هەلات، (تدریجاً) زل بوو " ئەو هەموو (مادّه) ی (جبر) ی له دەروونی چی دەکرد؟" بە (بُرکان) و (زلزله) بە دەرکەوت و بە سەرکەوت " (کیفیّەت) ی (تکوّن) ی ئەو (أجرام) ه، له (أساسا) بە (یقین) ی لام وهیە، کەس نایزانێ، (غایەت) ی (بعض) ی (إحتمالات) له (عقل) نێزیک ترە، له (بعض) ی، (أول) ی ئاوی لێ هاتیتە دەر، باشە، (أستاذ) ی

(کیمیایی) (حقیقی) (أوكسجين) و (تۆیدرۆجین) ی تیکه لاو کردیه، بۆته ناو، دوایه: (نباتات)، (حیات) ی (نبات) ی (أصل) ه، بۆ (حیات) ی (حیوانی) و (إنسانی). نهو (حیات) ه له کوئیه هات؟ (مایع) ی (نا) ی (ماده) ی (حیات) کوو هل نه گری؟ (أصل) ی (سیارات) و (أقمار) و (نجوم) له (شرر) ی ناگرین بئ، له (عُلویات) یش (حیات) نابئ بووبی، (ماده) ی (جامده) (تحول) بکا، به (ماده) ی (حیویه) ه قه بیدیه؟ (جميل صدقي زهاوي) (قصیده) کی هیه، له (دیوان) ی (خامس) ناو (أوشال) له لاپه پی (۱۷۷) سه دو ههفت و ههفتا، به (عنوان) ی: (تطور في الجماد) (أول) (بیت) ی ئه لئ:

(ما حياة قديمها غيرُ بارٍ لك إلا تطورُ في الجماد)

وا نه گه یه نی (إختیار) ی نهو قسه نهکا، نهوه له گهل (آیه) ی (يُخرجُ الحيَّ منَ المَيتِ) نۆدر (موافق) ه. (جميل صدقي) (غلط) ی نۆدر (عظیم) ی هیه، له (حق أثیر)، له (موقع) ی (مناسب) تر (تعرض) ی بۆ نه که یین ﴿فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَةُ الْكُبْرَى﴾ (داهیه) یه (عظیم) ی وه کی (طوفان) و لافاوی گه وره گه وره به سه ر (دار) و (دیار) دادئ. (حقیقه لفظ) ه که ی (مدهشه)، (فلسفه) ی (لوعته) نه رمی و ره قی و گران و سووکی و گه وره یی و گچکه یی و (فرح) به خش و (حزن) آمیزه، (خلاصه) (أحوالات) ی شت، به (حروف) و ئاههنگی (صوت) (ادی) نهکا، گرمه، لرمه، زرمه، ته په، گه رمه، زیپه، زیکه، لرفه، گریه، خشه، هوشه، قیپه، قۆپه، قاپه، قازه، هاژه، رینگه، فینگه، مینگه، (أنواع) ی (صدی) ی (مختلف) (بیان) نهکات، (وقایع) ی (مدهشه) و (عظیمه)، به (ألفاظ) ی (رقیقه) و دهنگی باریک (ادی) ناکرئ. (مجالس) ی (أنس) و (عیش) و نۆش و مهی و نهی و باده گوساری له دهست (ساقی) به غهنج و (دلال) و گورشمه، به (ألفاظ) ی گران و دهنگی که په نایی، نابئ (ادی) کرئ، که هات، چی نه بئ؟ خوا نه زانی (مدهشات) و (محیرات) و (أمور) ی (عظامه) ی نه دیتراوه نه بئ ﴿يَوْمَ يَذَّكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى﴾ (یعنی) پۆژی (جزا)، نهوئ پۆژی (إنسان)

دیتەوێ یادی، ئەوێ (سعی) بۆ کردیە یاخود (سعی) و کۆششی خۆی یاد ئەکا، چیم کرد؟ بۆ وام کرد؟ ئەگەر چاکە بێ، (طبیعی) ئومیدی پێ بە یا ئەکا. ﴿وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ﴾ (إظهار) کرا، دەرخرا ﴿لَمَنْ يَرَى﴾ بۆ ئەوێ ببینی، وادەر ئەکەوێ، حەوت (قرأ) یەکان (اتفاق) یان هەیه لەسەر (قراءت) ی (بُرِّزَت) بە (شدّه) و (بنا مفعول) ی، وه (یری) به (فعل) ی (غائب) ی (مضارع)، له (أَمَ المؤمنین)، (صدیقه) وه (بعض) یتکیر (نقل) کراوه، به (بنا فاعل) ی (مخفف)، (بُرِّزَت)، (تری) به (تی) ئەگەر (تأنیثی) بێ، بۆ (جحیم) ه. له (أَبُو نُهَيْك) (نقل) کراوه: به (بنا مفعول) ی (مخفف) (بُرِّزَت) وادەر ئەکەوێ ئەو دوو (قراءت) ه (تواتر) یان نەبوو.

﴿فَأَمَّا مَنْ طَفَى﴾ وه کس (فرعون) و (أمثال) ی ﴿وَأَثَرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ (اختیار) ی ئەو (حیات) ه (دون) ی (محقره) ی کردبێ، لەسەر (حیات) ی به (عَن) و (شرف) ﴿فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى﴾ (مأوی) ی ویه، له دنیا ش وایه، چ (شخص)، چ (قوم) ئەوێ (إیثار) ی (حیات) ی (شهوانی) و (لذائذ) ی (حیوانی) بکا، ژنانه به نازو (تنعم) بژیه، (اختیار) ی ئەو (حیات) ه (دنائەت) کارانه بکا لەسەر (حیات) ی مەردی، (حیات) ی (تحمل) ی (مشاق) و تی کۆشین، بۆ (نیل) ی (مجد) و (شرف) واز لێ بێنێ، تووشی (جحیم) ی (مذلت) ئەبێ، ئەکەوێتە ژێر چهپەلۆکی (أجانب)، (سفیل) و سەگەردان و (رهزیل) ئەبێ ﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ﴾ راوه ستانی خۆی له (موقف) ی (حساب) ی (إلهی)، یا (مقام) ی (کبریائی)، ترس و (دههشەت) و (رُتبه) ی (ریوبیەتی) له دڵدا بێ، (دههشەت) و (هەبیەت) و (جلال) ی (ربّ العالمین) (مالك يوم الدين) له دلی کەم کەسان دا هەیه، (سَوَادِي) (أعظم) له (أَمَت) و (سائی) ی (ملل) ی تر، (خوف) و (إكرام) و (إحترام) ی (إله) یان لایه، له (أساطیر) ی (أولین) دەر ئەکەوێ، (عادة) (إله) یان کردیتە (ملعب) ه و (موضوع) ی (خرافات) و قسە ی چرووک و بێ (معنا)، نازانم له (حق) (بَشَر) بلیتم: "چی؟" ئەوێ له خوا بترسێ ﴿وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى﴾ (نهی) (نفس) ی خۆی و (منع) ی کا، له (شهوات) و (میل) ی (فاسده)

﴿فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى﴾ بۆی (حاجهت) نیه، بلّین: "له (حق) کئی (نازل) بوه" (مربوط) ه به (ما قبل) ی به (ربط) ی به (قوّهت)، ئهوی وابی، وادهبی ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ﴾ له (قیام) ی (قیامهت) ﴿أَيَّانَ مُرْسَاهَا﴾ که ی (قیامهت) رادهبی، هه لدهستی؟ (ثبوت) و (تقرّی) (موانی) (سُفُن)، (مرسی) آنه، (قرای) (سفن) ی تیا ئه بی ﴿فَإِمْ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا﴾ چیت لیدایه، (بیان) ی (وقت) ی بکه ی؟ توو نایزانی، وه (أخبار) به (وقت) ی بی (فائده) یه. له (بعض) ی (مقالات) ی خۆم، (رد) له وانه ی ئه لّین: "ئهمرۆ سبه ی (قیامهت) راده بی" درۆ ده له سان و خهوان هه لده به ستن، (حتّی) پیشی په نجایه، (تقویم) ی (ایرانی) (إعلان) ی کرد: (له په نجای، په نجاو و دوی - چاکم له خاطر دانیه - مهدی) (ظهور) ئه کا، که (مهدی) ش هات، (دنیا ئه مه نده ی نامینئ، من ووتم: "ئوه هَذِیَان) ه، ئه گهر نه مرین، په نجاش ئه بینین، وه زیتیش ئه بینین، وه (مهدی) ش نایه "ئوا بوه شه ست، (لا أَثَرَ، وَلَا خَبْرًا!) ئه وه ی ئه لّی: (قیامهت) ئه مرۆ، سبه ی، چهند سالتی، دی ئه بی" یا (مؤمن) ه یا (طبیعیون) ه، ئه گهر (مؤمن) ه، ئه وه (قرآن) ئه فهرموئ: ﴿إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا﴾ (خلاصه) (علم) به (وقت) ی (قیام) ی (قیامهت) (خاصّ) ی خوایه، (قبل الوقوع) بۆ که س نابی، له ههر جئ یه (قرآن) باسی بکا، (علم) ی به (وه وقت) ی (تخصیص) ئه کا به خوداوه ندی (علام الغیوب)، پاش (قرآن) (روایات) ی پوپوچ خهون و مهون و (خیال) و خولیا، ج (قیمهت) ی هه یه؟ ئه گهر (طبیعیون) ه، ئه وان لایان وه یه: (منظومه) ی (شمس) تیک ئه چئ، (أَمَّا) نازانن (قوّه) یی (شمس) چه نده؟ وه (إمداد) ی له لارا بۆ دئ یان نا؟ وه پۆژی به (تحقیق) چه ندی له (قوّهت) ی که م ئه بیته وه؟ وه به چه ندی ته واهو ئه بی؟ ئه و (علم) ه بۆ خودا نه بی، بۆ که س نابی.

﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ مَّنْ يَخْشَاهَا﴾ ئه وه ی لی بترسی، (إنذار) ی بکه ی، (ذاتاً) (إنذار) بۆ وان به (فائده) یه، وه (إلا إنذار) ی (رسول) (عامّ) ه، (غایهت) ی (طاغی) و (باغی) یه کان ناترسن.

(روایه‌ت) ئی ئە‌که‌ن له (حضره‌ت) ی (عائشه): (رسول الله) (ﷺ) دائماً سؤالی له (قیامه‌ت) ئە‌که‌ر تا ئە‌و (آیه‌ت) ه (نازل) بوو، ئە‌و (انتباه) ی لی کرد، چی دی سؤالی لی نه‌فه‌رموو (لکن) ئە‌مه‌ خۆی نیه، (قرآن) سه‌راپا باسی (قیامه‌ت) ه ﴿كَانَتْهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا﴾ پاش زیندوو بوونه‌وه ﴿لَمْ يَلْبَثُوا﴾ له (دنیا) یه ﴿إِلَّا عَشِيَّةً﴾ ئیواره‌یه ﴿أَوْ ضُحَاهَا﴾ سه‌ینه‌ی ئە‌و ئیواره‌یه، (مدّه) یه که‌م له (بین) ابووه، (قیامه‌ت) یان لی هه‌ستاوه، تووشیان بوه، (مشاهده) و (معاینه) یان کردیه، (حاصل) ی دی (وکلّ آتٍ قَرِيبٍ) (ملا) یانی (نُقَاد) گه‌ لی (قیل) و (قال) یان هه‌یه، (ناثاری) ی بی (اثّ) یان (نقل) کردیه، (لکن) توو گوئی بدره‌ره (قرآن)، پاستی ئە‌وه، که ئە‌و ئە‌یفه‌رموی، نا (شکی) ی نه‌بی (فتنه) و (بلا) و (مصائب) ئە‌وه‌نده زۆره، ئە‌و (حرب) ه‌ش به (صوره‌ت) ئی (مده‌ش) و (محیر) (دوام) ئە‌کا (عاقبه‌ت) مان (مجهول) ه، بۆ (إنسان) ی (مسلمان) ی (متفکر) که بۆ (إسلامه‌تی) و (عنّی) خۆی و (قوم) ی (متأثر) بی، ئە‌مپو ئە‌لّی: (قیامه‌ت) ی لی پابوه! (دنیا) له (عرصات) ناخۆشتره (جهنمی) (شه‌پ) (ترمی بشرّ) ه، (نعوذ بالله ونستعینه وهو ربّ المستضعفين).^۱

نۆبه‌یی (تفسیر) ی سوره‌یی (عبس) ه‌یه، (سوره‌) یی (الصّاخة) (سوره‌) ی (السّفرة)، (سوره‌) ی (الأعمی) شی پی ئە‌لّین، (مکیه) دیسان (بالاتفاق) وه (بلا) إستثناء (آیات) (۴۰) یان (۴۱) یا (۴۲) وه، (مناسبه‌) ی له‌گه‌ل پیئشی زۆر (ظاهره).

سوره‌یی (عبس) ه

^۱ - ته‌واو بوو (تفسیر) ی (سوره‌) یی (طامّة) پاش (عصر) ی پۆژی سێ شه‌موو، (حسب التقویم) نووماهی (ربیع الثانی) (۱۶) ی (نیسان) ی (پۆمی)، (۲۹) ی ماهی (ئه‌فره‌نجی)، (۱۳۶۰ هـ قمری)، (۱۳۲۰ هـ شمسی).

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

(أعوذ بالله من يوم عبوسٍ قمطريرٍ، اللهم أحييني بصيراً وأحشرني بصيراً، ومتّعني بسمعي وبصري، حتى تجعلهما الوارث مني، آمين) ﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى، أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى﴾ (إبن حجرى عسقلانى) له (شرح)ى (بخارى) نه‌فه‌رموئى: (ترمذى) و (حاكم) و (إبن حبان) (روايه‌ت)يان كرديه، له (حضره‌تى عائشه)، نه‌وه له (حق) (إبن أمى مكتوم) (نازل) بوه... إيه (إلخ) واده‌نه‌كه‌وئى، (بخارى) و (مسلم) نه‌وه‌يان (نقل) نه‌فه‌رمووه، وه (حضره‌ت)ى (عائشه) - (لا شك) - نه‌و (وه‌قت)ى منداڵ بوه، (أَلْبَتَّه) بيه‌ستووويه‌تى، (بعده) لى (نقل) كراوه (إبنى أمى مكتوم) كوڤى (خال)ى (حضره‌ت)ى (خديجه) بوه، وه (إسم) و (نسب)ى - وه‌كى (سَيِّدَى الْوَسْى) نه‌فه‌رموئى - (بنا) له (أكثر) و (أشهر) (عمروى بنى قيسى بنى زائدة بنى جندوبى إبنى هرم بنى رواحه بنى حجرى بنى معيص بنى عامرى بنى لوى قرشى)يه، ناوى (أَمّ مكتوم) كه داكى بوه، (عاتكه‌ى كچى عبد الله)ى وه له (مخزومى)يان بوه، نه‌لّين: "جه‌ماتى له (قريش) وه‌كى (زمخشرى) نه‌فه‌رموئى: (عتبه) و (شيبه) دوو كورى (ربيعه)، (أبو جهل بنى هشام) (عباس بنى عبد المطلب)، (أمّيه بنى خلف)، (وليد بنى مغیره) لای پيغه‌مبه‌ر (ﷺ) بووون، (رسول الله) (ﷺ) خه‌ريكيان بوو، (ده‌عوته‌ى) نه‌كردن، به‌ ئومىدى نه‌وه كه نه‌وانه (مسلمان) ببن، به (إسلام) بوونى نه‌وانه خه‌لكى تريح به (كثره‌ت) (مسلمان) نه‌بوون، له‌و (وه‌قت)ه‌ ناسكه (إبن أمى مكتوم)ى (كوڤى) (قائد)ى له‌گه‌ل بوه، يانه نه‌بوه؟ - ده‌نه‌كه‌وئى (خلافى)يه - هاته‌ خدمه‌ت (رسول الله) (ﷺ) ووتى: (يا رسول الله) فيّرم كه، له‌وه‌ى خوا فيّرى كردووى " (كراراً، مراراً)، (إعاده‌ى) نه‌م (كلام)ه‌ى كرد، گويا نه‌يده‌زانى، پيغه‌مبه‌ر (إشتغال)ى به (قوم)ه‌ (أَنَّهُ معذره‌ت) ئيتن بۆ (إبنى أمى مكتوم)، طبيعى پيغه‌مبه‌ر (ﷺ) پى ناخوش بووه، له‌و (وه‌قت)ه‌ نه‌و كاڤرايه‌ نه‌م (إلحاح)ه‌ى نه‌كرد، وه‌ نه‌ى نه‌توانى پوو له‌و بكاء وه‌ (إعراض) له‌ (قوم)يبنى، پووى (مباركه‌ى) گرژ بوو، وه (إبن أمى

مکتوم) پووی (نَبَوِی) نه ده دی، تا پئی (متأثر) بیی، (جنابی حق) نه و (آیاته) ی هه نارد، (ملا) یان سهریان شوپکردیه ناتوانن، (مدافعه) ی له (رسول الله) ی (ﷺ) بکه ن.

من ئاره زوو نه که م چهند قسه یه (عرض) که م، خوا خۆی (عالم) ه، (مداری (دنیا) و (قیامهت) له سهر (قوّت) ه، (ضعیف) هیچی پئی ناکرئ، (حتّی) نه لّین: " (قاعده) یه (طبیعی) یه، (قوّی) (ضعیف) نه خوا" وایه، دیاره (سّواد) ی (أعظم) له (بشّر) (تابع) ی گه وره کان و (رؤسا) یه کانیا ن (حتّی) له (إسلامه تی) شدا، (عیناً) وایه، وه کی (سعدی) نه فه رموئ: (النّاس علی دین ملوکهم)"، (شخص) ی له وانه (مسلمان) بوویا، بۆ (رواج) و (نشر) ی (دین) له هه زاری وه کی (ابن أمّی مکتوم) و (أبو هريره) و (صهیب) و (سهیل) به کار تر به جئ تر نه بوو. هه موو (روا) نه لّین: (إسلامه تی) (نوعاً ما) به (إسلام) بوونی (عمر) (عزّت) ی بوو، (ألوهیه) و (ربوبیه) بئ (قوّت) نابئ، کئ (رسول الله) (ﷺ) و یارانی خسته (حصار)؟ کئ (رسول الله) (ﷺ) و یارانی (مجبور) کردن به (هجرة)؟ پیغه مبه ر (ﷺ) که (أبو طالب) ی (مامی) (وفات) ی کرد، وه دهر (عقب) (حضره تی خدیجه) کوچی فه رموو، پیغه مبه ر بئ (نصیر) و (ظهیر) و (مونس) و غه م خوار ماوه، (قریش) (زّیده) (جسارهت) یان کرد، له سهر (عذاب) ی (حضرهت)، به ئومئیدی (إمداد) ئ چوو (طائف)، به لکوو گه وره یه له وان (مسلمان) نه بئ، نه بیته (ظهیر) ی، قبول یان نه کرد، زۆر به (سوء) ی (أدب) و ناخۆشی (طرد) یان کرد، له و (آن) ه (دوعا) ی نه کا، به ردی نه تاوینیتته وه، چۆن چۆوه (مکه)؟ نه چوو زّیر (حمایه) ی (مطعمی بنی عدی)، (بُغه) یه له (بغه) کانی (قریش)؟! (مع الأسف) (أکثر) ی (أهل) ی (علم) گۆیا له بهر (قوّت) ی (إیمان) و (رسوخ) ی (عقیده)، (أهمیّهت) ناده نه، (قوّت) و (مادیات)، نه پۆن بۆ (عالم) ی (غیب) و (روحانیات) ی (خیال) ی، وه (إعتماد) له سهر (أمو) ی (شادّة). (مسلمان) آن وهخت بوو، له برسان به (هلاک) چن، کئ قوتاری کردن؟ کئ نان و (طعام) ی به دزی بۆ ده ناردن؟ (قریش) (رسول

الله (ﷻ) یارانێ ئافەرۆز و (محروم) کرد بوون. وهکی (هیکل) ئه‌فه‌رموئ، (هشامی بنی عمرو) حوشتی له (طعام) و گه‌نم بار نه‌کرد، له نیوه شه‌ودا ئه‌ی برد تا ئه‌ی گه‌یاندە نِیزِیک ئه‌و جِیگایه‌ی (مسلمان) تیای خزابوون، جله‌وی داده‌مالی، لێ ئه‌دا، بۆ (طرف)ی (مسلمان)انی (سَوَق) نه‌کرد، (وه‌قت)ی (هشام) چووه‌ لای (زهیری بنی اُمیّه) وه‌داکی، (عاتکه‌ کچی عبد المطلب) بوو، که‌وابۆ (بنی عبد المطلب) خالوانی وین، (هشام) پشێ ووت: "به‌پاستی توو (راضی)؟ (یعنی) (وجدان)ت (معذّب) نیه؟ بخۆی بپۆشی (معاشره‌)ی ژنت بکه‌ی، وه‌ (خال)ه‌کانت له‌و (حال)ه‌دا بن، من سویندت بۆ ئه‌خۆم نه‌گه‌ر ئه‌وانه (خال)ی (أبو الحکم بنی هشام) بان - (یعنی أبو جهل) - توو (ده‌عوه‌ت)ت کردبا بۆ وه‌ی ئه‌و تووی (ده‌عوه‌ت) کرد، (جواب)ی نه‌ده‌دایه‌وه‌، (أبد) قبولی نه‌ده‌کرد ئه‌و (أحوال)ه‌ له‌ (حق)یان بکری، ئه‌و دوو (ذات)ه‌ (إتفاق)یان کرد (وکذا مطعم)ی (بنی عدی)، وه‌ (أبو البختر)ی (بنی هشام)، وه‌ (زه‌معه‌ی بنی الأسود)یش له‌گه‌لیان (متفق) بوو، که‌ ئه‌و کاغه‌زه‌ی (قریش) نووسیویانه - (دائس) به‌ (مقاطعه‌)ی (رسول الله) (ﷺ) و یارانێ - بدپینن، ئه‌و (عه‌د)ه‌ هه‌لوه‌شینن. سبه‌ی (زهیر) چوو (طواف)ی (بیت)ی کرد، (بعد الطواف) بانگی دا: "ئه‌ی (اهل)ی (مکه‌) ئیعه‌ بخۆین و بپۆشین، وه‌ (بنو هاشم) به‌ (هلاک) چن؟ ئیعه‌ نابۆ دانیشین تا ئه‌و (صحیفه‌) (ظالم)ه‌ی نه‌دپینن" (أبو جهل) ده‌نگی لێ دا ووتی: "درو ئه‌که‌ی ئه‌و کاغه‌زه‌ نادپۆی" حلفای کرامی: (زمعه‌)، (أبو البختر)، (مطعم)، (هشام)، تیکرا (تأیید)ی (زهیر)یان کرد. (أبو جهل) تێ گه‌یی ئه‌مه‌ به‌ شه‌و پێک خراوه‌، فس بوو! (مقابله‌)ی نه‌توانی بکا، (مطعم) هه‌ستا (صحیفه‌) که‌ بپینتته‌ خوار، به‌ (کعبه‌)ی هه‌لاواسرابوو، وه‌ بیدپینن، دیتی مۆرانه‌ی لێدابوو، شه‌رو وپی کردبوو. به‌ (واسطه‌)ی (همّه‌ت)ی ئه‌و (نوات)ه‌، له‌و (شدّه‌ت)و (مضایقه‌) (مسلمان)ان قوتار بوون "ئایا ئه‌م (جساره‌ت)ه‌ به‌ (إبنی أمّی مکتوم) و (أمثال)ی (إبن أمّی مکتوم) ئه‌کرا؟ (خلاصه‌) دیاره‌ به‌ هه‌موو (وجه‌)ی (رسول الله) (ﷺ) (محق) بوو، که‌

ئاره‌زووی نه‌کرد، وه (سعی) نه‌فه‌رموو، گه‌وره‌گه‌وره‌کان، زه‌بر به ده‌سته‌کان
 بیته سهر (هدایه‌ت)، (دین)یش زوو (انتشار)ی نه‌کرد، (حتی ممکن) بوو له
 (زمان)ی (رسول الله) (ﷺ)، (سوریه) و (عراق) و گه‌لی (ممالک)ی تر (فتح)
 بکری، وه (ایمان) له دلیاندا، (محکم) تر نه‌بوو، نه‌گه‌ر له‌به‌ر بی ده‌سه‌لاتی و
 کۆری نه‌با، (حق) وابوو، نه‌و (تکدیر) بکری، (أما) له (حق) و (حقیقه‌ت) شدا
 شتی هه‌یه، (کافی)یه، بۆ (توجیه) نه‌م فه‌رمایشه، له (طرف) (جنابی حق) بۆ
 (طرف)ی (رسول) (ﷺ)، خوا نه‌یزانی نه‌وانه (ایمان) نایه‌نن؛ (سعی) (رسول
 الله) (ﷺ) بی هودده‌یه، رووکردنه کۆری - که (استفاده) بکا - باشته‌ره، له
 (سعی) و (توجه) و (اعتنا) به (قوی)ی (سید)ی گه‌وره‌یه که (آیات)ی
 (هدایه‌ت) (تأثیر)ی تی نه‌کا، دیاره که نه‌م (سعی)یه به خۆپایی نه‌پوا، وه
 (شک)م نیه، (ابن أمی مکتوم) وه‌سائری یاران، (عبره‌ت)یان گرتیه، له‌و
 (نوع)ه هه‌نگامه، له (وه‌قت)ی (اشتغال)ی (رسول) (ﷺ) به (أمر)ی (هامة)،
 (اشتغال)ی نه‌که‌ن، وه (سعی) و کۆشیش (حضره‌ت)ی (رسول) (ﷺ) - (أول
 وآخر) - بۆ خوای بوو. نه‌لین: (بعد هذه الواقعة)، (رسول اکرم) (ﷺ) زۆر
 (حرمه‌ت)ی (ابن أمی مکتوم)ی نه‌گرت، که دیبای نه‌یفه‌رموو: "مرحباً بمن
 عاتبنی فیہ ربی" (حقاً وقعه‌یه (مده‌شه) بۆ کۆری، بی ده‌سه‌لات، (عتاب)ی
 (رسول) و (حبیب)ی خۆی بکا!

(محرد)ه‌کانی (مصر)ی - (دوام)یان بی - زۆر ستایشی (حضره‌ت)ی
 (رسول) نه‌که‌ن (خصوص) (هیکل)، (یعنی محمد حسین هیکل) (مؤلف)ی
 (کتاب)ی (حیاه محمد)، (کتیب)یکه شایانی (مطالعه‌یه، خوا نه‌وانه (عمر)
 درێژ کا، بیان پارێژی، به (قدر) (استطاعه) به (حق) (علو) و (عظمه‌ت) و
 گه‌وره‌یی، وه (حق) په‌رستی، وه (حق) جۆیی (رسول اکرم) (ﷺ) (بیان) نه‌کا،
 به‌لی (حق) وایه، گه‌وره‌ی (رساله‌ت په‌ناه)، نایه‌ته (تقدیر)، وه‌گه‌لی له
 (مستشرق)ه‌کانی به (إنصاف) (إعتراف)ی پی نه‌که‌ن؟

شتی تریش هه‌یه، آیه‌یی ﴿وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَكِّي﴾ (ظاهراً) وا نه‌گه‌یه‌نی نه‌و (شخص) ه تازه بی بۆ (إسلام) بوون، ﴿أَوْ يَذْكُرُ فِتْنَقَهُ الذُّكْرَى﴾ وه تازه (أمل) وایی (تَذَكَّرَ) بکا، قبولی په‌ندو (نصیحت) بکا، (مع آتِه) (إبنی اُمی مکتوم) سابقاً، ایمانی بوه، (ذات) ئی (مزكِّي)، (متذَكَّر)، (متَّعِظ) (منتفع) به (موعظه) بوه، (لكن أبو السعود) و (سیدی آلوسی) (جواب) ی وردیان هه‌یه، نه‌فه‌رموون: "نه‌و (تَرْجَى) به بۆیه به، تا بزاندی، (أمل) ی (تَزَكِيه) و (تَذَكَّر) له کۆری (کافی) به، بۆ پوو کرژ نه‌کردن و پوو تی کردنی (فکیف) (تَزَكِيه) و (تَذَكَّر) ی (محقق) و (معلوم) بی؟ وه (کَانَ) په‌یغه‌مبه‌ر نه‌ی زانیه، نه‌و (راجی) به، (تَزَكِيه) یا (تَذَكَّر) نه‌کا، وه (إلا) پووی لی وه‌رنه‌ده‌گیرا، نه‌مه‌نۆر جوانه، (لكن) (رسولی اکرم) (ﷺ) و (أشفق) و (أرحم) (مشغول) بوو به (تذکیر) ی که‌سی یا (جمع) ئی، که (أمل) ی نۆر که‌ورده‌ی هه‌بوو به (إسلام) بوونیان، وه به (ثمره) ی (إسلام) بوونیان، (غیر) (آتِه) وه‌کی (عرض) کرا، خوا نه‌یزانی، نه‌و (إقبال) و (أمل) ه، بی هووده‌یه، وه‌کی ((هَرَقْل) ئه‌لی: - له‌ أوائل رسالت - "نه‌وانه‌ی (ضُعفا) آن - (على الأكثر) (تابع) نه‌بن" (أقویا) که‌م، (قسم) ئی هه‌ر نابن، (قسم) ی له (نهایه‌ت) ی بی ده‌سه‌لاتی (إيمان) ئی (سطحی) ئینن، باوڤ ناکه‌م له‌ دلایان (مَحْكَم) بی.

وه (آیه‌ت) (إشعار) نه‌کا، که نه‌وانه (أمل) و ئومیدی (تَزَكِيه) و (تَذَكَّر) یان لی ناکری ﴿أَمَّا مَنْ اسْتَفْتَى﴾ له (إيمان)، له (إتباع) ی (حق)، له (إمتدا) (مراد) ده‌وله‌مه‌ند نیه، (رسولی اکرم) (ﷺ) و (أعظم) پووی له‌ ده‌وله‌مه‌ندان نه‌بوو، له‌به‌ر ده‌وله‌مه‌ندی، (حاشا)، به‌لی پووی له‌ گه‌وره‌کان بوو، به‌و (إيمان) بیئن نه‌بنه (عایق) و (مانع) ی (نشر) ی (دین)، (لكن) (مع الأسف) نه‌وانه (إستغنا) یان نه‌کرده له (إتباع) ی (حق)، (مُصِر) بوون، له‌سه‌ر (إیذی) ی (نبی) و (إتباع) ی، له (دعا) ی (کاذبه) بی (قصور) و (فتور) بوون، (نهایه‌ت) (رسول الله) (ﷺ) و یاران (مجبور) بوون (هجره‌ت) یان کرد.

﴿فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى﴾ بۆ (مستغنی) (اهتمام) ی پێ ئەکە ی، پووی تێ ئەکە ی. پێغه مبه ر بۆ (خصوصیات) ی خۆی (عزیز) (النفس) بو، ئەوی پووی ئی وه رگێ پابی پووی تێ ئەدە کرد، (لکن) بۆ (تبلیغ) ی (رسالت) و (هدایەت) ی (خلق) و (توحید) ی (خالق) ئاگای له گه ورپی و (نزاكەت) ی (نفس) ی خۆی نه بوو، سه دجار نه وان پوو یان وه رگێ پابا نه و خو شتر پووی تێ ئە کردن.

وه زۆر نۆزیکه (جناب) ی (رسالت په ناه) له سه ر نه و هه موو (سعی) یه، خۆی به (مقصر) زانی بێ، بۆیه خوا نه فه رموی: ﴿وَمَا عَلَيْكَ إِلَّا يَرْكُبَ﴾ چ له سه ر توو نیه، تو بێ (فتور) ی، (قصور) له وانه، (قابلیهت) ی (ایمان) یان نیه ﴿وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى﴾ (أَمَّا وَالْحَالَةَ هَذِهِ) ئە گه ر له و ترزه (حال) ه نه با، (رسول) ی (مُجْتَبَى) به (هَرُول) ه بۆی نه چوو، به (کمال) ی (فرح) و پوو گو شادی پووی تێ ئە کرد ئەوی هاته لات، به خێرایی ﴿وَهُوَ يَخْشَى﴾ له خوا نه ترسا، به (إرشادات) (منتفع) نه بوو ﴿فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى﴾ ئی ی (مشغول) نه بێ، نه ک (رسول) (ﷺ)، به لکو خوا (اهتمام) ی زۆر ئە کرد، به (ایمان) ی (بشر)، نه و هه موو (آیهت) ه، نه و هه وو (شرح) و (توضیح) ه، ئەدی له به ر (اهتمام) نیه؟ (دائر) به (ایمان) ی (وحشی)، ئە گه ر پاست بێ چی ئە لێن؟ چه ند جار ان (ملك) هاتیه، تا دلی (إقناع) بو، وه (ایمان) ی هینایه (وحشی) ش، که (أسد) ی خوای کوشت یه کێ نه بوو له به کرێ گرتراوانی یه کێ له و (أعظم) آنه ی که (رسول) زۆر لای (مهم) بوو (ایمان) بێنن؟

﴿كَلَّا إِنَّهَا﴾ نه فه رموون: (قرآن) ﴿تَذْكِرَةٌ﴾ (موعظه) یه بۆ هه موو که س، دیاره نه وه ی (میل) ی (حق) ی نه بێ (استفاده) ی ئی ناکا ﴿فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ﴾ به (ضمیر) ی (تذکیر)، دیاره به (إنه) وه (إنها) (فرق) ی ناکا، (تذکیر) و (تأنیث) له و (مواقع) ه، (إعتبار) یه، خوا تو بزی له که س ناکا، وه (تخصیص) ی (موعظه) و (إرشاد) ی به که س نیه، ئەوی (استغنا) ی ئی نه کا، هه زار جار (استغنا) ی ئی نه که ین، خۆی (متضرر) نه بێ، نه و (تذکره) ﴿فِي صُحُفٍ﴾ نه و (صُحُف) ه ﴿مُكْرَمَةٍ﴾ لای خوای به (حرمت) ه ﴿مَرْفُوعَةٍ﴾ (قدس) ی بلنده، که ئی

له (فوقی) (سماوات) ه ﴿مُطَهَّرَةٌ﴾ پاكه، بئ (میل) و (محابا) و (ریا)یه، (شیطان) و مەیطان تخوانی ناکهون، ناتوانن ﴿بِأَيْدِي سَفَرَةٍ﴾ (کتب) هی (ملائکە)، دیاره (مراد) له (صُحُف) ئەوانن بەدەست (ملائکەت) آنن، (مصون) وه (محفوظ)ن، ئەو (أَمْلَک) ه ﴿کِرَامٍ بَرَرَةٍ﴾ (عزیز)ن، گەورەن، دووین له (لثامەت) و (دنائەت) و (خیانەت)، (أتقیان)، (مطیع)ن، (صادق)ن. ئەوجا بنۆپه (کتیب)ی و، بە دەست (ذوات) ئی (هکذایی)، بۆ (ذات) ئی ستووده (صفات)، (محمد) بئ، کئی (إستفاده)ی لی ئەکا؟ کەس ئی (نفس) هکی (محترم)ی هەبئ، خۆی له (دنائەت) بپاریزی، (قدر)ی (إنسان)ی بزانی، (نفس)ی پیس نەبووبئ، (میول)ی (فاسدە) تیای (راسخ) نەبووبئ، گەورەیی به (نفس) ه، کە خۆی گەورە نەبئ، بالای (خلق) (محترم) بئ (محترم) نیه.

﴿قَتَلَ الْإِنْسَانَ﴾ ئەوانە ی فرۆمایه ی، بئ (مغن) هەر بمرن ﴿مَا أَكْفَرَهُ﴾ (حقاً) جای (تعجب) ه، (حتی) (کافر) به (إنسانیهت)، (کافر) به خۆی، (شرف)ی (إنسان)ی (إنکار) ئەکا، (کافر) به (مأثر)ی (إنسانیهت)، گەمە ی به (فضائل)ی (بشری) ئەکا، (خصوص) ئەوانە ی (إيمان)یان به (قول)ی (داروین) هەیه کە (إنسان) خزمی مەیموونە، له ئەوان هەر مەپرسە، (قدر)ی (إنسانیهت)یان به قەد مەیموونئ، لانه ماوه، (مع أنه) با واش بئ، (حق) نیه ئەمۆ (إنسان) ه، به (إنتخاب) ئی (طبیعی) گەیشتیته ئەم (مرتبه)، (حق) وایه (رعاية)ی ئەو (منقبه)یه بکا، نه ئەبا ئەو (إنتخاب)ه ی بئ (قیمەت) کردبا.

﴿مِنْ أَيْ شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾ (أساساً) له (تراب) ه، (مواد)ی (عنصر)ی (تطور) ئەکا ئەبێته (نطفه) ﴿مِنْ نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ﴾ هەرچەند (نطفه) شتی (محقر) و (مهان) ه، (لکن) به (تطورات) (ترقی) ئەکا، ئەبێته (إنسان)، (إنسان)یش (أقسام) ه، (بعض) ئی (أفراد)ی له (کائنات) به (قیمەت) تره، (بعض) یکی له سه ی گروو بئ (قیمەت) تره. ﴿فَقَدَرَهُ﴾ دیاره ئەوه ی لی پەیا ئەبئ، به (نوع) ئی ئەبئ (صدفه) نیه، به (تدبیر) و (علم) و (تقدیر). له و چەند پۆژانه، له (مجله)ی (هلال)ی (إبریل)ی سالی (١٩٤١) (مقاله) کم دیت ئی (أمیر بقطری)،

نۆر (متعجب) بووم، وە نۆر (ئنا) ی ئەو (ئەلما) یانە ی (بَحَاث) ی (غیری) م کرد، ئەو (نوع) ه (حقایق) و (دقایق) ی (صنع) ه (کشف) ئەکەن، بۆ ئیمە ئەبیتە (موجب) ی (زیدە) (قووت) ی (ایمان)، و (زیدە) (تقدیر) و (تعظیم) و (تکریم) ی (کتاب) ی (کریم)، ئەو ه ی (زیدە) (نظر) ی (جلب) کرد، ئەمە یە، کە (خلاصە) (عرض) ئەکری: (حیوان) ی (مَنوی مَذْکَر) لە سەر ئەو (صِفْرە)، چل و هەشت (قطعه) یە، وە (کذا بویضه) ی م، لە (وہفت) ی (لقاح) بیست و چوار (قطعه) ئی (مَذْکَر) - (یعنی) - (زیتەر) نا - لە گەڵ بیست و چوار (قطعه) ئی م تیکە لاو ئەبێ، بە (وجہ) ئی (مخصوص)، وە (طریق) ی تیکە لاو بوونیان، بە (وجوہ) ی (مختلفہ) - (علی وجہ الاحتمال) - وە ک لە (بعض) ه (ئەلما) یە (تولید) (نقل) ئەکا، شانزە (ملیون) و حەفت سەد و حەفتا و حەفت ہزار و شانزە (وجہ) ه، لە و ہموو (احتمالات) ه (طبیعی) یە ک (وجہ) دیتە جی، بە (وجہ) ئی (خاص) (نمی) ئەکا ئەبیتە (جنین)، کە (مدہ) ی (حمل) ی تەواو بوو دیتە دەر ئیمە ئەلین: وەکی خوا ئەفەرموی: ﴿ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرَهُ﴾ ئەویش چەند چەند (أموں) ئی (دقیق) ی تیا یە، تا ئەو منداڵە بە (سلامەتی) دیتە دەر (تأمین) ت ئەکەم، (قطعیاً) (ملائکە مداخلہ) یان نیە، ئەو قسە ی (وثنی) یانە (إلہ) ی (تولید) و (إلہ) ی (لقاح)، ئەو ه ی بە دقتووری ئەکری لە وەقتی سەغڵەتی بە ہزار (ملائکە) و (الہیونان) یان ناکری، دوا یە (بُقطر) ئەل: ئەگەر (مجموع) ی (قطعات) ی نێو م چل و ہشت بوو، بیست و چاری ئی نێر، و بیست و چاری ئی م (محصول) ئەبیتە م، کچی لێ پەیا ئەبێ، ئەگەر ئی باب بیست و سێ بوو ئی داک بیست و چار بوو، ئەبیتە نێر "کەوا یی (قطعات) ی پیاو وائەبێ بیست و چوار ئەبێ، وائەبێ بیست و سێ ئەبێ، (أما) ئی م، ئی ژن لە بیست و چوار کە مترو زیتەر نابێ، ئەوجا (إنصاف) کەن، ئێوہ و خوا، ئەمە بە (مجرد) ی (صدفہ) ئەبێ؟

بەبێ (تقدیر) و (تصور) و (تصویر) (خیال) ئەکری؟ (حقیقە) (أمیر بُقطر) (إنصاف) ی نەبوو، کە ئەل: (إنسان) (محصول) ی (صدفہ) یە "بەلێ وائەبێ

نێرو مێیه - (لا عن قصد سابق تصادف) - ئەکەن، مێیه که (تلقیح) ئەکا،
 (لکن) (ترکیب) ئەم دوو (حیوان) ه چکه لۆکه، (إنفصال) ی (بعض) ی ئەو
 (بعض) ی تیکه لاوبوونی به (وجه) ی (خاص) کاری (صدف) یه؟ کاری (صدف)
 نیه، (لاشک) (نتیجه) ی (علم) و (قدرت) ی زۆر (واسع) ه، ئەمەندەش بزانه پاش
 زانینی ئەم (حقایق) ه ناتوانی بلی ی: مندالی به کچی لەناو زگی داکمی دا
 (تکون) ی کرد (شیخ) ی (ولی) یه له (أولياء الله) کیره کی پتوه نوساند کردویه تیه
 کوپ " (حقاً علم نور) ه، (إنسان) ی له تاریکی (جهل) و (حماقت) (نجات)
 دەدات. که سێ ئاره زوو ئەکا به (تفصیل) و (تصویر) بزانی، (جنین) له ناو
 (رحم) ی دایکا چەند (صور) و (أشكال) ی ئەگوپێ، وه به چ (وضع) ی (سهل)
 دیتەدەر، وه به چ (وضع) ی (زحمهت) ئەدا بۆ هاتنەدەر، بنۆرپته (تاریخ) ی
 (طبیعی) (إنسان) و (قانون) ی (زواج) زۆر (استفاده) ئەکا. (حکایهت) ه کم له
 دقتور (ریاض مه خمه رچی حلبی) بیست به (مناسبه) لیتره بینوسم باشه:
 ووتی: له (زمانی) (تحصیل) م (أستاذ) ه کم هه بوو دقتوری (حاذق) (خاصة) له
 (فن) ی (تولید) گه لێ (ماهر) و (باهر) بوو، (قاعده) ی وابوو، پاش (دهرس) له
 (معلومات) و (تجربیات) و (مشهودات) ی خۆی (بعض) ه (حکایهت) ی بۆ
 ئەکردین، پۆژی وتی: "پۆژی له دووم هاتن ژنی (حامل) ه له (وضع) ی (حمل)
 که وتبوو (ضیقتهی)، چووم تی فکرم (قابل) نه بوو ئەو منداله لهو (مخرج) ه
 بیتەدەر، (قطری) سه ری له (قطری) (دائره) ی (مخرج) گه لێ زه لام تریوو،
 ووتم: ئەو منداله نایه ته دەر به (سلامه تی)، ئیستا (حیات) ی تیاماوه پاش
 (ساعت) ی ئەمری، ئەو (وهقت) ه به (آلهت) ی (خاصه) سه ری ئەشکینم ئەی
 هینمه دەر، ژنه که (سلامهت) ئەبی، ئەوه ئەچمه وه (محل) ی خۆم دوا ی
 (ساعت) ی وه رنه وه دووم، دیم (عملیات) ی ئەکه م. " (ساعت) تیپه پری که س
 نه هاته شوینم، (تعجب) م کرد، نه ختی چوو یه کئی هات ووتی: "ژنه که به
 (سلامه تی) منداله که ی دانا، (حاجهت) به هاتنی توو ناکا " (حیرهت) گرتمی،
 مسته کم له نۆچه وانی خۆم دا، ووتم: "دقتور نیم ئەگەر وایی" زۆر نه پۆیی،

کابرا هاته وه، به (اضطراب) ووتی: "(ده خیلک) وه ره، ئافره ته که زۆر له (خطری) دایه" هه چهند خواستم نه چم، (لکن وجدان) م (تحملی) نه کرد، چووم، دیم بوختوژی تریان هیناوه له من هه زانتر، (عملیات) ی بکا، وه منداله که به (سلامه تی) ده ریئتی، نه ویش به (بعض) ه (آلات) ی کۆنه خه ریکه: ژنه که هاواری نه پوا بۆ ئاسمان، فه ریادو (جزع) و (فزع) و (الأمان)، دختویش بی (رحم)، گویا (عملیات) ی (تولید) نه کا، (تکدیر) م کرد، ناچار سه ری منداله که م له ده روونی دایکدا شکاند، هینامه ده ری، چابوو ژنه که رزگار بوو هه ندی دی پیترانه گه یشتبام ژنه که ژنه که شی نه پۆی " (حقیقه) دقتوژ باشه بۆ (حیات) ی (بش) ی زۆر (لازم) ه، (واقعاً) نه گه ر (جنابی حق) به (علم) و (حکمت) ی خۆی (تسهیل) ی نه کردبا له وپژگه (زه حمه ت) (مخلوق) ده هاته ده ری، (جنابی حق) هه روه ک (تسهیل) ی (طریق) ی (تولد) ی فه رموو، پێی (حیات) و (معیشه ت) و (هدایه ت) ی بۆ (سعاده ت) ی (دارین) ی (میس) کردیه.

(مع الأسف) شه پو شوپو (نحوسه ت) ی (رؤسا) ی (سیاسیون) (دنیا) و (دین) هه موو پێگیان تیک داوه، ژینیان (غایه ت) ناخۆش و گران کردیه، (میسر الامور) کارمان بۆ (سهل) بکا، به (سعاده ت) ی (مسلمان) آن، زوو نه و (حرب) ه به نه یه ت بگه یه نی ﴿لَمْ يَمُتْ بِالسَّيْفِ مَاتَ بغيره﴾ (إنسان) ی نه مریتتی، (أسباب) ی زۆره، ﴿فَمَنْ لَمْ يَمُتْ بِالسَّيْفِ مَاتَ بغيره﴾، (تَعَدَّدَتِ الْأَسْبَابُ وَالْمَوْتُ وَاحِدٌ) هه چهند (حُكْمًا) خه ریکن، بۆ (إصلاح) ی (حیات) وه که م کردنی (أسباب) ی (موت)، گرانی (مدنیه ت) و (صعوبه ت) ی (سیاسه ت) لێ ناگه پێ، به (آن) ی (ملیون) ی نه پوا، (الاشك) (موت) بۆ (أرباب) ی (سعاده ت) (نعمه ت) ه ﴿فَأَقْبِرْهُ﴾ نافه رموی: "(قَبْرُهُ)" چونکی خوا خۆی (مباشرة) مردی له ناو (قبر) ی نانی، (إرشاد) ی (عباد) ی کردیه، که مردیان بنیژن، نه مه (نعمه ته)، ئیمه دیمان له گرانی (۱۳۲۶) ی خه لکی له برسان نه مردن، نه ده ناژران، له سه ر گوفه کان، له کۆلانا، له ناو خانی یان لاشه یان نه که وت، سه گ نه یخواردن، پاش سالتی - نه وی ما - له (فکری) چوو، پووی کرد (إسراف) نه ت ووت: نه بایان پێدا هاتیه

نه باران. (عجایب) ه (إنسان) (عبرهت) ناگرئ، روله (صلاح) ی (دارین) ناکا، (تابع) ی هه واو هه وهسی خۆیهتی، (هندوک) یش مردیان نه سووتینن، نه وهش بۆ (رعایا) ی (مساکین) ه، بۆ گه وره گه وره کانی (مقدس) نیه، باوه پ ناکه م - تا (قیامهت) - (بش) له (عبودیته) ی (رؤسا) ده رچن، هیشتا له (عبادهت) ی که ر و گایان ده رنه چووین، نه وهش له مه پ (رؤسا) یانه، وایان بۆ دهست نه دا .

﴿ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ﴾ بۆ (جزا) و (حساب) و (کتاب)، که (مشیهت) ی بوو نه ی کا، که ی نه بی؟ خوا نه زانی، (مشیهت) ی خۆی (عاند) ی خۆیهتی، بۆ که س (تعیین) نه کراوه، ﴿كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ﴾ خۆت به و جۆره (إنسان) ه، خه ریک مه که، نه وانه نه وی خوا بی فه رموی، به جئ ی نایه نن (قابل) ی (تزکیه) و (تذکی) نین، به لکو تا (إهتمام) یان پی بده ی له سه ر خراپه (حریص) تر نه بن ﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ﴾ نه گه ر ناگای له (بدا) ی (خلق) ی خۆی نیه خو نه زانی، نه بینن، (نباتات) و (أشجار) چۆن شین نه بن؟ کوو پی نه گه ن؟ چه ند به (نفع) ن بۆ (بش)، چ نه بی با (عطف) ی نیگهه بکا ﴿إِلَىٰ طَعَامِهِ﴾ نه وی نه ی خوا، (امرا) ی (حیات) ی پی نه کا، چۆن (حاصل) نه بی؟ ﴿أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا﴾ ئاوی باران داده رژیینه، سه ر کئوو که ژو نه وی و بلند، وهکی (بیت) ی کوردی نه لن: "ئاو دیری دیمه کاران" ﴿ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ﴾ به هاتنه ده ری ی (حبوبات) و (نباتات)، یا به کئلانی به جووت و پیتمه پ، نه مه دیاره (عیان) ه، (مشهود) ه جئ ی (نزاع) و (شك) نیه، خوا (مباشرة) عاردی ناکئلن، (أما أسباب) هه موو ئی ی به (مسبب الأسباب) خۆیهتی، چۆن عه رد کئلان وهکی باران باراندن نه بی؟

﴿فَأَنْبَتْنَا فِيهَا﴾ له نه زیدا ﴿حَبًّا﴾ گه نم و جۆو (ساین) ی دانه ویلله، دیاره (إنبات) ئی خوايه، وهکی (شق) ی نه رزی نیه، وهکی له (سوره) ی (إذا وَقَعَ) نه فه رموی: (أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ، أَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ؟) (حرث) ئی (إنسان) ه، شین کردن و رواندن ئی خوايه، له (قدرهت) ی (إنسان) ی دانیه، (رحمهت) له (إبن منیر) ی له به ر (تعصب) ناگای له (حق) و (حقیقهت) نه مایه

﴿وَعَنَابًا﴾ داری میوێ، داری ترێ ﴿وَقَضْبًا﴾ (قاموس) ئەلئ: (القضب): (كل شجرة طالت وبسطلت أغصانها) باشه، وهکی: گوێزو هەرمێ و هەنجیرو توو، (خصوص) ئی (ئیرانی)، (حقاً) شایانی خواردنە ﴿وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا﴾ (معروف) ن به (نفع) و (لذات) ن، (أكثر) ی (بشر) به رونی (زیت) ی شیو لی ئەنئ ﴿وَحَدَائِقَ غُلْبًا﴾ باغاتێ گەورە ی تێدایه، وهکی باغی سیوو ئالئ بالئ و زەردە روو و لیموو پرتقال و نارنج، که زۆر زۆر زەلام نابن، میوه یان خوێشن، به (شوکت) ن، به (نفع) ن ﴿وَفَاكِهَةً﴾ وهکی شفتی و گندۆره و ئاروو ته روژی و (أنواع) ی سه بزه ﴿وَأَبَاقًا﴾ پووش و پیاوان، چراگاه ﴿مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ﴾ جو، (إنسان) یش ئە بخۆن وه ئەیکه نه، ئالیکێ ولأغانیانیش، وه ئەوهی بو (أنعام) ی ئیمه (نافع) ه، بو ئیمه ش (نافع) ه، چونکی (أنعام) یش (إنعام) ه بو (إنسان) ﴿فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ﴾ (صیحه) یه که گوێی که پ ئەکا، وهکی (خلیل) ئەفه رموێ: "ئەوانه بئ گوێن به (صیحه) یه وانه بئ به ئاگا نایه ن" به دهنگی (هائل) (إنسان) تیک ئەچئ، کاس ئەبئ. له (حرب) ی (صاعقه) ی (المان) ی، (جرائد) وایان ئەگوت: "به (نوع) ی (دهشت) ی ئەدا به (عسکری) (فره نسه) وای (مشوش) ئەکردن، نه یان ئەزانئ، چ بکه ن؟"

﴿يَوْمَ يَقْرَأُ الْمَرْءُ مِنْ آخِيهِ﴾ برا (قوة الظهر) ه، کوردی ئەلئ: "برا له پشت برا بئ، مه گەر (قضا) له (طرف) خودا بئ" ﴿وَأُمَّهُ﴾ جئ ی (شفقة) ه چ هجرانئ، به (ولد) ئەکیشتئ؟ ﴿وَأَبِيهِ﴾ (أصل) و (مصدر) به تی ﴿وَصَاحِبَتِهِ﴾ (رفیق) ی (حیات)، (مونس) ی (خلوهت)، (محرم) ی راز ﴿وَبَنِيهِ﴾ جگەر گۆشه ی، (مدار) ی ئومیدی، (قرة العين) ی (جهان) بینئ ﴿لِكُلِّ أَمْرٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ﴾ بو (كل) ه (واحد) (واحد) له و (آن) ه، (شغل) یکی هیه، له وانه ی (مشغول) ئەکا، کهس ئاگای له کهس نیه، ئەوانه ی به (شفعا) ئەزاندیرئ، خوا خوایانه خوێان قورتار بن، (لکن) (عقیده) ی بئ (دلیل) که چوه (دماغ) آن، به هیچ نایه ته دەر، (وهقت) ی بۆنباران کراین، (أولی) یایه کان خیراتر ه ئەهاتن بو کونان خوێان بشارنه وه، پئیانم ئەووت: "والله) له (قیامهت) یش - (عیناً) -

وايه، وائەبێ، لە (دنیا) چەند (مدافعه)ی (قنابل)یان پێ ئەکری، چەند ئێوە (حمایەت) ئەکەن، لە (آخرەت)یش هەر وایە چیان پێ ناکری، وە (تأمل) لە (دهشتەت)ی ئەو پۆژە ناکەن، وائەزانن (صاحب)ی (أمر) و (نهی) خۆیان، ئەو لە کەم (ایمان)یە. "دیاره قسه له (نوات)ی وەکی: (إبراهيم) و (موسی) و (محمد) (عليهم الصلاة والسلام)ی نیە، (روایات) (عجایب)ن، (خاصة) (روایەت) لە (ابن عباس): ئەلی: (قابل) لە (هابل) (فران) ئەکا، (حضرەتی محمد) لە داکێ، (إبراهيم) لە باوکی، (نوح) لە کوپی، (لوط) لە خێزانی، تووخوا ئەمە قسه یه؟

(حقیقة) (إنسان) لە و قسانە (فران) بکا چاکە ﴿وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفَرَةٌ﴾^۱ یووناکە (مِنْ أَسْفَرَ الصَّبِيحُ، إِذَا أَضَاءَ) ئەدرە و شیتە وە ﴿ضَاكَّةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ﴾ (کیف) خووش و لیو بە خەندە ﴿وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ﴾ (غبار)ی (كدورەت)ی لە سەرە ﴿تَرْهَقُهَا﴾ بە سەریادی ﴿قَتَرَةٌ﴾ پەشی، پەشی (صاف)ی جوان نا، پەشی (مکدر)ی تۆزاوی زۆر ناشیرین ﴿أُولَئِكَ﴾ ئەوانە، ئەو پوو پەشانە ﴿هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ﴾ (سواد)ی (أعمال)یان، لە (صفحة)ی پوو یان نومایان بوە، (کافریش، ئەگەر (فاجر) نەبێ، (أهون) ترە (طبیعی) (عذاب)ی کە مترە، خوا بمان پارێزی لە (کفر) و (فجور)، لە شەری (کفره) و (فجره)، (حقیقة) زۆر (فاسق)ی واهەن، بۆ (إسلام) و (إسلامی)یان لە (کفره)ی (فجره) خرا پترن، خوا (إصلاح)یان کا (آمین).^۱

تەفسیری سورەتی (التکوین)

^۱ - تەواو بوو (تەفسیری) (سورە)ی (صاخە) پۆژی پێنج شەموو، شتی پێش نوێژی (مغرب) (۱۱) ماھی ریبعی ثانی، هەشتی (مایس)ی ئەفرەنجی (۲۵)ی (نیسان)ی رۆمی، سنە، سنە.

نۆبەتی تەفسیری سورەتی (التکویر) - (بحولہ تعالی) - لە و پۆژە تا ئەرۆ،
 کە پۆژی چوارشەموو، شەشی ماھی (ذی القعدة)یە، وە (۲۶)ی (تشرین)ی
 (ثانی) ئەرەنجی یە، لە (تفسیر) هێچمان نەنووسی لەبەر (تحولات) و
 ناخۆشی و نەخۆشی و پەژاری، (تحریر) و (تقریر) ما نەبوو، (سورە)ی (تکویر)
 (مکیە) بێ (خلاف)، (عدد)ی (آیات) (۲۸) وە (قیل): " (۲۹)یە " (مناسبه)ی
 لەگەڵ (ما قبل) و (بعد)ی زۆر (ظاہرە)، (ترموزی) لە (ابن عمر) (نقل) ئەکا:
 (رسول الله) فەرموویەتی: "ئەرەبی (حەن) ئەکا بنۆڕیتە پۆژی (قیامەت) بە
 (رای العین) با ئەو (سورەت) و (سورەت)ی (إذا السماء انفطرت) و (سورە)ی
 (إذا السماء أنشقت) بخوینێ " ئەو (لازم) زۆر بە (تأمل) و (تفکر) و (تخیل)
 بخویندرێ، تا ئەو (أحوال)ە ی بۆ (تعمّل) بکا، وە (تأثیر)ی ئی بکا.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿إِذَا الشَّمْسُ﴾ (نێی) (أعظم)، (مدار)ی (حیات)ی (نباتات) و دارودیاریو
 (حيوانات) و (بنی ادم)، ئافەزین لەو کەسە ی کە پێی ئەلێ: " (طباخ)ی
 (عالم) " کە ئەو پۆژە (عظیم)ە ﴿كُورَتْ﴾ پێچراوە، (قووت)ی کەم بوو،
 (نور)ی (ضعیف) بوو، هاتە ساردبوونەووە و کورژانەووە، ئەو (وہقت)ە، (حیات)ی
 (شمسی) نامینێ (صورەت)ی (شمس) (محو) ئەبیتەووە، دوو دەستی
 (طبیعت): (حرارەت) و (برودەت) (قطع) ئەکری، (بشس) ئەکەوێتە (حیات)ی
 (لا ترى فيها شمساً ولا زمهريراً) (هوا)یە فینک بێ (حشرات)ی (قتالە)، بێ
 (سموم) و وەیشووم بێ میش و پیشکەو بێ (میقروب)، لە (آفات) دوور ئەمین،
 بۆیە بە (دائم)ی ئەمین. (حکما)ی نوێ گەلێ لە (عظمت) و (قووت)ی (شمس)
 دواینە، ئەلێ: " ئەو (حرارەت)ی (نور)ی لە ئەودایە (هیدروجین)ە، (وقود) و
 سووتە نیە بۆ (شمس) " ئەمشەو لە (مجله)ی (المعلم الجديد) ئی (تشرینی
 ثانی) (۱۹۴۱) ھزارو و نۆصەد و چل و یەکم دی، (نقل) لە یەکنێ لە (علمای
 (امریکا) (امّا) ناوی نایەن، ئەلێ: (غان)ی (هیدروجین)ی (موجود) لە

(شمس)دا، (کفایەت)ی (لەب)ی (سەیری) ئەکا (مُدە)ی دەهەزار (ملیۆن) سال، "و ئەلێ: لە (مُدە)ی پابردوو گە دوو (ملیۆن) سالە، بەو (صرفیات)ی (هائە) (محیر العقول)ە لەسەد یەکی (صرف) بوە "و ئەک لە (تفسیر)ی (طنطاوی) وە (بعض)ی (مجلە)ی (مصری) دیمە: (شمس)، (کل)ی پۆژ، (سیصە دو شەست هەزار) (ملیۆن) (طن) لە (مادە) (صرف) ئەکا، ئەوجا (دقەت) کەن لەو (قووت)ە، لەو (دوام)ە! (سبحان خالق الشمس)، بەو (حساب)ە (مُدە)ی (حیات)ی (شمس) زۆرە، (أما خلاص هەر ئەبێ. وەکی خوای ئەفەرموێ: ئەچەرپتەو، نامینی وەکی (حکیم) ئەلێ: "ئەبێ بە (هبا) لە (فضا) بلاوئەبیته وە! "سەیری (قسم)ی لە (بشر) (عبادەت)ی (شمس) ئەکەن، (أما علم) کوو (حقیقەت)ی دەرنەخا (قرآن) چۆن (بیان)ی (زوال)ی ئەفەرموێ: (حقاً) (علم)ی پاست (نور)ە (إزالة)ی تاریکی ئەکا، (لکن مع الأسف) (مقابل)ی (عواطف)و (تقالید) هێچی پێ ناکرێ، وەکی (ألماس) لە (مس) کارێ ناکا، (الشيء بالشيء يُدکي) (حسین هیکل) لە (کتاب)ی (حیاء محمد) لە (باس)ی (وفات)ی (إبراهیم)ی کوپی ئەلێ: "ئەو پۆژە کە (إبراهیم) (وفات)ی کرد، پۆژگیرا، (بعض)ی وتیان: "پۆژ لەبەر (وفات)ی جگەر گوێشە (رسولی اکرم) گیرایە " (جنابی رسالەت پەنا) فەرمووی: نا، (شمس)و (قمر) لە (آیات)ی (خوان، بۆ مردن و ژینی کەس ناگیرێن، ئەگەر دیتتان گیران، هاوار بەرنە بەرخوا، بە نوێژ" ئەو (مستشرق)انە (إطلاعی)یان بوە بەسەر ئەم (حدیث)ە، زۆر (تقدیر)و (ثنا)ی (حضرەتی) (محمد) (ﷺ)ی ئەکەن، کە لەو تەرزە (موقف)ە، بە (صدق)و (حق) ئەبێ، (راضی) نابێ، (عبارەت)ی (هیکل) زۆر (لطیفە)، (مع الأسف) (لسان)ی کوردی بەو (نوع)ە (لێ ئەدا ناکرێ، بەلێ (رسولی اکرم) (ﷺ) (رسول)ی (حق)و (صدق)ە، گە (متشیخ)ان ئەبینن، وە لەگەڵ ئەوەی ئەبیهین، کەسێ نەیانەوێ هەر بەلایەکی بێتە سەر، (ولو بعد حين من الدهر) بێ، ئەلێن: "ئەو (کرامەت)ی نێمە، خوا لەبەر نێمە بەسەری

هیناوه "یاخود" نێمه واما بەسەر هینایه " (ضُعفا) ی (أَمَة) ی پی
ئەترسین، تا بۆیان پام و (مسخر) بن، وهکی کهری.

(تنبیه): ئەو (تکویر) ه، تەنها بۆ (شمس) ی نێمه نیه، (سائ) ی
(شموس) ی (منظومه) کانی تریش، (مکور) ئەبن، ئەپچڕینهوه، (اخري) ئەبن به
(هبا)، له ناو (أثير) گوم ئەبن، ئایا (إعاده) ی (شكل) ئەکه نهوه؟ (خير) بهو
(نوع) ه نابیتتهوه. نێمهو (حُکْمًا) (موافق) ی (قوا) ی (جسمانی) ههچهند
نۆر نۆر به (قوّه) و (غالب) بی، (اخري) (خلاص) ئەبی ئەپچڕینهوه. نێمهو
(إلهیون) ی (یونان) ئەلێن: "ئەگەر (مبدأ) ی (فیاض) (مجرد) بی، بهبی
(إمداد) ی (قوّه) ه که ی (دوام) ئەکا" بۆیه نێمه ئەلێن: بههشت و دۆزهخ و
(أهل) یان (دوام) ئەکه، به (إمداد) ی (خالق القوی والقدس). " له (قرآن) و
(حدیث) دا نیه هه ریه ک (شمس) هیه، بهلێ (حُکْمًا) ی (منطق) ی (قدیم)
ئەلێن: (ماهیت) ی (شمس) (منحصراً) ی (فی الفرد) ه " (باءاً علیه) ئەگەر
(إنسان) بپوا به (حُکْمًا) ی (فلک) ئەوانی نوێ بکا، که (شمس) نۆرن، چ
(ضرر) ی بۆ (إعتقاد) و (دین) نیه، (مع الأسف) (بعض) ی له (علما) ی (تونس)
ژێر دهستی (فهرنگ) (تکفیر) ی (ذات) ی وهکی (طنطاوی) ئەکه، که ئەلێ:
" (شمس) گه لێ نۆرن" بهلێ: ئەو (طبقه) (ملا) یان به دهست نیه، (إلا)
(تکفیر) ی ئەو (علما) ی (مؤمن) ی (حقیقی)، (حق) گۆو (حق) په رست،
(مصلح) ی بی (غل) و (غش).

که (نور) ی پۆژ هاته (ضعیفی سائ) ی (سیاره) و (أقمار) (مکدر) ئەبن،
چونکی (نور) له و هه رته گرن، که ئەو بی (نور) بوو، ئەوانیش - (طبعاً) - بی
(نور) ئەبن ﴿وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ﴾ (روایهت) ئەکه، له (مفسرین) ی (سلف) به
(معنا) (سقوط) و داپژان و بلا بوونهوه (تغیر)، بهلێ (أولاً) په نگیان خۆلاوی
ئەبی، دوايه (نور) یان نامینێ، (قوّه) ی (جاذبه) و (دافعه) ئەهه وتی، (نجوم)
(سقوط) ئەکه، به (تصادم) پاره پاره ئەبن، خوا ئەزانێ ﴿شَقَّ وَهَوَّيْكَ
ئەکه ویتته (دنیا)؟! (لکن) ئەوانه (سقوط) ناکه نه سه رعه ردی، عه ردی

قه‌له‌نده‌ر (تحمل) ی نه‌و (مصادمات) ه‌ی نه‌ی ڤاگیرانی نه‌و (نجوم) ه‌ له (مواقع) ی خۆیان به (قوه) یه (الهی) یه، که‌له (بین) آ (ایجاد) ی کردیه، (حاجت) به (ملائکته) نه‌ی. (سبحان الله) که‌ گوترا: " نه‌و شته به ده‌ست (ملائکته) ه، (ملائکته) نه‌ی که‌ن " (مسلمان) (تسلیم) نه‌بن، قسه‌یان نامینئ، چونکی (عقیده) یه (عجیب) یان به (ملك) هه‌یه ﴿وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ﴾ به (زلزله) و بومه‌له‌رزه، چیا له (مواقع) ی خۆیان نامینئ، نه‌بن به (هبا).

(طبیعیون) له‌گه‌ل ئیمه (موافق) ن، که‌ چیا نامینئ، (لکن) (خلاف) مان له (سبب) و (کیفیت) ی نه‌مانیانه، هه‌رچی هه‌یه نه‌و (آیات) ه‌ له (أوائل) ی (نبوت) له‌ناو نه‌و (قوم) ه (حقیقه) (محیره) (مدهشه)، (اکثر) یان نه‌یان‌توانیه (تصدیق) ی بکه‌ن ﴿وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ﴾ حوشتری زگ پیری ده‌مانگی، جای ئومیدو (مطمع) (نظر) ه، شتی (إنسان) په‌کی گوزه‌رانی له‌سه‌ر که‌وئ، زۆر خوشه‌ویسته، بۆ (عرب) ی (فقیر) حوشتری که‌ (مدار) ی گوزه‌رانی بی، (تعطل) و (مصادمه) ی له (کرات) ی (کائنات) گرانتره، له‌به‌ر (أحوال) که‌س ئاگای له‌ مال و منال نامینئ چ جایه حوشتی؟ (معمل) و (فابریقه) ها پائه‌وه‌ستئ، له‌کار نه‌که‌وئ، (أسطول) و (دبابة) و (طیاره) و (قطار) بی (عمل) نه‌مینئ. وه (بعض) ی (تفسیر) ی (عِشَار) به‌ هه‌ور نه‌که‌نه‌وه، دیاره له‌ دواى (تکویر) ی (شمس) (تکویر) ی هه‌ور نابئ، نه‌گه‌ر شتی ببئ باران نابئ. (إمام) نه‌فه‌رموئ: " نه‌و (معنا) یه‌ گه‌رچی (مجان) ه، (أَمَّا) له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی له‌ پیشه‌وه (ذکی) کران، (أنسب) ه (أشبه) ه " به‌ئئ، (أَمَّا) (معنا) ی (أَوَّل) له‌گه‌ل ﴿وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ﴾ زۆر (مناسب) چ (قید) ی یه، باوه‌کی (إستخدام) ی (بدر الدین) بی، که‌ له (آیه) ی (لا تقربوا الصلاة) نه‌فرموئ: (نظر) به (ما قبل) ی با (مراد) هه‌ور بی، (نظر) به (ما بعد) ی با (مراد) حوشتی بی " زۆر جوانه. (حيوانات) ی (وحش) له‌ کن یه‌ک گر نه‌بنه‌وه، ئاگایان له‌ (عداوت) ی یه‌ک نامینئ، خواردن و مواردن نه‌ی، (أَمَّا حشر) ی (قیامه‌ت) ئ نازانم چی (عرض) که‌م؟ (حيوانات) (مكلف) نین بۆ (جَزَا) زیندی ببه‌وه، (عذاب) ی (طبیعی) بۆ (حيوانات)

(موجب)ی (جَزَا)ی (خیر) نیه، (بناءً علی هذا) نه دَلَم بَق (قول)ی (سَنَى)یان
 نهچی، نه بَق (قول)ی (معتزل)یان، دوايه دیم - (له الحمد) - (إمامی غزالی)
 نهلن: "(غیر)ی (إنسان)و (أجنه) زیندی نابنه وه" وه (سَيِّدَى أَلُوسَى)ش (میل)
 به و قسانه نهکا ئیتر (کافی)یه. وه نهگەر دهسه لاتم هه بئ، نایه لم که رو حوشر
 (ولو) ئی (عُزَیر) (صالح) بن، بچنه به هه شت، چ جایه سهگ؟ (ولو) سهگی
 (أصحاب)ی (کھف) و نه سهگه بئ که کهوته بهر (نظر)ی (شیخ نجم الدین
 کُبُورِی)، (حالا) (وجد) گرتی وه چهند سهگئ ده وره یان دا، وه کی (حلقه)ی
 (نکری) ده رویشان، نهی خواربو نهی خوارده وه تا مرد! (سبحان الله) (یاربئی)
 به هه شتی که دراوته (مؤمن) آن، به (مال)و (روح)، کوو نه یکه نه (ملعبه)ی
 (حيوانات)؟ نهگەر بیان زانیا (ميقروب) هه ن، وه (عدد)یان به (خیال)و (وهم)
 (إحاطه)ی پئ نادا، ئایا نه یان ووت: "زیندی نه بنه وه"؟ نازانم.

﴿وَإِذَا الْبِحَارُ﴾ که (بحر) ه گه وره کان، (بحر)ی (محیط) ﴿سُجِّرَتْ﴾ گهرم
 نه کرئ، وهک ئاگری لئ دئ. که (أرض) هاته (زلزله) و شق بوون، ئاگری
 ده روونی بَق ده ره وه زویان نه کیشی، (بحر)ان نه کوئینئ له (شدّه)ی کولان
 (إنفجار) نهکا، ده رده کوئئ، ده رده په پئ، (نهايت) (خلاص) نه بئ، (أرض)
 ئیشک و برینگ نه مینئ. (إبن جریر) له (إبن عبّاس) (نقل) نهکا: خوا پۆژو مانگ
 و (نجوم) نه هاوئته ناو (بحر)، با یه نه ئیرئ به (قوّه) وهک په شه بای کویه و
 سلیمانی فووی لئ نهکا تا نه بیته ئاگر. (لاشک) (أوائل) نه یان زانیوه پۆژو مانگ
 و (نجوم) و نه ستیره کان چهند گه وره ن؟ (أرض) به هه موو (بر)و (بحر)ی به
 (نسبته) نه وانه وهک دانه کونجیه که (نظر) به (أهرام)، چ جایه
 (شموس) هکانی تر؟ (بناءً علیه) نه مه له (دائره)ی (إمكان) دانیه. (أساساً)
 نه و دوو (ماده)ی (محرَق) (محرَق) ه (ممکن) ه له باریهک بیته دهر وه ئاگر
 بگرن، وه (بحار) (الآن) پره له (موادّ)ی (ناریه) ﴿وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ﴾ نه و
 (أحوال) ه (ظاهر) وایه له پۆژی (قیامته) دابی، نه وانی (سابق) (علائم) بن،
 هه که سه له گه ل (قرین) و هه مده می خوی، وه کی (فاروقی أعظم) نه فه رموی:

"چاک لە گەڵ چاک، خراپ لە گەڵ خراپ" (ابن جریس) یش ئەمە ی (اختیار) کردیە، وە بە کۆمەڵەیی ئەبنە سێ (زوج) (سابقین)، (أصحاب الیمین)، (أصحاب الشمال) وەک لە (إذا وقع) ە ی فەرمووی، چەند (معنا) ی تریش لە (مفسرین) (نقل) کرا، (أما) ئێمە بەوەندە (إكتفا) ئەکەین ﴿وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ﴾ کچی زیندی بە گۆر، لە (أحوال) ی ئەپرسی ﴿بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ﴾ ئێو ە و بەستە زمانە بێ چارەتان بۆ زیندە بە گۆر کردی؟ گوناھیان چ بوو؟ (ابن جریس) لە (قتادە) (نقل) ئەکا: (أهل) ی (جاهلیەت) ئی وایان بوو کچی خۆ زیندە بە گۆر ئەکرد، وەنانیان ئەدا بە سەگ (ظاهر) ی ئەو قسە وایە، لە ترسی (فقر) و بێ نانی وایان ئی ئەکردن، (بعض) ئی ئەلێن: لەبەر (عار)، مەبادا ببنە ژنی خەلکی، ئەمە شتێ بێ (معنا) یە. خۆیان (محصول) ی ژنانن، ژن نەبێ، پیاوچۆن ئەبێ؟ لام وایە ئەوانە ی مندالی خۆیان لە (جهل) و بێ (تربیه) یی ئەپلێننەو، (حقیقە) زیندە بە گۆریان ئەکەن، وەپۆژی (جَزَا) (مسئول) ن. (قرائەت) ی (أشد) (نقل) ئەکەن لە (أبی جعفر) نێزیکە (تحریف) ە، (مع أَنه) ئەو (سورە) تە لە (أوائل) ی (رسالەت) (نزول) ی کرد، هیشتا نەگەشتبوونە (مَوَدَّەت) و (قربەت)، (لاشك) (دسیسە) یە. (سید) (بعض) ئی (مسائل) ی (شرعیە) ی (ذکر) کردیە، لام بێ (لزوم) ە، (کتب) ی (فقه) (متداول) ن، وە (تفصیل) ی دایە بە (خلاف)، لە (حق) (أولاد) ی (غیر) ە (بالغ) ی (مشرک) آن. (إنسان) ی (غیرە) (مکلف) (حق) نیە (عذاب) بدری، لە (رحمەت) ی (إلهی) دوورە وە دوور تریشە بێ چارە لە (دنیا) زیندە بە گۆر بکری لە (ناخرەت) (عذاب) بدری ﴿وَإِذَا الصُّحُفُ﴾ (ورقە) نامە ی (أعمال) ﴿نُشِرَتْ﴾ بلاوکراوە بەسەر (أصحاب) یاندا، دارە باش کرا (ممکن) ە بۆ ئەوانی (خلیع) بە شتێ وەک رادیۆ نامە ی (أعمال) ی (قبیح) یان (نشر) کری ﴿وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ﴾ پێستی لەبەر داپنرا، کەول کرا وەکی (حیوان)، کە (حیوان) پێستی ئی کرایەو ئەمری، (محو) و نابود ئەبێ، (کذلك) ئاسمان لائەدری، (طی) ئەکری ﴿وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ﴾ ەل کرا، ەلایساندرا بە (شدەت)، گەل لە (فوق) ی (سعی) ی

(شمس) ﴿وَإِذَا الْجَنَّةُ أُرْفِئَتْ﴾ نِزْکِ خرا له (اهل) ی خۆی، (ممکن) ه (اهل) ی (سعی) بی بینن، تا (حسره) یان زیاتر بی. که نهو (امور) ه (واقع) بوون ﴿عَلِمَتْ﴾ (جناب) ی (ابن کثیر) بی په روا (کلمه) ی (کل) زیاد نهکا، (کُلُّ) ﴿نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ﴾ تا له گه ل (آیات) ی (عامه) به (عمومی) (شمولی) (مواقف) بی، (مفسرین) له (زمخشری) تا (سید) قسه یان له (تنکیر) ی (نفس) کردیه، که (مُشْعِرَه) به (وحدته) ی (مبهم)، (أبو السعود) به (توجيه) ی (زمخشری) (راضی) نیه، گه رچی (امامی رازی) قبولی کردیه، منیش نانوومه (وجه) ی (أبو سعود) به (وجه) ی قبول، وه هیچ (وجه) ی واشم بۆ دهرنه که وتوه، که شایانی قبول بی، نه وهنده نه لیم: لام وابی لهو (آیه) ه (عموم) (مراد) نیه، (ولو) (علم) به (أعمال) ی چاکه و خراپه بۆ (کُلُّ) ی (مکلف) ه بی، نه وانیه (وَأَدَّ) نه کهن، (وکذا) نه وانیه له په نادا شتی به د نه کهن، خویان (عمل) ی خویان (حاضر) و (تمثیل) نه کهن؟ وه نه زانن چهند (قبیح) ه، وه هر کهس (منفرداً) (عمل) ی خۆی (حاضر) و (تمثیل) نه کا؟ " (أَمَّا) لای (نیسابوری) (وحدة) (وحدته) ی (نوعیه)، (نفس) ی (عظیم) ی (بشری)، نه مهش خراپ نیه. (أَمَّا) (تجسد) ی (أعمال) وه کو (عالم) ی (خیال) دووره له (عالم) ی (حقیقه) ت، (وکذا نفس) ی (موت) (تمثل) ناکا به به ران. به لئی (تمثال) ی نه نوینن، که هر کهس بزانی مردن نه ما. نهو (امور) ه هر چهند (قسم) یکی پیش پوژی (جَزَا) یه، (أَمَّا) له (مقدمات) یه تی، نه وانو نه وانیه له پوژی (جَزَا) (واقع) نه بن، که هه مووی بوون، (إنسان) نه که ویتنه (حین) ه (رؤیته) ی (أعمال)، به (مکافات) و (مجازات) نه گات ﴿فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنْصِ﴾ (وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لِّو تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ) (جمع) ی (خانسه) ه، له (خنوس) ه، به (معنی) ویک هاتن و خۆبزرکردنه، وه کی کیسه ل که سه رو لاقی نه باته وه ناو قه پیلکی ﴿الْجَوَارِي﴾ (جمع) ی (جاریه) له (جَرَى) ه، به (معنا) خیرا کردنه ﴿الْكُنْصِ﴾ له (کنیسه) یه، به (معنا) چوونه ناو لانه، لان بۆ (حیوانات) ی کیوی، هیلانه، بۆ تهیران، چ کیوی بی، چ کیوی نه بی، (مراد) چیه؟ آن (أقرب) (خمسه) ی

(مَحْیَرَه) ن، (عطار د)، (زهره)، (مُرِیخ)، (مشتري)، (زحل) كه له (علم) ی
 (هینت) باسیان نه کا، (رجوع) و (إقامه) و (إستقامه) یان هیه، گاهێ نه بینێ
 خوش نه پۆن به رهو (شرق) (مثلاً)، گاهێ نه گه پێنه وه بۆ (غرب) و یزێ نه بین،
 گاهێ وانه زانی (وقفه) نه که ن، نه وانه ی له (صحرا) یه ن، زۆر (دَقَّت) له
 (أحوال) ی (سیارات) نه که ن، (أما) (أهل) ی شار، گه لێ به بێ (دَقَّت) و تێ
 (فکرین) ن، (حَتَّى) زۆر (فقی) ده گه نه (تشریحُ الافلاك) (دَقَّت) یان لێ نه که م،
 نه وه ی له (کَتِيبَ) نه ی خوینن، له (خارج) ه وه ئاگایان لێ نه، (حَتَّى) له
 (حركات) ی نه و (سیارات) ه بێ (خَبَر) ن، (تُورَانُوس) و (نه پتون) و (سائری)
 (سیارات) که تازه (کشف) کراین، به چاو نابیندرین، به (آلات) ی (رصدی) ی
 زۆر (دقیق) دۆزاینه وه، نه و (آیه ت) (مع القسم) (مفتاح) ی گه وره بوو، بۆ
 (مُسْلِمَان) آن، (لکن) (إعتنا) نه کرا (عُلما) ی (غرب) و (امریکا) زۆر خه ریکن، له
 (مباحث) ه یان وا ده ر نه که وێ، لایان وایه، (مَرِیخ) وه کی (أرض) ی ئیمه
 (صاحب) ی (حَیات) ه، (حَیات) ی وه کی (حَیات) ی ئیمه ی تیا یه، (حَتَّى)
 (حُکما) ی (امریکا) خه ریکن، (واسطه) یه بدۆزنه وه، (مُخَابَره) له گه ل (سُکَان) ی
 (مَرِیخ) بکه ن، (أما) (تفسیر) ی (خُنُس) به گا کتوی - (حقیقه) - بێ (معنا) یه،
 خوا سویند نه خوا به گا کتوی و مامزی که پوو داتسای، له سه ره نه و (مُدعی)
 عظیم) ه ی که له مه و دوا دی؟ به لێ (أوائل) ی (مُفسّرین) ناتۆرنه نه و جوړه
 (مُناسبات) ه، نه تۆرنه (معنی) ی (لَوَغَت)، (أصلاً) (کناسه ت) به لانی گا کتوی
 نه لێن، که وایی (مُرَاد) له (خُنُس) گا کتوین، (بعض) ی مامزیش (علاوه) نه که ن،
 وا بزائم (أصلاً کنیسه) ی (راهب) ان له مه وه رگیرایی له (مُحَقِّق) ه کان نه وانه ی
 (تفسیر) یان لای ئیمه هیه، (فخرالدینی رازی) (رحمه الله علیه) له هه موان زیتر
 (إعتنا) به (مُناسبات) نه کا، نه و (رحمه تی لێ بێ)، به (تفسیر) ی (بقر) و
 مه قهر، (راضی) نه .

﴿وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ﴾ شه و که هات، (عُلما) ی (لَوَغَت) نه لێن : "(مُشْتَرَك) ه،
 له (بین) ی (أقبل) ه و (أدب) ه، بۆیه (بعض) ی (تفسیر) ی نه که ن، به پشت

کردنه وه، (سیدی آلوسی) (نقل) له (راغب) نه کا: (عسّس) به (معنا) ته نکى تاریکى یه، که له (أول) ی شه و تاریکى ته واونیه، (وکذا) له (آخر) ی شه و (شده ت) ی تاریکى نامینى، که وایی دروسته له هر دوو (حال) (إقبال) و (إدبار) (مُراد) بى، زۆر خوشه ﴿وَالصُّبْحُ إِذَا تَنَفَّسَ﴾ هه ناسه ی هه ل کیشان و داکیشان، ئوخه ی نازانم کوئ بنووسم؟ (کأنه) له زۆر بارى گران هاتیه ده رى وه (حقیقه) سه ره له سبه یان (نسیم) ی^۲ فینک دى، زۆر خوشه — (خاصّه) له هاوین دا، (نالی) نه لى:

"هه ناسه م زولفه که ی لادا و مه یلئکى نه کرد چاوی

(نسیم) نه نگوت و شه و رابورد و نه رگس هر له خه و دایه"

(أحوالات) ی (سیارات) ی پینچ — (کأنه) — له شه و ده رنه که وى، سویند به (لیل)، دواى سویند به (خُنس) ی (جَواری) (کُنس)، زۆر جوانه. چه ند (مباحث) ی هه یه، (نحوی) و (بلاغه تی) (مُحقق) ان به (عربی) لی ره (ذکر) یان فه رموه، نازانم چۆنى به کوردی (أدى) که یین؟ که (أکثر) ی (قراوته) ی یه کن، نا (شکر) ی نه بى، زوبانمان کورته، نه مه و. (جنابی حق) سویند به (دواى) (خمسه)، دووی (سفلى): (عطارد) و (زهرة)، سى ی (علوی): (مریخ) و (مشتري) و (زحل)، وه به شه و، که بى و بچى، وه به سبه ینى که (نسیم) ی بنگوی نه خوا له سه ر (مدعى) یه (عظیم) چیه؟ ﴿إِنَّهُ﴾ (قرآن) ی (حکیم) ﴿لَقَوْلُ﴾ رَسُولِ کَرِیمٍ... (الخ) با بلئین: " (جبریل) ی (أمین) ه" ئایا (مُناسبه) له (بین) ی (محلوف به) وه (محلوف علیه) چیه؟ وه (ذوق) وانه گه ینى، (مُناسبه) هه بى له (بین) ی سویند پى خورا و سویند له سه ر خورا، سه روه رى (کائنات) ی (أول) و (آخر) (دائم التفكير) بووه، له (أوائل) ی (نشأت) ی ته ماشى (أجرام) ی (علوی) و (سفلى) و گه وره و گچکه (حتى ذرات) ی نه کرد به چاوی (عقل) و (اعتبار)، وه (إطلاعى) له سه ر (أسرار) یان نه کرد، (حُب) ی (دُنیا) و (شهوات) ی، لا زۆر (مُحَقَّر) بوو، (أَمَّا عَلَى التَّفْصِيلِ) (موجودات) لای گه لى گه وره و به (حُرْمَت) بوو، هه رسته (حق) ی خۆى نه دایه، وه به (شده ت) له (عیله) ی

(إفراط) و (تفریط) بوو، شتی خه‌لکی زۆر (تحقیر)ی کردبا به‌ گوێره‌ی خۆی (تعظیم) نه‌کرد، (مزایای) (بیان) نه‌فه‌رموو، شتی خه‌لکی زۆر (تقدیس) و (تعظیم)ی کردبا، نه‌و (بعض)ی (جهات)ی (نقص)ی (إظهار) نه‌کرد، نه‌و (مسلكه) زۆر (مسلك)ی چاك و پاك و راست و (دقیقه)، خۆزیا (علمای) (أولیا)ی (أُمَّت)ی (دَقَّة)یان کردبا سه‌رامه‌ده‌کانیان به‌و پێگایه‌دا پۆششتبان، نه‌گه‌ر وایان کربا (عباده‌ت) و (عُبُودِيَّة)ی (أشخاص) له (بین)ی (مسلمان) آن نه‌ده‌بوو، پاش (حُکم) له‌سه‌ر (شمس) به (تکوین) که (أصل) ی (سیَّارات)ه، سویند به (خمسه)ی (مُتَحِرِه) نه‌خوا، که نه‌و (طی) و توُماری (حیات)ی بوو، (سیَّارات) وه‌ك قانقه‌لاچکه با نه‌یان با، دیاره‌ که‌سی وابی، به (مراحل) دووره له (جَنَّة) و (کَهانَة) و (إِلْقَائَات)ی (شیاطین)، شیت له‌ کوئی؟ نه‌و (مقام)ه (رفیع)ه - له (تفکر) و (تأمل) و (میل) و (وجدان) و (إنصاف) و (مسلك)ه - «له‌کی؟ نه‌هوا. (حُضرة)ی (جُبریل) (رسول)ی خوابووه، به (وحی) ناردوویه‌تی بۆ لای (رسول)ه‌کانی (بَشَر) (شُبّه) له (کِرَامَة) و (حُرْمَة) و پاکی و خاوینی وبی (غش) و (قدر)ی نیه، (عزیز)ه، وه‌ دیاره (قول)ی (رسول) (قول)ی نه‌و (ذات)یه که نه‌ی نیری، له‌و (حال)ه خۆی سه‌ربه‌خۆ، چ (قول)ی نیه، که‌وابی نه‌و (آیه‌ت)ه، (دلالت) ناکا له‌سه‌ر نه‌مه - (یعنی قران) - ، (کلام) و (قول) و (قسه)ی (جبریل) بی، (حشا ئُم حاشا)ن به‌لکو (نَزَلَ بهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ)، نه‌و هینایتی، هه‌مووشی نا، (قسم)ه‌کی وه‌کی (صلصله)یی (جرس)، زرينگه‌ زرينگی زه‌نگۆله‌ نه‌هاته‌ گۆی ی (مباركه‌ی) - (راسا) - له‌ خوا‌ی وه‌رئه‌گرت ﴿ذِي قُوَّةٍ﴾ (قوه‌)یی (حافظه‌)، (أَمَّا) چ (قوه‌)یه، (شَدید) دوور له (خطأ) و (سَهْو) و (نسیان) و (تحریف) و (تغییر)، (حقیقه‌) نه‌وه (مُناسب) ی (مقام)ه، گه‌رچی (قوه‌)ی (جسمانی) به (درجه‌)یه بووه، (مدائن)ی (قوم)ی (لوط)ی بلند کرد، وه‌ری گێپراو ژێر به‌ره‌ ژووری کرد، (لکن) لیڤه‌ نه‌و (قوه‌ت)ه جی ی نیه، له (مقام)ی (حرب) و (ضِرَاب) (إستعمال)ی نه‌که‌ین، وه‌ یاخود (قوه‌ت)ی (مراده) که (مُوجب)ی (سُرْعَة)ی (حرکَة)ت

بئ، (یعنی قوه ت) یکی وای ههیه، نه توانی به (آن) ی له (سدره المنتهی) بیته
 (مکه) (وحی) بۆ (رسولی اکرم) (ﷺ) بیتنی، بنۆپه باسی (سُرعت) ی (ئور)،
 (سُرعت) ی (صوت) (ایمان) به و (سُرعت) ی ئیتنی ﴿عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ﴾
 لای (حضره ت) ی (کبرپائی) به (منزله ت) و (شرف) ه، لای خوداوه ندی
 ئاوپهنگی (حکم) داری به جی وجاهه، له (مقام) ی (رئیس الوزرا) به ﴿مُطَاعٍ
 ثُمَّ﴾ له (عالم) ی (علوی) (ملاء) ی (أعلا) (مطاع) ه، (أمر) ی (نافذ) ه ﴿أَمِينٍ﴾
 ئهوی خوا (أمر) ی پی بکا، بئ چ (خیانه ت) به جی ۱۱ ئه گه به نی (خاصه)
 تبلیغ) ی (وحی)، (لعنه ت) ی خوا و (رسول) وه هه ر که سی (أمین) بئ له و
 که سه بئ، که ئه لئ: "خَانُ الْأَمِينِ" (بعض) ی (فرق) ی فلق هه ن (حق) وایه له
 (زمره) ی (فرق) ی (مسلمان) آن (حسیب) نه کرین. (غرابیه) پووین په ش بئ،
 وه که قه لی، ئه لئین: "جبریل" (خیانه ت) ی کردیه، (وحی) و (رساله ت) بۆ (علی)
 بوو، بۆ (محمد) ی هینا "نازانم بلیم: "چی؟" ئه و (وه قه ت) ه ی (وحی) بۆ
 (محمد) ی (ﷺ) هات (علی) مندال بوو، (حق) ی (رساله ت) ی نه بوو. (بعض) ی
 ئه لئین: "لَئِىْ يَتِيكَ جُودٌ زَهْمٌ غِلْظٌ"، (ذی قوه ت) ی وه کی (جبریل) (کهل) و
 (غلام) کوو لیک ناکاته وه؟ (إنسان) ی زپ کویر نه توانی لیکیان کاته وه، هه موو
 خوا به قوریانی (محمد) مان کا (ﷺ)، ئه گه ر ئه و نه با، نه (أبو بکر) نه (علی)
 نه (عرب) نه ده بوونه ئه و (نوع) ه که س و (قوم) ه، به و ترزه بچه ناو
 (إعتقادیات) و (تاریخ). (لطیفه) به (شاعر) آنه: "فرض) ی (مُحال) ئه گه ر خوا
 (وحی) بۆ (علی) نارد بئ، (جبریل) دابییه تیه (حضره تی) (محمد) ی (ﷺ) هه زار
 هه زار ئافه رین له (جبریل)، به (قوه ت) ی (ذکا) ی خوی زاناندیتی، (علی) له
 (عه د) ی (ساله ت) ده رناچی، (لایق) ی ئه و (رساله ت) ه (حضره تی)
 (محمد) ه (ﷺ)، (وحی) ی (إلقا) ئه و (ذات) ه کرد، ئه ویش به (حق)
 (رساله ت) ی به جی هینا، خواش زانیویه، بۆیه (راضی) بوو، بۆیه (إعتراض) ی
 له (جبریل) نه گرت، (أستغفر الله) له و (نوع) ه (هذیان) ه، (أما) له ناوه ندی دل
 ده لیم: "الحق محمد ذات یکه، (رساله ت) (فخر) ی پی ئه کا، (محمد) (ﷺ)

(خاتم الرسل) ه به (إعتراف) ی (سەرامەد) آنی (مستشرقین)، (ذات) یکە (فرد،
ممتاز) له (بَشَر) وینە ی نەبوو، نەدەبئ "﴿وَمَا صَاحِبُكُمْ﴾ (یعنی
(حضرت) ی (محمد) ﷺ) که (دائماً) له ناویان بو، ئەیناسن چیه؟
(مکارم) ی (أخلاق) ی لایان (معلوم) ه ﴿بِمَجْنُون﴾ (حاشا، ثم حاشا) له و
(شائبه) دووره، که سئ (جنابی حق)، (خالق) ی (عُلُویات) و (سُفلیات)، به
(ذات) ئ و گه وره، به (مأثر) و (مفاخر) (کتیب) ئ وه کی (قرآن)، پر له (عبر) و
(حکم) و (علم) و (عرفان) ی بۆ بنێرئ، به چ روویه؟ به چ زویان و (وجدان) ئ
پئی ئەلێن: (مجنون) "؟ وای چۆن (خجالت) نایانگری؟! چۆن پوویان له
شەرمەساری پەش نابئ؟ تا (سفیر) ی (ملك) گه وره تر بئ دیاره ئەوه ی
(سفیر) ی بۆ لا ئەچی گه وره تره، تەماشای (عادهت) ی (ملوك) و (دهولت) آن
که، که یلچی یان ئەنێرن، به گوێره ی (عظمت) و (عقل) و (درایهت) و
(سیاسهت) ی ئەو (ملك) و (دهولت) ه، پیاوئ (عظیم) و (عاقل) و به (درایهت) و
(سیاسهت) ه ل ئەبێژن، وه دیاره (رسول) ئ (هکذا) ی، دووره له: درۆ له
(غلط) و (خبط) و (مشاغبه) و (سفسطه) و (مغالطه). لێره (مقصد) ی (بالذات)
ستايشی (ذات) ی (جبریل) نیه، (مقصد) (مقابله) له (بین) ی (مفاخر) و (مأثر) و
(مناقب) ی (حضرت) ی (جبریل) و (محمد) ﷺ نیه، وای (أسف) بۆ (زکای)
(زمخشری)، (فطانهت) و (درایهت) ی (زمخشری) ! چۆن (غافل) بوه له
(مقتضی) ی (مقام)؟ با بلیین: (ملك) له (بَشَر) گه وره ترن، ئەگەر (مراد)
(مقابله) ی (صفات) بئ، واده رنه که وی (مزیهت) ی (محمد) ﷺ، ئەوه ندهیه که
(مجنون) نیه، که وای نەك (جبریل) گه لئ له (أحاد) (أمت) له (محمد) ﷺ
(أفضل) ترن " (سبحان من لا یسهُو) ! به ئی (تأثیر) ی (مذهب) (عجایب) ه، (مع
أته) ئەگەر له (أول) وهه بلیین: (مواد) له (رسولی کریم) .. إلخ، (حضرت) ی
(محمد) ه ﷺ، دوور نیه"، دیاره رسول کریمه، (کریم النفس) ه، (کریم
الأصل) ه، گه وه رئ پاکه، (عزیز) ه، له (دَر) ی (یتیم عزیز) تره، (ذی قوّهت) ه،
(قوّهت) ی (فوق الطاقة البشرية) یه، چ (روحی)، چ (جسدی)، چ (مادی)، چ

(معنوی)، (زکا)ی (حفظ)ی، (صَبَر)و (ثبات) و (تَحَمُّل)ی، (مقابل)ی ئه‌و هه‌موو (درد)و (بلا)و (تحقیر) و (تذلیل)ه، (شخص)ی ته‌نھا، (کائنات)ی (عدو) بوو - (خاصةً) - (أقارب)ی خۆی، پابه‌ری (عالم)ی کرد، (قوّه)ی ئا له‌ (غیر)ی ئه‌و (تصور) نه‌کری؟ (إنسان) له‌و (متانته)ه (ده‌هشت) نه‌گري، (حقا) ئه‌و (مصائب) و (صدمات) و (أحوال)و (شدائد)ه کيوان پارچه‌ پارچه‌ نه‌کا، لای خوداوهندی (اریکه)ی (تشریع) و (تکوین) (مکین)ه، گه‌وره‌یه، به‌جی‌یه، (مقام)ی بلنده، (مکانته) له‌مه‌ زیتر؟ که (فرد)ه له‌ (بشر) (مطاع)ه له‌ (عالم)ی بالا، له‌ (خدمته) خوا، (دعا)ی (مستجاب)ه، قبوله‌ (ملائکه) له‌ ژیر (أمر)یان، وه‌ک: (ملك)ی (جبال)و (ملك)ی (بحار)، ئه‌وی (أمر)ی پئی کردبان ئه‌یان کرد، (غایة الأمر) له‌ به‌ر (مرحمته)ی (دعا)ی خراپتان لی ناکا ئاره‌زوو ناکا، به‌ (غضب)ی خوای گرفتار بن، (أمین)ه، خۆتان (معترف)ن: (أعدی) (عدوی) (أبو الحکم) پلنگی (قریش) ناوی لی نا: (أمین)، ئه‌مه‌ له‌ (قبیله)ی (دعوی)ی (مع البینه)یه، که‌سێ وابی ئه‌ی (حققا) ئیوه‌ چۆن له‌ (حق)ی وا (تقوّه) نه‌که‌ن؟ به‌ (عقل)و (شعور) و (درایته)و (وجدان) و (مروّه)ی، ئه‌لێن: (مجنون)ه! ئه‌مه‌ چهند جوانه، چهند ورده، چهند (دقیق)ه!

له‌ (أوائل)ی (نشأت)ی (علمی)م، له‌ سه‌ر (بیضاوی) له‌و (مضمون)ه، له‌ (ورق) پارهی شته‌کم نووسی (عرض)ی بابم کرد، (تقدیر)ی فه‌رموو، دوايه‌ به‌ (خدمته) (شیخ علی طالبانی) گه‌یشتم، پۆژی ئه‌و (بحث)ه هاته‌ ناو فه‌رمووی: " (زمخشری) زۆر (جساره‌ت)ی کردیه، له‌و (مقام)ه " (عرض)م کرد: لی‌ره‌ له‌ (رد)ی شته‌کم نووسیوه، بزانم (جناب)ی (شیخ) په‌سه‌ندی ئه‌کا؟ به‌ کوردی (تقریر)م کرد، "ئافه‌رینی" فه‌رموو، فه‌رمووی: "له‌ سه‌ر (کتیب) بینوسه‌وه" ووتم: " (مخالف) (رأی) (جمهوره) " فه‌رمووی: ئیمه‌ له‌ (فروع) (مقلد)ین، له‌ (أصول) له‌ (تفسیر) (مقلد) نین، ئه‌وی لاما (حق) و (حقیقه‌ت) بێ، ئه‌یلێن و قبولی ئه‌که‌ین " یاشتی وای فه‌رموو.

(حق الإنصاف) (علی خالصی) (ذات) ئی (نادر الوجود) بوو، وه‌کی خۆی
 نه‌گهر (مدح) ی (بعض) ه (نوات) ی کردبا، ئه‌ی فه‌رموو: "(حق الانصاف)
 مسلمان بوو" وادیته‌ خیاڵم له (کتاب) ی (ریاض الأنیقة فی أسماء خیر الخلیقة)
 (تألیف) ی (شیخی سیوطی) دا، دیومه، (بعض) ئی ئه‌لّین: (إجماع) له‌سه‌ر
 ئه‌مه‌یه: که (مراد) به (رسولی کریم) (ﷺ) ... إلخ، (جناب) ی (خاتم الرسل) ه.
 (أما) (دعوی) ی (إجماع) (غلط) ه، (خلافی) یه، (جمهور) له‌سه‌ر (قول) ی
 (سابق) ن، با (جبریل) (مراد) بئی، له (نفس الأمر)، (محمّدی مختار) (رسولی
 کریم) ه (ﷺ) ... إلخ، وه‌ چه‌ند (أوصاف) و (أخلاق) ی (حمید) ه‌ی هه‌یه، که
 نایه‌ته ژماره.

(خاتمة بحث): لای (حقیر) وایه، یه‌ک (إنسان) ی باش، به (نفع) و (خدمه‌ت)
 (خدمه‌ت) ی (دین)، (خدمه‌ت) ی (علم)، (خدمه‌ت) ی (قوم) (خدمه‌ت) ی
 مه‌فته‌ن، له (ملیون) ئی (ملائکه) چاتره، ئه‌مپۆ (نفع) ی (ملائکه) چیه؟ ئه‌لّین:
 "(جمع) ی بئی شومار له (ملائکه)، له‌وئ پۆژئی (خلق) کراین، تا (قیامه‌ت)، له
 (رکوع) دان" تووخوا ئه‌وانه‌ که‌لکیان چیه؟ نازانم ئه‌وانه‌ی پێشی، چ
 (کیف) یان له‌گه‌ڵ ئه‌و (نوع) ه (مخلوق) ه دئی؟ بۆ (حفظ) ی (دین) (علم) ی چاک،
 بۆ (حفظ) ی (کیانه‌ت) و (مکانه‌ت) و (ملّه‌ت) (رجال) ی (إدارة) و (سیاسه‌ت)، بۆ
 (خلق) و (إيجاد) و (تدبیر) ی (أموال) و (شؤون) ی (کائنات)، (جنابی حق) و
 (نوامیس) ی (طبیعه‌ت)، بۆ (کشف) ی (أسرار) ی (موجودات)، (علما) ی (مخترع)
 ئیتر به‌سیه، (کافی) و (وافی).

(مسلمان) ئی پووت و قووت و نه‌خۆش و لاواز، له‌ سبه‌ینئیه‌ و سارد، که
 شه‌خته‌ی کردیه، له‌ ژێر لیف لاق و ده‌ست ئه‌ته‌زئی، هه‌ستئ به‌ ئاوئ سارد
 ده‌ست نوێژ بشوا، دوو (رکاعه‌ت) نوێژی سبه‌ینئ بکا، له‌ هه‌زار هه‌زار نوێژ و
 (سجده‌) و (رکوع) ی (ملائکه) (خیر) تره، به‌هونه‌ر تره، (إنسان) ئی (فقیر) له
 هاوینئ گهرم، بایه‌کی دئی تیر ئه‌یپه‌وکیئنئ له‌ چۆل و (صحرا) ئه‌خولیته‌وه‌ بۆ
 که‌تیره، به‌ هه‌ر (حال) ئی بئی یه‌ک دوو پ که‌تیره به‌ده‌ست ئه‌خا، دیته‌ بازار

ئە ی فروشی، کولێره‌یه‌ ئە‌کپی بۆ (سَدّی) (رمق)ی ئە‌یخوا، ئە‌لّی: (یاربی) (الحمد لله)، هه‌زار (شکر با ربّ العالمین) " ئە‌و (شُکرو) (حمدو) (ثنا)یه‌، چۆنی (تقدیر) ئە‌که‌ی؟ (قیاس) ناکرێ ئە‌ (تسبیح)و (تقدیس)ی (ملائکه‌)، وه‌بزانن (جنابی کبریائی) (مدح)ی که‌س ناکا، به‌س (مدح)ی خۆی ئە‌کا، گه‌ر ستایشی (جُبریل) و سوپاسی (محمّد) ئە‌کا، (مقصد) (حقیقه‌ت)ی (قرآن)ه‌، که‌ (وحی)و (کلام)ی خۆیه‌تی، گه‌ر (ثنا)ی (مریم)ه‌ بکا، بۆ (حفظ)ی (منقبه‌)ی (رساله‌ت)ه‌، که‌ (عائد)ی خۆیه‌تی. گه‌ر (تحقیر)ی (ملک) یا (رسول)ی بکا (مراد) (حفظ)ی (وحدانیه‌ت) و (مقام)ی (ألوهیه‌ت)ه‌، وه‌ئە‌گه‌ر پێ‌یان هه‌ل بلی، (مقصد) (إعلا)ی (منقبه‌)ی (رساله‌ت)ه‌، به‌لّی به‌لّی (لازم) بوو (سه‌رامه‌د)آنی (مذاهب)و (طرق)و (أدیان) ئە‌مه‌ بزانن، وه‌ (رعایه‌ت)ی بکه‌ن، (أما حسب الدنيا) بۆ خۆیان (ضرر) بوو، یا (ضرر) ئە‌بوو.

(تنبيه): له‌ یادم چوو که‌مێ باسی (فجر)و (شفق) بکه‌م، (أما) (على الأكثر) (نشأت)ی نوێ، ئە‌بزانن، (علمی هه‌یه‌ت) له‌ (مدراس)ی (دین)ی و (رسمی) ئە‌خوێندرێ، زۆر (انتشار)ی بوو، (ممکن)ه‌ له‌ (سوره‌)ی (والفجر) شتێ (ذکر) بکه‌ین، وه‌ (بعض)ی (تفوّهات)ی قه‌شه‌و مه‌شه‌ی (ئاوڕوپا)و (أمريكا) ده‌رباره‌ی (خاتم الرسل)ی (أعقل)و (أکمل) له‌ (تفسیر)ی (سوره‌)یی (ألم نشرح) (نقل) ئە‌که‌ین، (ومن الله التوفيق) ﴿وَلَقَدْ رَأٰهُ نَهْلَيْنِ﴾ (محمّد) ﴿جبریل﴾ (جبریل)ی دیووه‌، له‌سه‌ر (صوره‌ت)ی خۆی ﴿بِالْأَفْقِ الْمُبِينِ﴾ (زمخشري) ئە‌فه‌رموێ: " (مطلع)ی (شمس): (أى الاعلى) " (حتى إفتخار) ئە‌که‌ن، که‌ (غیر)ی (سید الرسل) که‌سی دی (جبریل)ی له‌سه‌ر (صوره‌ت)ی خۆی نه‌دیوه‌، (أما حضره‌ت)ی (محمد) ﴿ﷺ﴾ دوو جارێ (رأى العين) دیووه‌. که‌سێ بلی: (حبیبی) خودا (ذات)ی (حضره‌تی) (کبریائی) به‌ چاوی سه‌ر دیوه‌ " چ (إفتخار)یکی ئە‌کا به‌ دیتنی (جبریل)؟ من ئە‌لیم: " (جنابی حق) یا (جبریل)، (محمد) ﴿ﷺ﴾ دیویه‌، له‌ (أفق)ی (ناحیه‌)یه‌ ئاشکرا، (ناحیه‌)ی (علم)و (عرفان) و (عقل)و (زکا)و (فضائل)، (مادّی)و (معنوی)، (فصاحه‌ت)و

(طلاقت) و (شجاعت) و (متانت) و (أمانت)، له (ذروه)ی (کمال) (مُسْتَعِد) و ئاماده بوه بۆ (حمل)ی (رساله)ی (عظمی)، (أمانت)ی (کبری)، به (حق) (تحمل)ی (أمانت)ی کرد، به (حق) (أمانت)ی به جێ هێنا، (رساله)ی په رلاغ کرد، (ملوک) و (سلاطین)ی هینا هه ژان، (حضرت)ی (محمد)ی (ﷺ) - (قبل الرساله) - (أصلاً) به دلی دانه ده هات ببی به په یغه مبهه، وه کی (خیالیون) آن نه بوو، (حاشا)، (رساله) له دووی نه گه پرا، (دنیا)ی پشکنی له هه موو (شعوب)ی (بش) جه ولی دا، تا (حضرت)ی (محمد)ی دۆزیه وه "﴿وَمَا هُوَ﴾" په یغه مبهه ﴿عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ﴾ (بخیل) نیه، هه رچی (أولاً) به حواس (درک) نه کری (ولو) له (ضمنی) (محسوسات) دابی (غیب)ه، (ایمان)ی (بالغیب) ده رکه ی (تعالی) و (ترقی) نه کاته وه، بۆ (إنسان)ی به هوش و گوش و (حدس) نه بیته قادرمه ی بلند بوون، دیتنی (أشیا) و بیستنی به (صوره)ی (بسیط) و (سطحی) بۆ (عارف) و (عامی) هه یه، (حتی) بۆ (اکثر)ی (حيوانات) (حاصل)ه، (مقصود) نه و (أسراره)یه، که له و (محسوسات)ه دا له (حواس) بزه، به (حدس) و (قوه)ی (فکر) و (اكتشاف) نه زاندی، (امتیاز)ی (إنسان) به (إدراك)ی (أحكام)ی (عقلیه)ی (حکمیّه)یه، به (وضع) و (درک)ی (قواعد)ه، به زانینی (مناسبات) و (مخالفات)ی (بین)ی (کائنات)ه. نه وی (حواس) په رست بی، (معارفه) بزانی؟ بزانی شتی (محدود) و که م نه زانی، (خصوص) مایه ی هه مووی، (ایمان)ه به (وحدانیه)ی (موجد)ی (عالم). (ایمان) به (وحدانیه)ی خوا، (إنسان) به هه موو (قوا) و (مشاعر) له (أساره)ت ده رنه کا، به و (شرط)ه نه بیته (عبد)ی (أشخاص)، (مقلد)ی (محض) (تقلید)ی کۆری یه، (معنا)ی پاستی (تقلید) نه مه یه، (مقلد) په تکی نه خریته نه ستۆ، بۆ هه ر (جهت)ی ئاره زوو بکری نه بردی، (سوق) نه کری. (أئمه)ی (إجتهد) به سایه ی (حریه)ت (فکر) (واصل)ی نه و (مقام)ه بوون، نه گه ر (مقلد) بان نه بوونه (ملا)یه (عادی). (ایمان) به پۆژی (جزا)ش مایه ی (سعادته) و (صلاح) و چاکه یه، (موجب)ی (إنتظام)ی (حیات)ه، (باعث)ی تیگۆشینه، (أماً)

(شرط) ه (إيمان) ی (بالغیب) نه که نه (کیمیا) ی درویان، (ملائکەت) ئی هیه، لاقی له (تحت الثرا) (سەری به عرش) هوه نووسایه، ئه و (عالم) هی له باوهش گرتیه، ئه مه بۆ یه ک (ملائکەت) ه؟ (عالم) یکه — (إلى ماشاء الخیال) — (واسع) و پان و درێژو نهستووهره. (ملائکەت) ئی هیه ئه مه نده ئه مه نده زهلامه، ههفتا ههزار سەری هیه، ههه سەری ههفتا ههزار پووی تیا به، ههه پووه ههفتا ههزار زاری هیه، هههزاره ههفتا ههزار زوبانی تیا به، ههه زوبانه به ههفتا ههزار (لوعته) قسه ئه کا، نازانم (دعا) ی بۆ کئی ئه کا؟! نازانم ئه مه چیه؟ گویا (عظمت) ی (خالق) (إظهار) ئه کهن؟ (مع أنه) (عظمت) ی (خالق) و (صانع) له (خلق) ی (میقروب) چاتر ده ره ئه که وئی. زۆر بلێ یه کان ئه وهی نه یه ته ژێر (حس)، ئه وه ندهی درۆ تیا ئه کهن نه یه ته (حد) و (حساب) و ابزانم له بهر ئه مه (قسم) ئی له (عُقلا) له (عالم) ی (غیب) تۆقیوون، ناوێرن (إيمان) ی پێ بیئن، ئه زانن درۆزنه کان (ناتوانن) ئه وهی بهر (حس) بێ به و (طرازه) چه نه بازی تیا به کهن. که سێ نه ختی به (دَقَّة) له گفتوگۆی چه نه بازه کان بفکری، ئه زانی (إيمان) ی (بالغیب) و (کرامات) یان کردیته (وسيله) ی درۆ، (أما) چ درۆ؟ درۆیه، ئه گهر به ناوی (دین) و (إعتقادیات) نه بێ منداڵ قبولی ناکا ئه زانی درۆیه (مستحیل) ه (دعا به) یه، وه ک (دعا به) ی (سیاسیون) آن، (حضرت) ی (محمد) ی (ﷺ) (إيمان) ی به (غیب) بوه، گه لێ شت (عقل) پێی پێ نابا به (وحی) زانیویهتی، به (فکر) و (نظر) ی (ثاقب) ی گه لێ (أسرار) ی (کائنات) ی لا (معلوم) بووه، له (بشر) درێغی نه کردیه، (حقاً) پێی راستیان، نیشان ئه دا، (أمن) یان ئه کاتی به (نظر) به (إستقلال) ی (فکر)، (نهی) یان ئه کا له (تقلید)، له دوا که وتنی (رؤسا) ی (دین) و (رؤسا) ی (دنیا)، (مقابل) ی ئه و (تعلیم) و (تفهیم) ه (أجرهت) ی ناوئی، به س (مراد) ی (سعادتهت) ی (إنسان) ه، زاناندی (عاقبهت) پۆژ نه کوژیته وه، که وایی دووره له (معبود) ی. (کشف) ی (حُکما) ی (جدید) (تأیید) ی ئه کا، ئه م (نور) و (حرارهت) ه ئی (هایدروجن) ه ئاگری گرتیه ئه سووتی، (بالتَّبَع) (منفعته) ی بۆ (حیات) ی (أرض) ی هیه، بۆ (عبادهت) ی

بکه م؟ پری (دنیا) (هایدروجن) ه (حُکْمًا) (استخدام) ی ئە کەن. پاش (رساله ت) هه زار ئافه رین، له (علم) و (حکمه ت)، (إنسان) له (ذِلَّی) (عبودیه ت) ی ئە م و ئە و (نجات) نه ده ن.

(قسم) ی له (بَشَر) (تصوِّرات) ئە کەن بۆ (کشف) ی (أَسْرار) ی (طبیعه ت) له بهر (خاطری) (ترقی) و (ترفه) و (تفوق) ی (بَشَر)، ئە وانیش (خرمه ت) یان زۆره، (لکن مع الاسف) (سیاسه ت) ی ناگه پێ، (حقًا) ئە وانه به (قوّه ت) ی (علم) بووینه (ما فَوْقَ الطبیعه ت)، به (قوّه) ی (قاهریّه) ی (علم) یان (تسخیر) ی ئە کەن، ئە مانه له کوێ؟ (ملك) له کوێ؟ ئە وه ی (ئه سپرین) و (کنین) ی دۆزیه وه، بۆ (دفع) ی سه رنیشه و تا، (میلیار) ی له و (مَلَك) أَنه یینی، که له (أَوَّل) ی (خلق) یان تا (قیامه ت) پاره ستاون، یا له (سجده) دان، بۆ ئیمه (نفع) یان چیه؟ (أَمَّا بَشَرٌ حَقٌّ) ی (بَشَر) نازانی، هه ر پوو له م لاو له ولا ئە کا، (وجه) ی پاستی ئە گوپێ، (ضرر) ئە کا، (لازم) بوو (مسلمان) آن (سعی) که ن بۆ (علم) ی (غیب)، (غیب) ی که له ناو (عالم) ی (شهود) دایه، (علم) ی (نافع)، دوور له (أوهام) و (خیال)، به (کشفیات) ی بێ (فائده) وه کی (جابولقا) و (جابورسا) هه لته خه له تین (لکن) تی په پری.

وه (قراوته) ی (بظَنین) یش هه یه، (زمخشری) ئە فه رموی: له (مصحف) ی (عبد الله) — (یعنی ابن مسعود) — به (ظ) ی یه، له (مصحف) ی (ابیّه) به (ض) ی یه، پیغه مبه ر به هه ردوو لای خویندیته وه، "ئە فه رموی: (لازم) ه به ته واوی له (أدا) (فرق) یان بکری" (أکثر عجم) (فرق) ی نا که ن، ئە گه ر (فرق) ی بکه ن، (فرق) ی نا (صواب) ئە کەن، (مع أَنه) (بین) یان دووره. ئە و جا (بیان) ی (مخرج) یان ئە کا، ئە فه رموی: " (مساوی) نین، وه (إِلَّا) (إختلاف) ی ئە و دوو (جیل) ه ی (علم) و (قراوته) نه ده بوو، وه (معنا) و (إشتقاق) و (ترکیب) یان نه ده گوپا" لام وه یه (تجوین) ی (بعض) ی له (عُلما) ی (حنفی)، (رعایه ت) ی (عجم) ه کانه. له (تأریخ) ی له (موصل) بووم، (جمعه) کم له (مسجد) ی (نبی جرجیس) کرد، (مرحوم) (یوسف ضیاء افندی) باش (عالم) (إمام) بوو، (غیر

المغظوب.. إلخ) خوینده وه. چەند پۆژه کی پی چوو له (مجلس) ه کی (علما) یان، (بعض) ی گفەت و گۆ (جریان) ی کرد، و وتم: "(سبحان الله) (مذهب) چەند (مؤثر) ه، (عرەب) (ممتازان به (قوم) ی (ضاد) ی، له (رسول اکرم) (ﷺ) (نقل) ئە کەن: فەرموو یە تی: "(أنا أفصحُ مَنْ نَطَقَ بالضادِ)" (مع هذا) (ذات) ی وه کی باش (عالم) له (فاتحه) دا (ضاد) ی به (ظی) گۆپی"، دوا ی ئەو (مجلس) ه (جمعه) کی دیم باز له (مسجد) ی (نبی گۆرگیس) کرد، ئەو چاره (ضاد) ه کی (أدا) کرد، وه کی (عرەب) ه کانی (فصیح) ی (بادیه) نوشین، گە له (محراب) هاته دەر ته ماشایه کی منی کرد، به (تبسم) زاناندم قسه که یان، بۆ گێڕایته وه، بۆیه بهو (تجوید) ه (لایق) ه (أدا) ی (حرف) ی (ضاد) ی کرد.

(یعنی) (رسول اکرم) (ﷺ) له سهەر (غیب) (متهم) نیه هه لئابه ستن، تا (علم) ی پی نه بێ، به گومان نایێ، (ذاتاً إتباع) ی (ظن) ی زۆر لا (مذموم) ه. له چەند (مواقع) (قرآن) (طعن) ی له (أتباع) ی (ظن) ئە دا ﴿وَمَا هُوَ﴾ (قرآن) ﴿بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ﴾ (مطرود) و دوور خرایه وه، ئەوانه ی (إستراق) ی (سمع) ئە کەن، بۆ (گهن) آن و (خرافات) و (خرزعبلات) ئینن، ئەبایه (زمخشری) لێره له بهر (مقابله) بهرموێ (شیطان) ی بهد (اصل) (طینهت) پیس، بێ (حرمت)، بێ هیز، بێ جێ، (خائن)، (أما) له بهر (رجیم) (إکتفا) کرایه، (مطرود) دیاره بێ (کرامهت) و (منزلهت) ه، چ جایه (مطاعی)، (قرآن) (إلقاءات) ی (شیطانی)، (وهم) و (خیال) ی (خیالیون) ی سهودا زه دی تیدانیه، لهو (نقص) ه (مُبراً) یه، که (معلوم) بوو (درجه) ی (صدق) و (حقیقهت) ی (قرآن) ﴿فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ﴾ بۆ کوێ ئە چن؟ (مسلك) و (مذهب) و (طریق) تان له (حق) (قرآن)، (رأی) تان چیه؟ ﴿إِنْ هُوَ﴾ نیه (قرآن) ﴿إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ (موعظ) هیه، پاسته، پێی پاست نیشان ئە دا، (مفتاح) و (مخزن) ی (علوم) ی (دنیا) و (آخرهت) ه، مایه ی (ارتقاء) و (سعادتهت) ه، شفایه، (نجات) ه، (روح) ی (حیات) ه، (خاص) ی (عرەب) نیه بۆ (عالم) ه، وایه ﴿لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ﴾ ئەوی پاست بێ، (إتعاظ) ئە کا، (ایمان) ی پی ئینن، (أما خائن) و خوار خێچه کان، دوور له

(إستقامه) (أبدأ) (میل)ی (قرآن) ناکەن، پاست و خوارو قەت، رَیْک ناکەون (ولا يُطابِقُ مَعَوْجٌ بِمَعْتَدِلٍ)، (دَقَّة)ت کەن لە (تعريض)ی (قرآن) لە (نزاکەت)ی چەند جوانە، ئەگەر کەسێ بَلَى: بە (عقل) ئەتوانم (إستقامه) بکەم، چاکە و خراپە لَیْک جودا کەم "نه خیر ﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ (عقول) (مختلف)ن، (هوا)و (میل) دوشمنی (عقل)ن لای ئەدەن، (إنسان) هەرچی بی (إحتیاج)ی بە (إرسال)ی (رسل) هەیه، بئى (هدایەت)ی (وحی) (إلهی) نابئى، خواى (تعالی)ن ئیوہی (خلق) کردیە، (صاحب)ی (مشیەت)و (إرادة)ن، بە (أنواع)ی (هدایەت) (هدایەت)ی داون، (خاصةً قرآن)، خۆتان لەبەر (سوء)ی (إختیار) (ایمان) نایەنن، پاست نابن، لام وایە ئەمڕۆ قسە لە (مشیەت)و (إرادة)و (إختیار)و (عزم)و (جزم)و (قدرەت)و (قوۋەت)ی (بشری) ناکرئى، بە (طیارە) ئەفین بۆ (سما)، بە (غواصّات) بنی (بحران)ی ئەپشکنن، بە پەرەشوت لە ئاسمانئى بەبارئى گران لە (اسلحە)ی (حربیە) دینە خوار، بە ئاسانی ئەنیشن، ئەوا (حرب)ی (صاعقە) ئەکەن، بۆ (دەولەت)و (ملەت)ئى خۆیان (سعی)و (طاقت)ی (فرس)آن بەجئى ئیخن، (إختراع)ی (تلفون) و (تلفزیون) و سوپەری (صاعقە) گەلئى (عجایبات)یان کرد، ئەوجا چۆن (إنکار)ی (قدرەت) و (قوۋەت)ی ئەو (إنسان)آنە ئەکرئى؟ (مع الأسف) لە سایەى (إعتقادیات)، (عالم)ی (إسلامیەت) (قدرەت)و (قوۋەت)و (عزم)و (إرادة) و (متانەت) و (مکانەت)ی ئەما، (دەولەت)ئى وەکی (أیران) بە (ظرف)ی هەفتەیه لە (طرف) (قوۋەت)و (قدرەت) و (إرادة)و (الات)و (أدوات)ی (حرب) داران، (إستیلا) کرا، (علی) فەریاد بئى (فائده)! (عبّاس)، (یۆک)، (أما رضا) گوئى لى نیه، قور بەسەر (موسلمان)آن بوو لە سایەى (إمام)ان و (اولیا)یان و (مجتهد)انى خوارو خێچ و (خائن)، (دین)و (دەولەت)و (ملەت) ئەمان، (الآن) کان کما کان، إنا لله تەواوو (تفسیر)ی (سورە)ی (تکویر) (وله الحمد).

سبه یئی پینج شه موو، نۆره یی تفسیری سوره ی (إنفطار) ه، (مکیه)،
(آیات ی (۱۹) یه، بی (خلاف)، نه لّین: دوا ی (سوره ی (نازعات) نازل بووه"
مناسبه ی له گه لّ سوره تی سابق دیاره.

سوره ی (إنفطار)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ﴾ نه فه رموون: " (شه ق) بوو"، (لکن، إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ)
سوره یی (مُسْتَقِل) دی، و ایزانم نه بی (فرق) ه کی بیی، له (سوره ی (تبارک)
فه رموی: "فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ؟" له (أبو عبیده) (تفسیر) ی به
(خَلَلْ)، له (ابن عباس) به (وَهْنٌ) (نَقْل) کرایه، نه مه م لا خوشتره، نه مرق-
حقیقه کائناتی علویّه- بی (خَلَلْ) ه، (مُنْتَظَم) ه، به (قُوَّة) ی (فَوْقَ الْحَدِّ)،
(أَمَّا) واین لی دی، (خلل) یان نه که ویتته ناو، بی هیز نه بن، (تماسک) یان
نامینئ، نه مه ش (عام) ه له (شمس) و (غیر) ی (شمس) ﴿وَإِذَا الْكَوَاكِبُ﴾ پۆئی
ئیمه وو (خُنَس) و (کُنَس) و (شمس) و (أقمار) ی (منظومات) ی دیکه
﴿انْتَرَّتْ﴾ بلا بوونه وه، (أَوَّلًا، کُرَات) له (مواقع) ی خویان نامینئ، (مُصادمه)
نه که ن، دوا یه نه بنه (هبا) له (فَضَا) ته رت و توونا نه بن، (نبا) به (نقل) ی
(طنطاوی) نه ستیره ی وا هیه (نور) ی سیّعه هه زار هندی (نور) ی پۆئی
ئیمه یه، نه ستیره ی وا هیه، (۲۵) ملیون له (شمس) ی ئیمه گه وره تره، نه وانه
هه رچهند گه وره بن، هه رچهند به (قُوَّة) بن (آخری) (ضعیف) نه بن، چ جایه
گچکه بوونه وه، نه بن به (ذَرَات) له (أشیر) دا گوم نه بن، (باقی) هه ر خودایه،
(وهن) و (خلل) ی نابئ، (حُکْمَا) ی (یونان) نه یان وووت: " (أَفلاك قديم) ن، هه ر
نه مینئ، (خرق) و (الْثَام) - (یعنی) لیک بوونه وه و پیوه نووسانه وه - وه ک ناو له
(فلکیات) دا نابئ " نه وه ش له سه ر (قول) ه (به: مُحَدِّدُ الْجِهَات) وه (إمتناع) ی
(حرکه) ی (مُسْتَقِیمه) بۆ (غیر) ی (عناصر) ی (أربعة) (ناگر، هوا، ئاو، خاک)،
نه و (قول) ه له (نظر) (حُکْمَا) ی نوئ (واهی) یه (أصل) ی نیه، (فَلْکُ الْأَفلاك) که

ئە ی لَئِنی: "فَلْكَ الْأَطْلَس)"، "فَلْكَ الثَّوَابِت)"، "مُمَثَّلَات)"، "خَوَارِجُ المَرَكَن)"، "تَدَاوِی)"، "جَوَزَهَر)"، "قَمَر)"، و "مائل)"، هیچیان لایان (موجود) نین، (خیال)ی (محض)ن، (فلک)ی خوای به و (درجه) (محدود) نیه زَقَر (واسع)ه، (وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ) چ جایه تهخت و پای تهختی! ﴿وَإِذَا الْبِحَارُ﴾ گه ورده و گچکه، (محیط) و (غیر)ه (مُحِيط) ﴿فُجِّرَتْ﴾ کرایه وه، (أَطْرَاف)یان لَیْكَ بَوَّه، تَیْكَهَل بَوون، بَوونه یهك (بحر)، ئاو (إِستیلا)ی (أَرْض)ی کرد، (بَعْض)ی (طَبِيعِيَّوْن) ئە لَئِن: (بحر) ورده و پر ئە بنه وه به قورپوو ورتکه له به ردی چیاو چۆلان، که لافاو ئە ی با، _ (لدى الحساب) - به حهفتا (میلیون) سال ئاو (إِستیلا)ی (أَرْض)ی ئەکا، وهکی (طوفان)ی (سابق) (عالم) (غَرَق) ئەبئ، به هه ر (طَرَن)ی بیئ، دیاره ئەبئ، له (مُجَاهِد) (نقل) ئەکه ن: ﴿فَجَّرَتْ﴾ به (بنا فاعل)ی (ثلاثی)، (یعنی) (طُفِیان) ئەکه ن، له (فُجِّر)ه، به (معنی) (بغی) و (تَعَدَّى) و (تجاوز)ه. ئەمه (مُقابِل)ی (بینهما) بَرِخ لا یبغیان)ه، جوانه (إِستیلا)ی ئەو (بَرِخ)ه ئەکه ن.

له و (حرب)ه ئەوه نده پاپۆپی (حربی) و (تجاری) به (جهان)یانه وه، وه (طیاره)ی ئاوی و هوائی له (بحر) (غرق) بووین، نِزِیکه ئاوی (بحر) (طُفِیان) بکا به سه ر خاوه نیانا ﴿وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ﴾ خۆلیان له سه ر فری درا، ئەو (هیکل)ی مردی تیایان بوو، زیندی کرایه وه، له م (قُبور)ه، (مراد) ئەو (قَبْر)انه ن، (طبقات)ی (أَرْض)یان به سه ر داهاتیه، (عِظَام)یان مایه، (قسم)ی (تَحْجَر)ی کردیه، که له و (أَيَّام)ه له (حفریات)ی قوولی (أَرْض)ی گه لی دهر ئەکه ون، (هیکل)ی (عِظَم)یان ئەبه نه (مُوزَه خانات)، دهر خستنی ئەمانه جئ ی (إِعْتَنَا) و لی تَوَزِینه وهیه، به (میلیون) و (میلیار) (عَصْرُ بَعْدَ عَصْرٍ) (قَبْر) تَیْكَ ئەچن، (ذرات)ی (جُئَه)ی (أَمْوَات) له (أَطْرَاف) و (أَكْناف) بلاو بووینه وه، له گه ل (سائری) (عناصر)ی دی له (هَوا) تَیْکه لاو بوو ون، خوا نه بی که س (إِمْتِیاز)ی پی ناکرئ، (قدرهت) و (علم)ی (مُحِيط) نه بی، به که س گرد ناکرئته وه، له (قَبْر)ستانی (مَکَه) وه له (مواقِع)ی (مُقَدَّس)ی (رافض)یان

مردی قور به سهر، نه وهنده له ناو (قبر) و زیر زه مین نامینتی، زوو فری یان نه دهن، تا جی مردی تر بیته وه، پاره وه رگرن، خاک به سهر (مسلمان) ی هل خه له تاو. چند (ملیون هیاکل) ی (بشری)، (زید) ه له (شه پی) (حاضر) ی، بویته (طعم) ی ماسی یان، دیمان له گرانی (سابق)، (أواخر) ی (حرب) ی پیشی، دوور بی له و سال، چند لاشه یی (بشری) سهگ خواردی، (ممکن) ه بینه سلق و توور، بینه (حیوان) و ماسی، نیمه (إنکار) ی نه و (تحولات) ه ناکهن، (لکن) (بنا) به (ایمان) ی (قوی)، به (علم) (قدرت) ی خوا، وه (صدق) ی (رسول) ی (صادق) ی (أمین) (ﷺ) (ایمان) مان هیه به هر (نوع) ی خوی نه ی زانی (عناصر) ی نه وانه کو نه کاته وه، (هیكل) ی وه کی (هیكل) ی (دُنیا) ی لی دروست نه کاته وه، (روح) ی خوی - که (باقیه) - وه (مُعظم) ی (فلاسفه) ی (قدیم) (قول) به (بقا) ی (روح) نه کهن، نه ی هاویده وه به ری، وای زیندی نه کاته وه خوو هر که سی ناسیبی وه بی بینتی نه لی: "نه وه فلانی ابنی فلانه" (حتی) ﴿عَلِمْتُ نَفْسٌ﴾ (أی نفس کانت) هر که سی بیی ﴿مَا قَدَّمْتُ وَأَخَّرْتُ﴾ چ جایه خوی، (أعمال) ی خوخی دیته وه (خاطر)، نه وه ی له (حیات) ی خوی کردیتی، نه وه ی (أثر) ی ماوه، پاش مردنی له چاکه و خراپه، هر چی کردیه تی، دیته به رچاری ﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ﴾ که (إطلاعی) بوو له سهر (أعمال) ی خوی، نامه ی سیاهی ته ماشا کرد (ندا) ی نه کرتیتی، نه ی (إنسان) - نازانم (أساسا) به کوردی به (إنسان) نه لئین: "چی؟" - ﴿مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ﴾ چی تووی هل خه له تاندیه، (مغرور) ی کردی، (جسارت) ی پیدای له سهر (عصیان) ی خوا، (تأمین) ی کردی له (عقاب)، یاخود (إنکار) ت کرد، (بِالْمِرَّة)؟ یا (شريك) ت بو په یا کرد، وه (عظمت) و (جلال) و شکوهی به (قهد) مندالی له دلدا نه هیشت، هه زار سویندی به دروی، به (ذات) و (صفات) ی نه خوی، (بنا) له (مکه) (خطاب) (عام) ه، له گه ل (مؤمن) و (کافر)، (مؤمن) یش (مؤمن) ی (فاسق) آن زیاده، (مقصود) ه به (عتاب)، (سواد) ی (أعظم) له (بش) له هر (قوم) و (ملته) ی بی، به گه لی که س به گه لی شت فریب نه خوا، (طبیعی) (عام) ه ی (بش) وایه،

ئەوی پاست بێ له گەلی، بۆ (سعادت)ی (دارین). (سۆق)ی کا، (امری به چاکه بکاتی (نهی) له (خراب)ه، له گەلیان (امین)و (صاف) و خاوی بێ، به (ترقی)و (مأثر)یان (کیف) خوش بێ، به (تدتی) و (مسالب)یان (محزون) بێ، نایه نه وی به (خائن)ی نه زانن، ئەوهی له گەلیان (خائن) بێ، به سازی وان لی بدا، به قسهی خوشکه له خوشکه له (تأمين)یان کا، بۆی (مسخر) ئەبن، (مطیع)و فه رمانبه ردار، لایان زۆر (محترم)ه، زۆر (أمين)ه، لایه (رؤسا)ی (دین)، لایه (رؤسا)ی (دنیا)، (سیاسیون) له (مأرب)ی خویان (استعباد)و (استخدام)یان ئەکن، له (عالم)ی (اسلامیهت) (مصیبهت)ی گه وره، (باعث)ی (جهالتهت)و (ضلالتهت)ی (أمةت)، (روضه)خوانه کانی (شیعه)و (شیخ)ه کانی (طریق)ی (سنی)یه، (الحق) وه کی گوتراوه: (دین)ی (مبین)ی (أحمد)ی (مرسل)ی به بادا دا.

دهر (سنی)یان (تشیخ)، وه ئەز (شیعه) (إجتهد) (شرف)و (سعادهت)ی (دنیا)و (قیامتهت)ی (أمةت)یان برد، بۆته ژێر چه په لۆکی (أمم)، (الآن) بسته عاردی نیه له (ممالك)ی (اسلامیهت) - (شرقا)، (غربا)، (جنوبا)، (شمالا) - که له ژێر پای یا (نفوذ)ی (أجانب) نه بێ، (الآن کان کما کان) (ملا)یانیش (کرامه الاولیاء حق)، (زیارهت)ی (قبور) (مشروع)ه، (زائر) (مأجور)ه، خوا له سه ر (عرش)ه یان نا؟ لایه بۆ (خلافت)ی (أبو بکر)ی، لایه بۆ (خلافت)ی (علی) (حرب) ئەکن، (خاصة شیعه) به (دعايه) (مشغول)ن، (لاشک) ئەم (حال)ه (دوام) کا، (أسماعیل)یش وه کی (إسرائيل)ی دوچار ی (غضب)ی خوا ئەبن، (زلهت)و (مسکنهت)یان لی ئەدری، له سه ر هه ل ئەدری، (حتی) (قسم)ی به (نوع)ی به سه زمان و (عقل) که مه کانی (مسلمان) آن ئە فریوینن، ئەلین: "ئەو (آیهت)ه - (أنه تلقین)ی (خصم)ی تیا به -، (یعنی) ئەی (إنسان) بلتی: " (إلهی کپرم)ی توو منی (مغرور) کردیه " وه (حکایهت)ی له (إمامی علی)و (عبد)ی (نقل) ئەکن. به لێ که سێ به د گویی و فرومایه و (خدمهت) کار ی (لثیم) بێ، به (گرم)و (لطف) و (حلم)ی (سید)ی خوی (مغرور) ئەبێ، بێ (مبالات) ئەبێ،

(حتی) پوو به پوو یی نه کا، (لکن) نه وه ی (کریم الأصل)، (کریم النفس) بی، به (لطف) و (گرم) و (عنایه) ی (سید) ی خوی، نه بیته به نده به (حلقه) به گۆش، (مطیع) و فرمان به ردار، (خاضع) و (خاشع) و به (نده ب) و به (حیا)، منتظر ی (امر) و (إرادة):

(إِذَا أَنْتَ أَكْرَمْتَ الْكَرِيمَ مَلَكَتْهُ
وَإِنْ أَنْتَ أَكْرَمْتَ اللَّئِيمَ تَمَرَّدَا)

سه رو (مال) و (اولاد) و (روح) له به ری ده ست، (حاضر) بۆ (صرف) و (بذل) کردنیان له پئی (سید) و (مولای) به (گرم) و (لطف) و (مرحمه) ی خوی، (عصیان) و (غور) (مقابل) ی (لطف) و (گرم)، له خوین پاکی (عرق) ی (أصیل) ناو شیتته وه.

نه و (رب) هی نه و خودایه ی ﴿الَّذِي﴾ نه وتو ﴿خَلَقَكَ﴾ تووی (إيجاد) کردیه، له (عناصر) ی (مختلفه) ی (متباینه) ی (متضاده)، به (تطورات) ی (عجیب) تووی هینایته (ساحه) یی بوون و (ظهور) ﴿فَسَوَّأَكَ﴾ توی گتیرایه به (سالم الأعضاء)، (أغلب) وایه که مه (شوان) نه بی ﴿فَعَدَلَكَ﴾ پیکسی خستووی (متناسب الأعضاء)، نه و (نسبه) ه (مُدْهَشَه)، نه وانه ی (إنتخاب) ی (ملکه الجمال) نه که ن، چاکی نه زانن، (طنطاوی) ش له (سوره) ی (یوسف) که می لی ی نه دوی، (بعض) ی (أعضاء) وانه بی، (قوه) ی (مفرزه) ی (غالب) نه بی، یا که مه نه بی، (أعضاء) یه که له نه دازه دا نامینن، یا زۆر (زیاد) نه کا، یا زۆر که مه نه بی، وایزانم (حُکْمًا) نه مه ش (علاج) نه که ن، به لی (إنسان) ی (کامل) (خليفة) ی (صانع) ه، ﴿فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ﴾ (عرض) کرا: (نوات) ی (ذره) یی (حیویه) ی نیر، نیوه ی له گه ل نیوه ی (نوات) ی (ذره) ی (حیویه) ی می تیکه لاو نه بی وه (بُقطر) (نقل) نه کا، له (بعض) ه (علما) ی (توالد) (طرق) ی (إختلاط) یانی به شازده (مليوّن) و حهوت سه دو حه وتاو حهوت هه زارو دو سه دو شازده (وجه) (تقدیر) کردیه، له و مه یانه - طبیعی - به یه ک (وجه) (واقع) نه بی، هه رچه ند نه وان نه یکه نه (محصول) ی (صدفه)، (لکن قول) ی بی

(وجدانی یه، (عقل) (شاهدی) ئه دا، ئه و (تصویر) و (ترکیب) ه - (خاصّه) -
 و (عجیب) ه، بئ (تدبیر) و (تقدیر) و (تصرف) ی (علام) ی (قدیر) نابئ، (سبحان
 الله) (تأثیر) ی (علم) ی (بش) له (تحسین) ی (نسل) ی (حیوانات) (مشهود) یانه،
 چۆن (تأثیر) ی (علم) ی (صانع) ی (حقیقی) (إنکار) ئه کری، له (ترکیب) و
 (تصویر) ه؟ به (إعتقاد) ی من - (غیر) ی خوا که س - (حتی) (مَلَك) -
 (مداخله) ی نیه، (ملك) هه (ملك) ی بیئ، پیئ ناکرئ، (أما) (قوای)
 (طبیعیه) ی (عامله) زۆر (مداخله) ی هه یه، بیئ وان ناکرئ، (أما تنظیم) و
 دامه زانندی (عَمَله) له (معمل) بئ (مدیر) ناکرئ، خوا (ماکنه) (خلق) ئه کا،
 ئه و (ماده) ی چوه ناو (ماکنه) که، (عَمَله) (عمل) ی خویان (إجرا) ئه کهن،
 ئه مه وایه، جئ ی (إنکار) نیه. (أفاته) به سه ر (رَحِم) دادئ، (حُکْمَا) (تداوی)
 ئه کهن وله نیر وه له مئ (أفاته) ی (تولید) ئه زانن، (علاج) ی ئه کهن، ئه مه
 (صدفه) نیه. له (تأریخ) ی (طبیعی) (إنسان) و (قانون) ی (زواج) چه ند
 (فصل) ئ هه یه شایانی (مطالعه) ن، (عُلْمَا) ی (تولید) ئه لئین: " (إنسان) له ناو
 (رَحِم) ی داکیا، چه ند (صورهت) ی به سه ردا دئ، (حتی) له (بعض) ه (طُور) آن،
 (شکل) ی به گوجیله سه ی ئه چئ، له م (صوره) (غریبه) (ترقی) ئه کا، ئه بیته
 ئه م (صورهت) ه جوان و (ظریفه) " (حدیث) ئ (نقل) ئه کهن، (رسول
 اکرم) (ﷺ) فه رمویه تی: " که (نطفه) له (رَحِم) دا (قرا) ی گرت، (جنابی حق)
 هه موو (نسبهت) ی (بین) ی وی و (بین) ی (آدم) (حاضر) ئه کا، ئه مه زۆر
 (مناسب) ه له گه ل (قول) ی (حُکْمَا) یان، وائیه بی (إنسان) به باپیری ئه چئ،
 (ممکن) ه (تمثیل) ی (جدّ) ی (عاشری)، ده ها هه راز تری بکا، (أما) ئه و
 (حدیث) ه - له (جهت) (سَنَد) ی - وکی (ابن کثیر) ئه فه رموی: به (قوّهت) نیه.
 (سبحان الله) له (قرآن) ئه و (علوم) و (حقایق) ه له (مقام) ی (وعظ) و (تذکیر)
 (إیراد) ئه کا ﴿کَلَّا﴾ (موجب) ی (مغرور) ی هیچ نیه، ﴿بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالْدِّینِ﴾
 (مدار) له سه ر (إنکاری) پۆژی (جَزَا) یه، یا (بالمره) (إنکاری) ئه کهن، یا خود
 (ایمان) ئ وایان پی نیه، که (منع) یان کا له (معاصی) و (مقابله) ی (ربّ) ی

(کریم) وه کی (مشرک) آن، (إعتقاد) له سهر (شفاعت) نه کهن، به (تَسْب) (مغور) نه بن، (حضرت) ی (شیخ) نه یان باته به هشت بی (حق) و (حساب)، نه و جا (ایمان) سست نه بی، ترس نامینی، نه وانه ی که (إنکار) ی زیندی بوونه وه نه کهن، نه م خاک و خۆله چۆن نه بیته وه (إنسان)؟ نه گهر نه و (عناصر) ه ی که (إنسان) ی لی (خلق) نه کری ته ماشای کهن، (قطعياً) برپا ناکهن (إنسان) له و توژانه (مخلوق) ه، نه (شوون) ی (جنابی حق)، نه (شوون) ی (طبیعت)، (بشر) (إحاطه) ی پی نه دایه، تا (حکم) به (امتناع) ی (إعاده) ی (عناصر) بکات، (أما جاهل) بی (مُحاکمه) (حُکم) نه کا، حتّی (بعض) ی له (متکلمین) آن (محو) و (إثبات) ی (کائنات) به (تابع) ی نووکی (قلم) ی خویان نه زانن، (حتّی) نه لی: "نه و (عالم) ه (عظیم) ه که (وهم) و (خیال) تا (جولان) بکات ناگاته قورنه یه کی، (کلّ) (آن) (محو) نه بیته وه، یه کیتر دیته جی "واش نا، توژی (صبر)!" ﴿وَلَنْ عَلَيْكُمْ لِحَافِظِينَ﴾ (حفظ) ی (أعمال) (مراد) ه، (أما حافظ) له (بلیات) و (ویلات) (قسم) ی ترن ﴿كَرَامًا كَاتِبِينَ﴾ نه وی بیکهن بیلین نه ی نووسن، چۆنی نه نووسن؟ به چی نه نووسن؟ خوا نه ی زانی.

نووکی ده رزیکه له سهر (صفحه) ی (غرامه فۆن) چۆنی نه نووسی؟ ده م و زاری (إنسان) له (هوا) له (خط) ی (تلفۆن) چۆنی نه نووسی؟ رادیو چۆنی وه نه گری؟ چۆنی (آدا) نه کا، نه ی زانین؟ نا (والله) تیا (حهیران) یین (هزه) ی یه ک (حرف) ی، به (إعتبار) ی گوئی (سامعین) آن نه بیته (ملیۆن) ی (سبحان الله) له (مشرق) و (مغرب) و (شمال) و (جنوب)، دوور نیتزیک نه بیستری.

(طنطاوی) له گه لی (مواقع) ی (تفسیر) ی نه فه رموی: "جَلَّ اللهُ وَجَلَّ الْعِلْمُ" ناویری بلی: "وَجَلَّ الْبَشَرُ!" (أما) (حقاً) شایانی (تبجیل) ن، هرچی بن، با (مُلد) بن، له (علم) و (معارف) و (صنایع) وه (إبراز) ی (آثار) ی (قدرت) و (قوّت) ی (فاطر) سه ده هزار (درجه) له (فوق) ی ئیمه ن ﴿يَعْلُمُونَ﴾ نه و (کاتب) انه ﴿مَا تَفْعَلُونَ﴾ له چاکه و خراپه، (ملائکه) لای خواو (رسول) ی خوا

(محتم)ن، (بالطبع) لای بهنده گانی خودا زیده به (حرمت) نه بن، (لکن) (دخل)ی (خلق) و (إيجاد)یان نیه، (حتی) له (علم)دا، (أول) پوژ (مغلوب) بوون، با بنوسن ئه و (نوع)ه (خدمات)ه به جی بینن، ئه و هه موو (علوم) و (معارف) و (صور)ی (حسی) و (معنوی)، که (إنسان) (ریط)ی ئه کا، چون (ثبت) ئه کری؟ له کوئ ده نووسری؟ هه ر (آن)ی (فکر)ی کرده وه، بۆی (حاضر) ئه بنه وه، (إنسان) خۆی (کاتب)ی خۆیه تی با ئه وانیش هه بن، (نتیجه) ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ، وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ﴾ (عاقبت)ی چاکه، چاکه یه، (نتیجه)ی خراپه، خراپه یه، ئیوه ئه گه ر به (إيمان) و (إحسان) بن، جیتان (جنّات النعیم)ه، ئه گه ر خراپ بن، (مأوا)تان (جحیم)ه، (مسلمان)ی گونا هکار - (ولو) (نجات)یشی بیی - ئه مه نده ی بزانی، هه موو (لذاذ) و (شهوات)ی (دُنیا)، (ألم)ی (ساعات)ی نایه نی، (رحمت)ی خوی له (خیام) ئه لی:

(په ندی نعمت اگر ب من داری گووش

از بهری خودا جامه یی تزویر مه پوش

دنیا هه هه ساعاتی و عمری توو ده می

از بهری دمی عومری ابد را مه فروش

﴿يَصْلَوْنَهَا﴾ ئه و (فجّار)انه له (جهنّم) آ ئه سووتین، ئه برژین ﴿يَوْمَ الدِّينِ﴾ پوژی (جزا) که (إيمان)یان پی نیه ﴿وَمَا هُمْ﴾ (أرباب)ی (نار) ﴿عَنْهَا﴾ (بِغَائِبِينَ) (طرفة العين)ی له (جهنّم) بزر نابن، (عذاب)یان له سه ر هه لئا گیری، ئی (مدّه)ی له (مدّه)، ئی (أبدی) له (أبدی) ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ، ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ﴾ پوژی (عظیم)ه، پوژی (عجیب)ه، دژه، (هائل)ه، پوژی (نفسی) (نفسی)یه ﴿يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ﴾ گه وره و گچکه، (خاص) و (عام) ﴿لِنَفْسٍ﴾ (حتی) باب بۆ کوپی ﴿شَيْئًا﴾ هه چ، چی بۆی پی نا کری، که م که س هه یه ئه و (نوع)ه (إيمان)ه ی به پوژی (جزا) هه بی ئه وه ی له (دنیا) ناتوانی بجیته (خدمات) (مأموری)، (شرطی)یه، (أمر مرکز)ی، (أمر مخفی)ی (ناحیه)یه، خۆی (حاضر) کردیه، بۆ (شفاعت) تکای ئه و (أمت)ه ی ده کا

﴿وَالْأَمْرُ﴾ فه‌رمان ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ ئه‌وێ پۆژی ﴿لِلَّهِ﴾ (غیری) و (أمر) نیه، ئه‌و (آیه‌ت) ه، وه (سائری) (آیات) ی له‌و (مضمون) ه، بۆ (سعی) (اکسیر)ن، ئه‌گه‌ر (ایمان)ت به (شفاعة)ت هه‌بێ، نابێ (اعتماد)ی له‌سه‌ر بده‌ی، پێی (مغرور) بی، به‌ ته‌مای تکا، شووی لێ هه‌لکێشی، ئه‌و (وه‌قت) ه بزان ه (شفاعة)ت (محروم) ئه‌بێ، (نعوذ الله من الحرمان) ته‌واو بوو، (تفسیر)ی (سوره‌ی (الإنفطار) هه‌فته‌یه زیاتره، له‌به‌ر ژانه زگ و سه‌رما چمان پێ نه‌نووسرا.

نۆره‌یی سوره‌یی (المُطَفِّفِينَ) ه، (مدنیه)، (مکیه)، یا (قسم) یکی (مکی)یه (قسم) یکی (مدنیه)، یا ناوه‌نجی یه له (بین)ی (مکه) و (مدینه) (نازل) بووه، په‌کمان له‌سه‌ر هیچ نه‌که‌وتوو، (مهم) (بیان)ی (وجه)ی (ذکر)ی ئه‌م (سوره‌ت) هیه، له (بین)ی (إذا السماء أنفطرت) وه سوره‌ی (إذا السماء أنشقت) که زۆر (مناسب)ن، (إمام) و (سیوطی) و (سیّد) قسه‌یان لێ فه‌رموو، فه‌رمایشیان جوانه، من به (صراحة)ت ئه‌لێم: ئه‌و (سوره‌ت) ه بۆ (قطع)ی به‌هانه و (أسباب)ی (غرور) ه، بۆ (إخطار)ی ئه‌وانه‌یه، که ئه‌لێن: "غَرْنِي كَرْمُكَ" بزائن (جنابی حق) (کریم) ه، ده‌ر (حق) به (عباد)ی خۆی (رحیم) ه (غدر) قبول ناکا، له (جریمه‌ی) (طفیف)ی (خفیف) ئه‌تۆژیته‌وه، به‌ چ (نوع)ی (ته‌دید)ی (مرتکب)ی ئه‌و (نوع) ه (جُرْم) ه ئه‌کا؟ (فکیف) به (عصاة) به (کفره)! به‌وانه‌ی (قاتل)ن، (محاربه‌ی) له‌گه‌ڵ خواو (رسول) (ﷺ) ئه‌که‌ن، که‌سێ (لئیم)ی (دنی) به‌ دانه‌یه (خیانه‌ت) بکا، چ (مناسبه‌ی) له‌گه‌ڵ (کریم)ی هه‌یه؟ تا بلێ: "غَرْنِي كَرْمُكَ". وا ئه‌گه‌یه‌نێ ئه‌و (مجرم) آنه (ظن)یان به‌ زیندی بوونه‌وه نیه، ئه‌گه‌ر (ایمان)ی پاست و (قوی)یان بووبا، (ألبتّه) (منع)ی ئه‌کردن، وه زیده (تفصیل)ی تیا‌یه، بۆ (حال)ی (أبرار) و (فجّار)، وه تا له (آیات)ی (فکر)ی (مناسبه‌ی) زیتر دێته (ذهن)، (عدد)ی (آیات) (سیّد) ئه‌فه‌رموێ: "سی و شه‌شه، بێ (خلاف)".

سورتهی (المطففین)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿وَيْلٌ﴾ (شِدْهَت)، (شِر) (حُزَن) (هَلَاك)، (عَذَاب)، (قاموس) نه لئ: " (کلمه ی) (عَذَاب) ه " ﴿لِلْمُطَفِّفِينَ﴾ نه وانه ی (خیانهت) له (کیل) و (وزن) نه کهن، سووکی و کهمی دان، له (وزن) و (کیل) سووکی به بۆ (کیال) و (محتکر ی) (حِیَال) ﴿الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ﴾ نه وانه ی که له سه ر خه لکی بییون، هه ل کیشن، به (حیله) و (خسر) پیدان، بۆ خویان یا بۆ دۆستیان، یا بۆ که سئ (رشوهت) بیان داتئ، و نه بئ خاوه نی (مال) خۆی نه پیوی، بۆ خۆی چاک نه پیوی ﴿يَسْتَوْفُونَ﴾ وه گه لئ به لای (زیاده) وه هه ل نه کیشن ﴿وَإِذَا كَالُوهُمْ﴾ بۆ خه لکی بییون ﴿أَوْ وَزَنُوهُمْ﴾ بۆیان هه ل نه کیشن ﴿يُخْسِرُونَ﴾ به (ناقص) ی پیوانه نه کهن، (إنسان) ی (مُحتکر) (انتظار) ی (وهقت) نه کا، نه بینئ (محتاج) ی، کرمانجئ، نه ختی (زه خیره) ئینئ بیفرۆشئ، پیویستیه تالووکه به، بۆی نافروۆشی - (خاصةً) نه گه ر لاگیرئ له گه ل بکا - لهو ته نگانه به (حجی بابه) دئ به چه ندئ؟ به چه ندئ؟ نا، شاه، نه وه چه ؟ نه وه کوو نه خورئ؟ بۆن چاله، پووجه له، " (حاصل) ی به (قیمهت) ئ که م لئ ی نه کپئ. (کیال) پا (الله)، (ایمان الله) پای نه دا، شه شی لئ نه کاته مشئ، (صاحب) ی ده غل قور به سه ر، ده سه لاتی نیه، ده نگ ناکا، (جزء) ی پاره وه رنه گری. (وهقت) ئ ده غل شیرینه، (أسعار) له (ترقی) به (مسلمان) ئ (فقیر) به (عائله) ده غلئ (لازم) ه، نه گه پئ، بابه (حاجی) نه دۆزیته وه: "قوریانت بم (علاج) ئ" برۆ، برۆ ده غل نیه، نافروۆشم، خۆم پیم (لازم) ه، به سه د پارانه وه و ناوپانه وه، دوو کیله ی گه نم پیئ نه فروۆشئ، (قیمهت) ئ گران، (وزن) و (کیل) ی سووک، ئیمه شاره زای (کیال) آنین، نه کپین، نه فروۆشین، نه گه ر له به ر نان و تو له (فلاحهت) یمان شئئ بمینئته وه. (استیفا) ی (حق) به و (طرز) ه (مذموم) ه (أما) (حق) ی خۆت، به ته واوی وه رگری، (حق) ی خه لکیش به ته واوی بده ی، زۆر باشه، پیوانه ی به گه زیش (حکم) ی (حکم) ی (وزن) و (کیل) ه، له (بعض) ئ (بلاد) هه موو (شت)

به (وزن) نه فروشن، (کیل) نیه، لی ولاتی نیته: گهنم و جوو برنج و (حبوبات) به (کیل)ه، سه بزه و میوه هات و (مایعات)، وه کی دوشاو ههنگوین، به (وزن)ه فرپنداتی (وزن) (نوع)ئی (حبله)یی (کیل) نیه، (خصوصاً قه پان)، (حبله)یی جانبازان نه وانه ی ولاغان نه کپن و نه فروشن، له مان که متر نیه. (شخص)ئی ووتی: "چوومه (کرکوک) ماینه کی بۆره م هه بوو، پیرولاواز، فروتم، چهند پۆژی دوايه چوومه مهیدانی ولاغ فروشان، ماینه که م دیت، قه له و به (شوکت)، (حظ)م لی کرد، کریم، بۆ مالی خۆم گه پامه وه، سواری بووم، دیم (صبر)ه (صبر)ه نه پووتیتته وه، ناخری چورچ و لاواز بوو، نه توپم ماینه که ی خۆمه، توومه ز فوویان دابوو، پهنگیان کردبوو، گۆپیویان کردبوویانه، ماینی تر!" (حکومت) و (ملّات) له چهنگ نه وانه بیزارن، (أما) چارهشیان پی ناکرین. چهند (بحث)ه کی (نحو)ی هیه، بابۆ (مُحْشَى) بی - (إنشاء الله).

﴿أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ﴾ ئایا گومان نابهن نه وانه، نه وانه زیندی نه کرینه وه؟ ﴿لَيَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ پۆژی گه وره، به (شدائد) و (أهوال)، ئهم (آیه)ه بی (شك)ه، تا (إنسان) (ایمان)ی به (قیامهت) بی هیز تر بی، گونا ه و (رزالت) و (دنائهت) زیتتر نه کا، وه (حتی ظن) به (قیامهت) بۆ (إنسان)ئی که می (إنسان) بی، (کافی)یه، بۆ گه پانه وه ی له گونا هان، یا (سوق)ئی بۆ (توبه) و (إنابهت) ﴿يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ﴾ هه مووی، چاک و خراپ، گه وره و گچکه ﴿لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ خوا، خوای هه موانه، (فرق)ی ده وله مه ندو (فقیر) و (کافر) و (مسلمان) نیه، (رعايهت)ی (حقوق)ی هه مووان نه کا، (مسلمان)ئی له (معامله)ی (خیانهت) بکا له گه ل جوی دیانی ئاگر په رستی، (ربّ العالمین) قبولی ناکا، به (شرع) دروست نیه، لی (حرام)ه، زینهار زینهار خۆتان مه خه نه ژیر باری (أجانب)، نه وان له (قیامهت) (رحم)ت پی ناکه ن له (بعض)ی (أثار)م دیتی، پۆژی (جزا) له (طرف کبریائی) (أمر) نه کرئی هه ر (مسلمان)ئی (حق)ی (کافر)ی له سه ر بی، پای گرن، نه چیتته به هه شت، تا

(حق) ی لّی ئەستیندری، هەر (کافر) ی حق لەسەر (مسلمان) ی بێ، پای گرن
نەچیتە (جەننم) نا (حق) ی خۆی وەرئەگرێ، ئەمەندە (کافی) یه.

(أما مسلمان) آن نا (شکری) نەبێ، نابیهن، (واعظ) یان نیه، چەند
(أحاديث) و (آثار) ی (اصحاب) آن هەیه، له (حق) (کیال) ی (خائن)، له گەل ئەو
(آیات) ه (شدیده)، کەس نای بیه، بۆ (ملل) ی (الهیون) (حیف) ه، خۆیان
هەلەخەلەتینن، گویا (أمت) ی (موسی) دەربارە ی (أمم) ی دی هەرچی بیکا
(مسئول) نیه، (حقوق) یان (هَدَر) ه، ئەو (خیال) ه (ولو) له لای (امم) ی دی
بوویا، نەدەبا بکەوێتە (دەماغ) ی (مسلمان) آن، له (دین) ی (إسلام) (حقوق) ی
(کلّ) ی شت (محفوظ) ه. (جماعت) ی بوون له ولاتی ئێمه (مشهور) بوون به
(حیالی) — (خاصّة) — له (وزن)، وه (دائماً) (فقیر) و بێ نەوا بوون، وابزانم له
برسان مردن، ئاداریان لەسەر پاداری نەما، خوا له (دنیا) (ضربه) ی لّی دان،
(لکن) (عبرەت) ناگرن، ئەو ی پۆژێ، پۆژیکە (میزان) ی (عدالت) دیتە (مەیدان)
بۆ (مجازات) و (مکافات) (والوزن يومئذ الحق).

(حکایەت): منداڵ بووم، له (عُمر) ی هەشت و نۆ سالی، زستانەکی کچی
شیخ (نبی قطبی ماویلی)، له مائی ئێمه بوو، ئەو زستانە نەیان هیشت بچمەوه
ناومال، کچی (شیخ) ی ئەیفەرموو: "نظری حرامه" (بعض) ه شیوی
نەدەخوارد، ئە ی ووت: (شك) م له (حلال) ی مائی ئێوه نیه، (لکن) ئەترسم،
(بقال) ه کە ی، روونی لّی ئەکړن به (ظریفی) تەرازووه کە ی خاوین نەکاتەوه،
روونەکه (حرام) بێ، کەم و زیده یی تیا بیی، " (خلاصه) به و (نوع) ه
(تکلفات) ه زۆری (عذاب) ی (عائله) دا، له (اواخر) ی زستان، (تشریف) ی به دوا ی
قاترچی به کی خۆیان کەوت، به جارێ تەرازووی تیکدا!

ئەو (قیام) ه له بەر هەستان نیه، وه کی (سید) ئەفەرموئ، زۆر (عجایب) ه
(استدلال) به و (آیهت) ه لهسەر (منع) ی هەستان ئەکەن بۆ (إنسان)، (ذات) ی
دیتە (مجلس) ی (محترم) ه، خەلکی له بەری هەل ئەستن، گویا ئەو (آیهت) ه
(دەلالەت) ئەکا کە ئەو (قیام) ه (حرام) ه، (قیام) کردن (خاصّة) بۆ خوا

﴿كَلَّا﴾ (منع) بن له و (أحوال) ه ﴿إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ﴾ (عام)، له (کافر) و (مؤمن) ی (فاسق) و (مُطَفِّف) و (سائر) ی (مجرمین) ﴿لَفِي سَجِّينٍ﴾ سِجِّین چى یه؟ ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَجِّينٌ، كِتَابٌ مَّرْقُومٌ﴾ دیاره کتیبه که، حاوی له بۆ (کتب) ی اعمالی فسق به معنای عام کتابه کی داده‌ئی، مشتمل به سه‌ر چه‌ند کتابان، نه و کتابه لی نووسراوه، علامه‌تی داندراوه، نایه‌ت دلالت نه‌کا، لی‌ره: سَجِّین کتابه، أَمَّا سَجِّین به معنا (موضع) ی له (تحت الأرضین) یاله (جب) ی (جَهَنَّمَ) آ لی‌ره (مراد) نیه ﴿وَيَلُوكَ يَوْمَئِذٍ﴾ نه‌وی پوژی، پوژی (قیام) ی (قیامه‌ت) ﴿لِلْمُكَذِّبِينَ، الَّذِينَ﴾ نه‌وانه ی ﴿يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ﴾ (ویل)، (سلف) به (وادی) یه (جَهَنَّمَ) ی (تفسیر) نه‌که نه‌وه، (أَمَّا) وه‌کی له (أصمعی) (منقول) ه، نه‌مه (معنا) ی (لغوی) نیه، (واقعاً) نه‌م (کلمه) له سه‌ر زوبانی (عرب)، - (قبل الرسالة) - (جاری) بوه، به و (وادی) یه‌دا نه‌پویشینه، (خبر) یان لی ی نه‌بوه، (أَمَّا) (جَهَنَّمَ) یان زانیوه ﴿وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ﴾ به پوژی (جَزَا) ﴿إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ﴾ (تجاوز) له (حد) ی خو‌یان نه‌که‌ن، نه‌گه‌ر شتی پی‌یان (تصویر) نه‌کرا، (إنکار) ی نه‌که‌ن، شتی له (حوصله) ی وان نه‌ده‌گونجا، ده‌لین: " (مُحال) ه " له‌به‌ر (جهل) و (عجز) ه (إنکار) ی (آثار) ی (علم) و (قدره‌ت) نه‌که‌ن، تا (علم) و (قدره‌ت)، (قوّه‌ت) بستینن، (مُحال) و (مستبعد) که‌مه‌تر نه‌بن، (جهل) (عجایب) ه، بۆ (حقایق) (دائماً) خه‌ریکی (إنکار) ه، بۆ (خرافات) و درؤی زله‌زله‌ی (فوق) ی (مُحال) ئاماده‌ی قبول و (تصدیق) ه، نه‌وانه ی (إنکار) ی (جَزَا) نه‌که‌ن، له گونا‌هان، شوو هل نه‌کیشن، بی په‌روا، بی (وخن) و (خدش) ه و (ألم) ی (ضمیر)، (کمال) ی (لذته‌ت) له گونا‌هان نه‌بینن، بیم و په‌راوی (آخه‌ت) یان نیه ﴿إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا﴾ که هه‌مووی (حکمه‌ت) ه، (عبره‌ت) ه، (علم) ه، (حقایق) و (دقایق) ی (صنع) و (إيجاد) ه (هدایه‌ت) و (إرشاد) ه ﴿قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ (حکایه‌ت) ی بی (أصل) و (أساس) ه (إنصاف) که‌ن، (حکایه‌ت) کو و له (قرآن) دا، (بحث) ی (بعض) ی (رسل) ی (کرام) و (دعوه‌ت) یان نه‌فه‌رموی: هه‌مووی به‌چی، به (مقام)، به (فائده‌ت)، (کلمه) یه

(حکمت) له ئافره‌تی وه‌کی (بلقیس)، له (نمل) ئی (نقل) ئە‌کا، بۆ (رسول) ی (مجتبا) (ﷺ)، ئە‌ویش (تبلیغ) ی مه‌ی ئە‌کا، تا هۆش که‌ینه‌وه، ئاگامان له خۆبی، (قوم) ی به (تدبیر) و (مشوره) بین، بی (تأمل) و (تدبیر) به (عجله) و تالووکه مه‌ئه‌که‌وتینه سه‌ر (أمر) ی (عظیمه)، (ماجر) ی (حضره) ی (یوسف) و برایانی، چه‌ند (آیات) و (عبر) ی تیایه، بۆ (إنسان) ی تی گه‌یشته‌و چه‌ند باشن، ئایا ئە‌وانه (إيمان) به (أساطیر) نایه‌نن؟ ته‌ماشای چۆن گوئ ئە‌ده‌نه (حکایه‌ت) ی (أسکندر) و (رؤسته‌م) و (عنتر) و (حمزه) پالە‌وان و (أمثال) ی وانه؟ کوو (إيمان) یان پی ئینن؟ ئە‌گه‌ر (قرآن) (أساطیر) با، زوو (إيمان) یان پی ئیننا، (حقیقه) (حال) ی (إيمان) به (قرآن) له‌گه‌ڵ (مشارب) و (میول) ی (فاسده) له‌ دلیدا گرنا‌بنه‌وه، (بعض) ئی (صوفیه) ش ئە‌لین: "به (کلام) و (صفه‌ت) ی (مشغول) مه‌به، (اشتغال) به (ذات) بکه" ئە‌وه‌ش فی‌لێکه بۆ پوو وه‌رگێ‌راندنی (إنسان) له (قرآن) ﴿کَلَّا﴾ به‌سیه، له‌و (تعدی) و (سیئات) ه (منع) بن ﴿بَلْ رَانَ﴾ (استیلا) و (غلبه) ی کردیه ﴿عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ﴾ له‌سه‌ر دلیان، تیا (راسخ) بوه ﴿مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ له (أعمال) ی (سَيِّئَةً)، (حَتَّىٰ تَطْلِفَ) (سیئات) ی سووک و بی (مُرَوَّه‌ت) ی بوو‌یته ژه‌نگی دلیان، به (نوع) ئی (قابل) ی مالنچ نیه، (إنسان) ئیشی (خراب) ئە‌کا زۆر (مُتَأَلِّم) ئە‌بی، جاری تر ئە‌ی کا (تأثر) ی که‌متره، (وه‌کذا) تا فیری ئە‌بی، له‌ دلیا پۆ ئە‌چی، ئە‌وجا (قابل) ی گه‌رانه‌وه نیه، (نَفْسُ) و (نَفِيسُ) ی له‌ ئۆغری ئە‌و (سَيِّئَةً) (صرف) ئە‌کا، گوئ داته (قرآن) و (مواعظ) و (أحادیث)؟ (حاشا) چ (مُمكن) نیه ﴿كَلَّا إِنَّهُمْ﴾ ئە‌و دل په‌ق و په‌شانه ﴿عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ﴾ پۆی (قیامه‌ت) ﴿لَمْخُجُوبُونَ﴾ له‌ ژیر (حجاب) ی (ذِلَّه‌ت) و (حقاره‌ت) دان، خوا به (نظر) ی (کرامه‌ت) نایان تۆ‌پیتی، (ذاتاً) ئە‌وان (معرفة الله) یان له‌ دل‌دانه‌بوه، خوا ته‌ماشای چیان کا؟ (أَمَّا) خوا ئە‌بیندری، نابیندری؟ تا (قیامه‌ت) به (حق) (حل) نابێ، ئە‌وسا له (جَنَّة‌ت) (إنشاء الله) له (خزمه‌ت) (زمخشری) و (إمامی رازی) قسه‌ی لی ئە‌که‌ین. به‌لێ (فریقین) (مُتَّفِقین)، به‌و (نوع) ه که (حیوانات)

ئیکدی ده‌بینن، خوا بهو (نوع) ه نادیتری ﴿تُمْ﴾ پاش (محبوب) ی ﴿إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ﴾ دیاره نه‌وانه له (مَدَارِكِ) ی (عَقْلِي) له (عذاب) ی (روحانی) ناگادار نین، (دِرک) ی (عذاب) ی (حَسِّي)، (أَلَمِ) ی (جسدي) نه‌بی ناکه‌ن، (أَمَّا) نه‌وه‌ی به (وجدان) و (ذهوق) ی (روحی) بی، (عذاب) ی (روحی) به هه‌زار هه‌زار (درجه) لای له (عذاب) ی (حَسِّي) ناخوشتره، (خِيَام) نه‌لئ:

"با نفس هه‌میشه درنبردم، چوکونم؟"

وز کردیی خویشتن ب دردم، چوکونم؟

گیرم کی مرا فرو گـوزاری ب (کرم)

زان شـرم، کی دیدیی چ که‌ردم، چوکونم؟"

(رحمه‌ت) له (أَبُو السَّعْدِ) ی که نه‌فه‌رموی: "﴿تُمْ﴾ بۆ (تراخی) (رُئْبِي) به"، (یعنی) لای وان وه‌کی (سیدی أَلُوسِي) نه‌فه‌رموی: "بنۆڤنه (سحر) و (نزا‌هت) و (نزا‌گت) ی (قرآن)، (ذَمَّ) ی چ (بلیغ) به (حرف) ی (أَدَا) نه‌کا؟! " نه‌وه‌بی (حیا) یانه، با له‌ناو (جَهَنَّمَ) ا، ببرژین، جووتین، (حراره‌ت) ی ناگری بجیژن ﴿تُمْ﴾ (بعد ذلك) ﴿يُقَالُ﴾ (ملائکه) ی (جحیم) پی‌یان نه‌لئین، له پووی (زجر) و (توبیخ) و سه‌رزه‌نش و (لوم) ﴿هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ﴾ له (داری) (دُنْيَا) ﴿بِهِ تَكْذِبُونَ﴾ نه‌وا (مشاهده) تان کرد، نه‌گه‌ر (ایمان) تان پی هه‌با، وه به‌و گویره خوتان بیاراستبا، (معلوم) گویتان له چیره‌ی (جَهَنَّمَ) نه‌نه‌بوو ﴿كَلَّا﴾ (عَدِيلِ) ی (کَلَّا) ی (أَسْبَقَ) ه، (یعنی) نئی (فَجَأَ) ان ﴿إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ﴾ له (جمله) ی وانه، نه‌وانه‌ی (کیل) و (وزن) و (زرع) بۆ خویان و بۆ (غیر) (إِسْتِيفَا) نه‌که‌ن بی (خُسْرَان) و (نُقْصَان)، (کتاب) ی وانه (ده‌فته‌ی) (أَعْمَالِ) یان ﴿لَفِي عَلَيِّنَ﴾ (نقل) له (فَرًّا) نه‌که‌ن، نه‌وه (إِسْمِ) ی (موضوع) ه له‌سه‌ر (صَيَغِ) ی (جمع) ی وه‌کو (عشرین) وه (ثلاثین) ه ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا عَلَيْنَا كِتَابٌ مَّرْقُومٌ﴾ (أَمَافِرْق) نڤده له (بین) ی (رَقْمِ) ان، نه‌و (رَقْمِ) ی (ذَلَّتْ)، نه‌م (رَقْمِ) ی (عُلُوْ) و (عِزَّة) ﴿يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ﴾ له (شهود) ه، به (معنی) (حُضُور) ه، یا له (شهادته)، که پۆژی (جزا) (مقربان) ی باره‌گاهی به‌زدانی (شاهد) ی له‌سه‌ر نه‌ده‌ن، با

هه‌ردووێ، چ (قید) یه؟ ئه‌وه‌ی له‌و (کتاب) هه‌دايه، هه‌مووی (مفاخر) و (مأثر) ه، ئه‌وانی (مُقَرَّب)، چ (مَلَك) چ (بَشَر)، (حه‌ن) ئه‌که‌ن ته‌ماشای که‌ن، پێی (مسرور) ئه‌بن، (ملائکه) (حفظ) ی ئه‌که‌ن تا (میعاد) ی خۆی، (علی رؤس‌ الأشهاد) (إعلان) ئه‌کرێ، وای چه‌ند خۆشه‌نامه‌کی وات هه‌بێ، پۆژی (جَزَا)، (مُقَرَّب) انی ده‌رگاهی (کبریائی) ته‌ماشای که‌ن له‌ (عرصات) (إعلان) کرێ، وای چ (لَذَّة) تیکه‌! له‌ (بعض) ی (أخبار) وا ده‌رئه‌که‌وی (ملائکه) ی. (حفظه) ه (ظاهر) بینن ئاگایان له‌ ناو دڵی (عه‌بد) ی نی یه، به‌لێ ئاگادارو (حفیظ) ی (حقیقی) هه‌ر خۆیه‌تی، وه‌ (مدار) له‌ سه‌ر دڵه‌ ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ﴾ خوا (نصیب) مانی کا، ﴿عَلَى الْأَرَائِكِ﴾ ته‌ختی (حجله) ی (عروسی) ﴿يَنْظُرُونَ﴾ به‌ (مَد) ی (نظر) ئه‌تۆپن له‌ (مناظر) ی (بدیع) ی (جَنَّة) ت، له‌ (دُنیا) چاوی (طمع) یان به‌ستبوو، چاویان له‌ دووی پاتالی (دُنیا) نه‌بوو، چاویان له‌ که‌م و کورتی یاران نه‌پۆشی، به‌ چاوی (خیانه‌ت) نه‌یان ده‌تۆپه‌ که‌س، ئه‌یان تۆپه‌ (ملکوت) ی (سماوات) و (أرض)، بۆیه‌ به‌و (نوع) ه له‌ (قیامه‌ت) چاویان کراوه‌ ته‌ وه‌. (أصحاب) به‌ دیتنی یه‌ك - بِي (غُل) و (غَش) - (مسرور) ئه‌بن (نه‌یسا بۆری) ئه‌فه‌رموی: " (بعض) ی ئه‌لێن: "ته‌ماشای خوا ئه‌که‌ن" کێ یه‌ ئه‌م (قائل) ه؟ نایزانم، دوايه‌ تۆپیمه‌ (تفسیری کبیر): (فإِذَا) ئه‌مه‌ له‌ (خاطرات) ی إمام (فخرالدین) ه (رحمة الله عليه)، (جنابی حق) له‌ (رؤیه‌ت) ی خۆی (محروم) مان نه‌کا، نه‌که‌وینه‌ ژێر (حجاب). (وَمِنَ الْعَجَائِبِ) (سَيِّد) ئه‌فه‌رموی: " (قيل) ئه‌وه‌ (کتابه‌) یه، له‌ (سلب) ی (نوم)، له‌ (جَنَّة) (نوم) نیه، زی‌را بِي (شُعوری) (مُناسب) ی (جَنَّة) نیه، وامه‌ زانن ئه‌م (أرائك) ه بۆ نوستنه‌ وه‌ (آیه) ی ﴿تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ﴾ بۆ (نفی) (تَوْهُم) تیکه‌ له‌ بِي خه‌وی، هه‌لئه‌ستی له‌ (دار) ی (دُنیا) که‌سی نه‌نوی، پووی ناشیرین ئه‌بِي تِيك ئه‌چی، گێژو وێژ ئه‌بِي، ئه‌مه‌ له‌ (جَنَّة) دانیه، پوویان به‌ (ره‌ونه‌ق) و (بشوش) و گوشایه‌ " وا دیاره‌ (سَيِّد) به‌و (وجه) ه (راضی) نیه، ئه‌گه‌ر بنوون، ئه‌بِي؟ (غفلت) ی نووستن (غفلت) ی (هوا) و هه‌وه‌س نیه، با له‌ خه‌ودا بۆ

(طرفی) (أقدس) خەون ببینن، ئەوا (غفلت) نەما. (حالی) ئەوانە ئەوەندە (ظاهر) هەرکەسێ بپینن، لەو (حال) هەخۆشیانەدا ئەیان بپینن. (بعضی) ئە (قراء)، وەکی: (أبو جعفر) و (ابن أبي إسحاق) و (طلحة) و (شيبه) و (يعقوب) (تُعرفُ) بە (بنامجهول) یان (قرائت) فەرموو، (نائبی) (فاعل) (نظرهت) ه، (ت) ئە یەکە ئی (خطاب) نیه، ئی (تأنيث) ه، ئەمەش باشە ﴿يُسْقَوْنَ﴾ (أبرار) (کرام) ﴿مِنْ رَحِيقٍ﴾ لەمەیه زۆر چاک و (صاف) و بێ دەرد و (غش) و، (خالص) لە دەردە سەری گەوچی و گۆشەکی ﴿مَخْتُومٌ﴾ سەر بەمۆر، مۆرکرای، (شراب) (جنان) وەکی (ابن جریر) ئەفەرموئ: لە کووپان دانیه تا سەریان ببەستری، وە دیارە میش و پیشکە و مشک و قالوچە تیا نیه، تا بۆ (وقایه) بە (محکم) (داببوشترین) (لکن) (ممکن) ه بۆیان لە پیالان بکەن، پیالەکان (ختم) بکەن ﴿خَتَامُهُ مِسْكٌ﴾ لە جیاتی قوڕو لۆکەوو (أشباه) (ئەوانە) بۆ (إحترام) بۆ (زید) ه (إحتياط) وەکی (ملك) آن، لە بادەیی سەر بە مۆر، پیالەیان (تقديم) ئەکەن، یاخود لە (خاتمه) بە (معنی) (نهایهت) ه، وەکی (ابن عباس) ئەفەرموئ، وە (مختاری) (إمام ابن جریر) ه، (یعنی) لە (نهایهت) ی نۆش کردنا، بپینی (مسك) ی لێ ئەکەن، لە (وهقت) ی خواردنەو. لەبەر (لذته) ی ئاگایان لە بۆنی نیه، (حقیقه) ئیستا کە (إنسان) شتی بپننار ئەخواتەو لە (وهقت) ی خوارنەو، چاک بپینی ناکا، چونکی هەناسە ی نایە و ناچی، کە پیالە ی تەواو (عافیهت) کرد، هەنسە یه قول دادەکیشی بە تەواوی بۆنی (مشروب) ه کە ئەکا، (أما) (ختم) بە (معنا) تیکە لاوی، (یعنی) (شراب) بەهەشت کە بۆ (أبرار) آن (تقديم) ئەکری (مسك) ی تیکە لاو، (إمام ابن جریر) ئەفەرموئ: (ختم) بە (معنی) (خلط) لە (کلام) ی (عرب) آندا نەمان بیستوه " (مقصد) ی ئەوەیه کە نیه، ئەگەر بووبا ئە ی بیست. (واقعاً) تەماشای (قاموس) م کرد، بەو (معنا) یه (ختم) ی تیا (ذکر) نەکرایه ﴿وَفِي ذَلِكَ﴾ لەو (رصيف) ه (نفسیه) ﴿فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ﴾ ئەوانە ی (سعی) و گۆشیش ئەکەن، وەکی (أماجد) و (أفاضل)، (ذوات) ی گەورە

بن بگه نه وان، بۆ گه یشتن (أشیا) ی (نفیسه) خۆیان هه لئه کوتن، (مسابقه) نه کهن، بۆ نه مه تی کۆشن (مسابقه) بکهن، وه کی کوردی نه لئ: "رقه باری" (حقاً) نه م (منافسه) مایه ی (ترقی) و (تعالی) به، (مع الأسف) ئیمه له (أمر) ی (نافعه) (منافسه) مان له گه ل هیه (دول) و (أقوام) نیه، نه وه موو (إختراع) ه کرا، له ئیمه که سئ نه بوو (غیرهت) ی بنوینئ، (تتبع) ی (أثار) و (خواص) ی (طبیعت) بکا، شتی نوئ په یا بکا، بۆ پۆژئ وه کی نه مپۆ به کار بی. من له گه ل ئامۆزایه خۆم (منافسه) ه کمان بوو، بۆ خویندن، گه لئ شه و له (چنارۆک) تا سبهینه نه ده نووستم، (ده ورم) نه کرده وه، له شار تاریک و پوونی به یانی هه ل نه ستام نه چوومه مزگوت بۆ (ده ورم) کردنه وه، قهت له وه باشتر نیه بۆ (کسب) ی (معارف) و سه رکه وتن، نه بۆ (دینی) (حقیقی) نه بۆ (دنیا) (منافسه) کمان له گه ل (أجانب) نه بوو، وه نیه، وه نابئ، (أما) بۆ (لَهُوَّیَّات) و (خَمَرِیَّات) (حقاً) (منافسه) نه کهین، وه (سبقت) مان کرد، له و (إنحطاط) ه خه ریکی پیغه مبه رین: (بهائی) و (قادیانی) (عالم) یان خسته، (درك) هی (أسفل السافلین)، (سفالت) و بی هیزی، (علاوه) ی وان - (الآن) - له کۆیه، (شخص) ی (نۆمه ر گونبه دی) (محاکمه) نه کری، (ده عوا) ی (رسالت) نه کا، (سبحان الله) هه موو شتیان کرده گه مه، (رسالت) ی چی؟ نه مپۆ (مقابل) ی نه و (حُکما) به، نه و (زعمایه) به، نه و (غیرهت) کیشانی (ئه وروپا) و (ژاپۆن)، (إنسان) خۆی به میرووی نایه ته بهر چاو، چ (کرامت) ی، چ (معجزه) به، به رابه ری (إختراعات) ی (حُکما) ی (غرب) نه کا؟ ﴿وَمَزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ﴾ نه ویش کانی به که، (شراب) ی له هه موو (شراب) ی (جَنَّة) بلند تره، (غایهت) (الذیذ) ه، له و ئاوه تی که لاوی (رحیق) نه کری، ویکرا (إمتزاج) نه کهن، ده ها (أَلذَّو) (أطیب) نه بی ﴿عَيْنًا﴾ چ کانی به؟ شایانه هه ر (مدح) کری ﴿يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ﴾ نه وانه ی (سابق) له (مهیدان) ی (منافسه) دا، (رایهت) ی (أسبق) یان وه رگرتوه، نه وان بی (مزج)، (صرف) تۆشی نه کهن، (لذّهت) ی لی نه بینن، (سنم) به (معنا) (رفعت) و بلندی به، له بهر (علو) ی (مقام) یان (شراب) یشیان

ناوی (عالی)یه، بۆیتیه (سنام)ی (مجدو) (فخار) ﴿إِنَّ الَّذِينَ أُجِرُوا﴾ له (عصر)ی (رسالهت په‌ناه)، تا ئه‌مۆ، تا (آخر)ی (دنیا) ﴿كَانُوا﴾ له (دنیا) ﴿مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ﴾ پئی‌یان پئی نه‌که‌نین، به قه‌شمه‌ری، ریشه خه‌نده‌یان پئی نه‌هاتن ﴿وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ﴾ به‌لایاندا رویشتبان ﴿يَتَفَامَزُونَ﴾ چاویان لی هه‌ل نه‌ته‌کاندن، لیو و لچیان به‌گه‌مه پئی هاتن لی با نه‌دان ﴿وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ﴾ نه‌و (مجرم)انه‌ی قه‌شمه‌ری که‌رانه، له (مجالس)یان بگه‌رابانه‌وه مائی، بۆ لای (عائله)یان ﴿انْقَلَبُوا فَكِهِينَ﴾ خوشی خوشیان بوو به‌و (استهزاو) قه‌شمه‌ری کردنه، واتئ نه‌گه‌ن شتئ زۆر باشیان کردیه، پئی (مسروون)، پئی (مُلْتَدَن)، (أَنَّهُ) (رادیو)یان (اختراع) کردیه ﴿وَإِذَا رَأَوْهُمْ﴾ له هه‌ر کوئ یه (مسلمان)یان دییان، هه‌ر که‌سئ بایه ﴿قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ﴾ نه‌وانه ﴿لَضَالُّونَ﴾ گومراهن، (سبحان الله) له‌و (جسارهت)ه، له‌سه‌ر (حالی) خوئیان به (مؤمن)آن نه‌لئین: "گومراهن!"

﴿وَمَا أَرْسَلُوا﴾ نه‌و (مجرم)انه ﴿عَلَيْهِمْ﴾ له‌سه‌ر (مسلمان)آن ﴿حَافِظِينَ﴾ (مترقب)ی (أحوال)یان بن، (دائماً) بیان توڤنئ، چ ده‌که‌ن؟ چ ناکه‌ن؟ نه‌وانه (ضال)ن، (هدایه‌ت)یان بده‌ن. نه‌مه له (طرف) (جنابی حق) گوته‌راوه، (إمام) ابن جریس هه‌ر نه‌و (معنا)یه‌ی فه‌رمووه، (زمخشری) (زیاده) نه‌فه‌رموئ: "دروسته نه‌مه‌ش قسه‌ی (مجرم)ه‌کان بئ، (مجرم)ه‌کان نه‌لئین: نه‌و (مسلمان)آنه نه‌هاردراونه سه‌ر ئیمه، (حافظ)و ناگاداری ئیمه بن، له (معنا)دا، (إنکار)ی (رساله‌ت)ه".

(نه‌یساووری) (إعتراض)ی لی نه‌گرئ نه‌لئ: نه‌گه‌ر وایا، نه‌با بفه‌رموئ (علینا) له جیاتی (علیهم)، (سیدی الوسی) (إشاره) بۆ (جواب)ی نه‌فه‌رموئ: "نه‌وه (نقل)ی (بالمعنا)یه" وه‌کی نه‌لئ‌ی: " (زید) ووتئ: "نه‌وئیشه نه‌کا" له (کتب)ی (بلاغه‌)دا نه‌فه‌رموئ: له‌و (نوع)ه (مقام)ه هه‌ردوولا دروسته، به (عین)ی (عباره‌ت)، (مثلاً) بلئ: "ووتئ: "نه‌ی که‌م" یا (بالمعنی) وه‌کی رابردوو؟" ﴿فَالْيَوْمَ﴾ (یعنی) پۆڤی (جزا) ﴿الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نه‌وانه‌ی گه‌مه‌یان پئی

ئه کرا ﴿مِنَ الْكُفَّارِ﴾ ئه وانه‌ی گه‌مه‌یان پئی ئه‌کردن ﴿يُضْحَكُونَ﴾ تۆله به تۆله، (أما فرق)ی زۆده، هه‌ر له (دنیا) وای لی هات، (مسلمان) گه‌مه‌ی به‌و (نوع)ه (جبار) و (متکبر) و (مجرم) آنه بکه‌ن، (لکن مع الاسف) باز گۆپا، خوا (نجات) مان دا، پاش ئه‌و (حرب)ه بزانی‌ن چمان لی دیته‌وه؟ پئی ئه‌که‌نین، یا پیمان پئی ئه‌که‌نن؟ ئومید به (لطف)ی خوا ﴿عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ﴾ ته‌ماشای (مجرم) آن ئه‌که‌ن، (ممکن)ه له به‌هه‌شت ئاگاداری (حال)یان بن، بیان تۆپنی، (ممکن)ه له (مه‌یدان)ی (عرصات) ته‌ختیان بۆ دانین بنۆپنه (حال)ی (أعدا)یه‌کانیان، ئه‌مه خۆشتره چونکه له‌و (وه‌قت)ه‌دا (مجرم)ه‌کان زید (متأثراً) ئه‌بن ﴿هَلْ تُؤِوبُ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ ئه‌و (سیئات)ه‌ی که به چاکه‌یان ئه‌زانن ئایا (جزای) چاکه‌یان لی به‌ده‌ست که‌وت؟ (حاشا)، (طبیعی) (بالعکس) به (أشدّ)ی (عذاب) گرفتار ئه‌بن.

(حُکَماء)ی (غرب) (ترك)ی (دینیان) کرد، (إعتقاد)یان وابوو گۆیا له‌به‌ره ئه‌وه (ترقی)یان کرد، (طبیعات)یان بۆ (مسخر) بوو، (عجایبات)یان (إختراع) کرد، (أغلب)ی (ناس) (حتّى) له خۆمان (طعن)یان له (دین) ئه‌دا: (مانع)ی (ترقی)یه. (أما) له‌و شه‌په به ته‌واوی (نادم) بوین، ئه‌لین: "خۆزیا ئه‌و (ترقیات)ه‌ش نه‌با، ئه‌و هه‌موو (مصائب)ه‌ش به‌سه‌ر (بش) نه‌هاتبا" دیاره (ثواب)ی (أعمال)ی خۆیان چه‌شت. (حقاً) (مدنی)ی (إسلامی) (صحیح) (کافی) بوو، نه (طیاره)مان ده‌وئ، نه (دبابه)، نه (غاز)ی (مخفق)، نه (سائن)ی (آلات)ی (جهنمی) (مهلك)ی (إنسان). (نعوذ بالله من شرّ المجرمین)^۱.

^۱ - ته‌واو بوو ته‌فسیری سورته‌یی (المطففین) پۆژی پینچ شه‌موو، هه‌شتی ماهی مولودی یعنی (ربیع الاول) سیزده‌ی ماهی (مارت)ی پۆمی، بیست شه‌شی ماهی (ئه‌فره‌نجی) (۱۳۶۱هـ)، (۱۹۴۲م)، له (أوائل)ی (ذی الحجة)، به‌لکو له (أواسط)ی (ذی القعدة)، تا ئه‌مرۆ هه‌چمان پئی نه‌نووسرا، له‌به‌ر په‌ژاری و کۆکه‌و ناساگی و ناخۆشی (أحوال)، ئیستاش زۆر دلته‌نگم، (أفات) و (بلا) و (مصیبه‌ت) زۆرین، (خساره‌ت)ی (مالات) (فوق العاده)یه، هه‌موو شت گرانه، بئی نه‌واو (فقیر) زۆر ئازۆرده (خاطرین، نازانی‌ن ئه‌و (حرب)ه چی لی دئی؟ چمان به‌سه‌ر دئی؟ (عاقبه‌ت) (مظلمه) (والی الله الإلتجاء).

تۆده ی تفسیری (سورة الانشقاق) ه، نه وانه ی (باعث) ی نه و (حرب) ه ن، خوا
(عن قریب) شەق و پەقیان کا، نه و (شەپە) ی به ئاسانی بکوژینیته وه، نه و
(سورەت) ه (مکیه) بی (خلاف)، (آیات) ی لای (بصری) و (شامی) یان، بیست و
سییه، لای غیریان بیست و پینجه، (مناسبه) ی له گەل پێشه وه دیاره .

(سورة الانشقاق)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ﴾ پارچه پارچه بوو، به هەر (طرز) ی هه بی (أجرام) ی
(سماویه) پارچه پارچه نه بن له (فضا) دا نه بنه (هبا)، (زمخسری) نه فه رموی:
"له (إمامی علی) (نقل) کراوه: ئاسمان له (مجره) وه (شەق) نه بی" نه مه
قسه یه زۆر (معقول) ه، (موافق) ی (رأی) (جدید) ه، (مجره) (حتی) (عرب) پی ی
نه لّین: " (أَمَّ النجوم) " (منبع) ی (نجوم) ه، تا (نجوم) (تکوّن) بکا، (دنیا)
(دوام) ی نه بی، که نه و (شەق) بوو، له ت بوو، (تکوّن) ی (دنیا) (خلاص) نه بی،
نه بیته (عالم) ی تر. (بنا) له (قسه ی) (حُکْمَا) ی (جدید)، هه ر یه ک (مجره) نیه
زۆن، (قصاص) و (حکایه ت) خوان، (دائر) به (مکونات) ی (أرض) و ئاسمان
قسه ی نۆر پڕو پڕو نه که ن، (مع الأسف) (علی الأكثر) (نسبت) ی بۆ (رسول)
أکرم و (أعلم) (ﷺ) نه ده ن، نه ز (جمله) نه لّین: که (رسول) ی خودا (معاذ) ی
نارد بۆ (یمن) فه رموی: (سؤال) ت لّی نه که ن (مجره) چیه ؟ بلّی: " لیکی ماریکه
له ژێر عەرش " . (سیّدی الوسی) نه فه رموی: " نه و (حدیث) ه نّیزیک نیه له
(صحّه ت)، (لایه ق) نیه (روایه ت) بکری، (إلا) بۆ (تنبيه) و ئاگادری (خلق)
له سه ر بی (أصلی) نه م قسه یه " (حاشا رسول) ی (مُجتبا) نه و (نوع) ه
(خرافات) ه، نافه رموی، به کوردی پی ی نه لّین: " پی ی کاکیشان " (دائر) به و
پی ی کاکیشانه (حُکْمَا) (أقوال) یان زۆره، ناتوانم وه کی (طنطاوی) -رحمه تی
خوای لّی بی- هه مووی (نقل) که م، وه (ناشنه) ی (جدید) - (علی الأكثر) -

نۆری لی ئەزانن، (علی کل) ئەو (منظومات) ه تیک ئەچن، (دۆره) ی (حیات) ی (نجوم) و (شموس) و (أقمار) ته‌واو ئەبێ، (لکن) که‌ی؟ خوا ئەزانێ! (الهیون) و (طبیعیون) نۆری لی ی دواون، (أما) هیچی خۆی نیه.

﴿وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا﴾ (ئنه) گوئی‌دا (أمر) ی (ألهی)، (یعنی) إطاعه‌ی کرد، ناچاره (عصیان) ی پێ ناکرێ، (قوّه‌ت) ی (خلاص) بۆیه ئەفه‌رموون: "ئاسمان به‌هه‌ورێ (شەق) ئەبێ، (واهی) و بێ هێزه، (عصیان) ی پێ ناکرێ" (حُکما) ی (قدیم) هه‌رچه‌ند گوئی‌ ناده‌نه ئەو فه‌رمایشه، (لکن) (حُکما) ی (جدید) نۆر چاک ئە‌ی سه‌لمێنن، وه ئە‌لێن: "ئهم (کرات) ه، (علوی) و (سفلی) گشتی پاره پاره ئە‌بێ، له‌بار یه‌ک دێته‌ده‌ر، (ذرات) ی له‌ناو (فضا) گوم ئە‌بێ" ئایا دووباره (تشکّل) ئە‌کاته‌وه؟ (طبیعیون) ه‌کان ئە‌لێن: "نا" (لکن) ئە‌و (حکم) ه به‌ (جزم) ی نۆر (مُشکل) ه ﴿وَحَقَّتْ﴾ (لایه‌ق) ه به‌و (إطاعه‌) یه، (حُکما) ی (قدیم) ئە‌لێن: "بۆ (تعیین) ی (جهت) (فوق) و (تحت) (محدد) ی (لازم) ه، (کُری الشُّکل) (محیط) به (کائنات)"، که‌وابێ ئە‌و (فلک) ه قبولی (خرق) و (إلتئام) نا‌کا، چونکی لیک بووته‌وه پێکه‌وه نووسان به (حرکه) ی (مستقیم) ئە‌بێ، (حرکه) ی (مستقیم) (إلى الجهات) ه یا له (تحت) ه بۆ (فوق)، یا له (فوق) ه بۆ (تحت)، ئە‌گه‌ر ئە‌و (فلک) ه قبولی ئە‌و (فک) و (إلتیام) ه‌ی بکا، ئە‌بێ (حرکه) ی (أجزاء) ی (إلى الجهات) بێ، که‌وابێ خۆی محدد نابێ، (ملا) یانی ئیمه لی یان ناسه‌لمێنن، (وکذا) (حُکما) ی (جدید)، زی‌را ئە‌لێن: "(فوق) ی (مطلق) و (تحت) ی (مطلق) نیه، هه‌ر (کره) یه (فوق) و (تحت) ی خۆی هه‌یه، به (مرکز) و (محیط) ی خۆی (تعیین) ئە‌کرێ، وه (کرات) ی (سماوات) وکی عه‌ردی، له (معادن) (مرکّب) ن، (بسیط) نین، (أكثر) یان (مايع) ی (ناری) ن، (ممکن) ه لیک ببنه‌وه، وه پێکه‌وه بنووسینه‌وه.

﴿وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ﴾ لیک کێشاندرایه‌وه، پان و درێژ کرا، ئە‌بێ (أرض) نۆر نۆر (واسع) بێ، وه (إلا) جێی ئە‌و (کائنات) ه‌ی له‌سه‌ر نابێته‌وه، (ولو) له‌سه‌ر نینۆکان پاره‌ستن، ئە‌مرو (نفوس) ی (بشر) ی نێزیک دوو (میلیار) ه، له (ئاده‌م)

تا (إنقراض)ی (بشر) بزانه، چ (قدر)ی (تشکیل) نه کا؟ نه گهر هه موو (حيوانات) زیندی بکریته وه، (أرض)ی نئیمه جئیی پیشکانی له سهر نابیتته وه، چ جایه گامیش و حوشترو فیل و کهرکه ده ن؟

﴿وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا﴾ نه وهی له ده روونیا یه فریئ نه دا، نه م (آیه ت) ه (دفع)ی (إشكال)ی گهره نه کا، نه مپۆ له (حفریات) واده رنه که ویئ، (مدّه) یه زۆره نه م (أرض) ه بوو یته جیگای (بشر)، (أجرام)ی (مُتَحَجَّرَة) نه دۆزنه وه، به (ملايين)ی سال (عد) نه کریئ، له (مجله)ی (المعلم الجديد) ئی نه و مانگهی نه لئ: " (هیکل)ی (عظمی) یان دۆزیتته وه (عوم)ی به زیتر له (۵۰) (مليون) سال (تقدیر) نه کریئ، (هیکل)ی (نوع)یکه له (حيوانات)ی (منقرضه)، (ممکن) ه (إنسان) (إنقراض)ی پی دابیئ، (حيوان)یک بوه، (شبيه) به (أسد البحر) وه (ناوی علمی) (کوریفودون) " با (هیکل)ی (بشر)ی له (عمق)ی زۆر دوور و قول دابیئ که (أرض) لیک کشاوه، هه مووی ده رنه که ویئ، (و كذلك) نه و (مواد) و (قوا) یه تیایه تی، نه وهی (حفظ) و (إدامه)ی (شکل)ی وه (حرکه)ی (حاض)ی نه کا، فریئ نه دا، نامینئ ﴿وَتَخَلَّتْ﴾ چی تیا نامینئ (خال)ی نه بیئ، (أنه) به (تکلیف) و (رحمت) خوی (خال)ی نه کا ﴿وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ﴾ وه کی (سما) (بلا فرق)، زپرا (عین)ی (موادّه)، (مریّه ت)ی (سماوات)ی به سهر دا نیه. دیته یادم نه لئئ: " هه رچهند (نسبه تی) (أرض)ی له گهل (شمس) (مليون)یک و دوو سهد و په نجا هه زار یه که، (أما) (نسبه ت)ی (کثافت)ی به (ربّع)ه، بویه (معارضه)ی (جاذب)ی (شمس)ی پی نه کریئ، له گهل (مواقع)ی (برکان)ی (إنفلاق) نه کا، گهل (مواد)ی (معدنیه) فریئ نه داته ده ریئ.

﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ﴾ (جنس) (مراد) ه، با (اسودی بنی هلال)ی (مخزومی) و (أبیهی بنی خلف) یش (داخل) بن، (أما) (جناب)ی (رسول) نه بیستراوه، خودا وه ندی (عظیم الشأن) به و (عنوان) ه (ندی) بکاته (سیّد البشر)، خۆزی نه و (قول) ه به (خیال)ی که س دا نه هاتبا، (رحمت) له (فخرا الدین) بۆ چی (نقل)ی کردوه؟ ﴿إِنَّكَ كَادِحٌ﴾ (سعی) نه که ی، تی نه کۆشی ﴿إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا﴾

تا مردن، چ بۆ چاکه چ بۆ (خراب) ه ﴿فَمُلَاقِيهِ﴾ تووشی (عمل) ی خۆت نه بئی،
 (جَزَا) ی نه بینی ﴿فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ﴾ (مُوجَّهَةً) (تقديم) ی
 (خدمت) ی نه کرئ به (قرینه) ی (مقابل) ی، (قیل) نه وه (جواب) ی (إِذَا) یه،
 (جمله) ی (یا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ... إلخ) له مه یانه (واقع) بووه، من نه وه م هیچ لا
 خوش نیه، فه رمایشی (إِبْنِ جَرِيرٍ) جوانه، (جواب) ی (محذوفه)، نه وه (آیه) ت ه
 (بیان) ی نه کا، (یعنی) نه وه ی بیکه ی له (خیر) و (شهر) نه ی بینیه وه، پۆژی
 (جَزَا) دیته ریت، نه وه ی (کتاب) ی (أَعْمَالٍ) ی بدریتی، به دهستی راستی وه ری
 گری ﴿فَسَوْفَ يَحَاسِبُ حِسَابًا يَسِيرًا﴾ نه گهر (مراد) (إِيتَا) ی (کتاب) له (دنیا)
 بئی، (سوف) ه زۆر به جئ یه وه (مراد) له (کتاب)، (کتاب) ی (إِرشاد) و
 (هدایه) ت ه، نه گهر (مراد) نامه یی (أَعْمَالٍ) بئی، وه وه رگیتپان و داگیتپانی پۆژی
 (جَزَا) بئی، بۆ (سوف) ه (تأمل) ی نه وی چتاقیان (تعرض) یان بۆ نه کردیه.
 نه وانه (حساب) ی که م یان، (سهل) یان له گهل نه کرئ، نه پۆن بۆ (جَنَّةٍ)،
 (شیخین) و (تورمذی) و (أَبُو دَاوُد) وه کی (أَلَوْسِي) نه فه رموی، (نقل) نه که ن، که
 (رسولی مجتبا) (ﷺ) فه رموویه تی! "نه وه ی (حساب) ی له گهل بکرئ، (إِلَّا) به
 (هَلَاكٍ) نه چئ" (حضره تی عائشه) (عرض) ی کرد: "خوام به قوریانت کا،
 نه دی خوا نافه رموی: (فَأَمَّا مَنْ... الْآيَةِ)" فه رموی: "نه وه (حساب) ی راستی
 نیه، (عرض) ه که، نه ی نوینن، نیشانی نه دن، به سه ریا تی نه په پن، نه وه ی
 (مناقشه) ی له گهل بکرئ - (یعنی) - (حساب) ی راستی بدریتی، به (هَلَاكٍ)
 نه چئ" ئافه رین له (صَدِيقِهِ) ی (وَقَادِهِ) ی (نَقَادِهِ)، خۆزی (ملا) یه کانی
 (صحاب) آن و (تابعین) آن، له (تَدْقِيقٍ) و (تَحْقِيقٍ) و (تَنْقِيدٍ) په پیره وی (أُم
 الْمُؤْمِنِينَ) یان کردبا، (غش) زۆر که م نه بوو ﴿وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ﴾ (زَمْخَشَرِي)
 نه فه رموی: "(عشیره) ت ی نه گهر (مؤمن) بن" یا (فريق) ی (مؤمن)، (لکن) نه مه
 دووره نایه ته (فهم) له (إِطْلَاقِ) ی (اهل)، یا (اهل) ی خۆی له ژن و (حور) و
 (غلمان)، (سَوَادِي) (أَعْظَمُ) له (مُسْلِمَانِ) آن - لَه الْحَمْد - (مُسْلِمَانِ) و (مؤمن)، له
 پاش (أَخَذِ) ی (کتاب) به (یَمِينٍ)، به (يُؤْمِنُ) نه گریته وه، پوو نه کاته لای

(عائله) ی له (جنان) یا له جی یه خوش له (میدان) - (تحت ظل العرش) -
 ﴿مَسْرُورًا﴾ (کیف) خوش، شاد ۱ خندان، (ندا) یان نه کاتی به (بشارهت) به
 (فوز) و (نجات) له (حساب) و (عذاب) و (عقاب).

﴿وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ﴾ له لای پشته وه نه یدریتی، بی
 (حرمت) و (مُهان)، به دهستی چهپ وهری نه گرتی، که (أعمال) ی خوی
 نه بینتی، (دهفته) ی نه خوینتیته وه نه تاسی، (أَنَّهُ) له خو نه چتی، (بین) ی
 (دههشت) نه گرتی، دواپی به خو دیتته وه ﴿فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا﴾ نه ی مال ویران
 خوی، وه ی خانه خوشتر خوی، نه ی (هلاک) چووی خوی، (وا وِیلاه، وا
 ثُبُوراه) ۱ ﴿وَيَصْلَى﴾ خوی نه چیتته ناو ﴿سَعِيرًا﴾ نه برتی، (حرارهت) ی
 نه چیژی، (يُصْلَى) به (تشدید) و (تخفیف) ی (لام) خویندراپه ته وه، (أَمَّا) به
 (ضم) ی (یاء) و (تخفیف) ی (لام) (إِبْن جَرِير) (نقل) ی ناگا، (زمخشری)
 نه فه رموی، (أهل) ی (جحیم) زدن، چوونه ناو (نار) یشیان با به (أنواع) بی
 ﴿إِنَّهُ كَانَ فِي أُمْلَةٍ﴾ له (دنیا) یه ﴿مَسْرُورًا﴾ بی (کدر) ی (آخرهت) بوو، نه وی
 (ایمان) ی به (آخرهت) هه بی زور (لَذَّة) له گونا نابی، نا هی، ناله یه،
 توفی، شهرمه ساریه کی (ألبته) به سه ردی، (وکذا) نه وانه ی (تأمین) ی
 (قیامهت) یان کوردی، به (زعم) ی خویان (مستریح) ن خودا (کرم) گا، (إنسان)
 (مؤمن) بی، له گه ل (عائله) ی به خوشی به (مسرّات) ی (مباح)، به (إحترام) و
 (تهدهب) و (إنتظام) پای بویری، مایه ی (سعادتهت) ه، به غم و (غصّة) و نارپکی
 و شهرو جوین، لیك نا (امینی) (عومر) ی (عائله) یی له (عذاب) ی (جهنّم) وه خته
 بلیم: "ناخوشره" (أَمَّا) به (مسرّات) ی (غیر) ه (مشروع) و (کبر) و (إحتقار) ی
 (أَنَام) (لاشک) (موجب) ی (سُخْط) ی خواجه. به (نوع) ی له (شهوات) ی (دنیا)
 پوئه چتی (خیال) ی (آخرهت) ی به (خاطر) ی دا نایه .

﴿إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ﴾ گومان نه با (رجوع) ی بو (قیامهت) و (جَزَا) نابتی،
 (أكیداً) نابتی، یا (ممنوع) ه، (مُحال) ه ﴿بَلَى﴾ (رجوع) ی نه بی ﴿إِنْ رَبُّهُ كَانَ﴾
 (أَوَّل) و (ناخر) له (حیات) وه (بعد الممات) ﴿بِهِ بَصِيرَةٌ﴾ (ذرات) ی (عناصر) ی

لی بزد نابیی، نهو (ظَنُّ) زۆر (تعمّم) ی کردیه، نه وانه ی (علم) ی (طبیعهت) بخوونن، که م وایه، (إعتقاد) یان به (بقا) ی (روح) و (حش) بیی، (لکن بعضی) له (سرامه د) آنی (ئاووپایی)، به (واسطه) ی (مسئله) ی (جلب) ی (أرواح)، نهو نه پۆن بۆ (إعتقاد) به (رسالهت) و (حساب) و (جَزا)، وه (میل) یان هه یه بۆ (ایمان) به (خاتم الرسل) (ﷺ) (محمد فرید وجدی) له (مقدمه) ی (تفسیر) دا، له لاپه ره ی (١٣٧) له ژیر (عنوان) ی (العقیده بالرسل) له (بعضی) (ذوات) ی گه وره، وه کی: (فکتور هوکۆ) وه (لیۆن دۆلیس) وه (موسیۆ سنکس) (نقل) نه کا، که (تصدیق) ی (رسالهت) ی (حضره تی) (محمد) یش (ﷺ) نه که ن. (واقعاً مقدمه) ی نهو (ذات) ه (فریده)، خودا (دوام) ی بدا شایانی (مطالعه) یه، ئومید وایه (إنشاء الله) نهوانی مهش، به (أتباع) ی نهو (ذوات) ه بگه پینه وه بۆ (تصدیق) ی (رسل).

(حقیقه) (دین) ه کان، (حتی) (دین) ی (إسلام) زۆر (غل) و (غش) ی تیا کرایه، (تصفیه) ی نهو ی، بۆیه (نشأه) ی (جدید) له (دین) (تولی) نه که ن، بی (ملا) بییش - (مع الأسف) - (مهیدان) ی (إنکار) ی (واسع) کردیه ﴿فَلَا أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ﴾ (مع أنه) شایانه له (طرف) (خالق) ی (کون) و (مکان) سویندی پی بوخری، تا (قیمهت) ی (علم) و (کشف) ی (حقایق) ده رکه و ی، (أهل) ی (کتاب) و (أدیان)، (سعی) و کۆشش بکه ن، بۆ (علم) ی (أکوان)، (شفق) نهو سوورای به به که له که ناری (أفق) ی (غربی) ئیواران ده رنه که و ی، پۆژ گه وره یه، (نظر) به و (أرض) گچکه یه تیشکی پۆژی لی نه دا، له لایه تره وه، سیبهری (أرض) به (شکل) ی (مخروطی) نه پوا، تا نه گاته (قرب) ی (فلک) ی (زهرة)، له هه موو (أطراف) ی (محاط) ه به (نور) ی پۆژ، نهو ی (داخل) ی نهو سیبهره نه بی، ناکه و پته شهو، به رینی نهو (ظل) ه له (فلک) ی (قمر) نهو هنده یه که مانگ نه گیر ی، له (مدّه) ی سی چوار (ساعات) به (حرکه) ی خو ی نه ی پری، (باقی مسافه) له ولام و له م لا پۆژه، وه (مابین) ی (شعاع) ی (شمس) و سیبهری تیری (أرض) رووناکی هه یه، وه کی رووناکی سبه ینان - له (فجر) - تا پۆژه لات،

وه تا پۆژه به ره ژێر بجێ پووناکی کهم ئه‌بێ، تا (خلاص) ئه‌بێ، (دین) ی (إسلام) که (دین) ی (علمی) یه نوێژی که (أعمّ) ی (عبادات) ه، به (شفق) و (فجر) و (استوا) و (ارتفاع) و (إنحطاط) ی (شمس) (ربط) دایه، وه ئه‌ستیره ی (قطب) ی کردیته (دلیل) له سه‌ر (قبله)، ئه‌و (شارع) ه ی گه (عبادهت) ی له گه‌ل (علم) (مزج) کردیه، وه (حقایق) ی (کونیّه) و (آیات) و (عبر) ی (طبیعیّه) و (کیمیای) به (عبارهت) ی (ملیح) و نازک، به (طرن) ی (وعظ) و (نصیحهت) هاویشتیته گوێ یان، (حقاً) ئه‌و (ذات) ه، (عظیم الشان) ه، شایانی (صلوات) و (تعظیم) و (تقدیس) و (تجلیل) ه (ثنوی) ئه‌لێن: "دائماً له (بین) ی (إله) ی (خیر) و (إله) ی (شەپ) شه‌په، ئیواران (إله) ی (شەپ) (غالب) ئه‌بێ، ئه‌و (شفق) ه خوێنی (ملائکه) و په‌ری یانه سبه‌ینان (إله) ی (خیر) (غالب) ئه‌بێ سوورایی که ناری (أفق) ی (شرق) خوێنی (شیاطین) و (ئه‌هره‌مه‌ن) آنه " نه‌گه‌ر (علم) هه‌با تووشی ئه‌و (نوع) ه (إعتقاد) ی (خرافی) نه‌ده‌بوون. ئه‌و (شفق) ه له‌وه‌تی پۆژو (أرض) هه‌ن هه‌یه، بۆ (ماتم) ی (حسین) نیه، ئیش ئیش له‌و (جهل) ه، وه جار جار به (إعتبار) ی (کدورهت) ی (هوا) ره‌نگی ئه‌گۆپی شین ئه‌بێ، دووکه‌لای و بۆر ئه‌بێ، سووری تاریکی (ماثل) به‌ره‌ش ئه‌بێ، ئه‌وانه (علامهت) و مه‌لامهت نین، (تابع) ی (مواد) ی (مخلوط) ن، (جهل) له‌ناو ئیمه - (مع الأسف) - ته‌واو نابن، نه‌گه‌ر له ولاتی خۆمان بۆ (طرف) ی (قطب) بپۆین (عجایبات) ی (شفق) زیتر ئه‌بینی، (طنطاوی) (ره‌حه‌تی خوای لی بێ)، له (جلد) ی (تاسع) ی لاپه‌ری (١٥٧) (نقل) له (جورج ولیم) له (ضیا) و (شفق) ی (شمالی) ئه‌دوێ، وه (صورهت) ی - (أما غیره (ملون) - (ثبت) فه‌رموه، ئومید وه‌یه، لی‌ره - (بِحَوْلِهِ تَعَالَى) - به (ملون) ی (طبع) بکری، (شفق) - (مع الأسف) - له کوردیدا ناوی نیه ﴿وَاللَّيْلُ﴾ (ابتدا) ی به (شرع) و (غیره) (شرع) له (غروب) ی (شمس) ه، (بین الغروبین)، به (شرع) یش شه‌وه، وه‌کی (فجر) نیه، نه‌گه‌ر (أوائل) وه‌کی (علما) ی (هه‌یه‌ته) شه‌وو پۆژیان بزانیبا، (خرافات) گه‌لی که‌متر ئه‌بوو، (قَسَمَ) به شه‌و ﴿وَمَا وَسَقَ﴾ ئه‌وه‌ی ئه‌ش چیته بار یه‌ک،

گر ئہ بیتہ وہ، (حیوانات) (قسم) ئی بہ شہ و نہ گہ پئی، بہ پوژی بزد ئہ بی، (قسم) ئی بہ پوژ بلاو ئہ بیتہ وہ، بہ شہ و (ساکن) ئہ بن، جوو جوق (عائلہ عائلہ)، (جہ مات جہ مات)، لہ خانوو لانہ لولکی خویان گرئہ بنہ وہ، (صاحب) ی (قاموس) بہ (ضم) و (حمل) ی (تفسیر) ئہ کاتہ وہ لہ (حمل) (ممکن) ہ بار، (ممکن) ہ بارہ بہ ربی، لہ (وہقت) ی (امن) بہ لکو لہ (غیر) ی (امن)، (اکثر) قافلہ (حتی) (قطار) و شہ مہ ندہ فہر بہ شہ و بار ئہ کھن ئہ پوژ، وہ کوردی ئہ لئی: شہ و قہ لاتی میزدی یہ " .

﴿وَالْقَمَرَ إِذَا اتَّسَقَ﴾ (نور) ی گردبوو، پریوو، وہ ک مانگی شہوی چاردہ پووی (منوہ) ی ئہ ک ویتہ لای ئیمہ، (طول اللیل) (دنیا) پوناک ئہ کا، (حقاً) گہ لئی ماہتاب ہ یہ، ئہ وہ ندہ خوشہ، ئہ وہ ندہ بہ (جمال) و (زینہت) ہ، شایانہ سویندی پئی بوخرئی، (ذات) ئی بوو، (رحمہتی خوائی لئی بی)، شہوی ماہتاب نہ دہ نووست، ئہ ی ووت: " (حیف) ہ ئہ و ماہتابہ (خسار) بیی " (أَمَّا مَعَ الْإِسْفِ) ولاتی ئیمہ ئہ وہ ندہ (مُکَدَّرَہ) (دائم غبار) و ہورہ، شہوی ماہتابی (صاف) ی زور کہ مہ. (ہلال) (ترقی) ئہ کا، ئہ بیتہ (بدر) (عن قریب) پوو لہ (نقص) ئہ کا، وہ کی (فوارہ) ی ئاو، کہ (قائانی) ئہ لئی:

"کہ ی بود گومانم کی چو فواری اہم

انجامی ترقی بود، اغازی تنزل بو چ؟"

چونکی (سائل) ہ لہ پوژ (نور) وہ رنہ گری، مالی خوئی نیہ، ئہ وہ ی لہ خوٹ نہ بی بؤ خوٹ نابئی، ئہ فہوتی - (ولو بعد حین) - . (میرزا مہدی) خوش ئہ لئی:

"مہ طلب مہ طلب گہر ہ مہ خود پادشا ہیست

کہ ئہ انجامی (طلب) ہرچی بود روسیہ ہیست

گہرماہ بود طالب و مطلوبہ ش مہر

ہرچند کی کاسہ پر کوند باز تہ ہیست"

(ممکنات) (وجود) ی لہ خوئیہ وہ نیہ، ہر (عومر) ی بیی تہ وائہ بی نامینی. (قسم) بہ وانہ ی (ذکر) کران ﴿لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ﴾ (خطاب) ہ

له گه ل (إنسان)، (إنسان) ی لای (حقیر)، که نامه ی (اعمال) ی به (شمال)، له پشته وه وه رنه گری، بهو (عنوان) ه (تصور) ی نه که ی، که سواری (أهوال) ی دوا ی (أهوال) نه بی، له م بو نهو (تجاوز) نه کا، (هول) ی له (هول) ی، (عذاب) ی له (عذاب) ی ناخو شتر و (شدید) تر، نهو (معنا) یه که (مفهوم) و (منتظم) ه، له گه ل (ما قبل) و (ما بعد) ی (مختار) ی (محقق) انه، (قسم) ی نه لئین: "خطابه له گه ل پیغه مبه ر (مَعْلَم)" یه کی نه لئ: "تووشی (شدائد) و (أهوال) و (مشقات) و (زحمات) نه بی له پی ی (تبلیغ)" یه کی نه لئ: "موژده یه به (فتوحات)، (فتح) ی له دوا ی (فتح) ی بو نه بی" یه کی نه لئ: "موژده یه، به (معراج)، له (فلک) ی بو (فلک) ی بلند نه بی" (حقاً) نه وه هیچ (مفهوم) نه، وه بی (انتظام) ه، (ذاتاً أوائل) گو ی ناده نه (نظم) و (مناسبة) (نسج) ی (آیات)، (مفسر) ی نه لئ: " (تا) (تا) ی (تأنیث) ه، (ضمیر) بو (سما) یه (أطوار) و (أحوالات) ی به سهر دئ، سوور نه بی وه کی (دهن) ی (زیت) و (خلط) ی (زیت)، بی هیژ نه بی، لیك نه بیته وه، (شعق) نه بی" ته واو نه وانه ی به سهر دئ، (لکن) لهو (مقام) ه (مفهوم) نه، (آیه) ه که له جئ ی خو ی نابئ، راستی جئ ی (تأسف) ه بهو (نوع) ه (جهات) ی (مختلفه) (معنا) ی نا (منتظم) ه له (قرآن) نه دهنه وه، نه لیر، له گه لی جئ، نه گهر (حظ) ت لی یه زیتر (معانی) بزانی ته ماشای (تفسیر) ی (ابن جریر) و (سیدی آلوسی) که.

نهو سواری بونه (مجان) ه، (مراد) (ملاقات) ه، کوردیش نه لئ: (فلان) که س سواری هه واو هه وه سی خو ی بووه، سواری کوکلی (فلان) ی بووون "خو ی پیاده، نانی سواره" (بیان) ی (تشبیه) و (مجان) و (کنايات) و (استعاره) و (تمثيل) به زوبانی (عربی) چاتر دئ له کوردی، نه گهرچی (لسان) ی کوردیش نهو (أنواع) هی هیه، (أما علم) ی (مدون) و (اصطلاحات) ی نه، هه نه بی به (کلمات) ی (عرب) ی (ذکر) بکری، (حتی) ئیمه (کلمه) مان نه.

﴿فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ (آیات) (قرآنی) نه بیه، (تخويف) و (إنذار) نه کری، بو (إيمان) ی نایه نن؟ نه گهر (إيمان) بیتن (ضرر) یان چیه؟ بو (دنیا) (مدار) ی

(علم) و (فضائل) ه، بۆ (آخرهت) (مداری) (نجات) و (سعادهت) ه، که سئ (ایمان) به (وحدانیهت) ی خواو (رسول) و (قیامهت) بیتنی، وه به (نُصح) ی (رسول) ره فتار بکا، (حقاً) نه بیتنه (إنسان) ئ (کامل)، (خیر) خواهی (إنسانیهت)، نه گهر مه سیحی یه کان به فه رموده ی (مسیح) ره فتاریان کردبا (عالم) (قط) وای به سه ر ده هات؟! (مسلمان) په پره وی (حضره تی) (محمد) ی (ﷺ) کردبا، (حقاً) دنیا نه بوه (عین) ی (جنهت) (حیات) و (عیش) ی (غایهت) خوش، بئ (تکلف)، که سئ (واقف) ی (دین) ی (حق) بئ، بۆ (ایمان) نه هینان هیچ (عذر) ی نیه، (أما دین مع الأسف) زۆر (غش) ی تیا کرایه، نه وانه ی (واقف) ی (حقیقهت) نین، (نفرهت) ی لی نه کهن، بنۆپه (بعض) ئ (ملا) ی (أشاعره) له (کُتب) ی (کلام) نه لئین: " (مانع) له (ایمان) (علم) ی خوایه، چونکی خوا له (ازل) دا زانیوتی نه وانه (ایمان) ی نایه نن، (ایمان) بۆ نه وانه بوویته (مُحال)، نه و (کافر) انه نه و قسانه نازانن، بۆیه خوا له پوو ی (عتاب) نه فه رموی: " بۆ (ایمان) ی نایه نن؟ " (سبحان الله) نه و به سایه ی نه وانه زانی یان، نه بئ (جواب) یان قبول بکری؟ (ایمان) به (علم) ی خودا، که (شامل) ی همه موو (جزئیات) و (کلیات) ه، بۆیه یه (إنسان) بترسی، شه پ بکا له نیشی نا (لایه ق) خوی بیاریزی، که سئ بزانی مندالی ناگای لی یه، ناتونی کاری (شنیم) بکا، بۆیه نیه بیکه یه (موجب) ی (کفر) و گونا ه، (خلاصه) تیک چوه، تا (اعتقادیات) (إصلاح) نه کری، ئیمه (إصلاح) نابین (إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ) نه وانه (ایمان) یان به (بت) و کتک و (تمساح) و مارو گاجووت هیناوه، چ قازانجیان کردیه؟ چ (دلیل) یان به دهسته وه یه؟

﴿وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَلِمْ يَدَكَ وَخُضِعْ لَهَا أُذُنَكَ وَتَافَأْ بِهَا رُكُوعًا وَ سُجُودًا﴾ دياره (مَقصد) (تلاوت) نیه، چونکی (سجده) ی (تلاوته) له کن (قراوته) ی (آیات) ی (سجده) یه، (خضوع) و (خشوع) یان نیه، به (تمکین) و ئارام و (وقار) گوئی لی پاناگرن، وه کی (مجالس) ی (ماتم) لایه (قرآن) نه خوینن، له لایه نه وانه ی دنیشینه به قسه و فشقیات و جفاره و قاوه خواردنه وه (مشغول) ن، (أصلاً) مبالات به (قرآن) ه که

ناکەن، وابزانم چ (سبب)ی (نزول)ی پی ناوی. (امامی رازی) ئەفەرمووی:

"(روایەت) کراوە: پیڤەمبەر (آیەت)ی (وأسجد وأقترب)ی (قراەت) فەرمووە،

خۆی و (مسلمان)ەکانی لە (خدمەت)ی بووین (سجدە)یان بردووە، (قریش)

لەسەر وان لە دووریان چەپلەیان لی داوە، فیتوویان راھێشتیە، ئەم (آیەت)ە

(نزول)ی کردیە. "ئەمە بۆ (خاطر)ی ئەوەیە ئەو (سجدە) ببیتە (سجدە)ی

(تلاوەت)، وە (مراد) لە (قرآن) ئەو (آیەت)ە، یا (سائری) (آیات)ی

(سجدە)یە. (زمخشری) ئەو (روایەت)ە (نکری) فەرمووە، (أما) (زمخشری) و

(امامی رازی) (نقاد)ی (حدیث) نین. (ابن حجرى عسقلانى) (شارح)ی (بخاری)

(رئيس الحفاظ) ئەفەرمووی: "ئەو حدیثم نەدیو" (یعنی) (أصل)ی نیە، قەی

ناکا با لیرە (حضرت)ی (رسول) (ﷺ) (سجدە) بردی، (وکذا أصحاب)ی

(کرام)ی، ئێمەش (سجدە) ئەبەین، تا دوور کەوینەو لە (أحوال)ی ئەو بێ

گۆیانە، وە (إظهار)ی (طاعت) و (ذلت)ی خۆمان لە پیشگامی (کبریائی)

بکەین. (سجدە) بردن لەکن (إستماع) و خویندنی ئەم (آیەت)ە، لای (امامی

أبو حنيفة) (واجب)ە، وە لای (حسنی بصری) و (امامی شافعی) (سنّت)ە.

﴿بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ (آئە) (کُفِر) بووێتە (عنوان)یان ﴿يُكْذَّبُونَ﴾ چ جابە

(سجدە)؟ ئەلێن: (قورئان) (أساطيره)، (حکایەت) نامەیکە وەکی (أسکندر)

نامە و شەهنامە" (نعوذ بالله) لە بێ شعوری و بێ (حیا)یی ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا

يُوعُونَ﴾ ئەوەی لە دلایان دایە، لە (ظرف)ی دلایاندا (حفظ)ی ئەکەن، (یعنی)

(تکذیب)یان لە (خبائەت)یکە لەناو دەروونیان، وەك: (حسد) و (بغض) و

(حُب)ی (شهوات) و (معامله)ی (سفیه) آنە، (ممکن)ە بلێین: "ئەوەی ئەوان

گوئی لی پائەگرن (حفظ)ی ئەکەن، خوا پی (عالم) ترە، ئەوەی (أرجوفه) و

قسە (علق) و بەلق و (حکایەت)ی دیو درنجان بێ چاکی گوئی لی پائەگرن،

ئەوەی (علم) و (حکمت) و (إرشاد) و (هدایەت) بی (أصلاً) گوئی نادەنی"

ئەو حالە ئەمڕۆ لەناو ئێمە (عام)ە، (اکثر) واین.

﴿فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ (عذاب) ئی وا به ئیش، (مقابل) ی (تکذیب) یان، (ما فی القلب) یان (محفوظات) یان، (أَنَّهُ) خو یان زۆر (حظ) یان له (عذاب) ه، (حق) وایه مزگینی یان پی بدیتتی، بهو (إخبار) ه زۆر (کیف) خوش نه بن. نه و نه ده ی (إنسان) (کیف) ی به گونا هان بی، دیاره نه و نه ده ی (کیف) ی به (عذاب) ی دی ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (إستثنا) ی (منقطع) ه، چونکی نه وانی (ایمان) یان هینایه ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ له وان نین، تا (إخراج) بکرتین، دیاره (مؤمن) ئی باش (داخل) ی (زمره) ی (کافر) ی به دنابی ﴿لَهُمْ﴾ بۆ نه وانه ﴿أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾ بی (إنقطاع) و (نهایه) ه نابریته وه، یا خود بی (منته) ه، (ذاتاً) نه وانه ی (معترف) ن به (نعم) ی (إلهی) (منته) یان له سه ر نیه، (منته) له سه ر نه وانه یه، (نعمته) به (نعمته) ی خوا نازانن، (شکر) آنه ی ناکه ن، (مؤمن) جابه (نعمته) ؟ له سه ر (به لای) و (مصائب) (شکر) ی خوی نه کا، هر (مصائب) ئی له (طرف) خوی وه بی، به (خیر) ی نه زانی، ئافه رین له (مؤمن) ی باش. (منته) دانان له سه ر شانان زۆر گرانه، نه وه ی (إنعام) ی له گه ل کراوه زۆر (متأثر) نه بی، نه له خودا، نه له (إنسان) ی (کریم) ناوه شیته وه، (إنعام) ئی (إحسان) ئی بکاو (منته) باویته سه ر شانی نه و که سه ی (إنعام) ی له گه ل کردوه، به لکو گه ئی که س هه ن، (ممنون) ی نه و که سانه ن که (إحسان) یان لی قبول نه که ن، ته و او بوو (تفسیر) ی (سوره) یی (إنشقاق).

شتی ماوه، (أول) ی له یادم چوو، (مناسبه) له (بین) ی نه وه ی سویندی پی نه خوری له گه ل نه وه ی سویندی له سه ر نه خوری، وایزانم نه وه ی (تأمل) ی بکا، (وجه) ئی جوانی بۆ نه دۆزیته وه، (شفق) (أول) ی سوور، دوايه زهرد، دوايه سپی یه، (بعده) (أثر) ی نامینئ، شه وتاریک نه بی، (قسم) ئی له (ذی روح) نه چیته جی خوی نه نوئ (والنوم أخ الموت)، (قسم) ئی نه ئی له (ظلمات) دا (حشر) نه کری، بلاو نه بنه وه شه و نه پوا نه بیته پۆز، (به یان) ی نه دا، نه ویش (صورته) ه کی هیه، سبه یان نه ئی (بدای) ی (حیات) ه، به هاران (أول) ی په ره سیلکه له مالان نه چیرینئ، دوا یی پاساری (وهقت) ی گول، (بلبل) له سه ر

چالان فەریاد ئەکا، (تبدلات)ی مانگیش (تبدلات)ی (معلوم)ە، شەو بە (واسطە)ی مانگ کەم کەم پووناک ئەبێ، تا سێزده ئەبێتە (أَيَّامَ الْبَيْضِ) شەو هەمووی پووناکە، ئەگەر خۆل بارانی ئەمسال لێ گەپێ، (بعده) کەم کەمە تاریکی (زیاد) ئەکا تا مانگ بزر ئەبێ، ئەبێتە (أَيَّامَ السُّودِ)، ئەوە زۆر (مناسب)ە لە گەل (تنقّلات)ی (بَشَرِي)، چ لە (دنیا) چ لە (عقبی)، (لاشك) هەر وەك (غیر)ە (مؤمن) لە (هول)ی بۆ (هول)ی ئەچێ، (مؤمن)ی باشیش لە خوشی یە بۆ خوشی یە خوشتر ئەچێ، ئەمە بێ (مَنّت)ە، ناوێرم بَلِّيم: " (حق)ی خۆیەتی" (إلهی) بە (حرمت)ی (قرآن) و (رسول)ی (أَكْرَم) (ﷺ) لەو (أحوال)ی (حاضِر)ە مان بپاریزی، (شەپ) لە ولاتی ئیمە بە دوورکە، (ناثره)یی ئەو (حرب)ە زوو بکوژێتیەو، گرانیە، (عالم)ی بێ هێزە، پەراگەندە، کۆو سن و کیسەلەو (سائِر)ی (آفات)ی (مزروعات) و باغاتمان لەسەر (دفع) کە، (تحمل) نەما، خۆت (أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ)ی، خۆت فەرمووتە: " (سبقت رحمتی غضبی) ئەفەرموێ: " (وَسَعَتْ رَحْمَتِي كُلَّ شَيْءٍ) (یا واسعَ الْكَرَمِ، یا واسعَ الْعِلْمِ) (کرم)ی (یا عالم الغیب والشهادة) (زێدە) (لطف)ی بنوینی لە (حق) بەندەت (محمد جلی زاده) (آمین)¹.

نۆرەیی تفسیری (سوره)ی (البروج)ە، ئەلێن: لە پاش (سوره)ی (الشمس) (نازل) بوو، (أَمَّا) جێی زۆر (موافق) و (مناسب)ە، وە (عدد)ی (آیات)ی (٢٢)و، (مکیه) (شکر) بێ (خلاف)ە.

¹ - تەواو بوو پۆڤی یەك شەموو، یازدە می ماهی (مولود)، شازدە می مارتی پۆمی، بە هۆی خۆل باران (مُكِّن)ە، خوا خێران کا، سەتەیی (١٣٦١هـ) (١٩٤٢م).

(سورده ی (البروج)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿وَالسَّمَاءِ﴾ هه چیی له بَلَنده وه بی، پی ئی ئه لَین: (سماء) (ذاتاً سمو) به
 (معنی) (علو) ه ﴿ذَاتِ الْبُرُوجِ﴾ دوازده (برج) ه، که (عبارت) ه له: (حَمَل) و
 (ثور) و (جَوْزَا)، (بروج) ی (فصل) ی به هار، (سرطان) و (أسد) و (سُنْبِلَه)،
 (بروج) ی (فصل) ی هاوین، (میزان) و (عقرب) و (قوس)، (بروج) ی (فصل) ی
 پایز، (جَدَى) و (دَلُو) و (حوت)، (بروج) ی (فصل) ی زستان، (أمور) ی
 (موهومه) ن، به (إعتبار) ی دوری له ئیمه، (جمع) ئی له (کواکب) لَیک نَیزِیک
 ئه بینین، (صورهت) ه کی لی (خیال) ئه کهین، ته ماشای (پیرو) که به
 (شکل) ه کُت دَیته به رچاو، به دور بینی (عادی) بینوپی، چه ند لَیک دورن،
 ئه سَیتره کانی هیچ (شکل) ئی ناهاوینه (وهم) و (خیال)، به لَئی (تَوَقُّم) ی (منطقه)
 وه (تقسیم) ی به چوار (قسم)، به (نظر) چوا (نقطه) دوری (إعتدال)، دوری
 (إنقلاب)، (تَوَقُّم) ئی (صحیح) ه، (أَمَّا) (تَوَقُّم) ی (بروج) هیچ نیه، وه ئه و
 (بروج) ه (موهومه) (أَصْلًا) له (عالم) ی ئیمه (تأثیر) یان نیه، نایه ته (خیال)،
 ئاسمانی (کوکب) ئی بی (إدراک) و (شعور) چی به سه ر منه؟ به لَئی (تأثر) ی
 (طبیعی): (نور) و (حرارهت) دیاره، (لکن) (إدارة) ی (شؤون) ی (کائنات)
 به وانه ناگری، (رحمت) له (خیام) ی بی، که ئه لَئی:

نیکی و بدی کی در نهادی بشر است

شادی و غمی کی در قضا و (قدر) است

با چرخ مکنون حوال، که ندر رهی عقل

چرخ از تو هزار بار، بی چار تراست

(مُسَخَّر) ه، بی (إرادة) و (شعور) ه. پیزار یا پار، (قران) ی (مشتی) و (زحل)
 بوو، (یعنی): (سَعْد) ی (أکبر) و (نَحْس) ی (أکبر)، (تقویم) ی (ایرانی) (خبر) ی
 دا، (أَمَّا) ووتی: "(حَسْبُ الْأَوْضَاعِ) (زحل) (نحوسهت) ی بُو خوی ئه بی"
 قسه یه بی (معنا)، (واقعاً) دووسی سألَه - وه خته - (دنیا) ویران بی، (أَمَّا)

(عقل) پئی نادا بلّیین: "ئه مه له (تأثیر)ی (قران)ی ئه و دوو (کوکب)هیه " زیّرا (قران) نیه شتیّکه (حسب الحس)، زّور لَیک دوورن، ئه و گردبوونه وه، (حق)یان به سه ر (حرب) و (ضرب) و (دکتاتوری) و (دیموقراطی) چیه ؟ (ممکن)ه ئه گه ر (نور)یان بگاته (أرض) (دهخل)ه کیان هه بیّ له سه ر ژینه وه ی سن و کیسه له، (أما) ئه وه ش هیه نیه، ئه و (حشرات)ه (بین، بَین) ئه ژیه ته وه، وه (قران)یش نیه، دوو سالّه من له (حرکه)ی (مشتی) (حه یران)م، (وهقت)ی دیم (بعد القران) بۆ (طرف)ی (شرق) ئه پۆیی، زّور نه چوو (خلاف)ی (قانون) (حرکه)ی کرد بۆ لای (غرب) گه پایه وه، وه ئاوا هاته وه، نه ختی تری پئی چوو، بۆ لای (شرق) -باز- دهستی کرد به (حرکه)، هه موو جارێ نیشانیه چهند که سامن ئه دا، (فلکی)یه نه بوو (سؤال)ی ئی بکه م ئه مه چیه ؟ (تفصیل)ی (بروج) به (کواکب) و (أشکال)ی له (کتب)ی (مفصل)ی (علم)ی (ههینهت) (مذکور)ه، (طنطاوی) دوو (صورهت)ی (عجیب)ی (نقل) و (ثبت) کردیه، که له (طرف) (قُدمای) (مصری)یان وه رگه یراوه، ته ماشای په پی (٨٦) و (٨٧)ی که، له (جزء)ی شه شه م، ئومیده لیّره، یا له (شرح)ی (آیه)یی (هو الذي جَعَلَ في السماء بروجاً) له (سوره)یی (فرقان) (ثبت) کرین، له گه لّ (شرح) و (ایضاح)یان.

(مراد) له (بروج) لام (کواکب) بیّ، جوانه، (کواکب)ی (بروج) و (غیر)یش به بهر ئه که وئی، له دوا ی (حکم) به (إنفطار) و (إنشقاق)ی (سما) و (تکوین)ی (شمس) و (طمس)ی (نجوم)، سویند پئی خواردنیان (خلل) به (إعتقاد) نادا، به لگو (سوق)ی (إنسان) ئه کا بۆ (زیده) (علم) پئی بوونیان، ئه وه ی (ته ماشای) (علم)ی (هینهت)ی (جدید) بکا سه ری سوو په مینّی له (عجایبات)ی (نجوم)، له (کثرهت) و (عظمهت)ی (شموس)، له (شدّهت)ی (نور)یان، (سرعهت)ی (حرکه)یان، (حقاً) (فلکیون)ی (جدید) شایانی (تبجیل)ن، له گه ئی (أوهام)ی (قُدمای) (فلکی)یان (نجات) داین، (مع آتّه) زّور (ممنون)یانی، ئه وان نه بان، هه ر (علم)ی (ههینهت)ی (وهب) و (کعب الاحبار)مان له دهست ده بوو.

﴿وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ﴾ بۆ (طی) (سماوات) و (إنفطار) و (إنشقاق) یان، وه (کسف) و (خسف) و (طمس) ی (شموس) و (أقمار) و (نجوم)، که نه وانه بوون، وه (عد) هی (إحیا) ی (أموات) دیته جئ، پۆژی (جَزَا) دئ، نه و (دوره) و (دوکان) ه تیک نه چئ، (زَمَانِی) (ظلم) و (ظالم) آن نامینئ، (خلاف) نیه که (مراد) پۆژی (قیامت) ه، وه کی (إبن کثیر) منیش نه لئیم: " (لله الحمد) " (أَمَّا إضطراب) و (مُخَالَف) ه له ﴿وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ﴾ زۆره، (إبن جریر) و (زمخشری) که متر له (إمام)، (أَمَّا إبن کثیر) و (سیدی آلوسی) زۆران (نقل) نه کهن، (سید) تا (٣٠) (أقوال) ی دیتوه، (بعض) ه کیان به (طریق) ی (إستشهاد)ن، (بعض) ی به (طریق) ی (نقل)، وه کی (إمام) نه فره موئ. (جماعت) ی (نقل) له (أبی هريره)، وه (جماعت) ی (نقل) له (حضره تی علی) نه کهن: (شاهد) پۆژی (جمعه) یه، (مشهود) پۆژی (عرفه) یه، چ (مناسبه) ی ه یه؟ (مجرد) له (یوم) یدا، له گه ل (ما قبل) ی (مناسبه) ی ه یه، له و (وقت) ی نه و (آیه) ت ه (نازل) بوه، پۆژی (جمعه) به (حال) ی (حاضر) ی ه بوه؟ نه و (حدیث) ی دهر باره ی پۆژی (جمعه) (نقل) ی نه کهن، نه و (وه وقت) ی وترايه؟ وه پۆژ چون (شاهد) ی نه کا؟ وه کی (مكان) و (أعضاء) نیه، کوو (تَمَثَّل) نه کا؟ نه وانه (أوهام)ن، (وَمِمَّا يُؤَسَّف لَه) (قیل) ی نه لئ: " (شاهد) (حجر الأسود) ه، (مشهود) (حُجَّاج)ن " (عجایب) ه! به لئ دور نیه له وانه ی بلئین: (حجر الأسود) (یمین الله) یه نه و قسه بکهن. (حجر) ناگای له چیه؟

(قرايط) ه (٣٠) سال له سه ر (مذبله) ی (کوفه) فرئ یان دا، له ده وری (عبد المجید خان) ی گه له کی پئ کهوت، چهند پارچه ی لی کرده وه پرژاندی، دوايه به (عنه بن) پئ یانه وه نووسانده وه، (حیف) بۆ (یمین الله) بکری به (حجر)، واشی به سه ر بئ! (الآن) یش (سلفی) (معترف)ن (والسماوات مطویات بیمینه) نه بئ ناسمان به (حجر الاسود) (طی) کری، باوه پ ناکه م هیچ بوت په رستی نه و (جسارهت) هی له (حق) خوا کردبئ. بۆ (حضرهت) ی (کبریائی) (تمثیل) یان نیه، بۆ (إلهی) (حرب) و (سلم) و (فرج) و (ولادته) و نه خوشی و چابوونه وه

(تمثال) یان هه یه، (نظر) بهو (أقوال) ی (مختلفه)، نه گهر بلیتین: (شاهد) (عبد) ی (مُقَرَّه) (مشهود) (کتاب) ی (أبرار) ه "له هه موان نئیزیک تره، وام ده زانی نه وه هه به (خاطر) ی من داهاتیه، دوايه له (تفسیر) ی (سید) م دادیت، که نهو قسه ش کراوه. لای بهنده (شاهد) نهوانه ن (حاضر) نه بن له (یوم) ی (موعود) بۆ (أدا) ی (شهادت)، (مشهود) نهوه ی دیتوو یانه له (أعمال) ی نهوانه ی (إستجواب) نه کرین، (مشهود علیه) نهوانه ی بهد (سیر) و بهد ره وشتن. من له (اختلافات) ی بین (معنا) دلم نه چی، ناتوانم (نقل) یان که م، (حظ) له (قیل) و (قال) ه (مراجعة) ی (تفسیری کبیر) و (روح المعانی) که له دوا ی نه م (خلافیات) ه بین ه سهر (حکایهت) ی (أصحاب الاخدود)، خنده کی ئاگری ﴿قَتَلَ أَصْحَابُ الْأَخْدُودِ﴾ به (لعنهت) بن هه زار جار، (خُلاصه) ی (حکایهت) ی (ابن جریر) نه مه یه: پادشایه بوو، (ساحر) ه کی هه بوو، (ساحر) ه که هاته (خدمت ملک) ووتی: "پیر بوویم (أجل) م نئیزیک بوه، به کی بنیره لام (علم) ی سحر م لّی فیر بین" منداله کی (اختیار) کرد، (غلام) نه چوو بۆ لای (ساحر)، له سهر ریگه ی (راهب) ی هه بوو، کوپه که له چوون لای داده نیشیت، (تعجبی) له قسه ی نه هات، (تأخیر) نه بوو، (ساحر) لّی ی نه دا، بۆ چی (تأخیر) بووی؟ له هاتنه وه لای (راهب) داده نیشیت، گوئی له قسه ی نه گرت، له مالتّی لّی یان نه دا، بۆ (تأخیر) بووی؟ (راهب) (تدبیر) ی بۆ کرد: لای (ساحر) بلی: "له مالتّی (تأخیر) یان کردم" وه که چوو یه وه، بلی: " (ساحر) گلی دامه وه، (تأخیر) بووم" پۆئی له پۆژان به پّیدا ده پۆی دیتی (دابه) یه (عظیم) پئی گرتیه، که س ناتوانی تی په پئی، کوپه ووتی: " (الان) نه زانم خوا له کامیان (راضی) تره" بهرده کی هه ل گرت، دعای کرد: " (ربی) نه گهر (أمر) ی (راهب) ت له کن خوشتره له ئی (ساحر) ی، نهو بهرده نه هاویم، بۆ (دابه) پئی بکه وی بی کوژی، بهرده کی هاویشیت (إصابه) ی کرد، کوشتی، خه لک به ریگه دا تی په پین، نهو (خبر) ه گه یشت (راهب) ی، که (غلام) ه که هاته لای، ووتی: "توو له من چاتری، نه گهر دوو چاری (فتنه) یه بووی ئاشکرام

مه که، (غلام) زگماکی کۆر و به له کی چاک نه کردنه وه، (یعنی) وه ک:
 (حضرت) ی (عیسی)، (مَلِک) (مونِس) یکی هم توشینی کۆر بوو بوو، (خَبَر) ی
 (غلام) یان دایه، چووه لای (عرض) ی کرد: " (شِفَا) م بده " ووتی: خوا (شفا)
 نه دا، نه گهر (ایمان) بیئی (دعا) نه که م چا نه بییه وه " (ایمان) ی هیئا، (دعا) ی
 کرد چابۆوه چۆوه لای (مَلِک)، (مَلِک) ووتی: توو کۆر بووی کئی (شفا) ی دای؟ "
 ووتی: "خوام"، ووتی: "غهیری من خوات هه یه؟" ووتی: "به لئی، خوای من و
 توو: (الله) یه، (ذات) ئی (واحد) ی (واجب الوجود) ه " دهستی کرد به (عذاب)
 دانی، "ئه بئی پیتم بلئی ی: " کئی نه وه ی فیتر کردی؟ " (غلام) ی ناشکرا کرد،
 ئه ویش زۆر (عذاب) درا، (خَبَر) ی (راهب) ی دا، (راهب) یان هیئا، ووتی: "له
 (دین) وه رگهری " قبولی نه کرد، به مشار (شوق) یان کرد، (بعده) (تکلیف) ی
 له کۆنه کۆره ی کرد ئه ویش نه گه پایه وه، (شوق) کرا، رووی کرده (غلام)
 قبولی (ارتداد) ی نه کرد، (مَلِک) ووتی: "بی به نه سهر چیا به بلند، فپئی دهن
 پارچه پارچه بیی " (جمع) ی بردیان له سهر چیا نه وان مردن، کوپه (سالما)
 گه پایه وه، ووتی: "بی به نه ناو (بَحْر) نه گهر نه گه پایه وه، بی هاویننی، بخنکی "
 به (سفینه) بردیانه ناو (بَحْر) (دعا) ی کرد نه وان (غرق) بوون نه و (سالما)
 گه پایه وه لای (مَلِک)، (مَلِک) ووتی: "ئه ت کوژم " ووتی: "منت پی ناکوژئی،
 به (نوع) ی نه بئی، (أهالی) له (میدان) ی خپکه وه، من هه لاوسه، له تیردانی من
 تیرئ هه ل گره، تیره که م بۆ باوئ، وه بلئی: (بسم الله ربّ الغلام)، به م جوړه
 نه م کوژئی " (مَلِک) به و دهستووړه (معامله) ی کرد، تیره که به پووی کوپه
 کهوت، کوپ دهستی له سهر دانا، (وفات) ی کرد، به جاری خه لکه که ووتیان:
 " (أَمْنَا رَبَّ الغلام) "، گشت (ایمان) یان هیئا، (مُقَرَّب) آنی پی یان ووت: "نه وه ی
 لی ی نه ترسای تووشی بووی " نه و جا (أمر) ی کرد، خنده کی درێژیان له
 عهردی لی دا، ئاگریان تیا کرده وه، (تکلیف) ی نه م و نه و یان نه کرد، نه و ی
 نه گه پایه وه، نه یان هاویشه ناو ئاگری، (عدد) ی زۆریان به ئاگری سووتاند،
 ژنی منداله کی کچه کی به باوه شه وه بوو، که (حس) ی ئاگری کرد، له زگ بوو

بگه پێته وه، مندالله که ووتی: "مه گه پێوه نه توو له سه ره حقی" وابزانم نه و مندالله له وانه (حساب) نه کهن، به گچکه یی قسه ی کردیه.

(ابن کثیر) له (سیر)ی (محمدی بن إسحاق) به (طرن)ی تریش (نقل)ی نه کا، (بنا) له و (حکایه)ت ه له (جهت)ی (نجران) (واقع) بووه، له دئییه، له دیهاتی (نجران) (ساحر)ی نه بئ، (أهالی) (نجران) (أولادی) خویان نه نیرنه لای، فیزی (سحر)یان بکا، نه ز (جمله) (عبدالله بن التامر) نه چئ بۆلای (ساحر)، له مه یانی (راهب)ی (خیمه)یه هه ل نه دا، (عبدالله) له سه ره پئ ته ماشای نه کا (تعجب)ی له (عباده)ت و نوێژی (راهب) نه مینئ، لای داده نیشی، له وئ نه بئ، (حتی) کوو (ایمان) ئینئ، (توحید)ی خوا نه کا، (عباده)ت (إجرا) نه کا، له (شرائع)ی (دین) (سؤال)ی ئی نه کا، (نهایه)ت (سؤال)ی ئی نه کا له (إسم)ی (أعظم)، (یعنی) پئی بلی (راهب) (اعذار)ی نه نواند، کئ ئی (مأیوس) بوو، خوی نه وه نده ی ناوی خوی نه زانی له (قدح) (یعنی) له (سهم)ی نووسی، یه ک یه ک هاویشتییه ئاگری، هه موو (قدح) ه کان سووتان، (إلا) نه وه ی (أسم)ی (أعظم)ی ئی نووسی بوو، (حفظ)ی کرد، (خبر)ی دا (راهب)ی به (کیفیه)ت ی زانینی (أسم)ی (أعظم)، ووتی: " (إصابة)ت کردیه، (أما) خۆت بگره " (یعنی) خۆت به ده رمه خه، نه و (سر)ه بزر که، باوه ر ناکه م خۆت بگری، نه و جا (عبدالله) که ده چوو (نجران) هه ر ده رده دارئ دیبای، نه ی ووت: " نه ی عبدي خودای، (ایمان) ئینئ به (وه حدانیه)ت ی خودای نه گه ر چاره ت که مه وه؟ نه ی ووت: به ئی ایمانی ئینا، (دعا)ی نه کرد، (شفا)ی نه درا، (حاصل)ی هه ر ده رده دارو نه ساغ و (عیب) دارئ بوو هاتنه لای، چابوونه وه، (خبر)ی گه یشته (ملك)ی، بانگی کرد، به (تهدید) له چیا فریدان و هاویشتنه ئاو چاره ی نه کرا، (عبداللهی بنی تامر) ووتی: نه گه ر (ایمان) بیتئ، به وه ی نه من (ایمان)م پئ هینایه، ببیه (موحد) نه توانی بمکوژی " (ملك) (ایمان)ی هینا، به دار (عصایه) سه ری شوکافته کرد، (عبدالله)ی کوشت!

ئه وه (قول) ئی بئی هۆشانه یه، (مادام) (ایمان) ی هیئا ۞ (معنا) ی هیه
 (عبدالله) ی نه کوژی؟ (ملك) یش له و جیگایه به (هلاک) چوو، (اهل) ی (نجران)
 گشتیان له سهر (دین) ی (عبدالله) ی بنی تامر گردبوونه وه، (دین) ه کهشی
 (دین) ی (حضرت) ی (عیسی) بوو، له و (وهقت) ه (دیانت) ی که وته (نجران).
 (بعده) (ذنوناس) ی (ملك) هاته سهریان، (تکلیف) ی ئی کردن: ببه جوو، قبول
 یان نه کرد، (خندهق) ی بۆ هه ل کهندن، بیست هه زار کهسی ئی سووتاندن، له
 (بعض) ئی (روایت) ان ئه ئی: "دوازه هه زاری ئی سووتاندن، ههفت هه زاری ئی
 کوشتن". (إلى آخر الحکایه، وه ئه ئی: ئه و (آیهت) انه له (حق) وان (نازل)
 بووین" وه (بعد) (نقل) ئه کا، له (زمان) ی (عمری بنی خطاب) (ﷺ) پیاوی له
 (خریبه) ی له کاوانی (نجران) (جسد) ی (عبدالله) ی کوپی تامر ی دۆزیه وه،
 دانرابوو، دهستی له سهر سهری دانابوو، که دهستی لئه دا خوین له برینی
 سهری ئه هاته خوارئ، که ئه ی برده وه سهر سهری خوون پاده وه سستا،
 (خبر) یان بۆ (امامی عمر) نارد، (یعنی) چی ئی بکهین؟ فره مووی: وه کی خۆی
 ئی که نه وه، وه ئی ی گه پین" وه ئه ئی: ئه نگوستیله کی له دهست دابوو، ئی ی
 نووسرابوو: (رَبِّي الله)، وه ده ها چهند (روایت) ی سهیر سهیریان (نقل)
 فره مووه، که سی ئاره زووی (زیده)، (زیده) (تفصیل) ی هیه (مطالع) ی
 (تفسیر) ی (ابن کثیر) بکا، (امامی رازی) ئه فره موئ: "ئه و (أخبار) انه
 (متعارض) ن، دیاره بئی (أصل) ن" (لکن) ئه ئی: قه ی ناکا ئه و (حادثة) له چهند
 جئ پووی داوه، هه ر یه که یه کئ (نقل) ئه کا" (ومع هذا) (نقل) له (قفار) ئه کا،
 (دائر) به (قصه) یه، (روایات) ی (مختلفه) ی هیه، له هیچیان شتی پاستی تیا
 نیه، به س ئه وه نده یه (جمع) ئی له (مؤمن) آن (مخالفة) ی (قوم) یا (ملك) ی
 خویان کردیه، وه هاویشتراینه (حفر) هی (نار)، ئه مهش بۆ (تسلية) و
 (تشجيع) ی (أصحاب) ی (رسول) (نازل) بووه، (صبر) که ن وه کی ئه و
 (مؤمن) انه (صبر) یان کردیه. به سه د (مشقة) ئه وه نده م له و (قصه) یه
 نووسی، نه متوانی ئه وانی تر (نقل) که م. وه ئه ئیم: واگومان. ئه به م، ئه و

(سوره ت) ه له (وهقت) ی (حیرم) کردنی (قریش) یان، که (مسلمان) آن یان
 خستنه (حصار)، بئ نان بئ نازووقه، (معامله) یان له گه ل نه ده کردن،
 (مسلمان) برسی و په ریشان و (معذب) بوون، ئه و (سوره ت) ه (نازل) بوه، وه
 (مراد) له (أصحابی أخذود)، ئه واننه (صاحب) ی نان و خوان، (أبو الضیف)،
 لای خویان به (گرم) و (جود) و (إحسان)، پیای گهرم و گولاو و نان دهر له
 (مطبخه) ی خویان ئاگردانی دوورو دریزیان تیا ئی ئه دا وهك خه ندهك، چه ند
 مه نجه ئی له سهر ریز نه کرا، وهك ریزه مه نجه ئی دوشاو کردن، وه ههرچی و
 په رچی و ئاینده و ره وه نده یان نان و (طعام) ئه دا، (مؤمن) یان (محروم)
 نه کردن، له و (حال) هی دا ئه یان دین، (رحم) یان پی نه ده کردن، (رئیس) ی له
 گه وره گه وره کان به (إمداد) یان نه ده هاتن به پارچه نانئ به سه ریان
 نه ده کردن وه، وا بزانه له (استماع) ی ئه و (آیات) آنه، (هشامی بنی عمرو) گه به
 دزی زور (معاونهت) ی (رسول) (ﷺ) و (مؤمن) آنی نه کرد، (زهیری بنی ابی
 أمیه)، (مطعمی بنی عدی) ی مجیری (رسول الله) (ﷺ) ی، (أبو البختر) (ابنی
 هشام)، (زمعه ی بنی الأسود) هاتنه (غیرهت) و (مروءت)، (صحیفه) ی سیاهی
 (قریشی) یا نیان (نقض) کرد (حصار) یان له سهر (رسول الله) (ﷺ) و یاران
 هه ل گرت، (مع الأسف) له و (مدّه) ناخوشه نه (ملك) ی نه (جنّ) ی نه (خضریّ)
 نه (إلیاس) ی به (إمداد) یان نه هاتن، نه له ئاسمان نان یان بو ئه هات، نه له
 عه رد دهر ده کولئ، ئه ئی پیئ درو یان لیتره له (روا) آن به سترایه ! به ئی
 (ملانکه) (خزمتی) قه لی کویر نه که ن، له باده (نقل) و بریشکه ی نوکی بو
 دینن، (أما) (خزمت) ی ئه و (نوع) ه (ذوات) ه نا که ن ! (الله) به درو ده له سه
 چون ری یان ئی گوړین؟! به (نقل) ی (قَجَج و بَجَج) ی چیروکه ی پرپوچوچی
 (عجایبات) و (غرایبات) (مشغول) بوون ! له (نقل) ی (أمو) ی جوهری (روح)
 دار، نازانه (أسم) ی (أعظم) چیه ؟ ئه وانیش نایزانن، وه هه موو ئیش و کاری پی
 نه که ن .

﴿النَّارِ ذَاتِ الْوُقُودِ﴾ (صاحب‌ی سووته‌نی، دائم) نه سووتا ﴿إِنَّهُمْ عَلَيْهَا﴾ له (دهوری) ﴿قُعُودٌ﴾ دانیشتیوون، به (نوع‌ی) نه یان دین ﴿وَهُمْ﴾ نه وان ﴿عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ﴾ (خبر) دار بوون، (أسباب‌ی) (موجب‌ی) نه و جور‌ه (جور‌ه) له (حق) (مؤمن) آن چ بوو؟ هیچ ﴿وَمَا نَقْمُوا مِنْهُمْ﴾ له (اهل‌ی) (ایمان) چ (عیب‌و) (عار) یان نه بوو، که (سبب) (کراهت) و رق لی بوونه وه یان بی ﴿إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ (مستم) بوون له سهر (ایمان)، چه ندی (سعی) یان نه کرد، (عذاب) یان نه دان، (رزق) یان لی (منع) نه کردن نه ده که پانه وه بۆ (دین‌ی) (قریش) یا (قوم) و (ملك‌ی) خویان، خودا (غالب‌ه)، (شدید الانتقام) ه، به (ایثاب‌ه) (ممدوح‌ه)، و سوپاس و ستایش بۆ نه وه، (نگه‌ر چی دیر گیره‌د، سه‌خت گیره‌د)، (إله‌ی) نه و وتق ﴿الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ دۆستی خوی له (ملك‌ی) (واسع‌ی) خوی (محروم) ناکا، له ته‌نگانه یان دا نایه لی ﴿وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ نه وه ی نه وان کردیان، لی ی بزر نابی، (ممکن‌ه) له پیشدا (مراد) له (شاهد) خوا بی، له (مشهود) (مؤمن) بن، له و (حال‌ه) یدا ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ به (أنواع‌ی) (عذاب): به (جوع) به (کوشتن)، به سووتاندن ﴿ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا﴾ که سی و دل ره ق بی نۆد دووره (ایمان) بینتی، (توبه‌ی) بکا، ببیته (إنسان‌ی) باش، لی‌ره (بعض‌ی) نه فهرموون: (مراد) (کفای‌ی) (قریش‌ه) "من لام وه یه (أول‌و) (آخر) نه وان مرادن ﴿فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ﴾ یه کن یا جودان؟ (عذاب) (عام‌ه)، له (شده‌ت) دا (مراتب) نۆره، (ممکن‌ه) نه وه (نوع‌ه) (عذاب‌ی) بی، بۆ نه وانه ی (إنسان) نه سووتینن. (ربیع‌ی) بنی أنس و (واحد‌ی) وه کی (إبو السّعود) نه فهرموو: ئه‌لین: " (مؤمن) ه‌کان قه‌یدیان نه کرد، ناگره‌که به (جباب‌ه‌کان) ه‌ل گه‌را نه وان سووتان، له (دنیا) (عه‌ذاب‌ی) (حریق)، له (ناخره‌ت) (عذاب‌ی) (جهنم) " قسه‌یان چه‌ند خۆشه، (مؤمن) فروسماین، هر (عذاب‌و) (عقاب‌ی) ه‌بی بۆ (کاف‌ه‌آنه)، نه‌دی. نه‌مه بی (شبهه‌یه) نه وه قسه

خوشکه رانه بوون، بوونه ئاگری (سعی) و (غیرهت) و (إحتران) و (احتراس) و (محافظة)ی (دین) و (دنیا) به (شجاعت) و (قوّت) و مهردی.

نازانم ئەوانەیی ئەتۆرنه (کتیب) آن، بۆ نانۆرنه (حوادث) آتی (خارجی)؟ ئیمپۆ (مع الأسف) (زلّەت) و (مسکەنەت) و (فقر) و (رزالت) و (ألم) و (جوع) و مردن و (انواع)ی (آلام) و (اسقام)، له ههزاری تۆسه د و نهوه د و تۆی ئی (مؤمن) آنه، ئەوانی (متقی)، (عالم)ی (صالح) ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (ایمان) ئی (قوی) چوو بیته ناو دل ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ هه (عمل) ه به گوێره ی (زمان) و (عصر)ی خۆی باش بێ، وه پێک بێ. ئەمپۆ (عمل)ی (صالح) له گەل (زمان)ی (سابق) جودایه، ته ماشای (غرب) کهن، (شجاعت) یان، (روح) و (مال) ئەفشانیان، (إختراع) یان، (الهت) و (أدوات)ی (حرب) یان، به و چله ی زستان و سه رمای (فوق العاده) له (طرف) (رووس) (جیش)ی (ألمان) و (رووس) ڤ نه کهن؟ (محیر) (العقول) ه، (نظر) به و (ظروف) و (أحوال) ه (عمل)ی (صالح) بۆ ئیمه (تهلیل) و (ختمه) و پسته پستی (تسبیح)ی نیه، پۆژی (زیارهت)ی (مراقب) و (أولیا) یان نیه، پۆژی (إجرا)ی (مأتم)ی (حسین) نیه، (لکن حقاً) (مسلمان) بێ (جسّیات)ن، ئەمپۆ له سه ر نه و (حال) ه ی (ایران) تیا به، به شای نوێ ئەلین: "شاهنشاهی اسلام" (أهل)ی (تقویم) (وفاق)ی (مُخْمَس) (خالی الوسط) (تحریر) نه کهن، بۆ (رجال الغیب) هاوار نه کهن، هه ی هاوار (إلهی) ئەوه چیه؟ (تَدْنی) بێ (حسّی) به و (درجه) ! ﴿لَهُمْ﴾ بۆ وان، (سبب) به (ایمان) و (عمل)ی (صالح)، وایه جای (نزاع) و (إنکار) نیه ﴿جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ له ژیر ئەم داروباره جۆو جۆبار (جریان) نه کات نه گه ر له (دنیا) ش (معدّب) بن، له (آخرهت) له (نعمهت) و (لذّهت)ی (جنان) دان، (أما عذاب) ئی و نا (تأثیر) له دلّیان بکا؟ خودا (رحم) ئی، (ضعفا)ی (أمت) زۆر له (عذاب) دان، (نعوذ بالله) دلّ هاتیه هه ژان، به (جود)ی خۆت نه و (عذاب) ه (عن قریب) به خوشی بگۆره، به چاوی (مرحمهت) بنۆره بێ نه واو بێ هیزان ﴿ذَلِكَ الْفَوْزُ﴾ (فوز)ی (نجات) له (شه‌ر)، (نیل)ی (خیر) ﴿الْكَبِيرُ﴾ گه وره یه، (یارب)ی (فوز) ئی، (نجات) ئی، (نیل) ئی ﴿إِنَّ﴾

بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٠٠﴾ (واقعاً) خوا به (صبر)ه، به (إمهال)ه، (أما) که هاته (انتقام)و گرتن و (صولهت)، (عنف)ی زۆر به (شدّهت)ه، وهك ووترایه: "نه گهر دیر گیره ده سخت گیره ده!" له و خودایه (ذی البطش)ه نه خوازم زۆر به زوو له (أشقیایا)یان (انتقام) بستینن، (ضربه)یه (تأدیبی)یان لی دا هه لی نه گریته (قیامهت)، (إلهی) خۆت نه زانی، ترسی (قیامهت) له دلاندا نه مایه به (عذاب)ی (آخهت) (تخویف)ی (أشقیایا)یان بکهین، گه مه یان پی دئی، پیمان پی نه که نن! (إلهی أَنْكَ إِن تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ، وَلَنْ يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا)، (لَنْ تَلِدَ الْحَيَةُ إِلَّا الْحَيَةَ) ﴿إِنَّهُ هُوَ﴾ هه ره و ﴿يُبْدِئُ وَيُعِيدُ﴾ (بجميع معنى الكلمة) (إنشا)و (إعاده)ی (دنیا)و (آخهت)، (بدا)و (إعاده)ی (إحسان) بق (إيمان)، (بدا)ی (ثمرات)، (بدا)ی (إحسان) و (إعاده)ی (إحسان) بق (أهل)ی (إيمان)، (بدا)ی (عذاب)و (إعاده)ی (عذاب) (كَرَّةٌ بَعْدَ إِخْرَى) بق (كافر)آن نه ی كا، كه سی تر (مداخله)ی نیه، كئ ده سه لاتی هه یه؟ كئ (مدافعه)ی (عذاب)ی وی پی نه كری؟ (أهل)ی (بلاغهت) نه لئین: (يُبْدِئُ)، (غير)ه (مستعمل)ه، (أنه) (غير)ه (فصیح)ه، (أما تقارن)ی له گهل (يعيد) جوانی كرده " (واقعاً) له (مواقع)ی (قرآن) چ (ماضی)، چ (مضارع) به (ثلاثی) (مجرد) (ذكي) كرایه، (حتى) له گهل (يعيد) نه فه رموی: (يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ) خوڤایی نیه، لی ره به و (وجه)ه (أدنی)ی فه رموه ﴿وَهُوَ الْغَفُورُ الْودُودُ﴾ (إبن جریر) (معتزلی) نه بوه، وه نه لی: (غفور)ه، له و كه سه ی (توبه) بكا، له گونا هان بگه پیته وه " (ودود)ه، (مُحِبٌّ)ه، بق نه وه ی (توبه) بكا خوا لی ی خوش نه بی، وه خووشی نه وی، (أهل)ی (سنه) نه فه رموون، "بق خوا دروسته بی (توبه) له گونا هكار خوش بیی" من لام وه یه نه بی شتی هه بی، كه خوا له بهر وه ی له گونا هکاری خوش بیی، وه (إلا) هیچ (معنا)ی نیه بلئین: له و گونا هكاره خوش نه بی، نه و گونا هكاره (عذاب) نه دا، " (حقاً) نه گهر خودا زۆر زۆر به (مغفرهت) نه بی، كه سی وا، بی (رهحم)، بی چاره یه، بی ده سه لاتی، به (أمر)ی نه و له بهر چاوی نه و، بهاوینه ناگری، بی سووتینن، (خصوص): پیره میرد، پیره زن، مندالی شیره خۆر، چۆن (تصور)

ئەکرئ، خوا ئی خوش بیی، (حتی) (ولو) (تۆبە) بکا؟ بە ئی ئەگەر (توبە) بکا، وەتۆلە ی بکاتە وە وەکی لە (وحشی) (نقل) ئەکەن، کە (مُسيلمە) ی کوشت، (ئەری والله)! ئی خوش بوون (أثری) (حبّ) ه، (وَدُود) (مبالغه) یە لە (وَدّ)، بە (معنی) (حبّ) و خوشەوێستنه، (محبة الله) لە (حق) (عباد) ی چیه؟ (مبدأ) ی نازانین؟ (نزاع) ی (سلف) و (خلف) (معلوم) ه، لای (حقیر) (تأویل) (لازم) ه، (قول) ی (سلف) (غیر) ه (مفهوم) ه، (سیدی آلوسی) ئەفەرموئ: "مُبَرِّد" (حکایەت) ئەکا لە (قاضی) (أسماعیل بنی اسحاق): (وَدُود) بە (معنا) ی بئ (ولد)، (سید) ئەلئ: ئەو (معنا) یە لە گەل (غفور)، چ (مناسبه) ی نیه، وەمن تەماشای (صباح) و (قاموس) م کرد، بەو (معنا) یە تئیان دانیه. وە لەو (تفاسیر) ی کە لە لامه، وەکی: (زمخشري)، (تفسیری إمام)، (تفسیری نەیسابوری)، (تفسیری ابن جریر)، (بیضاوی)، (أبو السعود)، ئەو قسە (نقل) نەکراوه، (إمام) (نقل) لە (قفال) ی ئەکا: (وَدُود) بە (معنی) ی (حليم) ه، ئەویش بە (قید) و (قیل) ئەفەرموئ. ئەو (وَدُود) ی لە (شعر) دا، (قاضی) بە بئ (ولد) ی (معنا) ی ئی دایه، ئەو بە (حليم) (معنا) ی ئی ئەدا، (مراد) لە (آیهت) ئەو یه: (غفران) (حق) ی خوایه: نە (عیسی) وەنە (پاپا) وەنە (شیخ) گۆرەنە (سید) (عفو) یان پئ ناکرئ.

﴿ذُو الْعَرْشِ﴾ (صاحب) ی (ملك) و (سلطنت) و ئاوپنگی (حکم) داری، (سیرین) ی پادشاهی لە سەر تەخت دانیشتن، تەختی بە (ألماس) و (دئ) و (یاقوت) و زێڕ و زیوو (لؤلؤ) و (زوبەر) جەد ئاواستە کراو، وە (تاج) ی (مرصع) لە سەر، وە (لباس) ی (موزەرگەش) لە سەر، لە (نظر) (عوام) (هیبت) ی ئەدا، (جلال) و (عظمت) ی ئەنوێنئ، (لکن) لە (نظر) خرد (عین) ی (ذلت) ه، گەلئ (هیکل) وەکی (خشب) ی (مسند) ه، (جسد) ی لە دار دروست کراو، بئ (جوهر)، بئ (روح) ی گەورەیی، لە سەر ئەو (نوع) ه تەختە، بۆ زیباو (زینەت) دانیشتووین، گەلئ کەس کە (کوپه) ی (أرض) ی هینایە تە هەژان، لە سەر

کورسی (عادی) داده نیشن. له (كتاب الصناعتین) (أبو الہلال عسکری ئەلئ:

(ابن قیسی رقیات) (مدح) ی (عبد الملکی بنی مروان) ی کرد، ووتی:

"تَالِقُ التَّاجُ فَوْقَ مِرْفَقِهِ عَلَى جَبِينِ كَأَنَّهُ الذَّهَبُ"

(عبد الملك) پقی بۆوه ووتی: له (مدح) ی (مصعب) ئەلئ ی:

"إِنَّمَا مَصْعَبُ شَهَابٍ مِنَ اللَّهِ تَجَلَّتْ عَنْ وَجْهِهِ الظُّلُمَاءُ"

(مدح) ی وی ئەکە ی به (کشف) (غَمَم)، به (جَلَا ی) (ظلم)، (مدح) ی من

ئەکە ی به شتێ چ (فخر) ی تیا نیه، (تاج) ی سەر سەری به (إعتدال) ه جوان

داندرا یه له سەر نیو چاوانی وه کی ژێری، (أبو الہلال) ئەفەر موئ: "له (عیوب) ی

(مدح) ه: گوریز بکە ی له (فضائل) ی (روح) ی، (نفسی)، (معنوی)، بۆ

(أوصاف) ی (جسمی) "وابزانم (بلاغت) ی (مادی) وه (معنوی) له (قضا)

ئەخوایی، له و تەرزه جێ یه (تأویل)، با (جسم) ی وا (عظیم) و مەزن ببی، پێ ی

بَلَّيْن: (عرش) ی خوای، وه (موصوف) بی، به ﴿الْمَجِيدُ﴾ باز (طریق) ی

(کنا یه ت) و (مجان) خۆشتره، (عظمت) و بلندی وه (حُسن) ی (صوره ت) و

(ترکیب) ی (عرش) له (مجد) ی خودایه، به دال بهر دو، دال ژێر دی، (قرا نه ت)

هه یه، (قاموس) ئەلئ: "الرفیع، العالی والکرم، والشریف الفعّال" (حقیقه

شریف الفعّال) له گەل ﴿فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾ زۆر جوانه هەرچی بیکا به (شریفی) یه،

(حَتَّى) (عذاب) دانی (کافر) و (فاسق)، (افعال) ی (دونی) له وی ناوه شیته وه،

بچێ تیخ تیخه ی دزه کی بدا، له دلی (خلق) کا، (سَوَق) ی بکا، بۆ مائی

پیره ژنێ کوو پو کوو مریشکی لی بدزی، پیری ژن هه ناسه سارد بمیئ، توو خوا

ئەمە له (مجد) و (عظمت) و (جلال) و (جمال) و (عزیز) ی و (غفوری) و (وَدُود) ی

و (کبریائی) خوا ئەوه شیته و؟ ئەوی (إرادة) بکا له (أُمُور) ی (عظیم) ی

(شریفه) - بی (معارض) و (معاند) - ئە ی کا، (أشاعره) (إنکاری) (فاعل) ی ئەوو

(کاسب) ی (عبد) ناکه ن، (لکن) (إبن منیر) هەر (هجوم) ئەکاته سەر

(زمخسری)، بی (تفکر) و (مبالات)، لام وه یه ئەوانه ئەم پۆ مابان، هەر له سەر

(فکر) ی خۆیان ئەمان، چونکی ئەبینین به و (حال) ی (حاضر) ه (إعتقادیان)

ناگورپی، و ابزانم بهو (إعتقادیات) ه (مسلمان) آن ته هاوینه (إنقراض) ته و جا به
 (خَبَر) دین، (شیخ محمد عبده) وه (شیخی طنطاوی) (أمل) هکیان بوو به
 زیندی بوونه وهی (مسلمان) آن، (لکن) من هیچ (أمل) م نیه، تا دی بی
 (غیرت) و (سعی) نه بن، (حُکْمًا) ته لَین: (جنابی حق) (فاعل) ی (بالإيجاب) ه
 (إختیار) ی نیه " (ملا) ی ئیمه ته فه رموون: خودا وه ندی (عالم) (مختاره) " نه
 ئیمه ته توانین بلَین: (مختار) هکی وه کی (إنسان) ه " نه ته وان ته توانن بلَین:
 " (فاعل) یکی (بالإيجاب) ه وه کی (طبیعهت) " (طول) و (تفصیل) ی له (علم) ی
 (کلام) دایه ﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ﴾ (جنود) ی کی؟ (جنود) و سوپاهی
 ﴿فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ﴾ چیان به سه ر هات؟ شته کیان له بطشی خودای دیت، وه به
 (عَدَد) و (عَدَد) گه لی له (فوق) ی (قوم) ی (قریش) بوون، (ثمود) یش ناگری بو
 (حضرت) ی (إبراهیم) هه لی نایساندن، (حَتَّى) (معامل) ی (فرعون) وه کی
 (مصطفی پاشا نه مرود) ته لَین: " له گه ل (موسی) گه لی (أهون) تر بوه ".
 ﴿بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ له (قوم) ی توو ﴿فِي تَكْذِيبٍ﴾ تیا روچووین، (کفر) یان
 به (شِدْهت) تره، (عداوت) یان (زید) هیه ﴿وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ﴾ (آئه) وه کی
 (عصام الدین) ته فه رموی: " خویمان هاویشتیته پشته وه، پووی تی ناگه ن،
 پوویمان له (هوا) و هه وه سه، ته مهش (تعریض) و (توبیخ) ه بو (کافر) ه کان،
 (نکته) یه جوانه، خودا له پشته وه یانرا به وان ﴿مُحِيطٌ﴾ ه، (غافل) ن ناگیان له
 (طرف) ی (ظهِر) ی خویمان نیه، له شکرئ که له پشته وه (إحاطه) درا، چی پی
 ته کرئ؟ " ته وانه (عریق) ن له (تکذیب)، باوه پ ناگه ن (قرآن) (کلام) ی خودایه
 (وحی) یه، بو (رسول) ی (ﷺ) خو ی نارویه، ته لَین: (أساطیر) ه، بی (اصل) ه
 ﴿بَلِ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ﴾ (رفیع) ه، (عالی) یه، (شریف) ه، ته وی (إتباع) ی کا،
 ته بیته (إنسان) ی به (شرف) و (مجد) له (دنیا) و (آخرت) ﴿فِي لُوحٍ﴾ چ
 (لوح) ی؟ خوا ته یزانی ﴿مَحْفُوظٌ﴾ له (جنوکه) و (أبالیس) ه (مصون) ه له
 (خرافات) و (أوهام) و (خیال) و چیرۆکه و (حکایهت) ی توپه هات. (لوح) ی
 (محفوظ) وه کی له (ابن عباس) (نقل) ته که ن، وه (سیدی آلوسی) ته فه رموی:

(وَالْعُهُدَةُ عَلَى الرَّاوى) "دیاره بهو (روایهت) ه (راضی) نیه له ملی خوی داده پرتی، نه لئی: له (دُر) ه کی سپی یه، درێژایی، (مابین) ی (أَرْض) و ناسمانه، پانایی (ما بین) ی (مشرق) و (مغرب) ه، نه و لاو نه ولای (دُر) و (یاقوت) ه، بهرگی وه کی دوولا (جلد) ی (کتیب) (یاقوت) ی (سوره) (قلم) ی (نور) ه، به (عرش) ه وه نووسایه، (أَصْل) ی له باوه شی (ملائکته) ی کدایه، ناوی نهو (مَلَك) ه (ساطریون) ه، پۆژی سیحه دو شه ست جار (منظور) ی (نظر) ی خودایه، خوا نه ژینئی، نه مرینئی، (ذلیل) آن (عزیز) نه کا، نه وی ناره نوو بکا نه یکا، له سه ر (لوح) ه ی نووسرایه (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، دِينُهُ الْإِسْلَامُ وَمُحَمَّدٌ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ) نه وی (ایمان) به خوا بینئی، باوه پی به (وعدی) بکا، (تبعیهت) ی پیغه مبه رانی بکا، ده ی خاته به هه شت " (عُلما) یان نهو (روایات) آنه یان قبول نه کردیه، (لوح) ی خوا نه زانی چیه؟ وه چی لی نووسرایه؟ وه چۆن نووسرایه؟ (أولیا) یان قسه یان زۆره، هیچی جئی (إعتبار) نیه، (حرف) ی له (کتاب) ی خۆمان نازانن، (لوح المحفوظ) نه خوننه وه! ئایا (قهوان) ی (غرامه فقون) یان نیشان ده ی نه بی بیخوننه وه؟ وه که (کشف) ی (لوح) یان بۆ بوو نهو گونا می له سهریان نووسرابئی نه ی کهن، وه (ضرر) یان پئی ناگا، له (مقام) ی خۆیان (تنزل) نا کهن، نه مه یه (معنا) ی (محفوظ) ی (أولیا)؟ نازانم بلیم: "چی؟" نهو هه موو (حقایق) و (دقایق) و (أسرار) ی (طبیعی) تیایه بۆ چی (حرف) ه کیان لی نه زانی؟ بۆ چی گه وره کانی له (لوح المحفوظ) ی خوی که نه لئین: "پۆژی سیحه دو شه ست جار نه ی تۆپئی"، نه بیینن؟ نه رزی (سَمْسَمَه) شاری (جابولقا) و (جابورسا) (کشف) نه کهن، (نه مه ریقا) و (سانئ) ی (مواقف) و (جزائئ)، (أجانب) (کشف) یان کرد، نه یانی دیت، زۆر (حکایهت) ی ناشیرنیان هه یه، (تأدباً نقل) ی نا کهم، خوا (جَزَا) یان بداته وه، (قرآنی کریم) تا نه مپۆ به (واسطه) ی علمای باش و (حفاظ) له (تغییر) و (تبدیل) و (تحریف) و (زیده) و (نقص) (حفظ) کرایه، ئومید وایه تا (أبد محفوظ) بئی (لکن) (ترجمه) کانی جئی نه ندیشه یه، (معلوم) (أجانب) (خیانهت) ی خۆیان (إجرا) نه کهن، (حق) و ابوو

—(حسب المقدرة)— (عُلماء) و (محررين) ی (إسلام) کۆبینه وه، به (بعض) ی (السنة) ی (عام) و (معتبر) به جوانی (قرآن) (ترجمه) بکه، تا له (مَلْعَب) ه ی (أجانب) دور بئ، (لکن) نه مه ناکه، خوا (حفظ) ی کا، وه به (حرمة) ی (قرآن) نيمه ش له و (مصائب) ه چه پالّه لابدا، گرفتار نه بین نه و (حرب) ه زوو بکوژيته وه، (آمین)¹.

(لاحقه): (إحراق) ی (بالنار) له (بين) ی جوو و ديان و (مسلمان) آن وه خۆبه خۆی (لا يُعد ولا يُحصى) یه، بنۆره (سَيَر)، بنۆره (تفسير) ی (طنطاوی)، (حتّى عالم) ی گه وره گه وره یان سووتانديه، (جوردا تو برنو) چونکی ووتیه تی: (أرض) له (دور) ی شمس (حرکه) نه کا" (مراجعة) ی (طنطاوی) که له (جزء) ی پینجه م، لاپه ره ئ (۱۰۰) و (۲۰۳).

له (بين) ی (أديان) ی (مختلفه) هه نه یسه، (أما) له (بين) ی (مذاهب) له يهك (دين)، بۆ نه و (قتل) و (صلب) و (إحراق) ه؟ له (طرف) (عباسی) یان به (تحريك) ی (معتزلی) یان، له سهه (مسئله) ی خلقی (قرآن) شهش سهه (عُلماء) ی (مجتهد) ی نامداریان گوشت، نه وانه به رجه، (حرب) و (ضرب) و گوشتن و برین و (تحقير) و (عداوت)، له (بين) ی دوو (شعب) ی يهك (إعتقاد)، وه کی (حنفی) و (شافعی) یان بۆ؟ نه و (إحراق) و (إفنا) یه له (طرف) پادشاهان و زهبر به دهستان نه کرا، نئستا له (طرف) (إنسان) ی هیچ و پووچ، (نظر) به (أقوام) ی (قوی) و (ضعيف) نه کری. له (أواخر) ی (دور) ی (عثمانی)، (بعض) ی (اشقیا) ی (شیخ برزینی) خه رماني ده غلیان ئاگر نه دا (صاحب) یان نه گوشت، نه یان هاویشه ناو ئاگره که، پیترار له دئییه له دئییهاتی کۆیه، (عائله) یه بئ ده سه لات، ژن و مندالی چکۆله، شهوئ به خه بهر دین خانوویان ئاگر دراوه، باوکیشیان له مال نابئ، (أما) دوو میوانیان نه بئ، خۆو (طالع) همّهت نه کهن منداله کان

¹ - ته‌واو بوو تفسیری سورته‌ی (البروج)، له پاش نیوه پۆی پۆژی شه‌موو، (عید) ی (تتویج) ی (مَلِك فیصل) (ثانی)، خوا (حافظ) ی بئ، له (۱۷) مانکی (مولود)، (۲۲) ی مارتی رومی (۱۳۶۱هـ - ۱۹۴۲م) - يهك شه‌موو، دوو شه‌موو چمان نه‌نووسی.

قورتار نه که ن. (حتی) (حال)ی (مسلمان) آن، به (درجه)یه گه یشتیه، برا له سەر کۆتکه جۆیه، کۆتکه تۆکۆی برای داک و بابی نه کۆژی. نه و هاوینه ی چووی دووبرا له (اهالی) (کونه فلووسه) پارچه گه نمیکیان نه بی، به سه د (مشقّه) نه ی دروونه وه، نه ی که نه خه رمان گیره ی نه که ن، شه نه بای نه که ن، (آخر) پۆژی ئیشی (تصفیه) ته و او نه بی برای به برای نه لی: نه توو هه پۆوه دئییه، سبه ی زوو که ره گه ل بینه زوو ده غله که هه ل گرین، من لیتره نه مینم هیشکی له ده غله که نه گرم " سبه ی برای قو پ به سەر دئی، نه توپی: برای سه رپراوه ده غلّیش نه ماوه!

ئیمه له (چنارۆک) دوقتۆر (فایق نحاس شامی) یادی به خیر بی، لامان (مسافر) بوو، له و پۆزه لاشه یه (مقتول) یان هینا به (چنارۆک) دا بۆ (فحص)ی (طبّی)، له (چنارۆک) (ممکن) نه بوو، دختۆر (أسباب)ی لا (حاضر) نه بوو، لاشه که یان برده کۆیه. (حوادث) به و طرزه زۆره، با نه وهنده به س بی.

نه و جا نۆره ی (تفسیر)ی (سوره) ی (الطارق)ه، (بالإتفاق) (مکیه)، (ابن کثیر) (نقل) له (عبدالله بن إمام أحمد) نه کا، نه ویش به (سند) نه ییاته سەر (أبی جبلی عدوانی)، چاوم به (رسول الله) (ﷺ)ی که وت له (شرق)ی (ثقیف)، خۆی به سەر دار (عصا) دادابوو، نه و (حین)ه که هاتبوو (طلبی) (نصره)ت و (معاونته)ی لی نه کردن، گویم لی بوو نه ی ووت: "(وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ...)" تا (نهایه)ت" له و (زمان)ی (جاهلیه)ت له به رم کرد، دوايه خویندیه وه، له و (وهقت)ه ی که (إسلام) بووم" نه و (ذات)ه نه و (وهقت)ه (کافر) بوو، (حتی) به (ثقیف)یانی ووتیه: "نه وه ی (صاحب)ی ئیمه نه یلی، نه گه ر بمان زانیبا (حق)ه، (تابع)ی نه بووین" نه و (ذات)ه دوايه (ایمان)ی هیناوه، (آیات)ی (١٦) یا (١٧)ه یه (مناسبه)ی له گه ل پیشی (ظاهره)، (حاجه)ت به (بیان) نیه.

(سوره) ی (الطارق)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿وَالسَّمَاءِ﴾ (تفسیری) ی به باران لیتره جوان نیه، با به (وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ) ی بی، که لهو (سوره ت) دا، دی ﴿وَالطَّارِقِ﴾ (أَصْلًا) له (طَرَقَ) ه به (معنا) لیدان و کوتانه، وه کی له دهر که دان، وه کی وه ستاو شاگردی ئاسنگه ر ته ق و توق به چه کوچ له ئاسن نه دهن، (عرب) به پی ئه لَئِنْ: " (طریق) " چونکی به پای (انسان) و (دواب) نه کو تریتته وه، نه وی به شه و دیتته وه پی ی ئه لَئِنْ: " (طارق) " زَیْرَا - (على الأکثر) - له دهر که نه دهن، چونکی دهر که - که درهنگ بوو - پیوه نه دری. دوا ی (وسعت) ی درایه نه وی له شه ویدا (ظاهر) بی، پی ی ئه لَئِنْ: " (طارق) " (أکثری) (مفسرین)، (الطارق): به نه و نه ستیرانه ی به شه و دهر نه که ون (تفسیری) ی نه که نه وه، وه (قسم) ی به (بعض) ی نه ستیره ی (معین) (تفسیری) ی نه که نه وه.

﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ، النَّجْمُ الثَّاقِبُ﴾ هه رچی بی، (ضیا) دار بی، (أَنَّهُ) به (نور) ی خو ی (کرات) ی (سماوات) و (عناصر) کون نه کا، وه نه ی بینن، (نور) له مه یانا (نفوذ) نه کا، (نور) لای (بعض) ی له (حُکْمًا) ی (قدیم) شتی (متحرک) ه به (أطراف) ی (جسم) ی (منور) بلاو نه بیتته وه، (عُلْمًا) ی (کلام) نه و (قول) یان قبول نه کرد، به (مرودود) ی مایه وه، تا (متأخرین) ی (عُلْمًا) ی (غرب) (قول) یان پی کرد، وه له (شرح) و (إيضاح) و (بیان) ی (سرعت) ی (نور)، (حَقًّا) (یَدِ) ی (بیضا) یان نواند. له (حرکه) ی (نور) و (اهتزازات) ی (أثیر) و (عظمت) ی (نجوم) (أُمُورِ) ی (مدهشه) یان دهر خستیه، ئه لَئِنْ: (نور) له یه ک (ثانیه) سه دو هه شتاو شه ش هه زار (میل) (قطع) نه کا، وه (نور) ی (شمس) - که (شمس) له عهرزی، (٩٦) (میلیون) (میل) دووره - به هه شت (دقیقه) و شتی نه و (مسافه) نه بری، ئه گاته نه رزی، (بعض) ی (نجوم) نه وه نده له نه رزی ئیمه دوورن (نور) ی به (حرکه) ی (نوری) به سه د هه زار سال نه گاته نه رزی " (مراجعته) ی (طنطاوی) که له که لی جی نه و (غرائب) ه (نقل) نه کا. (نجوم) له به ر چاوی ئیمه

گچکەن، (أَمَّا) له (واقع) دا زۆر گەورەن، کەم (نور) خۆ ئەنوێنن، (أَمَّا) (غایەت) منوێن.

له (مجله) ی (المعلم الجديد)، ئی (نیسان) ی (۱۹۳۸)، له (آخری) لاپه‌ری ئەلئ: " (دکتور) (فریتز زوبکی) (نجم) هیه نوئی (کشف) کردیه، به‌چاو نادیتئ، به (مناظر) ی (مُکَبَّره) ئەدیتئ، وه به‌کەم رووناکی دیتە به‌ر (نظر)، (مع أَنه) به (۵۰۰) (میلیۆن) له (شمس) ی ئیمه به (أَمعان) و روناك و دره‌خشه‌نده تره... (إلى آخره) " ئەو (فضا) یه (واسع) و دووره، به (نور) ی خۆیان ئەبێن، به‌و (سرعت) ه (هائل) ه (نور) یان (حرکه) ئەکا، (حق) ه خوا سوێندیان پێ بخوا (إنسان) ئەگەر (تتبع) ی (صنع) ی (صانع) ی بکا، (أسرار) (غیب) ده‌رئه‌خا (ادیسون) له (صوت) و (ضوء) چی هیتا (ساحه) یی (ظهور)؟! گوئ پاگره له: (تلیفۆن)، له (رادیۆ)، بنۆره چرای کەه‌ریاء، ئەو (نور) ه (ساطع) ه، چ (لامع) ه! چۆن به‌و (نور) ه (ناصح) ه، (خرق) ی (ظلمات) ئەکا؟ له (تأریخ) ی (۱۸۷۹) م (ادیسون) (مصباح) ی کەه‌ره‌بای (إختراع) کردیه، (دنیا) ی (منور) کرد، شه‌وی (أَنه) گێپا به‌ پۆژ، (حالا) نه‌هاتیه‌ کۆیه له‌و چه‌ندانه (مصباح) ی (کهربائی)، (طول) ی (۱۴) (قدم)، له (ارتفاع) ی (۱۵۰) (قدم) به‌ یادی (مخترع) ی (مصباح) ی (کهربائی) (مستر ادیسۆن)، له (حدیقه) ی (منلو پارک) (نصب) کراوه، (نور) ی ئەو چرایه‌ چه‌ند (میل) (مسافه) (پووناك ئەکا، (نصب) ی (تَذْكَارِی) (لایق) ی ئەو (نوع) ه (ذات) ه یه، (حیف) ه بۆ ئیمه کەسمان نیه، به (حق) شایان بێ به، شتئ وای بۆ (نصب) کرئ.

(بعض) ئ ئەلئین: (مراد): (زحل) ه، (زحل) (نظر) به (نجوم) ی (ثاقبه) هیه (نیه، ئاسمانی هه‌وته‌م، (نظر) به (مقام) ی ئەو (نجوم) ه نه‌وی یه‌ په‌سته، (أَنه) یه‌ك دوو شه‌قاو دووره. له (إمامی علی) (عليه السلام) قسه‌یه (نقل) ئەکەن، نازانم چی ئەفه‌رموئ؟ (نهایه‌ت) (سیّدی آلوسی) ئەلئ: ئەو قسه‌ به‌ درۆ (نسبه‌ت) به (حضره‌تی علی) دراوه " (والحق) (علم) به (أحوال) ی (مکونات) له (عُلویّات) و

(سُفَلِیَّات) (طریق) ی خوی هیه، به (إلهام) و (کرامات) و (روایات) ی (کعب) و معب نازاندی، دیگر نه لئ: (مراد): (ثریا) یه "یه کئ نه لئ: "نه ستیره ی پۆژی یه" نه ستیره ی پۆژی نه ستیره کی (خاص) نیه، یا (مشتی) یه یا (زهرة) یه، (بَین) (بَین) له (شرق ظهور) نه کهن، له بهری بیانی بۆ (عوام ظاهر) نه بن، پی یان نه لئین: "نه ستیره ی پۆژی" نه گهر (تفسیر) کریتته وه، به (شهاب)، (لام) زۆر دوور نیه، له گه ل ﴿إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ﴾ به (مناسبه) یه، (دقت) بکه نه و (أحجار) ی (سماوی) ناگر نه ستینئ، به (قوّه) ئی (مدھش) جار جار نه که ویتته سهر عهردی، نه و (نیازک) و (شهب) و (صواعقه)، گاه گاهئ (إصابة) ی (أرض) ی نه کا، چی پی نه کا؟ نه گهر (حفظی) (إلهی) و (مدافعه) یه (فطری) نه بیئ، له (بین) ی نه و ناگرانه (إنسان) نه سووتئ (محو) نه بیته وه. به (مناسبه) (عرض) ئی: سالت له (موصل) بووم، له (خدمهت) (شیخ) (سلیمی) بامه پئئ (مسافر) بووم، پۆژی (أمر) ی کرد، له (خدمهت) یا بۆ لای (باب سنجار) چووینه (سیاحت)، ده بۆی (میری) له وئ بوو پر له (بارود) و (مواد) ی (ناریه)، داری له سهر بانئ چه قاندرابوو، داره که بلووره کی له سهر (نصب) کرابوو، (شیخ) فهرمووی: "بابؤ نه وه چیه؟" ووتم: "سوپهری (صاعقه) یه" فهرمووی: "چا واده بیئ؟" (عرض) م کرد: "نه و دانه (بلوره) ی نه بینی، نه و ناگری بروسکه ی (جذب) نه کات نه یداته نه و تیلانه، تیله کان نه یهاوئنه، نه و بیرانه ی که سهر یان که ویتته ناویان، له وئ نه کوژینه وه، وه (إلا) نه و (نوع) ه عه مباری (ذخیره) ی (حربی) ناگری بروسکه ی لئ دا (دنیا) وئران نه کا "نه فهرموئ: نه وه زۆر باشه، (أما) شتی وا بۆ لای ئیمه نیه؟" (یعنی) (إختراع) ناگرئ؟ ووتم: "خطای ئیوه یه، ئیوه ههر (أمر) نه فهرمون: "چاوان بقوچینن، (صلوات) ی (شریف) و (إخلاص) ی (شریف) بخونن" به و (حال) ه نه و (إختراعات) ه ناگرئ.. إلى آخره "هاوار خودایه، هاوار، له (عالم) ی (إختراع) دا، ناوی که سئ (مسلمان) ی تیا نیه.

(مراد) له (حافظ) - به قولی جمهور - (حضره تی کبریائی) یه، (أَمَّا بِاللّٰهِ) (رقیب) ه، (شاهد) ه، (ناگاداره، هیچی لی بزر نابی، (ملائکة) یش نه گهر بلّین: "نامه ی (أعمال) نویسی (مراد) ه"، به (أمری) ئه و، (ترقب) و (تقرب) ی (أحوال) ی (مکلفین)، (بعضی) به (عقل) ی (تفسیر) ئه که نه وه، (بنا) به و دوو (قول) ه، (مراد) (عاقِل) و (بالغ) ه، منیش ئه لّیم: " (ممکن) ه بدنی (إنسان) بی، (قوه) و (مناعت) و (دفاع) ی تیایه، ئه گهر ئه و (دافع) ه و (مانع) ه نه بی، (إنسان) له بهر (ثافات) ی (سماوی) و (أرض) ی پاناگرت " أَمَّا (تفسیر) ی به (ملائکة) ی (حفظه)، گزیا (حفظ) ی (إنسان) ئه که ن، نازانم بلّیم: "چی؟! "

به لّی (إنسان) له (مقدرات) (حفظ) ئه کرت، (أَمَّا) له (قضای) (محتوم) هه موو (ملائکة) (حفظ) یان پی ناکرت. نا (شکری) نه بی، له و (زمان) ه (به لا) و (مصیبت) و شه پو شوپ ئه وه نده زۆن، له چه ندی (حفظ) ئه کرتی؟ نه ده، نه سه د، هه زاره ها هه یه، (حقا) (حیات) ی (مشکل)، ناخوشه، خودا (رَحْم) کا به لّی (حفظ) و خۆپاراستن، له (قضا) ی (عمومی) (ممکن) ه، بۆیه له (قنوت) (دوعا) ئه که ی: (وقنا شرّ ما قَضَيْتَ)، (حالا) شه پی (عمومی) یه، شه په گرانیه، بی بارانیه، (عالم) له (عذاب) دایه، (قسم) ی له (غایه) و خوشی دان، (فلس) ه کیان بویته هه زار، (حقیقه) (حوادث) ی و ئه بینین - (مجبورا) (إعتراف) به (حفظ) ی خوا ئه که ی، (لَمَّا) به (شده) ه، (قرائهت) ی (أبو جعفر) ه، له (قرآ) ی (مدینه)، ئی (حمزه) یه له (قرآ) ی (کوفه). (إبن جریر) ئه فه رموی: "وه (حسن)" (یعنی) (بصری) ش وای (قرائهت) فه رموو.

(بعضی) ئه لّین: "به (معنا) (إلاّیه)، (إِنْ) (حرف) (نفی) یی، (یعنی) (نفس) ی نه، (إلاّ حافظ) یکی له سه ره، ناگاداری ئه کا، (أعمال) ی نه نویسی، هه رچی هه یه " وه له (قرآ) ی (مدینه) (نافع)، وه ئی (بصره) (أبو عمرو)، به (سکون) یان خوندیته وه: (إِنْ)، له (إِنْ) ه، به (شده) یه، (إبن جریر) (نسبهت) ی بۆ ئه و (ذوات) ه ئه دا، (إمام إبن کثیر) و (کسانی) ش (علاوه) ی ئه کا، (یعنی) به (حقهت) (کلی) (نفس) ی (حافظ) ی له سه ره، (إبن جریر)

(قرائت) ی (شدّه) ی (لَمَّا) به (جوان) نادیری، (امامی رازی) نه لَئ: " (روایهت) کراوه له (أخفش) و (کسانی) و (أبی عبیده) نه لَئ: " نه بووه له (کلام) ی (عرب) (لَمَّا) به (معنی) (إِلَّا) " (ابن عوف) نه لَئ: " لای (ابن سیرین) (لَمَّا) م به (تشدید) خوینده وه " (إنکار) ی کرد، فهرمووی: " (سبحان الله، سبحان الله) " وه (جوهر) یش (إنکار) ی نه کا، دیاره نه و (إنکار) ی (خاص) ی (جوهر) ی نه. وه (قسم) ی وه کی (صاحبی قاموس) و (صاحب) ی (مغنی اللیب) و (مقدم) له وان (قرآ) نه لَئ: " له (لَوْغَت) دا (ثابت) ه (لَمَّا) به (معنا) (إِلَّا) " نه بی وایی، (قرائت) ی (تواتر) چۆن (إنکار) نه کری؟ (مجبوراً) نه بی (توجیه) ی (وجیه) ی بو بکری، (ابن هشام) (لَمَّا) (تفصیلات) ی هیه، له بهر دورودریژی نه با، (ترجمه) مان نه کرد. نه و (ایهت) ی (جواب) ی (قسم) ه، (قسم) ی نه لَئ: " نایه تی: (إِنَّه علی رجعه لقادر) ه. "

(أَمَّا) دووره (ترکیبات) ی (نحو) ی به زوبانی کوردی، (ادی) کردنی (مشکل) ه، ناکری، (مع أَنه) هه زویانه (نحو) یکی هیه، (نحو) یه ک، یا له یه ک دوور ﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ﴾ (عاقِل) ی تیگه یشتی، به (تأمل) و (تفکر)، تا بزانی له چ (حال) ی، چۆن (حفظ) نه کری؟ کوو نه گاته نه م (مرتب) ه، (مع أَنه) به (ملیون) (آفات) له سه سه ری، (حتى) نۆک (بعضاً) نه بیته (باعث) ی به رد فریدان، که ره وزی ناو سرکه، (آفات) ی (صرع) نه داته منداڵ له ناو زگی داکیا، (جهل) و بین (مبالات) ی (إنسان) به (نوع) یکی نه گهر (حفظ) ی (إلهی) نه بی، نۆر (نادر) به ری نه گاته جی، به کام و پونه بی، با ته ماشاکا ﴿مِمَّ خُلِقَ﴾ له چی (إيجاد) کراوه؟ (إنسان) (نوع) یکه له (موالید)، که له (عناصر) ی (بسیطه) (خلق) نه کری، وه کی (أشجار) و (نباتات) و (سائری) (حيوانات) و (شبه) ی (معادن)، (أما) (معادن) ی (أصلی) نه وان خویان (أصل) ن، له شتیدی (ترکیب) ناکرین، له چی (خلق) کراوه؟ ﴿خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ﴾ له ئاوی که هه ل نه پژی، (دافق) (فاعل) ی به (معنی) (مفعول) ه لای (بعض) ی، (یعنی): (مدفوق)، (صیغه) یه (ذی کذا) یه، وه ک: (تامر) و (لابن)، (یعنی) (ذی دفع) لای (خلیل) و

(سیبویه) ی (مجان) ی (عقلی) یه (من حیث الإسناد إلى ملابسه) وه کی: (عیشه راضیه)، (نهاره صائم)، (نهر جار)، لای (اکثری) (علما) ی (بلاغه) (استعاره) ی (مکنیه) یه، لای (سکاکی) وه کی: (أُنْبَتَ الرَّبِيعُ الْبَقْلَ) (استعاره) (مصرحه) یه، لای من (من حیث الفن) (حقیقه) ه، چونکی نهو (وسائل) ه، (دفع) ی (ذره) ی (حویه) نه کا به (سرعت) نه ی با، بۆ (طرف) ی (رحم)، تا (علوق) بکا، به وئوله ی گیشتوو، وه کی (تفصیل) ی - (حسب الطاقة) - (عرض) نه کری.

﴿يَخْرُجُ﴾ ناوه که ﴿مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ﴾ چوار پۆژه (مُتَمَادِي) (تأمل) لهو (آیه) ه نه که م، (غیر) ی (تفاسیر) به (دقه) (مطالعه) ی (قانون) ی (زواج) (تألیف) ی (إلیاس الغضبان) وه (قانون الزواج) ی (محمد السباعی) وه (مقاله) یه له (مجله) ی (التربية الحديثة) وه (مقاله) یه له (مجله) ی (المعلم الجديد) که (بحث) له (غدد) ی (حما) نه کا، نه که م، تا (محصل) ه که م ده ست که وئ، بۆ (تفسیر) ی نهو (آیه) ه (عظیمه)، پئی (طعن) ی نه فامانی بۆ نه چی، نۆد (زه حمت) ه، له (تفسیر) ی کوردی نهو (مصطلحات) ی (تشریح الأبدان) ه، نهو (مواد) ی (سائله)، نهو (غدد) ی (مفرزه) (بیان) بکری، (مع الأسف) زوبانمان کورته، (حتی عربی) ش نه مپۆ (نظر) به (بسط) ی (علم) و (کثره) ی (اکتشافات) (قاصره)، (فکیف) زوبانی کوردی؟! (أولاً) نهو ناوه چیه؟ پهنگی، بۆنی، شل و توندی، لای (اکثری) (بشّر) (معلوم) ه، (حاجه) به (درس) ناکا، به (حسن) نه زاندری، قسه له (ترکیب) ه، (إلیاس غضبان) نه لئ: له (۳) (ماده) (مرکب) ه.

یه که م: (ماده) ی (سائله)

دووه م: (ماده) ی (دموی)، یا بلّین: "ثالی"

سئیه م: (جراثیم)، که پیان نه لئ: "ذرات" ی (متحرکه)، "یا" (بُذیرات) ی (منویه) وه (محمد سباعی) نه لئ: (بنا) له (رأی) (لاندوا) (مئی طبیعی) له سه دی هه شتاو دووی (عباره) ه له ناو، وه (ذلال المصل) و (ذلالات) ی (قلویه) و (نیوکانین) و (لیستین) و (کولسترین) و (شحم) و (فسفوری) و

(قلویات) و (سلفات) و (کاربونات) (کلوریدات) " له (آخری) (فصل) نه لئ: " (جزء) ی (باقی) (مرکب) ه له (إفرازات) ی (مختلفه)، (أشهر) یان (مذی) یه، نه ویش (إفراز) ی (غدد) ی (کوبه ری) یه " (یعنی) (دقتوړ) ی ناو (کوبه) نه و (غده) ی (کشف) کردیه.

یه که م: (غدد) ی (حما) ی (مُفرزه) (ذکر) بکه یین، (غده) له وئ (فطریه)، وه کی نه و لووانه ی له (بین) ی گه رو و شه ویلاک به دهستی (حس) نه کرئ، (بعضاً) (التهاب) نه کا، زور به (ألم) ه، و وه کی نه و لووانه ی له ناو قونه جوړه ی مریشک دایه، به لای سهره وه ی نووسایه، نه و (غده) أنه بو (تکوین) ی (ماده)، بو (نما) و (حفظ) ی (هیکل) ی (إنسان) (أركان) ی گه وړه، بی (بعض) ه کیان (حیات) نابئ، نه گه ر (إفرازات) به (مناسبه) ی (طبیعی بدن) بی، (بدن) زور (موزون) نه بی، وه (إلا) تیڅ نه چی. ه ندئ (أعضاء) ی (زیده) گه وړه نه بن، ه ندئ زور گچکه (توازن) نامینئ، (غده) ی (ده رقیه)، (غده) ی (نخامیه)، (غده) ی (کظریبة) (موقع) یان له ژیر (قاعده) ی (دماغ) ه، (جهت) ی (فقره) ی (ظهري)، وه (طرف) ی (علیا) ی گورچيله یه، نه و (غده) أنه له (بین) ی نیرو می (مشارك) ن وه له ه ردوکیان (أوعیه) ی (مُئویه) ه یه، (إمتیان) ی پیاو به گونی دهره وه یه، ئی ژنان به (بیضه) یه، له لای پاست و چه پی (رحم) ن، وه ک جیولو له ی مریشک.

دووه م: (لازم) ه (تشریح) ی ته واو، بو (أعضاء) ی (مذکر) و (مؤنث)، وه (صور) ی (مختلفه) ی (مبیض) به (إعتبار) ی (ظهور) ی (غدد) ه کان. (حوصله) ی (بیضه) له (قانون) ی (زواج) ی (سباعی) و (غضبانی) (صور) ی (عديده) یان تیایه، بو ئیره له (وه قتی) خوی (نقل) ی (لازم) ه.

سی یه م: نه زانن ژن ه موو مانگان (حيض) ی نه بینئ، نه مه چیه؟ (کل) ی مانگان (أنه) هیلکه کی نه کات، (منخ) له کیسه ی دیته دهر، (منخ) (أصلاً) به زه ردینه ی هیلکه نه لئین، به (بوق) ی (رحم) وه نه نویسی، له و (بین) ه نه گه ر (معاشره) ی (زوجین) (إجرا) بوو، وه (مانع) ی نه بوو (منی) ه ردوکیان (حرکه)

ئه‌کا، ئی پیاوان ئه‌زانی کوو ئه‌چیته ده‌روونی ئافه‌رت، ئی ویش دین بۆ (رحم)، تیکه‌لاو ئه‌بن، (ذرّه)ی (حیویه)ی نیرو می، به‌و (نوع)ه‌ی (سابقاً) (نقل)مان کرد، له (مجله)ی (هلال)ی (إبریل)ی (١٩٤١) (إتحاد) ئه‌که‌ن، به (سرعت) ئه‌پوا، بۆ لای (بوق)ی (رحم)، سه‌ر به (بیضه)ی ئه‌نوو سی، (أته بیضه) له‌وئ (انتظار)ی ئه‌کا، له (نقط)ی (غایه‌ت) گچکه وه‌کی (إلیاس غضبان) ئه‌لئ: ئه‌و (إنسان)ه (عتید)ه (تَشْکُل) ئه‌کا، وه (إيجاد) ئه‌کرئ، له (دور)ی (أول) تا (میعاد)ی (وضع)، (إلیاس غضبان) له (کتاب)ی (تأریخ إنسان طبعی) (إتداء) له لاپه‌ره‌ی (٢٤٤) (بیان)ی (تطورات)ی (أشکال)ی (مخلوق) ئه‌کا، به (تصویر) و (تحریر). له (تفصیلات)یان ده‌رنه‌که‌وئ: (ماء)ی (دافق) له (لین)ی (صلب) و (ترائب)ی نیتر، وه له (بین) (صلب) و (ترائب)ی می، هه‌ل ئه‌پرژیته ناو (رحم)، له بۆپه‌ی (رحم) به‌لای سه‌ره‌وه ئه‌یگری ئه‌وه‌نده هه‌یه، (دفع)ی له پیاو (ظاهر)ه، خۆی (حس)ی ئه‌کا، وه (بعضاً) (حس) ئه‌کرئ، شتی (ضریه)یه (خفیف) له سه‌ری (قضیب)ی ئه‌دا، وه ختی (إنزال)ی ته‌واو بوو، له (تجربه) و ده‌رنه‌که‌وئ، (علامه‌ت)ی گرتنه.

(فائده): (ذرات)ی (منوی) (بیضه)ی (أنثی) ئایا (مذکر) و (مؤنث)یان هه‌یه؟ (قسم)ئ له (کبار)ی (علما) ئه‌لئین: "به‌لئ" منیش (میل)م بۆ ئه‌و قسه‌یه ئه‌چئ، که (ذرة)ی (حیویه)ی (مذکر) له‌گه‌ل (ذرّه)ی (حیویه)ی (مؤنث) جودان، (ذکوره‌ت) و (أنوثة‌ت) له (ذرّه)ی (حیویه)ی (مذکر) (تقدیر) ئه‌کرئ، (قسم)ئ ئه‌لئین: له (بیضه)وه‌یه، (بیضه)ی (راست) ئی (مذکر)ه، (بیضه)ی چه‌پ ئی (مؤنث)ه " (قسم)ئ ئه‌و قسانه (إنکار) ئه‌که‌ن، (تفصیل)ی له‌و دوو (کتیب)ی (قانون)ی (زواج) (طلب) که.

(معلوم)ه به (وجه)ئ (عام) (إنسان) چیه، (حیوان)یکه (مرکب)ه له (عناصر)ی (مخصوصه) به‌و (طرن)ه که (قورئان) (إشارة)ی بۆ ئه‌کا، و حکمای (طبیعه‌ت) (شرح) و (أیضاح)ی ئه‌که‌ن، به‌و (آیه‌ت)ی (عمومی) له‌و (مقام)ه (بحث) له‌و (إنسان)ه‌یه. (أمّا) (حیات)ی له‌ چیه؟ له (مزاج)ه؟ له

(روح)ه؟ (روح) (جوهر)ی (لطیف)ه، (داخل)ی (بدن)ه، (روح)ی (إنسان) به (زنده) (لطفهت) (فرق)ی له گهل (روح)ی (حيوانات)ی (راقیه) هیه؟
یاخود (جوهر)ی (مجرد)ه (فوق الماده)یه؟ له (بین) (متکلمین) و (حکما)
(خلاف) هیه، نهوه (بحث)ی تره، نیره (محل)ی نیه، (هر سوخن جایه، وهر
نکته مقامی دارد)، (إنسان) خوی (ایهت)ی (عظیمه)، له (أعظم)ی (آیات)ی
(تکوین)ه، وهکی (آیهت)ی (قرآنی کریم) (أعظم)ی (آیات)ی (قولی)یه، نهو
(آیهت)ه گهلکی پی نهوی، به نهوهنده (اكتفا)مان کرد، وه (رجا) نهکهین بی
(تعصب) (نظر) بکه نه: (أقوال)ی (علما)ی (تشریح)و (تکوین)، زور (أهمیهت)
مهدهنه (نقال)آن و بزائن قسه له (طریق)ی (معتاد)و (سنهت)ی (فطرهت)،
قسه له (شوان) نیه.

﴿إنه﴾ (خالق)ی (صانع)، (أستاذی أعظم)ی (کیمیا)، (واضع)ی
(کیمیاخانه)ی (کائنات)، (صاحب)ی (معمل)ی (جسد)ی (إنسان)، ﴿علی
رَجَعِه﴾ له سهر زیندوگردنه وهی (إنسان)، و گپړانه وهی بۆ (حیات)، ﴿لَقَادِرُ﴾
(مدار)ی (إرجاع)ی له سهر (کمال)ی (علم)و (قدرهت)ه، دیاره
(کمالی) (صفات)ی (کبریائی) بی (نقص)ه، (مقتضا)ی (ذات)ی (أکمل)ن، چند
(معنا)یه لهو (آیهت)ه نهوه نهوه (محقق)آن پی یان (راضی) نین، (نقل) له
(ضحاك) نهکه ن، گپړانه وهی به ئاو، چۆن (أصلاً) ئاو بوه، خوا نه توانی
بیکاته وه ئاو. و (نقل)ی تریشی لی نهکه ن، نه گهر (حظ) بکا، له پیری بۆ
جحیلی، له جحیلی بۆ مندالی، له مندالی بۆ (نطفه)، نه توانی بی گپړیته وه!
به لی نه مه قسه ی تیا نیه، به لکو (ممکن)ه (ماده)یه له (هیکل)ی (إنسان)ی
بیته کهر، له خۆله کهی - (مثلاً) - بچینن با گیایی تیاشین بی، به (عروق)آن
(مواد)ی (جلب) کا، که ری بیخوا، بیته (ماده)، (نقل)ی کا بۆ (رحم)ی ما
که ری، جاشوله کی لی په یا بی، (لکن) نهوانه (مناسبه) یان له گهل (مقام) نیه،
وه کی (ابن جریر) نه فهرمو: "(مناسبه) شیان له گهل ﴿يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ﴾
نیه" لای وانه نه بی (یوم)ه (ظرف)ی چ بی؟ پوژی (قیامهت)، پوژی (جزا)،

ئه و بزکراوانه ی به بزری کراون، وه (أحوالات) ی (نفسی)، (مضممرات) ی (قلب) ی، هه مووی دهرده خری، ناشکرا ئه بئ. (سرائر) (عامّة) وه کی (سید) ئه فه رموی، نوئزو پۆزی و (زکات) و (غسل) یش به بهر ئه که وی، (تفسیر) ی (تخصیص) ی جوان نیه.

﴿فَمَا لَهُ﴾ بۆ (إنسان) ی (مبعوث) ئه وی پۆزی بۆی نیه ﴿مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ﴾ نه (مال) ی نه (بدن) ی نه (عشیرهت) ی نه (قوم) ی، بئ یارو یاوه رو (معین) و بئ که س و بئ دهره تانه، له (دنیا) یه که (إنسان) (منکوب) بوو، لئی قهوما، که س به هانای نایه، له (قیامهت) (بطریق الأولى) بۆ (قیامهت) (قوهت) ی (ایمان) و (أعمال) ی چاکه یه، (فدیّه) نیه، نه (بوذا)، نه (عیسی)، (شفاعهت) بۆ ئه وه ی پئی (مغفور) بئ، (قطعیاً) نیه، نابئ، لئی (محرم) ه.

﴿وَالسَّمَاءِ﴾ هه ور ﴿ذَاتِ الرَّجْعِ﴾ باران له (میعاد) ی خوی دیته وه ﴿وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصُّدْعِ﴾ گیا، (أرض) به گیا (شەق) ئه بئ، (حقاً) زۆر (عجیب) ه، تۆیه وردی (ضعیف)، له جئیه سهخت ئه پۆی، (أرض) ی به و (نبات) ه باریک و بئ هیزه لیک ئه کاته وه، (بعض) ی که پۆلکه شاخان هه لده پئینئ، لیکیان ئه کاته وه، (نوع) ه کوارگه کی له ولاتی ئیمه، وه کی دونه لآن، له ناو عهردی بئ پهگ (تکون) ئه کا، ئه وه وه کی مه یه، له ناو عهردی بئ پهگ ئه بین و ئه پۆیینه وه، ئه مپۆ نا سبه ی هه ر ئه بئ. (نبات) ی تازه، سه رده ردینئ، سه رمایه به (شدّهت) ی لئ ئه دا، قهیدئ ناکا، داری زه لام زه لام هیشک ئه کا، ئه و ئه مینئ (تفسیر) ی (سما) به هه ور، وه (رجع) به باران، وه (صدع) به (نبات) یا (شەق) ی به (نیات)، له گه ل (حال) ی (حشر) و (نشر) ی ئیمه (أنسب) تره، له (تفسیر) ی (سما) به ئاسمان، (رجع) به (رجع) ی (شمس) و (قمر) و (کواکب)، له (أرض) ی به کانیاو ﴿إِنَّهُ﴾ (قرآن) یائو (قول) ه ﴿لَقَوْلٌ فَصْلٌ﴾ (فاصل) ه، (حق) و (باطل) لیک جودا ئه کا، (قول) ی (علمی) یه، (قول) ی دیاره (قطعی) یه ﴿وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ﴾ قسه یه، گه مه و پپوپوچ و ئه فسانه و مه ته لۆک نیه، یا (رب) ی به (حرمهت) ی ئه و (قول) ه (حق) ه، به

ئاسمانی (صاحب) باران، بارانی به (په حمهت) مان بۆ بنیتری، ده غل و گیا زیندی کاته وه، زیندی که یه وه، (آفات) آن بئی (ضرر) بفه وتینتی، (عالم) قری بوون، (رحم) ئی (په حمهت) ئی، ئەمڕۆ (سئی) ئی (نیسان) ئی (رۆمی) یه (٢٩) ئی (ریبعی اول) ه، (دنیا) هیشکه، گه ئی سال له مانگی (کانون) چیاو دهشت له ئەمڕۆ سهوز تر بووه، (إلهی) (تحمل) ئی ئەو (غضب) ه مان نیه.

﴿إِنَّهُمْ﴾ (ملای) (أجانب) ﴿يَكِيدُونَ كَيْدًا﴾ فیلان ئە که ن، فیلای (سیاسیون) ئی ئەو (عصر) آنه، قیاسی له فیلای ئەوانی پیتی ناکرئ، ئەمڕۆ دلداری (مسلمان) آن ئە که ن، بایان به بن کلکی هه له ئە ده ن، (مدح) و (ثنا) و (وعد) ه ی چاکه (بعد الحرب) (لاشك) ئە بیته شتی تر، وهك (حرب) ئی (سابق) چیان گوت؟ چیان کرد؟ ئیتمه چمان پئی ناکرئ، بهس خۆمان هه له ئه له تینین، مه گه ر خوا چاره یه بکا، وه کی ئە فهرمووی: ﴿وَأَكِيدُ كَيْدًا﴾ (مقابله) یان ئە کا، بنۆرپه (کید) خودای، ئەو هه موو (ترقی) و (صنایع) و (إختراعات) ئی کردنه، مایه ی مال وێرانی و (حرب) وه (دنیا) وێران بوون، (طعن) یان له (دین) ئە دا، ئە یان ووت: " (دین) (مانع) ئی (ترقی) یه " خۆزی ئەو (ترقی) یه ش نه با، (بش) یش تووشی ئەو (شه پ) ه نه بو با، دوو سال و ههشت مانگه له (ئاوروپا) و ئە مسال (علاوه) بۆ لای (غرب) له (طرف) (شرق) (حشر) یکه، - (نعوذ بالله) - نیزیکه (بشر) (محو) بئی ئیتمه هه رچه ند تووشی (حرب) نه بووین، (لکن) گرانی یه، بئی بارانی یه، (عالم) زه نده قی چوو ه ئە گه ر خوا چاره یه نه کا، زۆر (مشکل) (العیاذ بالله).

﴿فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ﴾ (یا رب) ئی ئە وه ی (باعث) ئی (شه پ) ه (مهلهت) ئی نه ده ی - (عن قریب) - بئی فیه وتینتی، (قوهت) ئی تارومار که ی، یا (محمد) (ﷺ) تو (مهلهت) یان بده، تالوکه مه که، به (إنتقام) (مشغول) مه به، ﴿أَمْهَلُهُمْ رُودًا﴾ (إمهال) ئی که م (مدّه)، نیزیك (إمهال) بۆ پۆژی (قیامهت) دووره، ئەمڕۆ که س به (تهدید) ئی (قیامهت) ناترسی ئە گه ر خوا زوو له (دنیا) پئی یان نه نوینتی، (طغیان) ئە که ن بئی ده سه لات (محو) ئە بنه وه (إستدراج) بۆ (ملایین) و (میلیار)

نیه، بۆ دوو سۆ (شخص)ه، که زوو-وه (من حیث لا یسعر) - به ته پئی سهره
 بخرین، (إلهی) وه (سیدی) خۆت نه زانی، که لۆ (فاسق) بۆ (دین)ی (مبین) له
 (کافر) آن خراپترین، خۆت نه توانی چاره یه، (علاج) ئ بکه ی، وه (إلا هن قریب)
 (دین) نامینن، که س پوو له (تعلیم) و (تعلیم)ی (دین) ناکا، له بهر بی گوزهرانی
 و (په زیل)ی ئه وی بوو به (ملا) ئه بی بیته گاوانی دئ، وه رنن نانی چه نگ
 ناکه وئ. ^(۱)

(سوره ی الاعلی)

تۆره ی (تفسیر)ی (سوره ی الاعلی)یه، (إحتشام السلطنه) ئیکی بوو له
 (رجال)ی (حکومه)ی (ایران)، له (دهور)ی (تورک)ان هاته کۆیه به (خدمه)ت
 بابم (مشرف) بوو، که هه ستا ووتی: "یا علی" بابم (متصلاً) فره مووی:
 "(الاعلی)" ووتی: "منیش نه مه م مقصود بوو" (جمهور) لایان وه یه، ئه و
 (سوره)ت ه (مکیه) له (روایه)ت ی (شیخ)ی (بخاری) ده رنه که وئ: (برآء بنی
 عازل) له و (صحاب)انه یه، که پیش پیغه مبه ری (هجرت)یان کردیته (مدینه)،
 وه کی (مُصعب بن عمیر)ی وه (ابن أمی مکتوم)، دوا ی (عمار) و (بلال) و
 (سعد) و دوا ی وان (عمری بنی خطاب) له گه ل (۲۰) که سان، هاتیته (مدینه)،
 چه ند (سوره)ت ه کی لاخویندینه، ئه ز (جمله) ئه م (سوره)ت ه، دوا یه
 (حضره)تی رسولی اکرم (ﷺ) (تشریف)ی هینایتیه (مدینه)ی (منوره)،
 (بعض)ی ئه لّین: (مدینه)، چونکی باسی نوێژی جیژن و (زکات)ی (فطر)ی
 تیا یه له (آخر)ی (سوره)ت قسه ی لۆ ئه که ی.

(عدد)ی (آیات)ی (۱۹) یه، (شکر) بۆ (خلاف)ه، وه (مناسبه)ی له گه ل
 پیشی زۆر (ظاهر)ه (کأنه) (محصول)ی (ماء)ی (دافق) پێک نه خا، که رچی

۱ - ته و او بوو (تفسیر)ی (سوره ی الطارق)، نه که رچی به (کیف)ی خۆم (تفسیر)ه که م پئ
 نه کرا (توفیق) له (طرف) خودا، پۆژی پینج شه موو، (وهقت)ی (عصر) (خلاص) کرا، (۱۳۶۱هـ)
 (۱۹۴۲) میلادی.

ئەلّین: "دوای سورهی تکویر نازل بووه" (ثابت)ه، (جناب)ی (رسول)ی (اکرم) (ﷺ) ئەم (سورەت)ه وه (سورەت)ی (اتی)، له نوێژی (جمعه)و هەردوو نوێژی جیژنی ئەخویند، (حتی) ئەگەر (جمعه)و جیژنه یەك پۆژ بان، ئەم دوو (سورەت)ە ی له هەردوو نوێژاندا دەخویند ئەوسال هاوینی ئیمه له (چنارۆك) بووین، (حكمت زهاوی) بووه (قائم مقام)ی (کۆیه)، ئەهاته (جمعه)، پارەشی ئەدا (فقیر)ان، پۆژی به (کنايهت) ووتی: "له (عقره) (قائم مقام) بووم، پۆژی نەچوومه (جمعه)، (ملا)ی (جمعه)ی ووتی: "بۆ نەهاتیه جمعه؟" ووتم: "لەبەر (سَبَّحَ أَسْم) و (هل أتى)ی" هەموو (جمعه)، هەموو (جمعه)، له تەماشاکردنی حوشرماندی بووم" وای پێ خۆش بوو "بگۆی، جیژنی (رمضان) من (إمامهتی)م کرد، لەبەر وی گۆپیم، کەچی ئەو نەهاتبوه نوێژ، چاوی تێك چوو، نۆز پێ نەچوو، (فصل)یان کرد، چۆوه (بغدا)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ (تقدیس)و (تنزیه) و (تبجیل)ی ناوی خوا ی خۆت بکه، به خواجه (أعلى) له هەموو شتێ بڵندتر (فوق الطبیعهت)، بڵندی به (کمالات)ه، (خصوص کمالات)ی (ذاتیه)، (ذات)ی کە (کمال)ی (صفات)ی له (کمال)ی (ذات)یه وه بێ، (مثلاً) (إحاطه)ی (علم)ی، (قدم)ی (علم)ی، به (واسطه)ی (إتصاف)ی (ذات)ی (باری)یه به (علم)، ئیمه خۆمان (ناقص)ین، (علم)یشمان (ناقص)ه بێ (إحاطه)یه (حادث)ه، ئەفەوتی، بهخۆیه وه بێ (أثر) ئەبێ، هەروەك (تنزیه)ی (ذات)و (صفات)ی (لازم)ه، (تنزیه)و (ههیهت) و (کبریائی) بێ، کە ناوی بێت، بڵەرزێ، به نۆز (إسم)ی (مقدس)ی به سەر زوبانیا بێت، (مع الأسف) ناوی خوا ی له سەر زوبانان ئەوهنده سووک بووه، وهکی: ئیشتە ی هەولێری یان، وه هەرامه ی کۆییان بویتە (مدار)ی (کلام)، گویم ئی بووه، سویندی خواردیه به (ذات)ی (أقدس)ی (إلهی)، (خالق)ی بێ (شریک)، به (شخص)هکی ووتیه: "هەستم داکت واوا ئی ئەکەم" گوئی ئی کە، به چ جۆره سویندی سویندی له سەر چی ئەخوا! به کۆلانی منداڵ دەپۆن، یهکی

ئه لئ: "لا إله إلا الله" ئه ویتتر ئه لئ: "داکت و ا لئ بکه م، (إنشاء الله)" سویندی به درۆ فرکه ی دئ، (مع أنه) ناویرن سویندی به درۆ به سه ری ئاغای یا شیخی یا (قبر) یکی که به (ولایه ت) (مشهور) بئ بخۆن ئایا که سئ بئ: " (علم) ی (قطب) ی وه کی (علم) ی خوا ی (محیط) ه" یا " (قدره ت) ی وه کی (قدره ت) یه تی" ئایا ئه و که سه تقدیس ی خوا و (صفات) ی ئه کات؟ و ابزانم ئه لئین: "ئه وه (موهبه) ی خوا یه، (والله علی کل شیء قدير) ه" (لکن) ئه وه (غلط) ه، (علم) به و (صفات) ه (مقتضا) ی (ذات) ه، (مقتضا) ی (ذات) ی (واحد) نابه خشرئ، وینه ی نابئ، خوا له (علم) و (إحاطه) و (قدم) ی (علم) ی خۆ ی (إختیار) ی نیه، ئاوینه ی بیه خشرئ، چۆن ئه توانن ئه و (نوع) ه قسه بکه ن؟ (سبحان الله) (بعض) ی قسه له (أسلاف) مان (نقل) ئه که ن، (إنسان) نازانئ چۆن ئه و قسه یان کردیه؟

(إسم) (عین) ی (مسمی) یه، به لکو (إسم) و (مسمی) و (تسمیه) (متحد) ن) چۆن ئه بئ ﴿الَّذِي﴾ خوا یه ئه و تو ﴿خَلَقَ﴾ هه موو شتی (خلق) کردیه، و ابزانم به (غیر) ی (تصوّر) ی (زیده) یی له (خلق) دانیه، هه مووی ته واوه، یا (بالنوع) یا (باشخص) (إنسان) ی (خلق) کردیه، له و (ذرة) (صغیره) ی (منویه)، ﴿فَسَوَّيْ﴾ به چ (نوع) یکی پئک و پئک خستیه؟ (علاوه) ی (حسن) و (جمال)، (دقائق) ی (صنع) و (غرائب) ی تیا (إجرا) کردیه، وه تا دئ به (توسیع) ی (علم) ی (تشریح الأبدان) (عجایبات) ی زیتر ده رنه که وئ.

﴿وَالَّذِي قَدَّرَ﴾ هه ر شته کی گئپراوه، له سه ر (مقدرا) ی (مخصوص)، وه که له (بحث) ی (عرض المزاج) ده رنه که وئ، چ (قدر) (عناصر) به چ (قدر) ی (إنسان) ی تئ ئه بئ؟ وه له (أفراد) ی (إنسان) ی (إلى ما شاء الله)، (إختلاف) ی (أقدار) ی ئه مانه، نه به زیده یی، نه به که می، نابئ (خارج) ی (سعه ت) ی (مزاج) ی (إنسان) ی بئ، لئ تئپه پئ یان نه یکاتئ، (وکذا سائر) ی (حيوانات) و (أشجار) و (نباتات) و (شبه) ی (معادن)، ﴿فَهَدَى﴾ (حيوانات) به (عمومی) (هدایه ت) ه کی (غریزی) هه یه، پئی به پئ ده چئ، (إنسان) (هدایه ت) ی (عقل) یش و (وحی) یشی (زیاده)، (جناب) ی (حق) به (واسطه) ی (رسل) پئی

چاکه و خراپه ی پیشان دایه، وه (نباتات) و (أشجار) یش (نوعاً ما) (غایهت) هکی هیه، (عروق) نه گپړی، (غذا) ی (صالح) نه دوزیته وه، به (أغلب) ی ئی (فاسد) (دفع) نه کا، (حتی) له (جمال الدینی افغانی) (نقل) نه که ن، فهرموویه تی: " (دار) (حیوان) هکی (ساکن) ه، له عارد چه قیوه، (إنسان) داریکی (متحرک) ه، له سهر عهردی نه گپړی " وه (علما) ی (کلام) و (حکمت) نه فهرموون: " نه وانیش وهکی (حیوان) و (إنسان)، (قوه) ی (هاضمه) و (قوه) ی (جاذبه) و (قوة) ی (ماسکه) و (قوة) ی (مُحَلِّله) و (قوة) ی (دافعة) و (قوة) ی (مولده) و (قوه) ی (مصوره) یان هیه " (سبحان من أعطى كل شیء خلقه ثم هدى) (حتى ذرة) ی (منوی) (هدایهت) نه دا، نه چی بؤ (بیضة) ی (أنثوی) (لقاح) ی نه کا. چند قسه یه تر هیه. له (تقدیر) و (مقدّر)، له (تفسیر) ی (سیّد) (نقل) کراوه، (بعض) هکیان له گه ل (مرعی) (مناسب) ن.

﴿وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى﴾ (أساس) ی (حیات) ی (حیوانی) له سهر (مرعی) یه، (ماده) ی (إنسانی) له (نباتات) و (حیوانات) وهر نه گپړی گرانی پيشوو، دور بئ له و سال، (أكثر) ی خه لکی، له وانی مان، به که نگری ژیان، (ماده) یان له گياو گول وهر گرت، نه مسال (مع الأسف) له وهر پ نیه، زستانی سارد بوو، به فهروو به به سته له ک بوو (حیوانات) زور مردن، داروبار وشک بوون، به هاره بارانی نیه، دهشت و چیا بؤز نه چیته وه ههر دئ و ده چی، دوو که له، خو له، ئاوی تیانیه، (معاذ الله) بئ بارانی (دوام) کا زور شپ نه بین، ترسی (شپ) یش له وئ پاوه ستن، خوا به (حرمت) ی نه و (آیه) ه (رحم) ی بکا. له پاش نه وه که شین نه بئ هه ل نه ستن، له که سکیان خو پهرش نه نوینئ، نه وهنده ناچی ﴿فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى﴾ هیشک نه بئ، له بهر پئ یان ورد نه بئ، به سهر یه کا نه پزی، پهرش و بؤر هه لته گپړی، (حال) ی (حیات) وایه، زیباو (زینت) ی (دنیا) جئ ی (إعتماد) نیه، بئ (بقا) یه (غناء) به پووش و په لاشئ نه لئین، که لافاوی لای نه دا، هه لی نه داته (أطراف)، وه (أساساً) به (معنی) پهرشی یه، وه (بعض) ی به (شدهت) ی که سکی (معنا) ی لی نه دهنه وه، بویه (بعض) ی

ئه فه رموو: " (معنا) ی (آیه) له (قلب) ه، (یعنی) (تقديم) و (تاخير) ی تیا به " (أَنَّهُ) ئه بئ به (ترتيب) وای (والذي أخرج المرعى أحوای فجعله غشاءً) (أَمَّا) (إمام ابن جریر) پی (راضی) نیه، ئه فه رمو: (مادام الامکان) (حمل) ی (آیه) له سه (تقديم) و (تاخير) ناکرئ، ئه گه ره یچ (علاج) نه بوو، ئه وسا (مجبوراً) به (تقديم) و (تاخير) (معنا) ی لی ئه ده ی نه وه " (بنا) به (نظم) ی (حاضر) یش، (بعض) ی ئه فه رموو: " (أحوی) (حال) ه له (مرعى)، گوا یا (فصل) به شتی (عطف) کریته سه (ذی حال)، نابیته (فصل) به (أجنبی) (بعد اللتیا والتی) (سیدی آلوسی) ئه فه رمو: " (خلاف) ی (ظاهر) ه " دیاره (نباتات) یش به (أطوار) ئه گوپی، وه کی (حیوان) و (إنسان)، عاقبه ت ی وشك بوون و پزینه . و (لازم) ه به ئالایشی (دنیا) (مشغول) نه بین، بۆ (مستقبل) خۆمان (حاضر) کهین ﴿سَنَقْرُبُكَ﴾ پیت ئه خوینن، (إمامی رازی) له (واحدی) (نقل) ئه فه رمو: ئه تگپین به (قارئ) و خوینده وار، وه چیت بۆ ئه نیرین (رأساً) یا له سه ر زوبانی (ملك) ی (أمین)، (وحی) به ﴿فَلَا تَنْسَى﴾ (أصلاً نسیان) ت نابئ یاخود ئه وه ی بۆت ئه نیردی له بیرى ناکه ی، وه کی (أبو البشر) شیفته ی دارئ بوو (نهی) له (فکر) چوو، (عزم) ی نه بوو، توو به (عزم) و (جزم) به، ئه وی (أولو العزم) بی، شت له (فکر) ناکه ن، (دائماً) به (خبر) و ئاگادارن هیچ له (فکر) ناکه ی، ﴿إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ﴾ وه کی (آیات) ی (منسوخ العبارة)، (والحكم)، با له یاددا نه مینی یاخود (مقصود سعة) ی (مشیة) ی خوا به، ئه گه ر (حظ) کات له بیر ئه که ی، (أَمَّا) (إدارة) ناکا. (لکن معلوم) ه (جناب) ی (رسالة)، (بعضاً) (نسیان) ی که می به سه ردا هاتوو، (أَمَّا) زوو به خو هاتیه وه، (مستشرقین) له (حافظ) ی (رسول اکرم) (ﷺ) (متحیرن)، (واقعاً) جیی (حیره ت) ه، ئه مپۆ (آیه ت) ی (نازل) بووه، پاش یانزه سال (مثلاً) (آیه ت) ی تر (نازل) ئه بی، ئه فه رمو: ئه و (آیه ت) ه لای (فلان) (آیه ت) دانین " یا ئه م (سوره ت) ه له گه ل ئه و (سوره ت) ه له گه ل ئه و (سوره ت) ه، (مع أَنَّهُ) له دوا ی (سوره ت) ی تر (نازل) بووه، له گه ل ئی پیشی (زمان) یان لی دوور بوینه وه .

وه ههم لهو (آیهت) ه (بیان) ی (نوع) ه (هدایهت) ه کی (عظیم) ی تیایه، که (هدایهت) ی (وحی) و (رسالهت) ه، (قرآن) (هدایهت) بی (شک) و (ریب) ه، (حق) و ابو له (فکر) نه کرئ، (أَمَّا) کرا، نه ک ئیمه، له میژه (معنا) (قرآن) (ترک) و (نسیان) کراوه (إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا).

﴿إِنَّهُ﴾ خوداوه ندی (عَلَام) ﴿يَعْلَمُ الْغَهْرَ وَمَا يَخْفَى﴾ (علم) ی خوا ی وه کی (منطقی) ئه لئین: "(حضور) یه، هیچی لی (غائب) نابئ" (أَمَّا) (أرباب) ی (حس) و (نظر)، (طبیعی) (جهل) و (نسیان) یان (عارض) ئه بیته سه. ئه وی ناشکرا ئه بی، ئه وی بز ئه بی، (جناب) ی (حق) ئه یزانی، لئی بز نابئ، ناگای له (س) و (علن) ی توو هیه، ئه یزانی له و پئگه چیت به سه ردئ، خوا (معین) ته (حال) ی (جناب) ی (اکرم) ی (رسول) (ﷺ) نذر (عجایب) ه، (مشهور) ه، فره ندی (سید شریفی جورجانی) (عرض) ی بابی کردیه: "له مالی ئارد نیه" (سید) فره موویه تی: "(علم) ی (سی) سائی له یاد بردمه وه" ئه وه موو دهر دو (غصه) و دهر دو (بلا) یه، وه (جور) و (جفا) ی (أعدا) یه، (نقص) ی به (قوا) ی (جناب) ی (رسول) ی (أعظم) (ﷺ) نه دا، (نسیان) ی پی نه گه یاند، (حقاً) معجزه یه، (جناب) ی (حق) ئه یزانی تووشی چتو (صعوبات) ی ئه بی، بویه (وعد) ی پئدا.

﴿وَتُيسِّرُكَ لِلْيُسْرَى﴾ (مادام کُلُّ مُيسِّرٍ لِمَا خُلِقَ لَهُ) بی، (جناب) ی (رسول) (ﷺ) (حقاً) بۆ (رسالهت) (خلق) کراوه، ئه بی پئی بۆ خوشکرئ، کاروباری بۆ ئاسان بی، ئیشی په قی بۆ نه رم بی ئه مه له (فوق) ی ئاسن نه رم کردنه، (سبحان الله) (جناب) ی (رسول) (ﷺ) به هه موو (حال) ان له خوا ی (راضی)، وه (مقصود) ی (رضا) ی خودای بووه ﴿فَذَكِّرْ﴾ بی (توانی) و (فتور)، (علی) الدوام ﴿إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى﴾ ئه وی (أدنی إستعداد) ی مابئ، له (تذکیر) (نفع) ئه بیئ، ئه وی که لکی نه ما (مقصود) نیه، (ولو عبارتهت) ی (عام) (تناول) ی بی (سعدی) ئه لئ:

(زمینى شور سونبل بر نیارد)

دروخ توخمی (امل)، (ضایع) مگردان

نہ وانہ نہ کہ ونہ (زمان) ی (طبع) و (ختم) ﴿سَيَذْكُرُ مَنْ يَخْشَى﴾ کہ وایی
(تذکیر) بی (نفع) نابی، نہ گہر (بالجملہ) نہ بی، (فی الجملہ) ہر نہ بی، کہم
کہ سن (بالمرہ) (استعداد) ی (ایمان) یان نہ مینے، دلیان وا رہق بی، گوئی یان وا
گیرا بی، (وعظ) و (نصیحت) ی نہ چتی، (نفوذ) ی تی نہ کا، (قسم) ی بہ جاری
(ایمان) ٹینن، (قسم) ی بہ (تکرار)، (تکرار) ی کہم یا زور، وائہ بی (نظر) بہ
(شخص) ی (مایوس) نہ بی، نہ و جا (وعظ) و (نصیحت) (تأثیر) ی تی نا کا
﴿وَيَجْنِبُهَا الْأَشْقَى﴾ نہ وانہ ی نہ گہ نہ (منتهی) ی (درجہ) ی (قساوت) و بی
ترسی، وہ (حسادت) و (عداوت) و (کبر)، زیدہ (مانع) ی بہ (قوت) ہ لیرہ
— (یعنی اوال) ی (سور) ی (مکی) باسی: (فاسق) و (منافق) ان نیہ (ایمان) و
(کفر) ہ، (ولو) کی (فاسق) یش (شہقی) یہ، (درجہ) یان (متفاوتہ)، (حتی) گہ لی
(فاسق) ہن، بو (ضرر) یان لہ (کافر) آنی زیترہ. (تعرض) بو (منافق) و
(فاسق) ان، پاش (تقرری) (أصول) و (توسع) ی (فروع) ہ.

﴿الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى﴾ ناگری (آخرت)، ناگری (آخرت)، لہ
(حرارت) دا، (نسبت) ی لہ گہ ل ناگری (دنیا) نیہ، (حتی) لہ (دنیا) ش
(بعض) ی (مواد) ی (محرقة) (حرارت) یان لہ (بعض) ی زیدہ (شدیدہ)،
نہ لین: (حرارت) ی دہ روونی عہردی، بہ رد و ناسن نہ تاوینیتہ وہ. ﴿ثُمَّ﴾ لہ
پاش سووتان و برژان، چیژانی (عذاب) ی (نار)، وہ (تراخی) (رتبہ) یی (إنکار)
ناکری ﴿لَا يَمُوتُ فِيهَا﴾ لہ ناو ناگری، (حتی) حسی کہم نا کا، (زیدہ) نہ بی، تا
زیتر (متألم) بی ﴿وَلَا يَحْيَا﴾ (حیات) ی، توژی بہ (حیات) بجی خوشیہ کی
تیابی. (نقل) نہ کہن، نہو (حال) ہ، بو (کافر) آنہ، (أما مؤمن) ی (فاسق)،
نہ ختی (عذاب) نہ چیژی، دواہ، (مدہ) ی (باقیہ)، نہ مرئی یا نہ نوی، نا گای لہ
(عذاب) نامینی، کہ وایی نہ وانہ (حیات) و (موت) ی (زیاد) یان ہہیہ، وہ (إنسان)
(تعجب) نہ کا، لہ ناو ناگر چون نہ نوی؟ نہ گہر (حدیث) (صحیح) بی، (قبول) ی
نہ کہین، (والا، لا)، (لله الحمد) ٹیمہ (مسلمان) ین، ہاوینان لہ (کویہ)، گہ لی

شهو له بهر گه رماو پيشكه خه ومان لي ناکه وي، مندالي (معصوم) به سته زويان،
 نه زيرپيښي، ناسره وي، له ناو (جهنم) چوڼ نه نوئ؟! نه وه نده ش هه يه، (طوري
 وي (طوري تره، وه (إلا إنسان) له ناو ټاگري (دنيا) چاره گي (دوام) ناکا،
 نه مري نه بيته خو له ميش! له ناو ټاگري (جهنم) به (طبيعت) ي (دنيا)
 (قابل) ي ژيان نيه ﴿قَدْ أَفْلَحَ﴾ (ناټل) ي (مرام) نه بي، بي (عذاب) ﴿مَنْ تَزَكَّى﴾
 دلي خوي له (ردائل) پاك كا، كه دل پاك بوو، (ايمان) زوو نه چته ناوي،
 تا (ردائل) زير بي، (زيد) ه دوو نه كه وي له (ايمان)، تاوه ي لي دي (نفرهت) ي
 لي نه كا، به ناوه يټاني پقي هه لته ستي. له (أوائل) ي (اسلام) (معتبر): (ايمان) به
 (واحدانيت) ي خواو (رسالت) ي (حضرتي محمد) ﴿وَكَلَّمَ﴾ بوو، (أَمَّا)
 (تزكيه) ي (نفس) له گه ل (عزّهت) (نفس) (مقبول) ه، نه وهك (جهله) يان
 (صوفي) يان "جونيان پيدهن"، "گيان، به (صدهقه) ت بم" تي يان هه لدهن،
 "توخه ي" نه مه (ردالهت) ه، (دنا تهت) ه، (اسلامه تي) (أصلاً قبول) ي ناکا،
 (نفس) به (تزكيه) (قدسيهت) و (نزهات) و (نزاكهت) (زياد) نه كا، نه وه ي له
 (شرف) ي (بشري) نه وه شيته وه ليتي دوو نه بي، به (شدهت) نه ي كه پهيښي
 ﴿وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ﴾ ناوي خوي خوي بيښي، به (دائم)، بت و (أشباه) ي بت، له
 (فكر) كا ﴿فَصَلَّى﴾ نويز بكا، كه نويز (تمام) ي (تبجيل) و (تعظيم) ي خوايه،
 ناوي خوي به (هيبت) و (دهشهت) بيښي، سووك نه بي له سر زويان، (ذكر) به
 (موافقه) زويان دل خويته ي، دل (غافل)، زويان جووله جوولي بكا، (سيد)
 نه فهرموي: "ثوابي تيا نيه" وابزانم له (شيخي عربي) (نقل) نه كهن،
 فهرمويه تي: "بي ثواب نابي" قسه يه خوشه. (ذكر) ي (قلبي) هه رچه ند
 (خير) ي زوره، (لكن) ليږه (حصر) (مراد) نيه وه كي (سيد) نه فهرموي:
 (خلاف) ي (ظاهر) ه. (قادري) له (ابتدا) ي (تهليله) نه لئين: "إعلموا: أشهد أن لا
 إله إلا الله" (أما) نازانن نه مه چيه "؟ (سلف) ان نه فهرمون: بو (خاطر) ي
 (ذاكر) بي (خير) نه بي، (ولو) به (قلب) (غافل) بي، له (ابتدا) يه وه بلتي: "إعلم
 أنه لا إله إلا الله" نه وجا بپروا، تا (ورد) ي ته واو نه كا، (كأنته) (جزأ) ي له

(آیه ت) ی (قرآن) (تکرار) نه کا، وه خوندنی (قرآن) (خیر) ی هیه (وَلَوْ) دل ناگاشی لَی نه بی " (مع هذا) نه م فیلیکه، نازانم جی نه گری، یان نا؟ قسه یان لیره زوره، له (امامی علی) (نقل) نه کن: " (زکات) ی (فطرو) (تکبیر) و نویژی جیژنه، " (یعنی) جیژنی (رمضان)، نه مهش (قال وقیل) ی تیایه، نه وانه له (مدینه) داندراين، (سوره ت) (مکیه).

﴿بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾ (إصلاح) ی (نفس) ناکه ن، به یادو (ذکر) و (رابطه) ی نه م و نه و خواتان له یاد نامینن، به پاستی (عباده ت) ی ناکه ن، به لکرو (ترجیح) ی (حیات) ی (دنیا) ی (دنی) له سر (حیات) ی (أبدی) نه ده ن، بۆ (آخره ت) (سعی) ناکه ن، نه مه (خطاب) ه له گه ل (بعض) ی (أشخاص) ی (مخصوصه) نه وانی (أشقیاء)، نی (مؤمن) بۆ (صلاح) ی (حال) ی (دنیا) و (قیامه ت) تی نه گوشن، وه (دنیا) ی بۆ (دین) نه وئی، (خدمه ت) ی (آخره ت) ی پی نه کا، (خاصةً أهل) ی (علم)، بی (ثروه ت) ی (دنیا) و (قوه ت) ن (خدمه ت) کی پی ناکری، نه زانی (دنیا) وه کی (مرغی) یه، نه گهر (استفاده) ی لَی نه کن، بۆ (ادامه) ی (حیات)، نه بیته پووش وردو خاش نه بی، به با نه پوا، (حاصل) ی (دنیا) نه کاته (مزرعه) ی (آخره ت) وه کی (خیام) نه لَی:

(پندی ده مه مت اگر بمن داری گووش از بهری خودا جامه یی تزویر مه پووش دنیا ه مه ساعتی و عومری تو دمی از بهری دمی عومری (أبد) را مه فرووش (ایمان) (محکم) ه به پوژی (جزا)، نه زانی به (یقین) ی ﴿وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾ (دنیا) یه کی (فانی) کاروان سهر، په نگه که س دلی پی خوش نه بی، بی (بقا) یه، (علاوه) ی نه و ه موو (أکدار) و (آلام) و (أسقام) ه، له سر نه و ه موو ناخوشیه، (حقیقه) (عداوه ت) ی (بشری)، (شهر) و شوپیان، (سفاکی) و خوینرپیژان، ه زار هندی تر، تال و ناخوشی کردیه، (خاصه) نه مرق ته ماشاکه، له (مشرق) و (مغرب) (حرب) یکه، (تأریخ) ی (بشر) نه یدیووه، هرچی له (أطراف) ه و بۆمان ده هات، (غایه ت) گرانه و ده ست ناکه وئی، (سعر) ی (ده غل) و دان له (زیادی) یه، کرم (قسم) ه کی له توی خواردیه،

پیکیره (حالاً دوام) نه کا، نه وی ماوه، شر بووه، باران ناباری، (هوا مكدّر)ه،
(مستقبل مُظلم)ه، نه گهر نه مړۆ سبه ی باران نه باری، ئومید به ده غلّ نامینی،
دلّ وهخته به قی، (فقیر) وه کی په پووله، له کولانان نه خولینه وه: خوا خیرو
بنووسی. دارو بار (اکثری) وشك بوون، له وه پو (مرعی) نیه، توخوا به چی
هه لئه خه له تیی؟ (أما) له سهر نه و (حال)ه ش، بۆ (بعض)ی (دنیا) له نوییه،
(أما) (خوف) (عاقبه) (عام)ه (مستولی)یه ﴿إِنَّ هَذَا﴾ نه و (حکم)ه، یا له (قد
أفلح)ن یا (ما فی الصورة) (أما سیّد) نه فه رموی: "نه و دووره" ﴿لَفِي الصُّحُفِ
الْأُولَى﴾ له واندا (ثابت)ه حتّی (وثنی) (سعی) بۆ (آخره) نه که ن، (یعنی) بۆ
(نیل)ی (سعاده)ی پاش نه و (حیات)ه، نه وانیش لایان وهیه، (روح) نه میئن،
که م که سئ هه ن، له (طبیعیون) آن نه لّین: پینچ و دوو پۆژیکه، (لذّه)ی خۆت
بستینه "له و (مضمون)ه، چهند (رباعیات) (نسبه) به (خیام) نه دهن، نه و
(صحف)ه، هه مووی له (اکدار)ی (دار)ی (دنیا) هه لئه ستن، (قسم)ی ده ستن
هه لّ نه گرت، (قسم)ی به ته واوی له (شهوات) یا پۆ نه چن، (صحائف)ی (کون)
و (فساد) پره له (آیات) و (عیب)ی (دائر) به هیچی نه م (دنیا)یه ﴿صُحُفِ
إِبْرَاهِيمَ﴾ (خلیلُ الرحمن) ﴿وَمُوسَى﴾ (کَلِمُ الله) هه موو (رُسُل)ی (عظام) و
(عُقلا)ی (کرام) نه فه رموون: "دُنیا) (فانی)یه (دار)ی (آخره) باقی)یه،
(سعادت) مه ند نه و که سه یه به (دُنیا) فریته نه بی" (أما بنی آدمی) زوو (شداند) له
یاد نه کا، به مسته ئاوی نه که ویتته مه له (صحف)ی (إبراهیم) نه ماوه، ئی
(موسی) شته کی لیّ ماوه، نه و (تورات)ی به ده ست ئیمه وهیه پره له (خرافات)
و (ملحقات)، که (حضرتی موسی) ناگای لیّ نه بوو، گه لیّ دوا ی نه و (الحاق)
کراوه، (مع الأسف) نه وانی پاک و خاوین نه مان، نه وانی ده ست لیّ درای،
(مخلوط) و (مُحرّف) ماوه، (قرآن)یش نازانین چی به سهردی؟ جارّی (حفظ)ی
(من حیث العبارة) زۆر چاکه، ئومیدوهیه، به و (طرز)ه (دوام)کا (إلی
الأبد)، (فقط) (ترجمه)کانی (خراب) کراین، بۆ نه وانه ی (أصل)ی (قرآن)
نه زانن، زۆر (تاثیر)ی (خراب)ی هیه، که سیش نیه - (مع الأسف) -

(ترجمه) یه باش بکا، نه (مُنْفَرِد) آنه، به (جماعت)، به (مُنْفَرِدِی) ناگری،
(خبرُ الحافظین) (حفظی) (قران) بکا، به (حفظی) (ملا) ی چاک، به (قوّه) ت و
به (ثروته) و به ده مار، بیخوینی، بی (غش): (آمین).^(١)

سورة الغاشیه

(نوبته) ی (تفسیری) (سورة الغاشیه) یه، (مکیه) بی (خلاف)، (آیات) ی
بیست و شه شه، نه ویش (لَهُ الحمد) بی (خلاف) ه، (مناسبه) ی له گه ل پِیشی
زۆر (ظاهر) ه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿هَلْ أَتَاكَ﴾ (أَيُّهَا الرَّسُولُ) ﴿حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ﴾ (زُمْخَشَرِي) نه لئ:
" (داهیه) یه کی نه وئۆ، (إنسان) داده پۆشی، به سه ریان دادئ، به (شَدَائِدِی) که
(عبارته) ه له پۆژی (قیامته) " (هَلْ لای) (جَمْهُور) بۆ (إِسْتِفْهَام) ه، (معلوم) ه
تا (وحی) بۆ نه هات، نه یده زانی (قیامته) چیه؟ مه یه، نیه ﴿وَجُودٌ﴾ نه وانیه
که وره گه وره ی (مُتَكَبِّر) به (أنواع) ی (مَذَلَّات) (إِسْتِخْدَام) ی (ضَعْفَا) ی (بشر)
یان نه کرد وه (جفا) یان نه دان، وه کی (فِرْعَوْن) و (أَصْحَابُ الْأَخْدُود) و (أَشْبَاه)
یان ﴿يَوْمَنَزَّ﴾ نه وئ پۆژی ﴿خَاشِعَةً﴾ (زُمْخَشَرِي) نه لئ: " (ذَلِيل) ه، به گویره ی
(تَكَبَّر)، یان نه وئ پۆژی (په ذیل) و (مُحَقَّر) و (مُهَان) نه که یین ﴿عَامِلَةً﴾ (أَنَّهُ)
نه بنه (خَدَم) ه ی (ضَعْف) کان، (إِسْتِخْدَام) یان نه که ن، له (أنواع) ی (أُمُور) ی
(مُحَقَّرَة)، نه مه (عذاب) ی زۆر (شدید) ه ﴿نَاصِبَةً﴾ ماندی وه کی (محبوس) آنی
ئیسنا، له ناو (غَلَّ) و زنجیر، له به ره تاوی هاوین، ئیشیان له پِیگایان پی نه که ن،
که وایی (مراد) له (عَمَل) (عبادهت) نیه، (مُفَسِّر) آن قسه یان زۆرن، که میان
خوشن ﴿تَصْلَى نَارًا﴾ (نار) ی (کُبری) ﴿حَامِيَةً﴾ زۆر زۆر گهرم، نه وه

^١ — ته واو بوو (تفسیری) (سورة الأعلى) پۆژی یه که شه موو، نووی مانگی (ربیع) ی (ثانی)،
شه شی نیسانی (پومی).

(مقام) یان، (شراب) یان ﴿تُسْقَىٰ مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ﴾ (غایهت) گهرم، کوو له (دنیا) سه رگه رمی باده یی ناب نه بوون، (طعام) یان ﴿لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ﴾ خوراکێ زۆر ناخۆش وه کی دڤک و مڤکی خوشتر ده ی خوارد ﴿لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ﴾ نه وه ی بیخوا، پی ی قه له و نابیی، تیر نابیی، برسیه (دائمه)، وه کی (زَقُوم) و (غسلین) و (طینة الخبال) (ممکن) یشه، (طائف) ه (طائفه) ه بن، خوڤه و شتیشیان جودا، هه ر (حصه) ه، (نظر) یه (قوم) ی، وه له (حقیقهت) دا، نه (ضریم)، نه (زَقُوم) نه (غسلین)، ئی خواردنێ نین (کانه) نه فه رموی: "هیچ خواردنیا نیه" (مقام) ی (دنیا) یان (مقام) ی (عین) و ناز خواردن و خواردنه وه یان له (غایهت) (لذّهت)، له ویش (بالعکس)، زۆر (ذلیل) و ناخۆش پانه بووین، نه مه (حال) ی (وجوه) ی (مُسَوَّدَة) نه و ﴿وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ﴾ (وجوه) ی سپی گهش به په و نه ق، نه وانه ی نه وی پۆژی له نازو (نعمهت) و نه رمی (معیشهت) دان، که له (دُنیا) به (خسونهت) یان پانه برد، به (عموم) ی (مسلمان) له (دنیا) یه (عیش) یان خوشی نیه، نه گهر: خروشتیشیان خوش بی، له (لذّهت) داین، خویان نه خوش نه بن تووشی شتی نه بن (عیش) یان لی تال نه کا. بی (شک) (جناب) ی (حق) له پۆژی (جزا) (بأحسن الوجوه) (جزا) ی (خیر) یان پی (عطا) نه کا ﴿لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ﴾ له (عمل) و کرده وه ی خوی (راضی) یه، چونکی (ئمه) ی زۆر باشه ﴿فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ﴾ بلند، (مادی) (معنوی) دوور له (گذرات) ی (دار) ی (دنیا)، (حتی) کیچ و نه سپی و پیشکه ی نیه، نه به فروسه رمای زستانان نه (سموم) و گهرمای هاوینان، (حقا دنیا دار) ی (دنیّه) ت ه ﴿لَا تَسْمَعُ فِيهَا لِأَغْنٍ﴾ چی وه ی تیانیه، (نفس) ی به (فضولی)، (کلمه) یه بی (معنا) و بی (فائده) ی تیا بللی، بللی: خوا بو وانه کا؟ ده غلی (فقیر) و بی چاران نه داته سن و کیسه له وکلۆ، به کرم و پیکڤره به ربادی نه کا، باران ناباری له (میعاد)، یا هنده نه بارینێ (دنیا) (غرق) نه کا، په کی کارو (کسب) نه خا " (شه) و شوڤو (حکایهت) و چیرۆکه ی تیانیه، یه کی خوی (قوربان) ی (عهنته) کا، یه کی ئی (پۆسته م)، له سهریان بینه دوزمن، به قسه ی هیچ و پوچ

له (سیاسهت)، مائی خوئی و یران کا. هه مووی (أمن) و (أمان) ه، (راحهت) و (سلامهت) یه، هه مووی مایه ی (مَسْرَات) ه ﴿فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ﴾ پاك و خاوئین، بی میقرۆب، وه کی ئاوی (حوض) و یران نیه، چلکاو و پلکاو ی بکه ویتتی، (موادی) (خبیثه) ی له ناودا (تَرَاكُم) کا، ببیتته قورده ره شی بۆگه نی، پر له میقرۆبی (قاتله) وهك: حوړاو و (مُسْتَنْقَعَات) آن، (دنیا) ش له (بَعْض) ه جی یه، به (وَاسْطَةُ) ی (عُیُون) ی (جاریه) نه بیت وینه ی به هه شت ﴿فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ﴾ بَلَنْد، له (دَوْر) ی (عُیُون) و مه یان لاله و ولا له زار ﴿وَأَكْوَابُ﴾ پیاله هایه ﴿مَوْضُوعَةٌ﴾ دانراو دهست نا زورده، له سه رمیز، یاله (دهور) ی گانی.

(تاریخ) ی له مه وپیش، ئیککی له (أمرای) (عجم)، (أمیر) (جهنگبه هادور، میرزا حسین خان) هاته (بتوین)، له گه لَ بابم (مَلَقَاتِيَان) یان کرد، منیش له (خدمهت) ی دابووم، (طاقم) ه ی ئاوخواردنه وه ی هه بوو، دهسته باشی زیو، (مُنْقَش)، (طاسه) ی زیتِر (مُحَلّی)، پیاله یی (مُزَيَّن) به تیل و زیتِر، وه دانه دانه یی (جواهر) له مه یانی دیار، شتی (مائل) به سیاهی نه یان ووت: "ئه مه له قوپی (کریلا) ی (مَعْلَى) دروست کراوه " بۆ (تَبْرُك) (أمیر) ئاوی پی نه خواته وه، وه کوپی هه لی نه گرت، نه گهر بۆجی یه چوویا، ناو (عَلِيّ معصوم) ئه ی ووت: "په نجه یی ئافتابه " ئایا نه وانه له و پیا لانه ی (جَنَّت) نه خونه وه ﴿وَتَمَارِقُ﴾ بالیف، ئی سه ری کردن، ئی پال پیدانه وه ﴿مَصْفُوفَةٌ﴾ پیزکرای، یه ك له ته نشت یه ك، (جمع) ی (نَمِرَق) ه یه، به: (فَتْح)، به (كسَر)، به (ضَم) ی (نون) و (پی) ﴿وَزَّابِي مَبْنُوتَةٌ﴾ مافوور و قالیچه و سه رهندازی پانی، پاخرایی وه بلاو کرایه وه، له (مَجَالِس) له سه ر پی ی (دیوان)، (أَلْحَق) ئیستا (بعض) ه مافوورو شال دروست نه که ن، شایانه له به هه شت پاخری، به تاق و په نجه رانی دا درئ ﴿أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ؟﴾ با (وُجُود) ی خوشتر له به رچاویانه، له (أَذْهَان) یاندا (حاضر) ه (مدار) ی گوزه رانیانه، (أَمَّا) به دیده یی (إِعْتِبَار) نای توپنی، له (عجایبات) ی (صُنْع) ی بزائن ﴿كَيْفَ خُلِقَتْ؟﴾ (ترکیب) ی (أَعْضَاء) ی، (قُوَّة) ی (صبر) و (ثبات) ی، نه گهرچی (فیل) (حیوان) ی (عجیب) ه، (قَوِي)

الشکل) ه زیره که، له (هُرُوبِی) (مُدْهَشَه) زۆر (إِسْتِعْمَال) ئه کری، وه ئه مَرُوش (ممکن) ه بکری، (لکن) له ناو (عەرهب) آن نه بوه، وه به (مناسبه) یه تر (جناب) ی (حق)، له (سوره) یه (مخصوص) (تعرض) ی بۆ ئه کا، (جناب) ی (حق) هه (نوع) ه (حیوان) ی به گوێره ی (بلاد) ی (خلق) ی ئه کا، چۆل و (صحرا) و (رمل) ستانی (عربستان) حوشتی (مناسب) ه، (بلاد) ی (جبلی) (طران) ه (حیوان) ی تر (مُوافِق) یه تی، بنۆره چیا یان، وه شوورو کێوی یان، به جی ی وا داده پۆن، (إنسان) که ئه ی نۆریتی، ئه له رزی ﴿وَالِی السَّمَاءِ﴾ ئه و (سقف) ه، ئه و (قُبْه مَزِینَه) (دائم) له به رچاوه، ئایا ته ماشای ناکه ن؟ ﴿كَيْفَ رُفِعَتْ؟﴾ چۆن بَلَنْد کراوه، بئ دیره که ئه و (أَجْرَام) ه (عظيمة) چۆن له (أَمْکَن) ه ی خوی (قرای) گرتیه؟ ئه خولیتته وه، له جی و (مدار) ی خوی ده رناچی ﴿وَالِی الْجِبَالِ﴾ له هه موو (أَقْطَار) (أَرْض) چیا ی بَلَنْد و (جَسِیم) ی هه یه ﴿كَيْفَ نُصِيبَتْ؟﴾ داندراوه ﴿وَالِی الْأَرْضِ كَيْفَ سَطَحَتْ﴾ چۆن (تَسْوِیَه) کراوه (أَرْض) دیاره، که ئی ده شتی پان و درێژی هه یه، چه ند لێرو لێره وال و چه ند گرد و ته په و سۆرک و، (قِطْعَة قِطْعَة) یی (دِیم) و (قطعه قطعه) یی ئاوداری هه یه، (إنسان) و (سائی) (حیوانات) تیا ی (إِمْرَانِی) (حیات) ئه کا، (مَعَ هَذَا) به (هه یه ت) ی (عمومی) خپه وه کی (گۆ) و (کُره) یه به که ندو له ندو بَلَنْد و نه وی یه، (کُره) یه (حقیقی) نیه. (عُلَمَاءِی) (بَلَاغَة) ئه فه رموون: "ئه وی له سه ریه ک (عطف) کرین، ئه بی (مناسبه) کیان هه بی، و (ترتیب) یان ئه بی (نکته) داربی"، له که ئی جی (مناسبه) و (نکته) (ظاهر) ه، له که ئی جی (خَفِی) یه وه (معلوم) ه، (ترتیب) ی (عبارت) به گوێره ی (ترتیب) ی (دِهْنِی) یه، چی ئی (مُتْکَلِّم) چی ئی (سَامِع)، لێره (عەرهب) (عرض) ئه کری، (دُئْمَا) له (خیال) ی حوشتان، (مدار) ی (حیات) یه تی، ئه گه ر (ضَرَع) ی حوشت نه بی، ئه بی (ضَرِیع) بخوا، (وَعَلَى الدَّوَامِ مُنْتَظَرِی) بارانه، ئه تۆرپته (أَنْوَاعِی) (طلوع) و (غروب) ی هه ندی ئه ستیره، دوا یه له سه ر چیا یان (دِقَة) ئه کا، هه ور له وی ده رنه که وی، ئا و سه ره ژێر ئه بی، بۆ (وادی) یان، به شیوه دۆلآندا دیته خوار، له وه ردو خه رمانی گیا شین ئه بی،

خیر یان بۆ هه ل نه پێژێ بۆیه بهو (وجه) ه، له (کلام) ی (أبلغ) (نکر) کرایه. له (مفتاح) و (ایضاح) به (نظر حضور) ی (أشیا) له (نهن) ی (إنسان) چه ند (حکایهت) ه کی وا نه کهن نه و جا (لازم) ه (إنسان) بنۆپته نهو (مصنوعات) ه وه بزانی، نه وه ی (خلق) ی نهو (أشیا) یه بکا، نه توانی (وَجْوه) ی به (عذاب) گرفتار کا، وه (وَجْوه) ی به (أنواع) ی (نعم) به ختیار فره موی، نه مه وا، (بِالْمَنَاسِبِ) (عرض) نه کهین: عه ره ب هه رچه ند (قوم) ی (زکی) به (قُوَّة) و (شجاعة) ی بوون، (أما) به (عیش) ی ناخۆش (ألفهت) یان به سته بوو، (عادة) ترک یان لا (مُحال) بوو، (مع أنه قسم) ی نه چوونه (جهت) ی (شام) و (یمن) و (ایران) به لکوو دوورتر، نه یان نۆپیه نهو (أُمم) ه نهو (بلاد) ه هه بوو باغ و باغات و (قصور) و کشتوکێل و پایه خ و (اثاثات) ی (غریب) یان نه دیت (مع هذا تصور) یان نه ده کرد، بۆ خه لکی وایی، بۆ ئیمه وایی، بهو (حال) ه ناخۆشه، به (غزوی) ی یه ک (مشغول) بوو ون تا (جناب) ی (حق)، (رسولی اکرم) ی (ﷺ) نارد، (بعد اللّٰتیا والّٰتی) مسلمان بوون، له سایه ی خواو (رسول) ی (ﷺ) وه (شیخین) بوونه (صاحب) ی (قصر) و (قصور) و (غلمان) و (حُور)، (أریکه) و ئاوپه نگی خُسره وانی، (وارث) ی (تاج) ی (قیصری) (دهی هیم) ی (کیانی)، وه دره خشی کاویانی، پاش نهو (حال) ه تیک و پیک چوون، (خلافت) و (مُلک) و (سلطنه) ت یان نه ما، بوونه ژیر چه په لۆک (الْبَعْرَةُ تَدُلُّ عَلَى الْبُعیرِ) ده ستیان داوه کلکی حوشران، ئیستا گۆی یا (نهضهت) ه کیان هه یه، (ابن السَّعُود) (حکومهت) ی (عربی قوی تشکیل) کردیه، (یمن) (امام) ی هه یه (عیراق) (حکومهت) ی (مستقل) ه، (ملک) و (علم) و (سکة) ی هه یه، (أما) نازانین دوا ی نه م (حَرْب) ه (عالم) چی به سه ردی؟ (تطورات) ی (بشری) به ره و هه وراز نه پوا یا به ره و ژیر ﴿فَذَكِّرْ﴾ (ولو) نه وانه گوی نه ده نی ﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ﴾ (حسب الوظيفة) نه بی (دوام)، بی (فتور) و (یأس)، کاری توو (تبلیغ) ی (رسالهت) ه ﴿لَسْتُ عَلَيْهِمْ بِمُسَيِّطِرٍ﴾ له سه روان (مُسلط) نی، به (جبر) و توو بی (مسلمان) یان که ی، (طبیعی) خواش، به (قهر) (ایمان) یان تیدا (خلق) ناکا (أَنْلِزْكُمْوْهَا، وَأَنْتُمْ لَهَا

کارهون ﴿إِلَّا مَنْ تَوَلَّى﴾ (لکن) نه وهی (اعراض) بنی ﴿وَكَفَرَ﴾ (أَنَّهُ) بیته
 (راسخ)، (دوام) ی له سه رکا نه گه پیتته وه، به په لا ناگری، بی پاداش نابی
 ﴿فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ﴾ به (ناری) (کبری) وه (قهر) و (غلبه) و (تسلط) ی
 (جناب) ی (حق)، له و (نوع) ه وه کی نه فه رموی: " (لا إكراه في الدين) "
 وه (ممکن) ه (استثنا) (متصل) بی، (یعنی) نه مرق توو له سه روان (مسلط) نی،
 (قدرت) نیه، پی یان ناویتری، (أَمَّا) نه بی دوا ی (تسلط) ی توو، نه وی به
 (عذاب) ی (أصغر) گرفتارو (أسیر) و (ذلیل) بوو، کوژدا، خوداوه ندی (أعظم)
 (عذاب) ی نه دا، به (عذاب) ی (أكبر)، نه مه زور جوانه وه له (تصریح) نه کردن،
 به (سیطره) ت ی (جناب) ی (رسول) ﴿وَرَسُولٌ﴾، (نکته) به (لطیف) ی تیابه ﴿إِنَّ
 إِلَيْنَا﴾ هر بۆ (طرف) ی ئیمه یه ﴿إِيَابَهُمْ﴾ (رجوع) یان، که سیت (مرجع) یان
 نیه. ﴿ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ﴾ (حساب) یان هر له سه ر خوایه، (آله) ه و مالییه
 نین هر چه ند (حساب) (بالفعل) دوا ی (ایاب) ه، (لکن) (إنحصار) یان و ی کپایه،
 مه گه ر بلّین: " (حصر) ه کان نه وی پوژی (بالفعل) به (ترتیب) ده رنه که ون.
 هر چه ند نه لّین: " (الکریم) إذا حاسب، سامح " (لکن) (إنسان)، (إنسان) بی،
 (کریمی) نه کاته (مقوی) (إطاعه) و مل که چی، نای کاته به هانه یی (عصیان) و
 سه رکه شی، خوداوه ندی (کریم) به (کریم) ی خو ی، چاره ی نه و (قحط) و
 (غلا) به بکا، ناگری نه و (شه) ه (عن قریب) به (خیر) بکوژینیتته وه، بارانه کی
 (په حمهت) مان بۆ بنیتری، زور سه خله تی به (إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ، وَإِنْ
 تَرْحَمَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) (الْبَرُّ الْكَرِيمُ)، (الْحَنَّانُ، الْمَنَّانُ، يَارْحَمَانُ!) ^(۱)

^۱ — ته واو بوو (تفسیری) (سوره) ی (الفاشیه) پاش نیوه پوژی پوژی دوو شه موو، سی ی
 مانگی (ربیمی ثانی)، حه فتی (نیسان) ی (پومی) .

(سوره ی) (الفجر)

توره ی (تفسیر) ی (سوره ی) (الفجر) ه، (بنا) به (قول) ی (جمهور) (مکیه)، له (علی بنی ابي طلحة) (نقل) نه کهن، نه فرموی: " (مدنیه) " (واقفاً) (تفسیر) ی نه وانه ی سویندیان پی خورایه، (قسم) ه کی، نه گهر (سوره ت) (مدنی) نه بی، نۆر دوورن (عدد) ی (آیات) ی (۲۹) لای (بصری) یان، (۳۰) لای (کوفی) یان، (۳۲) لای (حجازی) یان، نازانم (سبب) ی چیه؟ (ابن الجریس) گوئ ناداتی، (مکیه)؟ (مدنیه)؟ (عدد) ی (آیات) ی (سور) چنده؟ چەند نیه؟

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْفَجْرِ (۱) وَلَيَالٍ عَشْرٍ (۲) وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ (۳) وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ﴾ له بهر (اختلاف) ی (مفسرین) آن به (یقین) ی نازانم (مُراد) به نه وانه چیه؟ (فجر) (معروف) ه، یا (وقت) ی (بیان) ه یا (بیاض) و پووناکی سه ره له سبه یان، ئی به یانی، وه (تخصیص) ی به (فجر) ی (یوم) ی (مُعین) (قرینه) ی له سه رنیه، (جمهور) له سه رنه و قسه یه، (نقل) له (ابن عباس) و (مجاهد) نه کهن: (مُراد فجر) ی (یوم) ی (نحر) ه، (أول) پۆژی جیژنی (قوربان) ی (عکرمه) نه لئ: " (فجر) ی پۆژی (جمعه) یه " (ضحاك) نه لئ: " ئی (ذی الحجه) یه " (مُقاتل) نه لئ: " ئی (لیل) ی (جمع) ه، (لیلة) ی (مزدلفة) ی ده لئینی " باز له (ابن عباس) (نقل) نه کهن: (فجر) ی (مُحرم) ه . (مُحرم) گویا (فجر) ی (سنه) یه سه ری سالا. نه وه له (زمان) ی (إمامی عُمس) بوو، چۆن له (أوائل) ی (رساله ت) سویندی پی نه خورئ؟ له (فتادة) و (ابن عباس) (نقل) کرایه: هه مووی پۆژی، نهك (أول) ی، باز له (ابن عباس)، نوژی سبه یه، (قیل): ده رکولینی ئاوی کانی له بهردان، وه (آیال) ی (عشر)، (أول) له مانگی قوربان، له سه ر (فضل) ی نهو (عشر) ه (حدیث) (نقل) نه کهن، (أمتابه) (لکن) (دلالت) ناکا، که (مُراد) — لیر — نه وه . (عشر) ی (آخر) ی (رمضان)، (حدیث) ی (نقل) نه کهن له (أُم المؤمنین) که (جناب) ی (رساله ت په ناه) (مُحَمَّد ﷺ)، خوی ئاماده کردیه، نهو (لیالی) یه ی (احیا) نه کرد، (أهل) ی خوی به (خبر) دینا، باشه، باز (دلالت) ی

نیه وه (ممکن) ه وه کی (اعتراض) یان گرتیه، له بهر (اعتنا) به (لَيْلَةُ الْقَدْرِ) بووین. (عشری (أَوَّل) له (رمضان)، (عشری (أَوَّل) له (محرم)، (عاشورا)ی تیایه، له بهر گه ورهیی (حق)ی سویند پی خورانی هیه. (زمخشری) نه فهرمووی: "بَوَّ بِه (نَكْرَة) یی (أَدَى) کرایه؟ نه وانی دی (معرفه) ن، له بهر (تعظیم) "یه کی تر نه لئ: " (عبادهت) و نویت له شه وانه " (معنا) مان ته وای زانی، بیینه سه (قرائهت) ثان، (ولیکالِ عَشْرِ) به (إضافة) بی (ئ). له (ابن) (روایهت) کراوه (بعض)ی: (ولیکالِ عَشْرِ)، نه و جا بیینه باسی (تذکیر) و (تأنیث)، نه بایه نه فهرمووی: " (عَشْرِ) وه ک: (أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا) زَیْراً (عَدَدِی) (مَعْلُوم) ه، له (سی) تا (ده)، (علامهت) ی (تأنیث) بَوَّ (مُذَكَّر) انه (علامهت) ی (تذکیر) بَوَّ (مؤنث) انه، به لئ: (إنقلاب) ه، وه کی نه و (أَيَّام) ه، (ملانم) ی پیاوه تی بَوَّ ژنانه، یه کی (مَوْصُوف مُقَدَّر) نه کا، (أَيَّام مُقَدَّر) نه فهرمووی، (قسم) ی نه لئین: " (فَرَق) ی نیه، وه ک (بَسِطَ مِنْ شَوَّال) ه " خۆزی (عربی) ش وه کی زوبانه کانی تر (تذکیر) و (تأنیث) ی کهم (رعایهت) کورد بایه، نه توانم بلیم: " (لوغهت) ی کوردی، (أَصْلًا) (فَرَق) ی تیانیه، ده شه و، ده پۆژ، دوو پیاو دوو ژن، پیاو سی، ژن سی. وایزانم (أَسَاسًا) نیرمووی یان لَیْکَ (مُتَّان) ن، (حاجهت) به (تی) و (می) نیه، (وَالشَّفَعِ وَالْوَتْرِ)، (أَوَّل) پۆژی جه ژنی (قوریان) وه پۆژی (عَرَفَة)، نویت (بعض) ه کی تاقن، (بعض) ی جووت، هه (مغرب) تاقه، نه وانی دی گشت جووتن، مه گه (وَتْرِ) یش (حساب) کهین (أَعْدَاد) گشتی (زَوْج) ه و (فَرْد) ه: (أَلْعَدَدُ إِمَّا زَوْجٌ أَوْفَرْدٌ) (مخلوقات) (شَفَع) ه و (وَتْرَة)، (کائِنات) (ذکر) و (أُنْثَى) جووت، (خالق) (وَتْرِ) تاق و ته نها، (شَفَع) و (وَتْرِ) ی (لیل) ه کانی (لیال) ی (عشر)، (أَيَّام) ی (عاد) پۆژی جهوت، تاق، (لِیالی) هه شت، جووت، نه مه م لا (مُنَاسِب) ه له گه ل (آیه) ی (آتی) (أَبْوَاب) ی به هه شت (أَبْوَاب) ی (نار) له (ابن زوبیر) (نقل) نه کهن، نه و (وقت) ی (أَمِير الْمُؤْمِنِينَ) بوو، له سه ر (منبر) له (جواب) ی (سؤال) فهرمووی: "دوو پۆژی (أَوَّل) ی (أَيَّام التَّشْرِيق): (وَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ) (وَتْر) ه، (أَخْرَجَ) (وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ) ی یه، (ممکن) ه هه ر (سی)

پۆژی (مَراد) بئی، (وَتَر، أَسْمَاءَ اللَّهِ) یه که نه وه د و تویه " (أَمَّا نَفْعُ) ی (بَبیان) نه کردیه، (سیدی آلوسی) نه فه رموی: " (صاحب) ی (کِتَابُ التَّحْرِیرِ وَالتَّجْرِیرِ) سی وشه ش (قَوْل) له (معنا) ی (شَفَع) و (وَتَر) ی (نَقْل) کردیه، (صاحب) ی (کَشَاف) نه فه رموی: " نزیکه، هه ر (أَجْناس) ی (شَفَع) و (وَتَر) ی نه که ویتێ " (یعنی) (إِطْلَاق) یان نه کریتته سه ر، (ذِکْر) یان کردبێ یان نا، پی یان (مَشْغُول) نه بئی، وه (إِلَّا) (مَمکن) ه بَلَّیْن: " (شَهْو) ی (عَرَبی) و (أَفْرَه نَجی) یه، (هَلَالی) و (شَمْس) یه، (بَعْض) ی تاقن، (بَعْض) ی جووتن، یا (بَرْج) ی (إِثْنَا عَشَرَ) و (سَبْع) هی (سَيَّارَة)، یا (عَنَاصِر) و (أَفْلَک) چوار وتۆن، یا خود دوو چاو دوولتو و زوبانی، وه کی بۆت دی، تا ئه توانی، تاقمانه جووتی بکه، (أَمَّا نَهَايَة) (إِنْسَان) ی (ذی حِجْر) (حَاجِر) ه له گه لێ (معنا) ی بئی تام وخوی (وَالْيَلِيلُ إِذَا يَسِر) (مَطْلُوقٌ) شهو، هه روه کو له شه ودا، پۆیشتن هه یه، شهو پۆیشتنیش هه یه، (نَالی) نه لێ:

(هه ناسه م زولفه که ی لاداو (مه یل) ه کی نه کرد چاوی

نَسیم نه نگوت و شهو پابردو نه رگس هه ر له خه ودايه)

(مُجَاهِد) و (عُكْرَمَة) و (کَلْبِي) نه فه رموون: " (مُرَاد): (لَيْلَةُ النُّحْرِ) ه، (حَجَّاج) تیای نه پوا بۆ (مُزْدَلِفَة) " باشه نه وه، نۆد (خِلَاف) ی تیا نیه، (لکن) ئه ی (نَظَر) به خواتان سویند نه دهم ﴿هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِذِي حِجْرٍ﴾ له وه ی (ذِکْر) کرا، سویند هه یه؟ (یعنی) (لایه ق) ن سویند یان پی بوخری. لای (أَرِيَاب) ی (غفل)، نه گه ر به دیده یی (إِعْتَبَار) ته ماشای کا، به (إِعْتَبَار) ی گه لێ (مه عنا) یه، که (مُفَسِّر) ه کان فه رموویانه، (نَظَر) به (مَقَام) و (مُنَاسِبَة)، شایانی سویند پی خواردن نین، با (نَظَر) به (وَجْه) ی دی (حَق) یان هه بئی، من شته کم ده وی، (مُنَاسِب) ی (حَال) و (مَقَام) بئی، نه باسی (حِجْ) ه، نه باسی (رَمَضَان) ه، نه قسه له جه ژنه، نه له (أَيَّامُ التَّشْرِيق) ه، به لێ: (شَفَع) و (وَتَر) (تعبیر) ی به (أَيَّام) و (لِیَالِ) (قَوْم) ی (عَاد) نۆد (مُنَاسِب) ه، له گه لێ (جَوَاب) ی (قَسَم)، (یعنی) (مَحْلُوفٌ عَلَيْهِ) ی به رکه وه ر- نه گیرێ له (آیَة) ی ﴿أَلَمْ تَرَى كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ﴾

سویند به (فجر) نه خۆم، لیڤه له بهر نوێژ و (سائری (وَجْه) ی تر که فهرموویانه، نا، له بهر نه وه (علی الاکثر) (عذاب) له (وهقت) ی (فجر) ی هاتوه، (امامی علی) (وَقَارَ التَّنُورُ) به (طلوع) ی (فجر) (تعبیر) نه دا، نه مه (مناسب) ه له گه ل (تعذیب) ی (قوم)، (حتی) (اکثر) ی به سه ر دادانی (عه ره ب) له به ری (بیان) بووه، (هکذا لیال) ی (عشر) نه بی (لیالی) یه (هکذا) نی بی، (وقایع) و (حوادث) ی (مدهش) ی تیا (واقع) بووی (عشر) ی (ذی الحجة)، (عشر) ی (محرم)، (عشر) ی (أول) یا (آخر) ی (رمضان) چی وایان تیا (واقع) بوه؟ لیڤه (لایه ق) بی، سویندیان پی بوخری! به لی گه وره یی (عبارات) و (شعائری) (اسلامی) یان تیا (اجری) نه کرین (لکن بعد تقرر الدین والانتشار) ی . نه وانه که شه و پائه کشا، به (راحه تی) نه نووستن، بی غم و هه واس، بی (خوف) و (خشیه ت) له خه و، ئایا (امین) ن؟ له (وهقت) ه دا (عذاب) یان نه یه ته سه ر ﴿إِرمَ ذَاتَ الْعِمَادِ﴾ (إِرمَ أساساً) باوکی نه و (قبیله) بوو یا دایکیان، (قوم) ی بووین، (رَحَال) (صاحب) ی نه ستوونده گی په شمال، (أما تفسیر) ی به درێژی (إنسان) ه کانیا، وه کی (عماد)، لام زۆر خۆش نیه، دیاره چادرو په شمالی زۆر گه وره و (صاحب) (أعمده) ی نایابیا هه بووه، (عشایری) چادر نشینی (رَحَال)، (علی لإطلاق)، له خانووداران به (قوه ت) و زۆرتن، وه له هاتو و چۆ (غدر) ی زۆر نه که ن، له وانه ی له سه ر پی یانن، خۆمان دیمان، بیستمان، (بعض) ی له (عشائری) کۆچه ری نه وه ی بکه و تبایه سه ر پی یان، له ده غل و له په زی میوه، (حیوان) یان تیبه ره نه دا، نه یان خواردن، خاوه نیا هواریا ن نه کرد، (قوم) ه که نه یان گووت: "نیوه ده غلی خۆ و پزی خۆ له سه ر پی مه لاده ن" له (تاریخ) ی چاوم به چادری گه وت، له ناوی دانیشیتین، چادری (قیمه ت) دار، (عجایب نقش) و نیگاری تیا کرابوو، (عمود) ی (صنده ل)، ته و فی زێپی له مه یانه به سترابوو، به (خِیال) وه کی (خیام) ی (جَنَّت) نه هاته به ر (نظر)، (أما) نه و (نوع) ه، بۆ (إنسان) ی نازک و فیتری نازو (نعمت) ن ﴿الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ﴾ (صِفَه ت) ی (عاد) ه یا (إِرم) ه، بۆ (عماد) (ابن الجریس)

پیی (راضی) نیه، (یعنی) (قوم) ی و ابوین (مثل) ی یان نه (خُلُق) آوه له ولات،
 نه گهر (بلاد) (تفسیر) کریتته وه، به شارودی له گهل په شمال نوشینی، لام زۆر
 جوان دی، (زمخشری) نه لی: "پوایه تکراره: (عاد) دوو کوپی بووه، (شدید) و
 (شداد)، (استیلا) یان (غالب) بوو، (شدید) مرد، (شداد) ماوه، دنیای گرت
 (ملوک) ها (إطاعة) یان کرد. به لی نه لّین له کافران دوو (دنیا) یان گرتووه، (شداد)
 و (فرعون)، له (أهل) ی (ایمان) دوو، (سلیمان) و (نه سکه ندهن)، له (آخر) ی
 (زه مان) یش (حضرة) ی (مهدی) قسه یه بی (أصل) و بی (معنا) و نا (معقول) و
 (مُستحیل)، (واقعا) أسکه ندهن (مُلک) ی (واسع) ی بوو، (مَمَالِک) ی زۆری گرت،
 (أما دوام) ی نه بوو بۆیان، دواى مردنی (مُلک) ی پارچه پارچه بوو - (شداد)
 (تعریف) ی به هه شتی بیستبوو، ووتی: "نه بی منیش (قصر) و (قصور) و باغ و
 باغتی دروست که م وه کی به هه شت، له (صحرا) ی (عَدَن) شاری (عَظِیم) ی
 (بنا) نا، سیحه د سالی خه ریک بوون، تا ته واو بوو، (قصور) ی به خشتی
 زیروزو، کۆله گه ی له زور به رجه دو یاقوت، به (أنواع) ی (أشجار) ی (زینت) و
 میوه دار، جۆ جۆیه بارولاله و لاله زار - (شُعرا) ی (ایران) (تشبیه) ی (مواقع) ی
 زۆر خوش، به باغی (إِرم) نه که ن - (شداد) نه و صد سال ژیا، که (بنا) ی
 نه وشاره (عظیم) ه ته واو بوو، به (کوکبه) و (دَبْدَبَة) و (مَوکب) ی (غالیهت) به
 (جلال) و (إحتشام) چو بۆ باغی (إِرم)، که میکی ماوو بیگاتی، خوی
 (تعالی) ن، (صیحه) یه کی له ئاسمان به سهردا ناردن، هه مو مردن، به
 (هَلاک) چوون - (حکایهت) نه ندهر (حکایهت)، (بعض) ی (قصاص)
 نه لّین: " (جناب) ی (حق) به (عزرائیل) ی ووت: "توو (روح) ی نه و (کائنات) ه
 نه کیشتی، (قط) زگت به که س سووتاوه؟ په روشی که ست بووه؟ " (عَرَض) ی
 کرد: " (یاربی) په روشی دوانم زۆر بوو، یه کی ژنی (حامل) ه له ناو (سفینه) یه
 دابوو، بایئ مُخالف هات و (سفینه) ی تیک شکاند، نه هلی سه فینه (غرق) بوون،
 ژنه که له سهر (لَوْحَة) یه ماوه، له و (وقت) ه ژانی هاتی، کوپه کی بوو، (أمرات)
 فه رموو، (روح) ی ژنه که م کیشتا زۆر (مَتَأَن) بووم، نه مزانی مندا له که چی لی

هات؟ ئه ویدی (شدّاد)، ئه وه موو (مَصْرَه ف) هی کرد، ئه وه (مَدّ) به وه (نوع) ه خه ریک بوو، (عالم) ی تیا که وته (مَشَقَّت) وه ماندی بوون، تا باغی (إرم) ی دروست کرد، که هات بجیته ناوی، (أمر) ت فهرموو، (روح) م، کیشا، زۆر (متأثر) بووم، (حظ) م ئه کرد، چووبا ناو (قصر) و باغی، (بَعْدَة) بمردبا، (جناب) ی (حق) فهرمووی: " به (عَزَّة) و (جلال) ی خۆم، ئه وه (شدّاد) ه که (ده عوا) ئی خوایه تی کرد، ئه وه مندا له بوو، که له سه ر ته خته ماوه، که وته (جزیره) یه، (مادّة) ی شیرم بۆ (مَسْخَر) کرد، به شیری به ختۆم کرد، دوايه بووه ئه وه (نوع) ه (مَلِك) ه، (دنیا) ی گرت، (ده عوا) ی خوایه تی کرد " ئه وشاره ئه وه (جَنَّة) ت ه (عظيمة) له وه (صحرا) یه، له بهر (نظر) ی (عالم) بزر بووه، (حتّى) به وه (صحرا) یه دا ئه پۆن، وه ک (سائری) (مواقع) ی دی هیج (حسّ) ی ناکه ن.

جاری (ذات) ئی (عبدالله) ناو (إبن قلابَة) له حوشتری ئه گه پئی ئه که ویتته ناو ئه وشاره، ئه وه نده ی پیتی توانی، له (جواهر) و (أمتعة) ی (نفیسه) ه لئی گرت (خبر) ی گه یشته (حضره تی معاویه)، (أمر) ی دا، هینایانه (حضور)، (حکایه) ت ی بۆ گێپراوه، (معاویه) (عبدالله) ی نارد بۆ لای (کعب الأحبار)، هات، (سؤال) یان لئ کرد: ئه وه چیه؟ ووتی: " ئه وه (إرم ذات العماد) ه، له (زمان) ی توو، یه کئ ئه چیتته ناوی (إنسان) ئی (أحمر) ه، (أشقر) ه، (قَصیر) ه، وه له سه ر برۆی خالی هیه، وه (کذا) له پاژنه ی، له حوشتری ئه گه پئی، تووشی ئه وه جیگایه ئه بئ " (بَعْدُهُ کعب الأحبار) ئاوپی داوه، (إبن قلابَة) ی دیت، ووتی: " به لئ، (وَاللّٰه) ئه وه هه وه " (إلى آخرها) .. (روایه) ت له (إبن مُنْبِه) و (تصديق) به وه (صُورَة) ه له (کعب) ه، چوویتته نئو (مُسلّمان) ی (معدن) ی (کذب)، (عالم) ی (إسلامه تی) یان به درۆیان گێژکرد.

(إبن حجرى عسقلانى)، (سَيِّد الحفاظ)، وه کی (سَيِّد) ی (نُقَاد): (شهاب الدینى آلوسی)، (نقل) ئه کا، ئه فهرموئ: " ئه وانه بئ (أصل) ن، (مَوْضُوع) ن " (ذاتاً) (روایات) ی (قصاص) آن (إعتبار) ی پێنیه، (أما ذات) ئی وه کی (إمام) وه کی (زُمخشرى) وه کی (بیضاوی)، (تَصْرِیح) به درۆیايه تی ئه وه (نوع) ه

(أخبار) ه ناکه ن، نهوی شاره زانه بی، وانه زانی نهو (ذوات)، (قبول) یان کردیه، وه (حدیث) (روایت) له (رسول الله) (ﷺ) کرایه، (طبیعه ی) بی میشکه کان، (شک) و (شبه) یان نه که ویتته (خاطر) من له میژه هاوارمه له ده ست: (کعب) و (وَقَب)، وه نه وانه ی لی یان وه رگرتینه بو نافه رموی: "ذَوَاتُ الْأَعْمَدَةِ؟" (إشارة) بو (إِتِّحَاد)، با (تَوْهُم) نه چی، وه کی (قوم) و (عشیرهت) ی دی، هه رتیره سه ره خویه، (صاحب) ی خیهوت و خیهوتگامی خویه تی (زمخشری) و جه ماعه تی چهند (قرائهت) لهو (ثایه ته) ه (نقل) نه که ن، به (معانی) (مُخْتَلَفَةً)، (کیف) م پی یان نه هات، (نقل) مان نه کردن، نه وه ی به سه ر (عاد) ی و نه وانی دی هاتی نه وه نده (مشهور) و (مَعْرُوف) و (مُتَوَاتِر) ن، (أَنَّهُ نَصَبُ الْعَيْنِ) نن (ناظر) ته ماشایان نه کا، (إمام) شتی و نه فه رموی ﴿وَتُمَوِّدُ الَّذِينَ جَاءُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ﴾ به ردیان نه بپی له چیا، نه یان کولی، خانی یان لی دروست نه کردن، (قیل): " (أَوَّل) که سی، (قوم) ی به ردو مه رمه ریان هه که ندبی، کردبیان به خانوو، نه وانه بووین، " (لکن) نه مه (معلوم) نیه، گه لی (أولیات) ده لئین، (لکن ثابت) نین، نه مپو (ممكن) ه (عالم) فیتری نووسینه، (عالم) ناگاداری به کن، نه توانن (ریط) ی (أولیات) بکه ن، (أَمَّا) بی (رَبَط) و (ثَبَت) نازاندری، (کشاف) نه فه رموی: "هه زارو حهوت سه د (مدینه) یان هه موو له به ردی دروست کردبوو" (سید) نه فه رموی: "گومان نابه م نهو (بنا) به (صِحَّة) ی هه بی" له سه ر (تفسیر) ی (سید) م نووسی: " (لَعَلَّ كُلَّی شَارِئٍ لِهَوَانِ شَارَانِ، له گه وره بی، وه ک: (لَوْنْدَه رِه) و (پاریس) و (به رلین) بووه؟ درو تا گه وره تر بی، جوان و (مقبول) تره " له (بیئتواته) خانیه کم دی، دوو نهوم له به ردان دروست کرابوو، له دیوارانی نه قور هه بوو، نه چیدی، هیچ درزو تیکیشی نه بوو، نه لئین: "له (طرف) ی (هه ورامان) (اکثر) ی خانووی گه وره گه وره یان له به ردان دروست نه که ن، بی قور بی گئج " (قاموس) نه لی: "الْجَوْبُ: الْخَرْقُ وَالْقَطْعُ" درین وه برینه به (جواب) ی (سؤال) نه لئین: " (جواب) " زیتر (قطع) ی (سؤال) نه کا، خوشه، (بَشْرِي) (أَيَّام) ی ئیمه، (یعنی) نه وانه ی (بَشْرَن)، به (علم) و

(آلات) و (أدوات) چپای (عظیم) پان و بهرین کون نه کهن، (شه مه ندوفه) ی پیدیا ده بهن، له ناوژی یه، وه کی (دجله) ی (بغدادی)، پیچکه ی بهردان داده مه زینن، پردی وایان له سه دروست نه کهن هه زاران وه کی (قوم) ی (عاد) و (ثمود) ی تیا هه یران نه بی، (صنایع) یان (مُدْهَش) ه وه که سیش بهو (قُوَّة) و (ده عوا) ی خوایه تی، پیغه مبهری (أولیا یه تی) ناکا لهو (مُدَّة) ی که ئیمه له هه موو (جِهَة) (تَنْزِل) مان کرد، نهوا هوپینه ی خوایه تی و پیغه مبهری نه کهن، (وادی)، (وادی الْقُرَى) یه، (منازل) یان له وی بوه ﴿وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ﴾ (وتد) سینکه، له گه ل (عماد) (مُنَاسِب) ه، خپوهت و په شمال و چادر نه ستونده گی نه درپته بهر، به پرسته کانی له سینگان نه به ستری، له شکرئ زوری بووه به (خیمه) و خه پرگاهو باره گان، و ابزانم (شیخ محمد عبده) به (أهرام) (تفسیر) ی نه فه رموی وه کی: (جبال)، وه (جبال أوتاد) ی (أَرْض) ی، (بَشَر) ی (خالی) له هه مووشت (تَرْقَى غجایب) کردیه، (أَمَّا) له (بنا) ی (أهرام) و (مومیا) ی (جد) ی (أموات) نه گه یشتی نه (مصری) یان، (حقاً) جای (حیره ت) ه، (مصری) له گه ل نهو (صنایع) ه (عباده ت) ی پشيله ی کردیه، لای (مُقَدَّس) بوه !

﴿الَّذِينَ﴾ هه موویان، (عاد) و (ثمود) و (فرعون)، نه وانن ﴿طَفَّوْا فِي الْبِلَادِ﴾ هه ریه که له (مملکه ت) ی خوی ﴿فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفُسَادَ﴾ ئی (مُخْلِ) ی (أمن) و ئاسایش (أفعال) ی (قبيح) و ناشایسته، (غدر) له (ضُعْفا)، (أَمَّا كُفْر) نه گه ر له گه ل (عدالته ت) و (حُسن) ی (إدارة) بی، نه بیتته مایه ی (فساد)، (مُوجب) ی تیک چوون و (عقاب) ی (إلهی) نیه. گونا هیش تا گونا ه، بۆ خراپه ی (مملکه ت) (فَرْق) ی هه یه، (فَحْشِيَّات) و (رقص) و سه ماو (دانس) و (شراب) و (قمار)، بۆ چوون له (لَذَائِد) (قوم) ی بۆلای می بی (سَوَق) نه کا، نیرایه تی که م نه بی ﴿فَصَبَّ﴾ دوا ی (فساد) - بابه که می بی - ﴿عَلَيْهِمْ﴾ به سه ری داپژاندن، به سه ریانی دادا ﴿سَوَّطَ عَذَابٍ﴾ قه مچی (عذاب) ی پیامالین، چۆن نه وان به تازیانه له (مظلوم) و بی چاره کانیان نه دا، (صَبَّ) ی (سَوَّط) ی (عذاب) وه کی (ابن جریر) نه فه رموی: (مَثَل) له (عذاب) ی (شدید). له (بُخاری) شدا شتی وا

ئه فه رموی، (شارح) ی (عسقلانی) ئه فه رموی: "ئه وه (گلام) ی (فَرَّاه) یه"، وه (فَرَّاه) خۆی (تَوَجَّیه) ی ئه کا، زَیْراً (سَوَط)، (أَصْل) ی ئه وی، ئه و بوو. که عذاب یان پیدایه. هه (عذاب) ی که (غایه) ت بی لایان (سَوَط) ی (عذاب) ی پی ئه لَیْن ﴿إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ﴾ (شیخ) ی (بخاری) ئه فه رموی: "(إِلَيْهِ الْمَصِيرُ)" (رجوع) به لای ئه وه، (شارح) ئه فه رموی: "ئه مه ش (قَوْل) ی (فَرَّاه) یه" (ابن کثیر) (نقل) له (ابن عباس) ئه لَی (يَسْمَعُ وَيَرَى) "ئه بیه، ئه بین، دیاره ئه وی (مُتَرَصِّدٌ) بی، ئه بی وایی لای (جَمْهُور) (تَمَثِيل) و (تَشْبِيه) ه، ئه وه کاری (عُلَمَاء) ی (بیان) ه، وه (إمام) ی (مُفَسِّرِينَ) له و (طَرِيق) ه، (زُخْشَرِي) یه، (مُرَاد) ناگاداری (جناب) ی (حق) ه، (أَعْمَال) ی (عباد) ی لی گوم نابی، گوناهاکار یا (کافر) قورتارنابی، وه که سی له (کمین) دابی، (مُتَرَقِّبٌ) ی دوزمنی بی، که هات ئه ی خاته (قبضه) ی (قُدْرَت) و (قُوَّة) یی خۆی، ئه وی (میل) ی بی، پی ئه ئه کا، وه (ممکن) ه (عام) بی، له (تَرَصُّد) ی (حال) ی (عباد): (مُؤْمِن) و (کافر) و (بَرّ) و (فاجر) ئه و (تَرَصُّد) ه بۆ ئه مپۆیه، یا بۆ ئاخهرته، یا عامه؟ (ظاهر) (أَوَّل) ه، گهرچی (تَرَّه) یه له (علم) ی خوا بزر نابی له هیچ وه ختی، (أَمَّا سِياق) وای ئینی وه (حاجه) نا (کورسی) خۆی له سه ر ناگری دانین، وه له سه ری پۆنیشی، وه سویندی بخوات به (عِزَّة) و (جلال) ی خۆی، ئه مپۆ (ظالم) ی لیم تی ناپه ری. بنۆده (تفسیر) ی (ابن جریر) و (ابن کثیر)، خوا (ناقل) آن (عَفْو) کا. (مِرْصَاد) له (مَرْصَد) ه، به (معنی) جی ی (تَرَقَّب) و (إِنْتَظَار) و چاوه نۆپی به. (رَصَد) خانه ی (عُلَمَاء) ی (هه یهت)، له بهر (مُلاحظه) و ته ماشاگردنی، (حركات) و (أوضاع) ی (کواکب) وای ناو لیتندراوه.

(مادام عاد) و (ثمود) و (فرعون) (نجات) یان نه بوو، خوا (طُغْيَان) و (فساد) ی لی (قبول) نه کردن وه هیچیان قورتار نه بوون، ئیوه ئه ی (قریش) چۆن (نجات) تان ئه بی؟ به (قُدْرَت) و (قُوَّة) ی ئه نازن؟ خۆتان لی گۆپاوه. له (سوره) ی (عم) ه ئه فه رموی: "(إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا) (لَا زِمَ) نیه (رَصَد) خانه بی بۆ خۆی، لیره (ابن کثیر) (نقل) ئه کا له (بعض) ی: خۆی (تعالی) (کورسی)

خوی داده نئ له سه ر ئاگری، (ترصدی (کافر) آن، (عاصی) یان نه کا، که سی لی
(نجات) نابئ . (کورسی) یه: (وَسِعَ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ) ی بی کوو له سه ر ئاگری
جینی نه بیته وه؟

﴿فَأَمَّا الْإِنْسَانُ﴾ (تفریع) ه له (آیه) ی (سابق) (زَمْخسری) - په حمه تی لی
بی- نه و (مقام) ه جوان (شرح) و (ایضاح) نه کا، نه وی (لازم) ه بۆ (توجیه) و
(دفع) ی (بعض) ی (إشکالات) م به (سؤال) و (جواب) ی (صریح) ده ری نه خا،
(أكثری) (ناظرین) تیی نه گه ن، به (سهوله ت) (فهم) ی نه که ن، (أما): (أما)
(مقابل) ی (مُقَدَّر) ی نه وی، لیتره چیه؟ (أنتُ جناب) ی (حق) (شأن) ی خوی
(بیان) ه رموو، که نه و نه نوارپته (أعمال) ی (عباد) (لاشك) لای خوشه،
(إنسان) چاک بی، بۆ (سعادت) و (جلب) ی (رضا) ی (باری) (سعی) بکا،
(حال) ی خوی ده ر (حق) به (إنسان) وایه، نه دی (إنسان)؟ (أما إنسان) ﴿إِذَا مَا
ابْتَلَاهُ رَبُّهُ﴾ (امتحان) ی کرد، ده ر نه که وی، چی (إنسان) یکه؟ ﴿فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ﴾
(أَنَّهُ تَحْتَ الْجَرْبَةِ) یه، (حُرْمَت) ی نه گری، نه ی کاته، (صاحب) ی نازو (نعمه
ت) و ده وله مه ندو (قُدْرَة ت) و (مُكْنَه ت)، وا ده ر نه که وی، مال پیدان و
ده وله مه ند کردنی (عه بد) ی (أَسَاساً) له پووی (إكرام) و (إحترام) ه، (حقیقه) له
(كُلّ) ی (زَمان) ی له (بَین) ی (جَمیع) ی (مِلَل) و (نَحِل) ده وله مه ندی مایه ی
(حُرْمَت) ه، مه گه ر ده وله مه ند ه کی زۆر (أَثیم) و لچو (په زیل) و فرو مایه یی -
(خاصة) له و (زمان) ه - بۆ (أهل) ی علم (علم) له (أَلْزَم) ی (لوزمات) ه، که سی
(ملا) بی، خوا له (عمرو) و (زید) ی (مُسْتَفْنی) کا، (حقاً حُرْمَت) ه، بۆ: (علم)،
بۆ: (دین)، (ملا) ی (فقیر) چاوی له ده سستی هه رچی و په رچیان بی،
چ (خدمت) ه کی پی نه کری؟ (عَلَم) ی کوو (زیاد) نه کا؟ نه بیته (ملا) یه، که له و
(عصر) ه - به (حق) - پی بلین: " (ملا) " (إنسان) ی (كَرِيمُ الطَّبَعِ)، خوین پاک،
نیک گه وه ر، (مَمْنون) و (مُتَشَكِّر) نه بی له پی چاکه (مال صرف) نه کا، نه وی
به د گه وه رو مایه پووچ و خوین پیس بی له پووی (کبر) و (عناد) وه ﴿فَيَقُولُ
رَبِّي أَكْرَمَن﴾ نه گه ر (مؤمن) بی، (یعنی) بلی: "خوا هیه" (وَلَوْ مُشْرِكِ بِي)،

ئه گهر (دهری) و (مُلحد) و (طَبِيعِيّون) بئ به هیچ (وَجْه) ی به دل و زوبانی دانایه، که نه مه له (طرف) خواجه . نه و (قَوْل) ه ی له پووی (تَشْكُرُ) و (تَحَدُّث) به (نعمت) نیه، له پووی (کبر) و (إِفْتخار) و (إِفْتقار) ی خه لک، (خَاصَّةً ضَعْف) و (فُقرا) ی (أهل) ی (ایمان)، که له (ذَلَلت) و (فَقْر) و (فاقه) دان، نه لئ: "ئه گهر لای خوا شتی بان، (حرمت) ی نه گرتن، به (مال) (اکرام) ی نه گرتن، و (فقیر) و ه ژار نه ده بوون" (فَيَقُولُ) .. یه، (جواب) ی (لَمَّا) یه، (إِذَا) (ظَرْف) ه، به (يَقُولُ) (مربوط) ه، دیاره له و (وه قـت) ه دا نه وقسه نه کا، (أصل) ی (ترتیب)، (أَمَّا) (إنسان) نه لئ: "خوام (اکرام) ی گرتیمه، له (وه خـت) ی (إبتلا) ی" (یعنی) له و (وه قـت) ه نه و (کلام) ه نه لئ . ئایا دروسته (تقدیم) ی (مابعد) ی (فا) له (فا)، یان دروست نیه؟ (زمخشری) و جه ماتی له (مُتَبَحِّرِينَ) ی (نحو)، (تجوین) ی نه دهن، (جمع) ی (تجوین) ی نادهن، (بِالطَّبْع) نه و (نوع) ه (مباحث) ی (نحو) (أدای) به زوبانی کوردی به (نوع) ی (أكثر) ی (ناس) تئ ی بگهن، زود (زه حمهت) ه، به لکو (مُحال) ه.

﴿وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ﴾ (رزق) ی به سه ر ته نگ هینا، (فقیر) بوو، وه که م " (أرزاق) " وه کی (کوردی) نه لئ، (فقیری) ش وه کی ده وله مه ند، بۆ (إمتحان) ه له ده وله مه ندی (اکرام) و (إحترام) (ملحوظ) ه، (أَمَّا) له (فقیری) (إِهَانُهُ) (مرعی) نیه بویه نافه رمووئ: "وَأَهَانُهُ" وه (أساساً) بنی ئاده م (لای خوا (مُهان) و (په زیل) نیه، نه فه رمووئ: "وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ" (لكن نظري) به (إنسان)، (فقیر) (مُحقق) و (مُهان) ■ - (خَاصَّةً) له و (زَمان) ه . له (أَيَّام) ی مندالیم بابم (بعض) ه (شعری) کوردی بۆ داده نام، نه ز (جمله) نه ی فه رموو:

ئه وی مالی نه بئ قوربان هه نووکه

له وی ما قوولتر خواجه هه نووکه

ئیسـتا به جاری به دتربوو، به لئ که سئ (عزّهت) ی (نَفَس) ی هه بئ، (ممکن) بئ (وقار) ی خوئ پاگری، نه ختی به (حُرْمهت) نه بئ ﴿فَيَقُولُ﴾

ئەو کەسە ئەلێ: ﴿رَبِّيَ أَهَانَن﴾ خوا (إِهَانَة) ی کردیمە، (واقعا) هەزار (كُفْرِيَّات) ی لێ (صَادِق) ئەبێ. هەرچەند (مُحَقِّق) و (مُهَان) بێ، (لكن) خۆی (تعالی) بە (قصد) ی (إِهَانَة) (فقیر) ی نەکردیمە، (دُنْيَا) خۆی (دَار) ی (تَجْرِبَة) یە وەك له (سوره) ی (فلك) ئەفەرموی: " (خَلَق) ی مردن و ژینی کردیمە، بۆ (إِمْتِحَان) " گەلێ جارم ووتیە: " لەو (عَصْر) ە (دین) داری لەگەڵ (فقیری) (ممکن) نیە، چونکی (ملایەتی) ئەمڕۆ نانی تیانیە، (عالم) پووی لێ وەرئەگێڕێ، (فقیر) یە زۆر (قابل) (عمر) ی خۆی (صرف) ئەکا تا (إِجَازَة) وەرئەگرێ، دواوە ئەبێتە گاووان، بەم (پەزالت) ە کێ ئەیهوێ؟ " (إِلَى اللَّهِ الْمَشْتَكِي) ﴿كَلَّا﴾ وایە، وایە .
(بە دەوڵەت مەنازو بە نەكەت مەنال)

کی این هەردوو پیاو زود باشەد زوال

زۆرمان دیت (فقیر) دەوڵە مەندبوو، دەوڵە مەند (فقیر) بوو، گاووان بوونە شاه، شاه بوونە گاووان، (أَمَّا عَلَى كُلِّ حَال) ئەبێ (إِنْسَان) بۆ گوزەرانی (سعی) بکا، بە (فقیری) (مأیوس) نەبێ ﴿بَل﴾ وەك (زُخْشِرِي) ئەفەرموی: " لێرە خراپتر لەو (قَوْل) ە هەیه، ئەو (قَوْل) ی (شخص) یە (عائِد) ی خۆیانە ﴿لَا تُكْرِمُونَ الْيَتِيم﴾ چ جایە (إِكْرَام) (جَفَا) یان ئەدەن، مایان ئەخۆن ﴿وَلَا تَخَاضُون﴾ (رغبت) ی ئێکدی نادەن ﴿عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِين﴾ (فقیر) ی بێ دەسەلاتی (مُسْتَحَق) ، (ترغیب) ی چی؟ ئێستا (مُتْرَصِد) ن، تووشی بێ دەسەلاتی، پیریژنی کوندو کۆر بن، پووتی کەن، مریشکی لێ بدن، ئەوجا بنۆرنە (آية) و تەماشای (حال) ی (بَشَرِي) کەن، ئێستا ئەوانە ی ئێمە لەو (جِهَة) ە چەند (مَذْمُوم) ترن ﴿وَتَأْكُلُونَ التُّرَاث﴾ میراتی ئەخۆن ﴿أَكْلًا لَمَلًا﴾ تێکەلاو، (حَلَال) و (حرام)، پشکی خۆمانە، ئی ژنان، هەتیمی بێ کەس و بێ دەره تان، ئەوەش هەیه، وەئە ی بینین. ئەوانە ی مائی زۆریان بە میرات بۆ ئەمینیتەو، بە (إِسْرَاف) بە پای پیلان ئە ی خۆن، پێوە ی ماندی نەبووینە، بە عارە قە ی نێوچەوانی پەیا یان نەکردیمە، زۆر دەبێ (مُفْلِس) و پووت و پەجال دینە دەری، برادەرانی (زمان) ی (عیش) و نۆش پوویان لێ وەرئەگێڕن، بە قونچکە پیاوێ

به سه ریان ناکه نه وه (أَمَّا) له (وه قَت) ی (إسراف) و بوونیان، چینگه نانه کیان له پیتی خوا نه ده دا، به (فقیر) ی، به (سفاهت) و (سَيِّئَات) (مُبَذَّر)، به (حَسَنَة) (بَخِيل) و (شَحِيح) و قارپنان ﴿وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا﴾ (شدید، قوی) (زمخشری) نه فه رموی: " به (شِدَّة) و (حِرص) (مَنع) ی (حُقُوق) " (حُبّ) ی (مال) به (وَجْه) ی (إِثَار) ی بکه ی له سه ره مووشت، خراپه، بۆ (دنیا) و (آخرة) (مُضِرّ) ه، (أَمَّا سَعْي) که ی (مال) په یاکه ی، له (مَصَالِح) ی (خُصُوصی) و (عُمومی) (صَرَف) ی که ی (حقاً) مایه ی (سعادته) ه من (بَعْض) ه (أولیا) به ده وله مه ندم، گه لی خۆش ئه وی، وابزانم (عبدالخالق) ی (عجدوانی) زۆر ده وله مه ندبووه، (حَتّی) ولاغی به رزه یی چاک چاکی بوه، زنجیریان له زیت، میخ زنجیریان له زیت، ده رویشی بۆ (إمتحان) وولاغی زۆر (عالی) لی نه خوانی نه فه رموی: " نه وه ته، برۆ بیبه " ده رویش زنجیره که ی له لاقی نه کاته وه، ته مای نه بی به جی ی بیلی، (شیخ) نه فه رموی: " جیتی مه یه له، گول میخی ئه زنجیر له عاردی چه قیوه، له دلی ئیمه نه چه قیوه " به کی له وه (نوع) ه (ذوات) ه، (سَنَوی) (واردات) ی (مُلل) ی، شیست، هفتا هه زار (دینار) بوو، (اکثری) له پیتی خوا (صرف) نه کرد، نه ی فه رموو: " نه گهر سستی بکه م له (کسابهت)، (واردات) م که م نه بی، خوا (حساب) م له گه ل نه کا: بۆچی سستیت کرد؟ (سعی) ت کردبا، با (زیاد) با، زیترت له پیتی من (صرف) کردبا " (أَلْحَق) نه مه خویه تی.

(حکایهت) زۆرن، (لکن) (حاجهت) به (حکایهت) نیه، (مال) ی (دُنیا)، (مدار) ی (جبات) هن (مدار) ی (إعتبار) ه مامۆستا (ملا أحمد) (په حمه تی لی بی) نه ی فه رموو: " به (عَزَّة) (تَرک) ی (دنیا) مان کرد، به (ذَلَّة) (طَلَب) ی نه که یین " (إشاره) ی بۆ ئه و شیخانه نه کرد بی کارو (کسابهت)، بۆ (جهت) ی (معیشهت) نه گه پان، به (سوال) و (صدقه) به پیوه نه چوون . به لی (حُبّ) ی (دُنیا) سه ری هه موو گوناها نه، قسه مان له (حُب) نیه، ئاره زوو نه که یین، بۆ (خُدَام) ی (دین) یی، (خرمهت) ی (دین) ی پی بکا،

یاربئی به (پرحیم)ی کی هه‌ستی

شه‌ش چیز مه‌را (مدد) فروستی

(ایمان) و (أمان) و ته‌ندروستی

(علم) و (عمل) و (فراخ) ده‌ستی

﴿كَلَّا﴾ له‌وه (منع)بن ﴿إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا﴾ که نه‌رز شکا، پارچه پارچه بوو، به (زلزله)ی (آخره‌ت)وه‌کی (هبا)ی لی هات ﴿وَجَاءَ رِيكُ﴾ خوای توو هات بۆ (مه‌یدان)ی (عرصات)، (یعنی) (جلال) و (عظمة) و (قدره‌ت) و (قوه‌ت) و (سَطْوَة)ی (ظاهر)بوو، (استیلا)ی (عالم)ی کرد، (لازم)ه (تاویل)بۆ (مُتَشَابِهَات) (معنا)ی (لایه‌ق)ی (مقبول)ی (عُقُول) چاتره له (تَوَقُّف) و (تَفْوِیض)، (مادام) خوا (فَوْق الطَّبِيعَةِ) بی، نابیی (أحوال)ی وی وه‌کی (طبیعیات)بی ﴿وَالْمَلَكُ﴾ باهاتنی وان (حقیقی)بی، (إنتقال) و (أشباه)ی بۆ وان هه‌یه، بابین ﴿صَفَا صَفَا﴾ (ده‌وره)بده‌ن له (أهل)ی (مَحْشَر)، یا (صف صف) پاره‌ستن، (مُنْتَظَر)ی (أمر)بن .

له (آخر)ی (سوره)ی (زُمر) (بیان)کرا، که نه‌وانیش (فصل)ی (قضا) یان، له (بین)ی نه‌کری، هه‌رچۆنی بی، بۆ (نجات)ی نه‌وانه نایه‌ن، که (تَقْدُس)یان نه‌که‌ن، وه نه‌لین: "بَنَاتُ اللَّهِ" ﴿وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ﴾ کی نه‌ی هینی؟ دیاره (مقصود)نیه، به‌هه‌ر (طرن)ی بی، نه‌هیندری، (فکی)ی ئیمه له‌گه‌ل (فکی)ی (اکثر)ی پابردوان جودایه، نه‌وه‌ی (قرآن) (إمهال)ی بکا، مه‌راقی (کشف) و (إظهار)ی مان نیه، وه به‌چاوی (نقد) نه‌تورپینه (روایات)، (وَلَوْ) له (أمثال)ی (ابن عباس) و (حضره‌تی علي) (نقل) کری، له (روایات) نه‌لین: "نَهْمُ (أَرْض)ه پان نه‌کری (بشر) و (جن)، (عمومی) زیندی نه‌کرینه‌وه، له‌سه‌ر نه‌وعه‌رده پاده‌وه‌ستن، لای (بعض)ی (حيوانات)یش زیندی نه‌بنه‌وه، (جن) (فَوْق المعدل) له (إنسان) زۆرتین (ملائكة)ی ئاسمانی (أول)، که له‌هه‌موو (إنسان) و (أجن)ه گه‌لی زۆرتین، نه‌که‌ونه سه‌ر عاردی، (ده‌وره) له (إنسان) و (أجن)ه نه‌ده‌ن، (وَكَذَا مَلَكُ)ی ئاسمانی دووه‌م و سییه‌م تا حه‌وته‌م، وه (عَرَش)ی خوای ئیخن

دای ده نینن وه له (آثار) چى نه لَین: "له (عظمة) ی (عرش)؟" وه (جَهَنم) یش دى، (وکذا جَنَّة) "لازم (لازم) ه به (خیال) ی نه ختِی (صحیح)، (دَقَّة) له وقسانه بکه ی (أَرْض) چند هه زار هه نده گه وره یی، وه لَیک بکریته وه، تا به (قَدَر) تو یکلَه سیری ته نک نه بی، جِی ی نه وه موو (کائنات) ه ی چۆن له سه ره نه بیته وه؟ (حَق) وایه، نه وه (روایات) ه (نقل) نه کرین، بۆ (نَشْأَة) ی نو ی، لای کۆنه کانی می شک سووک، قه ی ناکا، (واجب) ه به گویره ی (أمر) و (إرشاد) ی (مُرشد) ی (أعظم) بنۆرینه (حال) ی (سامع) آن، به (قَدَر) (عقل) و (شُعور) یان قسه یان له گه ل بکه ین، (لکن مع الأسف) نه وه (نوع) ه (ملا) یه زۆر که من، وه تادی که متر نه بن، (ملا) ی نه مپۆ (لازم) ه له (عُلوم) ی (نَقْلِ) و (عَصْرِ) (مُتَبَحَّر) بی، وه (ذات) ی (مُتَفَكِّر) و (مُدَبِّر) و به (سیاسهت) و (کِیاسهت) و (قُوّه) ی (تعبیر) ی چاک بی، بتوانی (حکیم) أنه، (مُخَاطَب) تی گه یه نی، (ملا) یان پی گه یه نی، بتوانی له گه ل (مُلُوک) و (عُظَمَا) بدوی، له (مُحَافِل) ی (سیاسهت) (مُطَابِق) ی (حال) و (مَقَام) (نُطْق) بدا، (قُوّه) ی (مُقْنَعِ) بی، (أما) زۆر دووره، (شَهَامَة) ی خوی ناگاداری بکا، وه چند (ألسنة) بزانی ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ نه وی پۆژی ﴿يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ﴾ (أما) بی (وه قهت) ه ﴿وَأَنَّى لَهُ الذُّكْرَى﴾ جِی ی (دار) ی (دُنْیَا) بوو، له پاش (عِیَان) (تَوْبَة) و (إيمان) چ که لک نه گری؟ نه لَین: "که نه وه (آیات) ه (نازل) بوو پیغه مبه ره ﴿وَإِذْ﴾ زۆرتیک چوو، پوو ی (تَغْيِی) به سه راهات، نه وانه ی له (خزمهت) ی بوون نه وه (مال) ه یان له سه رگران هات، (خبر) یان دا، (إمامی علی) (حضرهت) ی هات له پشته وه، ده ستی له پیغه مبه ری ﴿وَإِذْ﴾ وه رینا، له باوشی گرت، پشت ملیی ماچ کرد (عَرْض) ی کرد: "یا نَبِیُّ الله، یا بَیْ أَنْتَ وَ أُمِّی) نه وپۆ چ بوه؟ چى توی گوپی یه ؟ پیغه مبه ره ﴿وَإِذْ﴾ نه م (آیات) ی به سه ردا خوینده وه "لام وه یه (إمام) ناتوانی به و (نوع) ی (رسول الله) ی له باوش گری، زیڤا (إمامی علی)، زۆر شه رمی له پیغه مبه ری ﴿وَإِذْ﴾ کردیه لای (غایهت) به (هه یبهت) بوه (حتی روایهت) ی لی نه که ن: فه رموویه تی: "من (شکل) و (شمایل) ی (رسول الله) ی

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا اللَّهَ ۖ إِنَّكُمْ كُنْتُمْ عِنْدَهُ خَائِفِينَ﴾ زۆر چاک نازانم، چونکی (قط) پر به چاو نه م نۆپیتی " (حَقاً) وایه، وایه بی.

(په حمهت) له (زمخشری)، وایه دیاره (دائر) به (نقلیات) زۆر گوی له مسته، خوش باویره! ﴿يَقُولُ﴾ (إنسان)، کئی هه (إنسان) ۱ نه وهی (مُتَرَدِّد) ی بی (مَسْلُک) و (مبدأ) و (مُضْطَرَب) - نه به (فقیری)، نه به ده وه له مهندی - نایه ته پای، (بخیل) ی (مُجَبِّی) (مال)، نه وی پۆژی نه لی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ مَتَّ لِحَيَاتِي﴾ له (حیات) ی (دنیا) بۆ (حیات) ی (أبدی) و (سهرمه دی) شته که م پیتشین ناردبا، (سعدی) نه لی:

به رگی (عیشی) به گۆپی خۆیش فروست

که س نه یاره د زوپه سی توو پیتش فروست

وایه شتی له پیتشه خۆت بنیتری، که دوا ی خۆت (أثری) (خیری) بمینی، (زمخشری) نه لی: "نه و (آیه) ه، نه و (تَمَنَّا) یه، (دلیل) ی گه لی ناشکرایه، که نه وانه (إختیار) له دهستی خۆیان دابوو، (مُتَعَلِّق) بوو، به (قصد) و (إرادة) یان، (مَحْجُوب) نه بووین له (طاعات)، (مَجْبُور) نه بووین، نه کراون، له سهر (معاصی) " (إمام) و (بیضاوی) و (سیدی آلوسسی)، (جواب) نه ده ن: (آیه) ی (تَمَنَّا) هه (دَلَالَة) له (تَمَكَّن) نه کا، (یعنی) (إمكان) ی بووه چاکه بکا، (قُدْرَة) ی بووه، (أَمَّا قُدْرَة) ی بی (تأثیر) ه، نه گه ر خوا بۆی کردبا نه بوو، (خُلَاصَة) (کَسْب) نه ده نه (عَبْد)، (خَلْق) ئی خوا، نه گه ر (خَلْق) ی (عصیان) و (کفر) ی تیا کرد، نه بی به (عاصی) و (کافر)، گۆی یا ئیمه (جَبْرِیَة) ی (مَحْض) نین، زێرا (قُدْرَة) بۆ (إنسان) په یانه کهین، (لکن مَقْدُور) ه که به (خَلْق) ی خوایه، وه کی (ملا) یه کانمان نه فهرموون: "به (مَحْض) ی (خَلْق) ی خوایه " (أما) به (حق) نه یان توانیوه، (تحریر) ی (کَسْب) به (نوع) ی بکه ن، ببیته (مَدَار) ی (مُکافات) و (مُجَازات). ئیمه (إنسان) ان نه بینین، هیچ (إيمان) ی به (خَلْق) و (إرادة) ی خوا ی نه (مَحْض) (طبیعة) نه ناسین به (علم) و (قُدْرَة) و (إرادة) و (إختیار) ی خۆی، (سعی) نه کا، شه وو پۆژ، بی ئارام،

(صبر) نه کا، (بعض) ی بست و پینج سال بوو، له گوشه یه، (عوم) ی (صرف) کرد، تا (آله) ه کی - پیتی بچنه بن (بحر) - دوست کرد، نه وه موو (عجایبات) ه (اختراع) نه کهن، له سه ر نه و (رأی العین) ه چون (انکار) ی (اختیار) و (قدرت) و (قوه) ی (إنسان) نه کری؟ ئیمه (ضعیف) بووین به بن که وتوو وین، (حاجت) به (میدان) ی (عرصات) نا کا، بچوره (میدان) ی (حرب) ی (رووس) و (نه لمان)، بزانه چی نه کهن؟ (قدرت) (قوه) ی، (عزم) و (جزم) و (إرادة)، (روح) دان، له پیتی (وطن) و (زعیم) ی خویان (صرف) نه کهن؟! نه و (نوع) و (إعتقاد) ه، (فائده) ی دا به (إسلام)؟ (لازم) بوو (أهل) ی (علم) ی (روح)، (حیات) و (سعی) و (غیرت) و (قوه) و (إرادة) و (إداره) و (صبر) و (ثبات) و (کشف) ی (قوا) ی (طبیعة)، بخنه (دماغ) و دلی (مسلمان) آن، (حقاً) انسان (مظهر) ی (صفات) ی (إله) ه، له (علم) و (قدرت) و (إرادة) و دین و بیستن و گوتن، (نصیب) ی (عظیم) ی هیه. نه گهر (صرف) ی (علم) و (قدرت) و (إرادة) با، بۆ (حفظ) ی (دین) و (دنیا) چهند باشه، گوو (قوم) ی به سه ر نه که وت، به (عزّه) ت و (حرمت) نه بن. و اباشه بی (میل) و (محابا) بی (ستّی) و (اعتزالی) به چاوی (إعتبار) ته ماشای (صفحه) ی (کائنات) بکه ی، وه بزانی: (قوم) ی بی هیزو بی هوش و (إعتبار) و (سعی) نه بنه (حیوانات) ی (مستخدم) (إلهی) نه مه چیه؟ (قدرت) (قوه) ی له سه ر (أمو) ی (غریبه)، دووره (عقل) به لکو (مُحال)، نه دهنه (ملائکه) و جنوکان، وه (مسلمان) ی (مکلف)، (مأمور) به (أمر) ی خوا (محروم) نه کهن، له (قدرت) و (اختیار) و (تأثیر) ی (قوه) ت، (حتّی) له سه ر (أدنی) (عمل) ی من (رساله) کم هیه له (اختیار)، زور به (فائده) یه، بی (تظیر) ه، (لازم) بوو (نشر) و (حفظ) کری.

﴿فَبِمَا مَنَئِن﴾ پوژی نه و (أحوال) و (أقوال) ه، پوژی (تذکر)، وه که نه مپوی ئیمه، له (دنیا)، (مع هذا) (على الأكثر) له سه ر (إعتقادات) ی (مزخرف) ن، (إصلاح) ی دلی خویان نا که ن، به (إعتقادات) ی چاک و پاک خاوینی نا که نه وه،

ئەوئ پۆژئ ﴿لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ وَلَا يُوثِقُ وِثْقَهُ أَحَدٌ﴾ (مُجْمَلًا) کەس، وەکی
 (عذاب) نادری کەس وەکی وی بەند ناکری، (جَمْع) ی لە (قُرْأ) ی (کِرَام) ئەو
 دوو (فعل) ه، به (بنا-فاعل) (یعنی) به (کسری) (زال) و (ثاء) ئەخویننەوه، وە
 له (مصاحف) ی (مخطوطة) و (مطبوعة) لای ئیمە وا نووسراوه، (حَتَّى) (إمام) ی
 (أقدم) (ابن جریر) ئەفەرموی (غیر) ی (کسانی)، (إجماع) ی (قُرْأ) ی (أُمُصَار)
 لەسەر ئەو (قرائت) هیه، وە ئەو دوو (ضمیر) ه ی هیه: (لَعَذَابُهُ) و (وِثْقَهُ) یا
 (راجع) ه بۆ خوا، یا بۆ (إنسان) ه، وە (جَمْع) ی-وەک لە (تفسیر) ی (نەیسابوری)
 و (سَيِّدِ آلِوُوسَى) دایە به (بنا مفعول)، (یعنی) به (فَتْح) ی (ذال) و (ثاء) یان
 خوندیتەوه، یەکی لەوان (کسانی)، یەکی (أَبُو عَمْرٍو)، (بنا) به (قول) ی
 (زمخشری)، (أَبُو عَمْرٍو) له (أَخْرَجَ) ی (عُومَر) ی بۆ ئەو (قرائت) ه گەپایتەو، وە
 (ابن جریر) ئەو (قرائت) ه به (صَوَاب) نازانی، (حَتَّى) ئەلی: " (کسانی) (بنا)
 به (خَبَر) ی (وَامِیُ الإسْنَاد) وای (قرائت) کردیە، (معنی) ی (آیه) ت لەسەر
 (قرائت) ی (أَوَّل) وە (ضمیر) بۆ خوا، ئەمەیه: ئەوئ پۆژئ (أَحَد) ی (عذاب)
 نادا، وەک (عذاب) ی خوا، (أَحَد) ی بەند ناکا، وەکی بەندی خوا، ئیوی لە
 هەموو کەس گرانترە (محکم) ترە، وای لی ئەفامریتەوه، ئەوئ پۆژئ ئیدیش
 هەن، (عذاب) ی خەلکی بدەن، وە (وِثْق) یان بگەن بیان خەنە (غُلّ) و زنجیر،
 لەبەرئەوه، (بَعْض) ی وەکی (ابن جریر) ئەفەرموی: (إنکار) ی (قرائت) ی
 (کسره) ئەکا، (أَمَّا) (حَقِيقَةُ) ئەوه (وَجْه) ی بئ (وَجْه) ه، دیارە (مقصد)
 (حصری) (عذاب) دانە لەخوا، له (فَاتِحَة) وە زاندراره، بەس ئەو (مَالِك) ی
 پۆژئ (جَزَاء) یه، (تَعْذِيب) و (تَنْعِيم) (عائِد) ی ئەوه، (مَعَ أَنَّهُ مُمَكِّن) ه (قِسْم) ی له
 (سەرهمەدان) ی (کُفْر) و (ضَلَال) - (رَأْسًا) - به (أَمْر) ی (تکوینی) (إِلَه) له (طرف)
 خوای (عذاب) درێن، وە بخویننە، ناوکۆت و زنجیرو زۆلان، (قسم) ی (زبانیه)
 (مباشره) (عذاب) دان و بەندکردنیا ئەکەن، دیارە ئیوان وەکی ئی خوای
 نابئ. وە له (تقدیر) ی (ضمیر) بۆ (إنسان)، له هەردوو (قرائت) (حاصِل) ی
 (معنا) یهکە، ئەو (إنسان) ه (عذاب) ئەدرئ، پاوهند ئەکری، به (نوع) ی، کەس

وا (عذاب) و به ند ناکری یاران جای (تَعَجُّب) ه به (اتِّفَاق) ی (ملا) یانی (أُصُول) (قرائت) ی (سَبَّعْه) (مُتَوَاتِر) ن که وایی (ابن جریر) یا که سیتر چون نه توانن (انکار) ی یه کی له و (قرائت) ه بکه ن؟ نه گهر (مُتَوَاتِرْه) چون (ابن جریر) نه لی؟ " نه و (قرائت) ه (بنا) ی له سهر (خَبَر) ی (واهی الإسناد) ه " من له بهر نه و (نوع) ه (خلافات) ی بی (معنا) (حظ) م له (قرائات) ی (مختلفة) نیه، (حظ) م نه کرد: گه لی له (قرائات) ی (شاذة) (إمحا) کرابایه و.

دیاره قسه له (عذاب) ی (إنسان) ه باسی (شیاطین) و (جن) نه گهر (سورة) (مکی) بی، باسی منافقانیس نیه، له و (إنسان) ه (مُعَذِّب) ه (خُصُوصِي) که سی (مُراد) نیه، باله (حق) (شخص) ی، وه کی (أُمِيَّة بن خَلْف)، یا (أُبَيَّة بن خَلْف) (نازل) بووی. نازانم کی نه لی: " (مراد) (شیطان) ه؟ " نه وقسه له (تفسیر) ی (ابن جریر) و (زمخشري) و (تفسیر) ی (کبیر) و (بِضَاوِي) و (نه یسابوری) و (ابن کثیر) و (أبو السَّعُود) دانیه، به س له (تفسیر) ی (سید) ی دایه، بی (بیان) ی (قائل) ی، وایزانم چونکه (إبليس) له هه موو که س زیتَر (مُعَذِّب) ه، (لکن) نه مه هیچ نیه، نه وی (إنسان) بی (راضی) نیه، به (إبليس) بگوتری: " (إنسان) " نه گهر (قائل) ی بلی: " (ضَمِير) (راجع) (إبليس) ه، بی (سَبَق) ی (ذکر) " نه وه (غیر) ه (مفهوم) ه، (في الواقع) (أكثر) ی (عُلما) له (قضايا) ی (کُلّیه) ی (قرآن) به (غلط) نه چن، چونکی ناتورنه، (کُلّیه) ی (قَضِيَّة) (نظر) به (مقام) نه یان که نه (قضايا) ی (کُلّیه) ی (مُطلَقه)، وا باشه (إنسان) ناگاداریی، له (مُقْتضا) ی (مال) و (مقام) دهرنه چی .

(أَنَّهُ) (جناب) ی (حَق) (ندا) نه کات نه وانه، نه ی (نَفْس) ی (مُذَبَذَب) ی بی نارام، به هه موو حالات، (راضی)، هه پۆ ناو (أهل) ی (شقاو)، بچوره ناو (جهنم)، نه (راضی) لیتم، نه لیتم (راضی) م، نه وانه (أَنَّهُ رجوع) یان بۆ لای خودا نیه، (مُقابل) ی نه وانه، (ندا) نه کاته (صاحب) ی (نفوس) ی (مُطْمَئِنَّة) ﴿يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنِّةُ﴾ به نارام، (ساکن) بی (إضطراب)، له (حال) ی ده وله مه ندی (شاکن) (مُحسن)، له (حال) ی (فقیر) ی (صابر) به (وقار) و (سکونه) ت، ته مام

بوو نه ختی له (نفس)ی (أَمَارَة) و (لَوَامَة) و (مُطْمِئْنَة) و (راضیة) و (مرضیة) بدویم، (لکن) دیم لیژره (مُقابِل)ی (مُطْمِئْنَة)ی چیه؟ و ه (راضیة) و (مرضیة) (صفة)ی دیه، ئه‌ی (نفس)ی بئی (کُدوره ت) و زه‌نگ ﴿إِرجِعِیْ إلی رَبِّکَ﴾ (مَبْدَأ)ی (وَجُود) ئه‌وه، (مَرَجِع) ئه‌وه، که سیکت نیه، کئی ئه‌و (نِدا)یه‌ی ئه‌کا؟ که‌ی؟ (الآن)، (عند الموت)، (یوم الحشر) ! نه‌گهر (نفس) له‌سه‌ر (ایمان) و (إخلاص) (قراری گرت، به (شدائد) و (أهوال) و (مصائب) تیک نه‌چوو، (حالاً) ئه‌و (نِدا)یه‌ی ئه‌کریتی، چونکی له‌سه‌ر ئه‌و (حال)ه به‌ر (قراری)، (لاشک) ناگوپی، که‌لی جارنام ووتیه: " (ایمان)ی به‌پاستی، نه‌گهر چوو ناو دل، (قابل)نیه نایه‌ته‌ده‌ر (یعنی) (زوال)ی نابی ﴿رَاضِیَة﴾ له‌خوا، له‌خوت، له‌خه‌ک، له‌(معیشته‌ت) ﴿مَرَضِیَّة﴾ لای خوا، خوات لی (راضی)ی، (رضا)یی خوایی (کافی)یه، له‌هه‌مووشتی زیتره، وایزنام (رضا)مندی خوای له‌(عبد)ی (سه‌ل)ه، خوا (غنی)یه، (تکلیف)ی له (إنسان) (بنا)ی له‌سه‌ر (خیر) خواهی (عبد)ه، بۆ خوی قانزاجه، نه‌بۆ خوا، (إنسان) ئه‌ناسی، (حوایج) و (قوا) و (میل) و (مشاعر)ی ئه‌زانی، (شرعاً مُکَلَّف)ه، (طبعاً) به (نوع)یتر (مُکَلَّف)ه گه‌لی جار چاره‌یی (غایه‌ت) (مُشکِل)ه، (إدارة)ی (عائله)ی به‌هه‌ر دوو (شریعت) له‌سه‌ر (لازم)ه، (حاکم) له (فوق)یه‌تی، (مال)ی لی ئه‌وی، (أولاد)ی ئه‌وی (شه‌پی بۆ بکا (رُوح)ی له‌پیناوه دانی، برسیه، (أولاد)ی زاکه‌زاکیانه، گرانیه، پاره‌ی نیه، قه‌رداره به‌سه‌د ته‌قه‌لا، ریه ئارده‌کی په‌یا ئه‌کا، (رضا)مندی ئه‌و (نوع)ه که‌سه، له‌خوا (زه‌حمه‌ت) نیه؟ (غایه‌ت) هونه‌ره! ﴿فَادْخُلِیْ فِیْ عِبَادِی﴾ (داخل)ی (زُمرَة)ی خودابه، گروهي (سُعداء)، ئه‌وانه‌ی خوا (إنعام)ی له‌گه‌ل کردینه، له (أنبیاء) و (صِدِّیقِین) و (شُهَداء) و (صالحِین)، (رُفقا)ی باش ﴿وَادْخُلِیْ جَنَّتِی﴾ خوی ئه‌زانی چ (جَنَّت)یکه که (نسبه‌ت)ی به‌خوی ئه‌دا، له‌ویش (مُؤْمِن) پووی هه‌ر له‌خودایه، به (لِذاذ)ی (جَنَّة) (غافل) نابی . هه‌ندی (تفسیر)ی تر هه‌ن، (کیف)م پی یان نایه، ئه‌ز (جُمْله) (مُراد) به: (نفس)، (روح)ه، له (وه‌قت)ی زیندی بوونه‌وه، (أمر)ی ئه‌کریتی

ئه که پیتته وه ناو (جَسَد) ی (صاحب) ی، (أَنَّهُ) (رَبُّ) (عبارت) ه له (جَسَد) ی (إنسان) ی، ئه مه چۆن ئه گوتری؟ که ی (إِطْلَاق) ی (رب) به سهر (جَسَد) کراوه؟ (مَعَ أَنَّهُ رُوحٌ) (مُرَبِّي) (بَدَن) ه، یاخود (مُضَاف) ی (مُقَدَّر) ئه که ن: (فِي أَجْسَادِ عِبَادِي) ئه وانه بۆ (ذوات) ی وه کی (إِبْنِ عَبَّاس) (نسبت) ئه ده ن، (إِبْنِ جَرِير) یش په سندی ئه کا، ئه وه نده به سیه (سَيِّدِي أَلُوْسِي) له (آخِر) ی (تفسیر) ی ئه م (سوره ت) ه (دُعَا) به (تَقْل) ئه کا، که (حَضْرَة) (رسول اکرم) (ﷺ) (فِیْرِ) (بعض) ه (صَحَاب) ثانی کردیه، (أَنَّهُ تَفْسِير) ه بۆ (نفس) ی (مطمئنة)، ئیمه ش وه کی (سَيِّد) ئه و (دُعَا) به ئه که ن: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ نَفْسَ مُطْمَئِنَّةٍ تُؤْمِنُ بِلِقَائِكَ وَتَرْضَى بِقَضَائِكَ وَتَقْنَعُ بِعَطَائِكَ، آمِينَ) وه بۆ (نفع) ی (عام) ی (عباد) ی خوا، له خوا ئه خوازین: " (اللَّهُمَّ اسْقِنَا الْغَيْثَ وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانَتِينَ) باز (آمِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّحْمِينَ).^(۱)

(لاحقة): (قَوْل) وابوو، له (أَوَّل) ی (سُورَة)، به گویره ی (بَيَان) ی (عُلَمَاء) ی (هَيْئَة) (بَحْث) ی (فَجْر) بکه ن، (أَوَّل) ی له یادم چوو، ئیستا هاته وه (فکر) م، پۆژ (مُتَوَرِّدَة)، (نُور) ی له (أَرْض) ئه دا، (أَرْض) (کثیف) ه (نُور نُفُوز) ی تیاناکا، (مقابل) ی (نور) ی پۆژ سیبه ی (أَرْض) ی دریز ئه بی، له هه موو (جهة) ی (مُحَاط) ه به (نُور)، له سهر (نقطة) به له (فَلَك) ی (زُهره) ئه پیتته وه، (أَطْرُوح) ی سیبه ر، ئه وه ی له (نُور) نزیکه، وه ک سایه سبه ینان، (مه یل) وه پونا که، پیتی ئه لێن: " (شبه) ی (ظِل) " که پۆژ ئاوابوو سیبه ر ده رئه که وی، تا پۆژ له ژیره، بۆ لای (دائره) ی (نصف النَّهَار) به ره ژیر بجی (ظِل) بۆ لای (نصف النَّهَار) ی سه ره وه، به ره ژور ئه چی، که پۆژ (۱۸) ه (درجه) ی ما، بۆ (أُفُق) ی (شرقی)، ئه ویش ئه ونده ی ئه مینی، بۆ (أُفُق) ی (عربی)، له و (وه قت) ه (ظِل) (مائل) ئه بی، ئه وها (لازم) ه (شکل) ی (رسم) بکری

^۱ — ته وابوو (تفسیر) ی (سوره ی) (الفجر) (وه قت) ی (عصر) پۆژی نووشه موو (۱۰) ی (ربیع) ی (ثانی) (۱۴) ه ی (نیسان) ی (رۆمی).

له ئەو جی ی، له (نور)ی (مُحیط) له هه مووی نیزیکتەر. له (ناظر) (بیاض)ی ئەببندری، بۆ لای سەر هوه، وه بۆ لای خواره وهی، تاریکی (ظِلّ)ی (أَرْض) ئەستوور تره، سپیایی تیا لیلّه، ناببندری، ئەوه پیتی ئەلّین: " (فجر)ی کاذب " که ورده ورده پۆژ بۆ لای سەر که وتن هات، پووناکی (توسّع) ئەکات، تا له کناری (أفق)ی (طبیعی) (تباشیر)ی (صُبح) دەر ئە که وئ ئە مهش (فجر)ی (صادق)ه، تا پۆژ له (أفق) نیزیکتەر ئەبئ، پووناکی زیتەر بلاو ئە بیته و، وه (شِدَقَت) ئەستینئ، تا کو ئافتابی (عالم) سەر دەر ده خا، جهان به زه ر ئە فشانی پڕ له (نور) و (سُرور) ئەکا. وابزانم (کشف)ی (فجر) و (شَفَق) و (کسوف) و (خُسوف) له (طرف) (أفلاطون) کرایه، که به (خیال) و (فکر)ی (مَنور)ی خۆی، (أهل)ی (علم)ی له گه لی (خرافات) (نجات) دایه، (لَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ) خودایه، ئەلّین: " (أَلْشَّيْءُ بِالْشَّيْءِ يُذَكَّرُ) " له و (بَين)ه له (کَتِيب)ی ناو (مُفِيدُ العلوم، مُبِيدُ الْأَهْمُوم) (تألیف)ی (جمال الدین أبوبکری خوارزمی)م دیت، ئەی ووت: " (أفلاطون) (عرض)ی (حضرة)ی (موسی)ی کردیه: هه رچی ئەلّی ی، بپوات پئ ئە که م، (إِلَّا) ئەوه نه بئ، ئەلّی: " خوا قسه ی له گه ل کردیمه " (ملا) (لعنة)ی لی ئەکا ئەمه (جَهْل)ی (عظیم)ه، به (تأریخ) (أفلاطون) به چه ند (قرن) دوا ی (حضرة)ی (موسی) به (ولد) بووه، که سی (جاهل) ئەو (نوع)ه (کَتِيب)ه ببینئ، ئەویش (سُبّ) و (أعنة) و (تَفَرین) له (أمثال)ی (أفلاطون) ئەکا، (حقاً) ئەوه (مُوجب)ی (تأسف)ه .

(سُورَةُ الْبَلَدِ)

ئەوجا با نوره ی (تفسیر)ی (سُورَةُ الْبَلَدِ)بئ، ئەو (سورەت)ه — (بالاتفاق) — یا (أَلدى الجمهور)، (مَكِّيّة)، (بعض)ی ئەلّین: " (مَدَنِيّة)، سالی (فتح)ی (مَكّة) (نازل) بووه . " (بعض)ی ئەلّین: " (أوائل)ی (مَكِّيّة)، (باقی) (مَدَنِيّة) " (عدد)ی (آیات)ی (۲۰)ه، له (کَتِيب)ی (قراثة)ت دادەر ئە که وئ، بئ

(نِزاع) ہ، (سید) (تصریح) ی پی نہ کا (مناسۃ) ی لہ گہ ل (سورہت) ی پیشو
(ظاہر) ہ۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ﴾ ہرچہ ند (ظاہراً نفی) یہ، (أما حَقِيقَةُ قَسَمِ) ہ، (مُرَاد) لہ (بَلَد) (مکہ) یہ، بئ (نِزاع) ﴿وَأَنْتَ حَلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ﴾ (جملہ) یہ (مُقَرَّرضہ) یہ، لہ (بَیْنِ) ی (قَسَم) و (جواب) ی وہ کی (زُخْشِرِ) ٹہ لئی، وہ دوو (مَعْنَا) ی لئی ٹہ دہ نہ وہ، ٹہم دوو (مَعْنَا) یہ (مَشْهُور) و لہ (أَكْثَرِ) ی (کُتِبِ) ی (تَفْسِیرِ) (مذکور) ن، (أَوَّلِ) ی: توو لہ وشارہ (حَلَال) کراوی بئ (حُرْمَتِ) ی، (حَتَّى) بہ (قَدَر) چوٹلہ کہ یہ، (حُرْمَتِ) نیہ، لہ (شَرْحِیْلِ) (نَقْل) ٹہ کہ ن: لہ (حَرَمِ) (صَیْدِ) یان لا (حَرَامِ) ہ، داری نابین، دہر کردنی توو، کوشتنن بہ (حَلَال) ٹہ زانن، خہریہ کی (قَتْلِ) تن، ٹہ گہر (مَعْنَا) ی وایی، (حَقِ) وایہ ٹہ و شارہ سویندی پی نہ خوری: (ذاتِ) ی وای و تیا (تَحْقِیرِ) کری، (جَنَابِ) ی (حَقِ) لہ و (حِینِ) ہ دا، چُون سویندی پی نہ خوا؟ دووہم: (أَنَّهُ جَنَابِ) ی (حَقِ) ٹہ فہ رموی: " لہ (وہ وقتِ) ی (فَتْحِ) (نَازِلِ) بوہ " (لَکِنِ) (بِنَا) بہ (قَوْلِ) ی (زُخْشِرِ) و (إِمَامِ) (مکیہتِ) ی ٹہم (سُورَہتِ) ہ (مُجْمَعُ عَلَیْہِ) ی یہ، بؤیہ (زُخْشِرِ) لہ سہر (مَعْنَا) ی (إِسْتِقْبَالِ) (تَفْسِیرِ) ی ٹہ کا، (یَعْنِی) توو (فَتْحِ) ی (مکہ) ٹہ کہ ی، بؤت (مُبَاحِ) ٹہ کہ م، (حِظِ) ٹہ کہ ی بکوڑہ، (حِظِ) ٹہ کہ ی (عَفْوِ) کہ ۔

نازانم ٹہم (مَعْنَا) یہ (مَدْلُولِ) ی ٹہم (جُمْلہ) یہ یہ؟ بہ (مُطَابَقِ) ی، بہ (تَضَمُّنِ) ی بہ (إِلْتِزَامِ) ی ۔ (حَقِیرِ) یش ٹہ لئی: " با (حِلِ) بہ (مَعْنَا) ی تیا بوون بئ، " (جَنَابِ) ی (حَقِ) ٹہ فہ رموی: " سویندم بہ وشارہ، کہ تووی تیای " (إِشَارہ) یہ، بؤ (وَجہِ) ی (قَسَمِ)، وہ (إِلَّا) ٹہ مپؤ شایانی سوین پی خواردنی نیہ، (حُرْمَتِ) ی بہ (حُرْمَتِ) ی تووہ، ٹہ مپؤ (مَعَ الْأَسْفِ) (کعبہ) (بَیْتُ اللّٰهِ) نیہ، (بَیْتُ الْأَصْنَامِ) ہ، ہرچہ ند، (بِنَا) کہ ردہ بی (خَلِیلِ الرَّحْمٰنِ) بوو، (لَکِنِ) أَعْدَاوِ الرَّحْمٰنِ کردیانہ بوتکہ دہ، بؤیہ (حَالاً) نہ کراوہ، بہ (قَبْلہ) ی نوپڑ ۔

(ابن جریر) هر نهو (معنا) ی (پانی) (ذکر) نهکا و (شیخی عربی) ش، (حل) به (مطلق) (تأویل) نهکا، (یعنی) (قید) ت لهسه ره ل گیارو ﴿وَوَالِدُ﴾ (عام) یا (إبراهیم) ﴿وَمَا وَلَدٌ﴾ (عام) یا (إسماعیل) و (سائر) ی (أولاد) ی، (آدم) هرچهند (أبو البشر) ه (لکن) له بهر (بنا) ی (بیت) و ناوه دان کردنی (مکه)، (إبراهیم) و (إسماعیل) (أنسب) ن، وه بۆ (قریش) و (رسول) ی (قریش) ی (أنسب) ن، (یعنی) (نسل) ی (إبراهیم) (إسماعیل)، (جیران) ی (بیت الحرام)، چون نه بی و ابن؟ و ابزانم (ذهن) بۆ (جناب) ی (رسول) ﴿وَاللَّهُ﴾ و (أمة) ی ناپوا، با (أبو المؤمنین) بی وه (أزواج) ی داکى (مؤمن) ثان بن . (عجایب) ه له (ابن عباس) (نقل) کراوه: (والد) ئی (صاحب ولد)، (وما ولد)، (عاقب)، (عقیم)، (ما) (نافیه) یه . نه بی (موصول) ه کی بۆ (مقدر) کری، نه مه بۆ؟ سویند به (عاقب)، چ (مناسبه) ی هیه؟ وه (بالعکس) له (عکرمه) (نقل) کراوه: (والد: عاقب)، (وما ولد): نهوی (ولد) ی نه بی، (ما) به (معنی الّذی) یه (مع الأسف) (تلاعب) ی (نقل) هیه.

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ﴾ (قسم) ی (معهود)، یا (جنس)، (أما صدق) ی له (بعض) ی دى ﴿فِي كَبَرٍ﴾ له (فساد) و (غلظ) ی دل، نه وانه بهد (طینه) ن، (إرثاً) (خراب) ن، خوینان نانس، وانه زانن (فوق الكل) ن له (وه وقت) ی (قوه) ت و (مکنه) ت ی وه (ظلم) و (فتك) ی، وانه زانی کهس ده پوهستی نایه ﴿أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ﴾ زوری واهن، له (غلظة) ی دله وه، و (حساب) نه کهن، کهس ناتوانی بهر اهریان بکا، ناتوانی (إنتقام) ی لی بکاته وه، (ممکن) ه لای (محال) بی، (ناپلیون) نهی ووت: " نه گهر ئاسمان بهسه نه زدا بکهوی، بهسونگی (عهسکه) بلندی نه که مه وه!" نهو (حماقة) ه، نهو (وقاحة) ه، له (جهله) ی (طرایق) زور دهر نه کهوی، لهو (عصر) ه (إدعا) ی نهو (جهلة)، له (إدعا) ی نهو (کافر) ئانه تی په پیوه، به لکو (أَلْعِيَاذُ بِاللَّهِ) - له (مقام) ی (أَلُوْهِيَّة) یشی (تجاوز) کردیه زوری واهن، که یه ک دوو نهردیان بۆ هات،

لووتیان نه چېته ناسمان، ئیتر (قط) (مغلوب) نابن، وه نه و (نوع) ه که سانه زور به فیشالان، با (وجود) ی کتکی (أباهریره) ی نه کی ناکا.

﴿يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا﴾ (مال) ی زورم (صرف) کردیه، (قسم) ی له وانه که می (عاقل) ن، لای (أجانب) نه وانه ی شاره زایان نه بن، نه م لاف و گه زافه لی نه دا، (قسم) ی که رو بی (مبالاة) ه، یا خود بی - شهرم و (حیا) یه، لای ناگادارانیش نه و فیشالانه نه کات، ﴿أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ؟﴾ که س نه ی دیوه؟ نای ناسن؟ دیاره (أحد) (نکړ) هیه، له (سباق) ی (نفي) یه، (عام) ه، یا (عام) ی (نسبی) بی، (ذهن) بو (واحد) ی (أقدس) ناچي، (أقل) ی (مراتب) خوی ته ماشاکا ﴿لَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ﴾ نه لی ی نه و که سه یه، بی چاوه، هیچ نابینی، به لی (إنسان) ی بی چاوو پوو، نه وی بیلی، نه یلی ﴿وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ﴾ باری هیچ نه با، به و دوو لیوه، زوبانی خوی گرتبا، (أنه) زوبانی به پره لایه بویه نای گیریتته وه: (سعدی) نه لی:

زوبان دهردهان چیست، نه ی نامور؟

کلیلی دری که نجی (صاحب) هونه ر

(حتی) ئی بی هونه ر، نه گهر توژی هوشی هه بی، نه ی به سستی، (مقصد) نه گهر که سی دووچاوی و زوبانی و دوولتوی هه بی، نه و (نوع) ه لاف و گه زافه لی نادا، نه وه نده (حماقة) و (جهالة) نانویتی ﴿وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ﴾ پښتای (خیر) و (شپ) بومان (واضح) کردیه، به (سمع) به (عقل)، (واقعا) پی ی (خیر) و (شپ) دیاره، وه که له (حکایه) تان نه لی: "له سهر دوو پښتانه کی به (أحمد) یان ووت: "نه وه پښی هاته، نه وه پښی نه هاته " (إنسان) پښی هات و نه هات لیک نه کاته وه، (مع الأسف) (أكثر) به پښی نه هاتدا ده پوا، (نجات) ی نابی نه گهر لی گهریین، (به هانه) بو (إنسان) نیه، خودا به (أنواع) ی (هدایة) پښی نیشان دایه، وه (إختیار) ی دایته (عبد)، (جبر) و مهربنیه - (ابن جریر) (نقل) له (ابن عباس) نه کا: (تجدین): دوو مه مکه که ری شیرن، (نظر) به دوو لیو، لام شیرینه، گهرچی (ابن جریر) پښی (راضی) نیه - (هدایه) ی (حيوانات) ی له و

(جهت) ه (عجایب) تره، له ده ره وه، وولاغ نه زئی، فه رخۆله ی به سه ره پی
 نه که وی ده م ده گپی، له بن زگی، له بن پانی، مه مک نه دۆزیته وه. نه لئین: "
 (عه رب) سویند به دوو مه مکی داکیان ده خۆن" وه نه لئین: "(وَجَدِيهَا مَا قُلْتَ
 هَذَا) .. (مثلاً)" وانه گه یه نی نه وانه (حال) یان له (زمان) ی شیره خۆره یی باشت
 بووه، له (حال) ی ئیستایان، ئیستا به جاری گومراه بووین.

﴿فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ﴾ خۆی نه خستبیته ناو (أُمُور) و (کاری) (شدید) و
 گه وره و گران و (صَعْب)، (أَصْلًا) به پنی ناخۆش نه لئین، وه کی چیا ی (چنارۆک) ی
 ئیمه. نه گه ر پاستی نه کرد، نه که وته ناو نه و (أُمُور) ه گرانه و ناخۆشه، نه ویش
 چیه؟ (حَقًّا نَظُر) به (إِنْسَانٍ) ی (أَدْنَى مَرَّةٍ) ی ه بئ، هیچ گران نیه.

﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ﴾ (أَنَّهُ) (تَعْظِيم) ی (عَقَبَةُ) نه کا ﴿فَكَ رَقَبَةً﴾ (بَيَان) و
 (تفسیر) ه، (عبد) ئازادکردن، نه وه نده کاری گران نیه (أَمَّا) لای نه وانه
 (شدید)، ناتوانی بی کا، نازانم بۆ (أَوَائِل) (تفسیر) ی (عقبه) یان به (أُمُور) ی
 دووره (فَهْم) کردیته وه؟ (جِيل) ی (زُلَال) له (جَهَنَّمَ)، (جَبَل) ی (زلال) چیه؟ یا
 (نار)، (بَيْن) ی (جَنَّت) و (نار)، یا (صِرَاط) به و (نوع) هی که (مشهور) ه، به شیر
 تیزتره، له موو باریک تره، چهند ه زار سال پئی یه، نه و جا وهره گا جووت و
 خوشتری قوربانی، به سه ریا تیپه پئی! نه وانه ی (مُخَاطَب) بووین، نه و
 (معنا) یه یان له و (وهقت) ی زانیه؟

(سَيِّد) خۆی به (تَأْوِيل) ئان مانه دی نه کا، خۆپایی، به س (رعايهت) ی
 (صاحب) ی (أقوال) ه، (شُكْر) هیچی له (رسول الله) (ﷺ) (روایهت) نه کراوه.
 (أَحَادِيث) ی (شَرِيف) له (حَق) (عبد) ئازادکردن نۆرن، (وَاقِفًا) (إِسَارَهت) ی
 (إِنْسَان) (مَعْنًا) بئ (مَعْنَى) یه (مَعَ أَنَّهُ) گه لی که س، هه رچهند (حُرَّن)، (خَط) یان
 له (عُبُودِيَهت) پتره، به لاش خۆیان نه که نه (عَبْد) به نده یی نه م و نه و، توخوا
 که سی (سَجْد) ه بۆ گۆک ببا، (حُق) نیه، وه کی گای گێره ی پێبکه ی!

له (أَوَائِل) ی (تحصيل) م مامۆستایه کم هه بوو، خه لکی لای (سابلاخ) ناوی
 (ملا أحمد أرشد) بوو، گه لی جار هه ناسه ی هه ل نه کیشا: "خۆزی ئیستا له دی"

ی (بُرهان) به پشتی بهردم، بۆ (خانقا) ی (شیخ شمس الدین) کیشابایه وه " پاش
(إجازة) چۆوه (بُرهان) وام زاناند، له ژێر کیشانه وه ی بهردان، مرد، ئەمه گۆی
یا، بۆ ئازاده گی (قیامهت) ه، بزانی (میل) ی (عُبودیهت) چی ئەکا؟ (حقاً)
(شریعت) (حق) یه تی (قبول) ی کردیه . گەرچی (جناب) ی (رسالهت پهناه) زۆر
(ترغیب) و (تشویق) ی کردیه، بۆ (عبد) ئازادکردن . ئەوانه ی (طعن) له
(دین) ی (إسلام) ئەدهن، ئەوانه که (سعی) ئەکهن، (عموم) ی (أحرار) ی (عالم)
ببنه (عبد) یان، ﴿أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ﴾ پۆژی برسیایه تی، وهك ئیستا
(رزق) کهم و گران، بئ بارانی، به پیک بره، (سبحان الله) به (أَوْ) ئەفه رموی
(إشاره) یه زۆر (عجیب) ه، (أنه) ههردووکی لی (نصور) ناکری، (إطعام) لای
پیاوی (سخی) (سهل) ه، وه زۆری لاخوشه، (أما) بۆ خودا، (إطعام) لای گهلی
کهس زۆر (زهحمهت) ه، ئەگەر (سابقه) یه کی (دُنیا) و (هوا) ی تیانه بئ
(زهحمهت) بیکا ده لئین: " (مُدّه) یه هه موو پۆژ، سبهینان ده هه زار، ئیواران ده
هه زار، له سه ر (سفره) و شیلانی (حجاج) خپ ئەبوونه وه، (غیر) ی (تعلقات) ی
خوی " نازانم راسته، یان نا؟ (لکن صاحب) نان و خوان، بۆ ئاینده و په وه نده
زۆر بووین (سغب): (لوغۀ) برسیایه تیه، یا له گه ل مانديه تی، (نعوذ بالله) ئەمه
زۆر ناخۆشه (إطعام) ی کی؟ ﴿يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ﴾ هه تیوی به خزمایه تی، (خیر)
به خزمی (فقیر) دوو (خیر) ه، (صلّه) یه، وه (صدقّه) یه .

﴿أَوْ مُسْكِينًا﴾ (مسکین) و (فقیر) له گه لی (مقام) یه کن، له (باب) ی (زکات)
(فرق) یان ئەکهن، وابزانم له (شافعی) (منقول) ه: (إِذَا اجْتَمَعَا، إِفْتَرَقَا، وَإِذَا
إِفْتَرَقَا اجْتَمَعَا): ئەگەر هه ر دوو (ذکر) کرین، جوايه زن، ئەگەر ته نها (ذکر)
کرین، یه کن . وه (مسکین) به (إنسان) ی بئ ده سه لات ئەلئین، (وَلَوْ) ده وله مه ند
بئ، بۆیه ئەفه رموی: ﴿ذَا مَثَرَةٍ﴾ (أنه) به خۆلێه وه نووسایه، خۆلوی بئ،
(مأوی) و (مسکن) ی . (نحوی) ئەلئین: " ئەگەر (لا) (داخل) ی سه ر (فعل) ی
(ماضی) بئ، ئەبئ (تکرار) کری، وه کی: (لاصَدَّقَ) (وَلَا صَلَّيَ) (حَقَّ الإِنصَافِ)
(آية) له و (قبيله) نیه، (آية نفی فعل) ی ئەکا، (شامل) و (صاحب أقسام) وه

(تفسیری) (أقسام) ی نه کا، و ابزانم چ (تأویل) ی پی ناوی، نه گهر له (کلام) ی (عربی) وینه ی (ثایهت) یان هینا، وه (لا) (مُکَرَّر) بوو، من (تفسیری) ی خوم نه سووتینم، (تأویل) و (تفصیل) ت نه وی بنوږه (تفسیری) (ابن جریر) و (زمخشری) و (سیدی آلوسی)، خوا (خیر) یان بنووسی، ﴿ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (إيمان فوق الكل) ه (أساس) ه، لای وان، له هه مووی گرانتره، (خاصة) له گهل نه وانی دوايه ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ له سهر (طاعات)، له سهر به لا، له سهر (ترك) ی (معاصی)، نه گهر (فقیر) بوو، نه لی: "خوا (إمانه) م نه کا، که سیدی نابینی، نه من نه بینی" ﴿وَتَوَاصَوْا﴾ نه م له نه و، نه و له نه م ﴿بِالْمَرْحَمَةِ﴾ (خاصة) له (وهقت) ی (نوازل)، به (مال) (تكبر) نه که ن، (بخيل) نه بن، خویان (مرحه ت) بن، (وصية) که ن به ﴿أُولَئِكَ﴾ نه وانه ی واین، گهرده نی (إنسان) ثان له بن (نیر) ی (أسارهت) ده هیننه دهر، (مادام) له (وقت) ی (حاجهت) (إطعام) ی (فقرا) و (مساكين) ثان بدهن، خزم و بیگانه و (أهل) ی ولات و (غریب)، هاو (مذهب) با (مذهب) جودا، نه وانه ی (مذاهب) و (طرائق) و (انتساب)، (حتی) (تقسیم) ی (محلات) بی (په حمی) یان خسته ناو (مسلمان) آن، ﴿أَصْحَابُ الْمِيمَنَةِ﴾ (صاحب) ی (بره کهت) ن، له (آثار) (وارد) ه: (مال) لای (سخی) بی، په کیکه له دوو هه زانیان، نه گهر لای (بخيل) بی، په کیکه له دوو گرانی یان . وه له (حدیث) نه هه رموی: "نه گهر چاک و په سنده کان گهره تانبی، (أغنيا) تان (سخی) بن، نیشان، کارتان به (تدبیر) و (رای) بی، سه ره رد له بن عه رد، بو نیوه چاتره، نه گهر (بالعکس) نا په سنده کان بینه گه وره، وه کی نیستا، ده وله مه نده کان (ثقیل) بن، کارتان به قسه ی ژنان بی، ناو عه ردی چاتره، بو نیوه له سهر عه ردی " (حقاً) وایه، (لاشک) ژینی (أمة) به پیاوی (أصل) و ده وله مه ندی (سخی) و (اتفاق) و (مشوره ت) ه، (بالعکس) مردنه ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا﴾ له هه موو (سیئات) ی تیایه، بی (صبری)، (تكبر)، قاپنانی، بی (مرحمه ت)، دیاره نه وه ی (إيمان) ی پاستی هه بی به (آیات) ی (حق) به گویره ی (آیات) په فتار نه کا، نه وه ی (إيمان) ی پی نه بی، (مُعَاكَسَه) نه کا ﴿هُ﴾

ہر نہ وانہ ﴿أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ﴾ (شوم) بی خیری و بیتری، (حقاً) نہ وانہ ی (مؤمن) ی (فاسق) و (فاجر) و (غلیظ القلب) بو (اہل) ی (ایمان) لہ گہ لی (کافر) آن (شوم) ترن، (ولو) خوا (عفو) یان کا، بیان خاتہ (أَعْلَىٰ عَلَیْنِ) بی (حق) و (حساب)، قسم لہ (حال) ی (حاضر) ہ۔

﴿عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ﴾ دہرکہ یان لہ سہر پیوہ نہ درئ نہوی (اہل) ی (ایمان) نیک و (أَصْل) و چاک، چاکہ کردنی خوی لہ گہ ل (عباد اللہ) بہ (جزا) ی (خیر) ی نہ زانی، وہ (جزا) ی نہو (مبارک) آنہ نایہ تہ (بیان)، بویہ خوا (ذکر) ی ناکا، نہ وانہ ی (شوم) بی کہ لک و (وَجْه) تہ نگیان ہینایتہ سہر (فقرا) و (ضعفاء) دہرکہ ی خیریان لہ سہر خو پیوہ دایہ، خوی (تعالی) پیش دہرکہ ی (جہنم) یان لہ سہر پیوہ نہ دا (نَعُوذُ بِاللّٰهِ) (سعادت) مہند نہو کہ سہ یہ، کلیلی دہرکہ ی خیران بی، (شقاوت) مہند نہو کہ سہ یہ کلیلی دہرکہ ی شہ پان بی۔
(اللَّهُمَّ افْتَحْ لَنَا أَبْوَابَ خَيْرِكَ بِجُودِكَ وَإِحْسَانِكَ وَبِرِّكَ).^(۱)

سورہ تی الشمس

(نوبت) ی (تفسیر) ی (سورہ تی (الشمس) ہ، (مکیہ) (بلا خلاف)، (آیات) ی (۱۵) و یا (۱۶) ہ یہ، (مناسبہ) ی لہ گہ ل پیشی (کالشمس) دیارہ ﴿وَالشَّمْسُ وَضُحَاهَا﴾ (شمس معلوم) ہ، (ضحا) بہ (ضوء) ی (شمس) (تفسیر) کرایتہ وہ، (نقل) لہ (ابن عباس) و (ابن جریر) (ابن کثیر) و (نسبہ) ی بو (مُجَاهِد) نہ دہن، (قَتَادَةَ) بہ (یوم) ی (تفسیر) نہ کا، (إمام) نہ فہرموی: "نہ وہ (مُخْتَار) ی (فَرَا) و (ابن قُتَيْبَةَ) یہ " وہ (تفسیر) ی بہ گہ رمی (شمس) لہ (مُقاتِل) (نقل) نہ کہن (إمام) زور بہ (ضعیف) ی نہ زانی، (سید) (نقل) لہ (بعض) ی (مُحْقِقِین) نہ کا، (حقیقت) ی (ضحا) دورکہ و تنہ وہ ی (شمس) ہ لہ

^۱ — (تفسیر) ی (سورہ) ی (البلد) تہ واوبو، پوڑی پیچ شہ مو: نیزیکی (عصر) (۱۳) ماہی (ربیع) ی (ثانی)، (۱۷) ہ ی ماہی (نیسان) ی (یومی) ناخری ماہی نہ فرہنجی۔

(أَفُق) ی (شَرْق) ی، یَعْنی (نَفْس) ی (إِرْتِفَاع) (تَبَاعُد) ی (شمس) پی ی ئه لَئین: "ضَحَا" دوايه بوویته (حقیقه) له و (وقت) ی، به (أَوَّل) ی (وقت) ی نه گوترئ: "ضَحْوَة" وه هر دواي، نه و به که می پی ی ئه لَئین: "ضَحی" دوايه تا (قَرِيب) ی (زَوَال) پی ی ئه لَئین: "ضَحَاء" (شمس)، (ضیا) ی (شمس). (نَهار) ی (شمس) له (آیات) ی (عِظَام) ن، ئیمه نه گهر له (ظَاهِر) ی (عِبَارَة) بَلَّیْن: "قَسَم" به ئافتاب "ئه بی" (مَقْصُود) مان (رَبّ) ی ئافتاب بی، (أَمَّا) خوا که (قَسَم) ی پی بخوا، چۆن (رَبّ) ی بۆ (مُقَدَّر) که مین؟ ﴿وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّاهَا﴾ دواي (طُلُوع) ی (شمس) که ئه بیته (هلال)، یا دواي (غروب) ی (شمس) که ئه بیته (بَدْر) ی (تَمَام) ﴿وَالنَّهَارِ﴾ (رَدّ) ی (قَوْل) ی (قَتَادَة) یان کردیه، (مَادَام) خوا (رَأْسًا) به (نَهار) سویند نه خوا، جوان نیه، (تَفْسِیر) ی (ضحا) به (نَهار) - (وَلَوْ تَقَيَّد) یش بکری، به (ظَرْف) ﴿إِذَا جَلَّاهَا﴾ (شمس) (جَلَا) نه دا، (إِظْهَار) ی نه کا، به (غیر) ی (شمس) چیتر له (عِبَارَة) دانیه، به (تَصْرِیح) یابه (إِیمان)، بیکهینه (مَرَجِع) ی (ضمیر)، (واقعا حُصُول) و (ظهور) ی (نَهار) به (شمس) ه، (أَمَّا بَعْضُ) ی (أَيَّام) هه ن، (هَوا صاف)، ئاسمان بی هه ورو بی (كُدُورَة)، (شمس) له و (نوع) ه پۆزه (عجایب) (جلوه) کی هه یه، نزیکه، له بهر که م و نایابی، ئیمه سویند به پۆزی (صاف) و بی (کَدَر) بخوین، (دائما) هه وره، هه وری خۆلوی، تۆزایه، (شمس) یا بزده، یا بی (ره و نه ق) و (شَعَشَعَة) یه، (أَمَّا صَفَا) ی دل و (رُوح) و خوپه می (حَیَات) ی (عائِلوی)، هه رنیه.

(ظُلُمَاتُ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ) ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا﴾ پۆژ ئاوا نه بی، شه و دادی، (أَنَّهُ) شه و (شمس) داده پۆشی، زَیْرا به شه و لیمان بز نه بی، وه (إِلَّا) شه و له (جَهَة) ی (غیر) ی (جَهَة) ی (شمس) ه، (دائما) لایه کی (أَرْض) ی شه وه، لایه کی پۆزه، له (مملکته) ی ئاوا نه بی، له (مملکته) ی هه لدی، نه گهر لیتره باسی (مُخَالَفَة) ی (تُحَات) آن بکه مین، له (جوان) و (إِمْتِنَاع) ی (عَطْف)، له سه ر دوو (مَعْمُول) ی دوو (عَامِل) ی (مُخْتَلَف لِلْعَمَل)، دریزی ئه داتی با (وُجُود) ی بۆ کوردی زوبان، (فائده) کی نیه، وه تی گه یشتنی (زه حمه ت) ه، (سَيِّدِی الْوَسْی)

نۆر له‌و ته‌رزه جی یه، (ایران‌ی هونه‌ر ئه‌کا، له‌بیان‌ی (أقوال) و (توجیهات) و (إعتراضات) و (أجوبة)، (په‌حمه‌تی لی بی)، (فکری (واسع)، (علم‌ی (واسع)، زوبانی (واسع)، (قلم‌ی (سیار و (سَحَار) ﴿وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا﴾ (بانی) ئاسمان، (جناب‌ی (حَقّ) ه، لای (بعض‌ی) (تعبیر) له‌ (جناب‌ی (حق) به‌ (ما) نابێ، ئه‌لّین: " (ما)، (ما‌ی (مَصْدَرِی) یه " (یعنی قسم) به‌ (بنا‌ی (سَمَاء)، (وکذا) له‌ هه‌ر دوو (قسم‌ی دوايه، (زمخشری) (رَدّی ئه‌م (قول) ه ئه‌کا، ئه‌لّی: " (فَاللَّهُمَّ) لی ناگه‌پێ، (ضَمیر‌ی (مُسْتَتِر) (راجع‌ی چی ئه‌بی؟ (لازم) نیه (ما) هه‌ر بۆ (غیر) ه (عاقِل) آن (إستعمال) بکری، ئه‌و (إلهام) ه‌ی له‌ (ما) دایه، (إشارة) ئه‌کا، بۆ (عظمة‌ی ئه‌و (ذات) ه، که (ذات) یکه (درک) ناکری، (مَعَ أَنَّهُ) ئه‌فه‌رموی: " (وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ) با ئه‌و (ما) یه ئه‌و (أیدی) یه بی، که (مَجْهول) ه، وه‌شتی (عظیم) ه، چ (قه‌یدی) یه؟ " ﴿وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا﴾ ئه‌وی (أَرْض‌ی (بَسَط) کردیه، پای خسته .

بِسَاطِی زَمِینِ سَفَرِی عَامِّی ئووست

برین خوانی یغما، چ دوشمن، چ دووست

خوا (أَرْض‌ی) گه‌وره‌و به‌رینی (خلق) کردیه، جی هه‌موانی به‌ (پراحت‌ی تیا ده‌بیته‌وه (لكن مع الأسف) (بشر) نا (پراحت‌ن، (دائم) خه‌ریکی قه‌ره په‌ستن، (عذاب‌ی یه‌ك بده‌ن، یه‌کدی له‌خویان ده‌رکه‌ن. (کرنیلیۆس) له‌ (کتاب‌ی (أصول‌ی (عِلْمُ الْهَيْئَةِ) ئه‌لّی: " ئه‌و (موادّ‌ی (أَرْضِیة‌ی که (وجود‌ی (مُحَقِّقَه) له‌ (شمس) دا ئه‌مانه‌ن: (هایدروجین)، (باریوم)، (منغنیزیۆم)، (ئه‌له‌منیۆم)، (نوتالیۆم)، (حدید)، (صۆدیۆم)، (کۆبالت)، (کالیزیۆم)، (منغنیزیۆم)، (نحاس)، (نیکل)، (کروم)، (زه‌نک)، (أَمَّا) (تۆکسجین) و (نایتروجین)، (کاربۆن)، (وجود‌یان له‌ (شمس) دا (مُحَقِّق) نیه " دیاره به‌ (جَزَم) (نفی) ناکه‌ن، پێ ی (بَحَاث) آن ناگرن.

﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا﴾ (مُرَاد) له‌ (نفس) (ذات‌ی (روح) نیه،، (تَسْوِیة‌ی به‌ (تَعْدِیل‌ی (أَعْضَا) و (وَضْع)، (تَرْتِیب‌ی (قَوَا) وه‌یه، (واقعا هیکل‌ی (إنسان)

بهو (بدایع) ی (صُنْع) له (شمس) گه وره تره ﴿فَأَلْهَمَهَا﴾ خوا (إلهام) ی (نَفْس) ی کردیه، ﴿فَجُورَهَا وَتَقْوَاهَا﴾ (لَشْك) (فُجُور) و (تَقْوَى) ی (نَفُوس) به (أَشْخَاص) نه گوپی، (عَصِيَان) و (طَاعَةِ) ی (مَلَا)، له گهل (عَصِيَان) و (طَاعَةِ) ی گاوآن جودایه، که سیّ (أَدْنَى) شعور) ی هه بی، (نَظَر) به (حَال) ی خوی (فِرْق) ی چاکه و خراپه نه کات، نهو (سُورَة) ه له (أَوَائِل) ی (سُور) ی (مَكِّيّه)، (أَحْكَام) ی (شَرْعی) نه وه نده نه بووه، نهوانی (خَصْم) ی بیّ (إِيمَان) بوون، (طَعْن) یان لیّ نه درا، به (إِرْتِكَاب) ی (أُمُور) ی نالایه ق توو بی خوا (إِنْسَان) هه رچی بی، نازانی (سَجْدَه) بۆ به رد، بۆ گها، بۆ پشیله، زۆر به ده (هَتَك) ی (بَشَرِيَّة) ه، هه رچی (صاحبِ وجدان) بی، نه زانی زۆر خراپه، که سیّ ده وه له مهن دبی له پۆژی (جُوع)، (يَتِيم) ی (مَسْكِين) ی، له به ری بناوریتته وه، نانه کیان پی نه دا، (مَادَام) بزانی خوا هه یه، نه زانی نه مه لای خوا ناخوشه، دپته (ظَنَم) نه گهر (إِنْسَان) له (أَوَّل) ی (أَمْر) وهه، په یپه وی (عَقْل) ی کردبا، (حِیَات) ی خوشی (إِجْتِمَاع) ی باشی بیّ (جُرْم) و (جِنَايَة)، بیّ (شِقَاق) و (عَدَاوَة)، بیّ (تَنْزِيل)، بۆ (عبادهت) ی کتک و مارو ماسی و (تِمْسَاح) و (سَائِر) ی (أَشْيَا) ی (دُونی) . نه بوو، (جَنَاب) ی (حَق)، (رُسُل) ی نه ده هه ناردن، (أَمَّا) إختلاف) ی (عُقُول) و (شَارِب) و (مِیل) (أَسَاساً) إختلافی (خَلْق) یان، سه ری کیشا (خِصَام) و (حِیَات) تیکدان و بیّ (نَظْمی) (جَنَاب) ی (حَق) بۆ إصلاحي یان (رُسُل) ی ناردن، (لَکِن مَعَ الْأَسْف) که م هاتنه سه ر پی، وه به (مُدَّة) یه که م (تَأْثِیر) ی (دین) له دلاندا نه ما، (إِخْتِلَاف) و (شِقَاق) ی دلّیان (زیاد) ی کرد، له سایه ی (رُؤْسَا) ی (أَدِیَان) و (إِدَارَة)، (بَشَر) و (تَفَرُّق) ی کرد (إِلَى الْأَبَد) پیکه وه نانوسین، لَیْکَ نَزِیک نابنه وه، مه گهر بۆ یه ک کوشتن وه کی له (سُور) ی (سابق) فه رموی: " (وَهَدَّيْنَاهُ الْجَنَّتَيْنِ) " به (حَوَاس) به (غَرِيزَة) به (عَقْل) به (إِرْسَال) ی (رُسُل)، پتی نیشان داوَن. (قَسَم) به خوداوه ندی نهو مصنوعات ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾ نهو که سه ی (نَفْس) ی خوی (تَزْکِیَة) بکا، پاک و خاوین بی، بیّ (غَلّ) . (نَائِل) ی (مِرَام) نه بی، (لازم) نیه (تَزْکِیَة) وه کی (صَوْفی) یان بی به جارّی (قَطْع) ی (عَلَاقه)

له گهل (موجودات) بکا، یاخود (وجود) ی که سی لا نه مینئ یاخود هه موو (زله) ئ
 (قبول) بکا، نه وه (تزکیه) نیه، نه وه (رزالهت) ه، (بعض) ئ (ضمیر) ی بزر بۆ
 (جناب) ی (حق) نه با، له پاش (هدایهت) و (إرشاد) و (إلهام) (تزکیه) و (تربیه)
 (عاند) ی (مکلف) ه، ﴿وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾ (واقعاً انسان) له (أول) ی
 (فطره) ی باشه، پاکه، (أما تربیه) نه گوپی، وه (تأثیر) ی (إرث) یش
 (إنکار) ناکری، نه (مسئله) له (حضرهت) ی (نوح) وه رگیراوه (إِنَّكَ إِنْ تَذَرَهُمْ
 يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَنْ يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا... الآية) (مثل): (هَلْ تَلِدُ الْحَيَّةُ إِلَّا
 الْحَيَّةَ؟) (سعدی) نه ئی:

(عاقبه تی گورگزاده گورگ شهود

گرچی با نادمی بزورگ شهود)

نه مه بی (شبه) یه، (دس): به بزرکردن نه ئین، وه کی له ناو خۆی
 بیشاریتته وه که سی بی (أخلاق) و نا په سهند بی، (نفس) ی خۆی بزرکا، خۆی
 نه ناسی، (شرف) ی (بشریهت) گوم بکا، خۆی له (بہائم) که مترکا، (حقیقه)
 (خائب) و (خاسیه باز (حرب) ه، له (بین) ی (أشاعرة) یا (سُنی) و (معتزلی)،
 (أشهدُ بالله) (مُجادله) له سهر (إختیار) ی (عبد)، له سهر (تأثیر) ی (قدرهت) ی
 (إنسان)، بی (معنا) یه، (صاحب) ئ (علم) و (إختیار) و (قدرهت) و (إرادة) و
 (عزم) و (جزم) نه مپۆ له (أوج) ی (أعلا) یه، (إختیار) ی (إنسان) (وجدانی) یه،
 (حصول) ی (تأثیر) ی (أثر) ی (هُویدا) یه، له (غایهت) ی (جَلا) یه، (بعث) ی
 (رُسل)، (وضع) ی (شرائح) و (تکلیف) له گهل (سلب) ی (إختیار)، یا (سلب) ی
 (تأثیر) ی (قوهت) و (قدرهت) چ (مُناسبه) ی نیه، به ئی له (بعض) ئ (مقام) خوا
 (سلب) ی (قدره) (قوهت) له (إنسان) نه کات، (حَتَّى نَفْی حَیَاتِی لَیْ نُهُ کَاتِ،
 نه وانه مردوون، که پین، کوون، لالین، که رن، (مع أَنَّهُ) زوندوون، به گوین،
 به چاون، زوبان دریتن، بۆ (حال) ی خویان زۆر به هوشن، بۆ (فلس) ئ سهد
 (حیله) نه که ن، (لازم) ه ته ماشای (حال) و (مقام) کهین، به ئی (إنسان) خۆو
 (قوی) ی (مخلوق) ی خوایه، (معتزلی) ش نه مه (إنکار) ناکا، (أما) ئیمه (مع

الأسف) تا بلّین: "بئ دهسه لاتین، (عاجن یین، بئ (قدرهت) و (قوهت) و (غیرهت) یین، (حتی) دزی، حیزی ئە توانی (جبر) له (أهل) ی شاری بکا، گه لی کهس له ترسنۆکی خۆی خوویه ئەدا" ئە گەر لیڤه (مُراد) (تَزَكِيَة) و (تَدْسِيَة) ی خوایه، بۆ ئەفه رموی: ﴿كَذَّبْتَ ثُمُودُ بِطَغْوَاهَا﴾ دیاره ئەو (قوم) ه له بهر (طفیان) و (تَجَاوَن) یان (تکذیب) ی (رسول) یان کردیه، وه (جسارهت) یان کردیته (إمحا) ی (أیه الله) ﴿إِذْ أَنْبَعَثَ أَشْقَاهَا﴾ نار دیان، ئەویش (قبول) ی کرد، ئەلّین: "ناوی (قُدار)، (قُدار) له سه (وَزَن) ی (غُلام)، (سَيِّد) له (مِنْه) وی خۆی ئەلی: "(معنا) (جَزَأَن) "وابزانم زانیویانه (أشقیایه، بۆیه (تکلیف) یان لی کردیه ﴿فَقَالَ لَهُمْ﴾ پاش (خَبَر) دار بوونی (مُؤامره) ﴿نَاقَةَ اللَّهِ﴾ خۆتان لی بیاریژن، (دهخل) ی مه کهن ﴿وَسُقْيَاهَا﴾ (منع) ی مه کهن، له ئاو خواردنه وه وه کی (حُکم) کرایه، پۆژی بۆ ئەو پۆژی بۆ ئیوه ﴿فَكَذَّبُوهُ﴾ (نَاقَة الله) ی چی؟ خوا حوشتی بۆ چیه؟ بۆچی وابی؟ پۆژی ته نها بۆ حوشت، وه پۆژی بۆ هه موو (قوم) به (أَنعام) و (بَهَائِم) ﴿فَعَقَرُوهَا﴾ دیاره (پاوچی) بووین، (معونهت) یان کردیه، لی نه که پاین، (رسول) و یارانی (مُدافعه) بکهن، وه (إِلَّا) (شخص) یکیان پی (منع) ئەکرا، کوشتیان، سه ریان بری ﴿فَدَمْدَمَ﴾ له (جزای) ی ئەو (فعل) ه (قَبِيح) ه ﴿عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ﴾ (رب) یان، له سه ر (رَبُوبِيَّة) ی خۆی، (حَق) ی (رحم) یان نه ما بوو، وه ئەفه رموی: ﴿بِذُنْبِهِمْ﴾ به گونا هیان، دیاره (سبب) و (عله) ت ی (هلاک) یان ئەوه بووه، یا گونا هیان بووه، ئەمه و ئیدی، (أَمَّا) (نهایهت) (تأثیر) ی له وه بووه، (دَمْدَمَ): "(فَعَلَل) ه یه، به (معنی) (أَطْبِق) ه یه" خودا (عَذَاب) ی به سه ر داهینان، دای گوتن، کهسی نه هیشتن، به عاردیه وه نووساندن، پان و پیلچی کردنه وه ﴿فَسَوَّاهَا﴾ هه مووی داگرتن: (صِفَار) و (کبار)، (طبیعی) که (عَذَاب) (عام) بوو، مندال و ژن و پیر زۆرتر گیرۆده ئەبن ﴿وَلَا يَخَافُ﴾ خوا نه ئە ترسا ﴿عُقْبَاهَا﴾ له (عقبهت) ی ئەو (جَفَا) دانه، (مع أَنه) (طفیان) ی وان وای ئە گه یاند، که (أَلْعِيَاذُ بِاللَّهِ)، لایان وابوو، خوا لی یان ئە ترسی، ناویری (عَذَاب) یان دا، وه که سیان نه ما بوو، له کی ئە ترسا؟!؟

(بِنا) له (قَوْلِی) (ضَحَاک) و (سَدَی) و (معنا) ی ئه‌وه‌یه، ئه‌وه‌ی (ناقه) که‌ی
 کوشت، له (عاقبه‌ت) ی ئه‌و (سَیِّئَة) ه نه ده‌ترسا، (ضمیر) ی (مُسْتَتِر) به‌و
 (وَجْه) ه، بۆ خوا نیه، ئه‌مه هه‌رچهند له (عبارت) دووره، (أَمَّا) له (معنا) دا
 نِیزِیک و خَوْش ه.

ئه‌لَیْن: " (ملا) یه (وعظ) ی ئه‌دا، ئه‌ی ووت: "ئه‌ی مسلمانینه له‌خوا بترسن
 خوا زۆر بێ (مُبالات) ه، له‌سه‌ر حوشتی چهند (دِرهم) بایی، (قَوْم) ی وای
 (هلاک) کرد" (ملا) یان ناویان لی نا: (مَقَوْمُ النَّاقَةِ) . (حقیقه) (خوا) بێ (مُبالات) ه،
 (غنی) یه، (کائنات) به (آن) ی (هلاک) کا، چ په‌کی پی ئه‌که‌وی؟ گه‌لی جار
 ئه‌لَیْم: " (خدمه‌ت) ی گه‌وه‌ری به‌ده‌سه‌لاتی بێ (مُبالات) زۆر (زحمه‌ت) ه"
 (جناب) ی (حق) به (لطف) ی خۆی (مُعامله) مان له‌گه‌ل بکا: (أَمین).^(۱)

سوره‌تی اللیل

تۆبه‌تی (تفسیر) ی (سوره‌ت) ی (اللیل) ه، (خلاف) له (عدد) ی (آیات) ی نیه،
 بیست و یه‌که، (خلاف) له (مَکِیَهِ تِی) و (مَدِیْنَه‌ییه‌تی) دایه.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى﴾ (قسم) به‌شه‌و که (دُنْیا) دا ده‌گرێ، ئالَیْم: " (شمس)"
 لَیْرَه (مجبور) نیم، (یعنی) ئالَیْم: " (شمس) داده‌پوشی" (مَجْبُورِیَة) نیه، (أَمَّا) له
 (سُورَه) ی (وَالشَّمْس)، له‌به‌ر (ضمیر) ی (ها)، که (راجِع) ه بۆ (شَمْس) . (نَوْعاً)
 ما مَجْبُورِیَة ی ه‌یه ﴿وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى﴾ شه‌و ئه‌پوا، پۆز ه‌ل‌دی، (نَهَار)
 ئاشکرا ئه‌بی، ئه‌سه‌رو ئه‌سه‌ری شه‌و، به (نُور) ی (نَهَار) (مُحاط) ه، ورده
 ورده (أَرْض) دا ده‌گرێ، (نَهَار) زۆر (جَلُوه) ئه‌دا ﴿وَمَا﴾ (ذات) ی (أقدس) ی
 (کبریائی)، (مَجْهول) ی (مَطْلُوق) ی (مِنْ حَيْثُ الْذَات)، (عَالَم) ی (حَیَات)، (نَبَاتات)

١ — (تفسیر) ی (سُورَه) ی (الشَّمْس) ته‌واو بوو، پۆزی جمعه، وه‌قتی پۆز ئاوا بوون، خوا
 (خَیْر) ی شه‌وو پۆزمان پی بگه‌یه‌نی، له شه‌پی شه‌وو پۆزمان بپاریزی.

و (أشجار) و (حيوانات) و (بَشَر)، (حُکما)ی (طَبِيعَة ت) نه لَین: " له (ذَرَّة)ی (حیویه)ی نَیر (جِنسیه)نیه، (ذُکوره ت) و (أُنوثة ت) پاش (عُلوق) له (رَحْم)دا په یدا نه بئ."

(جَساره ت)ی (عَلِیّه)ی (بَشَر) به (دَرَجَة) یه ک گیشته | خه ریکن (مُسَلط)بن، له سه ر (تَذکیر) و (تَأْنِیث)ی (جَنین)، (مع الاعتراف) که کار کاری (طَبِيعَة)ه، نَیمه ش (بِالطَّبِيع، عَلَی کُلِّ حَال) نه لَین: " کار کاری په روه ریگاره، (أَساس)ی (إِسْتِعْدَاد)ی (ذُکوره)تو (أُنوثة)و به و گویره (إِیْجَاد)و (خَلْق)، نیشی (عَلَام)ی (مُطَلَع)ه، (عَالِم)ی (مُحِیط)ی به (ذرات)ی (کائنات)، (مِزاج) هه رچه ند (مُدَاخِلَة)ی به (قُوَّة ت)ه، (قِسْم)ی له (أَزْوَاج) هه ر نَیریان نه بئ، (قِسْم)ی هه ر مئ (قِسْم)ی هه ر دوو، نایا (مِزاج) له کئ یه؟ (کُلِّ مِنْهُ) هه مووی له وه (مَبْدَأ)ی (وُجُود)ه " (عَقِیم)یش هه ن، (خُنْثا)ش هه ر (نَظَر) به (آلَة)ی (ظَاهِر)ی هه یه، (أَمَّا) له نه نده رووندا (فَرَق)یان نه بئ، (بَعْدُ الْبُلُوغ) (مَلَامِح)ی (ذُکوره) له (بَعْض)ی، (أُنوثة) له (بَعْض)ی ده رنه که وی (آیَة)ی (کَرِیمه) (دَلَالَة ت) له (نَفِی خُنْثا) ناکا، (غَايَة ت)ی سوینده، به و که سه که نَیرو مئ (خَلْق)کردیه، نافه رموی: " هه رچی له (أَحْیَا) (خَلْق)ی کردیه، (ذَکَر)ه، (أُنْثَى)یه " قرائنه تئ (نَقْل)نه که ن: (وَالذَّکَرُ وَالْأُنْثَى) چونکی (مَا) (إِطْلَاق)ی له سه ر (غَیْر)ی (ذی عقل) نه کری، (أَمَّا) نه وه ((عَلَى الْإِطْلَاق) نیه و ابزانم (قِسْم)ی نه فه رمون: " (ما)، (ما)ی (مَصْدَر)یه " (یعنی قِسْم) به (خَلْق)ی نَیرو مئ، (أَمَّا) نه مه له گه ل دوو (جُمْلَة)ی (سَابِق) رَیک نیه، (أَمَّا شَاذُهُ) (إِعْتِبَار)ی پَینیه ﴿إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى﴾ (مُتَفَرِّق)ه، هه ر که س بؤ شتئ هه ولئ نه دا تئ نه کوشئ، ته ماشای (أَحْزَاب)ی (سیاسی)که، گوی یا هه موو (حَزْب)ه کان (غَايَة)یان یه که؟ (أَمَّا جِهَة ت)ی (تَدْبِیر) و (سِیَاسَة ت)یان (مُخْتَلَفَة)، وه تا (خَضَارَة ت) (زیاد)نه کا، (تَشْتَّت)ی (أَفْعَال) و (أَقْوَال) و (مَسَاعِی) زَیتر نه بئ. (قرآن) ته ماشای (اِخْتِلَاف)ی (جَزَا)نه کا، نه تو رپته (طَرِیق)ی (هَدَايَة ت) و (إِرشاد) ﴿فَأَمَّا مَنْ أُعْطِيَ﴾ بیه خشئ، (خَاصَّةً فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغِيَةٍ) ﴿وَاتَّقَى﴾ خوی له

خوا، له (أعمال) ی (سَیِّئَة) پیاریزی، ﴿وَصَدَقَ بِالْحُسْنَى﴾ به (ثواب) ی (إلهی) و پاداشی (إحسان) و (جَزَا)، (ایمان) ی مه بی، چاکه لای خوا، به (ضایع) ناچی ﴿فَسْتَنْبِئْهُ﴾ (بَعْد) یا به (تاکید) ﴿لِلْيُسْرَى﴾ بۆ شته کی (سهل)، (أُمُور) ی (صعاب) ی په قی بۆ (سهل) نه که ی، ناماده یی سواری بی، وه کی وولاغی زین و لغاوکراو، چ جایه (أُمُور) ی (آخرة)، (أُمُور) ی (دنیا) شی بۆ (سهل) و خوشی دی، و ایزانم (فاسق) و (فاجر) یش به دخوامی نابن، (أَمَّا إِنْطَى) بی (مال) نابی، نه بی نهوت (مال) ه (کَسْب) کا، (سَعَى) بۆ بکا، (تفسیر) ی (حُسْنًا) یان به گه لی (وَجْه) کردیه نه وی نووسیمان، (مُخْتَار) ی (ابن جَرِير) ه، لای (حَقِير) یش نۆر جوانه.

﴿وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى﴾ له خوا، چ (تَقْوَى)؟ (إحتیاج) ی به خوا ی نیه، خۆم مالم په یا کردیه خوا (ده خل) ی چیه؟! دیاره (عصیان) تا (عصیان) (فرق) ی مه یه، (بعض) ی یا گه لی که س گونا نه کا، (إستهزا) و قه شمهری دی، به خواو (رسول) ی خوا ﴿وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى﴾ (جَزَا) و پاداشی چی؟ "نه دی نه من نه مرۆ (مال) ی خۆم بدۆرینم، گویا سبه ی خوا پاداشم نه داتی نه خیر، (قته) نه وه ی ناکهم، (حاضر) ی به (قهر) ناده م، (قیامهت) ی چی؟ (جهنم) ی چی؟ به هه شتی چی؟، گشت فریو فیل، (مال) ده ریته یه، چ گویم له و قسانه نیه.

"به لی که سی (بخیل) بی، نه و (نوع) ه (هَذِیَان) ه نه کا، بی (شک)، وه گه لی (أشعار) یان له و (مضمون) ه (یعنی) (حاضر) ی مه ده به (قهر) د، (نسبهت) به (عمری خیام) داوه، (أَمَّا) له (حکمة) ی نه و ناوه شیته وه، (وَلَوْ) له (زمره) ی باده گوساران بووی.

﴿فَسْتَنْبِئْهُ لِّلْعُسْرَى﴾ له (دنیا) و (قیامهت)، (دُنیا) دل ناریحهت، پر له غم و (کدر) و (بغض) و (حَسَد)، له (آخرة) یش (جَزَا) ی دیاره . (عُلَمَا) ی (بلاغه) له (فَنّ) ی (بدیع) نه و (آیه) ه نیخن، به (مثال) بۆ (تقابل)، وه کی (مُقابله) ی: (حیات) و (موت) وه (ضَحْک) و (بُکاء)، وه (فقر) و (غناء)، له

(إِسْتِغْنَاءُ) (تاویل) یکسی بۆ ئە کەن، تا (تَقَابُل) له (بَیْن) ی (بَی) (وَأَتَقَى) ده رکه وی، بنۆرپه: (مِفْتَاح) و (تَلْخِص).

بابم فەرمووی: "له (بغدا) پۆژی چوومه لای (عبدالرحمن أفندی)، ئەو (وهقت) ی ئەو (نقیب) نه بوو، باسی (علما) ی کوردان کرا، زۆر (تقدیر) ی کردن، و وتی: " (ملا) ی کورد، هه رچه ند له (عره بی) دا، زۆر بالایی، ناگه یه یته (مَلا) یه، که (أَصْلًا) عرب (بَی)، بۆ (إِسْتِشْهَاد) چه ند (أَبِیَات) ی (مفتی زه هاوی) خونده وه، (أَشْعَار) ی (بلیغ) و (فصیح)، (أَمَّا) ته ماشاکه ن، چ (نسبه ت) ی نیه، له گه ل (آیه) ی: " فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى... الْآيَةَ " بابم فەرمووی: " ووتم: " (سبحان الله) (کائنه) (حضرت) ی (سید) له (کلام) ی (بَشَر) چی نه دۆزیه وه، (مُقابله) ی (کلام) ی (زه هاوی) کا، (مَجْبُورًا) تشبُّث ی به (آیه ت) ی (قورآن) کرد! " (حَقِيقَةُ غَفْلَةٍ) ی (عَجِيبَةٍ)، و ایزانم بابم له (تاریخ) ی (۱۲۹۲هـ) چوو بووه (بغدا) بۆ (بعض) ه (مَصَالِح) ی خۆی، ئەو وه قتی هه موو عیراق یه عنی (بغدا) و (موصل) و (بصره)، هه مووی یه ک (ویلایه ت) بوو، (والی) یه (إداره) ی ئە کرد، دوا ی (حرب) ی نه وه دوسی، کرایه سی (ولایه ت) ﴿وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ﴾ له وه ی (بخیل) و قارنانی مه نده موور ﴿إِذَا تَرَدَّى﴾ که (هلاک) بوو که وته ناو (قَبْر) له (کفن) وه رپیچرا، وه کی (رداء) تی ی ئالاندرا، که وته ناو (جَهَنَّم)، (حَتَّى) (إِنْسَان) ی (بخیل) له پۆژی لی قه ومانیش، (مال) ی به که لک نایه، (وَلَوْ بَدَّلَ) ی بکا ئە ی خۆن وه به (إِمْدَاد) یشی نایه ن، (حظ) ئە کەن له و (حال) ه دا، بمینی، تا (زَیْد) ه (مال) ی بخۆن، پۆژی (جَزَا فِدِیَه) نیه، کی (شفاعه ت) یان بۆ ئە کا؟ که س (خَیْر) ی لی نه دیتینه نه گه ر که سی بلی: " خوا (غَنَى) یه، چ په کی که وتیه، نه وانه (إِيمَان) ئینن، باش ئە بن له (آخِرَه ت) (مکافات) ئە درین، یان نا، ئەوی به سه ریان دی، بابی، قیروسیا، به لی وایه (نظر) به (ذات) ی (أَقْدَس) و (غَنَى) ی (مُطْلَق)، (معتزلی) ش وا ئە لئین " (لکن نظر) به (صِفَة) ی (په حمه ت) و (عطف) و (هادیه تی) (لازم) ه (جنابی) ی (أَرْحَم)، (رَبِّ الْأَنَام) پئی چاکه یان نیشان دا.

﴿إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى﴾ (هادی)یه، هه روه کو له (عالم)ی (تکوین) (هادی)یه، له ناوژگی داکى منداڵ (هدایهت) نه دا، بۆ هاتنه دهر، بۆ مه مک مرین، (هادی)شه له (عالم)ی (تشریع)، پتی چاک و خراپ، له سه ر (آسان)ی (رسل) نیشانی (عباده)ی خوی نه دا وه به (کمال)ی (عنايهت) (هدایهت)ی نه دا، هه موو شتی بۆ پیکهستییه، نه و (لذت) و (شرف) و (پاحت)ی (ضمیر) و (وجدان)، که له چاکه دایه، له خراپه دا نیه، وابزانم (نزام)یان (لفظی)یه (أشاعره) نه فه رموون: "له سه ر خودا هیه شت (لازم) نیه " (معتزلی) نه لئین:

له سه ر (حکیم) (لازم)ه، نیشی به جی، (ممنوع)ه کاری بی (وجه)، (جناب)ی (حق) نه بی (مقتضا)ی (صفات)ی خوی بینیتته جی" ﴿وَإِنَّ لَنَا لِلْآخِرَةِ وَالْأُولَى﴾ (ایمان) ئینن، (نائل)ی (خیر)ی (دنیا) و (آخرهت) نه بن، وه (إلا خائب) و (خاس) نه بن، نه (مال) به که لکتن ده شی، نه که س به فریادتانه وه دی، مه ن آنجی (شرط)ی (بلاغه) ست، باتوو می گویم

تو خواه نه ز سوخنم په ندگیرو خواه، مه لال

﴿فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى﴾ (رکن)ی (أعظم) له (إرشاد)، (إنذار)ه، (أكثر) به ترس دینه پای به ترس (عالم)ی (مسخر)ی (پاپ)کرد، ترسه (جاهل)ی کردیته (عبد)ی (مُتَشَبِّه) آن، (أما) نه مپۆ - (مع الأسف) - که س ترسی (آخرة)ی نیه نه گهر بی، به پاستی (نادر)ه، ترسی (دنیا) چاتره، نه وه ی هوشی هه بی، که (إنذار)کرا، خوی نه پارێزی. هاوینی پابردی، نه ترساین (طیارة) مان بیتته سه ر با له جه رکه ی نه دا، فیره ی لی نه هات، وایان نه زانی، بۆپیه ی (إنذار)ه، خویان نه هاویشه کون و کارژێگان .

(إمامی رازی) (رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ) (نظریه)یه کی جوانی هه یه، (حاصلی): (نه گهر (إنذار)یان کردی له شتی، بۆ (دفع) و (منع)ی خۆت ئاماده که، نه لئین: " نه و پتیه جه رده ی پتویه " به چه ک و (أساس)ی جه نگ و (جدال) (مُهَيَّا) به، به پندا بپۆ نه گهر توشی بووی (نجات)ت نه بی، نه گهر نه بوو، هیه (ضرر)ب لی نا که وئ، نه فه رموون: " (سؤال)ی (قبر)هه نه نوو له (حیات) مُحَافَظَه ی

(جواب) ی (سؤال) ه کان بکه، نه گهر بوو، (فیه) (جواب) ی خۆت ئه ده یه وه، نه گهر نه بوو، نه وا نه بوو (ضرر) ی چیه؟ (حقیقه) به (نظریه) ی (احتیاط) زۆر (قول) ی (مفید) ه (لازم) ه (اقتدی) به و (امام) ه گهره بکهین، ئه م ده ستوره بۆ (دنیا) و (آخرة) باشه، (اِحْتَرِسُوا بِسُوءِ الظَّنِّ)، (لظی): (لَهَب) ه، خوا ئه تان ترسینی، به ئاگر، بلیسه ی گرته دا، زوبانی نه هاوی (تَدْعُو مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى) ﴿لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى﴾ نه گهر (نظر) به (قیامت) بی، دیاره (مؤمن) ی (فاسق) - (وَلَوْ شِئِيَ) و (عاصی) بی - (کافر) له وان (أشقی) تره (ممکن) ه ئه وانه، له (مُنْتَهَا) ی (مَرَاتِبِ) ی (شقاوت) دابن، (طبیعی) ه مووشت (مراتب) ه هیه، (بعض) ی (قوم) له (بعض) ی که م (شه پ) ترن، (وَلَوْ أَجْنَبِي) ش بن .

﴿الَّذِي كَذَّبَ﴾ ئی (رسل)، (آیات) ی (حق) ﴿وَتَوَلَّى﴾ (اعراض) نه نی، پووی تی ناکا، (أَهْمِيَّتِ) ی ناداتی ﴿وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى﴾ (وصف) ی دی . (زمخشری) (إشكال) ی ه ل نه ستینی، (بنا) به دوو (حصه) ه، یه کی له (إلا)، نه ویدی له (توصیف) و (تفضیل)، (معلوم) ه، (صلی) (دُخُولِ) ی ئاگره، یا چیشتنی گهرمی ئاگره، (مؤمن) ی (فاسق) به (إعتراف) ی (فریقین)، (أشاعره) و (معتزله)، (أشقی) نیه، که وا بی نه و ناچیتته (جهنم)، (مع أنه) (سنی) ش لایان وه یه، (بعض) ی له (عصاة) ی (مؤمن) نه چنه (جهنم)، وه (درك) ی (حرارهت) ی نه که ن، (ولو) به (قد) گهرمای نه مپویی، با (ممکن) بی خوا (أولاً) عفو) ی بکا، وه دوور بوون له ئاگر، (خاص) ی (أَتَقَى) یان نیه، (مُتَقَى) ش لی ی دوور نه بی، هه رچه ند (فوجئة) (استدلال) به (آیه) ی (أول) بینن، که (عاصی) مؤمن) ناچته (جهنم)، گونا ه (ضرر) نادا، له گه ل (إيمان)، (لكن آیه) ی (ثانی) وانیه نه وانیش ئه بی چاره کی بکه ن، (خُلَاصَه) (نظر) به (حصه) و (معنا) ی (معروف) و (مُتَبَادَلِ) ی، (صلی) و (أشقی) (واقعاً) لیتره، هه م (تَنَاقُضِ) هیه هه م له گه ل (إعتقاد) ی (كُلِّ) ی (مُخَالَفِ) (إعتبا) ناکه ن، (أَمَّا عُلَمَاءُ) ی (بلاغهت)، هه موویان (قول) ی پی نه که ن، وه لایان (دلالة) ی (إستثناء) - له (نقی) و (إثبات) - (صریحه)، (وضعی) یه وه (وجدان) یش (شاهد) ه، نابینی (زمخشری)

(حنفی) ش بووہ (اعتبار) بہ (مفہوم) نہ کات، وہ (مجبوراً جواب) نہ داتہ وہ،
 (علاوۃ علیٰ هذا) (أحانفہ) (قول) بہ (مفہوم) ی (مُسْتَثْنٰی) ی (مُفَرَّغ) نہ کەن .
 (ابن المنیر) (جواب) نہ داکہ (صلی) (عذاب) ی (خاص) ہ، (حُفَرہ) یہ، ناگردانی
 مہل نہ کەنن، پشکوویہ زوری تیا (جَمع) نہ کەن، لاشہی شہ کیکی نہ ہاویتنہ
 ناوی، لہ ناو ناگر بہ ناگر دای دہ پویشن، نہ و (عذاب) ہ، (شدید) ہ، (خاص) ی
 (أشقی) یانہ، (مؤمن) ی (شقی) بہ و (نوع) ہ (عذاب) نادی، ئی (أتقی) لی ی
 دوور نہ کەوی، (فضل) لہ چیشتنی، با مؤمن عذاب دری، بہ (وجہ) ی تر،
 (خَفِيف). (لکن) نہ و (معنا) یہ ئی (مصلی) یہ، بہ (میم) ی (ظاہر) وہ یہ، (اسم) ی
 (مکان) بی، یا (اسم) ی (مفعول)، بۆ بوریانہ کە، نہ گره (مصدر) ی (میمی) ش بی،
 (لازم) نیہ (أصل) ی (مصدر) - (یعنی) (صلی) - بہ و (معنا) یہ بی، (فقط) .

وہ (زمخشری) بہ (قیل) نہ و قسہ (نقل) نہ کات، لہ (تفسیر) ی (سُورۃ الفاشیہ)،
 دیارہ پی ی (راضی) نیہ، واگومان نہ بہ ی (زمخشری) نہ و نہ دہ بی (حافظہ) بی،
 (معنا) یہ بہ و نزیکہ رابرد بی، لہ یادی چو بی؟ (حاشا)، نہ و (معنا) یہ، (معنا) ی
 (صلی) نیہ، تۆپیمہ (کتب) ی (لَوْغَت) نہ م دیت، وہ لہ (مادہ) ی (صلی)،
 (مصلی) لہ (قاموس) دا نیہ . (زمخشری) (حَصْر) نہ کاتہ، (حَصْر) ی (إضافی)،
 (آیۃ) (موازنہ) نہ کات، لہ (بَین) ی (حال) ی گہ و رہ لہ (مُشْرِکِین) وہ گہ و رہ لہ
 (مُسلمین)، لہ پووی (مُبالغہ) (صلی) (خاص) کراوہ بہ (أشقی)، (کأنَّہ) ناگر
 ہر بۆ وی (خلق) کراوہ، و (نجات) (خاص) ی (أتقی) یہ، (کأنَّہ جَنَّة) ہر بۆ
 وی (خلق) کراوہ، نہ و (جواب) ہ لای (أبو طیب) جوانہ، (قبول) ی کردیہ وہ
 (ممکن) ہ (أصل) ی (سؤال) وہ کی (إشارہ) مان بۆ کرد - (بنا) ی لہ سہر
 (قول) ی (سَنَی) یانیش بکری (جواب) ی تر ہ یہ، لہ (قول) ی (سید رشید)
 (رَحْمۃ اللہ علیہ) وہ نہ گیری، (سید رشید) (مع الأسف) نہ گہ یشتہ ئیرہ، لہ
 (تفسیر) ی (بعض) ہ (آیات) ی سہرہ وہم دیوہ، (رہ حمہ تی لی بی)، (خلاصہ)
 لہ (أوائل) ی (بعثۃ) ی (رسول) (ﷺ) لہ (مکہ) (مؤمن) ہکان ہموو (أتقی)،
 (کافر) ہکان گشتی (أشقی)، (بلال) نہ و (وہقت) ہ ی (عذاب) نہ درا، لہ (طرف)

(کافر) آن، به ردی نه تاوانده وه، هه رته ی ووت: "(أحد، أحد)" نه ده گه پاره، بۆ (شِرک)، (أَتَقَى) نه بوو؟ به لئی، به لئی، (أَتَقَى) وه (أَتَقَى) بوو، (أَمَّا) بئی (مال) و (حال) بوو، (غَايَةُ الْأَمْرِ) لیڤه، له بهر (مُنَاسِبُهُ) (تَعَرُّضُ) بۆ ئه و (وَصَف) ه (خاص) ه ئه کا، که وایی، (تَخْصِیصُ) ی (أَوَّلُ) (نَظَرُ) به (وَهَقْتُ) (حَقِيقَةُ) ه، (تَخْصِیصُ) ی (ثَانِي)، (تَخْصِیصُ) ی (بِالْوَصْفِ) ه (تَخْصِیصُ) ی (ذِكْرِي) یه، (حال) و (مَقَام) (إِجَاب) ئه کا، (أَتَقَى) یه و (ذِكْرُ) بکری، ئه وی (رُوح) بدا له پئی ی خودا (نه گه ر (مال) ی ه بئی، له پئی (مَوْلَا) (صَرَف) ی ناکا؟ چۆن (خیال) نه کری؟ ئه م (جَوَاب) ه زۆر جوان و (صَوَاب) ه، پئی مه لئین: "خۆ کوردیه و خۆ کردی یه".

﴿الَّذِي﴾ (أَتَقَى) یه و ﴿يُؤْتِي مَالَهُ﴾ ئه ی دا، (صَرَف) ه ئه کا ﴿يَتَزَكَّى﴾ له (مُيُول) ه (فَاسِدَةً)، به لگوو (خَالِصًا لَوَجْهِ اللَّهِ) ئه ی به خشیی، یا خود (نیما) و (زَیْدَةً) بئی لای خوا ئه خوانی (تَصْدِيقًا بِالْحَسَنِي)، ﴿وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ﴾ بۆ که س له (خَلْق) ی خوانیه، له کن ئه و ﴿مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى﴾ چاکه ی (جَزَا) بدریته وه، (مَعَ أَتُهُ) (مُقَابَلَةُ) ی چاکه به چاکه دانه وه (مَمْدُوح) ه، (لَکِنْ) ئه و (نَوْع) ه (ذَات) ه، نانۆرپته وه شتی وا، (إِنْعَام) و (إِحْسَان) ی (مَحْضًا) بۆ (رَضَا) ی (حَقُّ) ه، بۆ هبچی ناکا.

﴿إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى﴾ به س (جِهَةِ) ی خوا ی، (رَضَا) مه ندی خوا ی (أَعْلَى) ئه خوانی، یه کنی (أَعْلَى) کارو (خَيْرِ) ی (أَعْلَى) بۆ خودا وه ندی (أَعْلَى). (حکیم) ئه لئ: " (لازم) ه (إِنْسَان) خۆی مه لکوئی، (سَعَى) و (تَرْقَى) کا، به و (نَوْع) ه، (مُنَاسِبُهُ) یه له گه ل (مَبْدَأُ) ی (وُجُودُ) ی بئی، که سئی خودای (أَعْلَى) بئی ئی بئی خۆشی خه ریکی کاری (أَعْلَى) بئی تا (أَعْلَى) بئی، (مُوجِبُ) ی (أَسْف) ه خودات (أَعْلَى) بئی، خۆت (أَدْنَى) بئی".

﴿وَلَسَوْفَ يَرْضَى﴾ (مال) ی به که لک دی، وه ک ئه وانیدی نیه، که مرد (مال) ی به فیرۆ بره و، بئی (خیر) و بئیر به وتی، کنی (راضی) ئه کا؟ خوا، به چی؟ به (رضوان)، (وَرِضْوَانُ) مِ اللَّهِ أَكْبَرُ، وه کی (صُوفِيَّة) ئه لئین، وه (شَيْخِي) بئین

سینا) له (نَمَط) ی (مقاماتُ ا لعارفین) نه ی فه رموی: " (حق) وایه (مُؤْمِن) نه وه ی نه یکا، نه وه ی نای کا (مَحْضاً) بۆ (رضا) مهن دی خودایی، نه بۆ به هه شت، نه له بهر (جهنم) " (أَمَّا) نه وه (زه حمه ت) ه، نه وه (مقام) ه له (مليوُن) ی نه مجا بۆ به کئی (حاصل) بیئ، بۆیه (قرآن) ته ماشای (مَشْرَب) و (مُسْلَك) ی (عمومی) نه کا (ده عوه ت) ی له سه ر (تَرْغِيب) و (تشويق) ه بۆ (جنان)، (تَرْهيب) و (تخويف) ه له (له) (جهنم)، خودا له (صوتی) یان (میل) و (مزاج) ی (عبد) ی خوی چاتر نه زانی نه وه (آیه) ه له (حق) (أبوبکر) ی (نازل) بووه، لای (جَمْهُور) . گه لی (عبد) ی (مسلمان) ی (ضعیف)، که له (عذاب) دابوون، نه ز (جمله) (بلال)، نه ی کپین و نازادی نه کردن، بابی پئی نه ووت: " (عبد) ی توند و موندو به (قوه ت) بکړه، و نازادیان که، تا به کارت بیّن (لدى الحاجه ت)، (خدمه ت) ت بکه ن، بینه (قوه ت) و (ظه ر) ت " نه ی فه رموو: " به لئی بۆیه نه یان کړم تا به کارم بیّن " یعنی بۆ ناخره ت. شیع ه ده لئین: له (حق) (إمامی علی) (نازل) بووه، که له (رکوع) یدا، نه نگوستیله ی به خشیه " نه مه دووره، (وه قه ت) ی نه هاتووه . و (إمامی علی) له وه ی (سخی) تره، (أعلى) تره، (کیف) ی به نه نگوستیله به خشینی بی، وه (خدمه ت) ی ههنده (عالی) بی، (رضا) مهن دی (رب) ی (أعلى) ی پئی (جَلْب) کا (بعض) ی نه لئین: " له (حق) (أبو الدُّحاح) (نازل) بووه " و (حکایه ت) ی نه که ن، (سُیوطی) نه فه رموی: " (سند) ی (ضعیف) ه " هه رچی هه یه، زۆر بی (معنا) یه، و ابرانم (مُوجِب) ی (غضب) ی خودایه، (ملا) یان بینه دوو (فرقه) (مُنازعه) بکه ن له سه ر (خلافه ت)، (أولاً) نی (علی) یه؟ یائی (أبوبکر) ه؟ به لئی (أبوبکر) به (شهاده ت) ی نه وه (آیه) ه (أتقی) یه، نه وی (أتقی) بی، لای خوا (أکرم) ه، دیاره (أفضل) ه، نه وی (أفضل) بی، نه وه خه لیفه ی (أول) ه، هه ی هوو! ! خه لافه تی چی؟ له و (آن) یدا (رسول) ی خوا (ﷺ) و موسلمانان ناگایان له خه لافه ت نه بوو، خوا خوایان بوو له ده ست کافران نه جاتیان بیّت. جئی موقابه له له به ینی دوو گه وره ی موسلمانان نییه، (ملا) به س لاده ن، (أبو بکر) یش (أتقی) یه و (علی) ش (أتقی) یه، نه وی (شفاق)

و (خلاف) بخاته ناو (مسلمان) ان، نهو (أشقی) یه (أفضل) و (أکرم) ی (مطلق) هر خوايه نه مپۆ (أهل) ی (عرفان) و (قلم)، قسه له (تفاضل) ی (مابین) ی (مصطفی کمال) و (غاندی) و (أمثل) یان نه که ن. نه مپۆ قسه له (تفاضل) ی (روزفلت) و (شرشل) و (هتلر) و (موسولینی) و (ستالین) نه کری.

(مع الأسف) ئیمه که سمان نیه بپۆ بۆ (صدر) ی (إسلام): (أبوبکر) و (علی)، (نِزاع) و (جدال) و (قیل) و (قال) وه (أکثر) ی (ممالك) ی (إسلام) بوو یته پایی مال، (حَیْف) سهو (حیف) بۆ (عُلما) ی (إسلام)، (حُجَّةُ) (الاسلام)، (آیة الله) و (أصحاب) ی (ألقاب)، بۆ خودا، بۆ (تعالی) (إسلام) پوولی (صَرف) ناکه ن، وه کی (قارون) مال کۆ نه که نه وه، بۆیه (أُمّت) ئایا نه که مریدن، (خیر) له (مال) ی خویان نه بینن؟ (حاشا، حاشا) به سیه، به سیه ﴿تِلْكَ أُمّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (حقاً) نهو (آیة) ه (رعایه) ت کرا با، (أُمّت) وای به سه نه ده هات. ^(۱)

(سُورَةُ الضَّحَى)

(نوبه) ت ی (تفسیر) ی (سُورَةُ الضَّحَى) یه (مکیه)، (آیات) ی (۱۱) ه یه، (صاحب) ی (لَطَائِفُ الْإِشَارَاتِ فِي عِلْمِ الْقُرْآنِ)، (إشارة) یه بۆ (خلاف) ناکا، (سید) (صراحه) نه فه رموی: " (خلاف) ی تیانیه " (مناسبه) ی له گهل (سوره) ت ی (سابق) ئاشکرایه، وه کی: (شمس) و (ضحی) و (لیل) و (نهار).

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿وَالضُّحَى﴾ (مختاری) (ابن جریر) (تفسیر) ی به (نهار) ه وه (إجرا) ی له سهو (معنا) ی (مَعْرُوف) و (مُتَبَادَل) ی زۆر جوانه، له (إختیار) یاندا (مُخَيَّر) ی، ئایا لیتره به (فهم) ی (عرب) ی، کوردی (عربی) زان دادی بۆیه خوا سویند بهو (وهقت) ه نه خوا؟ که لهو (ساعات) ه دا خوا قسه ی له گهل (موسی) کردیه وه

^۱ — ته و بوو (تفسیر) ی (سوره) ی (وَاللَّيْلِ) سبهینه ی دووشه موو، حه فده ی (ربیعی ثانی) بیست و یه کی (نیسان)، چواری ماهی نه فره نجی.

لهو (سه‌عات) ه دا، (ساحر) آن (مغلوب) بووین، وه که وتینه (سَجْدَة)، یا لهو (ساعات) ه خه‌لک خپر نه‌بیته‌وه، نه‌بیته نَبْرَک نیوه‌پۆ، وه له (وه‌قت) ی (نزول) ی نه‌م (سورته) ه، (آیه) ی (وَأَن يُخْشَرَ النَّاسُ ضُحًا) (نازل) بوو بوو بَلِّیم: "چی؟!

﴿وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى﴾ (ساکن) بوو، ئارامی تیاگیرا ﴿مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى﴾ چه‌ندی له مه‌وپیش (فه‌قی) به (إِيجاز) ی وه‌رگرت، پۆژی ووتمان: "مه‌موو (فقی) به‌کان (حاضر) بن، (تَبْرُكًا) (ده‌رس) ه‌کی (تفسیر) وه‌رگرن، (أَوَّلًا) له‌سه‌ر (نَهَج) ی (بعض) ی (عُلَمَاء) ی (تفسیر) ی (سابق)، (ثانیاً) له‌سه‌ر (نَهَج) ی (تفسیر) ی (شیخ محمد عبده) " نه‌م (سُورته) هم بۆ (تقریر) کردن، ووت: " ئیوه (أهل) ی (علم) ن تئ گه‌یشتین، (مُحَاکمه) بکه‌ن، تئ (فکر) ن، کامیان باشته‌ه، وه له (حال) و (وه‌قت) و (شأن) ی (رسول الله) (ﷺ) ئه‌وه شیتته‌و؟" به (عومی) (تفسیر) ی (إمام) ی (مُجَدِّد) یان (تَرْجیح) کرد .

(رسول) ی (أَکْرَم) (ﷺ) وه‌کی له (سوره) ی (اقْرَأ) (بیان) ئه‌کرئ- له (أَوَّل) ی (وه‌حی) بۆ هاتنی نۆر سه‌غلات ئه‌بوو، ئه‌ترسا، نه‌ختی (فاصله) که‌وته (بَیْن)، (وحی) (تأخیر) بوو، (رسول) ی خودا (ﷺ)، که‌وته (إِضْطِرَاب) " بۆچی (وحی) نایه؟ " جیگه له (ده‌غده‌غه) ی (سابق) ی - (عَلَاوه) تأخیر) ی (وحی) ش بوو، قسه‌یان نۆره، له هیجیان (سِرّ) ی (تأخیر) به‌جوانی ده‌رناکه‌وئ، پۆژی له پۆژان (نورالدین) ی برام، له (مدرسه) ی (په‌سمی) کۆیه، (ده‌رس) ی (تفسیر) ی به‌منداله قوتابیان نه‌گوت، (وَجَه) ی (تأخیر) ی (وحی)، به‌و (وَجَه) ی (مشهور) - که گوجیله‌سه‌گی له‌بن ته‌ختی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) مردبوو، وه (ملائکه) ناچنه جیگایه سه‌ی تیدابی، (خُصوصی) توپی بئ، پۆژی هۆده‌ی (رسول) ی (أَکْرَم) (ﷺ) ئه‌مالن لاشه‌که‌ی فری ئه‌ده‌ن، ئه‌وجا (جبریل) دی، (وحی) ئیئنی، (رسول الله) (ﷺ) (سبب) ی (تأخیر) (سؤال) ئه‌کا، به‌و (وَجَه) (جواب) ی نه‌داته‌و، مندالی پاست نه‌بیته‌وه، ئه‌لی: " من (إِعْتِرَاض) ■ کم هه‌یه، چما (وحی) هه‌ر له‌ناو ئۆده‌ی (رسول الله) (ﷺ) بۆی ده‌هات؟ خۆ

پیغه مبه‌ر (ﷺ) (دائم) له ژوری ئۆده‌ی خۆی نه‌بووه؟ با له ده‌ره‌وه، له (مسجد) بۆی هاتبا "هاتنه لای من، من ووتم نه‌وانه هیچ نین"، وه‌کی (شیخ محمد عبده) (بیان‌ی فهرموو بوو، بۆم (بیان) کردن نۆد (معنون) بوون .

نۆرم له دلّی گرانه، که (حضرة) ی (خدیجه) به پیغه مبه‌ری (ﷺ) ووتی: "خوای توو، تووی (ترك) کردیه، پقی لیت بوویتته وه "خۆم گویم لی بئی، بپواناکم نهو (محبّة) و (احترام) ی که (أُمّ المؤمنین) له (حق) (رسول الله) (ﷺ) بووه، (قوت) نهو قسه‌ی به سه‌ر زیانی دانایه، (وَلَوْ) به (وجه) ی (تَأْسُف) بئی، (سبب) ی وه‌کی (شیخ) ی (مُجَدِّد) نه‌لی، له (أَوَّل) ی (أمر) وه، (حضرة) ی (محمد) (ﷺ) (تَحْمَلُ) ی (صَدَمَات) ی (وَحَى) نه‌ده‌کرد، نه‌گه‌ر (فَتْرَة) ی نه‌با، له (قَبِيلَة) ی (مُحَال) نه‌بوو، (تَحْمَلُ) ی، بۆیه سویند به (ضُحَى) و (أَبِل) ی (ساکن) نه‌خوا پۆژ (وه‌قت) ی نیشان، (قُوَّة) (صَرَف) نه‌کری، له‌شه‌و (راحته) ی نه‌بئی (قُوَّة) (أَنَّهُ) (إِعَادَة) نه‌کا، نه‌وی ماندی بئی، ماندیه‌تی نه‌حه‌سیتته‌وه، (تکرار) پۆژی (آتیی) زوو ده‌ست نه‌کا به‌ئیش کردن، پۆژ (مُنَاسِبَة) ی له‌گه‌ل (حَال) ی (وَحَى) هاتنه، (قُوَّة) (صَرَف) نه‌بئی، وه‌کی نه‌لین: " (رسول الله) (ﷺ) له‌هه‌نگامی (وَحَى) بۆ هاتن، چی به‌سه‌را نه‌هات؟! "شه‌و له (حین) ی کپ بوونا (مناسبه) ی له‌گه‌ل (حَال) ی (فَتْرَة) ه، (عَوْدَة) ی (قُوَّة) و (نشاط) و (تَحْمَلُ) ی تیا نه‌بئی، بنۆپه چه‌ند جوانه، وه چ (مناسبه) یه (لَطِيف)، له (بَیْن) ی سویند پئی خوراو و سویند له سه‌رخوراوه ده‌رنه‌خا، نه‌مه له کوی؟ (ضُحَى) ی (سَحَرَة) له کوی؟ وه‌ک (سَابِقاً تَعْرِضُ) ی بۆکرا .

(رسول) ی (أَكْرَم) (ﷺ) بئی قسه‌ی نه‌وو نه‌م، به (خاطر) ی داده‌هات، نه‌بئی خوا - (بِالْمَرْه) (ترك) م‌کا، (وَحَى) م بۆ نه‌نیریتته‌وه؟ (مَعَاذَ الله) پقی لیم بوویتته‌وه؟ (قصور) م (قباحه‌تم)؟ (جناب) ی (حق) سویندی بۆ نه‌خوا، (ده‌فع) ی نه‌م (خواطر) ه له (خاطر) ی (عاطر) ی (حبیب) ی (مُجْتَبَى) نه‌کا ﴿وَلِلْآخِرَةِ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى﴾ وه‌کی نه‌لین: " (دان) ی (آخِرته) بۆ توو چاتره،

له (دار)ی (دُنیا) " توو خوا ئه مه قسه یه؟ پیغه مبهَر (وَعَلَىٰ) (طلب)ی (قصر) و (قصور) و گه نچ و (مال) و جاهی (دُنیا)ی کردیه؟ خوا به و (نوع)ه (جواب)ی داته وه، (دَقَّت) له (زُمخسری) کهن، چُونیان پیکه وه (ربط) ئه دا خۆی (سؤال) نه کا، له (کِیفِیَّت)ی (اتِّصَالَ)ی ئه م (آیه)ت ه، به (آیه)ت ی (سابق) ئه لێ: " (آیه)ت ی (سابق) ئه گه ینی، که (جناب)ی (حق) (مُتَوَالِیاً) (وحی) بۆ (رسول) ئه نیری، وه ئه و (حَبِیبُ اللَّهِ) یه وه خۆشه ویستیته تی، نابینی، (کِرَامَه)ت ی، (نِعْمَة)ی له وه گه وره تره، (خَبَر)ی ئه داتی: (حال)ی وی له (آخِرَة)، بۆ وی (أَعْظَم) و (أَجَل) تره، له (رسول) و (أَنْبِیَا) یانی پێش ئه خا ت (أَمَة)ت ی (شاهد)ی له بهر (أَمَم) ئه ده ن، بۆ (رَفْع)ی (درجات)ی (مُؤْمِن) آن (شَفَاعَة)ی (قبول) نه کا، وه گه لێ شتیدی، گه وره گه وره و (مُتَمَنِّان) " (شیخ) ئه لێ: " (کَرَة)ی (آخِر)ی دووهم، له (أُولَى) چاتره، هه روا (تَوْبَة، تَوْبَة) (وحی)ت بۆ دی، (حال)ت، (وَهَقْت)ت له (حال) و (وَهَقْت)ی (سابق) (خَیْر) ترابی" ئه مه (لَا شَکْ) گه لێ چاترو ئاشکراتره، له (تَضَمِین) و (إِلْتِزَام)ی (زَمخسری)، وه ئه و (تَکَلُفَات) و (زِیَادَات)ی هیناییتی، (خَطَاب)ی (خاص)ی ئیره و (آیه)ت ی دوا ی یه، (شَاهِد)ی (صَرِیح)ه، که (نَظَر) بۆ (مَخْصُوص)ی (حال)ی پیغه مبهَر (وَعَلَىٰ)، (نَظَر) بۆ هاتن و (تَأْخِیر)ی (وحی)یه، باسی (أَمَة)ت توو (آل) و (حال)ی (قیامه)ت و ئه مانه نی یه، (سَيِّدِی أَلْوَسِی) (نَقْل) له (ابن عَطِیَة) ئه کا وه (جماعه)ت ی وایان فه رموو، (مُحْتَمَل)ه (مُرَاد): (بِدَايَة)ت و (نَهايه)ت بی، (نَهايه)ت ی (أَمْر)ت چاتره، له (بِدَايَة)ت ی، (قُوَّة)ت (زِیاد) ئه بی، بَلَد ئه بی، یه وابوو، له چ (حال)ی گه یشته چ (حال)ی؟! له (ظَرْف)ی (۲۲) سال چ (تَطَوُّرات)ی بوو؟ چ (إِنْقِلَاب)ه کی خسته (تَأْرِیخ)؟ ﴿وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ﴾ ئه مه ش (عائِد)ی (إِنْزَال)ی (وحی)یه، (إِكْمَال)ی (رساله)ت ه، جوسته جوسته (وحی)ت بۆ ئه نیری، گه لێ (هَدَايَة)ت بیان ئه بی، (دین)ت بلاو ئه بیته وه ئه وه ش به (قُوَّة)ت ئه کری، (قُوَّة)ت ی له شکرو (مال) و (عَدَد) و (عَدَد)، (سعی) له توو، (تَوْفِیق) له خوا .

پیغه مبه‌ر (ﷺ) (أُمّت) ی خوی زۆر خوش نه‌وی، (حظ) نه‌کا، (آل) و
 (بیت) ی هه‌مووی، (حتی قوم) ی (محفوظ) بن له (عذاب)، (نائل) ی (درجات) ی
 بلند بلندین، (أمامقام)، (مقام) ی نه‌وه نیه، (عائله) و (آل) ی (نبوی)، وه‌کی
 (عائله) و (آل) ی (قیاصیره) و (اکاکسره) و (إنپراطور) آن نیه (تَقَرُّب) و
 (نجات) یان، به (خدمت) و (حفظ) ی (دین) ه، (لایسأل) و نینه له (سوئ) ی
 (فهم) (حکایه‌ت) نه‌که‌ن، له (منصوری حلاج)، گۆی یا نه‌و (آیه‌ت) ه ی
 (مُلاحَظَه) کردیه، ووتیه‌تی: " (حضره‌ت) ی (محمّد) (ﷺ) (رتبه) ی له (همّة) ی
 بالاتر بووه، نه‌گه‌ر نه‌وه له (حق) من و ترابا، (راضی) نه‌ده‌بووم، که‌س بچته
 (جهنّم) " نازانم کی له‌خه‌ودا، به (خدمت) (حضرة) ی (رسول الله) (ﷺ)
 گه‌یشتی، له (خدمت) ی قسه له (منصور) کرایه، فه‌رموویه‌تی: " نه‌و
 (شخص) ه نه‌زانه، نازانی (رضا) ی من (تابع) ی (رضا) ی خوایه، نه‌وا (حواله) ی
 شیر ی (شریعت) م کرد " (آخر) ی (منصور) (إعدام) کرا! (لکن) له (نفس
 الأمر) ی (إعدام) ی (منصور) شتی (سیاسی) بوو، وه‌ک (شیخی سوه‌ره‌وه‌ردی)،
 بۆ زوبان به‌ستنی خه‌لگی، (کسوه) یی (شرع) یان له‌به‌رکردینه، وه‌ک (مسئله) ی
 (مُعْتَزِل) و (خُلَفا) ی (عباس) یان، (ده‌عوته) ی (مُعْتَزِل) آنیان کرده به‌هانه‌یه
 (سیاسی)، هه‌ر (ملا) یه به‌دخواهی (سلطنة) یان بوو، کوشتیان، له (عائله) یان
 (أَمین) بوون، دوايه (رؤسا) ی (مُعْتَزِل) ه کانیشیان فه‌وتاند (لکن) (ملا) یانی
 (کُتِب) ناگایان له (سیاسه‌ت) نیه.

(نقل) له (حضرة) ی (شیخ عبدالقادر گه‌یلانی) نه‌که‌ن، (حاشا، ثُمَّ حاشاه)
 ووتیه‌تی -به (شعر)-: " نه‌گه‌ر (شفاعة‌ت) ئی باپیرم (حضره‌ت) ی (مصطفی)
 نه‌بایه‌ ده‌رکه‌ی (جهنّم) م، به (کَف) ی ده‌ست نه‌گرت! " نه‌گه‌ر (جِدَّةُ الْمُصْطَفَى)
 نه‌با نه‌زانی، نه‌و چ نه‌بوو؟! باوه‌ر ناکه‌م (خدمت) ی (لات) و (عَزَى) ی
 به‌به‌رکه‌وتبا، نه‌و (هَذِیَان) آنه‌که (نقل) کراوه، له (حلاج) و (حضرة) ی
 (عبدالقادر)، باوه‌ر ناکه‌م، که‌سی (أدنی شعور) ی هه‌بی، ده‌ر (حق) به (ذات) ی

وہ کی (حضرت) ی (رسالت) پہناہ (ﷺ)، نہ وقسانہ ناکا، (لہ ہم لا منتهی لکبارہا و ہمئہ الصغری اجل من الدہن).

﴿أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى﴾ (معلوم) ہ (دُنّی یہ کتای (رسالت) لہ (صدف) ی

(پرہم) ی داکی دابو، باوکی (حضرتی عبداللہ) (وفات) ی کرد، غنودہ ی

خاکی (افران) بو، باپیری (عبدال مطلب) بہ خیتی کرد، (ہیکل) لہ (کتاب) ی

(حیات محمد) لہ (فصل) ی (ثالث) لہ لاپہرہ ی (۱۰۵) نہ لی: " (عبدال مطلب)

گہ یشتبووہ حہ فتا، یا تپہری بو، (عبداللہ) لہ سالی (۲۴) ہمین (عوم) ی

دابو، (حضرتی آمنہ) ی لہ (عبداللہ) ی (ہالہ) کہ ٹاموڑای (آمنہ) بو. لہ خوی

مارہ کرد، (حضرتی محمد) (ﷺ) و (حضرتی حمزہ) ی مامی لہ سالتیکدا بہ

(وَلَدَ) بوون " (أُمًّا) کتہہ لہ پیش کتہہ یان بہ (وَلَدَ) بوون؟ نایلی " وہ لہ

(عوم) ی پینچ سالی داکی بردیہ (مدینہ)، بڑ (زیارہت) ی خالوانی، مانگی لہ

(مدینہ) ماوہ، لہ گہراندوہ (حضرتی ثامنہ) لہ دی ی ناو (ایواؤ) بیست و سی

(میل) دوور لہ شاری (مدینہ) (وفات) ی کرد. (إِنَّا لِلّٰہِ) (حضرتی محمد) (ﷺ)

لہ ہر دوو لاوہ، بوہ (یتیم)، باپیری زیتہ (اعزان) و (احترام) ی نہ گرت، چاتری

بہ خیتو و (عنایت) ی پی نہ کرد، (عوم) ی (رسالت) پہناہ، کہ گہ یشتہ

ہشت سال، باپیری لہ (عوم) ی ہشتا سالی (وفات) ی کرد، (محمد) ی بی

داک و باب زور (مُتَأَسِّرٌ) بوو، وہ لہ دوا ی (جہنازہ) ی باپیری نہ گریا، وہ (دائما)

یادی نہ کرد، لہ پاش وی کہوتہ زور (کفالت) ی (أبو طالب) ی مامی، نہ ویش

زوری (رعایت) و (عنایت) پی نہ کرد خوا بہو (نوع) ہ (حبیب) ی خوی بہ

خیو کرد، تا (عوم) ی گہ یشتہ (۲۵)، (حضرتی خدیجہ) ی مارہ کرد، خودا

(مُبَارَك) یکا، (حضرتی خدیجہ) (سید) ی گہورہو بہ (حُرمت) و خانہ دانی

(عالی) و دولہ مہ ندبوو، (غایت درجہ) (حضرتی محمد) ی خوش نہ ویست،

(حضرتی محمد) ییش زوری (مَحَبَّت) ی نہوی ہہ بوو تا (آخر) ی (حیات) ی

(خدیجہ) ی لہ (فکر) نہ دہ چوو، وہ چہند (أولاد) ی (جناب) ی (رسالت) پہناہ

بووی، لہ (حضرتی خدیجہ) بوو، (إِلَّا إِبْرَاهِيمَ) نہو لہ (مدینہ) لہ (ماریہ) بہ

(وَلَدَ) بوو، (أَوَّلَ) ی (شباب) ی وه (أَوَّلَ) ی (رسالة) ی له گه لَ خدیجه الکبری (پاوارد).

نور کهس له (ملا) یانی (اعتقاد)، مهراقیان له (بحث) ی (تفاضل) (مثلاً) نه دوین له (زیده) (فضل) ی: (مریه مه) و (خدیجه) و (فاطمة) و (عائشه)، (فضيلة) ی (حضره تی مریه مه) (خارقه) به (طبیعیه)، قسه مان له ونیه، (سَبَقَ) ی (حضره تی خدیجه) و (خدمه تی) (إنکار) ناکری، (أَمَّا) نه و (وه) تی (عائشه) هر (وجود) ی نه بووه، (تفاضل) به (جهت) ی (سَبَقَ) ی (إلى الاسلام)، له (بَينَ) ی دوو کهس نه گوتری، که له و (آن) هی دا، و یکرپا (موجود) و ناگاداریون، (أصحاب) ی (رسول الله) (فضل) یان له سر نئمه، به (سَبَقَ) ی (إلى الإيمان) نیه، نئمه دوا سیژده (قرن) هاتینه (دُنیا)، له و (زه مان) هی دانه بووین، تابکه وینه (میدان) ی (مسابقه)، نایا کیما پیش نه که وین، کیما دوا نه که وین؟ نه مه شتیکه (بدیهی) یه، (فاطمه) کچی (رسول الله) (ﷺ) ی بوو، خوشه ویستی جگر گۆشی بوو، نه و (شرف) ه گهرچی (نوعاً) (ما) (أمری) (طبیعی) یه، (اختیار) ی تیانیه، (لکن) (حقاً): (شرف) ه (مجد) ه (کرامت) ه (علو) وه، بلندی یه، سهر فرازی یه، مایه ی (سعاده تی) و (فخار) ه، (علم) و (فضل) و (ذکا) ی (عائشه) (خارقه) بوه، له (عالم) ی (حدیث) و (فقه) و (تفسیر) (عائشه) له (رجال) آنی (سبقت) کردیه، جابه (نساء)، (رسول اکرم) (ﷺ) زوری خوشویستی، نه مهش (معلوم) ه - له (نظر) من - (فضل) ی نور (عظیم) بووه، پووکهشی له (ایمان) یا نه بووه، (ایمان) ی خاوین و بی (عش) بووه، وه (نقاد) ی (عجیب) بووه هریه که له (جهت) ی (فضل) ی هیه، (فضل) ی (مطلق) نی کهس به سر کهس دانیه له و (نوع) ه (ذوات) ه، من مهراقی شتی وام نیه، (مخلص) ی هه موام، خودا به (فضل) ی دان له (حق) مان، به (لطف) و (احسان) بی، (فضل) مان پی (کرم) کا، من گه (فضل) م نه بی، له (فضل) ی نه م و نه ویدویم، نور (مخجل) نه بم، دلم به خوم نه سووتی (بعض) ی (ذوات) وه کی (شیخی ابن حجر) گه لی مهراقیان هیه، وه کی (شعراً)

(پۆژ (أفضل)ه، یا شهو؟ (أرض) (أفضل)ه یا ئاسمان؟ ههنگوین (أفضل)ه
 یاشیر؟ وهکی (شاعن)آن، گول (أفضل)ه یا نیرگس؟ سونبل یا په یحان؟
 (سیف) یا (قلم)؟ (مسئله)ی (تفاضل) بۆ (عالم)ی (إسلامیهت)، وهکی زه هری
 بوو، (أثر)ی (خفی)، نهختی درهنگ دهرکهوت، (أما) کوشتی، ئیوهو خودا کی
 ههیه؟ (فضل)ی کهسی به سهر که سیدا بدا، (تحقیق)ی ئه ویت نهکا، له دلایا
 سووک نه بی؟

﴿وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى﴾ (شیخ محمد عبده) له (تفسیر)ی ئهم (آیهت)ه
 (آیهت)یکه له (آیات)ی خوا، من پیشهکی شتی (عرض) نه کهم، (لاشک)
 نهوانه (رُعما) و (سهرامه) و (نوابغی) و (عباقری)ی (إصلاح) و (إختراع) و
 (إفساد)ن، له (أول)ی مندالیانه وه، (إمتیان)یان له خه لکی ههیه، (فطرة)
 (مهیا)ی کردینه، (رؤسا)ی (إصلاح)ی (مُتفکِر) به (قوة)ی (إنتباه) له شتی
 (خراب) زۆر (مُتأثر)ه، (دائمُ الحزن)ه، کهم (سُور)ه، بی پیکه نینه، نه گهر
 بی، (تَبَسُّم)ی (حُزن)ی میز نه بی، (يَحِبُّ)ی (فَضائل) و (بَشْرِيَّة)، نه وهنده ی
 به (دَنائت) و (لَامَت) و خواری (إنسان) (عاجز) و سه خلت نه بی، به هیچ
 شت نه وهنده دلته نگ نابی، نهو (نوع)ه کهسه، له (آداب) و (مراسم) و
 (إعتقادات)ی (قوم)، (غایهت) به دهر (نفرهت) نهکا، (بناءً علیه)، نه وه ی
 (تفسیر)ی (ضلال) به (کفر) بکا زۆر به (ضلال) چوو، (رسولُ اکرم) (ﷺ)،
 چل سالی له سهر (عادات) و (عبادات) و (إعتقادات)ی (قوم) بووی، پاشان
 نه بیته نهو پیغه مبه ره؟ (حاشا، ثم حاشا)، کهسی وا (مُتأثر) بی به (أثار) و
 (أطوار)ی (قوم) بهو (طرح)ه پاک نابیته و، برهوا مه که، نه لئین: " (فلان ولی)
 (أول)ی دز بووه، پی گرو (فاسق) و (فاجر) بووه، (توبه)ی کردیه، وه نازانم
 چی کردیه؟ بوویته (ولی) به (مُختار) " نا، نا.. وانیه، (أما صوفیه) قسان نه که ن
 نابی (مُخالفه) یان بکری، (حتی) نه لئین: " وابوو، (إنسان)ی چاوهش زورپنا
 نه نگتو، له ناو (حلقه)ی شایی بووه، لهو (آن)ه (قطب) مردیه، نه ویان کردیه
 (قطب)، (إداره)ی (کائنات) یان خستیه به ردهستی، (تابع)ی (أمر) و (إرادة)ی

ئه وین " دهك و یران بی (دنیا)، به قوپگیزی، چاوهش بییته (قطب) و (اداره) بکا !

ئه وهی بوو یته (رسول) (مُحَقَّق) بزانه، (كُفِر) و (سَيِّئَات) ی لَی (صَادِر) نه بووه، به (کمال) ی (غفل) و (ذوق) (دَرَک) ی چاکه و خراپه ی کردیه، ئه وهی له (شَرِیف) ی (إنسانی) نه وه شیتته وه، نه ی کردیه. (مُحَقِّق) ه کانی وه کی (زمخسری) و (إمام) و (أشباه) یان ئه فه رموو: " (غافل) بووی له (شرایع) (خاصه) ئه وهی په کی له سه ر (سمع) که وتبی، (حَتَّى) ئی وهك (أفلاطون) و (أرسطو) بو ی نه چووین، خوا به (وَحَى) به (عباد) ی گوتووه، وهك ئه فه رموی: " نه ت نه زانی (کتاب) چیه " به لَی و ابوو، له ناو (قوم) ی (أُمی)، بی (تعلیم) و (تعلّم) بوو، (أَلْبَتَّ) نازانی (أَحْکَام) ی (إِعْتِقَادِیَات) و (عَمَلِیَات) (بِالتفصیل) چیه؟ چی لای خوا به پاستی خوشه، وه چی ناخوشه، (عُقُول) مُتَبَايِن، (حُسْن) و (قُبْح) (أَكْثَر) ی (إِعْتِبَارِیَه)، شَتِی لای (عَاقِل) ی (حَسَن) (قُبْح) نه کا. وه (شیخ محمد عبده) ئه فه رموی: " (حضره تی محمد) (ﷺ) ئه ی توپیه نه و (عالم) ی (بشریه ت) ه، به چاوی (إِعْتِبَار) و (تَأَمَّل) و (تَفْکَر) و (تَأَنُّس)، ئه یدی: نه و (کائنات) ه، چی به سه ر هاتیه؟ (خصوصی قوم) ی خوی له و (جهالته ت) ه، له و (سلب) و (نهب) و (قفل) و (هتک) ی (حُرْمَات) ه (أَهْل) ی (کتاب) به (تحریف) و (تبدیل) و (تَأْوُل) ه، (رأساً) به جاری له (دین) و پی ده رچووین، برۆ بۆ (مجوس) و (سائری اقوام)، (إِلَهِی وَسَیِّدِی، مولای) نه و (عالم) ه چۆن (هدایه ت) ی نه درئ؟ کوو دیتته سه ر پئی؟ به چ زوبانی (ده عوه ت) نه کرین؟ " (جنابی محمد) (ﷺ) له (کمال) ی (جبروت) دابوو، بۆ (هدایه ت) دانی (بشر)، خوی (تعالی) ن، (هدایه ت) ی دا، بۆ (هدایه ت) دانی (اقوام) ی (مُتَفَسِّخَة) و (مُتَرَدِّیَه)، ورده ورده، (صبر) ه (صبر) ه، (هدایه ت) ی (محمد) (ﷺ) ی (تأثیر) ی کرد، دی، دی تا کوو جهانی پرکرد، له (انوار) و (چیا) ی (هدایه ت)، (شیخ) ئه فه رموی: " نه و (ضلال) ه (دُرُّ التاج) ی (إِفْتِخَار) ه بۆ (حضره تی محمد) ی (ﷺ) ".

(بعضی) قسه ی پپو پووچی (نقال) آن مه بوو (نقل) مان نه کرد ﴿وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى﴾ وا دیتته (خیال) (أَتَهُ جَنَابٌ) (حق) نه ی خواستیه، به (صریح) ی بفرموی: "تووی (فقیر) ی دیت" (هیکل) ی (علم) و (عرفان) نه لی: "میراتی (عبدالله) ی بابی (محمد) ی ﴿وَوَجَدَكَ﴾ پینج حوشترو پارچه یه (غنم) و (جاریه) یه بوو، به چی ده وله مه ندی کرد؟ به مالی (تجارهت) که بۆ (حضره تی خدیجه) (سفر) ی نه کرد، به مالی (خدیجه) پاش (زواج)، به مالی (أبوبکر) ی، سه رو مال و (روح) ی (نثار) ی خاکی پای (حضره تی رسول) ﴿وَوَجَدَكَ﴾ نه کرد (فقیر) ی نه وه نده چرووکه، له گه ل هیه پتک نایه، دل (راحهت) ی له (جهت) گوزهران، بۆ (أهل) ی (إصلاح) زۆر (لازم) ه، (خصوصی) ئیمرو بۆ (ملا) یانی (خادم) ی (دین) (ألزم) ه، (فقیر) سووکه، (علم) ی (أولین) و (آخرین) ی له گه ل بی، (صاحب) ی گران نابن، به لی هتسک گران نه بی که س گوئی له قسه ی ناکا، (خلاصه) خواهه تیش له گه ل (فقیری) ناکری، (ألفقر مخزی) بی (أصل) ه.

(الفقر مخزی حدیث مفتری ذکرُوا)

فَاخْذَرُوا رِوَايَتَهُ مِنْ غَيْرِ تَنْبِيهِ ذَكَرُوا

(علمای) (حنفی) نه فهرموون: "نه وی بلی: "پینغه مبه ر (فقیر) بووه، (یعنی) پاش (وُرد) ی (آیهت) - (کافر) نه بی"

(حضره تی محمد) ﴿وَوَجَدَكَ﴾ ی له (أوائل) ی (نشأت) ی تا (زواج) ی (خدیجه)، (عائله) یه نه بوو بوو، بی نان خورو خیزان بوو. مادام (جنابی حق) تو ی به هه یتوی به خپو کرد ﴿فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ﴾ (تحقیر) ی مه که، نه وه (أقل) ی (مراتب) ه، (لاشک تعریض) ی تیایه، بۆ نه وانه ی (مال) ی هه تیوان نه خوون، وه (ذلیل) یان نه کهن، هه تیوی بی ده سه لات و قه له نده ر، (حق) ی به خپو کردن و (تربیه) ی هه یه، (خصوصی) له سه ر خزمانی، (لاشک) (وجدان) و (إيضاف) و (فروهت) (شاهد) ن، (حق) ی (ضعیف) ی له سه ر (قوی) یه، (حق) ی (فقیر) ی له سه ر ده وله مه ندیه، چاوساغ (لازم) ه ده ستنی کۆری بکیشی، به خوای وایه، (لکن) نه و (قواعد) ی (فطریه) (إعتبار) ی نه مایه، (طماع) و (تسلط) (وجدان)

خوا خواجه‌تی، تووشی بی ده‌سه‌لاتی بیی، به‌سه‌رو گویلاکی دامالی، نه‌وه‌ی
 له‌به‌ری بی، دای مائی ﴿وَأَمَّا السَّائِلَ﴾ سوال که‌ری: (مائی) (علمی) ﴿فَلَا
 تَنْهَرْ﴾ (زجر)ی مه‌که، به توو‌په‌یی ده‌ری مه‌که، یاشتیکی پی (إحسان) بکه،
 یاخود به‌قسه‌ی خوش په‌وانی که . من زۆرم پی ناخۆشه، که (فقیر) ده‌لی: "
 خوا (خیر) و بنووسی " نه‌لین: " خوا پیدا " مه‌موو جاری (مضمون) ی (أَنْطَعِمُ مَنْ
 لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُمْ) دیته دل، ئیمه (مُكَلِّف) ین به (مُجَامِله) له‌گه‌ل (فقیر)،
 (معنا) ی وانیه مه‌رکه‌س با (سؤال) ی بکا، (لازم) بوو له (عالم) ی (إسلامیه‌ت)
 (سؤال) کردن نه‌بی، (واقعاً) له (أَوَّل) ه وه (زه‌کات) به (حق) درا با، به (حق)
 جبابه‌ی کرابا، به (حَق صرف) بوو یا، (سؤال) کردن نه‌ده‌بوو (مِلل) ی (أجنبی)
 خه‌ریکن بۆ (منع) ی (سؤال)، (أَمَّا) ئیمه گوی ی ناده‌ینی یه‌ک له (أسباب) ی
 (تأخیر) ی (وحی) نه‌مه‌یه: گوی یا (إمام) ی (عثمان) وشیه تری یه‌کی بۆ
 پیغه‌مبه‌ری ناردیه، له‌و (وه‌قت) ه‌دا، (سؤال) که‌ری (سؤال) ی کردیه، پیغه‌مبه‌ر
 وشیه تری یه‌که‌ی داوه‌تی، (إمامی عثمان) لی‌ی کپی، (تقدیم) ی خدمه‌تی
 (رسول) (ﷺ) ی کردیه، باز (سائل) ه‌که‌هاتیه، وشیه تری ی بردیه، (تکرار)
 (إمام) لی ی کپی، بۆ (حضره‌تی رسول) ی (أکرم) ی (ﷺ) ناردیه، (سائل)
 عوده‌ت ی کردیه، نه‌وجاره (رسول) ی (مُجْتَبَا) فه‌رموویه‌تی: " توو (تاجر) ی یا
 (سائل) ی؟ " له‌سه‌ر نه‌وه‌نده (وحی) (تأخیر) بووه! (بعد) نه‌م (سوره‌ت) ه
 (نازل) بووه، به‌و‌خودایه‌ی تری ی له‌داری په‌ق (خلق) نه‌کا، نه‌م قسه‌یه بی
 (أصل) ه! بۆ ده‌رنه‌کردنی (سائل) ی (علمی)، (سوره) ی (عَبَسَ) (کافی) یه .

﴿وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ﴾ (نعمه‌ت) ی خوی زۆره، (شُکران) ه‌ی خوابکه، به
 (عَمَل) (أَحْسَنُ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ)، (تعداد) ی (نعمه‌ت) نه‌گه‌ر به (إِفْتِخَار) و
 (ریا) نه‌بی، باشه، (عباد) ی خوا (مُشارب) یان (مختلف) ن بابم فه‌رمووی: " له
 (بغدا) شه‌وی چوومه (خدمه‌ت) (حضره‌تی کاک أحمدی شیخ)، له‌ئاستانه
 (مسافر) بوو، شه‌وه‌که شه‌وی (جمعه) بوو، پاش نویژی (عشا) فه‌رمووی: " با
 نه‌ختی (صلوات) لیده‌ین " ده‌ستمان کرد به (صلوات) لیدان، به‌دزی، ئیمه

(دهوری (تسبیح) مان تهواو نه بوو بوو (شیخ) فهرمووی: "ئى من ئه وه حهوت سه د" پاش (صلوات) (شخص) (حاجی عبدالله ی حاجی مصطفى) ی بابی (طاهر چلبی) خۆمان، (عرض) ی کرد: " (قوریان) (إظهار) ی ئه وه نده (صلوات) ه باش بوو؟" فهرمووی: "نا، لام وابوو ئى ئیوه سه دی تهواو نه بووه، ئى من حه وسه د، (عُجب) ه کم هاته دل، له ترسی (عُجب) (إظهار) م کرد، تا (خیر) م نه میتنى، وه (نفس) م بشكى".

گه لى جار ماموستا (ملا أحمدی کۆر) به پۆژو ئه بوو، پۆژى دريژ، گهرم چاره گى پيش (مغرب)، له سه ر قسه ی من، يا كه سيتر، (توو خوا ماموستا ئه گهر نه ودانه ئالى باليه ی نه خوى!) (مثلاً)، دهر (حال) ئه ی خوارد، به دزی به منى نه فهرموو: "ئه وه م بۆ باشتره، (نفس) م زۆرى پى ناخۆشه ئه لى: "بۆ چاره گى، (أجر) ی پۆژى ئه به ی"

به لى هه رچى پياوچاك بیکه ن، له (وجدان) و (ذوق) خۆشه، (أما) به (تقليد) زۆرم لاگرانه، بى (معنا) يه. (بعض) ی (ذوات) ئه كه ونه (مقام) ی (شهود)، (أَنه) (غير) ی خوا، كه سيان لا ناميتنى، نه وانه به س (ذکر) ی (جَلالَه) ئه كه ن، (الله، الله، الله) (حتى حرف) ی (ندا) شيان لانيه، به لكوو (لفظ) ناميتنى، ئه كه ونه (محض) ی ياد، زۆر چاكه، (ذوق) يه (وجدانى) يه، له خۆ چوونه، له خه و بوونه، (محو) ه، (أما) كه سى نه بينى، نه وه ند (مشغول) ی (دنیا) يه، (أصلاً) خواى له ياد نيه (ذکر) ی (نفس) و (إثبات) ناکا، ئه لى: "يادى (غير) ی تيايه" (مُنافِق) يکى به راستى، يادى خوات کرديه؟ نه وانه نه وه ند به (طماع) ن، خه ريکى (دُنیا) ن، وه کى کوردی ئه لى: "به ددانى مووى له قوونى سه ی دهر ديتنى". (ذکر) ی (لا إله إلا الله) ی ناکا، وه ک به (أعنة) بى، (تقليد) ی (جهالته) و (حماقه ت) (بعض) ی (تفسير) ی (نعمت) به (نُبُوّه ت)، (بعض) ی به (قرآن) ئه كه نه وه هه رچه ند (سَيِّدِى آلوهوسى) نه فهرموو: "هه ر دوو (تفسير) (مناسبه) يان له گه ل پيشه وه نيه" (أما) به (حق) (علم) له گه ل (فقير) ی نه بى، (نعمته) ه، (نعمته) ی (فَوْقَ النِّعمه) .

له (حرب) ی (سابق) بوو بووه (قاعدە)، هه موو که س ئه یزانی، که ولاتی بدوړا با، (اعلان) یان ئه کرد، دۆل و زوړنا لى ئه درا، ئه کوترا، که ولاتی گه وره مان گرتیه، (بَحْث) ی (بَعْض) ی (فتوحات) ی به دروکر، له دیوه خانی (غفوری) زاده حمه اغای گه وره یی کویه، (شیخ) ی (حاضر) بوو، (شیخ ملا محمد امینی شیواشان) ی خزمی خو مان، ووتی: "ئه وه ئازایی مه، نیه، ئازایی خوایه" (حمه اغا) به دزی (سؤال) ی له من کرد: "دروسته بلئی: "خوا ئازایه؟" ووتم: "نه فەرمووی: "به خوای (ملایه تی) شتی باشه، هیچ نه بی (إنسان) ئه زانی، له (حق) خودا بدوی ."

(شکرانه) ی (نعمت) ی (إلهی) ئه گه رچی ناکری، هه نده زۆره، (أما) وه کی له (حدیث) دا ده فەرمووی: "ئه وی (إقرار) به (نعمت) بکا، که له خوایه وه یه، (فَقَطْ شَكَرْ) (حقیقه) به راستی (شُکْرِ) ی خوای به جی ئینی، ئه وه ش (نعمت) ینگه، (موجب) ی (شُکْر) ه . (أساساً) (خطای) (بش) ه، خوا له (نعمه ت) و (تَشْکُرُ) ی (نعمه ت) (غنی) یه، (أما) ئه بیینی، بۆ پارچه نانێ کورپنووشی ئه با، (إيا) له (شکران) هی خوا ئه کا .

ئه فەرموون: " (سُنَّة) ه، دواى (قرائت) ی ئه م (سوره ت) ه (قاریی) بلئی: " (لا إله إلا الله والله أكبر) (بعض) ی ئه فەرموون: " به س (الله أكبر) " ئه م (تکبیر) ه له (طرف) (جنابی رساله ت په ناه) ه، له خوشیان بووه، (وحی) بۆ هاته وه، (رفع) ی (دَغْدَغَه) و (قال) و (قیل) بوو، (الله أكبر)، ئیمه ش گه لی (قال) و (قیل) مان نه نووسی، (خصوصی) (مقابله) له (بین) ی (سُورَه) ی (أبی بکر) و ئه م (سُورَه) ه، ئه دی هه رچی بۆ (أبو بکر) ی بووی، له سایه ی (رسول الله) ی (ﷺ) نه بوو؟ وه تا (آخر) ی (قرآن) (تکبیر) (سُنَّة) ه .

(جناب) ی (حق) له سه ر (سُنَّة) ی (رسولی اکرم) مان (ﷺ) لانه دا، ده رکه ی (إنعام) و (جود) ی خو ی له سه ر (عباد) ی (فقرا) بکاته وه، (سؤال) ی (سائل) ان (قبول) کا، (وه قَت) زۆر ناخۆشه، هه موو شت گرانه، پاره نیه، بی بارانی یه، پیک بره (ده غل) ی نه هیشت، له وه ننگامه چوینه نوێژه بارانه،

(مسلمان) هکان به (عمومی) چند یۆژ به یۆژوو بوون، (مع الأسف) به جاری
خاپووری کرد، نهختی جۆ مابوو، سن و کیسه له، مژیان، هیچیان نه هیشت،
دیهات به (اکثریة) چۆل بوون، نهوی ماوه، ته نک بووه (إنا لله!)،
گه رماش (بقیه) ی برد، گهنم بووه پووش به (غیری) (دُعا) و پارانه وه چیمان
له دهست نایه، (إلهی) چاره یه، ته واو بوو (تفسیری) (والضحی).

(سورة ی) (أَلَمْ نَشْرَحْ)

(توبه ت) ی (تفسیر) ی (سوره) ی (أَلَمْ نَشْرَحْ) ه، نهو (سوره ت) ه (مکی) بی، (مدنی) بی (غایه ت) (مُتَّصِل) ه به (سوره) ی (سابق) (حَتَّى) (نقل) نه که ن له (عُمَرُ بنی عبدالعزیز) و (طاووس): "هه ردووک یه ک (سوره ت) ن" (عدد) ی (آیات) ی هه شته، (بِالْإِتِّفَاقِ) (شُكْرًا) وه (ظاهری) (صَنِيع) ی (قَطْلَانِي) له (کتاب) ی ((قرائنه ت) نه که یه نی، (مکیه ت) یشی بی (خلاف) ه، وه نه لَئِنْ: " له دوا ی (سوره ت) ی (وَالضُّحَى) (نازل) بووه " (رَبِّي أَشْرَحَ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي، آمین).

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

(کلیم) (سؤال) ی کرد: " (رَبِّي أَشْرَحَ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي) " (لاشک) (إجابة ت) ی (دعوه ت) ی فه رمووه، (أَمَّا) بی (دُعَا) و (طَلَب)، مه گه ر به (لسان) ی (حال) ده رباره ی (حَبِيب) ی نه فه رموی: ﴿أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ﴾ ئایا (شرح) ی (صدر) ی توومان، بۆ توو نه کرد؟ (إِسْتِفْهَام) ی (إنکاری) له (معنا) ی (نَفَى) یه، وه (نَفَى)، (نَفَى) و کی (مَنْطَقِي) نه لَئِنْ: " (إثبات) ه " (یعنی) کردمان، خودا نه زانی، (عَلَامُ الْغُيُوبِ) ه، (حضره تی محمد) (ﷺ) دلی چه ند سه غله ت و سینگی (مُبَارَك) ی له (أحوال) ی (بَشَر)، له (مُعْتَقِدَات) و ئایینی (قَوْم) ی خوی، چه ند ته نگ بوو، وه باری (رساله ت) ی له سه ر شان، له کیوی (هیمالایا) ی گرانتربوو، چۆن (دعوه ت) بکا؟ نه وه (سهل) نیه . به (دَقَقَت) (مُلاحَظَة) یکه ن، (شَخْص) ی ته ک و ته نها به رابه ری، (جَنِّ) و (إِنْس) پاوه سستی، به (قانون) ی هیچ (ده ولت) به (إِعْتِقَادِيَّات) ی هیچ (دین) و (مِلَّة ت) (راضی) نه بی، هه مووی به (غَدْر) و (ظَلَم) و (مُبَدَّل) و (مُنْحَرِف) بزانی، نهو (کائنات)، به (إمبراطور) و (ملوک) و (سلاطین) و (خان) و (خوانین) و (عُلَمَا) و (حُكَمَا) و (قَوَاد) و (کُتَّاب) و (أدبا) و (شُعرا) و (شُجْعَان)، (دعوه ت) بکا، بۆ (دین) ی خوی، (تکلیف) یان

بکا، به (تَرَکی (عادات) و (عَنَعَنات) و (ادیان) ی (آبا) و (أجداد) یان، (حُکم) به (سعادته) و (حماقته) ی (أسلاف) یان بکا نه و (عالم) هس نه وه ندی له ده ستیان بی، له (مُخالفه) و (عداوت) و (عَذاب) دانی به په نجیده و دل نازور ده گی، (قصور) نه که ن، وه (دوام) بکا، له سه ر نه و (حالات) ه، تا (وظیفه) به جی نه هینی، (حقاً) له (خَیال) ی (ده ماغ) ی ئیمه، هوپه ی لیوه دی، نه مه چۆن؟ کوو؟ کی (تَحَمُّل) ی نه و (مشقّه) ه وه نه و هه مووده ردو (به لا) و په نه نه کا؟ نه و (نوع) ه (ذوات) ه دلیان (فراح) نه بی، بال قوول، به (صَبْر) و (تَحَمُّل) و ته وانایی، له (أشد) و (أصعب) ی (أوقات) (مأیوس) نابیی، زیده (وُثوق) ی به (نیل) ی (مُرّام) په یدا نه بی، دل (راحته)، بی (جَزَع)، نه گهر (جناب) ی (رسالته) په ناه، نه و (طرز) ه (إنشراح) ه ی نه با، (قط، قط) نه و کاره گرانه ی پی نه ده کرا: نه و (شَرَح) ی (هَندَر) ه، شتی نیه به (قَلَم)، (شرح) و (بیان) و (إيضاح) بکری، که سی (زعیم) نه بی، نه که وتبیته ناو (وقایع) ی (مُدْهش) ی به (هَوَل)، نازانی نه و (شرح) ه چیه؟ وه (إنسان) نازانی و (إنبساط) و (وُثوق) و بپوایی و (إِعتماد) ه کوو په یا نه بی؟ دیار (أمر) یکه، له (طرف) (فاطر) ه، له پاش (وفات) ی (رسول) ی (أکرم) (ﷺ) (مسلمان) آن زۆر (مُتَفَرِّق) بوون، نَیزِک بوو- (أَلْعِیَادُ بِاللّهِ)- (دین) ی (إسلام) (محو) بیته وه، (أبو بکر) به چ (روح) ی، به چ (صدر) ی (واسع)، (قَلْب) ی فراوان و به (طمانینه)، چوه پیش نه و (طوفان) ی (فِتْنه) و (مُصِیبه) ه، چۆن (أجزاء) ی (مُتَفَرِّقه) ی (إسلام) ی (جُز) و به ندو شیرازه کرد؟!

(ناپلیۆن) به (وُثوق) و (سَعَت) ی (قَلْب) و (جسارهت) و (إِعتماد) ی (علی النفس)، له (جس) ی سه ر (نهر) ی (ئه داو) تی په پی، (مبالات) ی به ناگری له شکری (نحسه) ی نه کرد په پیه وه، تارو ماری کردن، (حتی ضابط) ی به (ناپلیۆن) ی ووت: " (مُحال) (مُستحیله) به و (حال) ه له سه ر نه و (جس) ه ته سکه (عبور) بکه یین - به (إستفهام) ی (إنکاری) - (مُحال) و (مُستحیل) ه، ناپلیۆن وتی: نه و (کلمه) (فه ره نسی) نیه " (أَنَّهُ) (ناپلیۆن) (نظر) به (بالهت) و

جورنه‌تی فه‌ره‌نسه‌ هیچی به (محال) نه‌ده‌زانی، گۆره‌له‌ته‌کینه (ناپلیۆن)،
بنۆره‌فه‌ره‌نسه‌ چی به‌سه‌ره‌ات؟ کوو‌شکا؟ کوو‌پامال‌بوو؟

(شرط) نه‌وه‌یه (صاحب‌ی‌ئو (روح) ه‌ئو‌دل‌و‌جهرگه‌ به (ظفر) (مغروور)
نه‌بی، (زمام‌ی‌عقل و (تدبیر) له‌ده‌ست‌نه‌دات، وه‌کی (ناپلیۆن) سبب‌به
غورو‌ی‌ئاخری په‌نجه‌پۆ‌ده‌رچوو‌وابزانن که‌موراد‌له‌و‌شه‌رحه‌ی (صدر) ه‌ئو
شه‌رحه‌یه، شه‌رحی‌پووحی‌مه‌عنه‌وی.

وه‌(بعض) ئی‌موفسیر‌حه‌ملیان‌کردیته‌سه‌ر‌شرح‌ی (حسی) أولا، به‌مندالی
له‌لای‌دایانی (حلیمة السعدية) مه‌لائکه‌ت‌هاتن‌سینگیان‌شوق‌کردیبه .
(بعض) ئی‌مواد (غلیظه) یان‌له‌دلی‌فریدایه، وه‌چه‌ند‌جاری‌دی (شرح‌ی
(صدر) یان‌کردیبه، ئیمان و (رافت) و په‌حه‌متیان‌هاویشتیته (قلب‌ی
موباره‌کی .

ئه‌مه‌با‌وابی‌بی (تاویل) قبولی‌ئکه‌ین، به‌لام‌بپوا‌ناکه‌م، لصره‌ئه‌وه
موراد‌بیته‌ئه‌و‌دلته‌نگی‌ئیره‌شتی‌تره، وه‌شرحی‌تره، وه‌ئه‌و‌شه‌رحه
(حسی) یه، باز‌پۆ‌شرحی‌معنوی‌یه. ئیمه‌له‌بی‌عه‌قلی‌و (بساطه‌) و‌صافی
ضمیر‌ئه‌و‌جۆره‌قسانه‌قبول‌ناکه‌ین‌سه‌به‌بی‌هیه، انسان‌ی‌مجبور‌ئه‌کا‌به
قبولی‌ئه‌و‌نوع‌■ (احکام) ■ .

بابم‌فه‌رموی: " که‌سه‌یدا‌ی "مجنوب" هاته‌کۆیه‌له‌به‌ر‌په‌نجه‌ره‌ی‌لای
(شرق‌ی‌مزگه‌وت، جیمان‌پۆ‌چاکرد، که‌هات‌نه‌یتوانی‌له‌وی‌دانیشی، فه‌رموو:
" (ذوات‌ی‌زۆر‌گه‌وره‌لیره‌دانیشتیته، ئه‌من‌ناتوانم‌له‌جیی‌وان‌پۆ‌نیشم"
فه‌رموی: "دوايه‌هاته‌به‌رچاوم، به‌(عیانی)، دلی‌هینامه‌ده‌ری، به‌(قلم)
به‌رکه‌کی (بعض) ه‌زه‌رنوقه‌زه‌رنوقه‌ی‌وه‌کی‌ژه‌نگی‌لی‌ئه‌کرده‌وه، تا‌خاوین
بۆوه، دوايه‌به‌(قلم‌ی‌(واضح‌به‌(مداد‌ی‌(توری‌ن‌(کلمه‌ی‌(الله‌ی‌له
(ده‌وری‌دلم‌نووسی، دلی‌له‌جیی‌خۆی‌دانامه‌وه "بابم‌فه‌رموی: " له
(مه‌که‌که‌) که‌بابم‌هاته‌(روح‌دان، من‌ئه‌گریام "فه‌رموی: " (عبدالله‌) مه‌گری
مه‌گری، ئه‌و‌(کلمه‌ی‌(الله‌) که‌(سه‌یدا‌ی‌(مجنوب‌) له‌(ده‌وره‌ی‌دلی

نووسییه، هه‌رماوه، نه‌کوژایه‌وه "نه‌جا (إنسان) به‌که‌سی وه‌کی (حاجی ملا عبدالله) و (حاجی ملا أسعد)ی (جلیزاده)، بپوا نه‌کا، به‌کی بپوا نه‌کا؟
 خوا نه‌فه‌رموی: " (شرح)ی (صد)تمان بۆ کردی "﴿وَوَضَعْنَا عَنكَ﴾ (یعنی (إزالة)ی کرد، له‌سه‌ری لادا، فری ی دا ﴿وَزَكَ﴾ گرانی، ئی چی؟ ئی (نُبُوَّة) و (تَبْلِغ) و (ده‌عوته)ی (أَنَام) ﴿الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ﴾ کرتی له‌پشتت ئینا، (أَمَّا تَفْسِيرُ)ی (وِز) به‌گونا (لَشْك) به‌گونا (حساب)ه، نا (شكر)ی نه‌بی (حضرتی محمد) ﴿وَصَلَّى﴾ په‌ژاره‌ی گونا‌هی نه‌بوو، نه‌گه‌ر راست نه‌که‌ن، نه‌و (شرح)ی (صدر)ی بوو بوو به‌مندالی، به‌ده‌سالی، به‌بیست سالی، له‌سه‌ر نه‌و (حال)ه‌ش له‌گونا‌هان نه‌گه‌راوه؟ په‌ك قسه‌یه نا (مَعْقُول)! نه‌و گونا‌هی نه‌و (وه‌قت)ی هه‌بوو، هه‌چی له‌(محمد) ﴿وَصَلَّى﴾ نه‌ده‌وه‌شاوه (مناسبه‌ی نه‌بوو، بۆ نه‌و (نوع)ه (إنسان)ه، جی گونا‌هو مونا‌ه نیه نه‌و (نوع)ه (ذات)ه، که (مُزاوِله) ئیشی گرانی کرد، (صَبْر)ی گرت، (ثَابِت قَدَم)، (تُشْرِحُ الصُّدْر) بی (لُجوجی)، (عَجُولی) (دَوَام)ی بوو، به‌جارو دوو‌جارو سی جار، (فُشِل)و سستی نه‌بوو، (يَأْس)ی نه‌هاته‌سه‌ر، کاری زۆر گرانی لا سووك وئاسان نه‌بی، نه‌و (حُكْمَا) یانی (مُخْتَرَع) (إِخْتِرَاع)نه‌که‌ن، (تَحْمَل)ی (أَنَوَاع)ی (مَشَقَّة)و (طَاقَة) فه‌رسا نه‌که‌ن، تا به‌(مَقْصِد) نه‌گه‌ن، ئیوایان بووه، بیست و چار سال خه‌ریک بووه، (لَیْل) و (نَهَار)، تا (آلَة)ه‌کی (إِخْتِرَاع)کردیه، له‌ناویدا پی بچنه‌بن (بحر)ی (أَدِيسُون) به‌چه‌ند (تَعَب) و په‌نج و (سَعَى) و (عُومَر) و (مَال صَرَف)کردن، تا (مِصْبَاح)ی (كَهْرِبَائِي) دروست کرد، پژی خست، (ثُرُوفَت فنون) (صُورَة)ی گیشابوو، له‌سه‌ر کورسی دانیشتبوو، ئانیشکی له‌سهر میزی، سه‌ری له‌ (بَیْن)ی دوو ده‌ستی خۆی گرتبوو، (مُوتَالَا)ی (کَتِيب)ی نه‌کرد، نووسی‌بوویان: (ئادیسۆن) پینج شه‌وو پینج پۆژ، به‌و ته‌رزه، بی خه‌و خواردنه‌وه، (مُسْتَفْرِق)ی (مُوتَالَا)ی (مَسْئَلَة)یه‌کی بوو (حَتَّى) له‌وه (مُدَّه) نه‌جولایه‌وه) ئیمه نه‌گه‌ر چاره‌گه‌کی ته‌ماشای (کَتِيب)ه‌کی بکه‌ین، نه‌زیکه کاریتیه‌ی پشتمان بشکی.

گه لئ جار (خیال) م له توندومه ندی (جَنَاب) ی (رساله ت په ناه) نه کرد، نه م
 ووت: "(قابل) بوو، پینغه مبه (وَصَلَّى) تا سه د سالی به (کمال) ی (عافیه ت) بژیه"
 (لکن صدمات) ی (وَحی) وه (مَتَاعِب) و (مَشَاقِّ) ی (رساله ت) (مانع) بوو، نه گه ر
 به و (نوع) ه به (قَوَّة) نه با، نه وه نده شی (تَحَمُّل) نه ده کرد، (مُحَقِّق) بزانن نه گه ر
 (حضره تی محمد) ی (وَصَلَّى) (قَبْلَ النَّبُوَّة) شتی نا (مُنَاسِب) ی لئ (صادق) بووبا،
 وه کی وه لاشه کانی خوی، له (وَهَقْت) ی (تَبْلِیغ) و (رساله ت)، هزار جاری به
 چاویان داده داوه، ده برۆ برۆ، هه تا نیستا چیت نه کرد؟ نیستا چی ده لئیی؟
 نه من به مندالی گه لئ نیش، براده ره کانم نه یان کرد، نه من نه م ده کرد،
 (خیال) م نه کرد، نه مرۆ نه و (نوع) ه نیشه بکه م، که بوومه (ملا) له سه ر (مَنْبَر)
 له سه ر (کورسی) (وَعِظ) چ بلیم؟ چم پی نه لئین؟ لا هه لپچکرا به وه کی من نه و
 (طرح) ه (خیال) ه بکا، نیوه کو (محمد) (وَصَلَّى) که بو (هدایه ت) و (اصلاح) ی
 (بشری) داندراوه نه بی چون بی؟

له و چهند سالانه، ئیواره یه له سه ر بانی (حوض) ی مزگه وتی دانیشنبووم،
 (بعض) ه مندال چوونه ناو باغچه ی له به ر مزگه وت، کووله که و مووله که بکه ن
 مندالی خه په لوله لاقی هه لگرت بو ناو باغچه، ده ر (حال) گه پایه وه، ووتی: "به
 خوی ناچم، کودیوی نادریم، نه وپۆ دزی بکه م، سبه ی شتی خراپتریش نه که م"
 ووت: "ده ک پۆله (عُومَر) ت درێژیی، خوا به ر خوردارت کا" لای ئیمه (رُسُل) ی
 (عظام) له گونا، له (أُمُور) ی ناشایسته (مُبَرَّان)، له مندالی، تا (أَخْرَجَ)
 (عُومَر). له (زَهْمَان) ی (رساله ت) گونا هه وان، به (مُحَال) ی (قَطْعی)
 (حَسَاب) ه، که سی بلئ: "من (رَسُول) ی خودام، خودا (وَحی) م بو ده نیتری:"
 به (آیات) ی (خَارِقَة) (اثبات) ی (رساله ت) ی بکا، چون (خیال) نه کری،
 (مُخَالَفَة) ی نه وخوا به بکا؟ (وَلَوْ) له (أَدْنَى) شتی بی.

(مُعَظَّم) ی (عُلَمَاء) ی (إِسْلَام) لایان وه یه، (أَنْبِیَاء) (مَعْصُوم) ن، له (کَبَائِر)، له
 (صَفَائِر) ی (خَسَّة)، له (تَرْک) ی (مُرُوءَة) وه (إِصْرَار) له سه ر (صَفَائِر) لایان
 (کَبیره) یه له (عِلْم) ی (کَلَام)، (کَلَام) ی تۆریان (إِیراد) فه رمووه، باپیره گه وره م

(جَدّی (أعلى) م(عبدالرحمن جه لی) له سهر (مِنْحَ الْمَكِّيَّه) ی (شیخ ابن الحجر) ی (مکی)، (حاشیه) یه دوورو درێژی هه یه، به (رساله ت) (حساب) ه، (دلیل) ه (مُوافِق) و (مُخالف) و (جَوَاب) و (قَدَح) و (دَفْع) ی زۆر جوانی (إبرادا) کردینه، (پهحمه تی خوای لی بئ)، (لكن مع الأسف) (عِلْم) ی (آل) ی (جَلّی) به (ضایع) چوو.

له هه موو کهس خراپتر بۆ (إسنادی (أموّری (قَبِيحَه)، بۆ لای (رُسُل) آن، (ملای جووله که کانن ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾ به (رساله ت) و (نُبُوّه ت) و (نَبَاهَت) و (نَزَاهَت) و (نَزَاكَة ت) و (طَهَارَة) ی (نَفْس)، له نوێژان (شهاده ت) له سهر (رساله ت) ی تو ئه دهن، نه مه هه مووی وایه جیی (إنکار) نیه. ئه لّین: " (هَؤُلَاكَ) پوژئی (وهقت) ی نوێژ (مُؤَدِّن) بانگی ئه دا (سؤال) ی له هه م نشینانی باره گاهی کرد: "کی پادشایه؟ کی گه وره یه؟" ووتیان: " (جناب) ی (عالی)، (مَلِك) الملوك) ی " ووتی: " نا، .. نه و (ذات) ه گه وره یه، که (قريب) ی شهش سه دساله به و ته رزه، له سهر (منار) آن ناوی ده هینن " (یعنی حضره تی محمد) (ﷺ)، (حضره تی محمد) (ﷺ) له (نَظَر) (مُلَحِد) ه کانی (عَرَبی) ش (ذات) ی (ممتان) ه، (مُنْقَطِعُ النَّظِير) ه، (بعض) ی به (عَطْل) ی (رُسُل) (تعبیر) ی لی ئه دهنه وه، زۆرم پی خۆشه، (حقیقه) له (میدان) ی (جَلَادَه ت)، له (عرصه) یی (حَرْب) و (ضَرْب)، له (ساحه) ی (رساله ت) یه که، تازه په هله وانیکه، که ی ناتوانی (مُبارزه) ی له گه لَبکا.

ئه من دووقسه تان (عرض) نه که م: (أولاً) له وی پوژئی (بِعَثَة) ی بووه، تا ئه مهر به د گۆبی له (ثنا) خوانی زیتر بووه، (خصوصی) (قَسَیس) و (رهبان) آنی (ئاووپایی) ئه وه ی له (حَق) (حضره تی محمد) (ﷺ) و (أتباع) و (دین) ی ئه لّین، وه خستیانه (ده ماغ) ی (مَلَایین المَلَایین) له (نصاری) و (غیری) (نصاری)، له (حَق) (أشقی البشر) نه گوترایه، نه و (هَذیان) ی ئه وان گوتوو یانه، (قابل) ی (نَقْل) نیه، خوا پوو یان په ش کا، وه کی (صحائف) ی (تأریخ) یان به درو یان په ش کردیه، وه (بَش) یان له (نعمه ت) ی (دین) ی (إسلام)

(محروم) کردیه، (حظ) نه که ی بزانی چیان ووتیه؟ بنۆڤه (تفسیری (طنطاوی)، (جلدی چوارده مین، له لاپه پری (۱۹۶) هوه، (أما) نه وه ی چابوو (بعض) ی وه کی (کارلیل) و (لود هه دلی) وه (کونت هزی) وه (کولیا م) پیگه یشتن، ده رباره ی (حضره تی محمد) ی (ﷺ) بۆ (قوم) ی خۆیان (إبرانی) (حق) و (یقین) یان کرد، وه گه لی (طعن) یان له (رؤسا) ی (دین) ی (مسیح) دا که له بی شه رمی، به و (وجه) (قبیح) ه (تاریخ) یان گوپی، نه وان هیچ، له مه یانی ئیمه له و (بین) ه، (متسببین) ی (طریق)، خوا کوریان کاته وه، (هذیان) ی خراپ نه که ن نازانن قسان بکه ن، (نزا که ت) یان نیه، (وه قت) ی (سواد) ی (أعظم) له (أمت) (شمائل) ی (رسول الله) (ﷺ) یان نه زانی، که (مُراقبه) ی (شیخ) یان هاته مه یانه، که س ناگای له (شمائل) ی (رسول) ی خودای نه ما، نه بی (شکل) ی (شیخ) ی بزانی، له (مُراقبه) بیهیننه بهر (خیال) ی خۆیان، (بعض) هکیان زۆر ناشیرن، کت و کۆر، پش پان و دریز، وه کی جوپکی که ری، کلکی عه لی شیشی، که چه تر لی نه دا، ره شی گزه ی مل نه ستووری ورگ زه لام، لام وه یه که نه یان خه نه بهر (خیال) له ترسان نه هارپنن، وه (شیعه) ش تا (قیامه ت) ده م له (تَفَوّهات) نا که نه وه، (دائر) به شیشه یی (ناموس)، (ناموس) ی (أكبر) زوبان دریزی نه که ن، (حقاً) نه وه هیچ (رسول) ێک له ئومه تی خۆی نه دیوه (جلال) و (رفعه ت) ی (رسولی اکرم) له کتابی (خاتم الأنبياء) تالیفی مه رحوم (جهلال نوری) ده رنه که وئ، حقاً (کتیب) ێکه شایانه، هه رکه سی (حضره تی محمد) (ﷺ) ی خوش بوئ وه خوینده وار بی، (نسخه) کی له وه (کتیب) ه لابی.

(وه قت) ی (أربا) ی (تُورک) (مدافعه) یان نه کرد، (أما مُدافع) ی (جسور) بوون زۆر قسه ی وایان نه کردیه (ملا) یان نه یان نه توانی نه و قسانه بکه ن، (قلینجی زاده إسماعیل) (عجایب) نه دوی، یه کی له (غریبی) یان (طعنه) ی له (حضره تی محمد) (ﷺ) دا بوو. (إسماعیل) مودافعه یی جوانی کرد بوو (نهایه ت) نه ی ووت: هیچ نه بی (محمد) دا ک و باوکی (معلوم) بوو."

(ملا) ناتوانن ئو (تعریض) ہ بکن. گہرچی (نقل) ئہ کەن لہ (ملا) یہ زۆر گہورہ، لہ (آیام) ی (عبدالملکی بن مروان) چووینہ (ئەستانبول) بۆ (امری) (سیاسی)، (انپراطور) پۆژی ئہ لئ: " (بَحْث) ی ہ یہ لہ ناو (مسلمان) ان لہ (حَق) (حَرَم) ی (محمّد) ی (ﷺ) (یعنی صدیقہ)، ئہ مہ چیہ؟ "ئہ لئ: " بہ لئ، لہ وژنہ گہورانہ دوو، یہ کئ (مریم) ہ، یہ کئ (عائشہ) قسہ ی وایان لہ (حق) گوترا، (أَمَّا) (مریمہ) کورہ کئ بوو، بئ باب، (لکن) (عائشہ) لہ میردی خوشی (ولد) ی نہ بوو " (انپراطور) و (حُضَار) زۆر (مُکدّر) بوون، وہ نہ یانتوانی قسہ یہ بکن، کە (ملا) ہاتوہ (منزل) ی خۆی ووتی: " خواہ (ایمان) م بہ (برائت) ی (مریمہ) ہ یہ، (لکن) چی بکن؟ (محل) (إِجَاب) ی ئہ وقسہ ی ئہ کرد، (أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ) " بہ لئ ئیمہ بہ (إِتْبَاع) ی (حضرہ تی محمّد) ی (دَفْع) ی (وَصَمَت) لہ وان ئہ کەین، ئہ وان ہزار ہزار (سَيِّئَات) (نسبہت) بۆ (رسول) ی ئیمہ ئہ دەن.

قسہ ی دووہم: ہەرچەند زۆر (جسارہت) ہ، (أَمَّا) (حَق) ہ، وہ خوا لہ قسہ ی (حَق) (حَظ) ئہ کا، (جَنَابِی حَق) (غنی) یہ، (إِحتیاجی) نیہ، (عَلِی) و (کَبِیر) ہ، (أَعْلَا) یہ، (فَوْقَ الطَّبِيعَةِ) ہ، (لکن نَظَر) بہ (عَالَم) ی (تشریع) و (إِعْتِقَاد) ئہ لئین: " ئہ وەندہ ی (جَنَاب) ی (حَق) ناوی (محمّد) ی (ﷺ) بَلَد کرد، (حضرہ تی محمّد) (ﷺ) سەد ہزار ہندی، ناوی خوا ی بَلَدتر کرد (جَلال) و (کَبِریا) و (عِظْمَة) و (قُدْرَت) و (قُوَّة) و (جَبَرُوت) و (قُدْسِیَّة) و (عُلُوِّیَّة) ی خوا ی، بہ (نوع) ی ہاویشتہ (دەماغ) و (قلب) ی (أَتْبَاع) ی، ہیچ کەس وا (مُوفِق) نہ بووہ (راحەت) ی (لَذَّات) ی خە ووخۆراکی، (حیات) ی خۆی (صَرَف) کرد، بۆ (إِعْلَا) ی (کَلِمَة اللّٰه) ئہ و ہ موو (عَدَاوَت) و (تَحْقِیر) و (ذِلَّة) و (هَوَان) و (عَذَاب) و (أَلَم) ی بۆ (تعلیم) و (تبلیغ) ی گہورہ یی خوا (قبول) ی کرد.

لہ ہەموو (تورات) ئہ لئ: " من بہ (هُوَ) خودای ئیوہم "، لہ (أَسْمَا) و (أَوْصَاف) ی (کَبِریائی) چیتری تیانیہ، (إِنْجیل) (دعا) یہ یہ بۆ (عیسی)، (عیسی) چی کرد؟ کردیانہ کوپی خوا، (عَین) ی خوا، لہ (عَالَم) ی (تَارِیخ) بئ (أَثَر) ہ، (تَارِیخ) ی (أَنَام) ئہ مرق (نظر) بہ (میلاد) ی ئہ و، کەسئ بنزۆریتہ وہ

(کُتِبَی (أَوَائِلَ)، له (مَلِیون) نه بینى (إِلَه) و (أَلِه) یان کردینه (مَلْعَبه) و (موضوع) ی (حکایات) ی پپوو پوچ، به (حکایات) هه زار کهسى مردیان زیندى کردینه وه، (أَطْبَا) چاوی کوره موش و (أَبْرَص) و (أَمْرَاض) ی (صعب) تر (إِزَالَه) نه کهن، زگ نه دپینن، گورچيله ده دپینن، نه خوا، وه نه کوپى خوان.

له (بعض) ی (تواریخ) ی (عمومی) م دیووه، نه لئى: " (سبب) ی چیه، نه و (دوم) و قه ره جانه ئاوارهن، هه ر پۆژه، له جئ یه، بئ خان و مانن؟ " نه لئى: " یه کئ له (أَوَائِلَ) یان، نای زۆر باش لئ نه دا، خواش (حظ) ی به دهنگى (آلات) ی خوش دئ (دَفْعَه) یه خوا هاته سه ر عه ردی، گوئى له نای نه و کابرایه بوو، له (طرب) که وته (رَقَص) و سه ما (أَلْعِیَاذُ بِاللَّهِ)، که به خۆهاته وه، زانى شتى سووکی کردیه، نه و (خَفَّة) ه (سَبَب) ی نه و (شخص) ه بوو، (دُعَا) ی کرد: (بِرَّوْ بئ (مَآوِی) و (مَسْکَن) و ئاواره ی دارو دیاربین!) ئاوه ها خوا دیته سه ر (شکل) آن! (أَلْعِیَاذُ بِاللَّهِ).

(حَتَّى) له (تَوَرَات) ده ره که وئى، لای (حضره تی إبراهیم) (علیه السلام) گوشتى گۆلکی بریانی خواریه، وه چه ره دوو که لئى، گوشت و قوچ و موو و پیست و سم و چه و رایى قوریانى، (عطر) ی خوش بۆی خودایه، (أَلْعِیَاذُ بِاللَّهِ)، به کاتى (تَدْنِی) هاته خوار، تاوه کئ (مِیقْرُوب) ی چوووه ناوژگی که چه جووئى خۆی کرده (عیسی) (عیسی) (مُحَقِّق) و (مُهَان) و (مصلوب) ی (یهودی) یان. نازانم چه بلیم؟ دلم له (أحوالات) ی (بشر) زۆر سه غله ته، (مِیقَادُ) بووه (إِبْن السَّمَا) یه گاجووت نه که نه خوا، به (مِنَات) ی (مليون) (سجده) ی بۆ نه بهن، (إِنَّا لِلَّهِ!) (جنابى حق) نه و دلتنهنگى و (ضِیقَه ت) ی له سه ر تو هه ل گرت، دلى (فراح) کردی (عَیش) ت خوش بوو، له ده ست (فَقْر) قورتار بووی ﴿فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ﴾ نه وى تیای بووی ﴿يُسْرًا﴾ (يُسْرًا) (عَظِيم) ﴿إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا﴾ به (تأکید) وایه (شُبّه) ی نیه، یا خود (وَعْد) ی (مُسْتَقْلَل) ه، (مِنْ بَعْد) نه که ر تووشى ناخۆشى بووی، خوا خۆشى نه کا، نه وه (عام) نیه، بۆ هه موو که س، له که ل ناخۆشى، خۆشى ببئ، یا له که ل ناخۆشى دوو خۆشى ببئ، که لئ هه ن،

ناخۆشی نابینن، تا ئەمرن گەلی کەس خۆشی نابینن تا (رُوح) ئەدەن، گەلی کەس بە (اکثر) لەخۆشیدایە، گەلی کەس بە (اکثریت) لە ناخۆشی دایە، خۆ ئەوەی کەمی (مُتَشَانِم) بێ، خۆشی و (پاوەتی) و (فَرَح) ی چی؟ نایزانی، (دائِم) (عاجز) و دڵتەنگ و بە (بەلایە) ئەوانە (مُتَفَانِل)ن، وەک: (طنطاوی) و (لۆرد) ئەفیری) ئەفەرموون: (دائِم) لە (مَسْرَوات) دان، ناخۆشیشیان لا خۆشی یە، ئەو (حال)ە زۆر خۆشە، دەبنە (عاشق)ی (جمال)ی (طبیعة)ت، ناشیرینی لە (کائنات)دا نابینن.

لە (سورە)ی (وَاللَّيْلِ) لە (تَفْسِیر)ی (اللَّیْسَری)ی وە (اللُّغُسَری)ی پابردوو ئەلێن: "لە (کتیب)ی (مولود)اندا، ئەلی: "خا چل شەو و پۆژی باران بەسەر (هیکل)ی (آدم)ی داباراندا، (۳۹)ی بارانی غەمی، شەو و پۆژەکی بارانی (فَرَح)ی" وەک: بابم ئەفەرموی: "تی یدایە (إشارة)ی، تییدا (بشارة)ی" (إشارة)ە کە ی ئەوەیە: خۆشی (دنیا) (نظر) بە ناخۆشی چل یە کە، (بشارة)ە کە ی ئەوەیە: لەدوای هەموو ناخۆشیان، خۆشی یە. ئەگەر (نظر) کە یە (أحوال)ی (دُنیا)ی ئێمە خۆشی (نسبە)ت بە ناخۆشی هەزار یە کە، خوا (آخر)ی خۆش بێ، (إلهی) (رَحْم)ی.

وە (معنا)یە تر لە (شیخ محمد عبده) وەر ئەگیرێ، (حاصل)ی (إنسان) وائەبێ شتەکی (غایت)پێ ناخۆشە لای گرانه، کە (دوام)ی لەسەرکرد، لای زۆر (سهل) و خۆش ئەبێ، ئەمە وایە، لەگەلی شت.

لە گەلی (مَسْلَك) (جاری)ئەبێ، (شخص)ی گوناھی نەکردیە، تووشی گوناھی ئەبێ، ئەوەندە (مَلُول) و (مُتَأَثِّر) و ئازوردە ئەبێ مەپرسە، بە (تَكَرُّر) (ألفهت)ی پێوە ئەگرێ، (بعد الدوام)بێ ئەو ئارامی نابێ (مشهور)ە لەسەر (ألسنه)، دوو کەس بە دەمەقالە هاتن، یەکیان بەیەکی ووت: "گەواد" کابرا سست بوو، لەرزێ، کەوتە سەر ئەرزێ، بێ هۆش، (دەور)یان لێدا، ئەمە بۆچی وای لێ قەوما؟ پیاوی (عاقِل)، (سؤال)ی لە (ما جَری)ی کرد (حکایت)یان بۆ کرد، فەرموی: "ئەو (إنسان)ە لە (عومر)ی خۆی ئەو جێنێوی پێ نەدراوە،

بۆیه (متأثر) بوو، کهوت بۆ هۆش بوو" چهند (دفع) هکی نهو (کلمه) ی به گویی دادا، کابرا به خۆهاته وه! (رجال) ی گه وره گه وره ی خوداوه ندی (عزم) و (جزم) و (متانته) وای لی دی، کاری (غایته) (صعب) ی، هه تا نه زیکه (محال) ی زۆر دووری، لا (سهل) و نه زیك نه بی (سعی) بۆ نه کا، (موفق) نه بی. له (بعض) ی (مواقع) به (مناسبه) (ذکر) کراوه، وه (باز) (عرض) نه کری، (حکما) ی (عقلا) بۆ (جنه ت) دوو (مرکز) یان داناوه، یه کی له (دائره) ی (عقل) بهر ژیر، یه کی له (دائره) بهره ژۆر، (قسم) ی له (رجال) ی (نوابغی) و (عبقری)، (نادر الوجود) به (منون) یان (تعبیر نه ده نه وه، نه لئین: " نه مه (جنه ت) ی (فوق الغفل) ه، زیتر کاری وا نه کهن، (أصل غفل) پۆ نادا، بپوا ناکا که نه وکاره، (إقدام) ی بکریته سهرو بکری، (غیر) ه (قابل) ه، (مع انه) (مکمل) نهو نوعه م (ذات) ه نه ی کا، (بعده) (عقل) سهری بۆ شوپنه کا، (سجده) ی بۆ نه با" (بعض) ی (رجال) له (عصر) ی ئیمه نیش وکاری وا نه کا، (عقل) له (تصور) ی گێژ نه بی له بهر (سیاسهت) ناویرم بلیم: " (هتلر) دووسال و نۆمانگه (حرب) هکی نه کا، (تاریخ) ی (بشر) نه ی دیوه، " بزانی (عاقبهت) ی چی لی دی؟! "

یه کی هاته (خیال) ی، (إنسان) که بهر بیته وه، هۆشی نه بیینی یان نا؟ چوو له سهر (طیاره) یه خۆی فریدا عارد، له (هوا) دا، چه تره کی پۆ بوو، هه لی دا، زانیان هۆشی نه مینی ده ی ده ی خۆیان له (طیاره) ان فری نه دا، سهر (طیار) ان، (آخر) ی (موفق) بوون (په په شووت) یان دروست کرد، (عسکر) به (په په شووت) دیته خوار، خۆی نه خاته ناو دوژمن که کهوته زهوی، شه پ نه کا، (غالب) نه بی. (مُدْهَش) نه وه یه، ئیمه ناتوانین (خیال) ی کهین نه وانیش، ئاوا به (سهولهت) و (کیف) خۆشی ۱ (شطارة) نه ی کهن!

(خلاصه) زۆر (أمر) ی وا هه بوو، (خیال) نه کرا، به (محال) نه زاندر، (بشر) (سعی) کرد، هینایه (ساحه) ی (وجود)، (مع الأسف) له م (ساحه) دا ئیمه هیه (أثر) مان نیه، بۆ شوینین، له (درس) ی (کلام) ئیستاش خه ریکن، (سلب) ی

قُدْرَت) و (إِخْتِيَار) له خۆمان ئەکەین (حَقِيقَه) (أَوَّل) ی وانه بووین، (أَمَّا) واما
لِیْ هَات (إِنَّا لِلّٰهِ) ﴿فَإِذَا فَرَغْتَ﴾ له کاری (مِهْم) بوویه وه، (وَهَقْتُ) ی (أَشْغَالَت)
ته و او بوو ﴿فَانصَبْ﴾ خۆت ماندی که، له (أَوْقَات) ی (فَرَاغ) یش (عُومَر) ی به
خۆپایی مه دۆپینه، به (طَبِيعَة ت) ی (حَال) ئەو (نوع) ه (ذَوَات) ه ئارامیان نیه،
(وَهَقْتُ) به (ضایع) نادەن، بنۆره (تَارِیخ) ی (أَسْلَاف) (أَحْوَال) ی (بَعْض) ی له
(رِجَال) ی (عَصْر) ببیه، شهوو پۆژ، (خَبَر) دارو به ئاگا و به (خَبَر) ن، (أَلْبَنَ)
(تَبْقِض) ی (فَارُوق) ی وه (بَعْض) ی له (رِجَال) ی (إِسْلَام) ت بیستوه، وه
ئەزانی، له (زەمان) ی ئەو (نوع) ه ئاگادارانە، (مُلْك) و (مِلْهَت) له (تَرْقِی) دا
دەبی، ئەوانە ی (غَافِل) و به (أَلْهَو) (مَشْغُول) ئەبن، (دەولەت) له (أَیَّام) ی وان
ئەکەوێتە (زەمان) ی (إِنْقِرَاض) و پەڕیشانی، بێ (أَمْن) و (أَمَان)، هەره ج و مەرەج
(خِلَاف) و (شِقَاق)، (آخِر) ی ئەبنە ژێر چه پەلۆک (وَمَنْ رَامَ الْعُلَى سَهَرَ اللَّیَالِی)
(مُؤْمِن) به پێره وی (رَسُول) ی (أَكْرَم) (ﷺ) (مُكْلَف) ه، به (إِصْلَاح) ی (دُنْیَا) و
(آخِرَة) ئەبێ ژۆر ماندی بێ، (حَقًّا) ئەمپۆ، پۆژی خۆماندی کردنه، ئەوی
ئەمپۆ خۆی ماندی ئەکا، و ابزانم ناحەسیته وه، ئەمپۆ ماندی بوون، به نوێژو
پۆژی و (خَتَم) و (تَهْلِيل) و ئەوانە، نیه، ماندی بوونه به (إِخْتِرَاعَات)، به
(كَشْف) ی (قَوَّة) ی (طَبِيعَة) و (إِسْتِفَادَة) لیکردنی و خۆ ماندیکردن به
خویندنی (نَظَر) ی بێ (عَمَل) خۆپاییه، که لک ناگری؛ ماندی بوونه به (تَوْجِید) ی
(أَفْكَار) و (قَوَّة)؛ ئەوی ئەمپۆ خۆی ماندی کا، به کۆنه قسە ی، هەزار و سێ
سەد و پەنجا سەل پێش، ئەبێ چی له (حَق) بلیتی؟ کاکی (شِيعَة)
ئەلی: "ئەمە (أَم) ه، به (حَضْرَة تِی رَسُول) (ﷺ)، که له خۆ بوویه وه (عَلِی)
دانێ بۆ (إِمَامَة ت) و (خِلَافَة ت) " ئە ی هەموو، (خِلَافَة تِی) چی؟! (مَعَ الْأَسْف)
ئیمە (وَقَعَ) مان ئەما لە سەر عەردی، ئەو هەموو (مُلْك) و (سُلْطَنَة) ه له قیس
چوو، (الآن) بستمە عەردی نیه، که له ژێر بالی (أَجَانِب) ئەبێ، مەگەر (بَعْض) ه
جی یه، بێ که لک و (وَجْه)، یاخود (إِسْتِیْلَا) ی به (مَصْلَحَة ت) ئەزانن لە سەر ئەو
(حَال) ه ش، (حَالاً مُنَازَعَة) یه، لە سەر (خِلَافَة تِی) (إِمَامِین) - (أَبُوبَكْر) یا

(علی)، ئەوا (علی) (خليفة) ی (أول) بوو، ئەوا (علی) هەرچی ئەلێن، وابوو، چ سوود؟ قورتارمان ئەکا، لەو (رزالت) ه، (دفع) (أجانب) ئەکا؟ (مع الأسف) خۆی لە (دفع) ی دوژمنی خۆی (عاجز) بوو، لە (حال) ی (حیات) ی، ئیستا چی ئەکا؟ وهکی (عیسی) لە بەرجوله کان هه لده هات به ئومیدین له ئاسمانان بیته خوار، (دجال) مان بۆ بکوژێ، هه ی هاوار، خوايه هاوار ئەمه (جَنَّة) ی (دُونُ الْعَقْلِ) ه، (رَبِّي) (شِفا) یه، ئەتانی شیتان (عاقِل) که ی (رَبِّي) به (کرم) و (لُطْف)، (عقل) ی (کرم) که ی، (دَرْك) ی (مُصَالِح) و (مُفَاسِد) بکهین، ئێوه و خودا (أُمّت) ی (مُحَمَّد) (ﷺ)، (أَنَّمَا) و (أولیا) یه کان چیان بۆمان کرد؟ وا به (أله) یان ئەزانین، هەر (فرقه) یه کێکی کردیته خوای خۆی، (لعنت) له (فرقه) کی تر ئەکا .

(ملا) یه (شیعه) له و چه ندانه، (کَتِيب) هکی دانابوو، به گژ (بلال) و (أبو هريره) و (شیخی بخاری) و ئەو (نوع) ه (ذات) ه داچوو بوو، لە (مەیدان) ی (جدال) و (قتال) وهکی (عَنْتَر) (طعن) ی له وانه ئەدا، ووت: "مال و یران توو ئەمپۆ، بۆ به گژ (هتلی) و (موسولینی) و (ستالین) داناچی؟، چیت به سه ره ئەو (فقیر) انه ی رابردوی؟" (الآن) یش (أُمّت) و (رُؤسا) ی (أُمّت) خه ریکی ئەو جۆره، ئەو (سفاهت) هن، (إِنَّا لِلّٰهِ).

﴿وَالِی رَبِّكَ فَارْغَب﴾ (أمل) ی هیچت به کهس نه بێ، (فرق) و جودایی مه که، (مقصد) ت (رضا) مه ندی خودایی . (أساساً) (حضره تی مُحَمَّد) (ﷺ) (قبول) ی (رساله) ی کرد، له گه ل ئەو هه موو (مشقّه) و (بَلا) و (عداوه) ت و (حقاره) ت و (تعذیب) ه، (مقصود) ی (إجرا) ی (أمر) ی (باری) و (رضا) مه ندی (حضره) ت ی (حق) بوو، چاوی له هیچ نه بوو، وهکی (هیکل) به گ ئەفه رموی: " (عَتَبَه بن ربیع)، (عرض) ی (مُحَمَّد) ی کرد: " ئە ی برازا، (موقع) و (نَسَب) ی توو، ئەزانی لای ئێمه چۆنه؟" (یعنی) چه ند بلندو گه وره و (مُحْتَرَم) ه، " به و (ده عوا) ی (رساله) ت ه (نه فره) ت خسته (بَین) ی (قوم)، (مقصود) ت چیه؟ ئەگه ر (مال) ه، تا ئەوه نده ت (مال) بۆ کۆ که ی نه وه، له هه موومان

دهوله مند تریبی، (مقصد) ت (شرف) ه، تا هیچ کاری بی توو نه برینه وه،
 (مقصد) ت پاشای یه، بتهکینه (مَلِك) ی خۆمان، جنۆکەت له سهره، تا
 (طیب) ی بانگ کهین (تداوی) ت بکا "عَتَبَه" دوا ی (إِستماع) ی (بعض) ی له
 (آیات) ی (قرآن) له (أَوَائِل) ی (سوره) ت ی (فُضِّلْتُ)، زاناندی، (خِیال) ی وان
 (هَبَا) یه، (فکر) ی (محمّد) ی له کی؟ وه (خیالات) ی وان له کی؟ (مال) ی چی؟
 ئه و (نوع) ه (شهره) ی چی؟ (مَلِك) ی چی؟ (جَنَّت) ی چی؟ چی به سهر
 چیه وه یه؟ (محمّد) (ﷺ) (داعی إلى الخیر)ه، (داعی إلى الحق) ه (حقاً مُراد) ی
 (محمّد) ی، بۆ (رضا) مهندی خوداو (خلاص) ی (بشریّ) ت ببوو، له (دَنائِة) ت و
 (زَلِة) ت و (لَئیمه) ت و خواری و (أَسارِة) ت و (عُبُودِیّ) ت، (تَرْقِی) (روحی)
 ئه وه یه، به (نسب) ت بلندی خودایان بلندن، (لکن مع الأسف) (على الأكثر)،
 (طبع) ی (بشر) له سهر (دَنائِة) ت و پهستی یه، (حَتّٰی) ئه وان ی گۆی یا
 (تَرْکیه) ی (نَفْس) ئه کهن، (فَرَق) له (بَین) ی پاک کردن و (دَنائِة) ت و
 (رِزَالَة) ت ناکه ن، تپان ئه کهن، وه ک که ری دهره پین، رووی خۆیان پهش ئه کهن،
 شه قی تیک هه ل ئه دهن، ده لئین: "هه تکی (نَفْس) ه" هه تکی (نَفْس) دروست نیه،
 ئه بی (نَفْس) (تقدیس) بکری، (له) (زوائِل) پاک کردیته وه، گه وره بی، گه وره بی
 خۆی بزانی، (غیر) ی (خالق) ی (أقدس) و (أعظم) و (ذات) ی (واحد) ی (واجب
 الوجود)، کهس (حق) ی (معبودی) له سه روی نیه. ئومید وه یه خۆمان خه ریکی
 (نَواجی) و (خَوارجی) و (شیعایه) ت ی و (فرقه) چیه تی نه کهین، به
 (مُصالح) ی (دنیا) و (ئاخره) ت مشغول بین، به لکو له و (ذَلِة) ت ه دهره چین
 (نظر) به (حال) ی خۆمان، خوا (شرح) ی (صدر) مان بکا، (رَبِّ أَسْرَحْ لَنَا
 صُدْرَنَا، وَيَسِّرْ لَنَا أُمُورَنَا، (آمین) ته واو بوو (تفسیر) ی (سُورَةُ الشَّرْحِ)، (مع أَنَّهُ)
 زۆری ماوه.

سوره تی (والتین):

(نۆبه تی) (تفسیر) ی (سوره تی) (والتین) ه، گه رچی (مع الأسف) نه مسال له بهر سه رسامی زستان دار هه نجیر به (اکثریه) هیشک بووین، لام وهیه نه وسال سویند به هه نجیر نه خوین، (جهمور) نه لّین: " (مکیه) " (قسطلانی) (إشارة) ی بۆ (خلاف) نه کردیه، (أما سيد نقل) له (قتاده) نه کا، فه رموویه تی: " (مدینه) " منیش (نظر) به (مدینه) نه وهم لا خوشه، (عدد) ی (آیات) ی هه شته، (مناسبه) ی له گه ل (ماقبل) ی وه (مناسبه) ی (محلوّف) بها) یان له گه ل (محلوّف علیّه) له مه یانی (تفسیر) ده رنه که وئ.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿والتین والزیتون وطور سینین﴾ (اختلاف) ی (مفسرین) له (تین) و (زهیتون) نۆره، نه وهی نه لّی: " (مراد) هه نجیر و زهیتونی (معروف) ه " (توجیه) نه دۆزیتته وه، بۆ سویند پی خواردن، چه ند (خواص) و (منافع) یان (بیان) نه که ن، که ئاراسته یان نه کا، بۆ نه و (منقبه)، نه وانه (آخری) (أشیا) ن که خوا له (قرآن) سویند یان پی نه خوا، نه بی نۆر (لایه ق) و شایان بن، یه ک ماوه، چه ند (سوره تی) ی له مه ودوا دئ، دار- (خاصّة) -ئی وه ک: هه نجیر و زهیتون وه کی (حیوان) و (إنسان)، (صاحب) ی (عمله) ی (طبیعی) ت، (غازیه)، (ماسکه)، (هاضمه)، (دافعه)، (مؤلده)، (أثار) ی (شعیرییه) ی که له (عروق) - یاندایه، (مُجَبَّرَة)، (بعض) ی له (مُجَدِّد) ان نه فه رموون: " دار (حیوان) یکه (ثابت)، (حیوان) دار یکه (مُتَحَرِّک) " (أما) قسه یه نه که ن له (حق) هه نجیر (إمام) یش نه ی فه رموی، وه (بعض) ی (کلمات) ی (شاعر) ی نه یان (إجرا) نه فه رموی، گۆی یا هه نجیر، پئیش (ورق) ی بهر ده رده کا، نه وانیدی گلووکه ی نه دهن، (ورق) یان ده رده که وئ، نه وجا بهریان (ظاهر) نه بی، نه وه وانیه، نه و باقۆی (أول) ی ده ری نه کا، نابیتته هیچ، زهره نه بی، وه کی باقۆی بابردی

(سقوط) نهکا، ههنجیر، په یحانی، تاكو توك نه یكاته هیله، هیلهش نه وهنده نیه وه ههندهش به تام نیه، (مدح) ی بکری، یا (مدح) ی پی بکری، به لکوو ههنجیر، دواى هه مووداری به بهر، بهری دهرده کهوی، (طوری) (سینین) چیا به به گیاو دارو باره، له و چیا یانه یه، ههنجیره دیمه کاری لی په یانه بی، وه (زهیتون) دارى ناوی نیه، له ولاتی ئیمه له سهر (قبر) آن نه ی چیتن، بی ناو (دائما) سه بزو خو په مه نه گهر (إنسان) ی به (سلیقه) مان هه با، (ممکن) بوو، (اکثر) ی چیا ی ولاتی ئیمه ببیتته باغو باغاتی زهیتوون، (نظر) به (زمان) ی ئیمه، شه ره فنی گه وره یه بو چیا به به دارو بارو و گیاو گول بی له کتوی "پیرمام" به ناوی (صلاح الدینی آیوبی کوردی)، بو (ملك) ی (محبوب)، (ملك فیصلی ثانی)، (وصی) ی (محترم) ی (أبنیه) ی (فاخره) و (شاهقه) ی لی دروست کرایه، (واقعا) نه و (نوع) ه چیا یانه زۆر به (خیرن)، وه پر له (معادنن)، به (اکثریهت) له هه موو شیوو دۆلانیان ناوی لی دهرده کوئی، وه کی ناوی (گوثر)، (صاف) و (براق) و ساردوخۆش.

(وَبَلَدَی (أَمین)، نه گهر (مراد) (مکه) بی- که نه فه رموون: " (خلاف) ی تیانیه " - تا (فتح) نه کرا، چ (وجه) ی نه مابوو، ببیتته (جهت) ی (سویند) پی خواردن، نه وهنده نه بی، (أمین) بوو، بو (غیر) ی (رسول) و (أهل) ی (ایمان)، نه وی چووبایه، له (أمان) دابوو، (وَلَوْ قَاتِلَ بَا، (أَمَّا) وه کی له (تفسیر) ی (سورته) ی (بلد) فه رموویان، (عذاب) دانی (حضره تی محمد) (ﷺ) و یارانی (مُباح) و (حلال) بوو، به لکو لایان (واجب) بوو، (مکه) گهرچی (بِوَاوِ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ) داندرا، (أَمَّا) له سایه ی (خلیل الرحمن، حبیب الله) تائیستا، له هه موو (آفاق)، (تین) و (زهیتوون) و (ثمرات) ی (كُلْ شَيْءٍ)، (حتی) به هی ی (أصفهانی) بو (سوق) نه کری، وه چیا ی (مکه) هه رچه ند، بی گیاو دارو باره، (أَمَّا منبع) ی (وحی إلهی) یه، که (معدن) ی هه موو (خیرات) و (حسنات) ه، به هه زار (درجه) له (فوق) ی (ثمرات) و (خیرات) ی (طبیعة)، وه (مملکتهت) هه رچه ند، به ناوو دارو باغ و راغ و (زرع) و (خیرات) و (برکات) بی، که

(أمنیهت) نه بی، گشتی (هبا) یه، به کوردیش ئه لّی: "شاری (أمین) ه ریّ یه (أمین) ه، ولاتّی (أمین) ه" چه ندّی له مه و پیش سه پان له بهر بهری دوونه ی مه لئه ستا، ئیواران که ده هاته وه مالتّی، ده ست نو یژه کی ئه شوشت، نو یژّی باشی کرد، ئه پاراپیه وه له بهر خوا: " (رَبّی) مه رزانی که ی، هیمنایی که ی، (توفیق) ی پاشای (إسلام) بده ی (روح) ی (حیات)، مه رزانی و (أمنیه) ه .

(قَسَم) به و (أشیا) یانه ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ﴾ ئه و (جنس) ه (حسن) ه، بیّ (نَظَر) به لای (إیمان) و (کفر) و (صلاح) و (فجور) ﴿فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾ له (أحسن) و جوانترینی (صُورَة) و (أشکال) آنی (خلق) کردیه، بنۆڤه ئه و (قهد) و (قامهت) ه ئه و سه رو پوو و گه رده ن و سینه، سه رتا (قَدَم)، چه ند جوانه ؟ چه ند شیرینه ؟ نه گه ر بچی بۆ (تشریح) ی (عِلْمُ الْأَبْدَانِ)، (عجایبات) ی (صُنْع) و (دقایق) ی (خلق) و (إيجاد) ئه بینّی، (مُتَحَيِّ) ئه بی، ئه ی (إنسان)، له خۆت، له (خلق) ی (کائنات) (غافل) ی (جنابی حق) (جَلْب) ی (نظرت) ئه کا، بۆ (نظر) له (أحوال) (ممکنات) - خاصّه (شَرِیک) ی (حیات)، داروباری (نافع) و (لَذِيز) و (عَزِيز)، (غابات)، میترگ و میترغوزاری کیوان، (عطف) ی (نظرت) ئه کا، بۆ (مدنیهت)، (حیات) ی (اجتماع) ی (بشری)، ئه و جا (جَلْب) ی (نظرت) ئه کا، بۆ خۆت، (إنسان) له خۆی له مه مووشتیّ (غافل) تره، نه گه ر خۆی ناسیبا، (قط) خۆی و (ره زیل) نه ده کرد، (سجده) ی بۆ دارو به ردو (حیوان) نه ده برد، خۆی به (سُلطان) ی (عالم) ی (حیات) ئه زانی، (فکیف) به (جِما د) ؟ ! له توو (خَلْق) ی (فطری) و (خَلْق) ی (شرعی) گردبوو یته وه، قه دو قامه تیّ (مُسْتَقِیم) سه ره ئه فراز، تاله (خدمهت) خودا (ثابت قَدَم) بی، بۆ که س سه ر فروودی نه که ی، چه ند (أعضاء) ی تووی، به (مفاصل) و جومگه، وِیک به ستیه تابۆ (واحد) ی (أقدس)، (قد) ی خۆت دووتا که ی، پشتی خۆت په ق نه که ی، به باری گوناها ن کرته کرتی پیّ نه خه ی، ئه توانی زانوو به زه مین له سه ر عه ردی دانیتی بۆ ئه و خوا به ی که تۆی و (خلق) کردیه، سه ری (عُبودیهت) و فره مان به رداری بۆ ئه و دانوو یّنی، ئه و (فطرهت) ه به (کُفر) و (ضلال) و (فجور)، پیس مه که، خوا به (أحسن) ی

(تقویم)، (بدن)ی وه (روح)ی وه (نفس)ی وه (غفل)ی تووی بلند کردیه، خۆت نهوی مه که، ئه وانهی گاو که رو بوت و به ردو چیاو دارو سهگ و ماسی و پشیله (تقدیس) نه که ن، (حقاً) بهد (سورهت) و بهد (سیرهت) و به دهۆش و بهد (عقل) و بهد که وهه ری بووین، له ژیری هه موو به ره ژیرانن، (إنسان) که خۆی به (سفالهت) ه (راضی) بی، وه (حظ)ی پی بکا، (فاطر) به گویره ی (طبع)ی وی نه کا.

﴿ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ﴾ له سهگ که متره، ژۆریان (ردائل)ی وا نه که ن، (حیوان) (ده عیه)ی نایه نی بیکا، لیتره چونکی هه ردوو (خهلق) تیکه لاون، (مفسرین) نه ختی (مُشَوِّش)ن (أَمَّا) مقصد (خلق)ی (تکلیفی)یه، (إنسان) هه رچه ند جوان بی، که (أعمال)ی ناشیرین بی ناشیرینه، وه ئه وهی ناشیرین، نه گهر (أعمال)ی جوان بی، جوانه، له سه ر دلان (خفیف) ه خۆشه ویسته، ئه لێن: " (حکیم)ی به کوپی خۆی نه گوت: " پۆله نه گهر جوانی به (أفعال)ی (قبیحه) خۆت ناشیرین مه که، نه گهر ناشیرینی به (أفعال)ی ناشیرین خۆت ناشیرینتر مه که "، من نه لیم: " به (أفعال)ی (حَسَنه) خۆت جوان که " وه کی (خیام) نه لی: " (إنسان) به (صوهرت)ی (صفهت)ی (حشر) نه کری، نه وی (صفهت)ی چاک بی (أخلاق)ی (حمیده) بی، له (غایهت)ی (حُسن) و (جمال) (بعث) نه کری، نه وی بهد (صفهت) و به (أخلاق)ی (مذمومه) بی، له (غایهت) ناشیرینی، نه خریته (مهیدان)ی (حشر).

﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ ئه وان (دائماً) له (ترقی) و (تعالی)ن، بۆ لای (أعلى) بالا نه چن، (کریمُ الطبع، عزیزُ النفس، عالی همة) بلند پایه، که وره یی به (تواضع)، بی (تَنَزَّلُ) بۆ (غیر)ی خوا، (زَلَّ ت) (قبول) ناکا، خۆی به که مینه بنده ی خوداو (سلطان)ی (خَلِيقه) نه زانی، (قیمهت)ی هه مووشت نه زانی ﴿فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾ نابیی، وه کی (أثان)ی (خیر)یان.

له (حرب)ی پیشی (قائد)ی (فره نسی)، که (داخ)ی (قدس) بوو، (خطاب)ی کرده (مسلمان)ان ووتی: " نه وی پۆژی (فاروق) و (صلاحی آیوبی) هاتنه

(قدس) به (فاتحی)، (معامل) هکیان له (حق أجنب) کرد، ئیمه ش ئیمرو
(أحسن) ی (مُعامله) له (حق) ئیوه (إجرا) نه کهین". دهك لالَ بَم بۆتان (عمر) و
(صَلاح) نهوی پۆژی، (حیات) و (شرف) و (ناموس) ی (مسلمان) ان (حفظ) بوو،
له سایه ی (شرف) و (إنسانیّه) و (عُلویّه) ی وان، (ده خیل) تانیم، له گه ل
(قوم) و (أجنب) هه چاکه بکه، بی (حرمت) ی مه کهن، وه (إلا) بی
(حرمت) یتان دیته پئی. دیتتان له شکری (مسلمان) آن چیان به (أرمه نی) و
(سائری) (أجنب) کرد؟ نه وانیش چیان به (مسلمان) آن کرده وه | (خیام) نه لئ:

مَعشوق ی عومرش چو غه مەم باد دراز

ئیمروز به نه وه تلطفی کهره ئاغاز

بر چه شمی من نه نداخ ده می چه شم و برفت

(یعنی) کی نیکویی کون و در ناب نه نداز

﴿فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ؟﴾ نه ی (إنسان) چیه، (سبب) ه، بۆ (تکذیب) ی
(دین)؟ به لئ (دین) چ نیه، بی (أصل) ه، به (واسطة) ی نه وه خۆت نه بی به
درۆزن، بنواره به چاوی (إنصاف)، به (نظری) (عقل) و (إعتبار)، (دین) بۆ
(حیات) ی (إجتماعی) بۆ (مدنیّه) و (حضارّه)، (روح) ه، (هیکل) ی
(إجتماعی) بی (دین) نازییه، (حیات) ی (لذّه) نابئ، ته ماشاکه (إنسان) له
(دین) دوور که وتنه وه، چی نه کهن؟ نه گهر (مقال) ه (نّره) یه (دین)، (إعتقاد)
به خوا (تأثیر) ی مابا، چۆن شارئ پڕ له مندال و ژن و (فقیر) و (مسکین) و
پیرو ناته وان، چۆن به و (نوع) ه ی له گه ل نه کری؟ بۆمبه ردومان نه کری!

(حُکما) یان نه یان ووت: " (دین مانع) ی (ترقی) یه، (کشف) ی (أسرار) ی
(طبیعة) به (دین) ناکرین، (بشر) له (أسفل السّافلین) دا ده مینئ" بوونه
دوژمنی (دین)، (إعتقادیات) نه ما، (موادّی) (جهنمی)، (آلات) ی ویرانی (إختراع)
کرابوو به (سبب) ی (هلاک) ی (بشر)، خۆزی نه و (ترقی) یه نه با، نه و
(سیئات) هه نه دیترا با، به (ترقی علم) (رحم) و (إنصاف) و (مُروّه) و
(محبّه) نه ما، له سایه ی نه و (ترقی) یه (أخلاق) ی (بشری) (محو) بوو.

واقعا دین) ی (عیسی) به (دین حساب) نیه، (دین) ی (پاپا) و (دین) ی (قساوسه) کانه، نه مړۆ (ئاوړوپایی) په شیمانن له ده ست بئ (دینی)، بیزارن، (علاج) یشیان ناکرئ، بۆ (إسلامه تی) نایه ن، (إسلامه تی) ش (بعض) ئ (خُرافات) ی تیا به، (تصفیه) بکرئ، (جَوهر) ی (رُوح) ی (مُجرِّده) مایه ی (ترقی)، (حقیقی) یه (إعتقاد) به (وحدانیه ت) ی (حق)، به (حقیقه ت) ی (رساله ت) ی (محمّد) ی (ﷺ)، وه ئه وه ی ئه و (تصدیق) ی کردیه، ئه و جا، (سعی) بۆ (صَلاح) ی (دنیا) و (قیامه ت) (إعتقاد) به (دَجَال) و که ری (دَجَال)، به (مهدی) به (نُزول) ی (عیسی)، به (تَصَرّفات) ی (إمام) و (أولیا) و (قطب) و ئه وانه، له (فکر) کرئ، (إنتساب) بۆ ئه و (إمام) نه مینی، بنۆپنه (حَق)، ئه و (حُکم) ی (حَق) و (مُوافق) ی (إدارة) و (نِظام) و (إنتظام) ی (عام) بوو، (قَول) ی هه ر (إمام) ئ بئ، (قبول) بکرئ، (روح) ی (حیات) و (حَزَم) و (جَزَم) و (عَزَم) و (قَوه ت) ی (إرادة ت) بخریته (ده ماغ) ی (مسلمان) آن، وه کی (أوائِل) ی (صَحاب) آن، ئه وی (مُوجب) ی (عداوه ت) و (تفرقه) بئ، (إمحا) کریته وه، بۆ (إعلا) ی (کلمه) ی (حق) به گیان و دل تئ کۆشین، وه ئه وی (رئیس) ی (حکومه ت) ه، خۆشی (روحاً، معنا) گه و ره و (قیمه ت) داربئ، وه (مقام) ی لای (أُمّه ت) (فوق) ی هه موو (مَقام) آن بئ، به (واجبُ الإِطاعه) بزاندرین (محبوبُ القلوب) بئ، (إِنَّ الْمَحِبَّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيعٌ) . (کُلّ) ئ کەس به گویره ی (حال) و (مسلك) ی خۆی، بییته (عُضوی) (عامل) و (نافع) له (جسم) ی (إجتماعی) و (مدنی)، (إنسان) به و (نوع) ه به (دین) بئ، (حیات) ئ (دُنیا) ئه بیته نمونه ی (حیات) ی (جَنّه ت) (دین) په رزینی (روح) ی ژینه، گه لی جار و توومه: ئه و باغاتی له چیاو چۆلان بوو، (دین) به ختوی نه کرد، که (دین ضعیف) بوو، باغات ه کان هه موو به ره لآبوون ئیمه (سواد) ی (أعظم) له (بَشَر) (سبب) به بئ (دینی)، په ریشان بووین، (مال) و (پراچه ت) و خۆشیمان نه ما، (بعض) ئ کەس، بۆ (خاطر) ی (لهو لعب) خۆی که م (دین) ئه کا، تاگوهای بۆ شیرین و به (لذّقه ت) بئ، ئه مړۆنا سبه ی (نادیم) ئه بیته وه (حُکم) ی به (حَق)، به (حق) ئه وه یه، که له (طرف) خودابئ.

﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ؟﴾ به لای خوا (أَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ) ه، چونکی (رَبُّ الْعَالَمِينَ) ه، (أَحْوَالِ) ی (روح) و (نفس) و (میل) و نیکی و به دی - (بِحَقِّ) نه زانی، پئی (إِصْلَاح) داده نی بی (میل) و (محابا)، (حُكْمِ) ی له (حُكْمِ) ی هه موو (حاکم) آن (محکم) و چاتره .

(شریعت) ی (إِلَهِي) گه لی (مسائل)، (حواله) ی (دقتور) نه کا، (دقتور) ی (مُسلِم) ی (عدل)، (يَعْنِي مَوْثُوقٌ بِهِ) ی بی، به (په شوته) و (میل) (پاپورت) نه دا، وه گه لی (مسائل) نه بی (دقتوره) خاتوون بی (ملاحظه) ی به رموو، له سه ره و (حال) هه (دِقَّة) ی (مُسْلِمَان) ان که، (حَتَّى) نه مرق چنه بی (طبيب) ن؟ (طبيبة)، هه هه (قصور) له (دين) نه .

(بَشَر) (خال) ی نابی له (میل)، (مُطْلَقًا) ته رازووی (میل) نه کا، (وَلَوْ) ناگاشی له خوی نه بی، نه توانم بلیم: " نه و (مُجْتَهِد) ه ی به رموو: " (غیر) ی (عهره ب) (كُفَا) ی که (عهره ب) نه " یا (سیاسه) وای به رموو، یا (تأثير) ی (خفی) (قومية) ه، نه گه ر بنفۆرینه (قومیه) هه (قوم) ه خوی گه وره تر (حساب) نه کا، (أُنْجَب) و (أَشْرَف) و (أَكْرَم) ی (شُعوب) ی (بنی آده می) یه، (أَمَّا) وای نه، (أسباب) ی (مجد) و (شرف) دیاره، به لاف و گه زاف نابی، (رسول) ی (أَكْرَم) (ﷺ) (رسول) ی هه موانه، (فرق) ی کوردو عهره بی لانه بووه، (شریعت) و (دين) ی نه و، له ئالایشی (قومی) و (حَزْبِي) پاکه، (قانون) ی (بشری) (حَتَّى) نه مرق که (عَصْر) ی (علم) و (نور) ه، (خال) ی نه، له (میل) و (محابا) . زۆر جار نه لیم: " نه وه ی (قانون) داده نی، نه لیتی قهررداری (مُجْرِم) انه، زۆر (طرف) داری (مُجْرِم) آن نه کا (خصوصی) (سیاسه) ی ئیستا، گشت (قانون) ی (بشری) تیک دا، وه کی (شیخ رضای طاله بانی) نه لیتی:

قانونی (إِلَهِي) وارا کون (یعنی) (شریعت)

قانون (هذیان) در، (أساسی)، (سیاسی)

(سه رame دان) ی (سیاسه) (قانون) یان کرده، (تابع) ی (هوا) ی خویان، (يَارَبِّ) توو (أَحْكَمِ الْمُحَاكِمِينَ) ی، (فَأَحْكُم بِالْحَقِّ)، (سُنَّة) ه پاش

(قراڤت)ی ئەو (آیەت)ە بڵێ: " بلی وَاَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ " (أَمَّا) ئەبێ (شاهدی)یەکی لە (علم)ەوێ، بە (فکر) و (عقل)نیک و بەدی بزانی، (تطبیق)ی (تشریعی)بکا، لەگەڵ (أحكام)ی (بشری)، (بعد المحاکمە)، ئەو شاهدی یە بۆ (ملا)یان زۆر جوانە، (موافق)ە (حق)ە، لە (علم)ەوێ ئەبێ، نابێتە (تقلید) ئەوەندەش مەیه، لەگەڵ (أُمُور)، (شریعت)ی (وضعی)، (حُکْم)ی (حوالە)ی (أصحاب)ی (رأی) و (تدبیر)ئەکا، وە (رئیس)ی وان (ملك)ە (إمام)ە، ئەوەی ئارەزوویەتی قسە ی زۆرییە، لە (تفسیر)ی (تین) و (زەیتون)، (مراجعة)ی (تفسیر)ی (کبیر) و (روح المعانی)کا، ئیتر ئەوەندە (کافی)یە، (حسب الوقت) بۆ (تفسیر)ی (سورە التین).

(سوره تی (اقرأ)

(نوبه تی (تفسیر) تی (سوره تی (اقرأ)»

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

(سوره تی (العلق) یشی پی ئه لئین، چه ند پوژ (تاخیر) بوو، له بهر ناخوشتی و نه خوشتی، له (عدد) تی (آیات) تی (اختلاف) هه یه بیسته، توژده یه، هه ژده یه، (أما) له (مکیه تی) دا (خلاف) نیه، (بنا) له سه ر (روایه تی) (بخاری) و چه ند (ذوات) تی (معتبر القول)، (أوائل) تی ئه م (سوره تی) ه، (أول ما نُزِلَ مِنَ الْقُرْآنِ) ه، ئه فه رموو: " (جناب تی) (رساله تی) په ناه، هه ندی پیش (رساله تی)، ته نهایی بو خوش کرا، (یعنی) (طبیعه) بوو، (جعلی) نه بوو، (تشریف) تی ته چوو (غاری حرا) له مانگی (رمضان) تی، وه کی (هیکل) ئه فه رموی، (ته چوو (غاری حراء)، ئه وه ش (غار) یکه له (أعلا) تی چیا یه، که دوو (فرسخ) له (شمال) تی (مکه) یه، وه (الان) پی تی ئه لئین: " (جَبَلُ النَّوْرِ) " له وی (عباده تی) ئه کرد. (أما عباده تی) چی بوو؟ به (یقینی) (معلوم) نه کراوه، (علمای) تی (أصول) به (خیال)، یه کی ئه لی: " له سه ر (دین) تی (نوح) (عباده تی) کردیه " یه کی ئه لی: " له سه ر (دین) تی (إبراهیم) " دیگه ری ئه فه رموی: " له سه ر (دین) تی (موسی) " نه خیر به لکوو له سه ر (دین) تی (عیسی) " (أقوال) تی بی (دلیل)، (ظاهر) وه یه، (عباده تی) (عباره تی) بی، له (تفکر)، (تفکر) له (خلق) تی (سماوات) (أرض) .

پوژئی (ذات) تی بوی (تمثل) کرد، دیاره به (صوره تی) (إنسان)، فه رموی: " (اقرأ) "، بخونه، (محمد) فه رموی: " (ما أنا بِقَارِي) " ئه من خوینده وار نیم، ئه فه رموی: " ئه و (ذات) ه له باوه شتی کردم، پای گوشتیم، تاسست بووم، به ری دام " فه رموی: " بخوینه " ووتم: " خوینده وار نیم " باز پای گوشتیم، تا (شل) بووم، به ری دام، له (نوبه تی) (ثالث)، فه رموی: " ﴿اقرأ﴾

بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿۱﴾ له هیج (روایه تی) نه مانندیووه، که (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) له گهل (نازل) بوویی، (ذاتاً قرائه تی) ه که، به ناوی خودای (محمدی) به (ﷺ) (دَقَّه تی) که زۆر (لطیف) ه ﴿الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ﴾ ئه و (ذَرَّة تی) (حَیَوِّیَّه تی) که به و لوله ی میوه نه نووسی ﴿اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ﴾ دیاره (کتابه تی) (اثری) (اُكْرَمِیَّه تی) (کبریائی) یه، (حَق) وایه (إنسان) (سَعی) کا، تابیتته (مَظْهَرِی) (اِکْرَامِی) خوای، (مع الأسف) به (اُكْثَرِیَّه تی)، (قَوْم) ی ئیمه له و (اِکْرَام) ه (محروم) ن ﴿عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾ (ذات) ه که له بهر چاوی بزد بوو، (حَضَره تی) به تالووکه، دلی له ترسان لیی ئه دا، پنگه پنگی، ئه کرد، دله کوته کی ی پیوه نووسا، به و ترس و له رزه، چۆوه مائی، فهرمووی: "(زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي)" دام پۆشن، دام پۆشن، دایان پۆشی تاترسی به سهر چوو، (ماجَرائی) بۆ (حَضَره تی خدیجه) گپراپه وه، (حَضَره تی محمد) ئه ترسا له (جَنَّة)، (رَفِیقَة تی) (حیات تی)، (مُؤَنَس تی) (خلوه تی) فهرمووی: "(حاشا) خوا تو (په زیل) ناکا، توو (صاحب) ی (مکارم) ی (أَخْلَاق تی)، دووری له (جَنَّة تی)" (حَضَره تی خدیجه) برديه لای (وَرَق بنی نُوفَل) له (بنی أعمامی خدیجه) بوو، بووبوه (مسیحی) ئاگادار بوو، ووتی: "ئهو (ذات) ه (ناموس) ی (اُکْبَر) ه، (یعنی) (أَمِين تی) (وَحی) یه، (حَضَره تی جبره ئیل) ه ئهو (ذات) ه یه، که (تورات) ی بۆ (موسی) هیئایه" - (ذاتاً معلوم) نیه، (إنجیل) ی (عیسی) چیه؟ (أَصْل تی) (حفظ) و (تدوین) نه کرا، ئی دوايه، نووسراوه، چ نیه (دیعايه) یه - (وَرَق) ه ووتی: "خَوْزِیا، ئهو (وقت) ی توویان دهر ئه کرد، من جحیل و به (قُوَّه تی) بام، (مُعاونه تی) م کردبای" (حَضَره تی) فهرمووی "نایا دهرم نه که ن؟" ووتی: "وا هاتیه، ئه وه ی به و ته رزه (رساله تی) (تبلیغ) کردبی دوزمنایه تی کرایه" (وَرَق) ه دیاره، له (مَشْرَب تی) (قوم) زانیوتی، گه لی له گه وره گه و ره کانی به (قُوَّه تی) (ایمان) نایه نن، (عداوه تی) (حَضَره تی) نه که ن، (مَجْبُوراً حَضَره تی) (تَرْک تی) (دار) و دیار نه کا .

به‌گویره‌ی (نقل)ی (هیکل) به‌گ، (ماجرای) (تَمَثُّل)ی (مَلَك) وه (إِلْقَا)ی (آیات)ی (مَسْرُودَه) له‌خه‌ونا‌بووه، له‌فه‌رمووده‌ی خۆی (هیکل) به‌گ، وا ده‌رنه‌که‌وئ، (خلافی)یه، (قسم)ی ئه‌فه‌رموون: "به (خَبَر)بووه" (قسم)ی ئه‌لَین: "نوستوو، ئه‌وه‌ی له‌خه‌ودا، دیوه" وه‌له (عَلَقْمَه‌ی بنی قیس) (نقل)ئه‌کا: له (أَوَّل)ه‌وه (أَنْبِیَا) (وحی)یان له‌خه‌ودا بۆ دئ، تا(قلب)یان (ساکنی) و بئ ترسی ئه‌بئ، ئه‌وجا به‌(خَبَری) (وحی)یان بۆ دئ، (أَمَّا سِیَاق)ی (بُخَارِی) و (قسم)ی له (مُحَدِّثِین) وا ئه‌گه‌یه‌نئ، (أَوَّل) و (آخر)، (وحی)ی (مُحَمَّد) (ﷺ)ی له (یَقْظَة)دابوو، من (شُبّه)م له‌وقسه‌ نیه، وه‌کی (حضره‌تی عائشه) ئه‌فه‌رموئ: "خه‌ونی (صادق)ی (رسول)ی (أَمِین) (قَبْلَ الْوَحِی)ی بووه"

(بَیْن)ی (وحی)نه‌هات، (رسول)اکرم (ﷺ) زۆر سه‌غله‌ت بوو، (حَقِّی قَصْد)ی نه‌کرد، خۆی له‌چیا فرییدا، (مَعَاذَ اللَّهِ إِنْ تَحْصَان)بکا، پۆزئ ئه‌هاته‌وه مائئ، دیتی له (سَمَا) (مَلَك)ه‌که، له‌سه‌ر (کورسی) دانیشتییه، (حضره‌ت)ترسا، به‌گورجی چۆوه ماله‌وه، فه‌رمووی: "دام پۆشن"ئه‌نجا (آیات)ی (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) وه‌کی پابرد، (نازل)بوو، که‌وابئ، (أَوَّلًا) (أَوَائِل)ی ئه‌م (سُورَه‌ت)ه، (بَعْدَةً) (سُورَه‌ت)ی (مُدَّثِّرُ) (نازل)بوو، وه (سُورَه‌ت)ی (إِقْرَأْ) هه‌مووی له (أَوَائِل)نیه، پی ی (إِلْحَاق) گرایه، وا ده‌رنه‌که‌وئ (حضره‌تی مُحَمَّد) (ﷺ) (أَصْلًا) له‌(خیال)ی (رساله‌ت) و (تُبُوءَه‌ت)نه‌بووه، (وه‌کذا) له (حال)ی (موسی) و (إِبْرَاهِیم) (عَلَيْهِمَا السَّلَام)ده‌رنه‌که‌وئ وه‌کی (خِیَالِیُون)آن نه‌بووین، خۆیان ئاماده‌بکه‌ن، (مُنْتَظَر)بن، که‌ی (وَحِی)یان بۆ دئ؟ (خَلُوءَه‌ت)ی (رساله‌ت)ی (مُتَوَرِّ)یان له‌به‌ر نه‌کرئ، (صُوفِیَّه) له‌و(خَلُوءَه‌ت)دابوونی (حضره‌تی)، (خَلُوءَه‌ت) کیشانیان کردیته (ثَمَان)، (أَمَّا) إِبْنِ کُوجَا و آن کُوجَا؟! (أَوَّلًا) ئی (حضره‌ت)ی (جَعْفَل) نه‌بوو، (مَبِیل)ی (قَلْبِی)بووه، (ثَانِیًا) (حضره‌ت)له‌و(خَلُوءَه‌ت)ه دانه‌ماوه، تا(آخر)ی، پاش (حُبّ)ی (خَلُوءَه‌ت) (وَحِی) بۆهات، ئه‌وجا هاته‌ مه‌یدان(ی) (جِلادَه‌ت)، ته‌ک و ته‌نها، (مُقَابِل)ی (عَالَم)ی (بَشْرِیَه‌ت) پاره‌ستا،

(مُلُوكِ) ی (صاحب) ی (تاج) و ته ختی، هینا ژیر (أمر) و (إرادة) ی خوی، (حقاً) جای (حیرت) ه، له (تأریخ) ی و (مُقَدِّم) بۆ (ذات) ی (أُمّی) له (قوم) ی (أُمّی)، له شاری (أُم القُری) به (أَوَّل) (آیة) (نازل) بئ، له (خَلْق) و (إيجاد) ی (إنسان)، له (ذَرَّة) ی (حَبِیْبِیة) ی که به و لوله ی دایکیا نه نووسی، تا نه ختی گه وره نه بئ، نه بیته پاره خوونی، دوايه (أطوار) ی به سهر دادی، خوا نه ی کاته نه و (إنسان) ه، (تفسیر) ی (عَلَق) به و (ذَرَّة)، نه مپۆ ژۆر خوشه، وه (مَعْقُول) ه .

(أَوَّلًا) به ناوی خودای (خالق)، (ثانیاً) به ناوی خوداوهندی (أکرم)، بخوینه، نه و خودایه ی، (تعلیم) ی (إنسان) ی کردیه، به (قَلَم)، بۆ (تعلیم) ی (قلمی) (وصف) ی (أکرمیهت) زیده نه فهرموی، (واقعاً) اثری (أکرمی) (جناب) ی (حق) که (تکریم) ی (بَشَر) ه، له (تعلیم) ی (قلمی) و (خط) و (کتابهت) ژۆر به (قوهت) و ناشکرایه، هه رچهند (نعمهت) ی (نطق) ژۆر ژۆره، وه (عامیة) (لکن) فائده ی (زیده) له (کتابهت) دایه، نه گه ر وانه با، (علوم) ی (أولین) و (آخرین) چۆن ده گه یشته ئیمه؟ (أحوال) ی (انام)، له (یوم) ی (تأریخ) تا نه مپۆ کوو نه زاندرا؟ (أَوَّل) که س (خط) ی دانا، کئ یه؟ به پاستی (معلوم) نیه، (مع الأسف) نه و (أولیات) ه، به پاستی (قَلَم) (قید) ی نه کردیه، (أَمَّا) نه مپۆ (علم)، به (أولیات) ئاسانه، (بشر) - (خاصة) (أجانب) - (قلم) یان (دائماً) له (حرکه) دایه، (صغیر) و (کبیر)، (کَلَمی) و (جُزئی) (غیر) ی (بلاد) و (قوم) ی ئیمه، گورج (قید) نه که ن .

(واقعیه) یه له (أقصى) ی (شرق) نه قهومی، پاشی دووسی (دقیقه) له (مُنْتَهی) ی (غرب) به (جرائد)، به (رادیۆ) به (ته له فۆن) (إعلان) نه کری، وه (مُؤرخ) ان له (کتاب) ی (تأریخ) (قید) ی نه که ن، خوداوهندی (أکرم)، (صاحب) ی (لوح) و (قلم)، هه روه کو (تعلیم) ی (إنسان) ی کردینه، نه وی نه یزانیه، پی ی زاناندوهه، (لا یزال تعلیم) ی (بشر) نه کا (حتی بعض) ه (أُمور) یان زانیه، وه به (علم) ی (عملی) ی دروست، شتی وایان کردیه، که (أوائل) به (خیال) یاندا نه ده هات، وه ئیمه ش تانه ماندین، به (مُحال) مان

(عد) نه کرد، (أول) و (آخر)، (کرامهت) ی (بشر) به (علم) ه، (آدم) له سه ر (مَلَك) به (علم) (تَفَوُّق) ی کرد، (أما علم) ی (خیالی) و (وهمی) و (جدلی) نا، (علم) ی خودای، (علم) ی (طبیعه ت)، (علم) ی (کیمیا)، له گه ل (عمل) و (اختراع)، (قیل) و (قال)، بی که لکه (مع الأسف) نئمه، له هه موو (علم) ی (ناقل) بیی، (مُقلد) بن، (عملیات) مان نیه، وه له (بلاد) ی (إسلام) ی (مکاتب) به زوری گوشادکران، وه (أنواع) ی (علوم) ی (عصری) و (غریبی) یان تیا نه خوندری، وه (اکثری) (عنوان) ی (أستاذان)، (دکتور) و (فیلسوف) یان پی درا، (أما) بۆ (اختراع) و (إنتفاع)، (أمت) (الآن) (کان کما کان) به لکو پیش نه و (إنقلاب) ه، (بعضی) (صنایع) مان هه بوو، خو کردی بوون (نفع) ی بۆ خو مان بوو، نه وانیش له قیس چوون، (عجایب) له و (طرز) ه، (طرز) ی (قلم) (قلم) ی ولاتی خو مان چهند جوان و چهند (محکم) بوو، ماموستایه کان چهند شیرن دایانده دا، نه ویش چوو، گوپیمانه وه، به (قلم) ی مزو و (قلم) ی ته نه که، نه و مه ره که به نازداره فه وتا، مایه لووسی سووروشین هاتنه جیی، (واقعاً) تی شکاین وه ک (مثلی) (فارس) نه لی: "سه نگین نه شودی، سه بوک چرای؟" نازانم بۆ وایه؟ تاکه ی هه روا نه بی؟ (قوم) ی (نجیب) ی عه ره ب، له سایه ی خوداو (نبی) (أُمّی) بوونه (صاحب) ی (قلم) و (کتابهت) و (مُسَلک) و (سلطنه ت) و (خلافت) و (قانون) و (شریعهت)، (یعنی) له هه موو (جهه ت) (مُستغنی) له (أُمم) ی تر بوو، (مع هذا) له و (نعمه) ه (عُظما) به، (شکر) نه کرا، (حتی بعضی) له (أدبا) ی (عه ره ب) چهن دی له مه وپیش به (تقلید) ی (تورکان)، نه یانویست، (حُرُوفات) ی (عربی) (تبدیل) که ن به (حروف) ی (لاتینی)، نه مه چیه؟ چی پی نه لئین؟ (حقاً لسان) ی (عه ره ب) له هه موو (لسان) آن (واسع) تره، (خط) یان له هه موو (خط) ان خو شترو جوانتره، هه ندی (مخطوطات) ی (عه ره بی) (إنسان) نه ی نوپیتی، چاوی پی پووناک نه بی، (عه ره ب) چۆن (خط) یان په یا کرد؟ چهند (دور) و (طوبی) به سه رهات، تا (زه مان) ی (عبد الحمید) ی (کاتب) گه یشته نه و (درجه)، (حقاً) له (ایران) یش، له (زَمان) ی (خُلُفا) ی (عثمانی) (إعتنا) یان به (خط) ی عربی

زۆرکرد، (خَطَّاط) ی (عجیب) یان لی په یابوو، ((مصر) یش باشه، گهرچی (سبب) به (طبع)، (اعتنا) زۆر به (خط) نه دراوه، وه (خط) خوشی، به (کتابهت) گوزهران ناکا، زۆر کهس هه ن، (خط) یان وهك جی ی چپنووی پشیل به، له (غایهت)، گهرهیی و (نعمهت) و خوشی به، گه لی کهس (خط) یان وهکی (دُ) ه، نانی دهره یان دهست ناکهوی، وهکی به لَین: "قَلَمُ الْبَلِیغِ بِدُونِ حَطِّ مِغْزَلٍ" به لکوو ته شی چاتره، به خوری پِستنی شتی په یا نهکا. به لی هه موو شت (طالع) و به خته، نهوی (تورك) نه لی: "شانس" نهو (حظ) و به خته، چیه؟ له چیه؟ کهس نازانی، (إنسان) له گه لی (جهت) (مُحتاج) ه، بۆیه (أمو) ی (مُتنوع) ی هینایته (ساحه) ی (ظهور)، پووت (خلق) کرا، وه (مُحتاج) ی (لباس) ه، چی کرد؟ بۆ (لباس)، (لباس) ی گه یانده چ (درجه)؟ (مُحتاج) ی خواردنه، (زراعت) و (طبایعت) ی به چ (درجه) یهك گه یاند؟ (مُحتاج) ی خانهو، بنۆره (قصر) و (قصور) ی و باغات و (جَنّات) ی، (مُحتاج) ی (قواعد) ه، چی کرد؟ له پێ ی (تدوین) ی (علوم) و (قوانین) (إداري) و (سیاس) ی (مُحتاج) ی (حفظی) (مملکت) و (توسیع) یه تی، چی کرد، چی نهکا؟ بۆ (تَحَصُّن) ی و لا تی، وه (استیلا) ی (ممالك)، نهو (طبیعهت) ه ی چۆن وا (مُسَخَّن) کرد؟ (خُلَاصه) نهوی کردی، (إحتیاجی) یه " (قوم) ی بۆ (دفع) ی (إحتیاجی) (سعی) نهکا به (مُحتاجی) و (پهزیلی) نه ژیه، به (پهزیلی) نه مرئ، (إنسان) (مُحتاج) بی، خوی به (غنی) بزانی، (حَسَن) ی نهو (نعمه) انه ناکا، (حَتَّى کتابهت) به (رزالهت) نه زانی ﴿كَلَّا﴾ (مَنع) بن لهو (رزالهت) ه، بزانی (نعمهت) چیه؟ خۆتان به (مُحتاج) بزانی، (سعی) کهن بۆ (دفع) ی (حاجهت). نهی (قوم) ی خۆمان، ئیوه (دَقّت) کهن (قطعه) ی (ئاووپا) چونکی به (طبیعهت) (غنی) نیه، (فقیره)، به (صناعات) چه ند دهوله مند بوو؟ چۆن (غلبه) ی به سهر (ئاسیا) دا کرد؟ (ئاسیا) (طبعاً غنی) یه، (أَمَّا) (مَعَ الْأَسْف) (صناعات فقیره) ه، تادی (فقیر) تر نه بی، بهس (زاپۆن) یان هیه، به ناوی، (نوعاً ما) (مُقابله) ی (غرب) بکا، چونکی نهو (قَدَر) ی (علم) ی (عملی) نه زانی، (سعی) نهکات، بۆ سه رکه وتن و پیش

که وتن، گشتیان تی نه کوشن ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِٖ لَكَنَافٍ﴾ (تجاوزن له (حد) نه کا، (قدری (علم) نازانی، به (جهل) (افتخار) نه کا، تا کوولی نه قهومی، نه و جا (نادم) نه بی، (أما) بی (فائده) یه، (إنسان) ی ناهه موار (طغیان) نه کا ﴿أَنْ رَّاهُ اسْتَفْنَى﴾ خوی به (مُستغنی) ببینی، (استغنا) بو (رُوح) وه کی (مواد) ی (بهنج) ه، (صاحب) ی (حس) ی هیچ نا کا، (مُتألِّم) نابیی، (حتى) (إنسان) وای لی دی، (تحقیر) ی نه کهن، تی ی هل نه دهن، شه قازله ی له پشتی ملیی نه دهن، گه وادو ده ویت و ته ره سی نه کهن، پی نه کهنی (کیف) ی پی دی، گوی یا نه مه: (صُحبت) ه، (لطیفه) یه، گه مه یه، ئی (مُستغنی) (ده عیه) ی ناپینی، فی ره (کتابهت) بی، میرزایه به (کری) نه گری، وه کی خزمه تکاران وه زور به بی (حُرمتی) نه ی تو پیتی، نه ی (قوم) نئوه (حس) (إحتیاجی) بکه ن بو (دفع) ی به ته وای (سعی) به جی بینن، (درك) ی (ألم) و (زِلَة) که ن، خه ریکی (علاج) ی بن، (علم) تان لا به (حُرمت) بی، دوی (أوهام) و (خیالات) مه که ون، نئوه ش وه کی من نه بینن، بابم (عَلَيْهِ الرَّحْمَه) (وَصِيَّه ت) ی لی کردم: فه رموی: "پۆله (تحقیر) ی نووسراوی مه که، هه رچی هاته به رچاوت بیخوونه وه، (وَلَوْ) (حکایهت) و مه ته لۆک بی" (واقعاً) له و (وَصِيَّه ت) ه زور (مُستفید) بووم، پیشی (حرب) ی پیشی، (ملا عبدالرحمن) ناوی (پشده ری) لای من (ابن حجری) نه خویند، له (بحث) ی (قتل) نه ی فه رموو: "نه گه ر که سی زه هری که م، به (طریق) ی ده م، (یعنی) زار- بداته که سی وه بمری، (دیه) ی له سه ره، نه گه ر به ده رزی له پانی- (مثلاً)- که می زه هر (داخل) کا، وه بمری، (قصاص) ی له سه ره "بو؟ (سبب) م نه زانی تا (مُده) یه، له (مجله) ی (ثُرُوه فُنُون) ی (تورکی) م دادیت، نه ی ووت: "دوو دقتور (مُنازعه) یان بوو، به کی نه ی ووت: هیلکه زه هری هه یه بو؟" چونکی ئیمه بو مه ره می برین (إستعمال) ی نه که یین، وه برینه که کیم نه کا، نه وه له بهر زه هری هیلکه یه "نه ویت نه ی ووت: "نه گه ر وایی، (لازم) ه (أهل) ی (پاریس) هه موو بمرن، چونکی هیلکه ی زور نه خون" (جواب) ی دا: "زه هری هیلکه که مه به (طریق) ی (فَم) (مُدافع) ی هه یه

(حرارهت) ی (مَعْدَه) و (کَبَد) و هه ناسه (دَفْع) ی نه کا، (أَمَّا) له (خارج) دا، بئ (مُدافِعَه)، زوو نه که ویتته ناو خوین به (فساد) ی نه دا " له و (مُحَاوَرَه) من نه و (مسئله) ی (شرعیه) م، بؤ (حَل) بوو نه لَین: " (إنسان) گه لی (صنایع) ی له (حشرات) و (حیوانات) ی وه رگرتیه، له (حیوانات) زۆر شت فیزیوه " له (تُحَفَه) ی (طَبی) نه لی: " پلنگ به زان زۆر (مُتَأَثِّر) نه بی تا کو جاریتر ناوس نه بی، په گی گیایه کی نه خوا، (عقیم) نه بی."

(إنسان) له وه ی زانیان نه و په گه گیایه، می (عَقیم) نه کا، (مانع) ی (حَمَل) ه. (دِقَهت) له (إنسان) که، چهند (سعی) کردیه، تا فیزیووه، (تعلیم) ی خوا بی (أنواع) ی هیه (قسم) ی به (وَحی) یه، (قسم) ی (غریزی) یه، (قسم) ی له (تجارب) زاندرایه، (علم) ی (نباتات) و ابزانم (سبب) ی برسیایه تی بووه، (حُکما) ی (یونان)، وه کی: (أفلاطون) و (أرسطو)، (فیثاغورس) و (إقليدوس) و (جالینوس)، به (فکر) و (تصور) و (تأمل) گه لی (علم) یان (تدوین) و زۆر (خفا) یان دهرخست، گه لی شت هیه، ئیمه نازانین، (إنسان) ی پیشوو کووی زانیوه؟! نه ز (جمله) دوشاوی تری، گلی هیه سپی، مسته کی نه هاوینه ناو مه نه لی ناوی تری ی کولای، (غیر) ی (ماده) ی (سکری) (مواد) ی تر فری نه دا، شیرن نه بی، وه کی هه نگوین، نازانم (مفتاح) ی چیه؟

﴿إِنِّ إِلَی رَبِّكَ﴾ (یا مُحَمَّد) ﴿وَرَبِّكَ﴾ (لَا شَكَّ) نه مه (ظاهر) ه، (إنسان) له و (مقام) ه دا (حق) ی (إلتفات) ی نه، گهرچی بلین: " بؤ (تهدید) ه " به پاستی و دروستی، هه ر بؤ لای خوا ی تویه ﴿الرُّجْعی﴾ گه پانه وه، به مردن، به (بعض)، بؤ لای که سیتز نه و (طاغی) و (باغی) یانه، (جزای) خویان له خوا وه رنه گرن، بنۆپه (آثار) ی (طُغیان) یه کی له (آثار) ی، (نهی) و (منع) ی خوا په رستانه، له خوا په رستین ﴿أَرَأَيْتَ الَّذِی﴾ دیتیه؟ نه وی ﴿یَنْهَی﴾ (ظاهر) وه یه، به (إستمرار) بی ﴿عَبْدًا إِذَا صَلَّى﴾ (خبر) م ده یه، نه ی (رائی) له (حال) ی نه و که سه، نه وه چیه؟ چۆن نه بی؟ (عبد) ی به (عباد) ی خوا نوێژ بکا، (رَبِّ) ی (أنام) په رستی، (شخص) بی (نهی) لی بکا: نابئ نوێژ بکه ی، نابئ

خوداوهندی (کائنات) بپهرستی، نه لَین: " (أبو جهل) سویندی-خوارد به (لات) و (عُزّی)، نه گەر (محمّد) (ﷺ) ببینی نوێژ بکا، پیتی له سه ر ملی داده نی پووی له خۆلّی وه ر نه دا " پۆژئی دیتی، نوێژی نیوه پۆی نه کرد، چووکه سوینده که ی به جیّ بیتی، که چی دیان (أبو جهل) پاشه و پاش نه گه پیتته وه، وه به دهستی خۆی نه پاریزی، (سؤال) یان کرد " بۆ وا گه پایه وه، چت نه کرد؟ " ووتی: " له (بین) ی من و وی، (خنده ق) ی بوو، له ئاگر، وه (أهوال) و (أجنحه) مه بوو " پیغه مبه ر فه رمووی: " نه گەر لیم نئیزیک بوویا، (ملائکه) پارچه پارچه یان نه کرد، (أعضاء) یان له باریه ک دینا ده ر " نه وه (نهی) یه (عملی) یه، (أما ظاهر) وه یه، به (لفظ) یش (نهی) کردبی .

بۆ (سبب) ی (نُزول) (حکایه ت) ی دی نه که ن، گۆی یا (حضره تی رسول) (ﷺ) نوێژی به (جماعه تی) کردیه، (أبوبکر) و (علی) له (خدمه ت) ی دابووین، (أبو طالب) به لاینا تی په پی یه، (جعفر) ی کوپی له گه ل بووه، فه رموویه تی: " بپۆ له (جناح) ی ئامۆزات، نوێژیکه " (أبو طالب) نه گه پیتته وه به (مسروری) وه چه ند (شیعر) ی نه لّی، دوايه (أبو جهل) ی دیوه ده گه پیتته وه، (أما) (سیدی آلووسی) نه لّی: " نه مه (نظری) تیا یه، چونکی نوێژ له شه وی (معراج) (فرض) کرایه، به سالی وه یا سالی وه چه ند مانگ، سی یا پینج، پیش (هجرة ت) وه (وفات) ی (أبو طالب) به سی سال پیش (هجرة ت) بوه، وه سی یابه پینج پۆژ، (مقدم) له (حضره تی خدیجه) (وفات) ی کردیه که وابی (أبو طالب) نه گه یشتیته (وه قه ت) ی (وَجوب) ی نوێژ " نه مه وا، (رسول الله) (ﷺ) به (وفات) ی مامی و (حَرَم) ی زۆر (محزون) و کزیوو، بی یاروه یا وه ر ماوه، (قریش) (زید) ه (عذاب) یان نه دا، (حتّی) (دفعه) یه فه رمووی: (وَالله) نه و (شینه) ی نه م (که رهان)، له (طرف) (قریش) نه گه یشته من، تا (أبو طالب) (وفات) ی کرد "، (جساره ت) یان به (درجه) یه (واصل) بوو، (دفعه) یه جه ماتّی له گه ل (أبو جهل) بوون، دیتیان (محمّد) نوێژ نه کا، (أبو جهل) ووتی: " کّی مندالّدانی حوشتی سه ر نه برای کوژرای (بنی فلان) ی، له گه ل پیسای بیتی،

بئ هاوئته سه ر پشتی (مُحَمَّد)ی " (أَشْقَى الْقَوْمَ) (عَقَبَه ی بن مَعِیْظ) چوو
هینای، هاویشته ناوشانی (مُحَمَّد)ی (سجده) دا، (عبدالله بنی
مسعود)ئه لی: " من نه متوانی چ بکه م، (قوم) پی نه که نین، خویان نه هاویشته
سه ریه ک، (رسولی اکرم)یش (ﷺ) سه ری بلند نه ده کرد، تا (فاطمه)ی کچی
هات، له سه ر پشتی لادا " به لی بی (قوه تی) و بی یار و یاوه ری هه مووشت
به سه ر (إنسان) دینئ.

(ملا)یان قسه یان فه رموو، له (استمرار)ی (رسولی اکرم) (ﷺ) له نوئژدا،
وه له سه ر خوشی لانه دایه، نوئژی گئراپته وه، یان نا؟ یا ناوژگ و (قرث)ی
(حیوانات)ی (ماکول) پیس نیه؟ (حتی) (تَوَی) نه فه رموئ: " پیغه مبه ر
(ﷺ) (حسّ) نه کردیه، که نه و (أَنجاس)ه ی له سه ر، گوی یا له به ر (إسْفراق) له
(حضور)ی (حق) " (الْحَقُّ) قسه یه بی (معنا)یه، من لام وه یه، نه وه نده
(سجده)ی (حضر هتی محمد) (ﷺ) له و (حال)ه دا، هه زار نوئژی به (طهاره ت)
ئینئ، (دوام)ی له و (حال)ه دا، زیده نواندنی (مَزَلَت)ی خوی بو، له
(حضور)ی (کبریائی)، بویه که سه ری بلند کرد، (دُعا)ی لی کردن (ابن حجر)
عسقلانی) له (شرح)ی (بخاری) لی ره (سؤال)ئ نه کا: " بؤچی (أبو جهل) به
(نوع)ه ی که (ذکر)کرا، (منع)بو له (أذیه ت)دانی (حضره تی محمد) (ﷺ)
ی؟ بؤ (عَقَبَه) به هیچ (وجه) (منع) نه کرا؟، چ بال و (أحوال) و (خنده ق)ی
ئاگرئ بؤ (ظاهِر) نه بوو؟ " (جواب)ئ نه داته وه، لام خوش نیه، (جواب)ی
راستی نه وه یه: نه مه ش هه ر له مه پ (أبو جهل)ی بووه، به (مؤامرة)بوو، دیاره
ئه وی له هه موان که متربوو، نه و مندا ل دانی فپئ درای هه ل گرتیه، وه
هینایتی، (أبو جهل) و نه وانیدی نه و (تَنَزَّل)ه یان نه کردیه، چونکی
(جساره ت)ئ (دنائه ت) کارانه بووه، (أهمیه ت)ی نه دراوه تی، نه گه ر خوی
(بِالذَّات) (قصد)ی (إیذا)ی (رسول الله) (ﷺ)ی کردبا، (ممکن)بوو له (أبو
جهل) زیتره بترسیندرئ، نه وه بزائن (رسول)ی (مُجْتَبَا) له پی ی خودا، چ
(آلام) و (أذیه) و (خفاره ت)ی چیشتووه، وه (قبول)ی کردیه! نه گه ر (أجل)

چی له گه‌ل کرابا، نه‌ئە با به جاری ئەو دوو (مُعین) و (مُونس) ی (رسولی اکرم) (وفات) بکەن، لەدەرەو بە (ظہیر) و (نصیر) لەمالەو بە (مەمدەم) و (بێ غەمخوارەو) بێ غەمبەر، ئەو (صَبَر) ه، ئەو (تَحَمُّل) ه لەپێی خوا، هەر بە پیغەمبەری ئەکری، نوێژ (حقیقە) (عبادەت) ی گەورە، (واسطە) یە بە (قووت) ه، لە (بَین) ی خواو (عَبْد)، وە (فِرْض) ی (عَین) ه لەسەر (کُل) ی (فَرْد)، لە (أَفْرَاد) ی (مُکَلَّفِین) ی (أَمَّهت)، (لکن) ئیمپۆ (بَعْض) ه (فِرْوض) ی (کفایە) هەن، لە نوێژ (لازم) ترن، بە نوێژ و پۆژی (مثلاً)، (حَفَظ) ی (أَمَّهت) و (دین) و (وطن) ناکرێ بە لەشکر، بە توپ و (طیارە) و (دبابة) و (أسطول) و (آلات) ی (جَهَنَّمی) ئەکری، کێ لە (عَالَم) ی (إسلامیەت) خۆی بە (أُمُور) ی (مکذابی) (مشغول) ئەکا؟ (مع هذا) نوێژ نەکردن زۆر (تَعَمُّم) ی کردیە ئەو هەموو بێ (دینی) یە ئەکری، کەس لەکەس ناتۆژیتەو، (وہ وقت) ی نوێژ نەکەری بووبا، لەناو (جماعت) ، شەرمی ئەکرد لە (وہ وقت) ی نوێژ، (وَلَوْ) دەست نوێژی نەبا، لەشەرمان نوێژی ئەکرد، ئیستا ئەوێ لە مەیان یاران (یعنی إخوان الصفا) ئەگەر نوێژ بکا، قەشەری پێ ئەکەن: بنۆرە بنۆرە ئەفەندی نوێژ ئەکا! پ (مع الأسف) نەکەلکی (دنیا) مان مە یە نەکەلکی (قیامەت)، (أَمَّا خِلَاف) و (شفاق) و (عداوت) و (تعصب) ی (جاهلی) و (تکبر) هەرکەس خۆی بە گەورە ئەزانی، تادی (زیاد) ئەکا، نە (حیا)، نە (اعتبار) نە (غیرەت) نە (حمیەت) و (تأثّر)، (دیان) چاکە، ئەوێ (عبادەت) نەکا، شتی ئەداتە (مترە پولید)، ئەوانی مە، (فضل) لە (ترک) ی (عبارەت)، ئەو هەموو (سیئات) ه ئەکەن بە خۆپایی، چیه؟ بەناو (مسلمان) ن ئەکە بە (حرام) ن، (طعن) لە (دین) ی (إسلام) یش ئەدەن، لەسایە ناوی (إسلام) ه و (لذات) و (حُرّیەت) دان، وە (سُفلی) (سُفله) ی (سُفر) ه! دەوەرە کەسی وەکی (آدیسۆن) خەریک بێ، من (فتوی) ی ئەدەمی، بانوێژ نەکا بۆ (حفظ) ی (دین) و (أَمَّهت) (إختراع) ی خۆی تەواوکا، هەرچەند (مع الأسف) نوێژە کەمان، بێ (خشوع) و بێ (روح) ی (معنوی) یە، وەکی (شاعر) ئەلی:

(حُضوری (قَلْب) اگر درنوماز مُعتبر است

نومیدی مہن بہ نوماز نہ کمرده بیشتہ راست

(علی کلّ حال) نویژکہر لہ نویژ نہ کہر چاترہ، زُور (شُرور) و (قبایح) مہن،
(تَارِکُ الصَّلَات) بیّ نویژ نہی کہن، (دائم) ہ نویژ نہی کہن.

نہو (تاریخ) ہ کہ لہ (بغدا) بووم، پوژئی بہ (حمہ علی) خوارزام گوت: یاخوا
(پہ حمہ تی لی بی) "نازانم بؤ کہ لہ کویہ بووم، جار جار لہ نویژدا ترسی
(حضور) یکم بؤ نہ بوو، مووچرکم بہ (بَدہن) دا نہ ہات، لہ وہ تہی لہ (بغدا) م
نہوہ نیہ "دوایہ خۆم ووتم: " (سبب) ی (حرام) خواردنہ، " "چ (حرام) ی؟"، "لہ
(جیفہ) ی سہگ خراپتر " (اکثر) ی نہوانہی شتمان لیّ نہ کرین، پارہی
قہ چپانیان بہ (پیا) مینابوو، (معاملہ) یان پیوہ نہ کرد، (حقاً) (حرام)، (نور) ی
(ایمان) نہ کوزینیتہوہ، (إِنَّا لِلّٰہ) ﴿أَرَأَیْتَ﴾ نایا دیتیتہ؟ (خبر) م دہیہ، شتی
(عجیب) ہ! نہی (پائی) یا نہی (عبد) ی (مُصلی) یا نہی (محمّد) ی (رسول)
(ﷺ) ﴿إِنْ کَانَ﴾ نہو کہ سہ (نامی) بہ ﴿عَلَى الْهُدٰی﴾ لہ سہر (ہدایت) و
(رُشد) با ﴿أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوٰی﴾ لہ چپای (نہی) لہ نویژ، (أمر) ی بہ چاکہ کردبا،
(نہی) لہ خراپہ، چہند باش نہ بوو (أَصْلًا ضَرٰی) لیّ نہ دہ کھوت، (واقعا) جای
(حیرت) ہ، وہ کی (سعدی) نہ فہ رموی:

کہ سانی کی بہ درا پہ سنندیدہ نہند

نہ زانم زونیک کی چ بہد دیدہ نہند؟

بؤ (ترجیح) ی بہری لہ سہر چاکہی نہ کہن؟ (حقیقۃً) (أَبُو الْحَکَم) زُور بہ
(غلط) چوو، لہ (منصب) و (رئاسۃ) ی نہ ترسا، نہ گہر (مسلمان) بوویا،
(معلوم) نہ بوو نہ دہ بووہ (خلیفہ) ی (أَوَّل)، (نہ مہوی) مہرچہند (سعی) یان
کرد، لہ (امحا) ی (دین) ی (إسلام)، (قوت) ی خویان (صرف) کرد، لہ
(عداوت) ی (رسول) (ﷺ)، گوی یا دوا ی (مسلمان) بوون، نہوہ ندہ نہ چوو،
بوونہ (خلیفہ)، جا نوشینی (فخر) ی (أَحْمَر) تا (قرب) ی (سیبریا) (خطبہ)
بہ ناویان نہ خوندراوہ، (إسلامت) ی نہ با، نہو (حال) و یان لہ خہ وناش نہ دہ دی،

توو خوا (إنسان) ئومیدی به کی بی؟ بۆکی خۆت ماندی که ی؟ ئەمه پاداشی (مسلمان) آن، ئامۆزا زاده، که زای (رسول الله) یه (ﷺ)، بۆ (یزیدی) کوپی (معاویه) سه رپیی!

﴿أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى﴾ وه کو (حال) ی (حاضری)، ئەگەر وابمینی (طبعاً) بۆی (ضرر) ه، (خسارهت) مه ندی (دنیا) و (آخرهت) ئەبێ، وه کوو بوو، کوژدان، خو وهم ده مه کانی، له سه ر (کفر) و (ضلال)، (اکثر) یان فری درانه، ناوه کۆندره کی، خۆلیان به سه رداکرا، هه زار جار قورپان به سه ر ﴿أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ﴾ ئە ی بین، ئەبینی ئاگاداری (أحوال) ی یه، له سه ر (سوء) ی (أعمال) ی (جزا) ی ئەدا. (سبحان الله) له (نزهت) ی (قرآن) و (قدسیهت) ی (محمد) (ﷺ)، له سه ر ئەو، (جسارهت) ه که کردیان، چ قسه یه ناشیرینی بی (نزاكهت) یان له (حق) کرا؟ (مفسرین) لیتره قسه یان زۆره، (أرباب) ی (نظر) و (بصر) (رؤیهت) ی کورت ئەبێ، که سی (حظ) کا، قسه ی زۆر بیه، ته ماشای (تفسیر) ی (کبیر) و (روح المعانی) کا شیوه ی (عبارهت) ناگه یه نی که ئەوه (عبد) ه (مُصلی) یه، (حضره تی رسول الله) (ﷺ) بووه، (أما آخری) (أمر) (إساره) ی بۆ ئەکا ﴿كَلَّا﴾ (منع) بی، (ناهی) بی (نُها) ﴿لَنْ لَمْ يَنْتَه﴾ له (نهی) و (سائری) (سینات) ی ﴿لَنْسَفَع﴾ رای ئەکیشین ﴿بِالنَّاصِيَةِ﴾ به پرچی، پیشه سه ری، به (شدّهت)، به سه ر پوو ئە ی به ی، له (دُنیا)، وه کی له (بدن) به سه ری هات، (حکایهت) ی (إبن مسعود) و سه رپینی (أبو جهل) ی (مشهور) ه، له (ناخهت) یش به (شدّهت) تر، وه کی لاشه رای ئەکیشین ﴿نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ﴾ نیه چاوانی درۆزن ﴿خَاطِئَةٍ﴾ گوناهاکار، نهوی له دروشم بانی، له پوو ناوچاوانی (إنسان)، راست و درۆزنی لیک ئەکاتهوه، نهوانی درۆزن (حرکات) ی (وجه) یان، له خه لکی جودایه ﴿فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ﴾ بابانگی (مجلس) ی خو ی کا، نهوانه ی (حاضر) و (دائم) ی (خدمهت) یی، (إمداد) ی بدهن ﴿سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ﴾ پۆلیسی (آخهت)، (شرطی)، چونکی (صاحب) ی (بطش) و (قوهت) ن، (زبانیه) یان پی ئەلین ﴿كَلَّا لَا تُطْفَعُ﴾ ئە ی (عبد) ی (مُصلی) (إطاعه) ی ئەو

که سه مه که، واده رنه که وی، (دائم نهی) کردیه، ﴿وَاسْجُدْ﴾ قه ی ناکا با پزدانی
 حوشریت باوینه سهر پشت ﴿وَاقْتَرِبْ﴾ خۆت به (صبر) و (دوام) ی (عبادهت)
 و (تبلیغ) ی، (عُصَات) و (کافر) آن، له خوا، نِزِیک که، نه گهر (إنسان) ته ماشای
 (موقع) ی (صُورَهت) بکا، نه توانی (معنا) یه له (آیات) ی (أَوَّل) ی (صورهت)
 بداته وه، که (مُنَاسِب) ی (أَوَاحِر) ی (نزول) ی (قرآن) بی، نه گهر نه توپیه
 (سبب) ی نُزول و نه زانی، له پاش (نشر) ی (تعلیم) ی (رسالهت په ناه)
 (نازل) بووه، (ناظر حیرهت) نه کا، نه وه (سُورَة) کورتانه ی (جُزء) ی (أَخِر)
 هه روه کی نه گونجی، له (أَوَّل) ی (نازل) بووین، نه گونجی له (أَخِر) ی (زه مان) ی
 (وحی) (نازل) بووین، (نظر) به (نزول) ی (سُورَة) ی (مُفَصِّلَة) (تفصیل) ی (بعد
 الإجمال) ه (نظر) به (ترتیب) ی (مُصَحَّف) (إجمال) ی (بَعْد التفضیل) ه.
 نه و (سجده یه) (مَسْنُون) ه (مَشْرُوع) ه، (قَارِئ) و (مُسْتَمِع) نه بی بکه ونه
 (سَجْدَه)، ^(۱)

شته کم له (فکر) چوو، نه و نه مرق نه ی نووسم، (بعض) ی (کاتبه) ی (پیا)
 کاری خۆ فروشی، بۆ (جلب) ی (خاطر) و (إظهار) ی (بلاغهت) ی (قلم)، گه لی
 شت نه نووسن، بۆ (إنسان) ی (مُتَفَكِّر) مایه ی (خجالت) ه، نه ز (جمله) (حُسین
 کاشف) له (شرح) ی (مثنوی) (مقابله) نه کا، له (بین) ی (قرآن) و (مثنوی)،
 نه وه نه لی: " (إقرأ) " نه و نه لی: " بشنه و " نه و نه لی: " عَلَّمَ بِالْقَلَمِ " نه م
 نه لی: " نه ز نه ی " (مثنوی) بیان گه یاندیته نه و (درجه)، (مع أنه) به پاستی نه
 (مِنْ حَيْثُ الْعِبَارَة) نه (مِنْ حَيْثُ الْمَعْنَى) (کتیب) ی نه، له (طبقات) ی
 (عالیه) بی، (صاحب) ی گهره و (مُحَرَّم) بووه، (تَبَعَة) ی زۆر بووه، وه (إِلَّا) نه و

^۱ — ته و او بوو (تفسیر) ی (سوره العلق)، له و (بین) ه ش نه ختی پاوه ستاین بۆ نووسین، وه ختی
 زۆر ناخۆشه، دل له (إضطراب) دایه، خودا به (حورمهت) ی نه و (عید) ه (مُحَرَّم) ه (رَحِم) کا
 (أَمین)، ئیواره ی دووشه موو، دووی مانگی (حزیران) ی (رۆمی)، (أَخِر) ی (جماد) ی (أَوَّل) (هُوَ
 الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ) تا نه مرق که پۆزی (جمعه) یه، بیستی (حزیران) ی (رومی) و هه ژده ی (جماد) ی
 (أَخِر) ه، چمان پی نه نووسرا.

(رَواج) هی نه ده بوو، (حقاً) بئی (إنصافی) یه نه و (نوع) ه (کتیب) ه، له گه ل (قرآن) ناو ببردیی. (قَلَمٌ) له کی؟ بلوول له کی؟ نه وی بلوول نه نگیتو نه بی، له (قلم) شهرم نه کا، نه و (مقابله) یه بکا، (تعجب) له (قلم) نه که م، چۆن (مُوافقه) ی (کاتب) ی کردیه؟ له نووسینی نه و (نوع) ی (هَذیان) ه! یه کی له (صَدَرِی) (أعظم) ی (ده ولت) ی (عثمانی)، له (زه مان) ی (عبدالمجید خان) (وفات) نه کا، (تَرکه) ی (مزد) نه که ن، یه کی له (ناوروپایی) یان (قیمت) ی زۆر (قیمت) داره، به و (قلم) ه (صَدَرِی) (مرحوم) (حکومت) ی (عثمانی) له (إمحا) (نجات) دا، (نُوسَترالیا) و (فره نسه) و (إنگلیز) (اتفاق) یان بوو بوو، شهر له گه ل (ده ولت) ی (عثمانی) بکه ن، نه و (قلم) ه (سیاسهت) ه کی گپرا نه وانی کرده لای (حکومت)، (مُتَّفَقاً) به گز (رووس) ی داچوون، شکستیان به (رووس) دا.

به لئی (أرباب) ی (قَلَمٌ) و (عِلْم) و (حِکْم) و (سیاسهت)، (قیمت) ی (قلم) نه زانن، (بعضی) ی له (أدبا) (مُفاخره) نه خه نه (بین) ی (قَلَم) و (سَیْف)؛ (قسم) ی (ترجیح) ی (سیف) به سهر (قلم) دا نه ده ن؛ (أما) (غلط) ه، (سیف) أمر به ری (قلم) ه؛ نه مپۆ (سیف) له (مهیدان) ی (حرب) وه کی تیرو رمب (سقوط) ی کردیه؛ (قَلَمٌ) له هه موو (مهیدان) ی، له (فَعَالِيَّهت) و (تعالی) دایه؛ (سَعْدُ الْعَمَلَةِ) والدین علامه ی (تهفتازانی) له (بحث) ی (اختیار) ی (إنسان) نه لئی: " (إنسان) له (حقیقهت) دا وه کی (قلم) ه له دهستی (کاتب) " منیش نووسیم: (وَالَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ لَوْ كَانَ الْإِنْسَانُ كَالْقَلَمِ فِي يَدِ الْكَاتِبِ لَرَفَعَ عَنْهُ الْقَلَمُ)، هیچ (تکلیف) ی لی نه ده کرا.

به لئی من نه لیم: " (إنسان) (قلم) ی (صانع) ه، بۆ (إکمال) ی (صُنع) و (إظهار) ی (بدایع) ی (طبیعهت)؛ به (عقل) و (علم) و (إرادة) و (قدرهت) و (قوّهت) ی خوی، که تییدا (موجود) ه؛ (سعی) نه کا؛ وه (حقایق) و (دقایق) ی (صُنع) و (إيجاد) ده رده خا؛ بنۆره (کتاب) ی (فتوحات العلم الحديث)؛ أبطال العلم الحديث نه وسا نه زانی: (فکر) و (قوّهت) و (قدرهت) و (علم) و (سعی) و

(عَمَل) ی (إنسان) چی کردیه؟ وه‌چی نه‌کا؟ به‌و (قُدْرَت)ه؛ به‌ (قَوَّه‌ت) ی
(إنتباه) به‌سه‌ر نِیمه‌دا (غالب) بوون؛ (قوم) ی - (إعتقاداً) - خۆی بی هی‌زو
ده‌سه‌لات کا؛ چی پی نه‌کری؟

سورەتی (القدر)

ئەوجا با نۆرە ی (تفسیری) سورە ی (القدر) بیی؛ (مکیە)؟ (مدنیە)؟
 (خلافی) یە؛ بە ئی (رغم) ی (بنی أمیہ)؛ (رؤیا) یە (نقل) ئە کەن، گویا (جناب) ی
 (رسالەت پەناە)، لە خەونا، دی: (بنی أمیہ) لە سەر (منبری) ی ئەو بوون؛
 وە (منبری) (معلوم) ە لە (مدینە) دروست کرا؛ (أنتە مُقابِل) ی (مُدە) بی
 (دەولەت) ی (بنی أمیہ) (لَيْلَةُ الْقَدَرِ) دراوە تی. ئەو (حدیث) ە ئە فەرموون:
 " (مُنْكَرُ هَ، جَاي (إِعْتَبَار) نِيَه " ((بنی أمیہ)) ش بەد الاسلام (شريك) ن لە (لَيْلَةُ
 القدس). (واقعا) لە (عجایبات) ی (تاریخ) ە؛ (بنی أمیہ) بە ناوی (خلافت) بچنە
 سەر (منبری) (إسلامی) وە (خطبە) بخوینن؛ (أَمَّا بَشَرُ هَ؛ (بشری) بتوانی
 گاجووتی بهاویتی سەر تەخت و (عرش) ی (أَلُوْهِيَّهَ تَ)، ناتوانی (بنی أمیہ)
 بهاویتی، سەر کورسی ومنبری (خلافت)؟ ئە گەر چی ئە مێۆ (حَسَد) ئە خوین،
 بۆ (زەمان) ی (بنی أمیہ) ناشکری نەبی، (مسلمان) پەراگەندنە، (مُتَفَرِّقَنَ)، لە
 هەموو (جەهت) یی هێژن. (خلاف) لە (آیات) ی شەشە، یا پێنجە؟ زۆر بە
 (قیمەت) نیه؛ وە (مناسبە) ی زۆر (ظاهر) و بە (قُوَّة تَ) ە، ئیستا دەر دەکەوی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾ ئێمە (قورآن) مان نارد، لە (لَيْلَةُ الْقَدْرِ)
 (ممكن) ە، بۆ (أَوَّل) ی (سُورە ت) ی (سابق) بچیتە وە؛ (واقعا) ئە گەر (وَقَعه) ی
 (سالفه) لە خەودا بووبی؛ (بیان) ی (نزول) ی (قورآن) لە (لیلة القدس) زۆر جوانە؛
 وە نەماندیو، لە (قورآن) بفەرموئ: " (قورآن) مان لە پۆژدا (نازل) کردیە "
 بە ئی: (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ)؛ وە (تَعَرَّضَ) ی بۆ هیچ مانگان نیه، (إِلَّا
 رمضان) نەبی؛ (مراد) لە (قورآن) (بعض) ەکیە تی؛ چونکی هەمووی پاش
 (زەمان) ی تەواو دیتە خوار؛ (قورآن) بەو (نظم) و (عبارەت) و (ترتیب) ■

(ممکن) نیه، (دَفْعَةً وَاحِدَةً نَازِل) بووبی؛ (سواءً) بیته (لوح)، یا (بَيْتُ الْعِزَّةِ) (دَقَّةً) کهن، خوا که (تَصَوِّیرِی) (وقعه) یه نه فه رموی؛ له (وقایع) ی (قیامهت) (عبارت) ی چۆن بۆ داده نئی؟ (يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ، فَيَقُولُ: "مَاذَا أَجَبْتُمْ؟") (وَإِذْ قَالَ الشَّيْطَانُ: "لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ")، (بناءً علیه) نه بی (أُسْلُوبِی) (قورآنی) به و گویره بگوئی؛ (مع أَنَّهُ) وه کی (مُجَدِّدِی) (مصری) نه فه رموی؛ (نزول) ی بۆ (سَمَا) ی (دُنیا)، بۆ ئیمه ۛ (سَعَادَهت) ی تیا نیه؛ چ له (لوح) دا بی، وه چ له (بَيْتُ الْعِزَّةِ) (دُنیا) بۆ ئیمه یه کسانه؛ (مَبْدَأِی) (سَعَادَهت) نه و (وه قَت) هیه که (بِالْفِعْلِ مُبَاشَرَه) کراوه؛ به (إِنزَالِی) بۆ (حَضْرَهتِی مُحَمَّدِی (ﷺ)) نه مه وایه؛ وه کی نه لَئِنْ: "خَوَاهِ مَوُشَهوئِ دِیتَه خوار، سهر ئاسمانی (دنیا) (نِدا) نه فه رموی؛ (مَعَ أَنَّهُ) کهس گوئی له (نِدا) ی نه و نیه "بۆ ئیمه (فَرَقِی) نیه (نِدا) ی خوای، ۛ له (فوق) ی (عرش) بی، چ له ئاسمانی (دنیا)؛ بۆ خواش (فَرَقِی) دوور و نِیْزِیک نیه؛ ئاره زوو بکا، (نِدا) مان نه خاته گوئی؛ (وَلَوْ) له (فوق) ی (أَبْعَدِی) (سَدِیم) ه وه بی؛ نه و (صَعْد) ه و (نَزَل) هی چی پی نه وئی؟ (مَعَ أَنَّهُ) هه زار هه زار کهس له (فَقْرًا) و روت دهرده داران، هاوار نه کا، کهس گوئی ناداتی، وه (مَعْلُوم) ه (سَعَاتِی) شه و له ئاسمانی (أَوَّلِ) نه وه ندهیه؛ که (قَمَرِ) له (ظَرْفِی) سی (سَعَاتِ) که نه گیرئ (قَطْعِی) نه کا؛ (باقی) هه مووی تا هه وراز نه پوا، شه وینه وه سیبهری (أَرْضِ) له (فَلَکِی) (زُهْرَه) بی ناپه پی؛ له ویش (نِهایهت) ی (ظِلِّی) (مَظْلُوط) ه ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ﴾ (أَنَّهُ) له بهر گه ودهیی، (عِلْمِ) پی پاناگا، نازاندري چیه؟ ﴿لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾ له هه زار مانگ به (خَيْرِ) و (برکتهت) و خوشی و (سَعَادَهت) چاتره؛ چونکی (مَنْبِعِ) و (مَنْشَأُ) (سَعَادَهت) ی (أَبَدِی) له (دُنیا) و (قیامهت) ه؛ (خَيْرِی) نه و شه وه، که (مَبْدَأِی) (نزول) ی (قرآن) ه، (غَيْرِ) ه (مَحْدُود) ه شایانه هه موو سال (إِحْتِفَالِی) بۆ بکری؛ نه و شه وی (مَبْدَأِی) پۆیی، نایه ته وه (لکن) نه و (إِحْتِفَالِی) (مَلَكِ) بۆیان کرد؛ ئایا هه موو سال نه کری؛ یا (رَفْعِ) بوه؟ هه رچه ند

(قسم) ئی نۆر (سواد) ی (أعظم) له (ملایان) ئەفەرموون: " (باقی) یه " (أَمَّا مُرَجِّعٌ لای بهنده (قول) ی ئەوانه یه، که ئەفەرموون: " (رفع) کراوه " ئەگەر له (زەمان) ی وانیش (رفع) نه کرابی، له (زمان) ی ئیمه (شك) نیه، ئەو (أحوال) ه نه ماوه؛ له (آلیالی) (رمضان) و (غیر) ه (رمضان) مزگه و ته کان چۆل و هۆل و بئ پوونا کین؛ هه موو له (لهو) و (لعب) و چایه خانه و قومار خانه و کارخانه و مه یخانه و تیاترو و (سینه ما) دان؛ (ملائکته) بیته خوار بچنه کئ؟ له گه ل کئ (مُصافحه) بکه ن؟ (سلام) له کئ بکه ن؟ (ملائکه) له بهر (سعاده ت) ی (بشری) (احتفال) یان بۆ ئەکرد، که (بَش) (احتفال) ی بۆ نه کا، (مَلَك) بۆ بیکا؟ چ جایه (احتفال) به (ليلةُ القدس) له سه دا هه شتای به پۆژوو نابی، (خصوص) له و (بین) ه، بۆ هاوین دئ، که م که س به پۆژوو ئەبی؛ (شرف) ی (ليلةُ القدس) به (نزول) ی (قوران) ه، که (أشرف) ی (کُتُب) ی (ألهی) یه؛ که (حرمة ت) ی (قرآن) نه ما، (حرمة ت) ی (ليلةُ القدس) کوو ئەمیتنی؟ (نفس) ی (زَمان) وه کی (عَزَّ بن عبد السلام) ئەفەرموئ (شرف) و گه وره یی نیه؛ (إِلَّا) به (إعتبار) ی ئەو شته ی که تیای ئەبی؛ (حَقًّا) وایه گه رچی (بَعْض) ئی به (قول) ی ئەو (سلطان العلماء) ه (عزیزی مصی) (فضل)، (راضی) نین؛ ئەوانه ی ئەفەرموون: " (ليلةُ القدس) (رفع) نه بووه " نۆر (مختلف) ن؛ (قسم) ی ئەلین: " ئەگه پئ له سالد " (قسم) ئی (عظیم) ئەلین: " له (رمضان) دایه؛ وه له (أوتار) ه " له کام تاقی؟ باز (خلافی) یه.

چی تیا ئەبی؟ ئەمه یه، که ئەفەرموئ: ﴿تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ﴾ (جبریل) ی (أمین)، (صاحب) ی (وحی)، (سفیر) ی (ربُّ العالمین) ﴿فِيهَا﴾ له و شه وه ی دا ﴿يَا ذُنِ رَبِّهِمْ﴾ (ملائکه) چه ندی (عظیم) بن؛ بئ (ایذن) دانی خودا، هیه ئیش ناکن؛ ئەو (حُرِّیة ت) ی بۆ (إنسان) هه یه؛ بۆ وان نیه؛ (تُزول) ی (ملائکه) و (رُوح) له وشه وه؛ (مَنْقَبَه) یه گه وره یه (صاحب) ی (أرواح) ی (طاهره) نۆر (استفاده) ی لی ئەکه ن.

ئه وهی (حکایهت) خوانان ئه ی لّین، که له شهوی (لیلة القدر) آ ئه بی، هیچی وانیه دارو بارو چیا و کوشک و سهراو ناکه ونه (سجده)؛ گۆلکی پیره ژنیش به داره وه هه لّنا ئاوه سړی؛ ئه وان ی بّی ئاگا له (حدیث) ئه م (خرافات) ه، به (حدیث) تی ئه گه ن؛ وه به (حدیثی) (إنکار) ی ئه گه ن، مال و یران ئه بن، ئۆبالیان به ملی (ملا) یان؛ چۆن دیتته (میزان) ی (عقل) و (عدل) و (شرع) و (إنصاف)؛ که سّی هه زار مانگ — (فی سبیل الله) — (غزا) بکا؛ وه شه پ به شه ویلا که ی حوشتی بکا؛ وه ک شیر ی بو پنده، شیران شه ق بکا؛ که برسی بوو، گۆشتی له سهرا (خلق) کرّی؛ که تینی بوو، ئاوی بۆ له جّی ددانان هه ر قولّی؛ وه که سّی شهوی (لیلة القدر) (إحیا) کا (وَلَوْ) به دوو (رکات) نوێژ — (خین) ی ئه و که سه ی بگاتّی؟! (لاشک) ئه وه داوه (مسلمان) آن فیر ی (کسالت) ئه کا. (حکایهت) ی ئه و (شه مشوون) ه له (تورات) دا هه یه، (أُمّا) نه به و (نوع) ه؛ (طبیعی) (إسرائیلیات) که هاته ناو (مسلمان) آن، (حکایهت) خوانه کان، کلک و گۆی بۆ ئه گه ن، پّیکی ئه خه ن؛ وه ئه و ژنه ی، که به مووی سه ری به ستویه تی، ژنی نه بوه، (مَعشوقه) ی بوه.

گۆی ولی بّی، لّیره قسه یان کرد؛ ئایا شهوی (لیلة القدر) گه و ره تره؛ یا (جمعه)؟ من (کیف) م به و قسانه نایه؛ (جُمعه) له بهر نوێژی (جمعه) (شرف) ی زۆره؛ (أُمّا) نه ختی ته ماشای (جمعه) که ن؛ وه گۆی له (خطبه) ی راگرن؛ ئه زانن ئه مپۆ (فضیلهت) ی پۆژی (جُمعه) له چ (درجه) دایه؛ به لّی ئه گه ر (مخلوقات) ی زۆر، به پاک و خاوینی له مزگه وتی گه و ره ی به (حَشْمَت)، بّی (صورهت) و (لوحه) و (نقش)، سپی، بّی په له، خربینه وه؛ (ذات) ی (عالم)؛ (ذی نفوس) به (هیبهت) و (شرف) بجّیته سه ر (منبر) به گوێره ی زمین و (زمان) (خطبه) یه بخوینّی؛ (قوم) تی بگا، (دهرس) هکی (عمومی) وه رگّ ن، به (إخلاص) دوو (رکاعت) نوێژ بکه ن؛ (حقاً) پۆژی زۆر (صاحب) (فضل) گه و ره یه، جّی (إحترام) و (إجلال) ه (أُمّا) دوو سّی گه جه رر گرجه ره له

مزگه وتی په س مورده، خۆلای، خَریته، وه (ملا) یه چلکن و (دینار) باوی،
 بجیته سه (منبر)، کۆنه (خطبه) یه، هه شتا سال پیتش نه مرۆ بخونی ساردو
 سپو بێ تام؛ وه له (خطبه ی) (ثانی)؛ به (نوع) ئ ناوی (غوٺ) ی، یا (امام) ی
 (اعظم) یا (شیخ) ی (کرخ) ی، (عمر) ی (سه هره وه ردی)، نه وه له (بغدا)، له
 (موصل) (حضره تی یونس) و (شیت) و (جرجیس) به (نوع) ئ ئینن، (إنسان) ی
 (مسلمان)، مووی له (بدن) ی نه بیته نه شته، خوایه نه مه چیه؟ چ بلغاته؟ له
 چ پۆژی (خطبه) ی واخوند رایه؟ جا تووخوا نه و پۆژه، چ (قدر) و (قیمه) تی
 هه یه؟ سه د (حه یف) بۆ (منابر) ی (إسلامیه) تی؛ سه د (حه یف) بۆ (آیام) ی
 (قَدْر) ی (عالم) ی (إسلامیه) تی؛ خۆمان له (بین) ی (أُمم) (قَدْر) مان نه ما؛ (لیلۀ
 القدر) قدری نه بێ چ بێ؟! (نزول) یان له و (لیلۀ) دا ﴿مِنْ كُلِّ أَمْرٍ﴾ (أبو حاتم)
 نه ئی: "وه کی له (روح المعانی) دا، نه فه رموی: "(مِنْ) به (معناً)، (ب) ئ یه"
 (نزول) یان به هه موو (أُمور) ی (خیر) و (برکته) ه؛ نابینی نه فه رموی: ﴿سَلَامٌ
 مِّمَّ﴾ (أَنَّهُ) نه و شه وه (عین) ی (سلام) ه ﴿حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ﴾ که (بیان) ی دا،
 هه ر که سه نه چیته وه (مقام) ی خۆی؛ (سَهْر) ه ی (ملائکته) آن ته واو نه بی؛
 (ملائکته) ی (مُوکَل) ی (وَحی) (وظیفه) یان (خیر) و (برکته) ه، (سلامه) تی و
 (خیر) خواهی (بشر) ن؛ (مُدَاخَله) ی شه پ ناگه ن (حَق) ی (حَمَله) ی (قورآن) یش
 وایه، (خیر) خواهی (بشر) بن؛ (تَحْزِيْن) نه که ن، وه بۆ (خاطر) ی (مَذْهَب)؛
 (تأویل) ی (قورآن) به (معانی) (تافیه) و دوور نه ده ن؛ شه وی (إسلامه تی) به
 (ترویج) ی (قورآن) و (تفهیم) ی (عوام) بکه نه پۆژی رووناک؛ (ظلمات) ی
 (جَهَاله ت) ی پی لاده ن؛ ناخ نه گه ر وانه بام، من نۆدم (ترویج) ی (قورآن) نه دا؛
 (لکن) (مع الأسف) پۆژ به پۆژ، (آن) به (آن) له هه موو (جهت) بێ هیز نه ب،
 بێ یار ویا وه ر و (مُعین).

(لاحقۀ): (شیخی بُخاری) له (عُبَّاده بن الصَّامِت) (صَحَابِي) (نقل)
 نه فه رموی: (رسول الله) ﷺ هاته ده ر؛ (یعنی) له (حُجْره) ی (سَعاده ت) ی؛

(خَبَر) بدا، به (ليلة القدر) دووپیاو قیره قیریان بوو؛ وه کی (شارحی کپمانی) نه فهرموئ: "یه کیان (عبد الله بن حَذَر) - به حی وه به دالی مفتووحی مُکَرَّر - یه کیان (کعب بن مالک) بوه" (کعب) قهردی له سه ر (عبد الله) بووه؛ (طلبی) لی کرد؛ له سه ر نه وه (منازعه) یان بوه، ده نگیان بلند کردیه؛ له مزگه وت پیته مبه ر فهرموئ: "هاتمه دهر، (خَبَر) تان ده می، به (ليلة القدر)؛ (فلان) و (فلان) (تَنَازَعِیَان) کرد؛ (ليلة القدر)؛ (رفع) کرا، (وَعَسَى) که بو ئیوه (خیر) بی، (التماسی) بکه ن؛ له (نق)، له (حه وت)، له (پینچ) وه کی (کرمانی) نه فهرموئ: " (یعنی) بیست و نق، بیست ه وت، بیست و پینچ، " (اکثر) نه فهرموئ: (تَعِیْنِی) (رفع) کرا"

باشه له به ر (منازعه) ی دوو (ذات) (تعیین) (رفع) کرا؛ نه م هه موو (مُنازعه) و (مُقاتله) و (مخالفه) ی (أَمَة) چیه؟ (اکثر) یه کتر (تکفیر) نه که ن؟ (ليلة القدر) چۆن نه میئنی؟ (خاصّة) له گه ل (حرام) خواردن؛ که (باعثی) (قساوه ت) ی (قلب) و (ظلمه ت) ی (روح) ه؛ (إنسان) چ (دَرک) نه کا؛ له (مَعنویات) و (روحانیات)؟ من دیومه، به (حرام) خواردنه وه، (وَلَوْ بِلا قَصْر) بی.

له (إمامی شافعی) (نقل) نه که ن: (قولی) به (إختلافی) (مطالع)، کردیه؛ وه (علما) ی (فلك) هه مووی (شاهدی) له سه ر (صدیق) ی (شافعی)، (إصابه) ی (فکری) نه دهن؛ ئافهرین له (شافعی) و له (رأی) و (إجتهدی)؛ گهرچی گه لی له (جَهْلَه) نه لئین: "نه وه (قول) ه به (تنجیم)" (أَمّا) نه و قسه یه نه زانینه؛ نازانن، نه (علم) ی (هیئته) چیه؟ نه (علم) ی (تنجیم)؟ (سَيِّدِی أَلْوَسِی) (سؤال) ی نه کا: ئایا (ليلة القدر) یه ک شه وه، بو هه موو (أَمَة)؟ له (مشاریق) و (مغارب) ی (أرض) - (حتی) له (نه مریقا) - یا (مُتَعَدِّده)؟ (نظر) به (إختلافی) (مطالع). (الآن مثلاً) ئیواره یه لی ره؛ له ولاتی دی تازه هه تاو نه که وی؛ بو ئیمه (ليلة القدر) ه؛ بو وان پوژده؛ نه بی (مُتَعَدِّد) بی (لاشک) ه، (أَوَائِلُ الْأَوَائِل) به لکو گه لی له (مُتَأَخِّرِین) (خیال) ی نه وه یان نه کردیه؛ نه مه ش (إختلاف) ی تر؛

(دَفْعَه) یه له (رمضان) دا له (أَثْنَا) ی (وعظ) ووتم: "له (أَثَر) ئه لئی: "ئه و ساله ی (تُنْزِل) ی (قرآن) بوو، له بیست و چواری (رمضان) دابوو" (عرض) م کردن، (مادام) وایی؛ (لازم) بوو (حُرْمَت) ی ئه و شه وه هـ ش بگرتی؛ (وَلَوْ لَيْلَةُ الْقَدَرِ) وه کی ئه فهرموون: (نَقْل) کرابی بۆ (أوتار)؛ ئه مه ش و (إِخْتِلَاف) و (مطالع) یش (قُوَّة) ئه ده نه (رَفَع) ی (لَيْلَةُ الْقَدَرِ).

(حکایه ت) ی (شه مشون) مان له (مَجْلَه) ی (كُلُّ شَيْءٍ وَالْدُّنْيَا) له (عدد) ی چوار سهد و بیست و سێ، پۆژی چوار شه موو (۱۳) هـ ی دیسمبر (۱۹۳۳ م) (۲۵) ی (شعبان) ۱۳۵۲ هـ (دیبوو؛ (نقل) له (تَوْرَات)؛ (وکذا) له (تورات) مان دا دیبوو؛ (خلاصه) (شه مشون) مه ردی ئازا، جه نگاوه ر بوه، (حرب) ی ئه کرد، له گه ل (فلسطینی) یان؛ وادیاره شه پی چه ته یی بوه؛ له (أهل) ی (فلسطین) (غَانِيَه) (فاتنه) به (تعبير) ی ئیستا (سَيِّدَه) یی دلبرو دلپویا؛ وه کی له (به ند) ی (کوردی) دا ده لئی:

هه روا ده پوا شیلان شیـلان

چارۆکه ی ره ش له سه ر پیلان

به خۆی یه ک و دۆستی چلان

ناوی (دلیله) بوه؛ پۆژی (شه مشون)، له (وادی) (سُوسِق) دا، ده یبینی به (أَوَّل) نیگاه گرفتاری بوو؛

تیری ئه زان غه مزه یی دلسوز جوست به ر جگه ره ش ئامه دو تا په ر نه شوست!

به کوردی ده ستیان تیکه ل کرد؛ (فلسطینی) به (قُوَّة) ی بازوو چاره یان پی نه کرا؛ ئه و جا هاتنه (حیله) بازی؛ (ده لیله) یان به (مال) هه لئه تاند بۆ مان پیکه وه، (سِی) ی (قُوَّة) ی چیه؟ به چی چاره مان پی ئه کری؟ (سَيِّدَه) خه ریک بوو، (سِی) ده رخا؛ (سؤال) ی لی کرد: "تو به چی (مُلْزَم) ئه بی؟" ووتی: "به حه وت داوی ته پی هیشک نه بوه وه، بم به ستن، په کم ئه که وی" (خَبَر) ی دا

(فلسطین)یان، داوی (تزویری) وەرگرت؛ شه و له خه ودا (شه مشوون)ی به ست؛ بانگی (رجال)هکانی دوزمنی کرد؛ له و بانگه بانگه به (خَبَر) هات؛ داوهکانی وهکی داوی تاری جالجالۆکه پساند؛ (فلسطین)یهکان چیان پێ نهکرا؛ له پووی (مهکر)و (حیله)، (دلیله) رقی خۆی کردهوه؛ ووتی: "من (مقصدم) وابوو، بزائم له گه ل من راستی خواری؟ دیاره منت خوش ناوی، درۆم له گه ل نه که ی" (خلاصه) وهکی (صاحب)ی (مُجَلَّة) نه لێ: چه ند جاری تریش، به درۆ پێ نهگوت: من به نه و شته (مُلَزَم) نه بم، (دلیله) نه ی کرد، (مُلَزَم) نه ده بوو؛ (نهایهت) (تَحْمَل)ی نه ما، (تهدید)ی کرد؛ به (هَجَر)و (قَطع)ی (مُواصله)؛ ناچار (تسلیم) بوو؛ (سِرّ)ی (إِطاعه)ی خسته ژێر (قَدَم)ی؛ ووتی: (قُوّهت)م له مووی سهرم دایه (نَذَر)م کردووه، (قط) سهرم نه تاشیوه؛ نه گهر مووی سهرم لێ کریته وه، بێ هیژو (طاقهت) نه بم، چم پێ ناکرێ" (دلیله) (خَبَر)ی (رجال)هکانی دا؛ شه و له ناوی نه و (فاحشه) (خائنه) که و ته خو؛ به (مَقصص) سه ری هه لپاچی؛ دهنگی دا (فلسطین)یان هاتنه ژوور، دیتیان بێ هیژو (قُوّهت)؛ گرتیان، (قهید)و به ندیان کرد، چاویان کۆلێ؛ وهکی بارگیر ئاشیان پێ نه گێپا؛ (بَیْن)ی وای رابوارد؛ مووی سه ری هاته وه؛ (شعب)ی (فلسطین) (حَفْلَیه)یه گه و ره یان کرد؛ ووتیان: "(شه مشون) بیژن، گه مه یان بۆ بکا" هینایانه نزیک (هیکل)ی (إله)هکیان؛ که پێی نه لێن: "(داجوون)" له (بَیْن) کۆلهکان به ستیانه وه (شه مشوون) به وهی نه ی کیشا، پێی ووت: "لیم گه پێ، ده ست ده مه، نه و دوو (عموود)ه ی ناوه ندی، که (هیکل)ی له سه ر دروست کرایه" وه له و (موقع)ه دا، ژێتر له سێ هه زار پیاوو ژنی تیا بوو؛ (شه مشوون) هاراندی ووتی: "(یارب)ی له سه ر من و دوزمنانی من، کۆله که کان هه ل که ندی" خانوه که پما، به سه ریاندا نه وی تیا ی بوو، له گه ل (شه مشوون)ی گشتیان، که و تنه ژێر خانووی روخواو مردن؛ له سه ر هه موو (خرافات)ی (تورات) له وه ند ه

زیاتر نیه؛ وه‌کی (عرض) م کردن (ناقل) آنی ئیمه، (عجایبات) یان تیا (زیاد) کردووه؛ ئیتەر ئه‌وه‌نده به‌سیه¹.

— ته‌واو بوو (تفسیری) (سوره) ی (قدر) ئیواره‌ی پینج شه‌موو، ده‌ی (تموز) ی (رومی)، نوی ماهی (رجب) یۆژی (غایه‌ت) گهرم (۱۹۴۲م)، (۱۳۶۱هـ) له‌و یۆژه تا ئه‌میۆ، که یۆژی چوار شه‌موو شازده‌ی مانگی ناوجیزئانه — (یعنی ذی القعدة) یه؛ (مطابق) ی دوانزه‌ی (تشرین) ی (ثانی) (رومی) له (تفسیر) چمان بۆ نه‌نووسرا؛ (إِنَّا لِلّٰهِ)

سوره تی (بینه)

(نوبه تی) (سوره تی) (بینه تی) (سوره تی) (البریه تی) (شبی پی ئه لئین؛ (مکیه)؟
 (مدنیه)؟ (خلاف) یان به (قوت) ه (عدد) تی (آیات) تی وه کی (عسقلانی)
 ئه فهرموی؛ هه شته؛ له (حجازی) و (کوفی)؛ تویه (مصری) و (شامی)؛ (وجه)
 (مناسبه) تی ئه و (صُحُف) ه (مُطَهَّر) ه، که شه وی (لیلة القدس) تی وا پی بلند
 بوه؛ ئه وانه (ایمان) تی پی نایه نن، تالای خوا به (قیمه ت) بن؛ بینه (خیرُ
 البریه) وه کی (خیرُ اللیالی)؛ زۆر جوانه، له ویش له (لَمْ یَكُنْ... إلخ) ئه و
 (صُحُف) ه ئه کاته (روح) تی (رابطه)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿لَمْ یَكُنْ الَّذِینَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ ئه گهر (مُرَاد) (كُفَر) تی پیش
 (رساله تی) (حضره تی محمد) بی، (مُرَاد) ئه وانه، به (تَجَسِیم) و (نسبه تی)
 (وَلَد) و (تحریف) و (تَبْدیل) تی (آیات) تی (کتاب) تی (رسول) یان، (کافر) بووین، له
 (سیر) واده رنه که وی، (قسم) ئ له (یهود) و (نصاری) له سه ر (توحید) و (تَنزیه)
 مانه وه؛ (جمع) ئ بی (غُلُو) (طالِب) تی (حق) بووین؛ ئه وه تی له (عُلما) تی (أهل) تی
 (کتاب) (ایمانی) هینابی، له وانه بووین؛ مه گهر (حَسَد) و (حُب) تی (رئاسه تی)
 (شدید) ئ یان نه گه پایی، وهك (زهمان) تی ئیمه؛ ئه وانه تی (بَعْض) ه (إعتقاد) تی
 (سُوء) یان له (ده ماغ) دا (قران) تی گرتیه، به هه زار (آیات) تی (بَیِّنَات)
 (تصحیح) تی (غلط) یان ناکه ن؛ ئه گهر (مُرَاد) (كُفَر) تی دوا ی (بَعَثت) بی دیسان
 (مُرَاد) ئه و (عریق) آنه ن، که (كُفَر) تی (جدی) یان (علاوه) تی (كُفَر) تی (قدیم)
 کردیه؛ (مع أَنه) خویان به خوا شوناس له (قلم) داوه؛ له (إطلاق) دا (أهلی
 کتاب) (وَلَوْ مُشْرِكٍ) یش بن به (مُشْرِك) تی (مُطْلَق) (ذکر) ناکرین بویه دیاره
 (مُرَاد) له ﴿وَالْمُشْرِكِينَ﴾ (مُشْرِكِین) تی (عه ره ب) (مُرَاد) ه، که (عباده تی)

(تمائیل) یان کردیه؛ نه و دوو (طائفه) (لَمْ يَكُونُوا) ﴿مُنْفَكَيْن﴾ لیک جوودا نه ده بوون؛ (دائم) (مُنازعه) یان بوو ﴿حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ﴾ (کتابی) یه کان نه یان ووت: (رسول) ی دئی له نيمه نيمه (ایمان) ی پی نینین؛ نیو پارچه پارچه نه که ی "﴿رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ﴾ (کاته) خوی (عین) ی (بینه) یه؛ خوی (آیه) ه؛ خوی (شاهد) و (دلیل) ه، له سهر (رساله) ی خوی، (هو الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا) (کتابی) وای (حساب) نه ده کرد؛ (رسول) له (عهره) ب آن نه بی؛ وایان (قرار) دابوو نه بی له خویان بی؛ (یهود) یش نه مړو (مُنْتَظِرِن) (مسیح) ی (حق) یان بو بی، (مجد) ی (آل) ی (داود) (وإحیاء) بکاته وه؛ له (أرض) ی (مقدس) (تشکیل) ی (سلطه) نه ت) بکا؛ گوی یا نه و (مسیح) هی هاتو (مسیح) ی (دجال) بوه؛ (نَعُوذُ بِاللَّهِ) له (شهری) (دجال) ی (ایمان) به (دجال) ی چی به (ایمان) دارانه؟ (حَقُّ الْإِنصَافِ) (حضره تی محمد) ﴿وَاللَّهُ﴾ خوی (بینه) یه، (برهان) و (دلیل) له سهر (رساله) و (صدق) ی (ده عوا) ی خوی؛ نه خوشترمان (لازمه) ه، نه دار (عصا) (كَفَاكَ بِالْعِلْمِ فِي الْأُمِّيِّ مُعْجَزَةً) نه و (رسول) ه پاک و خاوینه، بی (میل) و (تکیف) به (فلسفه) ی (ادیان) خوا (کتیب) ی بو بنیری، له ویدا ﴿يَتْلُوا صُحُفًا مُطَهَّرَةً﴾ (صُحُف) ی (رُسل) ی (سابق)؛ نه و (کتیب) هی به (وحی) بو دئی؛ (عَلَى مَلَأِ النَّاسِ) ده یخوینیتته وه (تصدیق) ی (رُسل) آن نه کا، (تَعْصَبُ) ی (قوم) ی نابی، له (تکذیب) ناترسی زیرا نه و (تلاوت) ی نه و نه ی کا، (نقل) له (صُحُف) ی (انبیا) و (واقع) دایه ناتوانن (أهل) ی (کتاب) بلین: "وانیه".

نه گهر بلین: " (بینه) (عبارت) ه له (قرآن)؛ وه کی له (قتاد) ی (نقل) نه که ن، (حقیقه) (آیه) له (قرآنی) ده رده چی؛ نور به گری نه بی؛ (نظر) به (تجويزات) ی دوو دووی خویان نه لین: " نه و (آیه) ه له (أصعب) ی (آیات) ه، له (جهت) ی (نظم) و له (جهت) ی (معنی) " ﴿فِيهَا﴾ له و (صُحُف) آنه دایه ﴿كُتِبَ قِيمَةً﴾ راست، بی (ته قیه) و خواره که و پیچه که؛ وایان دانابوو، (حد) ی

(فاصل) ئه و (وهقت) هیه، که (رسول) ی (هکذایی) بی، ئه واهات، به (آیات) ی (بیّنات)، (قرآن) ی (شافی) و (کافی) و (وافی)، (جامع) ی (صُحف) ی (رُسُل)، سه راپا (علم) و (آداب) و (أخلاق) ی (فاضله) و (أحكام) ی (مستقیمه) یه؛ بی (میل) و (محابا) و (قومیهت) که چی (إيمان) یان به (رسول) نه هینا؛ وه (مُتَّفِق) بیون، بی (نزاع) له سه ر (تکذیب) ی ئه و (رسول) ه پاکه؛ (حتی بعضی) (علمای) جووله کان، (ترجیح) ی (شِرک) ی (مُشَرک) ه کانیاں ئه دا له سه ر (دین) ی (حَق)؛ (دین) ی (توحید)؛ ئومیدی (إيمان) و (اتفاق) یان له سه ر (دین) ی (حَق) چون نه بی؟ ﴿وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾ (فضلاً عن المشركين)؛ (اکثر) یان له (حَق) یان لادا؛ هه ریه ک به لایه؛ ئه و (تفرقه) یان نه بوو ﴿إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ﴾ دواى (علم) و (إطلاع) له سه ر (بیّنه)؛ (تفرقه) یان کرد، له سه ر (حَق) گرد نه بوونه وه، تازه (إيمان) به (رسول) ی (هکذایی) ئینن؟ هه زار قه شمهری به (آیات) و (بیّنات) نه کهن، (حَقّاً تَفَرَّقَ) ی (بَشَر) - (أساس) ی له مهر (ملا) یانه؛ (دین) به (فساد) دان له مهر وانه؛ (بَعْدَهُ رُؤَسَا) ی به د (سَیر)؛ (علمای) (إسلام) پاش ئه و هه موو (آیات) و (بیّنات) ه، به ناوی (دین)؛ گوئی یا بۆ (خدمهت) ی (دین)، (تفرقه) یان کرد؛ خوژی (ملا) یانی (علم) ی (کلام)؛ که (بحث) له (فِرَقَ) ی (إسلام) نه کهن؛ (أصل) و (مَنْشَأ) ئه و (مذاهب) آنه یان بزاناندا، ئه و (وهقت) ه، بی (دلیل) و (برهان)، بۆفی (اکثر) ی (مذاهب) ده رنه کهوت؛ (على الأكثر) (قصد) ی (سیاسی) بوه؛ (فلان إمام) نه مردیه، (توقّف) ی هیه؛ (رجعت) نه کاته وه (بِوَاق) کابرایه قهررداری (إمام) بوو، پارهییه زۆری له لابیوو، (ورثه) ی (إمام) (ده عوا) یان لی کرد؛ ووتی: " (مُتَوَقَّف) م له (موت) ی (إمام)؛ تا لام (تَحَقَّق) نه کا، ماله که تان ناهمی " تی گه یشتی؟ ئه توانم بلّیم: " (غیر) ی (علمای) ساغه کانی (أهل) ی (سُنّه) ن وه (علمای) کانی پاستی (مُعْتزلی) که سیان (بحث) یان له (مسائل) ی (إعتقادیات) و (سائنس) ی (أحكام)، بۆ خواو (تحقیق) ی (حَق) نه بوه؛ هه ریه ک خه ریکی (فاسد) ی بوه؛

(مع الأسف) (غافل) له (ده سیسه)ی (سیاسهت)، خوینی (ملا)ی (سُنی)یان پزانده، بوه (باعث) تیکچوونی (مَسْک)ی (مُعْتزلی)یان؛ وه (إلا) زۆر (ممکن) بوو، پاش نشتنه وهی (حرارهت)ی (نزاع)، (ملا)ی (طرفین) به (حُسن)ی (تفاهم) پێک کهون؛ (مَسْک)ی (غایهت) پاست و باش، بۆ (مسلمان) آن دانین؛ (دین)ی (إسلام) (سبب) بهو (تفرقه)و (خلاف)ه، تووشی ئهو (صدما)ه بوو؛ گه یشته (وَهَن)و (ذَلَهت)ی ئه مپۆ؛ (حال)آش هه ر ئه لێن: "إِخْتِلَافُ أُمَّتِي رَحْمَةٌ" (حاشا) (إِخْتِلَاف)ی وا، (قَط) (رحمهت) نیه، (عَین)ی (غضب)ه، (أَسَاساً) ئه مه (حدیث)ی (مقبول) نیه. له پاش ئهو (مُنازعات)ه (ملا)یان که (سُوء)ی (عاقبهت)یان دیت ئه با (ملا) (میل)ی هیه (مذهب) نه کا، به س (مسلمان)و (محمّد)ی بی؛ خه ریک بوو (رفع)ی (مُنازعه) بکا، وه دلی (مسلمان)ان پێکه وه بیهستی، (أَمَّا مع الأسف) ئه مه نه بوو، وه نابی ئه م هاوینه له (چنارۆک) (رساله)کی کوردیم دانا، به ناوی (مُجدّد-نوێ) که ره وه) زۆر باشه، ئه گه ر (مسلمان)ان گوئی لێ که ن، (فائده)ی لێ ئه بینن؛ ئه گه ر (مُوفق) بێ ئه یکه مه (عربی)ش؛ (تَفَرُّق)ی (مُفسّرین)آن، له (معنا)ی (آیات)ی ئه م (سُورته)ه ش (منشأ)ی (میل)ی (تفرقه)یه.

ئه وانه ی که مایه ی (تَفَرُّق)ن، (أمر)یان کراوه تی؛ به (إِتِّفاق)؛ (نهی)یان کراوه له (إِخْتِلَاف) ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ﴾ (مقصد) له (عِلْم) (عبادهت)ی خوایه، هه رچی بیکه ی بۆ خوای بکه ی (إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ) (إنسان) ئه توانی (عُوم)ی (أعمال)ی (حتی) نووستنی، بکاته (عبادهت)؛ ئایا به تحریف و (إِغْوَا)ی (عباد)و (تقویه)ی (شِرک)، (سَلْب)ی (عَقْل)و (إِستخدام)ی (عَوام)؛ وه کی (حُمُر)ی (أهلیه) (عبادهت)ی خوای ئه کرێ؟ (واقعا) گه لێ (رُوسا) خویان ئه که نه (معبود)؛ (إنسان) به (إنصاف) ته ماشا کا، له هه موو (دین)ی چه ند (رُوسا) هه ن، ئه وه نده (آله)یان هه یه؛ ئه مپۆش وایه، (دُور)ی (عبادهت)ی (زُعما)یه؛ (هتلی) (معبود)ی (ئه لمانیا)یه؛ (ستالین) (معبود)ی (روسیا)یه؛

(أَمَّا) (عبادهت) ئی وا تا نه مرق نه کرایه؛ (وَكَذَا مَلِكٍ) (ژاپان)؛ (أَمَّا) نه و هیچ (معنا) ی نیه (لکن أساساً) بۆی دامه زرایه؛ (أَمَّا مَعْبُودٌ) ده کانی ئیمه (مع الأسف)، گه ئی له کونه بووته کانی عه ره به کانی پیش ی هیچ و پووچ ترن. نه وانه (أَمِنْ) یان کراوه تی، به (عبادهت) ی خوای ﴿مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ بئی پوو و (پیا)؛ بئی (غرض) ی (رتاسهت) و (حُبِّ) ی (دُنْیَا)، پاك و خاوین ﴿حُنْفَاءَ﴾ بئی (میل) و (محابا)؛ (حَتَّى) له (حق) ی خوشیان و (قَوْم) ی خویان. نه گهر به (حُرِّيَّة) قسه بکه م؛ له (عالم) ی (إِسْلَامِيَّة) به س بۆ (حضره تی رسولی اکرم) و (صَدِيق) و (فَارُوق) (شایه د) ی نه دهم له ناوه ندی دل؛ (إِيْمَان) یان، (أَعْمَال) یان، (أَحْكَام) یان، (جِهَاد) و (إِجْتِهَاد) یان؛ (مَحْضًا)، خالصًا، مُخْلِصًا لِرُوحِهِ اللَّهِ) بووه، بئی (میل) و (محابا)؛ وه بئی (فکری) (إِسْتِيْلَا) و (إِسْتِخْدَام) ی (عباد) (میل) ی (قوم) ی بزره، (أَمَّا) نۆد (قوی) یه؛ گه ئی بزر گه واران (سوق) نه کا، وه (جس) ناکه ن؛ وانه زانن (سائق) ی (دین) و (قُوَّة) ی (إِيْمَان) ه ﴿وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ وه کی (عوام) له پێزی؛ وه کی (سائ) ی (عباد)، (تَرْفَع) نه کا؛ نه مه (عبادهت) ی (عوام) ه؛ ئیمه (خَوَاصِّ) ین، وه (خَوَاصِّ الْخَوَاصِّ) ین؛ (عبادهت) ی ئیمه شتی تره؛ نه وه لام لاف و گه زافه، خوی نیه ﴿وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ﴾ (فضل) له وه ی چاویان له دهستی خه لکی بی، بۆ کۆتکه جۆیه، (دین) بگۆپن؛ به خوای (خدمهت) ی (دین) به (فقیر) آن ناکری؛ (ملا) ی (مُتَدِّين) و به (قُوَّة) مان پی نه وی؛ بئی هیز چی له مست نایه؛ (مَسِيحِيَّاه) ی (قُوَّة) ی ساند، بلا بووه؛ له بهر (قُوَّة) ی پاپا؛ (شیعایهت) ی له بهر (قُوَّة) ی (ملا) یان، پۆڤ پۆڤ به پۆڤ له (بُرُون) دایه؛ گه وره یی ئی (ملا) یانه، (أَهْل) ی (سُنَّه) نه و نه برینه وه، له بهر بئی (قدرهت) ی (ملا) یان؛ نه ختی (سَلَفِي) هه ن باشن.

کوا که سئی (زکات) بدا؟ کوا که سئی (زکات) وه رگری؟ ﴿وَذَلِكَ دِينَ الْقِيَمَةِ﴾ (دین) و (مِلَّة) (أَنَّهُ) (مُتَرَادِف) ن، (دین) و (مِلَّة) ی راست؛ (إِخْلَاص) ۱

(میل) ی (صادق) و دهوله مهندي به که؛ (لدي الايجاب) بؤ (حمایه) ی (مُلک) و (ملّت) (صرف) کرئ؛ دياره (دين) ی (قِيَم) بؤ (فقير) نيه. چه ندي له مه وپيش پوځي (جمع) ی له (ملايان لام بوون؛ گلهي يان له (حال) ی خويان نه کرد؛ عرض) م کردن: نيمه (حق) ی گلهييمان نيه؛ که (نظر) به (أَمَت) بئ (قدس) ين؛ چونکي گه وره یی (دنيا) مان دا (أغاوات)؛ وه گه وره یی (دين) مان دا به (شيخ) ه کانی (طريق)؛ (خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ)؛ نه گه وره یی (دين) مان ما، نه گه وره یی (دنيا)؛ (ملّت) بؤ (قدس) مان بزانی، وه (خدمه) مان بکا؟

نه وانی (اهل) ی (کتاب) نه و (دين) و (کتاب) ه (قِيَمه) يان نه ده ويست؛ (حَسَبَ الْأَهْوَاءِ) ی خويان نه ويست، (أَفْكَلَمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَقَرِيفًا كَذَّبْتُمْ وَقَرِيفًا تَقْتُلُونَ) ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ نه وانی (معهود) ﴿وَالْمُشْرِكِينَ﴾ نئ (عهره)؛ که (بَعْدَ الْبَعْثَةِ) (مُتَّفَقًا) بوونه (عَدُو) (رسول) و (کتاب) و (دين) ی (قِيَم) ﴿فِي نَارِ جَهَنَّمَ﴾ (أَنَّهُ) نه مړو که وتوونه، ناو ناگري (جهنم)، چونکي ده ورونيان پرې، له ناگري (عداوت) و (حَسَد) و (بُغْض) ی (رساله) په ناه) نه وی ناگري تيا بی، ناخوستره نه وه ی له ناگري دابی ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ له (دنيا) و (قيامة) ﴿أُولَئِكَ هُمُ﴾ (في الحقيقة) ﴿شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾ (بَشَره)، وه نه توانم بلّيم: "له (إبليس) يش "وه کئ نه لئ:

"فَتَى كَانَ مِنْ جُنْدِ إبليس، فَأَرْتَقَى بِهِ الْحَالُ حَتَّى صَارَ إبليسُ مِنْ جُنْدِهِ"

نه وانه ی (أستاذ) و (أَنَّهُ) ی (شَرّ)، (قياس) يان له (شیطان) ناگرئ؛ کورډی نه لئ: "که س (شیطان) ی نه ديتيه، (شیطان) ی (إنسان) ی (إنسان) ه" وايه نه مړو (شیطان) (حيران) ه، له (شه پي) (بَشَری). نه وانه ی (سلب) ی (عقل) نه که ن، نه له يه ک و دوو، له (ملايين)، (عشرات) نا، (مئات)، (فکر) و (عقل) و (شُعور) و (عواطف) ی، دووسه د، سئ سه د (مليون) (بشر) نه گوړن، نه ياخنه سر (فکر) و (عقل) و (ميول) ی خويان؛ (حظ) که ن به ناگريان داده دن (حظ)

که ن به ناوا؛ نه وانه ی (دین) و (دنیا) یان له (مسلمان) ان تیک دا، له (شیطان) خراپ تر نین؟! به لئی (والله) به هه زار (درجه).

نقد جارم ووتیه: " (ماده) یه (خبیث) له ده روونی (إنسان) ی دایه؛ لئ ی جودا نابیته وه، (دائم) (سوق) ی نه کا، بۆ (شه)؛ نه و نه بئ، (شیطان) چی پیناکرئ " ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ (مقابل) ی وان، (ایمان) ی (خالص) بئ (پیا)؛ نه وی نه ی که ن، بۆ خوای نه که ن؛ (ساعی) بن، بۆ (خدمت) ی (ملّەت) و (نشر) و (حفظ) ی (دین)، (مال) (صرف) نه که ن (صرف) بۆ (خیری) (عام)؛ هه ر (عص) ه هه ر (وهقت) ه (نوع) ه (عمل) ئ (صالح) ی هه یه، که به جئ بئ؛ (مثلاً) نه مپۆ چاره ی (إنحطاط) ی (مسلمان) آن به چی نه کرئ؟ به (تسبیحات) و (تهلیل) و (مولود) کردن ناکرئ؛ به (زیارهت) ی (أولیا) و (إمام) آن چ پیک نایه؛ به شین و شیونی (حسین) و هه ر یسه خواردن، کارخانه ی (مُتّع) ه، (دین) ی (إسلام) له و (ذلّەت) و (أسارهت) ه قورتار نابی (أُمّت) ه کانی به رز، وه کی (إنگلیز) ی دۆست و یار و (مُعین) ی خۆمان، چی نه که ن، بۆ (حفظ) ی (کیان) ی (ده ولەت) و (أُمّت)؟ نه بئ و ابکرئ. (قوّهت)، (اتحاد) و (اختراع)، (سعی) و (عمل) بۆ (استفاده) له (خزائن) ی (أرض)، که (سُوره) ی (زلزل) ده ری نه خات؛ (حفظ) ی (مال)، (صرف) ی له (عُمران) و (تَرْقى) (علم) و (عمل)، (سبحان الله) (مسلمان) آن نه لئ ی؛ به (غریزه) ئیش نه که ن؛ نه وی فیزی بووین، هه ر نه وی نه که ن؛ ناتوانن، (تَرْك) ی (مألوفات) و (عَنَعَات) یان بکه ن؛ (وَلَوْ) پئ ی بکه و نه وه (جَهَنّم) (أَسفل السَّافِلین) ﴿أُولَئِكَ﴾ نه وانه ی (مؤمن) ی (خالص) به چاکه ﴿هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ (حتی) له (ملائکه). نقد له میژده، قسه کراوه، له (تفاضُل) له (بَین) ی (بَشَر) و (مَلَك)؛ (حتی) له (کتیب) ئ (قدیم) ی (تأریخ) م دیوه؛ له (مَجَلِس) ی (أَمیر المؤمنین عمر بن عبد العزیز) گفت و گوی لئ کراوه هیشتا باسی (سُنّی) و (مُعْتزلی) نه بوه، (حتی) له (سرامه دان) ی (أئمّه) ی (سُنّه) (إمام) (فخر الدین رازی) — (رحمةُ الله علیه) —

(اختیار) ی (تفضیل) ی (مَلَك) ی کردیه، به سەر (بَشَر) دا؛ ئەگەر چی (نزاع) یان (لَفْظی) و (اعتباری) یه؛ (جهت) ی (فَضِيلَة) ی (مَلَك) جودایه، له (جهت) ی (فضیلهت) ی (بَشَر)؛، وه کی (شیخی عربی) ئەهه رموئ: " (نزاع) ی بی (معنا) یه؛ زیڤا (نزع) یان جوایزه " به لئی قسه له (تفاضل) ی دو (صنف) له (نوع) ی (مَعْقُول) ه. من لام وهیه، (بَشَر) له (خیر) و له (شەر) (فوق الْکُلِّ) ه، ئەلئین: (بعض) ه (ملائکته) — (لا تُعَدُّ وَلَا تُحْصَى) — له وه تی (خلق) کراین، تا (قیامهت) له (رکوع) دان، که (نهایهت) ی هات ئەلئین: " (سُبْحَانَكَ مَا عَبْدُنَاكَ حَقُّ عِبَادَتِكَ) " — (حقیقه) وایه، ئەو (عبادهت) ه هیچه؛ (غایهتی) وه کی پارچه شاخه کی کوو و یستاین؛ (آنه) به در ی ئەشکه و تانن ئەمه چیه؟

(فقیر) ی روت، برسی، به شهوئ سهرما، (به یان) ی هه لئه ستن، به له رزه له رز ئەچته سهر ناوئ، ناوئ سارد، وه کی شهخته، ده ست نو یژی ئەشوا، هه مو (بدن) ی له سهرمان فِرکه فِرکی ئەکا؛ دوو (رکاعهت) به (قراوته) و (قیام) و (رکوع) و (سجود) و (قنوت) و (ادی) ئەکا، دیته وه مالن، ئەله رزی؛ ئاگری نیه، یا تروسکه یه، وه کی ئاگری بیوه ژن و دزان؛ به سه د (حال) و ته قه لا، که می گهرمی ئەبیته وه؛ ئەم دوو (رکاعهت) ه، هه زار (مليون) (عبادهت) ی ئەو (ملائکته) آنه ئینئ.

(فقیر) ی (صاحب) (عائله) به زستان، ئەچته بازار، به قورکاری، به (حَمَالی) (دِرْهَم) ی په یا ئەکا، ئەیدا به نان و شیلیم به ترشی ئەی خوا، له گه ل مندالانی، هه زار (شکر) ی خوی ئەکا؛ (أَلْحَقُ الْحَمْدُ لِلَّهِ) (يَا رَبِّ) هه زار جار (شکر) ! ئەو (حَمْد) ه و (شکر) ه، هه زار (تَقْدِيس) و (تحميد) ی (ملائکته) ئینئ.

سه پان سه پانی پیر، له سبه یئ تائیواره، دوورنه ی ئەکرد، به مانديتی ئەهاته وه پیش هه موو شت، ده ست نو یژی ئەشوشت؛ نو یژی (عصر) ی ئەکرد، ئەپاراپیه وه له بهر خودا: خواجه هه رزانی که ی، هیمنا یی که ی، (توفیق) ی پاشای

(اسلام) دهی! (خلاصه) بهو (حال) دهی که (بَشَر) تیا به؛ (آدنی عبادت) ی له (فوق) ی (أعلى عبادت) ی (ملائکه) به.

بنۆپه (علم) و (قدرت) و (قُوَّة) ی (بَشَر)، (صبر) و (ثبات) و (تَحْمُل) ی، له (لافوان) یای تا (نابغه) ی (عصر) (نُه‌نشتاین) ی (یهود)؛ بنۆپه چیان کردیه؟ ته‌ماشای (مُخترعات) یان که، به (دِقَّة) بنۆپه (جدول) ی (مندلیف) ی؛ وه (قانون) ی (دَوْر) ی هه‌شت هه‌شتی (مراتب) ی (عَنَاصِر)؛ نه‌وجا نه‌زانی نه‌و (بَشَر) ه، چ (تَفَوُّق) یکی کردیه. (مُؤْمِن) و (غیر) ه (مُؤْمِن) بو (حِفْظ) ی (قوم) و وه‌طن و شرفی خۆی و (رُوح) و اولاد و مالی له‌سه‌ر ده‌ست داناو (صرف) ی نه‌کا له (حرب) ی (حاضر)؛ (عساکری) (غریبی) چی نه‌که‌ن؟ له‌به‌ر چاویان (طابور) ی (فِرْقَه) به (مَحَو) نه‌بیته‌وه؛ ده‌ر (حال)، (إنسان) ی دی جی‌یان پر نه‌که‌نه‌وه! (حرب) ی (صاعقه) یان، (حرب) ی (دَبَّابَه) و (طیَّارَه) یان (مُحِیَّرَه) (ده‌ه‌شته) نه‌دا ته‌ (ملائکه) ی (آن).

نه‌گه‌ر (أحوال) ی (فاسق) و (فاجر) ه‌کانیان بزانی، (مُحَقِّق) نه‌زانی، (شیطان) سه‌ریان بۆ نه‌وی نه‌کا؛ (خلاصه) (روح) ی (حیات) (بَشَر) ه؛ (سَم) ی (معات) (بَشَر) ه شه‌کرو (نبات) (بَشَر) ه، ژاله‌و گوزالک (بَشَر) ه؛ مایه‌ی (سعاده‌ت) و (شقاوه‌ت) (بَشَر) ه، هه‌م ده‌رده، هه‌م ده‌رمانه؛ (سُبْحَانَ اللَّهِ) له‌و (إنسان) ه! ده‌ر (حق) به (إنسان) (رُبَاعی) به (فارسی)، له (مَعْرِفَه) نامه‌ی (إبراهیم حقی) م دی

نه‌ی (نُسخه) ی نامه‌ی (إلهی) کی توویــــ

وه‌ی ئایینه‌ی (جمال) ی شاه‌ی کی توویــــ

بیرون زتونیس‌ت، هه‌رچی ده‌ر (عالم) هه‌ست

نه‌زخود به‌ (طَلَب) ئانجی خواه‌ی کی توویــــ

(أَمَّا) قسه‌ له (إنسان) ه؛ (مشهور) ه: (عالم) شوده‌ن، چ ئاسان؛ (آدم)

شوده‌ن چ (مُشْکِل)؟! ﴿جَزَاؤُهُمْ﴾ ئی (ایمان) داره‌کان ﴿عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ ﴿ذَاتَا

جَزَا) هه ره له و نه زانن؛ ئومیدیان به کهس نیه؛ (اعتماد) ناکه نه سه ره شفاعه ت (شیخ) و (إمام) و (قَسَّیس) و (ره هبان) و (پاپ) و (هَکْ) ی.

﴿جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا﴾ خودا له (دُنْیا) و (قیامه ت) پیمان (کرم) کا ﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ﴾ خویان لی (راضی) یه؛ خوامان لی (راضی) بی ﴿وَرَضُوا عَنْهُ﴾ نه مه (نور) (مُشْکِل) ه، بۆ (بَشَر) ی دهرده دار، (فَقِير) به خیزان؛ (رضا) مه ندی له خوا (مَنْقِبَه) یه نور گه ورده یه (خاصةً فقیر) ی نه و سال؛ نانی جو ی ده ست ناکه وی؛ نه وه ی له ته نیشتی ماله که یه تی له (غایه ت) ی نازو (نعمه ت) دایه؛ (مع هذا) (راضی) یه له خوی؛ ده لی؛ "نه وه" (تقسیم) ی خوی؛ (نَصِيب) و (قَدَر) ی (إلهی) یه " (إلهی رَحْم) ی ﴿ذَلِكَ﴾ نه و (جَزَا) و (رضوان) ه ﴿لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ﴾ (مع الأسف) نه مپۆ (خوف) و (خشیه ت) ی خوی له دلان که م بوه؛ (مَدَار) ی (نَجَات) له سه ره (خَشِیةُ الله) یه، (حَقًّا) (مُؤْمِن) له (حقیر) ی وه کی من، تا (ذات) ی وه کی (حضره تی مُحَمَّدی)، (لازم) ه (خشیه ت) ی خوی هه بن، لی ی بترسی؛ له (بَعْض) ی (روایات) ی (سخیفه) دایه، گوئی یا (حضره تی) (رساله ت په ناه)، به (إمام) ی (علی) ووتیه؛ "خَيْرُ الْبَرِيَّةِ" تو و (شیعه) ی توون "تَمَام" ! قسه له (حضره تی علی) نیه؛ نه و (داخل) ی نه و (زُمره) یه؛ (أَمَّا شِيعَةُ) ی (علی) نه وانیه خوت نه یان ناسی؛ نه گه ره به بهر (آیه ت) ی (سابق) نه که ون، به بهر نه و (آیه ت) ه ناکه ون، بی (شك)؛ چونکی (سَبَب) به (اعتماد) له سه ره (حُبِّ) ی (عَلِيٍّ) و (آل) ی؛ (خشیه ت) ی خویان نیه؛ نه خوا له وان (راضی) یه، نه نه وان له خوا (راضی) ن.

نه مپۆ (دین) و (مِلَه ت) ی (مُحَمَّد) ی، له سایه ی (أَعْمَال) ی (سَيِّئَه) ی (أَمَه ت)؛ به (عِلَه ت) ی (جُذَام) و (شَلَل) و (خَلَل) ی (عقلی) نه زاندرین؛ وه کی (بعض) ی (سُفْهَاء) ی (عَرَب) نه لَین؛ (مع الأسف)؛ بووینه، (حُجَه ت) و (شَاهِد) له (عَلَيْه) ی (دین) ی (إسلام).

له میژ له پیاوی گهره گهره م نه بیست؛ ((دین) مان باشه، (أما) خۆمان خراپ(ین)؛ قسه یه چرووک! له (أبیّه) (نقل) نه کهن: (بعض) ئی (عبارات) که له و (سُورته) هدا بوه، گوئی یا (نسخ) کراوه؛ (حقّ الانصاف) نه وه ی (خشیت) ی خوای هه بی، ناتوانی بلّی: "نه و (عبارات) ه (وَحی) (إلهی) یه" خوای (تعالان) (عقل) ه که مان داتی، بیکه ی نه (مَحَك)، (خالص) و (قهَلپ) ی پی جوودا که ی نه وه؛ به (إیمان) و (إخلاص) و (سعی) و (عَمَل) ی چاک، بمانکاته، (زُمره) یی (خَيْرُ الْبَرِّیَّةِ)؛ وه نه وه نده ماوه، (عبارات) ی نه و (سُورته) ه وه کی (عبارات) ی (سُور) ی (مَکّی) نیه؛ (میل) م وایه، که (مَدَنی) بی، وه (أوائل) بی؛ خوا نه زانی؛ ته و او بوو (تفسیر) ی (سوره) ی (لَمْ یَكُنْ)، (سهعات) یازده ی پوژی پینج شه موو، هه فده ی ماهی عربی، بیست و شەشی ماهی (عربی).

(لاحِقَةً): (عُلما) ی (کلام) نه فه رموون: "(رَضَا) به (قَضَا) (واجب) ه؛ وه هه رچی به سهر (إنسان) بی؛ چاک و خراپ، به (قضا) و (قدر) ی خوایه؛ وه (إیمان) به (قضا) و (قدر) (فرض) ه" لیتره (سؤال) ئی نه کهن؛ (بنا) له و (إعتقاد) ه - نه بی (إنسان) به (کفر) ی خوی (راضی) بی؛ (که به (قضا) و (قدر) ی خوایه؛ (مَعَ أَنَّهُ) (رَضَا) به (کُفْر)، (کُفْره)، (مَمْنوع) ه، (حَرَام) ه؛ (واجب) ه به (کفر) (راضی) نه بی؛ (جواب) ئی نه ده نه وه، نا (مَعْقُول)؛ نه بی به (نَفْس) ی (قضا) (راضی) بی؛ به (مُقَضَى) به (راضی) نه بی؛ (لکن أساساً) قسه یان (خارج) ی (مَوْضوع) ه، (رضا) به (قضا)، له (فروع) ی (إیمان) ه، به خوداو (صِفَات) ی و (أفعال) ی؛ (کُفْر)، (إنسان) له (أصل) ه که دوور نه خا، چ جایه (فَرع) ه که؛ (إیمان) به خوای نه ما؛ (قضا) و (قدر) ی چی؟ دوا ی (إیمان) به (قضا) و (قدر) (قسم) ئی پوو نه که نه (سَيِّئَات)، هه ر (خَرَاب) ه یه بکهن؛ نه لّین: "خوا له سهری نووسینه، له پوژی (أَزَل) له نیوچا و انمان نووسرایه، نه بی نه و نیشه بکهین!" وه کی (خِیَام) نه لّی:

یا (رَبّ) ی توو گلّه م سورشته یی، مَن چو کونه م؟

وین په شم و (قَصَبَ) توو روشته یی، مَن چوکونه م؟

هر نیک و به دئی کی ئەز مەن ئایەد به وجود

توو به سەری مەن نووشته یی، مەن چوکونه م؟

(عَلَاوَه) ئەوانه، (قِسْم) ئی له (أولياء الله)، گوئی یا (لَوْح المحفوظ) یان بۆ

(کشف) ئەبی؛ ئەزانی چیان لە سەر نووسراوه؛ هەر گوناھێ بیکەن، (عَین) ی

(خیر) ه، پێی (تَنْزِل) ناکەن، بە لکی (تَرْقِی) ئەکەن.

(شیخ) ی (نابلسی) ئەفەرموی: "ئەمە یە (مَعْنَا) ی (مَحْفُوظِ) (أولياء الله)؛

گوناھ ئەکا، گوناھ (ضَرَر) ی پێناگە یەنی؛ له (مَقَام) ی (رَفِیع) ی خۆی (تَنْزِل) ی

پێ ناکا" (أَمَّا حَضْرَتِی گەیلانی) (رحمت) ی خۆی لێ بی، به و قسە (راضی)

نیە ئەفەرموی: " (واجب) ه (مُعَارَضه) ی (حق) به (حق) بکا؛ وهکی (معارضه) ی

دوو (دلیل) له (نَظَر) ی (مُجْتَهِد) ی؛ وه (لازم) ه (إِعْتِمَاد) بداته سەر ئەو (کِتَاب) ه

(قَیْمَة)، که خوا بۆ (رسول) ی خۆی ناردیە؛ ئەویش (تَبْلِیغ) ی ئیمە ی کردیە؛

(حُکْم) ی ئەم لە سەر (حُکْم) ی (لَوْح) (تَرْجِیح) بکا؛ (حُکْم) ی (شَرع) بکاته

(ناسخ) بۆ (حُکْم) ی (لَوْح)؛ (يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ) (حُکْم) ی (لَوْح) یش

(قابل) ی (تَغْییر) ه " هەزار ئافەرین له (ایمان) ی (حَضْرَتِی غوث).

(قسم) ئی خۆیان گامە لاس ئەکەن؛ سست و (عاطِل) و (باطل) ئەبن؛ هەرچی

هەیه، له (طرف) خودایە، ئەبێ (راضی) بین، به (قضا) ی خوا، (إِرَادَة) ی وایە،

(دنیا) بکەوێتە ژێر دەستی (أُجَانِب)؛ ئیمە بکەوینە ژێر پێی (رەحمەت) یان!

(سوادی) (أَعْظَم) له (أُمَمَة) ی ئیمە لەو (حَال) ه دایە؛ بۆ قورتار بوون، له

(أَسَارَة) و (إِعَادَة) ی (عِزَة) ی (مُؤْمِن) و (نَجَات) و (حُرِيَة)؛ (أَصْلًا) تێ

ناکۆشن؛ وه بهو (رِزَالَة) ه (مُتَأَثِّر) نابن بۆیە گەلی له (غریبی) یان، وهکی

(که یمون) و (أَمْثَال) ی له (غریبی) یان ئەلێن: " (دین) ی (مُحَمَّد) گولی به

بلاویووێتە وه، (شَلَل) ی (عَام) ه، (جنون) ه، (إنسان) (سَوَق) ئەکا بۆ (خمول) و

(كُسَالَة) ... " (إِلَى آخِرِ) (هَذِيان) یان! (قسم) ی له گەل (ایمان) به (قضا) و

(قَدَر) (سعی) نه که ن، به لکوو نه و (ایمان) ه (سَوَق) یان نه کا، بۆ (أُمُور) ی گه وره، گه وره " (بِسْمِ اللَّهِ) هه رچی خوانه ی کا، نابیی؛ هه رچی به سه رمان بی، له (طرف) خوداوه یه باپییدا ده یین، (دفع) ی دوشمن که یین، بۆ خوا تی کوشین" له (مدینه) سوار نه بوون، له ته ک کیتی (ده ماوه ند) (حرب) یان نه کرد؛ به (بارقه) ی (شمشیر) (نُور) ی (ایمان) یان نه خسته ناو دلی تاریکی گومراهان؛ نه مه خۆیه تی، (أجل) یه که، نابیته دوو، خۆیان نه هاویشته ناو (صَفّ) ی (عَدُوّ)؛ دیاره نه وان چاتری تی گه یشتینه (واجب) ه له سه ر ئیمه، کوو (مُدافعه) ی سه رماو گه رماو برسایه تی نه که یین، (مُدافعه) و (مکافحه) ی (أمراض) و (آفات) ی، (إنسان) و (حيوان) و (نبات) بکه یین؛ (حفظ) ی (حیات) مان له سه ر (واجب) ه؛ نابیی به (هدی) بده یین، نه گه ر بپوا نه بی به (قیامه ت)؛ بپوا به (قضا) و (قَدَر) ی خوا، وایه؛ نه وی (تسليم) (مُقَدَّرَات) بی (سعی) نه کا، ناساغی به خه لاتی خوا بزانی، ده ردو (بلا) و (فقیر) ی له سه ر گر نه بیته وه؛ نه ژیه به (رزیلی)، نه مرئی به (رزیلی)؛ نه بیته ژیر چه په لۆک؛ (شرف) ی (دنیا) و (آخره ت) ی نابیی له (قنوت) ی سبه ینان نه لئین: " (وَقِنَا شَرَّ مَا قَضَيْتَ) " دیاره (وقایه) له (شَرّ) ی (قضا) و (قَدَر) نه بی.

نه وی سووکه نه یکه یین، نه وی (حظ) مان لی بی، ئاگر نه ستینین، تا به جی ی ئینین؛ نه وی گران بی، (علم) و (صَبْر) و (إرادة) و (عَزْم) و (جَزْم) و (إدراك) ی (دقایق) ی (لازم) بی پوو تی نا که یین؛ بۆ (قضا) و (قَدَر) ی به جی دیلین؛ خۆو (طالع). (مأمور مرکز) ی (مثلاً) له (ساعة ت) دووی شه و تا (طلوع) ی ئافتاب، نه توانی (قومان) بکا، (فتور) و سستی به سه ر نایه، بۆ خه و باویشکی نایه تی، (أما) ناتوانی، (ساعة ت) ی بۆ (حفظ) ی (أمن) و ئاسایش، له ناو شار بگه پی؛ نه لئی باری فری له سه ر شان داندرايه !

نه لئین: " (رسول اکرم) به پیدایه پۆیی، له پشت پی به ردی هه بوو (ماثل)؛ (جنابی رساله ت) تیژ تی په پی؛ (عرض) یان کرد: " له (قَدَر) (فرار) نه که ی؟ "

فه رمووی: به لئی له (قَدَر)ی (فِرار) نه که م بۆ (قَدَر)ی "دی دیاره (قَدَر) خۆی لئ
 نه پارێزدری نه مهش (داخل)ی (قضا)و (قَدَر)ه، (وَالسَّلَام). (حکایهت)ی
 چکه لۆکه: بابم نیوه کاره کی هه بوو! (أَمِينُ أَحْمَدُ حَاجِي)؛ هه موو سائی
 (عرض)ی (ملا)ی نه کرد: "گاجووتی ئی توو یادوو مردینه؛ نه بی گاجووتی،
 یادوو گاجوت بکری" نه ی فه رموو: "نه دی ئی توو نامرن؟ نه ی ووت: "نا"
 نه ی فه رموو بۆ؟ نه ی ووت: کاری خواجه؛ (قضا)و (قَدَر)ه؛ ئی توو نه مرن، ئی
 من نامرن" نه ی فه رموو: "نه وه چ (معنا)ی نه؛ (قضا)و (قَدَر) هه ر بۆ
 گاجووتی من هه یه؛ بۆ ئی توو نه!" دوايه فروفیلتی جووتیارو نیوه کارانیان
 (عرض) کرد؛ نه و جا گاجوته کانیان هاویشه به ر یه ک (یعنی) هه موو
 (مُشْتَرَك)، نه و جائی (جناب)ی (ملا)ش (دوام)یان بوو؛ (إصلاح)ی (قضا)و
 (قَدَر) کرا! (واقعاً إيمان) به (قضا)و (قَدَر) یشیان (مُزخرف)ه، نه وه ی
 ئاره زووکه ن، (سعی) بۆ نه که ن وه کی (تُولُو الْعِزْم)آن؛ نه وه ی (کیف)یان لئ
 نه بی، (حوال)ه ی (قضا)و (قَدَر)ی نه که ن؛ نه مپۆ سبه ی (قیامهت)ه، (آخر)
 (زَمان)ه؛ نه بی وایی؛ (أُمَم)ی (راقیه)ش تازه گۆنگه ری (شباب)یانه، لایان
 (أَوَّل)ی (تَرْقَى) (زَمان)ه؛ (مع الأسف) (قیامهت) وه کی به رخۆله ی (ملا)
 مشهور هه ر له ئیمه پابوو. خوا (حیات)ی نوێ (إحسان) بکا (أَمِين).

نه و جا با نۆره ی (تَفْسیر)ی (سوره)ی (الزَّلْزَلَة) بی، پاش ته و او بوونی
 (تَفْسیر)ی نه م (سورهت)ه (یعنی) (سوره)ی (لَمْ يَكُنْ لَه مَانْگِی (ذِي الْحَجَّة)
 شه وی چوار شه موو، چوارده ی مانگ (زَلْزَله)یه به (قُوَّة) هات، وه چه ند
 (نُوبه)ی تریش، نه و به (خَفِيف)ی دی، نه مپۆکه، چوار شه مووه، بیست
 وه شتی مانگه، دوو (دَهْفَعه) بووله رزه بوه، یه کئ شه و یه کئ پۆژ (ساعات)
 حه وت و ده (دَقِيقَه) باز (زَلْزَله)؛ (حَقِيقَة) نه مپۆ (عالم) له (زَلْزَله) دایه،
 گرانیه، هه مووشت گرانه؛ نه خووشی (أَنْوَاع)ی نۆره؛ (حَرْب) (دَوَام) نه کاه؟
 جووت له ولاتی نا کرئ، تو نه، نه گه ر بشبی ترسی کرم و پیک بره و نه بارین

وسن وکیسه له، له دلاندايه؛ خوا (مَرَحْمَت) کا. ئەم (سورەت) ه (بعض) ئی له
 گەورە گەورە کان ئەفەر موون: " (مکی) یه " (بعض) ئی ئەفەر موون: " (مدنیه) "
 (أَمَّا عِبَارَتِی بَه (مکی) ئەچئ؛ (عدد) ی (آیات) ی هه شته، ئەمه (ظاهر) ه؛
 (حساب) کردنی (آیه) ی (يَوْمَئِذٍ يَصْنَدُ النَّاسُ... إلخ) به دوو (آیه) ت ههچ
 (وَجَه) ی بۆ نابینم؛ ئەگەر بی بینم، ئەزانی (لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ) زۆر به (سابق) ی
 (مربوطه)، (عَدَّی) به (آیه) ی (تَشْتِيت) ه؛ (مُنَاسِبَه) ی (ظاهر) ه له گەل
 سورەتی پیشی؛ (دائِر) به (فَضَائِل) ی (سُورَ) روایات زۆن؛ (أَمَّا) ئەوانه ی
 (زُخْشَرِی) و (بَيْضَاوِی) له (أَوَاخِرِی) (سُورَه) ی (نَقْل) ی ئەکەن، کە میان
 (صَحِیح) ن، (أَكْثَرُ مَوْضُوع) ن گۆی یا، بۆ (تَرْغِيب) و (تَشْوِيق) ی له سەر (قرآن)
 خوندن دانراون؛ چ بۆ (تَرْغِيب) چ بۆ (تَرْهِيْب)، من (کیف) م له گەل درۆ نایه؛
 لێره (تَوْرُمُذِی) و (بَيْهَقِی) و (غیری) وان، له (إِبْنُ عَبَّاس) (نَقْل) ئەکەن به
 (مرفوعی)؛ ئەو (سورەت) ه (عدیل) ی نیوه ی (قرآن) ه؛ له (روایەت) ی تر
 (مُقابِل) ی (رُبْع) ی (قرآن) ه؛ من سەرەدەری، له (روایەت) ی (إِبْنُ عَبَّاس) و
 (أَمْثَال) ی ناکەم؛ با بۆ (إِبْنُ حَجَر) بی، ئەو خۆش باوه پە ئازایه، بۆ
 (تَصْدِيق) ی (روایەت) ی ئەوو (غیری) ئەو. (بعض) ئی (توجیه) ئەفەر موون نا
 (مَعْقُول)؛ چ (معنا) ی ههیه؛ (مُسْلِمَان) ئی نیوه ی (قرآن) بخوینن، یهکی تر ئەم
 (سورەت) ه بخوینن، (خێریان) وهکی یهك بی؟! ئەمه (میزان) ی خوا ههلی
 ناگری.

(حَدِيث) ی (روایەت) (واحد)، کە (مُخَالِف) ی (قَوَاعِد) و (أَصُول) ی (مُقَرَّرَه)
 بی، لای (إمام أبو حنيفة) - (رحمَةُ الله عليه) - (قبول) نیه، مهگەر بگاته
 (درجه) ی (تَوَاضُع)

سورهتی زه لزه له

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ﴾ هه مووی، ﴿زَلْزَلَهَا﴾ بوله رزه کی خۆ به خۆیی وه کی (زلزله) ی (حال) ی (حاضر)؛ (أَوَّاه) ی (قدیم) بوله رزه کیان له گاجووتی ژیر (أَرْض) یا (سَمَك) ی (مُقَدَّس) نه زانی؛ گزی یا بۆ (إِيقَاض) ه، یا (غَضَب) ه؛ نه و گاجووتی (أَرْض) ی له سه ره، پی ی نه لّین: "يَهُمُّوت"؛ به یای دوو نوخته له ژیر، (مفتوح)، به (ها) ی (ساکن)؛ (أَمَّا) به (ب) ی (مُوَحَّد) (غلط) ه؛ له (بَهْج) (کرامت) ی (نَقْل) نه کا، له (أَبُو بَكْرِي هه واری)، له (تَمْيِيز) بیته وه یادم نه ی نووسم، (وَلَوْ) لام وایه، له پی شه وه نووسیومانه؛ (عُلَمَا) ی (دین) ی (راقی) له (ملائکة) آنی نه زانن، (أَنَّهُ) ده ماری (أَرْض) ی نه گرن، پای نه وه شینن؛ نه و (قطع) (أَرْض) ی نه و ده ماره ی پتوه یه، نه که ویت هه ژان؛ نه مانه (عَاقِل) ن، نه زانن، نه گهر له خۆ پاوه شانندی گاجووت، یا ماسی بی، نه بی عارد هه مووی بجولیتته وه؛ (مَعَ أَنَّهُ) (قطع) یه (زلزله) ویرانی نه کا، نه وانیدی ناگایان لی نه؛ (أَمَّا حُكَمَا) یانی (یونان) له میژ ه (دَرْك) ی (سَبَب) ی (زلزله) یان کردوه، وه (بَيَان) یان فه رموه؛ وه (حُكَمَا) ی (عَصْر) له بهر (زَيْد) ه (تَتَّبَعَات) یان (كَشَفِيَّات) و (مَعْلُومَات) یان له (أَوَّاه) ی زیتره نه بایه (أَوَّاه) ی ئیمه تی (فکر) ن، له (بعض) ه ولات که مه، (خَفِيف) ه، وه کی وولاتی ئیمه؛ وه (دائم) بی له (جِهَت) (شَرْق) بۆ (غَرْب) نه چی؛ له (بعض) ه (ولات) زۆره به (شِدَّة) ه؛ (حَقِيقَة) گه لی له (مَسَائِل) ی (إِعْتِقَادِيَّة) (مَانِع) له (كَشَف) ی (حَقَائِق) ی (کَوْنِيَّة). نه وه ی له (حوادثات) پووبدا، (نِسْبَة) ی نه دهن یا بۆ خودا، یا بۆ (إِبْلِيس)، یا (ملائکة) یا (جنّوکه)، (فَوْقَ الْحَمَل، عَلاوَه) (هَمَّة) ی (مَشَائِخ) آن نه مرق له (بعض) ه ولاتی (غَرْب)، وه کی (إِيطَالِيَا)؛ ئی (شَرْق) وه کی (جَزَائِر) ی (ژاپونیا) نه و (بورکان) آنه، نه و دوپگانانه (دولقان) ه؛ نه دهنه روونیا ن دیتته

جۆش، گرمه گرم وه کی شه په تۆپ و (زلزله) - (بَعْدَه) - به (إِنْفِلَاقِی) (عظیم)؛ نهو (مَوَادِّی) (مَعْدِنِیَه) که له دهروونی عهردی تاوایته وه، دیتته دهه، ویتنه ی (مُقَدِّمَه) ی (قیامهت) ه؛ له (جغرافیا) نه لئ: " (بورکان) ی (کۆتۆباکسی) بهرده کی هه لدا، (مسافه) ی نۆ (میل)؛ بهرده که دووسه د (طن) بوو " نهو (قُوّهت) ه (هائِل) ه (نَعُوذُ بِاللّٰهِ) !

(ثورة) یی (بورکان) ی (إيطاليا) ئی (١٩٢٣) وه (زلزله) ی (یابان) له (عین) ی (سَنَه)، (وهقت) ی (تَمِیِین) له یادت نه پوا؛ (له یادمان نه چوو، نووسیمان) ﴿وَأَخْرَجَتُ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا﴾ (إِنْفِجَارِی) نه بی وه کی (طوفان)؛ نهوی بکه ویتته سه ر پئی خاپووری نه کا؛ (أَمَّا) پاش سارد بوون و پهق بوونی؛ (بَشَرِی) نهو (جهت)، له (مَعْدِنِیات) ه که زۆر (إِستفاده) نه که ن؛ له (أَوَائِلِ) ی که (آبار) ی نهوتی (بابا گوپگوپ) یان هه ل نه که ند، بیرى ده رقوئى، به (نوع) ی (هائِل)، ترسان (کِرکوک) و (أَطْرَافِ) ی (کِرکوک) له نهوتا (غَرَقِ) بی؛ پئی یان نه وه ستاوه، تاکو (مهندس) یکی (أَمْرِیکایی) هات، به (قُوّهت) ی (عِلْم) به سستی؛ ئافه رین له (عِلْم).

نه رز به (قُوّهت) و (شِدّهت) ی (زلزله) (شُقُوقِ) ی تیا په یا نه بی؛ نهو (أَثْقَالِ) ی له ناوی دایه، له (مَعَادِنِ) و (کُنُوزِ) و (هیاکل) ی (مُتَحَجِّره)، وه (آلات) و (أدوات) ی (أَزمانِ) ی (قدیمه)، فری ی نه داته ده ره وه؛ نه مرق (حال) ی (حاض)، به (واسطه) ی (عُلما) یانی (جیۆلۆجیا) وه (بایه لۆجیا)، وه (أرکیۆلۆجیا)، له (أَرْضِ) ی (آثارِ) ی (عجایب) دیتته دهه؛ له و چه ند سائه، (أهرام) ی (مصر) یان کون کرد؛ (هیاکل) ی (فراعنه) یان هینادهه؛ (عجایب) (ضَجّه) یه کی دا، (زلزله) ی خسته ناو (ملا) یان؛ له و (مُسْتَخْرَجَاتِ) ه (أخبارِ) ی (عَجِيبه) وه نه گرن؛ (أَنَّهُ أَرْضُ) (خبر) یان نه داتئ.

(قِسْمِ) ی (تفسیر) ی (أَثْقَالِ) به (کُنُوزِ) نه که نه وه؛ نه و جاوه کی (سیدی) (لوسی) (ذکر) ی نه کا (کُنُوزِ تَقْسِیمِ) نه که ن؛ (قِسْمِ) ی له (دَوْرِ) ی (دَجَالِ)

دهرئه که وئی، ئه بیته (تابعی) (امری) (دجال)؛ (قسم) هکیش (وهقت) ی ئه و بوله رزه که (عظیم) ه، که (نَفْخه) ی (أول) ی یا (ثانیه)؛ (آنه) ئه و (نُقود) و (مُجوهرات) ی داکراوه، کراوه به (خزینه) تا ئه و (وهقت) ی له ناو عهردی ده مینئ؛ ئه و سا دهرئه که ون؛ ئه ی هوو، ئه مه دووره!

(أَمَّا) مردوو - وهکی (إِبْنُ عَبَّاس) ئه فهرموئ - ئه گهر ئه وانه ی له (دهور) و پشتی مردن، (مراد) بئ، (قهید) ی نیه؛ (أَمَّا) ئه وانه ی بووینه وه (عَنَاصِر)، له گه ل (ذرات) ی (أَرْض) و ئاوو هوا تیکه لاو بووین؛ ئه وان که زیندی بوونه وه، دهرئه که ون؛ (قبر) یش نامینی؛ هه زار (قبر) ستانی ئه بینین، هه لیان ئه دپن؛ خَاک و خَوَّلِیَان فِرَیئ ئه دهن عارده که ئه که نه (جاده) یا خانوو، (نادی)؛ ئه یانکه نه (باغات)؛ ئه و مردیانه ی ئه یانخه نه ناو (لغم) قبرستانی (مکه)، ئی (غریب) آن، له دوو سئ سال زیاتر، له ناو (لغم) دا نامینئ فیری یان ئه دهنه دهر، هیتسک و پروسکی کلاکی (شیع) آن، گه ئه یانبه ن بۆ (أماکن) ی (مُقَدَّسه) زۆر ناچی، له گه ل (زبل) ئه یانهاویننه (جَهَنَّم) ی (حمام) آن! به لئ وهکی (عرض) ئه که م: (معادن) ی تاوایه وه، (هیاکل) ی (مُتَحَجِّره) وه (آلات) و (أدوات) ی (أقوام) ی (سالفه) ئه هاوینته دهر ﴿وَقَالَ الْإِنْسَانُ﴾ (فرق) ی (مؤمن) و (کافر) نیه، (زلزله) (ده هشت) ئه دا؛ پێرار (زلزله) یه له (تورکیا) بوو، ولاته که ی وێران کرد، (فرق) ی مزگهوت و کولیتی رهزه وانان نه بوو؛ (إنسان) ئه لئ: ﴿مَا لَهَا﴾ ئه وه چیه؟ بۆ چیه؟ له بهر چیه؟ (أَرْض) چی به سه هاتوه؛ به و (شِدَّهت) ه ئه له رزینته وه؟ ﴿يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا﴾ (أخبارات) ی خوی ئه دا؛ وهکی ئه مپۆ له (آثاری) (قدیمه) ی ناوده رونی عهردی، که (بَحَاث) آن دهری ئه خه ن؛ (خبر) ی (مُدَّه) ی (تکوّن) ی، وه (مُدَّه) ی (ظهور) ی (حیات) ی (نباتی)، (حیوانی)، (إنسانی)، لئ ی وه رنه گرن؛ (أطوار) و (أدوار) ی (بَشَر) لئ ئه زانن؛ (تشکل) ی (حکومات) و (حَضَارَهت) ی پئی ئه زانن؛ (عِلْم) ی (عادیات) و (عِلْم) ی (طبقات الأرض) و (عِلْم) ی (مُتَحَجِّرات)، (حَقِيقَةُ عِلْم) یان به (بَشَر) (عطا) کرد؛

(حکایهت) کردنی (أحوال) ی خۆی ئەکا ﴿بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا﴾ (وحی) ی (تکوینی)؛ (واقعاً خبر) دانی (آثار) وهکی (وحی) وایه؛ (قبول) ی (غلط) و (تبدیل) و (تحریف) ناکا؛ (قلم) و زوبانی (ناسخ) آن، (زیده) و (نقص) ی پی ناگهی نی، ئەو (وهقت) هی (خبر) ئەدا؛ بنۆڤه (پاش) ئەو هه موو (قوهت) و (مواد) و (عناصر) ی (غریبه)، ئەوها که وته (دهور) ی بی هیزی؛ (أجزاء) ی له بار یه که دیته ده و هخته که بێته پزین.

(أستاذ میخائل فوسته) له (خطبه) ی پاستی یا ئەلّی: "(طبیعهت) (دائماً) (حلوه) ئەکا، (وَلَوْ) به دهنگی (خفی)، تا (کشف) ی (أسرار) خۆی بۆمان بکا؛ (لازمه) له سه ر پیاوی (علم)، ئاگادار بی، به (دوام) لّی ی (غافل) نه بی، ئاماده بی، بۆ بیستنی بانگ و دهنگی (طبیعهت)؛ (وَلَوْ) سرتە بی؛ (إشارات) ی ببینی؛ (وَلَوْ) (إشارات) ی له چاوان بزر بی.. "ایه" به لّی (حَقّ) ی (رجال) ی (علم) ئەمه یه؛ (صاحب) ی (حدس) بی؛ (یعنی) (قوه) یی (انتباه) ی بی. بۆ (کشف) ی (قوه) ی (که هره بانی)، هه ور چه ندی نه پاندی، چه ندی بروسکه ی لّی دا، چه ندی (صاعقه) ی نه نگاوت، که س تی نه گهی، هوش و (إدراك) ی ئیمه، بۆ (مَلَك)، بۆ (جن)، بۆ (شیطان)؛ بۆ گاجووت ئەپۆی ئەگەر بۆ (طبیعهت) و (کشف) ی (طبیعهت) چووبان، خۆیان به (کافر) ئەزانی؛ بپۆ کپۆی (قاف)؛ بپۆ بۆ عه رد؛ له بن عه ردی، غارده بۆ (جابلقا) و (جابوڤسا) خۆت باوه ناو (أرض) ی (سَمْسَمه)؛ (آخر) ی مایه ی پووف و پووج، ده رچوون؛ دوور له (عظما) یه کانی پاست؛ وهکی (خیام) ئەلّی:

گاویست به ئاسمان، نامهش په روین

وین گاو و دیگەر، نوهوفته ده ر زیری زه مین

چه شمی خیردهت گوشایی چون (أهل) ی (یقین)

زیرو زوبه ری دووگا و مشتێ خه ربین

(وَحی)، (أمر)، (إرادة)، (مَشِیَّت)، (إرسال)، (بَعث)؛ (تکلیف) یش هه یه و (تکوینی) ش؛ (وَحیات) یش دوو (نوع) ه؛ (حیات) ی (طبیعی) و (حیات) ی (علمی) وه مرئیش دوو (قسم) ه؛ (مردنی) (طبیعی) و (مردنی) (جَهلی)؛ (واقعاً) (حیات) ی (طبیعی) بئ (حیات) ی (علمی)، مردنه؛ (إِنَّا لِلّٰهِ). له (تُحْفه) ی (إِبْن حجر) (تَوَجِیه) ی نه که فتنی (طلاق)، به (صِیغَه) ی (أَنْتِ طَالِقٌ، إِنْشَاء اللّٰهِ)، به (إِخْتِلَاف) له (علما) یانی (فقه) (تَقْلِیْد) فەرمووه؛ (أَمَّا تَوَجِیه) کانیان، نا (مُوجَّه) ه؛ چونکی (توجیه) بیان، به (إرادة) و (مَشِیَّت) ی (تکوینی) کردیه؛ من (عرض) نه گه م: نِیَمه (مَشِیَّت) ی (وقوع) و (عَدَم) ه (وقوع) ی (طلاق)، له (صِیغَه) نه زانین؛ نه زانین (صِیغَه) یی (صریح) به (إِضَافَه) ی (محل)، بئ (مُقابله) و (تعلیق)، (مَشِیَّت) ی (تکلیفی) ی خودا، وایه که پی ی بکه وی؛ نه گه ر (کِنایه) بی (معنا) ی (صریح) (إرادة) کا باز نه زانین؛ (مَشِیَّت) ی خوا له سهر که وتنه؛ (وَالَا) له سهر نه که وتنه؛ (کلمه) ی (إِنْشَاء اللّٰهِ) به (وَضْع) ی (شَرعی)، دانراوه بؤ (منع) ی (حَنْث) و سویند لی نه که وتن له بهر نه و (وَضْع) ه؛ نه زانین، (طَلَّاق) ی که (تعلیق) کرا، به (مَشِیَّت) ی خوا، (مَشِیَّت) ی خوا له سهر نه وه یه که نه که وی؛ نه و قسه (صاف) و (مُصَفَّاء) و بئ (إِشْکال) ه.

﴿يَوْمَنَزَّلُ﴾ نه وی پوژی ﴿يَصْنَعُ النَّاسَ﴾ دینه دهر، نه گه پینه وه، بؤ (حیات) و (حَسْر) ﴿أَشْتَاتًا﴾ به (مُتَفَرِّق) و بلاوی، که س که سی که س نیه که س نه و (وه قهت) هی (إمداد) ی که س نادا؛ نه وی پوژی دریزه؛ نه شمهن، وه زیندیش نه بنه وه، بؤ (مَحْشَر سَوَق) یش نه کرین ﴿لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ﴾ کرده وه و کرداری خویان ببینن قسه له (وَزَن) ی (أعمال) بابؤ (تفسیر) ی (سُورَه) ی (لِقَارَعه) بی ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ﴾ (مؤمن) و (غیر) ه (مؤمن) ﴿وَمَنْ﴾ (عام) ه ﴿يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ﴾ به (قدس) سه ری ده رزی، گیکه یه ک ﴿شَرًّا يَرَهُ﴾ نه گه ر بؤ (نفع) ی (دُنیا) بی، (واقعاً) (أَجَانِب) ه کان، (خیر) یان گه لی زۆتره؛ وه (زیتر) (خیر) له (خیر) ی خویان نه ببینن؛ (خیر) ی وان به (حکومهت) ه؛ (حکومهت) یش

(بِحَقِّ) به جی (صرف) ی ئه کا بۆ (حفظ) ی (مِلّهت) ه، بۆ (خدمهت) ی (عِلْم) ه؛
 (عِلْم) ی (طبیعهت)، (عِلْم) ی (کیمیا)، (عِلْم) ی (هندسه)، (عِلْم) ی (طب)،
 (عِلْم) ی (صنایع)، بۆ (تسخیر) ی (طبیعهت)، بۆ (توسیع) ی (نطاق) ی (عِلْم) ه؛
 له (مدارس) ی (جامعه) ی (اسکۆتلاند) آی (ذات) ی (کارنجی) ناو چندی
 له مه و پیتش، ده (ملیون) دۆلاری به خشیوه، وه کی دیوهره (استاد) (میخائیل)
 له (خطبه) ی راستیا، ئه ی لّی.

(صاحب) ی (جود) و (أسخیا) ی (ئاو روپا) و (أمریکا)، بۆ (وطن) و (ده ولّهت) و
 (مِلّهت) ی خویان؛ ئه وهنده زۆرن، نایه نه ژماره؛ له سایه ی وان (عِلْم) ئه وهای
 (ترقی) کرد؛ (خیرات) ی ئیمه ئه مپۆ - (على الأكثر) - به ناوی (شیخ) و
 (أولیا) یانه بۆ (ته کیه) و (خانقا) یانی ئه بهن؛ (مدرسه) پتوه دران؛ ئی (شیع) آن
 بۆ (مُجتهد) آن بۆ (زیارهت) ی (عتبات) و (مآتم) ی (أئمه) یانه؛ ئیستا تا بَلّی ی:
 (مسلمان) بّی (خیر) ن (أما) له وهختی خوی ئه وانیش (خیرات) ی باشیان
 هه بوه؛ ئه گهر چی (مع الأسف) (أکثر) ی له (بنا) ی (جوامع) و مزگهوتی گه وده
 گه وده بوه؛ ئه مپۆ (أکثر) ی (مُعطل) ن خۆزیا (أکثر) یان (مَعْمَل) ی (لباس) و
 شه کر بان، (معاهد) ی (علم) بان؛ پیاوی وای لّی ده رچووبا، (مُکافحه) ی کرم
 و پیک بره و کلۆ و سن و کیسه له ی کردبایه له (فقره) یه (تُحفه) ی (إبن حجر)
 ده رته کهوئ، پیتشینان (خیرات) ه کیان داناوه، بۆ ئه و ژنانه ی (خُلع) ئه کرین،
 وه (بَدَل) ی (خُلع) یان نیه، پاره یان ده نئ، تاقوتار بن؛ ئه مه زۆر (خیر) ی وده؛
 لام وه یه، چ (أُمَّت) ئه و (نوع) ه (خیر) ه ی نه بوه؛ ئه وان به گویره ی
 (إعتقادات) ی (مسیحیه) پوویان له خوا وه رگپرا، پوویان کرده (طبیعهت)؛
 (نائل) ی (مَرام) بوون؛ بوونه (سید) ی (طبیعهت)؛ (تسخیر) ی ئه کهن، (خیر) ی
 لّی ئه بینن؛ بنۆره (ضیا) ی (که هره با) شه و ئه کاته پۆژ. ئیمه پوومان کرده
 هه موو شت، (غیر) ی (طبیعهت)؛ (ملائکه)، جنۆکه، (إبلیس)، (ولی)، (عالم) ی
 (مُجَرّدات)؛ (خسارهت) مه ند بووین؛ ئه گهر راستت ده وئ، خواشمان له قیس

چوو؛ (أمر) مان ئە کاتێ بە (إعداد) ی (قُوَّة)؛ (قُوَّة) له چی وەرئەگیرێ؟ له (طبیعة)؛ به چی؟ (علم)؛ (علم) ی (عملی)؛ ئە فەرموێ: "من مه که نه (حائل) له (بین) ی خۆتان و (قلب) تان" ئە فەرموێ: "(وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ)" به (أوهام) و (خیالات) کهس ناخە لە تینێ؛ (حق) و (حقیقه) نیشان ئەدا (لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ) وای له و (غفلت) ه!

له (بعض) ه (أشعار) ئی کوردی گوتوو مه:

(علم) ی (طبیعة) (علم) ی خودایه

(قال) ه و (قَوْل) ه، گشتی (هَبَا) یه

ئە گەر (قیل) و (قال) چ که لکی هەبا

دەبایه (دُنیا) هەمووی ئیمه با!

ئە مێۆ ئیمه (جَزَا) ی (أعمال) ی (سَيِّئَة) ی خۆمان ئە بینین؛ ئایا له و (جَحِيم) ه (نجات) مان ئە بی؟ ئە گەر هەروا بپۆین؛ ناء. له پەوشتی (حال) وادیاره تادی (خراب) تر ئە بین؛ ئە دی (قیامهت)؟ (قیامهت) یش (عمل) ی (صالح) و (إخلاص) ی ئەوێ؛ وهکی له (سورهت) ی (سابق) زاندر؛ ههركهس (عَمَل) ی خۆی ئە بینێ (مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا) (أَمَّا تفصيل) ی (جَزَا) ی چاکه و خراپه، (عَفْو) و (إحباط)، له (سائی) ی (آیات) ی (قُرْآنی) وەرئەگیرێ؛ لام وهیه، زۆر (حاجهت) به (إضطراب) نیه؛ گەرچی (مُفسرین) کهوتونه (زلزله)؛ (مَقصد) له (آیهت) ی (کریمه) (سعی) یه بۆ چاکه، دوور کهوتن له خراپه؛ کهس (إعتماد) نه داته سه رکهس؛ سه رهیهچ نه (شَفَاعهت) نه (شُرکای) (إِدْعائی)، له (فِدیه) یه، نه (دُعایه)؛ به کوردی ئەلێن: "به ته مای نیسکی له (إيمان) ی مه گهرێ!" (مَشهوره) نیسک بۆ (إيمان) ی چاکه؛ ئە وهندهش (عرض) ئە کرێ (خُلَف) له (وعد) و (وَعید) ی خوای (قابل) ی نیه؛ (وَلَوْ ذَات) ئی وهکی (شیخی عربی) بفرموێ: "(خُلَف) ی (وَعید)، (کرم) ه، (ممدوح) ه" (حَقًّا قَوْل) ئی نا (مُوجَّه)؛ (شیخ علی أفندی خالص طالبانی)

فهرمووی: "(سُبْحَانَ اللَّهِ) که سَی (ده عوا)ی (عُبُودِيَّة) و (إِخْلَاص) بکا،
(مَسْئَلَة) یه (عَنْوَان)ی (خُلْف)ی بی: چۆن (نسبته)ی بۆ خدا ئەدا؟" له
(عِلْم)ی (کَلَام) ئەو (مَسْئَلَة) یه گفتو گۆی کراوه: (أَسَاطِين)ی (عِلْم)ی (کَلَام) به
(خُلْف) قایل نین: (رحمته)ی خوايان لى بی.

- تهواو بوو (تفسیر) (سوره)ی (الزلزله)، که مَی پاش نوێژی نیوه یۆ، پۆژی سَی شه موو،
نیکى دوازدهی، هه زارو نۆسه دو چل و دووی نه فرهنجی، هه جده ی تشرینی ثانی پۆمی، بیست و
دووی (ذی القعدة)، هه زارو سَی سه دو شنیست و یه کی هجری، خواى (تعالی)ن لهو (زلزله)ی
(حرب)ی (حاضر)ی (حفظ)مان کا، وه (عَنْ قَرِيب) (تسکین) دا، (بشر) ئارامی گه پێته وه

(سورة العادیات)

ئه و جا تۆره ی (تفسیر) ی (سوره) ی (وَالْعَادِيَاتِ) ه؛ ئه م (سوره ت) ه (بِنَا) له لیسته یه، که له (وَاتِقَان) (نَقْل) ی ئه کا، له (جَابِرِی بِن زَیْد)، له (مَكَّة) پاش (سوره) ی (وَالْعَصْرِ) وه پیتش (سوره) یی (الْكَوْثَر) (نازل) بوه، (أَمَّا مَوْعِدُیْ) له (مُصْحَف) له (بَیْن) ی (زَلْزَله) و (قَارَعه)، (حَقِیْقَة) زۆر (مُنَاسِب) ه، (هُجُوم) ی (عسکر) به (وه قه ت) ی (سَحَر)، (زَلْزَله) و (قَرَع) یکی هه یه؛ (أَمَّا نَظَرُ) به (زَلْزَله) و (قَرَع) ی (قیامه ت) زۆر (أَهْوَن) ه؛ ویتنه یه کی ئه دا له (تَوَالِی) (شِدَّة ت) و (لِیْن) ی (آیات) ی (قُرْآن)؛ وه (قسم) ی ئه فه رموو: "ئهم (سوره ت) ه (مدنیه)" (سبب) ی (نزول) ی ئه گه ر وایی، (تأیید) ی (مدنیه ت) ی ئه کا؛ (عباره ت) ی له (عباره ت) ی (مَكِّي) ئه چی. (جناب) ی (رساله ت په ناه)، تیپه سواره کی نارد بوو، مانگی بوو، (خَبَر) یان نه بوو؛ شکاون؟ نه ماون؟ (بعض) ی قسه یان لی ئه کرد؛ بۆ (تَطْمِیْن) ی (قَلْب) (إِشَارَة) به مانیان، وه به (ظَفَر) یان، ئهم (سوره ت) ه (نازل) بوو؛ بَلِّیْم چی؟ دَلَم زۆر پی پانا وه ستی. وایزانم (کلام) ه که، به نه وید و موژده ی (سلامه ت) ی ناچی؛ (عدد) ی (آیات) ی یازده یه؛ (سَيِّد) ئه فه رموی: (بِیْ) (خِلَاف) ه" له (إِبْنُ عَبَّاس) (نَقْل) ئه که ن: ئهم (سُورَة ت) ه (مُعَادِل) ی (نِصْف) ی (قورئان)، (سَيِّد) ئه فه رموی: (سَيِّ) ی نازانم" ئه بی (سَيِّ) ی ئه و جۆره (کلام) ه، یا له (إِبْنُ عَبَّاس) یا له (أَبی هُرَیْرَة) بپرسی.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا﴾ لای (سواد) ی (أَعْظَم) له (مُفَسِّرِیْن) آن، سویتند به ولاغی به رزه ی سوار ی (غَزَا) و (جِهَاد) ی (فِی سَبِيلِ اللَّهِ) ولاغی خوشرو، به غارو تاو نرکه کیان له سینگه وه دی، (عَلَامَة ت) ی (نِشَاط) و (زَیْدَة) (قُوَّة ت) ه؛ ئه و ولاغانه خویان (جَوْلَان) و (کَر) و (فَر) نا که ن؛ له (مهیدان) ی (مُحَارِبَة) تاو ناده نه سهر

دوژمن؛ ئەو (حرکات) ه (مُنْتَظَمَه) یان له مه پ سواره کانیانه؛ (أَنَّهُ) ئەوان (فَوْقَ الْقِسْمِ) ﴿فَالْمُورِيَّاتِ قَدْحًا﴾ زۆر ولاغی به نال بهردی ئەکه ویتته بهر سم، ئی ی نا نه وهنگی - (یعنی) تاسمه ی ناکا - وهکی ئەستئ و بهرده ئەستئ، ئاگری ئی هه لئه ستئئ؛ ئایا ئەو بلیسه ی له بهرد ههستان به (مَسَحِی) لاقی حوشر ئەبی؟ باوه پناکه م؛ گهرچی (عبارت) ی (سَيِّد) وانه گه یه نئ که بیئ، مه گهر عاردی (رَمَل) آوی سووکت ئاگری ئی هه ستئ ﴿فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا﴾ (وهقت) ی به یانیان، سبه یان، ناگه هانی، (هُجُوم) ئەکه نه سه ر (عَدُو)، (مُهَلَّت) یان نادهن به خۆ که ون؛ ئەمه (مُعْتَاد) ه - (خُصُوصَ بَيْنَ الْعَشَائِرِ) -، له (حرب) ی گچکه وه ئی گهره ش، له (زمان) ی (سابق)؛ به شه بخوون، به شه و، یا تاريك وپوونی سبه ینی، به سه ر (عدو) یان ئەدا. ئەلئین: " (إِنتصارات) ی (ناپلیوون) (اکثر) ی له مه پ (سرعت) ی (حرکه) و (إِغْفَال) ی (عَدُو) بوه؛ وای ئەنواند بو عَدُو که (تَوَجُّه) ی بو (شمال) یانه؛ بو ئەو (جهت) ئاماده ئەبوون، که چی له (طرف) ه کیدی پئیدا ئەدان! " ﴿فَأَثَرُنَا بِهِ نَقْعًا﴾ ئەلئیم: (ضَمير) ی (به) بو (صُبْح) ه، وه (باء) به (معنا) ی (ف) ی به " له به یانیدا توو غوبار بلند ئەکه ن، له (مه یدان) ی (حرب) چما ئەگهر بو (عَدُو) و بیئ؛ وه (ب) ی له سه ر (معنا) ی خۆی بیئ؛ چ (قهید) ی به؟ (یعنی) به و (عَدُو) و غارو تاودانه؛ خَوْل و توو بلاو ئەکه ن، هه لئه ستئین، له سه ر ئوردی (طبقه) یه (أَرْض) ی (تشکیل) ئەکه ن؛ وَهك (بشّار) ئەلئ:

كَأَنَّ مَثَارَ النَّقْعِ فَوْقَ رُؤُسِنَا
وَأَسْيَافُنَا لَيْلٌ تَهَاوَى كَوَاكِبُهُ

فِرده و سی ئەلئ:

زوسمی ستوودان دورین په هه ده شت
زه مین شه ش شودو ئاسمان گه شت هه شت

(أَصْلَی (أَثَرُنَ)، (أَثَوْنَه) یه؛ (نقل) ی (حرکه) ی (واو) مان کرد، بۆ پیتشه وه؛ (واو) مان (قلب) کرد، به (ألف)، (قاعده) ی (صرف) ه؛ (واو) (ساکن)، (ما قبل مفتوح)، نه کریتته (ألف)؛ بوو به (أَثَرُنَه)؛ له بهر (إِلْتِقَا السَّاكِنَيْنِ) نه لف مان فریتدا. ئایه به و عبارته به نه م (إِعْلَال) و (صَرَف) ه، بۆ کوردان (فائده) یه نه دا؟ بَلِّیم: چی؟! ﴿فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا﴾ وه کی (ب) ی پیتشه وه، وه (مُمكن) ه بۆ (نَقع) بی؛ له بهر تۆزو و غبارو و گهردی وان دوشمن چاکیان نابینن، زوو نه که ونه ناو (جمع) ی (عدو)؛ که رت و په رتیان نه که ن دوايه که و ته بهر (نظر) م، له (روح المعانی) (بعض) ی (تجوین) یان داوه، (ضمیر) بۆ (نقع) و، (ب) ی به (معنا) (مُلَابَسَه) بی، وه (قیل) ی نه لئ: دروسته بۆ (تَغْدِيَه) بی؛ (یعنی) له گه ل (غبار)، یا (غبار) ه که نه به نه ناو (جمع) " (لكن) ئی من خوشتره.

لهو (تاریخ) ی (سابق) شه پ بهو (ته رزه) بوو، که (آیات) (إشارة) ی بۆ نه کا، وه له (سیر) ی نه یزانی؛ (أَمَّا) (شه پ) ی نیستا، له جیاتی (عادیات)؛ (دبَابات) و (طیارات) و (أسطولات) ه؛ له (بَدَل غبار) ه وری (صناعی) په یا نه که ن؛ تا (عدو) نه یان بینی، ئایا لهو (تاریخ) ه، نه گهر (حرب) بهو (آلات) ه کرابا، (جنابی حق) سویتدی پی نه خواردن؟ (حاشا ثم حاشا) بنۆپه (حرب) ی نیستا، شار ی (فقیر)، پر له ژن و مندال و پیر، وه کۆرو شهل و سه قهت شهو یا به یانی هه زار (طیاره) ی نه نیرنه سه ر، بی (رحم) و بی (شفقهت) و بی (مُرُوته) نهو (ضُعفا) بی چارانه، بومبه ردومان نه کرین، به (لکوک) مندالی ناو لانکان، به ساچمه ی بۆمبا نه بنه سه ره ندو بیژنگ؛ (حاشا) لهو (مدنیته) ه، لهو (تَرْقیات) ه؛ خۆزی هه موو (ئاو روپا) له پی که وتبا، بکه وتبانه گاگۆله؛ (أَمَّا) نه م (تَرْقیات) ه، فرین بۆ (سَمَا)، نفووم بوون بۆ بنی (بحر) نه بایه؛ نه گویمان له (غرامه فوون) و (رادیو) بایه، نه (حرب) (صاعقه) شمان ببیستبایه؛ نه مه سهیره، (دنیا) و یران نه که ن؛ به (ملیا) بی چاره و (ضُعفا) (مَحُو) نه که نه وه؛ وه نه لئ: " ئیمه بۆ

(حفظ) ی (أَقْلِیَات) و (أَقْوَام) ی (ضَعِیْفَة) و (خِدْمَت) ی (بِشْرِیَّه) ت و (شِهْرَه) نه کهین " نه وه سه یرتره، گه لَی (عَاقِل) مه ندیشیان پی هه لئه خه له تین؛ تُوخه ی تُوخه ی نه م (شِهْرَه) بۆ (خَیْر) ی تِیمه یه ! (سَوَفَ یُرِی إِذَا أُنْجِلِی الْغُبَارُ...) .
(قَسَم) به (عادیات) ی (هَکَذَا) ئی ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ﴾ (طَبْعاً) به (أَكْثَرِیَّه) ﴿لَرَبِّهِ لَکُنُودٌ﴾ (کُفْرَان) و (إِنْکَار) ی (نَعْمَت) نه کا؛ (عَاصِی) یه، (بَخِیل) ه، به د ره وشته، به دکاره، به دکرداره، به دسروشته؛ بۆ (دَفْع) ی نه وانه، لای خوا (حَرْب) داندراوه، به (سَنْدِی) (ضَعِیْف) وه کی (سَیِّد) نه فرموی: " له (أَبِیْهِ) (نَقْل) نه کهن؛ پیغه مبه ر فرموویه تی: " (کُنُود): (الْكَفُورُ الَّذِي يَضْرِبُ عَبْدَهُ وَيَمْنَعُ رَفْدَهُ وَيَأْكُلُ وَحْدَهُ) " له (عَبْد) ی خوی نه دا، (مَنْع) ی (عَطَا) نه کا، به ته نیا نه خوا.

نه گهر (آلات) و (أسباب) ی (حَرْب) به ده ست (إِنْسَان) ی باش بی، (حَقِیْقَة) (بِشْر) (خَیْر) ی لَی نه بینن؛ (وَاقِعاً) آلات) ی (حَاضِرَه) ئیوه ی نیه به ده ست (إِنْسَان) ی نه و (قَبْر) ه وه بی؛ وه کی (حَضْرَه تِی سَلِیْمَان) (دُعَا) ی کرد: " رَبِّ هَبْ لِي مَلَكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي " خوا (جَنّ) و بای بۆ (مُسَخَّر) کرد، نه گهر (جَنّ) و (رِیْح) له ده ست یه کئ، وه ک (حَضْرَه تِی سَلِیْمَان) بی، (ئِی وَالله !) نه گهر له ده ستی یه کئ وه کی (هـ)، (س) بی، ناوه (الله) هه ر نه بی؛ (کَارِی) کی نیکو نه شود؛ نیکو شود، کی نه شود ﴿وَإِنَّهُ﴾ (إِنْسَان) ی به د (سَیْر)، دل ره قی، چا وچنۆک ﴿عَلَىٰ ذَٰلِكَ﴾ له سه ر نه و (حَال) و (وَصَف) ی خوی ﴿لَشَهِيدٌ﴾ (خَبْر) داره، نه زانی؛ (أَبْلَه) نین، تیگه یشتین؛ نه زانن؛ خراپن؛ (أَمَّا) خه لکی هه لَی نه خه له تینن؛ خویان به چاک نه نوینن؛ (مُنْقَذ) ن، (سَلَم) په روه رن؛ (حَاوِی فَضْل) و (مَزَايَا) ی (بِشْر) ن (فِرْعَوْن) له (حَق) موسی) ی نه ووت: (إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفُسَادَ) گوئ له (دَعَايَه) ی (حُکُومَت) ه کان راگره؛ چ نه بییه ی؛ چ نه بینن؟

(روایهت) له (إِبْنُ عَبَّاسٍ) و(قَتَادَةُ): (ضَمِيرُ) ی (إِنَّهُ) بۆ (جَنَابِ) ی (رَبِّ) ه (واقِعاً) (جَنَابِی حَق) نَاگاداره، له سه ره مو شت، (كَلِّی) و (جَزْئِی)؛ (لكن) (سَرْدِ) ی (ضَمَائِرِ) (تَقْوِیَه) ی (رَجُوعِ) ی (ضَمِيرِ) ی بۆ (إِنْسَانِ) ئەكا؛ وه (معناً) ش (أَدَقُّ) ه ﴿وَأِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ﴾ (مَالِ) ی (دُنْيَا) ﴿لَشَدِيدٌ﴾ ئەو (حُرُوبِ) ی (مَدَنِ) ش، كه (غَرِیْبِ) یان و (أَكْثَرِ) ی (بَشَرِ) كُردوویانه؛ (حَقِیقَةُ) بۆ (دُنْيَا) بوه؛ (طَمَاعِ) ه؛ (مَحَبَّةِ) ی (دُنْيَا) یان ئەوه نده زۆره؛ (أَرْضِ) یان لا ته نگه (إِسْتِیْلَا) ی (بِلَادِ) ی (ضُعْفَا) یان ئەكه ن؛ به ناوی (إِسْتِعْمَارِ) و (تَعْلِیمِ) و (تَرْبِیَةِ) ی (مَدَنِ)؛ كاكه لێن گه پێن؛ (وه حَشَشَتِ) ه كه ی خۆمان گه لی خۆشتره؛ له و (مَدَنِیَّتِ) و (مَعَارِفِ) ی ئیوه. (مُجَادَلَةِ) ی (إِشْتِرَاكِیُونِ) و (رَأْسَمَالِیُونِ) ه ره له سه ره (دُنْيَا) نیه؟ (شَیْخِ) ه فه ندی به ده ف و دونبه له ك؛ یا سواری كه ری، به رمال به شان، (طِیلَه سَانِ) له سه ره سه ره به مل، ریشی پانی چاو به كل، گوئی یا بۆ خوا ئەگه پێ؛ (نَجَاتِ) ی (بَشَرِ) بدا، له (عَذَابِ) ی (قَبْرِ) و (قِیَامَتِ)؛ وه ی له قوپی ی نیم، سه راپا. بۆ داندۆك و ساوار ئەخولیته وه، وه ئەو هه رایه ئەكا ﴿أَفَلَا يَعْلَمُ؟﴾ ئەو (إِنْسَانِ) ه نا (إِنْسَانِ) ه؛ ئایا نازانی ﴿إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ﴾ ده رخرا، مردی زیندی بوونه وه؛ له (قَبْرِ) هاتنه ده ره؛ دوا ی (زَلْزَلَه) زۆر جوانه ﴿وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ﴾ ئەوی له ناو دلاندا بوو، له (حَقْدِ) و (حَسَدِ) و (بُغْضِ) و (عِدَاوَتِ) و (حُبِّ) ی (إِسْتِیْلَا) و (سَائِرِ) ی (أَحْوَالِ) ی (نَفْسِیَّه)؛ گر کراره، وه ده رخرا؛ (إِیمَانِ) ی نیه؛ به (بَعْثِ) و (حَسَابِ)؛ بۆیه ئەوی ئەیکا ئەیکا؟! زۆر (غَلْطَن). (واقِعاً) ئەمێۆ (إِیمَانِ) به زیندی بونه وه و (حَشَرِ) و (نَشَرِ) و (حَسَابِ) و (کتاب)، له دلاندا نه ماوه؛ مه گه ره (أَقْلَ) و (قَلِیلِینِ)؛ بۆیه (دُنْیَا) - (بِالْمَرْه) - به (فَسَادِ) چوو، ئەلێن: "(ضَمِيرِ) و (وَجْدَانِ) - (نَعُوذُ بِاللَّهِ) - (وَجْدَانِ) یان، وه ك: به تانی (وه یسی گیتته) یه. دوینی و پیری له ناو مندانان (فَتَبُولِ) ی کردیه؛ ئەمێۆ (وَجْدَانِ) ی (شاهد) ه؛ ئە ی وای!

﴿إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ﴾ ئەوئ پۆژئ لی یان (عیان) ئەبئ، که خوا چی لی بیزد نابئ، وە ئەوئ پۆژئ هەر کەس (جزا)ی (أعمال)ی خۆی ئەبینئ؛ (أشد)ی (جزا) لەسەر (أوصاف)ی (قلب)ە (وَإِنْ تُبْذَرُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوُہُ يُخَاسِبُكُم بِهِ اللَّهُ) (مدار)ی لەسەر (ما فی القلوب)ە؛ ئەگەر دلپاک بی، بە (عواطف)ی (کریم) ئەنە بئ هەموو (أعضاء) باش ئەبن؛ ئەگەر ئەو (خراب) بی، هەمووی (خراب) ئەبی، خوا (إصلاح)ی دلماں کا؛ (إِنَّهُ مُقْلِبُ الْقُلُوبِ). تەواو بوو (تفسیر)ی (سورەت)ی (والعادیات) سبەینە ی سئ شەموو؛ (عین)ی مانگ و سال؛ ئەگەر (أقوال)ی (مختلفه)ی دوور دوورمان (نقل) کردبا، زۆر درێژ ئەبوو؛ وە (کیف)م بە (جوازات)ی دوور دوور بە خوارەکە و پێچەکە نایە.

سورهی (القارعة)

(نوبهت)ی (تفسیر)ی (سوره)ی (القارعة)یه؛ (بنا) له (لیسته)ی (ترتیب)ی (سُور)ی (مکّی)، نهو (سورته)ه، دواى (سورته)ی (لایلاف) وه پیش (سورته)ی (لا أُقْسِمُ بِیَوْمِ الْقِیَامَةِ) (نازل) بوه، دیاره (مناسبه) له (بین)ی (سُور) (حسب) (النزول) نیه؛ (حسب الوقایع)ه؛ (وقایع)یش (ترتیب) و (مناسبه)ی تیانیه؛ (مناسبه) له (بین)ی (ترتیب)و (تدوین)ه؛ (موقع)ی (مُصحف)ی نۆر (مُناسب)ه؛ (مکّی)یه - (بلا خلاف) - " (عدد)ی (آیات)ی (خلافی)یه (بصری)و (شامی) ههشت؛ (حجازی) ده؛ (کوفی) یازده؛ (خلاف)یان وهکی (قسطلانی) له (کتاب)ی (لطايف الإشارات) دا دهفه رموی، له (القارعة)ی (أولی)و (مَوازینه)و (موازینی)یه دایه .

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿القارعة، مَا الْقَارِعَةُ﴾ (قَرع) به کوتان و لێك کردنه وهیه، به (قُوّهت) نه لّین؛ وهکی له ده رکه دان، جاودا درین له (إصطلاح)ی (قورئان)، به (قُول) (جَمهور) به (قیامهت) نه لّین؛ (قوم)ی نه لّین: "دهنگی (تَفْع)ه" (ضحاك) نه لّی: "ناگری به گرپه گرپ، لرفه لرف؛ (قارع)ی پی نه لّین" ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ﴾ (أمر)ی (عَجیب)و (غَرِيب)ه؛ (إحاطه)ی پی نادری ﴿يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ﴾ هه مووی یا (أكثر)ی، یا نهوانهی (كُنُود)ی (مُتَكَبِّر)، یا نهوانهی به (دَهَعِیه)و (مَغْرور)و به (قُوّهت)و (مُكْنَهت)؛ (حَسَن) نه کرین ﴿كَالْفَرَّاشِ الْمُبْتُوثِ﴾ په پووله، وهکی له (قتاده) (روایهت) کراوه، په روانهیه، که (دهور)ی چرا نه دا، تا نه سووتی (سعدی) نه لّی:

(نهی (مورغی) (سحر)، (عشق) زو په روانه بیاموز

کی این سوخته را جان شود و ناواز نه یامه د

پی کورده ی کلویه؛ وه کی له (فَرَا) ی (نَقَلَ) نه کهن، له (قاموس) واده رنه که وی؛ (فَرَّاش) (جَمَعَ) ی (فَرَّاشه) یه؛ به (معنا) په روانه یه؛ لیږه (مُمكن) ه، قسه له (أنواع) ی په پوولان بکړی، (صُورَة) یان بکیشری؛ وه کی (تفسیر) ی (طنطاوی) به بلاوی نه بی، هر قسه یه جی خوی ه یه. (خُلاصه) به زوری و (ضَعِيفِي) و (ذَلَّتْ)، له (مه یدان) ی (مَحْشَر) بلاو نه بڼه وه، په رته ی نه کهن؛ (مُمكن) ه نه و (حال) ه، له وه ختی (نَفَخَ) ی (أَوَّلِي) دابی له بهر ﴿وَتَكُونُ الْجِبَالُ﴾ به و (صَلَابَة) ه که ه یه تی ﴿كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ﴾ وه کی خوری پشکترای فش بووی لی دئ؛ وه (مُمكن) ه بلتین: " (مادام) چیا وایان به سر بی؛ (إنسان) به (طَرِيقُ الْأَوَّلِي) وه؛ به لکو له گتړکه و پيشکesh که متر نه بی.

که لی چیا (أثری) پیریان لی به دهر که وتوه؛ وه کی چیا ی (چنارؤك) ی نيمه پووکاری (شمال) ی به (أَكْثَرِيَة) بوو یته وه خول؛ نه گهر له بهر ته پاشان نه بی، به بارانی به ریژنه، زوو دیته خواره وه؛ به ده شتایی بلاو نه بیته وه؛ (زورگه زراو)، زوورگی (سمایل به گی یان) بوو یته گردوته په، به ردیان نه ماوه، چیا ی (قه راج) که مه کی ماوه؛ له وی ماوه، هنده کی زور به رزو دړه؛ پی ی نه لئین: " (قه ره چووغ) " نه ویدی (مساوی) بوه، له گهل عه ردی؛ (قسم) ه کیش - (حالا) - (أثری) جحیلی، لی دیاره؛ (تَغْيِيرِي) ی که میان به سهردا هاتوه؛ (صُنْع) و (قُوَّة) ی (بَشَرِي) - (رَغَمَ أَنْف) - ئ (مام تومهری گرد خه بی) ی نه وهنده (زیاد) ی کردیه، چیا یان نه کولن؛ (قطار) ی (شه مه نده هه) ی به بندا نه بی؛ به ردی نه که نه ئارد، نه یتاویننه وه؛ بیستوومه له لای (باله کان)، (نوع) ه به ردی ه یه؛ پارچه پارچه ی نه کهن، نه ی کوتن، تا وه کو لولکه ی لی دئ؛ (مُمكن) ه نه وانی تریش وایان به سر بی لای (طَبِيعِيُون) آنیش وه یه؛ نه وچیا یانه نامینن. (قُرْآن) زور (کتاب) ی (حکیم) ه (أُمُورِي) (طَبِيعِيَه) به (طِرَانِي) (إِلَهِي) دهر نه خا؛ نه گهر نیمه زاناباین، (رُوحِي) (مَمْرُوج) له (عُنْصَرِي) (إِلَهِي) وه (عُنْصَرِي) (طَبِيعِي) مان نه بوو؛ له هه ردو لا (إِسْتِفَادَة) مان نه کرد؛ (لکن مع

الأسف) (ده ماغ) مان، وه کی (صُوف) ی پشکنراوی لی هاتیه؛ بی (نَسَج) ه؛ لایه (مُنْتَظَر) ی (عیسی) و (مهدی) یه، لایه گوئی بُو (نَفَخ) ی (صُور) ی (إسرافیل) ی پاگرتیه؛ که پ بویین، گویمان له (خطاب) ی (طبیعت) نیه؛ (مَعَ أَتِه) چ (تعمیر)، چ (تخریب)، چ (إمات) ه، [إحیا] هه مووی (داخل) ی (ناموس) ی (قانون) ی (طبیعت) ه؛ که (واضح) ی نه و (قوانین) ه، وهك (قوانین) ی دی، خودایه؛ خوا (طبیعت) ی به دهسته وهیه؛ په کی له سهر (مَلَك) و که پره نای نه که وتوه. نه وی پوژئی هیچ که لکی (إنسان) ناگری (قیمت) ت (أعمال) ته؛ سووکی و گرانی (عائد) ی (أوصاف) و (أحوال) ی خوته ﴿فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ﴾ ته رازووی گران بی، به گویره ی گرانی و (قیمت) ی (عمل) ی بلند نه بی ﴿فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ﴾ (في جَنَاتٍ وَنَهْرٍ فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْتَدِرٍ) دریژه دان له (وصف) ی (جَنَّت) لام (فائده) ی نیه؛ نه و (جمله) هه رچی (خیال) که ی نه ی گه یه نی؛ (علمای) (کلام) (خلاف) یانه به و ته رازووی که نیمه شتی پی نه کیشن، به و (نوع) ه ته رازووه، به و جوړه کیشانه، (أعمال) له (قیامت) نه کیشری؟ (أشاعره) - (على العموم) - نه لئین: "به لئ" (مُعْتَزِلَه) نه لئین: "نا" (في الحقيقة) نه گهر (إنسان) به (تقلید) قسه ناکا، (تصوّر) ناگری، له ته رازووی (هكذا) یی (حركات) و (سكنات) ی نویژ، یا (إمساك) ی (رمضان) بکیشری؛ شتی نیه (داخل) ی (دائره) ی (إمكان) بی؛ شتیتر (عجایب) ه، (مُعْتَزِل) لایان (واجب) ه، له سهر خوا، هه رکهس به (حق) ی خوی بگه یه نی؛ نابی له (إستحقاق) که متر بی؛ نه مه ته رازووی نه وی؛ که چی (إنکار) ی نه که ن؛ (أشاعره) لایان (إستحقاق) نیه، هه رچی هه یه (فَضْل) ه؛ که چی نه و ته رازوو ﴿عظیم﴾ هیان هه ل خستوه؛ و ابزانم (إنکار) ی (وَزْن) ی (أعمال) نا که ن؛ (أَمَّا) (إنکار) ی ته رازووی نه که ن، که (كَفّ) ه که ی حهفت هندی ناسمان و عهردان بی؛ هه موو (بَشَر) و (كُرّه) ی عهردی بکه ویتته ناوی هه لی نه گری؛ دیاره (حس) نای گاتی، نای خوینیتته وه. نه مړو (بَشَر) عهردو (شمس) نه کیشی، به چ ته رازوویه نه یانکیشی؟ به و

تہ رازو وہ چہ رمینہ ی (بقال) آن؟ (حاشا). (أبو العلا) تہ فہ رموی: "نیمہ (شعر) (وَن) تہ کہین؛ چوں خوا (أعمال) (وَن) ناکا؟" نیمہ (میزان) ی (تَصْرِيف) مان ہہ ی؛ (میزان) ی (لسان)، (میزان) ی (أفکار) و (أذهان)، (میزان) ی (بَلَاغَة)؛ تہ توانین (کلام) ی لہ گہ ل (کلام) ی (وَن) کہین؛ کامیان (بَلِغ) ترن؟ دیارہ (میزان) ی خوا لہ (میزان) ی نیمہ (قیاس) ناکری، (دَقَة) کہ نیمہ بہ (وجدان) (فرق) ی (إنسان) ی ہیٹسک سووک و ہیٹسک گران تہ کہین؛ تہ و (وجدان) ہ ۛ تہ رازووی (غریب) ہ، (خیانہت) ی تی ناکری!

گہ ل لہ (علما) ی (أهل) ی (سُنَة) و (جَمَاعَة)، وہ کی: (مُجَاهِد)، (ضُحَاك)، (أَعْمَش) (مَعْنَا) یہ (لَطِيف) یان لہ (أَيَة) داوہ تہ وہ، ہیچ تہ رازوویان بؤ ہہ لئہ خستوہ؛ (ممکن) ہ بلین: "ہر وہ ک نیمہ (سَلَف) ی (صالح) مان ہہن؛ دوا ی فہ رمایشی وان کہ و تووینہ؛ (مُعْتَزِلِي) ش (سَلَف) ی (صالح) یان ہہن؛ (قَوْل) ی وانیان (قبول) کردوہ " (خُلَاصَة) (جَنَابِي حَق) (أَعْمَال) ی (عِبَاد) ی خوی بہ (نوع) ی لہ تہ رازووی (مقیاس) تہ دا، جی (قِيل) و (قَالَ) ی (أشَاعِرَة) و (مُعْتَزِلِي) یان نامینی. تہ وہ ی تہ وی پوڑی (أَعْمَال) ی (رَزِين) و بہ (قیمت) و (أثر) ی (خير) بی، لہ گوزہ رانی خوش دایہ.

ماموستا (ملا أحمدی کورہ)، لہ (أَوَائِل) ی (نَشَأَت) ی (أحوال) و (وَجْه) ی (عَجَائِب) ی بہ سہ ردا دہات؛ فہ رموی: لہ (سَلِيمَانِي) بووم، پوڑی ہاتہ (خیال) م: "تایا تہ و تہ رازووی (أَعْمَال) ی پیغہ مہ رانی پی ہل تہ کیٹشری؛ (أَعْمَال) ی نیمہ شی پی ہل تہ کیٹشری؟ تہ ی قور بہ سہ رم، چ (عمل) ی وامان ہہ ی، بکہ ویتہ تہ و تہ رازوہ؟" (حال) و (وَجْد) ی بہ سہ ر دادی، لہ شار دہ چتہ دہری؛ (آخر) ی پوونہ کاتہ وہ شار، تہ چیتہ وہ مزگہ وتی گہ ورہ؛ (حضرہ تی کاک أحمدی شیخ) بانگی تہ کا: (نَاشَة وَان، يَاشَة وَان)، تہ چی بؤ لای (حضرہ تی کاک)؛ (کاک) تہ فہ رموی: "تایا تہ و تہ رازوہ ی تہ مپو لہ (دُنْيَا) زپری پی ہل

ئه کیشن؛ سلق و تورى به و ته رازوو هه ل ئه کیشن؟" فه رمووی: " له
فه رمووده ی (حضره تی کاک) هاتمه وه سه ره خو، دلم داکه وت!".

(مقدره تى) (بشرى) به (درجه) یه گه یشته؛ (ذره) ی (دیموقراطیسی)،
(جزء) ی (ذره) (أصغر) ی (جزء) ی (عنصر) (وزن) ئه کاک؛ (تفاوت) له (بین) ی
(أجزاء) ی (عناصر) ده رته خات (وزن) ی (أموار) ی (دقیقة) هونه رتره، له (وزن) ی
(أموار) ی (جلیله)؛ کیش و (وزن) ی پوژى (جزا) بۆ وانه یه، که (حق) و
(حساب) یان له گه ل ئه دیتری؛ ئه وانه ی بى (حق) و (حساب) ئه چنه (جنه ت)
(أعمال) ی وان، (حاجه ت) ی به ته رازوو نیه ﴿وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ﴾ سووک و
چروک و بۆف؛ وه کی لوکه ی په ره کرای، فش، بى (قیمه ت) ﴿فَأُتْمُ﴾ (مأوى) ی
وى ﴿هَآوِيَةٍ﴾ ناگرى (جهنم) ه؛ (کائنه) داکیه تی، ئه چته باوشى، یاخود داکى
که وتوه (هلاک) بوه؛ ئه وه نده ی بۆى بگریه، بۆى (محزون) بى؛ ئه مه خوشه،
له (قتاده) (نقل) کراوه لای (صاحب) ی (کشف)، وه کی (سید) ئه فه رمووی:
(زیده) (تحسين) کراوه. (أما) ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ﴾ که (ضمير) بۆ (هاویه) یه؛
وه (تفسیر) ی ئه کاته وه، به ﴿نَارٌ حَامِيَةٌ﴾ گهرم، (تأیید) ی ئه مه ئه کاک، که
(مراد) له (هاویه) ناگرى (جهنم) بى؛ (نعود بالله) له ناگرى (دُنیا) و (قیامه ت)؛
له ناگرى (حرب) ی ئیستا، له (قارعه) ی له (صاعقه) ی له (زلزله) ی (إلهی) ئه و
ناگره (عظیم) ه زوو بکوژینه وه، له (تحمل) ی (بشرى) ده رچوو؛ ته واو بوو
(تفسیر) ی (سوره) ی (القارعه)، له (عين) ی پوژ (وه قه ت) ی (عصر).

سوره تی (التکاثیر)

(نوبه تی) (تفسیر تی) (سوره تی التکاثیر)؛ ئەم (سورەت) هـ - (عَلَى قَوْلٍ) -
 هەموو (مُفسِّرین) آن؛ وهکی له (أَبُو حَيَّان) (نَقْل) ئەکەن؛ (عَلَى الْأَشْهَرِ) وهکی
 (سَيِّدِ الْوُوسَى) له (جلال الدینی سیوطی) (نقل) ئەکا (مَکَّیە)، وه لای شیخی
 (بخاری) وهکی (قسطلانی)، له (لَطَائِفُ الْإِشَارَاتِ) ئەفه رموی: " (مَدَنیە) "
 ئەگەر (مُشَاجِرَہ) و (گفت) و گوو (تکاثیر) و (تفاخر) هکه، له (بَيْنِ) ی (بَنِي عَبْدِ
 الْمَنَافِ) و (بَنِي سَهْم) دابووین، وهکی (رُمُحْشَرِي)، بِنِ (ذَكَرِ) ی (سَنَد) (روایەت)
 ئەکا (مَکَّیە)؛ ئەگەر له (بَيْنِ) ی دوو (قبیلە) ی (أَنْصَارِ)؛ (بَنِي حَارِثِ) و (بَنِي
 الْحَارِثِ) بووبی؛ (مَدَنیە)؛ (مُخْتَارِ) لای (سَيِّدِ الْوُوسَى) ئەو (قَوْلِ) هیه؛ وه
 ئەفه رموی: "له بەر (قَوَّه) ی (دَلِيلِ)، (بَعْضِ) ی له (أَجَلِ) ئەلَین: "هەر ئەو
 (قَوْلِ) ه، (حَقِّ) ه" هەرچی هیه؛ پەك له سەر زاناندنی (مَکَّیەت) و (مَدَنیەت) ی
 (سورەت) نه که وتوه؛ (عَدَدِ) ی (آيَاتِ) - (شُكْرِ) - بِنِ (خِلَافِ) هه شته؛
 (مُنَاسِبِ) ی له گەل پێشی (ظَاهِرِ) (بَعْضِ) ی (عُلَمَا) (دَائِرِ) به (فَضَائِلِ) ی
 (سُورِ)، (نَقْلِ) ی هەندئ (أَحَادِيثِ) ئەکەن (إِنْسَانِ) تێی ناگا، هەر (طَيِّ) کرین،
 باشتره.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿أَلْهَافُ التَّكَاثُرِ﴾ ئێوه ی (مشغول) کردیه، له (مَصَالِحِ) ی (دَارَيْنِ) (تفاخر) و
 به زۆرتری؛ ئەو (طائفە) ئەلَی: "ئیمە زۆرتین؛ (زَيِّدِ) هه وه له مەندین، گه وره یی
 ئی ئیمه" (طائفە) یه تر ئەلَی: "نه خیر؛ ئیمه، ئیمه به (عَدَدِ) و (عَدَدِ) به هەموو
 (نوعِ) ی زیتین" ﴿حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ﴾ به مردوان خو هه ل ئەکیشن: فلان،
 فلان، فلان؛ (ذواتِ) ی (معروف) و (مشهور)، (أَبَا) و (أجدادِ) ی ئیمەن. ئەوانتریش
 (بِالْمُقَابِلِ)، (تعدادِ) ی (جَمْعِ) ی له (أَبَا) و (أجدادِ) یان ئەکەن؛ ئەوه زۆر

(مُصِیْبَت) ه؛ (قوم) ئ له (زمان) ی (إِنْخِطَاط) ی که چی نه بوو، (حال) ی (حاضر)، خۆی پی هه له داته وه، بۆ (رجال) ی (قرون) ی (سالفه) نه پوا، بۆ نهو (آبا) و (أجداد) ی، که بووینه، (بانی مَبانی) (مَجْد) و (عِزٌّ) و (شَرَف) ی (قوم) نه پوا؛ (حَتَّى ذَاتِ) ئ (مشهور)، (نَسَب معلوم) نه لئ: "نهو (ذات) ه له (قوم) ی ئیمه یه" خۆی پی هه ل نه کیشی؛ (أَمَّا) نه وه نوشسته وه کی کوردی نه لئ: "نان نهو نانه نهو پۆ له خوانه" (أَوَّلًا عَرَب، ثُمَّ الْكُرْد - مع الأسف -) بهو ده رده (مُبْتَلَا) بووین؛ (علم) ی (أَوَّلین) و (آخرین)، (حضارته) و (مدنیته) و (علم) ی (ناوروپا)، له مه پ (عه رب) أنه؛ (رجال) ی (علم) له (زَمان) ی (أَسْبَق، أَسْبَق، أَسْبَق)، (عرب) ن؛ (ممکن) ه بَلَّیْن: " (ئادیسۆن) داک برا یا پورزای (عرب) أنه! " (سبحان الله) (ملا) یه کی (زه کی) وه ک (بهجت الأثری) خوا (نجات) ی دا، له (مَعْقِل) (فاو)؛ له (مُقابِل) ی (رجال) ی (غرب) (رسالة په ناها) و (صَدِیق) و (فاروق) (ذکر) نه کا؛ (مع الأسف) نه مپۆ که سی نه دۆزیه وه، له (رجال) ی (حاضر) له (مُقابِل) ی (رجال) ی (غرب) بوخویندریته وه؛ نا (علاج) بۆ هه وراز هه وراز پۆی یه (واقعا) له (عصر) ی ئیمه یه ک دوو (ذات) ی وه کی (مرحوم) (ملك فيصل) و (سعد زغلول) یان بوو؛ (مع الأسف) نه وانیش پۆیشتن؛ (أَمَّا) کورد؛ (حقًا) کزه م له جه رگه وه دئ بۆ کوردان؛ نه وانیش بووینه خۆ هه ل کیش؛ (أَمَّا) نا (علاج) ن، نه بن (مقابل) ی (عرب) آن ئحمه یه بکه ن؛ (واقعا) (فاروقی أعظم)، (خليفة) ی (صديقي أكبر)، بۆ (عالم) ی (إسلامیه) مایه ی (إفتخار) ن؛ (مع هذا) (قسم) ی له (عرب) آن (لعن) یان لی نه که ن؛ (قوم) ئ (لَعَن) له (عمر) کا، چۆن پیاو پی نه گه یه نی؟ (معنی) یه تریش هه یه، (مُختاری) (إمام ابن جریس) ه؛ (حاصل) ی ئیوه ی (مَشغول) کردیه؛ (مُباهات) به (کثرته) ی (مال) و (عدد)، له (طاعته) ی خوای؛ هه تا نه چنه ناو (قبر)، نه وسا نه زانن، وه تووشی (عذاب) نه بن له سه ر نهو (معنا) یه، (استدلال) بهو (سورته) ه نه که ن، له سه ر (عذاب) ی (قبر)؛ (سیدی آلووسی) (نقل) له (إمام علی) نه کا؛

(شک) مان له (عذاب) ی (قبر) مه بوو، تا ئه و (سوره ت) ه (نازل) بوو؛ ئه مه و،
 (وه اشاره) ئه کا؛ بۆ (قصه) ی ژنه جو ه که، که دوايه (عرض) ئه کری ﴿کَلَّا﴾
 (منع) بن، له (اشتغال) به (مالا یغنی)، بئ هوده (عومر) و (وه قس) ی خۆتان
 مه دۆپینن، به لاف و گه زاف و فیشالان (قیمه ت) ی خۆتان مه به ن، له (مبالغه)
 له (مدح) ی خۆ، خۆتان (مذموم) مه که ن ﴿سَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ (إذا أنجلي الغبار
 أفرس تحتك أم حمار؟) وه کی کوردی ئه لی: "له حوشتری به ربوویه وه، وه
 ئه لی: "هۆپ، هۆپ!" تی کوشن، بینه پیاو؛ ئه مۆ نا سبه ی لیتان (معلوم)
 ئه بی؛ (نتیجه) ی ئه م (تکائله) چه ند خراپه، (خساره ت) مه ندیه ﴿ثُمَّ كَلَّا
 سَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ له (قیامه ت) یا له ناو (قبر) ئه زانن، (شبه) ی نیه؛ (لکن)
 (قوم) ی که له (إنقراض) دابی، (سوء) ی (صنيع) ی خوی (درك) ناکا، تا
 (قیامه ت). له بهر (سیاسه ت) نه با، (بعض) ه قسم ئه کرد، له (أحوال) ی
 (عرب) آن و کوردان به (خصوصی)؛ (أما) بایینی (إنشاء الله)، دوا ی (حرب) لی
 ی ئه دویین؛ (على الله الكريم) ﴿كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ﴾ (یقین) تان، به
 (سوء) ی (أفکار) و (أعمال) و (تفاخر) و (تکاثر) ی خۆتان بوو یا، واتان نه ده کرد
 به (أموال) ی گه وره گه وره یی (نافع) بۆ (دنیا) و (آخره ت) (مشغول) ئه بوون؛
 (مع الأسف) (عیب) ی خۆتان نابین؛ به لکو به (محاسن) و (مآثر) ی ئه زانن (قل
 هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا... الآية) (قسم) به خوا ی ﴿لَتَرْوُنَّ الْجَحِيمَ﴾ ئه ی
 بینن ﴿ثُمَّ لَتَرْوُنَهَا عَيْنَ الْيَقِينِ﴾ (شک) و (شبه) تان نامینی؛ (بعض) ی (مراتب) ی
 (علم) ئه که نه: (سن)، (علم اليقين)، (عين اليقين)، (حق اليقين) ﴿ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ﴾
 (ظاهر) ی (خطاب) ئه گه یه نی؛ ئه و (سؤال) ه له (لاهی) یه کانه ﴿يَوْمَئِذٍ عَنِ
 النَّعِيمِ﴾ ئه و (نعمة ت) ی (دنیا) که خۆتان پی ه لئه کیشا؛ ئه مه م مه یه، ئه وه م
 مه یه؛ ئه و (نعمة ت) ه ت له کی ئه زانی؟ چیت لی کرد؟ (ثمره) ه ی چ بوو؟
 مه رچه ند لای (بعض) ی له گه و ران خوا ی (تعالی) ن (سؤال) ئه کا له مه موو
 (عبادی)، له وه ی پی ی (گرم) کردیه؛ (أما) من نایه ته (ذهن) م، له (غیر) ی

ئەوانی (کئود)، (سؤال) بکری. (عبدی) (مؤمن) هەرچی ههیه، له خوای بزانی؛
 (لقمه) نانهکی ئەخوا، هه زار جاری ئەلێ: "یا رَبِّی لَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ، الْحَمْدُ
 لِلَّهِ عَلَى دینِ الإسلام" خوا (سؤال)ی کوو لی ئەکا؟ ئەگەر له بهر نان گوپی و
 (سُفلی) و بێ نمەکی (إنسان) نه بی، خوا (بَحْث)ی (نعمت)ی خوی (أصلاً)
 ناکا؛ (إنسان)ی (سخی) ناتوانی باسی چاکه ی خوی بکا؛ به بێ (شرفی)
 ئەزانی؛ خوا چۆن لێی ئەپرسیتەوه؟ ئەگەر به گوشت و شنه و بی، هه موو
 (لذّة) و (نعمتی) (دُنیا)، ژانی مایه سیری به نایه نی؛ (غیر)ی ئەو هه موو
 (بلا) (مُصیبت)ی که به سهر (بشی)ی بێ هیز دی؛ (عبدی) (لادی)؛ به هه زار
 (مشقّت) پاره نانێ جو په یا ئەکا، گه لی (ظالم)ی (غدار)ی خونخوار، له سالی
 وه کی ئەو سال، (راضی) نیه، به نانی گه نم و پلاوی (صدری) و بامیه و
 (مَحْشِی) و (فرنی) و فالقزه؛ ئەو (فقیر)ه (سؤال)ی چۆن لی ئەکری؟ ئەمه و؛
 شتی تر (عرض) ئەکری؛ ئەم (سورەت)ه ئەلێی له (أوائل)ی (إنحطاط)ی
 (مسلمان) آن (نازل) بوه؛ (ذاتاً) وا دەر ئەکه وی هه مو (تشکیلات)ی، (دهور)ی
 (نشأت) و (استیلا) و (وقف) و (إنحطاط) و (إنقراض)ی ههیه؛ له (أوائل)
 (تشکیل) چ (دینی)، ۵ (دُنیوی) (خُشونەت)ی (عَیش) (لازم)ه؛ که سی به
 لۆزینه و جوژینه ی میسکی (علی شیش) په روه رده کرا، ده ستباری (أوائل)ی
 (تشکیل)ی پێ ناگیری، (تحمل)ی (شدائد) ناکا (خصوص) (دین)ی (إسلام)،
 (تشکیل)ی (مَمْرُوج)ه، له (روحانی) و (جسمانی) له گه ل (لذائذ) و (إتباع)ی
 (هوا) و (شهوات) پێک ناکه وی؛ له (زمان)ی (استیلا) فیری نازو (نعمت) ئەبن؛
 (عَزم) و (جَزم) و (صَبْر) و (ثبات) و (غیرەت)ی مه ردی (ضایع) ئەکه ن؛ به
 (أُمُور)ی بێ (مه عنا)، (بُخل) به (مَجْد) و (شَرَف) (مُشغول) ئەبن؛ (مسلمان) آن
 له (دَوْر)ی (عَظَمَة)یان له (إدامه)ی ئەو گه وره ییه (غافل) بوون؛ (قسم)ی له
 (لَهُ) و (لَعَب)، (قسم)ی به (عبادهت)ی (أولیا)؛ (طواف) و (زیارهت)ی قبوری
 (صُلحا) (مُشغول) بوون؛ وه کی (قوم) (إتخاذ)یان کردن به (إله)ه، (قبله)ی

(حاجات)، (مَدانی (نجات)ی (دنیا)و (قیامت)؛ (زیارهت)ی (أئمه)و (قُبوری (أولیا)؛ (تَقبیل)ی (عَتَبات)، (إعتقادیات)ی پړوپوچ، بئی ناوکی کردن بئی هیږ، بئی (نشاط)، بئی (سَعی)، بئی (إرادة)، که وتنه گوږی؛ له نوشست و شکستی (أندلس) تا (إستیلا)ی (بغدا)؛ نه وه بوو: (شاذلی) هاوار؛ (مغرب) چوو؛ (سُنووسی) فه ریاد، (أحمد بدوی)، (دُسوقی)، (رُفاعی)، (دخیل)؛ (إمامی علی)، (عبّاس)، (غوثی گیلانی) (الغیاث)؛ شاهي نه قشبنده؛ (إمام رضا) به فریادمان وهرن؛ (یؤک)!

(این باره گاه کیست، کی نه ز (عَرش) بهر تهره ست؟)؛ (یعنی) (قُبّه)و باره گاهي (إمام رضا)؛ (عروس) دایانه بهر توپان؛ چوڼ؟ (والله) (حضره تی غوث) لی ناگه پئی (إنگلین) بیته (بغدا)یه؛ به لام هات، (هیکل)ی (مؤدی) دانا، ل(عراق) خوی چه قانده. (رُوح)ی دهر کردی، نه وتی بردی!

(مُنادی) (ندا) نه کا: نه ی (مسلمان)نینه؛ (زیارهت)و (عبادهت)ی (قُبور) (مال)ی نئوه ی ویران کرد؛ (تفرقه) له سهر (تفرقه)ی پی دان؛ به سیه، به سیه، به هوش وهر نه وه؛ به (سینّات)ی خو، بزائن؛ (والله)ی نه یزانن، (أما) خوتانی لی (غلط) نه کهن، له بهر (علی)و (ولی)؛ (رُوح)ی (ملی)تان نه ما؛ پووتان کرده (کپرامات) و (عالم)ی (غیب)؛ له (مادیات) (مَحروم) بوون؛ نه (عسکر) نه (طوپ) نه (طیاره)، نه (دَبابه) نه (أسطول) نه (غَوَاصات) نه (ألفام)ی (بحری)، نه (علم)، نه (عَمَل) (خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ)؛ (شرق)و (غرب) که وتنه ژیر پیی (أجنبی)؛ کوا (قطب)ی؟ کوا (غوث)ی؟ کوا (فرد)ی؟ کوا (أبدال)ی؟ کوا (أوتاد)ی؟ کوان (رجال الغیب)؟ کوا (خض)؟ کوا (إلیاس)؟ (کوا) (علی)؟ کوا (عباس)؟ (والله، بالله، تالله) (جهنم)ی نه بینن!

نه مړو نه وه ی به (غیرهت)و (عقل)و (مؤمن)ی به پاستی بی، خوی له (عذاب)ی دا نه بینن، له (عَذاب)ی (جهنم) ناخوستر؛ (أما) نه وانه ی بئی

(حَسَن، دَرَك)ی (أَلَم) ناکهن؛ گه لی کهس شه قیان تی هه لئه دهن، له خوشیان پی نه که نن.

(والله یا أُمّتی) (مُحَمَّد) (سؤال) تان لی نه کری؟ نهو (نِعْمَت) و (مُلک) و (خلافهت) و (سلطهت) تان چی لی کرد؟ بۆ له دهستان چوو؟ کووتان به بادا؟ نهی (قوم)ی (نجیب)ی (عهره ب)، (شرق) و (غرب) له (ئاوروپا) و (أفريقيا) و (آسیا) و (بحر)ی (أحمر) و (أسود)؛ که و ته ژیر (قَدَم)ی (إقتدار) و گه وره بیستان، له (جَحیم)ی (عربستان)، که و تنه، به ههشت و (جنان)ی (سوریه) و (عراق) و (ایران) و (أفغان)، بوونه خوداوهندی ئاوپهنگ و (تاج) و سهرا په ردهیی (قیصر) و (کسری)؛ بۆ (حفظ) تان نه کرد؟ به (إختلاف) و (تَحَرُّب)ی (سیاسی) و (دینی)، فهوتان و (عالم) تان په راگه نده کرد نهو (أُمم)ی (راقیه) که و تنه ژیر دهستی ئیوه، به چاوی (حقارهت) ته ماشاتان نه کردن؛ له سهرا (منابر) (شتم) و (لَعْن)ی یه کترتان نه کرد؛ (ئایا) (منابر) بۆیه دانرا؟ لایه (أنواع)ی (خُمور) و (فِسق) و (فجور)، لایه (زیارهت) و (عبادهت)ی (قُبور)؛ نهو (عظمهت) و (نِعْمهت) تان گشت له قیس چوو؛ (شکر) آنه تان نه کرد (تکاثر) و (غلبه) (مَشغول)ی کردن، (مَغرور) بوون؛ (أخر)ی له هه موو ولات (طرد) کران؛ که و تنه کۆنه هه واری (جهنم)، گه رمه سیری ولاتی خۆتان؛ به لی خوا لهو (نوع) ه (نِعْمه) نه توژیته وه؛ (إنعام)ی له گه ل کردن، به (إتفاق) و (پیک) که و تن گه یشتنه نهو (دَرَجه) بلنده؛ (ثروه)یی (مجد) و (فخار)؛ به (إختلاف) تیکتاندا سهرا به ژیر به ربوونه وه، (دَرَك)ی (أسفل).

(بغدا) تان (مرکز)ی (خلافهت) تان، چی به سهرا هات؟ کوو به (أمر)ی (هولاکو) هه نجندرا؟! وه نهو هه موو (وقایع)ی (تاریخ) ه تان به سهرا هات بئی (نظر) و (إعتبار) خۆتان نه گرته وه. نهو (روح)ی (إتحاد) و (إتفاق) که (رسولی اکرم) هاویشته دل و (ده ماغ) تان؛ پاش پازده، شازده سال، (زُهوق)ی بوو، که و تنه (قبر)؛ (حیات)ی (اجتماع) ی تان نه ما؛ جواب چیه؟ (جواب) نیه؛

(جواب) شهرمه ساری یه؛ خوا له ساوار به که نگر و ده ر بۆزی و که ر ده ری
 نه توژیتته وه؟ (حاشا)؛ (لکن نظر) به (حال) ی (دین) و (دنیا) مان؛ به خودا
 (علما) و (رؤسا) (مسئول)ن؛ وه (نجات) یان (مأمول) نیه؛ له سهر (شد) ی
 (رحال) بۆ (زیارهت) ی (ضرائح) ی (أئمّه) و (أولیا)؛ له (بین) ی (سُنّی) و
 (وهاپی) چ (فتنه) یه به رپا کرا؟ چند جار خوین له سهر زه مین (جاری) بوو!

له سهر (زیارهت) ی (قبور) و (استغاثه) له (أهل) ی (قبور)، چند سالان
 (دنیا) یان کرده (مقبره)؛ به لّی (اتحاد) و (قوت) ی (إسلام) یان له ناو (قبر) ی نا؛
 باشه (شد) ی (رحال) بکه، هاوارو فوریاد بکه، له بهر (إمام) آن، (أولیا) یان؛ نه ی
 (عاقل) و نه ی (مجنون)؛ (أما) مه یکه، مایه ی (نجات) و (روح) و (دین) و
 (مشغله) ی (کل) برۆ بۆ: (کریلا)، بۆ (نجف)، بۆ (بغدا)، (زیارهت) ه؛ تاکه ی
 بوه مایه ی (دین)؛ (کمال) ی (إيمان)، (رأس) و (أساس) ی (إعتقادیات)؛ نه مه بۆ
 (زیارهت) ی نه شکوتی پیریش (علاوه)، (صاحب الزمان)، (حُجّه) له بیردایه،
 دیتته ده ر؛ له گه لّ (عیسی بنی مریم)، ئیش و کارمان بۆ پیک نه خه ن؛ خه ی،
 خه ی، (کافر) نامینن؛ (إنتقام) له دوژمن؛ جوو و (سُنّی)، (نظر) به (إعتقاد) ی
 (شیع) آن نه ستینن یه کّی له کوی یان گووتی: "چوومه (کاظمیه)، بردمیانه
 (زیارهت) ی (مرقد)؛ یازده (سجده) یان پی بردمه بهر (مرقد)؛ ده روپیّه یان لی
 ستاندم"؛ ووتم: " (سجده) کت قانزاج کرد" جا هه رچی (علما) ی (غرب) و
 (علما) ی (وهاپی) پیمان بلّین (حق) یان نیه؟ به لّی، (حق) ی یانه!

خۆزی (ملا) ی (وهاپی) یان، توژی هاتبانه سهر (عقل)، به چاوی (إعتبار)
 ته ماشای (أحوالات) ی (حاضره) یان کردبا؛ له بهر لاپه ره کاغه زی (روایات)
 (محروم) نه بان له (مطالعه) ی (صَحَائِف) ی (آیام)؛ (ملا) ی نه و (عصره) بان نه
 (ملا) ی سیژده (قرن) پيش نه مړۆ؛ (قید) ی (سُنّهت) و (بدعت) یان، له
 (قواعد) و (نوامیس) ی (إدارة) ی (مُلک) و (حفظ) ی (مملکتهت)، (إدامه) ی (عزّ و
 سلطنتهت) ی (إسلام) هه لّ گرتبا؛ به خوښی (إسلامه تی) هه نگاوی هاویشتبنا بۆ

(تعالی)؛ با (مهدی) هەر له ناو بیر بی؛ (عیسی) تا ئاسمان شهق ئه بی، نه یه ته خواری (یا الله)، (زَعیم)ی (مُجَدِّد)ی، ئه و (عالم)ه زیندی کاته وه؛ له و بیرو (قبر)ی (زَلَّت)و (جَهْل) بیان هینیتته ده ری.

(شیخ علی افندی) (جُرح)ه کی له ژێر ههردوو پای په یا بوو، هه ژده مانگ (دوام)ی بوو؛ من چومه (زیارهت)ی پووی له چابونه وه بوو؛ پۆژی فه رمووی: "ئه لێن: "چونکی من، (استغاثه) له بهر (غوٹ)ناکه م، بۆیه چانابه وه "نالیم: " (استغاثه) له بهر (أولیا)یان دروست نیه؛ (لکن) خوابه (قدیں)، خوابه (سمیع)، خوابه (بصیر)، خوابه که (أسهلُ ما یكون) ئیش بکا، بۆ نه لیم: "یا الله"

بۆ هاوار که مه بهر (غیر)ی ئه و؟ هه ژده سالتیدی به و ده رده بنالم، به (غیر)ی خوا هاوار ناکه مه بهر که س! "به لێ (شیخ)ی ئه وهامانیش زۆر (لازم)ه؛ (حقُّ الانصاف) (شیخ علی افندی) له (مسلك)ی (شیخی) به (مُجَدِّد) (حساب) ئه کرا؛ (حقُّ الانصاف) (شیخی خالصی) (مُسلمان)ی زۆر باش بوو، وه (ملا)یه زۆر چاک بوو.

(زیارهت)ی (قبور) - (حسب السنه) - باشه؛ (زیاده) له (سُنّه) خۆی نیه؛ به و (حال)ه (زیارهت)ی (قبور) (ضلال)ه. سه ری کیشا سه ر (موت)ی (عموم)ی؛ (تَوَهَّن)ی (قوه)ی (دین)، نوشوستی (مسلمان) آن، (ضیاع)ی (دُنیا)، (خُسْران)ی (آخرهت) بابه س بی، له گه لێ (مملکت) (مقبره) بوونه (عمارته)؛ (نادی) باغ و باغات (هیاکل)ه کان له (دنیا) که وتنه (جَنّته)؛ خوا (بَقیّه) له ژێر پیی که رو (نجاست)ی سه گ و ریخی (قصاب) خانان، (زبیل)ی (محلّ) آن، (نجات) بدا، بیانکا به (جاده) و (قصور) و (جنان)؛

(خاتمه)یی (بَحْث)، دوو قسه (عرض) ئه کری: (أول)یان (إِبْنُ حجری عسقلانی) له (کتاب)ی (فَتْح الباری شَرْحی صَحیحی بُخاری) له (جلد)ی (ثالث) لاپه ری (۱۸۳) (نقل) ئه کا؛ به (روایهت)ی (إمامی أحمد) (بِالسُّنَدِ) (أم

المؤمنين عائشه، صديقہ) ئافره تي جوو، (خدمت) ي (حضره تي عائشه) ي نه كرد، هر چا كه كي له گه ل كردها، (يَهُودِيَّة) نه ي ووت: "خوا له (عذاب) ي (قبر) بته پاريزي" (أَمَّ الْمُؤْمِنِينَ) نه فهرموي: "وتم: "(يا رسول الله) ئايا له (قبر) ي بۆ (قبر) ي (عَذَاب) هه يه؟" (يعني عذاب) ي (قبر) ي هه يه؟ فهرموي: جووله كه درۆ نه كا؛ تا (قيامهت عذاب) نيه "پاش (زمان) ي پوژي له (وقت) ي (نِصْفُ النَّهَارِ) هاته دهر، به دهنگي بلند فهرموي: "أَيُّهَا النَّاسُ اسْتَغَاذْهُ" بكن له (عذاب) ي (قبر)؛ (عَذَاب) ي (قبر) (حَقَّ) ه "كه نهو (ما جَرَى) يه م ديت، (حيرهت) گرتي؛ (إلهي) چي بكنين، له دهست (راوي) يان؟ (عُقْدَه) يه (ديني) وا (مُهْمٌ)، شاياني (بَحْث) و (تَدْقِيق) تا (مَدِينَه) (إظهار) نه كرابي؟ پاش چه ندي له (هجرةت)؛ دواي (تكذيب) ي ژنه جوو، بفهرموي: "هه يه؛ وه (حَقَّ) ه "نه مه كو (قبول) نه كړي يه ك دو (روايهت) ي تريس (سابقاً نقل) كرده له هه موي (جنابي رسالهت) (تكذيب) ي ژنه جووله كه كي كرده؛ له (روايهت) ي دوو بووين؛ له يه ك لهو دوو (روايهت) انه (عائشه) نه فهرموي: "چهند شه وه كي پي چوو، پيغه مبه ر فهرموي: "ئايا ئاگاداري، (وَحْي) م بۆ هاتيه، كه ئيوه (يعني) (مسلمان) آن به (فتنه) نه چن له (قبر) دا؟" دواي نه مه ليم نه بيست؛ شهو پيغه مبه ر (استعاذه) ي له (عَذَاب) ي (قبر) نه كرد "نه وجا (ذات) ي وه كي (إمامي) نَوِي و (گَرْمَانِي) نه كه ونه (تاويل). نهو ژنه جووهش وه كي (مريه مه) ي (جَنْدَلِيَه) كه شايد دي دا، له سهر پاست بوونه وه ي (عيسي) له (قبر) و (رفع) ي؛ بوه مايه (فتنه) بۆ ئيمه.

(مسئله) (خِلَافِي) يه؛ (قِسْم) ي له (خَوَارِج) و (مُعْتَزِلَه) (إنكار) ي نه كهن؛ (إِبْنُ حجر) نه فهرمي: "(أَكْثَرُ) ي (مُعْتَزِلَه)، (جَمِيعُ) ي (أَهْلُ) ي (سُنَّه) (قَوْل) ي پي نه كهن" (بعض) ي تر له (مُعْتَزِلِي) يان، وه كي (جُبَائِي) نه لئين: "(عذاب) ي (قبر) بۆ (كافر) هه يه؛ بۆ (مؤمن) نيه "ئايا (عَذَاب) ي (قبر) له سهر (رُوح) ه، يا له سهر (رُوح) و (بَدَن) ه؟ (خِلَافِي) يه؛ گه لي (ملا) ي گه وره، له (أَهْلُ) ي (سُنَّه) نه لئين:"

به س له سهر (رُوح) ه " (بنا) به فه رموده ی (اِبْن حجر) (شارح) ی (شیخی) (بُخاری) به (تَعین) (جَزْم) نیه؛ نه فه رموی: " (عذاب) ی (قبر) هیه " (مُراد) ی من له م (تحری) ه نه مه یه: نه وه ی له نئمه (قبول) ی نه کا، باشه؛ نئ (قبول) ی ناکا، باشه، که س (تکفیر) و (تلعین) نا که ی، له سهر (مسئله) ی (خلافی)؛ (وفی الحقیقة علما) ی (طبیعت) (قطعياً قبول) نا که ن؛ مردی له ناو (قبر) ی گوئی له قسان بی؛ وه (سؤال) و (جواب) ی لی بکری؛ (عذاب) بدری، (دَرک) ی (ألم) بکا؛ (خاصة) نه وا نه یینین، (هیکل) ی (فرعون) آن، به (ساغ) و (سالم) ی، هیچ (أثر) ی (عذاب) ی لی نیه، ده ریان خست؛ له ناو (أهرام) آن، پینچ شه ش هزار ساله، به مومیا (حفظ) ی (ترکیب) یان کرابوو؛ چند ساله، (هیکل) ی (لینین) ی (رووس) له ناو (قبر) ی مینا دانراوه، (معلق) به (هوا) وه نه گهر به رده کی پی که وی، نه شکئی؛ (فکیف) ه به گورزی (ملائکة)؟ که لی له گورزی (لنده هور) که هزارو حه فسد باتمان ناسن بو، گهره تره ا وه (ملائکة) سه ده هزار هندی (لنده هور) به (قوة) تره؛ نه گهر گورزه کی لی دابا، به خو به (قبر) ی شوشه ی نه بوه توژ. چند هزار (قبر) ستان تیک دران، کرانه (مزرعه) ی بامیه و ته ماته و باینجان؛ به خو ل و خاکی مردیان شین بوون و خوران؛ (عذاب) بو نه وانه چو ن نه بی؟ به لی وایه؛ (أما) (لازم) نیه (عذاب) تا (أبد) یی؛ (أول) ی (عذاب) نه درئ، دوايه له سه ری هه ل نه گیرئ؛ وه کی (شارح) ی (بُخاری) نه فه رموی: (لازم) نیه بو هه موو که س بی.

(ایمان) به (سؤال) و (جواب) و (عذاب) ی (قبر) زور باشه؛ به و (شرطه) خو تی بو ناماده که ی؛ له (موجبات) ی (عذاب) خو ت بپاریزی. (إما) (فخر الدینی رازی) شتی (هكذا) یی نه فه رموی؛ له (ایمان) به و ته رزه (أموه)، قانزاجی هیه، بی (ضرر). نئمه (ایمان) نئنین به (عذاب) و (حساب) خو مان (مهیّا) نه که ی، بو (حفظ) و (جواب)؛ نه گهر بوو، نه وا لی ی (نجات) مان نه بی؛ نه گهر نه بوو، نه وا نه بوو؛ له (ایمان) و (إحضارات) ه که قانزاجمان کرد که لی

(خیر) و چاکه مان بوو، له گه لێ خراپه خۆمان پاراست؛ وه کی که سێ بپوا بۆ (سفر)ی، پێی بلێن: "جهرده له سه ر پێیه" نه گه ر خۆی گورج کا، به چه ک و (سلاح) و (قوه ت) ی (مُدافعه) بپوا بۆ (سفر) ه که؛ نه گه ر تووشی جهرده بوو، (دفع) یان نه کا، به مه ردی تێ نه په پێ؛ نه گه ر نه بوو، (ضَرَر) ی چ بوو؟ هه یچ! من گه لێ جار وتوومه: "گه لێ (إِعْتِقَادِيَّات) هه ن که (طَبِيعِيَّوْن) ئه لێن: " (فاسده) " بۆ (صَلَاح) ی (بَشَر) و (نَظْم) ی (حَيَات) ی (إِجْتِمَاعِي) له (أَكْثَر) ی (حَقَائِق) ی (طَبِيعِيَّوْن) آن باشته ره؛ وه ک (شَيْخ محمد عبده) له چه ند جێ ئه فهرموئ: " (أُمُور) ی (غَيْبِي) (إِيمَان) ی پێ ئه ینین؛ (كَيْفِيَّة) و (كَمِّيَّة) ی (عائِد) ی (عِلْم) ی خوايه " نه مه (مَسْلُك) ی زۆر باشه؛ به لآن (قَصَص) یه کان (بَلَّان)؛ (حكايت) ی وانه که ن؛ (مُوجِب) ی دل هه لئه نگوتنی (أَهْل) ی (عقل) ه.

دوو (نه زیره) ی خوش: من خۆم ناگادارم، کچی (طاوس) ناو، کچی (أحمدی) ئۆمه ر بکری، جوانه مه رگ بوو، شه وی له خه ووا به داکی ئه لێ: " (حال) م زۆر خوشه (أَمَّا) (قبر) ه که م ئاوی تیا زایته وه، زۆر نا (رحه ت) م " سبه ینێ له گه ل (جمع) ی داکی چوو (قبر) ه که یان هه ل دپێ؛ (حَقِيقَةُ) ناوی پێ بوو، له ئاو، له جێ یه کیدی، (قبر) یان بۆ هه ل که ند.

کچی (فاطمه) ناو له مائی ئیمه (وفات) ی کرد، داکی (أَصْلًا) دایانی کاک (نور الدین) ی برام بوو شه وی له خه وی دیت؛ پێی ووت: " دایه (حال) م زۆر خوشه، (أَمَّا) شانه میرووی له سه ر نیگای (قبر) ه که مه (عذاب) م ئه دهن " سبه ی چوو؛ (واقِعًا) شانه میرووی له بن قیلی سه ر نیگای بوو میرووه کانی لۆق لۆقاری زل، شاره که یان ده رخست، فری یان دا؛ ده ها، له و (جهت) ه نه هاته وه خه ونی؛ ئه و (نوع) ه (حوادث) ه زۆرن، (إِطْمِنَان) به دل ئه دهن. (إِلَهِي) وه کی (سَلَفِيَّوْن) آن: (نُقِرُ وَنَمُرُ) وه (عِلْم) به (حَقِيقَةُ) ی (عائِد) تۆیه. (إِلَهِي) له (عذاب) ی (دنیا) و (برزخ) و (قیامه ت) بمان پارێزی؛ کاری و بکه ی، لیمان (راضی) بی، وه لیت (راضی) بین.

دوو ه میان: (سیدی آلکوسی) له (أواخری (تفسیری) ئه م (سوره ت) ه، له (بیان) ی (مُراد) به (نعمت) ی (مَسْئُول عَنْهَا)، دوو (معنا) له (ملای (إمامی) یان (نقل) ئه کا؛ (بنا) به (روایت) ی (جابر) ی (جَعْفی) له (إمام محمد باقر) (عبارت) ه له (حضرت) ی (رسالة پنهان) ئه مه بی (إشتباه) ه؛ (رسالة ت) (حضرت) ی خاتم الرسل (نعمت) یکه (فوق النعم) (کافی) یه که خوا ئه فرموی: (وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ) (لکن) لیتره نایه ته (ذهن) که (مُراد) (جناب) ی (رسول) بی؛ وه به (روایت) ی (عَبَّاس) ی له (إمام جعفری صادق) (عبارت) له بری (آل و بییت) فرمویته تی: "(نَعِيم) ئیتمه ین" (واقعاً) ئه و (رجال) آنه ی که له (آل و بییت) هه ل که وتوونه جای (إفتخار) ن؛ کورد به (عمومی) به (حضرت) ی کاک احمدی شیخ و (شیخ معروفی نوّده می) ئه نازن؛ (لکن) (إرادة) ی وان لیتره، ته نها یا له بهر (حضرت) ی رسول، زۆر نا (معقول) ه (آل بییت) ی (قرآن) - (لاشک) - (مُراد) (أزواج) ی (طاهرات) ن؛ یا ئه وانه (آل بییت) بن، پیلایان سه رچاوی ئیتمه؛ (نعمت) ی خوان (مَعَ أَنَّهُ) (أثری) ئه و (نعمت) ه، ئه مپۆ هیچ دیار نیه؛ له (کرامات) و (مُعْجَزَات) ی وان و وه لیکنی چ (خیز) مان نه دی، ئه مپۆ به کار بی؛ ئه وی پۆژی (نهایت) ی (حرب) ی (سابق)، که (قائد) ی (فرنسی) (داخل) ی شام بوو؛ (إعلان) ی دا: ئه مپۆ ئیتمه ده رباره ی (مسلمان) آن (معامله) یه ئه که ین، که (عمری فاروق) و (صلاح الدین آیوبی) له (حق) (أجنبي) یانیا ن کردیه، (وه قَت) ی (فتوحات) یان. پاش چهند (قپن) (مسلمان) آن (خیز) یان له کرده وه ی (إمام عمر) و (صلاح الدین) ی کوردی دی. (إمام) ی (مَوْهُوم)، (إمام) ی بی ده سه لات و (مظلوم)، (إمام) ی له ناو بیر خوی بشاریته وه، ئه بی چ (نعمت) ی بی؟! (مع هذا) (آل و بییت) خو هه ر ئه وانه ی پابردو و نین؛ (مَلِك) ی خۆمان (فیصلی ثانی) جگه ر پاره یی (غازی)؛ یادگاری (مُؤَسَّس) ی (ده ولت) ی (عراق)، (فیصل) ی (أوّل) له (آل و بییت) ه، (مَخْدوم) ه (نعمه الله) یه، ئه گه ر پاست ئه که ن، با ئه و (نعمت) ه به (ضایع) نه چی

هه موومان به دل و (جان) و سه رو (مال) (خدمهت) ی بکهین؛ به (نوع) ی تی
 کوشین، که (خلافهت) ی (إسلامیهت) بخهینه دهست نهو (أَلُ بیت) ه. نه وه ی له
 (زیارهت) ی (عتبات) و (مآتم) ی (حُسین) (صرف) نه کرئ، له پی ی (وَصْی)
 (مُعْظَم) و (جَلالَهت) ی (مَلَك فیصلی ثانی) (صرف) ی که ن؛ (حُسین بن علی)؛
 (مُنْقَذی اکبر)، چی به سه رهات؟ بۆ (ماتم) ی بۆ ناکه ن؟ (حُسین بن علی)
 (سابق) هه زارو سیسه ده ساله پابردوه، له شه پی خۆ به خۆیی، به دهستی خزم
 و (قوم) ی خۆی (شهید) کرا؛ (حسین بن علی) به دهستی کئ؛ چی به سه رهات؟
 بۆ (مُحِبُّ) هکانی (أَلُ و بیت) (نَرَه) یه (مُتَأَثِّر) نه بوون؟ (حَالاً)
 (ملا) یهکانی (شیع) آن نه فرینی (أَبُو بکر) و (عمر) نه که ن، له سه ره (قَدَک) بۆ
 نه فرینی (إِبْن السُّعُود) ناکه ن؟ (أَل و بیت) ی (نَبَوِی) له (مَکَّه) و (مدینه)
 ده رکردن؛ ئاواره ی (دار) و (دیار) بوون. به ئی قازانجی (زیارهت) ی (قبور)
 نه وانی (مشغول) کردیه، له به ره هه ریه خواردنی (مآتم)، ئاگایان له (أَل و
 بیت) ی ئیستا نیه. (واقعاً) نهو (أَبَار) و (مَرَاقِد) و سه ردابانه، بۆ (شیع) آن
 (نعمهت) ن (وَلْيُسْأَلُنَّ عَنِ النَّعِيمِ) (إِلَهی) به (حیات) ی (أَزَلِی) و (أَبَدِی) و (ذات) ی
 خۆت، (إسلامهتی) زیندوو که یه وه، له (عبادهت) ی (قبور) و شین و شۆرانبان
 (نجات) بده ی؛ (وَتَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَيِّ الْقَيُّومِ الَّذِي لَا يَمُوتُ، وَأُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ) ته واو
 بوو (تفسیر) ی (سوره) ی (أَلهاکم)؛ به (حساب) ی (رُؤِیهت) سی ی ماهی (ذی
 الْحَجَّة)، بیست و شه شی (نیسان) ی رۆمی (وَالسَّلَام).

(سورة الْعَصْرِ)

که سئ (حظ) نه کا درۆی (دعایه) چیان ده رکه وی؛ گوئی له (سورهت)
 (وَالْعَصْرِ) پاگری؛ (مکیه)، لای (جَمْهُور)، (قَسْطَلَانِی) له (لَطَائِف) (خلاف)
 (ذکر) ناکا؛ (مدنیه) له (قول)ی (قتاده) و (مُجَاهِد) و (مُقَاتِل)؛ (آیات)ی
 (سئ)یه، (بلا خلاف)؛ (سورهت)یکه به (عبارهت) کورت و (وَجِین)، (أَمَّا
 معنی)ی زۆره، گه لی به (قیمهت)ه؛ بۆ که سئ به چاوی (إِعْتِبَار) بنۆرته
 (تأریخ)ی (إنسان)، له (أَعْصَار) و (أَدْوَار)ی (سابقه)، وه پاش (نُزول)ی
 (سورهت)؛ وه (نازله)ی (سقوط) و (هبوط)ی (زَمان)ی، (إنقراض)ی (دین) و
 (أَخْلَاق) و (مِثَانِهت)ی؛ به دیده ی پر ئه شک و (حسرهت) بنۆرپته (تأریخ)ی
 (عالم)ی (إِسْلَامِیَهت)، تا بزانی (قرآن) (کَتِیْب)ی (إِرشاد) و (هَدایهت)ه،
 شانامه ی (علی) و (عُثْرَهت) و (ولی) نیه؛ خۆپای نیه (إمامی شافعی) وه کی (إمام
 فخر الدین) لی ی (نقل) نه کا، فه رموو یه تی: "نه گه ر (غیر)ی ئه م (سورهت)ه، چ
 (سورهت)ی تر له (آیات)ی (قرآن) (نازل) نه با، کافی بوو، بۆ (ناس)" به لی بۆ
 (ناس) نه بۆ (نَسْناس)؛ له گه ل پِیشی (مُناسبه)ی زۆر (ظاهر)ه.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿وَالْعَصْرِ﴾ (قَسَم) به (زه مان)ه، که (عُقْلًا) ئه لَین: گه لی شتی (مَسْتَوِر)
 (زمان) ئاشکرای ئه کا؛ (مُسْتَقْبَل) به ده ری ئه خا، گه لی (دین) و (مذاهب)
 (ظهور) ئه کا" له سه ر (بعض)ه (مَبَادِی) که (سواد)ی (أَعْظَم) (قبول)ی ئه کا،
 (میل)ی (مؤمن) آن دِیته جۆش، وه ک (طوفان) ئه وی بِیته پِیش وه ک قانکه لاچ
 ئه ی با؛ هه رچه ند گه لی (دَلِیل)ی (عقل)ی ئه و (زه مان)ی به (سِیَّئَات)ی ئه زانی؛
 (لکن عقل) (مقابل)ی (شِدْهت)ی (میل) — (أَصْلًا) — چی پِی ناکری؛ له پاش
 (عصر)ی (غەیب)ی ده ر ئه که وی؛ (صاحب)ی (عقل) لی ی ئه کشِیته وه؛ ئی

(مُقَلَّد) له سەر کۆنه (إعتقاد) هکه ی ئه مینیتته وه، تا (مَحَو) ئه بێ (حُکما) ی (غرب) لایان وایه؛ هه موو (دین) وان؛ (حَتَّى) (دین) ی (إسلام) ییش (أَوَّلًا) (دور) ی (إستیلا)؛ دوايه (دور) ی (شُك)، دوايه (دور) ی (وَهْن) و (إضمحلال)؛ (لکن محمد فرید وجدی) خوا (دوام) ی دا، له (مقدمه) ی (تفسیر) ی خۆی که ناوی (صَفْوَة العِرفان) ه، له سەر (دین) ی (إسلام) (مُدافع) ه، (حَقًّا) وه به (قُوَّة) ت، (مطالعه) ی ئه و (مقدمه) بۆ (ملا) یان (لازم) ه؛ هه رچهند (زه مان) وکی (خِیام) ده لێ: مامۆستایه ده ست خیرایه، (دائماً) به سه ری (إنسان) ی داده دا تا فیری کا؛ به (مقتضی) ی (عقل) زینده گانی بکا، بزیه "؛ (لکن) ئه و (ده ماغ) ه ی تیک چووبی، به و لیدانه میشکیان ئه پرژێ، چاویان تاریک ئه بی؛ (خطوط) ه (نَسج) ی (دماغ) یان ئه وهنده بلاو ئه بی، وه کی (جاده) (لوری) پێدا ئه پوا؛ بویه درۆی گه وه گه وه (مَضْم) ئه کا؛ (أُمور) ی ورد ورد، (دَرَک) ناکا؛ (غفلة) ی (مسلمان) آن له (آیات) ی (قرآن)، (عجایب) تره، له (غفلة) یان له (آیات) ی (أعصار) و (أزمان) (وَسَكَنْتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَيْنَا لَكُمْ الْأُمَثَالَ) که چی (أَصْلًا) (إعتبار) یان به و (آیات) ه نه کرد تا ئه وه ی به سەر (ظالم) آنی پیتی هات، که لێ خراپتر به سەر ئه و (أُمَّت) ه هات (وَلَا يَزَال) به سه ریادی؛ بێ (إعتبار) بێ (تَأَثَّر) و (إنفعال).

یاسویند به (ئیواره)؛ (آخر ساعة) ی (نها)، که زۆر (مُناسب) ه، له گه ل (بعثة) ی (خاتم الرّسل)؛ پیغه مبه ری (آخر) (زمان) ی (نُبوءه) و (رساله) و (خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ)، (أمر) به (معروف) یان ئه کرد، (نهی) له (مُنْكَر)، بۆ (خیرات) (مُسارعه) یان ئه فه رموو؛ زوو له (أغلاط) ئه گه یشتن وه (تصحیح) یان ئه کردن؛ (لکن مع الأسف) چهند (عصر) یکه، ئه و (مَزایا) یه نه مایه هه ر (طائفه) له (رؤسا) ی (دین) (مذاهب)؛ (دعايه) بۆ خۆی ئه کا، به هه زار درۆو ده له سه و (حیله) کاری؛ وه کی (مُبَشِّر) ه کانی (مسیحی)، (بُسطا) و (عقل) که مه کان هه ل ئه خه له تینن؛ (حَتَّى) ئه مپۆ که، (خساره) ت مه ندیان لێ (عیان) ه، ده ست له و

(سفاهت) ه هەڵ ناگرن؛ تی نا (فکر)ن بۆ (إحیاء) ی (دین) ی (إسلام) و نوێ کردنه وه ی، (أصلًا) (سعی) ناکه ن. (قسم) به خوداوه نندی زه مین و (زمان) و (کون) و ((مكان) ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ﴾ (على العموم) بێ (فرق) ی (شعوب) و (قبائل) و (طوائف) ﴿لَفِي خُسْرٍ﴾ له (نقصان) و تی شکان و (ضرر) ی گه وره دان (آنه) بوو یته (ظرف) و (مكان) یان؛ هه رچه ند (درجات) ی سوود و زیان (مُتفاوته) (لکن) گشت له (خُسران) ی (عظیم) دان ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ (ایمان) ی (قوی)، (محکم)، (راسخ)، له دلا رۆچوو، (مُؤَكَّد)؛ (ایمان) و بپوایی به (وجود) و (وحدانیهت) ی خوا؛ (ایمان) و (إزعان) نه گه ر (محکم) بوو، وه کی (مَلِك) ه ی لی هات، (قابل) ی (زوال) نیه؛ وه (تأثیر) له هه موو (أعضاء) نه کا، به سه ر هه موو (هوا) و هه وسدا (غالب) نه بی؛ که سی (تصور) ی شتی نه کا، لای وایه، (نفع) ی تیا به نه گه ر نه و (علم) ه ی به (قُوّهت) بی، (میل) ی (شدید) ی تیا په یا نه بی؛ وه (سَوَق) ی نه کا بۆ کردنی کاره که وائه بی تا به دهستی نه خا گه لی (مشقهت) نه بیینی، (قُوا) (صرف) نه بی نه گه ر له (مَقُوله) ی (وَهْم) و (خیال) بی، (شخص) ه که ناجوولێنیهت وه؛ نه گه ر (ایمان) سست بوو، (میول) ی (فاسده) (غَلَبه) نه که ن؛ (صاحب) ی بۆ (أنواع) ی (سَيِّئَه) (سَوَق) نه که ن؛ (ایمان) ی به راستی (مُسْتَلِزم) ی (عمل) ی (صالح) ه بۆیه (قرآن) (دائماً) (عطف) ی (عمل) ی (صالح) نه کاته سه ر (ایمان)، وه نه فه رموی: ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ نازانم که سی (ظالم)، (فاسق)، (فاجر)، خوونخوار، (غَدَّار) دزو پێگر، (قاتل) چ (ایمان) ه کی هه یه؟ (ایمان) بێ (عملی صالح) کوو نه بی؟ وه (ایمان) چیه؛ نه گه ر (ثمره) ی چاکه ی نه بی؟ وه (لازم) ه بزانی (عملی صالح) به گوێره ی؛ (عصر) نه گوپی؛ وه (عملی صالح) ی (رأیس) له گه ل ئی (مَرْوُوس) جودایه؛ که سی هاوار کا: (ئهوا پووتم نه که ن، نه م کوژن)؛ نه گه ر له مائی براده ران (جمع) ی له یاران؛ بَلَّيْن: "نَیْسْتا نَیْمه (تهلیله) و (ختمه) نه که ی، پَیْمان نیه دوا به هاوارته وه دَیْن" ئایا هه چ (وجدان) و (ضمیر) و (عقل) و (شرع) و (مُرُوّهت) و (إنصاف) و (عاطفه)

ئەمە (قبول) ئەکا؟ ئەو قسەیان بە (عُذْر) ئەشی؟ (حاشا وحاشا، ملیۆن مَرَّه حاشا) ئەمڕۆ (عالم) ی (إسلامیهت) لەو پەژارەیه، لەو بێ دەسەلاتیە، (عملی صالح) که چاره ی ئەو نەساغیە بکا، ئەبی ﷺ بێ؟ نوێژ؟ بەلێ نوێژ لە (وہقت) ئی تا (روح) ی مەبوو، زۆر باش بوو؛ (أَمَّا) لە (میژە) بووێتە (عادەت)؛ وەگەلێ کەس پووی ئی وەرگێڕایە؛ پۆژی؟ پۆژی زۆر باشە؛ بۆ فێربوونی (خُشونەت) ی (عیش)؛ (زەکات)؟ ئەگەر (ثروەت) و (سامان) مەبی؛ (زەکات) بە (حَق) ئەدا بکری، زۆر (نافع)ە؛ (فقیر) ی نایلی؟ (قسماً) (إنھدام) ی (إسلامیهت) لە (فقیری) یە؛ (حج)؟ بەلێ (حج) بە (تَدبیر)، بۆ ئاگادری یەك و (تَعَارُف) و (تَضَام) ی (مسلمان) آن زۆر باش بوو (لکن) بە (حکایات) و (معنویات) بۆ ئیمە بێ (فائدە) بوو؛ (مع الأسف) (حج) بە دەست (أَمّت) ی (سیاسی) و (مُدبّر) و (راقی) با، (قەت) (إسلامەتی) نوشتی نەدینا لەوێ پۆژی کە (کعبە) بە پیر (رابعە عَدَوِيّە) وەرچوو، (روح) ی (حج) دەرچوو! (زیارەت) ی (عتبات) و (طواف) ی (مراقد) ی (أئمة) و (أولیا)، (الغیاث)؛ هاوار، (یا علی) (یا عباس)، (یا إمام رضا)، (یا کرخی)، (یا غوث)، (یا پیرە مەگروون) (یا ئۆمەر مەندان)، (یا خالخالان)، (یا پیرۆتە سووری مەرگە)، (یا فلان، یا فلان)؛ پوولی ناکا، خۆتان مەگۆن، (مُقابل) ی (ملايين)، (مات) ی (ملايين) (عسکری) (أجانب)، (مليار)ە های (آلات) ی (حرب) و (خرب) و (تخریب) و (إزهاق) ی (أرواح)، های هوویی و دەف و دونبە ئەک، کە ئەک ناگری؛ ئەگەر کە ئەک بوبیا وامان بە سەر نەدەهات. (مُقابلە) ی (قُوّەت) بە (قُوّەت) ئەکری؛ حوشتەر و (دَبَابە) نابی من لە (أوائل) ی (إنقلاب) بارەها، لە (وعظ) و (مجالس) ئەم ووت: " (ملا)، (شیخ)، (ناغا)، ئەوی دلی بە (إسلامەتی) ئەسووتی، ئەگەر راست ئەکا، بۆ (ألف) و (مَحَبّەت) و پێک خستنی (مسلمان) آن (سعی) کا؛ (تَفَرّقَہ)، (بغض) و (تَحَرُّب) نە یەلێ؛ (مسلمان) آن ببە پال پشت و (قُوّۃُ الظُّہُر) یەك؛ (عملی صالح) ئەمڕۆ ئەو یە " (مع الأسف) کەس نەبوو، بەو پێیەدا بپروا؛ بە ئەکوو مەرکەسە

خه ریکی خۆی بوو، (کفن به من بپێی مردی گۆپ به گۆپ چی) ده ها (زیاده)
 (مسلمان) آن (متفرق) بوون، (والحال) (تفرقه) و (عداوت) و (شقاق) و (نفاق) له
 (زیادی) دایه؛ به کورتی هه رچه ند (حسنات) ی (قدیم) و (جدید) هه بوو، (ترك)
 کرا؛ هه رچه ند (سَيِّئَات) ی (قدیم) و (جدید) هه یه، (تَلَبُّس) ی پێی کرا؛
 (معتقدات) و (مُعَامَلَات) و (رُؤْسَا) ی (دین) (أَلَا كَانَ كَمَا كَانَ) نه مه (بِحَقِّ)
 خُسْرَان ه، ده ردی بێ ده رمانه؛ قسه دیته قسه ده لێن: (أَخْرَى) (زه مان) ه"
 (حقاً نجات) نیه، (إِلَّا) بۆ ئه وانه ی که (ایمان) یان هه یه (راسخ) و به (قُوَّة) ه،
 بێ (غَلٍّ) و (غَشٍّ) ه، به گوێره ی (عَصْر)، (أَعْمَال) ی (صالحه) به جێ ئه گه یه نن
 ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ دیته (خیال) م له (مَجْلَه) یه (مصری) م
 دیتیه؛ (ملکی بریتانیا)؛ (انپراطوری سابق) (جورجی خامس) پۆژی له سه ر
 (مائده) ی (عائِلوی) - (بالمناصبه) - (سؤال) ئه فه رموی: "ئوه چیه هه موو
 که س (طلب) ی ئه کا؛ وه که سیش پێی (راضی) نیه؟" له مه یانه، (أمیره) ی
 کوپه زای لام وایه، کچی (جورجی حاض) ه؛ وه (ممکن) ه ببیته (انپراطورچه)؛
 (جواب) ی دا ئه لێ: ئوه (حق) ه" (انپراطور) (تحسین) ی ئه کا؛ (حقاً) ئه و
 (جواب) ه، له سه داسه د راسته، (حق) ه؛ (علاوه) ی نه مه، (حَق) گوپین (ایمان)
 گوپین (عملی صالح) گوپین، (بلا) یه گه وده یه. (مُعَظَم) ی (رُؤْسَا) ی (دین)،
 (قلب) ی (حقایق) ئه که ن به (قُوَّة) یه شاعران (ساحرانه) (دماغ) (مُشَوِّش)
 ئه که ن؛ وه ک (عُمَال) ی گوپینی په نگه (لَوْن) ی (حق) به (باطل)، (باطل) به
 (حَق) ئه نوینن؛ وه (سواد) ی (أَعْظَم) وای تی ئه گا وه به (حق) ی ئه زانی؛ خوا له
 (معنا) دا (أَمْر) ئه کاته ئیمه، به و (تَوَاصَى) یه؛ (مسلمان) آن، یه ک له یه ک؛ ئه م
 له ئه و، به (تأکید) و ناوه ندی دلی، به یه ک بلێن: "ئاگاتان له (حق) بی؛ (حق)،
 (حُکْم) به (حق)؛ (قُولُوا الْحَقَّ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ)؛ (شاهدی) به درۆ مه دهن،
 (حق) ی که سیکتان له سه ره، (إِعْتِرَاف) ی پێی بکه ن؛ (حَتَّى) (إمام) یان،
 سه روهریان (عرض) ی خوا ئه کا: "خوا به (حُکْم) به (حَق) بکه"

(حَق) و (حقیقه) گۆرپن، سه رمایه ی (سیاسیون) و (رؤسا) ی (ادیان) ه؛
 (حتی) بۆ (هوا) ی خۆیان (قلب) ی (تاریخ) نه که ن؛ خۆای نه گۆرپن؛ که (حق) ی
 (مطلق) ه؛ گه لێ (علما) ی (غرب)، (أدبا) ی (غرب) (حُکما) ی (غَرب)، به (نوع) ی
 (سین) و (شمائل) و (ده عوهت) و (دین) ی (محمّد) یان گۆرپه؛ قسه ی وای له
 (حق) نه که ن؛ (حقاً) (إنسان) له (إنسانیهت) شهرم نه کا؛ چۆن توانیویانه
 (حق) وا (تبدیل) و (تغییر) ده ن؟! (سواد) ی (أعظم)؛ چ (جوو)، چ دیان، چ
 (بوذهوی)، چ بُرهانی چ مسلمان (بالخاصة) (شیعه) به نوعی اعتماد نه ده نه
 سه ر قسه ی (رؤسا) و (أئمة) ی (دین) یان؛ (رَأَى الْعَيْن)؛ (علم اليقین)؛ (حق
 اليقین) (بُطلان) ی (بعض) ی، یا (كُلّ) ی (إعتقادیات) ی، لا ناشکرا بوه؛ (مع
 ذلک) (لا یزال) (دعایه) ی بۆ نه کا، گوئی یا وا نه زانی، نه وی (إمام)، (ولی)،
 (رأیس) گوئی ی، (حق) نه وه یه (قابل) ی (بُطلان) نیه؛ نه وه ی (مُخالفه) ی بکا،
 (کافر) ه، (حقاً) نه و قسه وانیه؛ هه رچی بێ، (قابل) ه به (غلط) بچی؛ به هیچ
 (مَنقَبه) یه، به هیچ (مَرتبه) یه، (إنسان) ناگاته (فوق الطبیعهت) (غُلط) و
 (سَهو) و (نسیان)، بۆ (إنسان) بۆ (أُمور) (طبیعیه).

له (صدّری) (إسلام) نه و (تواصی) یه هه بوو، (طالب) ی (حق) بون؛ گه لێ
 (ذات) ی گه وده گه وده، به (إشاره) ی (شخص) ی زۆر له خۆی به ره ژێر، له
 (رأی) خۆی نه گه راپیه وه؛ (حتی) (رسولی اکرم) چهند جار، به (رأی ذوی
 الرأی) ی (عمل) ی نه کرد له (رأی) خۆی نه کشایه وه، (بعض) ه (صَحَاب) ه یه
 (عرض) ی نه کرد؛ "نه و فه رمایشه له (وحی) یه؟ یا له (رأی) یه؟" نه گه ر
 بیفه رمووبا: "له (وحی) یه" ده نگیان نه ده کرد نه یان زانی (وحی) له (فوق) ی
 (عقل) ی وانه؛ نه گه ر بیفه رمووبا: "(رأی) یه" نه ویش (رأی) خۆی (عرض)
 نه کرد؛ وه (جنابی رسول) (رأی) وی به (أصوب) نه دی؛ (إنفاذ) ی نه فه رموو؛
 (حقاً) (رسولی حق) نه بی وایی؛ (بَعْدَهُ) ئیمه نه لّین: "نه بی لات وایی،
 (مذهب) ی (إمام) ی خۆت، (قَول) ی (إمام) ی خۆت، (حَقّ) ه، (إحتمال) ی

(فساد)ی هه یه؛ ئیدی (باطل)ه، (إحتمال)ی (حق)ی هه یه نه مه له (عملیات)؛ (أما) له (اعتقادیات) نه بی لات وایی (حق) (مُنْخَصِر)ه له (قول)ی (رأیس)؛ (مثلاً): (أشعری)، (ماتریدی)، (باقی) تر، گشتی (فاسد)ه، (باطل)ه، (بدعت)ه، (ضلال)ه؛ (فرقه)ی (ناجیه) ئیمه یین؛ (باقی فرق) له ناو (ناو) (خُسران) دان."

بۆ (صاحب)ی (وجدان) نه مه (تکلیف)ی زۆر گرانه؛ هه رچه نده لام وه یه، بئ (شک) (علما)ی (أهلی سُنَّه) وه (علما)ی (عدل) و (توحید) (بحث) له (حق) نه که ن (مقصد)یان (إظهار)ی (حق)ه؛ (سیاسی) نین؛ (لکن تعصب)ی (مذهب)ی، گه ئی شتی ئی گۆرینه (أسیراویلیرلج) له (برتران رسل) (نقل) نه کا؛ (خلاصه) نه وی (بحث) له (حقایق)ی (أشیا) نه کا، نابی (میل) و (محابا)ی هه بی، نه گه ر به (میل) و (محابا) بنۆرته (أشیا) نه وی (کیف)ی پئ نه یه؛ (وَلَوْ كَالشَّمْسِ فِي رَابِعَةِ النَّهَارِ نَاشِكِرَا بِي، (رد)ی نه کا؛ (أكثر)ی (أحزاب)ی (برلمان) آن وان؛ (قول)ی (حزب)ی (معارض)ی پئ (قبول) ناکری؛ (وَلَوْ) بزانی (بِحَقِّ حَقٍّ)ه.

(أستاذ جورج دارون) (قول)ی (مُنْصِف)آنه ی هه یه؛ (خلاصه): هه یه (مذهب)ی نه یه، هه مووی (حق) بی؛ وه هه یه (مذهب) یش نه یه، هه مووی (باطل) بی؛ ئافه رین من زۆر له میژه (مُنْکری)ی نه و قسانه م.

سه د (شافعی) المذهب) به ناتوانم به (إمامی أبو حنیفه) بلّیم: "نه وی توو به (إجتهد)ی خۆت فه رموته، گشتی (باطل)ه؛ (إحتمال)ی (حق)ی هه یه؛ (یعنی) (إحتمال)ی (ضعیف)" چۆن نه توانم بلّیم: "(رَمْخْشِرِی) و (أمثال)ی له (علما)ی (معتزلی) به و هه موو (خدمهت)ه، به و هه موو (تفسیر)ه؛ (ضال)ن، له ناگردانه؟" (زه ینه ل) چاوه ش، فاته که پووپان، له سه ر (هدایهت)ن، (ناجی)ن: (نَعُوذُ بِاللَّهِ) له (عداوت)ی (مذهبی). (شیخی إِبْنُ تَيْمِيَّة) (صاحب)ی (منهاجُ السُّنَّة) (صاحب)ی (الْجَوَابُ الصَّحِيحُ فِيمَنْ بَدَّلَ دِينَ الْمَسِيحِ) (ضال)ه،

گومراهه؛ نه وه ش (جسارهت) ی (عظیم) ه. (شیخی این سینا) (مُعلّمی ثانی)، (فارابی)، (ابن الرُّشد)، (مُلحد) و (کافر) بووین؟ (حاشا لُم حاشا). (شیخ این عربی) هه رچهند (بعض) ه فرهمایشی هه یه، (إنسان) تئی ناگا، (أما) چۆن نه توانم بَلّیم: " (کافر) بوه؟ (العیاذُ بِاللّهِ)، نه و (ذوات) ه مایه ی (فخران بۆ ئیمه؛ (جمالی أفغانی)، (شیخ محمد عبده) (سید رشید)، (طنطاوی)، له (تأسف) آن جه رنگیان بۆ (إسلامهتی) سووتاو ه (عومری) خۆیان له (مُدافعه) ی (دین) و (إرشاد) ی (عباد) و (ایقاض) یان (صرف) کرد (حَقّاً حَیْف) ه له (حق) نه وانه (هذیان) بکری؛ (مع هذا) نه وان هیچیان (معصوم) نین؛ نه زیکه له گه لّی (مسائل) ی به (غلط) چووین؛ توو نه گهر (ملا) ی راستی، قسه چاکه کانیاان (قبول) که، (عمل) ی پی بکه؛ له قسه خراپه کانیاان گه پئی؛ (وصیهت) ی من له (تلامیذ) ی خۆم نه مه یه: نه خه له تین، (تکفیر) ی نه و (نوع) ه (ذوات) ه بوزورگه واران بهکن، له (علم) یان (محروم) نه بن؛ بنۆپن (سبب) به فرهمایشاتی (سبؤکی) و (این حجر) ی (مکی) ولاتی ئیمه تا نه و (بین) ه، له (علم) ی (شیخی ابن تیمیّه) (محروم) بوون؛ نه ی براده ران (طالب) ی (حق) بن؛ له سه ر (طلب) ی (حق) (صبر) کهن.

بزاین (صبر) چیه؟ (قاموس) نه لّی: " (صبر) (نقیض) ی (جزع) ه؛ وه (جزع) (نقیض) (صبر) ه" نه مه (تَعْرِیْفُ الشَّیْءِ) به (نَقِیض) ه، (زکی مبارکی مصری) له (کتابُ الأخلاق عند الغزالی) له (حُجَّةُ الإسلام غزالی) (نقل) نه کا: (صبر) خوگرتنه؛ وه به (إعتبار) ی (مُتَعَلِّق) چهند ناوی (مختلف) ی هه یه. (صبر) (فضائل) ی زۆری تیا به بویه (نصف الأیمان) ه؛ خوگرتن، (مَنع) ی (نفس) له (شهوّهت) ی زگ و (عَوْرَهت) پی ئی نه لّین: (عِفَّةت) " وه له سه ر (تَحَمُّل) ی شتی (مکروه) و ناخۆش و گران (خصوصی) پی ئی نه لّین: (صبر) " (ضدّ) ی وی (جزع) ه، بی ئارامی یه، په له په له. نه گهر له سه ر (إحتمال) ی ده وله مه ندی بی؛ (یعنی) نه گوپی، پی ئی نه لّین: (ضَبَطُ النَّفْسِ) " (مقابل) ی وی (بَطْر) ه؛ (تکبر)

ئه کا، خۆی له خۆی ئه گۆپێ؛ ئه گهر خۆگرتن بی له (شه) و جهنگ و (جدال) ی (مهیدان) داری؛ پێی ئه لێن: " (شجاعت)، ئازایی و (إقدام) و خۆ به له شکری دوژمن دادان " بئ (صبر) ی (فائده) ی نیه، (مُقابل) ی (جُبْن) ه ترسوکی یه؛ ئه گهر له سه ر پق خواردنه وه بی، نه یه لئ (زمام) ی هۆش و (إدارة) و (أدب) ت له ده ست به روا، پێی ئه لێن: " (حِلْم) " (مُقابل) ی (تَذَمُّر) ه ئه گهر له سه ر بلاو و (مصائب) و (نَوَائِب) ی (دهر) ی بئ پێی ئه لێن " (سَعَةُ الصُّدُر) " لام وایه به کوردی ئه یلێن: " باغه ر (فراخی) " (مُقابل) ی (ضِدّ) ی (ضَجَر) ه؛ ئه گهر له سه ر بزر کردنی قسه بی، ئه مپۆ ئه و خۆگرتنه زۆر (مُشکل) ه؛ که سئ (سِرّ) ی که سه کی لابی، ده قه لقوئ، ته ق ئه کا، تا ئه یه دپێ، ئه ی درکێنئ! ئه مه پێی ئه لێن: " (کَتَمَانُ السِّرّ) " ئه گهر له سه ر (فضل) ی (إدارة) و گوزه ران کردن بی، پێی ئه لێن: " (زُهد) " ئه گهر له سه ر که م به شی (دنیا) بی، پێی ئه لێن: " (قناعت) " (مُقابل) ی (زُهد) (حِرص) ه (مُقابل) ی (قَنَاعَت) (شَرَه) ه؛ (خُلَاصَه): نیه له (مُصَالِح) ی (دُنیا) و (قیامهت) بئ (صَبْر) پێک بی. ملایه تی (صَبْر) ی ئه وئ، تا ئه بیته ملایه ته و او، جه رگت ئه بیته خوون؛ چاوت که م (حُکْم) ئه بی؛ (إختراع) و (کشف) ی (أَسْرَار) ی (طبیعهت) چ (صَبْر) و ئُبَات و (تَحَمُّل) ی (مَشَاق) ی (بَدَن) ی و (روحی) و (قلبی) و (ده ماغی) ده وئ؛ ئیوا بووین له (حُکْمَا) یان (أَغْلَب) ی (عمر) ی خویان (صرف) کردیه شه و و پۆژ (مَشْغُول) بووین، تا به (مَرَام) گه یشتینه؛ (ترجمه) ی (حال) یان بخوونه وه (ده هشتهت) ئه تگری؛ بۆ (سُیَّئَات) (تَحَمُّل) له سه ر نه کردن (صَبْر) ه، (مَمْدُوح) ه، بۆ (حسنات) له سه ر کردنیان (صَبْر) ه؛ به (صَبْر) ی (ساعةت) ی (ناثِل) ی (ظفر) ی ئه بی؛ تا (حشر) له (تأریخ) ناوت به چاکه ئه نووسرئ، (تحسین) ئه گریئ؛ به بئ ئارامی چاره گئ (ده و لهت) ی (مَحُو) ئه بیته وه (إِنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ وَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا) (صَبْر) له سه ر (خُشُونَهت) ی (عَیش) و برسیایه تی، له گه لئ جئ به کار دئ، ته نازی (عیش) ی (ناعم) (صَبْر) نایه لئ، پیاوان ئه کاته خانم. له

(صَدْر) ی (إسلامه تی) (مسلمان) آن به (بَساطه تی) گوزهران سه رکه وتن؛
 (قَبُول) و (قه زاتمه) و (شَیخ محشی) و (فرنی) و (فَالُون) خواردن له کئی؟
 ناو (خنده ق) ی (حرب) ی (حاضر) له کئی؟ (حق) و ابو کی ده وله مند بوون،
 نه ده با (زَمان) ی (فقیری) یان له یاد چووبا، خویان گرتبا له نه رمی (عَیش) ی.
 له (أَوَّل) ی و ابو؛ (مسلمان) آن (توصیه) یان لَکْ ئه کرد: به (صَبْر) گرتن، به
 (صبر) (مظفر) بوون؛ دوايه تَکْ چوو؛ لَیْدَه له (لَذَائِد) و (شَهَوَات) و (رَقَص) و
 سه ماو سازو سه متوور و قانون و (ره بابۆک)؛ (زه دیم به (صَف) ی پره ندان
 هه رچی بادا باد) باده نوش کا، به یادی چاوی بیماری یار؛ زهن په رستی و
 هه تیو بازی؛ (ئاووپایی) له و (صَبْر) و (ثَبَات) ی (حرب) ه دان، (حَقًّا) له
 (فَوْق) ی (تَحْمَل) ی (مَلْک) ه؛ (إنسان) که ته ماشای (مَجَلَّه) کانی (مَص) ئه کا،
 (حِظ) ی ئه چته دوو شت؛ خوانی (أَطْعَمَه) ی گوناگون و ئه ویدی (مُقَدِّی)
 (رَقَص) و سه مایه، لَیْو له سه ر لَیْوانه، خَویْکَه و نووسانه، (لَهُ الْحَمْدُ) (عَالَم) ی
 (إسلامی) زیندی بووئته وه؛ (عید) ی (میلاد) ی (أمیره فریاله کریمه ی ملک
 فاروق) بَلَّیم: "چی؟" (تفسیر) ه؛ (أَدَب لَازِم) ه؛ (حَاصِلُ الْحَاصِل) (صَبْر)
 له سه ر (فَضَائِل) (دهور) ی نه ما؛ ئَیْسْتَا بۆ ئَیْمَه (صَبْر) ی (عَلَى الرِّذَائِل) ه؛
 (عِلْم) زۆره (دُنْیا) پر بوه له (مَعَارِف)، (عَقْل) به (درجه) ی (إِسْرَاف) گه یشتیبه؛
 (أَمَّا أَخْلَاق) نیه (رُوح) ی (قَوْمی)، (غیرهت) ی (مَلَى) فه وتاوه؛ (أَخْلَاق) ه وه کی
 (غوستاف لَوْبُون) (فه یله سووفی فرنسی) ئه لئ: (سَبَب) ه بۆ (إِدَارَه) ی
 دووسه دو په نجا ملیۆن (هندی) به شه شسه د هه زار (رجال) ی (إنگلیز) ی "کوا
 (صَبْر)؟ کوا (إِقْدَام)؟ کوا (عِزَّت)؟ کوا (غیرهت)؟ کوا (عِزْم) و (جِزْم) و
 (قُوَّة) ی (إِدَارَه)؟ (قضا) و (قَدْره)، (إِرَادَةُ اللَّهِ) یه ئه بئ وابی؛ (حاشا وکلاً) بئ
 (أَخْلَاق) یه، سستی یه؛ ته نه لئ یه؛ (صَبْر) و (ثَبَات) ی ئه وئ، به سووکی
 وچرووکی کهس (نائل) ی (حرام) نابی؛ (سَیِّد) ی ئَیْمَه، سه ردار ی ئَیْمَه، (رسولی
 أَکْرَم) به چ (صَبْر) ئ، به چ (ثَبَات) و (إِقْدَام) و (غیرهت) و (مَتَانَهت) و (حِلْم) و

(سعی) و کۆشش (ظفر) یان بوو: (تأسیس) و (نشر) ی (دین) ی کرد (وَلَكُمْ فِي رِسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) (تاجان نه ده هی به (وصل) ی جانان نه په سی) (سعدی) نه فه رموی: (صبر) ته لڅه ست و وه لیکن به ری شیرن داره د) " (لازم) ه وه کی (رسول الله) و یاران ی (سعی) بکه ی، (قضا) و (قدری) (وهمی) نه که یته (مانع): نه وی له سه ر نیمه (لازم) ه، بۆ (إعاده) ی (مجد) ی (قدیم) بیکه ی: (قضا) و (قدری) خوی، عان دی خواجه، له نیمه (مجهول) ه، (نجات) له هه ردوو سه را: به (إيمان) و (عمل) ی (صالح) و (صبر) ه (وَاللَّهُ الْمُوفِيُّ وَالسَّلَام) نه وه نده (کافی) یه. ته و او بوو (تفسیر) ی (سوره) ی (والعصر).

سوره تی (الهَمزة)

(نه و به ت) ی (تفسیر) ی (سوره) ی (الهَمزة) یه؛ له (سید) وهرنه گیری: (مکیه)
 (آیات) ی تویه، له هیجیان (خلاف) نیه؛ (وکذا قسطلانی) چ (خلاف) (ذکر)
 ناکا؛ (شکر) یا (ربی)؛ (مناسبه) ی له گه ل پیتشی (ظاهره)، (إشارة)
 نه فهرموی: بۆ (قسم) ی له (خساره ت) مه ندان (نَعُوذُ بِاللَّهِ).

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

له (خُسران) ﴿وَيَلِّ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ﴾ (هُمَزُ و لُّمَزُ) (گَسَر و طَعَن) ه؛
 (مقصود) ی (کس) ی (عرض) و (ناموس) و (شرف) ه؛ (طعن) (ضرب) و (قَدْح) له
 (شخص) ه، له (نسب) ه نه و (نوع) ه که سه له هه موو (زه مان) ی نۆدن؛ (وَعَلَى
 الْأَكْثَرِ) له هه موو که س (عهیب) دارترن؛ ده رباره ی (أشراف) و بی (عهیب) آن
 زوبان نه کوته وه؛ به چاوو برۆو لیوو له قه شمهری نه که ن؛ (نسبه ت) بۆ (إمام
 مُحَمَّدی باقر) نه ده ن، خویندیویه ته وه: "هُمَزُ، لُّمَزُ" به (سُكُون) ی (مِیم)،
 وه (عبارت) ن له وانه ی خویان نه که نه (أَضْحُوكَ)، قه شمهر جار، چاوو ه ش؛
 نه وانه ش هه ن؛ وه نه ده با له (عالم) ی (إسلامی) دا، نه و (نوع) ه (سُفْل) ه ببی؛
 (مع الأسف) له وانه (أرذل) و (أسفل) و (دُون) تریش هه ن. (أَمَةٌ) ی نه و جووره
 (أرادل) ه ی لا (مُحْتَرَم) بی، نه بی (قَدْر) و (قیمه ت) ی خوی چه ند بی؟! (وَلِلَّهِ
 الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ) (أهل) ی (عرفان) نه لَین: (عِزَّة ت) و (شرف) ی (إنسان)
 به (نسبه ت) (عِزَّة ت) و (عَظْمَة ت) و (شَرَف) ی (مَعْبُود) یه تی؛ که سی (إيمان) ی
 هه بی، به (خالق) ی (عظیم الشأن) وه (عَلَام) ی (قدیر)، (غالب)، (عزیز)، بی
 مانه ند نه بی خوی هه لکیشی، بلند بی، (عِزَّة ت) ی (نفس) ی ببی "نه و (نوع) ه
 (مَسْخَر) ه وایزانم لیتره (مُرَاد) نین؛ چونکی (حال) ی وان وه کی (مَشْهُور) ه
 له گه ل ﴿الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ، يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ﴾ ناگونجی، چ (بَدَل)

بی، چ (وصف)، چ (مرفوع) یا (منصوب) ی (علی الذم) بی، نه وه له (إنسان) ی دهوله مندی (مُتَكَبِّرٌ) نه وه شپته وه؛ بویه نه لَئِن: له (حَق) (أُمِّيَّة) ی (جمیلی بن عامر)؛ (ولید بن مُغْنِيَّة)، (عاص بن وائل)، (نازل) بوه "

کوکړدنه وهی (مال)، دا کړدنی، هه لژماردن و خو پئی هه لدانه وهی، (ره زلیلی) یه، (ره زلیلی) یه زور گه وره؛ نه وانه (صبر) یان له سره دهوله مندی نیه؛ (الآن) گه لی (مسلمان) که می دهوله مند نه بی، (زه مان) ی (ره زالهت) و (فَقْر) ی له (فکر) نه چی؛ (تکبر) نه کا، خه لکی لا سووکه؛ پیشه خه نده ی به و (عالم) ه دی؛ (حقاً) نه مه (علامت) ی به د گه وهری یه که سی (کَرِيمُ الطَّبَع) بی، (ماضی) خوی له (فکر) نا کا:

إِنَّ الْكَرَامَ إِذَا أُسْبِرُوا، ذَكُرُوا
مَنْ كَانَ يَأْلَفُهُمْ فِي الْمَنْزِلِ الْخَشِنِ

چا که ی براده رانی (أَيَّام) ی (فَقْر) ی له یاد نا چی، (وفا) داری نه کا؛ (أما) نه وهی (سفیل) و به د گه وهره، شتی تره؛ وه کی (حافظ) نه لئ:

(یاربی مه بادا آنچه گه دا (مُعْتَبِر) شه وه د)؛ له (تورکی) نه لئ: " (ماری سه رمادیده یا، ربم گونهش گوسته مه شون) ماری که له سه رمان ته زی بی، سپر بوو بی خوا پوځی بؤ نه نوینئ؛ نه گه ر بیته سه ره خو، زور خراپه ی نه کا. بنوړه نه م (عصر) ه (عصر) ی (نور) و (مدنیته) و (دیموقرات) یه (بَشَر) کوو وهر گه پرا؟ زور به ره ژیرو ژیر به ره ژوور بوون؛ خانه دانی نه ما؛ (بحق) (به تَرْقِيَّات) ی (مادی) (معنویات) نه ما (خصوص) له وهی که به (اکثریهت) لایان وه یه (إنسان) له (أصل) ی (قرد) ی یه؛ بؤ مه یموونی نه گه پیتته وه (مبارک) ه، (إِنْشَاءَ اللَّهِ كُلُّ شَيْءٍ يَعُودُ إِلَى أَصْلِهِ).

نه وهی (مال) کو نه کاته وه، و (حساب) نه کا، و (گومان) نه با، که (مال) ی وی نه وی (مُخْلَد) نه کا؛ (أَنَّهُ) نامری، به و (مال) ه نه ژیه، تا (أَبَد)، یا (أَمَد) ی زور (واقعاً قِوَامُ حَيَات) ی (بَشَر) به (مال) ه؛ نه (حیات) ی (أَبَدی) نه دا بؤ که سی

(مال) له (مصالح) څو، (وطن) څو (قوم) و (قيله) څو، به جی (صرف) کا؛ (حيات) څو (أَمَم)، (حيات) څو (دول) به سایه څو (نوع) ده وله مەندانیه؛ څو له (تاریخ) نامری؛ ناوی چاکه څو له (صحائف) څو (أیام) نه نووسری، نه خویندریته وه له باتی نه فرین هزاره زار نافرینی بو نه چی. (سعدی) نه لی:

(قارون) (هلاک) شود کی چهل خانه گنج داشت

نه وشیره وان نه مرد کی نامی نیکو گوزاشت

به لی گرد بوونه وهی (مال)، لای (لثیم) و (ره زیل) و چا و چنوک و چروک و مەنده مووران، بو (هه یته) څو (عمومی)، مردنه؛ (آته انحصار) څو (حيات) ه له و (عصر) ه، ده وله مەندانۍ (ناورویا) و (نهمریکا)، (حقیقه) بو (حفظ) څو (ده ولت) و (ملت) څو ځویان، به پاستی جان افشانی نه کهن؛ ده وله مەندی (شیع) آن بو (مجتهد) آن (مال) به فیرو نه دهن؛ (حال) څو (ملك) و (ملت) به و (حال) ه؛ نیو ملیون روپیه له هه ریسۍ (ماتم) (صرف) نه کهن، (خساره) مەندی (دنیا) و (آخره) ت.

تا (رووس) (إعلان) څو (حرب) څو له گهل (نه لمانیا) نه دابوو، (دیموقراتیه) کانی سه رمایه داران، (تکفیر) و (تلعین) څو (به لشفی) یان نه کردن؛ (پاش) (إعلان) څو (حرب)، نه وان بوونه (ممدوح)؛ (دیموقراتی) یان (دائم تقدیس) (ستالین) نه کهن؛ (حقیقه) به (ملیون) به (ملیار) (مال) و (نفس) څو کرده (فدا) څو (انگلین)؛ نه و له گهل (نه لمان) نه که وتبا (حرب)، خوا نه زانی چ به سهر (انگلین) دا دهات؟ (وَقَدَّيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ) (أیام) څو (قوربانی) یه؛ (بریتانیا) (حق) وایه (صدقه) و (قوربانی) بو (ستالین) (تقدیم) کا؛ به لام نه گهر هوشت هه یه، به قسه څو کهس هل مەخه له تی؛ (مقصد) (استیلا) یه، خوون هه لمزینی بی ده سه لاتانه؛ (مال) په یا کا، بو (مصالح) څو (عمومی)، (صرف) څو که؛ (أولاً) ناگات له (عائله) بی؛ به (سفاهت) یه (فلس) (خرج) مە که (حیف) ه (مال) څو

(دنیا) به فیرۆ بپروا؛ هه تا ده مری ده ست له (دنیا) هه لئه گری؛ زۆر که س
 ئه بیینی، ئه لئ: " (مال) ی (دنیا) چ نیه " (مع آتِه) ئه گه ر مالی دنیا نه بی قییمه تی
 جاشکه کی نیه؛ له کۆیه ئه وی ناوی (مُخَلَّد) ه له ده ولئه مه ندان (أَوَّلًا) (ذات) ی
 (أَكْرَم) و (أَقْدَم) و (أَشْرَف) (حویزی زاده) (حاجی ملا بکر آغا) (نَوَّرَ اللهُ
 ضَرِيحَهُ)، دووه م: (حاجی وه سمانی حاجی ره شکى)، سئ یه م (حه مه شین)
 نازانم کورپی کئ یه ؟ ئه وانه (صاحب) ی (ئه وقاف) ی (عُومِي) کۆیه ن؛ ئه مپۆش
 له سایه ی ئه و سئ (ذات) ه (عِلْم) له کۆیه (نوعاً ما) (دوام) ئه کا،
 وه (ره مه ق) یکی ماوه؛ (حاجی بکر آغا) هه رچه ند (أولاد) ی زۆر بوو - (أَمَّا نَظَرُ)
 به (مسلك) ی - و جافی کۆر بوو؛ (إِنَّا لِلّٰه)؛ پیاوی ده ولئه مه ند، به (شرف) و
 (جود) و (إحسان)، بۆ (بَقَا) ی (عِلْم) و (دین) ی (إسلام) (رُوح) ی (حیات) ه که
 ئه وان چوون، (عِلْم) و (دین) یش نامینی. خۆت ته ماشا که (وَلَيْسَ الْخَبْرُ
 كَالْعِيَانِ) ﴿كَلَّا﴾ با (منع) بی، له و (خیال) ی خاوه، له و (جَمْع) و (مَنع) ه، وه ك
 له (سوره) ی (وَاللَّيْلِ) فه رمووی: (وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى) به لکوو به
 (هَمْن) و (لَمَن) له (حق) ی ئه لئین:

مالی خودرا خود نه خودری ته وق شود ده رگه رده نه ت

مورده ها زینده که ردی ئافه رین به ر مورده نه ت!

(وَيْلٌ) و (نَفَرِین) له خۆی، ئافه رین له مردنی ﴿لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ﴾ فره ی
 ئه دریته ناو (حُطَمَه)، شتیکه (شأن) ی وایه، ئی بی که ویتئ، ئه ی شکیتئ،
 پارچه پارچه ی ئه کا؛ وه کی کۆنه خه ره کی تیکشای پیریز نانی لی ئه کا؛ به
 (إنسان) ی زۆر خۆر ئه لئین: " (حُطَمَه) (حقاً بعض) ی (مه عده) هه ن، وه کی
 (جَهَنَّمَ): (هَلْ أُمْتَلَأَتْ؟) (خَيْر) (هَلْ مِنْ مَزِيد؟) ئه وی بیکه ویتئ، تیکی
 ئه شکیتئ؛ له بار تیکی ده ردینی (هضم) ی ئه کا به (سُرْعَت)؛ (قسم) ی ئه کاته
 گۆشت و به ز، (قسم) ی فره ی ئه داته ده ر.

که سئ (عبادی خوا به نا (حق) بشکینئ، (طعن) ی لی ئه دا، (جنابی حق) ئه ی شکینئ، تیک و پیکئ ئه دا ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطْمَةُ﴾ نازاندی، (عقل) نایگاتی ئه وه یه ﴿نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ﴾ ناگری خوا یه، به (غضب) ی خوا هه لکراوه؛ ده نایسئ نازاندی چیه؟ (إنشاء الله) له (قیامت) یش نایزانین؛ نایبینین (بحوله تعالی) گویمان له لرمه شی نابئ؛ ناگری ئه وتویه ﴿الَّتِي تَطْلُعُ عَلَى الْأَفْنَدَةِ﴾ دل و ناودلان (استیلا) ئه کا دای ده گری؛ ناو ئه و دلانه ی په قی به (قَسَوَت) و بئ (عاطفه) ه که (أَصْلًا) دلایان، به بئ نه وایان نه ده سووتا، له سه ره ئه و (ثروته) و سامانه، دلته نگ، نیوچه وان گرژ، پووترش و تال، (طبیعی) ئه و دلای پر ناگری (بُغْض) و (حَسَد) ه، ناگری خوی ئه چیتئ، ئه و جا (فَرَّاح) ئه بی ﴿إِنَّهَا﴾ ئه و ناگره ﴿عَلَيْهِمْ﴾ له سه ریانه، سه راپا، ده روون به پوون ﴿مُوصَدَّةٌ﴾ ده رخونه ی به سه ردا کراوه، داپوشراوه؛ زبانی ناگره که ناچته ده ره وه؛ (طَبْعاً) شده ت) ی زیاتر ئه بی کوئنه وان (مال) ی خویان، داگردبوو، شاردبوویانه وه، دلایان نه ده هات، سه ریان هه لپچکپن ئه وانیش به و (نوع) ه له ناگرا ئه بن، وه ئه وانه ﴿فِي عَمْرِ مُعْدَدَةٍ﴾ له کۆت ئه درین، له کۆت دران چۆنه؟ داری زه لام و دریز، له سه پس خانان کون کوناوی داده نین، ئه وانی (مُجْرِم) ن لاقیان ئه هاویته ناو، ئه وه ش (زیده) (عذاب) ه؛ (طَبِيعِي) کۆتی (جَهَنَّمَ) له ئاسنی ئه بی، که به ناگری (جَهَنَّمَ) نه تویتته وه؛ ئه وه ی (طُول) ی (أَمَل) ی هه بی ناگای له خوی نیه، لاقی جوت ئه کړئ، برؤ: بؤ (قَعْر) ی (قَبْرِ) ی، ئه گه ر ده سستی که وی به لام ده وله مه ندی (بَخِيل) له (دُنْيَا) و (قِيَامَت) (مُعَذِّب) ه؛ ئه وه ی گه مه و (إِسْتِهْزَا) به (خَلْق) بکا - (لَا شَك) - (مُحَقَّر) و (مُهَان) ئه بی؛ (لازم) ه به چاوی (حقارهت) ته ماشای هیچ (مَوْجُود) ئ نه که ی؛ ئه گه ر گچکه نه بی، گه وره بی پئی ناکړئ؛ ئه گه ر گویدریژ و قه تارچی نه بی و ناگرت بؤ نابئ؛ له سه رمان ئه له رزی؛ بئ نان و شیوه ئه مینیتته وه له (حکایهت) ئوکان ئه لی: "کیشکه یه هیلانه ی له نَزِيك هیلانه ی له ق له قئ کردبوو، پوژئ له قله ق (فَخْرِي) به سه ردا

کرد: "نه گەر من نه بام، مار (فرخه) ی ئه خواردی" کیشکه ووتی: "نه گەر منیش نه بام، گێرکه، میرووله، فهرخه کانی ئه کردنه، سووره ساقته؛ هه تاو ئه ی سووتاندن!" ههروهك له ق له ق ماره ئه خوا، کیشکهش، میروو گێرکه ئه خوا، له ق له ق به و گه وره ی یه ی پئی ناویژی!"

پۆژی له (أوائل) ی (سفر به ی) (حرب) ی (سابق) له پئی (قاز به گی یان) بووم، بۆ (إرشاد) و (نصیحه) ی (عباد) ئه گه پاین، دیم گاجووتی، خۆی گامه لاس کردبوو، چار په لی فپئی دابوو، سه ری به عاردی کردبوو؛ جووجیلان (ده وره) یان لئ دابوو دهنوکیان له ناو گوئی، له بن کلکی، له ژێر چه تگی ئه دا، هیچ نه ده جوولایه وه؛ (تعجب) م کرد، گووتم: "ئه وه چیه؟" ووتیان: "ئه و گاجووته، گه نه ی زۆره؛ ئاوا خۆی بۆ جووجیلان پاکشاندیه، تا گه نه کانی لئ که نه وه" (الله أكبر!) پاش (بهین) ئ له (چنارۆک) بووین، چیل و چوالمان له (کانی که ند) ی بوو؛ (خه به ر) یان داینی: گۆرکه که تان، ئه وه نده ی گه نه و سپی تی نیشتی، ده میان تی چه قاندیه، خونیا ن مشتی، (معلوم) نیه، ئه ژیه "هینایانه وه، گه پان، چه ند مریشک و جووجیل مان، هه بوو، هینایان، (ده وره) یان لئ دا؛ به دوو پۆژ خاوینیان کرده وه؛ گۆرک ده رچوو، به چه ند پۆژی ته واو هاته وه سه ره خۆ.

(خلق) ی خوات لا گه وره بی (مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَافُوتٍ) (خُصُوصاً) پیاوی گه وره؛ (وَلَوْ) له سه ر (دین) ت نه بی؛ (إمبراطور) ی (ژاپۆنیا) له سه د (مليون) زیاتر (تَبَعَهُ) ی به (إِبْنُ اللَّهِ) ی ئه زانن؛ لاهه لپچرای و هکی من، چۆن ئه توانم به سووکی ناوی بینم؟! (وهكذا سائر) ی (ذوات) ی (بارزه)، له (شرق) ی یان له (غربی) یان له (عالم) ی کۆن، له (عالم) ی نوێ؛ سه د (حیف) ه، سه د مخابنه، بۆ (ذات) ئ (غربی) ناوی (محمّدي عربي) به خواری و ناشیرنی بیتی؛ (أسف) بۆ (أخلاق) و (تربیه)، (خیام) ئه لئ:

(سُنَّت) مه کون و (فَرِيضه) (حَق) بگوزار

وین (لُقمه) کی داری، زو کهسان بازمه دار
 (غیبهت) مه کون و (خَلق) ی خودا مه نازار
 دهر (عُهده) یی، آن جهان مه نهم، باده بیار
 (إِعْتِراض) ی لّی مه گره، که ئەلّی: "(سُنَّهت) مه کهن" ئەمه تیای مه یه: که لّی
 که خویان به (سُنَّهت) آن (مَشْغُول) نه کهن، وه (فَرْض) ی خوا به جی ناگه یه نن.
 وابزانم نووسیوه تم: پۆژی له دیوه خانی دانیشتبووین، پۆژی (جُمعه)،
 (دَقْعَت) م کرد، یازده کهس، (تَسْبِيح) یان هه لّ ئەخراند، (صلوات) یان لّی ئەدا
 (فَقِير) ی به (حَق)، (مُسْتَحَق) هات: نووزاوه پاراوه: ئەوی (تَسْبِيح) ی
 به دهسته وه بوو، پاره کی نه دایه: تا (صاحب) مال شته کی پی (کَرَم) کرد: ئاوا
 (قوربان)؟ ئەدی! با ئەوهنده بهس بی: ته واو (تَفْسِير) ی (سوره) ی (أَلْهُمَزَه)،
 پاش (عَصْر) ی چوار شه موو، به نومییدی هه شتی مانگ بی.

(سورة الفیل)

ئه و جا (نوبه تی) (تفسیر) ی (سورة الفیل) بی؛ (أولاً) (سید) ئه فه رموی:
 "(مکیه)" (عدد) ی (آیات) ی پینجه، بی (خلاف)، (ثانیاً): (مناسبه) ی له گه ل
 پیشی زور (ظاهر) ه؛ ئه ی خوداوه ندی (همن و) (لَمَن) گویت لی بی: (فیل) به و
 گه وره بی و (قوّه ت) ه، خاوه نی (فیل) به و شکۆه و (جَلالَه ت) ه، خوا به
 (طیر) ی (مُحَقَّر) ی بی هیز، کوو تیکی شکاندن، پارچه، پارچه ی کردن؟
 واشکان، (قابل) ی خوگرته وه نین؛ ئه و (قوّه ت) و له شکرو (ده ولّه ت) و سامانه،
 به کاریان نه هات؛ ئیوه چتان پی ئه کرئ، به (طیر) ه عه بابیله ی خوی (ئه لمان)
 کاریکی به (أصحاب) ی (فَلّ) ی (أفیل) کرد؛ وه کی (أصحاب) ی (فیل)، تارو
 مارو نابووتی کردن. ئه ی براده ران ئه و (رباعی) یه ی (شیخی سَعْدی) چه ند
 خوشه ئه فه رموی:

په شه چوو پور شود، بزه نه د پيله را
 باهه مه توندى و (صلا به ت) که ئوست
 مووریچه گانرا، چو بوود (اتفاق)
 شیرى ژه یانرا بدرانه ند پووست

ئاهه ریم...

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿أَلَمْ تَرَى كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ﴾ (قِصّة) ی (أَصْحَابُ الْفِيلِ) ئه و ی
 به سه ریاندا هات، (مَعْرُوف) و (مَشْهُور) و (مُتَوَاتِر) بوو، (شك) و (شُبّه) ی تیا
 نه بوو؛ بۆیه به (إِسْتِفْهَام) ی (تَقْرِیر) ی (خِطَاب) له گه ل (صاحبُ الرّسالة ت)
 ئه كا؛ (أَنّ) چاوی به (حادثة) که وتوو؛ (علم) ی وای پی بوه، (علم) ی (عِیانی)
 ﴿أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ﴾ فیلی (أصحابی فیل) له (عه ره ب) ی (حجاز) و (قریش) که

(مُقابِل) ی (بَيْتُ الْحَرَامِ) (بَيْتِی) (بنا) کهن، پووی (أَنَام) بخه نه (بَيْتِی) (محروم) ی خویان؛ وه خویان بینه گه وده ی (عُموم) ی (عهره ب) ﴿فِي تَضْلِيلٍ﴾ به لئی (کید) وانی به تال کرد، پووچ بوو؛ (وَخَامَتِ) ی بۆ خویان بوو؛ ئه لئین: " (منصوری عبّاسی) ش (بنا) یه کی دروست کرد له (بغدا)، تا (خه لک) (منع) کا له (حج) له ترسی (دعا یه) ی (علوی) یان " (سبحان الله اسلامه تی) ﴿قُوَّتِ﴾ و (مُکنه ت) ه کی دا، خزمانی (نَبی) ﴿وَصَلَّى﴾، (شعائنی) (دین) یشیان کرده، (وسيله) ی (سیاسه ت)؛ (ذاتاً) به (وجدان) و (ضمیر) ی خویان (أَمین) ن، له (سَيِّئَاتِ) ی (سیاسه ت) و (هه تک) ی (قیامه ت) ﴿وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ﴾ (جنابی حق) ناردی سه ر وان ﴿طَيْرًا أَبَابِيلَ﴾ جه مات جه مات، جوق جوق، ره ش بوون، سپی بوون، سه بز بوون، هه ر (لَوْنِ) ی بوون؛ (طیر) ی چکه لۆکه، وه کی په په سیلکان؛ (سَيِّد) (نقل) له (عکرمه) ی ئه کا ئه و (طیر) آنه ی پوویان وه کی پووی دپندان بوه. (مقصد) ئه وانه وه کی (طیر) ی (دُنیا) نه بووین؛ (نقل) له (حياة الحيوان) ئه کهن: ئه وانه له (بین) ی (أَرْضِ) و ئاسمان هیلانه ئه کهن، وه (فرخه) هلدینن. ئه وانه به قسه ی (ملا ی) (ملی) یان ئه چن؛ (أَصْلِ) ی (حادثة) له (إيمان) هوه نیه، تا سه رو به ری بۆ بکه ن ﴿تَرْمِيهِمْ بِجِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ﴾ سه نگ، گل؛ ئه لئیم: هه ر (طیر) ه، سئ دانه له و به ردانه ی پئ بوه، یه کئ به دهن دووک، دووی به پئ هه ل گرتیه؛ ئه و به ردانه یان پیداداین؛ ئه وی پئ ی که وتبی کشتوویتی " ﴿فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ﴾ کای خوراو، دوا ی ئه وه ی که ولاغ کای خوراو ئه و کایه ئه بئ به چی ﴿غَايَةِ﴾ ی (قران) له به ر (تَزَاكُتِ) (کلمات) ی ناشیرین، (إستعمال) ناکا؛ ئه وانه پارچه پارچه بووین؛ (قطعه، قطعه) ی گچکه وه کی قه رسه قول، ریخی مانگا، بۆگه نی، (مُلُوثُ)؛ (معنا) یه وا، (إِبْنُ جَرِيرٍ) له (إِبْنِ زَيْدٍ) (نقل) ئه کا، زۆر باشه. وه له (عکرمه) (نقل) ئه کهن: ئه وی به ردی پئ که وت، خوروکه ی لئ هات؛ وه ئه وه (أَوَّلِ) (جُدَرِی) یه که له (أَرْضِ) ی (عهره ب)

(ظاهر) بی؛ (یعنی) پیش نه و (وَقَعَه) خرووکه له (عه ره بستان) نه بوه. وه له (بعض) ئی (روایهت) سوره که شی له گه لّ بوه.

با (مُجْمَلًا حکایهت) ه که (بَيَان) که یین: (مُفَسِّرِي کبیر) (إمام أبو جریر) له (ابن إسحاق) (نقل) نه کا: "(نه بره هه) (که نیسه) کی (مقابل) ی (بیت الحرام) له (صنعا) ی (بنا) کرد، له و (وه قَت) ه ی بی مانه ند بوو؛ بۆ (نجاشی) نووسی: (بنا) یه وام دروست کردیه، که (حجاج) ی (عه ره ب) پوو بکه نه وی "ناوی نابوو: (قُلَيْس)؛ (عه ره ب) نه مه یان پی زانی؛ یه کئی له (بنی فقیم) تووړه بوو چوو له ناو (بیت) ی (نه بره هه) پی؛ (نه بره هه) که وته (غضب)؛ ووتی: "نه چم نه و (بیت) ه نه پووختیم" به له شکری گران و گه وړه، بۆ (هَدَم) ی (بیت) ی (خلیل الرحمن) پووی کرده (مکه)؛ (رئیس) ی (مکه) نه و وه خته (عبد المطلب) بوو باپیری پیغه مبه ر (ﷺ)؛ زاناندی به (قُوَّت) (مُقابله) ناکرئی، گه لّ له بهر خوا ناوړایه وه؛ که (بیت) ی خوی (حِفْظ) کا. وه قتاکی، هات (هجوم) بهن، بۆ سه ر (مکه)؛ (أهالی) خویان شارده وه؛ (فیل) ی گه وړه یان له پیش له شکر (سُوق) کرد (فیل محمود) یان پی نه گوت؛ نه و (وه قَت) ه ی که پوو یان نه خسته (مکه) (مُمانه عت) ی نه کرد؛ خوی نه خسته سه ر عارد، که هه لیان نه ستاند، پوو یان له جی یه تر نه کرد، نه پوویی (إعتبار) یان نه کرد، به و (آیهت) ه؛ له و (آن) ه (طیر) ی زۆر وه کی په ره سیلکان هاته سه ر له شکر، به ردبارانی کردن؛ له شکره که (محو) و نابووت بوو؛ (خوا) ی (کعبه) ی (کعبه) ی به و (کیفیهت) ه (غریب) ه (حِفْظ) کرد. "من نه و (حادثة) یه برپا نه که م (وَلَوْ) پیم بلّین: " (ملا) یه (بَسِيط) ه" با نه و له شکره پاش هاتنی نه و (طیر) آنه خرووکه و سورکه یان که وتبیته ناو؛ (لکن) به (مُدّه) یه نه وه نده که م، وا (سرایهت) بکا، له شکری وا، وا شرپ بکا، له (شه) ی بکه ون؛ زۆر (مُوافق) ی (حوادث) ی، (طبیعیه) نیه؛ باز (خارقه) یه؛ نه گه ر (قبول) نه کردنی (قِصّه) بۆ (خاطر) ی (مُستشرقین) بی، بی هووده یه؛ نه وان (رسالهت) ی (محمّد)، (حَقِیّهت) ی

(قرآن)، که (وحی) (إلهی) یه، (إنکار) نه که ن؛ نه گهر له بهر دووری یه؛ (ذاتاً خوارق) له (عادات) دوورن؛ نه گهر به (محال) ی بزانن، وایزانم هیچ (محال) نیه. (شیخ محمد عبده) نه گهر له (غربی) یان ناوی (مبقرؤب) ی نه بیستبا؛ نه وه (مبقرؤب) ی خروکه یه؛ نه مه ئی سؤرکه یه، نه وه ئی (ملاریا) یه، نه مه ئی (تیفون) ه، نه مه ئی (طاعون) ه، نه مه ئی (وبّا) یه؛ به (واسطه) ی مشک و نه سپی و میش و پییشکه، نه که ونه ناو (بدن) ی (إنسان)، وه تووشی نه و (بلا) یانه ی نه که ن؛ (توجیه) ی (آیه) ی چۆن نه کرد؟ گه لّ وانه بی، نه ختنّ پاش (دوام) ی (حرب) له شکر تووشی گه لّ دهردان نه بی؛ تا، گرانه تا، ره شه (زه خیر) ی، خروکه، سؤرکه؛ وابوه زۆر په ژاره بوه؛ (لکن) به و (سُرعت) ه، نا؛ له (حرب) ی (عمومی) (سابق) (بعض) ه تا، ((ظاهر) بوو، یه کئی پیّی نه لّین: "حُمّی مالطه" یه کئی پیّی نه لّی: "حُمّی الخنادق") ناو سوپیژی (عهسکری) ی په یا بوو؛ وه (مَنْشَأ) ی نه و (عِلَل) ه، له (مبقرؤب) ه، نه و (مبقرؤب) ه له چی په یا نه بی؟ (عُلما) یان (بیا) یان کردیه؛ کهس نه ی گوتیه: "(طیر) به (هوا) دا، به سهر (قران) گاهدا بپوا، (مبقرؤب) ی خروکه و سؤرکه ی لّ په یا نه بی" (مع اّنه) مبقرؤبی سؤرکه (کشف) نه کرایه؛ (حُکما) ی ئیستا وک (فیل) ژیا نی (مبقرؤب) ی گه لّ (أمراض) ی (عامّه)، (مُهَلکه) نه فه و تینن؛ (حُتّی) (مبقرؤب) ی (طاعون) و (وبّا). (سبحان الله) من لام وه یه بۆ (خوارق) و (عجایبات)، (فرق) ی (قَبْلُ بَعْثَةِ رَسُولِ اللَّهِ) و (بَعْدَ الْبَعْثَةِ) ی زۆره له بهر (رسالت) ی وی بوه. (دَوْر) ی (عقل) و (فکر) و (إنتظام) و (قوّت) و (مُکنهت) جودایه (دَقّهت) بکه ن، (حیوانات) له ناو زگی داکیا چۆن نه ژیه؟ که هاته دهر، تاخوی نه گری، کوو به خیتو نه کری؟ (فرق) مندالی (إنسان) له گه لّ ئی که رو گا چه ند زۆره؛ جاشه کهر به دوو (دقیقه) به سهر پیّی نه که وی؛ (إنسان) به دوو سال به لکو زیاتر له وی (إحتیاجی) به (خزمهت) زۆره؛ نه وی پۆژی نه یا به (خارقه) خوا (حِفْظ) ی (بیت) بکا؛ پاش (قوّت) ی (إسلام) و جهنگ، خانوه که ی درا، بهر مه نجه نیق و

دیواری پووخوا؛ (قه رامیط) آن (حَجَرُ الْأَسود) یان هینا (کوفه)؛ (٣٠) سال له سه ر (مزیله) فری یان دا، نه (طیر) ه (عه بابیل) ه یان هاته سه ر، نه (علی شیش)؛ نه خروکه یان گه یشتی نه سوورکه؛ له (أول) (ضعف) (مسلمان) آن (ملائکه) (إمداد) یان نه دان، که زور بوون، (سبب) به (شه پی) خۆبه خۆیی، (قوه ت) یان، په رت بوو، (أجانب) له (شرق) و (غرب) و (شمال) و (جنوب) دایاننه به ری؛ (ملائکه) گوئی خوشیان نه دانی، وه (مرحبا) شیان لی ناکه ن؛ هه ر (عصر) ه، هه ر (قرن) ه، (نوع) ه (أحوال) ه کی هه یه؛ که له نه وانی دیا نابی. قسه له (فیل) و (عجایبات) ی (فیل) بۆ (مرحوم) (طنطاوی) بی (شیخ ابن حجر) ی (مکی) له و (حکایه ت) ه (إعتراض) ه کی هه یه؛ له (مسئله) ی چۆکدادانی (فیل) گۆی یا (فیل) ناکه ویتته زه وی، به پیوه نه نوئی. وانیه زور (خفیف) نه که ویتته سه رته نیشته زور (خفیف) هه ل نه ستی، (واقعا) چۆکی نیه، (أما) قاپی زور بلنده، که پیی چه ماند سووک پال نه که وی (إمامی غزالی) نه فه رموی:

"(فرج) ی له بن زگیه تی؛ (یعنی) وه کی (حیوانات) ی تر نیه " نه وه ش وانیه، وه کی (حیوانات) ی تره. من له (بغدا) دیم، (لعب) ی (عجایب) یان نه کرد؛ داری وه کی ده زگای ئیمه نی دوروانیان داده نا، وه کی (کورسی)، (فیل) له سه ری داده نیشته، وه نه م تهیره عه بابیله ی مه، نه و (طیر) ه (أبابیل) ه نیه، ئی ئیمه جودایه، نانیشی، لاقی کورته، له سه ری هه لئاستیتته وه، له حه و نه خولیتته وه، پیشکه و میرو میرووی بالدارو (حشرات) ی (جو) نه خوا؛ نه دی له (طیر) ه عه بابیله ی ئیستا؛ (یعنی) (طیاره) به و (قنبلة) زلزلانه ده هه زار (طیاره) (هجوم) نه کاته سه ر شاری، (أهل) ی شاریش (مقابله) نه که ن، و نه بی (طول) اللیل) نه و (حرب) ه (هائل) ه (دوام) نه کا، نه لئی چی؟! (فرق) ی (إنسان) نه مپوو (إنسان) ی نه وی پوژی، چه ند زوره؛ خوا به (مرحمه ت) ی خوی له شه پی (طیار) مان (حفظ) کا، و (کذا، دَبَّابَه)؛ (إلهی) (ضعف) ی (مسلمان) آن به (درجه) یه گه یشتیه، به (حکمه ت) و (قدره ت) و (آیه ت) ی توو نه بی چاره ی یان

ناکرێ؛ چاوی (إعتبار) یان نیه (سعی) ناکەن، بە (خیال) آن خەڵە تاوان؛ ئەمڕۆ و
 چوار دە (قەپز) پیڤش ئەمڕۆیان لا وەکی یەكە؛ (إلهی) (رحم)ی، تەواو بوو
 (تفسیر)ی (سورە)ی (الفیل) لە گەڵ بانگی شیوان، کە ئەبێتە شەوی یەك
 شەممو، سێیەم شەوی جەژنی قوربانە خوای (تعالی) ن بە (کرم)ی خۆی بۆمان
 بکاتە جیژنی (مُبارک)؛ وە (عن قریب) جەژنی (ختم)ی (حرب) و (غلا) بە خوشی
 ببینن؛ (آمین).

(حوقە)ی پوون بە بیست چوار روپیە یە؛ (یعنی) سی و شەش درەم؛
 (تاریخ)ی کۆیە نەیدیوە؛ وە (أول)ی زستانە، ئەو (قیمەت)ە ئەکا؛ (ممکن)ە
 زیتر بڕوا، هەوراز چی.

(سورة قُریش)

(نوبه تی (تفسیری (سوره ی (قریش) ه؛ (جَمُور) نه فه رموون: " (مَکِیَه) (ضَحاک) و (ابن سائب) نه لَین: " (مدنیه) " (قسطلانی) له (لَطائف) وه (سَید) له (رُوح المعانی) و (تَقْل) نه که ن: (عدد) ی (آیات) ی وه ک (قسطلانی) نه فه رموی: " (چواره) " له (عِراقِی) و (دِمَشقی)، پینجه "؛ له (حجازی) و (حُمصی) (خِلاف) یان له (آیه تی (مِنْ جُوع) ه؛ هه چهند (إطعام) له (زَمَان) برساییه تی (آیه تی (عظیمه) (مُسْتَقْلَه) له (أَمِن) ی (مِنْ الْخَوْف)، نه ویش (آیه تی) سهریه خویه؛ (لکن) (جَمع) ی هه ردوو (آیه تی) له (آیه تی)، چونکی (مُجْتَمِعاً) هه ردووی بۆ (قریش) بوه، (دوام) ی کردیه (أَنْسَب) ه؛ خواجه نه مپۆ (زَمَان) ی (قَحط) و (غَلایه)؛ نا (أَمینی) (دَوْر) یه تی؛ به (رحمه تی) خۆت، (رَحْم) ی به نِیمه و (سائری) (ضُعفا) به فه رمووی؛ (أَقویا) و (أَشقیا) به (قُوّه تی) خویان (مَغْرور) ن، پوویان له توو نیه، (إلهی) تووش پووی (مرحمت) یان لی وه رگیپئی؛ (مُعْجَزه) یه، (آیه تی) بۆ (مسکین) آن بنوینی.

(إِتْصَال) ی نه م (سُورَه تی) ه به (سُورَه تی) (سابق)، نه وه نده به (قُوّه تی) ه لای (قِسم) ی به یه ک (سُورَه تی) (حساب) ن؛ نه فه رموون: له (مُصَحَف) ی (أُبَیّه) (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) له (بَین) آ نه نووسراوه؛ وه (إمامی عُمس) هه ردووی به یه ک (بسم الله) له (رکعت) یکدا خووندیه؛ (أَمّا جمهور) نه فه رموون: دوو (سُورَه تی) ن " (نظری) به (إعتنا) و (إمتنان) له سه ر (قریش)، (قول) ی (جمهور) خۆشتره.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا قُرِيشُ﴾ به چی (مُتَعَلَق) ه؟ به (سابق) ی؟ به (لاحق) ی؟ به (مُقَدَّر) ی؟ (تَعَلَق) ی به (سابق) ی لای (ابن جریر) خۆش نیه؛ نه لَی: " نه گهر

وابا، ئه با يه ك (سوره ت) بان " به فره مايشي ئه و (ذات) ه، (إجماع) ي له سه ر
 ئه وه يه، كه دوو (سوره ت) ن. (تعلق) ي به (قَالِيعْبُدُوا) ي هه ر (نسبه ت) ي دراوه
 بۆ (خَلِيل)، (أُسْتاد) ي (سَيَبُوِيه) وه لای (زَمْخُشْرِي) (مُخْتار) ه؛ لای (حَقِير)
 جوان نيه؛ نايه ته (ذَهْن) وه نتیجه ي توجیه ي (حُكْم) به زيادی (ف) ي يه؛
 ئه مه ش (قَطْعِيًّا) مَنْ (قَوْل) ي پي ناکه م بابه (مُقَدَّر) ي (مُنَاسِب) ي (مَقَام)
 (تَعْلُق) ببه ستي؛ خوا ئه وه ي کردی، کردی له بهر ئه مه لای (إِبْن جَرِيْس) (ل) آمی
 (تَعَجُّب) ه؛ (يعني) (تعجب) که ن له (قریش) خوا وایان بۆ ئه کا؛ ئه وانیش
 (عباده ت) ي خوا ناکه ن؛ (قریش) (سفر) ي (تجاره ت) يان مه بوو؛ يه کی له
 زستان بۆ (طرف) ي (يَمَن)؛ يه کی له هاوین، بۆ (جهت) ي (شام)؛ خوا ی
 (تعالی) ن بۆ (خاطر) ي (قریش) و (دوام) ي (تجاره ت) يان، ئه وه ي به سه ر
 (جیش) ي (ئه برهه) داهینا، (بيت) ي (حفظ) کرد، (مع آتِه) ئه وان، (مُقابله) ي
 (نعمه ت) به (كُفْران) به لکوو دوو (كُفْران) ئه که ن؛ (عباده ت) ي (أَصْنَام) ئه که ن،
 خوا ناپه رستن؛ ته نها (ذکر) ي (قریش) له م (سوره ت) ه، (علامه ت) ي (تعظيم) و
 (تکریم) نيه؛ وینه ي (فضل) ي (آل) ي (عمران) ي يه. که سی (دِقَّت) له
 (آیات) ي (تعليلي) (قرآن) بکا، (إيمان) ي به (قُوَّة) تر ئه بی؛ ئه گه ر (تقليد) ئی
 گه پي؛ (ملا) يانی ئیمه - (خاصةً مُعْتَرِلِي) - ئه و (نوع) ه شته ئه که نه (إرهاص)
 له (دور) و پشتی (ظهور) ي (رسول) ي (واقع) ئه بی؛ (آتِه) پيش (مُعْجِزه) يان بۆ
 (إظهار) ئه کا؛ (وَلَوْ) لام وایه؛ وایه؛ هه روه کو له پيشه وه ووتم: " (وايه) " (لكن
 قرآن) وانا فه رموي؛ (عِلَّة ت) ئه کاته (مَنْفَعه ت) ي (دُنْيا) که (مُوجِب) ي
 (شُکران) ي خودا وه ندی (نعمه ت) بی؛ ئه و جا بزائن (رسول الله) چه ن دوور بوه،
 له (إِدْعَاو) (دعايه)، که سی تر با، ئه ی ووت، " ئه مه له بهر (خاطر) ي مَنْ بوو "
 (شیخ) ه فه ندی يه کان گویتان ئی بی، (ملا) کانی به (إِنْصَاف) (تَأْمُل) له
 (حکمیات) ي (قرآن) که ن؛ (فکر) تان له گه ل (نظريه) ي (قرآن) نۆر دووره؛
 (خائب) و (خاسر) ئه و (ملا) يانه ن، که (دعايه) بۆ (شیخ) ه درۆزنه کان ئه که ن

(حاصل) بۆ (دوام) ی (قریش) له سه ر (مألوف) ی خویان ﴿إِبِلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ﴾ زستان ﴿وَالصَّيْفِ﴾ هاوین، دیاره یه ک (رحله ت) له دوو (فصل) نابئ؛ (حقیقه) نهو (حادثه) یه (تأثیر) ی زۆر بوو؛ بۆ (أهل) ی (حرم)؛ ئیتر کهس نهیتوانی (جفا) یان دا یا بئ (حُرمت) ی له (حق) یان بکا؛ (حادثه) یه وابوو، بلاو بوو بۆوه؛ (خصوص) (أمنیه ت) یان له (جهت) ی (یمن) به (آیه ت) ی تر (حساب) بوو، زیتر دوزمنی گه وره یان لهو (جهت) بوو. (أما رحله ت) یان بۆ (طائف) بۆ (استراحت) و (نجات) له گه رمای (مکه) بوو، بۆ ئاو و سیبهر بوو؛ وه (رحله ت) یان بۆ (مکه) چ (معنا) ی نیه؛ نه مه بۆ (بعض) ه (أشخاص) ه، (نفع) ی (عمومی) تیا نیه؛ وه (عوده ت) له (مَصِيف) پی ی ئه لئین: (رحله ت) "؟ باوه پناکه م.

(مَلِك) ه (محبوب) و نازداره که ی ئیمه ش - خوا گه وره ی کا - هاوینان دیته (پیرمام - مصیف صلاح الدین)؛ زستان نه گه پیتته وه (بغدا - دار السّلام -)؛ ئیمه ش هاوینان نه چینه (چنارۆک)؛ هه رچه ند جیگایه زۆر خوشه، (أما) له سه ر (حالی) (طبیعیه)، دهستی (حضاره ت) و (مدنیه ت) ی پی نه که وتیه.

(قریش) له (أولاد) ی (نَضْر) یا (فَهْر) ن؛ به و ته رزه (أبو بکر) و (عُمر) له (قریش) ن (بعض) ی (رَوَافِض) ئه لئین: "له (وَلَد) ی (قُصَى) أَنْ" تا (أبو بکر) و (عمر) به بهر (أَلَانِمَةُ مِنْ قُرَيْشٍ) "نه که ون؛ باشه باوایی؛ (مُحَقَّق) بزائن، نه گه ر (أبو بکر) و (عُمر) (خليفة) ی بهر (حق) نه بووین؛ (خَلَفَت) (أَصْلًا) نیه. گه ئی جار ئه لئیم: "نه گه ر (حضره تی محمّد) پیغه مبه ری به (پاستی) نه بوویی؛ (رساله ت) (أَسَاسًا) نیه؛ (بِاللّهِ) هه روه ک (رساله ت) به (حضره تی محمّد المصطفی) نه نازی؛ (خَلَفَت) یش به (أبو بکر) و (عمر) (إِفْتِخَار) ئه کا " به ئی گه ئی کهس بۆ (هَوَا) ی خۆی (قَلْب) ی (حقایق) نه کا، (تَأْرِیخ) نه گورپی؛ (قریش) له (عرب) أَنْ (قوم) ی به (حُرمت) و (منزله ت) بوون؛ (واقعا) گه وره گه وره کانی (زمان) ی (رساله ت) (قصور) یان نه کرد، به (عداوه ت) ی (رسول) و (منع) ی

(دین) ی له (انتشار)؛ (عایق) ی ژۆر گه وره وگران بوون؛ تا (اواخر) ی (حیات) ی (نبوی) (شدّهت) ی (عداوت) یان ما؛ بوت په رست بوون؛ (أَمَّا) بوت په رستنی (مدنی) نا؛ پاش (قُوّهت) ی (إسلامهتی) ش (حقیقه) (سعی) یان کرد، تا به جاری (روح) ی (دین) یان برد؛ نه و (عَزَّو) (مجد) و (شرف) ی (إسلامهتی) بۆی دانان، پایان نه گرت، تیکیان دا؛ (بَین) ی ژۆر ده ست بوون؛ بوونه وه ژیر ده ست؛ ئومید وه یه (قوم) ی (نجیب) ی (عهره ب)، به (إمداد) و (مُعاونهت) و (همّهت) ی دوستی جانی (حکومهت) ی (إنگلین)؛ پاش (مُظفر) بوونیان له (حرب) ی (حاضر)، به (وحدّهت) ی (تام)، (إعاده) ی (عظمهت) و (مجد) ی (سابق) بکه نه وه؛ باز بینه وه (سَيِّد الْأُمَم)، (بِحَوْلِهِ) (تعالی) (عن قریب) ئه یبینن.

(قریش) بۆ پئی ئه لّین: (قریش)؟ "چ په کی له سه ر نه که وتوه؛ (إِبْن جَریر) (رحمهتی لی بی)، به (غیر) ی ئه م (قراشهت) ه، به (ئه لف) و (ئی) ی هه ردوو (ایلاف) (راضی) نیه ﴿فَلْيَعْبُدُوا﴾ (مُقابل) ی ئه و (إنعام) ه (عامّه) به (خالص) ی بی (شَرک) به (إیمان) ی (خالص) ﴿رَبِّ هَذَا الْبَيْتِ﴾ (بَيْتُ الرَّحْمَنِ، بَيْتُ اللَّهِ، بَيْتُ الْخَلِيلِ) ﴿الَّذِي﴾ (رَبِّ) ی ئه وتو ﴿أُطْعِمُهُمْ مِنْ جُوعٍ﴾ به (واسطه) ی (تجارهت) و (أمن) و (أمان)، له (مُلُوک) و (عشائری) (عرب) آن؛ (مُحِبّ) و (باغض) ی (عرب) آن ﴿وَأَمَّنَّهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾ ترسی (عظیم)، ترسی (أصحاب الفیل)، (خوف) ی (زوال) ی (شرف) و (مجد)؛ به (محو) (بیت)؛ (ئه بره هه) تالانیشی نه کردبان، (عهره ب) آنی (دهور) ی (مکه) به جاری (نهب) و (غارهت) یان ئه کردن، وه (حرمهت) یان نه ده ما؛ پووت و پرده جال و برسی ئه مانه وه؛ ئه لّین: "چونکی (أمین) ن، (خلافت) هه ر له وان ئه بی" (کرمانی) شتی وای (ذکر) کردیه؛ به لّی له (زه مان) ی (کرمانی) (ره مهق) ی له (خلافت) ما بوو، ئه ویش له (مصر) بوو؛ بۆ (تَبَرک) به ناوی (خلیفه) یه له (عبّاسی) یان (ألقاب) یان لی وه رنه گرت؛ ئه ویش چوو؛ (خلافت) که وته ده ست

(یاوهز سلیمی عثمانی)، تا (عبد الحمید خان) پی یان ئه گوتن: "(أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ)، (خليفة) ی پووی زه مین، (خليفة) ی (رسول) ی (رَبِّ الْعَالَمِينَ)" ئه ویش چوو، (الآن خليفة) نیه؛ (جامعه) ی (وحدت) ی (إسلامیهت) تیک چوو، (قومیهت) هاته گۆپۆ؛ به و ته رزه برپوا؛ برپوا مه که. تا (أَبَد) (مُسْلِمَان) آن بینه (صاحب) ی (خليفة)؛ مه گهر به (هَمَّت) و به (قُوَّة) و (دَبَابَه) و (طَيَّارَه) و (أسطول) ی (إنګلیز) (ممكن) ه، (هر شه ی ئوله)!

(بلا) ی خوا زۆره، بۆ (ههینهت) ی (عمومی) برسایهتی و نا (أَمِينِ) له هه مووی ناخۆشتر نیه؟ ئه مپۆ (غَلَا) یه؛ (غَلَا) ی هه موو شته، وه (ترس) (غالب) ه (نَعُوذُ بِاللَّهِ) ئه گهر زستانی ناخۆش و رێبه ندان بی، زۆر ناخۆشه؛ (حَجَّاج) ی (بیتُ الله) ئه مسال زۆر که من، (مَصْرَف) گرانه؛ کرۆ باری ئه م سه رو ئه و سه ر، تا (نجف) دوو سه د (دینار) ه؛ (مصرف) ی خواردن و خواردنه وه، خوا ئه زانی؛ ئه گهر (أَهْل) ی (حجان) به (مکائن) ی ئاو (إستفاده) له (بحر) نه که ن له مه ولا به (حَجَّاج) آن به رپۆه ناچن؛ وه (معلوم) یش بوو له (حرب) ی (سابق) (ملائکه) (زه خیره) یان بۆ نایه نن؛ وه به ردی (أَبُو قُبَيْس) ی ناخه نه ناو گونیه، بۆ (مکی) یان بییته گندوره و شفتی؛ به قه تاری خوشتران بۆیان بیئن؛ (گتیی، بیئیی).

(جنوب) ی (بغدا) به (واسطه) ی (مکائن) ی ئاو که وتنه (رفاهیهت)، له سایه ی (إنګلیز) (جهنم) یان بۆ بوه به هه شت؛ پاش که ردو (ذَرَات) بوونه گه نم خۆر؛ (مع الأسف شمال) که وته ترس و برسایهتی؛ چاومان له ئاسمانه، له (لُطْف) ی خوایه، له بارانه؛ ئه و سال تۆ له ولاتی ئیمه زۆر که مه، (يَا رَبَّ الْبَيْتِ)، (رَحْمِی)، (کرم) ی؛ ئیتر به سیه؛ به (مَعُونَهت) ی خوا، ته واو بوو (تفسیر) ی (سوره) ی (قریش)؛ به (حَذَف) ی (قال) و (قیل) ی زۆر پیش نیوه پۆژی یه که شه موو، سی یه م پۆژی جه ژنی (قوربان)؛ بیستی دوازه ی هه زارو نۆسه دو چل و دووی (میلاد) ی؛ (١٣٦١/١٢/١٢) هجری.

(سورة الماعون)

(نوبه تی (تفسیر)ی (سورته تی (الماعون)ه؛ (سوره)ی (ماعون) (مکیه) لای (جمهور)؛ (أَمَّا قَسْطَلَانِي) له (لَطَائِف) (إِشَارَه) بَوِّ (خِلَاف) نَاكَا؛ (أَمَّا) له (قَوْلِي) (مَدِينَه)، (سَيِّد) (نَقْل) له (هَبَّةُ اللَّهِ) (مُفَسِّرُ ضَرِيرٍ)، نيوه ی له (مَكَّة) (نازل) بوه، دهر (حق) (عاص بن وائل)، نيوه ی دی له (مَدِينَه) (نازل) بوه، له (حق) (عبد الله بن أبيه) (مُنافِق)؛ نازانم له (ف)ی (فَوَيْلٌ) چی ئه لئی؟ (عدد)ی (آیات)ی وه کی (قَسْطَلَانِي) ئه ف رموئ: حه وته؛ له (عِراقِي) (وحمصی)؛ شه شه، له (حجازی) و (دمشقی)؛ (خِلَاف) له (آیه تی) (يُرَاوُنَ) دایه؛ (مُنَاسِبَه) ی له گه ل پيشی دیاره. (جَنَابِي حَق) ئه و (لُطْف) و (کَرِیم) ه ی له (حَق) (قَرِيش) و تیره ی کرد؛ (أَمِين) بوون، له و (شه پره) (عَظِيم) ی پاراستن؛ (مُقَابِل) ی ئه وه، (مُعَامَلَه) یان ئه مه یه، که له (سُورَه ت) (ذِکْر) ئه کری.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ﴾ دیتته ئه وه ی (تَكْذِيب)ی: (دین)، (جَزَا)، (حِسَاب)، (حُكْم) ی خوا (قرآن) ئه کاه؟ (تَكْذِيب)ی (دین) (تَكْذِيب)ی هه موانه؛ (قَرِيش) (إِيمَان) یان به (دین) و (آین) ی (إِلَهِي) و (جَزَا) و (حِسَاب) و (کِتَاب) نه بوو؛ هیا کلی بوت و (أَصْنَام) یان ئه تاشی بَوِّ (جَلْب) ی نفع بوو؛ (حَتَّى) خدمه تی بوتیشیان له بهر (مَنْفَعَت) ئه کرد؛ بَوِّه (أَغْلَب) خَوْبَه خَوْبِي، له سه ر (رَأْسَت) یان به شه پ ئه هاتن؛ ئه وان ه ی ده لئین: "(دین) چ نیه"، زَوْر (غُلْطَن)؛ ئاگایان له (نِظَام) ی (عَالَم) نیه؛ وه یا خود قانزاجیان له (تَفَرُّقَه) یه؛ (دین) بَوِّ (إِنْسَان) بَوِّ (هیکل) ی (إِجْتِمَاعِي)، چه ندان جار نووسیومانه: (روح) ه، (مَدَار) ی (حیات) ی (مَدَنِي) یه؛ (مَدَنِيَه ت) له (دین) دهرچوو؛ وه کی (مَدَنِيَه ت) ی (أَيَّام) ی ئیمه ی لئ دئ. (ضُعْفَا) ی (مِلَّة ت) به چی ئه ژیه؟ به چ (قَوَّه ت) ی له چیا و چۆلان، له پئی و بانان (حَفْظ) ئه کری؟ به (سَلَامَه ت) ی (کَسَابَه ت) ی خوی بکات و بگه ریتته وه ناو مال و مندالی خوی؛ (قَوَّوَت) ی بَوِّ فخرخۆله کانی خوی

بینیته وه؛ (طوب) (طیاره) و (دبّابه) به وی راناگا (پۆلیس) یش ئاگای لی نیه؛
 نه گهر (دین) (تأثیر) ی نه ما؛ وه کی ئیستا، دوو ههنگاو ناپوا، گولەکی له
 که له که ی نه ده ن؛ جل و جۆپی خۆی و که ره که ی و شرت و پرتی پی پی بی، نه ی
 به ن؛ کئی گونیان نه گری؟ هه زار (واقعه) ی وانه بی، نه پوا، بی سه رو شوون. له
 (وهقت) ی بی (دینی)، (حیات) چه ند تال و ژه قنه، هه زار نه ونده، تال تر
 نه بی؛ وه (تکذیب) ی (جزا) (وَلَوْ عَلَمَا) ی (طبیعهت)؛ له (طریق) ی (بحث) ی
 (علمی) (إنکار) ی بکه ن؛ (أَمَّا سَوَادِيْ اَعْظَم) (إنکار) ی زیندی بوونه وه و
 (حساب) و (عقاب) نه کا؛ تا تامی گونا هانی به ته وای، بی (کدر)، لا خوش بی،
 وه بۆیه یه ده رکه ی (حسنات) و (خیرات) بگرن؛ به س خۆیان و (هوا) دارانی
 خۆیان، به (کمال) ی (لذّهت) به (عیش) و نۆش پای بوین؛ خه ریکی شه ش و
 بیشی خۆن؛ چ گوئی له نوزه ی هه تیوی باب کوژرای، که چه تیوی دایک به دوو
 که وتیه؛ چ په کی له سه ر ئۆمی بی ده سه لاتان که وتیه، چونکی من (مظلوم) م،
 وه (مظلوم) م له بهر بی (دینی) یه؛ (حقیقه) لام وه یه، (دُنیا) بی (دین) له
 (جهنّم) ناخۆشتره؛ (خاصّه دین) ی (إسلام) مایه ی (حیات) ی هه ردوو (دنیا) یه؛
 نه وه ی (دین) ی لانیه، قانزاج له بی (دینی) نه دینی ﴿فَذَلِكَ الَّذِي﴾ نه وه
 نه وتویه، که سی وایه ﴿يَدْعُ الْبَنِيْمَ﴾ ده ری نه کا، پالنه په ستۆی نه دا به
 (شدّهت)، نه گهر کوپی پیاوی گه وره بی؛ ئومیدی پی پی بی، یا لی ی بترسی،
 نه لی: "ئاوهره کاکه کاکه؛ خه ی داک و بابیم به (صدقه) ت بی؛ نه وه هاتیه لای
 مامی خۆت خه ی کلکه کوتی بی بۆ نه کا؛ (بعض) ه مندالی هه تیوی دلپاک،
 تووشی دۆسته کانی بابی نه بی که له (دهور) ی بابی، له باوه شی کردیه، به
 (قوربان) و (صدقه) ی بوه؛ نه لی: "مامه مامه" دوا ی نه که وی؛ مامی چی؛ چ
 گوئی لی یه؛ نه لی: "برۆ، سه گباب، داکت واوا لی بکه م؛ خۆ گۆر به گۆر چووی
 نه مایه" منداله به سه زمانه که، به گریان و شکسته دل نه گه پیتته وه! نه ی وای
 له بی (مروّهتی) ! که لی که س له (حق) هه تیوی بی که س، هه زار (درجه) له

(أبو جهل) وه (أبو سفیان) وه (ولید بن مُغیرَه) وه (عاص بن وائل) وه (عَمرو بن عانَد) خرابتره؛ هه یه داکیشیان ماره ئەکەن؛ مالیشیان ئەخۆن قوڕ به سه ر زه قه ی چاویان دئ ﴿وَلَا يَخُضُّ﴾ (ترغیب) ی که س ناده ن ﴿عَلَى طَعَامِ الْمُسْكِينِ﴾ (مسکین) ی بئ نه وای بئ ده سه لاتی، بئ نانی، (إطعام) ناده ن؛ (فکیف) ه ئەوانه ی (ترغیب) ی (خَلَك) ئەده ن، بۆ (إطعام) نه کردن؛ مالی خۆتان به فیرو مه ده ن؛ (خساره ت) ه؛ (أجر) ی (آخره ت) نیه، بۆ (دُنیا) (مَدَن) ه، ئەم که جه ره گوچه ره، بی خۆن (مَحْضاً ضَرَرَه)؛ (خلاصه) ئەوانه ی بئ (خیر) و بئیر؛ (إنکار) ی (دین) ئەکەن؛ ئەمه بۆ (جهت) ی (حیات) ی (دنیا) وه (رابطه) ی (بشری)؛ بۆ (طرف) ی (آخره ت) وه (خدمه ت) ی (إلهی) نوێژی پاستی یان نیه ﴿قَوْلٍ لِلْمُصَلِّينَ، الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ﴾ نافه رموئ؛ (فی صَلَاتِهِمْ) وه کی (بعض) ئ بوزر که واران ئەفه رموون (فرق) ی هه یه؛ وه (شکر) ی خوای ئەکەن که نه ی فه رموووه: "فی صَلَاتِهِمْ" ﴿سَاهُونَ﴾ که ئی (مسلمان) ی باش له ناو نوێژی (سَهُو) ئەکا؛ وه (کتیب) ی (شرعی) (باب) ه کی بۆ داناووه؛ وه (حتی ثابت) ه که (جناب) ی (رساله ت په ناو) یش، له نوێژدا (سَهُو) ی فه رموووه، زۆر ئەبئ (حَسَبَ الظُّرُوفِ) (خیال) ئ به (مُهَمِّ) ئ (دینی) (مشغول) ه له ناو نوێژدا (سَهُو) ئەکا؛ ئەمه ش هه یه، ناگام له خۆم نه بوو، له (فکر) م چوو، نوێژم نه کردیه؛ په کو ملی (شیطان) ی شکئ، هه رخوا (سَهُو) ناکا؛ ئەمه ش (قید) ی ناکا ﴿الَّذِينَ هُمْ يُرَءُونَ﴾ (ریا) له بهر (خه لکی) ئەکەن؛ (عمل) ی به (إخلاص) زۆر (مَشْکِل) بوو؛ (أَمَّا نَيْسَتَا، (ریا) لای (عُقلا) یان که م بوه؛ (حتی) ئەوه ی نوێژیان له ناو بکا، که مه ی پئ ئەکەن، (أَمَّا) له ناو (عَوام) ی ماوه؛ (الآن) یش پاش ئەوه مه موو (تَجَرِیبات) ه، کرمانج، (أهل) ی که م (عقل)، به (ریا) کاران ئەخه لتئ؛ درۆ (ریا)، (سُلَم) ی (إرتقا) یه، بۆ (شیخ) آن؛

(لازم) ه بۆ (شیخ) سبه ینان گورگه خه و

تا بلئین: (شیخ زاهد) ه و نانوی به شه و!"

چاوی به کلی (صَوْفی) یانیش وه کی چاوی (شهلای ته ستیره کانی
(سینه ما)، (جَذَبِی (قُلُوب) و (جَلَبِی (أَرْوَاح) نه کهن!

(إِبْن جَرِیْس) به (طُرُقِی (مُتَعَدِّدَه) (نَقْل) له (حَضْرَه تی علی) نه کا؛
(تَفْسِیْرِی (مَاعُون)، له (جُمْلَه) ی ﴿وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ﴾ به (زَكَاتِی
(مَفْرُوضَه)؛ (وَكَذَا نَقْل) له (إِبْن عَمْرٍ) نه کا؛ (حَتَّى) (عَرْضِی (إِبْن عَمْرٍ) نه کا؛
(إِبْن مَسْعُود) (تَفْسِیْرِی نه کا؛ به: دیزه و دۆلکه و دوو دهم و نه مانه؛ فه رموی:
"هُوَ مَا أَقُولُ لَكَ" نه وهی به تووی نه لیم؛ هه وه؛ دیاره (تَفْسِیْرِی (إِبْن
مَسْعُود) ی (قَبُول) نه فه رموه (وَأَقْعَا) (نَظَر) به نوپژ (تَفْسِیْرِی به (زَكَاتِی
(أَنْسَب) ه؛ (نَظَر) به (لِلْأَمَةِ) (تَفْسِیْرِی به و جۆره (آلَات) ه، جوانتره؛ باهه ردو
لا بئ؛ گه لی واهه، نه (زَكَاتِی نه ده، نه ته ستیوی نه ماشه یه، به (أَمَانَه ت)
نه ده؛ له ولاتی مه (عَادَه ت) بوو؛ بیژینگ و سه ره دو غیرییل، ده ستاپو جۆنی
و ده سکه جۆنی، نه یان کرده (خَیْرِی (عَمُومِی)؛ له (مَحَلَه) نه وی (لَازِمِی
بایه، نه ی برد؛ دوايه لای نه وهی به (أَمِیْن) داندرابوو، داده ندرايه وه (كُم) گه لی
کهس ده ستیان به سه ردا گرتن، نه و (خَیْرِ) ه ش نه ما.

نیواش هه یه، نه و جۆره (آلَات) و (أَدَوَات) ه (مَثَلًا): مه نه ل، پیمه ره، بیل،
دووده م، مشار، دریغی ناگا، له کهس؛ (أَمَّا) زۆر ناچئ گشتی لی گوم نه کهن،
خۆی په کی نه که وئ.

(إِنْسَانِی) و ابئ که لک بو چی چاکه؟ هه ر بمرئ؛ ماموستا (ملا أحمد) نه ی
فه رموو: "هه نده له (رِیَا) ترسام، خۆم پاراست، تووشی (تَكْبَر) بووم"
(رَحْمَه ت) ی خوای لی بئ، قسه ی خۆشی هه بوو؛ نه فه رموو: "به (عَزَه ت)
(تَرْكِی (دُنْیَا) مان کرد، به (ذَلَه ت) (طَلَبِی نه کهین!" (تَعْرِیْضِی به وانه ی
نه کرد، گۆی یا (طَرِیْقِی) یان وه رگرتیه، (تَرْكِی (دُنْیَا) یان کردیه، (خِیَام) نه لئ:

آن (قوم) کی (سُجَّادَه) په رسته ندا، خه رهند

زیرا کی به زیری باری سالووس ده رهند

وین نه زه مه (طَرفه) ته رکی ده ر په رده یی (زه)

(إسلام) فروشه ندو زو (کافر) (بَتَر) هند

(حقاً) زۆریان وان؛ (حاجی قاس) نه فه رموی:

(شیخ) نه لئ: باری ریا شانم جده و ناکا، مه گه ر کۆهی کاروخ بی

ووتم: "سه د (بارك الله) که ر نه بی"

(تعريض) ه به (شیخ نبی).

(رباعی) یه کی هه یه (خیام) شایانه، وه کی (دُر) له گوئ بکری، نه فه رموی:

په ندی ده مه ت، نه گه ر به مه ن داری گووش

نه ز به هری خودا، جامه یی (تزویر) مه پووش

(دنیا) هه مه (ساعت) ئو (عوم) ی توو ده می

نه ز به هری ده می، (عوم) ی (أبد) را مه فرووش

(ریا) به (شرك) (حساب) ه، خوا (عمل) ی (ریا) کارانی ناوی؛ (خالص) و

(مُخلص)؛ (أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ)؛ با نه وه نده به س بی، ناتوانین، (قِرَاءَت) ی

(مختلفه) و (ترکیبات) ی (مُتَنَوَّعَة) (ترجمه) که ین (وسلام) پاش (عصر) ی پۆزی

یه ک شه موو؛ (مِنْهُ، مِنْهُ) ته و او بوو.

سوره ی (الکوثر)

با (نه و به ت) ی (تفسیر) ی (سوره ت) ی (الکوثر) بی؛ نه و پۆ (آخر) پۆزی

(أَيَّام) ی (نَحْس) ه؛ وام (قران) داوه — (بِحَوْلِهِ تَعَالَى) — موژده ی نه ویدی (طرد) ی

(إيطاليا) و (ناصر) ی له (طرابلس) ی (غرب) (صَدَقَ) یه به (خیر) ی (کوثر)

(تقديم) که م؛ (رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) (مَكِّيَّه، مَدَنِيَّه، خِلَافِيَّه،

(بعض) ی نه لئین: "دوو جار (نازل) بوه" نه وه ی تی ناگه م؛ نه وه ی (مُكْرَرٌ

النُّزُولُ) بی، (مُكْرَرًا) له (قرآن) دا نوو سرایته وه؛ بۆ نه م (سوره ت) ه و (فَاتِحَهِ) ش

هه ر له جیگایه (تحریس) کراین؟ (عدد) ی (آیات) ی سی یه، (بِلا خِلَاف) ه؛

(مُناسبه) ی له گه ل (سوره ت) ی (سابق) وه کی (إمامی رازی) نه فه رموی؛ به (تَقَابُل) ه؛ (عطا) یه، نوێژه، (إخلاص) ه.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ﴾ (زمخشری) نه فه رموی: " (کَوْثَر) له سه ر (وَزْن) ی (فَوَعَلَ): (یعنی) واو، (زائده) ه، له (كَثَرَتْ) ه؛ وه (مُخْتَار) لای نه و (تفسیری) (کَوْثَر) به (خیری) (کثیر) ه؛ (خیری) (دنیا) و (قیامه ت)؛ (فی الحقیقه) هه ر (معنا) یه فه رموویانه، (داخل) ی (خیری) ه؛ یا (دینی) یا (دنیوی) یا هه ردووک؛ (حتی) (إبن عباس) یش (تفسیری) نه کا، به (خیری) (کثیر)؛ له (جواب) ی (سعید بن جبیر) که (عرض) ی نه کا، (أناس) ی (تفسیر) نه که ن، به (نهی) له به هه شت دا؛ نه فه رموون: "نه ویش (داخل) ی (خیری) (کثیر) ه" وه (مُعْتَزِل) ی باوه رپناکه م، (إنکار) ی (حوض) ی (کَوْثَر)، (نهی) (کَوْثَر) بکه ن؛ (ممکن) ه (قسم) ی، (إنکار) ی هه ندی (مُبَالَغَات) ی (نُقَالَ) آن بکه ن له هه مووی خۆشتر، (تفسیر) به (عُلَمَا) ی (أُمَّت) ه؛ (مشهور) ه نه وه ی (صِحَّة) و (عافیة) ی ده وی، دوشمنایه تی (طیب) نه کا؛ نه وی (دین) ی ده وی، دوژمنایه تی (ملا) یان نه کا (واقعاً عَدُو) ی وان (محروم) نه بن؛ (حَقِيقَة) (قسم) ی له وان زۆر به (خیری) بوون؛ بۆ (دین) (مَلَأَ) بوون، (أَمَّا قِسم) ی (أَعْظَم) (شَرَّانِی)، مایه (فتنه) ی خۆ به خۆیی، (باعث) ی (تفرقه) و بئ هیزی؛ وه (شرور) ی (کثیر)؛ خه یلی خه یلی (کثیر)؛ (قسم) ی نه لَین: (أَلْ بَیت) ه "نه گه ر وه ک (کاک أحمد) ی بن، ئی (وَالله).

(حظ) ت له ئاگاداری (معانی) (کثیر) ی (کَوْثَر) ه، بنواپه (تفسیری) (روح المعانی) (لکن) من شته کم دیت، له (کتاب) ی (قانون الزَّواج) (تألیف) ی (إلیاس الغضبان) له لاپه ری (۱۹۴)، که دیم (دهه شه ت) گرتمی؛ (أَنَا) نه و (سوره ت) هم هاته (خیال) (تعجَّب) م کرد له (إعجاب) ی (قرآن)؛ وه له بئ ئاگای (عُلَمَا) یان، له و (نوع) ه (منقولات) ه (غریب) ه؛ (حُکما) (نهی) نه که ن، له (مُقارنه) ی ئن و

میزد، له (حال) ی سه رخۆشی! نه فهرموون: "(أولاد) ئ له (حال) ی (سکر) (عُلوق) ی بیئ، (مَعْتَوْه) و (مَصْرُوع) و مردوخ ■ بیئ (وَجْه) نه بیئ؛ (حَتَّى) فیلسوف (دیوجینۆس) کوپۆ (مَعْتَوْه) ی دیتته بهر (نَظَر) نه فهرموئ: "نه ی لاوه، باوکت (سکران) بوه، که توو به زگی داکت کهوتی" له (ئه لینولوجیایی) (یونان) ی (نقل) نه کا: ((مشتري) له (بخاری) (کوثر) (وَهُوَ شَرَابُ الْأَلِهَةِ) نه که ویتته (هيجان) و (شه به ق)، له گه ل ژنی خۆی (یونون) له (حال) ی مهستی (مُقَارَنه) نه کا (یونون) —(وَمَيَّ مَلِكَةُ الْأَلِهَةِ)— ئاوس نه بیئ؛ مندالئ (مَمْسُوخ) داده نئ، فپۆی نه دهن، وه (طرد) ی نه کهن. (حقاً) هارژم له که له که ی وه هات؛ (کوثر) (شراب) ی (آله) بیئ؛ ووتم: "به لئ (جنابی حق) نه فهرموئ: "(کوثر) (نهر) یکه، یا (حوض) یکه له (جَنَّت) خودا ئی (جَنَّت) ی (شراب) ی (آله) نیه؛ وئاو یکه به توم (إحسان) کردیه؛ تووش نه ی به خشی به (مؤمن) هکانی (فقیر)، (مساکین)، (أیتام)؛ وه (ضُعفا) ی بیئ که س و دهره تان" وه نه و (معنا) یه که سئ ئاگای له و (قِصَّه) ی (یونان) یه هه بیئ، زوو دیتته (ذهن) ی؛ له (أسباب) ی (تُزول) (مُقَرَّب) تره؛ (حقاً) (إنسان) تا ئاگادار تر بیئ، له (أساطیر) ی (یونان) ی (ایرانی) و (مصری) و (سائر) ی (أقوام) ی (قدیمه)؛ (دقائق) ی (قرآن) چاتر نه زانی دوا ی نه و (مَعْرُوضات) ه، لام وه یه جئ ی (خلاف) نامیئنی، له (معنا) ی (الکوثر) ﴿فَصَلِّ لِرَبِّكِ﴾ (وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ خَالِصاً مُّخْلِصاً) بیئ پوو و (پیا)؛ نوێژی (مُطْلَق)، نوێژی جیژنی، (قوربان)؛ (مع الأسف) نه وه سئ سآله لی ی (محروم) نه بئ، له (دهور) و پشته جیژن تووشی ناساگی نه بئ، نایه لئ بچمه نوێژو (مسجد) ی (جامع)؛ ئی (آله) نیه (کوثر)، (شراب) ی خۆش گواری تووه؛ خوا (إحسان) ت له (حَق) نه کا، توش (إحسان) له (حق) بهنده کانی بکه ﴿وَأَنْحَر﴾ (قوربان) ی (تقديم) که بۆ خوا؛ به (آله) نا؛ بیده به (فقرا) و (مساکین)؛ مهیسووتینه وه کی (بنی اسرائیلی)؛ مه ی که به (عطر) ی خۆش بۆی خودا؛ نازانم نه م چره دووکه له بۆ لای خوا بۆنی نه وهنده خۆشه؟! (مع

آته (إنسان) که بۆنی چپووکى به لایه وه دئ، (خصوص) بۆنی قوچ وسم، هیلنجی دیتئ، میشکی کاس ده بی؛ (غایه ت درجه) ناخۆشه؛ به خوا ئه وه به (شرع) ی خوا ناچئ؛

ئه و (حیوان) ه (ظریف) ه بکوژرته وه، پارچه پارچه بخریته سه ر ئاگرو بسووتیندرئ؛ دیاره (تحلیل) و (تعلیل) ی (علم) ی (أصول) لای (مِلَّه) کانئ تر نیه. به (مناسبه) ی (قوریانی) هاته وه (خاطر) م، چهند سال له مه و پیش خاتوونئ (خپ) ۆمه ند، به مه مشیره ی گهره می ووتبوو: "(عرض) ی کاکم که. (یعنی) من ئەلێن: "گاجووتئ به حهوت قوریانی ئەشی؛ وه هر کهس له (مهیدان) ی (حشر) سواری قوریانی خۆی ئەبی؛ (أما) من ناتوانم له گەل شهش کهس سواری گاجووت بم؛ چی بکه م؟" زۆرم لاخۆش بوو، ووتم: "(عرض) ی که: (جَنَابِی حَق) له سه ر (صُورَه) ی "گاجووت ولاغی خۆش پۆیان بۆ (خلق) ئەکا؛ هر کهس سواری ئی خۆی ئەبی؛ وا ئەبی وه کی (ئوتومبیل) زۆر تیز ئی ئەپه پئ" (عرض) ی (بعض) ی (ملا) یانم کرد: زوبان بگوپن، به گویره ی (عقل) ی ئیستا (تکلم) له گەل (خَلْک) بکه ن؛ وه رنئ بۆ (دین) زۆر (ضرر) ه " (بعض) ی (نقلیات) له (إمامی علی) ئەکه ن، (دائن) به (معنا) ی (نحر)، هیچ (کیف) م پئ نایه؛ وایزانم (بعض) ی کهس (معنا) ی بئ (معنا) (نسبه ت) بۆ (ذات) ی وه کی (إبنُ عَبَّاس) و (حضره تی علی) ئەدا، تاکو (قبول) کرئ؛ زپرا (مُقابِل) ی ئە و (نوع) ه بوزرگه واران ه قسه ناکه ن؛ ئەمه یه، دهست له سه ر دهست دانئ، له (قیام) ی نوێژا، له (انتقالات) دهست بلند که، له نوێژدا سینگ وملت له (قبله) ی بئ؛ ئەمه هه مووی (داخل) ی (صَلَّی) یه خۆ تازه نوێژی فیتری پیغه مبه ری ناکا؛ وه (ممکن) ه (رغم) ه ی (مالکی) و (حنفی) یانی تیا بئ (وَاللَّهُ أَعْلَمُ)! ﴿إِنَّ شَانِئَكَ﴾ ئەوه ی (باغض) ی تو بی ﴿هُوَ الْأَبْتَرُ﴾ ئەوی پقی له (رسول الله) ی بیته وه، (طبیعی) (ایمان) ی پئ نایه نی؛ وه له و (علم) و (خپ) و (برکه ت) ه، (محروم) ئەبی، (آته) و جاغ کۆره؛ (واقعا) و جاغ رۆنی، به (أولاد) ی

باش نه بی؟ (أولاد) ی بی (خیر) و بتر، و جاع کۆر نه کاته وه. له (حکایات) ی کوردی نه لی: "پاشایه هه بوو، چل کۆپی بوو" و جاعی کۆر بوو" نه و نۆر پاسته؛ (حتی) خۆمان پیاوی گه وره مان دی، مردن؛ (أولاد) یان نۆر بوو، (أما) بی (وجه)؛ (آخر) ی ده ستگا و (عمارته) ی ویران بوو دیوانی که (حُکُمدان) و (وُزدا) ی تیا (مسافر) نه بوون، بوو یته (مَذْبَله) ! وه شتی تریش هه یه: بۆ (أهل) ی (علم) نۆر خراپه، له (أوائل) ی (نشأت) ی (علم) ی، (بُغض) ی (بعض) ی (عُلما) ی (مخالف) نه خه نه (ذهن) یان (مع الأسف) وولات له (علم) یان (محروم) نه بی؛ (لِللهِ الْحَمْدُ) له (مَنْهَل) ی (علم) ی (رسول) ی (أکرم) (قرآن) ی (حدیث) ی نه خۆینه وه، به (لُطف) ی خوا له (نَهْر) ی (کَوثَر) یش تیر ئاو نه بین؛ و ابزانم (لَذَهت) له ئاوی (کَوثَر) به (قَدْر) (لَذَهت) ه له (عَيْنُ الْحَيَات) ی (هدایهت) ی (مُحَمَّد) ی (ﷺ)؛ ئیمه (إيمان) مان به هه موو (رسول) آن هه یه (لِللهِ الْحَمْد) له (أثر) ی هه موو (إستفاده) نه که یین؛ (وکذا مُخلص) ی یارانی (رسول) یین؛ له (خیرات) و (برکات) ی (علم) یان به هره دارین؛ (وهكذا)؛ خۆزی دلی (ملا) یان؛ له (حق) یه ک پاک بوو یا پێک که وتبان؛ چاره یه کیان دۆزیبایه وه، بۆ نه و (دین) ه، (نَعُوذُ بِاللّهِ) نه زیکه (قطع) بی، بپێته وه؛ (إلهی) له (خیر) و (برکات) ی (صاحب) ی (خیر) آن (محروم) نه بین، (أمین)، (وهقت) ی هاوارم نه کرد، که س نیه: نه و هه موو (حيوانات) ه، له (مَکَه) (خسار) نه بی، به (مليون) پاره بی هوده نه پوا، با (ملا) یان چاره یه بکه ن؛ (أما) و ابزانم نه مسال قوریانی له (مَکَه) نۆر که م نه بی؛ تامه زۆی گوشتیان ناشکی؛ نه وی (مقصد) م بوو له (تفسیر) ی نه م (سورته) ه (مبارک) ه نووسیم؛ که سی (حظ) ی له (روایات) و (معانی) (مختلفه) یه، ته ماشای (تفسیر) ی (کبیر) و (روح المعانی) بکات (وَالسَّلَام)، ته واو بوو (تفسیر) ی (سوره) ی (نحر) پۆزی دوو شه موو (آخر) ی (أَيَّامِ التَّشْرِيقِ) (ساعات) شه ش و پینچ (دقیقه)، (نُوبَة) ی (تفسیر) ی (سوره) ی (الکافرون) ه بی؛ وه پێشی نه لێن: "(سُورَةُ الْعِبَادَةِ)" نۆر جوانه؛ (أَمَّا الْمُقَشَّقَشَةُ) (حقیقه)

(کَلِمَهِ) یه (مَنْفُورَه). (حَظْم) له وناوه ی نیه؛ وه نه و ناوه له (لَطَائِف) دانیه؛ (مَكِّيَه) (عَلَى رَأْيِ الْجُمْهُور)، له (عدد)ی (آیات)ی (خِلَاف) نیه، شه شه، (مُنَاسِبَه)ی له گه ل پیتی گه لی (ظَاهِر)ه.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿قُلْ﴾ بفرموو ﴿يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ئی (مَعْبُود) و (مَعْدُود)؛ نه وانه ی (راسخ) له (كُفْر)دا؛ (كُفْر) بوو یته (مَلَكَه) بۆ وان؛ (قَابِل)ی (زَوَال) نیه؛ له (سُور)ی (سابقه) زاناندرا، نه و (هَمَّان) و (لَمَّان) و (بُخْلان) و بئ (رحم) و (ساهی) و (لامی) و (مُرَائی) له هه موو (جِهَت) (مُخَالَف)ن، له گه ل (صاحب)ی (وَحی) و (رِسَالَه)ت، له (مَبْدَأ)ه وه لیك جودان (مَعْبُود) و (مَقْصُود)یان (غایه)ت لیك دوورو (مُتَبَّان)ه، (بِنَاءُ) علی هذا) رێك كه وتنیان (قَابِل) نیه، (مُحَال)ه؛ به وانه بئ: "لیم گه رێن (عوق)م مه كهن من له ئیوه گه راوم، پیاوی چابن؛ نه گه ر لیم نه گه رێن، كاره كتان پئ نه كه م، خوا بزانی به سهر (أَصْحَابُ الْفِيل) نه هاتبی؛ نه من ﴿لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ﴾ له (أَصْنَام) نه وه ی ئیوه ئه ی په رستنن من نای په رستم؛ یاخود نه و (عباده)ت ه ی ئیوه ئه ی كهن، من نای كه م كه (ما) (مَصْدَر)ی بئ؛ (عباده)ت ی بوته په رستان چیه؟ (نوع)ه (لَعِب)یكه، وه کی (رقص) و هه ل په رین و بلوێرو ته پل لیدانی؛ (قِسْم)ی له مه، گه نه و (نوع)ه (لَعِب)آنه یان لی نه بینم؛ نه لیم: "ده بئ و ابزانن پیغه مبه رو یارانی (رسول) نه و هایان کردبی؟" نوێزی جووله كان شتی وئ نه چی؛ (أَمَّا) ئی دیانان هه رچی پاکی بئ لایان نیه وه کی ده رویشه کانی نه لئین: "سینگ ودلت پاک بی" (قُول)ئ (هكذا)بی له (حضره)تی عیسی)ش (نقل) نه كهن؛ به لئ (عباده)ت خاوینی (ظاهر) و (باطن)ی نه وئ؛ پیسی (ظاهری) (شرط) نیه بۆ خاوینی (باطنی)؛ بئ پوو و (ریا) (خالصاً) لله) نوێز بکه؛ وه (لباس) و (بدن)یشت با پاک و (تعمین)بی ﴿وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ نه وان (عباده)ت ی (لات) و (عُزَّى) و

(منات) و (أشباه) یان ئە کرد؛ قوربانیاں بۆ ئە کردن؛ (عبادەت) یان لە (دۆری
 (بیت) ئی فیتوو میتوو بوو؛ بە پووتی (طواف) ی (بیت) یان ئە کرد؛ (عبادەت) ی
 خوایاں نە کردیە. ئەوانی (مُوحَد) بوون لە (عرب) آن (میل) ی (مسیحی) یان
 بوو؛ (لباس) ی بوونی و موونی یان لە بەر کردیە، (زُهد) یان لە (دنیا) نواندیە،
 وادیار. (بعض) ئی لە وان بە تەمای (رسالەت) بووین؛ بۆیە کە (حضرەتی
 محمّد) (بعثت) ی بوو، ئەوان (إنکار) یان کردیە، بە (شِدّهت)؛ (قُسّ بن ساعد
 أیادی)، (وَدَقّ بن نَوفَل) باش بووین؛ ئەگەر (قُسّ) (دَرَک) ی (زَمان) ی
 (رسالەت) ی کردبا، بێ (شک) (ایمان) ئی ئیننا، (وکذا) (وَدَقّ)؛ لە (أحادیث)
 وادەر ئە کەوئ؛ (ایمان) ی هینایە، (غایەت) ی لە (أوائِل) ی (رسالەت) زوو
 (وفات) ی کرد؛ ئەوانی (مُشْرِک) (ایمان) یان بە (بعث) نە بوو؛ بوتیاں بە (شفیع)
 زانیە؛ (قسم) هکیان وەکی (دَهری) یان بووین ئەلین؛ " (تَکرَر) ی (مَوْت) و
 (حیات) ه، (امات) ه و (إحیا) یه؛ (قسم) ی ئە مرئ، (قسم) ی بە (ولد) ئە بئ -
 (نَمُوتُ وَنَحْیا وَمَا یُهْلِکُنَا إِلَّا الدَّهْرُ) -؛ ئەو (عائِد) ی (زَمان) ه، (طبیعەت) ه "
 نازانم ئەو (فکره) یه یان لە کئ وەرگریه؟ (جناب) ی (رسالەت) پەناه؛ وەکی لە
 (سَیر) (معلوم) ه؛ (أَصْلًا) (میل) ی بوتانی نە بوو، وە (عبادەت) ی وەکی وانی نە
 کردیە؛ (ذاتاً) ئەو (رجال) ی (إصلاح) لە مندالیه وە (امتیان) یان ههیه؛ لە
 (أَوَّل) ی (أمر) ه وە؛ (نَفَرَت) لە (عادات) و (عَنَعَنات) و (تقالید) ی (قَوم) ی خویان
 ئە کەن؛ وە ئەوانە ی بووینە پیغه مبه (أَصْلًا) بە دلایندا ئە هاتیە ببە پیغه مبه؛
 (حَتّی) (حضرەتی موسی) (علیه السلام) لە (أَوَّل) ه وە (إِبا) ی کرد (حضرەتی
 محمّد) چی بە سەر هات؟ چەند ئە ترسا؛ تا دلی دامەزرا! ئەوانە (خِیَالیون) نین
 (مُحَقّق) بە تەمابان، بۆیان نە دە بوو ﴿وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ﴾ (أَصْلًا، أَبَدًا) ﴿وَلَا
 أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ بێ (شک) و (شُبّه) ه؛ (أَبَدَ الأَبَاد، وَدَهْرَ الدَّاهِرین) ئیو بە
 (حَقّ) خوا ناپەرستن، وە ئەو (نوع) ه (عبادەت) ی من ئە ی کەم، ئیو نای
 کەن؛ نە بە (أعمال)، نە بە (إعتقاد) نە بە (أوصاف) رێک ناکه وین، پێکدی

ناچین، - (زمخشری) و (سائری) (مفسرین) ی (عظام) گه لی دوواون؛ بۆ (دفع) ی (تکرار)؛ (أما تکرار) له گه لی (مقام) شتیکی (طبیعی) یه نه بینی (ذاتی) گه وده، (إیا) نه کا له شتی، نه لی: "نای کهم" تا (عرض) ی کهن؛ به (شدّهت) تر (بیان) ی (إیا) ی خۆی نه کا، (بالله) ی نای کهم، (تالله) ی نای کهم، سه رو مالم تیای بچی نای کهم؛ نه م کردیه؛ نای کهم، نه ودهندی (تکرار) ی بکا، هیشتا لای وهیه، نه و (قوّت) ی (عزم) و (جزم) ی له سه ر نه کردنی ههیه، به (عبارت) (ئه دا) ی نه کردیه؛ تا ماندوو نه بی، نه و (جمل) آنه نه کا، به (وردی) زوبانی؛ که سئ (ثابت قدم) بی، وانه زانی (وفا) ی به (مّانتهت) ی (قلب) ی نه کردیه، خۆی به (مّقصر) نه زانی.

(عبادهت) ی (رسول) ی (اکرم)، پیش (بعثت) ی چ (نوع) بووه؟ (علما) ی (أصول) قسه یان لی کردوو: یه کئ نه لی: "له سه ر (دین) ی (نوح)" یه کئ نه فهرموئ: "(دین) ی (إبراهیم)" وان دیگه ر نه لی: "(دین) ی (موسی)" یا "(دین) ی (عیسی)" (عَصْدُ الْمَلَّةِ وَالْدِّینِ) له (شرح) ی (مُختَصِر) ی (مُنْتَهَا) نه فهرموئ: "نه مه (عائد) ی (تاریخ) ه؛ وه به (تاریخ) چمان بۆ (ثابت) نه بووه؛ که (عبادهت) ی (رسول) - (قبل الرسالهت) - چ بوه" له فهرموده ی واده ر نه که وئ، نه و قسانه (مُدَلَّل) نین؛ (واقعاً) وایه؛ (أما مَعْرِفَةُ اللَّهِ) و (إیمان) به (کبریائی) (لا شک) (إیمان) به (وحدانیهت) ی (إلهی) له ناو (أُسره) ی (نَبَوی) دا بووه؛ به هیه (طِرازی) دهرناکه وئ که (أبا) ی (کرام) ی (عبادهت) ی بوتیان کردبی؛ (علاوه) ی نه مه، (جناب) ی (رسول) له (غاپی) (حرا) وهکی (بعض) ی له (مُسْتَشْرِق) آن (اختیار) یان کردیه، به (تَفَكَّر) له (مَلَكُوت) ی (سَمَوات) و (أَرْض) پای نه بوارد؛ (زُمخشری) که نه فهرموئ: "بۆ نه ی فهرموو: "ما عَبَدْتُ؟" وکی فهرمووی: "ما عَبَدْتُمْ" چونکی نه وان پیش (بعثت) (أصنام) یان نه پرستی؛ وه (حضره تی محمد) ی نه ودهختی (عبادهت) ی خوی ده کرد " (زمخشری) (غافل) نه بووه، له (أصل) ی خۆی، که (مَعْرِفَةُ اللَّهِ) به

(عقل) پہ یا نہ بی؟ وہ (جناب) ی (رسالہ) ت بہ (دلائل) ی (عقلیہ) وہ کی (حضرہ تی) ابراہیم ی، خوی ناسیہ، وہ (دائماً مُتَفَكِّر) بوہ، لہ (مَلَكُوت) و (سَمَاوَات) و (أَرْض)؛ دیارہ (زمخشری) (مُرَاد) ی (عِبَادَت) ی (شَرَعی) بوہ؛ کہ (بِالِاتِّفَاق) (مَوْقُوفَہ) لہ سہر (وَحی) و (رسالہ) ت۔

(خُلَاصَہ) (رسالہ) ت پہ ناہ (مَأْمُورَہ) بفہ رموی: "من (عِبَادَت) ی (بَاطِل) ناکہم؛ نئیوہ (عِبَادَت) ی (حَق) ناکہن" ﴿لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ﴾ نئیوہ (مُشْرِك)، من (مُوحِد)؛ نئیوہ (وَهَامی) من (إِلَهِی)، نئیوہ (تَابِع) ی (هَوَا) من (تَابِع) ی (عقل) و (وَحی)، من (أَمَل) م نیہ، نئیوہ (إِيمَان) بیئن؛ نئیوہ ش (أَمَل) تان نہ بی، من (بَوَاجُ مِنْ الْوُجُوہ) (مُوَافِقَہ) ی نئیوہ بکہم۔

(عُلَمَا) ی (أَصُول) تہ فہ رموی: "نہم (سورہ) ت (مَنْسُوخُ الْحُكْم)؛ (تِلَاوَت) ی (بَاقی) یہ" (مُحَقِّق) تہ گہر (بِالْمَرَّة) (مَنْسُوخُ الْحُكْم) با، لہ (قرآن) دا نہ دہ نووسراوہ؛ (مَمکن) ہ بلتین: بؤ یادی (أَيَّام) ی ناتہ وانہ "نہو (نوع) ہ، تا لہ (زَمَان) ی (قُوَّہ) ت، (سَالِف) ی (أَيَّام) لہ یاد نہ کہن و خویان لی نہ گوی؟ (دَائِم) لہ (إِحْتِرَاس) دابن؛ (لکن مع الأسف) (فائدہ) ی بؤ (أَمَّه) ت نہ بوو؛ زو خویان لی گویا، وہ زوو لی یان وہر گہرا۔

(لَا شَك) (أَحْكَام) ی (أَيَّام) ی (ذِلَّه) ت لہ گہل (أَيَّام) ی (عِزَّه) ت جودایہ، (لکن) (نَوَام) ی (عِزْ؛ إِلَى الْأَبَد) (غیر) ہ (مَأْمُول) ہ؛ باز (آیات) ی کہ لہ (زہمان) ی بی (طاقہ تی) (نَازِل) بوہ؛ وہ کی (تَارِیخ) - کہ نہ لئین: "خوی (تکرار) نہ کاتہ وہ - دیتہ وہ (مہیدان). (حُكْم) ی (آیات) ی لہ (آیات) ی (قرآن)، (قَابِل) نیہ، بہ (إِعْتِبَار) ی ہموو (زہمان) و ہموو (مکان) (نسخ) بیتہ وہ. نہ مپو (مسلمان) ہکانی لہ ژیر دہستی (دُول) ی (أَجَنبِی) دان، نہ لئین: "چی؟" بہ لکو نئمہ لہ حق (مُبَشِّرَانِی) (فہرہ نسہ) و (إِنْغَلِین) و (نہلمان) و (نہمہ ریکا) نہ لئین: "چی؟ نہ گہر لیمان گہرین (يَا أَيُّهَا الْمُبَشِّرُونَ، لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ، لَا عِيسَى وَلَا مَرْيَمَ) ہ خاتوونہ. نہ گہر (قُوَّہ) ت (حکومت) ہ کانتان نہ با، نہ تان نہ توانی

بگه پین، له ناو (مسلمان) آن؛ شارو لادی یان (مؤمن) آن بکه ن به دیان؛ نه ی
(مُبَشِّر) ی قوون نه شۆر، (دُنیا) ت پپرکرد، له شه پو شۆر، بپۆ (ئاووپا)
(إصلاح) که، له (آسیا) گه پئی، له مالی خۆت داکاسی، به س لۆ وئو بۆ وئ
گه پئی؛ (عیسی) پۆیی، نایه ته وه؛ ده با نه و نه فسانه بپریتته وه بۆیه ئیمه
ئه لئین: " (نسخ) له (قرآن) دا نیه؛ چونکی (زه مان) و (ظروف) ی (أحكام)
جودایه؛ (حتی) له (شریعت) ی (أحمدی) - (یعنی عربی) - نه (قادیانی)؛
(أحكامی) هاوین و زستان (فرق) یان هه یه؛ (فصول) (تکرار) بکا، (حکم)، حکم
(نسخ) ناکا؛ گه لّ جار و وتوووه: "ئه با (علما) ی (کرام) دوو (فقه) (تدوین)
که ن؛ (خاصة أحكام) ی (سیاسهت) و (إدارة) - یه کئی بۆ (زه مان) ی (عزّهت)،
یه کئی بۆ (زه مان) ی (ذلهت)؛ نه وه نده ی (أجانب) (قوّهت) یان ساند، بلند بوون؛
نه وه نده (شریعت) ی (إسلام) سست و نه وی بوو، (سقوط) ی کرد؛ (ملا) نه مپۆ
ئه توانی؟ به و (کۆلۆنیل) ی (میجه) ی (إنگلین) ی بلّی: "توو به (شاهد) ناشی ی"
(مع أنّه) نه ولای وه یه؛ توو (محض) ی درۆی، خۆی (عین) ی راستی یه. خۆت
ئه یزانی نه و (سطوّهت) و (قدرهت) ی (إنگلین) به سه ر ئیمه ی دا هه یه، ئیمه
به سه ر وانمادا هه با، گه لّ خراپه مان له گه لّ نه کردن؛ نه وان له مه چیترن،
له پووی (سیاسهت) و (إدارة) (إمتزاج) نه که ن؛ به خوشی له گه لّ ژێردهستی
خۆیان پائه بوین؛ به (مصلحهت) ی (عمومی) (مشغول) ن؛ ناگایان له جوون و
(إهانه) ی بئ ده سه لاتان نیه؛ (مع الأسف)، ئیمه نه (دین) داریمان ته واوه،
نه (دُنیا) داری.

وه کی (خیام) ئه لّی:

یه ک ده ست به (مُصحف) ی و یه ک ده ست به جام

گه هئ سووی (حلال) و گه هئ مووی (حرام)

ماییم ده رین گونبه دی فه یروژه پوخام

نه (کافر) ی (مطلق) نه (مسلمان) ی (تمام)

وہ تھو (رُباعیہ) شی زُور جوانہ؛ (حقاً) (مُنصف) آنہ یہ۔
 تا چند کونہ م (عُرضہ) ی نادانی خویش
 بگرفت دلی مہن تھ ز پهریشانی خویش
 زیناری موغانہ بہرمہ یان خواہم بہست
 تھ ز نہ نہنگی چہ؟ تھ ز نہ نہنگی مسلمانی خویش
 وہ (حافظ) یش تھ فرموی:

گہر (مسلمان) ی ہمینہ ست کی (حافظ) دارد

وای تھ گہر دہر پھسی ٹیمپوژ بوود فہردایہ

(جنابی حق) بہ (لطف) و (کرم) و (قوت) ی (قاہر) ی خوی، لہو (زمان) ی
 (ذلت) ہ (نجات) مان دا، بکہوینہ (زمان) ی (عز) و (نصرہت)؛ (زمان) ی
 (مغلوبی) و (منکوبی) (نسخ) کاتہ وہ؛ بہ (پہحمہت) ی (سُورَةُ النَّصْرِ) (آمین)،
 گوئی یا تھو (سورہت) ہ (مقدّسہ) (سورہت) ی (نصر) و (فتح)؛ (ایما) تھ کا، بُو
 (وفات) ی پیغہ مہر، گوئی (شیطان) کہ پ بی خوی وای (فہم) کردیہ، تھو
 (سورہت) ہ (نازل) بوہ؛ فہرموویہ تی: "تَعَيَّتْ إِلَى نَفْسِي" (نعی) (خبر) ی
 مردنہ؛ وہ (خبر) ی دایتہ (حضرتی زہراء)، جگہر پارہی (رسول) گریاہ؛
 بابی (مُشفِق) و (حَنان) و بہ (حُرمت) فہرموویہ تی: "تَوو پِیش ہممو (أهل) ی
 من (إلحاق) بہ من تھ کہی" تھ و جا لہ خُوشیان پیکہ نیہ۔ وہ (حضرتی عمر) یش
 وای (فہم) کردیہ؛ (وکذا) (عبّاس) ی مامی، یان (ابنُ عباس)، (روایت) تھ کہن
 لہ (ابنُ عمر): تھو (سُورَت) ہ لہ (أوسط) ی (أَيَّامُ التَّشْرِيقِ) لہ (منی) لہ (حَجَّةُ
 الْوَدَاعِ) (نازل) بوہ؛ تھو نہزیکہ لہ (وَفَات) ی پیغہ مہر (بعض) ی تھ لَئِنْ: "دو
 سال، پاش (نزول) ی (سورہت) (وفات) ی کردیہ" ہندی تھ لَئِنْ: "کہ لہ
 (فتح) ی (خَیبر) گہ پایتہ وہ، (سُورَت) (نازل) بوہ" وہ (غزای) (خہبہر) سالی
 حہوتہ می (ہجرت)، (أواخر) ی (محرم) بوہ۔

نه گەر له های و هووی (روایات) گه پێین، بنۆرینه (موقعی (سورهت)،
(عبارهت)ی (سورهت) (أَصْلًا، أَبَدًا، إِسْتِشْمام)ی (خبری (وفات)ی (رسول)ی
لِی ناکری؟ نه ویدی (نَصْر) و (فتح) (تَهْنِیه)ی (فَتْح) و (ظَفَر)، (مَنْهَت) کردن، به
(نَصْرهت) دان و (فتح) و فه یروزی؛ وه (خبری (وفات)؛ ئه ی هوو، لَیْک دوون ا

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾ (أَنَّهُ) ئه و جا تو ئه مری، ڪارت نه ماوه، (دین)
ته واوه؛ ئه وا به (مَقْصِد) گه یشتی ﴿وَرَأَيْتِ النَّاسَ﴾ (عَرَب)ی (یَمَنی) و (غیر)ه
(یَمَنی) ﴿يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ﴾ دینه ناو (دین)ی (حق)، (دین)ی (إِسْلَام)
﴿أَفْوَاجًا﴾ دهسته دهسته، جَوِّ جَوِّ؛ خَوْزِیا (دین) چووبایه ناو دلی وان؛
(تَبْلِیغ)ی (وَحی) (خِلاص)، (وِظیفه)یه تَرت نیه؛ به س ﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾
(تَقْدِیس) و (تَنْزِیه)ی بکه؛ (شُكْر) و سوپاس بینه جی ﴿وَاسْتَغْفِرْهُ﴾ (وُتِبَ إِلَيْهِ)
﴿إِنَّهُ كَانَ﴾ (غَفَّارًا) ﴿تَوَّابًا﴾ ئه مه (صَنْعَةُ الْإِحْتِبَاك)ی پی ئه لَین. وه کی خوا
ئه فه رموی؛ پاش (فَتْح)ی (مَكَّة) (عَرَب)، جه مات به جه مات، (قَبِيله) به (قَبِيله)
ئه هاتن، (مُسْلِمَان) ئه بوون؛ ئه که وتنه ژیر ئالای (إِسْلَام)، (ذَاتًا مُنْتَظَر) بوون،
ئه گەر (حَضْره تی مُحَمَّد) (غالب) بوو به سه ر (قَرِیش)، (مَكَّة)ی (فَتْح) کرد،
دیاره (رسول)ی به (حق)ه، چونکی خوا پئی (أَصْحَاب الْفِيل)ی نه دا، به
تهیره آبابیله کوشتنی، ئه گەر (مُحَمَّد) (فَتْح)ی (مَكَّة) بکا، دیاره خوا
(رَاضی)یه؛ وه (مُحَمَّد) (رسول)ی ئه وه؛ به لئی به (أَكْثَرِیَّهت) (داخل) بوون؛ (أَمَّا
إِيمَان) به ته واوی (داخل)ی دلایان نه بوو، هه ر وه کو (فَوْج فَوْج) (داخل) بوون،
به (وفات)ی (رسول) (عَلَى الْأَكْثَر) (خَارِج) بوون؛ وه (دَعْوَا)ی (رِسَالهت) له
(بَیْن)ی (عَرَب) (تَعْمِیم)ی کرد؛ چ (فِتْنه)ها به رپا بوو؟ (قِیَامهت) له
(مُسْلِمَان) آنی به پاستی به رپا بوو، شیرازه ی (صَحَائِف)ی (دین) پسا، (مَشَائِخ) و
(رُؤْسَا) وه رگه پان؛ (مانع) بوون له (زَهْكَات) دان، پووین کرده پیغه مبه رکانی

درۆزنه کان نه گهر (أبو بكر) و (عمر) نه بان، (دین) ی خوا، له گه ل خواوه نی، له
 ژیرخاک په نهان نه کرا (أول) ی (رؤسا) ی (قریش) - (بَعْدَهُ) - له گه ل (مُنافِق) آنی
 (مدینه)، بوونه (مانع) ی (إنتشار) و (تَرْقَى إِسْلَام)؛ (حضره تی رسول) به چ
 (حال) ئ؟ (حال) ئ که (شِدَّة) ی (تَخِيل) ناکرئ، ۴ جایه (تَحَمَّل)؟ (مُوفِق)
 بوو، له سه ر (قریش)؛ (دین) ی به (سرعت) (إنتشار) ی کرد؛ له ئو (وهقت) هی
 (وظیفه) ی (رسول الله) گه وره تر بوو، (أول) (ظفر) و (إستیلا)، دووهم
 دامه زانندن به (نوع) ئ، (مَسَاعِي) (نَصْر) به (خَسَارَت) نه چئ؛ تاكو ئه وانیه
 (إيمان) یان هینا، (دوام) ی (صُوحْبَت) یان بووبا، (إيمان) یان (مَحْكَم) ئه بوو
 (عداوت) ی (سابقه) له (فکر) ئه کرا؛ (عهره ب) آن (ألفهت) یان به (أحكام)
 ئه گرت؛ ئه گهر (رسول الله) وازوو (وفات) ی نه کردبا؛ (وَاللهُ أَعْلَمُ) ئه و (فتنه) و
 (فَسَاد) ه پووی نه ئه دا نه وه نده خون نه ده پرژا، (مسلمان) وا (مُتَفَرِّق)
 نه ده بوون؛ (شه پی) (سُنِّي) و (شیعی) تا (أبد) به رپا نه ده کرا؛ (خُلاصه) ی
 (کلام) (وفات) ی (رسول الله) له وه نگامه، بووه (مَبْدَأ) ی هه موو (بلا) و
 (مُصِيبَت) ئ، که به سه ر (دین) و (أهل) ی (دین) داهاات؛ وه دوا ی وی یه کئ
 ئه هات، شاده و (إيمان) ی ئه هینا و ئه پووی، وه کی ئه و که سی ئه بی که (مُلَازِم) ی
 (حضرت) بی؟ (حاشا). (تأثیر) ی (صُحْبَت) - (خُصُوص) (صُحْبَت) ی
 (رسول الله) - (إنکار) ناکرئ. (أَمَّا) من شتئ ئه لیم: "ژینئ (حضره تی رسول
 الله) (مُدَّة) ی شیتست و سئ سال له گه ل ئه و هه موو (غم) و (غَصَّة) و (بلا) و (مَحَن)
 و ناخووشی و (تَعَب) ی (بَدَن) و (فِکْر) و (قَلْب) و (ده ماغ) (دوام) ی (عداوت) ی
 (أقربا) به (مُعْجَزَه) (حساب) ه؛ (قُوَّة) ی (بَدَنی)، (قُوَّة) ی (رُوحی) (غایهت
 غالب) نه با ئه ونده (مُدَّة) یه، (مُقاومه) ی ئه و هه موو (شدائد) هی نه ده توانئ؛
 (حَقًّا) (آلام) ی (مُحَمَّد) ی (أحزان) ی (مُحَمَّد) ی (صَبْر) ی (مُحَمَّد) ی، کئوی
 ئه توانده وه؛ (والله الحمد) (أبو بكر) و (عمر) شیرازه یان به سته وه؛ ئالای
 (دین) یان بلند کرد، (توسیع) ی دا، (مسلمان) آن (نائل) ی (فَتْح) و (ظفر) ئ

بوون، که نه دهاته (خاطر و خیال)؛ پاش نه ویدی (فتح و ظفر)، (أمر) نه کاته (رسول)ی (مُجْتَبَا) به (إِسْتِقْفَار) و (تَوْبَة)، (إِسْتِغْفَار) له چی؟ گونا ه؟ (حاشا)؛ گونا هو (مُحَمَّد)ی؟ (ﷺ)، پئی گونا هی بو ه؟ دلی نه ونده پشکووتو، بو (هوا)ی (نفس)ی بینیته جی؟ به لئی وه کی (شیخ محمد عبده) نه فره موئ: " (نظر به مقام)ی (عالی)، (نوعاً ما) شتی وای لی (صابر) بو ه؛ که خودا وه ندی (عظیم الشأن) لی به گونا ه بگری (أما) له (حقیقه ت) دا (عین)ی (ثواب) ه " (رسول)ی (أکرم) زور ئاره زووی بوو، زو و نه و (دین) ه (نشر) بکا، وه (بَشَر) له (ذَلَّة ت)ی بوتپه رستی (نجات) دا. له (حرب)ی (بدر) چ (اضطراب) ه کی نه نواند؟ (عرض)ی (کبریائی) نه کرد: "نه گه ر نه و کومه له به (هیلاک) چن، تا (قیامه ت) که س نات په رستی " وه (سُرْعَة ت)ی (إِنتِشَار) له گه ل (عوم)ی کوردی (رسول) زور (خیر) نه بوو؟ له به ر نه مه (جَنَاب)ی (حَق) (حُصُول)ی (مُرَاد)؛ نه و (أمر) ه ئه کا، زور به جی یه ! من هیچ نیم، (لکن) دلم زور به (حال)ی (حاضر)ی (إسلام) نه سووتی؛ (بعضاً) دلم تاو نه گری، (نوعاً ما) (إِختیار) م نامینی؛ (بعض)ی (کلمات) نازک به سه ر زمانم دادی؛ نه مه له (عین)ی (تأثر)ی (إیمان) ه؛ نه مه سهیره من نه وه ند ه (مُتَأَثِّر) بۆ (مُسْلِمَان) آن، (مُسْلِمَان) آنیش نه وه ند ه (کیف) خۆش به و (حال) هی که تی دان! (سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ) وه (معناً أمر) به (دوام) له سه ر (أخلاق)ی (سابق)؛ (نهی) یه به (غرور) به (نصر) و (ظفر) نه که ی به (صهبا)ی (ظفر) مه ست بی، ئاگات له خۆت نه مینی، (نَعُوذُ بِاللَّهِ) لیت وه رگه پئی هه رچه ند (أعمال) ت گه وره بی، خۆت به (مُقَصِّر) بزانه؛ زینهار له (عُجْب) و خود په سندی (وَكَذَلِكَ كَانَ رَسُولُ)ی (مُحْتَرَم) نه گۆپا؛ وه کی (بعض)ی (مُسْتَشْرِقِین) نه لئین: " نه وی پۆژی (هجرت)ی کرد له (مکه)، له سه ر چ (أخلاق) بوو، نه وی پۆژی که به دوانزه هه زار (فتح)ی (مکه)ی کرد، هه روا بوو، (أصلاً) نه گۆپا " دیاره نه وه ی نه ی فره موو؛ (دعا یه) نه بوو، (حق) و (حقیقه ت) بوو، (أَمْنًا به)، سوپاه سالاری

(رُسُل) له سالی هه شته می (هجری) له مانگی (رمضان) (فتح) ی (مکه) ی کرد؛ که (داخل) ی شار بوو، چوو ه ناو (بیت) نوێژه کی کرد؛ دوا ی نوێژ له ناو ده رکه ی (بیت) پاوه ستا؛ دوژمنه (قوی) یه کانی به سه ر شوپی، شه رمه زاری له هه وش ی (بیت) پاوه ستا بوون نه وسا (رسول) ی (اکرم) له (حق) ی کردبان، نه ی کرد؛ (مع هذا) فه رموی: "(إِذْهَبُوا فَأَنْتُمْ الْطُّلُقَاءُ!)" نازاد کراوو به په لا کراون. نه و (مقام) هیه، من لام (مقام) ی (محمود) ه؛ له (دُنیا) پی ی (کرم) کرد، (حقاً) نه و (مقام) ه بۆ که س نه بوه، گه وره یی، بلندی، (عزّه) ی (نفس)، (کرم) کاری، (حَضْرَه تِی محمد) (ﷺ) له و (مقام) ه بۆ دۆست و دوژمن، (عیان) بوو (رسالته په ناه) گه پایه وه (مدینه)؛ بۆ (حج) (أبو بکر)، بۆ (تبلیغ) ی (سوره) ی (برائته) (علی) نارد؛ خۆی نه چوه (حج)؛ سالی (آتی) (تشریف) چوو ه (حج)؛ پی ی نه لێن: "(حَجَّةُ الْوِدَاع)" نه و پۆژه له (عرفات) به س (مسلمان) "گریبونه وه، (مُشْرِك) نا؛ بوت و (أَصْنَام) و (نُصَب) گشت فه وتا بوون نه و ی پۆژی بوو: (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) تیا (نازل) بوو؛ بوه جه ژن، جه ژنی (قوربان)؛ جه ژنی (حُرِّيَّة) و (إِسْتِقْلَال) ی (دین)؛ وه کی جه ژنی (رمضان) بوه جه ژنی (فتح) و (ظَفَر)؛ له گه پانه وه له (موقع) ه کی، که پی ی نه لێن: "(غَدِيرِ خُم)" (نُطِق) ه کی دا، بۆ (إِرْشَاد) ی (عباد)؛ (أَمَّا) (شیعه) کردیانه پۆژی جه ژنی خویان؛ گوی یا (جناب) ی (رسالته په ناه)؛ له و (موقع) ه (نَص) ی له سه ر (خلافت) ی (إِمَامِی علی) داناوه؛ وه نه مپۆ که ئیک شه موه، به (تقویم) ی (ایران) ه، هه ژده ی مانگی (قوربان) ه، له (مقابل) ی نووسیتی: "(عید) ی (غَدِيرِ خُم)" (ایران) نه مپۆ که له کووپه ی (خَم) و (أَلَم) و (ذِلَّهت) دایه، جیژنی سیزده (قرن) پیش نه مپۆ نه که ن؛ (عین) ی جوو له که ی یه، نه ی خانه خوشتور جه ژنی چی؟ (خلافت) ی چی؟ (سبحان الله) نه مه چیه؟ (إلهی) مهستی (جَهَالَهت) ! مهستی (مغلوبی)، مهستی (منکوبی)، نه بی (حال) ی کوو بی؟

له (زَمان) ی (وفات) ی (رسول)، (فوج)، (فوج) چوونه دهه، له (إسلامهتی)، وه (سَبَب) ی دیاره، وه به سایه ی (أبو بکر) و (عُمر)، (جبراً) خزانه وه (دین)؛ (أَمَّا) نه مِرۆ بۆ چی (فُوج)، (فوج) ی (أُمّت) له (دین) ده چنه دهه؟ وه (آیا) (ممکن) ه (رجوع) یان؟ (أَمَّا) (سبب) ی (خروج) یان زۆده؛ (سیاسی) و (دینی).

(أَوَّلًا): به (عُمومی) پوو یان له (حَسَبَات) و (طَبِيعَات) وه رگێپرا؛ (ترك) ی (فکر) و (نظر) یان کرد، که وتنه (عالم) ی (غَیْب) و (خَیال) و فَرین؛ (عطالته) و (کسالت)، لای (شیعه) (إمام) ی (مَعْدوم) یا (مَوْهوم)، لای (صوفیه) (قُطب) ی (فهرد)، (مُذَبِّی) (کائنات).

(ثانیاً): (سلب) ی (قُدَرت) و (إرادة) له (إنسان)؛ (سَوَق) بۆ مردن، نه مِرۆ سبه ی (قیامته) ه؛ نه وا (دَجَال) هات به خۆو به کهرئ، نه وا (مَهْدی) له گۆپئ هاته ده رئ، نه وا (عیسی) له ئاسمان هاته خوارئ؛ (دنیا) بۆ چیه؟ (سعی) بۆ (مِلّته) ی بئ (قُدَرت) و (إرادة) و (عَزَم) و (جَزَم)، بئ (إعتماد) له سه ر خۆ، نه بی چی به سه ر بئ؟ نه مانهش که (زه هه) بوون بۆ (دین) و بۆ (ده ولّته) به (عَین) (البیقین)، له (عقائد) ی (إسلامیه) له (قَلَم) دران.

(ثالثاً): (تسليم) ی (قضا) و (قَدَر)؛ هه رچی به سه رمان بئ، بابئ، (قضا) و (قَدَر) ی خوای وایه؛ به لئ هه رچی گران بی، هه ولّ دانی پئ بوی، (قَوم) ی (عاطل) و (باطل) و سست و بئ (عَزَم) و (تُبَات)، نای کهن، نه ی ده نه (قضا) و (قَدَر)؛ نه وی (نفس) یان بی خوازی، له شتی پڕو پووچ، بئ (قیمته) هه ولّی بۆ نه دهن؛ ئاره قه نه ریژن، ئاگای له (قضا) و (قَدَر) نیه؛ ئیمه له (عالم) ی (حس) داین، (عالم) ی (غیب) نازانین چی تیا به؛ له (عالم) ی (أسباب) یان؛ با ئیش و کاری باش بکهین، له سه ر (مجهول) خۆمان (مُعطل) نه کهین.

(رابعاً): (مَسْئله) ی (قَومیّهت)، به جارئ (رابطه) ی (دین) ی نه هیشت؛ خۆزی به راستی (قومیته) ه کهش بوویا؛ (مع الأسف) نه ویش نیه؛ له (مادیات) و

(مَعْنَوِیَات) (مَحْرُوم) بووین؛ (أَمَّا) گه پانه وه یان بۆ (دین) زۆر (مُشْکَل)ه؛ زۆر (تَفَرُّهت) له (دین) نه که ن (سفالته) و ژێرکه و تنی خۆیان له (دین) نه زانن؛ به لێ نه مه به (تقلید)ی (حُکْم)ی (غرب)ه نه وان (دین)یان به (مانع) زانی؛ له (دین) ده رچوون، به هه موو (قُوَّة) و (عقل) و (علم) و (مال) و (روح)، پوو یان کرده (طبیعهت)؛ (أَسْرَار)یان (کشف) کرد؛ (حق) یانه دوشمنی (دین)ی (عیسی) یا (بۆلص) بن؛ (أَمَّا) نه وانه ی مه، بۆ؟ کێ (منع)ی کردن؟ له ولاتی کوردستان هه زار سال زیاتره، (عُلُوم)ی (طبیعه) و (ریاضیه) و (فلکیات) نه خویندری؛ (عُلَمَاء) یه گه وره کانی (وَلّی) به (دین)، له و (علوم) آنه (یَد)ی (طُولی) یان بوه؛ وه (تألیف) و (حواشی) یان هه یه؛ (واقعا) له (طرف)ی ده وله مه ندانی (مَلّهت) له (معاونهت) (محروم) بوون (أَغْلَب)ی (ملا)ی گه وره گه وره، به نووکی (قه لّهم)ی خۆیان (کتیب)یان نووسیته وه، به و (مشقّهت)ه (کُتِب) خانه یان (تشکیل) کرد؛ دوا ی وان بوه (میراث)، (تفرقه) بوو، من دیم (کُتِب)ی (دایه) خه جی یان به جۆ نه فروشرا؛! پاش (وفات)ی (ملا حسنی مناره)ی (کُتِب) خانه ی ئیمه چه ندجار (تقسیم)ی به سه ردا هات؛ (أَكْثَر)ی فه وئا، (حالا) (مُحْتَاج) به چه ند هه زار (دینار)، (کتیب)ی پی بکرم، له کوئی بینم؟ خۆ نه مپۆ نه و هه موو (علوم)ی (غریبی) له (مدارس)ی (مسلمان) آن نه خویندری، بزائم (أثر)ی چیه؟ (حقاً) (دین)ی به (حق) (مانع)ی (ترقی) نیه؛ به س (تقسیم)ی (أعمال)ی پی نه وئ، (تکلیف)ی هه موو (طبقه) یه که وه که یه که نابێ. (أُمَّة) به (مُقتضا)ی سی چوار (آیه) (عمل) بکا، له (دین) و (دنیا) سه رفراز نه بی، به سه ر نه که وئ (تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ... آیه) (خلاف) و (شِقَاق)ی (أَسْلَاف) له (فکر)ی خۆ ببنه وه (إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ... آیه) نه و (عقائد)ه (زائفه) له دل فری دهن؛ (وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى... آیه) (علم)ی (عَمَل)ی و (عَمَل)ی (عُلَمَاء)ه گه وره کان، ببنه (أولاد)ی (عصر)؛ بۆ (إداره) به (بعض)ه (قیود) هه زارو سی صه دو هه فتا و هه شت سال له مه و پیش ده ست و پای (عباد)

نه به ستن (وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ... آیه) (قُوَّة) ی نه مپو، له گه ل (قُوَّة) ی (دهور) و شیرو تیرو (بَعیر) جودایه.

(رجا) یه بنۆپه (مقام) ی نه م (سورهت) ه؛ له (بین) ی (سورهت) (سابق) و (سورهت) ی (تَبَّتْ)، (سورهت) ی (أَبِي لَهَب) (موقع) ی زۆر بَلَد و خۆشی هه یه؛ وهك (موقع) ی (صاحب) ی (سورهت)، (صاحب) ی (گۆش) و (نصرهت)، له ناو دوو دهركی (كعبه الله)؛ (لِلَّهِ الْحَمْدُ وَالْمِنَّةُ) (زَمَان) ی (ذَلَّهت) پۆی؛ (جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ) (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ) نه وانه ی دلیان پریوو، له (لَهَب) ی (حَسَد) و (حَقْد) و (بُغْض) و (عداوهت) ی (رسول) ی (أَكْرَم) به دهست و زیان و (قَلْب) هه موو (بَدَن) و (قُوَّة) (سَعَى) یان له سووتاندنی (مُحَمَّد) و یاران ی (دین) ی نه کرد؛ (هَلَكَ) بوون، ناگریان کوژاوه؛ به (نارالله) (الَّتِي تَطْلُعُ عَلَى الْأُفُقِ) دلیان سووتاو، بوه خه لووز.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ﴾ پۆی (نصرهت) و (ظفر) و (فتوح)، یۆزی (هَلَكَ) ی (عَدُو)، پۆی کوژانه وه ی ناگری (حُسَاد) و (أَهْل) ی (فَسَاد) پۆی (حَيَات) ه، پۆی (حُرِيَّت) و سه ره به خۆی یه، جه ژنه، جه ژنی (دین) و (دُنْيا) یه؛ پۆی (خَبَر) ی (وَفَات) ی (صاحب) ی (لوا) ی (مَعْقُود) و (مقام) ی (محمود) نیه؛ (حاشا، ثُمَّ حَاشَا)؛ (حه یف) نیه نه و پۆه شیرنیه، به و (خَبَر) ه تاله ناخۆش کری؟ هه ر بمری (عُدُو) ی (دین) - (بِحَوْلِهِ تَعَالَى) - پۆی دی دۆستانی (مُحَمَّد) ی (آیهت) ی (نصر) و (ظفر) یان بۆ بی؛ له و مردنه به مه دری (نجات) یان ببی، بکه ونه ژینی یه کایه تی و سه ر بَلَد ی.

(أَبُولَهَب) (کُنْيه) ی مامی پیغه مبه ره، (عَبْدُ الْعَزْزَى) یه؛ هه رچه ند (عَبْدُ الْعَزْزَى) زۆر (شَدِيدُ الْعَدَاوَةِ) بوه، وهك ناگری سوزنده؛ (أُمًّا) ته نها هه ر نه و خاوه نی (لَهَب) ی (بُغْض) و (عداوهت) نه بوه؛ گه لیکی وه کی وی بووین؛ کامی لی ی نه گری، ئیژی: "(أَبُو لَهَب) ه" هه رچی بوون؛ (لَهُ الْحَمْدُ) دهست پاچه،

دهسته ژتۆ، ره نه چه پۆ بوون ﴿وَتَبَّ﴾ به (هلاک) چوو، به (هلاک) چوون؛ به (هلاک) چی، به (هلاک) چن، (أَمَّا خَبْرِيَّةُ) ی لام خوشتیه. نه و (وهقت) ه (کفر مَذَلَّت) نه بوو، تا خودا به (إِکْرَام) ناوی (عبد العزى) نه با؛ دوايه له (نَظَرُ) مسلمان) آن سووک بوون؛ (عاقبهت) خو مان سووکت بووین؛ (أبو لهب) هه رچی بووی (إنسان) ی گه وره و به (حرمت) بوه، لای (قوم) مع آته) گه لی کهس به (کُنیه) (مَشْهُور) نه بن؛ به ناو (ذکر) یان کهن، نانا سرین؛ وه نه لَین: " (إنسان) ی به شوکت و جوان بوه " (لکن) بۆ (إِشْرَاق) و (مُنْوَر) ی رو (لَهَب) (إِستعمال) نه کری؟ بلیم: "چی؟" وه یا خود (کنایهت) ه له (جهنمی). لیره (عُلما) ی (بَلَاغَت) مُنازعه و (طول) و (تفصیل) یان هه یه؛ ته ماشای (مُطَوَّل) و (حواشی) (مُطَوَّل) که، (أَوَّلًا) (نسبهت) ی (تَبَابُ) بۆ دوو دهستی، دووهم، بۆ (شخصی) (مُفسِّرین) ی (کرام) خو یان پی مانی کردیه؛ (ناظر) به (فکر) نه توانی (نُکته) ی (بَلَاغَت) ده رخا.

(روایهت) نه کهن: پۆژی (جناب) ی (رسول)، (داعی إلى الله)، نه چته سه ر (صفا) بانگی (بطون) ی (قریش) نه کا، به دهنگ و بانگی نه چن؛ نه ز (جمله) (أبو لهب) ی مامی، (جنابی رسول) نه فهرموئ: "نه گهر بلیم: "له شکری له و (وادی) یه (إرادہ) نه کا به سه رتان دادا، پیم بپوا نه کهن؟" نه لَین: به لی درۆمان له تو نه دیوه "نه فهرموئ: "که وابی؛ من (نَذیر) م، نه تان ترسیتم؛ به (عذاب) ی نه زیک — (أَنَّهُ) له (بین) ی دوو دهستی داین، (أبو لهب) گووتی: "تَبَّأْ لَكَ سَائِرَ الْأَيَّامِ"، بۆیهت خر کردینه وه؟" وه به هه دوو دهست به رده کی بلند کرد، که پی دادا، نه و جا نه م (سورهت) ه (نازل) بوو "نه وسا (مناسبه) و (نُکته) (ظاهر) نه بی ﴿مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ﴾ (مُتَبَادِر) له (ما) ی (أَوَّل) (نفی) یه، (یعنی): مالی وه نه وه ی کردی، له ری (عداوهت) ی (محمّد) ی وه (إطفا) ی (نور) ی خوا؛ هچی به که لک نه هات؛ (خائب) و (خاسر) دهسته پاچه و مال ویران بو ﴿سَيَصْلَىٰ نَارًا﴾ (قريب) ناگاته (سَوَفَ)؛ یا خود (سین) بۆ (تأکید) ه؛

(مُحَقَّق) گهرمایی ناگری (عظیم) نه چیتژی؛ ناگری ﴿ذَاتَ لَهَبٍ﴾ به گویره ی ناگری (لَهَب) ی که له ده روونیا بوو، تامرد دلّی پر (لَهَب) بوو، که مرد ناگری به (لَهَب) ی پر نه بی، نه مه خوشه. پاش (وقعه) ی (بدر) به (عَلَت) ی خراب مردیه؛ ناگر له سهر ناگر ﴿وَأَمْرَأَتُهُ﴾ نه ویش نه ی چیتژی؛ (أُمّ جمیل) خوشکی (أبو سفیان) ی (حربی) نه و (سید) ه (قریش) یه وه کی (سید) ی میتدی زور رقی له (مُحَمَّد) ی نه بۆوه؛ (قُصُور) ی له (عداوت) ی نه ده کرد؛ (نَمِیمِ) نه کرد، ناگری هه لده نایساند بۆ (تَغْذِيبِ) ی (مُحَمَّد) ی ﴿حَمَّالَةَ الْحَطَبِ﴾ چیلکه ی (فتنه) و (فساد)، چیلکه ی ولاتی مه یه له (بغدا) یه ده ی لَیْنِ: "حَطَبُ خَشَن" له (مُجَاهِد) (مَنْقُول) ه: (إِنِّهَا كَانَتْ تَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ) نه مه (تفسیر) ی (قدیم) ه، له (مُبْتَكِرَاتِ) ی (مُجَدِّد) آن نیه ﴿فِي جِيدِهَا﴾ له ملیه تی ﴿حَبْلٌ﴾ گورس، په تَك ﴿مِنْ مَسَرٍّ﴾ له شتی که زور (مَحْكَم) نه هوند ریته وه، وه کی خوری نووکی حوشر؛ نه مه (تَصَوِير) ه؛ له (جِهَت) (مَعْنَا)، (مَعْنَا) ی (إِسْتِعَارَه) ی خوشه؛ (ممکن) ه (حَمَل) ی له سهر (ظَاهِر) کری؛ (روایهت) نه که ن: (نه چوو، چقل و درك ودالی به کۆلی خۆی داده دا به شه و نه ی هاویشته سهر ری ی پیغه مبه ری)؛ پیغه مبه ر به شتی وای له ری (مُعْطَل) نابی؛ سهد هزار (عُقْبَى) ی هاتیه پیش، به (کمال) ی (حِلْم) و (صَبْر) و (عَزْم) و (جَزْم) لای داوه، نه لَیْن: (أُمّ جمیل) که بیستی نه و (سوردهت) ه ی له (حق) (نازل) بوه، تووپه بوو، چوه سهر پیغه مبه ر؛ پیغه مبه ر له مزگهوت بوو؛ (یعنی) (مسجد الحرام) — (أبو بکر) ی دیت، به ردی پر به دهستی له چنگ دابوو؛ ووتی: "بیستوومه (رفیق) ت (هُجُوم) ی کردوومه سهر" (أبو بکر) هرمووی: "کهس نه بیینی له گه لّ من؟" ووتی: "گه م پی نه که ی؛ که سیترت له گه لّ؟! " پیغه مبه ری نه دیت، خوا له شه پی (حِفْظ) کرد نه وجا گه پایه وه؛ نه ی ووت: " (قریش) نه زانی، نه من کچی (سید) ی (قریش) م" نه وانه من (حِظْم) لّ نیه، ناویان به سووکی بینم؛ له بهر وه ی نا، که خزمی (رسول الله) بووین، له بهر نه وه ی که (عَدُوّ) (رسول الله) ی،

گه وره یی (عَدَوّی) به (نسبته) گه وره یی (رسول الله) یه؛ (مؤمن) بن، (کافر) بن، خانه دانن گه وره ن؛ پیغه مبه ریش لای خوش نیه، ناویان به سووکی، (مهتوکی) بهتندری، پیغه مبه ر (سَيِّدُ الْبَشَرِ) ه، باز (هاشمی) و (قریشی) یه، (نسبته) ی نه گۆپی نه گهر له بهر (عداوت) ی (رسول الله) (إبراز) ی (غیرهت) کیشی نه که ی، گۆی یا (إنتقام) له (أعدای) ی وهر ده گری؛ نه مپۆ (أبو لهب) زۆن؛ دهر (حَق) وان، به (جسارهت) به، ئازا به، (إهانه) یان که، تا بته که نه (فَوْتَبُول). (سَيِّدات) ی (قریش) (ممتان) بووین؛ (خدیجه) شیان بوه، (أم جمیل) یشیان بوه؛ (علی الأکثر) (مانع) ی (قَبُول) ی (دین) ژنه کانیان بووین ئیستاش ژنه (ئاو روپایی) (مانع) ن له (نشی) ی (دین) ی (إسلام)؛ له (ئاو روپا) ی دا، (قَبُول) ی (وَتْنی) نه که ن، (قَبُول) ی (دین) ی (إسلام) ناکه ن، وایان دیتته (فکر)، ژن له (دین) ی (إسلام) دا سووکن، بئ (حُرْمهت) و (حُقوق) ن؛ به لئ (معامله) ی (مسلمان) آن وائه بینن؛ (عصر) یکه ژن (میل) ی (شیخ) آنیان زۆره؛ به (عمومی) پووین له (ملا) یان وهر گۆپایه، دوا ی (شیخ) آن نه که ون؛ (فی الحقیقهت) (زمام) ی (إداره) و (إراده) له دهست ژنان دایه؛ له ناو (عموم) ی (کوردان) کچ به (مالّ) (حساب) ه؛ سهیری گه لئ کهس بۆ (خاطر) ی ژنیان کچیان ده فروشن، (نکاح) (عاده) کپین و فروشتنه؛ کهس نیه چاره ی بکا؛ (قَضایای) (دُنیا) (معتدل) ی نیه، (إفراط) و (تفریط) ه؛ له ناو (بَعْض) ی (أقوام) نه بنه (وزیر) و (أمپراطور)، له ولاتی تر باریان نه که ن؛ توور له کۆلی، له کۆلانی (کۆیه) نه خولیتته وه؛ (ماسته که زه ریف، ژاژی و په نیر) تانیواره نه گهر به (زخیره) ی بۆیان فروشرا، نه گه پینه وه مالئ؛ له مالیش ئارامیان نیه؛ میرده کانیان وه کی گه مپۆ له سهر له پ لئ ی نه که ون!

نه فهرموون: "(أبو لهب) سئ کوپی بووه، (عُتْبَه) وه (مُعْتَب)؛ نه و دووه پۆژی (فتح) (مسلمان) بوون؛ پیغه مبه ر زۆر پئ (مَسرور) بوو، (دُعا) ی بۆ کردن؛ (رُقِیّه) ی کچی پیغه مبه ری لای (عُتْبَه) بوو؛ سئ یه م (عُتْبِیّه) به

(مُصَفَّرِی؛ نه و (مسلمان) نه بوو وه (أَمَّ کَلْثُوم) کچی (رسول) ی (أَکْرَم) لای و ی بوو؛ که نه م (سوره ت) ه (نازل) بوو (أَبُو لَهَب) ووتی: "سه ری من و سه ری ئیوه لَیْکَ (حرام) بی، نه گهر ژنه کانتان (طلاق) نه دهن" (طلاق) یان دان.

(عُتْبِیْه) (قَصْدِی (سَفَرِی (شام) ی بوو، له گهل بابی بچی؛ ووتی: نه و نه چم، نه ختئ (جفا) ی (مَحْمَدِی نه دهم" (بعض) ئ قسه ی ناشیرن (مُواجَه) ی (رسول) ی خودای زور به بی (أَدْبِی) کرد؛ پیغه مبه ر (دعا) ی لی کرد: "اَللّٰهُمَّ سَلِّطْ عَلَیْهِ کَلْبًا مِنْ کِلَابِکَ" شه وی له شه وان، له پښکه شیئری (عُتْبِیْه) ی کوشت؛ وه خوئی به عدسه (عَلَت) ئ خراپ، وه کی (عَرَض) کرا مرد. نه گهر نه ی کهینه پشت گوئ (مُنَاسِبَه) وای نه گه یه نی، نه م (سوره ت) ه، له پاش (التهاب) ی (أَبُو لَهَب) به و به لایانه (نازل) بووی؛ جگهر پاره ی چوو؛ خوئی فه وتا، (تِجَارَه ت) ی نه ما.

پاش نه و (فتح) و (ظفر) ه، (صنادید) ی شه پ نه ما، (کعبه) که بوتکه ده بوو، بووه (بَیْتُ اللّٰهِ)؛ (لات) و (منات) و (عُزَی) (عِزَه ت) یان نه ما، تیکدران؛ (نور) ی (وحدانیه ت) ی (إلهی) له هه موو (أَقْطَارِی (حجان) پووناکی دا.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

خوداوه ندی (فرد) ی بی هه متا (أَمْر) نه کاته (رسول) ی (مُجْتَبَا)؛ ﴿قُل﴾ (یا مُحَمَّد) نه ی (إمام) ی (مُوحِدِین)؛ به ده نگئ به رز، له دلئ پپ له (مَسْرَات) وه (قُوَه ت) ی (إیمان) بلئ: ﴿هُوَ﴾ (شأن) ئ (عظیم) ﴿اللّٰهُ أَحَدٌ﴾ ئاه نه و (وهقت) ه (رادیق) و (مُکَبَّرَه) و (ته له فوَن) بوویا؛ بانگی (مَحْمَدِی (ندای (أحمد) ی، (زمزمه) ی (آیه ت) ی (توحید) ی به اویشتبنا گوئی (أهل) ی (مشرق) و (مغرب)؛ ئایا نه بی (ذات) ئ (مُوحِد) (زعیم) ئ پاک له هه موو (مُیول) ی (نسبی) و (مذهبی)، (ده عوه ت) ی (مسلمان) آن بکا، بۆ (توحید)، (إیمان) ئ (صحیح)، به (وحدانیه ت) ی (حضره تی) (کبریائی) وه (مُوق) بیئ، نه و (هیاکل) ی

(موجوده) تیکدا له چوار (أقطار)ی (عالم) بانگ پابویری (اللَّهُ أَحَدٌ)، (اللَّهُ أَحَدٌ)، (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) (لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ) (اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ) (هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ)، (الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ)، (السَّلَامُ)، (الْمُؤْمِنُ)، (الْمُهَيِّمُ) (الْعَزِيزُ)، (الْجَبَّارُ)، (الْمُتَكَبِّرُ)، (سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ) نه گهر چی دووره، (أَمَّا) له (قُوَّة)ی (إلهی) له (عِزَّة)ی نا (مُتَنَاهِي) (جناب)ی (حق) دوور نیه، کاری وای پیک خا، (مُسلمان)ان لهو (تفرقه)یه بگپرتته وه له سهر شاه پاهی (توحید)ی خپریان کاته وه، (إلهی) (واحد)ی (أحد) تووخوایه کی (حَضْرَتِی مُحَمَّد)ی بهو (نوع)ه گه وه بوو، بئ داک وین باب، کردته پیغه مبه، تهک و تهنها ناردت بؤ سهر نه وه موو (بَشَر)ه؛ وه کی (موسی) (دار عصا)یه کیشته نه دایه؛ (مُقابِل)ی نه وه دریا دریا (عالم)ه، سهران، سهروه ران و نه فسه ران و شاهان و گهوران و گهردهن که شان و (حُکْمًا)و (عُلَمًا)و گهلئ (أدیان) پاره ستا، نهو (عالم)ه به هه موو (قُوَّة)و (شِرْک)و (إله)ی (مَزْعُومَه)یان، بوونه یهک ناگر، یه (لَهَب)، (لَهَب)ی جهان سۆز وه له هه موو کهس (زیاده)، نئیزیکتر له خزمانی، له هه موو کهس (زید)ه (عَدُو)ی بوو، بؤ (إمحا)ی (مُحمّد)و (دین)ی نهوی (مُمكن)یان بوو (قصور)یان نه کرد؛ تهک و تهنیا (دَعْوَة)یان کرد (مُتَحَمِّل)ی نه وه موو (آلام)و (إِهَانَة)و (عذاب)ه بوو؛ (آخِر)ی (مُشْرِک)و (شُرْکَا)ی شکاند، (وَحْدَانِيَّة)ی توی له (أَرْض)یدا (إنتشار) کرد؛ (یا مُحَمَّد، یا مُؤَيَّد) (دائم) بفرموو: "هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ" (أحد)ی (غَلْبَة)ی ساند، توی تهنیاو بئ هیز (نَصْرَة)دا تووی کرده (واحد)ی (مُمتاز)ی (بَشَر) ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ (سَيِّد)، لام وه یه زۆر دروست نیه، (تفسیر)ی کهین به (سَيِّد)، چونکی (لَقْب)ی (سَيِّد) درایته خوینده وارانئ (عِراقی) وه کی (نه فهندي) بؤ تورکان؛ له (إطلاق)ی (سَيِّد) بؤ خوا (خلافی)یه؛ (صَمَدٌ) چیه؟ پته و بئ (جَوْف)، (يَعْنِي مُسْتَفْنَى) له خواردن و خواردنه وه (هُوَ الَّذِي يُطْعَمُ وَلَا يُطْعَمُ)، (غَنَى) (إحتیاج)ی به هیچ نیه؛ بؤ (خَلْق)و (إيجاد) نه گهر

په کی له سه ر شتی که وی، خوی په یای نه کا نه و (غنی) یه له (معنا) ی (واجب الوجود) دایه، (واجب الوجود) له هه موشت (مُسْتَقْنَى) یه، (سَعْدَى) نه لئ: مه رۆر سه زهد (کبریاء) و (منی)

(مُلْك) هه ش (قدیم) هه ست و (ذات) هه ش (غنی)

(واجب الوجود) خوو (صفات) ی (فَوْقَ الْكُلِّ) ه؛ گه لئ (معنا) یان له (صَمَد) داوه ته وه؛ (واجب الوجود) (أَحَد) ی (حَقِيقِي)، (داخل) ی (قَوَاعِد) ی (طَبِيعِي)، (ناموس) ی (مَادِيَّات) نابی ﴿لَمْ يَلِدْ﴾ (تولید) چ به (إِعْتِبَار) ی (مَبْدَأ) و (أَصْل)، که ببی به باب ﴿وَلَمْ يُولَدْ﴾ به (إِعْتِبَار) ی (فِرْعَوِيَّة) که ببی به (وَلَد) بۆ (طَبِيعِيَّات) ه؛ (إِلَه) ی (فَوْقَ الطَّبِيعِيَّات) ه، (مُنْزَه) ه له و (قانون) ه؛ وه (قاعده) ی (تَوَالِد) (مُسْتَلْزِم) ی (قاعده) ی (مَوْت) ه؛ هه رچی (ذی حیات) بی، وه به (تَوَالِد) بوویی، درایه نه مرئ؛ (حیات) (حیات) ی (نوع) ه، (بَقَا)، (بَقَا) ی (نوع) ه؛ به (قاعده) ی (طَبِيعِيَّات) نه وی بَلَى: "خوا (والد) ه، یا (مولود) ه" نه بی بَلَى: "خوا نه مرئ" ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ که س، هیه شت هاوتای وی نیه؛ (تَمَاطُل) له (بَیْن) ی وی وه (کائنات) دانیه؛ (مُنَاسِبَه) (تَقَابُل) ه (قَدَم) و (حُدُوث)، (وُجُوب) و (إِمْكَان)، (غِنَا) و (إِحْتِیَاجِي)، (کَمَال) و (نَقْص).

له (علم) ی (کلام) (مَبْحَث) ی (وُجُوب) و (إِمْكَان) و (إِمْتِنَاع)؛ وه (مَبْحَث) ی (وحدت) و (کثرهت) زۆر (نافع) ن؛ با نه خته کی لی بدویین؛ نه وی به (خاطر) و (خیال) دابی، (نسبهت) به (وجود)، یا (واجب الوجود) ه، یا (ممکن الوجود) ه، یا (مُمْتَنِعُ الْوُجُود) ه، (واجب الوجود)، (وجود) ی (بِالذَّات) ه (ضروری) یه؛ (قابل) ی (نِزَال) و (تَبَدُّل) و (تَغْيِير) نیه؛ (أَزَلِي) و (أَبَدِي) یه؛ به لکی (نسبهت) ی له گه ل (زَمَان) نیه؛ (ممکن الوجود) (نسبهت) ی به (وُجُود) و (عَدَم) (عَلَى السَّوَاء) ه؛ بوون و نه بوونی یه کسانه؛ (مُمْتَنِعُ الْوُجُود)، (وُجُود) بۆ نه و (محال) ه، (غیر) ه (قابل) ه؛ به لکو (عَدَم) بۆ وی (لازم) ه، (ضروری) یه؛ (ممکن الوجود) ی (بِالذَّات) نیه؛ (وجود) ه له (واجب الوجود) ه؛ وه کی پووناکی (أَرْض)

له (مقابل) ی پۆژ. ئەو (عالم) ه (طبیعی) یه، به (اتفاق) ی (الهیون) ی (قدیم) و (حکما) ی (جدید) (ممكن الوجود) ه؛ وه (أحوالات) له (تَغییر) و (تَبَدّل) و (تَوَالّد) و (تَرکیب) و (إنحلال) (شاهده) له سهر (إمكان) ی؛ چونکی (واجب الوجود) (لا یَتَغییر) ه؛ وه (کمالات) ی (بالفعل) و (دائمه)؛ وه (کمال) ی (مُنْتَظَر) نیه؛ (کمال) ی (مُنْتَظَر) و (تَرَقِیّات) بۆ (عالم) ی (إمكان) ه، بۆ (طبیعیات) ه؛ (واجب الوجود) نه وهك (عناصر)، (ذرات)، شتی لّی دروست نه کری نه مهك: (أجرام) و (أجسام) له شت دروست نه کری؛ (مبدأ) ی (وجود) ی (ممکنات) ه؛ (أما مبدأ) ی له (سلسله) له (وصف) ی (إمكان)، (خارج)؛ (دَقّة) که، (کلّ) ی (سلسله) (ابتدا) و (انتها) ی به (غیر) ی خویه تی؛ وه (إلا) نه (ابتدا) ی نه بی، نه (انتها).

ئەو (عالم) ه له گه لّ (سعهت) ی، که (حکما) ی (جدید) (کشف) یان کردیه، - (بالإتفاق) - (ممكن الوجود) ه، بوون و نه بوونی یه کسانه؛ هه رچه ند (ذی مقراطیس) وه پیتی (ذی مقراطیس) (حکیم) نه لّی: " (أجزاء) ی (لا یَتَجَزّی) ی ئەو (کرات) ه، وه کی (أرض) و (شمس) و (سایر) ی (تُجوم) و (أقمار)، (واجب الوجود) ه؛ (کُره) یه له وانه په یا نه بی، (ممكن الوجود) ه وه (حادث) ه " (أما) (قَوْل) ی (نا مَعْقُول) ه، (مَعَ أَنَّهُ) (حکما) ی (جدید) (أجزاء) ی (ذی میقراطیس) یان له بالّ یهك هینا یه دهر؛ وه که سی له (حکما) نالّی: " (ممكن الوجود) (على طریق الصدفة) په یا نه بی " (مادام) پی ی بلّین: (حکیم) قسه ی وا نا (مَعْقُول) چۆن ئەکا؟

(وَحَدَث) یش به (إجمال) ی سی (قسم) ه: (وه حدهت) ی (حقیقی) - که (بَوَجْهٍ مِنَ الْوُجُوهِ) (قبول) ی (کثرهت) نه کا؛ نه (حقیقی) نه (اعتباری)؛ ئەو (وه حدهت) ی (حَقِیقِیة) (خاصّ) ی (واحد) ی (حقیقی) یه (ذات) ی (واجب) ی (مُقَدّس) له ئالایشی (کثرهت)، هه زار ئافه رین له (روح) ی (حکما) ی (الهیون) بی؛ (وَحَدَث) ی (حقیقی) (قبول) ی (إشتراک) ناکا؛ هه ر (مفهوم) ی (وحدات) ی بوو (کلی) یه؛ (وه حدهت) ی (اعتباری) یه؛ (وَحَدَث) ی (بالذات)، (ذاتاً واحده)؛

(أَمَاجِهَات) ی (مُخْتَلَفَه) ی هیه؛ وه کی (عُقُول) ی (مُجَرَّدَه) ی که (حُکْمَا) ی (قدیم) (قول) ی پی ئه که ن؛ ئه لَئِن: " (عَقْل) ی (أَوَّل) (واحدَه)، (ماهیهت) ی (مُنْحَصِر) ی (فی الفرد) ه؛ (أَمَّا کُثْرَت) ی (إِعْتِبَارِ) ی هیه؛ (مُمْکِن) ه (وُجُود) ی له (غیر) ه، (مُحْتَاج) ه، (وجود) ی له (ماهیهت) ی (زائده) "

(حُکْمَا) ئه لَئِن: خوا (واحد) ی (حقیقی) یه؛ وه (قاعده) یه؛ (واحد) هه (واحد) ی لی (صادر) ئه بی؛ شتی (بسیط) بی، هه ر یه ک شتی لی په یا ئه بی؛ (أَوَّل) شتی که لی (صادر) ئه بی؛ (عقل) ی (أَوَّل) ه؛ ئه و جا (کثرهت) له (موجودات) ی (مُمْکِنه) په یا ئه بی " وه (نُوح) ی (إنسان) یش، لای ئه و (حُکْمَا) یانه، وه (بعض) ئی له ئیمه، وه کی (إمامی غزالی)؛ وه (شیخی عربی)، وه (سائری) (عُظْمَا) ی (حُکْمَهت)؛ وه کی (شیخ) ی (رئیس) و (أشیاع) ی، له و (نوع) ه (مُجَرَّدَات) هیه؛ (جَوْهَر) یکه، (خارج) ی (بَدَن)، له لاپا، (إِدَارَه) ی (بَدَن) ئه کا. (أَمَّا) من ئه و (مُجَرَّدَات) هم لانیه؛ (ذات) ئی (مُجَرَّد) له ئالایشی (مادیات) و (طبیعیات) هه ر (ذات) ی (أحد) ی (حَقِیقِی) یه؛ (قُول) ی به (مُجَرَّدَات) پاش (إِعْتِرَاف) به (وَحْدَهت) ی (حَقِیقِی) (جَنَاب) ی (أحد) له (عَالَم) ی (إِمکان)، (دَلِیل) له سه ر (وجود) یان نیه؛ (جَنَاب) ی (حق) (واحدَه)؛ (أما واحد) ئی (طبیعی) نیه؛ تا هه ر یه ک شتی لی (صادر) بی. خودای (واحد) و (عَلِیم) و (قَدِیر) به زۆری (أشیا) (أیجاد) ئه کا (حاجهت) ی به (عُقُول) نیه. سی یه م: (وَحْدَهت) ی (إِعْتِبَارِ) ی؛ (أَرْض) به هه موو (مَوَاد) و (طَبِیقات) و (عناصر) ی (کُرّه) کی (واحدَه)؛ (زید) (مثلاً): به هه موو (الات) و (أدوات) و (أجزاء) ی (ظَاهِرِ) و (باطنی) (شخص) ه که؛ گَلّ له سه ر ئه و هه موو (تَفَرِّقَه) ی (عنصر) یکه له (عناصر) ی (بَشَر) و (هَکَذَا) هه زار هه زار، پی ئی ئه لَئِن: "یه ک (میلیون)" (عَالَم) له گه ل هه موو (أنواع) ی یه ک (عَالَم) ه؛ (مُمْکِن الوجود) ه. (عِلْم) ی (تَفْسِیر) یه ک (عِلْم) ه، سه د هه زار هه زار (مسئله) ی تیایه؛ (وَكَذَا: کَلَام، نَحْو، أَصُول)؛ (کَوِیَه) له هه زار خانی زیاده، یه ک شاره؛ هه ولیر یه ک (لوا) یه، (عراق) یه ک

(حکومت)ه؛ (لازم)ه (دَقَّت) کهن له (بَحَث)ی (وَحَدَث)، چونکی (مُشْرِک)ه کان به قسه ی بئ (مَعْنَا)؛ (ضَعِيفُ الْعَقْلِ) آن هه لَ ئه خه لَ تَیْنَن؛ یه ک نابیتته دوو؛ دووش نابیتته یه ک؛ ئه مه (بَدِیْهِ)یه (أَمَّا) دوو (عُنْصَر) (إِتْحَاد) ئه که ن؛ ئه بنه شتی تر؛ وه کی: (هایدروجین) و (ئوکسجین) ئه بنه ئاو؛ (بعض)ی (مواد) به ئاسانی (إِتْحَاد) ئه که ن؛ (بعض)ی به (زَهْمَت) به (جَبْرِ)ی (أُسْتَاد)ی (کبیر)، (بعض)ی (مُتَنَفِّرِن) (قَابِل)ی (إِتْحَاد) نین؛ رۆن و ئاو (قَط) تیکه لاو نابن (جناب)ی (حق) (واحد)ی (حَقِیقِی)یه؛ (مناسبه)ی وه (مِیل)ی له گه ل هیه شت نیه، تا (إِتْحَاد)ی له گه ل بکا؛ (أَب) و (إِبْن) و (رُوحُ الْقُدُس) نابنه یه ک؛ (خصوص) که سی (قَابِل) نه بی، بییتته (أَب) باب؛ کوو ئه بییتته (عین)ی (إِبْن)؟ (هَذِیَان)ه؛ ئه مه (بِلَا)ی (تَقْلِید) و ترسی یه (مسیحی) (عَاقِل) ناویری بلئ: "ئه مه چۆن ئه بی؟" و ایزانم هیه (قوم)ی (مُشْرِک) (هَذِیَان)ی (مسیحی) یان نا که ن؛ وه (غیر)ی (صوفی)یانی مه، که س (قول) به (إِتْحَاد) نا کا (أَنَا مَنْ أَهْوَى- وَمَنْ أَهْوَى، أَنَا)؛ (أَهْل)ی (شِرْک) (إِمْتِیَازِ)یه ئه ده نه خوا؛ (حَتَّى) (جَرْمَانِی) که ئه لَیْن: "(واجب الوجود) پیئجن: (ذات)ی (کبریائی)، فاعل (غیر)ه (مُنْفَعِل) (ماده) (مُنْفَعِل)؛ غیره (فاعِل)؛ (نَفْس) (فاعِل) یش و (مُنْفَعِل) یش؛ (فَضَا) و (زَمَان)؛ نه (فاعِل) نه (مُنْفَعِل)، (أَمَّا وَجُود)ی (أَشْیَا) بئ وان نابی؛ ئه لَیْن: خوا به (عِلْم) (مُمْتَازَه)؛ (عَاقِبَت)ی شت ئه زانی " (تَنَوُّی) که ئه لَیْن: خوا دووه؛ یه کی (فاعِل)ی (خَیْر)، دیگه ر (فاعِل)ی (شَهْر) (یه زدان) و (ئهره مه ن)؛ " (تَفَوُّق)ی (خیر) ئه ده نه (فاعِل)ی (خَیْر) که (الله)یه.

(فرقه)یه له (وثنیان) ووتیان: "(مادام) خوا هه ر (فاعِل)ی (خیر)ه، له (شهری) (أَمِین) بن؛ بۆ (تَأْمِین)ی خۆمان (فاعِل)ی (شهر) بپه رستن، (شیخ عَدِی هه یتی) که له (سفر)ی (إیران) (عوده ت)ی کرد ئه م (فِکَر)ه هینا و لاتی ئیمه؛ (داسن) ئه وه یان قبول کرد بۆیه (مَلْک)ی (طاووس) که (مُمَثِّل)ی (إِلَه)ی (شهره) ئه پهرستن؛ (حَقِیقَةُ أَكْثَر)ی (بَشَر) له و (فِکَر)ه دایه؛ ئه وی (شهر)ی آنی

بی، (مُداَهَنه) ی له بهر نه کهن، (هدایا) ی (تقدیم) نه کهن (کاکه، کاکه، ناغام، ناغام) به دووی دا نه پۆن! له (مجله) یه (مصری) (کُلُّ شَیْءٍ وَالدُّنْیَا نِیْ صَادِرٍ) له پۆزی چوار شه موو، دهی (ینایر-۱۹۳۴)، ۱۴/رمضان/۱۳۵۲هـ) (نوعاً) (تَفْصِیلات) ی نه دا بۆ (إِعْتِقَاد) و (عِبَادَات) و (عَادَات) ی (یَزِیدی) یان؛ (صورهت) ی (مَلَك) ی (طاوس) یش تیا به وه لی یان (نقل) نه کا: (خوا له و (عالم) ه زۆر دووره؛ (زمام) ی (إِدَارَه) ی دایته (مَلَك) (طاوس)؛ (فَاعِل) ی (ما یَشَاء) و (حاکم) ی (ما یُرِید) خو به تی، (مُدّه) ی ده هه زار سال؛ له و (مُدّه) سی هه زار سال تی به ریوه؛ پاش نه و (مُدّه) (عالم) پوو نه کاته وه خوا؛ (مَلَك) ی (طاوس) یش نه چیتته وه ئاسمانان خوا لی ی خو ش نه بی) نه مه له (ایرانی) یان وه رگرایه، که نه لَیْن: " (یه زدان) به سهر (نه هره مه ن) (غالب) نه بی؛ شه پو شوپ نامینی؛ (عالم) نه که ویتته (إِسْتِرَاحَت) " (أَمَّا) نه و پۆزه که ی دی؟ (ظاهر) وه یه، تادی دوور نه که ویتته وه، شه پ و شوپ (زیاد) نه کا؛ (بِهَاءِ اللّٰهِ) ی (ایرانی) (قَوْل) بوو نه و (وعده) به جی بی نی؛ له گه ل (بِعْثَة) ی نه و (عالم) ه ده سته ملانی یه ک بن؛ گورگ و مه پ پیکه و ئاو بخۆنه وه؛ (أَمَّا مَعَ الْأَسْف) (ئولمه دی)؛ ده ها (دنیا) ویرانه؛ (شُرور) به (ملیون) و (ملیار) (زیاد) ی کرد؛ (أَمَّا شِرْكَ) ی (یونان) یان و (مصری) یانو (هندي) یان و (أمثال) یان زۆر (عجایب) ه هه (نوع) ه شتی (إِلَه) کی بۆ داده نین؛ (مراجعة) ی (تَأْرِیخ) ی (عُومَر) که، (تَعَجَّب) نه میتنی، (إنسان) چۆن به م (درجه) (فِکَر) ی (مُنْحَط) نه بی؟ بنۆپه (مصری) یان، هه ر شاره (مَعْبُود) یکی هه یه، هه ر شاره (حیوان) ه کی (تَقْدِیس) کردیه؛ (بعض) ه (حیوان) لای هه موو مصریان (مُقَدَّس) بوه؛ (تَقْدِیس) ی شیر، (تمساح)، گا، به ران، پیشکه، چه قه ل، نه کهن؛ تووخوا چه قه ل و پیشکه، ئی وه ن (تَقْدِیس) بکری ن؟ (أَمَّا) ئیستا له (نَظَرِ غَرْب)، نه و بۆ (شَرْق) یش (سرایهت) ی کردیه، سه گ په رستین ی (عام) بوه، لایان (مُقَدَّس) ه، (وَقَا) داره؛ (تَمَام) خو یان نه وه نده به (وَقَا) ن، سه گی (وَقَا) دار نه په رستن؛ ماریش لای

(مصری) یان (مقدّس) بوه؛ خوا به ماری (عصا) ی (موسی) (مالی) و یران کردن؛ (حتّی بعض) ه شتی، وهك: نيسك، سير، پيازيان لا (مُقدّس) بوه؛ (قُدّسَ العَدَسُ، على لسانِ سَبْعِينَ نَبِيًّا) رهنگه له وانه وه هاتبینه ناو ئیمه؛ وهکی (حُبُّ الْهَرَّةِ مِنَ الْإِيمَانِ)؛ (یونان) دهها (عجایب) (یونان) و (روما) له (عبادهت) ی (فالّوس) (هیکل) ی (آلهت) ی پیاو (تَفَوَّق) یان کردیه؛ له بهر (أدهب) ی (قرآن) نه با، بۆ ئه و (هیکل) ه، نهختی (تفصیلات) مان ئه نووسی؛ (مُراجعه) ی (قانون) ی (زَواج) ی (إِلِیَاسُ الْغَضَبَانِ) که، له لاپه پری (۷۲) تا لاپه پری (۸۹)، لیره ئه لئی: "(حفله) یه (مُقدّس) ئه کهن، له کن به زاوا بوون؛ (یعنی) که بووک له باغه لئی زاوا ئه کهن؛ هاوار ئه که نه (إله)، (رئاسهت) ی (حفله) بکهن؛ (أَوَّل) (إله) ی (بکارهت)؛ دووهم (إله) ی (إحتمال) سی یه م (إله) ی (لَذّهت)؛ چاره م (إله) ی (مَعُونهت)؛" (ممکن) ه به (زحمهت) به زاوا بووین؛ لای ئه وانه هر شته (إله) هکی هیه؛ (إله) ی ئه وهنده زۆن؛ (حساب) نا کرین؛ ئیمهش له (بَدَل) ئه وانه، (مَلَك) (إستخدام) ئه کهین؛ (إله) ی وهکی (بَشَر) میردو ژن و کوپو کچ و خزم، له مه یانیاندا، (شه پ) و شوپ ئه بی؛ (أفلاطون) زۆر (نَمّ) ی (شاعر) آنی (یونان) ئه کا؛ که (شه پ) ی (آله) یان (نظم) کردیه؛ ئه فهرموئی: ئه وه بۆ (تربیه) زۆر خراپه؛ (آله) که له (نظر) ی وان (مُقدّس) ن، به و (طرز) ه (شه پ) بکهن، (إنسان) ئه بی چی بکا؟! "(أفلاطون) (مُوحّد) بوه، (لکن) ئه لئی: (بشر) (تمثال) ی ئه وئی؛ وه (إلّا) گرنا بنه وه " پاست ئه کا، (کائنات) (حسن) په رستن؛ (أفلاطون) قسه یه شیرینی هیه، له (حق) (شُعرا) یان، ئه لئی: "(إنسان) ئه وه نیه (مدح) ی خه لکی بکا، (إنسان) ئه وه یه، کاری بکا، که (مدح) ی بکهن " ئافه رین.

بوزرگه واران (خلاف) یانه، ئایا (أَوَّلًا) (إنسان) (مُوحّد) بووین، دوايه (شَرِك) په یا بوه؛ یاخود (بالعکس) ه؟ له (تأریخ) ی (عمومی) و ره وشتی (بشر) و (قاعده) ی (تَرْقِی) وانه گه یه نئی

(أولاً): (شرك)؛ دووهم: (مَعْرِفَةُ اللَّهِ) و (وحدانیهت) ی (إِلَهِي) هاتیته (أذهان) (ثُمَّ) ترس له (أُمُورِي) (طَبِيعِيَّة) وهكی: بروسكه و گرمه ی هه وری، بوله رزهك، بارانی به (شَدَّةَت)؛ (بَلَوِي) ی (عَامَّ) ی (خَلْقِي) (إِلَهِي)؛ (تَنَوُّعِي) کردیه، (بَعْدَه) کار که وتیته دهست (كَهْنَه) و مه هه نه؛ (زَيِّدَه) (تَلَاُعْبِيَّان) به (وَتَنِيَّان) کردیه؛ كه سَی ته ماشای (أوراقی) په ریشانی (أدیان) كا؛ نه زانی (إِلَه)، (أُلُوهِيَّةَت) له دهست (أقوم) ی (سَالِفَه) (مَلْعَبَه) بووه؛ (آلَه) په هله وانی (حكايات) بووین؛ وهكی: (رُؤْسَتَهْم) و (سَام) و (حَمْزَه) پالَه وان (حُكْمَا) ی (یونان) وهك: (سه قراط) و (أفلاطون) و (أرسطو)؛ (نوعاً ما) (قدسیهت) و (وحدانیهت) (كبریائی) یان هینا ناو (عقل) ی (بشر)؛ تا (نُوبَهت) گهیشته (خاتَم الرُّسُل)، (سَيِّدُ الْكُلِّ) (حضره تی محمد ﷺ)، به (حَق) (وحدانیهت) و (جَلال) و (عَظْمَهت) و (قُدْرَهت) و (عِلْم) و (غَنی) ی (باری) (إِظْهَار) کرد؛ (إِثبات) ی فه رموو؛ خودای له ده ستی (لاعب) آن (نَجَات) دا؛ (ذات) ی (أقدس) خوداوهندی (أنام)، (مُنَزَّهَه) له ئالایشی (شِرْك)، له (نَوَاقِص) ی (مادیات)، له (مُزْخَرَفَات) (وَهْم) و (خِیال)، هه رچه ند (شِرْك) له هه موو (جهت) هوه هاتیته ناو (إِعتقاد) ی (مُسْلِمَان) آن (لكن قرآن) ی (عَظِيمُ الشَّان) (كافی) یه، بۆ (حِفْظ) ی (وحدانیهت) ی (حَقِیقِی)؛ (كبریائی)؛ نه (ذات) ی، نه (صِفَات) ی، نه (أفعال) ی، (شِرْك) هه ئناگری؛ (هُوَ اللَّهُ الْأَحَدُ، الصَّمَدُ، الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ، وَلَا كُفُولُهُ وَلَا نِدُّ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيم) وهكی (عُمر هَدْلِی) و (أَمْثال) یان نه فه رموون: (إِعتقاد) ی (مسیحی) یان، له (مُشْرِك) ی (مِصری) یان وه رگیرایه؛ له (ناوروپا) به (عَین) ی (شِرْك) (قران) ی گرتووه، نه گهر (تفصیلات) بنووسین له (تفسیر) ی ئهم (سورهت) ه (مُجلَّد) ی گه وریه ی ئه وئ؛ ئهم (سورهت) ه (مُقَدَّسه) ناوئ زۆر جوان و پاکی هه یه؛ (الأخلاص)، (التَّوْحِيد)، (الْأَسَاس)، (التَّفْرِيد)، (التَّجْرِيد)، (النَّجَاة)، (الْوِلَايَة)، (الْمَعْرِفَة)، (الْجَمَال)، (أَمَّا) (الْمُقَشَّقَش) م پی خوش نیه؛ له (إِتقان) و وه له (لَطَائِف) هه ر (الأخلاص) و (الْأَسَاس) (ذِكْر)

ئەكەن؛ (سُورَةُ النَّسَبِ) ییشی ئەلینن؛ گوئی یا (مُشْرِك) هكان، (سؤال) یان لی کردیه، ((نَسَب) ی خواتمان بۆ (بیان) که) وه (بعض) ی (نسبت) ی بۆ جوولهكان ئەدهن؛ ئەمه سهیره، (جوو) ئەم (سؤال) ه کوو ئەكەن؟ وه ئایا (مُشْرِك) هكان (نسب) ی خوایهکانی خویان زانیوه، تا (سؤال) له (نسب) ی خوا ی (رسول الله) ی بکهن؟ (شیخی سیوطی) له (إِتْقَان)، (إِسْتِفْهَام) ی له (زه پکهشی) (نَقْل) ئەکا: ئایا (تعداد) ی ناوی ئەم (سوره) ه له پیغه مبه ر وه رگیرایه؟ یاخود به (مُنَاسِبَة) دانراین؟ وایزانم که می له (رسول الله) وه رگیراین؛ (أَكْثَر) ی به (مُنَاسِبَة) بوه؛ (أَمَّا تَصْرِيح) به (تَرْجِيح) نیه؛ (أَحَادِيث) ی (صَحِيح) (دائِر) به (فَضْل) ی ئەم (سوره) ه (وارد) بوه، (حَقِيقَةُ) تا بلی شایانی ستایشه؛ (أَمَّا فَضْلِيَّة) ئەمه یه (معنی) ی به راستی بچته ناو دل و (دهماغ) ی (مُؤَحِّدِيْن)؛ ئەوه چهند (سوره) ه له بهر (غایه) ی (إِنْتِظَام) یان، (مهیدان) یان نه دا، (بَيَان) ی مَكِّيَّه ت و (مَدْنِيَّه) ت و (عدد) ی (آیات) یان بکهین؛ (مع آتِه) زۆرمان پێ (لازم) نیه؛ وه (مُفَسِّر) ی (أَعْظَم) (إمام ابن جریر) (أَوَّل) و (آخر) (تَعْرِض) بۆ ئەم (مَسَائِلَه) ناکا؛ ئەوجا با نۆره ی (تفسیر) ی (سوره) ی (الْفَلَق) بی (وهقت) ی (عصر) ی پۆزی چوارشه موو، به (تقویم) بیست و یه کی ماهی قوریانی، (۱۹۴۲/۱۲/۳۰) ئەفرهنجی له پاش (خَبَر) ی (وَقَات) ی (حضره تی ملا أفندی) - (مع الأسف) - شهوی پینچ شه موو، (آخر) ی سالی ئەفرهنجی، بیست و دووی ماهی قوریان، (آخر) ی ماهی سالی (هجری) (سعات) له شهش (رِضْوَانُ اللهِ عَلَيْهِ آمِينَ)؛ به (کمال) ی (قَلَق) و (إِضْطِرَاب) (شروع) مان کرده (تفسیر) ی (سوره) ی (الْفَلَق)؛ ئەم (سوره) ه لای ئەوانه ی (قبول) ی (روایهت) ی (سِحْر) یان کردیه که (عرض) ئەکری؛ (مَكِّيَّه)؛ لای ئەوانه ی (قبول) ی ناکهن (مَدْنِيَّه)؛ به لکو (عُلَمَا) ی (تحقیق) ئەم (سوره) ه (مَدْنِي) ش بێ، (قبول) ی ناکهن، که (رسول) ی خودا، (سحر) ی لی بکری، وه (تأثیر) ی لی بکا، ئەلین: "(رسول) ی خودا (مَسْحُور) نابێ" وه ئەوانه ی

(قبول) یان کردیه، ئه لَین: (تأثیر) ی ئه وهنده نه بوه، که (خَلَل) به (وَظَائِف) ی (رسالهت) بگه یه ئی، " (خُلَاصه) ی (حَادِثَه) (لُبَّید بن اَعْصَم) ی (یَهُودِی) (سحر) ی له پیغمبه زی ئه کا؛ سی شه و ناساغ ئه بی؛ وای (تأثیر) ی تی ئه کا (بعض) ه شتی، و (خیال) ی ئه کرد، کردوویی، نه ی کردبوو؛ وای ئه زانی نه ی کردیه؛ کردبووی (بَعْد) (جَبْرِیل) (خَبَر) ی ئه داتی؛ ئه و شرت و پرتی که (سِحْرِ) ی پی کردبوو، له بنی بیرئ ئه ی هیننه ده ر؛ داوی گری ئی لی دراوی تیا ئه بی، (آیهت) ی له و دوو (سورهت) ه ئه خویندریتته وه گری یه ئه کریته وه، تا ته وای ئه بی؛ (جنابی رسالهت) دیتته وه سه ره خو، چا ئه بیتته وه؛ نه ته نها (مُعْتَزِلِی)، گه لی له (ملا) یانی دی (قبول) ی نا که ن؛ ئه ز (جمله) له (مُتَأَخِّرِین) آن (شیخ محمد عبده) وه هه م (فکری) ئه و؛ تا (مَحْمَد) (مَحْمَر الدِّین) (مؤلف) ی (تفسیر) ی (جُزْأ) ی (أخیر) له (قرآن) ی (کریم)، له (تفسیر) ی (نه یسابوریم) دی، (روایهت) له (سَعید بن مُسَیَّب): (قُریش) ووتیان: "خُومان برسی ئه که ی ن، ئه چین (حضره تی محمّد) به چا وه وه ئه که ی ن" هاتن؛ ئۆف چه ند جوانی چه ند به (قُوّهت) ی، قوْلت چه ند (قُوّی) یه؛ زۆر (عجایب) ه زۆر! (جَنَاب) ی (حَق) ئه م دوو (سورهت) ه ی نارد؛ بۆ (حِرْز) و (حِفْظ) ی (صاحب الرسالهت) له چا و پیسی؛ ئه مه بۆ ئه وانه ی (إنکار) ی (حَادِثَه) ئه کن زۆر باشه.

ئه گه ر (قَطْع) ی (نظر) له (إختلاف) ی (مُفَسِّرِین) وه (إختلاف) ی (روایات) که ی ن، (نظر) به و (وَجْه) ی که (سُورهت) ی (سابقه) مان هۆنده وه، وه (تفسیر) مان کرد، (عَرْض) ئه کری؛ پاش ئه مه که کاروباری (رَسُول) ی (أَکْرَم) پێک که وت، ئه و دوزمنانه (قُوّی) یانه ی له کۆل بونه وه، (دین) (سَعهت) ی ساند، به (قُوّهت) بوو، (تشکیل) ی (دهولهت) ی (إسلام) نومایانی بوو، چ ده مینی؟ (إحتران) و (إحتراس) و خو پاراستن، له (شه پ) ی (کَلِّ) ی (ذی شَئْی، ئاگاداری و (دَقّهت) له دۆست و دوزمنی، که (شه پ) ی دۆست، گه لی جار وه کی (أَوَّل) ی (إسلامهت) ی تووشی بوو، له (شه پ) ی دوشمنان زۆر خراپتر ئه بی؛ (خصوص) ئه وانه ی تازه

(مسلمان)، که (فوج) (فوج) (داخلی) (دین) بوون، ئاگادار بن، زۆر لی یان
(امین) مه بن، تا (ایمان) له دلّیان (رسوخ) ده بهستی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ﴾ ئەو (صاحب)ی (نصرت) و (فتح) و (ظفر)؛ (حامی) (دین) سهرداری
(مُوحِّدین) بَلِّی: ﴿أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ (فَلَقْ)، (فَلَقْ) (صُبْح)؛ ده میدەو
سفیدی بهیانی، چەند (مُلائِم)؟ ئەلّی (بَدَأْ) (حیات)؛ ورده ورده (ذی
حیات)، له جێی نووستنیان دینه ده ر، تاریکی ورووناکی لێک جوودا ئەبیتته وه؛
وهکی کوردی ئەلّی: سهگ و گورگ، لێک ئەکریتته وه "تاریکی (فرار) ئەکا،
(أَنْتَ) (أَوَّل)ی (ظهور)ی (إسلام)؛ (لَا شَكَّ) ئەگەر (إمام) (ابن جری) (رعایت)ی
(مُناسبات)ی کردبا، ئەو (معنا)یهی (إختیار) ئەکرد. به خواوهندی بهیان
وبه یانی خۆت بپاریزه ﴿مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ﴾ هه مو له (عُلوی) و (سُفلی) (ناطق) و
(صامت)، (نامی) و (جامد)، خزم و بیگانه؛ واده ره که وی (کائنات) (خالی) نیه،
له (وَجْه)ی (شەپ)؛ (حافظ) ئەلّی:

این چ شوپت کی دەر (دور)ی (قمر) می بینەم؟

هه مه (آفاق) پر ئەز (فتنه) و (شەپ) می بینەم!

نازانم کێ یه ئەلّی:

زومه نجه نیقی (فلك) سهنگی (فتنه) می باره د

مه ن به (أبله) هانه گوریزه م، به آبگینه (حصار)!

ئەبینین، گەلّی کەس (امین) بووین له دوست، وه (آخری) به (نوع)ی بێ
(ناموس)ی له (حق) کردیه، (إنسان) له (خیال)ی (مخجول) ئەبی؛ (خیام)
ئەلّی:

آن بیه کی دهرین (زه مان)ه، که م گیری دووست

با (أهل)ی (زه مان)ه (صوحبهت) ئەز دوور بنکووست

آن کهس کی به (کُلّ)ی (إعتماد)ی تووبه رووست

چون چه شمی خرد باز کونی، دوشمونت ئوست!

ئەو (معمل) ی (حیات) ه (ظاهراً) وا ئەنوینێ؛ دوو (عامل) ی (رَقِیب) و (معارض) ی هەبی؛ یه کێ دروست ئەکا، ئەوی دی له (رغم) ی وی خرابی ئەکا؛ وه له هەردوو لا (مُشَوِّش) و بی (إنتظامی) یه؛ (ذاتاً) ئەو (إختلاف) ه سەری کیشایته سەر (شِرک)؛ (مع الأسف) نه (شِرک) نه (تَوَحید) ی (بَشَر) ی لهو که شەماکش و (شُرور) ه (نَجَات) نه دا؛ چونکی (مَنْبَع) ی (فَسَاد) و (شُرور) و (معدن) ی خۆیه تی؛ (شەپ) ی (خارج) له خۆی زۆر که مه؛ (مُوَحَّد) (خێر) و (شەپ) له خوا ئەزانی، ئەمه زۆر باشه؛ له (إضطراب) ی (إعتقاد) ی (شِرک) (إنسان) (نجات) ئەدا، وه (إعتقاد) به (نِزَاهَت) و (وحدانیهت) ی (باری)، (بَشَر) بِلند ئەکا، (عِزَّت) ی (نفس) ی ئەداتی؛ (نوعاً ما) (شرف) ی (أهل) ی (إنسانیهت) ئەزانی؛ (أحق) ی (حيوانات) (شەپ) ی گەورە تره، له (أعظم) ی (حيوانات) گێرکه، چ کارێ به داروبار ئەکا؟ مێش، پێشکه، ئەسپێ، مشک، سیسرکه، (مِیقْرُوب) ، چ بلایه (عظیم) ه؟ ئەگەر (بشر) زوو (علم) ی بووبا، به وانه؛ وه به (أحوال) ی (طبیعی)، له (فِتْنه) ی (زلزله) و بروسکه و مانگ و پوژ گیران، نه دەر دو (بلا)، نه (شِرک) و (کُفْر) هەندە دەبوون؛ (رؤسا) ی (دین) و (إدارة) و (سیاسهت)، بۆ تێکدان و پێکدادانی (بشر)، بۆ (ایقاز) ی (شەپ) و شۆپ، بۆ (تحکیم) و بلاوکردنه وه ی (عداوهت)، مایه (فِتْنه) ن، (أُمُ الفساد) ن؛ ئەگەر چاره ی (رؤسا) ی (دین) بکری، چاره ی (رؤسا) ی (سیاسهت) ناکری؛ (أطبا) ی (غرب) و (دُنیا) ی (قوی)، زۆر خەریکن بۆ (دفع) ی (شَر) ی (مِیقْرُوب) آن؛ بۆ (محو) کردنیان خەریکن، بۆ (إصلاح) ی (حیات)؛ (حیات) ی ئیستاکه سەراسەر، (الام) و (أسقام) و شەپو شۆپه؛ (مُعَرّی) ئەلێ: (تَعَبُ كُلِّهَا الحیاةُ) " (أما) ئەمپۆ (حیات) زەهره؛ تالابی مەرگیه، (حیات) ی وا سەد جار قوربانی مردن بی؛ (لکن) ئەلێن: (سیاسهت) ی (دُول) و (مشقّت) ی (وُجوه) ی گوزەران (مانع) ن" خەریکی (تَمديد) ی (حیات) ن؛ (حتیّ بالفعل) خەریک بوون؛

وابزانم نِستاش خه ریکن بۆ (ادامه) ی (حیات)؛ (لکن) نه مه (ممکن) نیه؛ (موت)
 (امر) ی (طبیعی) یه؛ نه و (حیات) ه در یژ بۆ یا کورت، (نهایت) سه ره مه رگه؛
 (آدیسون) و (امثال) ی نه لَین: "به (قطع) ی (قابل) نیه، (رفع) ی (موت)"
 (حُکما) ی (قدیم) نه فه رمون: "(وجود) (خیر) ه؛ (عدم) (شر) ه؛ (حیات) بوونی
 (خیر) ه؛ نه بوونی که مردنه (شه) ه؛ (صِحّات) (وجودیه) (خیر) ه؛ (سُقُم)
 (عدمی) یه (شه) ه" (أَمَّا) (ملا علی قوشه جی) (شارح) ی (تَجْرِید طووسی) زۆر
 به (قُوّهت) (رَدّی) نه و (قَوْل) ه ی کردیه؛ (حَقِیقَةُ وُجُودَ نَشْأ) ی (شُرور) ه؛ که م
 که مه (خیر) یشی تیا به؛ نه لَین: (مُعْتَزَلِی) نه لَین: "(أَصْلَح) بۆ (عَبْد) ی له سه ر
 خوا (واجب) ه" (ملا) یانی (سُنّی) (رَدّی) (قَوْل) یان کردنیه، من به (وَجْه) ی
 (لطیف) ه (عرض) نه که م: نه گه ره موو شت (رَأْساً نِسْبَة) ی بۆ خوا بدری؛
 نه مپۆ خوا (واجب) ی خۆی بجۆ نایه نئ؛ (بِالعکس) نه وی لَی (حرام) ه و
 (مَمْنُوع) ه، نه وی نه کا؛ وه (إِلَّا) نه بی خوا نه مپۆ هیچ نیش نه کا. من نه وه ندش
 نه لَیم: (مَبْدَأ) ی (حیات) ی نَیمه له (أَعْمَال) ی (خارجی) ده رنه که وی؛ زۆر
 (لَا أَبَالِی) یه، هه رچی بادا باد؛ په کی پئی نا که وی؛ بۆ (حیات) و (موت) و (شه) و
 (خیر)؛ (إمام) و (وَلِی) و (عَالِم) و پادشاهو گه دای لا یه کسانه؛ به (ولایت) و
 (إمامت) و شاهنشاهی، له (ناموس) ی (عامّ) ی (طبیعهت) ده رناچی؛ نه گه ر
 (طبیعهت) ه؛ (جَاهِلَة)، (جَاهِل) ی (أَحْمَق) چاره ی نا کرئ؛ نه گه ر خوا به، (غَنّیٌ
 عَنِ الْعَالَمِین) ه؛ نه ی خانه خوشتوور؛ (هَدَف) ی (بَلَا) و (شه) و (فِتْنه) (بَشَر) ه؛
 (عَالِوه) ی نه مه؛ خوشی تادی (شه) (زیاد) یه کا؛ بنۆرنی (إِخْتِرَاعَات) ی
 (حُکما) یان له چی (إِستخدام) نه که ن؟ (حکیم) ی قه له ندهر، به سه د خوونی
 جگه ر، به چ (فکر) ی (إِخْتِرَاع) ی نه کا؟ (سیاسهت) کووی روو وه رنه گیپئی؟ وایه
 (کُلّ) ی شت (وَجْه) ی (خیر) و (وَجْه) ی (شه) ی هیه، نه گه ر (إنسان) (خیر)
 خواه بوو، بۆ وجهی خیر نه چی به دخواه بوو بۆ (وجه) ی (شه) ی سه ر نه کا"
 خوا بمان هیلَینه پاش (شه) ی (حاضِر)؛ بزانی (دیموقراتی) یه کان چ نه که ن،

بۆ (سعادته) ی (بَشَر) بۆ (حفظ) ی (حُقوق) ی (ضُعفاء)؟ ئایا نه و (وَعَد) آنه نه میننه جی؟ یا خود (کَمَا هُوَ الْمَعْهُود) (خِتام) له سه (خُلُق) ئیتن؟

نه و (جمله) (آیه) ه (گَریمه) زۆر (عَجیبه)؛ شایانه زۆر (دَقَته) ی لی بکری؛ وه (تأمل) له (مُحتویات) ی (غایه) (مُفید) ه؛ (أَلْهَمُ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ ذِي شَرٍّ خَلَقْتَهُ)؛ (أَلْهَمَ أَسْأَلُكَ الْخَيْرَ كُلَّهُ عَاجِلُهُ وَآجِلُهُ)، (وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ) ﴿وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ﴾ نه و (إِستعاذ) یه له شتی (خاص) ه پاش (إِستعاذه) ی (عمومی) له بهر (إِعتنا) و (إِهتمام)؛ (تفسیر) ی به شه و؛ که تاریک داهات؛ (أَنَّهُ) پریوو له تاریکی، زۆر جوانه؛ له گه ل (فَلَق) (مُناسب) ه؛ وه شه و؛ (وه قته) ی دزی و حیزی و کردنه وه ی (أبواب) ی فسانه و (فَساد) ه؛ وه (إمام) نه فه رموی؛ بۆ ئاگاداری؛ (دُنیا) مه و رووناك نابی؛ تاریکی دادی؛ خۆتان بپاریزن؛ له (ظلمات) ی (جَهْل) و (غُرور)؛ وه (إِلَّا) پۆژی رووناكتان، لی نه بیته شه وه پەش؛ (وكذا تفسیر) ی به (مانگ) (لَدَى التَّام) زۆر نه بی نه که ویته (خُسوف)؛ (نور) ی نامینن پەش داده گه پئی، (أَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) ئاگاداری نه و (کمال) ه بکه ن، که (رسول الله) (مأمور) بی به خۆ پاراستن، ئیوه (بِطَرِيقِ الْأَوَّلِ)؛ (وه قته) ی (كُسوف) و (خُسوف) (سَحَره) به (فرصه) ی نه زانن بۆ (سِحَر) ی به ده ر له (حق) پیاوی چاك؛ (والآن) یش (تقویم) ی (إیران) (نُحووسه) یان نه نووسن؛ (لكن) لام نه وه چ نیه. له پاش زانینی (سَبَب) ی (كُسوف) و (خُسوف)، وانه وه با (سُلوك) ی تیاكرا با، (أَمَّا تفسیر) ی به ماری رهش، چ نیه؛ هیشتابه دوپشکی رهش (جَرَّان) (أَهْوَنُ) تربوو؛ (لكن) نه وانه (مُناسبه) یان له گه ل (حال) و (وه قته) ی ئیمه نیه؛ (مجد فیروز ئابادی) (بِالْوَاسِطَةِ) له (غزالی) نه ویش له (إِبْنُ عَبَّاس) (معنا) یه (نقل) نه کا؛ (معنا) یه بئ (معنا)، (قَبیح)، نا (ملائم)؛ نه و (معنا) یه (لایق) ه له (شیخ رضا) ی (طاله بانی) (نقل) کری؛ له بهر (أدهب) ی (قرآن) ناتوانین (نقل) ی که یین وه (إِلَّا) له گه ل هندی (أشعار) ی (شیخ رضا) (نقل) مان نه کرد؛ (لازم) ه

(إنسان) خۆ له شه پێ ئه و (نوع) ه (تفسیر) ه بیاریزی؛ (حقاً) (رعایهت) نه کردنی (مناسبه) وه (مقتضی الحال) (سوق) ی گه لێ که سی کردیه، بۆ (معنا) ی ناشیرنی (تافهه)؛ له (کلام) ی (عادی) ناوه شیتته وه، (فضل) له (قرآن)؛ وه (تفسیر) کراوه ته وه به (پیروو) که ئاوا ئه بی؛ گوێ یا (بلا) و (با) و (طاعون) په یا ئه بی؛ له ولاتی ئیمه وانیه؛ (غایهت) ی ئه بیتته سه رما؛ وه (تفسیر) کراوه ته وه به (کوکب) ستاره؛ نازانم چیان (مقصوده)؟ (زُحَل) و (مریخ) یان (مراده)؟ که لای (مُنَجِّمِین) (نَحْس) ی (أکبر) و (أصغر) نایا ئه مانه (نُحُوسهت) یان (حقیقی) یه؟ لای من به س (وَهْمِیه) ئه و ئه سستیرانه به (مدار) ی خۆیان (حرکه) ئه که ن؛ چیان به سه ر (تدبیر) ی (أُمُور) ی ئیمه وه یه؟ به لێ (قسم) ئی له (حُکما) ی (جدید) (إعتبار) به (تنجیم) ئه که ن؛ (لکن) ئه مه (نوع) ئی تره؛ ئه بینن (حیات) ی (أرض) ی (مربوطه) به (شمس)؛ (إضطرابات) ی (شمس) (تغییر) ئی به (أحوال) ی (أحیا) ئه دا؛ (مثلاً) (حتی) (کلف) ی (شمس) (یعنی) سیاهی یه که له رووی دا (ظاهر) ئه بی، به (صُور) ی (مُختلفه)، ئه گه ر نَدَی، باران نَدَر ئه باری که م بێ؛ که م وه له و (بین) ه دیم. وه (قران) ی (زُحَل) و (مشتري) (تأثیر) له (شمس) ئه کا؛ وه (تأثیر) ی (شمس)؛ (طبعاً) (تأثیر) له (أرض) ئه کا؛ (إضطرابات) ئه خاته ناو (بَشَر)، ئه و (نوع) ه (تأثیرات) ه شتی که وه کی (تأثیر) ی (أحیاء) له (تَبَدُّل) ی (فُصول). پِیش (حَرْب) ی (حاضِر)، (زُحَل) و (مُشتري) لَیْک نَزِیک بوون (إضطرابات) دهستی به (ظهور) کرد؛ (مُقارَن) ه بوو، (إعلان) ی (حرب) کرا؛ (دنیا) ژێر به ره ژوور بوو، (قیامهت) ههستا؛ هه رچه ند (حرب) له ولاتی ئیمه دوور بوو، (أَمَّا) (أفات) ی (مَزِیع) (خساره) ی له (حرب) زیاتره؛ ئه مسال (قَحْط) ه (غَلایه)؛ (أنواع) ی ده رده و (بلا) (ضیاع) ی نَدَر دایه، (عَجایب) پاش (قران) لَیْک جوودا بوون (مُشتري) به ره و (شرق) ئه پۆیی؛ دوايه گه پرایه وه، بۆ (طرف) ی (غَرْب)، به پشت (زُحَل) که وت، نه زیکی (پیروو) بوو، باز گه پرایه وه؛ ئه مسال که به شه و (ظاهر) بوونه وه،

(مُشتری) دوو بوو له (زُحَل) (زُحَل) له بهر نه ستیره یه سوور هه یه، له (شکل) ی (تُور)، له بهر نه وه نه ستیره بوو، (مُلاحظه) م کرد: نه وه له نه گه پیتته وه؛ ورده ورده هه وراز هات؛ ئیستاگه ئی به سهر که وتوو، بۆ (پیروو) نه چی؛ (تقویم) ی نه مسال و پاریش به موقع ی (دَرجه)، نه م (اختلاف) ه ی نه نویتنی؛ نه م (کَر و قَر) ه (جالب) ی (نَظر) ه؛ کهس نیه (حَلّ) ی نه و (مشکل) ه بکا؛ له (فلکیون) ی (غَرب) یش چمان دهست پهس نابی؛ هه رچهند (تقویم) ی (ایران) نووسی؛ ((قران) ی نه م جاره (نُحوسهت) ی بۆ (زُحَل) ه، له بهر (موقع) ی (زُهره) که نه ویش (سَعَد) ی (أَصْفَر) ه، بۆ (مُشتری) نیه (أَنَّهُ) (أَرْض) له م (نُحوسهت) ه (مَحَظ) نه بی" (لکن) نه و (نُحوسهت) و (شقاوهت) ی نه مجاره به سهر عهردی داهات؛ (خُصوص) (مُلک) ی شاهنشاهی (ایران)، له (عُومر) ی خوی به سهریا نه هاتوه. وه (حکیم) نه لئی: " (شه پ) ی (مُطلق) نیه " پاسته؛ (أغلب) (نسبی) یه نه مپۆ که لئی کهس له (نُروه) ی (سَعادهت) دا، پاللی داوه ته وه؛ (قط) (نُرد) ی وه کی نه مپۆی بۆ نه هاتوه دیاره (حفظ) له و جۆره (شه پ) دهش (ممکن) ه، لای من (مَسئله) ی (نُحوسهت) و (سَعادهت) ی (کواکب) (غیر) ه (مَعقول) ه؛ (مُشتری) و (زُحَل) له بهر چاو (قران) نه کهن، له (حَقَقَت) دا، (بَیْن) یان زۆر دووره؛ (تَشْکُلات) ی (بُروج) (وَهْمی) یه. خوداوهندی (عالم) به (خیر) و (ره حمهت) و و خوشی (عَن قَرِيب) نه م (شه پ) ته و او (خَلَّاص) بی؛ (بَشَر) له و (مَصائب) ه (خَلَّاص) که ﴿وَلَا يَمَانِيَّيْزِي﴾ ﴿مِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ﴾ فووی نه که نه ناو گری یان؛ (عُقود) و (عُهود) به (حیل) و (مَکَر) و فه سانه و (سِحْر) ی (داهمی) یانه، هه ل نه وه شینن؛ (حَتَّى ثَوَل) ی (مُعَاهِد) له بار یه ک ده ردینن، (رجال) ی (سیاسهت) عُهود و (عُقود) یان لا نه وهنده بی (حُرْمهت) ه، به فوئی نه یکه نه وه، نه هاویننه، ژیر (قدم)؛ (غوستاف لوبون) (فیلسوف) ی (فرنسی) نه لئی: " (عُهود) و (ایمان) ی (رجال) ی (سیاسهت) (إِعْتِبَار) ی پی نیه؛ نه گهر (مُصالح) ی (مُتبادله) له (بَیْن) آ بی، پێک نه که ون، نه بنه (طرف) گيرو دۆستی

یه ک؛ وه (إلا) به هیچ (وَجْه) پێک نایه؛ وه گهر (مصلح) گۆرا، نه وانیش دهر (حال) نه گۆرپین. " (مع الأسف) له (دوری) (امامی عثمان) تا (دوری) (ویلسن) (رئیس) (جَمهوریەت) یا (جَماهیر) (امریکا) ی رابردوو، ئهم فووکە رانه، (عُقود) و (رابطه) ی (إسلام) یان هه لوه شاند؛ شتیکی مابوو، نه ویش به سایه ی (ویلسن) که (فکری) (قومیهت) ی خسته ناومان، نه ما (رابطه) ی (إسلامیهت) پسا؛ وه کی ئاردی ناو دپووی بلابوونه وه؛ خۆزی (قومیهت) یش بووبا؛ (عه رهب) که گۆی یا، بۆ (وحدەت) (سعی) نه کهن بووینه چهند (حکومت)؛ هه ریه ک (آته) سه ربه خۆ، (قابل) نیه، له گه ل یه ک پێک که ون (رؤسا) ی (دین) یش له (رؤسا) ی (سیاسەت) که متر نین؛ (أصل) ی (شه پی) (اختلاف) لای وانه؛ (نفاثات) ی به پاستی؛ نه ون؛ نایه لَن (قَوْم) ی به یه ک بن؛ (استعاذه) له وانه (لازم) بوو؛ (أما) چوو (إسلامەت) ی (خلافت) ی نه ما؛ (جامع) ی فه وتا؛ (حال) آش (مُفسد) هکان له فوو کردنی (فساد) واز نایه نن؛ (أُمَّت) یش دوا ی وان نه که ون؛ (ناصح) و (مُشفق) و (خیر) خواهیان ناوی؛ نه دی نه وانه ی گری ی له کشته کان نه دهن، وه فووی تی نه کهن، (حقیقه) بۆ ناو پپو پیریژنان، به (فساد) و (شه پی) شوپن؛ نوشته ی رهش بوون نه کهن، گه لی (عائله) به نه فسانه یان تێک نه چن؛ نه (حکومت) نه (قَوْم) بۆ (دفع) ی (شه پی) نه وانه (أهمیهت) نادهن ژن - چ (مسلمان)، چ (دیان) چ جوو - ژۆد (اعتقاد) یان به نوشته و کشته ک هیه؛ (فهرق) ی ناکه ن، ژنه (مسلمان) نه چنه لای (مالم) ی جوان، بۆ نوشته؛ ژنه جوو دینه لای (شیخ) ی (مسلمان) آن؛ (وکذا) دیان. تۆپه لاستیقی گچکه هه ن، کونه کی تیا نه کهن حهلقه ی زهردی نه هاوینن، که ورده ورده دهستی لی نه درن، جووکه جووکه کی لی دی؛ وهختی نه و (نوع) ه تۆپه نه هاتبوه کویه؛ کولینانیه کان نه هاتن په رده یه په شیان، به سه ر کوتکه کی دانه دا، دهستیان نه برده ژیر پارچه که، (حرکه) یان نه دا؛ نه و تۆپۆکه، ژنه کۆبی سویندیان خوارد؛ خۆمان گۆی مان له جووکه جووکی جنۆکان بووه؛ (نفقة)

پف کردنی له گه ل نه ختی **تفه** ئیمه که ئاو بۆ نه خوشان ئه بهین، بۆ لای به فرو سمین؛ (یعنی) (شیخ حضرت لری) (دُعای پیا ئه خوینی، له مه یانه فووی تیا ئه کا، وه تفی (مبارک) ی تی ئه کا؛ له (خیری) (برکات) و (همّت) و (کرامت) ی (شیخ)، ئه بیته (شفا) ی حه فتاو دوو ده ردان؛ له هه مووی سوو کتر، (سَرطان) و (وَرَم) ه؛ ئه و جا چۆن له و (شه پ) ه (محفوظ) ئه بی؟ نوشته و کشته ک و (وَفق) و (عَزیمهت) (وَجَه) ی (خیری) یش هه یه (وَجَه) ی (شه پ) یشی هه یه؛ (حضره تی کاک أحمد) ی (شیخ) به س له (وَجَه) ی (خیری) (استعمال) ی ئه فه رموون وه (وَجَه) ی (شه پی) — (بالکلیه) — له (أتباع) ی خۆی (حرام) کردبوو؛ ماموستا (کۆره) ئه ی فه رموو: "که (حضره تی کاک أحمد) گری ئی له کشته ک ئه دا، گری ئه یه کی (محکم) ی ئه کرد، ئه و جا فووی به سه را ئه دا، له بهر (ف) ی (آیهت)!" چی بکه ی (الهی)، (دین) ی (إسلام) له چه نگ ئه و (نَفَاثات) ه ئه و (فتنه) ئه نگیزانه، که وتیه گنژاو ئی سه خت. چاره کی نه که ی ئه خنکی؛ (زُعما) مان پی (لازم) ه وه ک (شیخ رضا) ی (طاله بانی) ئه لئ:

نه سه ر ئه ز (مطلع) ی (گیلان) به ده ر ئاره د، ماهی

نه (عَلَم) بهر که شه د ئه ز سمتی (نجاری)، شاهی

(مُنْتَظَر) (عیسی) ی (ناسمان) و (مهدی) له زومین

ئه مه ش (نَفْث) ه یه که، له (نَفَاثات) ی (مُفسدین)

به (غیر) ی پاپانه وه له خوا چ چاره مان نیه؛ (الهی) له (شه پ) وانه مان (حفظ) که ی ﴿وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ﴾ ئه مه (بَيْت الْقَصِيد) ه، (نهایهت) ی (سُورته) ه، (غایهت) ی (شه پ) و (فساد) ه؛ (حقیقه) (حسادهت) مایه ی (فتنه) یه؛ ماکی (شه پ) و شوپره؛ (سعدی) ئه لئ:

ته وانه م ئه نکی نه یازاره م ئه نده روون که سی حسوده را چو کونه م؟ کو زخود به پرهنج دهره ست (حسود) ی که بخوازی: (زوال) ی (نعمهت) له که سی (وَلَوْ) بۆ خوشی نه بی.

(أسباب) ی (حسد) وه کی (إمام غزالی) ئه فه رموی: (عداوت) ه، (تَعَزُّز) ه، (كِبَر) ه، (عُجْب) ه، (حُبّ) ی (رئاسه ت) ه، (خبائثه ت) ی (نفس) ه؛ وه کی ئه لّین: شتی (عقرب) نی ئه ز په یی کینه ت (مُقْتَضی) ی (طبیعه ت) ه ش ئینه ست " (أَوَّلًا أُعِدّی) ی پیغه مبه ری وه (دین) ی خزمه کانی خوی بوون؛ دوايه (مُنافِق) ه کانی (مدینه)، دوايه (أُمم) ی (مغلوبه) (صاحب) ی (تاج) و تهخت و ئاوره نگی (خسره وی)؛ (بالخاصّه) (أهل) ی (کتاب)؛ هه رچه ند (جناب) ی (رساله ت په ناه)، (محفوظ) بوو له (شه پ) ی (حسود) آن؛ (أما دین) ی، (أُمَّت) ی (قوم) و خۆیشی، که (ایمان) یان به پراستی پئ هتیا یوو، (محفوظ) نه بوون؛ پاش (وفات) ی (رساله ت په ناه)، نه یان هیشت (خلافت) ی (رسول) ی ئه وه نده بژیه، زوو تیکیان دا؛ (إتحاد) ی (کلمه) یان نه هیشت؛ (أحزاب) ی (دیئی) و (سیاسی) زور بوون؛ (تفرقه) یان که وته (بَین)، له وی پۆژیوه تا ئه مپۆ، ئه و (تفرقه) یه له (زیاد) ی دایه، گه وره گه وره کانی (ملاذ) ی (دنیا) و (قیامه ت) مان، به (سیسه) ی (حُساد) آن، (نفاثات) آن خه له تان لّیکیان دا، به تیرو به شیر، به گورزو به زوبان، تا خورد و شکست بوون؛ (قسم) ی به ته ماین ئه و (ذوات) ی (مختلفه) ی له (عالم) ی (روحانی) به (إمداد) مان بّین، کاروبارمان دروستکه ن، وه (عهره ب) به (أمل) ه، به (حَوْل) و (قُوّه ت) و (إمداد) و (نصره ت) و (معاونه ت) ی (حکومه تی) (انگلیزی) - (بعد الحرب) - (أمل) یان بیته جی.

(عداوت) و (حقد) و (حسد) ی (أموی) له گه لّ (بنی هاشم) (عداوت) ی (قَبائِل) ی (مُتَحَارِبَه) (حقد) ی (نزاع) ی (مُضری)، وه ک ئاگری بن کای بزر بوو بوو، (أما نه کورژابوو، به (وه فات) ی پیغه مبه ری هاته هه لّ بوون؛ به (همّه ت) ی (صدیقی) و (صوله ت) ی (فاروقی)، ئی (أطراف) ی کورژاندرایه وه، ئی ناو خویان داپۆشرا؛ ئه وسه رانه ی که پریوون، له (هوا) ی (خِلافه)، له بهر (هیبه ت) ی (عُمر) ی، نه یان ئه توانی سه ر بزویو بکه ن، تا (عُمر) چوو (ره حمه ت) ی خوا؛ ورده ورده فوو لّ کرا، هه لّبووه؛ خونی (عثمانی) بووه (زهیت) ی (إدامه) ی،

وه خوینی (حُسن) بیشی هاته سهر؛ ئیتر نه کوژایه وه؛ وه (أُمم مغلوبه) - (بِحَق) -
تۆله ی خۆیان ساند؛ (آخر الأمر) ئالای عه ره بانیان نگونسار کرد، (انتقام) ی
دره فشی کاوه ی یانیاں کرده وه؛ ئه مه سهیره؛ ئه وان خوونی (إسلامه تی) یان
رژاند، ئه وانیش بووینه خوینه خێوه ی (دین) ی (إسلام)؛ ئه مه (نتیجه) ی
(شه پی) (حسود)؛ (غیر) ی (شرور) ی (طبیعیه).

دیاره خۆپاراستن به (عَمَلْ)، به (علم) و (کیاسه ت) و (فراسه ت) و (إقدام) و
(شجاعه ت) و (سماحه ت) ئه بی؛ ته نها به (دوعا) چ ناکرئ. به ئی (لازم) ه
(دوعاش بکه ین، وه (دائم) تئ کۆشین، خه ریک بین.

تووخوا ئه و (قوم) ه چۆن - (فوز) یان ئه بی؟ به (ده سیسه) ی (أجانب)،
(أعدی) ی (حقیقی)، (أعدی) ی (مُلک) و (سلطه نه ت)، (لعن) له (أعظم) ی
(زعیم) و سه روهره سهرداری خۆی بکا! له میژه (مسلمان) ان (عمل) به (قران)
ناکه ن؛ ئه و (آیات) ه که هه ر یه کئ (حفظ) ی (دنیا) و (آخره ت) ه، کردیا نه
(دوعا) ی ئه و فه پوسه مین و نوشته و کشته ک؛ (علاوه) ی ئه و هه موو (شپور) ه،
(شه پی) (سُنّی) و (معتزلی) (شه پی) یانه له سه ر (خپّر) و (شه پی) خوای؛ ئه وان
(جدال) یان ته واو نه بوو، دوژمن هات چیۆمالی کرد، چاک و خراب (شه پی) و
(خپّر) ی دایه به ر لافاوی (أعدی) ی (دین) و (دنیا).

(خلاصه) ئه وهنده ی پیت (ممکن) ئه بی، خۆت له (شه پی) (حفظ) که،
به (أمین) ی خۆت (أمین) مه به؛ وه (إلا) وه کی منت به سه ر دئ؛ (والله خیرُ
حافظاً وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمین).

(سورة الفلق) ته واو بوو، نه ویه تی (تفسیر) ی (سوره ت) ی (الناس) ه؛

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ﴾ (أَيُّهَا الْمُسْتَغِيثُ رَبِّ الْفَلَقِ) ﴿أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ (قاموس): (ناس) له
(نَوس) (ذکر) ئه کا؛ به (معنی) (تذبذب) و جووله جووله؛ هات و چۆ، وه کی
میش؛ (حقیقه) (إنسان) (دائم) له (تذبذب) و (إضطراب) دایه؛ شه وو پۆژ

ئارامی نیه، له هیچ (امین) نیه، نه له (حیات)ی نه له (مال)ی، نه له (صحّة)و (عافیه)ی نه له باغ و باغات، نه له (فلاحه)و (زراعت)ی؛ (خاصّة) له و (تاریخ)ه؛ (إنسان) له وه تی خۆی ناسیه، باوه پ ناگه، (إضطراب)و ناخۆشی ئیستای دی بی؛ مه گه ر نه وانه ی، (غافل)و بی (فکر)و (مُحاکمه)، بی (تفکر) له (حال) و (إستقبال)؛ (حال) خۆش، به پاره و گه نم وجۆ (صفا) پای نه بوین. (مُمكن)ه به (مقتضا)ی (شه پئی بی، (خیری)ی منی تیا بی (حظ) له (دوام)ی نه م (شه پ)و شوپو له رزه له رزه و (زلزله) بکه ن.

(أول)ی (قرآن) (ثنا)ی (رَبّ)ی (عالم)و پۆژی (جزا)؛ (آخر)ی (قرآن) (إستعاذه) به (رَبّ)ی (ناس) ﴿مَلِكِ النَّاسِ﴾ له وی (حصی)ی (عباده)ت لیتره (حصری) (معبود) ﴿إِلَهِ النَّاسِ﴾ په روه ردگاری (عالم)ی، هه رتو نه په رستین له ریی راست، لانه دهین، بمان پاریزی ﴿مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ﴾ له (داعی) (إلی الضلال) (جالب)ی (غضب)ی (إلهی)؛ (إلهی) بمان پاریزی. (وسواس) (إسم)ی (مصدر)ه؛ (مصدر)ی (وسوس)ه یه؛ (أصل)ی به دهنگی خشل ئه لّین؛ سلسله و پلّله؛ دوايه (إستعمال) کرایه، بۆ (خطرات)ی خراپ، که به دلی (إنسان) دادی؛ وه (مُراد) به (وسواس) نه و که سه یه (وسوس)ی ئه خاته دل؛ دیاره (شه پ)ی وی نۆر گه ورده یه؛ که (إنسان) له (مقام)ی (مربوب)ی و وه به خێوکران و (تربیه)، چ (طبعی)، و چ (شرعی)، چ (مملوکی)، چ (عبدی)، چ (عابدی)، بۆ (حرز)و (حفظ)ی له و (داهیه) (فساد)ه، هاوار ئه کاته، (رَبّ)ی (ناس)، (ملك)ی (إله)ی (ناس)، خۆی وه (سائر)ی (بَشَر)؛ (داعی) که (ندا) ئه باته به رخوا، به گویره ی (حال)ی خۆی (ندا) ئه کاته (صاحب)ی (وصف)ی (مناسب)؛ (شیخی عربی) وانه فهرموئ، وه وایه؛ نه خۆش ئه لّی: " (یاربّ)ی " (یعنی: یاشافی)، (سائل) ئه لّی: (یاربّ)ی " (یعنی: یامُجیب)، (فقیر) ئه لّی: " (یاربّ)ی " (یعنی: یامُغنی)، (صاحب حوائج) ئه لّی: (یاربّ)ی " " (یعنی: یا قاضی

الحاجات) "هَلْ ئه نگوئ؟ ئه لئ: "یا الله" (یعنی: یا حافظ، یا حفیظ) (وهكذا...).

(وسواس) وه کی (زمخسری) ئه لئ: بویته ناو بۆ (إبليس) ﴿الْخَنَاسِ﴾ ئه کشیته وه، دیتته وه، وه کی میش؛ ده ری ئه که ی ئه گه پیتته وه؛ (هكذا) (إنسان) ی (عاجز) ئه کا و ابزانم (شیخی عربی) ئه فهرموئ: "﴿وَسْوَاسُ هِي﴾ (نفس) له هی (شیطان) خراپتره؛ ئی نفس (دائم) ماندی نابئ دائم له گه لته؛ (شیطان) وائه بی ئه پوا به شتی تر (مشغول) ئه بی؛ (أَمَّا نَفْسٌ) له کولت نابیتته وه؛ (علاج) ی (غایه ت) (صعب) ه؛ (صاحب) ی ئه وه نده سه خله ت ئه کا؛ سه نه که ی له سه ر هه لئاگرئ؛ تا (سَوْقِ) ی ئه کا بۆ ئاره زووی خوی ﴿الَّذِي﴾ (خَنَاسِ) ئی ئه وئو ﴿يُوسُوسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ﴾ چ (صُدُورِ) ی (أَعَاطِمِ) چ (أعجان و) (أصاغی)؛ (شیطان) له ده ره وه ی نفس له دورده وه؛ وه معلومه دوژمنی داخلی خراپتره له دوژمنی خارجی؛ دزی ده ره وه، تا ئه نده روون خانه یارو یاوه ری نه بی، چی پئ ناکرئ؛ وه کی کوردی ئه لئ: دزو مالّ خو یه ک بن، گای به کولانکه ی دا ده به نه ده ری"

(أوائل) ی (بلوغ) م شته که م له لای چه پ، له (طرف) ی (قلب) په یابوو؛ (خراب)، (مُصِيبَت) (غایه ت) له به ری (عاجز) بووم؛ پاش (بین) ئی روژی له هه یونی مزگه وتی خو مان وام له (خیال) ه — (ده ورم) ئه کرده وه، (ده رس) م له به ر ئه کرد؛ زیکه کی لیوه هات به (خط) ی پاست، هاته لای پاستم؛ (حِزَامِ) ی مه مک؛ (حَالاً) له وئیه؛ نه له ناوچئ نه له نوپژنه له سه ر (مَنْبَر) نه له ناو (محراب)، لیم ناگه ری؛ بایپری (ملا عبدالله إبن الجلی) وه کی نووسیئ؛ تووشی (بِلَا) یه و ابووه؛ (أَمَّا) به (توجّه) ی (مولانا خالد) له سه ری (دفع) کراوه؛ (مع الأسف) من پیر بووم، پیری وام ده ست نه که وت؛ (أَمَّا) ئی من ئه وه نده ی باشه، له کاری نا (مُلَانِم) که لیم نه وه شیتته وه، (منع) م ئه کا (عِزَّت) یتک و (نزا که ت) یتکی هه یه.

ئەو (وسواس) و (خناس) ه ﴿مَنْ الْجَنَّةِ وَالنَّاسِ﴾ (نهایەت) ی (بیتُ القصد) ی
 ئەم (سورەت) ه؛ ئەم (جملە) یه؛ (إلهی)، (محفوظ) بین، له (شەپ) ی (وسواس) ی
 (خناس)، له (أجنّه) و (إنسان) آن؛ (وسواس) ی (أجنّه) ی بزد دوون: یه کی
 (خارجی) که (إبلیس) ه، وه (أعوان) ی (إبلیس) ه؛ یه کئ ئەو (مادّه) (خبیثه) ی
 که له دهروونی (إنسان) ی دایه؛ شهوو پۆژ له (إنسان) ناگه پئ؛ (دائم)
 خه ریکه تی (سوق) ی ئەکا، بۆ (سَيِّئَات)؛ ئەو (خبیث) هیه، (قط) به تهواری
 پاک نابیته وه به (حق) نابیته (مؤمن) ی (مُسلم)، مه گەر بۆ که سئ وه کی
 پیغه مبه (ﷺ)، که فەرموویه تی: "أَسْلَمَ شَيْطَانِي" وه له (سیر) ئەزاندري،
 چەند جار له (عالم) ی (روحانی) ئەو (مادّه) یان له ئەندوروونی (رسالەت پەناە)
 فری دایه دهري؛ (إبلیس) ی (خارجی) به قسه ی (خیالیون) آن، ئەوهندی
 به (قدرەت) و (قوۋەت) و (مهارەت) و (ساحر) ی و جادووگه رییه، نایه ته (تقریر) و
 (تحریر)؛ (حکایەت) ی وان به (نوع) ی (وههشەت) ئەداته (إنسان)، که له
 (مقابله) ی ئەو (عدوی) (عظیم الشان) ه ناچار سست و بئ هیژ ئەبئ، دهست
 شوپ ئەکاته وه؛ ئەزانئ (عداوەت) ی ئەو (قوی) یانه ناگرئ؛ چاره چیه؟
 (تسلیم)! ئەمه خراپه، ئەبئ (إبلیس) چاره ی بکری، (وَالْإِسْتِعَاذَةُ) ی کوو لی
 ئەکری؟ ئەوی (واعظ) ه، ملایه، (مُرشد) ه، ئەبئ نهختئ (إبلیس) له و (مقام) ه.
 بئینتە خوار؛ (تشجیع) ی (مسلمان) آن بکا، بۆ (مُقابله) ی نههنده سووک و بئ
 (أهمیّەت) که (مبالات) ی پئ نهکا، نههنده به گران و (أهمیّەت) که به پابه ری
 پئ نهکری. (أَمَّا) (وسواس) ی (ناس) وه کی کوردی ئەلئ: کهس (شیطان) ی
 نه دیتی، (شیطان) ی (إنسان) ی (إنسان) ه " (حقیقە) وایه؛ (قیاس) له (إبلیس) ی
 (جن) ناگرئ؛ (خاصة) ئەوانه ی خوئه پۆشن، گورگن، ئەچنه پیستی مه پ، به د
 خواهن، خو به دهست ئەنوینن بلان له (فوق) ی هه موو (بالا)، مایه (فتنه) ن؛
 (میقروّب) ی (شەپ) و (فساد) ن، زه هری (دین) و (حیات) ی (إجتماعی) ن؛

(إبلیس) له دهستیان هاوار هاوریه تی؛ له (تلبیس) و (تدلیس) و (تحویل) و (تصریف) یان (حیل) بازیان بۆ (حیران) ه؛ وایزانم بئ هیزی خۆی نه گریه.

(شَیْطَان) له سیبهری (عَمَر) ی نه ترسا، هه لده هات؛ وه کی له (حدیث) نه فهرموئ؛ به (خنجر) و (تدبیر) و (رأی) ی (شیطان) ی (إنس) له ناو (محراب) کوژرا. نه گهر (مسلمان) آن له (أول) هوه نهو (سوره) آنه یان نه کردبا، (سوره) ی پف و تف، به (أمثال) ی (کعب الأحبار) و مه پ (زی) یان هه لته ده خه له تان. له (ابتدا) ی (تشکیل) ی (ده ولته) یان، (سئ) (خلیفه) دوا ی یه که نه ده کوژران؛ (الله اکبر) که (عمر) چوو، (إبلیس) ترسی نه ما! (أبالس) ه ی (یهود) و (مجوس) (انتقام) یان ساند؛ (أما) (انتقام) ئ؛ تا (حال) نهو ناگری کردیانه وه، له تۆله ی ناگری (فارس) نه کوژاوه؛ نه مه (عجایب) ه؛ به لایه گهره گهره ی (مسلمان) آن، (أول) و (آخر)، (ملعب) هن، به ده ست نهو (شیطان) ئو کانه ی بئ (حرمت)، (طبقه) ی (سافل)؛ (وسوس) یان زوو، وه به (شدّه) (تأثیر) یان تی نه کا هیچ (ملّته) وه کی (مسلمان) آن، (غافل) نین وه نه بوون، له (سیاح) آن، له (جاجوس) آن له بئ (تاموس) آن، زوبان لووسان؛ (مجلات) ی (مصریّه) (حکایه) نه که ن، له (جاجوس) ئ (نمساوی)، (داخل) ی نه نده روونی (حرم) ی هوما یونی (عبد الحمید خان) ی بوه، چی کردیه؟ وه چی به سه ر نهو (داهی) یه (عظیم) ه هینایه؟! بوو یته (باعث) ی (خلع) ی.

(تلبیس) و (تدلیس) به ناوی (دین) له (أعظم) ی (بلا) یان بوو، بۆ (دین) ی (إسلام) بنۆپئ، (سلب) ی (قدره) و (إراده) و (مُکنه) له (إنسان) نه که ن، (قدره) ئ (قوّه) ئ (فوق الطبیعه) نه ده نه (جن) ئ که و (أبالیس) آن؛ (أما) (علم) ی (محیط) (قدره) ی (شامل) و (کامل)، وه کی (علم) و (قدره) ی (باری)؛ (نشان) نه که ن بۆ (قطب) ی (فرد) (ألعیاض بالله) (شان) ی خوا ی (أمر) ی: " (کن) "، (فکان) ! گشتی بۆ وی نه بئ

نه لئین: باران به (أمر) ی (شیخ) نه باری.

به (أمری): "كُنْ"، (فَكَانَ)؛ وهك (أمری) (باری)
 پیاوی زۆرگه وده (نافذُ الكلمة) ئه و جۆره قسه ئه که ن؛ که سی بلی وانیه؛
 ئه مه کفره؛ (شأن) ی خوای، (علم) و (قدرت) ی (تام)، که (مقتضی) (ذات) ی
 (کبریائی) یه؛ (ممکن) نیه بۆ که سی تر "ئه لّین: ئه مه نازانم چیه؟" (حقیقه)
 دوشمنی دانا، بیّه، ئه ز نادانی دووست!) (نعوذُ بالله) له (شه پ) ی دوست و
 دوژمن له (شه پ) ی (رؤسا) ی دین و (دُنیا)؛ له (شه پ) ی ئه و (شه پ) ی که چوار
 (أبالس) ی (سیاسهت) ئه ی گێژ و وردامه ی ئه که ن؛ (ربّ) به (په حمهت) ی
 خۆت (رحم) ی بکه ی به (ضعفا) ی (عباد) ی خۆت ئه و ئاگره زوو بکوزتیه وه؛
 (نور) ی (علم) و (دین) هه لّ که ی (آمین).

له (إتقان) ی ئه لّین: (مُصحف) ی (إِبْنُ مسعود) ی (فاتحه) و ئه و دوو
 (سورهت) ی تیا نیه "ئه وه زۆر بی (معنا) یه. وه له (مُصحف) ی (أبیّه) ئه و
 (قنوت) ی ئیمه له (وتر) ی (رمضان) آن ئه ی خوینین، به دوو (سورهت) ی
 داناوه؛ ئه وه ی (دقهت) ی بداتن، ئه زانی (عباهت) ی ئه و (أدعیه) به (قرآن)
 ناچی؛ هه زار هه زار (رضوان) ی خوا، له (إمامی عثمان) بی، به (حق) (قرآن) ی
 بۆ (حفظ) کردین؛ (والسلام).

هه رچه ند (تفسیر) ی (قرآن) ی (کریم) ته واو نابی؛ ئه گه ره موو (علم) ی
 (أولین) و (آخرین)، (قدیم) و (حدیث) خرکه یه وه، ئه و جا (تفسیر) ی (مختصر) ی
 تیا ئه بی؛ به (قدر) (طاقت) ئه وه نده مان نووسی.

ته واو بوو (لَهُ الحمدُ) و (لَهُ الشُّکْرُ)، (تفسیر) ی ئه و (سورهت) ه؛ وه به ته واو
 بوونی (تفسیر) ی کوردی (خلاص) بوو؛ خوا به (خیر) ی بگێژی؛ (مسلمان) آن
 (خیر) ی لی ببینن؛ له (شه پ) ی (حاسد) آن و وشکه (ملا) و (شیخ) آن (محفوظ)
 بی؛ رۆژی سی شه موو، پێشی نیوه پۆ - (حسب التقویم) - بیست و هه وتی
 مانگی (ذی الحجة)، (آخر) ی مانگی سنه ی (۱۲۶۱هـ)، بیست و سی ی ماهی

(رۆمی)؛ پینجی (أول)ی مانگی (أول)ی سالی (١٩٤٣)ی میلادی؛ خوا (موفق)م
کا بو (تحریر)و (طبع)ی؛ (آمین).

(مفسر)ی (حقیر) (جلی زاده محمد بن عبدالله بن محمد أسعد بن عبدالله بن
عبد الرحمن جلی)ی، خودا نهو (سلسله)ی (علم)ه تیک نه‌دا، (آمین).

جلی‌زاده

محمد

پاش ته‌اوو بوونی ئەم (تفسیر) ه‌چەند (کلمه) یه (عرض) ئەکری؟ (إنشاء الله) (خالی) نیه، له (فائده)؛ له (أوائل) ی (حیات) ی (علمی) م، (میل) ی (مطالعه) ی (تفسیر) م ه‌بوو؛ (جلد) ی دووهم له (تفسیر) ی (بیضاوی)، که له ده‌ستی باپیره گه‌ورهم، (ملا عبد الرحمن) ی (جلی) هاتبوه خوار زۆرم لا خوش بوو، ته‌ماشای بکه‌م؛ له (بین) ی زانین و نه‌زانین به سه‌رمان ئەبرد؛ وه گاه گاه تووشی (بعض) ی (معنا) ی ئەبووم؛ (دماغ) م (قبول) ی نه‌ده‌کرد؛ (إلهی) (کلام) ی توو، وه بۆ (حضره‌تی محمد) وه ئەو (معنا) یه بێ تامه‌ نابێ؛ (قوّه) ییشم نه‌بوو شته‌کی ئی بلّیم؛ خواجه با بمیئنێ ورده ورده (ترقی) مان کرد، تا‌کو له گه‌ ئی (آیات)، (معنا) ی باشم بۆ ئەهات (خلاف) ی (معنا) ی (جمهور)؛ (کیف) م پێ ئەهات؛ (نهایه‌ت) هاته (خیال) م، ئەو چەند (معنا) یه به (عنوان) ی (سانحات) ی (جلی)، (تحریر) که‌م؛ (لکن) (مُتردّد) بووم؛ (معنا) ی (قوم) بنووسم، وه (بَعْدَهُ) (معنا) ی خۆم (ثبت) که‌م؛ یاخود (رأساً معنا) ی خۆم بنووسم؛ ئەمەم لا‌ئاسان بوو؛ چونکی (نقل) ی (عبارت) و نووسینه‌وه‌م (غایه‌ت) لا‌گرانە؛ و (أصلاً تصوّر) م نه‌ده‌کرد (تفسیر) ی ه‌موو (قرآن) به زمانی کوردی یا عه‌ره‌بی، ه‌موو بنووسم؛ تا پۆژی (جمع) ی له لاوانی کۆیه هاتنه‌ لام، (رجا) یان کرد؛ بۆ (تحریر) ی (تفسیر) ی (کوردی)؛ منیش له‌سه‌ر ئاره‌زووی وان، ده‌ستم پێ کرد، وه‌دڵم زۆر پێ (مَسْرُور) بوو؛ (أمل) م وابوو، لای خواو (أُمّت) به (حُرمت) بم، بۆ گوزه‌ران غه‌م نه‌میئنێ؛ خوا (برکەت) خاته (فلاحه‌ت) و (زراعه‌ت) م؛ (مع الأسف؛ بالعکس) نه‌خۆشی و ناخۆشی پووی تی کردم؛ (آفات) ی (زراعه‌ت) (مُفلس) ی کردین؛ وه ده‌ردو (آلام) ی (معه‌ده) ئارامی ئی ستاندم؛ (مع هذا، دوام) م کرد؛ وه به (وفات) ی چەند (ذات) ی (غایه‌ت) (مُتأثر) بووم؛ له خزمان؛ (شیخ معروف) و (شیخ عزیز) ی کۆپی؛ له (ملا) یانی (مشهور) ی به (نفع)؛ (نعمان) ی (أعظمی)؛ (شید رشید رضا)؛ (طنطاوی)؛ (ملا

محمد آمین)ی (کونه فلوسهیی) وه له و چه ندانه؛ (وفات)ی (حضره تی ملا ابو بکر افندی) (هولیری)؛ (سعات) شهشی شهوی پینج شه مووی رابردی؛ (إِنَّا لِلّٰهِ)؛ نه گهر (وفات)ی نهو (ذات)ه له (أثنا)ی (تفسیر)م دابا؛ (محقق) له بهر (ألم) پیم ته واه نه ده کرا؛ (عوائق)ی (سَفَر)و (رحله الصیف)ی (چنارۆک)و دلتنه گیش، بوه (سبب)ی (طول)ی (مُدّه)یی (تفسیر) نویسن؛ (زمخشری) نه فه رموی: "به (مُدّه)ی (خلافت)ی (صدیق)ی (أكبر) (تفسیر)م ته واه کرد" (نهیسابوری): به (مُدّه) (خلافت)ی (إمام)ی (علی). نه گهر (تفسیر) کردن، وه کی (زمخشری)و (بیضاوی) و (نهیسابوری) بی، (ملا)یه (سلیقه)ی (نقل)و نویسنی هه بی، به (مُدّه)ی (خلافت)ی (حضره تی حسن) نه توانی (تفسیر)ی ته واه کا.

من گه لێ جار، یه ك هه فته، دوو هه فته، راده وه ستام؛ (دائم) له (مراجعة)و (فكر)و (تصور) بووم؛ به (معنا)ی (قوم) (راضی) نه بووم؛ (حتّى) وانه بوو (مأیوس) نه بووم؛ بهو (حال)ه (تفسیر)م پێ ناکرێ؛ (بعده) (جناب)ی (حق)، (إنعام)ی نه کرد، (معنا)یه (مقبول)ی خۆم بۆم نه هات. وه بزنان له (مسلك)ی (تفسیر)، (تفسیر)ی (زمخشری)، (روح المعانی)، (سیّد الووسی) (فوق الكل)ه؛ (تفسیر)ی (سیّد رشید) نه گهر ته واه بووبا، (قیمهت)ی ته واه نه ده بوو، بۆ (إسلامه تی)؛ (تفسیر)ی (طنطاوی) به (تفسیر) (حساب) نیه؛ (أما معلومات)ی (غایهت) زۆر (نافع)ی تیایه؛ (مُغنی)یه له گه لێ (کُتُب)و (رسائل)ی (عصر)ی (جدید)؛ (تفسیر)ی من چه ند (قصور)یکێ هه یه؛ (بعض)ی (عائذ)ی بێ هیزیو بێ (سلیقه)یی خۆمه؛ (بعض)یکێ (عائذ)ی زویانی کوردی یه؛ زویانی (عربی) بهو (سعهت)ه، (تفسیر)ی (قرآن) (زه حهت) پێ نه کرێ؛ (فکیف) به زویانی کورتی، کوردی؟ (ترکیبات)ی (نحو)ی (إعلاّلات)ی (صرف)ی، (نُکات)ی (بلاغهت) به چ زویانی (أدی) کهم؟ که خوینده وارانێ کوردی، تی بگه ن، (خصوص) له (مقابل)ی (مفردات)و (مشتقات) زویانی کوردی، (مقابل)ی

(عربی) زۆر زەببون (فقیر) ه (أغلب) له لار، بۆ (معنا) ی (آیه) ت ئه پۆیشتیم؛ وه به (عبارت) ئی درێژ (إفاده) ی (مَرام) م ئه کرد؛ (حتی) هه رچهندی کردم، (مُقابل) ی (فَسَيَكْفِيكَهُم) چم بۆ نه مات، وه چه ند پۆژ مه راق گرتمی؛ خۆم (حظ) م له (إختلافات) نیه، له (تحریر) ی (مسائل) ی (مُخْتَلَفَ فیهَا) زۆر سستم؛ (سیدی آلوسی) (په حه مه تی خوای لی بی)، زۆر به (قوّه) ت ه (قلم) ی مانندی نابیی؛ (مُحرّر) ئی چاکه، قسه ی خوشه، (نُقّاد) ه، ئاگاداره، وه شتی به راستی تی نه گه م، ناتوانم به سه ریا بپۆم، وه (تحریر) و (تقریر) ی گه م؛ شتی لام (حق) نه بی، به (تقلید) ناتوانم، (قدره) ت و (قوّه) ت ی (علم) ی بنوینم، بۆ (تحقیق) و (إثبات) ی (حظ) م له (معنا) ی دوور دوورو (ترکیبات) و (جوازات) ی (نَحْوِیْ) ی بی (فائده) نیه؛ (قراّات) ی (شاذّه) ی (مُتخالفه) م (کیف) پی نایه؛ بۆیه چم (نقل) نه کردیه؛ وه بۆ (قراّات)، (غیر) ی (قراّات) ی (معروف) له ولاتی خۆمان، که مم (تعرض) کردیه. (بحث) م له (إستدلالات) ی (فقها) بۆ (إستنباط) ی (أحكام) ی (شرعیه) له (قرآن) (غایه) ت که مه؛ زیّرا (إستدلال) یان زۆر (ضعیف) ه؛ (قیمه) ت ی ئه و (تفسیر) ه (کودری) یه، له (معنا) ی خۆم و (ربط) ی (آیات) و (سُور) ه؛ باوه پ نا که م که س (مُوفق) بوویی؛ له بهر ئه و (مناسبات) ه، گه لی (آیه) ت م له (سبب) ی (نزل) پچپیوه، (واقعا) گه لی له (أسباب) ی (نزل)، (ناظر) (منع) ئه کا، له فهمی (آیه) ت؛ (أَنَّهُ) ناتویرته (عبارت) ی (قرآن) ی؛ به س ته ماشای (روایه) ت ئه کا؛ (قسم) ئی زۆر به (توّه) م. ه. پیش (إقدام) کردن له سه ر (تفسیر)، شه وی له خه وما، سی (۳) (ذات)؛ یه کئ: (جناب) ی (کبریائی)؛ یه کئ (حضره) ت ی (رساله) ت په ناھ، ی، یه کئ باپی ره گه وده م (ملا عبدالله ابن الجلی)؛ له گوشه ی (جهت) ی (غرب) ی حه وش ی مالئ پاره ستابوون؛ منیش له و خه وه، له ئوده ی خۆم، له سه ر پشت درێژ بوو بوم، ته ماشای (کتیب) م ئه کرد؛ له په نجه ره وه، ئه و (ذوات) آنه م ها ته بهر (نظر)؛ له خوشیان، ووتم: "ئوخه ی" ئه و جا هه ر (إشکال) ئی له (قرآن) یا له (حدیث) م بوو، (رأساً) مراجعه) ی خواو

پیغمبر' نه کهم؛ هه‌لستام بۆ (خدمه‌ت) یان بچم، له‌گه‌ل هه‌ستان، له‌خه‌و هه‌ستام به‌(خبر) هاتم، (أمل)م نۆدر بوو؛ بۆ زانینی: (قرآن)و (حدیث).

چه‌ند (تفسیر)ه‌کم لایه؛ (ابن جریر)، (تفسیر)ی (کبیر)، (زمخشری)، (بیضاوی)، (نه‌یساووری)، (أبو السعود)، (روح المعانی)؛ (دائم) ته‌ماشای (روح المعانی)م نه‌کرد: (كُلُّ الصَّيْدِ فِي جَوْفِ الْقَرَأِ)؛ (تفسیر)ی (سید پره‌شید)ی زووبرا؛ (تفسیر)ی (طنطاوی) بۆ (تفسیر)، نا؛ بۆ (بعض)ی (اكتشافات)ی (عصریه) (مراجعة)م نه‌کرد؛ (تفسیر)ی (جزء)ی (عم)ه؛ ئی (شیخ محمد عبده)، له‌ زووه‌كه‌وه، بۆ نه‌و پۆژه‌م دانا بوو؛ (مع الأسف) له‌ (وه‌قت)ی (لازم) بوون، هه‌رچه‌ند له‌ناو (کتیّب) آن تۆرپم، نه‌مدیه‌وه؛ نۆدر ئاره‌زووم بوو، به‌ (عربی) (تفسیر)ی (وسط) (تحریر)که‌م وه‌گه‌لێ جار (مرحوم) ئه‌ی فهرموو: "خۆزی (تفسیر)ت به‌ (عربی) کردبا، (نفع)ی (زیاد) نه‌بوو، ئومیدم به‌ (لطف)ی خوا وایه، کورده‌کانی نه‌و (إقبال) لاوه‌کانی به‌ (مال)و (کمال)، (هه‌مه‌ت) که‌ن، (تحریر)و (طبع) کرئ؛ وه‌(مسلمان) آن براده‌ رانی کورد، نۆدر (استفاده)ی لێ بکه‌ن.

هه‌رچه‌ند دێته‌ (خیال) له‌ (بعض)ی له‌ کۆنه‌ (ملا)یان، له‌ (بعض)ی (مواقع)ی (تفسیر) (تکفیر)مان بکه‌ن؛ نه‌مه‌ (إنشاء الله) نه‌بیته‌ (کفاره‌ت)ی گوناها. (ملا) تا بلی‌ی: به‌ (اکثریّه‌ت) له‌گه‌ل یه‌ك خراپن؛ خه‌ریکی شکستی یه‌که‌ترین؛ بۆیه‌ له‌ شکستن. (قرآن) له‌ (نظر)ی من وه‌کی (عالم)ی (طبیعه‌ت)ه‌، بۆ (اقسام)ی؛ کوو (حکما)ی (جدید) تا دئ؛ (أسرار)و (دقایق)ی (طبیعه‌ت) ده‌رئه‌خه‌ن؛ نه‌گه‌ر له‌و (منوال)ه‌ (ملا)مان بووبان، نه‌با (عصر) به‌ (عصر)، (دقایق)و (أسرار)و (معانی) (کامنه‌) له‌ (قورئان) ده‌رخرئ، (لکن) (تقلید)و (ترسی) (إعتقادی) لێ ناگه‌پئ؛ (کشفیات) له‌ (قرآن) بکرئ؛ هه‌ر وه‌ك لێ نه‌گه‌را، له‌ (طرف)ی (مسلمان)انه‌وه‌، (کشفیات) (حقایق)ی (طبیعیه‌) بکرئ به‌ (کشفیات)ی (جه‌ن)و (رمل)و (کرامات)و (خیالات)، له‌ (کلی) (کشفیات)

(استغنا)یان کرد؛ (مادام) نیش و کاری (دنیا)و (قیامت)مان به (إمام)و (وَلَّى)و (دعا)یان پیک بی؟ خۆمان بۆ ماندی کهین؟!

کهمن له (ترجمه)ی (حال)ی بابم و خۆم (عرض) کهم، خراپ نیه؛ بابم (جمال الدین أبو محمد الحاج الغازی، کاک ملا عبد الله افندی جلیزاده) (ابن ضیاء الدین الحاج الغازی کاک ملا أسعد فندی جلیزاده) (ابن الواثق بالله، الحاج ملا عبد الله) (ابن الجلی): (ابن مجد الدین الحاج کاک ملا عبد الرحمن الجلی) (رُوح الله أرواحهم)؛ وهکی له دهست (خطّ)ی باپیرم دیمه، له (۲۶/مانگی شوال/۱۲۵۰) هجری (قمری) هاتیته (عالم)ی (شهود)؛ له (حجره)ی باب و داکی به خپو ئه کرئ، گه وره ئه بی، ئه چپته قوتابخانه؛ پاشدان ئه چپته (مدرسه)؛ ورده ورده پئ هه ل ئه چئ؛ خۆی ئه ی فهرموو: "ئه مزانی تئ ناگه م؛ (لکن محافظه)م باش بوو؛ ئه وی له مامۆستام وه رگرتبوو، به ته وای (ادا)م ئه کرده وه، بۆ (فقی)ی خۆم"

ئه ی فهرموو: له (کمال)ی دلم کرایه وه " زۆر (إخلاص)ی له (حق) (کمال)، (شارح)ی (شافیه)ی (ابن الحاجب) بوو؛ وه بۆ (فقی)یه تی ئه چوه لای (باله کان)؛ لای (ملا محمد کاک عبد الله شیخ وه تمانی) (تحصیل)ی زۆر هه بوو) وه زۆر (ثنا)ی ئه کرد؛ لای (شیخ طه)ی (سوور سووری) وه (ملا محمد)ی (خطّ)ی (مشهور) خویندنی بوو؛ (أما) (ملا)ی (خطّ)ی ئه وسا پیر بوو بوو؛ ئه ی فهرموو: " (ملا) به (درس)ی (گولستان) خه ریک بوو؛ (عبد الحکیم)ی کوپی (گولستان)ی (سعدی) لای ئه خویند؛ له سبه یئ تا نیوه پۆ، خه ریکی (مُتَالَا)بوو؛ (مراجعه)ی (کتیب)ی (لوغته)ی ئه کرد؛ له نیوه پۆ وه تا دره نگ، (دهرس)ه که ی ته واه ئه کرد؛ ئیمه (محروم) ئه ماین؛ پۆژئ (عرض)م کرد: " ئه گهر (مساعده) ئه فهرمووی، من (دهرس)ی (گولستان) به (ملا عبد الحکیم) ئه لیم؛ توو (دهرس)ه کانی ئیمه بفهرموو" ووتی: "باشه" (أَمَّا أَوْلًا) (دهرس)ه کی لای من پئی بلی؛ ئه گهر پام لی بوو، (فَبِهَا) " ووتم: " (کتیب)

بینه " فہرمووی: " (مُتالائی ناکہی؟" ووتہ: "نا" لہ (حُضورِی (ملا)
 (دہرس)ہکی (قوزم) پی گوت؛ پےسندی فہرمو وئوجا (دہرس)ہکانی
 (فقن)یانی ئہ فہرمو: وہ (اکثر) (تحصیل)ی لہ (خدمت) بابی، لہ (حیات)ی
 بابی بووہ (ملا)یہ تہواو؛ لہ مزگہوتی گہورہ (تدریس)ی ئہ کرد، وہ لای
 باوکیشی ئہ یخویند، تاکو (تاریخ)ی (۱۲۸۸ھ) لہ (خدمت) باوکی چووہ
 (حج)؛ لہ (حلب) لہ (شام) لہ (بیروت) لہ گہل (ملا)یان (مُناظرہ)ی ئہ فہرمو؛
 (ظاہراً) لہ (کسوہ)ی قہ تارچیان، (ملا)یہ وا (عجیب) زؤر (تعجب)یان ئہ کرد؛
 دواى (أدا)ی (فريضة)ی (حج) مانہوہ؛ باوکی (حاجی کاک أسعد) لہ مانگی
 (مولود)ید، لہ (۱۲۸۹) (وفات) ئہ کا؛ (سالی) (آتی) تشریفی ہاتہوہ (کز)یہ؛
 (أعشار)ی چند دیتہائی کہلہ (زمان)ی (بابان)و (حکم)داری (پہ واندوز)
 (مربوط)ی (مدرسہ)ی (کاک)ی (جلی) کرابوو، لہ (طرف) (حکومت)ی
 (عثمانی) (محلول) کرا؛ وابزانم لہ نہوہ دو دو، چووہ (بغدا)، بہ (خدمت)
 (مفتی) (زہاوی) (مشرّف) بوو، گہل (لطف) لہ (حق) ئہ نواند؛ وہ لہ وئ بہ
 (خدمت) (حضرتی کاک أحمد) گہشت؛ (وکذا) لہ گہل (شیخ بہاء الدین)و
 (شیخ عمر)ی برای (ملاقات)ی بوو لہ (طرف) (ذوات)ی (بارزہ)ی (بغدا) گہل
 (حرمت)ی ہہ بوو؛ وہ زؤر (سعی)یان بؤ کرد؛ (مع الأسف) چی بؤ پیک
 نہ کہوت؛ ئہی فہرمو: "لہ (بغدا) چوار شتی نایابم دی: (وقار)ی (نقیب سید
 سلمان)، (علم)ی (زہاوی)؛ جوانہ مہردی (جمیل زادہ) (مَحَمَّد افندی)؛ (عقل)ی
 (دہرویش افندی حیدری)۔" (قریب)ی سئ مانگ لہ وئ بوو؛ ناچار گہ پایہ وہ۔
 بہ ہہر (حال)ی بوو (دوام)ی لہ سہر (تدریس)ی فہرمو؛ کہ (إعلان)ی (حرب)ی
 (رووس) و (عثمانی) لہ نہوہ دوستی کرا چووہ (غزا)؛ لہ (جہت)ی (قارص)و
 (بایزید) (إشتراک)ی (حرب)ی فہرمو؛ شیر (إسماعیل پاشا) زؤری
 خوشویست، لای (صادق)و (محترم) بوو؛ (بعده) ہاتہوہ، خہریکی (تدریس)و
 (وعظ)و (فتوا)و (خطابہت) بوو گشتی بؤ خوا؛ (مع هذا) گہورہ گہورہ کانی

شار، (دائم) خه‌ریکی (عداوت)ی بوون؛ تاکو سیسهد و شه‌ش یا حه‌وت، به (واسطه)ی (ظاهر پاشا)ی (والی) - (موصل) هه‌زار (قرۆس) - (یعنی) ده (لیره) - (معاش)ی بۆ بپاوه؛ هه‌رچه‌ند ئه‌و (وه‌قت)ه‌ی ده (لیره) زۆر بوو؛ (أما معاش) که‌م ئه‌درا؛ (صندوق)ی (خزینه) (دائم) به‌تال بوو؛ له (تاریخ)ی سیسهد وتۆ، به (إرادة)ی پادشاهی چوه (سابلاغ)؛ (مُوفق) بوو؛ (مقابل) ئه‌و (خدمه‌ت)ه، له (طرف) خونکا، رنۆچنخی نیشان؛ (نیشان)ی (مجید)ی له (طرف) (شاه)ی (إیران) یه‌ك (حلقه‌)یی ئه‌نگوستیله‌یی (ألماس) بۆ هات؛ دوا‌ی یه‌ك دوو سال، یه‌كی له گه‌وره‌کانی (حکومه‌ت)ی (شاهی) (أمیر جه‌نگ، بُهادن)، (حسین خان) به (خدمه‌ت) بایم گه‌یشت، چه‌ند (مجلس)ی (صحبه‌ت)و (ألفه‌ت)یان بوو؛ (خان) ووتی: "(علی خان)ی (حاکم)ی (سابلاغ) (غدر)ی کردیه، تۆی به (حَق) نیشانی (شاه) نه‌دابوو؛ وه (إلا) بۆ توو (عصا)یه (مجوهر) نه‌هات" وای نواند، که‌ئه‌و بییته (واسطه)ی ناردنی عصای (مجوهر)؛ و(وعده‌)یشی له‌گه‌ل من دا که (صیاحه‌ت) نامه‌ی شاهیم بۆ بنیژی؛ نه ئه‌م نه ئه‌و چتاقیان نه‌بوو!

تا نه‌زیکه‌ی سیسهد و هه‌ژده خۆی (تدریس)ی ئه‌فه‌رموو؛ به (نوع)ی؛ (مُحیر العقول) بوو؛ له (أقصر الأيام) بیست و چوار (ده‌رس)ی قورسی ئه‌فه‌رموو (حتی) پۆژی پاش ته‌واوبوونی (ده‌رس)ه‌کان؛ زوبانی وایزانه‌م ئه‌خورا؛ (صبر)ۆکه‌ ددانی پیداهینا، خویینی لی تکایه‌وه؛ نواریه (جهه‌ت)ی ئاسمان، فه‌رمووی: "خوایه ئه‌وه بۆ تووه" (ملا) (رحمة الله علیه) (ذات)ی بوو؛ به (شوکه‌ت)، (هیکل)ی (نورانی)؛ وه‌ك خوا له (حق) (طالوت) ئه‌فه‌رمووی: (وزادهُ بَسْطَةُ في العلم والجسم)، (بَلِیغ)، (فصیح)؛ قسه‌خۆش؛ (نکته) سه‌نج، (بشوش) (قهقهه‌)ی خه‌نده‌ی له قه‌پقه‌په‌ی که‌بکی دووری خۆشتر بوو، له (فارسی)و (عربی) (قلم)ی زۆر به (قوه‌ت)ی هه‌بوو؛ (أما) (میل)ی (تألیف)و (حاشیه) کردنی نه‌بوو؛ پۆژی (عرض)م کرد: "قوربان بۆ شتی نانووسی؟

له سەر (ابن حجر)، یان (بیضاوی) "فهرمووی: "پۆله چ جیم له وانه نایه ته بهر (نظر) كه (إحتیاج) م به (حاشیه) هه بی " (أما) له (أواخری) (عمری) فهرمووی: " (محمد)؛ ئه مپۆ ئه زانم (بیضاوی)، (تحفه) ی (ابن حجر)، (بعض) ه جی به په قیان هه ن؛ (ایضاح) یان پێ ئه وی "فهرمووی: "ئه و (أثری) (ضعف) و پیری یه " تا چوو (په حمه تی خوی)، (قوی) ی له جی خۆ بوون؛ كه می گوئی گران بوویو (حتی) (آخری) زستانی (حیات) ی، شه و (مثال) ی (تفسیر) ی (روح المعانی) (سید) ی (ألوسی) ئه کرد؛ با (وجود) ی كاغه زی سپی و (خطی) چاپی ورده له (تاریخ) ی هه زارو سیصه د و بیست و شهش، چوارده ی (حزیران) ی (پۆمی) ماهی (عربی) م چاك له (خاطر) نیه؛ چوو (په حمه ت) خوا؛ (تاریخ) ی (وفات) ی (ئۆست؛ مَغفور) (رضی الله تعالی عنه).

له (أولاد) ی (ذکور) ی دوو (ولد) ی له دواما؛ یه کێ: (دوعا) گۆتان، یه کێ (محمد رؤوف) كه (مشهور) ه به (شیخ نورالدین)؛ من (ملقب) به (كمال الدین) وه کی بابم ئه ی فهرموو؛ (أبو مسعود جلیزاده محمد بن عبد الله) م، (والده) م (عائشه) کچی (حاجی ملا أبو بكر آغا) ی نامدار، (ذات) ی (عالی مقدار)، (آغا) یه (قدریر)، (خادم) ی (علم)، (صاحب) ی (جامع الکبیر)، (خال) ی بابم، بابی داکم؛ هه زار (په حمه تی لی بی)؛ ئیمه (له الحمد) له وانه نین، به خالوانان بنازین؛ (مَقصد) م (بیان) ی (علوی) (نسب) و خانه دانیه، له هه ردوو (طرف)؛ وه کی کوردی ئه لی: "به ر ئه تله سی، پشت (مخمور)"

نه ژاد ئه ز دوو سهر داره د ئین نیک په ی

زو ئافراسیاب و زو کاووسی که ی

(طرف) ی داک، ژۆر به (تأثر) ه؛ (علوی) (علوی) و (عباسی) و (عثمانی) له بهر داک؛ (تسکَن) ی (جوهر) ی خانه دانیان (فصح) بۆوه.

(بنا) به ده ست (خطی) ی باوکم؛ وه خۆشی ئه ی فهرموو؛ له (آخری) ماهی (رجب الله) به (ولد) بوویم؛ وه کی باسی شه واره یان ئه کرد؛ دیاره له هاوین بوه؛

گوزەبانەى شەوئىيان تىرى بوو؛ بە ئاوى تىرى روخسارى (بعض)ە پىرەژنانيان پەنگاوپەنگ کردیە؛ (سنە)ى ھەزارو دووسەد ونەود سى (۱۲۹۳ھ)؛ لە نەود شەش بابم (والدە)ى (نور الدین) (خاتوو زىنبە) کچى (مرحوم) (سید عبد الکرىم) (مشهور) بە (بابە شىخ) مارەى کردو گواستىەو؛ چەند پۆژى پاش ھاتنى خاتوون، دایکم (وفات)ى کرد؛ خوا لى ى خوش بى؛ خاتوو (زىنب) (الحق) (سىدە)یە بوو، بە (علم)و (عرفان)، بە (إملا)و (إنشاء) خوش (بیان) خوش خوان؛ (نادرە)ى (زمان)ى خۆى بوو، لە (خواتن)ى (سادات)و کوردان؛ چەندم پى خوش بوو، زستانان بابم ئەچووہ ژىر لیف، خاتوون (ئەسکەندەر نامە) یا (شانامە) وائەبوو (تفسیر)ى (کبیر)ى بۆ ئەخویندەو؛ وای چەند خوشە ژن و میژد (ملا) بن؛ (حرمت)ى یەکیان بەلاوہ زۆر بى.

(نورالدین) لە ھەزارو سىسەد ھاتە (دنیا)، (تارىخ)ى (غلام؛ مصطفى) لە پادەى سىسەدوسى یا چوار، چووہ قوتابخانە؛ (نصف)ى (قرآن)م خویند (أما) چ خویندن؟ بەو (شرط)ە ھىچى لى نەزانىن؛ وەسەد ساتمە لە (قل هو الله)ى بکەین؛ (بَعْدُ) (رسائل)ى (فارسی)؛ (سمایل نامە)، (ناگەھان)، (وصف النبی)، (گولستان)، (کلیما) — (یعنى) پەندى (عطار) وەدە وەدە (مشق)مان ئەکرد (أما) ھىچ، بى (ما حصل)؛ (بعده) ھاتینە (مدرسه)؛ سەد خۆزى بە قوتابخانە (تصریف)ى (زەنجانى)؛ (مَتَن) بە (عربی)، (شرح) بە کوردى؛ (أما) بە (لَوْغَت)ى کە منداڵ تى نەگا؛ (أَوَّل) مامۆستام (ملا حسن) لاپەش، خەلکى کوستانان بوو بابم پى فەرموو: "ئىو خەلکى ھەوران، بە چىای ئەلین: کىو" لە (معنا)ى: (كَتُزِلَ التَّلَاحُ عَلَى الْجَبَلِ) (تفسیر)ى (جَبَل) بە چیا بکە، بە کىو مەکە" (مع أَنَّهُ) ئەوان، وەکى (وحش)ى کىوى، (فرق)ى شتى وایان نەدەکرد.

(شىخ علی افندى) (رحمة الله عليه) زۆر گلەبى ئەکرد، لە (أصول)ى خویندنى کوردان؛ پاش (عمر)ى ھەفتا سالى؛ ئەوى فەرموو: "(علی) کویر

بئ، تازه ئەزانم: (لَمَّا) له (حين)آ؛ كه له (أول)ى (تصريف)ى پيمان ئەلئىن؛ له (حين)آ، (معنا)ى (لَمَّا)يه!"

پۆڭى (باب)ى (إِقْعَنْسَس)ەمان ئەخوئىند، له (قسم)ى (ثالث) له (أقسام)ى (مَزِيدُ فيه)؛ ووتم: مامۆستا، لام وەيه ئەو (غلط)ە؛ چونكى ئەتوو، له (فَرَح)ە، (تَكْسُّ)ە، (إِطْهَر)ە، (إِحْمَار)ە، (إِحْمَر)ە ووتت: "(إِجْتِمَاعُ الْمُتْلِينَ) (ثَقِيل)ە، (أول)ى (ساكن) له (ثانى) (مُتَحَرِّك) (دَغَم) ئەكرى" كەوابى ئەبى ئەو (إِقْعَنْسَس)ە بئ؛ (حرکه)ى (سین)ى (أول) ئەبەینە سەر (نون) وە (دغَم)ى ئەكەین له (سین)ى (ثانى) ووتى: "بەخوای راست ئەکەى، (کتیب)ەكە (غلط)ە" وە (درس)م خوئىند، چوومە سەربانى مزگەوت بابم لەهەيوانى بوو؛ دەستم کرد بە (تکرار)ى (درس)ەكەم، تا (ظریف) لەبەرم بئ؛ ووتم: "(إِقْعَنْسَسُ)، (يَقْنَعِسُ) (إِقْعَنْسَاساً)" بابم بانگی کردم: "(مُحَمَّد)" ووتم: "قوربان (أمر) كه" چوومە (خدمەت)ى فەرمووى: "بۆ وای ئەخوئىنیه وە؟" (ما جری)م (عرض) کرد، زۆر لای خۆش هات (أَمَّا) زۆر (تکدیر)ى مامۆستایە کەمى کرد؛ فەرمووى: "ئەوئەندەى نازانى؛ ئەو له (مُلْحَقَات)ە؟" (عرض)ى کرد: "ئەگەر (قاعده)ى (الحاق)م زانیبا، بە (غلط) ئەدەچووم" (مقصد)م (بناغە)ى خوئىندمان بەو (نوع) (أستاذ)ە داندرايه!

(أسباب)ى (منع)و (صرف)ى (شرح مَفْنَى)م لای (شیخ حامد)ى (طالشی) خوئىند؛ زۆر باش بوو، (مُرَبِّی)یه چاک بوو؛ (مع الأسف) زوو (إجازە)ى وەرگرت، بۆ (وطن)ى خۆى چۆو؛ باز لەو دەست لەم دەست تاكو (حاصل)و (محصول)ى (جامى)، ئەوجا لای (مَرَحُوم) (ملا محمدأمينى كونه فلووسەیی)م خوئىند؛ (حقاً) (سراج)ى دلم کراو؛ بە دروستایى (نحو)ى کوردی، ئەمتوانى (دەرس)ەكەى خۆم (ترکیب) کەم؛ تا (منصوبات)؛ (تشریف)ى بە (سفر) چۆو، (عوذەت)ى فەرموو (قسم)ى ئە (منصوبات)ى تا (مبنى)م له (خدمەت)ى خوئىند، تەواو لە تى گەيشتن فەراقە بووم؛ باز کە وئەو دەستى (أید)ى

(ناقصه)، تا دهستم کرد، به (خادم)؛ (شرح)ی بایپره گه وره م (ملا عبد الرحمن)ی (جلی) له (فریده)، له (علم)ی (بیان) هه تا (مقدمه) بوو، چابوو، که گه یشتینه (مقصد)، (ملا عبد الرحمن)ی (گه ناوی) (په حمه تی) ووتی: به خوای (دهرس)ی نهو (کتیب)ه ی به من ناگوتریتته وه؛ (دهرس)م زۆن؛ (دهرس)ی خوشم نه خوینم؛ نه وهش (احتیاج)ی هه یه، به (مطالعه) و (مراجعه)ی (مطول) و (حاشیه)ی (سید) و (شرح)ی (عصام الدین) و (حاشیه)ی (حسن) زیباری؛ نه وه به من ناگری "چوومه (خدمه ت)ی بابم ووتم: "قوربان) نه گه ر خۆت (دهرس)م پی نه فهرمووی باشه، وه (إلا) ناخوونم "من نه مه ویست مامۆستام (خلاصه)ی (دهرس)ه که م بۆ (تقریر) کا، (قاعده) که م پی بلّی؛ (دهخل)م به (عبارت)ی (مختلفه) و (قیل) و (قال)ی (مُحَسِّی)ان نیه؛ نهو (نوع)ه مامۆستایه م دهست نه ده که ووت؛ بابم فهرمووی: باشه، (کتیب)ی بیته "ووتم: "تۆخه ی" نه و جا (دهرس)ی به (کیف)ی خۆم نه خویند. له سه ر (دهرس)ی، دویتنی (تقریر) نه فهرموو، وه (مزج)ی نه کرد، له گه ل (دهرس)ی نه مرۆ؛ (خلاصه) و (لُبّ)ی (دهرس)ه که ی (بیان) نه فهرموو، به کوردیه په تی په تی؛ نهو (نوع)ه (دهرس)هش (واقعا) هه موو جوړه که سی (تحمل)ی ناکا، (دهرس)ی (ملا)ی بابم بۆ که سی چابوو، که (دهرس)ی خۆی به (مطالعه) ته واو زانی بی؛ نه و جا به دل گوئی له (تقریر)ی (ملا) راگرتبا؛ نه یزانی چی نه فهرموو؛ چون (إعتراض) آن (دفع) نه کا. تا (نهایه ت) له (خدمه ت)یم خویند، نه چوومه (فقّی)یه تی! گاه گاه له (بعض)ه (أُمُور)ی (تافیه) تووپه نه بووم؛ نه ی فهرموو: " (حق) ته " وه کی بابت به (حلم) نی؛ چونکی چینکه نانی (راتبه)ی (فقّی) یانت نه خواردیه " له سه ر (أمر)ی نهو، چهند (حواشی) (عبد الحکیم) (شرحه شمسیه) له (أوائِل)ی (تصوّرات)، چهنده ی له (أوائِل)ی (تصدیقات)م خویند؛ پۆژی (عرض)م کرد: " (حظ) نه که م (شرح)ی (مختصر)ی (مُنْتها)ی (عَضُد)ی بخوونم " (جواب)ی نه دا؛ نه: به (لا)، نه: به (نعم)؛ سبه ی چوارشه موو بوو،

(کَتیب) م برد، له سهر (مبادئ اللّغة) ده ستم پی کرد؛ پاش (دهرس) فهرمووی: "(دوام) که" (عرض) م کرد: "(قوربان) بۆ دویتنی چت نه فهرموو: "بخونه، یا مه یخونه؟" فهرمووی: "لام وه بوو، تنی ناگهی؛ وه دلّم نه هات پیت بلیم: "تنی ناگهی! (أما) نه مپۆ، لام (معلوم) بوو، تنی نه گهی؛ (دوام) که" ووتم: "(قوربان) له و (کَتیب) ه نه گهر (عُش) ی تنی بگه م، نه توانم (حاشیه) له سهر (جمع الجوامع) بگه م؛ (أما) به (جمع الجوامع) چ (ما حصل) ی نایه ته ده ست"

پۆژئی (حضره تی شیخ علی) فهرمووی: "(کاک حمد) باوکت له (حَق) (جمع الجوامع) نه لی: "چی؟" ووتم: "(قوربان) پی ی نه لی: "(فهرست) ی (أقوال الأصولیین)" فهرمووی: "(حَقُ الانصاف) چاکی فهرمووه" نه ویش (تقدیر) ی (شرح) ی (مختصر) ی نه کرد، نه مه وایه؛ (أما) هه موو که سیش ناتوانی به (دهرس) بی لیتته وه، (حقیقه) (ملای) نه وی. له (زمان) ی نه و (خطبه) مان ده ست پی کرد، به خوندن؛ (تدریس) ی به به نده ی خوی (عطا) کرد؛ وه چهند (إجازة) مان دا، له (حُضور) ی نه و؛ (خلاصه) له (أیام) ی (حیات) ی نه و بووینه (ملا)؛ وه ههر (خدمت) ی نه کرا، بۆ خودابوو؛ نه (جبر) ه، نه هیچ وه (أحوال) مان زۆر خۆش نه بوو؛ (خصوص) له (جهت) ی (عداوت) ی خزمان گه لی نا (په حهت) بووین؛ (حظ) نا که م ناویان بینم، وه (سیئات) یان (ذکی) که م؛ (أما) من له سایه ی نه و به (غیر) ی (إفاده) و (إستفاده) چیرم نه نه کرد؛ ناگام زۆر له ناخۆشی گوزهران نه بوو، تا نه و به (تاریخ) ی (سابق) چوو (په حهت) ی خوا؛ نه و جا ده رکه ی (بلا و) (فتنه) و (مُصیبهت) م له سهر کرایه وه؛ بی یارو یاوه رو (مُعین)؛ لایه (تدریس)، لایه به (فلاحهت) و گوزهران؛ (أشقیاء) ش لی نه ده گه پان (خیر) له (فلاحهت) ه که ببینین، (والسلام).

(تأليف) هکانی (ملای گه‌وره) به زوبانی کوردی^(۱):

۱- (تفسیری کوردی، له (کلام)ی خوداوه‌ندی، سێ (جزء)ی (طبع) کراوه.

۲- (عقیده)ی (إسلام) - چاپ نه‌کراوه.

۳- (مُجَدِّد) نوێ کهره‌وه: چاپ نه‌کراوه.

۴- دیاری (ملا محمد)ی کۆیه؛ کۆمه‌له (شعر)ه‌که‌ی، چاپ کراوه.

۵- فیری فیری، قه‌ل فیری، چاپ کراوه.

به لۆغه‌تی (عربی):

۱- المصقول في علم الأصول. ۲- الكلام الجديد. ۳- القائد في العقائد. ۴- أبهى المآرب في إثبات الواجب. ۵- كشف الاستار في مسئلة الاختيار. ۶- إله والطبيعة والعقل والنبوة. ۷- ضياعان عظيمان. ۸- المشاهد على طراز المواقف والمقاصد. ۹- رسالة في حقيقة الإسلام وأخرى في حقيقة الإيمان. ۱۰- المعجزات والكرامات. ۱۱- الأشخاص الستة. ۱۲- ألدس سلم الإرتقاء. ۱۳- خراب العالم. ۱۴- غايتی وأملی فی علمی وعملی.

چهند (جُمْله)یه قسه‌م هه‌یه، با به (إجمال) بینوسین^(۲)، له سالی (۱۹۳۴) که (إجازه)م وه‌گرت له (جناب)ی (ملا) چوومه‌ دئی (گوکته‌په-گوپته‌په) که دئی په‌که له دئی‌یه‌کانی (عشیره‌ت)ی خۆمان: (الکرد، الکولی) (تابع)ی (کۆیه)، (واقعاً) (مدرس)م هه‌بوو و (فقی)شم هه‌بوو، به‌لام زۆر مه‌راقم بوو، که نیزیك بوومایه له (جناب)ی (ملا) هه‌موو پۆژی یه‌ک (ده‌رس)م بخویندبا، یا (سماع)م بکردبا، هه‌روه‌کوو زۆرم مه‌راق بوو، له (فقی)یه‌تی وه‌زۆرم (سعی) نه‌کرد، بگه‌مه‌ ئه‌و (درجه) بچمه‌ لای (جناب)ی (ملا) بۆ خویندن و (إجازه)؛ (الله الحمد) ئه‌مه‌ هاته‌جی؛ ئه‌ویتیش ئه‌وا هاته‌جی؛ به‌(واسطه‌)ی ئه‌مه، که

^۱ - (تأليف) هکان ماموستا حجی ملا قادر لی زیاد کربوه، له پۆژی یه‌کشه‌موو (۱۹۸۱/۴/۵).

^۲ - له‌قسه‌کانی ماموستا حجی ملا عبدالقادر حجی باپیره‌کانی ده‌ربه‌ندی.

له (عائله) ی (مال) ی (جنابی ملا) (كاك مجید) (شیخ نورالدین) وه (نجیبه خان) كچی گه وړه ی (ملا) ی گه وړه، له وانه ی بهر (حیات) ن له دوویان ناردم ووتیان: " (تفسیر) هكه ی (جناب) ی (ملا) له (سوره ت) ی (مائه) تا (آخر) ی، (تمییز) نه كراوه؛ (حظ) نه كه ی، تو (تمییز) ی بكه ی وه (كاك مجید) بی نووسینه وه " ووت: " (على الرأس والعین) " زورم پی خوښه؛ چونكي (كائن) (كل) ی پوژي، لای (جنابی ملا) (دهرس) یكي نه خوینم؛ " هه روه كو نه مه م زور مه راق بوو، وه به (مقتضی) ی (شكر المنعم واجب) (خصوص) (نعمت) ی (علم)، نه وه له سر من (واجب) ه؛ به لكو (فرض العین) ه؛ زیږا نه وه ی زوری نه وئ؛ شو پوژ نه بی (مطالع) و (مراجعة) ی بڼ كړئ؛ نه وه ش هه به من نه كړئ نه ك له بهر نه وه ی من له هه موو كه س زانانترم، له بهر نه وه ی من شاره زای (خط) و (طبیعت) ی (جنابی ملا) م؛ چونكي زور (دوام) م له (خدمت) ی بوو؛ وه هه م زوریشم (مقصد) ه.

نه وجا به (حول) و (قوه ت) ی خوا، ده ستمان پی كړد، به (تمییز) و (تحریر) له گه ل (كاك مجید شیخ نور الدین) له سالی (۱۹۶۹) له مانگی (مایس) هه تا گه یشتینه (آخر) ی (سوره) ی (یوسف)، له وئ (تقریباً) سی سال پاره ستاین؛ چونكه (كاك مجید) هه رموی: "نه ختی چاوم تیك چوه " نه وجا پوژيك (كاك مجید شیخ نورالدین)، (كاك طاهر أحمد حویزی) ووتیان: " (دوام) بكه وه له سر (تمییز) ی (تفسیر) هكه ی (جناب) ی (ملا) ئیمه به توبه ت نه ی نووسین؛ نه وجا له (۱۹۷۶/۱۰/۸)، (۱۴/شوالی/۱۳۹۶) ی هجری ده ستمان پی كړده وه؛ هه تا (سوره) یی (فرقان)، له وئ (كاك مجید) دیواری به سر قاچا پوخوا - الحمد لله - سلامت بوو؛ (أما) (طاهت) ی هاتو چوی نه بوو؛ نه وجا (كاك طاهر أحمد حویزی) ده ستي همه ت و غیره تی دريژكرد ووتی: "من به تهنیا نه ی نووسم؛ هه تا لی نه بیننه وه " نه وجا له تاریخی (۱۹۷۸/۷/۲) ده ستمان پی كړد، هه تا ته واومان كړد، كه له و تاریخی له پيشه وه نووسیومانه.

بۆ ئاڭاداری: براهه کانی خوینده وار له هه موو چین ولق، (ناظر) هکانی به
 (فکر) و (نظر) و (علم) و (معرفه) به (إنصاف) ته ماشای (تفسیر) ه کوردیه که ی
 (جناب) ی (ملا) بکه ن، وه (دقه) ی لی بکه ن نه زانن، که نه م (تفسیر) ه،
 (إنسان) نه کاته (إنسان)، (عالم) نه کاته (عالم)؛ چونکی نه م (تفسیر) ه،
 (تحریر) ی (إنسان) نه کات، له (عُبودیه) ی (تقلید)، وه (ذهن) و (أفکار) ی
 خاوین نه کاته وه، له (أوهام) و (خیالات) و (مزخرفات)؛ زێرا نه م (تفسیر) ه،
 (مُحاکمه) ی (معنا) ی (أکثر) ی (تفسیر) هکان و (روایه) ت هکان و (حکایات) و
 (أسباب) ی (نزول) نه کات؛ له پاش (جرح) و (تعديل) و (نقد) و (تقدير) نه نجا
 (أفکار) و (آرا) ی خوی (إظهار) نه فهرموی؛ وه هه م له بهر نه وه ی (تفسیر) ه که ی
 هه موو (آرا) و (أفکار) ی خوی، له هه ر (تألیف) یکی خوی له هه ر (علم) ی بی، به
 (أکثریه) ت تیا به تی، نۆرم پی خوشه (طبع) بکری؛ وه هه م (رجا) نه که م، هه ر
 (وهقت) ی (طبع) کرا، (صوره) ت یکی گچکه ی منیش له ژیر (قدم) ی (جناب) ی
 (ملا) (طبع) کری.

وه نه مه ش نه لیم: " (تبییض) و (تمییز) و (تحریر) ی (تفسیر) ه که ی (جنا) ی
 (ملا) م گه لی گه لی، لا چاکتر به (خیر) تر بوو، له وه ی (تألیف) یکی بکه م، بۆ
 یادگاری، یا بۆ (منفعه) ت ی له (خدمه) ت (جناب) ی (باری)؛ اینجا (إکتفا) م کرد،
 به نه وه له نه مه؛ به لی وایه (فَنِعْمَ الْبَدَل)؛ نه وه له کوئی؟ نه مه له کوئی؟ وه هه م
 (شرط) م کرده وه تاماوم خه ریکی (تألیف) هکانی (جنابی ملا) بم، بۆ (تمییز) و
 (تحریر) و (خدمه) ت کردنیان "

نیت (والسلام) علی من أتبع الهدی، (خادم الجلی رحمه الله) تاقه (فقی) به
 گچکه که ی مایه وه له ولاتی (کویه)؛ (کانی دهر به ندی) (عبد القادر حاجی باپیر
 عبد الله)

١٩٨١/٤/٥ یه ک شه موو

له حجره ی مزگه وتی کۆنه جمعه - گه ره کی
 هواو - کۆیه

ناوېړوکی بهرګی دهیم

سورې تهی (مجادله).....	۳۰-۱
سورې تهی (حشر).....	۵۸-۳۱
سورې تهی (الممتحنه).....	۸۰-۵۹
سورې تهی (صف).....	۹۷-۸۱
سورې تهی (الجمعه).....	۱۱۵-۹۸
سورې تهی (المنافقون).....	۱۲۵-۱۱۶
سورې تهی (التغابن).....	۱۴۱-۱۲۶
سورې تهی (الطلاق).....	۱۵۸-۱۴۲
سورې تهی (التحریم).....	۱۷۴-۱۵۹
سورې تهی (الملك).....	۲۰۸-۱۷۵
سورې تهی (القلم).....	۲۲۸-۲۰۹
سورې تهی (الحاقه).....	۲۴۲-۲۲۹
سورې تهی (المعارج).....	۲۵۳-۲۴۳
سورې تهی (نوح).....	۲۶۴-۲۵۴
سورې تهی (الجن).....	۲۸۳-۲۶۵
سورې تهی (المزمل).....	۲۹۳-۲۸۳
سورې تهی (المدثر).....	۳۰۵-۲۹۳
سورې تهی (القيامة).....	۳۱۷-۳۰۶
سورې تهی (الإنسان).....	۳۲۲-۳۱۷
سورې تهی (المرسلات).....	۳۴۴-۳۲۲
سورې تهی (النبأ).....	۳۵۸-۳۴۵
سورې تهی (النازعات).....	۳۷۹-۳۵۹

۳۹۳-۳۸۰	سوره‌تی (عبس)
۴۱۳-۳۹۳	سوره‌تی (التکویر)
۴۲۲-۴۱۴	سوره‌تی (انفطار)
۴۳۳-۴۲۳	سوره‌تی (المطففین)
۴۴۵-۴۳۴	سوره‌تی (الانشقاق)
۴۶۳-۴۴۶	سوره‌تی (البروج)
۴۷۴-۴۶۴	سوره‌تی (الطارق)
۴۸۴-۴۷۵	سوره‌تی (الأعلى)
۴۹۰-۴۸۵	سوره‌تی (الغاشية)
۵۱۲-۴۹۱	سوره‌تی (الفجر)
۵۱۸-۵۱۳	سوره‌تی (البلد)
۵۲۴-۵۱۹	سوره‌تی (الشمس)
۵۳۳-۵۲۵	سوره‌تی (اللیل)
۴۴۷-۵۳۴	سوره‌تی (الضحی)
۵۶۱-۵۴۸	سوره‌تی (الم نشرح)
۵۶۹-۵۶۲	سوره‌تی (التین)
۵۸۵-۵۷۰	سوره‌تی (العلق)
۵۹۴-۵۸۶	سوره‌تی (القدر)
۶۰۹-۵۹۵	سوره‌تی (بینه)
۶۱۷-۶۱۰	سوره‌تی (زه لزه له)
۶۲۳-۶۱۸	سوره‌تی (العادیات)
۶۲۸-۶۲۴	سوره‌تی (القارعه)
۶۴۱-۶۲۹	سوره‌تی (التکاثر)
۶۵۲-۶۴۲	سوره‌تی (العصر)
۶۵۹-۶۵۳	سوره‌تی (الهمزه)

٦٦٥-٦٦٠.....	سورەتی (الفیل)
٦٧٠-٦٦٦.....	سورەتی (قریش)
٦٧٥-٦٧١.....	سورەتی (الماعون)
٦٧٩-٦٧٥	سورەتی (الکوثر)
٦٨٥-٦٨٠	سورەتی (الکافرون)
٦٩١-٦٨٦	سورەتی (النصر)
٦٩٥-٦٩٢.....	سورەتی (مسد)
٧٠٦-٦٩٦.....	سورەتی (إخلاص)
٧١٥-٧٠٧.....	سورەتی (الفلق)
٧٢٢-٧١٦	سورەتی (الناس)

www.iqra.ahlamontada.com

للکتاب (کوردی , عربی , فارسی)